BARTHOLOMÆI GAVANTI

CONGREG. CLERIC. REG. S. PAULI, ET SACR. RITUUM CONGREG. CONSULTORIS

OPERA

THEOLOGICO-CANONICA

Nunc primum collecta, atque eruditissimis in Parochorum, Confessariorum, & ceterorum Ecclesiasticorum gratiam

ADNOTATIONIBUS, BULLIS PONTIFICUM, SACRARUM CONCILII, AC RITUUM CONGREGATIONUM DECRETIS AD NOSTRA USQUE TEMPORA, ATQUE INTEGRIS ALIQUOT LIBRIS AD MORALEM THEOLOGIAM PERTINENTIBUS

EX AUREO BENEDICTI XIV.

DE SYNODO DIOECESANA

Commentario decerptis locupletata, atque in duos Tomos distributa.

TOMUS PRIMUS

CONTINENS PRAXIM EXACTISSIMAM

DIŒCESANÆ SYNODI

Cum Theoria celebrandæ, in qua quid ante Synodum, in Synodo, post Synodum propriis cum formulis, & Doctorum adnotationibus agendum sit, explicatur;

NEC NON

PRAXIM COMPENDIARIAM

VISITATIONIS EPISCOPALIS.







FERRARIÆ, MDCCLX.

Sed prostant VENETIIS,

APUD REMONDINI.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

EDITORIS
PRÆFATIO.



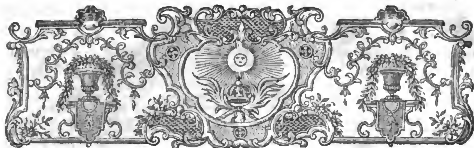
UM tot hactenus in lucem editi ſint libri ad Parochos, & Confeſſarios inſtituendos accommodati, non abs re viſum eſt, aliquem etiam proferre, qui Epiſcopos inſtitueret. Nullus porro ad hoc propoſitum opportunior, quem recuderemus, liber occurrit, quam qui a celeberrimo Gavanto ſuperiore ſeculo editus, ſæpiuſque publicis formis fuerat excuſus. Non tamen eum librum (ſeu libros potius, tres enim libelli ſunt) ſine acceſſionibus iterum proferimus; quinimmo tot tantæque a nobis additiones factæ illi ſunt, ut duos in tomos opus partiri neceſſe fuerit. Nam præter adnotationes, quibus quidquid in aureis *de Synodo Diœceſana* Benedicti XIV. Libris, atque in Sacrarum tum Concilii, tum Rituum Decretis ad præſentem materiam pertinere comperimus, Auctoris methodum ſequentes complexi ſumus, hoc priore tomo quatuor pæne integros ejuſdem Benedicti XIV. ex eodem *de Synodo Diœceſana* libros excerptos damus, eos ſcilicet, qui omnium præſtantiſſimi ſunt, deque rebus ad Morum Theologiam ſpectantibus agunt, ac præterea quam in appendice Concilii Romani an. 1725. &in Tomo I. Bullarii Benedicti ejuſdem XIV. legere eſt, Sacræ Congregationis Concilii Inſtructionem de peragenda relatione ſtatus Eccleſiæ. Porro in altero tomo luculentam exhibemus Decretorum, & Pontificiarum Conſtitutionum ſeriem, quæ

Epi-

Episcopis maximo usui esse possit. Neque tamen Episcopis tantum hoc opere consulere in animo fuit; sed & Confessariis, & ceteris Ecclesiasticis omnibus, qui uberem rerum ad statum suum, ad munera, quæ exercent, ad Moralem universam Theologiam spectantium segetem hic invenient. Nec plura præfabimur; nostra enim commendatione opus non eget.



DE



DE NOMINE, ORIGINE, ET DEFINITIONE SYNODI DIŒCESANÆ.

PARS PRIMA.

CAPUT I.

1 CUM partes nostræ eæ sint præcipue, ut Praxim Diœcesanæ Synodi celebrandæ describamus, in iis, quæ ad Theoriam potius attinent, non immoramur.

2 Est enim Synodus Græce, Concilium latine, seu, cœtus, vel Congregatio. cap. 1. §. Synodus 15. dist.

3 Et licet originem habere videatur ab Apostolis Act. 15. quia tamen ibi convenerunt Apostoli, qui erant Episcopi, & seniores; deducimus originem Diœcesanæ Synodi libentius ab Act. 21. ver. 18. Anni Domini 58. ubi sub Jacobo Episcopo Hierosolymitano omnes seniores, Græce presbyteri, fuere collecti, in causa S. Pauli (*a*): & Nota, quod de primo Apostolorum Concilio loquuti sunt hoc modo; Visum est Spiritui Sancto, & nobis, qui ritus adhuc perseverat apud nos, ut Concilia Provincialia, & Generalia dicantur congregata in Spiritu Sancto; quod prohibetur dici de Synodo Diœcesana; qua de re monitus fuit quidam Episcopus a S. R. E. Cardinalibus, qui ante Decreta Synodalia eo modo loquendi fuerat usus, & prælo cum iisdem verbis dedit (*b*).

(*a*) „ Libentius tamen assentior Cornelio a „ Lapide, Tirino, Lorino, & Cabassutio, quos „ citat Benedictus XIV. *de Synodo Diœcesana* „ *l.* 1. *c.* 1. §. 5., negantibus, præfatam se„ niorum Congregationem fuisse veram Syno„ dum, quoniam illi non vocati, sed sponte „ ad Jacobum accesserunt, ut Paulum invise„ rent, nec rogati sententiam, tulerunt, sed „ amice dumtaxat Paulum monuerunt. Vera „ & propria Synodus Diœcesana, ac fortasse „ omnium prima, quæ in Ecclesiasticis mo„ numentis occurrat, Synodus est Romana „ contra Jovinianum, sociosque, cujus memi„ nit Siricius *ep.* 2. *n.* 1.

(*b*) „ Immo ne *Sanctæ* quidem titulo co„ honestari hujusmodi Synodi possunt; Uni„ versali enim tantum Concilio id nominis „ hodierna praxis tribuit. Vide Bened. XIV „ *de S. D. l.* 1. *c.* 3. §. 1.

4 Diœcesana vero Synodus est Congregatio legitima, quam facit Episcopus cum Clericis sibi subditis in sua Diœcesi, de iisque in ea tractat, quæ curæ suæ pastorali incumbunt, quæ definitio satis aperte patet.

CAPUT II.

De Indictione Synodi Diœcesanæ.

1 SOlet indici tribus modis, primo solemniter in die Epiphaniæ, ex Cæremon. Episc. lib. 1. cap. 31. nimirum intra Missarum solemnia, dum festivitates anni solemniores denunciantur populo, post Evangelium ab Archidiacono, seu Canonico, vel Beneficiato, aut alio, juxta consuetudinem loci, pluviali induto, in pulpito, vel ubi solet cantari Evangelium, juxta formulam, & cantum, quæ habentur in Pontificali par. 3. tit. De publicatione Festorum mobilium: quidam Episcopi pleniorem formulam dederunt cantandam; sed a Pontificali nullo modo est recedendum.

2 Deinde in Calendario non pauci edici jubent diem ipsam Diœcesanæ Synodi, ea die, quæ occurrit in Calendario; his & similibus verbis Fer. ii. Dom. iii. post Pascha Officium fit, &c. Hac die conveniant omnes de Clero ad Synodum &c.

3 Per Edictum, duos ante menses, vel unum saltem, ex Cærem. Episc. loco cit. proposita schedula, manu Notarii, seu Cancellarii subscripta, Ecclesiæ Cathedralis affixa valvis ad præscriptam formam in dicto Cæremoniali, quam dabimus infra una cum aliis Synodalibus formulis in 4. par. cap. 2. p. 3.

4 Pleniori forma utuntur omnes, quam vide infra, ex Actis presertim Ecclesiæ Mediolanensis, & Novariensis, p. 4. c. 1. num. 4.

5 Addunt alii in calce Edicti Præmonitiones aliquas, ut Clerus accedat instructior ad actiones Synodales: quod arbitrio Episcoporum relinquitur. Dabimus infra exemplum e Perusina Synodo desumptum, par. 4. cap. 2.

6 Quod si ob aliquod impedimentum sit prorogranda Synodus, opportuno tempore id fiat, ut moneatur Clerus ad formulam infra præscribendam p. 4. c. 1. n. 5.

ANNOTATIONES. §. I.

1 *In Edicto quatuor contineri solent; Episcopus indicens, Clerus, cui indicitur, tempus, & locus Actionis Synod.*

2 *Episcopum, intellige consecratum, quod omnes fatentur: item electum, & confirmatum, ex Henrico Botteo de Synodo p. 1. qu. 6. ver. secundo accessorie, qui sequitur Innoc. c. transmissum, de elect. quia convocatio Synodi est meri imperii: item provisum a Papa, nondum consecratum, dummodo suas bullas expediverit: ut probat Jo. Ant. Massobrius tract. de Synodo Diœcef. c. 2. dub. 1. n. 9. item eum, qui liberam sit adeptus possessionem Episcopatus: ex eodem Massobrio ibidem dub. 3.*

3 *An vero Capitulum, sede vacante, possit convocare Synodum, concedit idem Massobr. dub. 4. hoc est per Vicarium Capitularem, ex Decl. Congregationis citata ib. & a Garzia de benef. p. 9. cap. 2. n. 8. (a) Vicarius autem Episcopi non potest, citra speciale mandatum, ibid. cum Azor. instit. mor. p. 2. l. 3. c. 45. q. 4. (b)*

(*a*) „ Eamdem potestatem pluribus vindi-
„ cat Vicario Capitulari Benedictus XIV. *de*
„ *S. D. lib. 2. cap. 9.*; monet tamen §. 6. eam
„ ita limitandam, ut effluxisse annus debeat a
„ die ultimæ Synodi ab Episcopo habitæ.

(*b*) „ Et ita expresse declaravit S. C. C.
„ 4. Dec. 1655. apud Benedictum XIV. *de S.*
„ *D. l. 1. c. 8. §. 3.*

4 *Nomine Cleri, qui tenetur ad Synodum venire, intellige subditos Episcopi, de quibus fuse Massobr. c. 3. dub. 2. breviter dico: tenentur accedere primo Abbates habentes Capellas, vel populum subjectum Episcopo sive sint exempti, sive non, citra privilegium speciale. (a) 2. Regulares assumpti ad Ecclesias Parochiales. 3. Prælati sæculares, quia appellatione presbyterorum comprehenduntur. 4. Parochi, & alii Sacerdotes exercentes animarum curam, etiamsi sint præsentati per exemptos. 5. Qui obtinent beneficia simplicia (b) 6. Qui de consuetudine per decennium introducta accedere solent. 7. Vel per se, vel per procuratores. Hæc ex Massobr. dub. 6. ubi ille fusius.*

(*a*) „ Confer Bened. XIV. *de S. D. l.*
„ *3. c. 1. & 2.*

(*b*) „ Imo & Vicarius Generalis, & Vicarii
„ Foranei, etsi simplices essent Presbyteri, mo-
„ do, ut oportet, ab Episcopo arcessantur.
„ Vide Bened. XIV. *l. 3. c. 3.*

5 *Dubitant D.D. extra jus consuetudinis de Canonicis Eccl. Cathedralis, & inferioris Collegiata, tum de aliis Sacerdotibus non beneficiatis; conveniunt autem, hosce omnes teneri, si de reformatione morum agatur, aut de publicandis Decretis proximi Concilii Provincialis, vel de re concernente universum Clerum seu Canonicos (a); multo ergo minus Diaconi, & inferiores Clerici tenentur accedere, nisi de consuetudine, si adsit, vel de speciali jure (b). Nam Mediolani tenentur omnes Sacris ordinibus initiati adesse Synodo.*

(*a*) „ Sententia universim obstringens Ca-
„ nonicos tum Cathedralis Ecclesiæ, tum Col-
„ legiatarum ad interveniendum Synodo, sal-
„ tem per aliquot e Capituli gremio deputa-
„ tos, magis recepta est apud Doctores, &
„ usu comprobata. Benedictus XIV. *l. 3. c. 4.*

(*b*) „ Atque ita non semel statuit S. C. C.
„ cujus Decreta recitat, confirmatque Bened.
„ XIV. l. 3. c. 6.

6 *Quod attinet ad tempus, singulis annis admonet Conc. Trid. sess. 24. c. de reform. celebrandam esse Synodum, quod (heu) negligitur a multis; & tamen omittens celebrare Synodum venit suspendendus ab executione Officii, c. sicut in fin. de acc. & ex Decl. S. Congr. Conc. 7. Martii 1590. nimirum per Archiepiscopum, cui subest, ex Massob. c. 2. dub. 3. a n. 3. & Illustrissimi Patres Conc. Tr. Congregationis ajunt, esse de præcepto, ut quotannis fiat, nisi causa excuset, quæ solet, & debet afferri, in Visitatione liminum Apostolicorum. (a)*

(*a*) „ Confer Bened. XIV. *l. 1. c. 6.*

7 *Porro tempus magis congruum videtur esse Paschale tempus, quod probat Bott. p. 1. qu. 8. cujus etiam rationes valide mihi placent, ea excepta, qua ille vult extra tempora jejunio destinata celebrari Synodum, ne fiat cum jejunio: at in Synodo Mediol. 6. habetur hoc Decretum: videlicet: jejunium, quod in Ecclesiasticis his actionibus (loquitur autem de Synodalibus) olim institutum fuit, ut servetis, hoc valde hortamur in Domino. Addo ego, quod prima Synodus loco cit. Act. 21. celebrata fuit tempore Paschali prope Pentecosten, ut ex Apostolico textu probatur aperte: & propterea Romæ celebratur Dom. ii post Pascha, in qua ideo legitur Evangelium de pastore bono, ex Rupert. lib. 9. c. 1. Durando lib. 6. c. 98.*

8 *Locus denique, quicunque ille sit in Diœcesi, est aptus; aptissimus autem est Ecclesia Cathedralis. (a)*

(*a*) „ Quamvis urgente aliqua, & rationa-
„ bili

„ bili causa, non prohibeatur Episcopus, Sy-
„ nodum in alia Ecclesia celebrare. Monacel-
„ lus in *Formul. leg. p.* 1. *tit.* 5. *form.* 3. *n.* 7.
„ Atquid si Episcopus duas Cathedrales Ec-
„ clesias habeat æque principaliter unitas?
„ Resp. sola inspecta juris severitate non te-
„ neri Episcopum illum duplicem Synodum
„ celebrare, sed unam tantum in alterutra,
„ quam maluerit, ex illis Ecclesiis. Expedit
„ tamen, immo si id consuetudine inductum
„ fuerit, necesse est, ut illam modo in una,
„ modo in altera alternatim celebret. Quod
„ quidem pluribus S. C. C. Decretis apprime
„ congruit, de quibus Bened. XIV. *l.* 1. *c.* 5.

CAPUT III.

De Epistolis Episcopi pro Synodo.

1 IN Actis Ecclesiæ Mediolan. habentur exempla litterarum Episcopalium ad Vicarios foraneos, Testes Synodales, & ad Parochos, quas dabimus infra par. 4. cap. 3.

2 Sed earum loco videntur sufficere Præmonitiones eæ, quas supra significavimus, capite præced. num. 5.

3 Scribebat S. Carolus etiam ad Regulares, ut actionem Synodalem piis precibus adjuvarent: quod monitione breviori in scriptis ad unumquodque monasterium tam virorum, quam fœminarum transmissa, suppleri potest. Vide infra par. 4. c. 3. num. 3. & 4.

CAPUT IV.

De Congregationibus ante Synodum.

1 DIversis diebus, & ob diversas causas habendæ sunt variæ Congregationes coram Episcopo; qui in iis cum Rochetto, & Mozetta in suis ædibus consultores excipiet, omnes autem statuta hora vocati convenient.

2 Episcopus ergo deputabit idoneum virum, qui referat in librum ea omnia, quæ in hisce conventibus pertractantur: eum ego vellem, qui futurus erit Secretarius Synodi.

3 Eliget sex, vel octo, partim Theologos, partim Canonistas, sæculares, & regulares, quorum consilio utatur in negotiis Synodalibus.

4. Die commodiori convocet omnes Curatos Civitatis, a quibus coram se, & prædictis consiliariis exquirat statum totius civitatis, & quæ decernenda proponuntur in Synodo, scripto consignentur a proponentibus.

5 Alia die accersantur a Diœcesi Vicarii foranei, seu Archipresbyteri, seu primores Parochi; & eadem exquirat Episcopus, & eodem modo, ut supra, de statu Diœcesis, post habitos in Diœcesi similes conventus.

6 Laudabilis esset, si convocarentur alia die una simul omnes Regularium superiores coram Episcopo, ut ii suppeditarent in genere peccata populorum, & opportuna remedia; quod prodesset quam maxime pro reservatione casuum utiliore.

7 Ex his, & ex Visitatione proxima Civitatis, & Diœcesis, opera prædictorum consultorum, haurienda est materia Decretorum Synodi, quæ debet esse de iis, in quibus ut plurimum peccatur; sed de his paulo post agemus.

CAPUT V.

De ordine habendi prædictas Congregationes.

1 STatuta hora, & per nuncios, seu schedulas vocatis vocandis in aula, seu cubiculo capaci Palatii Episcopalis, ante omnia Episcopus stans, aliis quoque stantibus, recitabit de libro Pontificali, seu de Tabella parata Orationem, Adsumus, &c. seu preces initio Congregationis dici solitas: Veni Sancte Spiritus, &c.

2 Sedentibus omnibus, legitur a Secretario Episcopi Catalogus eorum, qui debent interesse: ut notentur in libro hoc modo. Die .... mense .... coram Reverendissimo D. N. Episcopo, & M. R. R. N. N. N. N. N. N.

3 Sedebunt autem ordine congruo, judicio Episcopi, pro jure dignitatum, titulorum, & cæteris paribus, jure promotionis antiquioris. Regulares post presbyteros sæculares, inter sæculares autem e prædictis consultoribus primus locus Vicario Generali dandus erit, secundus illis, qui in cathedrali dignitatem habent: tertius Præposito collegiatæ insignis, qui præcedere debet Canonicum cathedralis Ecclesiæ extra collegium suum procedentem, quod bene probat Cassanæus in Catal. glor. mundi 4. par. consid. 38. nisi aliud obstet: quartus locus Canonico collegiatæ insignis: quintus Paroch. sextus aliis, nisi forte quis sit Protonotarius, seu Doctor, cui in hujusmodi conventibus cedunt aliqui ex prædictis; qua in re valet maxime consuetudo locorum, Cassanæus in 4. parte citata.

4. Exposita causa convocationis ab Episcopo, interrogantur singuli de re proposita, ordine majoritatis, incipiendo a majoribus, qui facta debita Episcopo reverentia, respondent breviter, & prout res postulat, ad interrogata, ne tempus conteratur.

5 Notabit Secretarius, quæ notatu sunt digna, Episcopi arbitrio.

6 Sed in Congregationibus Parochorum, Vicariorum Foraneorum, & Regularium consultores prædicti Synodales sedebunt hinc inde a latere Episcopi: alii vero interrogati surgent, & facta reverentia Episcopo debita, & consueta (cum genuflexione, exceptis canonicis) stantes dicant sententiam suam: quos tamen fere statim jubebit Episcopus sedere, & caput tegere.

7. Actis de more gratiis ab Episcopo per consuetas preces in fine congregationis dici solitas, dimittitur congregatio.

CAPUT VI.

De Conficiendis Decretis.

1 DIstribui possunt diversi tituli materiarum Synodalium prædictos inter consultores, ut quisque suggerat, quod in Domino expedite judicaverit.

2 Caveatur a multitudine Decretorum.

3 Ea sint de rebus, quæ ad plures attinent, non ad unum, aut alterum tantum.

4 Aliquando sufficit ea in memoriam cleri revocare, quæ in Conc. Trid. aut Provinciali, cui subest clerus, aut alias a prædecessore Diœcesano sancita sunt; si hæc Decreta non sufficiunt, fiat randem Decretum novum. Plena sunt Decretis optimis in quacumque re Acta Mediol. Eccles. e quibus, & aliis Manuale Episcoporum per Aphorismos distributum dabimus in lucem, volumine brevi.

5 Si abrogandum est aliquod Decretum prædecessorum Episcoporum, fiat cum expressione causæ, ob eorum reverentiam.

ANNOTATIONES.

§. 2.

1 N*Unquam decernatur contra jus Pontificium, neque Provincialis concilii Decreta.*

2 *De quibus autem possit Episcopus statuere, & qua ratione, non est hujus loci disputare, fuse Massobrius de Synodo c. 4. a dubio 41. usque ad 98. Breviter dico: sit lex honesta, justa, possibilis secundum naturam, consuetudinem patriæ; loco, & tempori conveniens, necessaria, & utilis ex Massob. dub. 52. ubi fusius ille.*

6 Peritiori denique in hoc genere cura demanderur, ut Decreta ordine congruo, & Ecclesiastico stylo latino describantur, in Synodo legenda. (*a*)

(*a*) „ *Erit autem lex ... manifesta, ne aliquid per obscuritatem in captionem contineat, ait Isidorus l. 2. etym. c.* 10. Confer Bened. XIV. *l. 6. c.* 2.

7 Non enim placet ea describi materno sermone, in gratiam (ajunt) foranei Cleri: illud enim incommodum vitari poterit, quod in clero timetur ignorantiæ, si ad singula Decreta, vel certe ad potiora subsistat Lector, & Episcopus addat verba materna in commendationem Decret. quod præstare solitus fuit Neapolio Comitolus Perusiæ Episcopus, quem secutus est Illustr. D. meus Cardin. Boncompagnus in prima Synodo Neapolitana, paterne, & materne loquens cum suo Clero non sine multo fructu.

8 Convocandum tandem erit coram Episcopo Capitulum cathedralis Ecclesiæ, ut de Canonicorum consilio stabiliantur, non autem de consensu.

ANNOTATIONES.

§. 3.

1 C*Onsilium Canonicorum est requirendum, alioquin Decreta non valerent arg. c. quanto de his, quæ fi. a prel. nisi forte Episcopus præscripsisset, ex Anchar. in repet. cap.* 1. *de constit. contra Hostien. de his, quæ fi. a prælato, qui putat contrariam consuetudinem irrationabilem.*

2 *Piasecius in praxi Episcop. part. 2. c. 2. n. 9. recenset casus sex in jure expressos, in quibus requiritur consensus Capituli; & Primo quando vertitur interesse ipsius capituli; Secundo, quando diminueretur auctoritas Ecclesiæ. Tertio, quando agatur de alienatione rerum Ecclesiæ. Quarto, quando de obligatione Ecclesiæ. Quinto quando de præjudicio quoad subjectionem, vel limitationem consensus Capituli. Sexto, quando de ventilatione casuum criminalium, & ibi citantur textus.*

3 *Pro casuum reservatione in Synodo facienda, (quod valet, ut non expirent per mortem Episcopi) (a). Sacra congregatio Card. super negotia Episcoporum admonuit Episcopos die 26. Novembris 1602. ut atrociorum tantum, & graviorum criminum absolutionem sibi reservent (b): neque superflue illos casus, qui Sedi Apostolicæ sunt reservati. Paucissimos item reservent, eadem Congregatio apud Quarantam, Verbo Casus reservati. Vide eumdem ibi, ubi explicat optime, quando expirent.*

„ (*a*) Nimirum putabat Gavantus, quem sequitur Roncaglia *Theol. Mor. T. 2. Tract. 19. q. 7. quæsito* 2. reservationem casuum factam extra Synodum, decedente Episcopo, illico expirare; *quod* tamen alii negant cum Capeavil. *de casib. reserv. part.* 1. *cap.* 5. contendentes durare, donec a Successore vel *expresse*, vel tacite revocetur.

„ (*b*) Non tamen quæ mere interna sint; licet enim reservari possint, ut docent Vasquez, & de Lugo; *nihilominus tamen Auctores communiter*, inquit Suarez *de fide disp. 21. Sect. 4. n. 2. non consulunt, neque laudant talem reservationem propter animarum periculum. Præcipue vero*, inquit Sacra Conc. Congr. in encyclicis litteris a. 1602. ad Episcopos *datis, videant ordinarii, ne illos casus promiscue reservent, quibus annexa est excommunicatio major a jure imposita, cujus absolutio nemini reservata sit, nisi forte propter frequens scandalum, aut aliam necessariam causam, aliqui hujusmodi casus nominatim reservandi viderentur; neque casus, in quibus absolutio, nisi cum restitutione, vel executione eorum, ad quæ pœnitentes tenentur, non confertur; neque illos, qui etsi mortale peccatum inducant, circa res tamen parvi momenti versantur, & frequenter inter idiotas evenire solent, uti damni dati, & similium.*

„ (*c*) Confer Bened. XIV. *de S. D. l. 5. c. 5.*

CA-

C A P U T VII.

De Præparandis pro actione Synodali.

1 Agendum est deinde cum prædictis Consultoribus, vocatis etiam Magistris Cæremoniarum, & Sacrista Cathedralis Ecclesiæ, de necessariis ad Actionem Synodalem. Hæc autem sunt Hospitia pro Clero cum electione Præfecti, & coadjutorum.

Apparatus Ecclesiæ, & loci sessionalis.
Distributio sessionum.
Numerus Tabellarum.
Catalog. Cleri vocandi rite ordinatus.
Habitus Cleri qualis, & ordo sedendi.
Processiones, prima, & ultima.
Horæ Canonicæ, & Missæ Synodales.
Musicus cantus.
Quæ paulo ante diem Synodi ad excitandos populos agenda sunt.
Officiales Synodi, hoc est, Actionis ipsius Synodalis.
Delectus Examinatorum, Judicum, Testium, Punctatorum, & Officialium Cleri, in Synodo approbandorum.

2 De singulis dicamus breviter, ut quisque sciat officium suum, & sciat Episcopus, aptiores deligere.

C A P U T VIII.

De Hospitiis, & eorum Præfectis.

1 Hospitia deligenda sunt in civitate, & caupones ii seligendi sunt, qui pietate aliis præstant; quibus injungendum erit, ut prophanas imagines tollant de cubiculis, frugalem mensam suppeditent iis, qui ad alios non divertunt cives.

2 Præfectus autem deputandus erit cum aliquibus comministris, ut in ea re invigilent, ædes invisant; & ad quos recurrere queant ii, qui de Clero eorum opera egent ad hospitium sibi parandum.

3 Laudandus est Neapolio Comitulus Episcopus Perusiæ, qui mensam communem in suo Palatio, durante Synodo, pauperibus de Clero sppeditabat, & aliquos item lectos parari curabat pro iisdem; tum Ferdinandus Millinus Imolæ Episcopus, qui ad mensam suam vocabat per triduum mane Vicarios foraneos; & in aula majori alias mensas sterni jubebat Clericis egentioribus.

C A P U T IX.

De Apparatu Cathedralis Ecclesiæ.

1 Ornabitur Ecclesia festivo, & solemni ritu, ut in capitulo de ornatu Ecclesiæ plene dictum est, ait Cær. Episc. libr. 1. capit. 31. usque ad valvas inclusive.

2 Sedilia in ea disponentur, inquit idem Cær. ut Dignitates, & Canonici Ecclesiæ Cathedralis hinc inde a lateribus Episcopi, vel ante Episcopum semicirculum faciant, illud tamen prius placet magis, & est commodius ad functiones Synodales.

3 In media itaque navi Ecclesiæ paretur locus sessionalis hoc modo; hinc inde affigantur aulæis schedulæ patentes cum litteris grandioribus, continentes nomina locorum Diœcesis, juxta scamna, pro Diœcesano Clero præparata, ordine servato secundum gradus locorum; ut quisque sciat, ubi sedere suo loco debeat.

4 Circummuniatur sessionalis locus, ita ut laici illuc intrare nullo modo possint.

5 Sedes Episcopi sit alta tribus gradibus tapete contectis, & hinc inde sedilia collocentur pro Diaconis assistentibus; paretur etiam mensa parva cum suo panno violaceo collocanda, facile ante Episcopum sedentem pro Reliquiis, & scrutinio; de quibus infra.

6 Hinc inde in quadrum sedilia longa pro Canonicis præparentur, vestita panno viridi, alta unico gradu a pavimento, quod si adtuturi sint alii majores Canonicis, vestiri poterit prima pars scamni, quod a dextris Episcopi, & eidem vicinius est panno nobiliori, puta violaceo, aut alio, ad differentiam in eodem scamno a Canonicis faciendam. Abbates, Commendatarii, Prothonotarii Apostolici, si utantur rochetto, & mantelletto, sedebunt post Canonicos in eodem scamno, a sinistris Episcopi sedentis, quod observatur Mediolani.

7 In fine sedilium Canonicorum, facie versa ad Episc. sedebit juxta dexteram Episcopi Vicarius Generalis in sede coriacea domestica cum parva mensa strata panno; ut præsto sit accedenti ad eum Clero pro variis causis (*a*); in eadem linea sedebunt juxta sinistram Episcopi in scamno nudo ad mensam aliam similiter vestitam Promotor, & Secretarius Synodi cum Notario Episcopali; mensæ tegantur convenienti panno ad minus viridi.

(*a*) „ Sacra quidem Conc. Congr. 16. Sept. „ 1649. Decrevit; *Vicarium Generalem in Diœcesana Synodo habere debere locum ante Canonicos, & Dignitates Ecclesiæ Cathedralis, si non sint parati*. At hæc restrictio, ut monet Benedictus XIV. *l.* 3. *c.* 10. §. 4., ita „ intelligenda est, nisi Vicario assistat consuetudo, etiam tunc præcedendi, aut nisi ipse „ pariter indutus sit habitu Prælatitio, Rochetto scilicet, & Mantelletto, juxta alias ejusdem S. C. declarationes apud Mallobrium c. „ 4. *dub.* 6. *n.* 37. & 47.

8 Si Archiepiscopus præest Synodo, collocetur in medio centro areæ, quæ est inter Canonicorum sedilia, ante sedem Episcopalem sessionalem, scabellum commune pro eo, qui gestare debet Crucem Archiepiscopalem in Synodo, cujus imago Crucifixi respiciet semper Archiep.

9 Pulpitum amovibile pro lectione Decretorum

collocari poterit prope mensam, ad quam sedet Secretarius Synodi, ut inde suppeditentur eidem, quæ sunt legenda.

10 Hinc inde a tergo Canonicorum sedilia erunt pro clero Urbano: alia pro Foraneo occupabunt navim mediam, ita tamen, ut in medio juxta Episcopum sit transitus omnino liber, & amplior ad eundum redeundumve, prout est opus. Nobilior Foraneus Clerus sedebit in anterioribus scamnis, reliquus in posterioribus.

11 Ad apparatum spectat ornatus Altaris majoris; & colore quidem rubeo vestietur nisi aliud requirat solemnis Missa, de qua infra.

12 Excepta Missa, ut dictum est, paramenta omnia in actione Synodali coloris erunt rubri.

CAPUT X.

De Distributione sessionum.

1 Numerus sessionum ex Pontificali solet esse trium: ad arbitrium Episcopi potest esse pauciorum ex eodem Pontificali; pendet autem hic numerus a rebus agendis in Synodo ipsa, ex Actis. Ec. Mediol. potest esse plurium, quam trium.

2 Prima Synodus ab Episcopo celebranda esset summa cum majestate, & utilitate Cleri, & populi, ut effulgeat Ecclesiastic. Hierarchia, & ideo nihil esset omittendum, quod ad perfectissimam Synodum, quam hic describimus, attinere possit.

3 Ii etiam, qui nonnisi tertio quoque anno Synodum convocant, eadem observare deberent.

4 Qui vero quotannis celebrant, una sessione possunt absolvere, quæ sunt necessaria; omissis iis quæ sunt ad splendorem cum utilitate tamen conjunctum.

5 Porro necessaria sunt ea, quæ ad electionem spectant Examinatorum, Judicumque, & ad professionem fidei a novis Beneficiatis emittendam.

6 Non tamen placere potest ea Synodus, quæ per duas horas mane celebratur, ubi multus est clerus, saltem per totum diem detineatur ille cum majori fructu.

7 Cardinalis Palæotus in Archiepiscop. suo Bononiensi distribuit actiones Synodales pro una sessione, pro duabus, pro tribus, cujus distributionis formulam dabimus infra in 2. parte.

CAPUT XI.

De Tabellis Synodalibus.

1 Describenda est primo disciplina Cleri in Synodo, & Processione, servanda juxta formulas infra tradendas; & hæc Tabellæ solent imprimi, pluribusque in locis Ecclesiæ Cathedralis, & Palatii Episcopalis pridie Synodi affigi. Vide in 4. par. cap. 4. n. 1. 2. & 4.

2 Alia Tabella precum typis item editur, distribuenda toti Clero, ad usum primæ Processionis ante Synodalem sessionem; continet autem Hymnos, & Psalmos, exemplum illius dabimus infra 4. p. c. 4. n. 3.

3 Tabella item exponitur impressa, quæ continet capita orationis, loco cit. n. 5.

4 Scrutinii alia post Præfectos ejusdem, ut infra, loc. cit. num. 6.

5 Acclamationum, si faciendæ sint, multa exempla debent edi pro majori, vel minori numero cleri, ut in 4. p. c. 11. n. 1. & 2. & hæ quinque Tabellæ prælo dari solent.

6 Aliæ parantur manuscriptæ: cujusmodi sunt; Formula professionis Fidei brevior; Juramentorum formulæ pro Examinatoribus, & hæ majusculis exarantur characteribus, ut duo, vel tres simul eas legere queant ante Episcopum genuflexi. De quibus in quarta p. c. 5. toto.

7 Deinque scribuntur in folio capita quædam orationis mentalis, a deputando cantanda in fine cujusque sessionis, ad formam, ut infra, describendam, in quarta parte c. 10. toto, & hæ Tabellæ sufficiunt.

CAPUT XII.

De Catalogo cleri vocandi.

1 Necessarius est Catalogus eorum, qui ad Synodum Diœcesanam tenentur accedere, pro quo integre conficiendo monendi sunt opportuno tempore Parochi, ut tam in Urbe, quam in Diœcesi quisque transmittat ad Episcopum nomina eorum de Clero, qui in sua Parochia degunt, neque solum nomina, sed etiam cognomina, beneficiorum titulos, quos habent, & ordines sacros, imo etiam Doctoratus, insignia, quæ, & qualia habent.

2 Hisce datis relationibus, deputari debent duo, vel tres qui in ordinem redigant totius Cleri nomina, ut congruo quisque loco vocetur.

3 Ordo is erit, ut primo nominetur Clerus Civitatis, tum Diœcesis. In civitate Cleri ordo erit; ut primo Dignitates, & Canonici Ecclesiæ Cathedralis, cum beneficiatis, & capellanis, qui eidem actu inserviunt, vel beneficii titulos ibidem habent: tum Clerici seminarii, & alii, qui Sacristiæ ministrant. Tum vocentur Canonici, & Clerus singularum Collegiatarum, ordine servato digniorum Ecclesiarum. Rectores parochiarum, hoc est, Præpositi, Archipresbyteri (nisi hi præcedant illos) Rectores, Vicarii perpetui, Vicerectores amovibiles, Beneficiati simplices, Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, ubi est consuetudo, quod vocentur.

4 In Diœcesi hic erit ordo. Abbates, & Commendatarii primo, deinde Vicarii foranei, juxta dignitatis ordines, seu promotionis antiquioris; & sub quolibet Vicario vocetur totus ejusdem Clerus, ordine prædicto, hoc modo. Vicarius loci N.

5 Si

5 Si Collegiatæ adsint in Diœcesi, vocentur ante Vicarios foraneos, ordine dignitatis Collegiatarum, & cum Canonicis vocetur totus Clerus affectus Collegiatæ sive ratione beneficii sive servitii.

6 Titulus cuique nominando permittatur, & post cognomen addatur (si ille est) Doctor in Sacra Theologia vel Ju. & titulus deinde beneficii.

7 Titulus Abbatum est, Perillustris, & multum Rever. Dignitatum, & Canonicorum Cathedralis Ecclesiæ apud nonnullos est idem; in Provincia Mediolanensi Dignitatum est, multum R. D.; Canonicorum vero, R. D. in Collegiatis Præpositus gaudet titulo R. D. & Canonici R. N. quæ distinctio rationi est consona.

8 Rectores animarum prænominantur omnes vocabulo, Venerabilis presbyter N.; Vicerectores amovibiles (si Regulares sunt, Frater, vel Don. N.) vocantur, ut Sacerdotes alii, Presbyter N. Diaconi, & Subdiaconi hoc modo N. N. Diaconus, vel Subdiaconus. Clerici Beneficiati, N. Clericus beneficiatus S. N. Clerici seminarii N. N. nomine, & cognomine tantum. Hæc ex Actis Eccl. Mediolan.

9 Protonotarii Apostolici, si qui adsunt, titulo M. R. D. digni sunt, & additur in fine, I. V. D. & Protonot. Apostolicus.

10 Siquid erroris accidat in hac nominatione Cleri, nemini fit injuria, ex vi Decreti, de quo infra, initio Synodi evulgandi.

11 Cæteris paribus, inter æquales attenditur promotio ad Canonicatum, Rectoriam, Beneficium, Ordinem Sacrum.

12 Accidere potest, ut idem vocetur sæpius ratione beneficiorum, quæ habet in pluribus locis, sed hoc nihil refert, imo decet hoc modo eum nominari, ne beneficia Ecclesiarum confundantur, quæ certum locum habere debent.

CAPUT XIII.

De Habitu Cleri.

1 HAbitus Episcopi in Missa Synodali erit Pontificalis, & coloris rubei: si celebrat solemniter, assumit omnia paramenta Pontificalia, usque ad pallium, exclusive, si est Archiepiscopus, ex Cærem. Episcop. lib. 1. c. 16. Si assistit, convenit, ut amictu, alba, cingulo, stola, pluviali, & mitra pretiosa indutus assistat Missæ, cum solitis Cæremoniis; eodem habitu semper aderit in sessionibus Synodalibus. (*a*) Baculum vero pastoralem vel gellet, vel gestare faciat.

(*a*) „ Eique assistunt Diaconus, & Subdia-„ conus cum Dalmaticis, perinde ac si Missam „ celebranti inservirent. *Pontifi. Rom.*, & ex „ eo Pax Jordan. *T.* 2. *l.* 8. *tit.* 2. *num.* 92.

2 Dignitates, & Canonici parati adsint ex Cærem. Episc. lib. 1. c. 31. hoc est, pluvialibus Dignitates; Planetis, & Dalmaticis Canonici, Presbyteri, & Diaconi, & si non sunt distinctæ præbendæ, fiat tamen distinctio per paramenta. Congreg. Rit. 15. Mart. 1608. (*a*)

(*a*) „ Quod si Canonici usum habeant Pon-„ tificalium, ut in quibusdam Cathedralibus, „ mitram gestare poterunt, assumptis sacris ve-„ stibus, quæ aliis Canonicis communes sunt, „ sepositis autem ceteris Pontificalibus orna-„ mentis. Bened. XIV. *l.* 3. *c.* 11. §. 11. qui „ etiam citat Decretum S. C. C. 8. *Aug.* 1733.

3 Coadjutores Canonicorum (quoniam, & ipsi una cum Coadjutis interesse debent) aderunt cum habitu Canonicali ordinario non parati, ad distinctionem.

4 Collegiatæ non mutant habitum in choro consuetum; Præfecti Collegiatarum in Provincia Med. ex Conc. Prov. V. una cum Canonicis Cathedralis pluvialia induunt in Processione prima, & ultima ex auctoritate Conc. Prov. IV. Episcop. Laudensis concessit pluvialis usum Præpositis non Collegiatarum, & Vicariis foraneis, ut esset inter clerum, & clerum aliqua distinctio inter eundum; finita vero Processione exuunt pluvialia.

5 Rectores Parochiarum caputium gestant supra cottam multis in locis; Neapoli stolam, ut dignoscantur ab aliis: servanda est locorum consuetudo.

6 Statuant Episcopi, quod expedire judicaverint ad Actionis Synodalis splendorem, & majestatem Ecclesiasticæ Hierarchiæ repræsentandam.

7 Ordo vero sedendi in Synodo est ille, quem supra significavimus, tum capite 9. de de apparatu numero 5. 6. 7. 10. tum capite 12. de catalogo Cleri. Urbanus enim Clerus hinc inde a tergo Canonicorum Cathedralis sedere debet. Beneficiati, seu mansionarii, & choro Cathedralis addicti, immediate in scamnis post canonicos ejusdem; non quia digniores sint canonicis collegiatarum, sed quia in servitio conjunctiores suis Canonicis esse debent.

8 Collegiatarum vero Canonici sedebunt hinc inde; totum collegium primum a dextris Episcopi, secundum a sinistris Episcopi, & sic deinceps, & Prior collegii sedeat in scamno oblongo primus, propius Episcopo.

9 Parochi a tergo collegiatarum, & alii de civitate post Parochum.

10 Diœcesanus autem clerus sedebit in media navi ante faciem Episcopi, hinc inde, ita, ut in scamnis anterioribus, & juxta dextram Episcopi, digniores collegiatæ sedeant: Parochi a tergo collegiatarum, & alii a tergo Parochorum, ut supra diximus.

11 Vicarius Episcopi, si est Protonotarius, induat rochettum, & mantelletum: si non est, induat habitum, quem per Urbem defert, non pluviale.

12 Si Vicarius est canonicus, ad Missam, & Processionem, induitur, ut canonicus. Ad sessionem Synodalem, uti Vicarius.

CAPUT XIV.

De Processionibus Synodalibus.

1 DUplex Processio fieri solet, altera pro initio Synodi, quam significat Cæremon. Episc. loco citato, altera pro fine ejusdem, prout in Actis Eccl. Mediol.

2 Pro prima varius est ordo, nam aliqui ante Missam, alii post Missam, Conc. Prov. Mediol. 2. eam præmittit Missæ: statuat Episcopus, quicqnid voluerit.

3 Solet a Vicario Generali fieri Edictum de hac prima processione, cujus exemplum dabitur in 4. p. c. 6.

4 Decernenda est Ecclesia: ad quam eundum sit, & via, per quam eundum.

5 Item, qui Hymni, & Psalmi, dum itur, sint cantandi, quorum Tabella editur, ut diximus supra c. 12. num. 2.

6 Præfertur una tantum crux cathedralis Ecclesiæ, quam sequitur totus Clerus, ordine retrogrado, quo in Synodo sedent.

7 Dum itur, quisque Clerus partialis cantare debet Hymnos, & Psalmos; priore de illo clero primum inchoante Hymnum.

8 Hora est præscribenda Processionis primæ, & evulganda ad valvas Ecclesiæ.

9 Clerici deputandi sunt pro ordinanda Processione, quotquot erunt necessarii.

10 Ultima vero Processio fit intra ambitum Ecclesiæ, vel paulo extra si multus est Clerus; & fit eodem modo, quo prima; sed cantatur Hymnus, Te Deum.

11 Si ad primam processionem Regulares, & Confratres convenire solent, id fiat.

CAPUT XV.

De Horis Canonicis, & Missis Synodalibus.

1 HOræ canonicæ in Cathedrali dicuntur celerius: & fere sine cantu, ne impediatur actio Synodalis.

2 Vesperæ cantantur alicubi a toto Clero in cantu Gregoriano, alternatim, ab Urbano ex una parte, a foraneo Clero ex altera, cui convenit, ut assignentur duo mansionarii de choro, qui firmiorem habent vocem, qua moderari queant foraneorum voces sæpius discordes, qui ritus fervorem in Clero excitat, & populum ædificat; interea quoque congregatur totus clerus pro actione Synodali immediate post Completorium continuanda. Completorium autem debet dici a solis officialibus chori demissa voce: & interim poterit Episcopus pro sessione parari.

3 Missa de die omitti potest licite, & pro ea cantari Missa Synodalis de Spiritu sancto, quam præscribit Cæremoniale; vel alia Missa, ut mox dicemus.

4 Si triplex fit sessio: prima die cantabitur Missa ab Episcopo, vel eo impedito, a prima dignitate de Spiritu sancto, secunda die a Canonico ritu pro Defunctis pro commemor. Episcoporum & Sacerdotum Defunctorum generali, tertia die ab alio canonico pro gratiarum actione Missa de Sanctissima Trinitate. Acta Eccl. Mediol. ut nimirum clerus urbanus, & multo magis foraneus videat aliquando, & discat varios ritus, & cæremonias, Pontificales, Canonicales, festivas, & pro defunctis.

5 Pro missa Pontificali poterit etiam Episcopus Missam planam facere, cum usu tamen mitræ, dum a sede accedit ad Altare, & dum manus lavat, item eidem deservient duo canonici cum Dalmaticis, & Presbyter Assistens cum pluviali, ii scilicet, qui Missæ solemni deservire solent.

6 Missæ pro Defunctis assistat Episcopus in cappa: Missæ vero de Sanctissima Trinitate cum pluviali, & mitra: Absolutionem autem Defunctorum faciet Episcopus in sua sede cum pluviali, & mitra simplici; ut vario ritu hæc fiant.

7 Communio cleri facienda est in prima Missa, & intra eamdem ex pia multorum Episcoporum consuetudine, qua de re in Præmonitionibus supra memoratis moueri debet Clerus, quam etiam communionem Pontificale præscribit.

8 Quæ attinent ad incensationem Cleri, & pacem dandam eidem, dicemus in loco proprio, & cum de Magistris cæremoniarum cap. 28.

9 Missa unicam Orationem habebit, cum Gloria, Credo, & Præfatione in cantu solemni; si Missa plana est, adhuc ea dici possunt, quia solemnis est aliquo modo, & pro re gravi. Post Nonam prædictæ Missæ dicuntur, quia sunt Votivæ.

CAPUT XVI.

De iis, quæ cantanda sunt a Musicis.

1 IN Missa Pontificali solemni musicus cantus, cum organo adhibendus erit de more, sed absque mora.

2 In Missa plana Episcopi, dum secretas recitat preces, cantari poterunt sacra cantica cum organo, & vocibus.

3 In Missa pro Defunctis Sequentia, Dies iræ, tantum, ad arbitrium, & sine organo.

4 Missa de Sanctissima Trinitate, Gloria, Credo, Sanctus, & Agnus Dei, cetera in cantu Gregoriano. Organum pulsatur de more.

5 In ingressu Episcopi in Ecclesiam Organum pulsatur, mane tantum.

6 In Processione poterunt cantari a Musicis Hymni, Psalmi, ut in Tabella propria, & in ultima Hymnus, Te Deum.

7 In actione Synodali, quotidie, Hymnum, Veni creator, cantabunt Musici.

8 Iidem respondebunt Benedicenti solemniter Episcopo in fine totius Synodi; nihil præterea. Litanias prima die alicubi cantant Musici.

CA-

CAPUT XVII.

De Peragendis paulo ante diem Synodi.

1 EX Cæremon. Episcop. loco cit. tribus proximi diebus Dominicis ante diem Synodi conveniens erit, ut tam in Ecclesia Cathedrali, quam in singulis Parochialibus per Concionatores, & Parochos denuncietur Synodus, populique ad devotionem, orationes, jejunia sacramentum pœnitentiæ, sanctissimæ Eucharistiæ sumptionem, aliaque pia opera excitentur, ut actio Synodalis, Deo opitulante, dignum sortiatur exordium, felicemque, & fructuosum progressum, & finem. Hæc ibi. Oratio seu Missa de Spiritu Sancto a Clero in Feriis quintis dicenda erit.

2 Pridie diei constitutæ pro Synodo, ex eodem cæremoniali ibidem, pulsari debent campanæ tum Cathedralis, tum aliarum Ecclesiarum solemni ritu, & præsertim sub noctem præcedentem; qua de re opportune monendi erunt Ecclesiarum Præfecti.

3 Eodem die affigetur schedula, variis in locis indicendæ Horæ pro Synodo, cujus formulam habes infra 4. parte cap. 1. num. 6.

CAPUT XVIII.

De Officialibus Synodi.

1 POst consultationem de prædictis in Congregatione consultorum facienda est electio Officialium Synodalium.

2 Sunt autem hi: Præfectus Hospitiorum cum sociis, de quibus actum est supra cap. 8.

Promotor unus, seu plures, Urbanus, & Foraneus.

Secretarius, Notarius, Coadjutor, sive lector Decretorum, & Catalogi Cleri.

Præfecti disciplinæ Clericalis, Synodalis, & Scrutinii.

Judices querelarum, & excusationum.

Procurator Cleri, qui agat cum Episcopo nomine communi, si opus est.

Œconomus pro cathedratico recipiendo.

Confessarii Cleri.

Magistri cæremoniarum cum adjutoribus Clericis.

Ostiarii Synodi. Ut autem eligantur aptiores, eorum munera breviter hoc loco indicabimus, & de quibus nondum locuti sumus.

CAPUT XIX.

De Promotore.

1 SIve unus sit, sive duo, ad libitum Episcopi, hi parandi erunt, saltem pluvialibus, nisi alter eorum sit Canonicus Cathedralis Ecclesiæ, qui canonicali utetur habitu secundum præbendam, & ordinem suum; & sedebunt ad mensam, de qua diximus supra cap. 9. num. 7. erunt autem J. V. D.

2 Urgebunt actionem Synodalem, pro emittenda professione fidei; pro clero vocando, & Scrutinio ejusdem: pro electione Examinatorum, & Judicum; pro evulgatione Decretorum; pro pœnis contra absentes, & pro rogitu Notarii.

3 Verba propria, seu formulas dabimus infra in 4. p. c. 7. & cum loquuntur cum Reverendissimo Episcopo, eum appellare debent titulo tantum Reverendissimi: quia actio est Ecclesiastica; si Archiepiscopus, vel Cardinalis est, appellent etiam titulo Illustrissimi. Absit autem a Synodo curialis adulatio.

4 Major de duobus amborum nomine loquatur, stans a dextris alterius Promotoris.

5 Antequam loquantur, & postquam dixerint, profundam capitis inclinationem Episcopo faciant, neque discedant ad locum suum, donec Episcopus decretum fecerit verbo.

6 Recitent de folio, clauso in libello aliquo decenti, & ornato: quem ipsemet, qui legit, teneat, & alta voce, ut alii saltem viciniores, & plene audire possint.

CAPUT XX.

De Secretario Synodi.

1 COnvenit, ut Secretarius eligatur e Canonicis Diaconis, si Ordo habetur distinctus, & paratus Canonicalibus indumentis agat cum Episc.

2 Ad eundem spectat ordinare lectionem Decretorum juxta ea, quæ in consulrorum congregatione præscripta fuerunt, & item quid prius, quidque postea sit agendum.

3 Socium sibi eligat, qui sibi ministret de mensa ad vicinum pulpitum, si quid occurrit legendum, & ejusmodi, & ut, eo recedente, scripta, & calamos custodiat in mensa.

4 Prævideat, quæ legere debet, ne erret, cunctetur ve, legat alta voce, ut satis audiatur ab omnibus, distincte, ut intelligatur. Vide formulas ejusdem p. 4. c. 19. toto.

5 In vocatione Cleri, vocabit ipse nominatim Clerum Ecclesiæ Cathedralis, & Collegiatarum insigniorum; reliquos vocabit ejus coadjutor, qui etiam leget reliqua Decreta, quando sunt ita multa, ut levari merito ille debeat labore nimio legendi.

6 Secreto teneat nomina Officialium Cleri donec evulgentur: ne inde oriantur æmulationes, & incommoda: præsertim ubi plures ambiunt in Clero munia.

7 Curet affigi valvis Ecclesiæ schedulas pro initio Synodi pridie primæ diei; tum in Ecclesia, & in palatio Episcopali Tabellas de disciplina Cleri, Distributionem ejusdem pro scrutinio faciendo, de qua paulo infra; Catalogum Confessariorum Cleri; tum distribui Tabellas alias opportuno tempore pro processione, Scrutinio, Acclamationibus, & ejusmodi per idoneos ministros.

8 Quæ lecturus erit, ea prius accipiat cum debitis reverentiis, ante, & post, ab Episcopo, cui ea-

dem

dem offert, & ab eo statim recipiet post instantiam Promotorum; quibus instantibus, ipse semper aderit.

9 Idem suggeret Episcopo, quæcumque agenda erunt; quo cum eodem communicabit in cubiculo, antequam descendat in Ecclesiam.

10 Præscribet cantoribus musicis, juxta ea, quæ supra docuimus c. 6.

11 Idem ipse, si non alius Canonicus aptior, cantabit stans prope sedem Episcopi capita Orationis mentalis in fine sessionum.

12 Denique ejusdem partes erunt, ut tota actio Synodalis exactissime cum Magistris Cæremoniarum peragatur, brevissimo sibi facto Indice totius actionis ab initio usque ad finem, memoriæ causa, & promptioris executionis, cujus indicis formula dabitur infra p. 4. c. 12. ne quicquam in hoc genere desideretur a nobis.

CAPUT XXI.

De Notario Synodi.

1 CAncellarius Episcopalis solet esse Notarius actionis Synodalis, qui idcirco semper aderit prope mensam Secretarii, & in fine cujuscumque sessionis rogatus a Promotore, ut conficiat instrumentum, &c. respondebit, se facturum, assumendo testes aliquos certos de Clero, quorum nomina scribat in Actis.

2 Idem solet alicubi vocare Clerum ab eo loco, ubi desinit Secretarius, & absentes notare debet, ut puniantur, nisi excusentur deinde a judicibus.

3 Ad eumdem attinet scribere in libro nomina eorum, qui fidei professionem in Synodo emittunt; vel, si multus foret numerus professorum, per schedulam affixam curet, ut moneantur professuri fidem, quod ferant secum schedulam cum nomine, cognomine, benefici titulo proprio; & statim ac eam emiserint, consignet quisque suam Cancellario, qui acu, & filo adhibito, schedulas omnes colliget, conservabit, & in librum referet, ut sine tumultu ea professio adnotetur. Formulam hujus rei habebis infra 4. p. c. 1. n. 6.

CAPUT XXII.

De Lectore Decretorum.

1 SEcretario datur adjutor ad ea multa munera, quæ sunt ejus propria, & presertim ad legendum, si minus ille multa legere queat.

2 Dum legit Decreta, Episcopi præsertim, ad singula pausam faciat, conversus ad Episcopum; qui forte circa illud, quod proxime lectum fuerit, sensum suum communi sermone aperiet Clero: alioqnin persequatur.

3 Convenit, ut de gremio Cathedralis Ecclesiæ hic eligatur, & firmiorem habeat vocem.

CAPUT XXIII.

De Præfectis Disciplinæ Synodalis, & Scrutinii.

1 ELigendi sunt e Clero, tum Urbano, tum Diœcesano, si opus est, aliquot Sacerdotes ætate, prudentia, zelo, & disciplina Clericali conspicui, quorum opera tum Clerus universus contineatur in officio, tum promoveatur ad meliora.

2 Numerus is erit, qui sufficiens esse poterit ad Scrutinium universi Cleri finiendum intra tempus sessionum Synodalium, ea proportione, ut unicuique scrutandorum numerus assignetur, non ultra sexaginta.

3 Ut autem una lingua loquantur omnes in judicio ferendo de vestibus, barba, colore caligarum, & ejusmodi, conveniant hi semel ante Synodum coram Episcopo, & juxta Tabellam Scrutinii conferant inter se, quid communiter sit censendum, ne contraria videantur sentire, aut laxius alii aliis.

4 In hoc conventu dabitur cuique Præfecto Tabella Scrutinii sancita, ut supra c. 11. danda infra in 4. part. c. 4. num. 6. & præterea in Schedula assignabitur unicuique tum Cleri pars examinanda, tum locus, idest, Capella Ecclesiæ Cathedralis pro Scrutinio, quæ distributio Cleri, & Capellarum sub tali, vel tali præfecto, ut Clero pateat, in folio, seu foliis affixis in Ecclesia, etiam ipsi curent Præfecti ad formam rescribendam in 3. p. c. 9. n. 11. præter Secretarium. Habeant etiam cathalogum eorum, quos quisque scrutari debet.

5. Quisque item Præfectus eligere potest scribam, ut notet responsiones subiectorum Scrutinio, sed ipsemet scribat ea, quæ secreto communicantur, tanquam graviora.

6. Ut autem delatores aliorum secreto habeantur, & tamen, si opus est, iidem repeti possint circa ea, quæ deposuerint contra alios, Præfectus adhibeat notas aliquas, quas solus ipse noscat, & delata nemini communicet, nisi Episcopo.

7. Scrutinium sumet exordium a publicatione Decreti de Scrutinio; & exerceri poterit etiam domi, extra sessionem Synodalem.

8. Scribant ordine, quo per cathalogum quemque vocant; qui si habuerit omnia requisita juxta Tabellam Scrutinii, satis erit scribere: Habet omnia, &c. sin minus, notentur ea tantum, in quibus quisque defecerit.

9. Omnino notent, qui ad Scrutinium non accedunt, ut dent condignas pœnas.

10 In describendo Scrutinio si eadem forma carthæ utantur omnes, poterit in fine confici liber Scrutinii, asservandus inter Acta congruentius.

11 Antequam dimittatur Synodus, valde utile erit, ut hi præfecti conveniant coram Episcopo, & summarie referant communiorem statum totius

totius Cleri; quod ſi quid in communi monendum erit Decreto opportune imminenti malo provideatur, antequam diſcedat Clerus.

12 Qui ex his Præfectis non habent in Synodo locum, aut ſedem propriam, puta, quia neque Canonici, neque Parochi ſint, ſedere poſſunt a tergo Vicarii Generalis, ut præſto quoque ſint cum eo ad procurandam diſciplinam Synodalem in Clero, juxta Tabellam ea de re edendam, ut ſupra; cujus præcipua cura Præfectis incumbit.

13 Peracta Synodo dabunt Epiſcopo Acta in Scrutinio, diſtincte ſcripta, cum cathalogo eorum, qui tenebantur accedere, & eorum, qui non acceſſerunt; & in fine totius ſcripturæ ſubſcribant propria nomina, cognomina, & titulum Præfecti Scrutinii

CAPUT XXIV.

De Judicibus querelarum, & excuſationum.

1 DUo, vel tres una cum Vicario generali deputari ſolent ad audiendas controverſias, ſeu querelas, qui prout de jure, brevi tamen forma judicii adhibita, illas dirimant, & has dijudicent.

2 Iidem excipiant libellos ſupplices datos pro excuſatione abſentium examinandos deinde peracta Synodo.

3 Si quæ naſcuntur controverſiæ de ordine ſedendi, ſeu procedendi, iidem brevi manu componant, citra præjudicium ambarum partium.

CAPUT XXV.

De Procuratore Cleri.

1 UT quiete, ſine tumultu, agantur omnia, ſolet alicubi deputari ab Epiſcopo Procurator Cleri, ad quem adeat Clerus, ut ejus nomine cum Epiſcopo communi nomine agat in Synodo, ſi quæ forte decernantur difficiliora; quod ſi Clerus eum elegerit ad alia negotia Cleri, ille ipſe poterit etiam ab Epiſcopo nominari, agat autem petita in Synodo venia ab Epiſcopo & cum debita modeſtia, & reverentia.

2 Quæcunque petierit nomine Cleri petat in ſcriptis Secretario datis. Vide in 4. parte cap. 7.

CAPUT XXVI.

De Oeconomo, & Cathedratico.

1 QUicquid ſolvatur pro Cathedratico, quod varium eſt variis in locis, pro eo exigendo conſtituatur Œconomus, & is eſſe ſolet Magiſter domus Epiſcopi.

2 Solent Epiſcopi quandoque condonare Cathedraticum; quod in Decreto erit exprimendum, ne fiat in præjudicium Epiſcopalis Cathedræ.

3 Eſt enim introductum in honorem Cathedræ Pontificalis: quod alii vocant Synodaticum, quia ſolvitur in Synodo.

4 Regulariter duo ſolidi ſolvuntur in pecunia uſuali, ut patet ex conſuetudine communiori, & ex Actis Eccl. Med. Neapoli ex antiqua conſuetudine Caroleni quinque.

5 In Provincia Mediol. ex Actis ejuſdem Eccleſiæ, ſolvitur tantum a Parochis, alibi ab aliis quoque beneficiatis attendenda erit locorum conſuetudo.

6 Non placet illa exigendi quotannis Synodaticum (niſi aliud conſuetudo poſtulet) omiſſa quotannis Diœceſana Synodo.

ANNOTATIO §. 4.

1 *NOn poteſt Epiſcopus augere Cathedraticum, ex Decr. Congreg. Card. ſuper negotiis Epiſcop. in una Iſernien. 15. Junii 1619.*

CAPUT XXVII.

De Confeſſariis Cleri.

1 EXpedit, & præſertim in prima Synodo, quod Epiſcopus remittat Clerum ſuum a Synodo bene purgatum a peccatis, illuminatum Decretis, & unitum ſibi, & Deo: idcirco deputare poterit ſex, vel octo Confeſſarios ſæculares, & regulares cum omnimoda Epiſcopali facultate ad audiendas Cleri Diœceſani Confeſſiones.

2 Imo eiſdem communicare poterit facultatem quam habet in cap. liceat. Conc. Tr. ſeſſ. 24. c. 6. ut tollantur, ſi quæ ſint, ſecretæ irregularitates a Clero.

3 Terminus autem prædictarum facultatum ſatis erit, a diebus ſex, vel octo ante Synodum, ad totidem dies poſt Synodum, & pro Clero tantum.

4 Hi vero tempore Synodi conveniant in Eccleſia Cathedrali ante ſeſſiones, & poſt eas, ut quemcumque de Clero accedentem audire poſſint; domi quoque eos audire poterunt, ſi ii velint: non autem tempore actionis Synodalis, omnino vero adſunt omnes pro Communione Cleri.

CAPUT XXVIII.

De Magiſtris Caremoniarum.

1 DUo ſaltem Magiſtri Cæremoniarum eligi debent; quorum alter Epiſcopo tantum inſerviat, alter Promotoribus, & Secretario: uterque toti actioni Synodali.

2 Habeant igitur Indicem quiſque ſuum, & omnino concordem, cum Indice Secretarii, de quo ſupra c. 20. num. 12. in quo tota ſeries, & ordo breviter indicetur, qualem infra ſuo loco dabimus in 4. part. cap. 12.

3 Pu-

3. Publicari, & indici Synodum procurent in Festo Epiphaniæ ad præscriptum Pontificalis Romani, & ut supra c. 2. num. 1.

4. Tum adsint Congregationi consultorum, de qua cap. 7. & stantes, cooperto tamen capite, audiant, ut exequantur mandata; reverenter etiam suggerant, si quid occurrit prænotandum pro Synodali actione.

5. In primis autem eorum curæ sit apparatus Cathedralis Ecclesiæ, de quo supra cap. 9. una cum Sacrist.

6 Præterea, quæ ad habitum Cleri spectant, de quo cap. 13. ad processione cap. 14. ad Horas Cononicas, & Missas Synodales cap. 15. ad musicos concentus cap. 16. ad campanarum pulsationem c. 17. num. 2. ipsi procurent.

7. Ad ea item, quæ infra præscribuntur in actione Synodali diligenter attendant.

8. Cum Sacrista agant pro præparandis iis, quæ necessaria sunt ad Missas Synodales: & præter consueta, parentur tria thuribula pro incensando Clero.

9 Nam, Diacono incensante Clerum Cathedralis Ecclesiæ, fere statim (incensatis primis Canonicis) duo Thuriferarii incensabunt Clerum, primo Urbanum, deinde Foraneum, hinc inde ambo simul, saltem unico ductu cuicunque sedilium ordini, & eodem modo iisdem dabunt pacem primo cujusque ordinis sedilium, & primus aliis de more.

10 Pro communione Cleri parati curent stolas pro Sacerdotibus rubei coloris, & vinum sufficiens pro purificatione.

11 Cætera, quæ ad Missas spectant, fiunt de more: nisi quod in fine Missę Episcopus dabit benedictionem, quam dabit in fine sessionis, ex Cæremon. Episc. libro 1. cap. 31.

12 Pro absolutione Defunctorum extendetur pannus ante sedem Episcopi, & accedente Subdiacono Missę, cum Cruce, & Acolythis cum candelabris, fiet absolutio de more: Oratio erit pro Sacerdotibus, & Episcopis, ut in Missa, vel alia communis.

13 In actione Synodali curent a Beneficiatis, seu aliis Cantoribus cantari Antiphonam; a Clero Psalmum alternatim, partim ab Urbano, patim a Foraneo, sedentibus; a duobus Cantoribus litanias, vel a musicis; a Canonico parato, & Subdiacono canonico Evangelium; a Musicis Hymnum, Veni creator, post inceptum ab Episcopo primum versum.

14 Standum erit a Clero, quando stat Episcopus, ut in Pontificali, & præterea ad Acclamationes.

15 Genuflectendum erit ad primam Antiphonam ante Psalmum, ad Litanias: ad primos versus Hymni, Veni creator: ad benedictionem Episcopalem, & ad orationem mentalem.

16 Sedendum erit ad Psalmum, sermonem, & ad lectionem Decretorum.

17 Ut autem omnes eodem tempore idem præstent, eligantur sex, octo aut plures Clerici e grandioribus, vel e Seminario, vel e Clero, qui distributi per varia loca intra Clerum, moneant quando standum, quando genuflectendum, quando sedendum, ad nutum Magistrorum Cæremoniarum, qui manu elevata, depressa, & magis depressa, sine clamore, tres illos situs significabunt Clericis prædictis, & hi Clero voce demissa.

18 Opportune præmoneant Clerum, de Psalmo, qui cantandus erit, prima, & tertia die: Salvum me fac Deus, de Feria quinta, initio: secunda die: Deus venerunt gentes, de eadem Feria penultimo loco Nocturni.

19 Si afferantur Reliquiæ Sanctorum pro juramento Examinatorum, quod Mediolani fit; eas procurent deferri a prima Dignitate, stola addita sub pluviali, sine velo longo, cum 4. intorticiis de Sacristia, ad Episcopum, qui cum Clero surgit: deinde cum mitra sedens, & in gremio ambabus manibus, vel supra mensam eas tenens, excipit juramenta: stabit Clerus ob reverentiam Reliquiarum, quæ eodem modo reportantur. Videant autem, ne Clerus expectet diutius, & quam par sit, Sacras Reliquias.

20 Ordinandæ processioni prærunt iidem Clerici, qui supra, seu alii; quibus viam præscribent cæremoniarum Magistri, & terminum ejusdem.

21 Curent etiam, ut in Altari majori ardeant sex candelæ, durante sessione Synodali.

22 Hæc pręcipua sit attigisse satis: Magistri nomen excitat ad omnia bene gerenda, & exactissime.

CAPUT XXIX.

De Ostiariis Synodi.

1 NON solum ad portas Ecclesiæ claudendas tempore sessionis Synodalis necessarii sunt Ostiarii; verum etiam ad excludendos laicos, uti par est, sine tumultu. Debent ergo esse viri graves, discreti, qui etiam possint admonere eos de Clero, qui suis locis non sedent, sed per Ecclesiam forte vagantur, & fabulis inutilibus vacant.

2. Excludant autem laicos paulo ante quam inchoetur sessio, & omnino nullum ibi permittant sine consensu Episcopi.

3 Claudantur portæ cum clavibus, una excepta laterali, per quam ii, qui de Clero sunt, eant & redeant pro necessitate corporali.

4 Ante ultimam processionem aperiantur omnes portæ, ut populus introire queat ad laudes divinas pro gratiarum actione.

5 Si quem repererint contumacem laicum, eum deferant ad Episcopum, cujus mandatum exequantur promptissime, etiam si sit pœnale.

6. De Clericis, qui sibi non obediunt, agant cum Præfectis disciplinæ Synodalis.

7. Numerus eorum erit ad arbitrium Episcopi, habita ratione portarum, Cleri, laicorum, qui convenire solent.

De

CAPUT XXX.

De Concionatoribus Synodi.

1 PRo sermone ad Clerum datur materia in Pontificali, nimirum, de disciplina Ecclesiastica, de divinis mysteriis, & de correctione morum in Clero, secundum ea, quæ Episcopo videbuntur utiliora.

2 Et ibidem dicitur, quod fiat per virum doctum, idoneum; sed hoc intellige, quando Episcopus sermocinari nolit; quod cuperem maxime, si posset, certe commodius nunquam potest moneri, & moveri totus Clerus, quam in Synodo Diœcesana, exclusis laicis.

3 Alii recitari jubent Orationem latinam, quam non improbo; sed convenit illa magis conci in Provinciali, quam Diœcesanæ Synodo; ut autem omnes intelligant, & amplectantur ea, quæ ad Cleri mores attinent, hodie latine dicta minus efficiunt.

4 Prima, & secunda die præscribitur sermo in Pontificali, & post: Venerabiles; quod magis placet, quam post Evangelium, nisi forte Concionator de Evangelio Synodali Thema sumeret ad dicendum.

5 Non ultra dimidiam horam sit sermo, ne impediatur actio reliqua Synodalis.

6 Datur Concionatori benedictio ab Episcopo de more, sed absque indulgentiis, quæ non conceduntur, nisi in fine totius Synodi.

7 Omnino vero Episcopus, antequam dimittat Synodum, verba faciat ad Clerum eo meliori modo, quo scit, & valet, paterne adhortans eum ad executionem Decretorum; locus autem opportunus erit, antequam aperiantur Ecclesiæ portæ pro ultima processione, ex Conc. Provinc. 5. Mediol. & hæc de Officialibus Synodi: transeamus ad Officiales Cleri.

CAPUT XXXI.

De Examinatoribus.

1 DE consilio prædictorum consultorum debet Episcopus ante Synodum deligere examinatores Cleri, Judices causarum, testes Synodales, & Punctatores Collegiatarum, & Cleri: tum alios Officiales ejusdem Cleri, secundum variam locorum consuetudinem, ut suo tempore, & loco proponantur Synodo.

2 Et primo examinatores sunt in duplici differentia: nam ii, qui examinare debent promovendos ad beneficia curata, sunt necessario approbandi in Synodo; at alios ad examen ordinandorum, seu approbandorum ad audiendas Confessiones potest Episcopus eligere etiam extra Synodum, & arbitratu suo.

3 Primi Ordinis ergo approbandi in Synodo; plures proponi debent, ut ex iis saltem sex a Clero approbentur, ex Concil. Tridentini regula, sess. 24 cap. 18. plures tamen ad honorem aliquorum approbari soleat, & debent.

4 Qui assumuntur e Regularibus, proponantur Clero de nomine, & cognomine noti, nedum Officii, quod habent, titulo ad pleniorem validitatem examini in concursu Parochialium, & ne contingat ambiguitas, an valeat concursus.

ANNOTATIO §. 5.

NOminatio Examinatorum ex titulo Officii, quod Regulares habent, V. G. Prior S. Dominici. Guardianus sive Lector S. Francisci, efficit, quod approbatio facta a Clero non cadit, nisi super eum, qui tempore Synodi erat Prior, seu Guardianus, seu Lector; non autem in successores eorum in iisdem gradibus, quos ignorat Clerus, & Rota sæpius declaravit, fuisse nullum illud examen in concursu Parochiarum, in quo affuit successor Examinatoris approbati tantum ex titulo, non de nomine, & cognomine, ut docet Garzias de benef. tom. 2. p. 9. cap. 2. dub. 22. fortasse valeret eo casu, quo proponitur Prior S. Dominici, qui pro tempore fuerit, hoc enim modo approbatur etiam successor a Clero, quicumque ille fuerit (a).

(a) „ At hæc opinio, inquit Benedictus „ XIV. l. 4. c. 7. nobis non arridet; ad mu- „ nus quippe, ad quod eligitur industria per- „ sonæ, non potest designari persona incerta, „ cujus doctrina, prudentia, & probitas igno- „ rantur. Ad omnes igitur præcavendas contro- „ versias consultius erit, ut Synodales Examina- „ tores suo quisque nomine ab Episcopo propo- „ nantur, atque a Synodo approbentur.

5 Certe ii esse debent omnino, aut Magistri in Theologia, aut Doctores, vel saltem licentiati in jure Canonico; & ex ordine Mendicantium assumi possunt, ex prædicto Concilio, aut non Mendicantium Regularium; quod si desint ejusmodi, eligi possunt alii Clerici magis idonei, ex declar. Conc. Trid. quam recitat Massobr. in Praxi de concursu, Requis. 11. dub. 2. in fine.

6. Pro quorum examinatorum approbatione duplex est modus; vel imprimendo eorum nomina in schedulis conjiciendis in urnam, cum notis A. R. nimirum Approbationis, & Reprobationis, electisque compromissariis, quod in Synodo fit Mediolanensi; Vel brevius interrogando Clerum voce alta per Secretarium: Placent ne vobis? & hic modus hodie magis est communis in insignioribus civitatibus.

ANNOTATIO. §. 6.

STephanus Quaranta V. Synodus, recitat literas Sacra Cong. Concil. Trid. datas die 11. Julii 1592. ad Patriarcham Venetiarum, in quibus approbatur uterque modus, per vota secreta, seu aperta, eligendi Examinatores in Synodo,

do, semper tamen approbandi erunt tum majori parte suffragiorum: vel cum dimidia, ut dicitur in Synodo 6. Diœcef. Mediol. eorum, qui sunt præsentes in Synodo legitime congregata. Lege Massob. in Praxi de concursu, Requis. 11. dub. 7. & 8.

7 Jurare debent Examinatores approbati, ex Conc. Trid., Sacra Dei Evangelia.

ANNOTATIO §. 7.

Nihil refert, an ii jurent super Evangelia, vel Sacras Reliquias Sanctorum: puto S. Carolum introduxisse SS. Reliquias pro juramento, tum ut in Synodo appareat veneratio Sanctorum; continet etiam Synodus omnium fere Catholicorum dogmatum doctrinam, & proximi tum vero etiam, ut novitate ritus Examinatores excitentur magis ad observandum id quod ipsi jurant; relinquitur ergo arbitrio Episcopi, penes quem tamen S. Caroli auctoritas esse debet in hoc genere summa (a).

(a) „ Vide Pacem Jordanum T. 2. l. 8. t. „ 2. n. 104. & seq. & Benedictum XIV. l. 4. „ c. 7. §. 6.

8 Absentes jurabunt in manibus Episcopi, seu Vicarii Generalis extra Synodum: quod idem præstabunt ii, qui pro tempore succedent jam approbatis a Clero, ut dictum est in annotat. §. 5. antequam accedant ad examen, in concursu parochialium Ecclesiarum.

ANNOTATIO §. 8.

Quia dubitant Doctores, an singulis annis eligendi sint, & approbandi examinatores, addunt plerique hodie in fine Decreti, De Examinatoribus, hanc clausulam. Quorum officium duret, donec altera Synodus habeatur, & valet Decretum: quid vero agendum sit de mortuis omnibus Examinatoribus, ut alii subrogentur extra Synodum, ad nos non attinet, quia casus extra Synodum est. Vide Massobr. l. cit. Requis. 12. dub. 2. & 3. seu Garziam de benef. p. 9. c. 2. n. 8. & 73. ubi ex Clem. VIII. decreto docent, eos eligi posse cum consensu Capituli usque ad tempus futura Synodi (a).

(a) „ petita tamen facultate a Sacra Con„ gregatione Concilii, a qua etiam tutius erit „ petere supplementum consensus capituli, si „ forte propositos, quamvis idoneos, capitulum „ sine causa reprobaret. Vide Bened. XIV. l. „ c. §. 10.

CAPUT XXXII.

De Judicibus Synodalibus.

1 Judices, quibus delegandæ erunt causæ a S. Sede Apostolica, vel ejusdem legatis, debent esse omnino in Ecclesiastica dignitate constituti, aut Personatum obtinentes, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonici. Conc. Trid. sess. 25. cap. 10.

2 Nec refert, quod ii forte non sint Doctores; quia potest deinde dari Assessor.

3 Quatuor saltem ex Concil. Trid. nominandi erunt, aut etiam plures, & hodie prætertim quamplures eligendi erunt ob constitutionem Gregor. XV. de Conservatoribus editam anno 1621. ut Regulares e numero Judicum Synodalium deligere sibi possint laiiori facultate Conservatores suos, ait Papa.

4 Horum approbatio fit eodem modo, quo Examinatorum, de quibus supra (a): neque tamen jurare tenentur, quemadmodum Examinatores: & ducant eodem modo (b).

(a) „ Non est tamen necesse, ut in præfa„ tos Judices ab Episcopo in Synodo deputatos „ ipsa Synodus consentiat.

(b) „ Eorum autem nomina ad Apostolicam „ Sedem transmittere statim curabit Episco„ pus. Vide Bened. XIV. l. 4. c. 5. §. 6. qui „ etiam monet Episcopos, ut si forte cogere „ Synodum ipsis non liceat, a Sacra Concilii „ Congregatione facultatem petant Judices hu„ jusmodi de Capituli consilio designandi.

ANNOTATIONES §. 9.

1 *Canonici Regulares, aut Monachi, etiamsi sint in Cathedrali Ecclef. non sunt capaces delegationum Apostolicarum ex Archid. Geminian. & Butr. in cap. statutum 11. de rescript. in 6.*

2 *Canonici Collegiatarum, etiam insignium, alioqui Doctores, non possunt esse Judices Synodales, etiamsi nullus Doctor reperiatur, nec eis aptior in Capit. cathedralis & inter obtinentes dignitates ex declar. Sacra Cong. Conc. Trid. quam recitat Massobr. de Synodo cap. 4. dub. 10. in fine.*

3 *Neque item Canonicus in Cathedrali dispensatus super minori ætate, ut fuse probat idem Massobr. loc. cit. dub. 11.*

4 *Potest autem eligi Judex Synodalis, Protonotarius Apostolicus, ex eodem Massobr. dub. 12. tum Vicarius Episcopi, dub. 13. hoc est, Generalis, non Foraneus.*

5 *At in Provincia Mediolanensi debent nominari omnes Canon. Cathedralis Ecclesiarum Judices Synodales in gratiam Regularium illius Provinciæ, ex Decreto quod ego legi authenticum apud Episc. Laudens. a Sacr. Cong. Conc. Tr. edito die 27. Sept. 1614. & habetur infra p. 4. circa finem.*

CAPUT XXXIII.

De Testibus Synodalibus 1.

1 Testes Synodales dicuntur, quia in Synodo deliguntur, alias el cti extra Synodum dicerentur tantum Testes publici: ii vero debent esse viri graves, zelo disciplinæ clericalis illustres forma facti Cleri, verbo, & exemplo potentes.

2 Septem constituuntur in Actis Eccles. Mediol. Conc.

Conc. Provinc. 5. sed & plures arbitrio Episcopi pro amplitudine Diœcesis assumi possunt.

3 Si palam nominantur, & adsint in Synodo, jurent ibidem, alias extra Synodum si absint; vel, si schedula secreto habeantur.

ANNOTATIO. §. 10.

Plures Episcopi hodie non evulgant nomina Testium, ut liberius possint exercere munus suum, minori cum odio Clericorum quos deferre debent ad Prælatum, jurabunt ergo hi secreto in manibus Episcopi. (a)

(a) ,, Immo, ut ait Piasecius *in praxi Episcopali part.* 2. *c.* 2. *n.* 9. Synodales testes fere ,, ubique desueverunt, quamquam saluberrima, constansque præteritorum sæculorum disciplina illos plurimum commendet, ut *l.* 4. *c.* 3. ostendit Benedictus XIV.; in eorumque locum suffecti sunt Fiscales Episcoporum, & Decani, seu Vicarii Foranei.

CAPUT XXXIV.

De Punctatoribus.

1 IN Collegiatis Punctatorum munus est notare absentes ab Horis Canonicis, aut Missa: & solent esse duo; tum ut alter eorum saltem intersit; tum ut ambobus concordantibus, absit suspicio infidelitatis in notando.

2. Episcopus in Provincia Mediolanen. ex Actis ejusdem, in Prov. Conc. 1. debet alterum eligere, alterum Canonici. Uterque jurat, ex Concil. Mediol. Provin. 4. hic jurat in capitulo, ille in Synodo, ex Conc. Mediol. Prov. 5. (a).

(a) ,, Nimirum Punctator tenetur jurare coram Deputante, ut 13. Julii 1685. S. C. C. ,, respondit, quemadmodum videre est apud Bened. XIV. qui de *punctatoribus* luculenter agit ,, *l.* 4. *c.* 4.

CAPUT XXXV.

De juramento Examinatorum Testium, & Punctatorum.

1 JUramentum erit præstandum mane, ex Conc. Provin. Med. 4. & hoc ideo dicitur, ut ejus ratio habeatur in distributione partium totius actionis Synodalis.

2 Et eo modo, quo supra diximus de Examinatoribus, poterunt jurare Testes publice nominati, & Punctatores ab Episcopo delecti.

CAPUT XXXVI.

De Officialibus Cleri.

1 AD aliquorum præ aliis indicandam materiam, & pleniorem in Clero rerum notitiam, consuevere Episcopi prudentiores distribuere officia Clericalia in Synodo pro consuetudine locorum, & varia necessitate rerum.

2. Declarantur itaque primo loco consultores S. Officii, si penes Episcopum sit tribunal, ut Neapoli.

3 Recognitiones librorum imprimendorum.

4 Revisores Indulgentiarum quæ a S. Sede Apostolica obtinentur.

5 Præfecti Musicæ, ne in Ecclesiis prophana cantentur, aut indecora.

6 Syndici, seu Procuratores Cleri pro immunitate, & aliis.

7. Præfecti, & administratores Seminarii, tum spiritualium, tum temporalium rerum.

8. Præfecti disciplinæ clericalis in civitate, distributis classibus clericorum.

9. Vicarii Foranei, & Priores Confraternitatum Parochorum.

10 Visitatores generalis.

11 Prior Doctrinæ Christianæ.

12 Confessarii speciales Clericorum minorum.

13 Præfecti Fabricæ Ecclesiasticæ.

14 Advocati, & Procuratores pauperum.

15 Œconomi beneficiorum vacantium.

16 Vicarius Monialium.

17 Præfecti funeralium.

18 Præfectus spiritualis carceratorum.

19 Præfecti Processionum.

20 Præfectus Orationis 40. horarum.

Penitentiarii minores Cathedralis.

Præfecti Chori.

Recognitores onerum Missarum.

Præfecti communium Cleri.

Dispensatores eleemosynarum ex concionibus collectarum.

Recognitores calendarii.

Revisores administrationis locorum piorum.

Præfecti Confratriarum.

CAPUT XXXVII.

De Reductione Missarum

1 IN eadem Congregatione consultorum præfatorum erit agendum si opus est de forma reducendi Missas, seu Anniversaria, quæ scilicet ante Concilium Tridentinum imposita fuerunt, irrationabilia tunc temporis effecta.

2. Nam de Missis post Concilium relictis, facultas reducendi, commutandi & eas moderandi reservata est hodie Summo Pontifici, vel Sacræ Congregationi Conc. Trid. ut initio Decreti dicitur, de celebratione Missarum, sub Sanctissimo D. N. Urbano Papa VIII. die 21. Junii 1625.

EX

EX BENEDICTI XIV.

De Synodo Diœcesana lib. 5. c. 8. 9. & 10.

De Eleemosyna Missarum, earumque oneribus in Synodo discutiendis,

DISQUISITIO.

„ MOS fuit in Ecclesia, plurium seculorum intervallo sacr.ε: retentus, ut quotquot ad Missarum solemnia convenirent fideles, suam unusquisque sacrificii partem, hoc est panem, & vinum consecrandum, offerret: ad quem alludens Cyprianus *lib. de oper. & eleemosina* divitem fœminam hoc nomine increpat, quod nihil offerens, alienæ oblationis partem sumeret: *Locuples* (inquit) *& dives es, & dominicum celebrare te credis, quæ corban omnino non respicis, quæ in dominicum sine sacrificio venis, quæ partem de sacrificio, quod pauper obtulit, sumis:* eumdemque respexit Augustinus (seu quisquis est Auctor sermonis olim 215. *de tempore*, nunc 265. *in Append. tom.* 5. *part.* 2. *num.* 2.) dicens: *Erubescere debet homo idoneus, si de aliena oblatione communicaverit:* atque inde etiam factum est, ut Tertullianus *lib. de exhort. castitat. cap.* 7. omnes Christianos Sacerdotes dixerit, non quod omnes potestatem haberent consecrandi, sed quia omnes panem, & vinum ad Dei Altare offerebant, sicuti egregie explicat Petavius *in diatriba de potestate consecrandi cap.* 1. *tom.* 4. *Theolog. dogmat.* Tanta porro illius ritus fuit apud majores nostros religio, ut, cum Patres Concilii Matisconensis II. anni 585. deprehendissent, eum pedetentim obsolescere, statim restitui curaverint, *can.* 4. decernentes: *Residentibus nobis in sancto Concilio, cognovimus, quosdam Christianos, relicto fratrum cœtu, a mandato Dei aliquibus locis deviasse, ita ut nullus eorum legitimo obsecundationis parere velit officio Deitatis, dum sacris Altaribus nullam admovent hostiam. Propterea decernimus, ut omnibus Dominicis diebus Altaris oblatio ab omnibus viris, & mulieribus offeratur tam panis, quam vini: ut per has immolationes & peccatorum suorum fascibus careant, & cum Abel, vel ceteris justis offerentibus, promereantur esse consortes. Omnes autem, qui definitiones nostras per inobedientiam evacuare contendunt, anathemate percellantur:* Collectionis Harduini *tom.* 3. *col.* 461. Neque vero, quod a singulis fidelibus offerebatur, modicum quid erat panis, & vini, quæ postea per Sacerdotem consecrata, atque in Christi Corpus, & Sanguinem conversa, ipsimet offerentes preciperent; sed quilibet, pro sua facultate, plures offerebat panes, cum larga vini amphora, quorum exigua pars consecraretur, & reliqua massa Sacerdotibus, & Clericis cederet, quemadmodum, pluribus allatis monumentis, ostendit Christianus Lupus *dissert.* 2. *proœm. ad decret. & canon. Concil. tom.* 3. *primæ edit. pag.* 183.

„ II. Præter panem, & vinum, quæ sacrificio usui erant, aliud ad Altare offerre prohibuit canon 3. Apostolorum: *Si quis Episcopus, aut Presbyter, præter ordinationem Domini, alia quædam in sacrificio offerat super Altare, id est aut mel, aut lac, aut pro vino siceram, aut confecta quædam, aut volatilia, aut animalia aliqua, aut legumina, contra constitutionem Domini faciens, congruo tempore deponatur.* Et quamvis sequens canon 4. ejusmodi prohibitionem temperans, permittat offerri etiam oleum, incensum, novas spicas, & uvas, ceteros tamen fructus, non ad Altare offerri, sed ad Episcopum mitti jubet, Presbyteris, Diaconis, & Clericis distribuendos: *Offerre non liceat aliquid ad Altare, præter novas spicas, & uvas, & oleum ad luminaria, & thymiama, id est incensum, tempore, quo sancta celebratur oblatio. Reliqua poma omnia ad domum primitiæ Episcopo, & Presbyteris dirigantur, non offerantur in Altari. Certum est autem, quod Episcopus, & Presbyteri dividant & Diaconis, & reliquis Clericis.* Concilium vero Carthaginiense III. anni 397. *can.* 24. qui est 37. in Codice canonum Ecclesiæ Africanæ, *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 883. mel, & lac offerri permittit in die Paschalis festivitatis, quo solemne Baptisma celebrari, & egressis e sacro fonte mel, & lac dari consueverat: de quo ritu plura Cardinalis Bona *rer. liturg. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 3. *Ut in Sacramentis* (ait cit. Concilium) *Corporis, & Sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quam quod ipse Dominus tradidit, hoc est panis, & vinum aquæ mixtum. Primitiæ vero, seu mel, & lac, & quod uno die solemnissimo in infantum mysterio solet offerri, quamvis in Altari offerantur, suam tamen habeant propriam benedictionem, ut a Sacramento Dominici Corporis, & Sanguinis distinguantur: nec amplius in primitiis offeratur, quam de uvis, & frumentis.* Verum posteriori ætate usus obtinuit, ut nihil quidem, præter panem, & vinum, juxta prisca Patrum decreta, Offertorii tempore exhiberetur, sed vel ante Missam, aut ante Evangelium, sive statim post Evangelium, liceret fidelibus, quidquid vellent, in Sacerdotum commodum, ad Altare offerre: quod ex Regione *lib.* 1. *de Ecclesiast. discipl.* recte colligit Martene *de antiquis Eccles. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 4. *art.* 6. Duo pariter oblationum genera commemorant Capitualaria Caroli Magni *lib.* 6. *cap.* 305. & magis aperte antiquissima Liturgia Æthiopum, quam ad hunc ritum comprobandum adducit Honoratus a Sancta Maria *in suis Animadvers. in*

regu-

„ *regulas*, *& usum Critices tom.* 2. *lib.* 4. *art.* „ 6. oblationes factas ante Offertorium, ab illis „ distinguit, quæ fiebant, dum Offertorium ca- „ nebatur.

„ III. Sed, num, inter cetera, etiam pecu- „ nia, sive ante Missam, sive ante Offertorium „ prioribus seculis, ad Altare offerri soleret, „ ignoramus. Scimus enimvero, ab Ecclesiæ „ incunabulis, in singulis Christianorum Eccle- „ siis expositam fuisse arcam, quam Baronius „ *ad an.* 44. *n.* 69. *Gazophylacium* appellat, in „ quam pecuniæ a fidelibus inferebantur. Ejus- „ modi arcæ meminit Tertullianus *apoc. c.* 39. „ inquiens: *Si quod arca genus est, non de or-* „ *dinaria* (al. *honoraria*) *summa quasi redemptæ* „ *religionis congregatur. Modicam unusquisque* „ *stipem, menstrua die, vel cum velit, & si* „ *modo velit, & si modo possit, apponit: nam* „ *nemo compellitur, sed sponte confert.* Et Ju- „ stinus *apolog.* 1. *ad Antoninum Pium n.* 67. „ quasi rationem reddens pecuniæ, quæ in Ec- „ clesiæ Gazophylacium conjiciebatur, ait: *Qui* „ *abundant, & volunt, suo arbitrio, quod quis-* „ *que vult, largiuntur, & quod colligitur, a-* „ *pud eum, qui præest, deponitur, ac ipse sub-* „ *venit pupillis, & viduis, & iis qui vel ob* „ *morbum, vel aliam ob causam egent, tum et-* „ *iam iis qui in vinculis sunt, & advenienti-* „ *bus peregre hospitibus; uno verbo, omnium in-* „ *digentium curam suscipit.* Ubi *indigentium* „ nomine, etiam Ecclesiæ Ministros Justinum „ comprehendisse, minime dubitamus: illi si- „ quidem ex fidelium oblationibus alebantur, „ & incredibile videtur, quod ex solo pane, & „ vino, ad Altare oblatis, potuerint omnia sibi „ ad vitæ sustentationem necessaria comparare. „ Eumdem morem deponendi pecuniam in Ga- „ zophylacio commemorant Augustinus *serm.* „ 356. *t.* 5. *Oper. p.* 2. *n.* 13. & Paulinus *epist.* „ 34. sive *sermone de Gazophylacio*: quorum „ proinde testimonio constat, labente seculo „ IV. & decurrente V. illum perseverasse.

„ IV. Sed, quandonam, non in Gazophyla- „ cium immitti, sed ad ipsum Altare cœperit „ pecunia offerri, certo definire non possumus. „ Habemus quippe ex Augustino *epist.* 22. *n.* „ 6. *t.* 2. *Oper. col.* 29. quæ est ad Aurelium „ Primatem, tempore oblationis, seu Missæ „ pro defunctis, fuisse simul denarios oblatos: „ sed, cum istos ab ipsismet offerentibus in „ pauperes erogari idem præcipiat, non vide- „ tur approbare, ut in Diaconorum manibus „ ad Altare deponerentur: *Oblationes pro spiritibus* „ *dormientium, quas vere aliquid adjuvare cre-* „ *dendum est, super ipsas memorias non sint* „ *sumptuosæ, atque omnibus petentibus, sine* „ *typho, & cum alacritate præbeantur, neque* „ *vendantur; sed, si quis pro religione aliquid* „ *pecuniæ offerre voluerit, in præsenti pauperi-* „ *bus eroget.* Honorius Augustodunensis, Scri- „ ptor XII. seculi, *in Gemma animæ lib.* 1. „ *cap.* 66. tunc in Ecclesiam morem invectum „ asserit, pecuniam, loco panis, ad Altare of- „ ferendi, cum desierunt fideles, Sacrificio as- „ sistentes, sacra participare mysteria, quod ce- „ teroquin antea fas non erat prætermittere: „ *Postquam autem Ecclesia numero quidem au-* „ *gebatur, sed sanctitate minuebatur, propter* „ *carnales, statutum est, ut qui possent, singu-* „ *lis Dominicis, vel tertia Dominica, vel sum-* „ *mis festivitatibus, vel ter in anno communi-* „ *carent; ne ante Confessionem, & pœnitentiam* „ *pro aliquo crimine, judicium sibi sumerent.* „ *Et quia, populo non communicante, non erat* „ *necesse panem tam magnum fieri, statutum est,* „ *eum in modum denarii formari, vel fieri, &* „ *ut populus pro oblatione farinæ denarios offer-* „ *ret*: tempus tamen, quo id acciderit, Hono- „ rius non designat.

„ V. Verum, ut ut hæc res se habeat, & quid- „ quid sit de initio usus offerendi ad Altare pe- „ cuniam, indubitatum est, quod asserit Tho- „ massinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* „ 3. *lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 8. juxta primigeniam „ nascentis, & adolescentis Ecclesiæ discipli- „ nam, sive panem, sive denarium oblatum „ fuisse Ecclesiæ, & Clericis in commune, „ non vero datum cuipiam peculiari Sacerdo- „ ti, ut Missam privatim faceret, quæ uni „ eleemosynam offerenti prodesset. Morem an- „ tem stipem elargiendi Sacerdoti, ut exube- „ rantem Sacrificii fructum stipis largitor in „ se, proximos, aut amicos, sive vitæ com- „ potes, sive defunctos, derivaret, non ante se- „ culum VIII. inductum, neque passim ubique „ ante XII. receptum, asserit Mabillonius *in* „ *præfat.* 1. *in seculum* III. *Benedictinum n.* „ 62. cui tamen contradicit Pater Franciscus „ Berlendi Clericus Regularis Theatinus *in* „ *dissert. Historico-Theologica de Oblationibus* „ *part.* 2. §. 2. illum longe antiquiorem af- „ firmans: enim vero, quod in fine seculi „ VIII. jam invaluisset, fidem facit Chrode- „ gangus, Episcopus Metensis, in Regula, „ quam, eo seculo labente, vel nono ineunte, „ suis Canonicis præscripsit: in ea quippe *cap.* „ 32. *de eleemosynis*, cuique Canonicorum li- „ beram potestatem fecit accipiendi, & in quos „ vellet usus expendendi, eleemosynam, quæ „ pro sua sibi Missa offerebatur: *De eleemosy-* „ *nis accipiendis* (inquit) *ita constituimus, ut* „ *si aliquis uni Sacerdoti pro Missa sua, vel* „ *pro Confessione, aut infirmitate, seu pro quo-* „ *libet caro suo, aut vivente, aut mortuo, ali-* „ *quid in eleemosyna dare voluerit, hoc Sacerdos* „ *a tribuente accipiat, & exinde, quod volue-* „ *rit, faciat*: Collectionis Harduini *tom.* 4. „ *col.* 1196. Seculo vero XI. eumdem morem „ adeo longe lateque propagatum scimus, ut „ etiam pueris notus esset: etenim Joannes „ Monachus *in vita S. Petri Damiani cap.* 2. „ de eo adhuc puerulo narrat, *quod quadam* „ *die...... casu nummum reperit, & tamquam* „ *subito dives effectus, gratulabundus, quid eo*

„ *mercari aptius posset*, *diu mente revolvere* „ *cœpit*.... *divinitus tandem inspiratus*: *ait*: „ *melius est*, *ut tradam Presbytero*, *qui Deo* „ *Sacrificium offerat pro patre meo*. "

„ VI. Specialem hanc Sacrificii applicatio- „ nem illi, qui eleemosynam largitus fuerat, „ visus est improbare Walafridus Strabo, qui „ seculo IX. floruit, existimans, illud non plus „ prodesse uni, pro quo speciatim offeratur, „ quam universo cœtui fidelium; libro enim „ *de reb. Ecclesiast. cap.* 22. ait: *Sed & in* „ *hoc error non modicus videtur*, *quod quidam* „ *se non posse aliter plenam commemorationem* „ *eorum facere*, *pro quibus offerunt*, *nisi singu-* „ *las oblationes pro singulis offerant*, *vel pro* „ *vivis*, *& defunctis non simul æstimant immo-* „ *landum*, *cum vere sciamus*, *unum pro omni-* „ *bus mortuum*, *& unum panem esse*, *& san-* „ *guinem*, *quem universalis Ecclesia offert*. „ *Quod si cui placet*, *pro singulis singulatim* „ *offerre*; *pro solius devotionis amplitudine*, *&* „ *orationum augendarum delectatione id faciat*, „ *non autem pro stulta opinatione*, *qua putet*, „ *unum Dei Sacramentum non esse generale me-* „ *dicamentum*. At non animadvertit Walafri- „ dus, quod, etsi sacrificium ex parte rei obla- „ tæ, & principalis offerentis, scilicet Christi, „ sit infinitæ virtutis, non tamen, ita ejus in- „ stitutore Christo volente, infinitos producit „ effectus: secus, si finem excipias colendi „ Deum, & supremum latriæ actum, qui sa- „ ne ex qualibet, quantumvis crebro repetita, „ Divinæ victimæ immolatione, semper Deo „ exhibetur, quoad cetera, quæ ex sacrificio „ reportare intendimus, superflua esset ejusdem „ iteratio. Semel autem posito, quod effectus „ sacrificii finitus sit, perspicuum jam est, „ illud plus ei prodesse, cui applicatur, quam „ aliis: uti enim ratiocinatur Suarez *tom.* 3. „ *in* 3. *part. disput.* 78. *sect.* 1. *& disput.* 79. *sect.* „ 12. aut consideratur tamquam propitiatorium, „ seu satisfactorium; & certe pro illo specia- „ tim satisfacit, in cujus debiti solutionem „ Deo exhibetur: aut consideratur tamquam „ impetratorium; & profecto ad beneficia il- „ li uberius elargienda Deum movet, pro quo „ nominatim Sacerdos Divinam Hostiam im- „ molans, Deum exorat. Rem totam explicat „ D. Thomas *in* 4. *dist.* 45. *art.* 4. *quæstiunc.* „ 1. *& quæstiunc.* 2. "

„ VII. Quod visus est improbare Walafri- „ dus, alio nomine sunt aperte insectati Wi- „ clefistæ, hodieque insectantur Lutherani, & „ Calvinistæ, dictitantes, pecuniam Sacerdoti „ celebraturo in Missæ pretium dari, eamque „ propterea, veluti aperte simoniacam, dam- „ nantes. At in primis, ad eorum fallaciam „ refellendam, satis abunde foret illud addu- „ cere, quod ad rem ajebat Gerson *in opusc.* „ *de solicitudine Ecclesiasticorum*, *tom.* 2. *par.* 3. „ *partic.* 19. inquiens: *Sufficere in primis de-* „ *bet ad consensum hujus veritatis usus totius* „ *communis Ecclesiæ*, *qui sic habet*, *& recipit*; „ *cui si quis detrahit*, *imprudenter se decipit*. „ Et *partic.* 6. *Nihil æquius*, *secundum omnem* „ *legem*, *esse deducit Apostolus prima ad Co-* „ *rinth.* 9. *quam qui altario deservit*, *de alta-* „ *rio & vivat*. Præstat nihilominus audire D. „ Thomam, qui hanc ipsam hæreticorum ca- „ lumniam jampridem anteverterat, & dilue- „ rat 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 2. *ad* 2. inquiens: „ *Sacerdos non accipit pecuniam*, *quasi pretium* „ *consecrationis Eucharistiæ*, *aut Missæ decan-* „ *tandæ*; *hoc enim esset simoniacum*: *sed quasi* „ *stipendium suæ sustentationis*. Et *in* 4. *dist.* „ 25. *quæst.* 3. *art.* 2. *quæstiunc.* 1. *ad* 4. *Fa-* „ *cere pactionem de Missa celebranda est simo-* „ *niacum semper*. *Si tamen non habet alios* „ *sumptus*, *& non tenetur ex officio Missam can-* „ *tare*, *potest accipere denarios*, *sicuti conducti* „ *Sacerdotes faciunt*, *non quasi pretium Missæ*, „ *sed quasi sustentamentum vitæ*. "

„ VIII. At, quamvis res ita se habeat, ni- „ hilominus fatendum est, quorumdam impro- „ borum Sacerdotum sordidam avaritiam quan- „ doque dehonestasse, quod ceteroqui in se li- „ citum, & sanctum erat: nonnulli quippe „ visi sunt Missas quodammodo venditare, ac „ turpissimum quæstum de illis facere. Et pri- „ mo quidem, cum nondum Missæ eadem „ die iteratio erat severa lege prohibita, non- „ nulli ad solum finem plures eleemosynas ca- „ ptandi, sæpius in die Sacris operabantur, „ quos acriter perstringit Auctor vitæ S. Tho- „ mæ Cantuariensis *cap.* 11. his verbis: *Illos* „ *autem in præsentiarum nec memoratu dignos*, „ *non Christi*, *sed mammonæ Sacerdotes præte-* „ *reo*, *qui*, *propter oblationum quæstum*, *unam* „ *Christi*, *& semel oblatam Hostiam quotidie*, „ *non semel*, *sed libentius iterum*, *non tam* „ *consecrant*, *quam dilaniant*, *Filium Dei quæ-* „ *stui habentes*. Postquam vero & Alexander „ II. *Can.* 53. *de consecratione*, *dist.* 1. & In- „ nocentius III. *in Cap. Consuluisti. de celeb.* „ *Missar.* & Honorius III. *in Cap. Te referen-* „ *te*, *eod. tit.* districte vetuerunt, Sacrificium „ eadem die, sola excepta solemnitate Nativi- „ tatis Domini, ab eodem Sacerdote iterari, „ alias nequiores artes excogitarunt, quibus „ plures eleemosynas, unius Missæ celebratio- „ ne, lucrarentur. Aliqui enim tot Hostias in „ eadem Missa consecrabant, quot illi fuerant, „ a quibus eleemosynam acceperant, autuman- „ tes, se hac ratione omnibus satisfacere: „ alii plures Missas in unam congerebant; „ Missam quippe diei usque ad Offertorium „ legebant; tum aliam incipiebant usque ad „ eumdem locum; deinde tertiam, & quar- „ tam, eodem modo; postea tot Secretas di- „ cebant, quot Missas inceperant; demum sub „ uno Canone Sacrum perficiebant, totidem „ additis in fine Collectis, quot initio recita- „ verat: has autem Missas *bifaciatas*, & *trifa-* „ *ciatas* nuncupabant, quasi duplicem, & tri-

„ pli-

„ plicem haberent faciem, quæ solæ satis illis esse videbantur ad plures eleemosynas, „ pro earum numero, assequendas. Hæc, aliaque hujus generis Missarum monstra recensent Petrus Cantor in Opere, quod inscripsit, *Verbum abbreviatum*, *cap.* 29. & Cardinalis Bona *rer. liturgic. lib.* 1. *cap* 15.

„ IX. Quibus ab Ecclesia eliminatis, non „ idcirco improba Sacerdotum cupiditas fuit „ radicitus evulsa: adhuc enim iidem ingens „ lucrum ex Missa aucupantes, de unica eleemosyna, quam accipere poterant, quasi de „ mercis cujuspiam pretio paciscebantur, & „ nisi ad eorum votum augeretur, Missam facere renuebant; quos proinde Robertus Cardinalis Pullus, natione Anglus, *in Summa* „ *Theologica*, quam medio seculo XII. concinnavit, *par.* 7. *c.* 17. ita objurgavit: *Quid est* „ *Missarum solemnia contuitu temporalis commodi celebrare, nisi cum Juda Christum vendere, tanto nequius, quanto resurgendo est* „ *sublimatus?* Quamobrem, ut gliscentem hanc „ pestem tandem ab Ecclesia prorsus propellerent, & insatiabilem Sacerdotum aviditatem „ perpetuo freno coercerent, Patres Concilii „ Toletani, anni 1324. *c.* 6. vetuerunt, ne „ ullus Sacerdos quidquam, vel minimum, „ pro Missa ex pacto exigeret, sed eleemosyna contentus esset, quæ ei sponte daretur: „ *Multa mentis amaritudine concitamur, gravisque doloris aculeus perfodit mentem nostram, intelligentes, quod aliqui Presbyteri, detestanda, & abominabili ambitione cæcati, pro Missis per eos celebrandis pecuniam exigunt, & super hoc, ac si vellent vendere rem profanam, impudenter mercantur.... Verum, cum dictum Sacramentum, super omnia pretiosum, sit liberaliter, sicut cetera Sacramenta, celebrandum; districtius prohibemus, ne aliquis Presbyter pro Missis celebrandis pecuniam exigat, vel rem aliam temporalem, sed grate accipiat, si aliquid, per facientem Missas celebrari, oblatum sibi charitative fuerit, absque pacto, & conventione quacumque*: „ Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 1489. "

„ X. Ac demum Concilium Tridentinum „ cum animadverterit, nondum Sacerdotes a „ profano illo mercimonio cessasse, quod Patres Toletani fuerant detestati, *sess.* 22 *in* „ *decreto de observandis, & evitandis in celebratione Missæ*, injunxit Episcopis, ut de „ medio tollant quidquid avaritia contra reverentiam sacrificii Missæ induxit, utque in „ primis *cujusvis generis mercedum conditiones, pacta, & quidquid pro Missis novis celebrandis datur, necnon importunas, atque illiberales eleemosynarum exactiones potius, quam postulationes, aliaque hujusmodi, quæ a simoniaca labe, vel certe a turpi quæstu non longe absunt, omnino prohibeant*. Ut itaque Episcopi Tridentino obtemperent, atque importunas, & immoderatas eleemosynarum „ pro Missis exactiones impediant, debent, in „ sua quisque diœcesi, Missarum stipem taxare, ultra quam, nemo quidquam exigere valeat: quod etiam ante Tridentinum factum „ legimus a Willelmo Archiepiscopo Eboracensi, cujus Constitutionem renovavit Joan. „ ejusdem Successor in Concilio Provinciali „ Eboracensi anni 1367. *c.* 3. *Universis Rectoribus, & singulis Ecclesiarum Prælatis, Vicariis, & aliis quibuscumque personis Ecclesiæ, Capellas, Cantarias, Oratoria, Hospitalia, seu Beneficia Ecclesiastica quæcumque, infra nostram diœcesim, obtinentibus, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna quadraginta solidorum, eleemosynæ nostræ applicandorum, similiter inhibemus, ne in Ecclesiis, Capellis, Cantariis, Hospitalibus, seu aliis Beneficiis suis hujusmodi, quemquam Capellanum stipendiarium Divina celebrare permittant, nisi, nomine stipendii sui annualis, de summa sex marcarum sit contentus*: *Concilior. Britanniæ tom.* 3. *pag.* 69. "

„ XI. Quamvis autem eleemosynæ taxatio, & „ a consuetudine induci, & ab Episcopo extra Synodum fieri queat; attamen, ut stabilior sit, ac Sacerdotibus commodius significetur, & innotescat, plerumque in Synodo „ fieri consuevit, ac proinde *Taxa Synodalis* „ communiter appellatur: quocirca sacra Congregatio Concilii interrogata, primo, *Quanta debeat esse eleemosyna Missarum manualium*; „ secundo, *Quanta esse debeat pro perpetuis, non taxatis a Fundatore*: die 15. Novembris „ 1698. respondit: *Ad primum, & secundum censuit, attendendam esse consuetudinem loci, vel legem Synodalem, quatenus adsit; sin minus, statuendam esse per Episcopum eleemosynam competentem, ejus arbitrio*: *lib.* 48. *decretor. pag.* 584.

CAPUT NONUM.

De advertendis ab Episcopo in statuendis Missæ eleemosynis, evellendisque abusibus circa eas gliscentibus; & ne Confessarii easdem a pœnitentibus exigant.

„ Sapienti sane consilio sacra Congregatio „ Concilii Episcoporum arbitrio commisit „ præfinire quantitatem eleemosynæ, pro singulis Missis, Sacerdotibus erogandæ; quia „ non potest hac in re certa & universalis regula, ubique custodienda, statui, cum alicubi „ majorem, alibi minorem eam esse deceat, „ habito respectu ad locorum, & temporum circumstantias, & præcipue ad annonæ penuriam, vel copiam. Unum tamen advertendum existimamus, nimirum necesse non esse, ut eleemosyna tanta sit, quæ integram „ sustentationem Sacerdoti ea die, qua celebrat, suppeditet: etenim, sicuti optime perpendit Suarez *t.* 3. *in* 3. *par. disp.* 83. *art.* 6. *sect.* „ 2. *conc.* 3. actio sacrificandi non requirit integrum diem, neque majorem ejus partem; „ unde non est, cur Sacerdos propter hoc so-

„ lum ministerium integre alatur ab eo, pro quo „ Sacrificium offert. Accedit, neminem Secularem ad sacros Ordines promoveri, qui sufficiens „ Beneficium, aut patrimonium non habeat; „ nec ullum ad Religionem admitti, qui ex „ monasterii reditibus, aut consuetis eleemosynis ali nequeat: ex quo fit, ut nullus cogatur victum sibi comparare ex solo Missarum stipendio, quemadmodum argumentantur „ Gibalinus *de simonia quæst.* 18. *conject.* 7. *n.* „ 4. Diana *in edit. coord. t.* 2. *tra.* 1. *resolut.* „ 22. *n.* 17. & Juenin *de Sacram. dissert.* 5. „ *quæst.* 7. *cap.* 1. *art.* 5. ubi ait: *Sed monitum* „ *velim lectorem, rationi consonam non esse consuetudinem, quæ illud stipendium definit ex* „ *summa, quæ satis sit Sacerdotis in unam diem* „ *sustentationi. Ratio est, quia stipendia non* „ *conferuntur ad integram Presbyteri sustentationem, sed ad illius adminiculum: nec mirum;* „ *quippe quod Seculares Sacerdotes fruantur aut* „ *titulis patrimonialibus, aut Beneficiis, quæ* „ *teneant eorum locum: vetant nempe Canones,* „ *ne Seculares ordinentur, quin fulti ad vitam titulo; Mendicantes vero a populo fideli* „ *supponuntur recipere eleemosynas, quibus vescantur, nec enim ad monasterium admitti debent plures, quam consuetæ eleemosynæ sustentare valeant.*

„ II. Porro, si ultra eleemosynam, ab Episcopo taxatam, plus Sacerdos celebraturus exigat, non solum delinquit contra legem Ecclesiæ, verum etiam justitiam commutativam „ lædit: etenim, uti argumentatur Suarez *cit.* „ *loc. conclus.* 1. quamvis Missæ stipendium non „ habeat rationem pretii, nihilominus exposcit „ justitia, ut aliqua proportio servetur inter illud, & opus, ad quod subeundum subministratur; eamque proportionem definire, inspecta natura rei, de qua agitur, ad solum spectat Episcopum. Ob eamdem rationem, judicio Episcopi, „ Missarum elemosynam taxantis, stare debent etiam Regulares, quibus, suorum privilegiorum „ obtentu, nequiquam licet stipem exigere illa majorem, quam Episcopus præscripsit: quemadmodum enim ipsi, veluti membra communitatis, obstringuntur in contractibus servare „ æqualitatem statutam a legibus loci, ubi degunt; ita & in hoc quasi contractu non possunt proportionem prætergredi, quam loci „ Ordinarius determinavit. Quocirca sacra Congregatio Concilii in una *Romana* 15. Januarii 1639. *lib.* 16. *decretor. pag.* 138. dixit: „ *Eleemosynam pro qualibet Missa, per Regulares celebranda in eorum Ecclesiis, esse taxandam arbitrio Ordinarii, juxta morem regionis.* Nec Regulares tamen, nec Seculares prohibentur uberiorem stipem a sponte „ dantibus accipere, dummodo absit dolus, & „ quodcumque pactum, etiam implicitum: „ quod docuerunt Suarez *cit. conclus.* 1. Cardinalis de Lugo *respons. moral. lib.* 5. *dub.* „ 18. ac censuit sacra Congregatio Concilii 16. „ Januarii 1649. *lib.* 18. *decretor. pag.* 575. *a* „ *tergo*, quæ interrogata: *An possit Episcopus* „ *prohibere sub pœna censurarum laicis, ne pinguius stipendium taxæ solvant Sacerdotibus* „ *tam Secularibus, quam Regularibus, Missam* „ *celebrantibus, & quod iidem Sacerdotes illud* „ *acceptare non possint, etiam a sponte dantibus:* „ respondit: *Prohiberi non posse.* Si tamen qui „ manualem eleemosynam, consueta pinguiorem, acceperit, alteri Sacerdoti Missam celebrandam committat, non potest illius partem „ sibi retinere, sed totam, quam accepit, erogare debet Sacerdoti celebranti: quod ab „ Urbano VIII. statutum est, & opposita opinio ab Alexandro VII. die 24. Septembris „ 1665. proscripta fuit: inter propositiones enim, „ ab eodem Pontifice damnatas, una, quæ est „ nona, sic sonat: *Post decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur,* „ *per alium satisfacere, collato illi minore stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.* Neque, „ solo jure spectato, prohiberentur Sacerdotes, minori accepta eleemosyna, ad Missam „ celebrandam se obligare; siquidem quilibet „ potest cedere juri suo, & etiam sine ullo „ stipendio celebrandi onus in se suscipere: quia „ tamen aliquando illa consuetæ eleemosynæ „ remissio deprehensa est noxia aliis Sacerdotibus, qui, ob fraudulentam aliorum liberalitatem, debita sibi stipe privabantur, idcirco „ sacra Congregatio Concilii prædictam remissionem quandoque fieri vetuit, quemadmodum contigit in una *Sancti Severini*, in qua „ Episcopo, ad hunc modum interroganti: *Sacerdotes quotidie se offerunt celebrare ad rationem tenuis eleemosynæ dimidii julii pro qualibet Missa; unde supplicat declarari, an ipse* „ *statuere possit eleemosynam manualem unius integri julii pro qualibet Missa, imponendo pœnam celebrantibus pro minori quantitate:* die „ 16. Julii 1689. eadem respondit: *Affirmative,* „ *quoad eleemosynam manualem.*

„ III. Quia vero recta ratio non patitur, ex eleemosyna, ab Episcopo taxata, quæ exigua esse „ solet, aliquid detrahi in commodum Ecclesiæ „ subministrantis Sacerdoti sacra indumenta, aliaque utensilia, ad Missæ celebrationem necessaria; hac de causa Urbanus VIII. decrevit, nihil „ ex eleemosynis manualibus esse, eo nomine, detrahendum: ex stipendiis vero, pro Missis perpetuis relictis, tunc solum Ecclesias, ubi sunt „ celebrandæ, aliquid percipere permisit, cum „ alios reditus non habent, quibus onus sustineant „ sacra utensilia præstandi: quæ omnia a nobis „ adducta, & fuse pertractata fuere *in nostra Instit. Eccles.* 56. & in dissertatione, quam, dum „ munus obiremus Secretarii sacræ Congregationis Concilii, exaravimus, quæ extat *in Thesaur. Resolut. tom.* 3. *pag.* 307.

„ IV. Quis non crederet, tot salubres Constitutiones, Sacerdotum avaritiam refrenasse? Et nihilominus scimus, sufficientes haud fuisse ad eam

„ cohi-

„ cohibendam. Aliqui enim suffulti plurium „ Theologorum opinione, qui, etsi Sacrificii „ fructum, quoad effectum, & in actu secundo, uti ajunt, finitum esse fateantur, attamen opinantur, illud pluribus applicatum, „ æque singulis prodesse, ac si uni tantum applicaretur, instar radii solaris, qui quamvis „ finitus sit, æque tamen in unum, ac in multos se effundit; post acceptam a pluribus consuetam eleemosynam, se omnibus satisfacere „ arbitrabantur, unicum Sacrificium singulis, „ qui sibi stipem contulerant, nominatim, & „ expresse applicando. Alii considerantes, tres „ esse Sacrificii fructus; generalem videlicet, „ qui in universam Ecclesiam redundat; specialem, seu medium, quem ille solus participat, pro quo nominatim a Sacerdote Sacrificium offertur; & specialissimum, quem „ ipsemet celebrans in se derivat: putarunt, „ se posse hunc tertium fructum, qui ceteroquin est veluti actio immanens, quæ nequit „ ab agente in alium transire, alteri cedere, „ atque hac ratione novam eleemosynam accipere. Ejusmodi opiniones, & subdolæ artes, unice ab avaritia excogitatæ, jam a seculo XIII. in Ecclesiam irrepserant, iisque „ obviam ierat Concilium Lambethense, celebratum anno 1281. *cap.* 2. decernens: *Nec* „ *credat celebrans, se dicendo Missam unam* „ *posse satisfacere pro duobus, pro quo utroque* „ *promisit specialiter, & in solidum celebrare...* „ *Absit enim, ne a quoquam Catholico credatur,* „ *tantum intentione prodesse Missam unam devote celebratam mille hominibus, pro quibus* „ *forsan dicitur, quantum si mille Missæ pro eis* „ *devotione simili canerentur. Licet ipsum Sacrificium, quod est Christus, sit infinitæ virtutis, non tamen in Sacrificio suæ immensitatis summam plenitudinem operatur: alioquin* „ *pro uno mortuo, numquam oporteret, nisi unam Missam dicere. Operatur enim in hujusmodi mysteriis distributione certa suæ plenitudinis, quam ipse eisdem lege infallibili alligavit:* Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 862. Et nihilominus seculi XVI. initio nondum abolitæ fuerant: siquidem Norimbergensis Germanorum Principum conventus, „ apud Hadrianum VI. summum Pontificem, „ de hoc eodem abusu conquestus est: *Sacerdotes unius diei Missas, ad quas fundationis,* „ *seu annuæ recordationis jure celebrandas obligantur, non semel, sed quater, quinquies,* „ *pluriesve venundant, unaque Missa duobus,* „ *tribus, aut pluribus Ecclesiasticis Beneficiis* „ *satisfacere præsumunt.* Quamobrem eam pestilentem corruptelam iterum totis viribus „ eradicare studuerunt cum Urbanus VIII. in suis „ decretis anno 1625. promulgatis, tum sacra „ Congr. Concil. aliis decretis editis die 25. Januarii 1659. & 13. Decembris ejusdem anni, „ quæ referuntur a Fagnano *in C. Fraternitatem,* „ *de sepulturis, n.* 96. *&* 97. ac postremo illam „ omnino profligavit Alexander VII. cum anno „ 1665. has damnavit propositiones: *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eam Missa licite accipere, applicando petenti partem* „ *etiam specialissimam fructus, ipsimet celebranti correspondentem, idque post decretum Urbani VIII. Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; neque etiam est contra* „ *fidelitatem, etiamsi promittam, promissione* „ *etiam juramento firmata, danti stipendium,* „ *quod pro nullo alio offeram.*

„ V. Quæ hucusque sunt in medium prolata, adhuc uberius exposita a nobis fuere *in* „ *nostra Instit. Eccl.* 56. ubi de Missarum eleemosyna, de titulo eam percipiendi, de „ abusibus in illius perceptione præcavendis, „ de proscriptis ab Apostolica Sede propositionibus, hanc materiam respicientibus: & rursus *in instit. Eccl.* 36. ubi quæstionem agitavimus, an suffragia uni defunctorum specialiter applicata, plus ei prosint, quam ceteris „ fidelium animabus in Purgatorio detentis: „ *in Instit. Eccl.* 92. ubi, an Sacerdotes Missæ „ sacrificium pro eo offerre valeant, qui postea erit eleemosynam oblaturus, ut Sacrificium pro se peragatur, quamvis ante Missæ „ celebrationem, nec eleemosynam dederit, „ nec Missam pro se celebrari petierit: & *in* „ *nostro tractatu de Sacrificio Missæ sect.* 2. §. „ 19. *&* 20. ubi agitur de Sacerdote, qui tenetur per se celebrare, & quæritur, an justa „ de causa possit interdum a celebrando se abstinere, & an tunc teneatur celebrare per alium: atque *in nostra Constit.* 22. *Bullar. to.* „ 1. qua turpe damnavimus quorumdam mercimonium, qui Missarum eleemosynas ibi „ quæritant, & colligunt, ubi taxa Synodalis „ largiorem stipem Sacerdotibus, Sacrum peragentibus, assignat, Missas vero alibi celebrari curant, ubi, sive consuetudine, sive „ Synodali lege, minor eleemosyna pro singulis Missis est celebrantibus attributa, ut hac „ ratione prædicti pravi nundinatores partem „ lucrentur acceptæ stipis.

„ VI. Aliquid dicendum superest de prava „ quadam avaritiæ specie, in quam incurrere „ possent Sacerdotes Confessarii, si eleemosynas pro Missarum celebratione sibimet ipsis a „ pœnitentibus erogari curarent. Porro non „ dubitatur, quin possit Confessarius pœnitentibus injungere, ut Missarum Sacrificia celebrari faciant in satisfactionem suorum peccatorum; id enim inter opera satisfactoria „ merito recensetur, tum quia pœnitentes propterea aliquam pecuniæ summam a se abdicant, „ tum quia sic Sacrificii oblationi cooperantes, „ peculiari quadam ratione participes efficiuntur illius fructus satisfactorii. Sed, ne hac „ occasione aliqua suboriatur avaritiæ suspicio, „ non debet Confessarius a pœnitente, cui hujusmodi Missarum celebrationem procurandam

„ injungit, eleemosynam accipere, ut vel ipse „ eas Missas celebret, vel in propria Ecclesia „ celebrari faciat. *Cum pro pœnitentia Missas* „ *injunxerit, sibi, aut Ecclesiæ suæ, aut Monasterio dicendas non addicat:* verba sunt S. „ Caroli Borromæi in Instructione ad Confessarios, *part.* 4. *Actorum Ecclesiæ Mediolanensis* „ a nobis alias relata *in citata nostra Institutione* 92. Quam vero abhorreat Ecclesia a qualibet hujusmodi avaritiæ specie, & Sacerdotes Sacramentorum Ministros ab omni illius „ suspicione, nedum crimine, velit immunes, „ satis declarat Rituale Romanum tum in prima generali Instructione *de iis, quæ in Sacramentorum administratione servanda sunt,* „ tum etiam peculiariter *in Regulis de ordine ministrandi Sacramentum Pœnitentiæ.* Cum autem anno 1709. sacræ Universali Inquisitioni relatum fuisset, Presbyteros quosdam in „ Ecclesia S. Jacobi de Compostella Confessionibus excipiendis addictos, sub præsidio antiquæ consuetudinis, eleemosynas accipere „ solere a pœnitentibus, qui eas post Confessionem peractam sponte illis dabant; fan. mem. Clemens Papa XI. in Congregatione S. „ Officii coram ipso habita *die* 14. *Februarii prædicti anni* mandavit, ad Archiepiscopum „ litteras scribi, quibus moneretur, ut omni „ studio & vigilantia caveret, ne vel minima „ avaritiæ suspicio in Sacramenti administratione misceretur. Laudatus autem S. Carolus „ Borromæus *loco citato* ita scribit: *Non modo non petat, sed nec velle se habere significet* „ *pecuniam, aliamve rem pro suscepti in Confessione laboris munere, immo verbis, vel potius factis, ab his omnibus abhorrere demonstret.*

CAPUT DECIMUM.

De Missarum oneribus minuendis.

„ CUM sapientissimi Concilii Tridentini Patres probe animadverterint, adeo ingentem esse numerum Missarum, ex piorum „ defunctorum legatis, in perpetuum celebrandarum, ut illum explere, & exæquare, impossibile jam foret; cumque insuper perpenderint, ob decrementum redituum, quos illi reliquerant, adeo tenuem superesse eleemosynam, singulis Missis respondentem, ut „ nullus reperiretur Sacerdos, qui onus subire vellet eas celebrandi: hisce de causis *sess.* 25. *cap.* 4. *de reform.* facultatem dederunt Episcopis, & Superioribus Generalibus Ordinum Regularium, ut illi in sua quisque „ Diœcesana Synodo, hi vero in Capitulis Generalibus, pro ipsorum arbitrio, & conscientia, Missarum onera contrahere, seu eorum „ numerum minuere possent.

„ II. Verum hanc facultatem, qua plerique Antistites, præsertim Archiepiscopus Valentinus in sua Diœcesana Synodo anni 1577. „ & in Synodo Provinciali anni 1584. atque in „ alia Synodo Diœcesana, habita anno 1590. „ apud Cardinalem de Aguirre *tom.* 4. *Conciliorum Hispaniæ pag.* 289. & *pag.* 459. usi „ fuerant, revocavit, & ad Sedem Apostolicam avocavit Urbanus VIII. in sua Constitutione „ 45. *Bullar. tom.* 5. §. 1. cujus verba sunt: „ *Districte prohibet, atque interdicit, ne Episcopi in Diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alias quoquomodo reducant onera ulla Missarum celebrandarum,* „ *aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis; sed pro his omnibus reducendis,* „ *aut moderandis, vel commutandis, ad Apostolicam Sedem recurratur, quæ, re diligenter perspecta, id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur. Alioquin reductiones, moderationes, & commutationes hujusmodi, si quas, contra hujus prohibitionis formam, fieri contigerit, omnino nullas, atque inanes decernit.* Quare hodie integrum amplius non est Episcopis in suis Diœcesanis Synodis, virtute „ facultatis sibi olim a Tridentino concessæ, Missarum onera minuere, & moderari; ac proinde rescissæ hodie sunt pleræque quæstiones, „ quæ antea a Doctoribus versabantur; puta, an „ solus Episcopus, etiam extra Synodum, possit „ Missarum onera minuere, an potius Synodi „ consensus ad id requiratur, aliæque similes, „ de quibus Hurtadus *resolut. moral. tom.* 2. „ *lib.* 6. *num.* 2125. Solumque disputari potest, „ an per prædictam Urbani VIII. Constitutionem adempta quoque eis sit potestas moderandi numerum Missarum, quarum celebrandarum obligationem nemo adhuc in se suscepit, & fortasse, ob tenuitatem eleemosynæ, „ illarum numero respondentis, nemo reperitur, qui illam acceptare velit. Non esse ademptam, opinati sunt Pasqualig. *de Sacrificio novæ Legis quæst.* 1168. Passerini *de stat. hominum tom.* 2. *quæst.* 187. *num.* 1055. „ & alii; quoniam Urbanus VIII. solum interdixit Episcopis, ne Missarum onera, a „ fundatoribus imposita, imminuant; onus autem, inquiunt, a fundatore quidem relictum, sed nondum acceptatum, non potest „ dici ulli impositum, cum, ante acceptationem, nullus sit, qui eo gravetur: sed, hac „ subtili ceteroquin ratiocinatione posthabita, „ prævaluit sententia opposita, quam tuetur Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 2. *resol.* 14. *num.* 3. & 4. eique semper adstipulata est sacra „ Congregatio Concilii, a qua cum quæsitum „ fuisset: *An prohibitio facta Episcopis reducendi onera Missarum habeat locum etiam in casu,* „ *quo legatum sit ita tenue, ut non sit, qui velit onus illi injunctum subire, & si recurrendum sit ad Sedem Apostolicam pro moderatione oneris, totum, aut fere totum insumendum sit* „ *pro expensis ad id necessariis:* quamvis verba illa: *ut non sit, qui velit onus illi injunctum subire:* manifeste indicarent, celebratio-

„ nis onus nondum fuisse ab illo acceptatum, „ nihilominus eadem sacra Congregatio respondit; *Etsi legatum sit adeo tenue, nihilominus „ pro reductione oneris ut supra impositi, ab iis, „ ad quos pertinet, Sedem Apostolicam esse adeundam:* quod adnotatum legitur post prædictam Constitutionem Urbani VIII. *Bullar. tom.* 5. idemque iterum sacra Congregatio declaravit in causa *Lucen. onerum Missarum*, „ in qua disceptato sequenti articulo: *An Episcopus possit onera Missarum nondum acceptata reducere, absque beneplacito Sedis Apostolicæ, sive hujus sacræ Congregationis, quoties reductionem necessariam esse judicaverit, ex eo quod locus pius legatum acceptare recuset, „ non diminuto onere:* die 20. Junii 1682. respondit *Negative*. Secus vero esset, si is, qui legatum reliquit, expressam facultatem dedisset Episcopo, Missarum designatarum numerum minuendi; tunc enim licere Episcopo, inconsulta Sede Apostolica, ea facultate uti, censuit eadem sacra Congregatio, uti habetur *cit. tom.* 5. *Bullar.* post laudatam Urbani VIII. Constitutionem.

„ III. Attamen, post Urbanum VIII. alii Romani Pontifices, videlicet Alexander VII. Clemens XI. Innocentius XIII. & Benedictus XIII. fere omnibus Religiosis Institutis privilegium concesserunt, ut Superiores Generales, adhibito maturo consilio, ac nonnullis servatis regulis, in eorumdem privilegiorum litteris expressis, possent, in sua quisque Religione, onera Missarum, antea relicta, & acceptata moderari: eademque facultas a fan. mem. Benedicto XIII. facta fuit omnibus Episcopis, qui vel per se, vel per suos Procuratores, interfuerant Concilio Romano, habito anno 1725. uti videre est in eodem Concilio *tit.* 15. *cap.* 8. Huic Concilio nos quoque interfuimus, tanquam Doctor in Decretis, non vero tanquam Archiepiscopus Theodosiæ, licet hujus Ecclesiæ titulo essemus exornati; Episcopis quippe mere Titularibus aditus ad illud non patuit: & nihilominus, postquam ab Ecclesia Anconitana ab eodem Benedicto XIII. nobis commissa, ad Bononiensem Metropolitanam, auctoritate Clementis XII. translati fuimus, ab eodem Clemente potestatem impetravimus, Missarum in perpetuum celebrandarum numerum, justis exigentibus causis, in nostra Bononiensi civitate, & diœcesi contrahendi; qua tamen, summa cum moderatione, & cautela, usi sumus, iisque in primis adhibitis regulis, quas semper præ oculis habuimus, cum sacræ Congregationis Concilii Secretarii munus obiremus, de Missarum numero, a fundatoribus præscripto, minuendo in eadem sacra Congregatione agendum erat.

CAP. XXXVIII.

De Præside Synodi absente Episcopo.

1. SI casus accidat, quod Episcopus infirmetur, aut alio vocetur, neque velit prorogare Synodum in aliud tempus, videndum erit de Præside ejusdem Synodi, qua in re addam plura non aspernanda.

2. Et quidem, si proroganda sit in aliud tempus, erit hoc significandum universo Clero formula propria, de qua infra in 4. part. cap. 1. n. 5.

3. Si nolit eam prorogare, Vicarius Generalis eam convocare poterit de speciali mandato Episcopi.

4. Verum, quid si Vicarius non sit Protonotarius Apostolicus, sed vel Canonicus vel Præpositus collegiatæ inferioris? qui casus contigit Novariæ sub Carolo Episcopo nostri Ordinis a Basilica Petri. Difficultas erat propter habitum in Synodo, quem decebat esse, vel parem, aut superiorem habitu Canonicorum, non enim uti poterat ille Rochetto, & mantelletto; neque volebant eum Canonici Cathedralis Ecclesiæ sedere supra ipsos cum pluviali, quæ erat vestis propria præpositi Collegiatæ S. Gaudentii, tunc Vicarii; uti vero mantello communi longe minus eum decebat in Synodo.

5. Vocavit igitur Episcopus ægrotus Hieronymum Septalem Protonotarium Apostolicum, quem cum litteris patentibus Præsidem Synodalem declaravit, & Congregationibus Synodalibus, de quibus hactenus, tum Synodali tractationi merito præfecit.

CAP. XXXIX.

De Cæremoniis Synodalibus absente Episcopo.

1. ACtum igitur est de cæremoniis adhibendis, præsente prædicto Præside, absente Episcopo, & auctore hujus operis actionem Synodalem dirigente.

2. Et quidem solemnibus Missis ille interfuit in Choro supra Canonicos, Præposito primam Missam cantante, & Canonicis reliquas duas; juxta Decreta Sacræ Rituum Congregationis relata a Genuen. in praxi Neap., c. 52. circa finem, & aliis.

3. Sedentibus deinde omnibus in loco sessionali, sedit ille tanquam præses, in medio Cleri in sede coriacea supra unicum gradum, tapete substrato elevata, rochetto, & mantelletto indutus, cæteris Canonicis pluviale, Planeta, & dalmaticas indutis: quo de tamen habitu dubitari posset; an parandi sint, absente Episcopo: & ego negarem; tum quia Episcopus abest, tum quia Præsidis prædictus habitus est inferior habitu Canonicorum solemni; de-

bet autem præcedere tum loco, tum habitu. Certe ad Missam primam cappas gestarunt Canonici supra rochettum, de more.

4 Lectæ fuerunt a Secretario Synodi patentes litteræ de constituto Præside.

5 Qui statim incheavit Antiphonam, & reliqua addidit, ut in Pontificali.

6 Ad Evangelium benedixit incensum de more, & Diaconum, cujus librum osculatus est in fine, non tamen fuit incensatus, quia non erat paratus pluviali.

7 Recitavit Orationes, & Hymnum inchoavit, Veni creator.

8 Sermonem habuit ad Clerum de suggestu tertia die, & præclare.

9 Totam actionem Synodalem prosecutus est, quam Episcopus præstitisset, excepta benedictione in fine sessionum, a qua abstinuit.

10. Ad osculum pacis recepit Clerum ut solebat Episcopus.

11 In fine Processionis ante Synodum Canonicus Hebdomadarius in cornu Epistolæ dixit Orationes præscriptas in fine Hymnorum, & Psalmorum.

12 Vicarius autem Generalis, in processione quidem ibat cum suis Canonicis uti Præpositus cum pluviali: at cum eodem pluviali in actione Synodali sedebat in sede alias parata pro Vicario Generali, de qua supra cap. 9. numero 7. quæ omnia observari possunt, quando, absente Episcopo, Vicarius Generalis, & simul Protonotarius Apostolicus præficitur Synodorum mandato speciali.

C A P. XL.

De ultimo agendis pridie Synodalis actionis.

1 His ita rite constitutis pridie diei indictæ pro inchoanda Synodo, affigi debent schedulæ de hoc initio, pluribus in locis, ad formam infra præscribendam, par. 4. cap. 1. num. 6.

2. Pulsandæ sunt campanæ festivo sonitu a primis Vesperis, ex cærem. loco cit.

3. Habenda est coram Episcopo Præfectorum Scrutinii Congregatio, de qua supra cap. 23. num. 3.

4. Officiales quique se comparent ad propria munera diligenter præstanda; quos ideo moneri curet Episcopus tum per Tabellam in loco publico affixam, tum singillatim per idoneos viros, tanto ante, ut per octo saltem dies id certo sciant, & prout supra iisdem præscriptum est agant diligentius.

5. Affigantur Tabellæ Disciplinæ Synodalis, & Capitum orationis publicæ, pro quibus scilicet orandum est a Clero: tum in Palatio Episcopi, tum ad valvas Ecclesiæ Cathedralis, & intra eandem.

6. Dum Clerus singillatim ad civitatem venit, & Episcopum adit, ille benigne omnes excipiat; &, si quid singillatim velint suggerere, libenter audiat.

7. Idem Episcopus cum Magistris Cæremoniarum, eligat sibi ministros de more pro Missa Pontificali, & assistentes Diaconos pro sessione Synodali, si forte ii occupati sint aliis muneribus ad Synodum spectantibus, qui alioqui deberent assistere.

8. Præscribat horam conveniendi ad Synodum, tam mane, quam a prandio, & item terminandi sessiones.

9. Proponatur Edictum de processione habenda per Vicarium Generalem, ut in 4. par. cap. 6.

10. Secretarius denique recognoscat omnia, quæ imprimi, describive curavit, juxta ea, quæ in Congregationibus Synodalibus fuerunt præordinata; & præsertim Tabellas omnes, ut supra, requisitas, cum notula Officialium, catalogo Cleri, & Decretis in Synodo legendis.

De

DE ORDINE SYNODI DIOECESANÆ.

PARS SECUNDA.

QUoniam in Pontificali describuntur Ritus, & Cæremoniæ Synodi tribus diebus, hoc est, tribus sessionibus, celebrandæ; nec prohibetur tamen minori dierum numero Diœcesanam Synodum celebrari; ideo descripturi nos hoc loco totius Synodi ordinem, triplicem eundem ipsum dabimus, pro trina, pro duplici, & pro unica sessione.

PRIMA SESSIO.

Ordo Synodi Diœcesanæ pro trina sessione.

1. HOra indicta, capitulo Ecclesiæ Cathedralis cum Seminario, & universo Clero in aula Episcopali congregato, descendit Episcopus ad Cathedralem Ecclesiam cappa indutus, ipso Clero præcedente, Canonicis autem Episcopum sequentibus.

2. Si est Archiepiscopus, deferri facit ante se Crucem, imaginem Crucifixi ipso respiciente.

3 In porta Ecclesiæ aquam benedictam de more sumit, & aspergit se, & alios.

4 Organa pulsantur, & campanæ, interea orat ante altare Sanctissimi Sacramenti (quod non erit in altari majori durante Synodo, si alias ibi asservatur) & ante altare majus.

5. Cantatur Nona (ut alias Tertia in Festis) & induitur paramentis Pontificalibus.

6 Missa celebratur de Spiritu Sancto, absque ulla commemoratione, etiam Duplicis Festi, seu Dominicæ, & sine Evangelio in fine ex Cæramon. Episcop. lib. 1. c. 41. incansatur in ea totus Clerus.

7. Fit communio ejusdam Cleri, ex Pontific. stolis rubeis assumptis a Sacerdotibus, qui forte non celebrarunt.

8. Non datur benedictio in fine Missæ, ex Cærem. loc. cit. sed in fine sessionis: finita Missa exuit Episcopus paramanta Missalia usque ad Tunicellam inclusive & accipit pluviale. ibid. Canonici retinent paramenta, ut in Missa.

9. Peracta communione inchoatur Processio, pro qua distribuuntur Tabellæ precum paulo ante Communionem, Clerus autem sub una tantum Cruce procedit,

ANNOTATIO. §. 1.

ALicubi fit processio ante Missam, ex Conc. Prov. 2. Mediol. imo pridie ut Neapoli cum reliquiis S. Januarii, & Perusiæ aliquando pro translatione Reliquiarum S. Herculani, & S. Caroli communior usus est, ut fiat post Missam, ut dum cantatur Missa conveniat Clerus totus opportune ad pleniorem processionem.

10 Si adest consuetudo, quod conveniant etiam Regulares, & Confratres (quod fit, ubi Clerus non est multus) qui procedant sub eorum Crucibus, & Vexillis.

11. Cum Cruce Cleri adsint candelabra cum candelis accensis, nisi adsit Crux Archiepiscopalis, cui tantum dantur candelabra, & defertur ante Canonicos tantum.

12 Quilibet primatum gerens in unaquaque Cleri parte, sive Urbani, sive Foranei, & quocunque nomine vocetur in medio Ecclesiæ ante Altare inchoet genuflexus cum suo Clero Hymnum Veni creator. Idem faciat etiam Episcopus.

13 Si proceditur ad aliquam Ecclesiam, puta, Patroni loci, ibi cantatur Antiphona, cum Versu, & Oratione de eo ab Episcopo: alioquin recta reditur ad Cathedralem.

14. Post reditum ad Ecclesiam majorem Clerus sua quisque loca petit, & Episcopus remanet in loco Synodali apud sedem sibi paratam, seu faldistorium, si est Archiepiscopus, qui Crucem ejus defert, ramanet in medio, in loco ut supra parato.

15. Cum aliquantulum sederint omnes, Diaconus, qui est a dextris Episcopi, stans cantat versus Clerum: Orate: iisdem notis, quibus alias cantatur: Lavate: ex Actis Novar.

16 Genuflectunt omnes versus altare, & orant mente modico spatio. Tum adhuc genuflexus Episcopus, sine mitra, inchoat Antiphonam Exaudi, Domine: præintonante eo ad quem de more spectat: & dicitur tota genibus flexis.

17 Psalmo inchoato: Salvum me fac, Deus: sedet Episcopus, accepta mitra; sedat etiam Clerus, & alternatim ab Urbano, & Foraneo cantatur Psalmus. At Clerici deputati moneant Clerum, quando genuflectendum, standum, & sedendum.

18. Antiphona repetita, surgunt omnes; & Episcopus, deposita mitra, & conversus ad Altare, dicit Adsumus, ut in Pontificali.

19 Addit aliam Orationem, ut ibid. qua finita, accepta mitra procumbit ibid. supra faldistorium, aliis omnibus genuflectentibus: & cantores duo in medio Cleri post Episcopum dicunt Litanias, nisi eas canteut Musici, ut sup.

20 Dicto, Ut omnibus fidelibus, &c. Episcopus solus cum ministris surgit, & baculum sinistra tenens, stans versus Synodum dicit: Ut hanc, &c. ut in Pontificali, producitque signum crucis super omnes; & iterum procumbit usque ad finem Litaniarum.

21. Quibus dictis, surgunt omnes, & Episcopus deposita mitra, dicit stans ut supra: Oremus. Et minister: Flectamus genua. Levate (nisi sit tempus Paschale seu Dominica. argum., a simili in Benedictiona candalarum in Missali) tum Orationem, Da quæsumus, &c.

22 Deinde sedens cum mitra facie versa ad Synodum

dum, imponit incensum in thuribulum, & benedicit, more solito, ministrante Presbytero assistente naviculam, ut alias.

23 Duo Canonici Diaconali, & Subdiaconali vestibus induti, ut in Missa, coloris rubei, benedictione de more accepta, una cum Acolythis candelabra deferentibus accedunt ad partem dexteram Episcopi,& juxta eam in plano Diaconus cantat Evangelium: Convocatis, JESU &c. stantibus omnibus, & Episcopo baculum, ut alias, tenente inter manus.

24 Osculatur librum Episcopus, & incensatur a Presbytero Assistente, de more.

25 Et statim sine mitra genuflexus versus altare toto Clero genuflexo, incipit Hymnum: Veni, creator: prosequente Clero, seu Musicis cantoribus.

26 Finito primo versu, qui constat ex quatuor versiculis, surgunt omnes, & sine mitra Episcopus stat versus altare usque ad finem.

27 Ostiarii, dum cantatur Hymnus, vel prius, excludant laicos, & portas Ecclesiæ claudant.

28. Sedent omnes cum silentio, & Episcopus, accepta mitra, sedens alloquitur Clerum alta voce: Venerabiles consacerdotes, &c.

29 Post allocutionem, vel prius (ait Pontificale) prout magis placuerit, hinc est post Evangelium, si de eo sermo sit habendus, accedit Concionator comitatus ab altero ex Cæremoniariis: & genuflexus ante Episcopum petit ab eo, ut alias, benedictionem sine Indulgentiis.

30 Concionator non ultra mediam horam sermonem habeat ad Clerum, & eo finito discedit.

31 Audiuntur querelæ, ex Pontificali, sed usus obtinuit, quod deferantur ad Judices deputatos.

32 Secretarius igitur decreta secum ferens, comitatus a Cæremoniario accedit ad Episcopum, cui facta debita reverentia, offert Decreta, & quærit ab eo an ea nunc velit legi, quo annuente, & reddente folia Decretorum, facta rursus reverentia Episcopo, tum Canonicis ascendit pulpitum: & alta voce legit in hæc verba, stans aperto capite.

Decretum de Synodo incœpta.

IN nomine Sanctissimæ, ac individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

NOs N. N. Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episc. Sanctæ Ecclesiæ N. (addat alios titulos, Comitis, seu Principis, si quos habet.) ad Dei omnipotentis, ac Beatissimæ Virginis Dei matris, & Sanctorum Patronorum N. N. & N. laudem, nostram Diœcesanam Synodum incipimus; faxit idem omnipotens Deus pro sua misericordia, precibusque Virginis Beatissimæ, ac eorumdem Sanctorum, aliorumque, ut, quemadmodum speramus, ex hoc sacro cœtu lumen, & Spiritum omnes reportemus ad officia nostra secundum voluntatem Dei peragenda.

33 Sedet, & capite tecto legit alia Decreta pro initio Synodi, quæ hic significabimus, describenda fusius in 4. par. hujus voluminis cap. 9. a num. 2.

Decretum de Ministris Synodalibus.

COnstituimus in hac nostra Sinodo Promotorem M. R. D. N. N. Promotores Urbanum N. Foraneum N. cum titulis, ut de vocatione Cleri in prima part. c. 12. num. 6. præscriptum est. Secretarium N. N.

Judices querelarum, & excusationum, N. Præfectos disciplinæ Synodalis, & Scrutinii N. N. N.

Præfectum Hospitiorum N. N. Coadjutores N. N. N.

Confessarios Cleri N. N. N. cum facultate nostra absolvendi a casibus etiam Nobis reservatis durante hac Synodo usque ad..... mensis hujus, & pro Clero in Confessione audiendo tantum, ut quisque redeat ad propria bene purgatus, & Deo magis conjunctus, ad utilitatem quoque populorum nostræ Diœcesis.

Procuratorem Cleri N. N. qui ad Nos deferet quæcunque Clerus exoptat.

Oeconomum pro exigendo Cathedratico N. N. Magistros Cæremoniarum, quibus omnes obediant N. N. & N. N.

Ostiarios Synodi N.N.N.N. quibus item pareant omnes in eorum officio. Notarium N. N.

Decretum de Præjudicio non afferendo.

DEcernimus, &c. ut loco citato numero 4.

Decretum de non discedendo.

VObis præterea omnibus, &c. ut loco citato num. 5.

Decretum de Oratione publica.

QUoniam veteris est instituti, &c. ut infra loc. cit. num. 6.

34 Descendit de suggestu, & una cum Promotore, seu Promotoribus accedit ad Episcopum.

35. Promotor instat pro fidei professione, si duo sunt, loquatur primus de scripto, sed in numero plurali, ut in 4. parte cap. 7. num. 1. & cum titulo convenienti.

Cavit Sacrosanctum Concilium, ut omne, &c. loco nunc citato.

36 Episcopus respondet: Decernimus, ac mandamus ita fieri.

37. Discedunt illi, & Secretarius de suggestu legit sedens in hæc verba.

Decretum de Professione Fidei emittenda.

SAcrosancta Tridentina Synodo illud, &c. ut infra 4. par. cap. 9. n. 7. & addit Decretum hac de re Conc. Tr. ut ib.

Cogit temporum, &c.

AN-

ANNOTATIO. §. 2.

IN Provincia Mediolan. legitur etiam decretum Concil. Prov. primi: Verba sunt: Sacri igitur Concilii Tridentini auctoritate &c. quæ item debemus infra, in fine 4. partis.

38. Lectis Decretis addit idem Secretarius, Accedant igitur, &c. ut loc. cit. num. 7.

39. Qui ergo sunt professuri fidem tunc accedant ad Episcopum, coram quo genuflexi permaneant, donec eorum nomine formula professionis fidei de suggestu a Secretario stante, & aperto capite, legatur usque ad ea verba exclusive: Sic me Deus adjuvet: Habetur infra in 4. parte loc. cit. num. 7.

ANNOTATIONES. §. 3.

1 NOtandum est, non teneri Episcopum emittere professionem fidei prima Synodo Diœcesana, quia non habet ibi majorem, sed in prima Synodo provinciali; quia tamen Provincialis Synodus fere numquam hodie celebratur, audiendi sunt ii Episcopi, qui in prima sua Synodo coram Deo genuflexi ante Altare, fidei professionem emittunt; est enim actus summæ religionis, quo casu stabit totus Clerus ob reverentiam genuflexi Episcopi, qui breviori formula, de qua infra, eam emittet, ut alii; tum sedebit accepta mitra, ut alios profitentes excipiat, & Clerus sedebit, exceptis professuris.

Pro juramento Episcopi teneant Diaconi Assistentes Missalem librum ante eum.

2. In Provincia Mediol. ex Concil. Prov. 1. tenentur professionem fidei emittere in Synodo etiam ii, qui ad Synodum Diœcesanam convenire debent, & quia in ea Provincia etiam sacris ordinibus initiati tenentur convenire, ut in edictis Mediol. & Novarien. patet, ideo iisdem erunt invitandi a Secretario in præfato Decreto: extra eam Provinciam non tenentur nisi ii, quos nominat Conc. Trid. sess. 24. cap. 2. (qui nimirum beneficia Parochialia & alia beneficia Ecclesiastica habent, & qui in Synodo convenire debent) in prima Synodo emittere professionem fidei, nisi provincialibus Decretis item alii teneantur.

3. Neque tamen omittentes id facere incurrunt privationem fructuum beneficiorum, sed alias pœnas, ut probat Massobr. de Synodo cap. 4. dub. 39. num. 15.

4. Quod si adesse Synodo non possint, id præstent per Procuratorem, & valet, ut pluribus idem Massobr. probat cum Barbosa dub. 49. modo fiat cum speciali mandato ibid. n. 43. sed excusari potest, qui excusatur a Synodo.

40. Tum bini, seu terni, aut quaterni ad Episcopum propius accedant; tenens librum Evangeliorum, & legentes profiteantur formula breviori.

Ego N. recipio, promitto, &c. ut infra 4. par. cap. 5. num. 1.

41. Singuli redeuntes Cancellario, seu Notario dent nomina, & cognomina cum titulis beneficiorum, in schedula, de qua supra part. 1. cap. 21. num. 3. si non habeant schedulam, curent sua nomina scribi ab eodem Notario ad id parato.

42. Solet esse hora tarda, & ideo de suggestu a Secretario indicitur continuatio sessionis his verbis, facto prius verbo cum Episcopo:

Decernimus, & indicimus continuationem hujus sessionis fore hodie hora, in qua vocabuntur omnes, & Scrutinium Cleri fiet a Præfectis.

43. Postea Promotor instat, accersito Notario contra contumaciam absentium, his verbis:

Reverendissime Domine. Cum jam dies &c. ut infra 4. pat. cap. 7. num. 2.

44. Respondet Episc. Ita decernimus, ac jubemus.

45. Tum ad Notarium conversus Promotor pro rogitu actorum in hac sessione hæc verba profert: si duo sint, in num. plural. dicantur.

Ego N. N. hujus Synodi Promotor rogo te N. N. Notarium Episcopalem ut de omnibus, & singulis in hac sessione peractis unum, plurave conficias instrumenta.

46. Respondet Notarius: Conficiam: præsentibus N. N. &c. addit in scriptis: Hæc omnia fuerunt acta in publica sessione, ut supra, adhibitis etiam testibus N. N. & N. N.

47. Contra contumaces absentes per Edictum ad valvas agitur.

48. Sed pro discessu legitur etiam hoc Decretum de suggestu a Secretario.

Ne quisquam a loco, &c. ut in 4. p. c. 9. n. 9.

49. Exuit Episcopus Pontificalia, cappam induit, & data manu tantum benedictione Clero, post Orationem brevem in faldistorio recedit, quem Clerus Cathedralis Ecclesiæ tantum comitatur de more, & omnes discedunt.

50. Statim assignantur Tabellæ distributionis Cleri, & Capellarum pro Scrutinio.

Continuatio prima sessionis.

51. APrandio statuta hora significata per campanæ sonum conveniunt omnes in Ecclesiam Cathedralem: cantantur Vesperæ cum Completorio a Clero Cathedralis, nisi ab utroque Clero cantandæ sint, ut supra 1. par. cap. 25. n. 2. Episcopo etiam præsente in cappa.

52. Deducatur Episcopus cum cappa a suo Capitulo in Cathedralem Ecclesiam, ubi de more orat ante Sanctissimum Sacramentum, & ante altare majus: apud sedem suam accipit amictum, stolam, pluviale, mitram, & baculum: descendit ad sedem Synodalem. Canonici item, & alii parantur, ut mane.

53. Diaconus assistens e dextris cantat: Orate, & omnes genuflectunt: post modicum spatium surgit Episcopus, & dicit Orationem: Adsumus, ut in Pontificali, conversus ad Altare, si tempus est Paschale, stant & alii de Clero.

54. Se-

54 Sedent omnes cum silentio, & Promotor instat pro vocando Clero, pro Cathedratico solvendo, & Scrutinio peragendo: his verbis.

Reverendissime Pater, & Domine. Sancitum est &c. ut in 4. par. c. 7. num. 4.

55 Secretarius de suggestu legit.

Decretum de Clero vocando, & Cathedratico solvendo.

VOcabuntur omnes & singuli, &c. ut in 4. par. cap. 9. n. 10. & addit.

Decretum de Scrutinio.

SCrutinium Synodale, &c. ut ibidem num. 11. & addit,

Praefecti Scrutinii ita distribuantur per Capellas hujus Ecclesiae cum Clero.

R. D. N. ad Capellam S. N. Vel Clerus N. conveniat ad Capellam S. N. sub Praefecto N. R. D. N. ad Capellam S. N. &c.

Qui pro sua quisque timorata, &c. ut in 4. par. loco cit. num. 11.

Qui ad eos non accesserint, &c. ut ibid.

56 Dum vocatur Clerus, Praefecti Scrutinii, ii maxime, qui sunt scrutaturi partem Cleri postremam, ultimo vocandam, incipiant Scrutinium, de quo 1. p. c. 23.

57 Clerus autem vocatur ordine servato, de quo infra in 4. par. c. 9. n. 12. cum debitis titulis, & honoribus: primo Clerus civitatis, tum Dioecesis.

58 Secretarius vocabit, ut dictum est loco cit. non ultra Clerum Civitatis; qui vocat, notet absentes, linea ducta cum calamo, etiamsi aliqui eos tunc statim excusent, quod deinde dijudicabitur. Vocati dicant altius: Adsum.

59 Œconomus ad mensam aliquam in loco remotiori ab Episcopo positam recipiat Cathedraticum, & notet solventes in libro.

60 Circa finem sessionis, hoc est, post quam vocati fuerint omnes, & ante Episcopum cum genuflexione transierint (nisi sit ita multus Clerus, ut in crastinum reliqua vocatio sit differenda) datur signum cum campanula Sacristiae, ut omnes, Scrutinio relicto, redeant ad loca propria sessionis Synodalis.

61 Secretarius de suggestu indicit pro sequenti die Officium mortuorum, his verbis. Edicimus praeterea, &c. ut in 4. par. cap. 9. n. 13.

62 Deinde indicit Sessionem secundam, his verbis.

Decernimus, &c. ut in 4. par. c. 9. n. 14.

63 Promotor iterum instat contra contumaces absentes, & pro rogitu, ut mane, paulo supra a num. 43. usque ad 47.

64 Diaconus assistens, seu Secretarius ad dexteram Episcopi cantat: Orate: & genuflectunt omnes, etiam Episcopus cum mitra, ut orent mente.

65 Idem Diaconus proponit capita Orationis mentalis, cum deflexione vocis in ultima Syllaba, a nota, fa, ad notam, re.

Fratres charissimi, toto &c. ut in 4. p. cap. 10. num. 1.

Et inter singula capita interponit moram genuflexus, & ipse, recitando secrete Psalmum Miserere, post singula capita, cantat autem conversus ad Synodum.

Numerus Capitum praedeterminetur ab Episcopo, ad tria saltem.

66 In fine Orationis, manente Clero genibus flexis, Episcopus surgit, & de more benedicit solemniter Clero sine Indulgentiis.

67 Discedit cum cappa, & Clerus post eum.

Finis Sessionis Primae.

SESSIO SECUNDA.

1 HOra indicta, & dato signo cum campana convenit Clerus in Ecclesiam majorem, ubi expectat Episcopum, qui cappam indutus, comite Capitulo ejus, descendit in eamdem, cum solitis aspersione, & precibus ante Sanctissimum Sacramentum, & Altare majus.

2 Cantatur Missa a Canonico pro Defunctis, cum unica Oratione, Deus, qui inter Apostolicos. Epistola, & Evangelium, ut in Missali in prima Missa. Sequentia alternatim dicitur a toto Clero, vel a Musicis.

3 In fine Missae extenditur pannus niger ante sedem Episcopi, induitur Episcopus amictu, stola, pluviali nigro, & mitra simplici. Subdiaconus cum Cruce, & Acolythis cum candelabris sistunt se ad caput panni contra Episcopum; alii duo Acolythi deferunt vas aquae benedictae cum aspersorio, & thuribulum cum navicula: capellanus Missalem librum, in quo continetur oratio scripta, ut infra.

4 In Choro cantatur responsorium longum Libera me, &c. & reliqua fiunt de more: Oratio Missae, vel, Absolve, sed in numero plurali, mentione facta Episcoporum, & Sacerdotum tantum. Cantores duo dicunt: Requiescant in pace; & amovetur pannus.

5 Mutat Episcopus vestes nigras in rubeas, assumpto baculo descendit ad sedem Synodalem, cum Canonicis indutis, ut heri.

6 Postquam sederit aliquantulum, invitante Diacono assistente Clerum iis verbis: Orate: genuflectunt omnes, & Episcopus sine mitra inchoat ut heri, praeintonante sibi alio Antiphonam, Propitius esto, qua finita, surgunt, & sedent omnes tecto capite, dum cantant psalmum, Deus venerunt gentes, alternatim.

7 Repetita Antiphona, Episcopus deposita mitra surgit, & stans versus Altare dicit: Oremus. Nostrum, &c. Mentibus nostris, &c. Deus qui nos, &c.

8 Dicitur: Flectamus genua, vel omittitur, ut heri dictum est num. 21.

9 Cantatur Evangelium, ut heri, cum osculo, & incensatione Episcopi in fine.

10 Dicitur Hymnus, Veni creator, ut heri, cum allocutione ad Clerum: Venerabiles.

11 Fit

11. Fit sermo, ut heri.
12. Promotor instat pro electione Judicum, & Examinatorum.
Reverendissime, &c. Concilium Tridentinum, &c. ut in 4. p. cap. 7. num. 5.
13. Secretarius post Decretum Episcopi oretenus factum, ut supra, ascendit suggestum, & sedens legit Decretum Concil. Trid. sess. 25. cap. 10.
Quoniam ob malitiosam, &c. tum Constitutionem Bonifacii VIII. Statutum, ut in 4. p. c. 9. n. 15. & addit statim.
Sacra Tridentina Synodus, &c. ut ibidem cum Constitutione Gregor. XV. ibidem, ut statim nominat judices cum suis titulis, & ibidem.
14. Subdit: ex Decreto Concil. Trid. sess. 24. cap. 18.
Examinatores autem, &c. usque ad illa exclusive. Peracto, &c. ut in 4. p. c. 9. n. 16.
Et addit: Tridentinum ergo Decretum, &c. ut ibidem.
Nominatque Examinatores electos cum suis titulis.
15. Approbantur a Clero, altero ex duobus modis, ut in 1. p. dictum est cap. 31. num. 5. Brevius fit interrogando, Placetne vobis? respondet Clerus, quidquid libuerit.
16. Addit Secretarius: Decretum de Testibus Synodalibus.
Vetus est consuetudo, &c. ut in 4. par. cap. 9. num. 18.
Nominat Testes vel elevat schedulam sigillatam, in qua secreto habentur: & ait. Dignis de causis nos secreto habere volumus.
17. Addit item: Decretum de Punctatoribus.
Et quia ad Ecclesiasticam, &c. ut in 4. parte cap. 9. num. 18.
Nominat Punctatores, ordine servato Collegiatarum.
18. Interim Prima Dignitas portat de Sacristia Sacras reliquias velo tectas, cum 4. intorticiis ad Episcopum, qui una cum toto Clero mitra retenta, congruam honoris significationem adhibet, deinde sedens eas recipit, vel in manibus, vel super mensam parvam paratam, de qua in 1. par. cap. 9. num. 5.
19. Secretarius legit: Decretum de jurejurando.
Examinatores, Testes, &c. ut in 4. par. cap. 9. num. 19. 20.
20. Accedunt autem, Examinatores, Testes, si publicati sint, & Punctatores ad Episcopum, & genuflexi, bini, jurant juxta formulam, quam Magister Cæremoniarum illis offert legendam alta voce, ut a vicinis audiantur.
21. Tanguntur ab his sacræ Reliquiæ in fine, & hæ demum asportantur eo modo, quo fuerunt allatæ.
22. Habes has formulas tres in 4. par. cap. 5. num. 2. 3. 4.
23. Addit Secretarius: Decretum de præstando jurejurando ab absentibus.
Qui examinatores, &c. ut in 4. par. cap. 9. num. 1. & descendit Secretarius.
24. Promotor instat pro Decretis legendis in Synodo: Reverendissime, &c. Quo diligenter, &c. ut in 4. par. cap. 7. num. 6.
25. Secretarius post Decretum Episcopi de more factum oretenus, ascendit suggestum, & sedens legit Primo. Decreta Concilii Tridentini de residentia. Eadem Sacrosancta, & infra Omnes Patriarchalibus, &c. ut in 4. parte cap. 9. num. 22. cum præcepto divino & infra. Ne vero ea, &c. ut ibidem.
26. Si quæ alia legenda sunt ex eodem Conc. Trid. legantur hoc loco.
27. Tum legantur Decreta Concilii Provincialis ultimo celebrati, ut publicetur Cleto.

ANNOTATIO. §. 4.

Nam DD. *volunt, ideo teneri Episcopum post sex menses a Concil. Provinciali ad convocandam Synodum Diœcesanam, lege Massobr. cap. 2. dub. 5. & 6.*

28. De aliis Decretis Papalibus jubeat Episcopus hoc deinde loco legi, cujusmodi sunt Bulla Pii II. de Clericis male promotis, & Pii V. de confidentiis beneficialibus: quæ in Prov. Mediol. omnino legi debent, ex Decreto Conc. Prov. 3. & 5. & habentur infra in 4. par. in calce, sicut etiam legi debent ibidem ex Concil. 1. & 4. de vita, & honestate Clericum, ex Conc. 1. de divinis Officiis, ex Concil. 5. de Cleri disciplina. Item Monitiones ex Conc. 4.
29. Alia leguntur arbitrio Episcopi, ordine servato dignitatis Auctorum, ut post Bullas Pontificias legantur Decreta Sacrarum Congregationum Cardinalium; deinde Episcoporum Provincialium, seu Prædecessorum; ultimo, quæ sunt propria Episcopi celebrantis Synodum, sive nova, sive alias sancita, prout voluerit.
30. Ne omittatur publicatio compendiosa Bullæ Cœnæ Domini, cum casibus Episcopo reservato & cum prohibitione facta Confessariis, ne absolvant.
31. Si ediderit Romæ Decreta nova ad Clerum universum spectantia, ea curet evulgari Episcopus, ut Clerus non ignoret, & maxime foraneus.
32. Inter legendum explicet identidem Episcopus causam Decreti, quod legitur, & communi sermone loquatur, ut omnes intelligant, quod ipse decrevit.
33. Quare, & qui legit, pausa facta, observet, an Episcopus velit loqui de eo: alioquin prosequatur lectionem.
34. Si multa legenda sunt (sed compilari multa a perito possent) Secretarius lectoris opera utatur, & partem legendorum in Sessionem tertiam differre poterit, neque tamen in fine dicatur Clero: Placetne vobis? ex Declar. Congr. Conc. Trid. 27. Aprilis 1592.
35. Hora competenti indicitur continuatio sessionis, & cætera fiunt, ut heri in sess. 1. a num. 42. utique ad 47. inclusive.
36. Reassumpta cappa discedit Episcopus, & post eum Clerus.

Con-

Continuatio sessionis secundæ.

37 Omnia fiunt, ut heri, a num. 51. usque ad 54. exclusive.

38 Vel vocationi reliqui Cleri vacandum erit, Scrutinioque ejusdem, quando multus est Clerus.

39 Vel lectioni Decretorum incumbendum erit; hæc enim in causa sunt, ut tres fiant Sessiones.

40 Atque in his eadem serventur, quæ pridie n. 58. 59. absque nova præfatione, seu Decreto, aut instantia Promotoris.

41 Circa finem Sessionis, dato signo cum campanula, ut heri, redeunt omnes ad sua loca, si ad Scrutinium accesserint; & indicitur Tertia Sessio, ut heri, n. 62.

42 Promotor instat denuo contra absentes, & pro rogitu; & reliqua fiunt, ut heri a n. 64. usque ad finem Sessionis primæ: excepto quod mutantur capita Orationis mentalis, ut in 4. p. c. 10. n. 2.

Finis Sessionis Secundæ.

43 Post Sessionem secundam conveniant Præfecti Scrutinii coram Episcopo moniti a Secretario, ut summatim, & breviter inter se conferant, quibus in rebus communius peccatur contra Clericalem disciplinam ex visis, & auditis in Scrutinio, ut Episcopus, vel Decreto, vel exhortatione oretenus facta moneat Clerum, antequam dimittatur Synodus, cui collationi aderit etiam Secretarius.

SESSIO TERTIA.

1 Hora indicta, & dato signo cum campana, conveniunt omnes ut heri dictum est, & omnia fiunt, ut a n. 1. ad 12. dicitur; excepto, quod Missa cantabitur a Canonico de Sanctissima Trinitate cum Oratione addita pro gratiarum actione, sub duplici conclusione.

2 Episcopus assistit indutus amictu, alba, cingulo, Cruce pectorali, stola, & pluviali albi coloris, mitra, & baculo; unde, & incensabitur initio Missæ, & post Evangelium, necdum cum aliis post Offertorium.

3 Totus Clerus incensabitur, ut in prima Missa dictum est.

4 Musici cantabunt Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, & Agnus Dei: reliqua in cantu Gregoriano. Organum pulsabitur.

5 In fine Missæ non datur benedictio: sed paratis Canonicis, & assumptis ab Episcopo paramentis rubeis, itur ad locum Synodalem.

6 Inchoatur Sessio, ut prima die a n. 15. usque ad 18. sed mutantur Orationes, ut in Pontificali.

7 Cantatur Evangelium proprium cum solitis Cæremoniis; & post illud Hymnus: Veni creator: ut dictum est in prima die a n. 22. usque ad 27.

8 Dicitur. Venerabiles, & fit sermo, ut ibidem 28. 29. 30.

9 Promotor instat, ut legantur, si quæ super sunt legenda.

Reverendissime Pater, & Domine.

Cum ea, quæ, &c. ut in 4. par c. 7. n. 7.

10 Legit ergo Secretarius, quæ restant legenda. In Provincia Mediolan. Monitiones legi debent ex Conc. Prov. 4.

11 Promotor instat pro publicatione Officialium Cleri.

Reverendissime Pater, & Domine: Ut facilius, &c. in 4. part. c. 7. n. 8. & publicantur.

12 Procurator Cleri petit reductionem a Testatoribus, seu Anniversariorum. Reverendissime Pater, & Domine: Datur facultas, &c. in 4. p. c. 8. n. 1.

13 Tum alia, si quæ velit Clerus, dato supplici libello in scriptis, cui Episcopus respondet, prout in Domino judicaverit.

14 Si nihil aliud agendum sit, potest concludi Sessio Tertia mane; alioquin indicitur continuatio Sessionis, ut prima die a num. 42. usque ad 49. excepto 48.

15 Et a prandio fiunt eadem, quæ heri, a n. 36. & seqq.

16 Finita vocatione, Scrutinio, Decretorum lectione, & Officialium Cleri publicatione, Promotor instat pro conclusione Synodi, & in Provinc. Mediol. pro indictione futuræ Synodi.

Reverendissime Pater, & Domine:

Cum omnia, &c. ut in 4. p. cap. 7. nn. 9.

Et: Antiquo canone, & decreto Provinciali, &c. ut in 4. parte pro Mediol. prov. ib. n. 10.

17 Secretarius legit Decretum de conclusione Synodi.

Synodi nostræ, &c. ut in 4. p. c. 9. n. 24.

Addit in Prov. Mediol. Aliam præterea futuram, &c. ut ibid. nn. 25.

18 Promotor instat contra absentes contumaces, & pro rogitu, ut prima die a n. 4. ad 47.

19 Fit Pastoralis sermo ab Episcopo ad Clerum circa Decretorum observantiam ex prov. Med. 5.

20 Deinde ab Ostiariis aperiuntur portæ: & fit Processio paulo extra Ecclesiam, si opus est, ob numerum Cleri.

21 Cantatur, Te Deum, inchoante primo, qui in unaquaque parte cleri primatum habere videtur.

22 Musici cantores cantare poterunt intra Clerum Cathedralis hunc eundem Hymnum, & pulsantur campanæ.

23 Post reditum in Ecclesiam petunt omnes loca sua, ut prius.

24 Episcopus stans versus Altare, stantibus & aliis, dicit, ut in Pontificali.

Oremus; Nulla est, &c. & distribuuntur Acclamationes, si faciendæ sint.

25 Diaconus assistens cantat, ut alias: Orate: & genuflectunt omnes.

26 Proponuntur nova capita Orationis mentalis, ut in 4. par. c. 10. n. 3.

27 Acclamationes fiunt, saltem in prima Synodo, ut aliquando fiant: & Cæremonialis non eas prohibet, sed parcius adhiberi censet in Diæ-

Diæcesanis Synodis, & licet Bononiæ fiant genibus flexis, Mediolani tamen & alibi a Clero stante.

28 Diaconus ergo Assistentium primus, aut alius aptior Canonicus, ad dexteram Episcopi stans, stantibus omnibus, & Episcopo cum mitra versus Synodum, cantat: Deo Patri, &c. ut in 4. part. cap. 11. nu. 1. desinens in ultima Syllaba per notas fa, re; nisi placeant aliæ. ibid. n. 2.

29 Cui respondet Clerus, & desinit iisdem notis.

30 Finitis Acclamationibus, sedet Episcopus & excipit Vicarium, canonicos, & primo res Cleri tam Urbani, quam Foranei ad osculum pacis de more, & cum iis verbis,

V. Pax tecum R. Et cum spiritu tuo.

31 Qui deinde dabunt pacem per osculum Clericis suis de more, ut in Missa.

32 Secretarius ascendit suggestum, & legit Decretum de dimissione Synodi. Ad laudem Dei omnipotentis, &c. ut in 4. p. c. 9. n. 26.

33 Episcopus benedicit clero, & populo solemniter, respondentibus Musicis cantoribus, genuflexoque clero usque ad finem.

34 Publicantur Indulgentiæ per eum, cujus interest in Missa.

35 Diaconus assistens cantat, ut in Pontificali: Recedamus in pace. R. Clerus. In nomine Christi.

36 Deponuntur paramenta, & Episcopus, facta oratione ante Altare majus, cum cappa reducitur ad Palatium.

Finis totius Synodi Diœcesanæ.

SESSIO PRIMA.

Ordo Synodi Diœcesanæ per duos dies distributæ.

1 Describimus eundem ordinem, quem præscripsit Gabriel Palæotus Cardinalis Archiepiscopus Bononien. in suo Archiepiscopal. part. 5.

2 Summo enim mane cum cappa indutus Episcopus, deducitur ab universo clero in Ecclesiam; & facta ibi brevi oratione cantat Missam Pontificalem: ad cujus Offertorium solvitur cathedraticum; Missa est de spiritu Sancto.

3 Post Evangelium concio brevis habetur, communio cleri fit ab Episcopo.

4 Finita Missa, pluviale induit, incipit Antiphonam, Exaudi, & facit, ut in Pontificali usque ad Hymnum: Veni creator Spiritus, quo dicto, incipit Processio non longa, extra Ecclesiam.

5 In reditu sedent omnes, & Episcopus sermonem habet.

6 Tum leguntur Decreta de non afferendo præjudicio. De querelis, & excusationibus, constituendo Judices, & ut præsentes sua nomina infra biduum describi curent, & item de emittenda fidei professione sine instantia Promotis.

7 Professionem fidei emittunt singuli, qui debent; ii scilicet, qui beneficia obtinuerunt post præcedentem Synodum.

8 Deinde legitur de Residentia utrumque Decretum Concil. Trid. ut sup.

9 Ad instantiam Promotoris finitur prima sessio; & Episcopus benedicit solemniter, intimata secunda Sessione.

A Prandio.

Fit Scrutinium Synodale in Ecclesia, absente Episcopo.

SESSIO SECUNDA.

1 Comitatus a toto Clero venit Episcopus cum cappa ad Ecclesiam: audit sacrum celebratum a Canonico, neque fit processio.

2 Post Evangelium Missæ habetur concio.

3 Finita Missa induit Episcopus Pluviale, & Mitram, & incipit Hymnum: Veni creator, & postea sermonem habet, vel ipse vel per alium.

4 Leguntur deinde Decreta de eligendis Examinatoribus, qui nominantur, & approbantur, jurant statim ad Sancti Dei Evangelia. Approbatio fit per verba: Placet ne vobis?

5 Item Decretum de eligendis Judicibus Synodalibus, & publicantur.

6 Item de Testibus Synodalibus: sed non evulgantur eorum nomina.

7 Item Decreta condita ab Episc. de novo.

8 Tum nominantur singuli, qui debent interesse Synodo, & respondent: Adsum.

9 Promotor accusat contumaciam absentium, & instat pro fine Synodi.

10 Rogat item Notarium pro Actorum rogitu.

11 Fiunt Acclamationes.

12 Deinde cantatur: Te Deum.

13 Benedicit Episcopus solemniter, cum Indulgentiis.

14 Cantatur, Recedamus in pace, &c.

15 Redit ad palatium Episcopus cum Capitulo, & clero Cathedralis Ecclesiæ tantum.

A Prandio.

Finitur Scrutinium Synodale, & audiuntur Foranei ab Episcopo in Palatio.

UNICA SESSIO.

Ordo Synodi Diœcesanæ per diem unum ex eodem Archiepiscopali.

1 Fiunt ea, quæ in prædicta Sessione prima, a n. 1. usque ad 5. excepto, quod Missam planam celebrat Episcopus, neque solvitur Cathedraticum in Missa.

2 Legitur Decretum, de non afferendo præjudicio, cum aliis, ut supra nu. 6.

3 Emittitur professio fidei, ut sup. n. 7.

4 Le-

4. Leguntur Decreta Conc. Trid. de residentia, ut supra n. 8. & alia Decreta Episcopi.

5. Item Decreta de Examinatoribus, Judicibus, Testibus, & eadem fiunt, quæ in præcedenti ordine Bonon. sess. 1. n. 4. 5. & 6.

6. Postea solvitur Cathedraticum, monente Notario, a Parochis.

7. Tum vocantur omnes, qui interesse debent.

8. Promotor accusat contumaciam absentium, & instat pro fine Synodi.

9. Idem Promotor rogat Notarium pro Actorum fide.

10. Fiunt Acclamationes.

11. Cantatur Te Deum.

12. Benedictio solemnis datur cum Indulgentiis.

13. Dicitur: Recedamus in pace.

14. Et redit Episcopus cum Capitulo, & Clero Cathedralis in Palatium cum cappa.

15. A prandio fit Scrutinium in Ecclesia, & audiuntur in Palatio Foranei.

16. Fiunt etiam congregationes pro arbitrio Episcopi, de casibus conscientiæ, & de Cæremoniis. Hæc habentur in Archiepiscopali Bononiæ: ubi quotannis hoc ordine cum unica Sessione celebratur Synodus a Clero Bononiensi.

Pro Scrutinio Præfecti deputati statim a prandio adsunt in Ecclesia majori quisque in Cappella assignata sibi, supra quam affigitur schedula in hæc verba.

R. D. N. Præfectus Scrutinii pro plebanatu S. N. & Parochiis SS. N. N. N. &c. sed pro quarterio Portæ N. &c. Parochiis SS. N. N. N. &c.

Ad eam confluunt ii, qui debent, & interrogantur juxta Tabellam.

DE IIS, QUÆ SYNODUM SEQUUNTUR.

PARS TERTIA.

PEracta Synodo Diœcesana adhuc aliqua peragenda sunt, ne fere inutilis tanta reddatur Actio; & duo præsertim, quæ supersunt sunt hic examinanda: alterum est circa absentes, nulla allata legitima excusatione; alterum circa Decreta prælo danda, & executioni mandanda.

CAP. I.

DE PŒNA ABSENTIUM.

TAm ex vocatione Cleri, quam ex Scrutinio colligendi sunt ii, qui a Synodo abfuerunt, vel a Scrutinio, vel ab utroque.

2. Possunt esse multæ causæ excusantes; quas refert Botteus de Synodo part. 2. num. 56. eas dijudicent Deputati Judices de consensu Episcopi.

3. Pœna excommunicationis affici possunt culpabiles in hoc genere, ex eodem Botteo loc. cit. num. 50.

4. Et ampliat hanc pœnam etiam ad illos, qui veniunt, sed non in termino competenti: quod intellige, quando veniunt, Synodo jam absoluta.

5. Eædem pœnæ irrogari possunt iis, qui ad scrutinium non accedunt, ob Decretum in hoc genere promulgatum in Synodo supra in 2. p. sess. 1. n. 55. qui ad eos, &c.

6. Si quis per procuratorem intervenit, non incurrit pœnam. Massobr. de Synodo c. 3. dub. 6.

7. Nulla potest esse præscriptio, quo minus venire teneantur, qui alioquin venire tenentur: ex eodem Massobr. loc. cit. dub. 5.

8. Aliqui Episcopi vice censuræ irrogant pœnam quatuor aureorum locis piis applicandorum, quæ pœna est tolerabilior, & utilior (*a*).

„ (*a*) Animadverte tamen, si quis legitimo „ detineatur impedimento, non posse illum ad „ synodum diœcesanam mittere procuratorem. „ Nam licet Bottens aliter sentiat, & a Concilis Provincialibus ad diœcesanam argumentetur, quum tamen in diœcesanis synodis solus „ Episcopus Judex sit, nulla ex Procuratoribus „ absentium utilitas in synodum derivabitur, „ quemadmodum scite monet Bened. XIV. *l.* „ 3. *c.* 12.

CAP. II.

De validitate Decretorum.

1 VAlere Decreta Synodalia nemini dubium est. Non enim pendent a consensu Cleri, sed a consilio ad summum Capituli, quod Episcopus non tenetur sequi, ita respondit Sacr. Concil. Trid. Patriarchæ Venero die 27. Aprilis 1592. ubi explicat Pontificale (quod videtur velle consensum Cleri per verbum Placet) non obligare Episcopum, ut consensum requirat Cleri.

2. Ligant autem & Clericos, & laicos existentes intra limites suæ Diœcesis, quod probat Massobr. de Synod. cap. 4. dub. 77. 78. Plura idem ibidem. (*b*).

„ (*b*) Confer Benedictum XIV. *l.* 13.

CAP. III.

De Editione Decretorum.

1 PRælo dari Decreta Synodi, ut omnibus pateant, laudabile puto, & maxime utile; at non pauca desiderari in ejusmodi editione.

2. Non

2 Non enim placeat facere de Synodis Synodum (ut ajebat Carolus a Basilica Petri Episcopus Novariæ) & cum delectu rerum Ordo quoque Decretorum est attendendus.

3 Et quidem non omnia Decreta conveniunt cuique loco, plura in amplioribus Diœcesibus, panciora in angustioribus; in quibus satis est ea decernere, quæ ut plurimum ibi possunt accidere.

4 Ordo decretorum est duplex; alter est, qui pro dignitate materiæ, sicuti altera est altera nobilior, ita nobiliori danda erit prima sedes; alter est ex parte conditionis legum; nam Concilia Provincialia subsunt Generalibus, & Diœcesanæ Synodi Provincialibus.

5 Ordo igitur materiarum hic esse posset: ut primo de rebus, deinde de personis agatur. Rerum autem hic Ordo.

PARS PRIMA.

De Fide, & ejusdem professione.
De Hæreticis.
De Doctrina Christiana.
De Sacra Scriptura, & ejus abusu.
De librorum impressione, venditione, & prohibitione.
De Prædicatione Verbi Dei.
De præbenda Theologali.
De Blasphemia, & societate nominis Jesu.
De Sacris Reliquiis, & imaginibus.
De Repræsentationibus sacris.
De Miraculis novis.
De beneficiis, & magicis artibus.
De Festis diebus, & Vigiliis; & earum observatione.

PARS SECUNDA.

De Sacramentis in genere.
De Baptismo, vasis, &c.
De Confirmatione.
De Eucharistia, ejusque custodia, & administratione.
De celebratione Missarum.
De Pœnitentiæ Sacramento.
De casibus reservatis.
De Ordinatione Clericorum.
De Extrema Unctione.
De Matrimonio.
De Exorcismis.
De Oratione 40. Horarum.
De Indulgentiis.
De Horis Canonicis, & Missa solemni.
De Chori disciplina.
De Officialibus Chori.
De Musico cantu.
De reverentia Ecclesiis debita.
De Oratoriis.
De Processionibus variis.
De funeribus, & exequiis.
De sepulturis.

PARS TERTIA.

De Fabricis Ecclesiasticis, Ecclesiarum, & Altarium, &c.
De Archivio Cleri.
De bonis Ecclesiasticis, & juribus.
De legatis piis.
De Inventariis bonorum.
De locationibus.
De oblationibus.
De Decimis, & primitiis.
De immunitate Ecclesiarum.
De Beneficiis, & eorum collatione, permutatione, unione, pluralitate.
De Pensionibus.

PARS QUARTA.

De Vicariis Foraneis.
De convenientibus Cleri.
De Parochis, & eorum juribus.
De eorum Residentia, & aliorum.
De Canonicis, & Distributionibus.
De vita, & honestate clericorum.
De Seminario Cleri.
De Clericalibus ædibus.
De armis, ludis, spectaculis, & negotiis sæcularibus fugiendis.
De Regularibus, & exemptis.
De Monialibus, & earum Ministris.
De Monialibus, quæ dicuntur pœnitentes.
De Confratriis laicorum.
De societatibus mulierum.
De locis piis.
De Monte Pietatis.
De Medicis.
De Ludimagistris.
De peregrinis, & peregrinationibus.
De Quæstuariis.
De Histrionibus, & Cingaris.
De Judæis.
De Concubinariis, adulteris, &c.
De Meretricibus, & lenonibus.
De Usurariis.
De Cauponis, aleatoribus, &c.
De Taxa fori judicialis.
De feriis.
De Officialibus fori Episcopalis.

De iis, quæ generatim spectant ad observantiam Decretorum, pœnis, interpretatione, &c. si quæ hic desiderantur, revocari possunt ad unum ex prædictis titulis.

6 Alter item Ordo est adhibendus in Decretis de eadem materia, ut Decretis detur primus locus, quæ sunt mere Concil. Tridentini facta de eo mentione, secundus locus Decretis Provincialib. si quæ sunt, tertius Decretis Diœcesanis prædecessoris; postremus propriis Episcopi Decretis.

7 Præter citationem auctorum, a quibus Decreta sunt hausta, ut dictum est, abstinerem a citatione Doctorum, etiam in margine; legislatorem enim non tenetur causam dare, nisi gravissimis, & valde novis.

8 Onerant etiam aliqui Episcopi Clerum suum ad emendum librum Synodalem, in quo sunt

 Edi-

Edicta omnia Episcopalia, & Formulæ variæ, quæ non attinent ad omnem Clerum; quare cum distinctione esset agendum, ut Parochi tenerentur ad emptionem totius voluminis; alii ad eam partem, quæ communia Decreta Synodi complectitur, salvo meliori judicio.

9 Quod si in Edictis servaretur ille ordo, juxta quem debent per annum ea publicari intra Missarum solemnia, apposito die, quo ea publicari debent, duplex inde oriretur commodum; ut scilicet non ita facile oblivifcerentur Parochi evulgationis; & tota civitas cum Diœcesi eadem die audirent eadem contenta in Edictis. Distributio vero Edictorum fieri debet juxta qualitatem materiæ accommodatam tempori; ut de Matrimonio in Festis Natalitiis, de Quadragesima paulo ante initium ejusdem, & ejusmodi ratione in aliis temporibus servata.

10 Placeret una cum Decretis Synodalibus edi Catalogum Sanctorum loci, & Episc. cum brevissima narratione rerum ab iis sancte gestarum.

CAPUT IV.

De Approbatione Decretorum Synodalium.

1 NOn tenetur Episcopus, antequam prælo dentur, ea exhibere Civitati, seu Magistratibus ejusdem: qui si deinde velint reclamare, id faciant postea cum Superioribus Episcoporum: ita S. Congregatio Card. super negotia Episcoporum in una Tifernat. 14. April. 1615.

2 Neque tenetur ea Romam mittere ad sacram Conc. Trid. Congregationem, ad quam mitti debent decreta Conciliorum Provincialium, ut Episcopo Ostiensi respondit Card. Caraffa nomine prædictæ Congreg. pridie Cal. Decembris 1586. Vide Piasecium in Praxi Episcop. par. 2. cap. 2. ver. expeditis num. 12. (a)

(a) „ Immo S. C. C. rogata, ut recognosceret acta Diœcesanæ Synodi Strongolensis, „ die 17. Junii 1645. respondit, *se non consuevisse revidere, & approbare, nisi Synodos Provinciales, ex Constitutione Sixti V.*

CAPUT V.

De statu Ecclesiæ describendo.

1 EX visitatione primum, tum ex Synodo, & Synodali Scrutinio hauritur integre totius Ecclesiæ status ab Episcopo qui describendus est, ut, cum ad limina Apostolorum Romam accesserit, seu Procuratorem miserit, statum Ecclesiæ suæ referre queat ad Sacram Conc. Trid. Congregationem.

2 Hærent autem multi in hac re, & dum legerem Romæ varias hujusmodi relationes, placuere mihi nonnullæ supra alias, quarum seriem dabo libenter de hoc loco, additis quibusdam opportunis monitionibus.

3 Brevissimo proœmio utendum est, tacitis, iis, quæ in laudem sunt Episcopi circa diligentem, & laboriosam Visitationem, & Synodum.

4 Quæ levia sunt, & nimis minuta, reticenda: & quæ etiam sæpius decantata in aliis Relationibus. Prima tamen descriptio debet esse accuratior.

5 Scribendum quidem in prima persona. V. G. Visitaturi Sacra limina Apostolorum hæc attulimus, ex quibus intelligi potest Ecclesiæ N. status, sed in reliquo textu narrandum est ac si de tertia persona sit sermo. V. G. Habet igitur Ecclesia N. varios fines, & limites Diœcesis, &c.

6 Et Ordo rerum narrandarum hic esse potest, primo de Civitate agatur, deinde de Diœcesi, in Civitate prius de Ecclesiasticis, quam de laicis, inter Ecclesiasticos prius de Clero sæculari, quam de Regulari, in Clero sæculari prius de Cathedrali, quam de Collegiatis, & de his, quam de Parochiis, & de his ante alias Ecclesias.

7 Fines, & limites Diœcesis varii cum vicinis Diœcesibus sunt describendi, deinde Ecclesia Cathedralis quoad materiam, tum quoad personas, Dignitates numerum, & Canonicos, tum beneficia, altaria dotata, sacra supellex, Sanctorum corpora, & reliquiæ insigniores: Chori disciplina, Festa propria loci cum Officio divino; redditus, onera, & similia. Palatium, ædes Episcopi, & Canonicorum. Habitus eorumdem in Choro.

8 Collegiatæ quot, Canonicorum numerus, divina Officia, Onera, Habitus.

9 Parochiæ quot sæculares, & regulares, Redditus, Habitus.

10 Clericorum seminarium, unum vel plura. Conventus Cleri, si quis est.

11 Aliorum Sacerdotum numerus, & Clericorum Communia, seu Communtantia, quæ habetur alicubi.

12 Regularium virorum Monast. Monialium item sub Ordinario, vel Regularibus.

13 Confratriæ laicorum, loca pia, Montes Pietatis, Hospitalia.

14 Oratoria, & scholæ Doctrinæ Christianæ.

15 Functiones nobiliores per annum, ut conferentiæ casuum conscientiæ, & Conciones, præter Quadragesimales, & ejusmodi.

16 In Diœcesi Collegiatæ, quot Parochiæ, loca Regularium, Confraternitates laicorum, &c. ordine, quo supra.

17 De qualitatibus populi in genere.

18. De collegiis Doctorum, & de Academiis litterarum, si quæ habentur.

19 De Foro, & tribunali Episcopali. (a)

(a) „ Hæc nimis jejune proponuntur. Quare „ quæ in hanc rem late persequutus est Benedictus XIV., dabimus in calce alterius „ partis hujus primi voluminis.

CAPUT VI.

Formula Summarii prædicti status Ecclesiæ.

Describam, quem alias confecit, Laudensis Ecclesiæ statum, & Ecclesiæ Perusinæ, sub Episcopis Seghitio, & Comitulo, eorumdem jussu.

1 Laudensis Status hic erat Anno 1619.

Præposituræ) sine cura animarum. 2.
) cum cura animarum. 8.
) Collegiatarum. 2.
Archidiaconatus. 1.
Cantoria. 1.
Archipresbyt. cum animarum cura. 11.
Canonicatus.) cum residentia. 23.
) sine residentia. 27.
Abbatiæ sæcul. 3.
Prioratus 3. Præceptoria. 1.
Commend. 1.
Rectoriæ) cum animarum cura. 85.
) sine cura. 11.
Parochiæ omnes. 104.
Capellani Tit. 104.
Clericatus Tit. 29.
Commutantia Benefic. 1.
Beneficia omnia. 1213.
Mansionariæ 13.
Vicariatus Foranei. 10.
Ecclesiæ omnes 160. hoc est
Collegiatæ, & Parochiales simul 3.
Parochiales) sæculares 94.
) regulares 7.
Aliæ sæcul. 17.
Regul. 28.
Monial. 11.
Oratoria Confratrum 140.
Loci sacri omnes. 130.
Consortium Cleri. 1.
Sodalitas quædam Cleri 1.
Scholæ variæ laicorum. 205.
Scholæ Doctrinæ Christianæ. 127.
Loca pia 19.
Communantiæ. 8.
Missæ quotidianæ annuæ ex obligatione 180.
Aliæ per annum ex obligatione. 24927.
Totus Clerus cum Monialibus. 1157.
Animæ communionis. 57131.
Aliæ 34263.

2 Perusiæ Status hic erat Anno 1622.

Collegiata. 1.
Cum Archipresbytero, Archidiacono, & Canonicis. 15.
Beneficiatis. 15.
Clericis perpetuis. 6.
Capellaniis amovibilibus 8.
Et aliis juxta legata quædam. Penitentiaria cum duobus perpetuis coadjutoribus Clericis Regularibus S. Pauli.
Parochiæ in Civitate. 36.
In suburbiis. 9.
Sæcul. 33.
Reliquæ regulares; in Diœcesi. 195.
Fontes baptismales in Civitate. 4.
In Diœcesi. 63.
Abbatiæ. 17.
Sæcul. 11.
Regul. 6.
Commendæ Militares. 9.
Collegia Clericorum. 4.
Beneficia) cum residentia in Civitate. 27.
sine cura) sine residentia. 15.
) sine residentia in Diœc. 91.
Monasteria virorum in Civitate. 22.
In Diœcesi. 26.
Monialium Monasteria in Civitate 20.
Oratoria) in quibus celebratur; in civit. 21.
) in Diœcesi. 41.
) ubi non celebratur; in civitate. 3.
) in Diœcesi. 12.
Societas laicorum cum sacco in civitate 36. in Diœc. 168. sine sacco in civitate 24. in Diœc. 102.
Montes pii. 2.
Domus piæ. 4.
Hospitalia 2. ægrotorum.
Hospitalia peregrinorum; in civitate 14. in Diœc. 41.
Collegium Scholasticorum laicorum sub ordinario. 1.
Totus clerus. 1255.
Sæcularium. 405.
Regularium 850.
Monialium. 1150.
Animæ laicorum commun. in civitate 12152. in Diœc. 28049.
Omnes in civitate 19472. in Diœcesi. 43332.
Omnes igitur 62804.

PARS QUARTA,

IN QUA TRADUNTUR VARIÆ FORMULÆ

Synodales, quæ significatæ fuerunt in præcedentibus.

CAPUT I.

Pro Indictione Synodi.

Formula publicandæ Synodi in Festo Epiphaniæ cum Festis mobilibus habetur cum cantu proprio in Pontificali partis tertiæ initio.

2 *Alia Formula pro eodem die habetur in Actis Eccles. Mediol. nimirum,*

Hoc anno dilectissimi, ad Dei omnipotentis, Beatæque Mariæ semper Virginis, ac SS. NN. Patronorum nostrorum laudem Synodus Diœcesana die .... nisi aliud Episcopali auctoritate decretum fuerit, adjutrice divina gratia, celebrabitur. Piis igitur vestris precibus instate, ut Civitas, & Diœcesis nostra salutaribus vitæ Christianæ institutis augeatur, & suffragantibus eorumdem Sanctorum meritis, ex iis uberiores fructus in dies ferat in Domino. Amen.

3 *Formula Edicti pro indicenda Synodo, ex Cærem. Episc. lib. 1. cap. 31.*

Synodus Diœcesana N. Per Reverendissimum D. N. indicta hoc anno .... mense ... die .... Deo adjuvante in Cathedrali Ecclesia inchoabitur.

4 *Alia Formula Edicti, ex Actis Eccles. Mediol. & Novariens.*

N. Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus N.

Synodum Diœcesanam hoc anno, Deo juvante, habituri, ut SS. Patrum instituta, præceptaque sequamur, neque pereat fructus ille, quem ex ea capere omnes possumus, monemus in Domino, ac pœnis Sacrorum Canonum, seu aliis ad arbitrium nostrum propositis, jubemus in virtute S. Obedientiæ omnes etiam regulares, qui in Diœcesi nostra beneficia, etiam simplicia, ac cujusvis generis vel titulo obtinent, vel alias inserviunt; *a* eos item, qui sacris ordinibus initiati sunt, omnes etiam, qui *b* in minoribus sunt constituti, qui in habitu, & tonsura incedentes, alicujus Ecclesiæ servitio adscripti sunt, & quoscumque, qui de jure, vel consuetudine Synodo hujus Diœcesis interesse debent: die .... mensis ..... proximi in nostram Cathedralem Ecclesiam N. convenire: neque vero pro se alios mittere, nisi, qui legitima causa sint impediti, quam nobis probaverint. Volumus autem, ut hæc Synodi indictio affixa valvis Cathedralis Ecclesiæ perinde omnes, & singulos interesse debentes afficiat, ac si fuisset singulis singillatim intimata. Dat. &c.

ANNOTATIO §. 1.

a IN *Provincia Mediol. tenentur accedere Subdiaconi, & Diaconi quoque.*

b *In Diœcesi Perusina, & aliis, vocantur etiam Clerici: standum erit locorum consuetudini.*

5 *Formula prorogandi Synodum.*

Synodum Diœcesanam, quæ jussu nostro indicta erat die .... mensis ... prorogamus dignis de causis, ac differimus ad diem .... mensis .... proxime futuram; vel in diem arbitratu nostro statuendam, & aliis litteris edicendam. Datum, &c.

6 *Formula indicendæ Synodi pridie Sessionis primæ.*

Crastina die, quæ erit ..... mensis ..... anni .... Hora...

Omnes, qui Synodo interesse debent, adsint superpelliceis induti in Palatio Episcopali ad deducendum Reverendissimum in Ecclesiam Cathedralem.

Qui, Beneficio obtento, nondum in Synodo professionem Fidei emisit, ferat secum schedulam, in qua scriptum sit nomen, cognomen professuri cum titulo Beneficii, quam, emissa professione, tradet Magistro Actorum Episcopalium, seu Notario Synodali.

CAPUT II.

Formula Præmonitionum Cleri.

1 UT instructior accedat Clerus ad Synodum, præmoneri debet de sequentibus arbitrio Episcopi.

2 Accedant cum vestibus talaribus, & birretis, & superpelliceis mundis. Canonici, & Parochi cum Ecclesiasticis eorum insignibus, omnes cum decenti tonsura.

3 Afferant litteras, seu Bullas beneficiorum suorum ii, qui adhuc in Visitatione non exhibuerunt, sub pœna aureorum .... piis locis applicandorum.

4 Qui sine titulo Ecclesiis inserviunt, sive Curati, sive Capellani nomine, & ii præsertim, qui Confessiones audiunt, litteras afferant facultatis, seu deputationis suæ.

5 Parochi deferant eorum nomina, qui peccata sua non sunt confessi, & in Paschate sacram Communionem non sumpserunt; excommunicatorum item, blasphemorum publicorum,

corum, concubinariorum, conjugum divisorum, & similium personarum, quæ aliis scandalo sunt: necnon abusus tollendos: recenseant quoque numerum animarum, quas habent in Parochia; quot defuncti sunt ab ultima Synodo, quot baptizati, quot matrimonio juncti.

6 Beneficiati, & Curati afferant Inventaria bonorum stabilium, & mobilium Ecclesiæ suæ, sacræque supellectilis, quæ nondum detulerunt; aut si habent, quæ addant, renovent, aut suppleant, & ut in librum referri queant, ea scribi curent in folio, caractere apto, & in charta uniformi, quam vocant, &c.

7 Afferat unusquisque Breviarium, & Calendarium hujus anni cum nomine suo scripto in prima pagina.

8 Qui legitime impediti non venerint, transmittant tamen ad Nos prædicta.

9 Die Dominica, quæ proxime Synodum præcedit, Parochi, qui præsertim Capellanos non habent, inquirant publice in Ecclesia, si qui sint ægroti in Parochia, ut illos visitent etiam non requisiti; & eos commendent vicinis Sacerdotibus, seu Regularibus, ne durante Synodo fiat eorum mora periculi occasio; ubi vero non sunt Sacerdotes, Nos quam primum consulant, ut provideamus.

10 Ad Tabernas, seu cauponas in civitate ne divertant, Nobis inconsultis, aut Hospitiorum Præfecto, neque ad laicorum ædes, nisi propinquiorum, & in Hospitiis a Nobis deputatis cibum sument, & pernoctabunt.

11 Parochi interim sæpius moneant populos suos, ut uberem fructum a Deo piis precibus postulent; & ut die Dominico Synodum proxime antecedenti ad eundem effectum rite confessi, communicent, idemque multo magis præstent Clerici, qui ad Synodum venerint, in prima Missa Synodali.

12 In Feriis quintis ante Synodum a die .... Missæ de Spiritu Sancto fiant, vel Collecta dicatur: & in Festis diebus Parochi Litanias Sanctorum ante Missam cum populo recitent.

13 Vicarii Foranei, seu eorum Vices gerentes adsint coram Nobis die .... cum notulis eorum, qui in ipso Vicariatu interesse Synodo debent, quod idem faciant Parochi de civitate, notato cujusque nomine, cognomine, ordine sacro, titulo dignitatis, & beneficii.

C A P U T III.

Formulæ Epistolarum Synodalium.

1 Formula litterarum ad Vicarios Foraneos.

Molto Rev. Vicario. Desideriamo da voi conforme all'officio vostro quelli ajuti maggiori, che potete portare alla santa azione Sinodale: e però, se a quest'ora non avete finito di visitare, e riconoscere le Chiese a voi raccomandate, conforme a gli ordini, per poterci dare compita informazione di quanto bisognerà, non mancherete di compirlo con ogni diligenza.

Rivederete di nuovo gli ordini, che in diversi tempi abbiamo mandati, e ne procurerete in tanto l'esecuzione, che potrete; acciochè ce ne possiate dare compita informazione.

Intenderete i bisogni di tutte le Parocchie, che sono sotto il vostro governo per riceverne di qua le opportune provisioni.

Portateci nota del vostro Clero, e di quei che non resedono, e che non servono alle Chiese, alle quali sono ascritti.

Avvertirete, s'alcuna cosa v'occorrerà da dirci circa i Regolari.

Ci darete in scritto gli abusi, e mancamenti communi del clero, e popolo.

Provederete, che nel vostro Vicariato restino persone idonee a ministrar i Sacramenti per tutte le Parocchie, e avvisateci, se bisogna, prima di disporre de' soggetti.

Avviserete i Curati, che vengano instrutti per darci conto dell'esecuzioni ordinate nella sua cura, overo de gl'impedimenti.

Avvertite, s'alcun Ecclesiastico tiene donna in casa senza nostra licenzia, e rivedete tutte le licenze di questo.

Darete ordine a tutti gli Ecclesiastici, che portino alla Sinodo le fedi de' loro Confessori di quanto spesso si confessano, e che si eseguiscano le nostre premonizioni già divulgate con l'Editto.

Non mancherete poi di ritrovarvi da noi almeno il giorno già ordinato; con che vi benediciamo. D. N.

2. Formulæ litterarum ad unumquemque Testem Synodalem.

Rev. nobis admodum dilecte. Jam dies Synodo constitutus adventat: & quæ tunc per Nos decernenda erunt, prius accurate sunt considerandá.

Vix putamus te eorum oblitum, quæ in superiori Synodo, ut Testis Synodalis solemni juramento spopondisti: monemus igitur, ut, lectis his nostris, statim, quæ ad officii tui partes spectant, aggrediaris, & omni diligentia, & celeritate expleas; & quæ referenda habueris litteris consignata ad nos mittas, ut mature possimus de his deliberare, si quid autem, coram tibi erit agendum. Nos adeas ante diem Synodo constitutam. Datum, &c.

3 Formula Epistolarum ad Regulares.

Rever. Padri: Pax Christi: Siamo per celebrare la Sinodo del Clero di questa diocese con l'ajuto di Dio a gli .... del presente, nella quale è gran bisogno d'implo-

rare la divina clemenza, che dia lume, e spirito a noi, ed a tutti i ministri di questa sacra vigna ...... per conoscere gli oblighi nostri, ed adempirli: e che esaudisca l'orazioni, che unitamente si faranno. Ed ancora che confidiamo, che le RR. vostre, come deputati da Dio ad ajotare questo sacro ministerio a servigio di Dio, e beneficio dell'anime, e per ciò sostentati da' beni di questo paese, non mancheranno di concorrere col suo ajuto a quest'azione Synodale, tanto principale fra tutte l'altr'azioni ecclesiastiche, ed importante alla pobblica utilità di tutti i Fedeli; abbiamo tottavia voluto dar alle RR. vostre quest'avviso, acciocchè con l'orazioni, e sacrificii suoi vogliano accompagnarla; pregando Dio, che si degni d'essere in mezzo di tanti suoi ministri, con darci lume di conoscere bene gli oblighi nostri, e spirito d'adempirli; e risguardare con la sua infinita misericordia l'orazioni, che si faranno, e i Sacrificj, che si offeriranno ad onore di sua divina Maestà, e beneficio della Diocesi tutta, ed anche della Chiesa Cattolica. Saranno dunque contente le RR. Vostre d'applicare a questo fine i Sacrificj suoi, e dire la Colletta dello Spirito Santo; e instituire orazione commune d'ogni giorno nel suo Convento, e ciò dalla ricevuta di questa infinchè sia licenziata la Synodo. Ricordiamo ancora, se pure è bisogno, alle RR. vostre l'edificazione da darsi da' Religiosi a tutti questi Sacerdoti, e Chierici di fuori in quello, che loro occorrerà di trattare seco. Piacerà al Padre Superiore la sera innanzi la Synodo, quando si suonerà al Duomo, far seguitare con le sue campane, e dare un segno solenne, e lungo, e gl'inviriamo tutti ad accompagnare la processione, che si farà la mattina del detto giorno ...... per principio della Synodo a ore ..... La pace del Signore sia sempre con le RR. vostre, alle quali ci offeriamo di buon cuore.

Dal Palazzo Episcopale a di ......

Formula Epistolarum ad Moniales.

Rever. Madri Pax Christi. La Synodo, che siamo per celebrare alli ......; del presente di questa nostra Diocesi è azione molto importante a pubblico beneficio degli Ecclesiastici, e laici: poichè si congregano in essa tutti i Sacerdoti e Pastori dell'anime per riconoscere gl'obblighi e carichi suoi, a dimandar lume, e spirito da Dio per adempirli; e pregare unitamente sua Divina Maestà per se stessi, per tutti i Fedeli della medesima Diocesi, anzi per tutta la Chiesa Cattolica: onde potete conoscere, figliuole, e sorelle, ch'ancora a voi tocca la vostra parte della Synodo, come quelle che sarete partecipi non solo di quelle comuni orazioni, ma di particolari ancora: e per questo, e più per essere voi ritirate fuori del secolo, e dedicate propriamente al servigio di Dio, aspettiamo da voi in questa occasione calde, e continue orazioni acciocchè si riportino in questa Synodo le grazie, che si desiderano dal Sign. a gloria sua: perilchè reciterete ogni giorno unitamente, cominciando ora le Litanie, con aggiongerci i Santi che hanno i curpi in questa nostra Diocesi: e di più i tre giorni della Synodo compartiate l'ore tra voi in modo, che dalla mattina alla sera sempre una di voi sia nella Chiesa ad orare: procurando di farlo in tal modo, e con spirito tale, che ne riesca spiritual giovamento al pubblico, ed a voi stesse ancora. Col qual fine vi benediciamo. Dal Palazzo Episcopale a dì.

CAPUT IV.

Formulæ Tabellarum imprimendarum.

1 Formula Tabellæ de Synodali disciplina.

Sacerdotalis personæ officia Clerus secum cogitans: tum actionem quoque Synodalem, cui Spiritum Sanctum adesse confidimus, animo esse studeat semper religiosis cogitationibus instructo, ad ea officia attento, qua sacrum virum, Deique ministrum præstare decet.

In cogitatione earum rerum fixi Sacerdotes & Clerici, quarum causa huc venerunt, ne aliis negotiis implicentur.

Non solum a malo, sed ab omni suspicione, & specie mali abstineant.

In hospitio modestiam loquendo, edendo, atque adeo semper servent diligenter, præsertim ubi laici adsint.

Per plateas non vagentur; neque curiose discurrant.

Orationi sese deditos præstent, ut sibi, populisque in actione Synodali auxilia salutaria a Deo imperrent.

Sacerdotes Missæ sacrificium quotidie celebrent: non in Ecclesiis Monialium sine nostra facultate, seu Vicarii Generalis.

Ad Synodalem sessionem statuta hora indicta sollicite conveniant, non raptim, sed graviter.

Bini quoad fieri potest conveniant, audito campanæ sono.

Capitula, & Clerici Ecclesiarum Collegiatarum conveniant collegiatim, Cruce prælata.

Mane priusquam conveniant, cibum ne capiant, sed adsint jejuni.

Ubi convenerint Clerici Diœcesani, loco constituto in Capellis SS. N. N. super pelliceo mundo, aut alias vestes pro beneficii ratione induant.

Decenter induti ad proprium Synodalem locum quiete veniant.

Ordine considant ad Præfectorum præscriptum, seu Magistrorum Cæremoniarum.

Nec voce obstrepant, neve collocutionibus mutuis operam dent.

Ne alia ratione rem Synodalem perturbent.

Silen-

Silentio utantur, tum maxime, cum de suggestu aliquid edicitur, pronunciatur, aut legitur, quod quidem attentissime audiant.

Omnes attenti sint, & Clericis deputatis pareant, ut, cum standum est, stent; cum genua flectenda sunt, flectant: cum sedendum, sedeant.

Ne quis a suo loco discedat nisi absoluta Sessione, aut necessaria de causa; cum autem discedere necesse est, facultatem a Vicario Generali petat, reversus ad eum veniat, antequam suo loco consideat.

2 Sessione absoluta, omnes silentio utantur, nec quisquam e loco ante discedat, quam Reverendissimus Episcopus e Synodo abierit.

Nec vero raptim, turbulenterve, sed graviter, decoroque incessu.

Caveant denique omnes quæcunque, & Ecclesiasticæ disciplinæ, & Synodalis actionis dignitati, & loci venerationi minime conveniunt.

Præfecti Synodalis disciplinæ Tabellam hanc accuratissime ipsi exequantur, idemque a reliquis fieri omni diligentia curent.

Si quos contra quam præscriptum est, agere animadverterint, primum eos moneant, & corripiant: deinde, si non abstinent, ad Vicarium Generalem deferant, ut Canonicæ subjaceant disciplinæ.

3 Formula Tabellæ precum in processione prima.

H Y M N U S.

VEni creator Spiritus.
Ave Maris stella.
Et alii de tempore Paschali, si eo tempore celebratur Synodus.
Ad cœnam Agni providi, &c.
Claro Paschali gaudio.
Tristes erant Apostoli.
Et de sancto Patrono.

P S A L M I.

EXultate justi in Domino.
Psalm. 32. in Fer. 2.
Deus misereatur nostri.
Psal. 65. in Laud. Dom.
Exurgat Deus Psal. 67. in Fer. 4.
Quam dilecta Tabernacula.
Psalm. 83. in Fer. 6.
Fundamenta ejus. Psal. 86. ibid.
Ecce quam bonum. Psalm. 132. in Vesper. Fer. 5.

Orationes in Ecclesia, ad quam itur.

DE Spiritu Sancto. De B. Virgine. De Sancto Titulari illius Ecclesiæ. Pro Ecclesia, pro peccatis, & ejusmodi.

4 Formula Tabellæ disciplinæ processionalis.

QUi Crucem in processione fert, Clericus saltem sit superpelliceo indutus, servet in omnibus decorem tanti Vexilli, quod præfert, apte, decore, & recte, ferat graviter, & religiose incedat.

Acolythi hinc inde, cum candelabris accensis, & in angustiori loco præeant, Crucifer sequatur.

Clerus ordine sequatur cum reverentia, & religiosa devotione, ut exemplo suo excitetur populus ad orationem. Salutationibus non vacent, colloquiis inter se abstineant, oculorum vagationem vitent.

Bini æque procedant, & ne minimum quidem ab ordine discedant.

Certum spatium semper servent inter se, circiter decem pedum.

In via nunquam subsistant, nisi jussi a Præfectis.

Ne interrumpatur processio, neque laici interponantur, curent.

Chirothecas ne habeant, Pileum ne gestent, neque flores in manu.

Hymnos, & Psalmos canant ad præscriptum, & de libro, ne errent.

Capite aperto sint intra Ecclesiam. Ad altaria, quæ sunt in via, & cum Sacræ imagines occurrunt, caput aperiant.

Omnia Præterea in orando, procedendo, consistendo, aut aliquid in processione de more agendo, rite, & decore faciant, ad præscriptum Præfectorum, quorum est omni diligentia cavere, ne quid errati committatur.

5 Formula Tabellæ Capitum orationis publicæ in Synodo.

ORent omnes Pro Sanctiss. D. N. Papa N. & pro Ecclesiæ Catholicæ Romanæ tranquillitate.

Pro N. Provincia, & ejus Prælatis, si Episcopus est sub provinciali.

Pro Sereniss. N. Rege, vel Duce.

Pro Christianæ disciplinæ augmento in hac civitate, & Diœcesi, & ubique locorum.

Pro salutari hujus Synodi successu.

Pro constanti, perpetuaque cleri, populique, in bene, pieque agendo perseverantia.

Pro Ministris etiam, qui ad hujus Ecclesiæ cultum adhibentur.

Pro perfecta omnium decretorum executione.

Possunt etiam hæc capita vulgari lingua imprimi ad laicorum instructionem, ut ipsi orent pro iisdem.

6 Formula Tabellæ Scrutinii.

A Præfectis Capitulorum.

An Missæ conventuales, & Horæ canonicæ celebrentur ad præscriptum?

An Punctatores officium suum præstent?

A Parochis.

An Orationes pro Synodo procuraverint, an Missa de Spiritu S. sit celebrata?

An habeant sermonem ad populum diebus Festis?

Quæ nundinæ diebus Festis habentur in propria Parochia?

An attulerint notulam eorum, qui non sunt confessi, vel non communicati in Paschate?

An statum animarum renovarint?

An Doctrinæ Christianæ docendæ dent operam?

An dederint notulam blasphemorum, concubinariorum, conjugum divisorum, &c. & numeri animarum, defunctorum, baptizatorum, matrimoniorum, excommunicatorum?

An confecerint Cathalogum cleri in sua Parochia juxta præmonitiones editas?

An onera Missarum habeant, & quæ?

An sæpius confiteantur, & attulerint ea de re testimonium?

An resideant ubi habitent?

An Rituali Romano utantur?

An evulgent jejunia, & Festa?

An libros habeant Parochiales ad præscriptum dicti Ritualis?

A Beneficiatis.

An attulerint litteras collationis? sed hæ videantur extra Synodalem sessionem.

Quænam sit eorum obligatio?

An inventaria confecerint bonorum?

An decreta Visitationis impleverint?

A Singulis.

An Breviarium cum Calendario habeant?

An confiteantur?

An superpelliceum mundum?

An tonsuram?

An vestem talarem?

An caligas, & collaria ad formam?

An calceos, birretum, annulos, capillos, barbam, quæ clericum decent?

An noverint cantum Gregorianum?

An aliquid occurrat in clero, vel populo corrigendum?

CAPUT V.

Formulæ aliæ exarandæ majori charactere.

1 Formula Brevis Professionis fidei.

EGo N. N. recipio, promitto, spondeo, profiteor, detestor, anathematizo; voveo, & juro ut in Decretis, & Formula professionis fidei ex Bulla modo lecti, singula singulis referendo: Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

2 Formula jurisjurandi ab Examinatoribus præstandi.

EGo N. N. Examinatoris officium, quod suscepi, promitto, spondeo, ac juro, me fideliter, & sincere, quantum in me est, executurum. Sic me Deus adjuvet, & hæ Sanctorum Reliquiæ, si hæ adhibeantur.

3 Formula juramenti a testibus Synodalibus præstandi.

EGo N. N. Testis Synodalis a Reverendissimo Episcopo nominatus, promitto, spondeo, & juro, quod a modo in antea quicquid novi, aut audivi, aut postmodum inquisiturus sum, quod contra voluntatem Dei, aut rectam Christianitatem in regione mihi commissa factum sit, vel futurum erit, si in diebus meis evenerit tantum, ut meam cognitionem quocumque modo, si scivero, aut judicatum fuerit mihi Synodalem causam esse, & ad ministerium Reverendissimi Episcopi pertinere, quod ego nec propter timorem, nec propter præmium, nec propter parentelam ullatenus celabo Reverendissimo D. Episcopo, aut ejus misso, qui hoc me interrogaverit: Sic me Deus adjuvet, & hæ SS. Reliquiæ.

4 Formula juramenti Punctatorum.

EGo N. N. & promitto, & juro, me in Officio meo Punctatoris obeundo fidem, ac diligentiam præstaturum ad præscriptum decretorum, & Tabellæ mihi a Reverendissimo Episcopo tradendæ, seu traditæ: Sic me Deus adjuvet, & hæ Sanctorum Reliquiæ.

CAPUT VI.

Formula edicti De Processione.

N. N. dell'una, e l'altra legge Dottore, Protonotario Apostolico, Vicario Generale della corte Episcopale di N.

Dovendosi nel giorno .... di questo mese cominciare la Synodo Diocesana alle ore

re ...... con questo editto, il quale affisso alla porta della Chiesa Cattedrale vogliamo, che così astringa ciascuno a chi spetta, come se gli fosse personalmente intimato; avvisiamo tutte le Confratrie di questa Città e Borghi; tutti i Conventi qualsivoglia Religione dentro, e fuori di essa Città (si ea est consuetudo) e tutte le persone Ecclesiastiche beneficiate, e non beneficiate di qualsivoglia ordine, ancora di prima tonsura, che abiti in questa Città, e Borghi, obbligate di ragione, o consuetudine a intervenire alla Sinodo Diocesana, che 'l detto giorno all'ore dette, insieme con il clero Diocesano a ciò dimandato, si trovino nella Chiesa Cattedrale, le Confratrie con i suoi abiti, e Croci; i Regolari sotto le sue Croci, seguendo però tutti la Croce della Cattedrale, & ogn'uno abbia l'habito suo conveniente, e le cotte monde per accompagnare la processione generale, che si farà per principio della Sinodo, dalla quale ne speriamo bene universale a tutte l'anime di questa Città, e Diocesi. Avvertendo, che contra i contumaci si procederà con pene pecuniarie, e dell'interdetto secondo le qualità loro. Dato nel Vescovato, &c.

CAPUT VII.

Formulæ pro Promotore.

1 Instantia Promotoris pro Fidei professione.

REverendissime Pater, & Domine. Cavit Sacrosanctum Concilium Tridentinum, ut omnes, qui beneficia Ecclesiastica consecuti sunt, & qui Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, fidei professionem faciant, ac præstent, prout illa Tridentina sanctione expressum est.

Ideo ego N. N. hujus Synodi Promotor humiliter peto, & requiro, sanctionem illam legi, & ad præscriptum ab iis, qui tenentur, omnia, & singula præstari.

Si fuerint duo Promotores, in prædicta formula, & sequentibus dicatur.

Nos. N. N. & N. N. hujus Synodi Promotores hum. petimus.

2 *Instantia contra absentes: quam repetit Promotor bis in die, ut supra.*

REverendissime Domine. Cum jam dies .... mensis ..... venerit, quia omnes, & singuli Ecclesiastici Ordinis homines hujus urbis, & Diœcesis ad præscriptum legitime moniti Synodo huic jam præsentes adesse debent: cumque multi non paruerint, sed usque adeo vel negligentes, vel contumaces fuerint, ut neque præsentes adsint, neque vero justi impedimenti excusationem, causamve, aut nuncium miserint: Ideo pro mei muneris officio N. N. hujus Synodi Promotor eorum contumaciam accuso hocque juste apud Reverendissimam Amplitudinem tuam, ut citationem valvis hujus Ecclesiæ Cathedralis affigi, & cum iisdem tamquam cum inobedientibus agi jubeat prout juris est, & Sacrorum Canonum ratio postulat.

Respondet Episcopus: Ita decernimus, ac jubemus.

3 *Instantia Promotoris pro rogitu Notarii, quæ bis in die facienda est.*

EGo N. N. hujus Synodi Promotor rogo te N. N. Notarium, & Cancellarium Episcopalem, ut de omnibus, & singulis in hac Sessione peractis unum, plurave conficias instrumenta.

Respondet. Conficiam, præsentibus. N. N. &c.

4 *Instantia pro vocatione Cleri, Cathedratico, & Scrutinio.*

REverendissime Pater, & Domine. Sancitum est Conciliis Generalibus, & præcipue Conc. Trid. quod omnes Ecclesiastici viri, qui jure, vel consuetudine Synodo Diœcesanæ, quæ quotannis celebratur, etiam exempti, interesse debent, si negligentes fuerint, pœnas sacris canonib. sancitas incurrant. Quamobrem eos omnes ex suggestu publice vocari, & successive Cathedraticum jure Diœcesano debitum a Parochis (& aliis de consuetudine) persolvi: tum scrutinium a Patribus sapienter institutum haberi humiliter peto; Ecclesiasticosque viros sanctæ disciplinæ eruditos assignari, qui Scrutinio diligenter incumbant.

5 *Instantia pro electione Judicum, & Examinatorum.*

REverendissime Pater, & Domine. Concilium Trident. Bonifacii Octavi Constitutioni inhærens decrevit, ut in Conciliis Diœcesanis aliquot personæ, dignitates, aut personatus habentes, seu Ecclesiarum cathedralium Canonici designentur, deligantur ve, quibus præter locorum Ordinarios causæ Ecclesiasticæ, ac spirituales, & ad forum Ecclesiasticum pertinentes, auctoritate litterarum Sedis Apostolicæ vel Legatorum ejusdem committantur. Decrevit insuper alia Constitutione, examinatores singulis annis diœcesana Synodo ab Episcopo, vel ejus Vicario ad minus sex proponi debere, ut in Parochialium Ecclesiarum vacatione tres ex illis ab Episcopo deligendi cum eo examen perficiant. Quamobrem ego N. N. hujus Synodi Promotor humiliter peto, & instο, tot personas, quot, & quales Constitutiones prædictæ postulant, & alioquin ad id aptas a Reverendissima Amplitudine tua designari; itaut in hac Synodo pro hujus Diœcesis amplitudine Examinatores & Judices deligantur, qui hujusmodi munus examinandi, judicandive, ex præscripto De-

Decretorum Concilii Tridentini præstent omnino.

Instantia pro Decretorum lectione.

6 Rever. Pater, & Domine. Quo diligentior, & cumulatior executio sit tam Generalium, quam Provincialium (si sub Provincia est Episc.) & Diœcesanorum omnium Decretorum, & Edictorum adhuc editorum ad hujus Ecclesiæ rationem bene gerendam Ego N. N. hujus Synodi Promotor a Reverendiss. Amplitudine tua peto, atque insto, sive rursus promulgari, sive monita eorum executionis de suggestu, ut moris est, & alia omnia edici, & enunciari, quæcunque in hac Synodo Diœcesana pro prudentia, & charitate sua Clero huic Diœcesano edici, & promulgari constituit, quo idem Clerus instructior in dies fiat, & sollicitudinis studio inflammatior sit ad omnem Ecclesiasticæ disciplinæ rectam, cumulatamque executionem, perpetuamque observantiam.

Instantia pro continuanda lectione Decretorum.

7 Reverendissime Pater, & Domine. Cum ea, quæ cœpta sunt legi, clero sint valde utilia, neque potuerint angustia temporis absolvi, & Ego N. N. hujus Synodi Promotor, peto, & insto, ea legi, quæ desiderantur, antequam dimittatur Synodus.

Instantia pro nominatione Officialium Cleri.

8 Reverendissime Pater, & Domine. Ad faciliorem hujus Ecclesiæ N. administrationem solent assumi in partem sollicitudinis pastoralis aliquot viri prudentes, & graves, qui variis muneribus addicti Reverendissimam Amplitudinem tuam in animarum, & aliarum rerum cura non mediocriter juvent; Ideo Ego N. N. hujus Synodi Promotor peto, & insto, eos de suggestu nominari, ut a Clero tum eorum merita, tum munia cognoscantur.

Instantia pro conclusione Synodi.

9 Reverendissime Pater, & Domine. Cum omnia, quæ in hac Diœcesana Synodo agenda, & tractanda erant, divina auxiliante gratia, ad optatum finem perducta sint, illud a Reverendissima amplitudine tua peto, Ego N. N. hujus Synodi Promotor, ut ipsam Synodum concludere, & cum benedictione dimittere dignetur.

Instantia pro indictione futuræ Synodi, quæ fit in Provincia Mediol.

10 Antiquo item Canone cautum est, ut proximam Synodum Diœcesanam in Sessione Episcopus indicet: Ideo ego N. N. hujus Synodi Promotor humiliter insto, Synodum Diœcesanam proxime futuram in hoc Synodali Conventu omnibus, qui interesse debent, pronunciari, & indici.

CAPUT VIII.

Formulæ pro Procuratore Cleri.

Formula pro Reductione Missarum ante Concil. Trid. & Anniversariorum.

1 Reverendissime Pater in Cristo, & Domine. Datur facultas Reverendissimæ Amplitudini tuæ a Sacrosancto Concilio Tridentino, ut in Synodo Diœcesana, rebus diligenter perspectis, possit pro sua conscientia in Ecclesiis suæ Diœcesis sibi subiectis statuere circa numerum Missarum, vel ob tenuem eleemosynam, vel ob magnum Missarum numerum, ante Conc. Trid. a testatoribus relictarum; & item a Sacra Congreg. Conc. ejusdem Tridentini, circa Anniversaria, & Officia Defunctorum, quidquid magnis ad Dei honorem, & cultum, atque Ecclesiarum utilitatem expedire videatur; cum autem in Synodo non possint omnia examinari profundius; Ego N. N. hujus Cleri Procurator humiliter peto, & insto apud Reverendissimam Amplitudinem tuam, ut eligantur idonei viri, qui, prout erit opus, una cum Amplitudine tua numerum prædictorum reducant.

2 Pro aliis rebus formet Procurator libellos supplices, & legat eodem modo quo supra.

CAPUT IX.

Formulæ pro Secretario Synodi.

1. *Formulæ Decretorum, quæ significata sunt secunda parte.*

Et post Decretum de initio Synodi, quod ibidem habetur, legitur hoc modo.

2. *Decretum de modo vivendi tempore Synodi.*

Quoniam nihil fere sæpius, & divinis litteris, & Ecclesiasticis monumentis commendatum est, quam Clericalis ordinis hominum vitæ integritas, innocentia, fides, religio, pietas, virtutumque omnia ornamenta, quibus domus Dei potissimum excollitur: ideo Clerum nostrum hic præsentem monemus, & per viscera misericordiæ Dei nostri testamur, ut cum semper, tum maxime hoc tempore in verbo, in conversatione, in charitate laicis hominibus præluceat omni virtutum splendore. Tabellam igitur disciplinæ Synodalis a nobis propositam diligenter observent: quæ est hujusmodi.

4 *Decretum de præjudicii non afferendo.*

Decernimus, si cui contigerit suo loco non sedere aut incedere, aut vocari, aut aliud quidpiam agere, propterea nemini novum jus acquiri, nec quicquam de cujusque jure, possessione de-

detrahi; sed in eo ipso statu permanere, in quo ante hanc Synodum esse reperiebatur.

5 *Decretum de non discedendo*.

Vobis præterea omnibus, & singulis, qui huic Synodo jure interesse debetis, pœna excommunicationis proposita vetamus, ut ne vestrum quisquam a Civitate N. discedat, antequam hæc nostra Diœcesana Synodus de more absoluta, ac dimissa, sit, nisi facultate a Vicario Generali sibi concessa: sed huic Synodo, Synodalibusque actionibus, sessionibus, ac conventibus quibuscunque, qui indicentur, omnes, & singulos vos interesse jubemus, eadem excommunicationis pœna proposita.

6 *Decretum de oratione publica*.

Quoniam veteris est instituti, solemnisque ritus in Synodali conventu pro publicis rebus orationem fieri, quod his maxime temporibus faciendum est, ideo in omni prece, & a sacerdotibus præsertim in Missæ sacrificio his diebus Synodalibus ad Deum orationem adhiberi edicimus: nimirum

Pro Sanctissimo D. N. &c. lege ut supra c. 4. n. 5.

7 *Decretum de Professione Fidei facienda*.

Sacrosancta Tridentina Synodo illud gravissime sancitum est, ut quicumque Ecclesiastica beneficia obtinebunt, qui item ad Diœcesanam Synodum convenire debent, omnes in ea ipsa Synodo, ad quam primo convenient, professionem fidei faciant. Verba Tridentini Concilii hæc sunt, sess. 25. cap. 2.

Cogit, *& infra*, præcipit igitur Sancta Synodus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & omnibus aliis, qui de jure, vel consuetudine in Concilio Provinciali interesse debent, ut in ipsa prima Synodo Provinciali, post finem præsentis Concilii habenda, ea omnia, & singula, quæ ab hac Sancta Synodo definita, & statuta sunt palam recipiant, nec non veram obedientiam Summo Romano Pontifici spondeant, & profiteantur: simulque hæreses omnes a Sacris Canonibus, & generalibus Conciliis, præsertimque ab hac eadem Synodo damnatas, publice detestentur, & anathematizent.

Idem in posterum quicumque in Patriarchas, & Primates, Archiepiscopos, & Episcopos sunt promovendi in prima Synodo provinciali, in qua ipsi interfuerint, omnino observent.

Quod si quis ex supra dictis omnibus, quod absit, renuerit, Episcopi Comprovinciales statim Summum Pontificem admonere, sub pœna divinæ indignationis, teneantur, interimque ab ejusdem communione abstineant.

Cæteri vero omnes, sive in præsenti, sive in futurum, beneficia Ecclesiastica habituri, & qui in Synodo diœcesana convenire debent, idem ut supra in ea Synodo, quæ primo quoquo tempore celebrabitur faciant, & observent: alias secundum formam Sac. Canonum puniantur.

In Prov. Mediol. additur Decretum Conc. Prov. 1. Sacri igitur, &c. quod habetur infra in calce.

Accedant igitur omnes, & singuli Ecclesiastica beneficia obtinentes, vel sacris ordinibus initiati (si in edicto vocantur) qui alias in Synodo conpræstiterunt, & fidei professionem ex formula præscripta a Pio IV. emittant, genuflexi in medio Clero ante Reverendissimum Episcopum.

Idem Secret. stans legit ex Bulla Pii IV.

EGo N. firma fide credo, & profiteor omnia, & singula quæ continentur in Symbolo Fidei, quo S. R. E. utitur, videlicet Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem Cæli, & Terræ visibilium omnium, & invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cælis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto, ex MARIA Virgine: & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus, & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in Cælum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos, & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum, & vivificantem, qui ex Patre, Filioque procedit; qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur, qui locutus est per Prophetas. Et unam Sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi. Amen. Apostolicas, & Ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem Ecclesiæ observationes, & constitutiones firmissime admitto, & amplector: Item sacram scripturam juxta eum sensum, quem tenuit, & tenet Sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto, nec eam umquam, nisi juxta unanimem consensum Patrum accipiem, & interpretabor. Profiteor quoque septem esse vere, & proprie Sacramenta novæ legis, a JESU CHRISTO Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam unctionem, Ordinem, & Matrimonium, illam gratiam conferre: & ex his Baptismum, Confirmationem, & Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus, in supradictorum omnium Sacramentorum solemni administratione recipio, & admitto. Omnia, & singula quæ de peccato originali, & de Justificatione in Sacrosancta Triden-

dentina Synodo definita, & declarata fuerunt, amplector, & recipio. Profiteor pariter, in Missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium Sacrificium pro vivis, & defunctis: atque in Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse vere, realiter, & substantiabiliter corpus, & sanguinem, una cum anima, & divinitate Domini nostri Jesu Christi, fierique conversione totius substantiæ panis, in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionem Catholica Ecclesia Transubstantiationem appellat. Fateor etiam, sub altera tantum specie, totum, atque Christum integrum Sacramentum sumi. Constanter teneo Purgatorium esse, Animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Similiter, & Sanctos una cum Christo regnantes, venerandos, atque invocandos esse eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum Reliquias esse venerandas. Firmissime assero Imagines Christi, ac Deiparæ semper Virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas, & retinendas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo. Sanctam Catholicam, Apostolicam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum Matrem, & Magistram agnosco, Romanoque Pontifici B. Petri Apostolorum Principis successori, ac Jesu Christi Vicario veram obedientiam spondeo, ac juro. Cætera item omnia a sacris Canonibus, & Œcumenicis Conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor; simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab Ecclesia damnatas, rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizio. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo eamdem integram, & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum, constantissime (Deo adjuvante) retinere, & confiteri, atque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum.

8 *Decretum de continuatione Sessionis primæ.*

Decernimus, & indicimus continuationem hujus sessionis fore hodie, hora ..... in qua vocabuntur omnes, & scrutinium fiat a Præfectis.

9 *Decretum de discessu.*

Ne quisquam a loco ante discedat, quam Reverendissimus Episcopus e Synodo abierit, nec vero raptim, turbulenterve: sed graviter, & decoro incessu.

Capitula, & Clerici Ecclesiarum Collegiatarum, ut collegiatim venerunt, ita recedant, prælata Cruce.

10 *Decretum de Clero vocando, & Cathedratico solvendo.*

Vocabuntur omnes, & singuli, quicumque sint, qui huic Synodo Diœcesanæ præsentes adesse debent, qui certo Ecclesiæ nomine universæ vocati ordine bini, & collegiatim ad Reverendiss. Episcopum recte accedant, qui reverentiam exhibeant: & quia singuli nominatim vocabuntur, capite aperto, & stantes modesta, altaque voce respondeant: Adsum.

Parochi redeuntes (& alii, qui solent) ad Œconomum deputatum accedant, singulique Cathedraticum solvant.

11 *Decretum de scrutinio Synodali.*

Scrutinium Synodale a Patribus institutum post Cleri vocationem a Præfectis agi decernimus, hoc est, dum alii vocantur, vocatorum fiat scrutinium: quod in cappellis hujus Ecclesiæ sic distributum fuit.

Clerus Civitatis N. conveniat ad cappellam S. N. sub Præfecto M. R. D. N. N. Archidiacono.

Clerus ejusdem Civitatis N. conveniat ad cappellam S. N. sub Præfecto R. D. N. Canonico.

Clerus Vicariatus N. conveniat ad cappellam S. N. sub Præfecto, &c. & sic deinceps juxta distributionem cujusque tum Civitatis, tum Diœcesis, ut in 1. parte dictum est, c. 23. n. 4.

Præfecti Scrutinii Synodalis pro sua quisque timorata, religiosaque conscientia in veritate, sinceritate, & justitia scrutinium agant præscriptum Tabellæ editæ, curentque apte, & distincte notare, quæ repererint, & rebus a se notatis unusquisque subscribat.

Si tempus desit, peragant Scrutinium extra Synodalem sessionem.

Qui ad eos non accesserint pro scrutinio, perinde puniantur, ac ii, qui ad hanc Synodum nulla justa de causa impediti non venerint.

Interrogati vero si quid indecore vel responderint, vel egerint, a Præfectis ipsis notentur, ut canonicæ subjiciantur disciplinæ.

12 *Formula Cathalogi Cleri pro eo vocando. Dicat Secretarius titulum.*

Tit. Clerus civitatis. Si Abbates vocandi sunt, hoc loco vocentur.

Tit. Clerus Ecclesiæ Cathedralis.

M. R. D. N. N. J. U. D. Prothon. Apostolic. Archipresbyter. Ecclesiæ Cathedr. R. D. N. N. Canonicus ejusdem.

S. T. Doctor, & Pœnitentiarius D. N. N. Mansionarius, seu Beneficiarius ejusdem.

Venerabilis presbyter N. N. Curatus ejusdem.

Presbyter N. N. Beneficiatus ejusdem.

Presbyter N. N. Cappellanus amovibilis ejusdem.

N. N. Diaconus, seu Subdiaconus.

Tit. Cleri Seminarii.

N. N.

N. N.

Tit. Cleri Sacristiæ Cathedralis.

N. N.

Tit. Collegiatæ Civitatis.

Tit.

Tit. Collegiatæ S. N.
R. D. N. N. Præp.
R. N. N. Canonicus.
Tit. Parochi civitatis.
Venerabilis Presbyter N. N. Curatus S. N. I. V. D. vel Theologus, si Regularis est F. N. vel Don N. pro Curato S. N.
Tit. Presbyteri Civitatis.
Presb. N. N. Beneficiatus S. N. Presb. N. N.
Tit. Diaconi, Subdiaconi, & Clerici Civitatis.
N. N. Diaconus.
N. N. Subdiaconus.
N. N. Clericus.
Tit. Clerus Diœcesis.
Tit. Collegiatæ S. N. loci N.
R. D. N. N. Propositus, & Curatus.
R. N. N. Canonicus.
Venerab. presb. N. N. Curatus ejusmodi loci.
Tit. Vel Vicarius loci N.
R. N. N. Vicarius Foraneus.
Venerab. Pres. N. N. Curatus loci N.
Presbyter N. N. Beneficiatus S. N.
Presbyter N. N.
N. N. Diaconus, seu Subdiaconus.
N. N. Clericus.

Absentes notentur linea ducta hoc modo.

13. *Decretum de Officio mortuorum.*

Edicimus præterea cras pro Sacerdotibus & Clericis, qui post ultimam Synodum obierunt, solemnem commemorationem fieri (si est in Prov. Mediol. addat) ex Decreto Conc. Prov. quinti.

14 *Decretum de Sessione secunda.*

Decernimus, & indicimus Sessionem sequentem fore crastina die mane, quæ erit hujus mensis..... hora.....

15 *Decretum de Judicibus Synodalibus.*

Ex Conc. Trid. Sess. 25. cap. 10.

Quoniam ob malitiosam petentium suggestionem, & quandoque, ob locorum longinquitatem, personarum notitia, quibus causæ mandantur, usque adeo haberi non potest; hincque interdum Judicibus, non undequaque idoneis, causæ in partibus delegantur: statuit S. Synodus, in singulis Conciliis provincialibus, aut diœcesanis, aliquot personas, quæ qualitates habeant juxta Constitutionem Bonifacii VIII. quæ incipit: *Statum*, & alioquin ad id aptas designari, ut præter Ordinarios locorum, iis etiam post hac causæ Ecclesiasticæ, ac spirituales, & ad forum Ecclesiasticum pertinentes, in partibus delegandæ committantur. Et si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci, cum consilio Capituli, alium in ejus locum usque ad futuram provincialem, aut diœcesanam Synodum: ita ut habeat unaquæque Diœcesis quatuor saltem aut etiam plures probatas personas, ac ut supra qualificatas, quibus hujusmodi causæ a quolibet Legato vel Nuncio, atque etiam a Sede Apostolica committantur. Alioquin post designationem factam, quam statim Episcopi ad summum Romanum pontificem transmittant, Delegationes quæcumque aliorum Judicum aliis, quamvis factæ, subreptitiæ censeantur. Admonet deinde sancta Synodus, tam Ordinarios, quam alios quoscumque Judices, ut terminandis causis quanta fieri poterit brevitate studeant: ac litigatorum artibus, seu in litis contestatione, seu alia parte judicii differenda, modis omnibus, aut termini præfixione, aut competenti alia ratione, occurrant.

Tum additur Constitutio Bonifacii VIII.

Statutum, & infra. Sancimus igitur, ut nullis, nisi Dignitate præditis, aut personatus obtinentibus, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonicis, causatus auctoritate litterarum Sedis Apostolicæ, aut Legatorum ejusdem de cætero non committantur nec audiantur alibi, quam in Civitatibus, vel Locis insignibus, ubi possit commode copia peritorum haberi, *&* *reliqua*.

Sacra Tridentina Synodus jubet aliquos viros deligi, quales Summus Pontifex Bonifacius VIII. sua constitutione præscripsit aptos, atque idoneos, quibus causæ ad forum Ecclesiasticum pertinentes in partibus committi possint; sed & Greg. XV. præcepit in gratiam Regularium, qui sibi Conservatores ex Judicibus Synodalibus eligere debent, cujus Constitutionis verba hæc sunt.

In futurum Sanctitas sua hac generali, & perpetuo valitura Constitutione statuit, & decrevit, ut Judices Conservatores hujusmodi, sive principales, sive subrogati, eligi, nominari, aut deputati non possint, nisi, non solum habeant qualitates requisitas, & descriptas in Constitutione felic. rec. Bonifacii Papæ VIII. etiam Prædecessoris sui, quæ incipit *Statutum*; ita ut vel dignitate Ecclesiastica præditi, vel personatum obtinentes, vel Ecclesiarum Cathedralium Canonici existant, sed etiam in Concil. provincialibus, aut Diœcesanis juxta decretum Concilii prædicti Judices electi, seu designati sint. Quodque deinceps litteræ conservatoriæ per sedem Apostolicam concedendæ suprascriptis tantum dirigantur, & quæ litteræ aliter expedientur, illæ, ac deputationes hujusmodi, omniaque exinde sequenda nullius sint roboris, vel momenti; & nihilominus, qui secus, unam juxta formam superius præscriptam conservatores hujusmodi cum effectu eligere, nominare, seu deputatis uel ausi fuerint, Regulares de voce activa, & passiva sint ipso jure privati, adeo, ut habilitationem a nemine, præterquam a Romano Pontifice consequi valeant; reliqui vero aliis pœnis arbitrio Sanctitatis Suę coerceantur & prędictorum omnium conventus, & Monasteria, ac loca hujusmodi, eorumque personæ, ac bona careant Conservatore ad annum, stant illorum causæ inte-

interea coram locorum Ordinariis dumtaxat cognosci, ac definiri debeant; cæterum ut latius pateat Conservatorum hujusmodi deligendorum facultas, Sanctitas sua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, ut in Synodis Provincialibus, aut Diœcesanis quam plures personas ex habentibus qualitates in prædicta Constitutione ejusdem Bonifacii prædecessoris contentas, & alioquin ad id aptas, designari procurent, & si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci cum consilio Capituli alium in ejus locum usque ad futuram provincialem aut diœcesanam Synodum.

Ut igitur ejusmodi decreta exequamur, vobis proponimus hos (Jurisconsultos) quibus causæ delegentur judicandæ, donec altera Synodus habeatur.

Si Canonici non sunt J. V. D. tace, Jurisconsultos.

M. R. D. N. N. Archidiaconum Eccles. Cathedralis.

R. D. N. Canonicum.

R. D. N. Protonotarium Apostolicum. In Provincia Mediolan. debet legi Decretum quoque Sacræ Congregation. Conc. Trid. 27. Septembris 1614. quæ decernit electionem omnium Canonicorum Cathedralis Ecclesiæ. Habes infra in calce hujus 4. partis.

16 *Decretum de Examinatoribus.*

Ex Concilio Trid. session. 24. capit. 18. Examinatores autem singulis annis in diœcesana Synodo ab Episcopo, vel ejus Vicario, ad minus sex proponantur, qui Synodo satisfaciant, & ab ea probentur. Advenientque vacatione cujuslibet Ecclesiæ; tres ex illis eligat Episcopus, qui cum eo examen perficiant, indeque succedente alia vacatione, aut eosdem, aut alios tres, quos maluerit, ex prædictis illis sex eligat. Sint vero hi Examinatores, Magistri, seu Doctores, aut Licentiati in Theologia aut jure Canonico, vel alii Clerici, seu Regulares, etiam ex ordine Mendicantium, aut etiam Sæculares; qui ad id videbuntur magis idonei, jurentque omnes ad sancta Dei Evangelia, se quacunque humana affectione postposita, fideliter munus executuros, caveantque ne quidquam prorsus occasione hujus examinis, nec ante, nec post accipiant; alioqui simoniæ vitium, tam ipsi, quam alii dantes, incurrant, a qua absolvi nequeant, nisi dimissis Beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles reddantur. Et de his omnibus non solum coram Deo, sed etiam in Synodo provinciali, si opus erit, rationem reddere teneantur; a qua, si qui contra officium eos fecisse compertum fuerit, graviter ejus arbitrio puniri possunt.

Tridentini ergo decretum Nos volentes exequi pro Diœcesis nostræ amplitudine proponimus vobis hos RR. viros, qui munus hoc gerant, quoad altera Synodus habebitur.

N. R. D. N. N. J. V. D. Protonot. Apost. Decanum Cathedralis.

R. D. N. N. Canonicum, & Theologum Cathedralis.

R. P. F. Jo. N. Priorem S. Dominici, vel,

R. P. Priorem pro tempore S. Dominici.

Placent ne Vobis.

17 *Decretum de Testibus Synodalibus.*

Vetus est consuetudo Sacrosanctis canonum decretis introducta, ut Synodis singulis Diœcesanis viri aliquot vita, & moribus graves, ac probati deligantur, qui animadvertant diligenter, an aliquid in urbe, & diœcesi sit, quod corrigi, emendarive debeat; ac si quid tale cognoverint, id Nobis, vel Vicario nostro generali, aut Visitatoribus nostris significent, interrogatique de aliqua re, quæ emendationem requirat, summa integritate referant. Nos igitur vetus illud probatissimum institutum secuti, huic muneri proponimus, ac nominamus in Civitate, & Diœcesi hos viros, quorum nomina sequuntur.

In Civitate R. D. N. N. R. D. N. N.

In Diœcesi Venerabilem Presbyterum N. N. Curatum, &c.

Vel: quorum nomina dignis de causis secreto haberi volumus in hac schedula, erit autem obsignata sigillo Episcopi, & elevabitur, ut videatur.

18 *Decretum de Punctatoribus.*

Et quia ad Ecclesiasticam disciplinam conservandam summopere Punctatoribus est opus, & ea dere sancita sunt plura decreta, hos Punctatores delegimus.

R. D. N. N. Canonicum in Cathedral.

R. N. Canonicum in Collegiata S. N.

19 *Decretum de jurejurando.*

Examinatores, (Testes Synodales) ac Punctatores promulgati accedant ad Reverendissimum Episcopum, coram quo ex præscripta formula jusjurandum præstent. Nota, si Testes habentur secreto, in prædicto Decreto taceantur, & additur,

20 *Testes autem jurabunt secreto in manibus ejusdem Reverendissimi.*

21 *Decretum de præstando juramento ab absentibus.*

Qui examinatores (Testes Synodales) & Punctatores per Nos nominati, & deputati sunt, si qui in Synodo ex præscripto jusjurandum non præstiterint, illud præstent prout D. Vicarius Generalis mandaverit.

22. *Decreta de Residentia semper legenda ex Conc. Trid.*

Ex Conc. Trid. Sessione 6. cap. 1. de Reformat.

Eadem Sacrosancta. *& infra*. Omnes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesiis, quibuscumque, quovis nomine ac titulo præfectos monet, & monitos esse vult, ut attendentes sibi, & universo gregi in quo Spiritus Sanctus posuit eos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo, vigi-

vigilent, ficut Apostolus præcipit, in omnibus laborent, & ministerium suum impleant: implere autem illud se nequaquam posse sciant, si greges sibi commissos mercenariorum more deserant, atque ovium suarum, quarum sanguis de eorum est manibus a supremo Judice requirendus, custodiæ minime incumbant: cum certissimum sit, non admitti Pastoris excusationem, si lupus oves comedit, & Pastor nescit. Ac nihilominus, quia nonnulli, quod vehementer dolendum est, hoc tempore reperiuntur, qui propriæ etiam salutis immemores, terrenaque cœlestibus, ac divinis humana præferentes, in diversis Curiis vagantur, aut in negotiorum temporalium sollicitudine, ovili derelicto atque ovium sibi commissarum cura neglecta, se detinent occupatos.

Placuit Sacrosanctæ Synodo antiquos Canones, qui temporum, atque hominum injuria pene in desuetudinem abierunt, adversus non residentes promulgatos innovare, quemadmodum virtute præsentis decreti innovat, ac ulterius, pro firmiori eorumdem residentia, & reformandis in Ecclesia moribus, in hunc qui sequitur modum statuere, atque sancire.

Si quis a Patriarchali, Primatiali, Metropolitana, seu Cathedrali Ecclesia sibi quocumque titulo, causa, nomine, seu jure commissa, quacunque ille dignitate, gradu & præminentia præfulgeat, legitimo impedimento, seu justis, & rationalibus causis cessantibus, sex mensibus continuis, extra suam diœcesim morando, abfuerit; quartæ partis fructuum unius anni fabricæ Ecclesiæ, pauperibus loci per Superiorem Ecclesiasticum applicandorum, pœnam ipso jure incurrat. Quod si per alios sex menses in hujusmodi absentia perseveraverit, aliam quartam partem fructuum similiter applicandam eo ipso amittat. Crescente vero contumacia, ut severiori Sacr. Can. censuræ subjiciatur, Metropolitanus suffraganeos Episcopos absentes, Metropolitanum vero absentem Suffraganeus Episcopus antiquior residens, pœna interdicti ingressus Ecclesiæ eo ipso incurrenda, infra tres menses per litteras seu Nuntium Romano Pontifici denunciare teneatur, qui in ipsos absentes, prout cujusque major, aut minor, contumacia exegerit, supremæ Sedis auctoritate animadvertere, & Ecclesiis ipsis de Pastoribus utilioribus providere poterit, sicut in domino noverit salubriter expedire.

Ex eodem Con. Sess. 23. c. 1. de Reformatione.

Cum præcepto divino & *infra.* Ne vero ea, quæ de residentia sancte, & utiliter jam antea sub fel. rec. Paulo III. sancita fuerunt, in sensus a Sacrosanctæ Synodi mente alienos trahantur, ac si vigore illius Decreti quinque mensibus continuis abesse liceat; illis inhærendo declarat Sacrosancta Synodus, omnes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, ac Cathedralibus Ecclesiis quibuscunque, quocumque nomine, & titulo præfectos, etiamsi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sint, obligari ad personalem in sua Ecclesia, vel Diœcesi residentiam, ubi injuncto sibi officio defungi teneantur; neque abesse posse, nisi ex causis, & modis infrascriptis.

Nam cum Christiana Charitas, urgens Necessitas, debita Obedientia, ac evidens Ecclesiæ & Reipub. Utilitas aliquos nonnunquam abesse postulent, & exigant; Decernit eadem Sacrosancta Synodus has legitimæ absentiæ causas a Beatiss. Rom. Pont. aut a Metropolitano, vel, eo absente, suffraganeo Episcopo antiquiori residente, qui idem Metropolitani absentiam probare debebit, in scriptis esse approbandas, nisi cum absentia inciderit propter aliquod munus, & Reipub. officium Episcopatibus adjunctum: cujus, quoniam causæ sunt notoriæ, & interdum repentinæ, ne eas quidem significari Metropolitano necesse erit: ad eumdem tamen cum Conc. provinciali spectabit judicare de licentiis a se, vel a suffraganeo datis, & videre ne quis eo jure abutatur, & ut pœnis canonicis errantes puniantur.

Interea meminerint discessuri, ita ovibus suis providendum, ut quantum fieri poterit, ex ipsorum absentia, nullum damnum accipiant. Quoniam autem qui aliquantisper tantum absunt, ex veterum Canonum sententia, non videntur abesse, quia statim reversuri sunt, Sacrosancta Synodus vult illud absentiæ spatium singulis annis, sive continuum, sive interruptum extra prædictas causas, nullo pacto debere duos, aut ad summum, tres menses excedere, & absque ullo gregis detrimento; quod an ita sit, abscedentium conscientiæ relinquit quam sperat religiosam, & timoratam fore, cum Deo corda pateant, cujus opus non fraudulenter agere suo periculo tenentur: eosdem interim admonet, & in Domino hortatur, ne per illius temporis spatium, Dominici Adventus, Quadragesimæ, Nativitatis, Resurrectionis Domini, Pentecostes item, & Corporis Christi diebus, quibus refici maxime, & in Domino gaudere Pastoris præsentia oves debeant, ipsi ab Ecclesia sua Cathedrali ullo pacto absint, nisi Episcopalia munia in sua Diœcesi eos alio vocent.

Si quis autem, quod utinam nunquam eveniat, contra hujus Decreti dispositionem abfuerit; statuit Sacrosancta Synodus, præter alias pœnas adversus non residentes sub Paulo III. impositas, & innovatas, ac mortalis peccati reatum, quem incurrit, eum pro rata temporis absentiæ fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere posse; sed teneri, aut ipso cessante, per Superiorem Ecclesiasticum illos fabricæ Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare: prohibita quacunque conventione, vel compositione, quæ, pro fructibus male

male percep.is appellatur., ex qua etiam prædicti. fructus in totum, aut pro parte ei remitterentur: non obstantibus quibuscunque privilegiis cuicunque Collegio, aut fabricæ concessis. Eadem omnino, etiam quoad culpam, amissionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus, & aliis quibuscumque, qui Beneficium aliquod Ecclesiasticum curam animarum habens obtinent, Sacrosancta Synodus declarat, & decernit: ita tamen, ut quandocunque eos, causa prius per Episcopum cognita, & probata, abesse contigerit, Vicarium idoneum, ab ipso Ordinario approbandum, cum debita mercedis assignatione relinquat.

Discedendi autem licentiam in scriptis gratisque concedendam, ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa, non obtineant. Quod si per Edictum citati etiam non personaliter, contumaces fuerint, liberum esse vult Ordinariis, per censuras Ecclesiasticas, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliaque juris remedia, etiam usque ad privationem, compellere, nec executionem hanc, quolibet Privilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cujuscumque beneficii, pactione, statuto, etiam juramento, quacumque auctoritate, confirmato, vel consuetudine, etiam immemorabili, quæ potius corruptela censenda est, sive appellatione, aut inhibitione etiam in Romana Curia, vel vigore Eugenianæ constitutionis, suspendi posse.

Postremo, tam decretum illud Pauli III. quam hoc ipsum, in Conciliis Provincialibus, & Episcopalibus publicari Sancta Synodus præcipit, cupit enim quæ a Deo ex Pastorum munere, animarumque salute sunt, frequenter omnium auribus, mentibusque infigi, ut in posterum Deo juvante, nulla temporum injuria, aut hominum oblivione, aut desuetudine aboleantur.

23 In Provincia Mediolanensi debent etiam legi, ex Decreto Conc. Provinc. 3. Bullæ Pii II. de clericis male promotis, Pii V. de confidentiis beneficialibus: quarum tenore imprimendæ erunt in calce hujus 4. partis; ubi etiam De vita, & honestate Clericorum ex Concil. Prov. 1. & 4. de div. Officiis, & Chori disciplina ex Conc. 1. & 5.

In eadem Provincia Mediol. legi debent Monitiones ad Clerum, ex Decreto Concilii 4. Provincialis, quæ magis Episcopo placuerint, non omnes; videlicet:

Primo fratres, &c. quas dabimus in calce item hujus 4. p.

24 *Decretum de conclusione Synodi.*

Synodi nostræ diœcesanæ N. Deo adjutore optatum finem videmus; qua propter eam cum gratiarum Deo actione concludendam esse decernimus, & conclusam enunciamus.

25. *Decretum futuræ Synodi, quod fit in Prov. Mediolanensi.*

Aliam præterea futuram Synodum indicimus juxta Tridentinam sanctionem habendam anno sequenti ...... die .... mensis ... nisi aliqua ex causa illam prorogari ad vos datis litteris, alias per Edictum publicum intellexeritis.

26 *Decretum de dimissione Synodali.*

Ad laudem Dei omnipotentis, Beatissimæque Virg. Mariæ, ac S. N. Patroni nostri, & aliorum nostrorum Promotorum decernimus, Synodum dimissam: ac propterea cuique eundum esse ad proprias Ecclesias. Hortamur autem omnes vos, Fratres charissimi, ut tales vos præbeatis in ministerio vestro, quales maxime decet Sacerdoti ab omni mundanorum cura segregato: illudque maxime, cum redieritis, præstandum erit, ut populus omnis vos ab hac Synodo non mediocrem fructum reportasse intelligat, id fiet si novo Spiritus Sancti lumine illustrati, quæ magna Synodorum est vis, ac virtus, cæteris in omni opere vestro in posterum prælucere studueritis, & in omni parte Officii vestri omnem diligentiam adhibueritis.

Hactenus Formulæ, & Decreta pro Secretario Synodi.

CAPUT X.

Capita Orationis Mentalis in fine Sessionum.

1. *In fine primæ Sessionis.* *Orate.*

per notas: fa, re,

Fratres charissimi *per notas, fa, mi, re, fa, fa Sequentia cantantur tardius.*

Toto corde conversi ad Dominum, mentes ad cælum erigamus, & corporibus prostrati hæc devote precemur, invocatis SS. Patronis, & Protectoribus hujus Diœcesis N. N. item SS. Martyribus N. N. cum cæteris Beatis, quorum corpora quiescunt in hac Diœcesi; *terminatio fit per, fa, re.*

Orate intimo dolore, ut Dominus Peccatorum vestrorum veniam vobis concedat, negligentiis indulgeat, ignorantiæ parcat, errata omnia condonet, quæ in Clericali disciplina, in officiis sacerdotalibus multiplici errore commisistis. Intimo charitatis affectu singuli pro Reverendissimo Episcopo, & omnibus, qui in hoc Clero continentur; idem orate, orate invicem, ut salvemini. *Terminatio fit semper, ut supra; & fit pausa per unum, Miserere.*

Fratres charissimi, unanimes perseverate in oratione, & petite a Patre misericordiarum, & Deo totius consolationis; quem credimus esse in medio hujus sacri cœtus, petite Spiritus Sancti dona, ut posthac digne omnes ambulent vocatione, qua vocati sunt; ut Sacramenta digne ministrent, verbum Dei cum fructu prædicent

dicent: animas follicite curant: religiose vivant: in patientia possideant animas suas.

Fratres charissimi: unanimes orate pro SS. D. Nostro N. Papa .... Christi Vicario, ut Sanctam Ecclesiam sancte gubernet cum Sacro Card. Collegio, Orate pro S. Catholica, & Apostolicâ Eccl. Rom. toto orbe terrarum diffusa, ut eam Deus conservet, defendat, augeat, exaltet ad honorem, & gloriam suam.

2. *In fine secundæ Sessionis.*

Fratres charissimi, unanimes, orate, ut bonum, quod in nobis a Rever. Antistite nostro, tam incensa charitatis studio, & officio requiritur, omnino exequamur, utque prompta cum eo sollicitudine gradientes digne ambulemus vocatione, qua vocati sumus, omnique in opere bono crescentes, obadiamus studiis Deo placitarum orationum.

Fratres charissimi, orate pro Reverendissimo Episcopo nostro N. ut divino Spiritu illustratus, & roborains, una cum suis adjutoribus, & cum grege suo consequatur vitam æternam.

Fratres charissimi, orate unanimes Spiritum Dominum Messis hujus, ut operarios mittat in Messem suam, detque omnibus hujus vineæ N. operariis Spiritus Sancti ignam, ac lumen; demumque ætatnam mercedem.

Ubi adest Provincia loco primi capitis Orationis in 2. Sessione, dicatur.

Fratres charissimi, unanimas orate pro Provincia N. pro Illustriss. Metropolitano, & pro omnibus Provinciæ Episcopis, ut sancte ragant Ecclesiam Dei, ut flagella, perturbationas, contentiones omnes, & omnes adversitatas dignetur avertare, detque illis in tranquillitate, paceque sancta Ecclesias suas gubernare.

3. *In fine Tertiæ Sessionis.*

Fratres charissimi, Orate toto cordis affectu pro Imperatore, (Rege nostro) Principibus, & Ractoribus temporalibus hujus nostræ Diœcesis, ut cum pace, & salute communi munus suum exequantur, recta semper sentiant, & operentur: Ecclesiæ defensores se præstent, & vitam sempiternam mereantur.

Fratres charissimi, orate unanimas, ut Deus spiritum religiosæ observantiæ det omnibus viris regularibus hujus Diœcesis ad suam salutem, & ædificationem populorum: omnibus item monialibus ad salutem suam, & aliorum.

Fratres charissimi, unanimes orate pro cunctis populis hujus Diœcesis, ut Deus conservet Sanctam Fidem Catholicam, peccata eliminet, augeat devotionem, concedat abundantiam fructuum terræ, ad eorum felicitatem.

Si quid occurrat tempore Synodi, pro quo specialiter sit orandum, addatur capitibus prædictis, quæ, licet in tres dies sint distributa, possunt tamen unoquoque die simul cantari, ut oretur eo triduo pro prædictis omnibus.

C A P. X I.

Formula Acclamationum.

1 Deo Patri misericordiarum, & Deo totius consolationis, & gratiæ, omnis laus, honor, & gloria in sæcula sæculorum.

terminatio fit per se, te.

℟. Amen. Amen. Amen.

eodem modo fit terminatio, quo supra.

Beatissimo D. Nostro N. Papæ N. Sanctæ, & universalis Ecclesiæ Pontifici, Christiani nominis in omnes terrarum partas propagatio, cunctarum gentium obedientia, pax vera, diuturna prosperitas.

℟. Domine Deus, sanctissimum patrem nostrum Ecclesiæ tuæ conserva; mitte illi auxilium de sancto, ut eo gubernante, gentes omnes illuminentur, & quæ dispersæ sunt, in unum Ecclesiæ tuæ ovile colligantur.

Reverendissimo D. Episcopo nostro, hujus Synodi Præsuli, ejusque ministris salutaris vigilantia, in laboribus constantia, & felix exitus.

℟. Omnipotens Deus super Antistitem nostrum benedictionum tuarum dona perpetua multiplica.

N. Regi, & omnibus Principibus Christianis Catholicæ religionis zalus, justitiæ, & pacis, fœcunditas, & contra Christianæ fidei hostes victoria.

℟. Princeps cœlestis, tarrenos Principes Catholicæ fidei, æquitatis, & concordiæ conservatores, atque hostium nostrorum axterminatores custodi.

Civitati, & Diœcesi N. tranquillitas, salus, & divinarum gratiarum abundantia.

℟. Benedic, Domine, filios tuos, & esto in circuitu populi tui ex hoc, nunc, & usque in sæculum.

Decretorum hujus Diœcesis observantiam salutarem, omnes, qui hic adsumus, unanimi voto a Deo bonorum omnium largitore humiliter imploremus, intercedente Deipara Virgine Maria Domina nostra, cum Beatis Apostolis Petro, & Paulo, & Beatis Patronis nostris N. N. & omnibus Sanctis.

℟. Fiat, Fiat. Amen. Amen.

2. *Alia Formula Salernitana precationum, & acclamationum simul.*

Sacerdos.

Oremus pro Beatissimo Papa Nostro N.

Chorus respondet.

Dominus conservet eum, & vivificet eum, & beatum faciat eum in terra, & non tradat eum in manibus inimicorum ejus.

Sacerdos.

Oremus. Deus omnium fidelium pastor, &c. Amen.

Sacerdos.

Oremus pro Reverendiss. N. hujus Ecclesiæ Episcopo vigilantissimo.

Chorus.

Salvum fac servum tuum, Deus meus, sperantem in te: mitte ei auxilium de sancto, & de Sion tuere eum.

Sacerdos.

Oremus. Deus, qui licet sis magnus in magnis, mirabilia tamen gloriosus operaris in minimis, concede N. famulo tuo Antistiti nostro, sacris convenienter servire mysteriis, atque in omnibus tua misericordia proregar, quem Pastoralis cura perterret. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Sacerdos.

Oremus pro omnibus Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, Acolytis, Exorcistis, Lectoribus, Ostiariis, & Clericis, atque pro omnibus, qui in hanc Synodum convenerunt.

Chorus.

Memento congregationis tuæ, Domine, quam possedisti ab initio.

Sacerdos.

Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, cujus Spiritu totum corpus Ecclesiæ sanctificatur, & regitur, exaudi nos pro universis ordinibus supplicantes, ut gratiæ tuæ munere ab omnibus tibi gradibus fideliter serviatur. Per Christum.

Sacerdos.

Oremus pro Serenissimo N. Rege nostro Catholico.

Chorus.

Domine salvum fac Regem, & exaudi nos in die, qua invocaverimus te.

Sacerdos.

Oremus. Quæsumus omnipotens Deus, ut famulus tuus Rex noster, qui tua miseratione suscepit Regni gubernacula, virtutum etiam omnium percipiat incrementa, quibus decenter ornatus, & vitiorum monstra devitare, & ad te, qui via, veritas, & vita es, gratiosus valeat pervenire. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Sacerdos.

Oremus etiam pro universis hujus Civitatis Christi fidelibus, & omnibus plebibus nobis commissis.

Chorus.

Salvum fac populum tuum Domine, & benedic hæreditati tuæ; & rege eos, & extolle illos in æternum.

Sacerdos.

Oremus. Protende, Domine, fidelibus tuis dexteram cælestis auxilii, ut te toto corde perquirant, & quæ digne postulant consequi mereantur. Per Christum Dominum nostrum.

℟. Amen.

Sacerdos.

Dominus vobiscum.

℟. *Chorus*. Et cum spiritu tuo.

Duo Hebdomadarii.

Benedicamus Domino.

Chorus.

Deo gratias, Deo gratias. Semper dicamus, Deo gratias.

Canonicus Synodi addit.

N. Episcopo amplissimo, Pastori vigilantissimo, Disciplinæ Ecclesiasticæ assertori, perennes gratias.

Chorus.

Perennes gratias: incolumem, salvumque illum nobis Dominus diutissime custodiat, atque conservet.

Idem Canonicus.

Totius Synodi Clero, atque conventui pacem, concordiam, & gratiam a Domino.

Chorus.

Pacem, concordiam, & gratiam semper nobis Dominus concedat. Amen, Amen.

CAP. XII.

Formula Indicis Totius Actionis Synodalis pro Secretario, Promotore, & Magistris Cæremoniarum.

PRIMA SESSIO.

Clerus totus in Palatio.
Episcopus cum cappa descendit.
Paratur, cum Canonicis.
Missa de Spiritu Sancto, incensatur Clerus.
Communio Cleri.
Non datur benedictio.
Processio. Orate.
Antiphona. *Exaudi*, genibus flexis.
Psal. Salvum me fac, sedent.
Orationes. Adsumus, &c.
Flect. genua. temp. Pasch. omittitur.
Oratio. Evangelium cum osculo, & thure.
Veni creator. Venerabiles.
Sermo.
Decreta de initio Synodi, modo vivendi, Ministris, præjudicio, de non discedendo, Oratione publica.
Promotor pro fidei professione.
Secret. Decretum de eadem.

Formulæ Professionis Pii IV.

Genuflectunt professuri. Brevis professio super libro Evangeliorum.
Secret. pro continuatione Sessionis.
Promotor contra absentes, & pro rogitu.
Secretarius. Decretum de discessu, recedit Episcopus.

A Prandio.

Signum campanarum. Vesperæ. Completorium. Episcopus in cappa. Paratur in fine amictu, stola, pluviali: Parantur Canonici.
Promotor pro vocatione Cleri, &c.
Secret. Decretum de eadem, &c.
Fit vocatio, & Scrutinium. Campanula pro fine.
Indictio Officii mortuorum, & Sessionis, & Promotor contra absentes, & pro rogitu.

Ora-

Oratio mentalis. Orate, &c.
Epifcopus benedicit folemniter, & difcedit.

SECUNDA SESSIO.

CLerus in Ecclefia. Canonici in Palatio. Epifcopus in cappa ufque ad finem Miffæ Defunctorum.
Abfolutio folemnis ad fedem, cum panno, cruce, &c. Oratio. Abfolve.
Paratur pro Synodo, cum Canonicis.
Antiphona, Propitius, genibus flexis.
Pfal. Deus venerunt, fedent.
Orationes. Evangelium. Veni creator.
Venerab. Sermo.
Promotor pro Judic. & examinator.
Secret. Decret. de iifdem.

Proponuntur, & approbantur.

DEcretum de Teftib. Punctatoribus.
Sacræ Reliquiæ pro juramento.
Decretum de juramento, jurant examinatores, Teftes, (fi publici) & Punctatores.
Decretum, ut abfentes jurent.
Promotor pro legendis Decretis de morib.
Secret. Decreta Trid. de Refidentia.
Concilii Provincialis ultimi.
Et alia.
Indictio continuan. Sefs. Recedunt.

A Prandio.

Ut heri, vocatur reliquus Clerus, vel legitur.
Promotor contra abfentes, & pro rogitu.
Oratio mentalis.
Benedictio folemnis.

TERTIA SESSIO.

CLerus in Ecclefia, Canonici in Palatio. Epifcopus in cappa. Paratur cum Mitra ad Miffam.
Miffa de Trinitate, incenfatur Clerus totus.
Sine benedictione in fine Miffæ, mutat colorem paramentorum, parantur Canonici.
Antiphona, Exaudi, & Pfalm. ut in prima die.
Orationes. Evangel. Veni creator.
Venerabiles. Sermo.
Promotor pro reliqua lectione Decretorum.
Secret. legit Decreta.
Promotor pro publicatione Officialium cleri.
Secret. publicat.
Procurator Cleri petit, &c.
Promotor pro concluf. Synodi.
Secret. Decr. de eadem.
Promotor contra abfentes, & pro rogitu.
Sermo Epifcopi.
Portæ aperiuntur.
Proceffio cum, Te Deum.
In reditu oratio Nulla eft: diftribuuntur Acclamationes.
Oratio mentalis.
Acclamationes. Ofculum pacis.

Secret. Decretum de dimiffione Synodi.
Benedictio Epifcopi cum Indulgentiis.
Recedamus in pace.
Clerus comitatur Epifcopum in cappa ad Palatium.

Bullæ, & Decreta varia legenda in Synodis Diœcefanis Provinciæ Mediolanenfis ex Decretis Provincialibus, quæ poffunt utiliter legi, & in quacumque Synodo Diœcefana alterius Provinciæ.

Decretum Concil. Provinc. I. de profeffione Fidei.

SAcri igitur Tridentini Concilii auctoritate innixi mandamus, ut omnes ii, qui beneficia Ecclefiaftica obtinent, vel in pofterum obtinebunt, & qui in Synodum Diœcefanam convenire debent, in ea Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, omnia, & fingula a S. Conc. Trid. definita, & ftatuta funt, palam recipiant; veram obedientiam Summo Romano Pontifici fpondeant; fimulque hærefes omnes publice deteftentur, & anathematizent: fidem profitentes juxta formulam in Conftitut. a S. D. N. Pio IV. Pont. Max. præfcriptam, etiam fi antea in Diœcefana Synodo in officium, ad exequendum juffa Trid. Concilii alia quacunque ratione, & modo obierint.

Decretum Congreg. Card. Concil. Trident. de electione Judicum Synodalium.

Die XXVII. Septembris Anni M. DC. XIV.

SAcra Congregatio Cardinalium Concilii Interpretum, cui id munus a Sanctifs. D. N. injunctum eft, auditis Illuftrifs. Archiepifcopi Mediolanen. ac Regularium Procuratoribus, cenfuit Illuftrifs. Archiepifcopum Mediolan. ejufque Comprovinciales Epifcopos oportere fingulis annis in Diœcefana Synodo Canonicos omnes fuæ cujufque Cathedralis proponere, qui in Judices Synodales deputentur ad hoc, ut ex eis Regulares Provinciæ Mediolan. poffint, quos fibi maluerint in Judices, Confervatores eligere, ipfis vero Regularibus licere Confervatores fibi conftituere tam ex prædictis Judicibus, quam ex aliis, quos Illuftriffimus Archiepifcopus, atque illius Suffraganei quotannis in Judices Synodales de fuo cujufque Clero deputaverint. Ac præterea Epifcopos atque illis Superiores, eorumque generales Vicarios, prædictofque omnes intra unam tantum, vel duas Dietas, prout illorum Privilegiis cautum reperitur. Rurfus Confervatores, qui in præfentia Judices Synodales non funt, immutari debere, atque alios eligi juxta formam fuperius præfcriptam. Horum tamen Acta omnia ab ipfis hucufque gefta, fi modo ex hoc capite viribus careant, Sacra Congregatio ad cautelam confirmavit,

justitque perinde valere, ac si a Conservatoribus legitime deputatis processissent. Cæterum quoad alia capita censuit septimam Synodum Provincialem Mediolan. fore per omnia exequendam juxta litteras in forma Brevis Sanctissimo D. N. D. signat.

Horatius Cardinalis Lancellotus.

Locus ✠ Sigilli.

Pii II. Bulla de Clericis male promotis.

Cum ex sacrorum ordinum collatione, & infra. Cum itaque sicut fide dignorum relatione, nonnisi moleste accipimus, quod nonnulli Clerici extra tempora a jure statuta: quidam ante ætatem legitimam: aliqui vero sine dimissoriis litteris, contra sanctiones canonicas, se faciant ad sacros Ordines promoveri: Nos eorundem temeritatem tali castigatione reprimentes, ut talis in posterum committendi similia aditus præcludatur, auctoritate Apostolica, præsenti constitutione perpetuo valitura, statuimus, & ordinamus, ut omnes, & singuli qui absque dispensatione Canonica, aut ligitima licentia, sive extra tempora a jure statuta, sive ante legitimam ætatem, vel absque litteris dimissoriis etiam citramontani a citramontanis: præterquam si in hoc ultimo casu per Cameram Apostolicam juxta ipsius stylum ordinati fuerint, ad aliquem ex sacris ordinibus se fecerint promoveri, a suorum executione ordinum ipso jure sint suspensi. Et si hujusmodi suspensione durante in eisdem ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant, propter quam, ultra alias pœnas in tales generaliter a jure inflictas, beneficiis Ecclesiasticis, quæ obtinent, possint jure privari.

Pii V. Bulla de confidentiis Beneficialibus.

Intolerabilis multorum perversitas, & infra. Quare nos volentes periculosam talium andaciam novi juris subsidio cohibere, præsentium auctoritate statuimus, ut si quis quacunque auctoritate Ecclesiam, vel Monasterium, aut aliud beneficium Ecclesiasticum qualecumque ex resignatione, vel cessione cujuscumque personæ, simpliciter, aut cum circuitu retrocessionis, cum regressu, vel accessu, etiam sola dimittentis intentione receperit ut illa vel illud, etiam in eventum regressus, vel accessus, eidem dimittenti, vel alteri postea conferantur, aut illius fructus, vel eorum pars aliis, vel aliis concedantur, vel pensiones solvantur ex eisdem, hæc confidentia censeatur.

Itidem si ordinarius, vel alius Collator contulerit antehac, aut conferat in futurum beneficium Ecclesiasticum quovis modo vacans, ea conditione tacita, vel expressa, ut postea in alterum pro arbitrio collatoris, seu alterius cujuscunque contra juris communis ordinationem disponatur, sive ut de eo provisurus, fructus illius, vel partem, ad nutitatem, vel libitum conferentis, vel cedentis aut alterius relinquat, & remittat, seu pensionem illi, vel illis, quem, vel quos idem collator, vel cedens, vel alius per se, vel per alios scripto, aut verbo jusserit, seu significaverit, persolvat; pariter si a patrono etiam Laico, vel alteri præsentatori seu electori contigerit, aut contingat id fieri.

Ad hæc si clericus prædictæ Cam. aut Cardinalis, aut alias a solutione jurium ipsius Cam. vel etiam Cancell. Apostolicæ exemptus post resignationem, vel cessionem alicujus extranei de Ecclesia, Monasterio, vel alio beneficio Ecclesiastico in se Apostolica, vel alia auctoritate factam & admissam, illam, vel illud etiam confectis litteris Apostolicis, & possessione apprehensa in eundem resignantem, vel cedentem, modico spatio interjecto, veluti duorum, aut trium mensium, retrocesserit, aut retrocedat in futurum, & ex illa retrocessione fructus Ecclesiæ, seu Monasterii, aut Beneficii, vel eorum pars, seu pensio, seu quid aliud super illis reservatum, aut regressus, seu accessus, & ingressus ad illam, vel illud ipsi Clerico, vel Cardinali, aut alii exempto sit, fueritve concessus.

Postremo, si quis crimine aliquo absolutus, aut cum quo super irregularitate dispensatum est, denuo receperit quacunque auctoritate, Ecclesiam, Monasterium, vel aliud beneficium Ecclesiasticum, quod ante, vel post commissum delictum, aut contractam irregularitatem dimiserit, in quovis horum casuum confidentiæ pravitas sit contracta, casusque hujusmodi litteris prædictis comprehendantur, ac si illi specialiter expressi fuissent licet ipsum confidentiæ crimen alterius partis conscientia sit admissum.

Ad probandum vero plene confidentiarum abusum, inter alias, etiam hæ præsumptiones, & conjecturæ habeantur legitimæ, videlicet.

Si quis post cessam ab se Ecclesiam, vel Monasterium, aut Beneficium, & publicatam resignationem, seu cessionem, captamque a successore possessionem, sese in illa, vel illo, seu rebus illius, per se, vel alium, seu alios, de facto ingesserit, aut fructus perceperit, aut quicunque successor illi, vel ejus propinquis ipsos, aut partem aliquam remiserit eorundem.

Si recipiens beneficium constituerit dimittentem, vel ejus parentes, aut propinquos, Procuratores ad percipiendum, vel locandum fructus beneficii dimissi, & illi, vel illis de fructibus perceptis, aut percipiendis donationem fecerit.

Si, vel sola procuratoris depositione, vel libris rationalibus mensariorum ex parte dimittentis expeditio, quæ personam recipientis concernit, prosequuta sit, simulque expensæ pro ea necessariæ ab illo factæ fuerint.

Denique si quis pro concessione alicui facta, qua-

quacumque auctoritate, de beneficio Ecclesiastico, per se, vel alium, seu alios, intercesserit, vel alias in negotio concessionis sese immiscuerit quoque modo, deinde aliquid de fructibus talis beneficii, de facto, etiam per manus possessoris, ac etiam simplicis donationis titulo perceperit, seu de illo postmodum ad voluntatem intercessoris fuerit dispositum quandocumque.

Testes autem &c. Decernit ut duo testes valeant singulas præsumptiones, & conjecturas probare, & quod plures hujusmodi præsumptiones, & conjecturæ faciant in prædictis plenam probationem.

Admittuntur criminosi, & cæteri omnes, qui in casibus simoniæ recipi possunt ad perhibendum testimonium.

Sed ne quis &c. Decernit tandem hujusmodi beneficia confidentiam consecuta, reservata existere dispositioni Apostolicæ, confidentiarios autem obtentis beneficiis, pensionibus, administrationibus, officiis, & dignitatibus privatos esse, ac inhabiles ad quascumque in futurum reddi, prout privat, ac inhabiles ad futura decernit ac in juris subsidium excommunicationis sententia innodat, a qua nullus, nisi in mortis articulo constitutus, ab alio, quam a Romano Pontifice absolutionis beneficium valeat obtinere.

Pii V. Bulla de Horis Canonicis.

Ex proximo Lateran. Concilio pia, & salubris sanctio emanavit, ut quicumque habens beneficium Ecclesiasticum cum cura, & sine cura, si post sex menses, quam illud obtinuerit, divinum officium, legitimo cessante impedimento, non dixerit, beneficiorum suorum fructus pro rata omissionis officii, & temporis, suos non facit: sed eos, tamquam injuste perceptos, in fabricas ipsorum beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Verumtamen multorum animi suspensione tenentur, cujusmodi ratæ prædictæ ratio sit habenda. Nos huic rei evidentius, atque expressius providere volentes, statuimus ut qui horas omnes Canonicas uno vel pluribus diebus intermiserit, omnes beneficii, seu beneficiorum suorum fructus qui illi, vel illis diebus responderent, si quotidie dividerentur: qui vero matutinum tantum, dimidiam: qui cæteras omnes horas, aliam dimidiam, qui harum singulas, sextam partem fructuum ejusdem diei amittat: tametsi aliquis Choro addictus, non recitans, omnibus horis Canonicis cum aliis præsens adsit, fructusque, & distributiones forte alitea assignatas sola præsentia juxta statuta, consuetudinem, fundationem, vel alias sibi lucrifecisse prætendat. Is etiam præter fructuum, & distributionum amissionem: item ille, qui primis sex mensibus officium non dixerit nisi legitimum impedimentum ipsum excusaverit, grave peccatum intelligat commisisse. Declarantes præstimonia, præstimoniales portiones, & qualiacumque alia beneficia, etiam nullum omnino servitium habentia, obtinentes, cum prædictis pariter contineri. At quicumque pensionem, fructus, aut alias res Ecclesiasticas ut Clericus percipit, eo modo prædicto ad dicendum officium parvum Beatæ Mariæ Virginis decernimus obligatum; & pensionum, fructuum, rerumque ipsarum amissioni obnoxium. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum, statuti, declarationis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Dat. Romæ Apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, Millesimo Quingentesimo septuagesimo primo, Duodecimo Kal. Octobris. Pontificatus Nostri Anno sexto.

Cæs. Glorierius.

Decretum de vit. & honest. Cleric. Collectum ex Concil. Prov. 1. & 4. hoc tit. & de divin. Offic. ac ext. 5. de Chori disciplina.

Quales eos esse oporteat, qui divino cultui sacrisque Misteriis consecrati sunt cœlestis magister Christus Dominus docuit illis verbis: vos estis sal terræ, & lux mundi; Itaque nihil illos agere, nihil gerere, nihilque præ se ferre oportet, quod non simplex, castum, integrumque sit, ut modestiæ, morum sanctitatis, ac virtutum denique omnium cæteris exemplum quasi lumen ipsi præbeant: Quare Clericorum animis nihil frequentius insigi oportet, quam Canones, Decreta, Constitutiones, vitæ honestas, sanctitas.

Et quoniam Concilii Provinc. 1. §. pie, & 4. tit. de vir. & honest. & 5. de Chori disciplina multa hoc de genere præscripta sunt. Ideo enixe in Domino hortamur, obsecramus omnes vos, ut assidue ipsum concilium præ manibus habeatis, & quæ ibi præscripta sunt diligenter exequamini, præcipue vero illud Curatis cordi sit, ut ter in hebdomada, aut eo etiam sæpius, quo, vel loci consuetudo, vel necessitas crebriorem divini sacrificii usum postulabit, Missæ Sacrum faciant; porro cæteri Clerici singulis mensibus: Diaconi vero, & Subdiaconi, bis saltem Sacram. Eucharistiam sumant in mense; Parochi autem, quos in hoc negligentes viderint, ad Episcopum deferant.

Divinum officium, qui beneficiati sunt, vel sacris initiati, sine justi impedimenti causa ne intermittant, memores, quod ultra mortalis peccati commissionem, beneficiorum suorum fructus etiam suos non faciunt, sed tamquam in-

injuste perceptos in ejus Ecclesiæ fabricam, vel pauperum Eleemosynas erogare debeut: & quod si XV. dierum spatio bis illud omiserint, jure beneficio privari possunt: ac proinde Nos monemus tenore præsentis decreti omnes Beneficiatos, ut ad præscriptum dicti Conc. officium recitent, & nulla ratione prætermittant: Sacris vero initiati in hoc delinquentes nos severos ultores experientur.

Clerici Catechismum Romanum, Sac. Conc. Trid. Provincialia, necnon Diœcesanas constitutiones omnino habeant. Calendarium item pro regulando divino officio jussu nostro editum sibi comparent, ad ejusque præscriptum officium divinum recitent.

Parochi nonnisi librum Ritualem jussu fel. rec. Pauli V. editum in sacramentis ministrandis adhibeant; summas casuum conscientiæ, & Sermonum libros pervolvant.

Omnes deferant tonsuram; in habitu autem non sit, nec exquisitæ elegantiæ cultus, nec nimis abjecta negligentia, & affectatæ sordes, appareant: sit procul habitus, & ornamenti novitas, serici vestimenti ubique usus abscedat, & reliqua, quæ de Clericorum vestitu eodem Concilio præscripta sunt accurate exequantur.

Monitiones, ex Conc. 4.

1 PRimo, fratres, & filii in Christo charissimi, memores perpetuo estote vocationis, qua vos dignatus est Dominus.

Qua assidua recordatione, memoriaque excitati eam vos virtutem induite, ut videant alii quasi lumen aliquod vestram sanctitatem elucere. Quæ si magna in aliis vitæ Christianæ institutis, requiritur ut certe in vobis, qui mysteriorum Dei ministri, divinarque gratiæ dispensatores estis, major inesse debet.

Et sicut sacro ordine a reliquis hominibus sejuncti estis, ita a communis fidelium vitæ usu sejuncti, præcipuum quoddam hoc præstantius vivendi genus sequimini, quo ordine dignitate præcellitis.

Cælestem in terris vitam, tamquam Angeli Dei, moribus vestris exprimere usque adeo studete, ut a vobis divinarum virtutum exempla ad cæteros emanent.

Una animi consensione, unoque spiritu in iis elaborate, ut divino cultui, & cœlestium rerum meditationibus, & orationi, & sacrarum, Ecclesiasticarumque litterarum studiis vacetis, tum depositis sæcularibus, vanisque sollicitudinibus ab omni vitio alieni, in via Domini recte ambuletis.

Charitatem in primis quæ Seminarium est omnium virtutum, omni studio amplectimini.

Humilitatem, Mansuetudinem, Patientiam, Justitiam, Temperantiam, officiaque Christianæ pietatis reliqua colite. Quæcumque denique sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque sancta, ac religiosa, ea cogitate, eaque agite.

Virtutes sanctorum Patrum, quas præcipuas, & quasi hæreditarias nobis admiratione reliquerunt, non adumbrate solum, sed omnino exprimere certatim contendite.

Utque illi, sic vos abstinentiæ & jejuniis deditι clericalis disciplinæ, ac vitæ castissimæ studiosi, tum patriæ cœlestis sitientes, Deo servite assiduis divinarum laudum, officiis, & in Ecclesia, quasi in perpetua vestra Sacerdotali, Clericalique statione continenter versamini.

Quæcumque demum de muneris vestri partibus, de vitæ modo, vel Pontificum sanctionibus, vel Oecumenicis Conciliis, vel Provincialibus, Diœcesanisque Synodis, vel alia ratione præscripta sunt, ea vos servate, ac præstate diligenter.

Omnes qui Canonicarum Horarum officiis devincti estis, statutas eas preces horarias recitate ad præscriptam Calendarii anniversarii rationem, ac ritum.

Nec vero negligenter, sed attente, pie, decore, supplicique mente illas dicite.

Studiose propterea legite quæ præsertim a Beato Antonino Archiepiscopo conscripta sunt de negligentia in persolvendis Horis Canonicis, ut quæ eo nomine errata sunt, omnino caveatis.

Expletis Canonicarum Horarum officiis, si quid in illis aut negligentia, aut alia culpa commiseritis, paululum colligentes vos veniam a Deo petite.

2. Qui Sacerdotes estis, Missæ sacrificium sepius facite sancte ac religiose. Ad illud faciendum parate vos omni pietate in tam alti mysterii meditatione toto animo defixi, & quo purius id faciatis, propriam conscientiam diligenti, accurato frequentique examine discutite; tum singulis saltem hebdomadis atque adeo sæpius & omnino semper cum peccati mortalis conscii estis, uni e confessariis Sacerdotibus, ad Cleri confessiones audiendas constitutis, confiteamini.

In ea sanctissimi Sacrificii actione ab erroribus, vel levissimis omnino cavete.

Quæ illo pie, riteque celebrando præscripta sunt, ea vos studiose, diligenterque servate.

3. Diaconi, Subdiaconi, Cleri inferiorum ordinum quicumque estis, quæ de confitendis sæpe peccatis, de Communione frequenter sumenda vobis jussa sunt, integre, & sancte omnia, ut debetis præstare.

Confessarios Sacerdotes, per nos vobis constitutos, quos etiam tamquam vitæ vestræ duces, ac magistros elegimus, adite.

Ecclesiasticæ militiæ omnes vos adscripti estis; ad pietatis, religionisque exercitationes vos vocatos esse cognoscite.

In omni in primis sancta oratione vos assidue exercete tum in meditationis, tacitæque piæ orationis studio singulis diebus certo temporis spatio, toto castissimi animi sensu incumbite.

Hæc sanctis precibus præter cætera, supplices præ-

præsertim afflictis rei Christianæ temporibus, orate patrem misericordiarum, & Deum totius consolationis, ut misereatur populi sui.

Ut fidelium animos, ad vitia fugienda, ad virtutesque amplectendas S. Spiritus sui ardore inflammet.

Ut e principum, Regumque animis evellantur, si quæ sunt discordiæ semina.

Ut in unâ animi confessione Christi regnum propagare studeant, unamque Dei gloriam, atque Ecclesiæ matris defensionem propositam habeant.

Quicquid vero temporis a divinis officiis, ab orationis, contemplationisque exercitatione, ab Ecclesiasticis functionibus, & ab aliis necessariis actionibus vacuum habetis, non in otio, neque in desidia, nec vero in rerum novarum curiositatibus illud conterite, sed cum in sortem Domini vocati sitis, in ejus lege die, ac nocte meditemini.

Sacrarum igitur litterarum studia diligentius colite, quæ usque adeo complecti debitis, ut qui aspernetur, contra eum dicat Dominus:

Quia tuam scientiam repulisti, & ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.

Frequenter ad statutas lectiones, & ad litterarum tractationes vobis præscriptas convenite.

Attento animo in iis adeste, atque in dies ad uberiorem sacrorum studiorum fructum progressionem aliquam habete, ut ad Episcopatum aliquando vocati, & diligentiæ, & doctrinæ testimonium detis.

Si qui estis, qui vel tarditate ingenii, vel ingravescente ætate magnum in litteris progressum habere non potestis, ne desistite tamen primum oratione frequenti intelligentiam vobis necessariam a Deo petere; tum eo diligentius; ad pietatis modestiæque studium; ac sanctorum morum disciplinam incumbire, tum sæpius Sacerdores peritiores consulite: & Clericales, Sacerdotalesque exercitationes convenite, & libentius, & frequentius.

Concionibus etiam, atque lectionibus sacris, quæ in Ecclesia constitutis diebus habentur, cum omnes, quicumque estis, tum maxime quibus potissimum conciliaribus decretis jussum est quo decet, habitu frequentissime adeste:

Lectione librorum spiritualium, & clericalium, qui probati sint animos mentesque vestras pascite.

Quatuor præsertim locos, ex catechismi Romani doctrina, de duodecim fidei articulis, de septem sacramentis, de decem præceptis, de oratione Dominica, in promptu atque explicate habere omni studio contendite.

Cum iis, & præceptorum Ecclesiæ cognitionem, & preces horarias recitandi peritiam, & Ecclesiasticorum rituum, cæremoniarumque notitiam conjungite.

Pauculos libros, quorum necessarius delectus vobis decretis, vel Provincialibus, vel Diœcesanis præscriptus est, habere ne omittite, aut negligite.

Qui pro facultatibus, proque studiorum ratione plures habere possunt, eorum optamus, & laudamus in iis comparandis diligentiam.

At libros de rebus jocosis, ridiculis, obscœnis, inanibus ad poesisque profanæ studium pertinentibus, vulgari, aut latino sermone conscriptos, procul abjicite.

Nec vero musicas cantiones ridicule, voluptuose, parumque pudice exaratas adhibete.

Quotidie aliquid ex sacris Bibliis legite; ac si per Ecclesiasticas occupationes licet, qui apti estis, aliquid item ex sanctorum Patrum opusculis Gregorii Magni Pontificis, Cypriani, Ambrosii, Augustini, Chrysostomi, Bernardi, & aliorum, qui sanctitatis, & doctrinæ laude in Ecclesia celebrantur.

In iis ad legendum sanctissimum pattem Ambrosium Episcopum vobis potissimum proponite.

Illius præcipue librum de Sacerdotali dignitate legite, quos libros Ecclesiasticos homines commonuit de perfectæ vitæ institutione.

Libros item officiorum, quos ubi primum Episcopus is factus est, Cleri Mediolanensis potissimum causa edidit, in manibus assiduis habete.

Hos, atque alios præterea libros de Sacerdotalis, Clericalisque vitæ rationibus, & officiis, de animarum cura, de Christianæ pietatis studiis, & exercitationibus, deque aliis ejusdem generis pie confectos, ita legite, ut quæcumque ad vitæ sanctæ normam accommodata ex illis animadvertistis, ac didicistis, moribus exprimatis.

Conciliorum item Provincialium, & Diœcesanorum Constitutiones, & decreta non percurrite solum; sed usque adeo studiose legite, ut, quæ legeritis, post etiam taciti vobiscum aliquando mente reputetis, ac videatis simul non solum si quicquam est, quod contra illorum præscriptum egeritis, verum si quid etiam aliud est quod ex iisdem exequi, prælative omiseritis, aut neglexeritis. Quod ut præstetis, curate omnino, atque efficite.

Estis, divina misericordia in Ecclesiastico ordine constituti, ad gloriam Dei conservandam, propagandamque, ideo tum ordinis vestri ministerium, quod explere debetis, videte, tum illius dignitatem, ac decorum servare.

In incessu, statu, gestu, ita vos præbete, ut ab ordine, quem suscepistis, nomine, & ratione nullo sane modo discrepetis, proposito vobis beati patris Ambrosii judicio, qui Clero adscribi hominem recusavit, propterea quod ejus gestus, & incessus dedeceret.

Habitu non exquisito, non delicato nimis, non serico, ne ornamento quidem: rursus non sordido, non neglecto, sed gravi, & talari, atque ejusmodi tum domi, tum foris uniuscujusque vestrum ordinis, gradusque ratione uti-

utimini, ut a decretis eo de genere editis, nulla in re, vel minima discedatis.

Coronam, quod insigne est ordinis clericalis, pro ratione ordinis, quo vos singuli initiati estis, latam, & conspicuam deferte.

Parca, & frugali mensa contenti sitis, & supellectili etiam modesta, ac tenui potius.

Ab omni splendido apparatu, pompaque saeculari abstinete.

Quaecumque acu picta, varie intexta, aulaea item, peristromata rejicite.

Imagines domi non profanas, sed eas habete, quae pietatis, ac religionis argumentum, & adjumentum praebeant.

In omni vita a fastu, luxu, ambitu, ambitioneve, & a vanitate longe refugite. Nec verbis quidem praescriptum vitae modum pervertite.

Nihil serviliter, nihil jocose, nihil indecore, nihil turpiter loquamini.

Absint a vobis maledictae obtrectationes, curiositas, levitas, assentationes, ac nugae. Temperantiae clericalis disciplinam vobis praescriptam in reliquis etiam omnino tenete.

Comessationes, compotationes, convivia publica, laicaliave tum maxime, in quibus mulieres intersunt, evitate.

Hospites excipite: at illis excipiendis intra parsimoniae fines, vos continete: ita ut clericalis frugalitatis, non sumptuosi convivii testes illos habeatis.

A ludis, spectaculis, circulatorumque, atque id genus vilium hominum praestigiis procul estote.

Arma abjicite.

Sic denique cor vestrum corroborate, ut inania spectacula non appetat, a mundi ludis, atque ineptiis adhorreat.

Sensus autem vestros ita dirigite, ut cum a Deo utiliter dati sint tamquam rationis ministri, ne eos perperam adhibeatis, sicut satellites cupiditatum.

Sit igitur vester oculorum aspectus simplex, & pudicus.

Aurium sensus castus, & prudens, casta mens, casti omnes sensus.

Vitae, & morum consuetudo casta, & spiritualis.

Ad eorum Sacerdotum, qui in ejusmodi vitae studiis, ac disciplina exercitati sunt, familiaritate, vos adjungite, ex qua vobis vestrae ad sancte agendum progressiones consteut.

Ad castitatem autem conservandam munite omnem viam.

Legite propterea saepe illum beati Cypriani martyris da singularitate Clericorum librum, qui vos in hac, ut in aliis instruet virtutibus.

Suspectarum autem mulierum consortium omnino vitare.

Cum aliis vero quibusvis mulieribus, quamvis vel arctissimo consanguinitatis, vel affinitatis vinculo vobis illae conjunctae sint, ne in eisdem domiciliis, aedibusve simul habitate, nisi cum ex causa alicui vestrum aliquando Episcopalibus litteris permissum sit.

In famulatu laicorum ne sitis, multo minus foeminarum, quamvis nobilium.

Ne vero illas Musicam, litterasve docete, nisi scripta nominatim facultate ab Episcopo permissum cuiquam sit.

Aedes Ecclesiasticas ne laicis locate, nisi concessu Episcopali.

Ac ne ipsas quidem patrimoniales locationi iis date, quorum vita, moresve suspecti sint. Saecularibus vero negotiis, ut est sancti Pauli Apostoli documentum, ne vos implicate.

A cujusvis generis mercatura quaestuosa, omni negotiatione, praediorum conductione, tum aliis, ut Provinciali decreto vobis interdictum est, prorsus cavete.

Ne pecuniae, lucrive avidi sitis, nemo potest servire Deo, & mammonae: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget: aut unum sustinebit, & alterum contemnet, inquit Christus Dominus.

Si qui pauperes estis, ne cupiatis divites fieri, ut ne incidatis in tentationes multas, & in laqueum diaboli.

Paupertatem vestram, ne moleste ferte: paupertatem dilexit, & docuit caelestis magister Christus, qui nascens praesepio ponitur, & nudus in cruce moritur.

Scitote paupertati socias adjungi sobrietatem, abstinentiam, & reliquas virtutes, quibus praelucere oportet ministros Dei.

Praeponite vobis sanctorum veterum patrum vitam, qui lucrum non spectabant, temporalia non quaerebant; & nihil tamen iis deerat: imo paupertate illis aliquando abundabat, quod aliis erogarent.

Ne igitur quia tenuem redditum habetis, luctum quaerite, nec quaestum vos appetendo, injuriam vestro ordini facite, avaritiae sordibus volutati.

Non saeculi vos mercatores, non mammonae ministri estis, seu Christi mercatores, nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, sed bonorum operum abundantia, cum charitate juncta facite thesauros in caelis.

Srudete vos lucrari animas Deo, & caeleste horreum augere.

Exemplo Sanctorum, vos paupertate, sobrietate, ad parsimonia ita agite, ut non modo a supervacanearum rerum usibus abstinentes, sed vestro etiam defraudantes victu, Ecclesias vestras, & Altaria exornetis, sartatecta habeatis, sacra supellectili instruatis. Alienis item necessitatibus subveniatis, & pauperibus opitulemini.

4. Qui uberiores Ecclesiasticos reddittus habetis, Ecclesias e quarum praediis fructus percipitis, eo magnificentius, & augustius, quo amplioribus bonis, bonisve, augustiorique liberalitate illae doratae sunt, illustri structura, praeclaro opere reficite, egregiis muneribus exornate,

nate, tum omni Ecclesiasticæ suppellectilis apparatu instruite.

Christi visceribus substantiam Ecclesiasticam erogate, pauperibus scilicet, peregrinis, viduis, pupillis, ægrotis, & in vincula conjectis, captivis: quibus egentibus, & esurientibus cum subvenire possitis, si alimenta necessaria denegatis, violatæ charitatis rei estis in conspectu Domini.

Memores estote ejus, quod a sanctissimo Patre Ambrosio scriptum est, sua fideles eo animo obtulisse Ecclesiæ ministris, ut per eorum manus, quorum fidei, atque integritati sua omnia tribuebant, ad pauperes pervenirent.

Vos item alii, quicumque estis, quorum fidei Christi patrimonium proprie ad divini cultus, pauperumque usum commissum est, cavete, ne ambitione, aut cupiditate prolapsi, in alium quam cui addictum est, convertatis: idque propterea sacrilegii rei, damnationem æternam subeatis.

5. Universi autem vos, & singuli Ecclesiastici ordinis homines, ut summatim complectamur, quæ muneris vestri sunt, vobiscum frequenter recolite, ministerium vestrum explere studete, sanctissima studia religionis, & officii vestri rebus aliis potiora ducite. In rerum divinarum, sacrarumque cognitionem omni cura incumbite: quæ divina, quæ sempiterna sunt, divitiarum, & honorum, & terrenarum rerum cogitationibus abjectis, amplectamini: restincto cupiditatum ardore, integros, castosque vos servate: mundi voluptates, quæ a divinis præceptis detorquent, declinate: prædiorum Ecclesiasticorum, quæ non avaritiæ præda, sed instrumenta charitati relicta sunt, reditu, & fructibus non abutamini: humilitati studete, charitatis opera præstate, induimini Dominum Jesum Christum: sanctorumque ejus facta imitamini, ut & horum imitatione, & illius in primis divinis præceptis institutisque conformati, in vocatione, qua vocati estis, digne Deo ambuletis, tum vitæ vestræ splendore laicis hominibus lumen præferatis ad vitam sancte instituendam, tum vos repositam vobis justitiæ coronam demum percipiatis.

Omnes præterea, & singuli, qui hujus Ecclesiæ ministerio adscripti aliquo modo estis,:& Diœcesim & Ecclesias, quas in ea obtinetis, quibusque adscripti estis, stationes vestras, in quibus manendum vobis sit, putate.

In illis ipsis residete.

Ecclesiasticas ipsas ædes habitate; ibique domicilium vestrum vere constituite, & habete.

Debitis muneribus, atque oneribus satisfacite.

Alia item agite, ac præstate ex præscripta Conciliaribus decretis fructuosæ, salutarisque residentiæ ratione.

6. Quicumque item Cleri minorum ordinum estis in Ecclesiis, quibus adscripti estis, singuli ordinis, quo initiati estis, functiones tali pietate obite, ut digni habeamini, qui deinceps altiorem gradum assecuti, sanctæ Dei Ecclesiæ inserviatis.

Nemo autem vestrum, quicumque estis, si alicui functioni estis deputati, ab Ecclesiastica statione, personalisque residentiæ munere discedat, nisi causis per Episcopum probatis, & etiam concessu litteris expresso.

Hæc quæ communiter, atque universe vos moniti estis, singuli servate, studiose, ac diligenter.

7. At præterea sigillatim, nominatimque vos, qui in Cathedrali Ecclesia dignitates obtinetis, Canonici item tum ejusdem Ecclesiæ, tum reliquarum quarumvis Ecclesiarum Collegiatarum, vel urbanarum, vel Diœcesanarum, quicumque sitis in omni Canonicalis disciplinæ officio ita agite, ut Canonice, nempe Canonum legibus ad vitæ vestræ institutum pertinentibus, & Constitutionum Provincialium, Diœcesanarumque rationi congruenter vivatis. Idque primo maxime studete, ut in conspectu Dei Omnipotentis puro corde, & casto corpore ministretis.

Tum singulis vos ordinis dignitati, aut Canonicatui annexi functiones explete: Canonicalisque muneris partes præstate omnes in choro, statis horis assistite, & ad Deum pro fidelibus, pias, religiosasque fundite precationes.

Dum eo loco estis, memores estote adesse Christum Jesum Dominum, cui servite cum timore, & tremore.

Non pigri, non somnolenti, non oscitanter adestote; non mente vaga, non vagis oculis, non indecenti corporis statu.

Attente, studiose, rite, pie, religiose, divinas laudes concelebrate: & psallite Deo in conspectu Angelorum, cantantes in cordibus vestris Domino.

In Choro nemo privatim, nemo tacite officium recitet; sed omnes pariter, quicumque adestis, senes cum junioribus, laudate nomen Domini in psalmis, hymnis, & canticis.

A quibuscumque colloquiis, & a litterarum, librorum lectionibus, atque omni vagatione abstinete.

Pro temporis autem, & officii ratione sedete, state, genuflectite, caput operite, & inclinate.

Accurate demum omnia observate, quæ eo de genere vobis præscripta sunt, ita ut vestro exemplo aliis Sacerdotibus, Clericisque, & recte, riteque psallendi, & sancte orandi, & pie agendi animum addatis.

In psalmorum autem, canticorum, & hymnorum intelligentiam studiose incumbite: ut, dum psallitis, pro sensuum sanctissimorum, quos mente concepistis, ratione, vos ad omnem pietatis, devotionisque affectum excitetis.

Non ordinariæ distributionis lucro adducti; sed Dei Charitate, religionisque cultu com-

commoti, divinis officiis adest, ut vare, ex animoque psalmi verba illa concinatis: Voluntarie sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est.

Divinis officiis absolutis, paululum omnes in Choro pie orate, inde abeundi signo per Præfectum dato, consurgentes, quo ordine ad Chorum accessistis, eodem in Sacristiam redite, ubi cappas, qui illas induti estis, & superpellicea sine strapitu ullo, aut susurratione deponite.

Canonicales vestros conventus statutis hebdomadæ diebus capitulariter habete.

Omnes qui debetis ad illos convenite.

Inde ne discedite nisi missione a capituli Præfecto impetrata.

Singuli ordine, & loco sedete.

Sententiam modeste dicite, & suo quisque loco, non præpostero.

A verbis scurrilibus abstinete.

In rebus consultandis rixas, jurgia, & contumelias cavete.

In initio, & fine uniuscujusque Capituli stantes orationes dicite.

Priori loco tractanda proponite quæ ad divinum cultum, ad spiritualis vitæ progressionem, ad Ecclesiasticam disciplinam tuendam, tum quæ ad rerum temporalium gubernationem pertinent, ne negligite.

Cætera hoc de genere toto servate, quæ Provincialibus constitutionibus vobis præscripta sunt.

Omnia in primis agite pace mutua, concordi voluntate, & charitate fraterna vos invicem diligite, Canonici enim estis, qui sicut pro collegii ratione ex antiquo instituto una in Collegiata Ecclesia, unoque item in Canonicali domicilio collocati fuistis, ita uno pacis, & charitatis fœdere, unaque animarum consensione conjunctissimi, sicut nascentis Ecclesiæ ministri, quorum erat cor unum, & anima una, experiundo videte, sicut in Psalmo scriptum est, quam bonum, & quam jucundum sit, habitare fratres in unum.

8. Quicumque vero estis, qui inter Canonicos, Præpositi, aut Archipresbyteri, aut alterius dignitatis nomen, gradumve obtinetis, sicut honore, & dignitate præstatis, ita virtutum exemplis, vigilantique in muneris, curæve partibus obeundis sollicitudine prælucete.

Parochi præterea, cæteri quicumque estis, atiam Præpositi, Archipresbyteri, aliive, qui animarum curam geritis, præter ea, quæ vos cum reliquo Clero communia universe monuimus, illa etiam, quæ præcipue de vobis decreta sunt, præstate omni sollicitudine.

In primis oves, vobis concreditæ, cognoscendæ sunt, & appellandæ nominatim, pascendæ, & custodiendæ item.

Animarum igitur numerum in Catalogum redigite ad præscriptam normam.

Eorum, qui baptizantur, qui item confirmantur, & compatrum etiam, qui adhibentur, nomina describite.

Matrimonia in Codicem refarte.

Parochiæ vestræ incolarum vitam, & mores investigate.

Indagate omni studio, si qui hæresi contaminati sint, aut suspecti: aut si qui sint, qui hæreticorum libros habent, vendeant, emant, importent, vel legant, eosque statim denunciate.

Monete etiam populum, ut id ipsum etiam præstet, ad nostri edicti præscriptum, quod statutis temporibus de more promulgate.

Perquirite de dictis, & factis eorum, qui ex hæreticorum finibus veniunt.

Dispicite, si qui e Parochiæ vestræ finibus ad loca proficiscantur, ubi impune prædicatur, quod a Catholica fide alienum est, tum etiam an ii profectionis facultate impetrata agant ad præscriptum decreti in Concilio Provinciali tertio promulgati.

Investigate præterea de iis, qui in vestra Parochia docent eorumdemque mores, vitam, & fidem observate, ac reliqua de iis ipsis præstate, quæ Conciliis Provincialibus præscripta, jussave sunt.

Videte, & cavete, ne superstitiones, magicæ cantiones, & ejusmodi diabolicæ superstitiones in populo vestro sint.

Cognoscite publicos peccatores, corruptores aliorum, concubinarios, adulteros, usurarios, blasphemos, & denunciate.

Cognoscite etiam alios populorum corruptores, qui festis diebus non Deo, sed aleis, ludis, choreis, diabolo serviunt, quique festorum diem cultum quovis modo violant, quales quales sint, neque observant Pontificia, neque Provinciales de diebus festis colendis constitutiones, aut Edicta Episcopalia.

Illos ab ea male agendi corruptela revocare, ac deterrere, omni pietatis officio studete; tum Episcopo etiam, sicut opus erit, significate, ut præ curæ Episcopalis officio salutare remedium afferatur.

Rursus agnoscite etiam pauperes, viduas, pupillos, cæterosque aliena ope egentes, quibus, & salutari consilio, & consolatione, & re subvenite, aut si minus re potestis, cohortatione alios accendite ad eos sublevandos.

Sique illorum gravior inopia deposcit, festis etiam diebus a fidelium liberalitate aliquid in Ecclesia colligendum curate, ut ab Episcopo præscribatur, quod ipsis in eleemosynam conferatur.

Seorsum etiam locupletes Parochiæ incolas convenite, quibus pauperum egestates proponite, & ostendite eis divitias a Deo propterea etiam esse tributas, ut inopibus succurrant.

Si qui autem potentiorum opibus in causa aliqua oppressi sunt, illos unice atque intime eorum patrocinio commendate, qui vel ex suscepto officio id præstare debent; vel quibus Episcopus hanc curam dederit.

Pa-

Pascite in primis populum vobis commissum prædicatione verbi Dei, salutaribus monitis, administratione Sacramentorum, item exemplo, & oratione.

In verbo Dei exponendo plane observata, quæ Constitutione Provinciali, & aliis concionatoribus, & vobis præscripta sunt.

Pueros festis Dominicisque diebus, in Doctrinæ Christianæ rudimentis instruite.

Provectioris ætatis homines ad eadem intelligenda invitate.

Patres, matresque familias monate, ut filios, filias, cæterosque quos in familia habent, ad statutas Doctrinæ Christianæ scholas ipsi conducant.

Confratrum qui iis scholis adscripti sunt, operam ad hoc institutum adhibere, curateque ut mutua inter eos charitas, morumque disciplina observatur.

Alios etiam ad tam pium opus amplectendum alacriores reddite, atque excitate, tum assiduis vestris cohortationibus, tum promulgatione thesauri spiritualis indulgentiarum, iis concessis, qui iis scholis ascribuntur: in illisque operam navant.

Ne omittite diebus festis inter Missarum solemnia aliquid ex iis, quæ in Missa leguntur, fidelibus exponere, & sanctissimi illius sacrificii mysterium aliquod explanare, & aliquando sanctiores illius sacrarum Cæremoniarum, rituumque rationes, & significationes explicare, quo diligentius instructi in dies sacrosancto illi Sacrificio religiosius intersint.

Doceta item, quomodo fideles signo Missæ celebrandæ dato se corde contrito ad eam sancte audiendam parent.

Curate, atque efficite perpetuis vestris monitionum officiis, ut in illa viri aperto capite, mulieres velato, & in omni ejus parte, utroque genu flexo, præterquam in Evangelio adsint.

Instruite etiam eos, quam religiosa non solum in Missæ sacro, verum etiam in divinis aliis officiis versandum.

Quando standum, quando genua flectanda, quando assurgendum.

Quam valde, dum illa fiunt, celebranturve, fugiendæ confabulationes, colloquia, deambulationes, strepitus, clamores, imo vero inanes cogitationes, quibus a pia meditationa, & mysteriorum, quæ aguntur, contemplationa, religiosaque oratione animus distrahitur, quam denique studiose vitanda reliqua omnia ab eorum officiorum sanctitate, & cultu alienæ.

Rursus quam sancte itam, quam religiose, & quam demisso, humilique habitu in supplicationibus, litaniis, & stationibus versandum sit.

Qua reverentia, quove pietatis studio in Ecclesiis, locisve sacris manendum sit, quæva ab illis procul abesse debeant, idque ex sanctionibus Pontificiis, Constitutionibus conciliaribus, Episcopalibus præterea edictis.

Qua etiam non solum intima religiosi animi præparationa, sed externa etiam, cultus pietate, modestia, humili genuflexione, & armis depositis, ad sanctissimam Communionem, tum etiam ad cætera sacramenta accedendum sit.

Tum doceta, ac monata, quomodo dies festi colendi, & sanctificandi sint.

Ostendite indignissimum esse sacris illis diebus non modo a nefariis operibus, illicitisque negotiis non abstinere; verum etiam religionis, ac pietatis opera non præstare omni diligentia.

Ac præterea nefas esse sacros dies ad maxima Dei beneficia colenda, summasque ei laudes persolvendas, ac debitum Sanctis honorem tribuendum institutos, ad illa traduci, quæ ab eo cultu abhorreant: qualia sunt tripudia, ludi, choreæ, spectacula, quibus ad turpes illecebras incitantibus, salutis humanæ hostis diabolus oblectatur.

Denunciate item statuta sacrorum temporum jejunia, doceta quomodo jejunandum, quæ peccati gravitas violandis sacris jejuniis.

Quæ præterea Christianæ pietatis officia in sanctorum vigiliis.

Quam sancte observandum quadragesimale jejunium: statutis autem solemnibus, vel Adventus, vel Septuagesimæ, vel aliorum temporum celebritatibus præmonete fideles, atque diligenter ex pastoralium etiam litterarum præscripta recitatione, ac ratione instruite ad sacra illorum temporum mysteria, sanctis pietatis officiis religiose colenda.

Ut iis omnibus pro temporum, solemnitatumque ratione illi instrui possint, sæpe monete, ut Dominicis, aliisque festis diebus, quemadmodum sacra Tridentina Synodus optat, ad Parochialem Ecclesiam conveniant.

Qua in re sæpius monitionem pastoralem eo de genere frequenti populo legite.

Sæpe autem, ac diligenter eosdam docete, quam assidue orandum sit.

Quomodo, & tacita supplicis mentis meditatione, & piis statis orationibus precandum.

Quam studiose, ac religiose suscipiendum vespertinæ communis orationis institutum, quam diligenter illud semel susceptum pie retinendum.

Idaoque cum alias sæpe in anno eam orandi rationem, cum indulgentiis concessis per summa capita explicate: tum præcipua diebus Concilio Provinciali tertio constitutis in maxima populi frequentia de scripto pronunciate, atque evulgate.

Dominicis diebus instruita populum, & monete, pro quibus oret, ut est in eodem Provinciali Concilio decretum.

Tum præterea, quas singulis hebdomadæ feriis, præcipuas precationes, Christianasque meditationes, atque in orando exercitationes sibi propositas in promptu habera possit.

Quam sæpissima vero sermonibus vestris populo proponite locos perpetuæ Christianæ meditationis

nis de Morte, de Judicio, de Inferno, de Gloria, & de præmio Paradisi.

Monete præterea sedulo, ac frequentissime patres, matresque familias, ut liberos familiamque suam ad pietatis, Christianarumque virtutum disciplinam religiose instituantur.

Ad hoc propterea patres familias inducite, ut de vitæ spiritualis ratione, & piis exercitationibus libros probatos domi suæ habeant, in quorum lectione versentur, seseque ac familiam instruant ad sancte agendum.

De patrum familias officio, familiæque institutione, editam in Concilio tertio Provinciali Constitutionem in Parochiali conventu legite, singulasque ejus partes explicate.

Tum alia præterea docete, quæ opportuna existimaveritis, quibus illi se, suamque familiam in Christianæ vitæ institutis, atque exercitationibus conforment.

In officinis etiam, & tabernis disciplinæ, vitæque Christianæ rationes observate: si quid autem, vel ab artificibus, vel ab institoribus operari, sive committi animadverteritis, quod dissolutæ disciplinæ sit, id officinarum, tabernarumve dominos graviter monete, ostenditeque ea in re officii sui partes.

Estis participes, & socii laborum, curæque Episcopalis, & in messe Episcopo commissa operarii estis; elaborate una cum eo, & contendite, ut populus, cujus cura geritur, tamquam purum triticum, auxiliante divina misericordia, congregetur in horrea cælestia.

Depositum custodi, inquit Apostolus Paulus; id quod vobis singulis dictum esse putate, ut in grege, tamquam deposito fidei, curæque vestræ commisso diligenter custodiendo, ab omnique peccati labe conservando, cogitationem, sollicitudinem, curam, studiumque omne collocetis.

Parochiæ igitur unicuique vestrum concreditæ disciplinam, cum a cæteris vitiis omnibus vos singuli sollicite custodite, tum curate etiam, ne odia, simulationes, inimicitiæ, factiones, temere jurandi, maledicendi, imprecandi pravæ consuetudines, ac ne detractiones quidem in ea sint.

At vitia in primis, & peccata, ad quæ populum procliviorem esse animadvertitis, reprehendite, atque exagitate.

Nec vero dissimulate peccata: sed annunciate populo scelera ejus: publice peccantes coram omnibus arguite, ut & alii timorem habeant.

Idque agite spiritu fortitudinis Domini, ut strenui ejus milites, bonam militiam militate, nihil plane trepidantes.

Si ab increpatione, vos monet S. Gregorius, reticueritis, quia contra vos odia insurgere reformidatis, non jam Dei lucra, sed vestra quæritis.

Non maledictis, non vexationibus, non calumniis, non alicujus generis contumeliis illud vel increpandi, vel palam arguendi officium deserite, modo Christi, & animarum saluti serviatis.

Rursus non aucupandæ hominum gratiæ studio id agere desistite: servus Dei non essem, si hominibus placerem, inquit Apostolus.

Væ vobis tacentibus, aut dissimulantibus, si grex curæ vestræ commissus perierit, sanguinem ejus de manibus vestris requiret justus, & omnipotens Deus.

Si igitur peccatur, ne in increpationibus verba vestra blandientia sint, sed, ut a Spiritu sancto scriptum est, stimuli sint, & quasi clavi, in altum defixi.

Instate opportune, importune, privatis etiam admonitionibus, consiliis, correptionibus, objurgationibus, ut peccantes adjutrice divina gratia, in viam salutis revocetis.

In usum etiam sancte ita revocate fraternam correctionem, ut non modo mutua Christiana charitate vos ipsos corripiatis, sed reliquos item præsertim Parochiæ incolas id charitatis, & correctionis officium recte doceatis.

Ad sermonum vero, admonitionum, correctionum partes explendas, locos vobis comparete, præcipue ex doctrina Catechismi Romani, in quo magna cum populorum vestrorum salutari utilitate versari diligenter potestis.

Neque ad hoc multiplicis vestræ Ecclesiasticæ tractationis genus negligite adjumenta, quæ aliunde utiliter capere potestis.

Cætera autem officia, quæ in sacramentorum administratione, in assidua ad frequentem eorum usum cohortatione, in ægrorum cura, in aliis Parochialis muneris functionibus, vobis Provincialibus, Diœcesanisque Conciliis præscripta sunt præstate, atque exequimini accurate, ad earumque Conciliarium Constitutionum, decretorumve normam, omni observantiæ, atque obedientiæ studio vos plane conformate.

Quæ vero decretorum Provincialium, vel Diœcesanorum partes ad laicos, eorumque Christianam disciplinam attinent, quo sæpius evulgatæ, atque inculcatæ, serventur diligentius; illas summatim vulgari sermone expressas, crebro, prout usu venerit, populis vestris proponite, denunciate, explicate, atque in consuetudinem inducite.

Quæcumque denique vel ad vos, vel ad laicos curæ vestræ commissos pertinent ea decreta quo maximo potestis studio, in omnem executionem, disciplinæque usum introducite. Videteque in primis, ac perpendite, quæ sint, & quam religiosæ muneris vestri partes: caveteque ut in officiis, & curæ vestræ functionibus non modo quicquam vos non committetis, sed ne omittatis quidem; cum in sacerdotali vita, pro muneris, quod sustinetis, ratione, tum graviores, tum longe plures, quam in cæteris hominibus esse possint, omissionis culpæ.

10 Vos præterea reliqui Sacerdotes, quicumque estis, quibus animarum cura non incumbit, cum alia omnia, quæ Ecclesiastici ordinis homi-

hominibus de divinorum officiorum cultu, de vitæ honestate, de studiis, & vitæ spiritualis exercitationibus, præscripta, aut monita generatim sunt, tum, quæ nominatim, sigillatimque ad præcipuam, vestram executionem attinent, præstate omnino.

11 Vos item reliqui Clerici inferiorum ordinum, quæcumque ad vos, vel nominatim, vel generatim spectant, agite omnia, sicut Clericalis vitæ ratio, Canonum, & Conciliorum decreta præscripta postulant.

Christi estis, nempe de sorte Domini & ipse Dominus sors, pars scilicet vestra; tales, præbete vos, ut & ipsi possideatis Dominum, & possideamini a Domino, vereque dicatis, Dominus pars hæreditatis meæ.

Filii mei nolite negligere; vos eligit Dominus, ut stetis coram eo, & ministretis illi.

Videte igitur, quam valde intentos vos esse oporteat ministeriis vestris, & quam magna vitæ, morumque castitate.

Proborum hominum tantum, præcipue Sacerdotum, vitæ spiritualis laude præstantium, familiaritate utamini; ex quorum consuetudine, tum fructus vos capiatis, tum Episcopus meliorem in die de vobis opinionem concipiat.

Majores veremini, & observate, eisdemque recte monentibus obtemperate.

Præter latinæ linguæ, & litterarum studia, Ecclesiasticæ in primis disciplinæ institutionibus diligenter incumbite,

Sic demum vos moribus, & vitæ modestia probate, ut & a Parochis, & a præceptoribus vestris, tum etiam a populo bonum testimonium Episcopus habeat, vosque dignos judicet, quos majoribus ordinibus adscribat.

12 Vos vero qui vel visitationis munus geritis, vel Clericalis disciplinæ curæ quovis nomine præfecti estis, vel in Diœcesi, Vicarii foranei constituti, in explendis muneris, atque officii vobis commissi partibus sedulo invigilate, atque elaborate.

Onus, quod sustinetis, quam grave sit, quam plenum curis perpendite, tum quam in eo vobis committendo spem, fiduciamque Episcopus habuit, videte: tum efficite ut ejus expectationi respondeatis, vigiliarum vestrarum, studiis, assiduaque sollicitudine.

Ecclesias, quæ in uniuscujusque vestrum ratione sunt, sedulo visitate, earumque partes singulas inspicite.

Pervestigate in uniuscujusque Parochiæ finibus, an aliqua publicorum peccatorum labes, an flagitia, quibus Episcopali cura Episcopus medeatur, necesse sit.

Universo Clero, pro rogatione commissa, invigilate diligenter: illudque in primis, videte, ut in disciplinæ Ecclesiasticæ moribus, atque officiis se contineat, clericalisque moderationis legibus congruenter vivat.

Indecentem ejus habitum omnino rejicite: morum sanctæ vitæ, sacrarumque litterarum, & institutionis Ecclesiasticæ studia, si quæ in eo languescunt, excitate.

Clerici autem minorum ordinum, in hoc maxime vobis commendati sint, ut illorum omnes, tum in vitæ moribus, tum in litterarum, Ecclesiasticæque doctrinæ studiis progressiones, accurate exploretis, atque ut maxime potestis, paternis cohortationibus, atque objurgationibus, iisque assiduis adjuvetis.

Ecclesiarum item cultum, nitorem, cæteraque ejus generis omnia curate vestra diligentia, quæ totis in Christi visceribus ab unoque vestrum expetitur.

Quæcumque vero, vel Provincialium, Diœcesanarumque Synodorum decretis, vel præcipuis instructionibus, vel visitationum jussis præscripta sunt, ea omnia, ut re ipsa præstentur, studiose perpetuo agite.

13 Hæc omnia, & singula his monitionibus nominatim, sigillatimque expressa, cuncta item reliqua, vel Conciliis Provincialibus, Diœcesanisque sancita, vel alio modo vobis præscripta: vos omnes, ac singuli, quorum interest, quanto potestis amore, & pietate non amplectimini solum, & legite, sed mente, animoque comprehendite, servate, omnique sollicita executione præstate, totosque vos ad cohortationum, admonitionum, Decretorum, Constitutionum rationem, accommodate. Quod omnes, ut faciatis, sicut nos pro Episcopalis nostri officii munere vos in hoc Diœcesano conventu ex Concilii Provincialis præscripto commune fecimus ita etiam unumquemque vestrum, per unigeniti filii Dei adventum, per ejus Crucem, perque animarum salutem obsecramus, obtestamur, divinaque constitutione monemus. Rursusque vobis ipsis universis, & singulis edicimus, si quis vestrum Constitutionibus, decretisque, vel Provincialibus, vel Diœcesanis, vestra causa editis, non paruerit, contra eum nos actores esse Ecclesiasticis, Canonicisque sanctionibus.

Cavete igitur ne quem vobiscum paterne modo agentem, sollicitequé monentem, & in conspectu Dei vos hoc sacro deprecantem, auditis, eundem rursus in hac vita non solum culpas vestras animadvertentem, sed in divino prætereà judicio easdem accusantem audiatis.

At ipse Deus & pater noster, & Dominus Jesus Christus dirigat vias vestras in omni sancta obedientia, exhortetur corda vestra, & confirmet in omni opere, & sermone bono: ita ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, per omnia ei placentes: sicque sanctis vestrarum virtutum progressionibus probati, appareatis ante Deum, & Patrem nostrum, in adventu Domini nostri Jesu Christi cum omnibus sanctis ejus. Amen.

F I N I S.

DIS-

DISTRIBUTIO, ET INDEX HUJUS PRAXIS.

PARS PRIMA.

De iis, quæ ante Synodum agenda sunt.

PARS SECUNDA.

De Ordine Synodi Diœcesanæ.

PARS TERTIA.

De iis, quæ Synodum sequuntur.

PARS QUARTA.

De Formulis variis ad prædicta.

F I N I S.

A P-

APPENDIX
EX LIBRIS BENEDICTI XIV.
DE SYNODO DIOECESANA
DE CAVENDIS IN SYNODALIBUS CONSTITUTIONIBUS.

Gravissimas sane quæstiones Benedictus XIV. tribus libris in suo de Synodo Diœcesana *volumine pertractavit, VII. scilicet, VIII. & IX., ut Episcopis ostenderet, quæ in Synodalibus Constitutionibus maxime essent cavenda. Quare ut nihil eorum, quæ ad Synodum Diœcesanam pertinent, omitteremus, simulque rerum Moralium tractatoribus consuleremus, tres illos, qui ceteris omnibus doctiores sunt, atque utiliores, libros ex aureo Pontificis illius opere excerpsimus, hicque recudendos curavimus.*

LIBER PRIMUS.

De his, quæ cavenda sunt in Constitutionibus Synodalibus.

„ Ne factæ ab Episcopo Synodales Constitutiones viribus careant, aut interpositæ ab illis appellationes earumdem executionem retardent, plurima detegemus vitia, ob quæ sæpius illas aut rescissas, aut saltem impugnatas vidimus, cum in minoribus constituti sacris Urbis Congregationibus studium, operamque nostram navavimus. Et quoniam hæc præcipua causa fuit, cur huic nostræ lucubrationi manus admoveremus; nimirum ut Episcopos de iis moneremus, a quibus in suis Constitutionibus cavere debeant: idcirco in hac re elucidanda diutius immorabimur.

CAPUT PRIMUM.

De cavendis quoad quæstiones nondum definitas: ubi de quæstione, an sit De Jure Divino residentia quoad habentes curam animarum.

„ Sapienter monet Fagnanus *in Cap. Sicut olim*, *n.* 82. *de accusat.* ne in Provincialibus Synodis facile quæstiones decidantur, inter Catholicos Doctores controversiæ, & a Sede Apostolica hactenus non definitæ: *In rebus dubiis, & de jure controversis, non facile definitiones fiant, præsertim ubi grave aliquod præjudicium parari potest, velut in materia Sacramentorum enodanda, aut explicandis casibus usurarum, & aliorum vitiorum, quibus timoratæ conscientiæ irretiri possunt.* Minus itaque erunt illæ finiendæ in Synodis Diœcesanis, aut quidquam in harum Constitutionibus dicendum, quo statui videatur, quid de illis sentiendum sit.

„ II. Cum sacræ Congregationis Concilii Secretarii munere fungebamur, quidam Episcopus, prudentia, ac doctrina præclarus, atque amicitiæ necessitudine nobis conjunctus, suas ad nos misit Constitutiones, quas paraverat, in sua futura Synodo mox promulgandas. In his animadvertimus, Parochis, aliisque animarum Rectoribus continuam inter suas oves residentiam præcipi, & commendari, utpote quæ iis injuncta esset jure naturali, & Divino: quod insuper, dicebatur, a Concilio Tridentino jam definitum. Præsulem amice admonuimus, ut suos Parochos quidem ad assiduam residentiam pro viribus excitaret, sed abstineret a jure determinando, ex quo residentiæ obligatio oriatur: quale enim hoc sit, Divinum ne, an mere Ecclesiasticum, disputant Theologi, & adhuc sub Judice lis est. Nostris monitis morem gessit Episcopus, e sua Constitutione verba expungens, quæ nobis displicuerant, sed simul nobis significavit, sibi innotuisse controversiam jam pridem inter Theologos exagitatam, sed eam existimasse a Concilio Tridentino decisam *sess.* 23. *cap.* 1. *de reform.* iis verbis: *Cum præcepto Divino mandatum sit omnibus, quibus animarum Cura commissa est, oves suas agnoscere; pro his sacrificium offerre: verbique Divini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere.... quæ omnia nequaquam ab iis præstari, & impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt &c.*

„ III. Ut amico Præsuli plene satisfaceremus, hæc nos illi reposuimus. Indubitatum est, assiduæ residentiæ onus cunctis animarum Pastoribus incumbere, illudque a Conciliis, & Patribus frequenter inculcari, quod, longa contexta canonum serie, fuse ostendunt Bartholomæus Caranza *opusc. de resid. Episcop. cap.* 7. & Thomassinus *de vet. & nov.*

„ *Ec-*

„ *Eccles. discipl. part. 2. lib. 3. a cap. 30. usque* „ *ad 36.* sed non ita certum est jus, a quo illud „ promanet; contendentibus plerisque, residentiam a jure Divino esse Episcopis, & „ Parochis imperatam; aliis exadverso ejus obligationem ad jus mere Ecclesiasticum referentibus. De hac controversia acriter disceptatum fuit in Concilio Tridentino ante *sess.* „ 6. sub Paulo III. sed ea vehementius recrudnit sub Pio IV. in conventibus habitis ante *sess.* 19. & 23. ac tanto studio in utramque partem versata est, ut plura pro utraque sententia exarata fuerint opuscula, quæ „ prodierunt Venetiis anno 1562. impressa typis Jordani Zileti. Cumque dissidentes se „ Patres haudquaquam invicem conciliari potuerint, tandem deliberatum est, ut novo „ quidem decreto cuncti animarum Pastores „ ad residentiam adigerentur, ac severæ pœnæ contumacibus infligerentur; nihil tamen definiretur de jure, quo iidem continue inter suas oves versari tenentur: „ quin immo ita decretum concinnandum Patres duxere, ut nihil inde alterutri sententiæ detraheretur: quæ omnia enarrantur a „ Cardinali Pallavicino *in histor. Concil. Trident.* „ *lib. 7. cap. 6. lib. 16. cap. 4. lib. 21. cap.* „ 12. Hanc Tridentini mentem cum perspectam habuerit Pius IV. in Allocutione habita ad Cardinales, & Episcopos Kalendis „ Martii 1564. quæ extat in Actis Consistorialibus, agens de residentia a Concilio Lateranensi sub Innocentio III. atque a Tridentino animarum Pastoribus, novis sanctionibus injuncta, hæc ad rem subdidit: *Licet* „ *vero neque in illo, neque in isto Concilio clare definitum sit, an residentia de jure Divino esse censeatur, quod neque etiam nos nunc* „ *ex improviso definire audemus.*

„ IV. Non ignoramus, quosdam præstantissimos Doctores contendere, quæstionem, de „ qua est sermo, etsi clare & expresse definita non fuerit, esse nihilominus virtualiter, „ & implicite, ut aiunt, a Concilio Tridentino decisam: quod hac argumentatione manifeste confici arbitrantur. Quo quisque jure obligatur ad finem, ad ea pariter obligatur, quæ ad assequendum finem sunt necessaria: atqui Episcopi, ceterique animarum „ Rectores, juxta Tridentinum, jure Divino obligantur ad pascendum sibi commissum „ gregem, atque ad pascendum, uti decet, & „ oportet, est necessaria residentia, quemadmodum idem Tridentinum declarat: igitur „ jure Divino iidem ad residentiam obligantur. „ Sed difficultas est in altera parte secundæ „ propositionis, quam minorem vocant: etenim non dixit Tridentinum, non posse oves „ pascere, qui non resident, sed *qui gregi suo* „ *non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt*: hæc autem verba commode referri queunt ad animum, cum vere „ intelligatur gregi suo invigilare, assistere, „ eumque non deserere, qui, etsi absens sit corpore, illius tamen regimini, & tutelæ sedulo excubat animo, juxta illud Apostoli 2. *ad* „ *Corinth.* 11. *Instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum*. Quamobrem aliquot ex Tridentini Patribus, qui prædictis „ decreti verbis obstiterant, metuentes, ne illis controversia decidi, & residentiæ præceptum juri Divino adscribi videretur, eorumdem verborum sensu penitus inspecto, postea „ acquieverunt: quod pariter refert laudatus Pallavicinus *cit. lib.* 21. *cap.* 12. *num.* 5. Ad hæc, „ docet S. Thomas 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 5. *in* „ *corp.* in qualibet obligatione præcipue spectandum esse obligationis finem: cum autem finis „ propter quem animarum Pastoribus residentia præcipitur, sit spiritale bonum animarum, quibus præsunt: exinde concludit Angelicus, quod, si eumdem finem assequi „ possint in absentia, tunc licite a suis ovibus „ iidem subducere queant. Et profecto, si residentiæ præcepto non satisfacit, qui ita inter „ suas oves versatur, ut animo ab illis absit, „ nullam gerens earumdem curam; quia tali „ pacto finem contemnit, propter quem residentia ei imperatur, sicuti sapientissime perpenderunt Patres Concilii Aquilejensis anni 1596. „ *rubrica* 5. *Quod de Episcoporum residentia a* „ *sacro Concilio Tridentino, & summorum Pontificum Constitutionibus cautum est, hoc non est* „ *intelligendum, ut præsentia assideant, nihil* „ *præterea agant, cum ex sacris canonibus residentia sit accipienda in eum sensum, ut sit laboriosa, non otiosa*; *id, quod duobus præsertim* „ *Tridentinæ Synodi verbis egregie exprimitur,* „ *ut pascant, & regant &c.* Collectionis Harduini *tom.* 10. *col.* 1886. ob oppositam rationem censebitur residentiæ præceptum adimplere, qui, etsi a suis ovibus corpus subducat, „ animo tamen iisdem adest, finem obtinet „ illas pascendi, & regendi, ad quem localis „ Pastoris præsentia dirigitur.

„ V. Hanc eamdem S. Thomæ ratiocinationem prosequentes illi Tridentini Patres, „ qui residentiæ onus a solo jure Ecclesiastico „ impositum affirmabant, adhuc clarius eam „ expoliverunt, atque exemplo illustrarunt, „ apud eumdem Pallavicinum *lib.* 16. *cap.* 4. „ *num.* 15. Contingit aliquando, ajebant, adeo „ exiguam esse diœcesim, cui Episcopus præest, „ tamque angustis limitibus coarctari, ut a „ loco suæ diœcesi finitimo, melius ipse, „ & commodius suas oves pascere, & regere „ queat, quam possit alius residens in amplissimæ diœcesis centro: si itaque in residentiæ obligatione, juxta doctrinam Angelici, „ spectandus est obligationis finis, non potest „ dici, quod residentiæ præcepto non obtemperet, qui in prædicto loco degit, unde „ pusillo suo gregi æque imminere, ac prospicere potest, ac alter, qui in amplissimæ suæ

„ suæ diœcesis præcipua urbe commoratur.
„ VI. Hæc nos amico Præsuli scripsimus „ eo dumtaxat consilio, ut sibi persuasum haberet, non esse a Tridentino definitam quæstionem, de qua loquimur, sicuti ipse opinabatur; non autem, ut illum distraheremus a sententia, quæ residentiæ obligationem jure naturali, & Divino, animarum Pastoribus injunctam defendit: ultro enim fatemur, hanc sententiam communiorem esse, eique fere omnes calculum adjecisse, qui post Tridentinum scripserunt, tam Theologos, quam Canonistas, inter quos Sotus *lib.* 10. *de justitia, & jure quæst.* 3. *art.* 1. Bellarminus *epist. ad Theanensem Episcopum nepotem suum*, post editionem Coloniensem anno 1619. aliasque, rursum vulgata post *Acta Legationis Helveticæ* Cardinalis Passionei, Vasquez *opusc. de Benefic. cap.* 4. §. 2. *num.* 121. Lessius *lib.* 2. *de just. & jur. cap.* 34. *num.* 153. Azorius *Instit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *quæst.* 1. Caranza *cit. tract. de resid. Episcop. cap.* 2. Navarrus *manual. cap.* 25. *num.* 121. Gonzalez *in Cap. Relatum, de Cleric. non residen. num.* 6. *& seq.* Fagnanus *in Cap. Ex parte, eod. tit. num.* 21. *& seq.* Zoesius *ad eumd. tit. num.* 2. Zypæus *num.* 7. Pirhing *num.* 11. aliique innumeri.

„ VII. Quod autem accidere posse, *numero præcedenti* indicavimus, id re ipsa contingit in sex Episcopis Cardinalibus, Ostiensi, Portuensi, Sabinensi, Albanensi, Prænestino, & Tusculano, qui ut omnibus notum est, in Collegio S. R. E. Cardinalium principem locum obtinent, suppresso per Callistum II. septimo Episcopatu suburbicario, sanctarum videlicet Rufinæ & Secundæ, seu Sylvæ Candidæ olim nuncupato, cujus Cathedram & Diœcesim idem Pontifex Portuensi Ecclesiæ perpetuo univit. Sex hujusmodi Episcoporum Diœceses Urbi Romæ admodum proximæ sunt, ac pene contiguæ, sed tamen a Diœcesi Romana vere distinctæ & separatæ, ut etiam colligere licet ex nostra Constitutione 115. §. 21. *Bullarii nostri tom.* 1. Cum vero prædicti Episcopi Cardinales in ipsis Diœcesibus non resideant, sed Romæ moram ducant, summo Pontifici assistentes, & Apostolicæ Sedis servitiis addicti, licet aliquando ad visitandas easdem Diœceses se conferant, ut alibi videbitur, sicque a residentia in propriis Diœcesibus ex dispensatione Pontificia plerumque absint: hinc aliquis argumentum desumere posset, ut sustineret, residentiæ debitum, non a præcepto Divino, sed ab Ecclesiastica institutione provenire. Neque porro ullum nobis onus incumberet huic argumento respondendi; cum nos nec uni, nec alteri ex præmissis sententiis adhærere professi simus. Sed, quoniam diximus, communiorem post Tridentinum esse opinionem illam, quæ residentiæ præceptum a jure Divino desumit, silentio minime prætereundam censemus responsionem, quæ dari possit ab hujus sententiæ propugnatoribus: nimirum, Cardinales Episcopos suburbicarios, dum in Urbe resident, ut Romano Pontifici, & Ecclesiæ universalis negotiis operam præstent, satisfacere debito residentiæ, si non materialis, at saltem formalis; quod quidem summa facilitate adimplent ob parvam Diœcesium sibi commissarum ab Urbe distantiam: Romanum vero Pontificem, dum sciens & prudens id fieri patitur, & tacitam ipsis dispensationem a residentia materiali concedit, non eos quidem a legis Divinæ vinculo absolvere, sed interpretando definire, Divinam legem illos in casu, de quo agitur, ob adjunctas rerum circumstantias, nequaquam adstringere. Et hæc sane responsio conformis est doctrinæ S. Thomæ *in quodlibet.* 9. *art.* 15. cui post Covarruviam, Sotum, & Vasquez, plenissime adhæret Fagnanus *in Cap. Ex parte, num.* 57. *& seq. de Clericis non residen.* quamque etiam late exornat Hurtadus *in suis Resol. Moral. de Residentia tom.* 1. *resol.* 9. *num.* 29. *& seq.* Specialiter autem, pro eo quod pertinet ad prædictos sex Episcopos suburbicarios, plura habet Cardinalis Brancatius in sua dissertatione *De Optione sex Episcopatuum*.

CAPUT SECUNDUM.

Iterum de cavendis quoad quæstiones nondum definitas, ubi de ea, an Clerici Beneficiarii sint domini, vel administratores Fructuum suorum Beneficiorum.

„ Minus nobis arrisit, quod in alia offendimus Synodo, ubi, illata mentione gravis obligationis, quam habent Clerici Beneficiarii, Beneficiorum, quæ possident, fructus, suæ honestæ, decentique sustentationi superfluos, erogandi in pauperes, aliasve pias causas, ejusmodi obligationis hæc ibidem afferebatur ratio, nimirum, *quia Clerici Beneficiarii non sunt prædictorum fructuum Domini, sed meri dispensatores:* quamquam enim commendaverimus consilium Episcopi, renovandi, seu verius inculcandi observationem præcepti, quo singuli obstringuntur Beneficiarii: neutiquam tamen visa est approbanda adjecta præcepti ratio, qua videbatur assumi, quasi decisa controversia, etiamnum inter Doctores agitata, de qua statim.

„ II. Quidquid sit, an, juxta priorum Ecclesiæ seculorum disciplinam, Ecclesiasticis Beneficiis gaudere possent, quibus opulentum suppetebat patrimonium, quod negare videntur Hieronymus *epist. ad Nepotianum*, Julianus Pomerius *de vit. contemplat. lib.* 2. *cap.* 9. aliique Patres, congesti a Thomassino *de Vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 4. certum est, hac nostra tempestate, etiam Clericis divitiis affluentibus Ecclesia-

„ ftica Beneficia conferri: neque eft, qui dubitet, quin iidem verum dominium habeant redituum, quos ex proprio percipiunt patrimonio; in quorum proinde mala distributione, aut etiam pravo usu, possunt utique contra alias virtutes, perinde ac laici, non vero contra strictam justitiam peccare.

„ III. Certum pariter est, ante factam divisionem bonorum Ecclesiasticorum, debuisse Episcopum, ad quem pertinebat eorumdem administratio, partem singulis assignatam fideliter elargiri, nec potuisse, absque violatione justitiæ commutativæ, pauperes fraudare ea quarta parte proventuum, quæ, juxta ejus ævi disciplinam, erat pauperum indigentiis sublevandis destinata; quod quidem onus, ex eadem profluens justitiæ virtute, iis in locis, in quibus nondum facta est prædicta divisio, etiamnum incumbit Episcopis, Abbatibus, aliisve Beneficiariis, quorum Ecclesiasticis reditibus sunt illi admixti, pauperibus, ac Ecclesiæ fabricæ, juxta priscam institutionem attributi; ex quibus propterea si aliquid sibi usurpent, sunt injusti rei alienæ detentores, & tenetur ad restitutionem.

„ IV. Certum denique est, etiam posita Ecclesiasticorum bonorum divisione, & assignata jampridem pauperibus quarta parte fundorum ad Ecclesiam pertinentium, ex quibus, putant Doctores, erecta, & dotata fuisse hospitalia, aliaque instituta opera pia, ad eorumdem pauperum commodum; adhuc nihilominus teneri Clericos Beneficiarios, reditus, quos ultra sui honestam sustentationem ab Ecclesia percipiunt, distribuere in pauperes, aliave pia opera erogare, nec posse, absque gravi peccato, in convivia, ludos, venationes, & similes profanos usus impendere, aut consanguineis elargiri, nisi tamquam pauperibus, si vere pauperes sint, & tunc, ut minus egeant, non ut ditescant.

„ V. Hanc obbligationem omnes Ecclesiæ canones aut imponunt, aut omnibus impositam agnoscunt, qui Ecclesiæ militant stipendiis. Canon 37. *tom.* I. Collectionis Harduini *col.* 18. inter Apostolicos, decernit: *Omnium rerum Ecclesiasticarum Episcopus curam gerat, & eas administret, tamquam Deo intuente. Non liceat autem ex eis aliquid sibi vendicare, vel propriis cognatis, quæ Dei sunt, largiri. Sin autem sunt pauperes, ut pauperibus suppeditet: sed non eorum prætextu vendat, quæ sunt Ecclesiæ.* Huic innumeri consentiunt canones collecti a Gratiano *caus.* 12. *quæst.* 1. aliique quos profert Theopilus Raynaudus *in Opusculo*, cui titulus *Mala e bonis Ecclesiæ, lib.* 2. *sect.* 3. *cap.* 3. *num.* 12. *Oper. tom.* 12. Et, ne quis hasce Ecclesiæ sanctiones ad solum tempus referre credat, quo nondum facta erat prædiorum, aliorumque fundorum, ad Ecclesias spectantium, divisio, audiat Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 1. *de reform.* ubi, postquam Episcopos monuit, ut modesta supellectili, mensa, ac frugali victu sint contenti, iisdem interdicit: *Ne ex reditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresve suos augere studeant, cum & Apostolorum canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent; sed, si pauperes sint, iis, ut pauperibus, distribuant; eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa: immo, quam maxime potest, eos sancta Synodus monet, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, unde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus deponat. Quæ vero de Episcopis dicta sunt, eadem non solum in quibuscumque Beneficia Ecclesiastica tam Secularia, quam Regularia obtinentibus, pro gradus sui conditione, observari, sed & ad S. R. E. Cardinales pertinere decernit.* Scimus utique, Magistrum Lorcam hunc Tridentini locum intellexisse, non de Beneficiorum fructibus, seu eorumdem portione Ecclesiæ Prælatis, aliisque Clericis attributa, sed de bonis immobilibus mensæ Episcopalis, aliorumque Beneficiorum, quorum dominium est penes Ecclesiam. At ipsamet allegata Tridentini verba turpiter deceptum Lorcam evincunt: etenim Tridentinum loquitur de illis bonis, quibus fas est Beneficiariis sublevare suorum consanguineorum, si qua vere premantur, inopiam: nemo autem dicet unquam, posse in istos conferri bona immobilia Præbendarum, quemadmodum scite ponderat Sylvius *in* 2. 2. *D. Thom. quæst.* 185. *art.* 7. *conclus.* 5. Quocirca nullus omnino Doctor, præter unicum Lorcam, ausus fuit unquam eximere Beneficiarios a gravi obligatione distribuendi reditus Ecclesiasticos, suæ honestæ sustentationi superfluos, in pauperes, aliave pia, & religiosa opera: quod eruditissimus Raynaudus, quo fortasse nullus accuratius Doctorum placita hac de re perquisierat, testatum reliquit, *cit. loc.* inquiens: *Denique nemo plane Doctorum dissentit, sive inter Theologos scholasticos, sive morales, sive inter Jurisperitos, ita ut quamvis jampridem lites, & dissidia efferbuerint inter Doctores quoad dominium fructuum superfluorum, sitne penes Beneficiarios, an penes alios, tamen quoad peccatum grave in dispensatione superfluorum aliter, quam ad pios usus, nemo plane, plane inquam nemo, dissentiat.*

„ VI. Hæc, ut diximus, certissima sunt. Verum, quod modo a Raynaudo audivimus, acriter decertatur de titulo, seu causa, e qua prædicta gravis oriatur obligatio. Plerique, præcipue ex antiquioribus, eam oriri arbitrantur ex stricta justitia: docent siquidem, Clericos meros esse administratores, non autem dominos Ecclesiasticorum proventuum, qui honestæ ipsorum sustentationi supersunt; ac proinde eos impendentes in usus pro-

„ profanos, tamquam reos violatæ justitiæ, obligant ad restitutionem aut Ecclesiæ, aut „ pauperibus faciendam: idemque restitutionis „ onus imponunt lusoribus, consanguineis, ceterisque pecuniam a Clericis recipientibus, „ quam certo sciunt ex Ecclesiastico Beneficio „ illis obvenisse. Ita, præter antiquiores, sentiunt Navarrus *de Ecclesiast. redit. quæst.* 1. *monit.* 21. *num.* 1. Azor. *Instit. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 8. §. *Prima igitur*, & §. *Quod attinet*, Comitolus *Respons. moral. lib.* 1. *quæst.* 70. & 71. Moneta *de distribut. part.* 3. *quæst.* 1. *num.* 14. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. de Sacram. Ord. lib.* 2. *cap.* 5. *regul.* 9. & *regul.* 10. Genettus *Theolog. moral. tom.* 2. *tract.* 1. *de Benefic. cap.* 11. Continuator Prælectionum Honorati Tournely, *tract. de Benefic. cap.* 4. *art.* 3. *conclus.* 1. Cardinalis Capisuccus *in suis Controvers. Theolog. controv.* 30. *per tot.* sed speciatim §. 5. & *seq.* quorum opinioni præcipuum fundamentum præbent cum Canones asserentes, bona Ecclesiastica esse *Patrimonium Christi*, sicuti habetur *in Cap. Cum secundum*, *de præben. & dignit. Res Ecclesiæ, & patrimonium pauperum*, uti dicitur *in Can. final.* 16. *quæst.* 1. tum Ecclesiæ Patres, qui furti, & rapinæ reos faciunt Clericos expendentes reditus Ecclesiasticos in profanos usus, inter quos Hieronymus *in cap.* 3. *Isaiæ vers.* 14. *in fin.* ubi ait: *Rapina pauperum in domibus eorum est, quando replent thesauros suos, & Ecclesiæ opibus abutuntur in delicias, publicasque stipes, quæ ad sustentationem pauperum datæ sunt, vel sibi reservant, vel propinquis distribuunt, & alienam inopiam, suas, suorumque faciunt esse divitias:* Bernardus *in epist.* 2. *ad Falcon. Canonic. Regul. num.* 11. *Quidquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est:* aliique relati a Thomassino *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 3. *lib.* 3. *a cap.* 26. *usque ad* 33.

„ VII. Alii ex adverso, attribuentes Clericis „ verum dominium etiam superfluorum redituum, quos ab Ecclesia percipiunt, existimant gravem obligationem illos erogandi in pauperes, aliisve piis operibus applicandi, non oriri ex stricta justitia, sed vel ex lege charitatis, & misericordiæ, Clericos Beneficiarios præ aliis adstringentes; vel cum Cardinali de Lugo *de justit. & jur. tom.* 1. *disp.* 4. *num.* 16. ex virtute religionis; vel cum Lessio *lib.* 2. *de just. & jur. cap.* 4. *num.* 47. & Haunoldo *de justit. & jur. tom.* 1. *tract.* 4. *num.* 82. ex positivo præcepto Ecclesiæ: quamobrem prædictos reditus elargientes consanguineis, aliave dissipantes, a gravi quidem culpa non excusant, sed a restitutionis onere absolvunt. Hanc sententiam inter ceteros, propugnant Bannes 2. 2. *quæst.* 32. *art.* 6. Dominicus Soto *de just. & jur. lib.* 10. *quæst.* 4. *art.* 3. Sylvius *in* 2. 2. *D. Thomæ, quæst.* 185. *art.* 7. *conclus.* 4. Molina *tract.* 2. *de just. & jur. disp.* 143. Vasquez *de reditib. cap.* 1. §. 2. *dub.* 1. Covarr. *in Cap. Cum in officiis, de testam. num.* 7. Sarmiento *de reditib. Eccles. part.* 4. *cap.* 6. *num.* 2. Marsilius *eod. tract. part.* 2. *cap.* 1. 15. & 35. Gonzalez *in Cap. Si quis sane, de peculio Clericorum, a num.* 6. *usque ad fin.* Fagnanus *in eod. Cap. a num.* 1. *usque ad* 6. Barbosa *Jur. Eccles. lib.* 3. *cap.* 17. aliique ab his allegati, qui suam opinionem duobus potissimum sustentant argumentis. Primum desumunt ex Beneficiorum origine, quod in hunc modum exponunt. Cum Ecclesiæ proventus, inquiunt, in communi administrabantur, & quarta illorum pars, statis temporibus, in Clericos distribuebatur Ecclesiæ obsequiis addictos, nemo facile credet, alterum ex his evenisse; nimirum vel singulos Clericos adeo exiguam redituum portionem, ubique locorum, atque e qualibet Ecclesia participasse, quæ tantum ad necessariam sustentationem iisdem sufficeret; vel, si aliquid ultra sui honestam sustentationem perciperent, illius portionis dominium non fuisse penes illos, quibus ceteroquin dabatur in pretium, & mercedem laboris. Jam vero, pergunt, cum, post factam bonorum divisionem, quartæ parti, inter Clericos olim dividendæ, subrogatæ sint Præbendæ, & subrogatum induat naturam ejus, cui subrogatur; necessario inde consequi videtur, ut una cum possessione Præbendæ, omnium ejusdem Præbendæ fructuum dominium Beneficiarii consequantur.

„ VIII. Alterum argumentum eidem opinioni suppeditat Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 1. & *sess.* 24. *cap.* 12. *de reform.* quibus in locis decernit, ut Beneficiarii, qui e Beneficii loco sine legitima causa diu absunt, aut Fidei professionem intra præscriptum tempus emittere negligunt, suorum Beneficiorum fructus *non faciant suos:* hinc enim, per argumentum a contrario, infertur, quod, si in loco Beneficii resideant, & Fidei professionem debito tempore emittant, eosdem fructus *faciant suos*. Facere autem *fructus suos*, idem omnino esse, ac eorumdem dominium acquirere, patet *ex Cap. unic. de Clericis non residen. in* 6. ubi Bonifacius VIII. loquens de distributionibus quotidianis, iis dumtaxat erogandis, qui Divinis intersunt, ait: *Qui vero aliter de distributionibus ipsis quidquam receperit .... rerum sic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas suas.*

„ IX. Neque hujus sententiæ patroni aliquid roboris inesse putant argumentis in contrarium allatis. Ad primum enim reponunt, bona Ecclesiastica recte dici *Patrimonium Christi*, quia scilicet Christi intuitu, ejusque amore sunt in Ecclesiam collata: nuncupantur

„ etiam *Res Ecclesiæ*, quia Beneficialium fundorum dominium penes Ecclesiam est: ac „ denique appellantur *Patrimonium pauperum*; „ tum quia Clericis dantur, qui solis Ecclesiæ „ stipendiis olim victitabant, eorumque plerique etiamnum, præter id, quod ab Ecclesia „ percipiunt, aliud non habent unde valeant „ sustentari; tum quia singuli Beneficiarii gravi obstringuntur præcepto elargiendi pauperibus quidquid, ultra propriam sustentationem, ex Ecclesiæ bonis acquirunt. Ad allegata autem Patrum testimonia, eos ita loquutos, respondent, oratoria quadam exaggeratione, qua etiam in divites laicos, pauperum indigentiis non subvenientes, interdum invehi consueverunt: Hieronymus enim, relatus a Gratiano *sub initium distinctionis* 42. ait: *Aliena rapere convincitur, qui ultra necessaria sibi retinere probatur*: & Ambrosius, seu quicumque sit Auctor *sermonis* 81. qui inter Ambrosii Opera circumfertur, relatus *in Can. Sicut, dist.* 47. omnes divitiis affluentes ita alloquitur: *Quis tam injustus, tam avidus, tam avarus, quam qui multorum alimenta, suum non usum, sed abundantiam, & delicias facit? Neque enim minus est criminis habenti tollere, quam, cum possis, & abundes, indigentibus denegare. Esurientium panis est, quem tu detines; nudorum indumentum est, quod tu recludis; & miserorum redemptio est, & absolutio, pecunia, quam tu in terram defodis.*

„ X. Porro tam Auctores primæ, quam secundæ sententiæ, sibi suffragari contendunt „ Angelicum Doctorem. Duplici in loco S. „ Doctor hanc versavit quæstionem, in Quodlibetis nimirum, & in Summa. In Quodlibetis, quæ circa annum 1257. ab eo scripta testantur Echard. *de Scriptoribus Ordinis Prædicatorum tom.* 1. *pag.* 272. & Touron *in Vita S. Thomæ pag.* 153. aperte adhæret posteriori sententiæ: etenim *quodlibet.* 6. *quæst.* 7. *art.* 12. *ad* 3. hæc habet: *Aliter dicendum est de illis Ecclesiasticis bonis, quæ principaliter sunt attribuenda necessitatibus pauperum, & ex consequenti necessitatibus Ministrorum, sicut sunt bona hospitalium, & aliorum hujusmodi; & aliter de illis bonis, quæ sunt principaliter attributa usibus Ministrorum, sicuti sunt Præbenda Clericorum, & alia hujusmodi. Nam in primis bonis peccatum committitur, non solum ex abusu, sed etiam ex ipsa rerum conditione, dum aliquis in suos usus assumit, quod est alterius; & ideo tenetur ad restitutionem, tamquam defraudator rei alienæ. In secundis vero bonis non committitur peccatum, nisi per abusum, sicut & de bonis patrimonialibus dictum est: unde non tenetur quis ad restitutionem, sed solum ad pœnitentiam peragendam.*

„ XI. Post exarata Quodlibeta, suadente „ Clemente IV. qui mense Februario 1265. fuerat „ Pontifex renunciatus, operam dare cœpit „ Angelicus suæ conscribendæ Summæ Theologicæ, & Secundam Secundæ circa annum 1269. absolvit, uti prosequuntur Echard. *cit. loc.* & Touron *pag.* 203. In hoc „ autem postremo Opere, nempe 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 7. sententiam retractasse, quam in „ Quodlibetis docuerat, contendunt plerique „ ex iis, qui primam opinionem propugnant. „ Verum, ut ingenue loquamur, in hoc ipso „ Theologicæ Summæ loco, quem illi Doctores sibi favere ajunt, videtur Angelicus „ doctrinam confirmare, quam *in citato quodlibeto* 6. tradiderat: præmissa siquidem distinctione bonorum, & differens de Ecclesiasticis proventibus, Episcopi sustentationi assignatis, inquit: *De his autem, quæ sunt specialiter suo usui deputata, videtur esse eadem ratio, quæ est de propriis bonis.* Nihilominus tamen, quia hic S. Thomas non ita perspicue, sicuti alias solet, mentem suam explicuit, ideo Genettus, ne sibi contrarium fateatur Angelicum, cujus doctrinæ est addictissimus, de ejusdem, hac in re, sententia ita *cit. loc.* concludit: *Licet autem Angelicus Doctor singulari quadam perspicuitate mentem suam ut plurimum aperire soleat, nullumque reliquat de veritate opinionis, & mentis suæ dubitandi locum, fatendum tamen, illum, in hac quæstione resolvenda, verbis ita in speciem ambiguis usum esse, ut, etiamsi insigniores illius discipuli significarint, docuerintque, quod, juxta ejusdem Sancti Doctoris mentem, Beneficiati non possunt esse domini redituum Beneficiorum suorum; attamen nonnulli reperti sunt, qui contrario plane modo illius mentem interpretati sunt, & fundamentum suæ sententiæ hauserunt ex quodlibeto sexto.*

„ XII. Aliud suæ opinioni præsidium comparare studuit Natalis Alexander ab auctoritate S. Caroli Borromæi in cujus Concilio „ Mediolanensi I. definitum affirmat, Beneficiarios non esse dominos Ecclesiasticorum redituum, qui suæ honestæ sustentationi supersunt, eosque in profanos usus impendentes, „ ad restitutionem ab eodem adactos. Verum „ nos, qui nullius partis studio abrepti sumus, „ nihil ejusmodi a S. Carolo decisum comperimus: etenim in primo Concilio Provinciali Mediolanensi, ad restitutionem obligantur „ Beneficiarii non satisfacientes oneribus, suis „ Beneficiis impositis, quique reditus ad „ certos usus, puta ad Templorum ornatum, vel ad dotandas virgines, a fundatore „ designatos, sibi usurpant, aut propria auctoritate in alios vertunt usus, de quibus decernitur *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 3. *Quod si facere omiserint, sed eos fructus sibi vindicare, vel ad alios transferre ausi fuerint, vel in quem debent usum non impenderint, se ex sacris Canonibus, & sanctorum Patrum sententia, sacrilegii reos esse intelligant, & e-*

„ *& eorum omnium necessaria restitutione teneri*, „ *neque ulla omnino*, *etiam immemorabili*, *consuetudine excusari*. Sermonem postea instituit „ Concilium de Ecclesiasticis proventibus, „ quos interdum Beneficiarii uberius percipiunt, quam ad vitam honeste traducendam „ propria cujuslibet requirat conditio; & de „ hisce eosdem Beneficiarios in hunc modum „ alloquitur: *Dubitare non debent ad eum finem* „ *hanc copiam illis esse attributam*, *ut præter* „ *ea*, *quæ ad victum*, *& cultum eorum satis* „ *essent*, *suppeterent etiam*, *quibus Divini cultus ornatus*, *& splendor conservaretur*, *&* „ *pauperum inopia*, *& indigentia sublevaretur*. „ Monet deinde, ac per viscera misericordiæ „ Jesu Christi obtestatur Clericos, quibus annui reditus redundant, ne hisce abutantur „ in augendis consanguineis, aut in nutrienda vanitate, & luxu fovendo; sed ut „ memores propriæ obligationis, illos pauperibus distribuant, nulla tamen facta mentione „ justitiæ, immo potius sola indicata lege charitatis, qua ad id faciendum obstringantur: „ ait quippe: *Ex eo vero*, *quod supererit*, *si* „ *necessaria pauperibus alimenta denegarint*, *intelligant*, *se*, *quos non paverint*, *occidisse*; „ *atque ob violatam sanctissimæ charitatis legem*, *mortale peccatum commisisse*, *quo sibi* „ *iram in die iræ thesaurizaverunt*.

„ XIII. Quod tamen a S. Carolo decisum „ negamus, ultro concedimus, in nonnullis „ Diœcesanis aliorum Episcoporum Synodis affirmari, & veluti certum assumi: in Synodo quippe Nonantulana, anno 1688. habita „ a Cardinali de Angelis, legimus: *Superfluos* „ *Ecclesiæ reditus in pios usus expendant*, *memores*, *illorum non esse dominos*, *sed tantum* „ *commendatarios*, *& administratores*: & in „ Synodo Veliterna, habita a Cardinali Cybo „ anno 1698. *Quicumque reditus Ecclesiasticos* „ *possident*, *noverint*, *res Ecclesiæ nihil aliud* „ *esse*, *quam vota Fidelium*, *pretia peccatorum*, „ *& patrimonia pauperum*, *earumque propterea* „ *ministros se esse*, *non dominos*, *ut*, *quod illis superest*, *in pauperum necessitatibus erogent*. Licet autem nos ejusmodi Episcoporum effata haudquaquam reprehendamus, „ cum liberum illis fuerit sententiam amplecti, „ quam innumeri Theologi laudabiliter propugnant, & tutiorem esse, atque in praxi „ consulendam, etiam alii, qui pro contraria „ stant, Doctores fatentur, inter quos Lessius „ *de just. & jur. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 42. & „ Duvallius *in* 2. 2. *D. Thom. part.* 2 *Tract. de* „ *charitate*, *& eleemosyna quæst.* 8. *art.* 6. attamen consultus existimamus, ut Episcopus „ in Synodo abstineat a quæstione decidenda, „ suoque calculo adjicendo alteri ex controversis inter Catholicos opinionibus. In hoc autem proposito nos obfirmant Patres Concilii „ Tridentini; scimus etenim, enuntiatum decretum *sess.* 25. *cap.* 1. *de reform.* quo interdicitur Episcopis, ne ex reditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresque suos augere „ studeant, ita prius fuisse efformatum, ut „ ejusmodi prohibitionis hæc ibidem adducere„ tur ratio, videlicet, quia *Ecclesiasticorum proventuum dispensatores tantum sunt*: & tamen „ hæc postrema verba in generali Congregatione, habita die 23. Novembris 1563. visa „ sunt Patribus expungenda, & re ipsa expuncta sunt; quoniam Cardinalis a Lotharingia „ Archiepiscopus Remensis, Petrus Guerrerus „ Archiepiscopus Granatensis, aliique Præsules illis intercessere, ne detrimentum afferrent sententiæ, ut ipsi ajebant, valde communi, quæ Ecclesiasticorum etiam superfluorum proventuum dominium Beneficiariis attribuit. Rem totidem fere verbis narrat Cardinalis Pallavicinus *hist. Concil. Trident. lib.* 24. *cap.* 3. *num.* 4. neque inficiatur Paulus „ Sarpi *ejusdem Concil. hist. lib.* 8. quamvis, „ ut indulgeat suo genio aut impugnandi, aut „ saltem obscurandi veritatem, decreto obstitisse afferat, non Cardinalem a Lotharingia, „ neque Archiepiscopum Guerrerum, sed Episcopum Sulmonensem; quod tamen falsum „ esse, fatetur etiam modernus Auctor, qui „ Sarpi historiam in Gallicum sermonem vertit, eodemque, quo Sarpus, infectus veneno, lividis notis aspersit, uti legere est *tom.* 2. *pag.* 724. *num.* 22. Quocirca, si Concilii „ Tridentini Patres noluerunt quæstionem attingere inter Catholicos exagitatam, jure „ meritoque nos consulendum duximus Episcopis, ne illam in suis Synodis definiant, aut „ tamquam definitam assumant.

„ XIV. Urgeant ipsi, & inculcent suis Clericis, ex Ecclesiæ stipendiis victitantibus, „ gravem obligationem, quam habent, elargiendi pauperibus, aliisve piis usibus applicandi sibi redundantes Ecclesiasticos reditus; sed adhuc latentem hujus obligationis „ originem non investigent: ut enim ajebat „ Cardinalis Bellarminus in Epistola ad Theanensem Episcopum nepotem suum *contr.* 8. „ *&* 9. parum refert determinare, unde illud „ proveniat gravis obligationis vinculum, quo „ ceteroquin omnes Beneficiarios obstringi, indubitanter scimus: *Non disputo* (inquit Bellarminus) *quæstionem illam*, *an Prælati sint* „ *vere domini redituum Ecclesiasticorum*, *& an* „ *teneantur restituere*, *quæ male expenderunt*. „ *Parum enim refert*, *utrum Prælatus damnetur ad inferos*, *quia peccavit contra justitiam*, „ *an quia peccavit contra charitatem*, *non bene distribuendo facultates suas*. *Solum quæro*, *in quos usus debeat expendere suas Ecclesiasticas facultates*, *ut non amittat vitam* „ *æternam*.

CAPUT III.

Regula in præcedentibus capitibus tradita limitatur.

Accidit interdum, rem aliquam in quæstionem adduci nondum ab Ecclesia definitam, & nihilominus integrum esse Episcopo, aliquid de illa decernere, citra violationem regulæ, quam modo tradidimus: etenim aliquando totius controversiæ cardo unice vertitur circa jus commune, quo solum inspecto, disputant Theologi, utrum aliquid fieri liceat, necne; ceterum nullus eorum abjudicat Episcopo potestatem, illud suo peculiari statuto inhibendi, quod plerique contendunt esse a jure communi permissum. Rem pandunt, quæ subnectimus, exempla. Percurrenti Diœcesanam Synodum Neapolitanam, celebratam a Cardinali Pignatello, poterit, primo aspectu, decisa videri controversia, magnis animorum motibus inter Doctores agitata, de qua nos egimus *in nostra Instit.* 15. *num.* 20. *& seq.* In ea quippe Synodo *part.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. sancitum legitur, Ecclesiastici jejunii sanctitatem ab iis quoque servandam, quibus, valetudinis causa, esus carnium in Quadragesima aliisque esurialibus feriis indulgetur; quod tamen apud Theologos est in quæstione positum. Verum, re sedulo examinata, controversiæ decisionem ex ejusdem Synodi verbis minime inferri, animadvertimus: in ea siquidem non dicitur, Ecclesiasticum jejunium cum carnium esu rite componi, quod plures negarunt Theologi, qui res morales per analogiam ad physicas explicantes, sibi animo finxerunt Ecclesiasticum jejunium instar compositi physici, quod destrui necesse est, si vel una corruat ex partibus, ejusdem essentiam constituentibus; sed, abstrahendo ab hac quæstione, jejunium, etsi non integre, ac sicuti ab Ecclesia præcipitur, suo tamen modo servare, in ea Synodo jubentur, quos a carnibus abstinere ægra valetudo non permittit; quod & ab aliis Diœcesanis Synodis, Lucana videlicet, Adjacensi, & Aleriensi, sanctissime constitutum, ibidem asseritur: in quarum præsidium adduci etiam potuissent Acta Ecclesiæ Tarantasiensis, edita ab Anastasio Germonio, ejusdem Urbis Archiepiscopo, in sua Diœcesana Synodo, ubi *ad tit. de observat. jejun. lib.* 3. *cap.* 2. hæc habentur: *Nos autem, qui dispensantem huc solum spectare intelligimus, ut quantum fieri potest, a male affectis corporibus pericula ex noxiorum ciborum usu imminentia avertantur, non videmus, cur dispensatus (quamvis carnes edere licite possit) ab hoc tamen saluberrimo Ecclesiæ præcepto excusari possit: immo, cum ex robustiore alimento valentior factus, facilius jejunaturus præsumatur, nihil obstare putamus, quin & ipse, sicut ceteri Christiani, tempore jejunii, semel tantum in die, horaque ab Ecclesia præscripta, cibum sumere debeat; cum & inter celeberrimos Theologos non desint, qui se idem sentire scriptis mandaverint.* Neque vero quempiam inficiari arbitramur, posse Episcopum ad unicam saltem comestionem præcepto obstringere, quos adversa valetudo ab alia jejunii parte, quæ est abstinentia a carnibus, absolvit; præsertim cum summi Pontifices Clemens XI. Innocentius XIII. & Benedictus XIII. in Edictis, quæ tamquam Episcopi Romani per Cardinalem suum in Urbe Vicarium super observatione quadragesimalis jejunii, singulis annis, ut moris est, promulgarunt, id ipsum Romæ fieri præceperint, ad quæ Edicta allusit laudatus Cardinalis Pignatellus, præfatam Synodalem Constitutionem ita exorditus: *Quia vero Apostolicæ Sedis, magisterio Spiritus Sancti edoctæ, præceptionibus, & institutis saluberrimis admonemur &c.* Sed supervacaneum est de hac re pluribus disserere; quoniam nos, postquam supremum Petri solium conscendimus, sinentes, Theologos in suis speculationibus tempus terere, Ecclesiastici jejunii, hominum intemperantia, fatiscentem disciplinam, quantum fert conditio temporum, pro viribus sustentare curavimus, injungentes Episcopis, ne ulli permittant diebus Quadragesimæ, valetudinis causa, carnibus vesci, nisi adjecta lege religiose servandi alteram jejunii partem, quæ consistit in unica comestione: quod patet ex nostris Apostolicis litteris, quæ extant *in tom.* 1. *nostri Bullarii*, 19. 27. 55. 99.

II. Simile judicium ferendum est de aliis Synodalibus Constitutionibus, quibus severe interdicitur, ne Dominicis, aliisque festis diebus, exerceantur negotiationes, neve fiant publicæ nundinæ, sive annuæ, sive hebdomadariæ, quemadmodum non solum cautum reperimus in Synodo Provinciali Cameracensi II. *tit.* 4. *cap.* 2. & Mechliniensi I. *tit. de festis, cap.* 3. Verum etiam, teste Van-Espen *Jur. Eccles. universſ. part.* 2. *tit.* 17. *cap.* 4. *num.* 15. *&* 16. statutum legitur in aliis pluribus Synodis Diœcesanis Belgii, nimirum Buscoducensi *tit.* 12. *cap.* 2. Tornacensi anni 1643. *tit.* 3. *cap.* 7. & Yprensi anni 1629. *tit.* 6. *cap.* 1. quibus ex Italicis addimus Synodum Lauretanam, habitam a Cardinali Roma anno 1626. Senogalliensem, habitam a Cardinali Antonio Barberino 1627. Sutrinam, celebratam a Cardinali Julio Spinula 1671. Farfensem, coactam a Cardinali Carolo Barberino 1685. Cæsenatensem, habitam a Cardinali Denhoff 1693. aliasque

„ aliasque non paucas. Etenim quamquam plures reperiantur nimium fortasse benigni „ Theologi, qui negotiationem, etiamsi publice, „ & cum strepitu exerceatur, non accensendam „ opinentur operibus servilibus, festis diebus „ vetitis, atque aliquot præterea ex iis cum „ inficiari nequeant, nundinas, seu mercatus, „ ne Deo sacratis diebus fiant, expresse saltem proiberi *in Cap.* 1. *de feriis*; huic tamen præcepto derogatum asseruut per contrariam consuetudinem: uti videre est apud „ Cajetanum *in Summ. verb. In festo prohibita*, „ Sylvestrum *in Summ. verb. Negotium*, §. 2. „ Navarrum *manual. cap.* 13. *num.* 8. & Layman *Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 7. *cap.* 2. „ *num.* 6. *versic. Dico octavo*. Nihilominus „ nullus unquam ausus fuit negare Episcopo „ potestatem, ejusmodi consuetudinem abrogandi, suaque peculiari sanctione interdicendi, ne prædicti profani actus, per quos certe „ Fideles summopere distrahuntur a Divinis, „ exerceantur diebus festis: quod bene observant „ Ventrigl. *in prax. rer. Eccles. tom.* 1. *annot.* 16. §. 1. *num.* 19. Zaul. *ad Stat. Favent. tom.* 1. *lib.* 7. *observat. ad rubric.* 2. „ *num.* 24. Nicol. *in prax. Canonic. tom.* 1. „ *litt. C.* §. 1. *num.* 44.

„ III. Quamobrem Episcopus removens a diebus, Dei cultui specialiter deputatis, aut solemnes nundinas, aut etiam hebdomadarias, „ nulla definit quæstionem inter Theologos „ controversam, sed suo muneri indubitanter „ adnexam auctoritatem exerit, ad tuendam „ dierum festorum sanctitatem, quæ per prædictos actus profanatur. De hac materia uberrime a nobis tractatum est in nostris „ Apostolicis litteris, ad Ordinarios ditionis „ Ecclesiasticæ datis 5. Novembris 1745. impressis *tom.* 1. *nostri Bullarii* 144. *in ordine*, „ in quibus, præmissa distinctione nundinarum „ annuarum ab hebdomadariis, quas *mercatum* „ vocant, mercatum diebus festis haberi omnino prohibuimus, annuas vero nundinas, „ non tam permittendas, quam, ad evitanda „ populorum incommoda, ex quadam conniventia, toleranda duximus, modo non „ exerceantur iis matutinis, & vespertinis „ horis, quibus Divina Officia in Ecclesiis „ celebrantur, quod in iisdem litteris copiosius explicatur.

CAPUT QUARTUM.

Præcipue abstinendum a definiendis quæstionibus respicientibus Sacramenta, ubi de intentione Ministri requisita ad validitatem Sacramenti.

„ AUdivimus a Fagnano, illas potissimum „ quæstiones in particularibus Synodis esse relinquendas intactas, quæ circa Sacramenta versantur. Quoniam autem impossibile foret eas omnes hic recensere, nonullas „ delibabimus, quæ frequentius occurrunt.

„ II. Utque id ordinatim conficiamus, a quæstione exordimur omnia Sacramenta complectente, alias subinde indicaturi ad singula „ pertinentes. Quæstio est inter Theologos, „ sæpius a Parochis refricari solita, an, & „ qualis intentio sit necessaria in Ministro, „ ut validum Sacramentum conficiat. Aliquam „ intentionem, saltem faciendi, quod facit Ecclesia, in eo requiri, Fidei dogma est: etenim Eugenius IV. in suo decreto post Concilium Florentinum, *tom.* 9. Collectionis „ Harduini *col.* 438. septem novæ Legis Sacramentis singulatim enumeratis, ait: *Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet* „ *rebus tamquam materia, verbis tamquam forma,* „ *& persona Ministri conferentis Sacramentum* „ *cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia*: „ & Concilium Tridentinum *sess.* 7. *can.* 11. *de* „ *Sacramentis in genere*, contrarium sentientes „ anathemate perstrinxit: *Si quis dixerit, in* „ *Ministris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit.*

„ III. Nec vero pauca, nec levia sunt „ rationum momenta, quibus hoc Fidei dogma „ fulcitur: nam in primis Christus Dominus, „ Sacramentorum novæ Legis auctor & institutor, eorumdem administrationem esse voluit „ actionem humanam: actio autem humana „ esse non potest, nisi sit libera, nec libera, „ nisi fiat ex rationis judicio, & cum intentione voluntatis. Præterea actio Sacramentalis referri potest ad varios fines: infans „ quippe potest ex. gr. acqua ablui vel ad „ munditiem corporis, vel ad sanitatem; quamobrem, ut ablutio sit Sacramentalis, necesse „ est, ut ad finem Baptismi determinetur „ per intentionem abluentis. Demum, ut Sacramentum valide conferatur, qui illud administrat, genere se debet ut Christi, & „ Ecclesiæ Ministrum: ad quod profecto necessarium est, ut illud animo intendat, „ quod Christus instituit, aut facit Ecclesia.

„ IV. Ex his porro, quæ late exornant „ Theologi, præcipue Gregorius de Valentia „ *tom.* 4. *commentarior. Theologicor. disput.* 3. „ *quæst.* 5. *punct.* 3. colligitur, eum, qui jocose „ ac scurriliter Sacramenti ritum celebrat, Sacramentum non conficere, necque valide administrare. Is quippe animum illudendi sibi „ adesse ostendit, non vero ponendi religiosam „ actionem, a Christo Domino institutam, „ ejusque virtute sacratam: quare Lutheri, & „ Calvini error, Sacramenta, per jocum administrata, nihilominus rata esse asserentium, „ primo confixus est a Leone X. anno 1520. „ cum, inter ceteras, hanc quoque Lutheri „ propositionem proscripsit, *Si per impossibile* „ *confessus non esset contritus, aut Sacerdos non serio,* „ *sed joco absolveret, si tamen credat se absolutum,*

E 4 verif-

„ *verissime est absolutus*: & deinde expresse damnatus a Concilio Tridentino, cum *cit. sess.* 7. tum *sess.* 14. *cap.* 6. & *can.* 9. *de Sacrament. Pœnit.*

„ V. Nec quemquam movere debet, quod Socrates *lib.* 1. *hist. Eccles. cap.* 15. Sozomenus *lib.* 2. *cap.* 17. aliique ex Rufino scribunt de Alexandro Patriarcha Alexandrino, ei nempe, aliisque Episcopis ad Concilium congregatis, ratum visum fuisse, ac validum Baptisma, ab Athanasio nondum ex puerili ætate emerso, cum sociis ludente, collatum. Primo enim, uti nos animadvertimus *Instit.* 8. multi Auctores factum illud non modo revocant in dubium, sed plane inficiantur: quoniam, si Hieronymi Chronico fidem adhibeamus, Alexander ad sedem Alexandrinam non est evectus ante annum 321. & Athanasius, eodem Sozomeno referente, anno 325. Concilio Nicæno, jam Diaconus, interfuit, atque insequenti anno, Alexandro vita functo, successit; quocirca explicari non potest, quomodo puer luserit, Ecclesiam Alexandrinam regente Alexandro: & quamvis Alexandrum anno 313. Episcopum inauguratum dicamus, uti tradunt Papius *ad ann.* 311. *num.* 26. & Patres Mauro-Benedictini *in Vit. Athanas. tom.* 1. *Oper. part.* 1. *pag.* 3. tunc tamen Athanasium suæ ætatis annum duodevicesimum egisse oportuit, quoniam annorum saltem triginta prædicto anno 326. Alexandrinum Episcopum eumdem renuntiatum, fere communiter Eruditi consentiunt: nunquam enim ei ab Arianis objectum legimus, quod junior Episcopatum arripuisset, ut de Paulino, Hieronymi fratre, narratur: ætas vero duodeviginti annorum ab illis puerilibus nugis jam abhorret, quibus Socrates, & Sozomenus Athanasium distentum scribunt. Deinde, etsi res ita se habuerit, nihil tamen exinde ad adstruendum hæreticorum errorem conficitur; Athanasium quippe, non irrisorie, sed serio Baptisma contulisse eo ritu, quem ab Alexandro Episcopo adhiberi viderat, ex eo colligitur, quod iidem Historici narrant, eum scilicet, non omnes promiscue socios, sed solum Catechumenos baptizasse: cum autem Athanasium tunc lusisse iidem asserunt, nihil aliud sibi voluisse videntur, quam eumdem, in re serio peracta, oblectamentum animi, tamquam extrinsecum finem, sibi proposuisse.

„ VI. Verum quamquam apud Catholicos certissimum sit, in Sacramenti Ministro aliquam intentionem requiri, saltem faciendi quod facit Ecclesia; valde tamen inter eosdem disputatur de hujus intentionis objecto, seu quid illud sit, ad quod ferri debeat ejusmodi intentio, quam omnes necessariam fatentur. Ambrosius Catharinus, e Dominicanorum familia, Episcopus Minorensis, & postea Archiepiscopus Compsanus, *in Opusc. de Intentione Ministri* contendit, ad Sacramentum valide administrandum, satis esse, ut Minister intentionem habeat serio perficiendi ritum externum, qui ab Ecclesia adhibetur: atque ideo, etiamsi suam intentionem retineat, aut interius dicat, se nolle facere, quod facit Ecclesia, dummodo exterius serio agat, nulloque signo pravam suam voluntatem prodat, ratum perfectumque Sacramentum ab eo perfici, Catharinus propugnat. Catharino præiverant Petrus Cantor, Robertus Cardinalis Pullus, Paludanus, Sylvester; eumque postea sunt secuti Salmaron *lib.* 1. *comment. in epist. D. Pauli* 3. *par. disp.* 2. Joannes Marius Scribonius *in Summ. Theolog. de Sacram. in genere quæst.* 6. & 7. Vicentius Contempsonius *in suo Tract. de Sacram. in genere*, Hyacinthus Serry *in Vind. Catharin.* Natalis Alexander, Gaspar Juenin, aliique recentiores.

„ VII. Hæc tamen opinio visa est aliis coincidere cum Lutheri, & Calvini doctrina, a Concilio Tridentino expresse damnata; ac propterea non dubitarunt hæresis notam eidem inurere. Verum hujusmodi censores Concilii Tridentini historiæ se prorsus jejunos ostendunt: etenim sessio septima, ubi primo impium hæreticorum dogma anathemate confossum fuit, habita est die 3. Maji 1547. & laudatum Catharini Opusculum, Romæ typis impressum prodiit anno 1552. quin Opusculi Auctor, ea occasione, in aliquam erroris suscipionem venerit: quapropter Cardinalis Pallavicinus, cui Tridentini canones, & decreta, eorumque genuinus sensus, ignota profecto non erant, *in ejusdem Concil. historia lib.* 9. *cap.* 6. *num.* 2. loquens de sententia a Catharino in eodem Concilio propugnata, hæc habet: *Equidem existimo Catharini sententiam falsam esse, sed non ideo per Tridentinos canones diserte damnatam: quapropter fas illi fuit affirmare, eam Concilio non contradicere*: & *lib.* 12. *cap.* 10 exponens decreta Pœnitentiæ Sacramentum spectantia, a Concilii Patribus formata, *num.* 34. ait: *Ex hisce postremis verbis conjicere potest quisquis ea legerit, haud esse expunctam sententiam Catharini, aliorumque Theologorum, opinantium, Sacramento, quo ratum sit, sufficere in Ministro voluntatem serio agendi, & obesse tantummodo jocum, quem Sacramentum suscipiens cognoscere possit.*

„ VIII. Quamobrem melioris judicii Theologi, Catharini opinionem ab hæresis censura vindicant, latumque inter illam, ac Lutheri, & Calvini doctrinam, discrimen intercedere demonstrant, præsertim Vasquez *in* 3. *part. tom.* 2. *disput.* 138. *cap.* 2. & 3. Cardinalis de Lugo *de Sacrament. disput.* 8. *sect.* 2. *num.* 15. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. tom.* 1. *lib.* 2. *de Sacramentis in genere cap.* 7. *art.* 3. *reg.* 1. Juenin *de Sacram. dissert.* 1. *quæst.* 5. *cap.* 2. *art.* 3. §. 1. Quin immo Mar-

„ Marcus Antonius de Dominis *lib. 5. de re-* „ *public. Eccles. cap. 12. §. 12. & 13.* ubi „ perversum hæreticorum errorem adstruit, „ Catharinum a sua sententia prorsus alienum „ agnoscit, & fatetur. Negari tamen haud „ potest, grave vulnus præfatæ opinioni inflictum ab Alexandro VIII. a quo die 7. Decembris 1690. hæc inter alias propositio damnata fuit: *Valet Baptismus collatus a Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit: non intendo facere, quod facit Ecclesia.* Sed nihilominus a damnationis telo illam defendere conantur Juenin *cit. loc.* Serry *in citatis Vindiciis pag.* 109. Auctor *Oper. de re Sacram. pag.* 113 aliique, „ confixam propositionem intelligendam rati, „ cum ritus externus aut non serio, sed joco, „ & mimice peragitur, aut ab illo exercetur, „ qui aliunde, hoc est ab aliqua exteriori circumstantia, puta a Sacramenti postulatione, „ non determinatur ad agendum nomine Ecclesiæ, seu tamquam Ecclesiæ Minister: ultro enim admittit Juenin, non valide baptizare, qui a nemine postulatus domi infantem abluit cum expressa Sanctissimæ Trinitatis invocatione, si intra se deliberet id, „ quod fert propositio damnata: *non intendo facere, quod facit Ecclesia.*

„ IX. Verum, ut ut hæc res coram Deo se „ habeat, nulla usque adhuc de ea emanavit „ expressa Apostolicæ Sedis definitio. Quamvis „ igitur communior sit sententia exigens in „ Ministro intentionem vel actualem, vel virtualem, faciendi non solum ritum externum, sed id, quod Christus instituit, seu „ quod facit Ecclesia, & hæc, veluti tutior, „ sit omnino servanda in praxi; non est tamen Episcopi priorem opinionem reprobare, atque ad hanc posteriorem, etiam theorice tuendam, suos diœcesanos adigere: causas quippe majores, difficilioresque quæstiones, Fidem, aut disciplinam spectantes, ad „ Apostolicam Sedem deferendas, statuit perpetua Ecclesiæ consuetudo, ab Innocentio „ III. *in Cap. Majores, de Baptismo,* confirmata. Quare, si constet, quempiam aut „ Baptismum contulisse, aut alind Sacramentum ex iis, quæ iterari nequeunt, administrasse, omni adhibito externo ritu, sed intentione retenta, aut cum deliberata voluntate non faciendi, quod facit Ecclesia, urgente quidem necessitate, erit Sacramentum „ iterum sub conditione perficiendum; si tamen res moram patiatur, Sedis Apostolicæ „ oraculum erit exquirendum, quemadmodum „ ad Severum Scholasticum Constantinopolitanum faciendum scripsit Ferrandus, Ecclesiæ „ Carthaginiensis Diaconus, in difficili quæstione, qua tunc Ecclesia fatigabatur, doctis, indoctisque in varias partes scissis, inquiens: *Interroga, vir prudentissime, si quid veritatis cupis audire, principaliter Apostolicæ Sedis Antistitem, cujus sana doctrina constat judicio veritatis, & fulcitur munimine auctoritatis: tom. 9. Biblioth. Patrum pag.* 509. „ Quod semel monitum volumus, ut regula „ sit etiam pro aliis controversiis, quas mox „ commemorabimus.

CAPUT QUINTUM.

Nonnullæ recensentur quæstiones, spectantes Sacramentum Baptismi, a quibus in Synodo definiendis est abstinendum: ubi de Baptismo collato infanti in matris utero latitanti, nec non infanti, qui aliquam sui partem ex utero matris emisit.

„ Nemo sit, qui putet, nos extra propositum vagari, cum de singulis Sacramentis, atque interdum etiam prolixius, differimus: etenim, quamquam nobis in animo non „ fuerit, tractatum de Sacramentis elucubrare, „ attamen, quia plerumque Episcopi in suis Synodis de quolibet Sacramento specialem sermonem instituunt, nostri instituti esse arbitramur, difficultatum scopulos, in singulis „ latentes, iisdem detegere, per quos medii „ incedere debeant, neque in unam, alteramve „ partem deflectere, ne secus in lege delinquant, „ quam a Fagnano didicimus, suamque Synodum eruditorum hominum dicteriis exponant.

„ II. Post indicatam igitur controversiam, „ omnibus Sacramentis communem, nonnullas „ statim offendimus quæstiones, ad Sacramentum „ Baptismi peculiariter pertinentes, quas in Synodalibus Constitutionibus præstat potius prætérire, quam enodare. Certum est, infantem in „ matris utero ita latitantem, ut nulla ejus pars „ aqua perfundi queat, baptizari non posse, nec „ ei quidquam prodesse, quod nonnulli hæretici „ olim sunt arbitrati, si ejus loco, matris corpus abluatur, quemadmodum *lib. 6. contra Julianum cap.* 5 diserte tradit Augustinus, „ relatus *in Can.* 114. *de Consecrat. distinct.* „ 4. *Si ad matris corpus id, quod in ea concipitur, pertineret, ita ut ejus pars deputaretur, non baptizaretur infans, cujus mater baptizata est aliquo mortis urgente periculo, cum eum gestaret in utero. Nunc vero, cum etiam ipse baptizatur, non utique bis baptizatus habebitur. Non itaque ad maternum corpus, cum esset in utero, pertinebat:* & prosequitur D. Thomas 3. „ *part. quæst.* 68. *art.* 11. At quæstio est, an, „ reserato materni uteri ostio, quod puerperii „ initio contingit, valide baptizetur infans, „ cujus corpusculum, etsi nulla sui parte in lucem prodierit, aqua nihilominus, saltem per „ siphunculum tingi potest. Mirum est, quantum in hac quæstione varient Doctores. Valde „ eum baptizari affirmant Victoria *in summ. de Sacram. quæst.* 32. Suarez *in 3. part. disput.* 2., „ *quæst.68. sect.6. art.11. in comment.* Gregorius de Valen-

„ Valentia *tom.* 4. *disput.* 4. *quæst.* 1. *punct.* „ 2. §. *Tertio sequitur*, Chapeaville *de casibus* „ *in peste cap.* 2. *quæst.* 10. *sub fin.* quibus ex „ recentioribus adhærent Peguletus *in tract.* „ *probabilit. cap.* 41. *& seq.* Piette *in elucidat.* „ *difficilio. Theolog. quæstionum part.* 5. *de Baptismo quæst.* 8. Florentius Cocq *de Baptismo sect.* 7. Franciscus Henno *disp.* 3. *quæst.* 1. „ *conclus.* 2. Holzmann *Theolog. moral. tom.* 2. „ *tract.* 2. *cap.* 2. *art.* 2. §. 1. *num.* 137. Sbogar „ *in Theologia radicali tract.* 13. *de Baptismo* „ *cap.* 5. *num.* 43. & Gabriel Gualdus in Opusculo de hac re accurate conscripto, Patavii impresso anno 1710. & denuo anno 1712. „ quorum sententiam Theophilus Raynaudus, „ etsi contrariam sequatur, dicit communissimam. Negant exadverso idem Raynaudus „ *Opusc. de ortu infantium per sectionem cæsaream cap.* 6. *num.* 14. *Oper. tom.* 14. Cardinalis de Lauræa *in* 4. *sent. tom.* 1. *de Baptism.* „ *disput.* 14. *art.* 4. Martinus Orelli in peculiari de hoc argumento dissertatione, Nicolaus Herminier *de Baptism. cap.* 10. Natalis „ Alexander *Theolog. dogmat. & moral. tom.* „ 2. *lib.* 2. *cap.* 7. *prop.* 2. *in fin.* Juenin *de* „ *Sacram. dissert.* 2. *quæst.* 7. *cap.* 1. *art.* 2. *in* „ *fin.* Gibert *consult. Canonic. tom.* 2. *consult.* „ 22. *de Baptismo per tot.* & præsertim *pag.* „ 242. *& seq.* Cardinalis Gotti *tom.* 13. *pag.* „ 260. & novissime Joannes Laurentius Berti „ *in sua Theologia tom.* 6. *lib.* 31. *cap.* 18. Sed „ non omnes hujus posterioris sententiæ patroni eidem fidunt argumento. Theophilus Raynaudus validum fatetur Baptismum, collatum infanti e matris utero nondum egresso, „ si ad ejus corpus aqua quomodocumque pertingat; sed hoc nequaquam evenire posse „ putat: *nam* (inquit) *& ipse uterus est admodum abditus, ac exquisite occlusus a momento conceptionis usque ad tempus partus, &* „ *intra ipsius uteri latebras fœtus tot undique* „ *secundinis circumsepitur, ut nesciam, qua ratione dici possit, aquam ita esse applicabilem,* „ *ut ad fœtum immediate possit pertingere*: neque ad rem facere autumat Raynaudus, quod „ aqua madefiant secundinæ, quibus infantis corpus involvitur; nemo quippe, ait, censebit, „ vere baptizatum iri puerum sacco coriaceo „ inclusum, si aqua soli corio affunderetur, per „ quod ad pueri corpus non pervaderet.

„ III. Sed ex duobus, quæ Raynaudus tamquam certa sumit, primum est evidenter falsum: si quidem ex medicorum, & obstetricum testimonio satis constat, infantem, puerperii initio, secundinarum involucris jam „ spoliatum, posse intra matris uterum tangi, „ & tractari: alterum vero est in quæstione „ positum; quamvis enim fere communiter „ Doctores concedant, validum non fore Baptismum, si aqua solæ perfunderentur vestes, „ quibus baptizandus obtegitur, non omnes „ tamen idem sentiunt de secundinis, quibus „ infans a natura circumvestitur; hæ quippe „ censentur quodammodo pars infantilis corporis, quod propterea videtur immediate ablui, „ cum illæ madefiunt: uti præ ceteris ratiocinantur Sylvester *verb. Baptismus* 4. *quæst.* 1. „ & Vasquez *in* 3. *part. tom.* 2. *disput.* 145. „ *cap.* 4. *num.* 31.

„ IV. Quamobrem aliud alii argumentum „ instaurant, ad evertendum Baptisma, de quo „ est sermo. Baptismus (inquiunt isti) est Sacramentum regenerationis, & secundæ nativitatis spiritualis, cui necesse est ut prima „ corporis nativitas præcedat; dixit enim Christus Dominus *Joann.* 3. *Nisi quis renatus fuerit denuo*: & rursum: *oportet vos nasci* „ *denuo*: non potest autem denuo nasci, qui „ nunquam antea natus fuit. Eo autem fidentius huic argumento insistunt, quia ab Augustino se illud accepisse gloriantur; enimvero non semel Sanctus Doctor hac ratiocinatione utitur ad probandum, natum esse „ oportere, qui regenerationis lavacro ab originali culpa est expiandus; *libro* enim 2. *de* „ *peccat. merit. & remission. cap.* 27. *tom* 10. *Oper.* „ *col.* 63. inquit: *Sacramentum Baptismi profecto Sacramentum regenerationis est: quocirca sicut homo, qui non vixerit, mori non potest, & qui mortuus non fuerit, resurgere non* „ *potest: ita qui natus non fuerit, renasci non* „ *potest*: *epist.* 187. olim 57. ad Dardanum *n.* „ 31. *tom.* 2. *Oper. col.* 688. *Nec renasci quisquam* „ *potest, antequam natus sit*: & infra: *Non video, quomodo ædificentur homines in domum* „ *Dei, ad habendum in se inhabitantem Deum,* „ *nisi cum fuerint renati, quod non possunt esse,* „ *antequam nati*: ac tandem *num.* 33. *Si igitur homo regenerari, per gratiam Spiritus, in* „ *utero potest, quoniam restat illi adhuc nasci,* „ *renascitur ergo, antequam nascitur, quod fieri* „ *nullo modo potest*. Idem, quod Augustinus, „ docet Isidorus *lib.* 1. *sentent. cap.* 24. relatus *in* „ *Can.* 115. *de Consecrat. dist.* 4. *Qui in maternis* „ *uteris sunt, ideo cum matre baptizari non possunt, quia qui natus adhuc secundum Adam* „ *non est, renasci secundum Christum non potest*.

„ V. Verum has, & similes Patrum locutiones facile evadunt Auctores primæ sententiæ, „ contendentes, unicum illarum scopum esse, „ improbare Baptismum collatum matri pro „ puero, quem in utero gestat; quod quidem „ Baptisma Augustinus loco paulo ante producto contra Julianum rejecit. Neque urgeri „ se arbitrantur a ratione petita ex allegatis „ Christi Domini verbis: vere enim, quantum ad rem attinet, natum ajunt, qui ex „ abditioribus maternæ alvi penetralibus ad „ uteri ostium decidit, atque obstetricis manibus pertractatur. Hanc porro responsionem „ confirmant auctoritate D. Thomæ, qui *cit.* „ *quæst.* 68. *art.* 11. *in corp.* nuper allatis Patrum testimoniis rite expensis, ideo dumtaxat infantem intra matris uterum latitantem

„ tem baptizari posse inficiatur, quia salutari „ aqua immediate lustrari nequit: ex quo apparet, oppositum ab Angelico statui, cum „ infantis corpus potest aliquo modo immediate ablui: *Dicendum* (verba sunt Angelici) „ *quod de necessitate Baptismi est, quod corpus* „ *baptizandi aliquo modo aqua abluatur,* „ *cum Baptismus sit quædam ablutio, ut* „ *supra dictum est: corpus autem infantis, antequam nascatur ex utero, non potest aliquo* „ *modo ablui aqua, nisi forte dicatur, quod ablutio baptismalis, qua corpus matris lavatur,* „ *ad filium in ventre existentem perveniat. Sed* „ *hoc esse non potest, &c.*

„ VI. Hisce argumentis nimium confisus „ Gualdus *in cit. Opusc. cap.* 12. *num.* 216. Episcopos hortatur, ut parvulos intra matris „ uterum adhuc occlusos, cum in vitæ discrimine versantur, & obstetricis manibus tractari queunt, omnino baptizari præcipiant, „ atque edicant. Verum, quoniam ipsemet fatetur, ultimum controversiæ judicium a Sede Apostolica esse proferendum, tutius erit, „ ut Episcopus illud expectet, nec interim quidquam suis Constitutionibus inserat, quo implexæ istius quæstionis decisionem sibi arrogasse videatur. Ad Parochos vero pertinebit „ obstetrices instruere, ut, cum casus evenerit, in quo infantem, nulla adhuc sui parte editum, mox decessurum prudenter timeant, illum baptizent sub conditione, sub „ qua pariter erit iterum baptizandus, si periculum evadat, & foras prodeat: quemadmodum, post alios, faciendum monet Tournely *in suis prælection. de Sacram. Baptism.* „ *quæst.* 3. *art.* 3.

„ VII. Hæc de infante intra matris uterum „ totaliter abdito. Quid autem de illo dicendum, qui aliquam sui partem ex utero emisit? Huic, instante mortis periculo, in ea „ parte esse Baptismum conferendum, quæ ex „ utero emersit, statuit Rituale Romanum *tit.* „ *de baptizand. parvulis*: additque, non esse „ Baptismum ullo pacto repetendum, si salutari aqua infantis caput tinctum fuerit; secus vero faciendum decernit, cum, non caput, sed alia quælibet corporis pars aqua „ perfunditur; tunc quippe puerulum, si vivus evaserit, iterum sub conditione baptizandum præcipit. Rituali Romano consentit „ Rituale Sacramentorum, a Cardinali Julio Antonio Sanctorio, jussu Gregorii XIII. Romæ „ evulgato anno 1584. atque utrique respondent „ Instructiones S. Caroli Borromæi, *Actor. Ecclesiæ Mediolanensis part.* 4. *pag.* 397. §. *Si* „ *vero fœtus*. Hanc eamdem doctrinam diserte „ tradit D. Thomas 2. *part. quæst.* 68. *art.* „ 11. ubi hæc habet: *Ad quartum dicendum,* „ *quod expectanda est totalis egressio pueri ex* „ *utero ad Baptismum, nisi mors immineat: si* „ *tamen primo caput egrediatur, in quo fundantur omnes sensus, debet baptizari, periculo* „ *imminente, & non est postea rebaptizandus,* „ *si eum perfecte nasci contigerit. Et videtur* „ *idem faciendum, quæcumque alia pars egrediatur, periculo imminente. Quia tamen in* „ *nulla exteriorum partium integritas vitæ ita* „ *consistit, sicut in capite, videtur quibusdam,* „ *quod propter dubium, quacumque alia parte* „ *corporis abluta, puer post perfectam nativitatem sit baptizandus sub hac forma: Si non es* „ *baptizatus, ego te baptizo.*

„ VIII. At nihilominus, licet Doctores satis communiter admittant, sub conditione „ esse repetendum Baptismum, cum abluta fuit „ exigua pars corporis, puta digitus, & juxta „ alios etiam sola manus, aut pes, quæ ex matris utero erupit; attamen inter se disputant, „ an repetendus sit, cum abluta fuit alia pars „ æque principalis, ac caput, puta humeri, „ pectus, scapulæ, brachia &c. existimantibus „ plerisque, tam a D. Thoma, quam a Rituali Romano, caput nominatum esse, non „ restrictive, sed mere demonstrative, ut ajunt, seu exempli causa, ac propterea idem „ judicium esse ferendum de aliis partibus æque „ principalibus, sicuti ratiocinantur Sotus *in* 4. „ *distinct.* 3. *quæst. unic. art.* 7. *circa medium,* „ Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. disp.* 20. *quæst.* „ 66. *art.* 4. *sect.* 2. ubi explicans mentem D. „ Thomæ, ait: *Si Baptismus fieri potest in capite, illa est certissima, & sufficientissima materia, quia illa pars præcipua est, & ab ea* „ *maxime potest totus homo denominari. Quod* „ *si hoc commode fieri non potest propter aliquod* „ *gravis nocumenti periculum, si fiat ablutio in* „ *scapulis, aut in pectore, vel in humeris, erit* „ *satis certa, & indubitata materia. Interdum* „ *vero solet occurrere necessitas baptizandi puerum in pede propter periculum mortis, &* „ *tunc etiam licite id fit: tamen, quia res est* „ *dubia, si infans evadat periculum, & perfecte nascatur, iterum abluendus est sub conditione, prout in Ritualibus Ecclesiasticis Parochi admonentur. Et hæc est communis doctrina Theologorum cum D. Thoma:* & prosequuntur Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disput.* 4. *quæst.* 1. *punct.* 2. §. *Quamquam recte Sotus,* Coninck *de Sacram. quæst.* 66. *art.* „ 2. *dub.* 2. *num.* 79. Gonzalez *in Cap.* 5. *de* „ *Baptismo num.* 3. & alii.

„ IX. Idem dissidium, quod viget inter „ Theologos, viguisse olim deprehendimus inter Ecclesiarum Antistites. Etenim statuta „ Synodalia Ecclesiæ Biterrensis, a Guillelmo „ Episcopo anno 1342. condita, *num.* 10. *tom.* „ 4. *Thesaur. nov. Anecdotor.* Martene *col.* 644. „ validum statuunt Baptismum, quæcumque „ sit pars corporis, quæ aqua lustretur: *Præcipimus moneri populum, quod, si in ipso* „ *partu mulieris immineat grande periculum,* „ *ipsa muliere multo tempore laborante in editione partus, & caput, manus, vel alia pars* „ *infantis appareat, quod in illa baptizetur,* *& cen-*

„ *& censeatur baptizatus*. At antiqua statuta „ Ecclesiæ Rutenensis in Aquitania ratum dumtaxat habent Baptismum in capite, non vero „ in alio quovis membro, collatum: *cap.* enim *6. tom. 4. Thes. Anecdotor*. Martene *col.* „ *686.* ita decernunt: *Si vero, muliere in partu laborante, infans extra ventrem matris caput tantum emiserit, & in tanto periculo infans positus, commode baberi nequiverit, infundet aliquis, vel aliqua de astantibus aquam super caput infantis, dicens: Creatura Dei, ego te baptizo &c. & erit baptizatus. Si vero, non caput, sed aliud membrum emiserit, &, super illud membrum aquam effundendo, prædicto modo fuerit baptizatus, & postea vivus natus fuerit, non judicamus, talem esse baptizatum*. Concilium vero Trevirense anni 1310. discrimen faciens inter „ membra principalia, idem statuit, quod nuper laudati Theologi opinantur; *cap.* enim „ 114. hæc habet, *eodem tom. 4. Thes. Anecdotor. col. 268. Si autem, muliere in partu laborante, infans in ventre matris tantum caput emiserit, & nasci nequeat, mox aliqua de obstetricibus aquam super caput infantis infundat, dicens: Ego baptizo te &c. & erit baptizatus. Idemque dicendum est, prout quidam asserunt, si major pars corporis, præter caput, appareat, baptizatur; secus, si minor, solus pes, vel sola manus appareat, baptizari non debet: quod si fiat, nihil agitur. Cum enim partus tunc non nascatur, nec tunc etiam renasci potest*.

„ X. Cum itaque hæc controversia hactenus „ indecisa remaneat, uti scite animadvertit „ Cardinalis de Rohan in suo Rituali Argentinensi *ad tit. de Baptismo* §. 5. inquiens: „ *Utrum ratus sit Baptismus, non in capite, sed in aliqua alia corporis parte collatus, multi non immerito dubitant*: idcirco cavere debet Episcopus, ne in sua Synodo aliquid „ quoad eam decernat; sed id solum curabit, „ ut Parochi, ceterique, quorum interest, illud exacte exequantur, quod in Romano Rituali præscribitur, sicuti optime animadvertit citatus Gibertus *in consult. Canonic. de sacramento Baptismi consult.* 22. ubi Synodos „ affert Rituali Romano conformes, ejusque „ vestigiis inhærentes.

CAPUT SEXTUM.

De forma conditionata Baptismatis, alteriusve Sacramenti characterem imprimentis: ubi de Baptismo collato infanti, qui jam indubitanter mortuus, per miraculum ad vitam creditur revocari.

„ Quoniam *in præcedenti capite* sæpius „ facta est mentio formæ conditionatæ „ Baptismatis, necessarium ducimus, de eade re hic ex professo agere, ne deinceps Episcopales Synodi, de illa loquentes, errent; siculti re ipsa non paucas hac in re errasse „ comperimus. Eam a Scholasticis esse adinventam, & in Ecclesiam invectam, plerique „ viri eruditi existimarunt; sed eos toto cœlo „ aberrasse ait Martene *de antiquis Eccles. ritib. tom. 1. lib. 1. cap. 1. art. 16. num.* 10. „ Siquidem, longe ante Scholasticos S. Bonifacius, Archiepiscopus Moguntinus, in suis „ statutis, circa annum 745. conditis, & *tom.* „ 1. *Spicilegii* a Luca Dacherio editis, *cap.* „ 28. hæc habet: *Si de aliquibus dubium sit, utrum sint baptizati, absque ullo scrupulo baptizentur, his tamen verbis præmissis: non te rebaptizo, sed si nondum es baptizatus, ego te baptizo*. Idemque, ac totidem fere verbis, „ statutum legimus *Capitular. lib. 6. cap.* 184. „ apud Baluzium *tom. 1. pag. 954.* e quibus „ idem decretum excerpsit, ac suæ Canonum „ Collectioni *sub tit. 11. cap.* 17. inseruit Isaac „ Episcopus Lingonensis, apud Harduinum „ *Collect. Concil. tom. 5. col.* 447. Licet porro, „ ante seculum VIII. prædictæ conditionatæ „ formulæ expressam mentionem in Conciliis, „ & Patribus non inveniamus, quemadmodum, præter laudatum Martene, observarunt Juenin *de Sacramen. dissert. 1. quæst. 3. cap. 5. art. 1.* & Tournely *prælect. tom. 6. de Sacram. in genere quæst. 1. art. 4. conclus.* 2. non recte tamen inde intulit Natalis Alexander *hist. Eccl. secul. IV. cap. 4. art.* „ 12. illam non fuisse in usu: quin immo ex „ antiqua, & constanti Ecclesiæ praxi oppositum colligi, putamus; quod hac ratiocinatione ostendimus. Perpetuum Catholicæ Fidei dogma fuit, unicum esse Baptisma, juxta illud Apostoli *ad Ephes. 4. Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma*: quod propterea semel rite collatum, sine gravi piaculo iterari posse, semper Ecclesia negavit, „ uti constat *ex can. 47. Apostolor.* juxta versionem Dionysii, *ex can.* 3. Concilii Valentini anni 374. & *ex can.* 38., Concilii Carthaginiensis III. anni 397. quibus in locis temere rebaptizantes gravibus subduntur pœnis, & Ecclesiastica communione privantur. „ At eadem Ecclesia, quæ ita docuit, eos nihilominus, de quibus dubitabatur, an essent „ in Christo regenerati, incunctanter baptizandos præcepit; quod innumeris testimoniis „ comprobatur. Seculo III. disputatum fuit „ de Baptismo Clinicorum, num scilicet validum esset Baptisma per aspersionem datum ægrotis in lecto decumbentibus: consulitur Cyprianus: respondet Sanctus Doctor *epist. 76. ad Magnum*, validum quidem sibi illud videri; iis autem, qui dubitabant, „ auctorem se esse, ut illud iterum conferrent: „ *Si aliquis existimat* (ait Cyprianus) *eos nihil consequutos, eo quod aqua salutari tantum perfusi sunt, sed inanes, & vacui sunt, non decipiantur, ut, si incommodum languoris evaserint, & convaluerint, baptizentur*. Seculo

„ v. a Legatis Maurorum interrogantur Patres „ Concilii Carthaginiensis V. (aliis VI.) anni 401. quid agendum foret de pueris, qui „ an baptizati essent, nemo certo sciret: ad „ quod responderunt Patres *can.* 6. Collectionis „ Harduini *tom.* 1. *col.* 987. *Placuit de infantibus, quoties non inveniuntur certissimi testes, qui, eos baptizatos esse, sine dubitatione testentur, neque ipsi sunt per ætatem idonei de traditis sibi Sacramentis respondere absque ullo scrupulo, eos esse baptizandos, ne ista trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione privari*: eumdemque canonem renovarunt Synodus Africana anni 401. & alia Synodus „ Carthaginiensis sub Bonifacio Episcopo anno „ 525. Idem ad Rusticum Narbonensem Episcopum, atque iterum ad Neonam Episcopum Ravennatem rescripsit Leo Magnus. Ad „ hæc autem præcedentium Conciliorum, & „ Patrum decreta allusit Gregorius II. cum de „ eadem re interrogatus a Bonifacio Episcopo, „ *epist.* 2. *num.* 9. *tom.* 3. Collectionis Harduini „ *col.* 1859. respondit: *De parvulis, qui a parentibus subtracti sunt, & an baptizati, an non, ignorant, quia interrogasti; hos ut baptizare debeas, secundum Patrum traditionem, si non fuerit, qui testificetur, ratio poscit*. Jam vero, cum ex his, aliisque similibus testimoniis, a laudato Martene prolatis, „ luculenter pateat, antiquum, atque ipsi Ecclesiæ coævum usum fuisse, eos baptizare; de quibus dubitabatur, num per regenerationis lavacrum ab originali culpa essent expiati, ne „ dicamus, Ecclesiam in eumdem incidisse „ rebaptizantium errorem, quem toties detestata erat, & damnaverat, necesse est existimare, non aliter in ea dubietate Baptismum conferri voluisse, quam sub tacita, „ & mente concepta conditione: *Si nondum es legitime baptizatus*. Hæc autem conditio, quæ prius mente tantum concipiebatur, cœpit seculo VIII. in ipsa Baptismi forma exprimi, & pronuntiari: quam quidem „ disciplinam, multis jam in locis receptam, „ Alexander III. seculo XII. non solum approbavit, sed ubique servandam edixit *in Cap.* 2. *de Baptismo*, inquiens: *De quibus dubium est, an baptizati fuerint, baptizentur his verbis præmissis: Si baptizatus es, non te baptizo; sed, si nondum baptizatus es, ego te baptizo &c.* eamdemque sanctionem confirmavit Joannes XXII. apud Odoricum Raynaldum *ad annum* 1333. *num.* 42.

„ II. Non ideo tamen, quod per præfatam „ conditionem periculum evitetur rebaptizandi eum, qui jam semel fuerit legitime baptizatus, est illa passim, & temere adhibenda; sed tunc solum ea uti licebit, cum „ prudens, & probabilis subest dubitatio, an „ quis fuerit rite baptizatus, nec, diligenti „ præmissa indagatione, potuit rei veritas innotescere: quemadmodum scite perpendit Scotus *in* 4. *dist.* 3. *quæst. unic. art.* 9. §. *Circa hanc igitur solutionem*, ubi a sacrilegio non excusat, neque ab irregularitate absolvit Sacerdotem sub conditione rebaptizantem, quem scit „ domi baptizatum, & nihil est, quod collatum ei Baptisma rationabiliter suspectum „ reddat. Quare minime sectanda sunt exempla, quæ congesserunt Gobat *tom.* 1. *tract.* 2. *sect.* 3. & Marin. *Theolog. tom.* 3. *tract.* 19. *disput.* 1. *sect.* 8. *num.* 140. ubi plures sub „ conditione baptizatos narrant, qui ob merum scrupulum non tam dubitabant, quam „ imprudenter suspicabantur, se non esse rite „ baptizatos; quam quidem conditionatam Sacramenti iterationem, ob consequutos, seu „ potius apprehensos effectus quietis conscientiarum, iidem Auctores videntur approbare: sed potius aures præbendæ sunt Estio „ *in* 4. *dist.* 4. §. 15. hæc ad rem adnotanti: *Sciendum est, non quamcumque levem in contrarium suspicionem, vel scrupulum debere sufficere ad hoc, ut sub conditione quis hoc pacto baptizetur; sed requiri dubitationem probabilem.... Ea autem probabilis dubitatio est, quæ, facta etiam diligenti indagine, discuti non potest, ita ut nec moralis certitudo facti haberi queat*. Immo verius obtemperandum „ est Catechismo Romano *part.* 2. *de sacram. Baptism. num.* 57. ubi de forma conditionata ait: *Ea Baptismi forma ex Alexandri Papæ auctoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter perquisita, dubium relinquitur, an Baptismum rite susceperint; aliter vero nunquam fas est, etiam cum adjunctione, Baptismum alicui iterum administrare*.

„ III. Quæ hucusque diximus, copiosius adhuc, & clarius a nobis exposita, pluribusque sacræ congregationis Concilii responsis „ confirmata fuere *in nostra Instit.* 84. ubi non „ solum ex ejusdem sacræ Congregationis sententia ostendimus, non esse Baptismum, ne „ sub conditione quidem, iterandum, cum „ nulla occurrit prudens ratio dubitandi de prioris Baptismi validitate, sed etiam ab irregularitate iterantibus Baptisma inflicta ab „ Alexandro III. *in Cap. Ex litterarum, de apostatis, & reiterantibus Baptisma*, non eximi probavimus, qui, ob solum apprehensum prioris Baptismi vitium, nullaque præmissa veritatis indagatione, illud denuo sub „ conditione conferunt, quibus certo sciunt jam „ semel antea fuisse collatum: etenim, quamquam plures Doctores ejusmodi, sub conditione rebaptizantes a gravi culpa, atque „ ab irregularitate absolvant, eo quod per „ adjectam conditionem satis consultum existiment reverentiæ debitæ Sacramento, ad „ quod conficiendum non aliter fertur intentio Ministri, nisi si rite confectum non fuerit aliud antea administratum; hæc tamen „ sententia rejicitur a Catechismo Romano *cit. loc.* ubi reprobantur asserentes, *nullum*

ste-

„ *scelus admitti, si quemvis sine delectu cum* „ *adjunctione illa* (videlicet conditionis) *bapti-* „ *zent* : eidemque opinioni refragatur auctori- „ tas S. Caroli, in cujus Instructionibus, *Actor.* „ *Ecclesiæ Mediolanensis part.* 4. *pag.* 497. hæc „ de forma conditionata habentur : *Qua forma* „ *utitur cum infans, aliusve, qui Baptismo of-* „ *fertur, re diligenter perquisita, dubium re-* „ *linquitur, aut certe non apparet, eum bapti-* „ *zatum esse, ut de expositis inventisque parvulis* „ *dubitari, atque ignorari sæpenumero solet.* „ *Quod si, re accurate investigata, explora-* „ *tum habuerit, illum, forma servata, bapti-* „ *zatum esse, caveat omnino, ne hanc sub con-* „ *ditione baptizandi formam adhibeat; cum sa-* „ *crilegium committat, si contra fecerit, & il-* „ *lud impedimentum contrahat, quod sacri ca-* „ *nones irregularitatem vocant.*

„ IV. In alia itidem nostra *Instit.* 8. hanc „ eamdem materiam tractantes, diximus cum „ Cardinali Albitio *de Inconstantia in Fide cap.* „ 33. *a num.* 14. *usque ad* 16. improbandas esse „ Synodos, in quibus generatim, atque indi- „ stincte, iterum sub conditione in Ecclesia „ baptizari jubentur, quicumque privatim fue- „ re ab obstetricibus domi baptizati. De his- „ ce Synodis, ac Ritualibus idem decernen- „ tibus, agit Holzmann *in sua Theologia mo-* „ *ral. tom.* 2. *tract.* 2. *cap.* 2. *art.* 2. qui, licet „ eorumdem Auctores hoc nomine excuset, „ quod scilicet dubium illis visum fuerit Ba- „ ptisma ab obstetrice collatum, fatetur nihi- „ lominus, minus caute, ac nimium indefi- „ nite eos loquutos; cum debuerint potius re- „ rum circumstantias distinguere, easque deter- „ minare, quæ incertam reddunt validitatem „ collati Baptismi, quem propterea tunc opor- „ teat sub conditione iterari. Enimvero, si ob- „ stetrices de Sacramenti materia, forma, & „ necessaria in Ministro intentione, sint legitime „ edoctæ, sicuti nos *in cit. Instit.* 8. eas per „ Parochos solerter edoceri jussimus, priusquam „ ad obstetricum officium exercendum admit- „ tantur, eæque in speciali eventu, quo Ba- „ ptisma periclitanti infanti privatim contule- „ rint, ab eodem Parocho interrogatæ, omnia „ rite a se adhibita testentur, quæ Sacramen- „ tum valide coficiendum requiruntur; nulla „ sane subest probabilis ratio, cur Baptismus „ debeat, aut licite possit sub conditione re- „ peti. Scimus utique, in aliis Synodis relatis „ a Giberto *cit. tom.* 2. *consult. Canonicar. con-* „ *sult.* 16. cautum reperiri, ne plena fides „ habeatur solius obstetricis testimonio, nisi „ comprobetur assertione aliorum, qui Baptis- „ mo præsentes fuerint. Verum, quamquam „ ex plurium attestatione major profecto hau- „ riatur rei gestæ certitudo, attamen sacri „ canones sufficienter probatam habent colla- „ tionem Baptismatis per unicum testem, præ- „ cipue si is testificetur de facto proprio, hoc „ est si affirmet, illud fuisse a se legitime ad- „ ministratum, nec quidquam in contrarium oc- „ currat, quod illius testimonio fidem detra- „ hat, uti diserte decernitur *in Can.* 110. *&* „ 112. *de Consecrat. dist.* 4. *& Cap. Nuper*, „ *de testibus*, ubi Interpretes omnes.

„ V. Aliud est, cum collati Baptismi testi- „ monium præbetur a persona incerta : etenim, „ cum juxta rescriptum Imperatoris Hadriani „ ad Junium Rufinum, Proconsulem Macedo- „ niæ, relatum a Callistrato *in l. Testium* 3. „ *ff. de Testib.*, *non testimoniis*, sit creden- „ dum, non debemus rem adeo gravem com- „ mittere fidei personæ ignotæ, cujus qua- „ litates, uti Callistratus *in cit. leg.* faciendum „ monet, explorare non possumus. Quare sa- „ cra Congregatio Concilii interrogata, an ite- „ rum baptizandi essent infantes, vulgo *expo-* „ *siti*, ad hospitale S. Spiritus in Saxia de Ur- „ be delati, etiamsi habeant collo appensam „ schedulam attestantem, eos fuisse Baptis- „ mate ablutos, die 15. Januarii 1724. re- „ spondit, esse denuo baptizandos sub condi- „ tione, nisi certa habeatur notitia personæ, „ a qua schedula sit exarata, aut aliunde in- „ dubitatum desumatur indicium Baptismatis „ rite eisdem collati : quod nos *in cit. nostra Instit.* „ 8. animadvertimus, & videre est *in Thesauro* „ *Resolut. tom.* 2. *pag.* 412. *& tom.* 3. *pag.* 2.

„ VI. In eadem sententia fuerant Patres Con- „ cilii Provincialis Tolosani, habiti a Cardinali „ Francisco de Joyosa anno 1590. in cujus *part.* 2. „ *cap.* 2. decernitur : *Cum projectis expositisque* „ *puerulis, licet affixa reperiatur schedula, quæ eos* „ *baptizatos esse testetur, in id tamen, an verum,* „ *fictumque sit, Parochi diligenter inquirent: si* „ *certi nihil compererint in scripto chartulæ nomine,* „ *eos sub conditione baptizabunt : tom.* 10. Colle- „ ctionis Harduini *col.* 1798. Cumque minorem „ fidem collati Baptismatis, quam schedula in- „ certi auctoris, faciant alia signa exposito infan- „ ti apposita, puta sal; ideo rectissime a Richar- „ do Poor, Episcopo Sarum, cautum legitur : *Si* „ *vero pueros cum sale, vel sine sale expositos con-* „ *tingat inveniri, baptizentur*, sub conditione „ tamen, ut statim ibidem explicatur : *tom.* 2. „ *Concilior. Britan.* Henric. Spelman. *pag.* 143.

„ VII. Itaque, si Episcopus in sua Synodo „ loqui velit de Sacramentorum forma condi- „ tionata, quod profecto nedum utile, sed „ quandoque etiam necessarium reputamus, „ omnia præ oculis habeat, quæ hactenus enar- „ ravimus, atque, ad eorum normam, con- „ gruam formet instructionem, ad quam Pa- „ rochi, in illa adhibenda, se debeant confor- „ mare. Quod si diœcesi præsit, in qua sæpe „ contingat, baptizatos ab hæreticis, ejurata „ hæresi, qua erant imbuti, in Catholicæ Eccle- „ siæ gremium se se recipere, & dubitetur, uti „ alicubi dubitatum scimus, an ii iterum sint „ sub conditione baptizandi, antequam in re „ admodum sane gravi & ardua quidquam de- „ cernat, diligenter investiget, oportet, num

in

„ in illa hæreticorum secta, de qua agitur, „ aliquid innovatum fuerit circa Baptismi materiam, & formam a Christo Domino institutas. Si enim utramque ab ejusdem sectæ pseudo-ministris rite adhiberi deprehenderit, non potest permittere, ut Baptismus, ullo pacto iteretur, quin veniat in suspicionem erroris rebaptizantium, a S. Stephano I. atque, uti affirmat Augustinus *lib.* 2. *cap.* 8. *de Baptismo contra Donatistas*, *Oper. tom.* 9. *col.* 103. *a Concilio plenario* proscripti, sive ejusmodi Concilium fuerit Arelatense I. sive magnum Nicænum, de quo litigant Eruditi. Si autem certo compererit, aut baptizandi corpus ab illis non perfundi aqua naturali, aut formam pronuntiari sine expressa invocatione Sanctissimæ Trinitatis, sive alia ratione, ab illa diversa, quam Christus instituit, Baptismum absolute renovari jubeat: ob non adhibitam quippe legitimam formam, canon 8. Concilii Laodiceni, *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 781. rebaptizandos decrevit hæreticos Montanistas: & Gregorius Magnus *lib.* 11. *indict.* 4. *epist.* 67. *tom.* 2. *Oper. col.* 1167. scribens ad Episcopos Iberiæ, universim statuit: *Hi vero hæretici, qui in Trinitatis nomine baptizantur... cum ad sanctam Ecclesiam veniunt, baptizantur, quia Baptisma non fuit, quod in errore positi in Sanctæ Trinitatis nomine minime perceperunt.* Hæc sapienter respexit Cardinalis de Rohan in suo Rituali Argentinensi *ad tit. de Baptismo n.* 6. cum ait: *Baptizati ab iis hæreticis, qui rectam baptizandi formam non retinent, denuo absolute baptizari debent.* Quod si denique, diligenti præmissa perquisitione, rei veritatem certo assequi nequiverit, & dubia sibi atque incerta remaneat validitas Baptismatis, ab hæretico ministro suscepti, illud utique erit sub conditione repetendum, quod *in cit. nostra Inst.* 84. declaratum diximus a sacra Congregatione Concilii, quæ interrogata: *An, & in quibus casibus hæretici debeant sub conditione rebaptizari, si ad Fidem Catholicam convertantur*: die 27. Martii 1682. respondit, non esse rebaptizandos, *nisi dubium adsit probabile invaliditatis Baptismi*.

„ VIII. Rationabiliter porro Patribus Concilii Provincialis Mechliniensis anni 1606. incertum saltem, & dubium visum est Baptisma collatum ab hæreticis Hollandiæ, finitimarumque regionum, apud quos mos invaluerat, ut, uno aquam fundente, alter Sacramenti formam pronunciaret; ac propterea juste illud iterandum decrevere *tit.* 3. *cap.* 6. *Et quia frequens experientia docet, modernos hæreticos sæpe contra receptam Ecclesiæ consuetudinem, & antiquissimam traditionem, baptizare, uno aquam fundente, alio formam ipsam pronunciante; ab hæreticis (qui non sunt ad baptizandum admittendi, ubi aliquis Catholicus præsto est) baptizati, similiter sub conditione baptizemur*: Collectionis Harduini *tom.* 10. *col.* 1943. cujus quidem Concilii sanctionem tuto sectari possunt, & debent aliarum Ecclesiarum Præsules, a quibus sint Ecclesiæ reconciliandi hæretici, iis in locis baptizati, ubi eumdem erroneum Baptismi ritum plerumque adhiberi, non ex incerto rumore, sed ex fide dignis testimoniis acceperint, atque ideo merito suspicentur, eodem modo fuisse etiam illos baptizatos, qui in Catholicorum numerum petunt aggregari: quod eam ob causam cum hæreticis Angliæ faciendum, docuere Sylvius *in* 3. *par. qu.* 66. *art.* 9. Cardinalis de Lugo *in Resp. moral. lib.* 1. *dub.* 2. *n.* 3. Gobat *tract.* 2. *n.* 392. Laurentius Neesen *tract.* 2. *de Baptismo dub.* 5. Ludovicus Michon *in usibus de Sacr. cas.* 8. & la Croix *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 322. Idem vero Sylvius *in var. Resolut. verb. Baptismus* III. *Operum tom.* 5. agens de quodam Britanno, baptizato ab hæretico Puritano, de quo valde dubitabatur, num in Baptismatis collatione orthodoxa forma usus fuisset: ait, quod, cum rationabiliter de hoc dubitari posset, sub conditione rebaptizandus erat: *Quia justa prorsus est ratio dubitandi de valore Baptismi collati, attenta hæreticorum nostri temporis (qui, ut testantur Molanus, & Synodus Mechliniensis Provincialis secunda, frequenter deprehensi fuerunt vel formam corrupisse, vel intentionem necessariam non habuisse, vel aliter male baptizasse) malitia.... quoniam saluti consulere oportet: quandoquidem est probabilis ratio dubitandi de remedio, quod constat esse necessarium; id, quod fieri hic potest, etiam expedit, ut fiat.*

„ IX. Caveat tamen Episcopus, ne incertam & dubiam pronunciet Baptismi validitatem hoc tantum nomine, quod hæreticus minister, a quo fuit collatus, cum non credat, per regenerationis lavacrum deleri peccata, illud non contulerit in remissionem peccatorum, atque ideo non habuerit intentionem illud conficiendi, prout a Christo Domino est institutum: siquidem, cum in Galliis disputatum olim fuerit, an ob prædictam rationem rebaptizandi essent baptizati a Calvinistis, S. Pius V. ad quem controversia delata est, minime rebaptizandos definivit. Sacramenti enim validitati non officit privatus ministri error, cui prævalet generalis ejusdem ministri intentio faciendi quod Christus instituit, seu quod fit in vera Christi Ecclesia: quemadmodum testantur Acta Concilii Ebroicensis anni 1576. ubi hæc ad rem adnotantur: *Ante decisionem Apostolicæ Sedis Romanæ, licuit fortasse cuique in suo sensu abundare. Verum, quoniam, post habitam de hac facultate disputationem, felic. record. Pius V. definivit, verum esse Baptisma, quo uterentur Calvinistæ adhibentes*

„ *for-*

„ *formam*, *& materiam institutam a Christo*, „ *cum intentione generali faciendi*, *quod Christus instituit*; *licet errarent in particulari interpretatione*, *& singulari intentione*, *ut alii* „ *fere omnes hæretici errarunt*, *vel circa intelligentiam formæ baptismalis*, *vel circa aliquem ejus effectum*: *ob id baptizatos ab ipsis Calvinistis*, *non iterum tingendos sub conditione &c. Hinc interdicimus omnibus Curatis*, *& Presbyteris*, *sub pœna suspensionis ipso facto a Divinis*, *ne allatos ad se pueros*, *jam baptizatos a Calvinistis*, *audeant iterum tingere sub illa conditione*. Alia similia Synodorum statuta legi possunt apud Grancolas *in antiquo Sacramentario Ecclesiæ part.* 2. „ *pag.* 153. *& seq.*

„ X. Quædam exstant in Orbe Catholico „ Sanctuaria, ad quæ deferuntur infantes sine „ Baptismate vita functi. Eorum cadavera „ ante aliquam Imaginem Salvatoris nostri Jesu Christi prodigiis celebratam, quæ ibidem „ veneratur, a piis parentibus collocantur, ibique aliquantisper relinquuntur: quo interim „ spatio enixæ preces Omnipotenti Deo porriguntur, ut hujusmodi infantes demortuos ad „ vitam revocare velit, quo possint Baptismatis Sacramentum accipere. Quod si deinde „ aliquod in eis vitæ signum appareat, salutari lavacro *sub conditione* abluuntur; cumque „ deinde ut plurimum morti reddantur, tamquam baptizati, in loco sacro sepeliuntur.

„ XI. De his Sanctuariis, quæ in Germania potissimum existunt, ac de hujusmodi „ miraculosis eventibus agunt P. Bagatta in „ suo Opere *de admirandis Orbis Christiani*, „ P. Gobat *in sua Theologia Morali tom.* 1. ac „ recentius omnibus P. Amort *tom.* 3. *suæ Theologiæ in tract. de Sacramento Baptismi*. In „ Synodis Diœcesanis Lingonensibus, anno „ 1452. & 1455. habitis, item in statutis Synodalibus Ecclesiæ Lugdunensis, a Cardinali „ Tournonio Archiepiscopo promulgatis, ac „ in aliis etiam Synodalibus Bisuntinæ Ecclesiæ statutis, anno 1592. & 1656. editis, præmissa omnia vetita fuerunt sub gravium pœnarum interminatione; dictæque Synodales „ sanctiones relatæ sunt a Thiers in tractatu „ de superstitione *tom.* 2. *tert. edit. Parif. anni* „ 1712. *cap.* 7. *de Superstitionibus quæ ad Baptismum pertinent*, & a Natali Alexandro „ *in sua Theologia Dogmatica & Morali lib.* 2. „ *de Sacram. Baptismi cap.* 7. *regul.* 3. Fundamentum, quo prædictæ Synodales Constitutiones innituntur, in eo potissimum „ constituitur, quod nimis ambigua sunt signa, ex quibus ejusmodi infantium resurrectio erui contenditur; quodque levis plerumque fidei & auctoritatis sunt testes, qui de „ iisdem testimonium perhibent; cum pro certis revivifcentiæ signis habeantur aut pallidi „ coloris in rubicundum mutatio, aut membrorum, quæ antea rigebant, flexibilitas, „ aut sanguis e naribus fluens, aut aliqua sudoris gutta, quæ in fronte, vel in stomacho appareat; cumque de his ipsis rudes „ mulierculæ testes ut plurimum sint: quapropter sapientes illi Episcopi Ecclesiasticæ „ disciplinæ gravitati convenire existimarunt, „ a suis diœcesibus hæc omnia removere, ac „ interdicere, ne Baptismus prædictis infantibus conferatur, neve in locis sacris eorum „ cadavera tumulentur; idque eo magis, quod „ supradicti physici effectus facile adscribi possunt calori, qui ex facibus circum infantium „ cadavera accensis oritur, aliisque ignibus, „ quibus ipsa Sanctuaria tepescunt.

„ XII. Inter hujusmodi Sanctuaria, quod „ ad rem præsentem attinet, omnium fortasse celeberrimum est illud Uspergæ in Suevia, intra fines diœcesis Augustanæ, sub cura Canonicorum Regularium Præmonstratensium; ad quod nimirum ex remotis etiam „ regionibus infantium absque Baptismate mortuorum cadavera deferuntur, ut, aliquo in „ eis vitæ indicio comparente, sacra Baptismatis unda abluantur. Sed, cum ad Congregationem S. Officii delatus fuisset recursus adversus hujusmodi morem baptizandi „ prædictos infantes *sub conditione*, & quæstio diligenter coram ea examinata fuisset, „ ipsis etiam Canonicis Præmonstratensibus auditis; die tandem 27. Aprilis anni 1729. decretum fuit, ut hujusmodi consuetudo de medio tolleretur: idemque confirmatum fuit „ die 19. Decembris ejusdem anni, item die „ 20. Februarii anni 1737. 30. Januarii 1738. „ 3. & 6. Junii 1744. ac denique die 11. Maji „ 1751. Porro qui consuetudinem hanc tuebantur, ac pro illius approbatione instabant, „ hæc maxime afferebant; quod scilicet, „ quamvis oculos aperire, colorem mutare, „ aliquam sudoris guttam emittere, & alia „ hujusmodi signa resurrectionis haud evidentia essent, probabilia tamen censeri debebant: cumque proinde dubium subesset, an „ infans revixisset, necne, id satis superque „ erat, ut baptizari posset, vel potius deberet, sub conditione, *si vivus es*. Verum „ prædicta Congregatio recte sapienterque animadvertit, quod minime agebatur de infantibus, de quorum vita, aut morte, ambiguis in utramque partem concurrentibus indiciis, disputaretur; sed de infantibus procul dubio vita functis, quique saltem tanto „ jam tempore vita caruerant, quantum in itinere plurium quandoque dierum, nullo prorsus alimento ipsis dato, impensum fuerat; „ ac proinde rem esse de vero miraculo resurrectionis; quod sane admitti non debet, nisi „ perspicuis & plane concludentibus probationibus evidenter demonstretur. Quemadmodum vero, deficientibus hujusmodi probationibus, nec resurrectio admitti, nec Baptismus sub conditione conferri debet; ita, si „ resur-

„ resurrectio pro certa habeatur (quod tamen ex „ signis superius enunciatis, aliisque similibus ne„ quaquam inferri potest), jam non conditiona„ ta, sed absoluta Baptismi forma adhibenda „ erit. Quod autem innuimus, resurrectionem „ ex prædictis signis minime inferri posse, „ id sine ulla dubitatione confirmamus, quantumvis eadem signa per testes idoneos atque „ inter se concordes comprobarentur. Sane, „ cum aliquando illa in Servorum Dei, aut „ Beatorum extinctis corporibus conspiciun„ tur, an, & quibus in casibus miraculosa, aut „ naturalia censeri debeant, late ostensum per „ nos est in nostro Opere *de Canonizatione* „ *Sanctorum lib. 4. part. 1. cap. 31.* Sed nun„ quam ulli hominum in mentem venit asserere, „ prædictos Servus Dei, atque Beatos, in quo„ rum corporibus id genus signa reperta sunt, „ a mortuis resurrexisse, vel saltem pro verisi„ mili, aut probabili habendum esse, eosdem „ fuisse ad vitam revocatos. Illud autem silen„ tio prætereundum non est, quod inter signa, „ quæ in eorum infantium cadaveribus appare„ re dicuntur, neque vagitus, neque ejulatus „ connumerari perlegimus; quæ cæteroquin „ infantium indoli adeo prona sunt, quæque „ in resurrectionis materia, utpote minus fraudi „ ac falsitati subjecta, magni quidem momen„ ti existimarentur.

CAPUT SEPTIMUM.

De Sacramento Confirmationis relative ad Presbyteros Græcos, qui illud pueris post Baptismum administrant, & primo de Ministro hujus Sacramenti.

„ CUM vetusta apud Græcos consuetu„ do obtinuerit, ut simplices Sacerdo„ tes Sacramentum Confirmationis admini„ strent, puerosque statim post Baptismum sacro „ Chrismate liniant; Episcopi Latini, in quo„ rum diœcesibus Græci habitant, suorumque „ majorum institutis utuntur, persæpe dubita„ runt de ejusmodi Confirmationis robore. „ Hanc autem quæstionem potissimum move„ re, & refricare solent in eorum Synodis, „ in quibus, juxta salutare monitum Fagnani „ *in cit. cap. Sicut olim, n. 91. de accusat.* „ ea sunt accuratius enucleanda, quæ in singu„ lis Sacramentis, ut rata fiant, dignoscuntur „ necessaria. Quapropter in hac nostra lu„ cubratione, quam ad omnium Ecclesia„ rum Antistitum utilitatem, & commodum „ exaramus, operæ pretium est, præfatis mixti „ ritus diœcesium Præsulibus viam sternere, „ quam tuto calcare queant, quin impe„ diantur innumeris molibus difficultatum, „ quæ a Doctoribus excitantur circa legiti„ mum Sacramenti Confirmationis Ministrum, „ nullique incertæ, & controversæ inter Ca„ tholicos opinioni adhærentes, veram secten„ tur doctrinam, ab Apostolica Sede approba„ tam, quidque de Confirmatione a simpli„ ci Sacerdote administrata sentiendum sit, „ pro locorum diversitate, absque errandi „ periculo, in suis Synodis statuant. Quo vero „ clarius id fiat, nonnulla sunt præmittenda.

„ II. Ordinarium Ministrum Sacramenti „ Confirmationis esse solum Episcopum, defini„ tum est a Concilio Constantiensi in dam„ natione errorum Wiclefi, ab Eugenio „ IV. in decreto instructionis ad Armenos, „ atque a Tridentino *sess. 7. de Confirmatione* „ *can. 3. Si quis dixerit, sanctæ Confirmatio*„ *nis ordinarium Ministrum non esse solum Epis*„ *copum, sed quemvis simplicem Sacerdotem,* „ *anathema sit.* Hanc veritatem didicit Catholi„ ca Ecclesia ab Apostolis, qui cum *Actor.* „ 8. audivissent, Samariam recepisse verbum „ Dei, miserunt illuc Petrum, & Joannem „ Apostolos, ideoque Episcopali charactere „ insignitos, qui recens a Philippo Diacono „ baptizatis manus imponerent, ac Spiritum „ Sanctum traderent. Hinc Innocentius I. „ in epistola ad Decentium Eugubinum Episco„ pum, *cap. 3. num. 6.* ex recensione Petri „ Constant *tom. 1. epist. Roman. Pontif. col.* 858. „ scripsit: *De consignandis vero infantibus manife*„ *stum est, non ab alio, quam ab Episcopo* „ *fieri licere. Nam Presbyteri, licet secundi* „ *sint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non* „ *habent. Hoc autem Pontificium solis deberi* „ *Episcopis, ut vel consignent, vel Paracletum* „ *Spiritum tradant, non solum consuetudo Ec*„ *clesiastica demonstrat, verum & illa lectio* „ *Actuum Apostolorum, quæ asserit, Petrum,* „ *& Joannem esse directos, qui jam baptizatis* „ *traderent Spiritum Sanctum; nam Presbyteris,* „ *sive extra Episcopum, sive præsente Episcopo,* „ *cum baptizant, Chrismate baptizatos ungere* „ *licet, sed quod ab Episcopo fuerit consecra*„ *tum, non tamen frontem ex eodem oleo signa*„ *re, quod solis debetur Episcopis, cum tradunt* „ *Spiritum Paracletum.*

„ III. Neque huic Catholico dogmati illud „ contrariatur, quod adnotavit Lucas Holsteni„ us *in dissert. 1. de Ministro Confirmationis cap.* „ 1. nimirum ab Anania, non utique Aposto„ lo, sed Discipulo, manus fuisse impositas „ Saulo, uti legitur *Act. 9. versic.* 17. Etenim „ ea manuum impositio, utpote quæ Baptis„ mum præcessit, non fuit confirmatoria, sed „ curatoria, hoc est adhibita ad restituendam „ Paulo visus sanitatem; quod *ex ejusdem ca*„ *pitis 9. versi.* 18. liquet. De simili manuum „ impositione adhibenda nimirum ad curandos „ energumenos, loquitur Innocentius I. *in cit.* „ *epist. ad Decentium cap. 6. num. 6.* ubi „ eam ex Episcopi delegatione fieri per„ misit etiam a Diacono, inquiens: *De his* „ *vero baptizatis, qui postea a dæmonio, vitio* „ *aliquo, aut peccato interveniente, arripiun*„ *tur, est solicita dilectio tua, si a Presbytero,*

„ *vel Diacono possint, aut debeant designari.* „ *Quod hoc, nisi Episcopus praeceperit, non* „ *licet. Nam eis manus imponenda omnino non* „ *est, nisi Episcopus auctoritatem dederit id* „ *efficiendi.* Quem Innocentii locum non recte „ consideraront Morinus *in dissertat. de Sacramento Confirmationis cap.* 16. & citatus Lucas Holstenius, qui inde erui affirmarunt, „ potestatem confirmandi quondam fuisse Diaconis delegatam: nam, uti melius observavit Morini Editor Moretus, & pluribus confirmat Petrus Coustant *ad cit. epist.* nullus hic „ est sermo de Sacramento Confirmationis, „ quod tunc temporis statim post Baptismum „ conferebatur, quemadmodum in sequenti capite ostendemus; sed de ritu, quo „ eis succurrebatur, qui a dæmonio, post susceptum Baptismum, essent arrepti.

„ IV. At gravis olim exarsit inter Doctores controversia, an, ex speciali delegatione Romani Pontificis, possit simplex „ Sacerdos, saltem Chrismate ab Episcopo „ jam consecrato, Sacramentum Confirmationis „ administrare. Negabant quamplurimi non „ infimæ notæ Theologi, inter quos Robertus „ Cardinalis Pullus *part.* 5. *sentent. cap.* 23. „ Hugo Victorinus *lib.* 2. *de Sacram. part.* 7. „ *cap.* 2. Hadrianus *in* 4. *distinct.* 7. *art.* 3. Durandus ibidem *quæst.* 3. & 4. quibus ex „ recentioribus adhæserunt Estius *in* 4. *dist.* „ 7. §. 21. & 22. Sambovius *tract. de Sacram.* „ *Confirm.* du-Hamel *tom.* 6. *Theolog. tract.* 2. „ *lib.* 2. *dissert.* 3. *cap.* 4. Herminier *eod. tract.* „ *cap.* 7. Affirmant ex adverso Jacobus Cardinalis a Vitriaco *serm. in vigilia Pentecostes*, „ D. Thomas *in* 4. *dist.* 7. *quæst.* 3. & 3. *part.* „ *quæst.* 72. *art.* 11. Sotus *in* 4. *distinct.* 7. „ *quæst.* 1. *art.* 11. Bellarminus *de Sacram. Confirmat. cap.* 12. *Oper. tom.* 3. Suarez *tom.* „ 3. *in* 3. *part. disput.* 36. *sect.* 2. Gregorius de „ Valentia *tom.* 4. *disput.* 5. *quæst.* 2. *punct.* 1. „ Covarruvias *lib.* 1. *var. cap.* 10. Navarrus „ *manual. cap.* 22. *num.* 8. Cardinalis de Lugo *in* „ *Responsf. moral. lib.* 1. *dub.* 6. Cardinalis de „ Laurea *in* 4. *tom.* 3. *disput.* 2. *art.* 2. Cardinalis Gottus *tom.* 2. *in* 3. *part. quæst.* 2. *de* „ *Ministro Confirmat. dub.* 2. §. 1. Juenin *de* „ *Sacram. diss.* 3. *quæst.* 5. *cap.* 2. *art.* 2. §. „ 3. Tournely *de Sacram. Confirm. quæst.* 3. „ *art.* 2. Drovet *de re Sacramentaria lib.* 3. „ *quæst.* 7. Boucat *diss.* 2. *de Confirm. art.* 4. „ *sect.* 2. *tom.* 5. Simonet. *tract.* 13. *disput.* 2. „ *art.* 2. Berti *Theolog. tom.* 7. *lib.* 32. *cap.* 7. „ quorum sententia, etsi neque a Concilio „ Florentino, neque a Tridentino fuerit definita, sicuti contra Gregorium de Valentia „ observant Tournely *cit. loc.* & Vuitasse *de Minist. extraord. Sacram. Confirm. tom.* 2. *quæst.* „ 2. *art.* 5. *sect.* 1. attamen non videtur posse „ amplius in controversiam & dubitationem „ revocari.

„ V. Etenim S. Gregorius Magnus, cum *epist.* „ 9. *lib.* 4. *indict.* 12. *tom.* 2. *Oper. col.* 689. „ Presbyteris Calaritanis interdixisset: *Ne baptizatos infantes signare in fronte præsumerent, sed eos ungerent in pectore, ut Episcopi postmodum ungere debeant in fronte:* audiens „ postmodum, hac sua prohibitione multos „ offensos, *epist.* 26. *ead. indict. col.* 705. *tom.* „ *cit.* relata *in Can. Pervenit, dist.* 95. facultatem, quam illis denegaverat, concessit, hæc „ ad Januarium, Calaritanum Episcopum, scribens: *Pervenit quoque ad nos, quosdam scandalizatos fuisse, quod, Presbyteros Chrismate tangere in fronte eos, qui baptizati sunt, prohibuimus. Et nos quidem secundum usum veterem Ecclesiæ nostræ fecimus; sed, si omnino hac de re aliqui contristantur, ubi Episcopi desunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chrismate tangere debeant, concedimus.* „ Sunt quidem, qui Gregorium loquutum putant, „ non de unctione Confirmatoria, sed de mera cæremonia, seu Sacramentali quadam „ unctione, illi simili, quæ fit in vertice baptizati, quam Presbyteri Calaritani, contra „ usum ceteroquin Romanæ Ecclesiæ, aut „ ante, aut post Baptismum, faciebant in „ fronte. Ita Gregorium intelligendum affirmat Hadrianus *cit. loc.* cujus interpretationem „ approbat etiam Petrus de Marca *dissert. ad* „ *can.* 28. *Concilii Claromontani, anni* 1095. „ licet enim hic Auctor non neget, posse „ a summo Pontifice potestatem confirmandi „ delegari simplici Sacerdoti, id tamen ex eo „ Gregorii loco, & facto, minime confici „ autumat. Verum hanc interpretationem validissimis argumentis refellit Suarez *cit. sect.* 2. „ Quoniam in primis Gregorius Magnus „ *epist.* 26. eam ipsam facultatem Episcopis „ Calaritanis elargitur, quam *epist.* 6. denegaverat: in hac autem de Sacramento Confirmationis sermonem fuisse, videtur manifestum; solius enim cæremoniæ abolendæ tantam curam, & solicitudinem Pontifex non „ suscepisset: deinde, si de mera cæremonia „ quæstio fuisset, illius usum non limitasset „ Gregorius ad solam circumstantiam temporis, „ quo Episcopus abest: ac tandem Eugenius „ IV. in laudato decreto, præfatam sane respiciens Gregorii epistolam, certum ponit, „ in ea potestatem fieri simplici Sacerdoti, non „ solius ritus exercendi, sed verum Sacramentum Confirmationis administrandi, inquiens: „ *Legitur tamen aliquando per Sedis Apostolica dispensationem, ex rationabili, & urgenti admodum causa, simplicem Sacerdotem Chrismate per Episcopum confecto, hoc administrasse Confirmationis Sacramentum.*

„ VI. Idem privilegium, quod Calaritanis „ Gregorius Magnus, plures posteriores Pontifices aliis Presbyteris sunt elargiti. Refert „ siquidem Lucas Wadingus *in Annal. Minorum tom.* 11. *ad an.* 1444. & 1447. & „ *tom.* 16. *ad an.* 1522. & 1521. nonnullos

Fla-

„ Fratres Minores hoc privilegio donatos fuis-
„ se a Nicolao IV. Joanne XXII. Urbano
„ V. Eugenio IV. Leone X. atque Hadriano
„ VI. cujus diploma in Cœnobio Franciscano-
„ rum Hispali asservari, idem Wadingus asse-
„ rit: ex quo colligere licet, Hadrianum, ad
„ Petri Sedem evectum, e sententia recessisse,
„ quam antea docuerat. Narrat pariter Arcu-
„ dius *Concord. lib.* 2. *cap.* 15. se accepisse
„ a Patre Ludovico Fonseca, Societatis Jesu,
„ paucis quibusdam ejusdem Societatis Religio-
„ sis a Sede Apostolica indultum, ut Christia-
„ nos Brasiliæ sacro Chrismate innungerent.
„ Eamdem facultatem Abbati Montis Casini
„ concessit Sixtus V. confirmavitque Benedi-
„ ctus XIII. *in sua Constitut.* 8. *post Concili-*
„ *um Romanum.* Recens pariter est exemplum
„ san. mem. Clementis XI. qui eodem an.
„ 1721. quo summum diem obiit, Patri Custo-
„ di Terræ sanctæ, Ordinis Minorum, permi-
„ sit Confirmationis Sacramentum, Chrisma-
„ te ab Episcopo confecto, conferre. Hæc,
„ aliaque ejusdem generis exempla nos con-
„ gessimus in quadam causa *Americana*, sacræ
„ Congregationi Concilii, cui tum eramus a
„ secretis, proposita die 13. Junii 1722. *tom.*
„ 2. *Thesaur. Resolut. pag.* 187. eademque re-
„ petita fuere a bon. mem. Cardinali Lanfredi-
„ no, idem munus obeunte, in alia causa
„ pariter *Americana*, eidem Congregationi pro-
„ posita die 14 Januarii 1733. *tom.* 6. *Thes-*
„ *aur. pag.*14. Evectique ad Petri Cathedram,
„ etiam nos potestatem fecimus Patri Custo-
„ di, & Guardiano sancti Sepulcri D. N. Je-
„ su Christi, Ordinis Minorum de Observan-
„ tia, idem conferendi Sacramentum Con-
„ firmationis in locis Terræ sanctæ, in quibus
„ non degunt Episcopi Latini, & quoad
„ Fideles Græci ritus, ubi desit Episcopus
„ Græcus Catholicus, qui in propria resideat
„ diœcesi, aut ubi istius ibidem residen-
„ tis accesserit consensus, uti habetur *in*
„ *nostra Constit.* 10. atque *in Constit.* 87. §.14.
„ *nostri Bullar. tom.* 1. *pag.* 28. *& pag.* 294.
„ VII. Quare non videtur hodie fas esse,
„ potestatem, de qua olim disceptabatur, sum-
„ mo Pontifici abjudicare. Quoniam, ut ait
„ Veracrux *in specul. part.* 2. *art.* 27. *De Pon-*
„ *tificis potestate, postquam dispensavit, du-*
„ *bitare, instar sacrilegii est. Esset enim Chri-*
„ *sto quasi exprobrare, quod non satis Ecclesiæ*
„ *suæ providisset:* & magis ad rem Sotus *cit.*
„ *dist.* 7. *quæst. unic. art.* 11. *Non est dubi-*
„ *tandum quin simplex Sacerdos ex commissione*
„ *Papæ possit Sacramentum Confirmationis exhi-*
„ *bere. Et qui de hoc jam modo hæsitaret,*
„ *Ecclesiasticis sanctionibus adversaretur. Etenim,*
„ *quamvis hæc conclusio ex sacris litteris non*
„ *plane colligatur, sufficere tamen debet ortho-*
„ *doxis, quod Gregorius* (addimus nos, & alii
„ Pontifices) *illam fecerit dispensationem.*

CAPUT OCTAVUM.

De adhibendo Chrismate ab Episcopo Benedicto, si Presbyter uti minister extraordinarius Confirmationis Sacramentum administret; & an ad solum Pontificem, excluso Episcopo, pertineat jus delegandi simplici Sacerdoti dicti Sacramenti administrationem.

„ HActenus expositæ quæstioni, quam Ro-
„ manorum Pontificum facta enodarunt,
„ alia succedit nondum dirempta controversia.
„ Privilegium, a laudatis Pontificibus in-
„ ferioris ordinis Presbyteris concessum,
„ Chrismate consignandi baptizatos, semper
„ limitatum audivimus hac lege, modo scilicet
„ Chrismate uterentur ab Episcopo sacrato.
„ Quærunt autem Doctores, an potuisset
„ iisdem fieri etiam potestas conficiendi
„ Chrisma in sacra unctione adhibendum.
„ Nemo est, qui dubitet, Chrismatis benedi-
„ ctionem annumeratam semper fuisse inter
„ propria & præcipua Episcopalis Ordinis
„ munera. In Concilio enim Carthaginiensi II.
„ anni 390 *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.*
„ 952. *cap.* 3. *Ab universis Episcopis dictum est;*
„ *Chrismatis confectio, & puellarum consecratio*
„ *a Presbyteris non fiant.* Carthaginiense III.
„ anni 397. *cap.* 36. *ibid. col.* 964. edi-
„ xit: *Ut Presbyter, inconsulto Episcopo, Vir-*
„ *gines non consecret, Chrisma vero nunquam*
„ *conficiat.* Concilium Bracarense anni 591.
„ *cap.* 19. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.*
„ 352. deponi jussit Presbyteros, Chrisma con-
„ ficere præsumentes. In Actis pariter Concilii
„ Toletani II. anni 531. editis a Cardinali
„ de Aguirre *tom.* 2. *pag.* 271. refertur epi-
„ stola Montani Episcopi Toletani ad Theo-
„ ribium, in qua Montanus sacrilegam in-
„ crepat quorumdam Presbyterorum audaciam,
„ qui contra antiquissimum, ipsique religioni
„ Christianæ coævum morem, jus sibi arro-
„ gabant consecrandi Chrisma: *Quidam* (ait),
„ *ut ad nos perlatum esset, Presbyteri, au-*
„ *su temerario, res sacras non tam consecrare,*
„ *quam violare præsumunt, & cunctis ab initio*
„ *Fidei Catholicæ sæculis inusitatum summis*
„ *sui Ordinis hominibus, nisi tantum Ponti-*
„ *ficibus debitum, jus consecrationis Chrismæ,*
„ *nescio quo typho, an dementia dicam, in-*
„ *dubitanter assumunt: quod quam sacrilegum*
„ *sit, piissimam conscientiam tuam latere non*
„ *credo.* At, cum isti, aliique similes canones de
„ sola loquantur potestate ordinaria, quam nul-
„ lus unquam simplici Presbytero asseruit, non
„ adimunt quæstionem, quæ versatur circa
„ potestatem extraordinariam: solum enim
„ disputatur, an, sicuti summus Pontifex
„ potest simplici Sacerdoti facultatem impertiri
„ administrandi Sacramentum Confirmationis,
„ ita eidem committere etiam valeat potestatem

„ conficiendi Chrisma. Affirmant Cajetanus „ *in* 3. *part. quæst.* 72. *art.* 3. Gregorius de „ Valentia *tom.* 4. *disput.* 5. *punct.* 2. §. *At* „ *hoc in primis*, Cardinalis de Lauræa *in* 4. „ *tom.* 3. *disp.* 2. *art.* 3. Berti *in sua Theolog.* „ *tom.* 7. *lib.* 32. *cap.* 5. *proposit.* 4 quorum „ sententiam valde probabilem existimant Suarez „ *tom.* 3. *in* 3. *part. quæst.* 72. *disp.* 33. *sect.* „ 2. §. *Tertia sententia*. Bonacina *de Sacram.* „ *disp.* 7. *quæst. unic. punct.* 2. *num.* 3. Etenim, „ si summus Pontifex suprema sua auctoritate „ potest simplici Sacerdoti munus demandare conficiendi Sacramentum Confirmationis, de se ceteroquin annexum Ordini „ Episcopali, eo magis poterit facultatem „ eidem elargiri præparandi ejusdem Sacramenti „ materiam. Neque desiderantur ejusmodi „ concessæ facultatis exempla. Nam, si qua fides Waddingo *in Annal. Minor. tom.* 11. „ *ad ann.* 1444. Eugenius IV. Fabiano de „ Bachia Ordinis Minorum, ad Indos proficiscenti, veniam dedit non solum Chrismate „ consignandi Fideles, sed etiam ipsum Chrisma „ conficiendi. Apud Mabillonium itidem *tom.* „ 1. *part.* 2. *Musei Italici*, extat epistola „ Joannis Diaconi hæc ad Senarinm scribentis „ *num.* 8. *pag.* 73. *Sed nec illud tangat animum*, „ *quod sibi aliquando quædam vis necessitatis assumit, veluti* (*quod nunc per Africam fieri* „ *dicitur*) *ut Presbyteri Sanctum Chrisma* „ *conficiant; quod merito moveret, si istam* „ *Pontificalis auctoritas licentiam non dedisset*. „ *Unde constat, etiam nunc a Pontificibus quodammodo fieri, quod in tanta rerum necessitate, ut* „ *a Presbyteris effici possit, superior Ordo constituit.*

„ II. Ultro tamen fatemur, ejusmodi exempla, si vera sint, paucissima tamen esse, „ atque ut plurimum non aliter consuevisse a „ summis Pontificibus simplices Sacerdores „ insigniri potestate administrandi Sacramentum „ Confirmationis, nisi sub expressa conditione „ adhibendi Chrisma, non a se, sed ab „ Episcopo consecratum; quemadmodum perpendit Auctor Theologiæ moralis ad usum „ Seminarii Petrocorensis *tom.* 3. *lib.* 1. *tract.* „ 3. *cap.* 2. *quæst.* 5. quare insuetum foret, „ hac etiam prærogativa, Episcopalis Ordinis „ propria, inferiorem Presbyterum exornare. „ Accedit, nullam adesse necessitatem, hanc „ potestatem faciendi simplici Presbytero: „ is quippe, quocumque se conferat, potest „ secum deferre Chrisma ab Episcopo acceptum: & siquidem a sacris Canonibus, „ præcipue *Can. Litteris*, *de Consecrat. dist.* 3. „ & *Can. Si quis de alio*, *de Consecrat. dist.* 4. „ vetitus est usus Chrismatis ante annum benedicti, satis erit, ut ab hoc positivo Ecclesiæ „ præcepto, summi Pontificis auctoritate, „ eximatur; sicuti nos *in cit. nostra Constit.* „ 10. ab eodem absolvimus prædictum Custodem sancti Sepulcri, si in loco degat, „ ubi novi Chrismatis ei non suppetat „ copia.

„ III. Sed omnium in hac materia gravissima controversia versatur circa auctoritatem „ Episcoporum: adeo enim diversa sunt hominum ingenia, ut eam ipsam potestatem, „ quam plerique summo Pontifici abjudicarunt, alii cuilibet Episcopo asserere non „ dubitent. Cardinalis Pallavicinus *hist.* „ *Concil. Trident. lib.* 9. *cap.* 7. *num.* 16. „ Christianus Lupus *in notis ad canones octavæ* „ *Synodi cap.* 5. *tom.* 2. *pag.* 1423. *& seq.* Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* „ 1. *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 6. Franciscus Farvacquius *de Sacram. Confirm. cap.* 4. *quæst.* 4. „ *&* 5. Van-Espen *Jur. Ecclesiast. part.* 2. *tit.* 3. „ *cap.* 2. *nu.* 5. *& seq.* Juenin *cit. dissert.* 3. *quæst.* „ 7. *cap.* 2. *art.* 1. §. 3. *in fin.* Petrus Coustant *in epistolas Roman. Pontific. tom.* 1. „ *col.* 857. aliique recentiores opinantur, sola „ inspecta institutione Divina, & seclusa Ecclesiæ prohibitione, posse Episcopum simplici „ Sacerdoti committere, ut Chrismate a se „ confecto Fideles consignet, ne secus degentes „ in locis, ad quæ ipse accurrere nequit, „ Sacramento Confirmationis perpetuo careant. „ Nec vero pauca, nec levia sunt rationum „ momenta, quibus hæc opinio innititur. „ Nam, ceteris prætermissis, quæ videri possunt apud laudatum Lupum, Concilium „ Toletanum I. celebratum anno 400. cui Patres „ undeviginti subscripsere, *can.* 20. Collectionis „ Harduini *tom.* 1. *col.* 989. ita statuit: *Quamvis pene ubique custodiatur, ut absque Episcopo* „ *Chrisma nemo conficiat; tamen, quia in* „ *aliquibus locis, vel provinciis Presbyteri dicuntur Chrisma conficere, placuit ex hac die*, „ *nullum alium, nisi Episcopum Chrisma facere*, „ *& per diœcesim destinare... Statutum est*, „ *& Diaconum non chrismare, sed Presbyterum, absente Episcopo; præsente vero, si* „ *ab ipso fuerit præceptum*. Toletano concinunt Concilium Arausicanum I. anni 441. „ & Epaonense anni 517. *tom.* 1. Collectionis „ Harduini *col.* 1783. *& tom.* 2. *col.* 1049. „ quorum primum *can.* 1. ait: *Hæreticos in* „ *mortis discrimine positos, si Catholici esse* „ *desiderant, si desit Episcopus, a Presbyteris* „ *cum Chrismate, & benedictione consignari* „ *placuit*: alterum autem *can.* 16. inquit: „ *Presbyteros, propter salutem animarum, quam* „ *in cunctis optamus, desperatis, & decumbentibus hæreticis, si conversionem subitam petant*, „ *Chrismate permittimus subvenire. Quod omnes* „ *conversuri, si sani sunt, ab Episcopo noverint* „ *expetendum.* Ad hæc, Martinus Archiepiscopus Bracarensis *in sua canonum Collect.* „ *cap.* 51. non de hac, aut illa regione, „ sed veluti de consuetudine ubique recepta, ait: *Presbyter, præsente Episcopo*, non

„ *non signat infantes, nisi forte illi ab Episco-* „ *po fuerit præceptum*.

„ IV. Sed, licet hæc momentosa sint, non „ tamen leviora sunt, quæ in contrarium pro- „ feruntur. Etenim Innocentius I. qui statim „ post allegatam Synodum Toletanam, hoc est „ anno 402. fuit Pontifex renuntiatus, *cit. e-* „ *pist. ad Decentium Eugubinum Episcopum*, „ ex Actis Apostolorum colligi asserit, solius „ Episcopi esse, baptizatorum frontem inun- „ gere, eaque unctione *Spiritum Paracletum* „ *tradere*. Non potuisset autem Pontifex, sine „ ulla hæsitatione, hæc affirmare; si eadem „ ætate viguisset alicubi consuetudo, ut bapti- „ zati infantes a simplici Presbytero confirma- „ rentur: quare, etsi Thomassinus dixerit, „ se non videre, nec suspicari posse, quidnam „ aliud, quam Sacramentum Confirmationis, „ Patres Toletani simplici Sacerdoti permise- „ rint; attamen alii ex hac ipsa Innocentii I. „ Decretali manifeste confici arbitrantur, eos „ de sola loquutos unctione, fieri solita post „ Baptismum ex mera cæremonia, a qua fa- „ cienda jusserunt Presbyterum abstinere, si „ Episcopus adstaret. Ita Toletanum canonem „ interpretatur Binius *in notis ad eumdem*, „ apud Cardinalem de Aguirre *tom. 2. Conci-* „ *lior. Hispaniæ pag.* 148. inquiens: *Hæc ver-* „ *ba canonis intelligenda sunt, non de sacra-* „ *mentali unctione Chrismatis in fronte, sed de* „ *unctione cæremoniali, quæ in solemni Baptis-* „ *mo in vertice baptizandi adhibetur. Hanc* „ *cæremonialem unctionem, olim Presbyteris in-* „ *terdictam, nonnisi cum licentia Episcopi ab* „ *iisdem usurpatam fuisse .... recensuimus*. „ Hanc vero fuisse mentem præfati Concilii „ Toletani, suadent etiam Acta Concilii His- „ palensis II. habiti anno 619. adversum Aga- „ pium, Cordubensem quondam Episcopum, „ cui, inter cetera, crimini datum est, quod „ meris Sacerdotibus potestatem delegasset *con-* „ *ficiendi Chrisma, & Chrismate baptizatorum* „ *frontem signandi. Hæc enim omnia* (dixerunt „ Hispalenses Patres *cap. 7.*) *illicita esse Pres-* „ *byteris, vel Chorepiscopis, quia Pontificatus* „ *apicem non habent, quem solis deberi Epi-* „ *scopis, auctoritate canonum præcipitur*: *tom.* „ 3. Collectionis Harduini *col.* 560. Minime „ autem reprehendendus fuisset Agapius, si „ rem gessisset a Patribus Toletanis Episcopo- „ rum arbitrio permissam.

„ V. Minus porro hujus sententiæ patroni se „ urgeri opinantur ab allegatis Arausicani, & „ Epaonensis Conciliorum locis: incertum „ quippe esse ajunt, num in illis sermo sit „ de Confirmatione, an potius de unctione, „ per quam hæretici ad Ecclesiam redeuntes, „ ritu valde affini ritui Confirmationis, olim „ recipiebantur, & verosimilius credunt, ad „ hanc solam illa referri; ea siquidem tempe- „ state, qua Confirmatio statim post Baptis- „ mum conferebatur, vix evenire poterat, ut „ hæretici in Ecclesiæ Catholicæ gremium se „ recipi exoptantes, nondum essent confirma- „ ti, ac propterea in mortis articulo sacro „ Chrismate signandi forent. Ad hæc Theo- „ dulfus Aurelianensis Episcopus, cui certe „ canones Conciliorum Galliæ ignoti non erant, „ *lib. de ordine Baptismi cap.* 17. *tom.* 14. *Bi-* „ *blioth. Patr. pag.* 13. absolute ait: *Quod* „ *ergo Presbyteris baptizator Chrismate ungere* „ *licet, Spiritum vero Sanctum per manus im-* „ *positionem tradere non licet, antiquus iste* „ *mos ab Apostolis Ecclesiæ est traditus*. Nulla „ autem ratione potuisset Theodulfus id ab „ Apostolis traditum asserere, si oppositum sci- „ visset Galliæ moribus olim usitatum.

„ VI. Ita ratiocinantur Doctores, jus, de „ quo agimus, uni vindicantes Romano Pon- „ tifici, quorum longum catalogum contexuit „ Verricellus *de Apostol. Mission. quæst.* 130. „ *sect.* 1. *& duabus seq.* eorumque agmen du- „ cit D. Thomas 3. *part. quæst.* 72. *art.* 11. „ *Ad primum*, ubi hæc habet: *Dicendum*, „ *quod Papa in Ecclesia habet plenitudinem po-* „ *testatis, ex qua potest quædam, quæ sunt su-* „ *periorum Ordinum, committere quibusdam in-* „ *ferioribus, sicut quibusdam Presbyteris conce-* „ *dit conferre minores Ordines, quod pertinet* „ *ad potestatem Episcopalem. Et ex hac pleni-* „ *tudine potestatis concessit Beatus Gregorius Pa-* „ *pa, quod simplices Sacerdotes hoc Sacramen-* „ *tum conferrent, quamdiu scandalum tolleretur*.

„ VII. Ceterum, quidquid sit de hac diffi- „ cili, & valde implexa controversia, omni- „ bus in confesso est, irritam nunc fore Con- „ firmationem a simplici Presbytero Latino, „ ex sola Episcopi delegatione, collatam, quia „ Sedes Apostolica id juris sibi unice reserva- „ vit, quam quidem reservationem non tan- „ tum a consuetudine in tota Ecclesia Latina „ jamdiu recepta tacite inductam arbitramur, „ sicuti opinantur Juenin *cit. loc.* & Tourne- „ ly *de Sacram. Confirmat. quæst.* 3. *art.* 2. „ sed jam ante IX. seculi finem expresse fa- „ ctam colligimus *ex epist.* 70. Nicolai I. ad „ Hincmarum, & ceteros Archiepiscopos, at- „ que Episcopos, in Regno Caroli constitu- „ tos, in qua legitur, Græcorum Imperato- „ res, eosque, qui illis parebant, calumniari „ sanctam Romanam Ecclesiam, immo omnem „ Ecclesiam, quæ Latina utitur lingua, *quia* „ *Presbyteros sortiri conjuges prohibemus, &* „ *quoniam eosdem Presbyteros Chrismate linire* „ *baptizatorum frontes inhibemus*: *tom.* 5. Col- „ lectionis Harduini *col* 309. Posita autem „ reservatione facultatis, de qua est sermo, „ a summo Pontifice sibi facta, nec lici- „ te, nec valide potest Episcopus Latinus il- „ la uti: nam, quamvis confirmare sit actus „ Ordinis Episcopalis, cujus firmitas & va- „ liditas a Pontificis nutu non pendet, dele- „ gare tamen simplici Presbytero potestatem „ exercendi ejusmodi actum, potius ad juris-

„ dictionem, quam ad Ordinem pertinet; E„ piscoporum vero jurisdictio, sive sit imme„ diate a Christo Domino, sive a summo Pon„ tifice, ita semper huic subest, ut, consen„ tientibus omnibus Catholicis, ejusdem au„ ctoritate, & imperio limitari, atque ex le„ gitima causa, omnino auferri possit. Illud „ etiam ad rem facit, quod modo audivimus „ a D. Thoma, nempe delegationem, de qua „ est sermo, esse actum potestatis, & jurisdi„ ctionis supremæ, a Christo Domino soli suo „ in terris Vicario commissæ. Quamobrem „ Clemens VI. priusquam ad Catholicam com„ munionem reciperet Consolatorem, Arme„ norum Patriarcham, certior fieri voluit, an „ eum Ecclesia Romana sentiret etiam in his„ ce articulis, expressis in Apostolicis litteris „ ad eumdem Patriarcham datis, quæ haben„ tur apud Raynaldum *ad ann.* 1351. *num.* 12. „ nimirum *Primo de consecratione Chrismatis, si* „ *credis, quod per nullum Sacerdotem, qui non* „ *est Episcopus, Chrisma potest rite, & debite* „ *consecrari. Secundo, si credis, quod Sacramen„ tum Confirmationis per alium, quam per E„ piscopum, non potest ex officio ordinarie mi„ nistrari. Tertio, si credis, quod solum per* „ *Romanum Pontificem, plenitudinem potestatis* „ *habentem, possit dispensatio Sacramenti Con„ firmationis Presbyteris, qui non sunt Episco„ pi, committi. Quarto, si credis, quod chri„ smati per quoscumque Sacerdotes, qui non* „ *sunt Episcopi, neque a Romano Pontifice super* „ *hoc commissionem, seu concessionem aliquam re„ ceperunt, iterum per Episcopum, vel Episco„ pos sint chrismandi*. Quæ verba perpendant, „ oportet, qui potestatem, de qua disserimus, „ Episcopis attribuunt.

CAPUT NONUM.

In quo finis imponitur propositæ quæstioni de pueris, qui post Baptismum a Presbytero Baptizante confirmantur.

„ Dicendum nunc restat de Græcorum con„ suetudine, quæ nos ad hanc materiam „ tractandam induxit. Longe ante Photianum „ schisma, fuisse Græcorum moribus rece„ ptum, ut simplices Sacerdotes baptizatos in„ fantes statim sacro Chrismate innungeret, de„ monstrant Morinus *dissert.* a. *de Ministro* „ *Confirmationis apud Græcos*: eumdemque „ usum invaluisse apud alias Orientales Eccle„ sias, testantur Ambrosiaster *in comment. in* „ *epist. Pauli, ad cap.* 4. *epist. ad Ephes.* „ *vers.* 12. *tom.* 2. *Oper. edit. Paris. anno* „ 1690. *col.* 241. *in Append.* inquiens: *Apud* „ *Ægyptum Presbyteri consignant, si præsens* „ *non sit Episcopus*: & Auctor *Quæstion. veter.* „ *& nov. Testam. quæst.* 101. *in Append. ad* „ 1. *part. tom.* 3. *Oper. S.* Augustini *col.* 93. „ *In Alexandria, & per totam Ægyptum, si* „ *desit Episcopus, consignat Presbyter*: quibus „ in locis verbum *consignat*, non merum ri„ tum, sed veram Confirmationem denotare, „ tamquam indubitatum ponit Christianus Lu„ pus *cit. tom.* 2. *pag.* 1424. Sunt qui hanc „ Græcorum consuetudinem semper ab Eccle„ sia Latina improbatam affirmant, Etenim, „ inquiunt, Nicolaus I. vix exorto Photiano „ schismate, cum audierit, Græcos Presbyte„ ros, auctoritate, & suasionibus Photii, Sa„ cramentum Confirmationis per Bulgariam ad„ ministrasse, misit illuc Paulum Populonien„ sem, & Formosum Portuensem Episcopos, Le„ gatos suos, qui omnes Bulgaros a prædictis Pres„ byteris inaniter confirmatos, iterum sacro Chris„ mate rite signarent; quod constat tum ex ep sto„ la Photii ad omnes Episcopos Orientales, ubi de „ hoc facto acerbe conqueritur, tum ex epistola Me„ trophanis Metropolitæ Smyrnensis ad Manne„ lem Patricium, *tom.* 5. Collectionis Hardui„ ni *col.* 1114. testanturque Patres octavæ Sy„ nodi in sua epistola Synodali ad Hadrianum „ II. *ibidem*, ac ipsemet Nicolaus I. scribit „ ad Hincmarum, apud Baronium *ad annum* „ 867. *num.* 50. Adhuc etiam expressius præfatam „ consuetudinem damnatam ajunt ab Innocetio „ III. *in Cap. Quanto*, 4. *de consuet.* ubi Lu„ cio Vicario suo, in Constantinopolitana urbe „ constituto, scripsit. *Pervenit ad audientiam* „ *nostram, quod quidam simplices Sacerdotes* „ *apud Constantinopolim ea Sacramenta præsu„ munt Fidelibus exhibere, quæ ab Apostolorum* „ *tempore fuerunt solis Pontificibus reservata,* „ *ut est Sacramentum Confirmationis .... confer„ re; ad excusandas excusationes in peccatis so„ lam consuetudinem prætendentes &c.* Quam „ quidem Innocentii III. Decretalem corro„ boratam dicunt ab Innocentio IV. qui de „ pluribus interrogatus quæstionibus inter Ar„ chiepiscopum Nicosiensem, ejusque Suffra„ ganeos Latinos ex una parte, atque Episco„ pos Græcos regni Cypri ex altera, subortis, „ hæc ad Ottonem Cardinalem Tusculanum, „ Apostolicæ Sedis Legatum, inter alia rescri„ psit: *Soli autem Episcopi consignent Chris„ mate in frontibus baptizatos; quia hujus un„ ctio non debet, nisi per Episcopos, exhiberi*: „ Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 364.

„ II. At, si Doctoribus hæc nobis obtru„ dentibus assentiremur, cogeremur quoque „ cum iisdem admittere, vacuam, inanem, at„ que irritam esse Confirmationem Græcorum: „ hæc enim a simplici Presbytero administra„ ta, non potest aliunde vires sortiri, quam „ a delegatione, sive expresse, sive tacite, ei„ dem Sacerdoti facta a Romano Pontifice: „ hujus autem delegationis nullum haberemus „ indicium, si Græcorum consuetudini, de „ qua est sermo, semper Romani Pontifices „ obstitissent. Asserere vero cum præfatis „ Do-

„ Doctoribus, quos citant, & sequuntur Sambovius *cit. disput. 7. de Sacram. Confirm.* & du Hamel *cit. tom. 6. tract. de Sacram. Confirm. cap. 4. in fin.* Sacramentum Confirmationis ab Ecclesia Græca nunc penitus exulare, multis nominibus absurdissimum, recte ostendit Goarius in suis notis ad Euchologium Græcorum *pag.* 367. Equidem ex Concilio Florentino certo conjicimus, Græcorum Confirmationem, etsi a simplici Sacerdote administratam, a Latinis Patribus ratam habitam: cum enim Græci, inter undecim quæstiones sibi a Latinis post unionem propositas, ad hanc quoque jussi sint respondere; *Quare Episcopi non inungunt sacro Chrismate, sed Sacerdotes; cum hoc Pontificibus sit datum? tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 430. plene, quoad hanc, per Mitylenensem Præsulem Latinis satisfecisse, ex eadem historia colligimus, in qua, post undecim illas quæstiones, habetur: *Hæc a Latinis objecta Mitylenensis canonice omnia legitimeque dissolvit, præterquam duo, de quibus Papa significavit Imperatori; cur scilicet matrimonia dirimantur, & Patriarcha non eligatur*. Magis autem diserte ejusdem rei testimonium nobis præbet Gregorius Protosyncellus, qui eidem Concilio interfuit tamquam Legatus Patriarchæ Alexandrini, & postea creatus est Patriarcha Constantinopolitanus: is quippe scribens adversum epistolam Marci Ephesini, apud Harduinum *t.* 9. *col.* 641. ait: *Verum Latini etiam nostros consignabant, & chrismatos appellabant. Sed hæc non fuisse in æquo, & bono facta, constat ex eo, quod in nostra unione nihil habuerunt, quod nobis objicerent; sed, cum essemus orthodoxi, habiti sumus ab orthodoxis orthodoxi*.

„ III. Neque Confirmationem Græcorum irritam evincunt facta Romanorum Pontificum in contrarium adducta. Etenim Nicolaus I. iterum Bulgaros consignari voluit; cum quia Confirmationem receperant a Sacerdotibus, qui Photii errore imbuti, eam contulerant jure ordinario, existimantes nimirum, potestatem eam conferendi, & Episcopis, & Sacerdotibus, pari jure competere; tum quia iidem Sacerdotes delegati fuerant *a Photio mœcho, & invasore*, uti loquebantur Apostolici Legati, hoc est pseudo-Patriarcha, cui propterea legitimi Patriarchæ jura non conveniebant: tum denique, & præcipue quia Bulgaria pertinebat ad Patriarchatum Occidentalem, quod pluribus ostendit Christianus Lupus *cit. tom.* 2. *pag.* 1404. *& seq.* atque ideo delegatio, de qua est sermo, a Romano Pontifice Græcis Presbyteris sive expresse, sive tacite facta, ministrandi Confirmationem in Patriarchalibus Orientis, nequaquam iisdem Presbyteris id ipsum in Bulgaria peragere permittebat. Decretalis autem Innocentii III. solos respicit Sacerdotes Latinos: etenim, cum tunc temporis urbs Constantinopolitana subjecta esset imperio Francorum, ejusque Patriarcha esset Venetus, ex Francis, & Venetis incolis magna ex parte conflabatur: cum autem audierit Innocentius, Sacerdotes Latinos, inibi degentes, Græcorum ritus adoptasse, Græcorumque more Confirmationem ausos conferre, hunc Latinorum abusum compescuit, scribens ad Lucium: *Volentes igitur hæc, & alia, quæ oculos Divinæ majestatis offendunt, de agro Dominico extirpari, discretioni tuæ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus omnibus Latinis Presbyteris, apud Constantinopolim constitutis, districte prohibeas, ne talia de cetero sua temeritate præsumant*. Ita quippe habet integra Decretalis apud Baluzium *tom.* 1. *epist. Innoc. III. pag.* 480. & Gonzalez. Sed, quia in compilatione Decretalium, qua in scholis, & foro utimur, omissum est verbum illud *Latinis*, hinc Auctores contrarii ansam acceperunt asserendi, Innocentium irritam pronuntiasse Confirmationem a Græcis etiam Sacerdotibus collatam; sicuti scite animadvertunt Morinus *cit. disser. cap.* 22. & Van-Espen *Jur. Eccl. univers. part.* 2. *tit.* 3. *cap.* 2. *num.* 4. Innocentius IV. viribus carere voluit Confirmationem administratam a simplici Sacerdote, sed unice quoad regnum Cypri, in quo prævalere inceperat ritus Latinus ob multitudinem Latinorum Antistitum ibidem degentium: ut enim idem ritus per totum regnum propagaretur, & foret perpetuus, necessarium duxit Innocentius IV. revocare delegationem a Romanis Pontificibus tacite saltem factam Sacerdotibus Græcis conferendi Sacramentum Chrismatis. Ceterum in aliis locis, in quibus Chrismatio data a Sacerdotibus Græcis, non est a Sede Apostolica expresse improbata, ea pro valida est habenda, ob tacitum saltem privilegium a Sede Apostolica illis concessum: cujus quidem privilegii præsumptionem inducit ipsamet conniventia, & tolerantia Romanorum Pontificum, qui prædictum Græcorum morem scientes, non contradixerunt, nec umquam illum damnarunt; sicuti post Goarium, & alios, recte raciocinatur Arcudius *de Concord. Eccles. Occident. & Orient. lib.* 2. *de Confirm. c.* 15. *pag.* 96. inquiens: *Tutissimum est dicere, Græcorum Presbyteros, per suos Patriarchas, & Antistites, ejusmodi facultatem a summo Pontifice obtinuisse, a quo omnis jurisdictio, quasi a Capite, in alios, veluti membra, immediate, vel mediate derivatur, & diffunditur*.

„ IV. Sed, quoniam omnis præsumptio cedit veritati, eadem Confirmatio est irrita reputanda in locis, in quibus certo novimus talem facultatem Græcis, alteriusve Orien-

„ Orientalis ritus Sacerdotibus, esse ab Apo-
„ stolica Sede expresse ademptam. Præter au-
„ tem Sacerdotes in Bulgaria, quibus eam
„ ademptam audivimus a Nicolao I. & Sacer-
„ dotes in regno Cypri, quibus eamdem abstu-
„ lit Innocentius IV. scimus, a Clemente VIII.
„ severe interdictum Sacerdotibus Italo-Græcis,
„ ne baptizatos Chrismate consignare præsu-
„ mant, cujus decretum nos confirmavimus in
„ nostra Constitutione 57. *Bullar. nostri tom.*
„ 1. *pag.* 167. in cujus §. 3. hæc ad rem edi-
„ ximus: *Episcopi Latini, infantes, seu alios*
„ *in suis diœcesibus baptizatos a Presbyteris*
„ *Græcis absolute Chrismate in fronte consignatos*
„ *confirment; cum neque per Prædecessores nostros,*
„ *neque per nos Græcis Presbyteris in Italia, & In-*
„ *sulis adjacentibus, ut infantibus baptizatis*
„ *Sacramentum Confirmationis conferant, facul-*
„ *tas concessa sit, aut concedatur: quin immo*
„ *usque ab anno 1595. a fel. record. Clemente*
„ *VIII. Prædecessore nostro fuit Presbyteris Ita-*
„ *lo-Græcis expresse interdictum, ne baptizatos*
„ *Chrismate consignent. Secus sub conditione, &*
„ *cum cautela eos confirmare debent, de qui-*
„ *bus verosimiliter dubitari potest, utrum ab E-*
„ *piscopis Græcis, ordinem Baptismi juxta eorum*
„ *Euchologium servantibus, fuerint baptizati.*
„ In alia pariter nostra Constitutione 129. §.
„ 4. *cit. tom. ejusdem Bullar. pag.* 513. illata
„ mentione ejusdem Græcorum consuetudinis,
„ hæc addidimus: *Quemadmodum enim Græcis*
„ *incolis Italiæ expresse vetita est administratio*
„ *utriusque Sacramenti, ab eodem Ministro con-*
„ *temporanee facienda; ita patientia quadam,*
„ *& facilitate Sedis Apostolicæ factum est, ut*
„ *unum, & alterum Sacramentum ab eodem*
„ *Sacerdote in Oriente Græcis conferretur:* & §.
„ 5. permittendum duximus Cophtis perseve-
„ rare in eodem ritu, jamdiu ab ipsis rece-
„ pto, atque ab Apostolica Sede tolerato.

„ V. Hæc non incassum sunt prænotata; ex
„ omnibus quippe simul consideratis optima,
„ & secura conflatur regula, ad quam dirigi
„ debeat judicium Episcopi, in cujus Synodo
„ accidit disputari de robore Confirmationis,
„ a simplici Sacerdote Græci ritus administra-
„ tæ. Antequam is quidquam definiat, dili-
„ genter inquirat, oportet, num in tali lo-
„ co, ejusmodi Græcorum mos fuerit unquam
„ ab Apostolica Sede expresse improbatus;
„ an potius ex ejusdem Sedis conniventia, &
„ lenitate toleratus. Si primum, Confirmatio-
„ nem irritam pronuntiabit, atque a Sacerdo-
„ te Græco inaniter confirmatos, absque scru-
„ pulo iterandi Sacramentum, iterum sacro
„ Chrismate inunget: si alterum, Confirmatio-
„ nem ratam habebit. Quod si res dubia sit,
„ nec possit certo dijudicari, num ejus regio-
„ nis Sacerdotibus aut expresse, aut saltem
„ tacite data sit ab Apostolica Sede facultas
„ conferendi Sacramentum Confirmationis, se
„ abstinebit a proferenda sententia, eamque
„ expectabit a Romano Pontifice, cui decet
„ adeo grave negotium significari. Omnes e-
„ jusmodi circumstantias prudenter examinatas
„ invenimus a pluribus Synodis, & pro earum-
„ dem diversitate diversam ab illis prolatam
„ deprehendimus de Confirmatione, Græco
„ ritu administrata, sententiam. In Synodo
„ Maronitarum, habita tempore Gregorii
„ XIII. eodem Pontifice jubente, Synodi Præ-
„ ses, liberum esse, declaravit, confirmatis a
„ simplici Sacerdote, denuo idem Sacramen-
„ tum recipere ab Episcopo; quia non satis
„ constabat, an Presbyteris Ecclesiæ Hieroso-
„ lymitanæ, cui subduntur Maronitæ, con-
„ cessum fuerit unquam ab Apostolica Sede
„ tacitum saltem privilegium, Sacramentum
„ illud administrandi, quemadmodum referunt
„ Verricellus *de Apostol. Mission. tit.* 7. *de*
„ *Confirmat. quæst.* 131. *num.* 1. & Thomas
„ a Jesu *de conversione omnium Gentium lib.*
„ 3. *cap.* 5. *pag.* 484. & *pag.* 508. In Syno-
„ do Provinciali, seu Nationali Albana, ha-
„ bita anno 1703. atque a summo Pontifice
„ confirmata, decisum videtur, solius Episco-
„ pi esse, baptizatorum frontes Chrismate lini-
„ re; *cap.* enim 3. ubi de Confirmatione est
„ sermo, hæc habentur: *Tanti porro Sacramen-*
„ *ti, quod sola Episcopalis persona sua vindi-*
„ *cat dignitati &c.* Contra in Synodo Provin-
„ ciali Ruthenorum, celebrata Zamosciæ an-
„ no 1720. cujus Acta a nobis, qui Congre-
„ gationis Concilii Secretarii munere tunc fun-
„ gebamur, diligenter antea recognita, fuere
„ pariter ab Apostolica Sede approbata, sanci-
„ tum est, validam habendam fore, neque
„ idcirco sine sacrilegio, posse iterari Confir-
„ mationem receptam a simplici Sacerdote,
„ quia scilicet compertum est, ad ea quoque
„ loca extendi tacitam delegationem, Græcis
„ Sacerdotibus factam a Romano Pontifice:
„ *Sacramentum Confirmationis* (verba sunt
„ præfatæ Synodi) *a Christo Domino institutum,*
„ *quod Parochi in Orientali Ecclesia extraordi-*
„ *nario jure, & delegata ab Episcopo faculta-*
„ *te, ex Apostolicæ Sedis dispensatione, statim*
„ *post Baptismum administrare solent, in genere*
„ *visibilium signaculorum est, ut ipse Baptis-*
„ *mus, illudque nefas est iterare, propterea*
„ *quod indelebilem characterem imprimit.* De-
„ nique in nupera Synodo Natali Maroni-
„ tarum, coacta in Monte Libano anno
„ 1736. atque a nobis confirmata anno 1741.
„ ut in nostra Constitutione 31. *Bullar. tom.*
„ 1. *pag.* 74. hæc ad rem edita sunt de-
„ creta: videlicet *cap.* 2. *de Sacramento Ba-*
„ *ptismi can.* 15. *Majores nostri, sicut &*
„ *ceteri Orientalium Ecclesiarum filii, statim*
„ *post Baptismum tam infantes, quam adul-*
„ *tos consueverunt sacro Chrismate perungere,*
„ *atque adeo Sacramentum Confirmationis il-*
„ *lis conferre: idque per simplices etiam Sacerdo-*
„ *tes, quibus Patriarchæ, & Episcopi hanc facul-*
„ *tatem*

tatum concesserant, quemadmodum ex Ritualibus apparet. Quia vero Patriarchæ nostri, ut eo, quo par est, obsequio Romanis Pontificibus, qui frequentes ad illos hac de re litteras dederant, morem gererent, Latino ritui consentientes, decrevere, ut deinceps nemo, nisi Episcopali dignitate præditus, Sacramentum Confirmationis administraret; ideo mandamus, ac præcipimus omnibus Parochis, Archipresbyteris, Chorepiscopis, ceterisque dignitate Episcopali carentibus, ne audeant in posterum baptizati frontem sacro Chrismate perungere, & verba illa, quæ ad Confirmationis Sacramentum, adeoque ad Episcopum tamquam ordinarium illius Ministrum spectant, recitare; sed, illis omissis, intingant pollicem in sacro Chrismate, & ungant baptizatum in summitate capitis in modum Crucis, dicentes Orationem ex Rituali Romano desumptam, quæ sequitur: Deus omnipotens, Pater Domini nostri Jesu Christi &c. si vero adfuerit Episcopus, & ipse, vel simplex Presbyter, adultum quempiam baptizaverit, poterit idem Episcopus post Baptismum, si velit (ac præcipue cum contigerit ab illo baptizari adultum, seu infantem in mortis periculo constitutum), prosequi cetera, quæ ad collationem Sacramenti Confirmationis in Rituali pertinent, ita tamen, ut patrinus, vel matrina adhibeatur, & nomen confirmati in libro ad id destinato a Parocho, vel Episcopo adnotetur. Hinc in Rituali, quod auctoritate Reverendissimi Domini Patriarchæ propediem est edendum, ante illa verba, quibus juxta ritum nostrum, Confirmationis Sacramentum confertur, apponenda est admonitio ad simplices Sacerdotes, cum supradicta oratione: Deus omnipotens &c. & altera admonitio ad Episcopos cum ritu conferendi Sacramentum Confirmationis, quem omnino a ritu Baptismi distingui, & separari præcipimus.

„ VI. Et *cap.* 3. *de Sacram. Confirm.* §. 2. *Quia vero tam in nostra, quam in reliquis Orientalibus Ecclesiis, antiquus mos obtinuerat, ut statim post Baptismum etiam Sacramentum Confirmationis conferretur, quemadmodum & in Ritualibus continetur, & a Concilio Laodiceno his verbis præscribitur, quod oportet eos, qui illuminantur, post Baptismum inungi supercœlesti Chrismate, & esse regni Christi participes; hac tamen in re servandum præcipimus, ac mandamus, quod dudum a Reverendissimis Dominis Patriarchis injunctum est, nosque supra de Baptismo monuimus, ne simplices Sacerdotes de cetero præsumant hoc Sacramentum administrare; sed illud Episcopi dumtaxat conferant, illum sacrosanctæ Tridentinæ Synodi canonem præ oculis habentes: Si quis dixerit, Sancta Confirmationis ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem, anathema sit.*

CAPUT DECIMUM.

Rursus de Sacramento Confirmationis, de quo in quadam constitutione Synodali cautum est, ut pueris mox decessuris administretur.

„ NON multis antea annis dubitatum & disceptatum fuit, an sustineretur quædam Synodalis Constitutio, in qua Episcopus declaraverat, paratum se esse ad Sacramentum Confirmationis administrandum pueris mox decessuris, ne privarentur incremento gratiæ, & gloriæ, quod certo forent ab eodem consecuturi: quapropter operæ pretium erit, hanc controversiam, utpote quæ ad Synodum pertinet, hic elucidare.

„ II. Catechismus Concilii Tridentini, jussu S. Pii V. editus, *part.* 2. *de Confirm. num.* 15. observandum statuit, ut omnibus, post Baptismum, Confirmationis Sacramentum administretur; sed minus expedire, addit, hoc fieri, priusquam pueri usum rationis adepti fuerint: atque ideo decere, ut sacro Chrismate non inungantur, nisi cum ad septimum suæ ætatis annum pervenerint. Contra Pontificale Romanum, Clementis VIII. primum, deinde Urbani VIII. auctoritate recognitum, *tit. de Confirmandis*, tamquam certum ponit, Sacramentum Confirmationis etiam infantibus ab Episcopo administrari; ait enim: *Infantes per patrinos ante Pontificem confirmare volentem teneantur in brachiis dextris.* Pugnare proinde inter se videntur Catechismus, & Pontificale: sed omnis cessabit antinomia, si res accuratius, uti decet, expendatur.

„ III. Extra omnem controversiam est, Sacramentum Confirmationis valide conferri omnibus baptizatis, absque ulla ætatis differentia, quod colligitur *ex Can. De his*, *de Consecrat. dist.* 5. notatque Sotus *in* 4. *dist.* 7. *quæst. unic. art.* 8. Certum insuper est, olim tam adultos, quam pueros, statim post Baptismum fuisse confirmatos. Diserte id testantur Tertullianus *lib. de Baptismo cap.* 7. & 8. ubi ait: *Egressi de lavacro perungimur benedicta unctione..... dehinc manus imponitur per benedictionem, advocans, & invitans Spiritum Sanctum*: Cyprianus *epist.* 73. *ad Jubajanum: quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptizantur, Præpositis Ecclesiæ offerantur, & per nostram orationem, ac manus impositionem Spiritum Sanctum consequantur, & signaculo Dominico consummentur*: Cyrillus Hierosolymitanus *catechesi* 21. *mystag.* 3. *num.* 1. *Vobis quoque similiter, postquam ex sacrorum lavacrum piscina adscendistis, datum est Chrisma*: Gennadius *de dogmat. Eccles. cap.* 52. *Si parvuli sunt, vel hebetes, respondeant pro illis,*

illis, qui eos offerunt, juxta morem baptizandi; & sic manus impositione, & Chrismate communiti, Eucharistiæ mysteriis admittantur. Baluzius *in suis notis ad Reginonem lib. 1. cap. 69.* duos exhibet antiquos codices manuscriptos Pontificales ex seculo IX. & X. in quibus ordo confirmandi infantes statim post Baptismum continetur: in eorum enim altero sic legitur: *Statim autem confirmetur infans:* in altero vero: *Si Episcopus adest, statim confirmari eum oportet Chrismate.* Hæc eadem disciplina seculo XIII. licet in Ecclesia Latina nonnihil remitti cœpisset, nondum tamen penitus obsoleverat, quod pluribus monumentis demonstrat Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom. 1. lib. 1. cap. 2. art. 1. num. 3.* sed subsequenti ætate congruentius visum est, expectare, ut confirmandus rationis usum adeptus fuerit. Concilium Provinciale Mediolanense I. a S. Carolo Borromæo anno 1565. celebratum, *part. 2. Actor. Mediol. Eccl. par. 1. pag. 7.* decrevit: *Minori septennio Confirmationis Sacramentum nemini præbeatur.* Concilium Turonense anni 1583. *cap. 7. tom. 10.* Collectionis Harduini *col.* 1403. loquens de eodem Sacramento: *Quod ne decentius conferatur, statuit, ne ad illud facile minores septennio .... admittantur.* Concilium Cameracense anni 1586. *tit. 7. cap. 2. tom. 9.* ejusdem Collectionis *col. 2160. Non infra septimum, aut octavum annum pueri confirmentur.* Concilium Tolosanum anni 1590. *part. 2. cap. 3. num. 4. tom. 10.* Collectionis ejusdem *col.* 1799. *Ni summa quadam impellat necessitas, septennio minores pueri nequaquam veniant ad Confirmationem admittendi.* Tandem Catechismus Romanus *loc. cit.* hæc habet: *Illud observandum est, omnibus quidem, post Baptismum, Confirmationis Sacramentum posse administrari, sed minus tamen expedire hoc fieri, antequam pueri rationis usum habuerint. Quare, si duodecimus annus non expectandus videatur, usque ad septimum certe hoc Sacramentum differri maxime convenit.*

IV. Hanc tamen disciplinæ mutationem, justis de causis in Ecclesiam Latinam invectam, non est amplexa Ecclesia Orientalis; ea quippe retinet etiam nunc veterem morem Sacramentum Confirmationis statim post Baptismum ministrandi, sicuti ex iis colligitur, quæ in præcedenti capite diximus, testanturque Allatius *de perpet. consens. Eccles. Occid. & Orient. lib. 3. cap. 18.* Thomas a Jesu *de conversion. Gent. lib. 7. cap. 7.* ac Joseph Vicecomes *in observat. Ecclesiast. de antiquis Baptismi ritibus lib. 5. cap. 32.* atque de Maronitis, & Syris asserit Naironus *in Evoplia Fidei Catholicæ part. 2. cap. 3.* Diversam utriusque Ecclesiæ hac in re consuetudinem considerans Pater Drouvet *tom. 2. de re Sacramentaria quæst. 9.* inquit: *Habent suæ consuetudinis idoneas causas Græci, habent & suæ Latini. Illi subjecti magis, quam Sacramenti, respectum habentes, voluerunt, Confirmationem statim post Baptismum conferri; ut nimirum, quidquid gratiæ poterant, promptius neophytis procurarent: isti decori magis, ac dignitati Sacramenti, quam exigentiæ Fidelium, consulentes, eousque differendum statuerunt, donec instructionis capaces essent, & possent Divini beneficii pretium pro meritis æstimare.* Hanc eamdem rationem respexerunt Patres Concilii Coloniensis anni 1536. *part. 7. cap. 9.* ajentes, *Cum enim hoc Sacramentum Confirmationis non sit necessitatis absolutæ, convenientius, & utilius dabitur, si addatur admonitiuncula. At antequam infans supra septimum ætatis annum progressus fuerit, parum, aut nihil horum, quæ aguntur, intelliget, ne dicamus meminerit: tom. 9.* Collectionis Harduini *col.* 2004. Prædictas diversas utriusque Ecclesiæ diversi ritus causas nos præ oculis habuimus, cum *in cit. nostra Constit.* 129. relinquendos diximus Cophtos in sua antiqua consuetudine recipiendi Confirmationem statim post Baptismum, sed simul summopere reprehendendos, quod a Baptismo, ritu Latino collato, hoc potissimum nomine abhorreant, quod scilicet seorsum a Confirmatione administretur, quod *in ejusdem Constit. §. 5. & 6.* legitur.

V. Verum, ut ad propositum redeamus, quamvis Catechismus Romanus non expedire dicat, ut Sacramentum Confirmationis pueris ante septennium conferatur, non tamen prohibet, ne ullo unquam in eventu iisdem conferri queat: quod scite perpendentes Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 35. sect. 2.* Sylvius *in 3. part. Divi Thomæ qu. 72. art. 8.* Layman *Theolog. moral. lib. 5. tract. 3. cap. 5. num. 2.* Diana *part. 3. tract. 4. resolut. 19.* Cotonius *lib. 2. de Sacram. controv. 3. cap. 3.* Juenin *de Sacram. dissert. 3. quæst. 8. cap. 1.* Sylvester Mauros *tom. 3. Theolog. lib. 11. quæst. 119. num. 4.* Roncaglia *de Sacram. tract. 3. cap. 3. num. 5.* bon. mem. Cardinalis Gottus *tom. 13. Theolog. pag. 336. num. 6.* aliique plurimi, affirmant, sancte, ac licite, etiam juxta præsentem disciplinam, sacro Chrismate inungi pueros ante septennium, cum aut prævidetur futura diutina absentia Episcopi, aut iidem versantur in discrimine vitæ, aut alia urget necessitas, seu justa causa.

VI. Et profecto, quod Confirmatio non sit deneganda pueris ante septennium, si tali morbo laborent, ut decessuri prævideantur, aperte deducitur ex D. Thoma *3. part. quæst. 73. art. 8. ad 4.* ubi docet, etiam pueris morituris hoc Sacramentum dandum esse: *Ut confirmati decedentes, majorem gloriam consequantur, sicut & hic majorem obti-*

„ *obtinent gratiam*: quod nos ipsi advertimus, „ & cum eodem Angelico Præceptore tradidimus *in nostra Instit.* 6. ac pluribus prosequitur recens Auctor Catalanus *tom.* 3. *in Pontificale Romanum pag.* 227. *num.* 22. Licet enim Confirmatio non sit pueris ante usum rationis necessaria ad pugnam tunc subeundam pro Fide Christi, non est tamen inutilis; tum quia auget illis gratiam; tum quia eis jus tribuit ad accipienda gratiæ auxilia, quibus suo tempore roborentur ad sustinendam pugnam pro casu, quo ex morbo convalescant: quamobrem du-Hamel *tom.* 5. *Theolog. Tract. de Sacram. dissert.* 3. *cap.* 1. postquam docuit, expedire, ut Sacramentum Confirmationis conferatur habentibus usum rationis, id limitat in infantibus constitutis in mortis articulo, quibus laudabiliter conferri affirmat.

„ VII. Quod vero, præter periculum mortis, alia insuper adesse possit justa causa, ob quam Confirmatio pueris ante usum rationis ministretur, asserunt Patres Concilii Mediolanensis V. *part.* 1. *Actor. Eccl. Mediol. par.* 1. *pag.* 220. ubi explicantes decretum editum in Concilio I. Mediolanensi, quod nos supra retulimus, hæc habent: *Alio decreto, quod in Concilio Provinciali primo sancivimus, cautum est, ne Confirmationis Sacramentum iis præberetur, qui annis septem minores natu sunt: si tamen Episcopus, ob aliquam causam justam, atque adeo necessariam, parvulo, & infanti, qui non modo eam ætatem expleat, sed ne attingat quidem, ministrandum aliquando censuerit, ne sit vetitum.* Idemque ab aliis Synodis sancitum esse, refert Vuitasse *de sacram. Confirmat. tom.* 2. *quæst.* 4. *art.* 1.

„ VIII. Ex his porro plane conficitur, nullam esse contrarietatem, nullam antilogiam inter Catechismum, & Pontificale Romanum. Catechismus prohibet, ne regulariter Sacramentum Confirmationis conferatur pueris ante septennium: Pontificale supponit, quod in aliquo extraordinario casu, justaque urgente causa possit idem conferri. Quæ traduntur in Catechismo, constituunt regulam: quæ adduntur in Pontificali, constituunt limitationem regulæ. Quibus positis, si Episcopus in suis Constitutionibus diceret, paratum se esse ad conferendum Sacramentum Confirmationis pueris & infantibus baptizatis, sed constitutis in mortis periculo; aut juberet, ut sibi, Sacramentum Confirmationis ministraturo, in hoc, aut illo loco suæ diœcesis, exhibeantur pueri, & infantes, cum facilis ad eos in posterum sibi non sit futurus accessus vel propter sui ingravescentem ætatem, vel propter eorum distantiam a civitate, aut propter itineris difficultatem: nil profecto in hujusmodi Constitutionibus Synodalibus videretur reprehendendum: cum in præfatis circumstantiis non sit locus regulæ traditæ in Catechismo, sed potius limitationi ejusdem regulæ, de qua in Pontificali. Cujus quidem limitationis exemplum præbuit Concilium Parisiense anni 829. *can.* 33. *tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 1318. ubi a lege decernente, ut Baptismus, & Confirmatio dumtaxat conferrentur tempore Paschatis, & Pentecostes, excepit infirmos, & periclitantes, quibus, ait, *sicut Baptismatis gratia succurrendum, ita incunctanter donum Spiritus Sancti est tradendum*: de qua re plura Gibert *consult. Canonic. tom.* 2. *consult.* 2. *de Sacramento Confirmationis.*

„ IX. Tria tamen advertere debet Episcopus: primo, ne in sua Constitutione quidquam dicat, quo insinuare videatur necessitatem, seu præceptum suscipiendi Sacramentum Confirmationis in ea ætate, & statu: secundo, ut Sacramentum administret ea dignitate, cui consulere voluit Ecclesia, cum illud denegavit infantibus ante adeptum usum rationis, quemadmodum supra audivimus a Drovet: tertio tandem, ne, postquam paratum se dixit ad Confirmationem conferendam omnibus pueris, positis in vitæ discrimine, libenter accurrat ad nobiliores, sibique bene visos, & ire detrectet ad pauperes, aliosve de infima plebe: hoc siquidem fieret cum acceptione personarum, & multorum scandalo; a qua quidem personarum acceptione quantum sit abhorrendum, præcipue in Sacramentorum administratione, ex iis colligitur, quæ habentur *in nostra Constit.* 107. *pag.* 410. & *pag.* 417. *Bullar. tom.* 1.

CAPUT UNDECIMUM.

De evitandis in Synodo quæstionibus Theologicis circa Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum: ubi de Viatico exhibendo, necne, his qui eadem die Eucharistiam susceperunt: item de Communione danda reis capite damnatis, & deneganda peccatoribus publicis & manifestis.

„ Neminem Episcoporum adeo desipere putamus, ut velit in sua Synodo ne leviter quidem quæstiones attingere, quæ de sanctissimæ Eucharistiæ effectibus moventur a Scholasticis, atque in utramque partem versantur. Ejusmodi esset illa ex. gr. utrum Eucharistia æqualem conferat gratiam, ex opere operato, eam sumentibus sub utraque specie, quam sub una tantum accipientibus. Hanc quippe controversiam, teste Francisco Blanco, Archiepiscopo Compostellano, qui Concilio Tridentino interfuit, & cujus, tacito nomine, meminit Henriquez *de Sacram. lib.* 8. *cap.* 44. §. 5. *in margine*, declinare voluere Patres Tridentini, cum *sess.* 21. *de Communione &c. cap.* 3. disserentes de fructu, quem Fideles e sanctissima

Eu-

„ Eucharistia percipiunt, caute dixere: *Nulla gratia, necessaria ad salutem, eos defraudari, qui unam speciem solam accipiunt*: noluerunt siquidem definire, an isti tota ubertate participes fierent gratiæ, qua donantur illam sub utraque specie degustantes. Non solum autem inutile, sed incongruum esset, in Diœcesana Synodo quæstionem tractari, quam Tridentini Patres reliquerunt intactam. Similis naturæ, & adhuc sub opinione posita est alia controversia, quam Theologi examinant: num scilicet sanctissima Eucharistia causet *per accidens* primam gratiam; hoc est, an Fidelis prudenter existimans, se esse in gratia, si ad Eucharistiam saltem attritus accedat, consequatur remissionem lethalium, quorum est invincibiliter oblitus. Enimvero irrisionibus se exponeret Episcopus, qui inter hasce Scholasticorum tricas se se implicaret, præsertim cum de rebus agatur, quæ unice pendent a Divina institutione, nobis hactenus per Ecclesiam non manifestata. Satius igitur erit, ejusmodi inutilibus quæstionibus prætermissis, unice insistere, ut Parochi, ceterique animarum Rectores crebro in Fidelium memoriam revocent præceptum Apostoli 1. *ad Corinth.* 11. *Probet autem se ipsum homo, & sic de Pane illo edat, & de Calice bibat. Qui enim manducat, & bibit indigne, judicium sibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus Domini*; simulque declarent, *eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali Confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat*: quemadmodum definivit Tridentinum *sess.* 13. *cap.* 7. *de Eucharistia*.

„ II. Verum aliqua interdum occurrunt, de administratione sanctissimæ Eucharistiæ, in Synodo statuenda, quæ ceteroquin summam exigunt circumspectionem; ne secus Synodale statutum ad difficultatis scopulum allidat, quem in præsens suademus evitandum. Rem, ne ab instituto deflectamus, quod hucusque servavimus, exemplis patefacimus. Recte, ac sancte in plerisque Synodis commonitos legimus Parochos, ut solicicii sint de sanctissimo Viatico iis statim porrigendo, quos vita periclitari deprehenderint: in aliis gravem insuper pœnam iisdem inflictam invenimus, si, ipsorum inertia, evenerit, ut aliquis, sine sanctissimi Christi Corporis Viatico, ex hac vita decesserit. At fingamus, Sacerdotem, corpore sanum, mane Missam celebrasse, aut laicum, ex mera devotione, sanctissimam Eucharistiam percepisse: corripitur eadem die subito morbo, aut lethali percutitur vulnere, ita ut, medicorum judicio, prudenter timeatur, ne ea ipsa die intereat: cupit ægrotus refici sanctissimo Viatico, illudque a Parocho instanter exposcit, quod tamen Parochus ad eum deferre renuit: non tamen idcirco damnandus erit Parochus, tamquam transgressor Synodalis statuti; nec quidquam de hac re, quæ forte sæpius in diœcesi acciderit, erit in Synodo deliberandum, nisi maxima adhibita circumspectione, & cautela. Etenim, licet communiter Theologi cum S. Thoma 3. *part. quæst.* 80. *art.* 11. in illis Christi Domini verbis *Joann.* 6.: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*: contineri existiment præceptum obligans omnes Fideles ad Eucharistiam percipiendam aliquoties in vita, atque imminente mortis periculo, neque olli fas sit, sine temeritatis nota, contrarium opinari, uti probant Valentia *disp.* 6. *quæst.* 8. *punct.* 4. & Vincentius Baronius 2. *part. manuductionis pag.* 258. atque ex iis liquet, quæ ad prædictum præceptum comprobandum adducunt Suarez *de Eucharist. disp.* 69. *sect.* 1. Vasquez *disput.* 213. *cap.* 2. & Cardinalis de Lugo *de Eucharist. disput.* 16. *sect.* 1. *& sect.* 2. *num.* 17. *& num.* 33. nihilominus tamen iidem Theologi dissident inter se, num, adveniente repentino mortis periculo, sanctissimi Christi Corporis Viatico sit etiam illi succurrendum, qui eadem die, cum ceteroquin nondum ulla laboraret corporis infirmitate, Eucharistiam accepit. Docent plerique, etiam hunc, inopinato incidentem in mortis periculum, teneri denuo se reficere Eucharistico cibo, quo fiat validior ad ultimam sustinendam cum dæmone luctam: neque enim, inquiunt, per Communionem ante valuus, vel morbum peractam, potuit satisfieri præcepto, quod nondum urgebat, Eucharistiam sumendi in mortis articulo. Ita Hurtadus *de Eucharist. disput.* 11. *diff.* 2. Pellizzarius, Dicastillo, Quintanadnenas, aliique relati a Diana *par.* 10. *tract.* 11. *resol.* 40. Alii ex adverso cum Suarez *cit. disp.* 69. *sect.* 3. §. *Rogabis*, Coninck *quæst.* 60. *art.* 11. *dub.* 3. *nu.* 100. Cardinali de Lugo *cit. loc. nu.* 52. aliisque a nobis allegatis *in nostro Opere de Canonizat. Sanctor. lib.* 3. *cap.* 48. *num.* 22. ubi aliquid de hac quæstione delibavimus, sentiunt, in prædicto rerum eventu non solum non urgere præceptum sumendi Viaticum, sed recipi non posse sine piaculo: siquidem ex una parte, Divinæ Legi, qua jubentur Fideles sanctissimam Eucharistiam percipere, cum in ultimo versantur vitæ discrimine, veluti prævia quadam solutione, jam satisfactum autumant per Communionem mane peractam: ex alia vero parte, nemini licet bis eadem die Christi Corporis participare mysteria; solumque id permittitur Parocho, in aliquo extraordinario eventu, de quo nos pariter egimus *cit. cap.* 38. cum scilicet duas administrat parochias, & in utraque debet eadem die celebrare. Inter has duas, e diametro oppositas, opiniones, mediam viam ineuntes alii,

quos

„ quos tacito nomine citat de Lugo *eod. cit.* „ *loc. num.* 50. & sequuntur Gobat *Theolog.* „ *experim. tract.* 8. *num.* 175. & Marin. *tom.* „ 3. *disp.* 9. *sect.* 1. *num.* 13. dicunt, prædi- „ ctum hominem, qui mane valens ad Euchari- „ stiam accessit, & deinde in periculosum in- „ cidit morbum, posse, si velit, denuo Eucha- „ ristiam sumere per modum Viatici, nullo „ tamen præcepto ad id faciendum obstringi: „ atque huic sententiæ adstipulatur praxis quo- „ rumdam Religiosorum, a quibus, uti referunt „ Diana *part.* 8. *tract.* 2. *resol.* 87 Hurtadus *de* „ *Sacram. disp.* 10. *de Eucharist. difficult.* 2. „ & Cardinalis de Lugo *cit. loc. num.* 51. in „ prædicto eventu sanctissimum Viaticum porrigi „ consuevit Sacerdotibus, qui ea ipsa die cele- „ brarunt. In tanta opinionum varietate, Docto- „ rumque discrepantia, integrum erit Parocho, „ eam sententiam amplecti, quæ sibi magis „ arriserit, quin fiat reus violati statuti Synoda- „ lis, quod certe non potuit casum istum „ extraordinarium respicere; neque fas erit „ Episcopo aut in Parochum animadvertere, „ qui prefato ægrotanti Viaticum denegavit, „ aut quidquam de ejusmodi controversia in sua „ Synodo decernere, ne videatur sibi arrogare „ partes Judicis inter gravissimos hac super re „ inter se contendentes Theologos.

„ III. In hac eadem materia, nimirum „ administrationis sanctissimæ Eucharistiæ, non „ ab re erit aliquid dicere de eo, quod alicubi „ in dubium revocatur, an scilicet concedenda, „ vel deneganda sit Communio Corporis Christi „ iis, qui ob grave delictum ultimo supplicio „ damnati sunt. De hac quæstione fuse egimus „ in nostro Tractatu *de Sacrificio Missæ sect.* 2. „ §. 175. ubi, indicatis variis locorum consuetu- „ dinibus, eam sequendam esse insinuavimus, „ quæ in unoquoque loco respective obtinere „ dignoscitur; tametsi innuere non omisimus, „ Christianæ pietati magis conforme esse, ut „ vivifici Sacramenti participatio iis etiam, „ qui ob grave delictum sententia capitali dam- „ nati sunt, petentibus, & alioquin recte dis- „ positis, non denegetur. Nunc autem adden- „ dum merito censemus, Episcoporum partes „ esse, hanc disciplinam in suis diœcesibus inve- „ hendam curare, ut delinquentibus ultimo „ supplicio afficiendis Eucharistia præbeatur, „ idque in Synodalibus Constitutionibus insere- „ re; auctore nimirum immortalis memoriæ „ Pontifice S. Pio V. qui in epistola ad Archie- „ piscopum Rossanensem, suum in Hispaniis „ Nuntium, quam videre licet inter collectas „ a Francisco Goubau *lib.* 2. *num.* 2. id ipsum „ ab eo cum Catholico Rege agendum, eique „ suadendum mandat. Quodque earum regio- „ num Judices prohibere solebant, ne gravio- „ rum criminum reis capite damnatis Com- „ munio ministraretur, id aperte improbat „ sequentibus verbis: *Id nos*. Sacramentum „ nempe Eucharistiæ, *minime esse denegandum* „ *censemus; cum Christianæ charitati magis* „ *conveniat, eos, ad resistendum tali tempore* „ *fortius diabolicis tentationibus, sacra Com-* „ *munione muniri, ut, perituro corpore, saluti* „ *animæ, quantum fieri potest, subveniatur.*

„ IV. In eodem Tractatu nostro *de Sacrificio* „ *Missæ edit. Latin. sect.* 2. §. 174. disseruimus „ etiam de sacra Communione peccatoribus „ deneganda. Quoniam vero deinceps super hac „ materia gravissimæ in quibusdam regionibus „ agitatæ sunt controversiæ, haud inopportu- „ num duximus quosdam hic veluti canones a „ præstantioribus Theologis prolatos atque rece- „ ptos inserere, quos præ oculis habere pot- „ erunt Episcopi, si forte, pro recto diœcesium „ suarum regimine, necessarium putaverint „ regulas in hoc rerum genere sequendas Syno- „ dali Constitutione præscribere. Porro Salvator „ noster, *Matth. cap.* 7. apertis verbis edixit: „ *Nolite dare sanctum canibus.* Peccatores autem „ canum nomine designari, satis est explora- „ tum. Ex his vero aliqui occulti sunt, alii „ autem publici & manifesti. Itaque, cum „ peccator occultus est, & publice Eucharistiam „ petit, poterit quidem Sacerdos, si occulte „ id facere valeat, illum monere, ut a sacra „ mensa se abstineat; poterit etiam, Euchari- „ stiam publice ministraturus, omnibus in com- „ muni edicere, ne quis peccati labe inquina- „ tus, nec antea Ecclesiæ reconciliatus, ad „ sacram mensam accedat: verum, si nihilomi- „ nus peccator ejusmodi ad Sacramentum per- „ cipiendum se se offerat, minime licebit illum „ repellere, & sacri doni participationem ei „ denegare. Ita docet S. Thomas 3. *part.* „ *quæst.* 80. *art.* 6. *per tot.* Atque ita agendum „ demonstravit exemplo suo Dominus noster „ Jesus Christus, dum Judæ, occulto adhuc „ peccatori, Sacramentum Corporis sui dare „ non recusavit; ut idem S. Doctor advertit „ *ibid. quæst.* 81. *art.* 2. *in corpore*, *&* *in* „ *respons. ad secundum.* Quamvis enim peccator „ occultus coram Deo jus non habeat filiorum „ pane vescendi; jure tamen contendere potest, „ se publica infamia afficiendum non esse, prout „ eveniret, si publice ipsi denegaretur Euchari- „ stia, cum ad eam percipiendam se comparasset: „ ut recte disserit Sylvius *in suis Comment. in* „ 3. *part. S. Thomæ quæst.* 80. *art.* 6. *quæsit.* „ 2. & prosequitur bon. mem. Cardinalis Gotti „ *tom.* 3. *in* 3. *part. ejusdem S. Thomæ, de* „ *ministro, subjecto, & usu Eucharistiæ dub.* 3. „ §. 4. *num.* 12.

„ V. Hæc pertinent ad peccatorem occul- „ tum, qui Eucharistiam publice petit. Viden- „ dum nunc est de peccatore occulto, qui in „ occulto postulat eam sibi ministrari. Quo „ quidem casu, si illius peccatum Sacerdoti „ compertum certumque sit, cum præterea „ cesset infamiæ eidem irrogandæ metus, regula „ est, ut Communio ei denegetur. *Occultos* „ *vero peccatores, si occulte petant, & non eos* *emen-*

„ conficiendi Chrisma. Affirmant Cajetanus „ *in* 3. *part. quæst.* 72. *art.* 3. Gregorius de „ Valentia *tom.* 4. *disput.* 5. *punct.* 2. §. *At* „ *hoc in primis*, Cardinalis de Lauræa *in* 4. „ *tom.* 3. *disp.* 2. *art.* 3. Berti *in sua Theolog.* „ *tom.* 7. *lib.* 32. *cap.* 5. *proposit.* 4 quorum „ sententiam valde probabilem existimant Suarez „ *tom.* 3. *in* 3. *part. quæst.* 72. *disp.* 33. *sect.* „ 2. §. *Tertia sententia*. Bonacina *de Sacram.* „ *disp.* 7. *quæst. unic. punct.* 2. *num.* 3. Etenim, „ si summus Pontifex suprema sua auctoritate „ potest simplici Sacerdoti munus demandare conficiendi Sacramentum Confirmationis, de se ceteroquin annexum Ordini „ Episcopali, eo magis poterit facultatem „ eidem elargiri præparandi ejusdem Sacramenti „ materiam. Neque desiderantur ejusmodi „ concessæ facultatis exempla. Nam, si quafides Waddingo *in Annal. Minor. tom.* 11. „ *ad ann.* 1444. Eugenius IV. Fabiano de „ Bachia Ordinis Minorum, ad Indos proficiscenti, veniam dedit non solum Chrismate „ consignandi Fideles, sed etiam ipsum Chrisma „ conficiendi. Apud Mabillonium itidem *tom.* „ 1. *part.* 2. *Musei Italici*, extat epistola „ Joannis Diaconi hæc ad Senarium scribentis „ *num.* 8. *pag.* 73. *Sed nec illud tangat animum*, „ *quod sibi aliquando quædam vis necessitatis assumit, veluti (quod nunc per Africam fieri* „ *dicitur) ut Presbyteri sanctum Chrisma* „ *conficiant; quod merito moveret, si istam* „ *Pontificalis auctoritas licentiam non dedisset*. „ *Unde constat, etiam nunc a Pontificibus quodammodo fieri, quod in tanta rerum necessitate, ut* „ *a Presbyteris effici possit, superior Ordo constituit.*

„ II. Ultro tamen fatemur, ejusmodi exempla, si vera sint, paucissima tamen esse, „ atque ut plurimum non aliter consuevisse a „ summis Pontificibus simplices Sacerdotes „ insigniri potestate administrandi Sacramentum „ Confirmationis, nisi sub expressa conditione „ adhibendi Chrisma, non a se, sed ab „ Episcopo confecratum; quemadmodum perpendit Auctor Theologiæ moralis ad usum „ Seminarii Petrocorensis *tom.* 3. *lib.* 1. *tract.* „ 3. *cap.* 2. *quæst.* 5. quare insuetum foret, „ hac etiam prærogativa, Episcopalis Ordinis „ propria, inferiorem Presbyterum exornare. „ Accedit, nullam adesse necessitatem, hanc „ potestatem faciendi simplici Presbytero: „ is quippe, quocumque se conferat, potest „ secum deferre Chrisma ab Episcopo acceptum: & siquidem a facris Canonibus, „ præcipue *Can. Litteris*, *de Consecrat. dist.* 3. „ & *Can. Si quis de alio*, *de Consecrat. dist.* 4. „ vetitus est usus Chrismatis ante annum benedicti, fatis erit, ut ab hoc positivo Ecclesiæ „ præcepto, summi Pontificis auctoritate, „ eximatur; sicuti nos *in cit. nostra Constit.* „ 10. ab eodem absolvimus prædictum Custodem sancti Sepulcri, si in loco degat, „ ubi novi Chrismatis et non suppetat „ copia.

„ III. Sed omnium in hac materia gravissima controversia versatur circa auctoritatem „ Episcoporum: adeo enim diversa sunt hominum ingenia, ut eam ipsam potestatem, „ quam plerique summo Pontifici abjudicarunt, alii cuilibet Episcopo asserere non „ dubitent. Cardinalis Pallavicinus *hist.* „ *Concil. Trident. lib.* 9. *cap.* 7. *num.* 16. „ Christianus Lupus *in notis ad canones octavæ* „ *Synodi cap.* 5. *tom.* 2. *pag.* 1423. & *seq.* Thomassinus *de vet.* & *nov. Eccles. discipl. part.* „ 1. *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 6. Franciscus Farvacquius *de Sacram. Confirm. cap.* 4. *quæst.* 4. „ & 5. Van-Espen *Jur. Ecclesiast. part.* 2. *tit.* 3. „ *cap.* 2. *nu.* 5. & *seq.* Juenin *cit. dissert.* 3. *quæst.* „ 7. *cap.* 2. *art.* 1. §. 3. *in fin.* Petrus Coustant *in epistolas Roman. Pontific. tom.* 1. „ *col.* 857. aliique recentiores opinantur, sola „ inspecta institutione Divina, & seclusa Ecclesiæ prohibitione, posse Episcopum simplici „ Sacerdoti committere, ut Chrismate a se „ confecto Fideles consignet, ne secus degentes „ in locis, ad quæ ipse accurrere nequit, „ Sacramento Confirmationis perpetuo careant. „ Nec vero pauca, nec levia sunt rationum „ momenta, quibus hæc opinio innititur. „ Nam, ceteris prætermissis, quæ videri possunt apud laudatum Lupum, Concilium „ Toletanum I. celebratum anno 400. cui Patres „ undeviginti subscripsere, *can.* 20. Collectionis „ Harduini *tom.* 1. *col.* 989. ita statuit: *Quamvis pene ubique custodiatur, ut absque Episcopo* „ *Chrisma nemo conficiat; tamen, quia in* „ *aliquibus locis, vel provinciis Presbyteri dicuntur Chrisma conficere, placuit ex hac die*, „ *nullum alium, nisi Episcopum Chrisma facere*, „ & *per diœcesim destinare... Statutum est*, „ & *Diaconum non chrismare, sed Presbyterum, absente Episcopo; præsente vero, si* „ *ab ipso fuerit præceptum*. Toletano concinunt Concilium Arausicanum I. anni 441. „ & Epaonense anni 517. *tom.* 1. Collectionis „ Harduini *col.* 1783. & *tom.* 2. *col.* 1049. „ quorum primum *can.* 1. ait: *Hæreticos in* „ *mortis discrimine positos, si Catholici esse* „ *desiderant, si desit Episcopus, a Presbyteris* „ *cum Chrismate, & benedictione consignari* „ *placuit*: alterum autem *can.* 16. inquit: „ *Presbyteros, propter salutem animarum, quam* „ *in cunctis optamus, desperatis, & decumbentibus hæreticis, si conversionem subitam petant*, „ *Chrismate permittimus subvenire. Quod omnes* „ *conversuri, si sani sunt, ab Episcopo noverint* „ *expectendum*. Ad hæc, Martinus Archiepiscopus Bracarensis *in sua canonum Collect.* „ *cap.* 51. non de hac, aut illa regione, „ sed veluti de consuetudine ubique recepta, ait: *Presbyter, præsente Episcopo*, non

„ *non signat infantes, nisi forte illi ab Episco-* „ *po fuerit præceptum*.

„ IV. Sed, licet hæc momentosa sint, non „ tamen leviora sunt, quæ in contrarium pro- „ feruntur. Etenim Innocentius I. qui statim „ post allegatam Synodum Toletanam, hoc est „ anno 402. fuit Pontifex renuntiatus, *cit. e-* „ *pist. ad Decentium Eugubinum Episcopum*, „ ex Actis Apostolorum colligi asserit, solius „ Episcopi esse, baptizatorum frontem inun- „ gere, eaque unctione *Spiritum Paracletum* „ *tradere*. Non potuisset autem Pontifex, sine „ ulla hæsitatione, hæc affirmare; si eadem „ ætate viguisset alicubi consuetudo, ut bapti- „ zati infantes a simplici Presbytero confirma- „ rentur: quare, etsi Thomassinus dixerit, „ se non videre, nec suspicari posse, quidnam „ aliud, quam Sacramentum Confirmationis, „ Patres Toletani simplici Sacerdoti permise- „ rint; attamen alii ex hac ipsa Innocentii I. „ Decretali manifeste confici arbitrantur, eos „ de sola loquutos unctione, fieri solita post „ Baptismum ex mera cæremonia, a qua fa- „ cienda jusserunt Presbyterum abstinere, si „ Episcopus astaret. Ita Toletanum canonem „ interpretatur Binius *in notis ad eumdem*, „ apud Cardinalem de Aguirre *tom.* 2. *Conci-* „ *lior. Hispaniæ pag.* 148. inquiens: *Hæc ver-* „ *ba canonis intelligenda sunt, non de sacra-* „ *mentali unctione Chrismatis in fronte, sed de* „ *unctione cæremoniali, quæ in solemni Baptis-* „ *mo in vertice baptizandi adhibetur. Hanc* „ *cæremonialem unctionem, olim Presbyteris in-* „ *terdictam, nonnisi cum licentia Episcopi ab* „ *iisdem usurpatam fuisse .... recensuimus*. „ Hanc vero fuisse mentem præfati Concilii „ Toletani, suadent etiam Acta Concilii His- „ palensis II. habiti anno 619. adversum Aga- „ pium, Cordubensem quondam Episcopum, „ cui, inter cetera, crimini datum est, quod „ meris Sacerdotibus potestatem delegasset *con-* „ *ficiendi Chrisma, & Chrismate baptizatorum* „ *frontem signandi. Hæc enim omnia* (dixerunt „ Hispalenses Patres *cap.* 7.) *illicita esse Pres-* „ *byteris, vel Chorepiscopis, quia Pontificatus* „ *apicem non habent, quem solis deberi Epi-* „ *scopis, auctoritate canonum præcipitur*: *tom.* „ 3. Collectionis Harduini *col.* 560. Minime „ autem reprehendendus fuisset Agapius, si „ rem gessisset a Patribus Toletanis Episcopo- „ rum arbitrio permissam.

„ V. Minus porro hujus sententiæ patroni se „ urgeri opinantur ab allegatis Arausicani, & „ Epaonensis Conciliorum locis: incertum „ quippe esse ajunt, num in illis sermo sit „ de Confirmatione, an potius de unctione, „ per quam hæretici ad Ecclesiam redeuntes, „ ritu valde affini ritui Confirmationis, olim „ recipiebantur, & verosimilius credunt, ad „ hanc solam illa referri; ea siquidem tempe- „ state, qua Confirmatio statim post Baptis- „ mum conferebatur, vix evenire poterat, ut „ hæretici in Ecclesiæ Catholicæ gremium se „ recipi exoptantes, nondum essent confirma- „ ti, ac propterea in mortis articulo sacro „ Chrismate signandi forent. Ad hæc Theo- „ dulfus Aurelianensis Episcopus, cui certe „ canones Conciliorum Galliæ ignoti non erant, „ *lib. de ordine Baptismi cap.* 17. *tom.* 14. *Bi-* „ *bliath. Patr. pag.* 13. absolute ait: *Quod* „ *ergo Presbyteris baptizatas Chrismate ungere* „ *licet, Spiritum vero Sanctum per manus im-* „ *positionem tradere non licet, antiquus iste* „ *mos ab Apostolis Ecclesiæ est traditus*. Nulla „ autem ratione potuisset Theodulfus id ab „ Apostolis traditum asserere, si oppositum sci- „ visset Galliæ moribus olim usitatum.

„ VI. Ita ratiocinantur Doctores, jus, de „ quo agimus, uni vindicantes Romano Pon- „ tifici, quorum longum catalogum contexuit „ Verricellus *de Apostol. Mission. quæst.* 130. „ *sect.* 1. *& duabus seq.* eorumque agmen du- „ cit D. Thomas 3. *part. quæst.* 72. *art.* 11. „ *Ad primum*, ubi hæc habet: *Dicendum*, „ *quod Papa in Ecclesia habet plenitudinem po-* „ *testatis, ex qua potest quædam, quæ sunt su-* „ *periorum Ordinum, committere quibusdam in-* „ *ferioribus, sicut quibusdam Presbyteris conce-* „ *dit conferre minores Ordines, quod pertinet* „ *ad potestatem Episcopalem. Et ex hac pleni-* „ *tudine potestatis concessit Beatus Gregorius Pa-* „ *pa, quod simplices Sacerdotes hoc Sacramen-* „ *tum conferrent, quamdiu scandalum tolleretur*.

„ VII. Ceterum, quidquid sit de hac diffi- „ cili, & valde implexa controversia, omni- „ bus in confesso est, irritam nunc fore Con- „ firmationem a simplici Presbytero Latino, „ ex sola Episcopi delegatione, collatam, quia „ Sedes Apostolica id juris sibi unice reserva- „ vit, quam quidem reservationem non tan- „ tum a consuetudine in tota Ecclesia Latina „ jamdiu recepta tacite inductam arbitramur, „ sicuti opinantur Juenin *cit. loc.* & Tourne- „ ly *de Sacram. Confirmat. quæst.* 3. *art.* 2. „ sed jam ante IX. seculi finem expresse fa- „ ctam colligimus *ex epist.* 70. Nicolai I. ad „ Hincmarum, & ceteros Archiepiscopos, at- „ que Episcopos, in Regno Caroli constitu- „ tos, in qua legitur, Græcorum Imperato- „ res, eosque, qui illis parebant, calumniari „ sanctam Romanam Ecclesiam, immo omnem „ Ecclesiam, quæ Latina utitur lingua, *quia* „ *Presbyteros fortiri conjuges prohibemus, &* „ *quoniam eosdem Presbyteros Chrismate linire* „ *baptizatorum frontes inhibemus*: *tom.* 5. Col- „ lectionis Harduini *col* 309. Posita autem „ reservatione facultatis, de qua est sermo, „ a summo Pontifice sibi facta, nec lici- „ te, nec valide potest Episcopus Latinus il- „ la uti: nam, quamvis confirmare sit actus „ Ordinis Episcopalis, cujus firmitas & va- „ liditas a Pontificis nutu non pendet, dele- „ gare tamen simplici Presbytero potestatem „ exercendi ejusmodi actum, potius ad juris- „ di-

,, dictionem, quam ad Ordinem pertinet; E-
,, piscoporum vero jurisdictio, sive sit imme-
,, diate a Christo Domino, sive a summo Pon-
,, tifice, ita semper huic subest, ut, consen-
,, tientibus omnibus Catholicis, ejusdem au-
,, ctoritate, & imperio limitari, atque ex le-
,, gitima causa, omnino auferri possit. Illud
,, etiam ad rem facit, quod modo audivimus
,, a D. Thoma, nempe delegationem, de qua
,, est sermo, esse actum potestatis, & jurisdi-
,, ctionis supremæ, a Christo Domino soli suo
,, in terris Vicario commissæ. Quamobrem
,, Clemens VI. priusquam ad Catholicam com-
,, munionem reciperet Consolatorem, Arme-
,, norum Patriarcham, certior fieri voluit, an
,, cum Ecclesia Romana sentiret etiam in his-
,, ce articulis, expressis in Apostolicis litteris
,, ad eumdem Patriarcham datis, quæ haben-
,, tur apud Raynaldum *ad ann.* 1351. *num.* 12.
,, nimirum *Primo de consecratione Chrismatis, si*
,, *credis, quod per nullum Sacerdotem, qui non*
,, *est Episcopus, Chrisma potest rite, & debite*
,, *consecrari. Secundo, si credis, quod Sacramen-*
,, *tum Confirmationis per alium, quam per E-*
,, *piscopum, non potest ex officio ordinarie mi-*
,, *nistrari. Tertio, si credis, quod solum per*
,, *Romanum Pontificem, plenitudinem potestatis*
,, *habentem, possit dispensatio Sacramenti Con-*
,, *firmationis Presbyteris, qui non sunt Episco-*
,, *pi, committi. Quarto, si credis, quod chri-*
,, *smati per quoscumque Sacerdotes, qui non*
,, *sunt Episcopi, neque a Romano Pontifice super*
,, *hoc commissionem, seu concessionem aliquam re-*
,, *ceperunt, iterum per Episcopum, vel Episco-*
,, *pos sint chrismandi.* Quæ verba perpendant,
,, oportet, qui potestatem, de qua disserimus,
,, Episcopis attribuunt.

CAPUT NONUM.

In quo finis imponitur propositæ quæstioni de pueris, qui post Baptismum a Presbytero Baptizante confirmantur.

,, Dicendum nunc restat de Græcorum con-
,, suetudine, quæ nos ad hanc materiam
,, tractandam induxit. Longe ante Photianum
,, schisma, fuisse Græcorum moribus rece-
,, ptum, ut simplices Sacerdotes baptizatos in-
,, fantes statim sacro Chrismate inungeret, de-
,, monstrant Morinus *dissert.* 2. *de Ministro*
,, *Confirmationis apud Græcos*: eumdemque
,, usum invaluisse apud alias Orientales Eccle-
,, sias, testantur Ambrosiaster *in comment. in*
,, *epist. Pauli, ad cap.* 4. *epist. ad Ephes.*
,, *vers.* 12. *tom.* 2. *Oper. edit. Paris.* anno
,, 1690. *col.* 241. *in Append.* inquiens: *Apud*
,, *Ægyptum Presbyteri consignant, si præsens*
,, *non sit Episcopus*: & Auctor *Quæstion. veter.*
,, *& nov. Testam. quæst.* 101. *in Append. ad*
,, 1. *part. tom.* 3. *Oper.* S. Augustini *col.* 93.
,, *In Alexandria, & per totam Ægyptum, si*
,, *desit Episcopus, consignat Presbyter*: quibus
,, in locis verbum *consignat*, non merum ri-
,, tum, sed veram Confirmationem denotare,
,, tamquam indubitatum ponit Christianus Lu-
,, pus *cit. tom.* 2. *pag.* 1424. Sunt qui hanc
,, Græcorum consuetudinem semper ab Eccle-
,, sia Latina improbatam affirmant. Etenim,
,, inquiunt, Nicolaus I. vix exorto Photiano
,, schismate, cum audierit, Græcos Presbyte-
,, ros, auctoritate, & suasionibus Photii, Sa-
,, cramentum Confirmationis per Bulgariam ad-
,, ministrasse, misit illuc Paulum Populonien-
,, sem, & Formosum Portuensem Episcopos, Le-
,, gatos suos, qui omnes Bulgaros a prædictis Pres-
,, byteris inaniter confirmatos, iterum sacro Chris-
,, mate rite signarent; quod constat tum ex episto-
,, la Photii ad omnes Episcopos Orientales, ubi de
,, hoc facto acerbe conqueritur, tum ex epistola Me-
,, trophanis Metropolitæ Smyrnensis ad Manue-
,, lem Patricium, *tom.* 5. Collectionis Hardui-
,, ni *col.* 1114. testanturque Patres octavæ Sy-
,, nodi in sua epistola Synodali ad Hadrianum
,, II. *ibidem*, ac ipsemet Nicolaus I. scribit
,, ad Hincmarum, apud Baronium *ad annum*
,, 867. *num.* 50. Adhuc etiam expressius præfatam
,, consuetudinem damnatam ajunt ab Innocetio
,, III. *in Cap. Quanto*, 4. *de consuet.* ubi Lu-
,, cio Vicario suo, in Constantinopolitana urbe
,, constituto, scripsit. *Pervenit ad audientiam*
,, *nostram, quod quidam simplices Sacerdotes*
,, *apud Constantinopolim ea Sacramenta præsu-*
,, *munt Fidelibus exhibere, quæ ab Apostolorum*
,, *tempore fuerunt solis Pontificibus reservata,*
,, *ut est Sacramentum Confirmationis .... confer-*
,, *re; ad excusandas excusationes in peccatis so-*
,, *lam consuetudinem prætendentes &c.* Quam
,, quidem Innocentii III. Decretalem corro-
,, boratam dicunt ab Innocentio IV. qui de
,, pluribus interrogatus quæstionibus inter Ar-
,, chiepiscopum Nicosiensem, ejusque Suffra-
,, ganeos Latinos ex una parte, atque Episco-
,, pos Græcos regni Cypri ex altera, subortis,
,, hæc ad Ottonem Cardinalem Tusculanum,
,, Apostolicæ Sedis Legatum, inter alia rescri-
,, psit: *Soli autem Episcopi consignent Chris-*
,, *mate in frontibus baptizatos; quia hujus un-*
,, *ctio non debet, nisi per Episcopos, exhiberi*:
,, Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 364.
,, II. At, si Doctoribus hæc nobis obtru-
,, dentibus assentiremur, cogeremur quoque
,, cum iisdem admittere, vacuam, inanem, at-
,, que irritam esse Confirmationem Græcorum:
,, hæc enim a simplici Presbytero administra-
,, ta, non potest aliunde vires sortiri, quam
,, a delegatione, sive expresse, sive tacite, ei-
,, dem Sacerdoti facta a Romano Pontifice:
,, hujus autem delegationis nullum haberemus
,, indicium, si Græcorum consuetudini, de
,, qua est sermo, semper Romani Pontifices
,, obstitissent. Asserere vero cum præfatis
,, Do-

„ Doctoribus, quos citant, & sequuntur Sambovius *cit. disput.* 7. *de Sacram. Confirm.* & du-Hamel *cit. tom.* 6. *tract. de Sacram. Confirm. cap.* 4. *in fin.* Sacramentum Confirmationis ab Ecclesia Græca nunc penitus exulare, multis nominibus absurdissimum, recte ostendit Goarius in suis notis ad Euchologium Græcorum *pag.* 367. Equidem ex Concilio Florentino certo conjicimus, Græcorum Confirmationem, etsi a simplici Sacerdote administratam, a Latinis Patribus ratam habitam: cum enim Græci, inter undecim quæstiones sibi a Latinis post unionem propositas, ad hanc quoque jussi sint respondere; *Quare Episcopi non inungunt sacro Chrismate, sed Sacerdotes; cum hoc Pontificibus sit datum? tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 430. plene, quoad hanc, per Mitylenensem Præsulem Latinis satisfecisse, ex eadem historia colligimus, in qua, post undecim illas quæstiones, habetur: *Hæc a Latinis objecta Mitylenensis canonice omnia legitimeque dissolvit, præterquam duo, de quibus Papa significavit Imperatori; cur scilicet matrimonia dirimantur, & Patriarcha non eligatur*. Magis autem diserte ejusdem rei testimonium nobis præbet Gregorius Protosyncellus, qui eidem Concilio interfuit tamquam Legatus Patriarchæ Alexandrini, & postea creatus est Patriarcha Constantinopolitanus: is quippe scribens adversum epistolam Marci Ephesini, apud Harduinum *t.* 9. *col.* 641. ait: *Verum Latini etiam nostros consignabant, & chrismatos appellabant. Sed hæc non fuisse in æquo, & bono facta, constat ex eo, quod in nostra unione nihil habuerunt, quod nobis objicerent; sed, cum essemus orthodoxi, habiti sumus ab orthodoxis orthodoxi*.

„ III. Neque Confirmationem Græcorum irritam evincunt facta Romanorum Pontificum in contrarium adducta. Etenim Nicolaus I. iterum Bulgaros consignari voluit; cum quia Confirmationem receperant a Sacerdotibus, qui Photii errore imbuti, eam contulerant jure ordinario, existimantes nimirum, potestatem eam conferendi, & Episcopis, & Sacerdotibus, pari jure competere; tum quia iidem Sacerdotes delegati fuerant *a Photio mœcho, & invasore*, uti loquebantur Apostolici Legati, hoc est pseudo-Patriarcha, cui propterea legitimi Patriarchæ jura non conveniebant: tum denique, & præcipue quia Bulgaria pertinebat ad Patriarchatum Occidentalem, quod pluribus ostendit Christianus Lupus *cit. tom.* 2. *pag.* 1404. *& seq.* atque ideo delegatio, de qua est sermo, a Romano Pontifice Græcis Presbyteris sive expresse, sive tacite facta, ministrandi Confirmationem in Patriarchalibus Orientis, nequaquam iisdem Presbyteris id ipsum in Bulgaria peragere permittebat. Decretalis autem Innocentii III. solos respicit Sacerdotes Latinos: etenim, cum tunc temporis urbs Constantinopolitana subjecta esset imperio Francorum, ejusque Patriarcha esset Venetus, ex Francis, & Venetis incolis magna ex parte conflabatur: cum autem audierit Innocentius, Sacerdotes Latinos, inibi degentes, Græcorum ritus adoptasse, Græcorumque more Confirmationem ausos conferre, hunc Latinorum abusum compescuit, scribens ad Lucium: *Volentes igitur hæc, & alia, quæ oculos Divinæ majestatis offendunt, de agro Dominico extirpare, discretioni tuæ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus omnibus Latinis Presbyteris, apud Constantinopolim constitutis, districte prohibeas, ne talia de cetero sua temeritate præsumant*. Ita quippe habet integra Decretalis apud Baluzium *tom.* 1. *epist. Innoc. III. pag.* 480. & Gonzalez. Sed, quia in compilatione Decretalium, qua in scholis, & foro utimur, omissum est verbum illud *Latinis*, hinc Auctores contrarii ansam acceperunt asserendi, Innocentium irritam pronuntiasse Confirmationem a Græcis etiam Sacerdotibus collatam; sicuti scite animadvertunt Morinus *cit. disser. cap.* 22. & Van-Espen *Jur. Eccl. univers. part.* 2. *tit.* 3. *cap.* 2. *num.* 4. Innocentius IV. viribus carere voluit Confirmationem administratam a simplici Sacerdote, sed unice quoad regnum Cypri, in quo prævalere inceperat ritus Latinus ob multitudinem Latinorum Antistitum ibidem degentium: ut enim idem ritus per totum regnum propagaretur, & foret perpetuus, necessarium duxit Innocentius IV. revocare delegationem a Romanis Pontificibus tacite saltem factam Sacerdotibus Græcis conferendi Sacramentum Chrismatis. Ceterum in aliis locis, in quibus Chrismatio data a Sacerdotibus Græcis, non est a Sede Apostolica expresse improbata, ea pro valida est habenda, ob tacitum saltem privilegium a Sede Apostolica illis concessum: cujus quidem privilegii præsumptionem inducit ipsamet conniventia, & tolerantia Romanorum Pontificum, qui prædictum Græcorum morem scientes, non contradixerunt, nec umquam illum damnarunt; sicuti post Goarium, & alios, recte ratiocinatur Arcudius *de Concord. Eccles. Occident. & Orient. lib.* 2. *de Confirm. c.* 15. *pag.* 96. inquiens: *Tutissimum est dicere, Græcorum Presbyteros, per suos Patriarchas, & Antistites, ejusmodi facultatem a summo Pontifice obtinuisse, a quo omnis jurisdictio, quasi a Capite, in alios, veluti membra, immediate, vel mediate derivatur, & diffunditur*.

„ IV. Sed, quoniam omnis præsumptio cedit veritati, eadem Confirmatio est irrita reputanda in locis, in quibus certo novimus, talem facultatem Græcis, alterinsve

„ Orientalis ritus Sacerdotibus, esse ab Apostolica Sede expresse ademptam. Præter autem Sacerdotes in Bulgaria, quibus eam ademptam audivimus a Nicolao I. & Sacerdotes in regno Cypri, quibus eamdem abstulit Innocentius IV. scimus, a Clemente VIII. severe interdictum Sacerdotibus Italo-Græcis, ne baptizatos Chrismate consignare præsumant, cujus decretum nos confirmavimus in nostra Constitutione 57. *Bullar. nostri tom.* 1. *pag.* 167. in cujus §. 3. hæc ad rem ediximus: *Episcopi Latini, infantes, seu alios in suis diœcesibus baptizatos a Presbyteris Græcis absolute Chrismate in fronte consignatos confirment; cum neque per Prædecessores nostros, neque per nos Græcis Presbyteris in Italia, & Insulis adjacentibus, ut infantibus baptizatis Sacramentum Confirmationis conferant, facultas concessa sit, aut concedatur: quin immo usque ab anno* 1595. *a fel. record. Clemente VIII. Prædecessore nostro fuit Presbyteris Italo-Græcis expresse interdictum, ne baptizatos Chrismate consignent. Secus sub conditione, & cum cautela eos confirmare debent, de quibus verosimiliter dubitari potest, utrum ab Episcopis Græcis, ordinem Baptismi juxta eorum Euchologium servantibus, fuerint baptizati.* In alia pariter nostra Constitutione 129. §. 4. *cit. tom. ejusdem Bullar. pag.* 513. illata mentione ejusdem Græcorum consuetudinis, hæc addidimus: *Quemadmodum enim Græcis incolis Italiæ expresse vetita est administratio utriusque Sacramenti, ab eodem Ministro contemporanee facienda; ita patientia quadam, & facilitate Sedis Apostolicæ factum est, ut unum, & alterum Sacramentum ab eodem Sacerdote in Oriente Græcis conferretur:* & §. 5. permittendum duximus Cophtis perseverare in eodem ritu, jamdiu ab ipsis recepto, atque ab Apostolica Sede tolerato.

„ V. Hæc non incassum sunt prænotata; ex omnibus quippe simul consideratis optima, & secura conflatur regula, ad quam dirigi debeat judicium Episcopi, in cujus Synodo accidit disputari de robore Confirmationis, a simplici Sacerdote Græci ritus administratæ. Anteqnam is quidquam definiat, diligenter inquirat, oportet, num in tali loco, ejusmodi Græcorum mos fuerit unquam ab Apostolica Sede expresse improbatus; an potius ex ejusdem Sedis conniventia, & lenitate toleratus. Si primum, Confirmationem irritam pronuntiabit, atque a Sacerdote Græco inaniter confirmatus, absque scrupulo iterandi Sacramentum; iterum sacro Chrismate innunget: si alterum, Confirmationem ratam habebit. Quod si res dubia sit, nec possit certo dijudicari, num ejus regionis Sacerdotibus aut expresse, aut saltem tacite data sit ab Apostolica Sede facultas conferendi Sacramentum Confirmationis, se abstinebit a proferenda sententia, eamque expectabit a Romano Pontifice, cui decet adeo grave negotium significari. Omnes ejusmodi circumstantias prudenter examinatas invenimus a pluribus Synodis, & pro earumdem diversitate diversam ab illis prolatam deprehendimus de Confirmatione, Græco ritu administrata, sententiam. In Synodo Maronitarum, habita tempore Gregorii XIII. eodem Pontifice jubente, Synodi Præses, liberum esse, declaravit, confirmatis a simplici Sacerdote, denuo idem Sacramentum recipere ab Episcopo; quia non satis constabat, an Presbyteris Ecclesiæ Hierosolymitanæ, cui subduntur Maronitæ, concessum fuerit unquam ab Apostolica Sede tacitum saltem privilegium, Sacramentum illud administrandi, quemadmodum referunt Verricellus *de Apostol. Mission. tit.* 7. *de Confirmat. quæst.* 131. *num.* 1. & Thomas a Jesu *de conversione omnium Gentium lib.* 3. *cap.* 5. *pag.* 484. & *pag.* 508. In Synodo Provinciali, seu Nationali Albana, habita anno 1703. atque a summo Pontifice confirmata, decisum videtur, solius Episcopi esse, baptizatorum frontes Chrismate linire; *cap.* enim 3. ubi de Confirmatione est sermo, hæc habentur: *Tanti porro Sacramenti, quod sola Episcopalis persona sua vindicat dignitati &c.* Contra in Synodo Provinciali Ruthenorum, celebrata Zamosciæ anno 1720. cujus Acta a nobis, qui Congregationis Concilii Secretarii munere tunc fungebamur, diligenter antea recognita, fuere pariter ab Apostolica Sede approbata, sancitum est, validam habendam fore, neque idcirco sine sacrilegio, posse iterari Confirmationem receptam a simplici Sacerdote, quia scilicet compertum est, ad ea quoque loca extendi tacitam delegationem, Græcis Sacerdotibus factam a Romano Pontifice: *Sacramentum Confirmationis* (verba sunt præfatæ Synodi) *a Christo Domino institutum, quod Parochi in Orientali Ecclesia extraordinario jure, & delegata ab Episcopo facultate, ex Apostolicæ Sedis dispensatione, statim post Baptismum administrare solent, in genere visibilium signaculorum est, ut ipse Baptismus, illudque nefas est iterare, propterea quod indelebilem characterem imprimit.* Denique in nupera Synodo Natali Maronitarum, coacta in Monte Libano anno 1736. atque a nobis confirmata anno 1741. ut in nostra Constitutione 31. *Bullar. tom.* 1. *pag.* 74. hæc ad rem edita sunt decreta: videlicet *cap.* 2. *de Sacramento Baptismi can.* 15. *Majores nostri, sicut & ceteri Orientalium Ecclesiarum filii, statim post Baptismum tam infantes, quam adultos consueverunt sacro Chrismate perungere, atque adeo Sacramentum Confirmationis illis conferre: idque per simplices etiam Sacerdotes, quibus Patriarcha, & Episcopi hanc facul-*

„ *tatem*

„ tatem concesserant, quemadmodum ex Ritualibus apparet. Quia vero Patriarchæ nostri „ ut eo, quo par est, obsequio Romanis Pontificibus, qui frequentes ad illos hac de re litteras dederant, morem gererent, Latino ritui „ consentientes, decrevere, ut deinceps nemo, „ nisi Episcopali dignitate præditus, Sacramentum Confirmationis administraret; ideo mandamus, ac præcipimus omnibus Parochis, Archipresbyteris, Chorepiscopis, ceterisque dignitate Episcopali carentibus, ne audeant in „ posterum baptizati frontem sacro Chrismate perungere, & verba illa, quæ ad Confirmationis Sacramentum, adeoque ad Episcopum tamquam ordinarium illius Ministrum spectant, „ recitare; sed, illis omissis, intingant pollicem in sacro Chrismate, & ungant baptizatum in summitate capitis in modum Crucis, „ dicentes Orationem ex Rituali Romano desumptam, quæ sequitur: Deus omnipotens, Pater „ Domini nostri Jesu Christi &c. si vero adfuerit Episcopus, & ipse, vel simplex Presbyter, adultum quempiam baptizaverit, poterit idem Episcopus post Baptismum, si velit „ (ac præcipue cum contigerit ab illo baptizari „ adultum, seu infantem in mortis periculo constitutum), prosequi cetera, quæ ad collationem Sacramenti Confirmationis in Rituali pertinent, ita tamen, ut patrinus, vel matrina „ adhibeatur, & nomen confirmati in libro ad „ id destinato a Parocho, vel Episcopo adnotetur. „ Hinc in Rituali, quod auctoritate Reverendissimi Domini Patriarchæ propediem est edendum, ante illa verba, quibus juxta ritum „ nostrum, Confirmationis Sacramentum conferatur, apponenda est admonitio ad simplices Sacerdotes, cum supradicta oratione: Deus omnipotens &c. & altera admonitio ad Episcopos „ cum ritu conferendi Sacramentum Confirmationis, quem omnino a ritu Baptismi distingui, „ & separari præcipimus.

„ VI. Et *cap.* 3. *de Sacram. Confirm.* §. 2. „ Quia vero tam in nostra, quam in reliquis „ Orientalibus Ecclesiis, antiquus mos obtinnerat, ut statim post Baptismum etiam Sacramentum Confirmationis conferretur, quemadmodum & in Ritualibus continetur, & a Concilio Laodiceno his verbis præscribitur, quod „ oportet eos, qui illuminantur, post Baptismum „ inungi supercœlesti Chrismate, & esse regni „ Christi participes; hac tamen in re servandum præcipimus, ac mandamus, quod dudum a Reverendissimis Dominis Patriarchis „ injunctum est, nosque supra de Baptismo monuimus, ne simplices Sacerdotes de cetero præsumant hoc Sacramentum administrare; sed „ illud Episcopi dumtaxat conferant, illum sacrosanctæ Tridentinæ Synodi canonem præ oculis habentes: Si quis dixerit, Sancta Confirmationis ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem, anathema sit.

CAPUT DECIMUM.

Rursus de Sacramento Confirmationis, de quo in quadam constitutione Synodali cautum est, ut pueris mox decessuris administretur.

„ NON multis antea annis dubitatum & disceptatum fuit, an sustineretur quædam Synodalis Constitutio, in qua Episcopus declaraverat, paratum se esse ad Sacramentum Confirmationis administrandum „ pueris mox decessuris, ne privarentur incremento gratiæ, & gloriæ, quod certo forent ab eodem consecuturi: quapropter operæ pretium erit, hanc controversiam, utpote quæ ad Synodum pertinet, hic elucidare.

„ II. Catechismus Concilii Tridentini, jussu „ S. Pii V. editus, *part.* 2. *de Confirm. num.* „ 15. observandum statuit, ut omnibus, post „ Baptismum, Confirmationis Sacramentum „ administretur; sed minus expedire, addit, „ hoc fieri, priusquam pueri usum rationis adepti fuerint: atque ideo decere, ut sacro „ Chrismate non inungantur, nisi cum ad septimum suæ ætatis annum pervenerint. Contra Pontificale Romanum, Clementis VIII. „ primum, deinde Urbani VIII. auctoritate „ recognitum, *tit. de Confirmandis*, tamquam „ certum ponit, Sacramentum Confirmationis „ etiam infantibus ab Episcopo administrari; „ ait enim: *Infantes per patrinos ante Pontificem confirmare volentem teneantur in brachiis dextris.* Pugnare proinde inter se videntur „ Catechismus, & Pontificale: sed omnis cessabit antinomia, si res accuratius, uti decet, expendatur.

„ III. Extra omnem controversiam est, Sacramentum Confirmationis valide conferri „ omnibus baptizatis, absque ulla ætatis differentia, quod colligitur *ex Can. De his, de Consecrat. dist.* 5. notatque Sotus *in* 4. *dist.* „ 7. *quæst. unic. art.* 8. Certum insuper est, „ olim tam adultos, quam pueros, statim post „ Baptismum fuisse confirmatos. Diserte id „ testantur Tertullianus *lib. de Baptismo cap.* „ 7. & 8. ubi ait: *Egressi de lavacro perungimur benedicta unctione..... dehinc manus imponitur per benedictionem, advocans, & invitans Spiritum Sanctum*: Cyprianus *epist.* 73. „ *ad Jubajanum: quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptizantur, „ Præpositis Ecclesiæ offerantur, & per nostram orationem, ac manus impositionem Spiritum „ Sanctum consequantur, & signaculo Dominico consummentur*: Cyrillus Hierosolymitanus *catechesi* 21. *mystag.* 3. *num.* 1. *Vobis quoque similiter, postquam ex sacrorum laticum piscina adscendistis, datum est Chrisma*: Gennadius *de dogmat. Eccles. cap.* 52. „ *Si parvuli sunt, vel hebetes, respondeant pro illis,*

„ *illis, qui eos offerunt, juxta morem baptizandi; & sic manus impositione, & Chrismate communiti, Eucharistiæ mysteriis admittantur.* Baluzius *in suis notis ad Reginonem lib.* 1. *cap.* 69. duos exhibet antiquos codices manuscriptos Pontificales ex seculo IX. & X. in quibus ordo confirmandi infantes statim post Baptismum continetur: in eorum enim altero sic legitur: *Statim autem confirmetur infans:* in altero vero: *Si Episcopus adest, statim confirmari eum oportet Chrismate.* Hæc eadem disciplina seculo XIII. licet in Ecclesia Latina nonnihil remitti cœpisset, nondum tamen penitus obsoleverat, quod pluribus monumentis demonstrat Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 2. *art.* 1. *num.* 3. sed subsequenti ætate congruentius visum est, expectare, ut confirmandus rationis usum adeptus fuerit. Concilium Provinciale Mediolanense I. a S. Carolo Borromæo anno 1565. celebratum, *part.* 2. *Actor. Mediol. Eccl. par.* 1. *pag.* 7. decrevit: *Minori septennio Confirmationis Sacramentum nemini præbeatur.* Concilium Turonense anni 1583. *cap.* 7. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1403. loquens de eodem Sacramento: *Quod ut decentius conferatur, statuit, ne ad illud facile minores septennio .... admittantur.* Concilium Cameracense anni 1586. *tit.* 7. *cap.* 2. *tom.* 9. ejusdem Collectionis *col.* 2160. *Non infra septimum, aut octavum annum pueri confirmentur.* Concilium Tolosanum anni 1590. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 4. *tom.* 10. Collectionis ejusdem *col.* 1799. *Ni summa quædam impellat necessitas, septennio minores pueri nequaquam veniant ad Confirmationem admittendi.* Tandem Catechismus Romanus *loc. cit.* hæc habet: *Illud observandum est, omnibus quidem, post Baptismum, Confirmationis Sacramentum posse administrari, sed minus tamen expedire hoc fieri, antequam pueri rationis usum habuerint. Quare, si duodecimus annus non expectandus videatur, usque ad septimum certe hoc Sacramentum differri maxime convenit.*

„ IV. Hanc tamen disciplinæ mutationem, justis de causis in Ecclesiam Latinam invectam, non est amplexa Ecclesia Orientalis; ea quippe retinet etiam nunc veterem morem Sacramentum Confirmationis statim post Baptismum ministrandi, sicuti ex iis colligitur, quæ in præcedenti capite diximus, testanturque Allatius *de perpet. consens. Eccles. Occid. & Orient. lib.* 3. *cap.* 18. Thomas a Jesu *de conversion. Gent. lib.* 7. *cap.* 7. ac Joseph Vicecomes *in observat. Ecclesiast. de antiquis Baptismi ritibus lib.* 5. *cap.* 32. atque de Maronitis, & Syris asserit Naironus *in Evoplia Fidei Catholicæ part.* 2. *cap.* 3. Diversum utriusque Ecclesiæ hac in re consuetudinem considerans Pater Drovet *tom.* 2. *de re Sacramentaria quæst.* 9. inquit: *Habent suæ consuetudinis idoneas causas Græci, habent & suæ Latini. Illi subjecti magis, quam Sacramenti, respectum habentes, voluerunt, Confirmationem statim post Baptismum conferri; ut nimirum, quidquid gratiæ poterant, promptius neophytis procurarent: isti decori magis, ac dignitati Sacramenti, quam exigentiæ Fidelium, consulentes, eousque differendum statuerunt, donec instructionis capaces essent, & possent Divini beneficii pretium pro meritis æstimare.* Hanc eamdem rationem respexerunt Patres Concilii Coloniensis anni 1536. *part.* 7. *cap.* 9. ajentes, *Cum enim hoc Sacramentum Confirmationis non sit necessitatis absolutæ, convenientius, & utilius dabitur, si addatur admonitiuncula. At antequam infans supra septimum ætatis annum progressus fuerit, parum, aut nihil horum, quæ aguntur, intelliget, ne dicamus meminerit: tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2004. Prædictas diversas utriusque Ecclesiæ diversi ritus causas nos præ oculis habuimus, cum *in cit. nostra Constit.* 129. relinquendos diximus Cophtos in sua antiqua consuetudine recipiendi Confirmationem statim post Baptismum, sed simul summopere reprehendendos, quod a Baptismo, ritu Latino collato, hoc potissimum nomine abhorreant, quod scilicet seorsum a Confirmatione administretur, quod *in ejusdem Constit.* §. 5. & 6. legitur.

„ V. Verum, ut ad propositum redeamus, quamvis Catechismus Romanus non expedire dicat, ut Sacramentum Confirmationis pueris ante septennium conferatur, non tamen prohibet, ne ullo unquam in eventu iisdem conferri queat: quod scite perpendentes Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 35. *sect.* 2. Sylvius *in* 3. *part. Divi Thomæ qu.* 72. *art.* 8. Layman *Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 3. *cap.* 5. *num.* 2. Diana *part.* 3. *tract.* 4. *resolut.* 19. Cotonius *lib.* 2. *de Sacram. controv.* 3. *cap.* 3. Juenin *de Sacram. dissert.* 3. *quæst.* 8. *cap.* 1. Sylvester Maurus *tom.* 3. *Theolog. lib.* 11. *quæst.* 119. *num.* 4. Roncaglia *de Sacram. tract.* 3. *cap.* 3. *num.* 5. bon. mem. Cardinalis Gottus *tom.* 13. *Theolog. pag.* 336. *num.* 6. aliique plurimi, affirmant, sancte, ac licite, etiam juxta præsentem disciplinam, sacro Chrismate inungi pueros ante septennium, cum aut prævidetur futura diutina absentia Episcopi, aut iidem versantur in discrimine vitæ, aut alia urget necessitas, seu justa causa.

„ VI. Et profecto, quod Confirmatio non sit deneganda pueris ante septennium, si tali morbo laborent, ut decessuri prævideantur, aperte deducitur ex D. Thoma 3. *part. quæst.* 73. *art.* 8. *ad* 4. ubi docet, etiam pueris morituris hoc Sacramentum dandum esse: *Ut confirmati decedentes, majorem gloriam consequantur, sicut & hic majorem obti-*

obtinent gratiam: quod nos ipsi advertimus, & cum eodem Angelico Præceptore tradidimus *in nostra Instit.* 6. ac pluribus prosequitur recens Auctor Catalanus *tom.* 3. *in Pontificale Romanum pag.* 227. *num.* 22. Licet enim Confirmatio non sit pueris ante usum rationis necessaria ad pugnam tunc subeundam pro Fide Christi, non est tamen inutilis; tum quia auget illis gratiam; tum quia eis jus tribuit ad accipienda gratiæ auxilia, quibus suo tempore roborentur ad sustinendam pugnam pro casu, quo ex morbo convalescant: quamobrem du-Hamel *tom.* 5. *Theolog. Tract. de Sacram. dissert.* 3. *cap.* 1. postquam docuit, expedire, ut Sacramentum Confirmationis conferatur habentibus usum rationis, id limitat in infantibus constitutis in mortis articulo, quibus laudabiliter conferri affirmat.

VII. Quod vero, præter periculum mortis, alia insuper adesse possit justa causa, ob quam Confirmatio pueris ante usum rationis ministretur, asserunt Patres Concilii Mediolanensis V. *part.* 1. *Actor. Eccl. Mediol. par.* 1. *pag.* 220. ubi explicantes decretum editum in Concilio I. Mediolanensi, quod nos supra retulimus, hæc habent: *Alio decreto, quod in Concilio Provinciali primo sancivimus, cautum est, ne Confirmationis Sacramentum iis præberetur, qui annis septem minores natu sunt: si tamen Episcopus, ob aliquam causam justam, atque adeo necessariam, parvulo, & infanti, qui non modo eam ætatem expleat, sed ne attingat quidem, ministrandum aliquando censuerit, ne sit vetitum*. Idemque ab aliis Synodis sancitum esse, refert Vuitasse *de sacram. Confirmat. tom.* 2. *quæst.* 4. *art.* 1.

VIII. Ex his porro plane conficitur, nullam esse contrarietatem, nullam antilogiam inter Catechismum, & Pontificale Romanum. Catechismus prohibet, ne regulariter Sacramentum Confirmationis conferatur pueris ante septennium: Pontificale supponit, quod in aliquo extraordinario casu, justaque urgente causa possit idem conferri. Quæ traduntur in Catechismo, constituunt regulam: quæ adduntur in Pontificali, constituunt limitationem regulæ. Quibus positis, si Episcopus in suis Constitutionibus diceret, paratum se esse ad conferendum Sacramentum Confirmationis pueris & infantibus baptizatis, sed constitutis in mortis periculo; aut juberet, ut sibi, Sacramentum Confirmationis ministraturo, in hoc, aut illo loco suæ diœcesis, exhibeantur pueri, & infantes, cum facilis ad eos in posterum sibi non sit futurus accessus vel propter sui ingravescentem ætatem, vel propter eorum distantiam a civitate, aut propter itineris difficultatem: nil profecto in hujusmodi Constitutionibus Synodalibus videretur reprehendendum: cum in præfatis circumstantiis non sit locus regulæ traditæ in Catechismo, sed potius limitationi ejusdem regulæ, de qua in Pontificali. Cujus quidem limitationis exemplum præbuit Concilium Parisiense anni 829. *can.* 33. *tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 1318. ubi a lege decernente, ut Baptismus, & Confirmatio dumtaxat conferrentur tempore Paschatis, & Pentecostes, excepit infirmos, & periclitantes, quibus, ait, *sicut Baptismatis gratia succurrendum, ita incunctanter donum Spiritus Sancti est tradendum*: de qua re plura Gibert *consult. Canonic. tom.* 2. *consult.* 2. *de Sacramento Confirmationis*.

IX. Tria tamen advertere debet Episcopus: primo, ne in sua Constitutione quidquam dicat, quo insinuare videatur necessitatem, seu præceptum suscipiendi Sacramentum Confirmationis in ea ætate, & statu: secundo, ut Sacramentum administret ea dignitate, cui consulere voluit Ecclesia, cum illud denegavit infantibus ante adeptum usum rationis, quemadmodum supra audivimus a Drovet: tertio tandem, ne, postquam paratum se dixit ad Confirmationem conferendam omnibus pueris, positis in vitæ discrimine, libenter accurrat ad nobiliores, sibique bene visos, & ire detrectet ad pauperes, aliosve de infima plebe: hoc siquidem fieret cum acceptione personarum, & multorum scandalo; a qua quidem personarum acceptione quantum sit abhorrendum, præcipue in Sacramentorum administratione, ex iis colligitur, quæ habentur *in nostra Constit.* 107. *pag.* 410. & *pag.* 417. *Bullar. tom.* 1.

CAPUT UNDECIMUM.

De evitandis in Synodo quæstionibus Theologicis circa Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum: ubi de Viatico exhibendo, necne, his qui eadem die Eucharistiam susceperunt: item de Communione danda reis capite damnatis, & deneganda peccatoribus publicis & manifestis.

Neminem Episcoporum adeo desipere putamus, ut velit in sua Synodo ne leviter quidem quæstiones attingere, quæ de sanctissimæ Eucharistiæ effectibus moventur a Scholasticis, atque in utramque partem versantur. Ejusmodi esset illa ex. gr. utrum Eucharistia æqualem conferat gratiam, ex opere operato, eam sumentibus sub utraque specie, quam sub una tantum accipientibus. Hanc quippe controversiam, teste Francisco Blanco, Archiepiscopo Compostellano, qui Concilio Tridentino interfuit, & cujus, tacito nomine, meminit Henriquez *de Sacram. lib.* 8. *cap.* 44. §. 5. *in margine*, declinare voluere Patres Tridentini, cum *sess.* 21. *de Communione &c. cap.* 3. disserentes de fructu, quem Fideles e sanctissima Eu-

„ Eucharistia percipiunt, caute dixere: *Nulla gratia, necessaria ad salutem, eos defraudari, qui unam speciem solam accipiunt:* noluerunt siquidem definire, an isti tota ubertate participes fierent gratiæ, qua donantur illam sub utraque specie degustantes. Non solum autem inutile, sed incongruum esset, in Diœcesana Synodo quæstionem tractari, quam Tridentini Patres reliquerunt intactam. Similis naturæ, & adhuc sub opinione posita est alia controversia, quam Theologi examinant: num scilicet sanctissima Eucharistia causet *per accidens* primam gratiam; hoc est, an Fidelis prudenter existimans, se esse in gratia, si ad Eucharistiam saltem attritus accedat, consequatur remissionem lethalium, quorum est invincibiliter oblitus. Enimvero irrisionibus se exponeret Episcopus, qui inter hasce Scholasticorum tricas se se implicaret, præsertim cum de rebus agatur, quæ unice pendent a Divina institutione, nobis hactenus per Ecclesiam non manifestata. Satius igitur erit, ejusmodi inutilibus quæstionibus prætermissis, unice insistere, ut Parochi, ceterique animarum Rectores crebro in Fidelium memoriam revocent præceptum Apostoli 1. *ad Corinth.* 11. *Probet autem se ipsum homo, & sic de Pane illo edat, & de Calice bibat. Qui enim manducat, & bibit indigne, judicium sibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus Domini*; simulque declarent, *eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali Confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat:* quemadmodum definivit Tridentinum *sess.* 13. *cap.* 7. *de Eucharistia*.

„ II. Verum aliqua interdum occurrunt, de administratione sanctissimæ Eucharistiæ, in Synodo statuenda, quæ ceteroquin summam exigunt circumspectionem; ne secus Synodale statutum ad difficultatis scopulum allidat, quem in præsens fuademus evitandum. Rem, ne ab instituto deflectamus, quod hucusque servavimus, exemplis patefaciamus. Recte, ac sancte in plerisque Synodis commonitos legimus Parochos, ut soliciti sint de sanctissimo Viatico iis statim porrigendo, quos vita periclitari deprehenderint: in aliis gravem insuper pœnam iisdem inflictam invenimus, si, ipsorum inertia, evenerit, ut aliquis, sine sanctissimi Christi Corporis Viatico, ex hac vita decesserit. At fingamus, Sacerdotem, corpore sanum, mane Missam celebrasse, aut laicum, ex mera devotione, sanctissimam Eucharistiam percepisse: corripitur eadem die subito morbo, aut lethali percutitur vulnere, ita ut, medicorum judicio, prudenter timeatur, ne ea ipsa die intereat: cupit ægrotus refici sanctissimo Viatico, illudque a Parocho instanter exposcit, quod tamen Parochus ad eum deferre renuit: non tamen idcirco damnandus erit Parochus, tamquam transgressor Synodalis statuti; nec quidquam de hac re, quæ forte sæpius in diœcesi acciderit, erit in Synodo deliberandum, nisi maxima adhibita circumspectione, & cautela. Etenim, licet communiter Theologi cum S. Thoma 3. *part. quæst.* 80. *art.* 11. in illis Christi Domini verbis *Joann.* 6.: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*: contineri existiment præceptum obligans omnes Fideles ad Eucharistiam percipiendam aliquoties in vita, atque imminente mortis periculo, neque ulli fas sit, sine temeritatis nota, contrarium opinari, uti probant Valentia *disp.* 6. *quæst.* 8. *punct.* 4. & Vincentius Baronius 2. *part. manuductionis pag.* 258. atque ex iis liquet, quæ ad prædictum præceptum comprobandum adducunt Suarez *de Eucharist. disp.* 69. *sect.* 1. Vasquez *disput.* 213. *cap.* 2. & Cardinalis de Lugo *de Eucharist. disput.* 16. *sect.* 1. *&* *sect.* 2. *num.* 17. *& num.* 33. nihilominus tamen iidem Theologi dissident inter se, num, advenienti repentino mortis periculo, sanctissimi Christi Corporis Viatico sit etiam illi succurrendum, qui eadem die, cum cæteroquin nondum ulla laboraret corporis infirmitate, Eucharistiam accepit. Docent plerique, etiam hunc, inopinato incidentem in mortis periculum, teneri denuo se reficere Eucharistico cibo, quo fiat validior ad ultimam sustinendam cum dæmone luctam: neque enim, inquiunt, per Communionem ante vulnus, vel morbum peractam, potuit satisfieri præcepto, quod nondum urgebat, Eucharistiam sumendi in mortis articulo. Ita Hurtadus *de Eucharist. disput.* 11. *diff.* 2. Pellizzarius, Dicastillo, Quintanaduenas, aliique relati a Diana *par.* 10. *tract.* 11. *resol.* 40. Alii ex adverso cum Suarez *cit. disp.* 69. *sect.* 3. §. *Rogabis*, Coninck *quæst.* 60. *art.* 11. *dub.* 3. *nu.* 100. Cardinali de Lugo *cit. loc. nu.* 32. aliisque a nobis allegatis *in nostro Opere de Canonizat. Sanctor. lib.* 3. *cap.* 48. *num.* 22. ubi aliquid de hac quæstione delibavimus, sentiunt, in prædicto rerum eventu non solum non urgere præceptum sumendi Viaticum, sed recipi non posse sine piaculo: siquidem ex una parte, Divinæ Legi, qua jubentur Fideles sanctissimam Eucharistiam percipere, cum in ultimo versantur vitæ discrimine, veluti prævia quadam solutione, jam satisfactum autumant per Communionem mane peractam: ex alia vero parte, nemini licet bis eadem die Christi Corporis participare mysteria; solumque id permittitur Parocho, in aliquo extraordinario eventu, de quo nos pariter egimus *cit. cap.* 38. cum scilicet duas administrat parochias, & in utraque debet eadem die celebrare. Inter has duas, e diametro oppositas, opiniones, mediam viam ineuntes alii,

quos

„ quos tacito nomine citat de Lugo *eod. cit.* „ *loc. num.* 50. & sequuntur Gobat *Theolog.* „ *experim. tract.* 8. *num.* 175. & Marin. *tom.* „ 3. *disp.* 9. *sect.* 1. *num.* 13. dicunt, prædi- „ ctum hominem, qui mane valens ad Euchari- „ stiam accessit, & deinde in periculosum in- „ cidit morbum, posse, si velit, denuo Eucha- „ ristiam sumere per modum Viatici, nullo „ tamen præcepto ad id faciendum obstringi: „ atque huic sententiæ adstipulatur praxis quo- „ rumdam Religiosorum, a quibus, uti referunt „ Diana *part.* 8. *tract.* 2. *resol.* 87 Hurtadus *de* „ *Sacram. disp.* 10. *de Eucharist. difficult.* 2. „ & Cardinalis de Lugo *cit. loc. num.* 51. in „ prædicto eventu sanctissimum Viaticum porrigi „ consuevit Sacerdotibus, qui ea ipsa die cele- „ brarunt. In tanta opinionum varietate, Docto- „ rumque discrepantia, integrum erit Parocho, „ eam sententiam amplecti, quæ sibi magis „ arriserit, quin fiat reus violati statuti Synoda- „ lis, quod certe non potuit casum istum „ extraordinarium respicere; neque fas erit „ Episcopo aut in Parochum animadvertere, „ qui præfato ægrotanti Viaticum denegavit, „ aut quidquam de ejusmodi controversia in sua „ Synodo decernere, ne videatur sibi arrogare „ partes Judicis inter gravissimos hac super re „ inter se contendentes Theologos.

„ III. In hac eadem materia, nimirum „ administrationis sanctissimæ Eucharistiæ, non „ ab re erit aliquid dicere de eo, quod alicubi „ in dubium revocatur, an scilicet concedenda, „ vel deneganda sit Communio Corporis Christi „ iis, qui ob grave delictum ultimo supplicio „ damnati sunt. De hac quæstione fuse egimus „ in nostro Tractatu *de Sacrificio Missæ sect.* 2. „ §. 175. ubi, indicatis variis locorum consuetu- „ dinibus, eam sequendam esse insinuavimus, „ quæ in unoquoque loco respective obtinere „ dignoscitur; tametsi innuere non omisimus, „ Christianæ pietati magis conforme esse, ut „ vivifici Sacramenti participatio iis etiam, „ qui ob grave delictum sententia capitali dam- „ nati sunt, petentibus, & alioquin recte dis- „ positis, non denegetur. Nunc autem adden- „ dum merito censemus, Episcoporum partes „ esse, hanc disciplinam in suis diœcesibus inve- „ hendam curare, ut delinquentibus ultimo „ supplicio afficiendis Eucharistia præbeatur, „ idque in Synodalibus Constitutionibus insere- „ re; auctore nimirum immortalis memoriæ „ Pontifice S. Pio V. qui in epistola ad Archie- „ piscopum Rossanensem, suum in Hispaniis „ Nuntium, quam videre licet inter collectas „ a Francisco Goubau *lib.* 2. *num.* 2. id ipsum „ ab eo cum Catholico Rege agendum, eique „ suadendum mandat. Quodque earum regio- „ num Judices prohibere solebant, ne gravio- „ rum criminum reis capite damnatis Com- „ munio ministraretur, id aperte improbat „ sequentibus verbis: *Id nos*, Sacramentum „ nempe Eucharistiæ, *minime esse denegandum* „ *censemus; cum Christianæ charitati magis* „ *conveniat, eos, ad resistendum tali tempore* „ *fortius diabolicis tentationibus, sacra Com-* „ *munione muniri, ut, pereunte corpore, saluti* „ *animæ, quantum fieri potest, subveniatur.*

„ IV. In eodem Tractatu nostro *de Sacrificio* „ *Missæ edit. Latin. sect.* 2. §. 174. disseruimus „ etiam de sacra Communione peccatoribus „ deneganda. Quoniam vero deinceps super hac „ materia gravissimæ in quibusdam regionibus „ agitatæ sunt controversiæ, haud inopportu- „ num duximus quosdam hic veluti canones a „ præstantioribus Theologis prolatos atque rece- „ ptos inserere, quos præ oculis habere pot- „ erunt Episcopi, si forte, pro recto diœcesium „ suarum regimine, necessarium putaverint „ regulas in hoc rerum genere sequendas Syno- „ dali Constitutione præscribere. Porro Salvator „ noster, *Matth. cap.* 7. apertis verbis edixit: „ *Nolite dare sanctum canibus.* Peccatores autem „ canum nomine designari, satis est explora- „ tum. Ex his vero aliqui occulti sunt, alii „ autem publici & manifesti. Itaque, cum „ peccator occultus est, & publice Eucharistiam „ petit, poterit quidem Sacerdos, si occulte „ id facere valeat, illum monere, ut a sacra „ mensa se abstineat; poterit etiam, Euchari- „ stiam publice ministraturus, omnibus in com- „ muni edicere, ne quis peccati labe inquina- „ tus, nec antea Ecclesiæ reconciliatus, ad „ sacram mensam accedat: verum, si nihilomi- „ nus peccator ejusmodi ad Sacramentum per- „ cipiendum se se offerat, minime licebit illum „ repellere, & sacri doni participationem ei „ denegare. Ita docet S. Thomas 3. *part.* „ *quæst.* 80. *art.* 6. *per tot.* Atque ita agendum „ demonstravit exemplo suo Dominus noster „ Jesus Christus, dum Judæ, occulto adhuc „ peccatori, Sacramentum Corporis sui dare „ non recusavit; ut idem S. Doctor advertit „ *ibid. quæst.* 81. *art.* 2. *in corpore, & in* „ *respons. ad secundum.* Quamvis enim peccator „ occultus coram Deo jus non habeat filiorum „ pane vescendi; jure tamen contendere potest, „ se publica infamia afficiendum non esse, prout „ eveniret, si publice ipsi denegaretur Euchari- „ stia, cum ad eam percipiendam se comparasset: „ ut recte disserit Sylvius *in suis Comment. in* „ 3. *part. S. Thomæ quæst.* 80. *art.* 6. *quæsit.* „ 2. & prosequitur bon. mem. Cardinalis Gotti „ *tom.* 3. *in* 3. *part. ejusdem S. Thomæ, de* „ *ministro, subjecto, & usu Eucharistiæ dub.* 3. „ §. 4. *num.* 12.

„ V. Hæc pertinent ad peccatorem occul- „ tum, qui Eucharistiam publice petit. Viden- „ dum nunc est de peccatore occulto, qui in „ occulto postulat eam sibi ministrari. Quo „ quidem casu, si illius peccatum Sacerdoti „ compertum certumque sit, cum præterea „ cesset infamiæ eidem irrogandæ metus, regula „ est, ut Communio ei denegetur. *Occultos* „ *vero peccatores, si occulte petant, & non eos* emen-

„ *emendatos agnoverit*, *repellat*: *non autem*, *si* „ *publice petant*, & *sine scandalo ipsos prateri-* „ *re nequeat*: verba sunt Ritualis Romani: „ cui sententiæ non modo consentanea docet „ S. Thomas *in* 4. *sent. dist.* 9. *ar.* 5. *in res-* „ *ponf. ad quintam quæstionem*, sed etiam ad- „ dit, occulto peccatori, Eucharistiam in occul- „ to petenti, denegandam eam esse, licet „ Sacerdos, de Communionis administratione „ requisitus, requirentis peccatum ex illius „ Confessione sacramentali cognoverit: *Si Sa-* „ *cerdos sciat peccatum alicujus*, *qui Eucharisti-* „ *am petit*, *per Confessionem*, *vel alio quolibet* „ *modo*; *distinguendum est*: *quia aut peccatum* „ *est occultum*; *aut manifestum*. *Si est occultum*, „ *aut exigit in occulto*, *aut in manifesto*. *Si in* „ *occulto*, *debet ei denegare*, & *monere*, *ne in* „ *publico petat. Si autem manifesto petit*, *debet* „ *ei dare*. Verum, cum sanctus Doctor *in* 3. „ *part. Summæ*, *loco superius citato*, minime „ repetiisse dignoscatur id, quod *in* 4. *lib. sent.* „ scribens posuerat, quamvis ibi opportuna „ illius doctrinæ repetendæ occasio fuisse vi- „ deatur; oritur hinc quæstio inter illius sectato- „ res, utrum id, quod *in* 4. *sententiarum* dixe- „ rat, in posteriore Summa confirmasse, non „ retractando, an revocasse, prætermittendo, „ censendus sit.

„ VI. Nos quidem hujusce controversiæ pe- „ lagus ingredi nolumus. Sed eam procul du- „ bio sententiam cautiorem, & magis tutam „ esse, ac merito sequendam existimamus, ut „ scilicet, quoniam omni ratione vitari opor- „ tet ea, quæ Pœnitentiæ Sacramentum odio- „ sum Fidelibus reddere possint, & adeo distri- „ cta est lex sigilli Confessionis sacramentalis, „ ut Confessarius ne cum ipso quidem pœniten- „ te extra Confessionem loqui possit de illius „ delicto, quod per Confessionem unice novit, „ nisi ipse pœnitens expressam ei licentiam „ tribuerit; ut, inquam, debeat Sacerdos „ Eucharistiam ministrare peccatori occulto, „ eamdem in occulto petenti, quoties illius „ peccatum ex audita dumtaxat ejusdem Confes- „ sione sacramentali cognoverit. Quod si præte- „ rea delictum illud aliunde, quam ex ipsa „ delinquentis Confessione, compertum habe- „ at, & propterea eidem delinquenti, licet „ occulto, & Communionem in occulto peten- „ ti, denegandam hanc esse duxerit, non omit- „ tat eidem significare, salvo semper notitiæ „ auctore, cognitum sibi esse illius statum „ alia ratione, quæ nihil commune habeat „ cum Sacramento Pœnitentiæ. Hæc sententia „ deducitur *ex Cap. Si Sacerdos*, *de officio* „ *Judicis Ordinarii*; eamque insinuat Sylvius „ *loc. cit. §. Singularis tamen difficultas*, pluri- „ bus autem illustrat & firmat Cabassutius *in* „ *Theor.* & *Prax. Jur. Canon. lib.* 3. *cap.* 7. „ *num.* 4. Denique P. Maurus Societatis Jesu „ Theologus, qui plures annos in Romano „ Societatis Lyceo, magno cum plausu, Theo- „ logiæ Cathedram moderatus est, *tom.* 3. *lib.* 12. „ *quæst.* 170. *num.* 11. post relatam opinionem „ ab Angelico Doctore prolatam *in* 4. *sen-* „ *tent.* quam etiam magni nominis Theologi, „ Suarez, & Vasquez, amplexi sunt, eam „ quidem speculative sustineri posse, dicit; „ sed, in eadem ad praxim deducenda non „ parum periculi fore, ait, ne forte in aliquem „ scopulum incidatur ex iis, quos supra innui- „ mus.

„ VII. Hactenus de peccatore occulto, qui „ vel publice, vel occulte Eucharistiam petit. „ Jam vero dicendum est de publico peccato- „ re, qui Sacramenti Communionem postu- „ lat sive in publico, sive in occulto. De „ hoc autem tutissima & generalis regula est, „ ut a sacra mensa repellatur. *Si peccatum* „ *est manifestum*, *debet denegari Eucharistia*, „ *sive in occulto*, *sive in manifesto petat.* Ita S. „ Thomas *loc. cit. in* 4. *sentent.* qui etiam alibi „ *in* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 6. *Ad primum*, „ Salvatoris sententiam repetens, ait: *Sancta* „ *prohibentur dari canibus*, *idest peccatoribus*. „ Idem sentit S. Bonaventura, aliique Theolo- „ gi communiter docent, post S. Cyprianum, „ cujus sententia relata est *in Can. Pro dilectio-* „ *ne*, *de Consecrat. dist.* 2. Plena sunt autem „ hujusmodi prohibitionum Synodalia Episcopo- „ rum statuta; ut videre est in iis, quæ S. „ Carolus Borromæus edidit, & in aliis, quæ „ indicantur a Genetto *Theol. Moral. tom.* 3. „ *tract.* 4. *de Sacram. Eucharist. cap.* 6. *quæst.* „ 3. Quare nil aliud in hac materia quærendum „ dum superest, nisi ut statuatur, quinam sint „ publici & manifesti peccatores, quibus de- „ neganda est Eucharistia, sive eam publice, „ sive in occulto petant.

„ VIII. Quæstionem tractat Angelicus Do- „ ctor *in cit. art.* 6. ubi *in corpore* hæc ha- „ bet: *Quidam sunt occulti peccatores*, *quidam* „ *vero manifesti*, *scilicet per evidentiam facti*, „ *sicut publici usurarii*, *aut publici raptores*, „ *vel etiam per aliquod judicium Ecclesiasti-* „ *cum*, *vel seculare*. Cumque deinde *in quæst.* 82. „ *art.* 9. *in respons. ad tertium* statuat, asserendum non esse Missæ concubinarii Sacerdo- „ tis, ita subdit: *Sed hoc intelligendum est de* „ *notorio vel per sententiam*, *quæ fertur in con-* „ *victum*, *vel per confessionem in jure factam*, „ *vel per evidentiam facti*, *quando non potest* „ *factum aliqua tergiversatione celari*. Itaque „ hoc tuto asserendum videtur cum Sylvio *loc.* „ *cit. ad art.* 6. *dictæ quæst.* 80. *quæsit.* 1. „ manifestos peccatores, ad effectum, de quo „ agitur, censeri eos, *quorum peccata noscuntur* „ *aut per Judicis sententiam*, *aut propriam confes-* „ *sionem in judicio factam*, *aut per evidentiam* „ *facti*, *quæ nulla possit tergiversatione celari*: „ quod etiam ante illum statuerat Sotus *in* 4. „ *sent. dist.* 12. *quæst.* 1. *art.* 6. *§. Ambigui-* „ *tas*. & recte deducitur *ex Cap. Tua nos*, & „ *ex Cap. Quæsitum*, *de cohabit. Clericorum*.

Eo-

„ Eorum autem opinio est rejicienda, qui asserunt, neminem publici peccatoris censura „ notandum, aut ab Eucharistica mensa segregandum esse, præter eum, quem Judicis sententia talem esse declaraverit; cum ex præmissis constet, manifesti quoque peccatoris nomine, ad hunc effectum, censeri eum, qui notorie talis est, quamvis nec ipse in judicio delictum confessus sit, nec super eo Judex Ecclesiasticus, aut Laicus sententiam tulerit: ut probe etiam animadvertit Juenin *de Sacramentis diss.* 4. *quæst.* 6. *cap.* 7. *art.* 1. Continuator Operis Tournely, *tract.* 3. *de Censuris part.* 1. *cap.* 5. Genett. *tom.* 3. *de Sacram. Euchar. pag.* 182. *quæst.* 8. *editionis Latinæ*, Gamachæus *tom.* 3. *quæst.* 79. *cap.* 2. *pag.* 445. quibus consonant decisiones relatæ in Collationibus Andegavensibus anni 1716. *tom.* 2. *pag.* 236. & in Rhotomagensibus *de Sacramento Eucharistiæ*. Ita denique intelligenda esse Synodorum decreta, & Ritualium præscripta, quibus, ut supra innuimus, publici peccatores a Communione arceantur, sine dubitatione censuit Van-Espen *Jur. Eccl. Univer. part.* 2. *tit.* 4. *cap.* 2. *num.* 20. ita scribens: *Cum ergo Ritualia, atque Synodalia decreta velint universim, publicos & notorios peccatores a Communione repelli, manifestum est, a verbis, & mente Ecclesiæ omnino deviare, qui hujusmodi peccatores non prius volunt esse repellendos, quam per sententiam Judicis sint ut notorii peccatores declarati; quasi non possent per notorietatem facti esse vere notorii & publici peccatores, antequam per sententiam tales essent declarati. Num forsan scandalum non esset, aut Sanctum non daretur canibus, si notoriis peccatoribus notorietate facti administraretur publice Eucharistia, quamvis necdum per sententiam domini Officialis ut tales condemnati essent?*

CAPUT DUODECIMUM.

In quo agitur de Viatico pueris exhibendo: item de iis, qui, perseverante eodem morbi periculo, instant, Viaticum sibi exhiberi: & aliqua de frequenti, aut quotidiana Communione.

„ Recte tamen & sine reprehensione poterit Episcopus Synodali Constitutione Parochos compellere ad administrandum sanctissimum Viaticum pueris mox decessuris, si eos compererint tantam assequutos judicii maturitatem, ut cibum istum cœlestem, & supernum, a communi, & materiali discernant: haud enim leviter delinquere, credimus, qui pueros etiam duodennes, & perspicacis ingenii, sinunt ex hac vita migrare sine Viatico, hanc unam ob causam, quia scilicet nunquam antea, Parochorum certe incuria, & oscitantia, Eucharisticum panem degustarunt. Ad ejusmodi autem gravem abusum radicitus extirpandum, quem nulla profecto cohonestare valet probabilis Theologorum opinio, ad quam Parochi confugiunt, ut suam aut prorsus excusent, aut ad minus elevent culpam, nonnulla sunt breviter præmittenda. Cuilibet antiquitatis studioso notissimum est, antiquam Ecclesiæ consuetudinem obtinuisse, ut sanctissimæ Eucharistiæ participes fierent infantes statim post Baptismum; quod pluribus monumentis demonstrat Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 1. *art.* 15. §. 11. iisdemque infantibus, perinde ac adultis, consuevisse frequenter sacra Mysteria ministrari, testantur Cyprianus *tract. de lapsis*, Auctor *Constit. Apostol. lib.* 8. *cap.* 12. & 13. Dionysius, seu quicumque sit Auctor *Eccles. Hierarch. cap.* 2. & 7. Augustinus *serm.* 8. *de verbis Apostoli*, & *epist.* 106. *ad Bonifac.* & constat ex Sacramentario, quod inscribitur nomine Sancti Gregorii, *tit. de Sabbato sancto*, aliisque testimoniis adductis a Cardinali Bona *Rer. liturgic. lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 11. a Martene *cit. lib.* 1. *cap.* 4. *art.* 10. §. 14. a Juenin *de Sacram. diss.* 4. *quæst.* 6. *cap.* 2. atque etiam ab hæretico Binghamo *Origin. Eccles. tom.* 4. *lib.* 12. *cap.* 1. §. 3. & *tom.* 6. *lib.* 15. *cap.* 4. §. 7. & *cap.* 7. §. 4. Hic mos, quem a Græcis, sua ætate, retentum observat D. Thomas 3. *part. quæst.* 80. *art.* 9. *ad* 3. & etiamnum apud eosdem perseverare, tradit Arcudius *lib.* 3. *de Sacram. Euch. cap.* 11. quandonam in Ecclesia Latina obsoleverit, incertum est: hoc unum certo scimus, ejusdem ritus vestigia inveniri apud Hugonem a Sancto Victore, qui seculo XII. scripsit, *de Sacram. lib.* 1: *cap.* 20. & apud Guibertum Abbatem, Auctorem XII. seculi, *lib.* 1. *de Pignoribus Sanctorum cap.* 2. §. 1. Sed subsequenti ætate ea deprehendimus omnino deleta, nec quadringentis abhinc annis usquam legimus fuisse infantibus sanctissimam Eucharistiam in Ecclesia Latina administratam. Utramque disciplinam, habita ratione diversitatis temporum, commendavit Tridentinum *sess.* 21. *de Communione cap.* 4. ubi hæc habentur: *Denique sancta Synodus docet, parvulos, usu rationis carentes, nulla obligari necessitate ad sacramentalem Eucharistiæ Communionem... Neque ideo tamen damnanda est antiquitas, si eum morem in quibusdam locis aliquando servavit: ut enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam, pro illius temporis ratione, habuerunt; ita certe, eos nulla salutis necessitate id fecisse, sine controversia credendum est.*

„ II. Facta porro prædicta disciplinæ mutatione, Innocentius III. *in Cap. Omnis utriusque sexus, de pœnit. & remiss.* omnes Christifideles, *postquam ad annos discretionis pervenerint*, obligavit ad Eucharistiam, ad minus in

Pa-

,, Paschate , reverenter percipiendam . Hinc
,, vero orta est inter Scholasticos dissensio in
,, determinando tempore, quo ejusmodi præce-
,, pto urgeri incipiant pueri . Plerique Docto-
,, res non improbabiliter docent , omnes pue-
,, ros , statim ac sunt doli capaces , sicuti ob-
,, stringuntur sacramentalis Confessionis præce-
,, pto , ita obligari ad communicandum in
,, Paschate , nisi forte , ut decernitur *in cit. Cap.*
,, *Omnis utriusque sexus , de proprii Sacerdotis*
,, *consilio , ob aliquam rationabilem causam ,*
,, *ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit*
,, *abstinendum* . Allegata enim Decretalis In-
,, nocentii III. utrumque præceptum conjungit ,
,, & absque ullo inter unum , & alterum discri-
,, mine , utrumque onus imponit omnibus
,, utriusque sexus Fidelibus , *postquam ad annos*
,, *discretionis pervenerint* . Ita Paludanus , S.
,, Antoninus , Tabiena , quos refert , & sequi-
,, tur Joannes Sanchez *in selectis disp.* 26.
,, quibus adde Castropalaum *tract.* 21. *disp.*
,, *unic. punct.* 20. *num.* 11. & Philippum de
,, la Crux *in Thesaur. Eccles. tract.* 1. §. 11. *num.*
,, 3. atque huic sententiæ patrocinatur Manua-
,, le Henrici Episcopi Sistaricensis , in Synodo
,, Sistaricensi approbatum , *in cujus can.* 16.
,, habetur ; *Moneant autem Sacerdotes parochia-*
,, *nos suos , ut pueros a septennio , & supra ,*
,, *Pater noster , & Credo doceant , ac die san-*
,, *cto Parasceven ad Ecclesiam adducant ad oscu-*
,, *landum Crucem , & in die sancto Paschæ , ut*
,, *Corpus Christi , prius tamen confessi , recipiant :*
,, *tom.* 4. *Anecdot.* Martene , & Durand. *col.*
,, 1082. At alii , quos citant , & sequuntur
,, Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. quæst.* 80. *disp.*
,, 70. *sect.* 1. Vasquez *disp.* 214. *cap.* 4. Dica-
,, stillo *tract.* 4. *disp.* 10. *dubit.* 5. *num.* 110.
,, perfectiorem usum rationis expectandum
,, censent , ut pueri ad annuam Communionem
,, constringantur : non omnis quippe discretio ,
,, quæ sufficiens habetur ad se expiandum sacra-
,, mentali Confessione , satis est ad rite perci-
,, piendam Eucharistiam , cujus excellentia ma-
,, jorem exigit in suscipiente judicii maturita-
,, tem ut debita religione , ac reverentia ad eam
,, accedat . Quo vero ætatis anno eam maturi-
,, tatem advenisse sit præsumendum , non
,, potest certa regula definiri ; cum alii tardi-
,, us , alii perfectum rationis usum , rerum-
,, que spiritualium intelligentiam assequan-
,, tur : id autem intra decimum , & decimum
,, quartum ætatis annum , communiter eveni-
,, re , notat citatus Suarez .
,, III. Verum , etsi Doctores ita inter se
,, dissentiant , fere tamen communiter faten-
,, tur , tantam non desiderari ætatem , ut quis
,, in mortis articulo & possit , & debeat sanctis-
,, simo Viatico muniri : quin immo lauda-
,, tus Suarez expresse docet , omnibus , qui sunt
,, doli capaces , positis in vitæ discrimine ,
,, illud esse , ex Divino præcepto , porrigen-
,, dum ; citatam quippe sectionem in hunc
,, modum absolvit : *At vero de Communione fa-*
,, *cienda in articulo mortis non est eadem ra-*
,, *tio . . . Unde existimo , in illo articulo dandam*
,, *esse Communionem cuicumque homini habenti*
,, *usum rationis ad peccandum , & capaci Confes-*
,, *sionis , & extremæ Unctionis. Quod Navarrus*
,, *quidem fatetur esse omnibus consulendum : ego*
,, *vero existimo , esse obligationem tam ex parte*
,, *petentis , quam dispensantium &c.* Suaresii
,, sententiam pluribus comprobat Cardinalis de
,, Lugo *de Euch. disp.* 13. *sect.* 4. *num.* 37. eidem-
,, que suffragatur Auctor anonymus in Carmi-
,, ne Ms. prolato a Martene *de antiq. Eccl. ritib.*
,, *cit. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 4. *art.* 10. §. 14. inquiens:
,, *Non pueris infra bis quinque manentibus*
,, *annos*
,, *Des Corpus Domini , quamvis sint corpore*
,, *puri :*
,, *Quid sumant , cum ignorent , ergo probiben-*
,, *tur .*
,, *Excipe quos urget fera mors , anni licet his*
,, *sint*
,, *Octo , sive novem , vel septem , dum sibi*
,, *constet*
Scire Pater noster , & eorum vita probata .
,, Quare nulli controversæ opinioni calculum
,, adjicit Episcopus , qui in sua Synodo Paro-
,, chos serio adhortatur , & monet , ne patian-
,, tur , omnes pueros indiscriminatim interire
,, sine Christi Corporis Viatico , illudque iis
,, præbendum præcipit , quos iidem Parochi ,
,, diligenti præmisso examine , tanta compere-
,, rint pollere ingenii perspicacia , ut laten-
,, tem sub speciebus sacramentalibus Christum
,, & firmiter credant , & reverenter adorent :
,, tunc vero securius id in Synodo decernitur ,
,, cum non determinatur certa ætas , in qua
,, decessurus puer sit Christi Corpore reficien-
,, dus , circa quam unice vertitur Theologo-
,, rum dissensio , sed ipsiusmet prudentis Parochi
,, judicio permittitur definire , an moriturus puer ,
,, spectata ejus indole , sit tanti Sacramenti
,, capax ; hoc siquidem adhibito temperamen-
,, to , nemo facile contradicet Synodali Consti-
,, tutioni , cui pene omnes Theologi suffra-
,, gantur .
,, IV. Similiter , absque formidine se aliqua
,, involvendi controversia , & potest , & inter-
,, dum debet Episcopus constituere , ne Paro-
,, chi renuant sanctissimam Eucharistiam itera-
,, to deferre ad ægrotos , qui , etiam perseve-
,, rante eodem morbi periculo , illam sæpius ,
,, per modum Viatici , cum naturale jejunium
,, servare nequeant , percipere cupiunt . Quam-
,, vis enim Vasquez *in* 3. *part. disp.* 214.
,, *cap.* 2. *in fin.* doceat , Divino præcepto sa-
,, tisfieri per unicam perceptionem sanctissimi
,, Viatici in eadem ægritudine ; nullum tamen
,, invenimus alicujus nominis Theologum , qui
,, neget , & licitum , & pium , ac laudabi-
,, le esse , illud sæpius repetere . Ita quippe
,, expresse tradunt Sylvester *verb. Eucharistia*
3. §.

„ 3. §. 6. Tabiena *verb. Communicare num.* „ 48. Sotus *in* 4. *dist.* 12. *quæst.* 1. *art.* 8. „ Toletus *in Summa lib.* 10. *cap.* 15. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 1. *& cap.* 50. *num.* 1. „ Suarez *disp.* 68. *sect.* 3. Layman *lib.* 5. *Summ.* „ *tract.* 4. *cap* 9. *quæst.* 6. *num.* 20. Diana „ *tom.* 1. *tract.* 7. *resolut.* 57. Cardinalis de Lugo „ *disp.* 15. *sect.* 2. *num.* 64. qui male traducit „ Vasquez, quasi Auctorem contrariæ sententiæ, cum hic de sola loquatur obligatione, „ ut diximus, & legenti patebit.

„ V. Aliqua dumtaxat dissensio est in præfiniendo temporis spatio, quod debeat intercedere, ut, intra eamdem infirmitatem, possit „ iterum non jejuno dari Eucharistia. Aliqui „ enim, cum Navarro, multum temporis „ interfluere debere existimant inter unam, „ & alteram Communionem; quam indefinitam „ Navarri assertionem, de spatio triginta „ dierum, explicat Villalobos *in Summ.* 1. „ *part. tract.* 7. *dub.* 38. Alii cum Suarez *cit.* „ *loc.* decem, aut octo dies exposcunt. Alii „ cum Ludovico a Sancto Joanne in Summa „ Hispano sermone edita *tom.* 1. *quæst.* 7. *art.* 10. „ *difficul.* 4. *de Sacram. Euch.* post elapsos „ tres dies, Viaticum iterari concedunt. Alii „ demum cum Layman *cit. cap.* 6. *num.* 20. „ etiam insequenti die illud repeti permittunt, „ si videatur instare mortis periculum, & „ ægrotus, qui, cum sanus esset, frequenter „ consueverat Eucharisticum panem degustare, „ eo denuo nutriri, & roborari cupiat. Abstrahat igitur Episcopus ab hisce quæstionibus; „ solumque Parochis insinuet, posse, & debere sanctissimum Viaticum in eadem infirmitate iterum, & tertio administrari, præsertim „ si ipsimet ægrotantes iterum cœlestem illum „ panem esuriant; & si velit, pœnam etiam „ in Parochos decernat, qui, post plurimum „ temporis, Eucharistiam ad eumdem infirmum, eam devote efflagitantem, falsis quibusdam, & emendicatis prætextibus, denuo „ deferre obstinate detrectant: nihil quippe in „ hac saluberrima Constitutione invenietur „ censura, & castigatione dignum.

„ VI. Quod si in Synodo aliquid etiam „ dicendum occurrat de sacramentalis Communionis frequentia, caveat Episcopus, ne „ aut universim improbet, aut omnibus indiscriminatim suadeat quotidianum ad sacram „ mensam accessum. Etsi enim prisci Fideles „ consueverint quotidie Eucharisticum panem „ degustare, quod discimus ex S. Justino *in* „ *apologia* 1. quam pro Christianis obtulit Imperatori Antonino, ex S. Cypriano *in expositione Orationis Dominicæ*, ex S. Hieronymo *epist.* „ 50. ex *Can. Omnes Fideles*, *de Consecrat.* „ *dist.* 1. & *Can. Peracta ibid. dist.* 2. quidquid „ sit, an ad quotidianam Communionem ex „ Ecclesiæ præcepto adigerentur, quemadmodum opinatur Vasquez 3. *part. disp.* 214. „ an potius ex mera devotione, & charitatis „ ardore quotidianus ejusdem usus fuerit a Fidelibus receptus, quod existimant Suarez *cit.* „ *disp.* 69. *sect.* 3. & Juenin *de Sacram. dissert.* „ 4. *quæst.* 9. *cap.* 3. *art.* 1. *in fin.* indubitatum est, posterioribus seculis, postquam „ scilicet elanguit Fidelium charitas, non solum „ intermissam fuisse Communionis frequentiam, „ sed jamdudum, hoc est a seculo XII. inter pios, & doctores vehementer dubitatum, „ an consulendus esset Fidelibus quotidianus „ Christi Corporis esus: siquidem apud Innocentium III. *de myster. Miss. lib.* 4. *cap.* „ 42. legimus: *Dixerit ergo quispiam, communicandum esse quotidie; dixerit alius,* „ *quotidie communicandum non esse:* quæ certe „ verba indicant rem positam in quæstione, „ quam Innocentius non solvit, subjungens: „ *Faciat unusquisque, quod pie crediderit faciendum*: atque ad id comprobandum affert „ Augustinum relatum *in Can. Quotidie*, *de* „ *Consecrat. dist.* 2. ubi ait: *Dixerit quispiam,* „ *non quotidie accipiendam Eucharistiam: alius* „ *affirmet quotidie: faciat unusquisque, quod,* „ *secundum fidem suam, pie credit esse faciendum.* Eamdem quæstionem distincte & perspicue, suo more, pertractavit D. Thomas 3. „ *part. quæst.* 80. *art.* 10. in qua docet, „ esum quidem Eucharistici panis, in se spectatum, semper esse salutarem, & nihilominus „ non semper cuicumque expedire, illum „ sumere; quia non semper reperitur in sumente dispositio requisita ad dignam illius „ comestionem: ex quo concludit: *Et ideo, si* „ *aliquis se quotidie ad hoc paratum inveniat,* „ *laudabile est, quod quotidie sumat. Unde* „ *Augustinus, cum dixisset: Accipe quotidie, ut* „ *quotidie tibi prosit: subjungit: Sic vive, ut* „ *quotidie merearis accipere. Sed, quia multoties in* „ *pluribus hominum multa impedimenta hujus* „ *devotionis occurrunt propter corporis indispositionem, vel animæ, non est utile omnibus, quotidie ad hoc Sacramentum accedere.*

„ VII. Hæc perpendentes sapientissimi Tridentini Patres, duobus a se editis decretis, „ Fideles hortati sunt ad sanctissimæ Communionis frequentiam, sibique in votis esse „ demonstrarunt, ut quilibet tanta emineat morum integritate, ut digne possit etiam quotidie Christi carnibus pasci; consulto tamen „ abstinuerunt, ab universali regula hac de „ re tradenda, cum satis exploratum haberent, eam unice desumi posse a cujuslibet peculiari statu, devotione, & charitate. Primum decretum habetur *sess.* 13. *de Eucharistia cap.* 8. estque hujusmodi. *Paterno affectu* „ *admonet sancta Synodus, hortatur, rogat, &* „ *obsecrat per viscera misericordiæ Dei nostri, ut* „ *omnes, & singuli qui Christiano nomine censentur.... hæc sacra Mysteria Corporis, &* „ *sanguinis ejus, ea Fidei constantia, & firmitate, ea animi devotione, ea pietate, & cultu*

„ *credant*, & *venerentur*, *ut panem illum* „ *supersubstantialem frequenter suscipere pos-* „ *sint*. Alterum extat *sess.* 22. *cap.* 6. *de* „ *Sacrific. Miss. Optaret quidem sacrosancta* „ *Synodus*, *ut in singulis Missis Fideles ad-* „ *stantes non solum spirituali affectu*, *sed sacra-* „ *mentali etiam Eucharistiæ perceptione communi-* „ *carent*, *quo ad eos sanctissimi hujus Sacrificii* „ *fructus uberior proveniret*.

„ VIII. Sed nihilominus hæc saluberrima „ Tridentini decreta non extinxerunt antiquam, „ quam innuimus, controversiam; quin im- „ mo hæc, seculo elapso, acrius inter Theolo- „ gos recruduit: plures quippe quotidianæ „ Communioni plus æquo patrocinantes, eam „ omnibus, sine ullo personarum delectu, „ suadendam dictitarunt: e quorum numero „ fuit, qui hanc etiam propositionem non est „ veritus asserere, quam die 2. Martii 1679. „ Apostolicæ damnationis telo confixit In- „ nocentius XI. *Frequens Confessio*, & *Com-* „ *munio*, *etiam in his*, *qui gentiliter vivunt*, *est* „ *nota prædestinationis*: alii contra frequentio- „ rem, multoque magis quotidianam ad sacram „ mensam accessum, nimium imprudenter, „ universim damnarunt. Utriusque classis Au- „ ctores referunt Rhodes *disp.* 1. *quæst.* 4. *sect.* „ 1. §. 2. & 3. Joannes Sanchez *disp.* 22. Cardina- „ lis de Lugo *de Euch. disp.* 17. & Cardenas „ *Crisis Theolog. tom.* 3. *disp.* 66. Ad hanc vero „ litem præcidendam, jubente, atque ap- „ probante Innocentio XI. die 12. Februarii „ 1679. promulgatum est decretum, quod in- „ tegrum legitur apud citatum Cardenas *cap.* 1. „ & la Croix *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 665. e quo „ hæc verba, ad Episcopos maxime pertinen- „ tia, transcribimus. *In hoc igitur Pastorum* „ *diligentia potissimum invigilabit*, *non ut a* „ *frequenti*, *aut quotidiana sacræ Communionis* „ *sumptione*, *unica præcepti formula aliqui* „ *deterreantur*, *aut sumendi dies generaliter* „ *constituantur*, *sed magis quid singulis permitten-* „ *dum per se*, *aut Parochos*, *seu Confessarios sibi* „ *decernendum putet*; *illudque omnino provi-* „ *deat*, *ut nemo a sacro convivio*, *seu frequen-* „ *ter*, *seu quotidie accesserit*, *repellatur*; & „ *nihilominus det operam*, *ut unusquisque digne*, „ *pro devotionis*, & *præparationis modo*, *rarius*, „ *aut crebrius Dominici Corporis suavitatem* „ *degustet*... *Proderit etiam*, *præter Parocho-* „ *rum*, & *Confessariorum diligentiam*, *opera* „ *quoque Concionatorum uti*, & *cum eis constitu-* „ *tum haberi*, *ut cum Fideles ad sanctissimi* „ *Sacramenti frequentiam* (*quod facere debent*) „ *accenderint*, *statim de magna ad illud sumen-* „ *dum præparatione orationem habeant*; *genera-* „ *timque ostendant*, *eos*, *qui ad frequentiorem*, „ *aut quotidianam salutiferi cibi sumptionem*, „ *devoto studio excitantur*, *debere*, *sive laici nego-* „ *tiatores sint*, *sive conjugati*, *sive quicum-* „ *que alii*, *suam agnoscere infirmitatem*, „ *ut dignitate Sacramenti*, *ac Divini judicii* „ *formidine*, *discant cœlestem mensam*, *in qua* „ *Christus est*, *revereri*, & *si quando se minus* „ *paratos senserint*, *ab ea abstinere*, *seque ad* „ *majorem præparationem accingere*.

„ IX. Si itaque in Synodo instituatur ser- „ mo de frequenti, aut etiam quotidiano san- „ ctissimæ Eucharistiæ usu, non est deviandum „ ab hujus decreti semita; sed, si qua Paro- „ chis tradenda sit instructio, curandum est, ut „ hæc illi adamussim respondeat: præcipue vero „ monendi sunt Confessarii, ne frequentem „ ad Eucharistiam accessum iis aut suadeant, „ aut permittant, qui in gravia peccata sæpe „ labuntur, nec de pœnitentia peragenda, sua- „ que vita emendanda sunt soliciti; sicuti „ nec illis, qui, etsi gravia evitent crimina, „ voluntatem tamen habent venialibus inhæren- „ tem: qua de re legendi sunt S. Franciscus „ Salesius *Philothea part.* 2. *cap.* 20. & Joan- „ nes Thaulerus *ser.* 4. *in festo Ven. Sacramenti*.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De pertinentibus ad Sacramentum Pœnitentiæ, & *signanter de Quæstione*, *ejusque usu in Synodalibus constitutionibus*, *quoad necessitatem aliqualis dilectionis Dei in attritione ex metu Gehennæ concepta*, *aut dictæ necessitatis exclusionem*.

„ SAncta Tridentina Synodus *sess.* 14. *cap.* „ 4. *de Pœnitentia* duplicem distinguens „ Contritionem, utriusque virtutem, & effica- „ ciam in hunc modum explicat: *Docet prætे-* „ *rea*, *etsi Contritionem hanc aliquando chari-* „ *tate perfectam esse contingat*, *hominemque* „ *Deo reconciliare*, *priusquam hoc Sacramentum* „ *actu suscipiatur*, *ipsam nihilominus reconcilia-* „ *tionem ipsi Contritioni*, *sine Sacramenti voto*, „ *quod in illa includitur*, *non esse adscriben-* „ *dam*. *Illam vero Contritionem imperfectam*, „ *quæ Attritio dicitur*, *quoniam vel ex turpitudi-* „ *nis peccati consideratione*, *vel ex gehennæ*, & „ *pœnarum metu communiter concipitur*, *si* „ *voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ*, „ *declarat*, *non solum non facere hominem* „ *hypocritam*, & *magis peccatorem*, *verum etiam* „ *donum Dei esse*, & *Spiritus Sancti impulsum*, „ *non adhuc quidem inhabitantis*, *sed tantum* „ *moventis*, *quo pœnitens adjutus*, *viam sibi ad* „ *justitiam parat*. *Et*, *quamvis sine Sacramento* „ *Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere* „ *peccatorem nequeat*; *tamen eum ad Dei gra-* „ *tiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam* „ *disponit*.

„ II. Ex his Concilii Tridentini verbis cele- „ bris orta est quæstio, qualis sit illa Attritio, „ quæ ad Dei gratiam, in Sacramento Pœni- „ tentiæ impetrandam, disponit. Atque, ut „ in primis de ipso Attritionis vocabulo ali- „ quid dicamus, illud non esse antiquissi- „ mum, neque ante annum 1220. in scholis vul- gari

„ gari cœptum, Eruditi omnes optime norunt, „ cum Morino *de Pœnit. lib.* 8. *cap.* 2. *num.* „ 14. Quod tamen per nomen significatur, & „ Patribus, & Theologis semper perspectum „ fuisse, nemo dubitat: omnes quippe dupli- „ cem semper agnoverunt Contritionem; unam „ perfectam, quæ ex se justitiam, & sanctita- „ tem affert; alteram imperfectam, quæ sola „ homini justificando impar est. Hanc vero „ Contritionem imperfectam, visum est Scho- „ lasticis, congruo vocabulo, appellare At- „ tritionem. *Sicut enim* (inquit Estius *in* 4. „ *distinct.* 16. §. 9.) *in corporalibus attritum di-* „ *citur, quod aliquo modo, nempe forinsecus* „ *tantum, læsum est, aut comminutum, contri-* „ *tum vero, quod totum intus, & foris fractione* „ *in minima resolutum est: ita in spiritualibus* „ *Attritio ab illis dicta est imperfecta qua-* „ *dam, & aliquo usque tantum progressa pœniten-* „ *tia: Contritio vero pœnitentia intima, & perfecta.*

„ III. Porro ex multiplici capite potest hæc „ Contritionis imperfectio dimanare: & pri- „ mo loco valde imperfecta est Contritio, quæ „ non est supernaturalis, sed unice movetur „ ab objecto naturali, aut non elicitur vi- „ ribus gratiæ. Hanc sufficientem non esse ad „ justificationis gratiam, tam extra, quam „ intra Sacramentum consequendam, omnes „ fatentur: est enim similis pœnitentiæ Antio- „ chi, qui peccatum deflebat, non quod es- „ set offensa Dei, sed propter gravissimum „ morbum, quo cruciabatur; qua de causa „ veniam a Deo non est consequutus, 2. *Ma-* „ *chab. cap.* 9. & quamvis aliquot ex veteribus „ Scholasticis visi sint huic naturali Attritioni „ vires tribuere ad hominem Deo reconcilian- „ dum; eorum tamen opinio proscripta est ab „ Innocentio XI. qui anno 1679. hanc pro- „ positionem *num.* 56. damnavit: *Probabile est,* „ *sufficere Attritionem naturalem, modo hone-* „ *stam.* Advertendum tamen, ne quis confundat „ motivum pœnitentiæ, cum occasione, qua „ ad pœnitentiam excitatur: etenim, multi, „ morbo, aliove temporali malo vexati, per- „ petrata crimina mente revolvunt, & Dei gra- „ tia auxiliante, illa ex motivo superno serio „ detestantur; sicuti accidit Ninivitis, qui „ timore mortis temporalis, ac subversionis „ urbis, quam Jonas prænuntiabat, commoti, „ per veram, sinceram, & supernaturalem „ Contritionem ad Deum conversi sunt.

„ IV. Imperfecta pariter est Contritio, quæ „ ab aliquo dumtaxat peccatorum genere, „ non ab omnibus voluntatem avertit: evenire „ enim potest, ut quis, ex speciali affectio- „ ne erga aliquam virtutem, peccata eidem „ opposita detestetur, quin tamen propositum „ habeat cetera præcavendi, quæ aliis virtuti- „ bus adversantur. Ac demum imperfectissima „ erit, nec Contritionis nomen ea merebitur, „ quæ non procedat ex deliberata voluntate, „ sed potius sit quædam velleitas, seu ste- „ rilis, atque inefficax displicentia de peccato, „ absque absoluto proposito in posterum non „ peccandi. Evidens porro est, neutram ex his „ posterioribus Contritionibus ad justificationem „ prodesse, quia neutra excludit voluntatem „ peccandi, sicuti Tridentinum exposcit, neque „ ad illam pertinet pœnitentiam, quam a no- „ bis exigit Dominus, *Ezechielis cap.* 18. „ *Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus* „ *iniquitatibus vestris, & non erit vobis in* „ *ruinam iniquitas. Projicite a vobis omnes* „ *prævaricationes vestras, in quibus prævaricati* „ *estis, & facite vobis cor novum, & spiritum* „ *novum.*

„ V. Alia est Contritio supernaturalis, & „ efficax, omnem excludens voluntatem peccan- „ di, quæ nihilominus, aliis nominibus, dicitur „ imperfecta, & in quam unica cadit contro- „ versia, quam proposuimus. Et primo quidem „ potest Contritio esse imperfecta, imperfe- „ ctione *mere negativa*; quia scilicet, etsi „ concipiatur ex eodem motivo charitatis, seu „ amoris Dei super omnia, ex quo concipitur „ Contritio perfecta, ad illius tamen intensionis „ gradum non pertingit, sed est debilis, tenuis, „ & remissa. Secundo, dicitur imperfecta, quia „ peccata detestatur propter Deum dilectum, „ non tamen amore amicitiæ, sed concupiscen- „ tiæ, hoc est dilectum, non quatenus est „ in se summe bonus, sed quatenus est bonus „ nobis, seu quatenus nostra felicitas, beatitu- „ do, & finis ultimus. Tertio, & plerumque, „ nomine Contritionis imperfectæ intelligitur „ dolor de peccatis, unice conceptus, atque „ elicitus propter eorumdem turpitudinem, „ aut solum metum pœnarum, & gehennæ, „ absque ulla Dei dilectione. Verum hæc eadem „ Contritio imperfecta potest ita moveri ex „ timore gehennæ, ut simul conjungatur cum „ aliquo Dei amore initiali; quatenus scilicet „ voluntas, quæ peccata odit propter supplicia, „ simul fertur quodammodo in Deum, ut obje- „ ctum diligibile, eumque incipit amare, „ quamvis nondum amet amore perfecto chari- „ tatis. Difficile tamen est explicare hunc amo- „ rem initialem, nisi dicamus, eum esse verum „ actum amoris, sed debilem, tenuissimum, „ atque in minimo gradu: ac proinde hæc „ quarta species Contritionis imperfectæ videtur „ fere coincidere cum prima ex nuper enumera- „ tis, neque in alio ab ea differre, nisi „ quod illa sit ex solo charitatis motivo, „ hæc vero admixtum etiam habeat timorem „ pœnarum.

„ VI. His positis, quamvis ante Tridentinum „ communiter Theologi docuerint, ad Dei „ gratiam in Sacramento Pœnitentiæ obtinen- „ dam, satis esse Contritionem imperfectam, „ quam jam tum *Attritionem* nuncupabant; „ Attritionis tamen nomine, nunquam dolorem „ intellexerunt de peccatis, aliunde excita- „ tum, quam ex motivo charitatis, seu omni-

„ no sejunctum ab aliquo saltem remisso, „ tenui, debili, seu initiali amore benevolo Dei: „ sicuti testatur doctissimus Morinus *cit. lib.* „ 8. *cap.* 4 *num.* 2. Omnium autem primi „ Franciscus Victoria, & Dominicus Soto, „ ambo ex Ordine Dominicanorum, docuerunt, „ ad peccatorum remissionem, virtute Cla- „ vium, assequendam, satis esse Attritionem „ mere servilem, seu conceptam ex solo „ metu gehennæ; modo tamen hæc a pœni- „ tente bona fide reputetur Contritio, ad quam „ ceteroquin eliciendam eum pro viribus co- „ nari debere affirmarunt. At Melchior Canus, „ Victoriæ, & Soti sententiam sequutus, „ eam præterea extendit ad Attritionem „ mere servilem, sic cognitam, hoc est, quæ „ a pœnitente non existimetur vera Contritio, „ sed talis esse cognoscatur, qualis revera est. „ Enimvero, si materia proxima Sacramenti „ Pœnitentiæ esset vera Contritio, error „ pœnitentis, bona fide se contritum reputan- „ tis, cum revera contritus non sit, eum qui- „ dem excusaret a culpa, sed non disponeret „ ad gratiam assequendam in Sacramento, „ quod, ex defectu materiæ proximæ, esset „ irritum: eo pacto, quo, qui, solo elicito „ actu doloris mere naturalis, quem tamen „ credit supernaturalem, ad Sacramentum „ Pœnitentiæ accedit, non fit utique sacrilegii „ reus, sed Sacramenti effectu privatur: „ quemadmodum recte ratiocinatur Suarez *tom.* „ 4. *in* 3. *part. disp.* 20. *sect.* 4. *num.* 15. *& seq.* „ Quamobrem, si ad Sacramentum Pœnitentiæ „ sufficit Attritio servilis, quæ reputetur „ Contritio, ut voluit Sotus, necessario inde „ consequitur, sufficientem etiam esse At- „ tritionem mere servilem, ut docuit Melchior „ Canus.

„ VII. Melchioris Cani sententia, vix „ nata, scholas omnes pervasit, & tanto plausu „ excepta est, ut plurimos, ac magni nominis „ statim invenerit patronos: *Sed præ cete-* „ *ris* (inquit Morinus *cit. loc.*) *hanc opinio-* „ *nem celebrem reddiderunt duo Theologiæ* „ *scholasticæ clarissima & famosissima lumina,* „ *Franciscus Suarez, & Gabriel Vasquez, quos* „ *innumeri nunc sequuntur Theologi*. Verum, „ qui inter istos doctiores, & sapientiores ha- „ bentur, pavidi quodammodo, & meticulosi, „ ac magna cum cautela, illi recenti opinioni „ subscripserunt, quam ipsemet Canus nonnisi „ dubitanter astruxerat, *part.* 5. *relect. de* „ *Pœnit.* inquiens: *Contritio ponitur pars* „ *Sacramenti, quia est certa & indubitata* „ *materia. Quod autem Attritio sufficiat,* „ *quamvis verum sit, non est adeo certum & indu-* „ *bitatum; & ideo Concilium Florentinum, com-* „ *munisque sententia, tenens certum, relinquens* „ *incertum, ponit, Contritionem partem esse* „ *hujus Sacramenti.* Hac eadem moderatione „ loquitur Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. quæst.* 90. „ *art.* 4. *disp.* 15. *sect.* 4. *num.* 17. ubi obligans „ Fideles, qui lethalem culpam admiserunt, „ ad habendam Contritionem charitate perfe- „ ctam in articulo mortis, hanc affert rationem: „ *Nam, licet sit probabilis opinio, Attritionem* „ *cognitam cum Sacramento sufficere ad justifica-* „ *tionem, tamen non est certa, & potest esse* „ *falsa. Quod si fortasse in re ita est, probabilis* „ *ista existimatio non sufficit, ut homo salvetur.* „ *Ergo qui sciens, & videns, ita se mori* „ *permittit, voluntarie exponit se periculo morali* „ *æternæ damnationis. Nam, ubi est morale* „ *dubium, est morale periculum, præsertim in* „ *re tam gravi. Hic autem est morale dubium,* „ *cum illa opinio nec valde antiqua, nec multum* „ *communis sit*. Suaresii monitum confir- „ mat Philippus Gamachæus *Summ. Theolog.* „ *cap.* 8. *de Pœnit.* inquiens: *Etiamsi agnosca-* „ *mus, Sacramentum Pœnitentiæ revera facere* „ *ex attritis contritos, non tamen id omnino* „ *indubitatum..... Ergo debet tunc conari ad* „ *veram Contritionem, ut hoc modo Attritio sal-* „ *tem evadat certior*. Et Paulus Comitolus „ *Respons. moral. lib.* 1. *quæst.* 32. licet absolvi „ posse doceat, qui, ex sola formidine æternæ „ pœnæ, de peccatis dolet, hæc tamen pruden- „ ter addit: *Plures, magnique Theologi, in* „ *pœnitente, antequam absolvatur, Contritionem* „ *veram, charitate formatam, requirunt, neque* „ *usque adeo certum est, Attritionem pœnitenti* „ *esse satis. Quocirca Sacerdotis partes præcipue* „ *esse debent, veræ Contritionis motum in* „ *corde pœnitentis, auxiliante Deo, elicere,* „ *ardentique eum cohortatione urgere, ut propter* „ *Deum peccata admissa exsecretur omnia*. Sed, „ quod isti, tanta adhibita circumspectione, „ affirmarunt, posteriores Doctores, ob au- „ ctum sibi consentientium numerum, animo- „ siores facti, non solum absque ulla dubita- „ tione, & limitatione asseruerunt, sed contra- „ riam sententiam, requirentem in pœnitente „ aliquem charitatis amorem, saltem ini- „ tialem, carpere, & censura afficere non „ dubitarunt, eam omnino improbabilem, peri- „ culosam, Tridentini menti contrariam, atque „ implicite, & virtualiter quodammodo ab „ eodem Tridentino proscriptam, dictitantes. „ Verum istos redarguit Cardinalis Pallavicinus, „ diserte affirmans, unicum Tridentini scopum „ fuisse, damnare hæreticos improbantes timo- „ rem servilem, tamquam inhonestum, nenti- „ quam vero definire controversiam, jam „ tum inter Doctores Catholicos agitatam: „ *lib.* enim 12. *hist. Tridentini cap.* 10. *num.* „ 25. hæc ad rem apposite scribit: *Quantum* „ *ex actis conjicio, Theologorum mens erat, ut* „ *error hæreticorum damnaretur, tamquam in-* „ *honestum improbantium pœnæ timorem; non* „ *item, ut ferret sententiam de scholastica quæs-* „ *tione, an hujusmodi timor non solum absque* „ *Contritione animi perfecta (de quo controver-* „ *sia vix fuit, patebit); sed etiam absque* „ *eo quod ullus excitetur amor imperfectus, suffi-* *ciat*

" *ciat ad peccatorum remissionem in Sacramento.* " *Id vero clare liquet ex ipsa probatione Concilii, qua hujus articuli doctrinam firmat cap.* " 4. *nimirum Ninivitarum pœnitentiam ex timore profectam ipsis profuisse, cum certum esset, eo tempore, quo Sacramentum Pœnitentiæ adhuc non extabat, eam formidolosam pœnitentiam minime sufficisse, per se ipsam, ad peccatum delendum, sed vim tantummodo habuisse ad impetrandam novam gratiam, cujus ope adjiceretur charitas.* Testatur deinde idem " probatissimus Historicus, supra citatum decretum *cap.* 4. *sess.* 14. fuisse prius ita concinnatum, ut in eo diceretur. Attritionem " ex metu gehennæ, & pœnarum, *sufficere* ad " Dei gratiam in Sacramento impetrandam, " sed, intercedente Joanne Æmiliano, Tudetano Episcopo, ablatum fuisse verbum illud " *sufficere*, ejusque loco subrogatum verbum " *disponit*, quod profecto æquivocum est, & " referri potest cum ad dispositionem proximam, " tum ad remotam, sicuti opportune observant Petrus Lambertus le Drou *in Tract. de Contrit. & Attrit. dissert.* 1. §. 1. *& seq.* " Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. lib.* 2. *de Sacram. Pœnit. art.* 3. *proposit.* 5. " Juenin *de Sacram. dissert.* 6. *quæst.* 4. §. 3. " Tournely *de Pœnit. quæst.* 5. *art.* 2. Vuitasse " *eod. tract. quæst.* 3.

" VIII. Ad hæc, ut observant Launojus in " dissert. de mente Concilii Tridentini circa " Contritionem & Attritionem *part.* 2. *cap.* 2. " & citatus le Drou §. 3. ex ipsimet Patribus, " & Theologis, qui Concilio Tridentino " interfuerant, eodem Concilio absoluto, " aliqui propugnarunt necessitatem inchoatæ " Contritionis, seu amoris initialis; ad Sacramentum Pœnitentiæ, inter quos Fredericus Nausea, Episcopus Viennensis in Austria, in suo Catechismo, & Franciscus Sonnius Episcopus Antuerpiensis *tract.* 4. *de Pœnit. cap.* 6. alii pro sufficientia Attritionis mere servilis dimicarunt, uti Andreas Vega, " & citati Dominicus Soto, & Melchior " Canus. Non autem fuissent Præsules, & " Theologi in has oppositas sententias distracti, si quid a Concilio Tridentino de hac " re definitum scivissent.

" IX. Cum itaque versemur in quæstione ab " Ecclesia hactenus non definita, jure ac merito Alexander VII. die 5. Maji 1667. sub " pœna excommunicationis latæ sententiæ, " Sedi Apostolicæ reservatæ, præcepit *cunctis, & singulis Fidelibus .... ut, si deinceps de materia Attritionis scribent, vel libros, aut scripturas edent, vel docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis modo pœnitentes, aut scholares, ceterosve erudient, non audeant alicujus theologicæ censuræ, alteriusve injuriæ, aut contumeliæ nota, taxare alteram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualis dilectionis Dei in præfata Attritione, ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholasticos communior videtur, sive asserentem dictæ dilectionis necessitatem; donec ab hac sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum.* Caveant " proinde Episcopi, ne in suis Synodis, aut " in instructione Sacerdotum quam Synodis " quandoque attexunt, aliquid decernant aut " de Attritionis mere servilis ad Sacramentum Pœnitentiæ sufficientia, aut de amoris saltem initialis necessitate. Adhuc quippe sub Judice lis est: adhuc impune pro " una, & altera sententia dimicatur. Pauci " antea annis Cardinalis Gottus *Theolog. tom.* 3. *in* 3. *part. D. Thomæ, quæst.* 4. *de Contritione dub.* 4. §. 1. sententiam propugnavit " non requirentem in pœnitente amorem " Dei, ne initialem quidem, ad justificationis " gratiam in Sacramento Pœnitentiæ assequendam. Hac ipsa in Urbe, opera, & cura " P. Caroli Jacobi Romilli, Ordinis Minorum Conventualium Generalis Ministri, typis recusum est Opus Claudii Frassen inscriptum *Scotus Academicus*; cujus Auctor *tom.* 10. *pag.* 563. strenue defendit, Attritionem ex solo metu pœnarum, & gehennæ, " atque ex amore concupiscentiæ, seu affectu spei, conceptam, modo supernaturalis " sit, omnemque excludat voluntatem peccandi, esse sufficientem dispositionem ad Sacramenti Pœnitentiæ fructum in se derivandum. Contra vero Cardinalis Denhoff, Episcopus Cæsenatensis. *In sua Instructione Pastorali de Pœnit. Sacram. pag.* 33. aliqualem " amorem in Attritione requirit, ut sit sufficiens Sacramenti Pœnitentiæ materia. Franciscus Maria Campioni anno 1698. doctam " elucubravit Dissertationem Theologico-Scholasticam, in qua totis viribus conatus est " demonstrare necessitatem aliqualis amoris " Dei, saltem imperfecti, & initialis, ad impetrandam gratiam in Sacramentis, quæ " dicuntur *Mortuorum*. Et laudatus Petrus " Lambertus, le Drou, Episcopus Porphyriensis, Apostolici Sacrarii Præfectus, cum " per Urbem evulgatam vidisset Dissertationem, " a Bartholomæo Rivio, ejusdem sui Augustiniani Instituti Theologo, exaratam, in " qua Auctor decertat pro sufficientia Attritionis, omnis charitatis expertis, ad valide, " cum fructu recipienda Sacramenta Baptismi, " & Pœnitentiæ, eidem statim contradictorem se præbuit, aliisque editis Dissertationibus, san. mem. Clementi XI. nuncupatis, nullum non adhibuit argumentum, " quod aptum putaverit ad prædictam opinionem refellendam; contendens, Attritionem mere servilem, ne a Sacramento quidem vires sortiri, quibus valeat hominem " proxime disponere ad Dei gratiam vel primo " obtinendam, vel amissam recuperandam. " Hinc recte intulit Berti *Theolog. tom.* 7. *lib.* 34. *cap.* 5. nihil hactenus a Sede Apostolica

,, stolica de hac quæstione declsum, sed libertatem cuique datam, ex præfatis opinionibus eam eligendi, & docendi, quam maluerit.

,, X. Sed non ideo prohibentur Episcopi Confessarios monere, ut pœnitentes ad veram, & perfectam Contritionem hortentur, & excitent: id siquidem faciendum suadent etiam præcipui Auctores, qui pro sufficientia doloris, ex solo metu gehennæ, steterunt, uti Suarez, Gamachæus, Comitolus, quorum testimonia supra retulimus. Et, quod magis est, ita fieri præcipit Rituale Romanum, jussu Pauli V. editum, *tit.* 18. Confessario injungens, ut, audita pœnitentis sacramentali Confessione, ejusque peccatis diligenter expensis, *opportunas correptiones, ac monitiones, prout opus esse viderit, paterna charitate adhibeat, & ad dolorem, & Contritionem efficacibus verbis adducere conetur*: cui consonat Rituale Argentinense, editum a Cardinali de Rohan, *tit. de Pœnit.* §. 1. ubi hæc habentur: *Ceterum pœnitentes suos admonere non cessent Confessarii, ne se putent securos in Sacramenti Pœnitentiæ perceptione, si præter fidei, & spei actus, non incipiant diligere Deum, tamquam omnis justitiæ fontem, ut loquitur sacrosancta Synodus Tridentina.*

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De Confessione, quam nonnullæ Synodi excipiendam prohibent Confessario, qui est in opere carnali complex criminis cum Pœnitente peracti.

,, UT jam, post dispositionem requisitam in pœnitente, aliquid de Confessarii jurisdictione, quod ad propositum pertineat, dicamus, unum animadversione dignum censemus. Quamvis Sacramentum Pœnitentiæ sit a Christo Domino institutum per modum judicii, & nemo esse queat Judex in causa propria; nihilominus communiter existimant Theologi, duce D. Thoma, sola spectata natura Sacramenti, posse Confessarium, sui criminis socium, a secum perpetrato peccato, cujuscumque speciei illud sit, in foro Sacramentali absolvere: siquidem tunc, non de propria, sed de aliena culpa judicium profert: neque, seclusa legum prohibitione, repugnat, ut quis Judicis personam assumens, de commisso ab altero delicto sententiam dicat, licet ejusdem delicti ipse, tamquam privatus, particeps fuerit. Ita D. Thomas *in supplem.* 3. *part. quæst.* 20. *art.* 2. *Ad primum ergo dicendum, quod in tali casu nec Sacerdos debet audire Confessionem mulieris, cum qua peccavit, de illo peccato, sed debet ad alium mittere, nec illa debet ei confiteri, sed debet petere licentiam ad alium eundi, vel ad Superiorem recurrere, si ille licentiam denegaret, tum propter periculum, tum quia est minor verecundia. Si tamen absolveret, absoluta esset. Quod enim Augustinus dicit, quod non debeat esse in eodem crimine, intelligendum est, secundum congruitatem, non secundum necessitatem Sacramenti.* An vero non solum valide, sed etiam licite id fiat, non consentiunt Auctores. Aliquam certe labem in ea Confessione D. Thomam agnovisse, ex citatis ejusdem verbis palam est. Et S. Petrus Damiani *opusc.* 7. *cap.* 7. adeo vehementer in eamdem Confessionem invehitur, ut certe videatur, illam non solum illicitam reputare, sed tamquam irritam rejicere; ait enim: *Legis præceptum est, ut, cum quis lepra perfunditur, Sacerdotibus ostendatur: tunc autem, non Sacerdotibus, sed leproso potius ostenditur, cum immundus immundo peractam communem nequitiam confitetur. Sed, cum Confessio utique manifestatio sit; quid, obsecro, manifestat, qui audienti cognitum narrat? Aut quo pacto Confessio illa dicenda est, ubi nihil a confitente manifestatur, nisi quod jampridem ab audiente cognoscitur? Et qui sociali vinculo peractæ iniquitatis adstringitur, qua lege, quo jure, alterum poterit ligare, vel solvere? Frustra enim quis alium solvere nititur, qui & ipse vinculis irretitur.* His, ex Theologis moralibus assentitur Stephanus Fagundez *in secundum præceptum Ecclesiæ lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 35. ubi gravis culpæ reum facit Sacerdotem, excipientem Confessionem suæ concubinæ. At ex adverso Sylvester *in Summ. part.* 1. *verb. Confessio* 1. *num.* 17. Joannes Sanchez *disp.* 10. *select. num.* 16. Theophilus Raynaudus *tom.* 16. in Opere, cui titulus *Heteroclita spiritualia*, *pag.* 128. la-Croix *tom.* 2. *pag.* 227. aliique affirmant, Confessionem factam complici, tam ex parte pœnitentis, quam ex parte Confessarii, culpa vacare, modo uterque a perpetrato crimine abhorreat, & longe absit periculum novi consensus in illud.

,, II. Et tamen in multis Synodis decretum est, nedum illicitam, sed inanem pariter, nullam, atque irritam fore absolutionem, a Sacerdote datam socio sui criminis adversus sextum Decalogi præceptum. Ita quippe statutum legimus in Synodo Leodiensi anno 1662. *pag.* 74. in Veliterna sub Cardinali Cybo anno 1698. *pag.* 36. In Synodo Fulginatensi sub Episcopo Baptistellio anno 1722. *pag.* 76. in Bononiensi sub Cardinali Jacobo Boncompagno *lib.* 2. *cap.* 6. in Anconitana sub Cardinali Massæjo anno 1737. *pag.* 11. atque in Synodo Lucana, quam refert Roncaglia *in sua morali Theologia tom.* 2. *tract.* 19. *cap.* 3. Numquid igitur prædicti Episcopi peccarunt contra regulam, quam hucusque inculcavimus, & elucidavimus, nihil in Synodo decernendi de rebus dubiis

„ biis, atque inter Theologos controversis, „ materiam præcipue Sacramentorum respicien-„ tibus.

„ III. Nihil illos peccasse ex eorumdem sta-„ tutis deprehendimus: illi siquidem non deci-„ derunt quæstionem, an Confessarius, genera-„ li ceteroquin jurisdictione instructus, vali-„ de, & licite pœnitentem absolvat a crimine „ secum perpetrato; sed eumdem privarunt ju-„ risdictione, seu facultate absolvendi socium „ sui, seu complicem in peccato impudicitiæ. „ Quam vero sapienter & sancte id præstite-„ rint, ex iis fas est judicare, quæ Docto-„ res, de hac re agentes, mature pondera-„ runt. Atque, ut ea prætermittamus, quæ „ a S. Petro Damiani, & D. Thoma nuper „ audivimus, Basilius Pontius *de Matrim. lib.* „ *7. cap.* 38. *num.* 3. illata mentione Con-„ fessionis, de qua agimus, gravia mala de-„ scribit, atque exaggerat, quæ ex ea prove-„ niunt, præcipue cum Confessarius in sacra-„ mentali foro fœminam audit, cum qua, non „ semel tantum, & diu antea peccavit, sed „ in turpi contubernio perseverat. Verjoys *tom.* „ *9. art.* 5. affirmat, longa experientia com-„ pertum, ejusmodi Confessiones plerumque „ sacrilegas esse, novisque peccatis fœdatas. „ Theophylus Raynaudus, quamvis *cit. loc.* „ eamdem Confessionem in felicitam dixerit, „ periculosam tamen fatetur. Et Natalis Ale-„ xander *Theolog. dogmat. & moral. tom.* 1. *lib.* „ 2. *de Pœnit. cap.* 5. *art.* 10. *regul.* 66. hæc „ ad rem adnotavit: *Vix contingit, ut pecca-„ tores, qui apud ipsos hujusmodi crimen depo-„ nunt, sinceram illius pœnitentiam agant; vix „ contingit, ut criminosi illi Sacerdotes saluta-„ ria dent consilia, & convenientem satisfactio-„ nis modum præscribant: &, si peccata sint im-„ pudicitiæ, periculum est, ne nova cum pœniten-„ ti, tum Sacerdoti, in ipsa Confessione peccati „ nascatur occasio.* Quare S. Carolus Borro-„ mæus, ne sordidis hisce maculis illud fœda-„ retur Sacramentum, quo Christi Sanguine per-„ fundimur, ut a peccatorum lepra mundemur, „ in sua Synodo Diœcesana XI. *Act. Eccl. Me-„ diol. part.* 2. *pag.* 409. Confessariis gene-„ ratim, atque universim facultatem interdixit „ sui cujuscumque criminis socium, seu quo-„ quo modo participem, absolvendi: *Confes-„ sario (inquit) qui cujuscumque criminis, et-„ iam minimi, socius, particepsve ullo modo „ fuit, munere interdictum sit Confessionis eo-„ rum audiendæ, quos illius socios habuerit „ .... Nec vero absolutio, si quam impartierit, „ ullius roboris sit, sed irrita plane, ac rescissa, „ nullaque omnino, tamquam ab eo impartita, „ qui jurisdictionis, & facultatis expers est. „ Et vero, si quis Confessarius culpæ socius, „ particepsve aliquid contra ausus erit, excom-„ municationis sententiam statim subeat: cujus „ vinculo irretitus, ab alio Sacerdote, nisi a no-„ bis, absolvi non possit.*

„ IV. Quamquam autem sanctissimi Præsulis „ statuta, etiam generatim, uti sonant, sint „ summopere commendanda, & quilibet An-„ tistitum sancte queat eorumdem vestigiis „ insistere; negari tamen haud potest, ma-„ jorem quamdam, & graviorem inhonesta-„ tem in eo adesse, ut Sacerdos illius perso-„ næ Confessionem excipiat, cum qua im-„ pudicitiæ scelus admisit; ac proinde, statim „ ac nos ad Petri Cathedram evecti, totius „ Dominici gregis curam suscepimus, univer-„ sali lege ediximus, ne ullus Confessarius, „ *extra casum extremæ necessitatis, nimirum „ in ipsius mortis articulo, & deficiente tunc „ quocumque alio Sacerdote, qui Confessarii mu-„ nus obire possit, Confessionem sacramentalem „ personæ complicis in peccato turpi, atque in-„ honesto, contra sextum Decalogi præceptum com-„ misso, excipere audeat, sublata propterea illi, „ ipso jure, quacumque auctoritate, & jurisdi-„ ctione ad qualemcumque personam ab hujus-„ modi culpa absolvendam*: ut legi potest in „ nostris Apostolicis litteris, datis Kalendis Ju-„ nii 1741. quæ extant *Bullarii nostri tom.* 1. „ *Constit.* 20. §. 4. Ut porro conscientiarum tran-„ quillitati consuleremus, aliis similibus litte-„ ris, datis die 8. Februarii 1745. quæ haben-„ tur *cit. tom. Bullarii Constit.* 120. declaravi-„ mus, ad rem, de qua agimus, perinde esse, „ nullum adesse Sacerdotem, præter illum, „ cum quo pœnitens inhoneste peccavit, aut „ eum tantum adesse, quem idem pœnitens, „ constitutus in mortis articulo, eligere nequit „ sine periculo se ipsum infamandi, aliasque „ malam sui suspicionem ingerendi; atque „ ideo, in eo rerum statu, non prohiberi, di-„ ximus, Sacerdotem, suæ impudicitiæ com-„ plicem absolvere: eumdem tamen simul mo-„ nuimus, ne prædictæ infamiæ, aut scandali „ pericula sibi confingat, quæ revera absint: „ quin immo voluimus, ut ea, cum potest, „ antevertat, & removeat; secus enim pœnas „ non effugiet, in nostra prima Constitutione „ inobedientibus inflictas.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

De forma conditionata in Sacramento pœnitentiæ.

„ CUM in superiore capite sexto hujus li-„ bri, de Sacramento Baptismatis, quod „ in anima characterem imprimit, ageremus, „ plura disseruimus de forma conditionata, „ quæ in ejus administratione adhibetur, „ deque ejusdem vetustate, necnon de cir-„ cumstantiis necessariis, ut quis ea licite uti „ possit: quæque ibi tradidimus, congrua con-„ gruis referendo, ceteris etiam Sacramentis, „ quæ characterem imprimunt, facile aptari „ possunt. Ut autem aliqua dicamus de iis, „ quæ non imprimunt characterem, cum in „ his Pœnitentiæ Sacramentum adnumeretur, dispu-

„ disputant Theologi, an absolutio sub conditione „ in illo impertiri possit: quod idem est, ac dicere, „ an in hoc Sacramento, quod non imprimit „ characterem, quodque idcirco reiterari potest, „ quibusdam concurrentibus circumstantiis, „ conditionata forma admitti, & adhiberi valeat.

„ II. Qui eam nullatenus admittendam „ existimant, asserere solent, hujusmodi formam „ conditionatam in Sacramento Pœnitentiæ „ nunquam in Ecclesia adhibitam fuisse longo „ xvi. seculorum spatio, quibus nec Concilium „ ullum, nec ullus ex Patribus eam „ commemorasse dignoscitur, nec ulla ipsius „ mentio reperitur in Ritualibus Latinis, aut „ Græcis, nec etiam in Rituali Romano, „ quod a Paulo V. confirmatum fuit, licet in „ his de forma conditionata agatur, quæ in „ Baptismi, ac extremæ Unctionis administratione „ adhibetur; præterea S. Carolum Borromæum „ accuratissimam Instructionem pro „ Confessariis composuisse, in qua loquitur „ de modo, quo teneriores pueri, atque „ puellæ ad Confessionem admitti debent, quin „ ullum de conditionata forma verbum faciat; „ item Albertum Castellanum, Ordinis Prædicatorum, „ anno 1497. quoddam edidisse „ Opus, *Sacerdotale Romanum* inscriptum, a „ summis Pontificibus approbatum (quod idcirco „ dici potest auctoritatem legis habere), „ ubi *pag. 11. a tergo cap. 4. edit. Venet.* „ 1585. postquam egit de conditionata Baptismi „ forma, & casuum circumstantias indicavit, „ quibus ea adhiberi potest, sequentia verba „ in margine adnotavit: *Secus in Sacramento* „ *Pœnitentiæ, quod non licet*. Contra conditionatam „ sacramentalis Pœnitentiæ formam „ clamat Cardinalis Cajetanus *in sua Summa* „ *verb. Absolutio primo*, sequentibus verbis: „ *Errat Sacerdos sic faciens, quia præsumit sub* „ *forma dubia tradere, quod Christus mandavit* „ *sub forma certa ministrari*: ac paulo infra. „ *De nullo magis debet curare absolvens,* „ *quam de contritione, & satisfactione pœnitentis; & tamen Ecclesia, absque conditione aliqua, credit pœnitenti dicenti, se contritum,* „ *& habere propositum satisfaciendi, & absolutionis beneficium impartitur absque conditionali nota. Unde exterminanda est hujusmodi* „ *superstitio ab Ecclesia Dei*.

„ III. Utque eo magis sententiam suam confirment, „ qua usum conditionatæ formæ in „ Sacramento Pœnitentiæ rejiciunt, casum „ proponunt de Confessario, qui ita absolveret: „ *Te absolvo, si habeo potestatem absolvendi*: „ vel hoc modo: *Si tu es vere pœnitens*: „ vel hoc alio: *Si restitues alienum, aut tale* „ *aliquid feceris*: & absolutionem quidem duobus „ prioribus modis impertitam, validam „ esse, affirmant: at conditionem inutilem „ prorsus, atque superfluam esse, utpote quæ „ nihil aliud efficiat, nisi, ut Minister incertus „ remaneat, utrum Sacramentum administraverit, „ pœnitens vero, num illud susceperit: „ absolutionem autem tertio modo impertitam, „ nimirum sub conditione de futuro, „ nullam omnino, ac irritam esse; cum „ Ministri voluntas, absoluta, & efficax *de* „ *præsenti* esse debet, quo tempore ponitur „ materia, & forma Sacramenti. Sicuti enim „ propositio conditionata *ponit in re*; ita conditionata „ voluntas, quamdiu talis est, in „ suspenso remanet, & nihil prorsus operatur. „ Ita disserunt Genett. *tom. 4. suæ Theologiæ* „ *Moralis tract. 6. de Sacramento Pœnitentiæ cap. 12. quæst. 6.* Tournely *in Prælectionibus Theologicis de Sacramento Pœnitentiæ tom. 2. art. 3. quæst. 8. pag. 200. edit.* „ *Paris.* 1728. Gibert *tom. 2. Consultationum* „ *Canonicarum de Pœnitentia consult. 1. & tom.* „ *3. consult. 39. sive ultima*.

„ IV. Alii tamen, qui formæ conditionatæ „ in Sacramento Pœnitentiæ favent, præmissis „ rationibus nihil moventur; eamque licite „ & recte adhiberi posse, statuunt, dummodo „ necessariæ adsint circumstantiæ, ac de „ conditionibus *de præterito*, vel *de præsenti* „ agatur, minime vero *de futuro*. Animadvertunt „ siquidem, nihil esse in forma conditionata, „ quod Sacramentum irritum faciat. „ Si enim conditiones illæ *de præterito*, vel „ *de præsenti*, adsunt, dum forma adhibetur, „ Sacramentum non secus perficitur, ac si „ forma absoluta adhibita fuisset; si vero desunt, „ tunc, licet ob earum defectum absolutio „ irrita sit, id tamen formæ conditionatæ, „ qua Sacerdos usus est, adscribi non „ debet, quoniam idem omnino contingeret, si „ forma absoluta, dum impertiebatur absolutio, „ adhibita fuisset. His addunt, per „ hujusmodi conditionatæ formæ usum, reverentiæ „ Sacramento debitæ maxime consuli, dum „ per eam protestatur Minister, si aliquod „ intersit obstaculum, se nolle Sacramentum „ perficere, & simul eumdem Ministrum a „ gravibus angustiis se expedire, quibus aliquando „ vexatur, dum ex una parte veneratioNi „ erga Sacramentum deesse nollet, ex altera „ vero necessariam periclitantibus animis „ auxilium denegare veretur. Ita disserunt „ Theologi Scholastici, ac etiam Morales, „ qui formam conditionatam recte adhiberi „ tuentur, dummodo tamen necessariæ, ut „ supra dictum est, adsint circumstantiæ, ad „ quas nimirum, dum agitur de illius usu in „ Pœnitentiæ Sacramento, veram redigi difficultatem „ affirmant.

„ V. Et quoniam hæc eorum opinio tamquam „ xvi. seculis incognita traducitur, & „ nulla in Conciliis, ac Ritualibus mentio de „ ipsa reperiri dicitur; quin immo in Sacerdotali „ prædicti Alberti Castellani expresse „ reprobata apparet: aliquis ex ipsis non deest, „ qui formam conditionatam in Sacramento „ Pœnitentiæ ab Henrico Gandavensi, qui seculo

xiii.

,, XIII. floruit, *in suo Quodlib. de Pœnitentia*, admissam esse contendat. Sed, quia ,, Henrici textus non satis clarus, nec ad rem ,, conficiendam idoneus videri potest; ad ,, Joannem Gersonium confugiunt, qui scripsit ,, ineunte seculo XV. quique de absolutione ,, conditionata in Sacramento Pœnitentiæ pluries in suis Operibus verba facit, nimirum ,, *in Responsionibus ad Carthusianorum interrogationes tom. 2. pag. 461. littera A. in* ,, *Tractatu de unitate Ecclesiæ, eod. tom. 2. pag.* ,, *118. littera A. in Tractatu de Schismate*, ,, *tom. 2. pag. 79. littera C. Tenendum est hic* ,, *pro certissima conclusione Theologiæ, quod*, ,, *sicut potest fieri Confessio in multis casibus* ,, *dubiis, vel scrupulosis, sub conditione, tam in* ,, *eis, quæ sunt de jure, quam quæ sunt de facto; sic potest dari absolutio conditionalis:* ,, ubi tamen docet, opus non esse, ut quis ,, conditionem verbis exprimat (id quod aliquibus in more positum erat), sed satis esse, ,, ut eam dumtaxat mente concipiat: quod etiam de Baptismi forma conditionata asseruerat ,, *eodem t. 2. p. 406. B.* juxta ejus Operum editionem Amstelodami cusam, qua nos usi sumus.

,, VI. Iidem vero, qui formæ conditionatæ ,, in Pœnitentiæ Sacramento favent, fatentur ,, quidem, nullam illius mentionem in aliquo ,, Rituali, aut Concilio, vel Canone factam ,, reperiri; verum advertunt, in nullo ,, quoque Rituali, Concilio, vel Canone illam ,, damnari: quod quidem prætermissum non ,, esset, si prædictam conditionatam formam ,, adhibere, minus rectum, aut illicitum ,, visum esset; siquidem complures occurrunt libri, in quibus legitur sententia conditionatæ ,, formæ favens. Albertus dumtaxat Castellanus *in suo Sacerdotali Romano*, quod a summis Pontificibus approbatum fuisse asseritur, eam expresse in Pœnitentiæ Sacramento condemnat. Verum egregius hic ,, Ordinis Prædicatorum Professor, qui, exeunte ,, seculo XV. ac ineunte XVI. floruit, eximiis ,, quidem dotibus conspicuus fuit, idemque ,, *Sacerdotale Romanum* concinnavit, quod ab ,, ipso dicatum Leoni X. Pontifici Maximo, ,, deinde Pii IV. Pontificis jussu emendatum ,, fuisse dicitur juxta ea, quæ leguntur *tom.* ,, *2. Scriptorum Ordinis Prædicatorum* P. Jacobi ,, Echard *pag.* 48. Sed hujusmodi Opus legis auctoritatem & vim obtinere, admisso ,, etiam, quod Pii IV. auctoritate correctum ,, fuerit, admodum ad probandum difficile ,, judicatur. Gratiani enim Decretum, quantumvis pluries Romanorum Pontificum cura ,, emendatum fuisse non ignoretur, vim ac ,, pondus legis non habet; quin immo inter ,, omnes receptum est, quidquid in ipso continetur, tantum auctoritatis habere, quantum ,, ex se habuisset, si nunquam in Gratiani ,, Collectione insertum foret: ut videre est in ,, nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum* ,, *lib. 4. part. 2. cap. 17. num. 10.* Et hæc ,, quidem respondendi ratio prudentibus viris ,, facile arridebit; cum & firmo rationis fundamento innitatur, & magnam præseferat ,, modestiam, dum assertam Operis revisionem, ,, de mandato Pii IV. factam, nullo modo ,, attingit; cujus tamen Pontificii mandati ,, probatio valde difficilis esset. Consulatur ,, Berti *tom. 8. Theolog. lib. 34. cap. 8. §.* ,, *Ultimo*.

,, VII. Nos quidem in hac, atque in aliis ,, hujusmodi controversiis, neutri ex partibus ,, nos addicimus, atque ita ab Episcopis in ,, Synodis agendum existimamus; quin immo ,, de illa ne verbum quidem a nobis factum esset, nisi, præter connexionem materiæ cum conditionata Baptismi forma, de ,, qua nuper sermonem habuimus, hujus controversiæ notio necessario præmittenda nobis ,, visa fuisset, antequam de quibusdam casibus practicis in hoc capite ageremus, de ,, quibus aliqui Episcopi in suis Synodis decreta ,, & statuta edere, opportunum duxerunt.

,, VIII. Accidit sæpe, ut aliquis, gravi ,, morbo se opprimi sentiens, Confessarium ,, arcessi jubeat; verum interea temporis, ,, antequam Confessarius adveniat, loquelam ,, & cognitionem amittit; attamen, etiam ,, sine verbis, aliqua dat pœnitentiæ signa ,, tum ante adventum Confessarii, tum in ,, illius conspectu, aliquando etiam nullum ,, coram Confessario pœnitentiæ signum ,, ostendit, quamvis antea nonnulla ipsius ,, indicia dederit. Hæc porro quotidie contingunt: sicut etiam quotidie fit, ut, postquam ægrotus duo, vel tria peccata confessus fuerit, Confessionem prosequi amplius ,, non possit. In his omnibus casibus impertiri absolutio debet. Ita enim in antiquo Carthaginiensi Concilio decretum fuit, ,, relato *in Can. Is qui, 26. quæst. 9. Is,* ,, *qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu,* ,, *dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim* ,, *versus fuerit, dent testimonium, qui eum* ,, *audierunt, & accipiat pœnitentiam.* Item in ,, epistola S. Leonis, a Gratiano pariter relata ,, *in Can. Multiplex, de pœnitentia dist. 1.* ,, *Quod si ægritudine aliqua ita fuerint aggravati, ut, quod paulo ante poscebant, sub præsentia Sacerdotis significare non valeant; testimonia eis Fidelium circumstantium prodesse* ,, *debebunt, ut simul & Pœnitentiæ, & reconciliationis beneficium consequantur.* Et, ut ad ,, recentiora tempora descendamus, addenda ,, est constitutio Synodi Nemausensis, anno ,, 1284. habitæ, relata a Grancolas *tom. 2.* ,, *veterum Liturgiarum pag. 772. Si infirmus petierit Sacerdotem pro pœnitentia recipienda,* ,, *vel aliqua signa pœnitentiæ fecerit, & interim,* ,, *dum Sacerdos venerit, obmutuit infirmus, vel* ,, *factus est amens, aut phreneticus; Sacerdos*

ve-

veniens, *sive ad nutum infirmi, sive ad testimonium eorum, qui audierunt ipsum petentem pœnitentiam, vel Presbyterum, vel aliqua signa pœnitentiæ facientem, debet ei, quicquid humanitatis, vel consolationis poterit, impendere, absolvendo eum, & reconciliando, & orationes dicendo, & Crucis osculum, si præsens Crux fuerit, sibi dando*. Cum his concordat Rituale Romanum *tit.* 18. ubi de infirmo loquens, ait: *Quod si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægro deficiat, nutibus, & signis conetur* (loquitur de Confessario) *quoad ejus fieri poterit, peccata pœnitentis cognoscere, quibus utcumque vel in genere, vel in specie cognitis, vel etiamsi confitendi desiderium sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est*. Cumque nonnulli existimarent, ægrotum illum absolvendum non esse, qui coram Confessario nullum pœnitentiæ signum dedit, quantumvis antea dederit coram aliis, qui id ipsi Confessario testificantur, suamque opinionem ea ratione fulcirent, quod Clemens VIII. Pontifex Maximus anno 1602. sequentem propositionem, veluti scandalosam, ac temerariam, damnavit: *Licere per litteras, seu internuncium, Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere*: uti videre est in Constitutione 87. ejusdem Pontificis *Bullar. tom.* 3. eorum tamen error ab aliis facile deprehensus est. Longe enim discrepat unus casus ab alio. Consulantur Cardinalis de Lugo *de Sacramento Pœnitentiæ disput.* 17. *sect.* 5. §. 2. Cardinalis Gotti *tom.* 14. *Theologiæ, de Sacramento Pœnitentiæ quæst.* 8. *dub.* 3. §. 2. *num.* 9. Diana *edit. coord. tom.* 1. *tract.* 3. *resolut.* 74. Elbel *Theol. Moral. part.* 2. *de Sacrament. Pœnitentiæ, conferent.* 8. §. 1. *num.* 107. Narrat hic Auctor, prædictum Clementem VIII. interrogatum fuisse, an, prohibendo Confessionem in absentia, sive per litteras, sive per nuncium factam, in animo habuerit, hanc quoque Confessionis speciem, de qua loquimur, prohibere, & consequenter absolutionem, quam Sacerdos impertitur ægroto jam jam morituro, & nullum pœnitentiæ signum, aut Confessionis desiderium in sui præsentia demonstranti, de quibus tamen signis antea editis certior fit per testes; eumdemque Pontificem negative respondisse, asserit. Et, quamvis ipse nullum hujusmodi responsionis documentum afferat; nihilominus, ita se rem habuisse, constat ex testimonio Petri Lombardi, Archiepiscopi Armacani, qui hoc idem audivisse se affirmat ex ore ipsius Pontificis, cum quo de hac quæstione tractaverat. Id autem responsum non solum relatum legitur in Operibus P. Coninck *de absolutione moribundi. in fin.* verum etiam in laudato Opere Cardinalis de Lugo *sect.* 4. *num.* 76. & 77. Quare, cum olim Major Lusitaniæ Inquisitor supremæ Inquisitioni Romanæ hanc proposuisset quæstionem: *An censuram, & quam, mereatur hæc propositio: valide impenditur absolutio, quando ægrotus coram uno, vel altero teste signa contritionis exhibet, deinde, superveniente Confessore, nullo externo signo confitendi voluntatem ostendit; constat tamen ex relatu internuncii, ægrotum ostendisse signa contritionis, & confitendi voluntatem*: summus Pontifex Urbanus VIII. in Congregatione coram ipso habita die 24. Februarii 1632. non solum absolutionem impertiri posse, respondit: *Sanctissimus dixit, huic ægroto posse impertiri absolutionem*: verum etiam, ne laudatum decretum Clementis Papæ VIII. negotium ullum facessere posset, addidit: *nec id repugnare decreto Clementis VIII. cum diversam contineat rationem*. Uno verbo, in casu, de quo agimus, pœnitens per alios ostendit suum confitendi propositum; idque satis est, ut in eo statu, in quo positus est, absolutionem consequi possit, ut in supra citato Rituali statuitur. Nec disputandi locus est, utrum in hoc casu absolutio conditionata, an simplex, & absoluta esse debeat. Hæc enim controversia locum non habet, nisi cum signa ab infirmo edita, seu quæ Confessario a testibus referuntur, dubia prorsus, ac æquivoca per se ipsa sint, aut fuerint. In his namque circumstantiis, sunt qui putant, absolutionem sub conditione impertiendam esse. Ita legitur in Instructione pro Sacerdotibus ad Confessarii ministerium recens deputatis, Romæ edita per quemdam Presbyterum Congregationis Missionis, ac pluries etiam alibi typis excusa, & præsertim Papiæ anno 1720. *part.* 2. *cap.* 12. §. 1. *num.* 191. & *seq.* Et Cardinalis de Lugo, supra laudatus, explicans modum impertiendi absolutionem conditionatam, quando dubia sunt signa, quæ ab infirmo ostenduntur, aut ostensa sunt, ita prosequitur in dicto Tractatu *de Sacramento Pœnitentiæ disp.* 17. *sect.* 5. §. 2. *num.* 91. *Si dubitat Sacerdos, an signa ab infirmo exhibita fuerint ad significandum dolorem de peccatis, & voluntatem absolutionis, an vero ex dolore morbi; item an, quando dixit, se velle confiteri, esset compos sui, an impos, & sine rationis usu: in his enim & similibus casibus, propter reverentiam Sacramenti, absolutio impendi debet sub conditione explicita, interius concepta*.

IX. Quæ hactenus dicta sunt, ad eos pertinent, qui in mortis articulo constituti, pœnitentiæ signa, aut confitendi votum ostenderunt vel coram Confessario, vel coram aliis sibi adstantibus, qui hoc ipsum Confessario testificantur. Nunc agendum est de absolutione illorum, qui gravi aliquo, & repentino casu oppressi, vel morbo correpti, extra-

extra-

„ extremum agunt spiritum, absque eo quod „ ulla deserint, vel dare valeant pœnitentiæ „ signa. Quod cum & iis contingere possit, „ qui vitam ex Christianæ legis præscripto „ semper duxerunt, & Sacramenta frequenter suscipere consueverunt; atque illis „ etiam, qui de æterna salute sua plerumque „ nihil cogitantes, flagitiis sæpe se contaminasse noscuntur: de prioribus potissimum intelligenda sunt ea, quæ subjicimus. Antiquorum Theologorum communis opinio fuit, „ quam multi adhuc tuentur, quod, nullis editis a pœnitente actibus, absolutioni Sacramentali impertiendæ locus esse non possit: „ Ita Natalis Alexander *in Theologia Dogmatico-Morali lib. 2. de Sacramento Pœnitentiæ art.* „ *7. regula* 17. & Pontas *in verb. Absolutio* „ *casu* 4. ob eam nempe rationem nuper indicatam, quod scilicet, cum pœnitentis actus „ non adsunt, deest materia necessaria Sacramenti Pœnitentiæ; cumque præterea Sacerdoti notus non sit præsens pœnitentis status, ejusdemque voluntas, non potest is, „ judicantis in modum, absolutoriam sententiam proferre. Afferunt etiam in hujus sententiæ confirmationem, quod Sorbonæ facultas Theologica anno 1665. propositionem „ damnavit ex quodam libro exceptam, quæ „ sequentibus verbis concepta legitur: *Qui amiserit loquelam, vel usum rationis, si bene* „ *vivebat, ut bonus & fidelis, & frequentabat* „ *Confessionem, & Communionem, quamvis non* „ *petierit Sacramenta, quia ex insperato talia acciderunt, debet præsupponi contritus, &, faciente aliquo confessionem pro eo, sicut fit in* „ *populo, Sacerdos faciat absolutionem ab omni* „ *sententia & peccato*: quam quidem prædicta „ Parisiensis facultas sequenti censura notavit. „ *Doctrina hujus propositionis, universim, &* „ *absolute sumpta est in praxi periculosa.*

„ X. Adversus hanc, quæ communis appellari poterat opinio, insurrexit celebris Auctor „ Joannes Morinus *in suo Tractatu de Sacramento Pœnitentiæ lib. 10. cap. 10.* hac innixus ratione, quod, si jam receptum & „ ratum est, ut qui loquelæ usu destituitur, „ nullumque pœnitentiæ signum coram Sacerdote exhibet, absolutione donetur, quoties „ adstantes Sacerdoti testificantur, eumdem, „ ante illius adventum, vel confessionem suam „ audiri postulasse, vel, dolorem de peccatis „ significando, absolutionem consequi expetiisse; eo fortius absolvi poterit, vel potius „ debebit is, cui licet nemo testimonium „ reddat, quod ante adventum Confessarii pœnitentiæ signa dederit, tot tamen testes sunt „ de ejus proposito recipiendi Sacramenta in „ supremo vitæ discrimine, quot sunt actus „ Christianarum virtutum, quot Confessiones „ sacramentales, & Communiones Corporis „ Christi, quot demum religionis, & pietatis „ opera, quibus in universo suæ vitæ cursu „ manifestum probitatis specimen præbuit. Ad „ hanc vero opinionem roborandam, Morinus ipse quoddam Clementis VIII. Pontificis factum refert, qui fabro murario „ e Vaticanæ Basilicæ fastigio forte decidenti, „ ita absolutionem impertitus fuisse dicitur: „ *Si es capax, absolvo te a peccatis tuis*: ut legitur apud Homobonum *in exam. Eccles.* „ *part. 1. tractat. 7. cap. 18. quæst. 84.* Præterea affert Gregorii Papæ XV. auctoritatem, „ qui, dum Bononiensem Archiepiscopatum „ obtinebat, *in suo Memoriali Confess. cap.* „ *1. de forma Sacram. Pœnitentiæ num. 16.* S. „ Antonini doctrinæ adhærens, docuit, *posse etiam absolvi moribundum assuetum frequentare* „ *Confessionem, quamvis repentino casu oppressus* „ *Sacramentum non petierit*. Ac denique in medium profert Ecclesiæ Lemovicensis Constitutiones editas anno 1620. in Synodo, cui undecim Abbates, Decani tres, Præpositi septem, ac decem Priores, totidemque Archipresbyteri interfuerunt: *Poterit quoque* „ *idem applicari remedium*, videlicet sacramentalis absolutionis, *ei, qui judicio, omniumque sensuum usu statim captus est, non petita* „ *pœnitentia, nulloque signo contritionis edito,* „ *cum violentia morbi judicatur de repente & ex* „ *improviso præventus, & oppressus, & Christiane* „ *vixit; ferrique potest judicium ex actionibus vitæ, & moribus, eum libenter Pœnitentiæ Sacramentum petiturum fore, si tempus, & morbi violentia permisissent; licet hoc in casu* „ *nihil de absolutionis effectu promittere possimus;* „ *sed, animarum salvandarum causa, nullum* „ *remedium omittere debemus, quod Deus potestati nostræ commisit, Deum orantes, ut immensa bonitate, & misericordia, quod deest* „ *ægrotorum dispositioni, suppleat, cetera inscrutabilibus Dei judiciis commendantes.*

„ XI. Morini opinio complures sectatores „ invenit ex his, qui post eum scripserunt; „ quos inter numerandi sunt Merbesius *dissert.* „ *4. de Pœnit. quæst.* 85. item Juenin *de Sacrament. dissert. 6. de Pœnit. quæst. 7. §. 3.* „ qui observat, hoc idem in Rituali Ecclesiæ „ Tullensis, jussu Cardinalis de Bissy, olim „ Tullensis Episcopi, edito præscriptum fuisse: „ cui nos addimus etiam illud bon. mem. Cardinalis de Rohan Argentinensis Episcopi, „ in cujus Procemio *num.* 4. ita legitur: „ *Si qui Fidelium subito obmutescerent, vel* „ *omni rationis usu destituerentur, iis ultimo* „ *casu correptis, non neganda absolutio, & extrema Unctio; modo, cum sani essent, vitam duxerint homine Christiano dignam. Tunc enim* „ *præsumi debent habere sufficientem ad illa* „ *Sacramenta recipienda intentionem*: Genett. „ *tom. 4. Theologiæ Moralis tract. 6. de Sacram.* „ *Pœnit. cap. 12. quæst.* 5. Tournely *in Prælectionibus Theologicis de Sacram. Pœnit. tom.* „ *2. pag. 175. & seq. edit. Parisien. anni* 1728. „ Vanroy *in Theologia Morali part. 4. tom. 5.* *cap.*

„ *cap. 9. quæst.* 3. Vuitasse *de Sacram. Pœnit. part.* 2. *pag.* 836. Henricus a S. Ignatio *tom.* 3. *lib.* 5. *cap.* 196. *&* 197. Neesen *tom.* 2. *tract.* 5. *de Sacram. Pœnit. dub.* 14. Auctor vero, qui Opus citati Pontas, Latine redditum, additionibus locupletavit, *præd. casu* 4. animadvertit, non tanti quidem faciendam esse rationem illam ab adversariis celebratam, quod scilicet, cum Pœnitentis actus adsunt, materia desit Sacramenti Pœnitentiæ. Nec enim certum est, materiam Sacramenti esse hujusmodi Pœnitentis actus, cum Tridentinum Concilium illos, haud præcise *materiam*, sed *quasi materiam Sacramenti* appellaverit; uti videre est *sess.* 14. *de Pœnitentia cap.* 3. Quod si etiam necessaria Sacramenti materia in hujusmodi actibus constitui deberet, ipsi jam antea præcessisse dicendi essent, & tunc pro præsentibus haberi possent; non secus ac petitio absolutionis, quam pœnitens ante Confessarii adventum emisit, sed coram eo amplius exprimere, aut repetere non potest, pro præsenti habetur ad eumdem effectum, ut scilicet Confessarius ejusmodi pœnitentem, jam sensibus, & loquela destitutum, absolvere non dubitet.

„ XII. Et hæc quidem sententia inter Theologos novissimis temporibus tantum invaluit, ut Auctor Theologiæ Moralis ad usum Seminarii Petrocorensis, dum eam sibi nequaquam probari significat, ad ultimum tamen admittat, ejusmodi moribundis absolutionem dari posse *sub conditione*; ut videre est in illius *tom.* 4. *lib.* 2. *tract.* 1. *quæst.* 10. Similiter P. Berti *loco superius citato* aperte docens, quod, juxta scholæ rigorem, ejusmodi infirmi minime dici possent absolutionis capaces (id quod etiam suse comprobat Cabassut. *in Theor. & Praxi Jur. Can. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 10.) cum tamen tot esse videat doctissimos viros, qui eorum capacitatem admittunt, eamque constituunt in retroacta illorum vitæ probitate, ac pietate, conditionatam absolutionis formam cum ipsis adhiberi posse, non inficiatur. Hanc vero licet aliqui nec rejiciendam putent, ubi agitur de hominibus in mortis articulo constitutis, qui neque recenter pœnitentiæ significationes ediderunt, & dissolutam, flagitiosamque vitam, sceleribus semper inquinatam, egisse palam dignoscuntur, quive etiam in actuali peccato moriuntur, dummodo Catholicam Fidem retinuerint, & pro Catholicis se gesserint; ut videre licet in supra dicta Instructione pro Confessariis Tyronibus *part.* 2. *cap.* 10. §. 1. *num.* 193. id tamen nullo pacto probatur iis, qui cum Morino putant, rectam, & religiosam vitæ rationem, & Sacramentorum frequentiam, qua ægrotus ipse in omni vita fidem suam ex operibus comprobavit, justam præbere causam, ut, quamvis idem in mortis articulo, morbi vi oppressus, nullum pœnitentiæ signum dederit, aut dare valeat, nihilominus sacramentali absolutione vel sub absoluta, vel sub conditionata forma, donari possit.

„ XIII. Hæc sunt, quæ circa usum formæ conditionatæ in Sacramento pœnitentiæ ea, qua fieri poterat, brevitate, ac diligentia colligere nobis datum est. Et quoniam hæc omnia, quemadmodum hucusque narravimus, in utramque partem a Theologis disputantur; optimum factu judicaremus, ut Episcopi in suis Synodis intra Ritualis Romani terminos se continerent; relinquentes nimirum scholis, & Conferentiis, seu Collationibus, quæ de Casibus Moralibus haberi solent, totam hanc quæstionem de conditionata absolutionis forma, & de peculiaribus casibus, quibus adhiberi illa possit, aut debeat. Porro in Synodo Montis Falisci, quæ anno 1710. habita fuit, *cap. 6. de Pœnitentia num 6.* decernitur, *ut absolutione saltem sub conditione moribundus donetur, quamvis nullus adsit, qui illius pœnitendi vota signis aut verbis prodita testetur*. In Synodo Isclana habita anno 1716. *part.* 2. *de Sacram. Pœnit. cap.* 1. *num.* 19. legitur etiam de eo, qui in mortis articulo reperitur, si *nulla signa præstiterit, saltem sub conditione absolvatur, modo in actuali peccato non decedat*. In Synodo Feltriæ celebrata anno 1627. *tit.* 10. decernitur, ut, etiamsi adstantes Sacerdoti asserant, infirmum suorum peccatorum pœnitentiam demonstrasse, & confitendi propositum ostendisse, *absolvatur in Domino sub conditione*; hoc tamen addito: *cognitis ejusdem moribus, ac vita, vel si in Deum, a Fide discedendo, non peccaverit*. Si hæc Synodalia statuta cum Theologorum nuper indicatis opinionibus comparentur, facile erit agnoscere, aliqua ex ipsis alteram ab altera circumstantia non recte secernere, alia vero rem totam nimis ampliare, alia denique eamdem nimis in arctum constringere. Quod sane propositam a nobis agendi rationem magis magisque confirmat; ut nempe, controversiarum decisione Theologorum disputationibus relicta, prudens Episcopus ea dumtaxat Synodalibus statutis inserere studeat, quæ in Ritualibus Libris, ab Ecclesia Romana propositis, indicantur, & præscribuntur.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

De reprobatione doctrinæ, quæ in nonnullis Synodis legitur, Confessionis videlicet factæ in mortis articulo Laico, aut etiam mulieri, deficiente Sacerdote, aut Diacono, vel Subdiacono.

„ BErnardus Lemovicensis an. 1374. factus Bononiensis Episcopus, suam Synodum coegit plu-

„ pluresque edidit Constitutiones, quas etiam „ Bernardi Successores religiose, ac sancte „ custodiri, & servari jusserunt, uti testatur Sigonius *lib. 3. de Episcopis Bononiensibus, in dicto Bernardo*. Illas easdem Constitutiones, in posterioribus Bononiensibus „ Synodis iterum, iterumque publicatas, Augustinus Zannettus Episcopus Sebastenus, Laurentii Cardinalis Campegii, Episcopi Bononiensis, Vicarius Generalis, & Suffraganeus, anno 1535. typis editas vulgavit. In „ harum Constitutionum *rub. 5. de Pœnit.* hæc „ habentur: *Nullus alieno Sacerdoti peccata sua confiteatur, nisi prius a proprio petita licentia, & obtenta, quam nullus, requisitus, dolose, vel malitiose denegare præsumat. In quibusdam tamen casibus potest quis alieno Sacerdoti confiteri, a suo non petita licentia: primo, si Episcopus aliis specialiter delegaverit; secundo, si peccans in aliena parochia, iterum vult de peccato illo Sacerdoti illius parochiæ confiteri; tertio, si suum domicilium ad aliam transtulit parochiam; quarto, quando quis est vagabundus; quinto, si periculum mortis sibi imminet, nec habere potest proprium Sacerdotem, quo casu, deficiente alieno Sacerdote, confiteri posset laico, & etiam mulieri*. Id ipsum dictum comperimus in „ Diœcesana Synodo Sabinensi, habita anno „ 1312. ab Arnaldo de Faugeriis S. R. E. Cardinali, Episcopo Sabinensi, quam ex codice „ bibliothecæ Othobonianæ, publici juris fecit „ Hannibal Cardinalis Albanus in Appendice ad „ suam synodum pariter Sabinensem, habitam „ anno 1736. Andreas quoque Minorita, Episcopus Megarensis, *in Lumine Confessorum*, „ quod anno 1429. obtulit Jordano Ursino, Episcopo Albanensi, S. R. E. Cardinali Pœnitentiario, eamdem tradidit doctrinam; uti „ videri potest in Dissertatione, quam Constantinus Ruggerius attexuit citatæ Synodo „ Sabinensi Cardinalis Albani, *pag.* 324. In „ Commentariis Pii II. *lib. 6. pag.* 151. *editionis Francofurtensis anni* 1614. refertur concio, quam habuit Henricus Angliæ Rex ad „ milites suos, dum eos ad confligendum cum „ Gallorum exercitu cohortaretur; ubi, inter „ alia, sic eos admonet: *Verum non tam vestris ex manibus, quam Dei dextera salutem sperate; quæ ut nobis secunda sit, peccata nostra confiteamur, humilique corde Divinam misericordiam imploremus*. Sed in antiquioribus, & non adhuc correctis editionibus, hæc „ alia verba leguntur: *Alter alteri peccata nostra confiteamur, & Eucharistiæ loco, cujus copiam non habemus, terram sumentes*.

„ II. De Confessione, hoc est de doctrina „ illa, seu consuetudine, ut laici cum laicis „ confiterentur, mox agemus. Ad illud autem, quod ibidem de Eucharistia dicitur, „ breviter observasse juvat, teneri nos jure Divino Eucharistiæ Sacramentum in mortis periculo sumere, juxta communiorem Theologorum sententiam, quam aliis compluribus „ allegatis, referunt, & tuentur Sylvius *tom. 4. in 3. part. S. Thomæ disput. 80. art. 11. quæst. 1.* Cardinalis de Lugo *de Sacram. Eucharistiæ disput. 16. sect. 2. num. 25. & seq.* „ Cumque duobus modis Sacramentum hoc „ percipiatur, vel scilicet reipsa, & facto, „ vel spiritualiter, & in voto, hoc est, vel „ ipsum Eucharisticum panem ore manducando, & deglutiendo, vel, si hoc fieri nequeat, „ id ipsum enixis votis desiderando; forte evenit, ut, ad hujusmodi desiderium externa „ aliqua actione significandum, simplices aliqui & rudes terram ore sumendam excogitaverint: quod tamen aliorum judicio subjicientes, id unum addimus, quod in Libello Benedicti XI. alias XII. *de erroribus Armenorum*, quem edidit Raynaldus *ad annum Christi* 1341. *num.* 48. inter alios Armenorum errores, hic etiam *sub. num.* 107. „ refertur: *Item Armeni tenent, quod, si aliquis sit in periculo moriendi, & non habeat tempus recipiendi Communionem, quod faciunt Crucem cum manu in terra, & de qualibet brachio dictæ Crucis accipiunt modicum de terra, & comedunt: & hæc comestio terræ habetur per eos pro Communione*. Interim ad „ propositam materiam Confessionis a laico cum „ alio laico peragendæ regrediamur.

„ III. Plerique ex hæreticis dixerunt, non „ solum Sacerdotem, sed quemcumque Fidelem, etiam laicum, posse esse Ministrum Sacramenti Pœnitentiæ, præsertim si probus „ sit, & justus. Hoc errore imbuti fuerunt „ Flagellantes, qui, spreto Sacerdotum tribunali, peccata sua laicis confitebantur, & ab „ eis absolvebantur; uti videre est *in lib. 3. de gestis Baldewini de Luczenburch cap. 9. Miscellaneor.* Baluzii *tom.* 1. eumdemque „ docuit Wiclefus, teste Waldensi *tom. 2. cap.* 135. & 145. a quibus illum hausit, iterumque excitavit Lutherus, apud Rosensem *art.* 13. Quare Henricus VIII. Angliæ Rex, in „ suo Opere *de septem Sacramentis adversus Lutherum, de Confessione*, postquam necessitatem adstruxit peccata sua aperiendi Sacerdotibus, quam non solum ex pluribus sacræ Scripturæ textibus, sanctorumque Patrum testimoniis, sed ex ipsa Fidelium antiqua, & constanti praxi evidenter ostendit, „ inquiens: *Verum de Confessione si verbum nullum neque nominatim, neque in figura legeretur, neque quidquam a Sanctis Patribus diceretur; tamen, cum videam, totum populum tot seculis peccata sua patefacere Sacerdotibus, cum ex ea re tam assidue videam tantum boni proventum, tam nihil enatum mali, aliud neque credere, neque cogitare possem, quam eam rem, non humano consilio, sed Divino plane mandato & constitutam esse, & conservatam. Neque enim ulla humana auctoritate populus unquam*

„ *unquam potuisset adduci, ut occultissima scelera, quorum tacitam conscientiam horrebant, quæ ne prodirent in lucem, tanti referebat ipsorum, in alienas aures (qui posset, cum vellet, prodere) tanto cum pudore, tanto cum periculo, tam incunctanter effunderent; neque fieri potuisse, cum tam numerosi Presbyteri, boni, malique, qui promiscue Confessionis audiant, ut audita continerent etiam hi, qui alias nihil continent, nisi Deus ipse, qui Sacramentum instituit, rem tam salubrem speciali gratia defenderet. Mihi ergo, quidquid ait Lutherus, non ex aliqua populi consuetudine, nec ex institutione Patrum, sed ab ipso Deo videtur instituta, & præservata Confessio*: postquam, inquam, de sacramentalis Confessionis institutione hæc contra Lutherum scripserat, eumdem alio etiam nomine exagitat, quod nimirum Confessionem cuicumque laico, immo etiam fœminæ fieri permitteret, addens: *Nunc igitur judicet quisque, quam vere sentit Lutherus, qui, contra Sanctorum omnium sententiam, Claves Ecclesia trahit ad laicos, trahit ad mulieres, & ait, verba Christi, Quæcumque ligaveritis &c. non Sacerdotibus tantum, sed omnibus dicta Fidelibus.*

„ IV. Ecclesiæ itaque Catholicæ certissimum dogma est, solos Sacerdotes posse Pœnitentiæ Sacramentum administrare, & a peccatis absolvere; quoniam ad sacramentalem absolutionem, qua anima solvatur a culpæ nexu, necessaria est potestas Clavium, quam Christus Dominus solis contulit Sacerdotibus, cum *Joann.* 20. solis Apostolis, eorumque successoribus, riteque ab his ordinatis, dixerit: *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Quamobrem S. Ambrosius *lib.* 1. *de Pœnit. cap.* 2. *num.* 7. *tom.* 2. *Oper. col.* 392. loquens de potestate absolvendi a peccatis: *Jus hoc* (inquit) *solis permissum Sacerdotibus est*: & S. Basilius *in Regulis brevius tractatis*, *Oper. tom.* 2. *pag.* 516. *ad interrogat.* 288. *Qui confiteri vult peccata sua, debetne confiteri omnibus, & quibuslibet, aut quibus?* respondet: *Peccata iis confiteri necesse est, quibus mysteriorum Dei concredita dispensatio est*: ac S. Leo Magnus *epist.* olim 91. nunc 83. *cap.* 2. ait, Divinitus esse ordinatum, *ut indulgentia Dei, nisi supplicationibus Sacerdotum, nequeat obtineri*. Atque, ut missa faciamus alia plurima sanctorum Patrum testimonia, quæ congerunt Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disp.* 21. *sect.* 1. Vasquez *tom.* 4. *in* 3. *part. quæst.* 93. *art.* 1. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 10. *punct.* 1. Natalis Alexander *hist. Eccl. tom.* 3. *ad secul.* III. *diss.* 4. Juenin *de Sacram. diss.* 6. *quæst.* 5. *art.* 2. & alii: Eugenius IV. in decreto unionis Armenorum, *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 440. definivit: *Minister hujus Sacramenti est Sacerdos, habens auctoritatem ad absolvendum vel ordinariam, vel ex commissione Superioris*. Et in *Constit.* 44. Leonis Papæ X. *Bullar. tom.* 3. *part.* 3. *pag.* 489. inter ceteros errores Lutheri, hic etiam proscribitur, quod videlicet, *in Sacramento Pœnitentiæ, ac remissione culpæ, non plus facit Papa, aut Episcopus, quam infimus Sacerdos; immo, ubi non est Sacerdos, æque tantum quilibet Christianus, etiamsi mulier, aut puer esset*. Ac demum sancta Tridentina Synodus *sess.* 14. *de Pœnit. cap.* 6. hæc habet: *Declarat sancta Synodus, falsas esse, & a veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quosvis homines, præter Episcopos, & Sacerdotes, Clavium ministerium perniciose extendunt, putantes, verba illa Domini, Quæcumque alligaveritis &c. & Quorum remiseritis &c. ad omnes Christifideles indifferenter, & promiscue, contra institutionem hujus Sacramenti, ita fuisse dicta, ut quivis potestatem habeat remittendi peccata*: & *can.* 10. *ejusdem sessionis*, anathema profert adversus eum, qui asserit, *non solos Sacerdotes, sed omnes Christianos esse Ministros absolutionis*.

„ V. At, primo aspectu, oppositum sensisse videtur S. Cyprianus *epist.* 12. ubi permittit, Confessionem fieri Diacono cum Sacerdos abest; ait enim: *Occurrendum puto fratribus nostris, ut qui libellos a Martyribus acceperunt, & prærogativa eorum apud Deum adjuvari possunt, si incommodo aliquo, & infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectata præsentia nostra, apud Presbyterum quemcumque præsentem, vel si Presbyter repertus non fuerit, & urgere exitus cœperit, apud Diaconum quoque Exomologesin facere delicti sui possint, ut, manu eis in pœnitentiam imposita, veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres litteris ad nos factis desideraverunt*. Cypriano adstipulantur tum antiquissima Synodus Eliberitana *can.* 32. Collectionis Harduini *tom.* 1. *col.* 253. inquiens: *Apud Presbyterum, si quis gravi lapsu in ruinam mortis inciderit, placuit agere pœnitentiam non debere, sed potius apud Episcopum: cogente tamen infirmitate, necesse est, Presbyterum communionem præstare debere, & Diaconum, si ei jusserit Sacerdos*: tum Concilium Triburiense anni 895. relatum *in Cap. Fures, de furtis*, ubi sic legitur: *Fures, & latrones, si in furando, vel deprædando occiduntur, visum est pro eis non esse orandum, sed si comprehensi, aut vulnerati, Presbytero, vel Diacono confessi fuerint, communionem eis non negamus*: tum demum alia plurima veterum testimonia congesta a Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 6. *art.* 6. *num.* 7.

„ VI. Attamen hæc, quæ fucum faciunt, rite expensa minime pugnant cum veritate Catholica. Etenim prætermissis ceteris responsionibus, quæ videri possunt apud nuper lau-

„ laudatos Doctores, & Du-Hamel *tom. 7. Theolog. tract. 7. de Pœnit.* hæc sola, quam subnectimus, sufficere posse videtur ad omnem eluendam difficultatem. Nomen *Exomologesis* non semper apud Patres significat Confessionem arcanam, auricularem, & sacramentalem, sed frequenter usurpatur pro ultimo illo ritu, seu actu externo, qui totius publicæ pœnitentiæ clausula erat, & complementum; cum nimirum publice pœnitentes, humi substrati, flentes, atque ingemiscentes, se ipsos incusabant, veniam exposcebant, & Ecclesiæ tandem reconciliari, atque iterum ad Sacramenta admitti, petebant: quemadmodum fuse demonstrant Albaspinæus *lib. 2. observationum observat.* 26. Morinus *lib. 2. de Pœnit. cap. 2. num. 4. & seq.* Petavius *suis in Sanctum Epiphanium animadversionibus, ad hæresim* 59. quæ est Novatianorum; & plane constat cum ex Tertulliano *lib. de Pœnit. cap. 9.* ubi ait: *Exomologesis prosternendi, & humilificandi hominis disciplina est*: & *lib. de Oratione cap. 7. Exomologesis est petitio veniæ, quia qui petit veniam, delictum confitetur*: tum ex eodem laudato Cypriano *epist.* 55. ad Cornelium Papam, ubi de lapsis agens, qui publicam pœnitentiam subire detrectabant, hanc pariter Exomologesin appellat, inquiens: *Sublata pœnitentia, nec Exomologesi criminis facta, despectis Episcopis, atque calcatis, pax a Presbyteris verbis fallacibus prædicatur*: atque in eadem sensu *epist.* 11. ait: *Cum in minoribus delictis, quæ non in Deum committuntur, pœnitentia agatur justo tempore, & Exomologesis fiat.* Hanc porro publicam Exomologesin, deficiente Sacerdote, & urgente necessitate, excipere poterat Diaconus, isque potestatem habebat publicum pœnitentem Ecclesiæ reconciliandi eo pacto, quo etiam nunc posset, facultate ab Episcopo accepta, excommunicatum absolvere, & Ecclesiæ communioni restituere.

„ VII. De hac Exomologesi loquitur Cyprianus *in cit. epist.* 12. & de ea intelliguntur ceteri Patres, & Concilia, cum idem, quod Cyprianus, affirmant. Quodque hic sit proprius & genuinus Cypriani, aliorumque Patrum sensus, aperte insinuant posteriores Ecclesiarum constitutiones, quæ eamdem potestatem faciunt Diacono, excipiendi scilicet pœnitentium Confessiones, absente Sacerdote, sed simul aperte denegant eidem potestatem Clavium, & auctoritatem absolvendi a peccatis. Concilium Eboracense anni 1195. *decret. 4. tom. 6. part. 2.* Collectionis Harduini *col.* 1931. *Decrevimus* (ait) *etiam, ut, nonnisi summa & gravi urgente necessitate, Diaconus pœnitentiam confitenti imponat, ut juxta paternorum tenorem canonum huic Ordini Sacerdotali proprio convenire decernit antiquitas.* Constitutiones Odonis Parisiensis Episcopi circa annum 1198. *cap. 56. tom. 6. part. 2.* Collectionis Harduini *col.* 1946. inquiunt: *Prohibetur districte, ne Diaconi ullo modo audiant Confessiones, nisi in arctissima necessitate, Claves enim non habent, nec possunt absolvere.* Constitutiones Walteri, Episcopi Dunelmensis, anni 1255. *tom. 7.* Collectionis ejusdem *col.* 491. ajunt: *Et quia solis Sacerdotibus est potestas ligandi, & solvendi commissa, prohibemus, ne Diaconi Confessiones audiant, aut admittant, pœnitentias injungant..... nisi necessitas urgeat, aut compellat, ut in casu mortis, per absentiam Sacerdotis.* Videri poterunt de hac re differentes Estius *in 4. distinct. 17. §. 13. in fin.* Natalis Alexander *cit. dissert. 4. ad sec. III.* & Cardinalis de Aguirre *tom. 1. Concilior. Hispaniæ pag.* 720. ubi loca, quæ in contrarium objici possunt, ita explicanda censet, ut sensus sit: *Absente Sacerdote & urgente extrema necessitate, Diaconos olim interdum, & aliquibus locis solitos, ex delegatione Episcoporum, audire Confessiones lapsorum pœnitentium, non quidem ad absolvendum illos (non enim unquam id facere potuerunt, aut possunt adhuc per delegationem Episcopi, immo nec Romani Pontificis), sed ad explorandum illorum statum, & veram contritionem, sive plenam conversionem ad Deum.*

„ VIII. Quod autem specialiter attinet ad Concilium Eliberitanum, illud, nomine *communionis*, vel intellexit Communionem Eucharisticam, vel Canonicam reconciliationem cum Ecclesia; uti prosequitur Cardinalis de Aguirre *loc. cit.* Similiter & textum *in Cap. Fures*, nonnulli intelligendum existimant de absolutione ab excommunicatione, qua irretiti erant publici latrones: alii vero eum interpretantes de Eucharistia, dicunt, allegatum textum id unice permittere, nimirum, ut Diaconus præbeat furi vulnerato Eucharistiam, si ei constet de illius contritione; cum inter ceteros casus, in quibus sufficit contritio, sine sacramentali Confessione, ad percipiendam Eucharistiam, enumeretur etiam ille hominis constituti in mortis articulo, cui deest Sacerdos, a quo sacramentalem absolutionem obtineat. At Antonius Augustinus in notis ad primam collectionem Decretalium *ad Cap. Fures, de furtis*, contendit, verba illa: *vel Diacono*: non esse authentica: & revera in antiquis manuscriptis codicibus, illorum loco, legitur: *vel Deo*. Quod si hoc secundo modo legendum sit, tunc allatus textus Concilii Triburiensis concordat cum Capitularibus Theodori Cantuariensis *cap. 35. Spicilegii tom. 1.* & cum *can.* 30. inter eos, quos Gregorius III. ex variis Patrum sententiis excerpsit, apud Harduinum *tom. 3. col.* 1776. quibus in locis dicitur, in casu necessitatis,

cum

,, cum scilicet Sacerdos deest, Confessionem,
,, faciendam esse *soli Deo*.

,, IX. Majorem difficultatem faciunt, quæ
,, apud antiquos Patres, & Theologos legimus
,, de Confessione facienda laico, urgente
,, necessitate: *Tanta itaque vis Confessionis*
,, *est, ut, si deest Sacerdos, confiteatur proxi-*
,, *mo*: verba sunt textus *in Can. Qui vult*,
,, *de Pœnit. dist. 6.* excerpta ex libro *de vera*,
,, *& falsa Pœnitentia*, inter Opera Augustini:
,, ex quibus Petrus Cantor *in Summa de*
,, *Sacram. fol.* 203. concludit: *Ecce ex hac au-*
,, *ctoritate habemus, quod in necessitate confi-*
,, *tendum sit laico, si Sacerdos desit, & non*
,, *solum venialia, sed etiam mortalia*. Idem
,, docuere antiquiores Theologi, inter quos D.
,, Thomas *in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 3. quæst. 2.*
,, ubi ait: *Minister Pœnitentiæ, cui Confessio*
,, *est facienda ex officio, est Sacerdos: sed in*
,, *necessitate etiam laicus vicem Sacerdotis supplet,*
,, *ut ei Confessio fieri possit*. Hæc, aliorumque
,, testimonia collecta sunt a Morino *de Pœ-*
,, *nit. lib. 8. cap. 24.* Juenin *de Sacram. diss.*
,, *6. quæst. 5. art. 2.* Martene *cit. lib. 1. cap.*
,, *6. art. 6. num. 8.* quibus addi potest, ex
,, Canonistis, Ostiensis *lib. 5. Summæ tit. de*
,, *pœnit. & remiss. num.* 14. ubi casus explicans,
,, in quibus licet alieno, & non proprio Sacer-
,, doti, seu Parocho, peccata sua sacramentali
,, Confessione aperire, ait: *Tanta est vis*
,, *Confessionis, quod, si immineat necessitatis*
,, *articulus, ut quia infirmatur ad mortem is, qui*
,, *vult confiteri, vel oportet eum intrare bellum,*
,, *& deest Sacerdos, non solum proprius, sed &*
,, *quilibet, in tali articulo potest etiam laico,*
,, *vel etiam mulieri, si non adsit alius, confite-*
,, *ri*.

,, X. Verum hæc omnia facile explicantur.
,, Duobus modis Confessio fieri potest homini
,, laico: primo, ut ab eo tamquam a Judice,
,, & Christi Ministro, habente potestatem
,, Clavium, obtineatur sacramentalis absolu-
,, tio; & sic esset inutilis, perniciosa, & con-
,, juncta cum errore contra Fidem: altero modo
,, posset quis confiteri laico, ut ipsa animi
,, demissione, seu humilitate, atque erubescen-
,, tia Confessionis, magis flectatur Deus ad
,, ei elargiendum uberem gratiam, qua excite-
,, tur ad perfectam contritionem, & justifice-
,, tur; atque ejusmodi Confessio esset in se
,, proficua, eaque multo tempore in usu fuit.
,, De hac loquuntur textus, & Doctores
,, supra allegati, quemadmodum se, aliosque
,, explicando, tradit D. Thomas; qui, post-
,, quam dixerat, posse, deficiente Sacerdote,
,, Confessionem fieri laico, statim addit, ejus-
,, modi Confessionem esse quidem aliquo mo-
,, do sacramentalem, quia est conjuncta cum
,, voto Sacramenti; non tamen esse perfectum
,, Sacramentum, nec gratiam causare ex
,, opere operato, ac propterea reiterandam
,, docet coram Sacerdote. En Angelici ver-
,, ba *in responsione ad primum*: *Confessio laico*
,, *ex desiderio Sacerdotis facta, sacramentalis est*
,, *quodammodo, quamvis non sit Sacramentum*
,, *perfectum, quia deest ei id, quod est ex*
,, *parte Sacerdotis*. Et clarius *in responsione ad*
,, *tertium*: *Quamvis ille, qui laico confessus*
,, *est in articulo necessitatis, consecutus sit veniam*
,, *a Deo, eo quod propositum confitendi, secun-*
,, *dum mandatum Dei, quod concepit, sicut*
,, *potuit, implevit; non tamen adhuc Ecclesiæ*
,, *reconciliatus est, ut ad Sacramenta Ecclesiæ*
,, *admitti debeat, nisi prius a Sacerdote absolva-*
,, *tur: sicut ille, qui Baptismo flaminis baptiza-*
,, *tus est, ad Eucharistiam non admittitur:*
,, *& ideo oportet, quod iterum confiteatur Sa-*
,, *cerdoti, cum copiam habere potuerit, & præci-*
,, *pue quia, ut dictum est, Sacramentum Pœni-*
,, *tentiæ perfectum non fuit*. Hanc D. Thomæ
,, explicationem confirmat, ac præterea quæ-
,, nam fuerit ea in re Ecclesiæ doctrina, no-
,, bis patefacit D. Thomæ coævus, ejusdem-
,, que condiscipulus, Thomas Cantipratensis:
,, hic siquidem *lib. 2. de apibus cap.* 53. post-
,, quam narravit, Ludovicum Comitem Leodi-
,, ensem, in extremis constitutum, Christianam
,, Virginem arcessivisse, *eique omnia peccata*
,, *sua maximis cum lacrymis recitasse*, statim
,, addit: *& hoc quidem, non pro indulgentia,*
,, *quam dare non potuit, sed ut magis ad*
,, *orandum pro se, tali piaculo moveretur*. Morem
,, istum pandendi peccata sua laico, cum
,, instabat mortis periculum, & deerat Sacerdos,
,, perdurasse usque ad seculi xv. initium, disci-
,, mus ex Guillelmo Lyndewode, qui per
,, idem fere tempus, uti ex Operis præfatione
,, desumitur, glossemata adjecit ad Constitutio-
,, nes Angliæ: is quippe Glossator *ad tit. de*
,, *Sacramentis iterandis, vel non, verb. Pœni-*
,, *tentia pag.* 32. hæc habet: *Laico posset quis*
,, *confiteri in necessitate, ut per hoc appareat Ec-*
,, *clesiæ de sua contritione. Non potest tamen*
,, *laicus absolvere, vel ligare, cum non habeat*
,, *Claves Ecclesiæ*.

,, XI. Sed posteriori ætate ea consuetudo
,, justis de causis cœpit pedetentim remitti,
,, donec tandem penitus obsoleverit. In supra
,, citato *Sacerdotali Romano* Alberti Castellani
,, *cap. 26. de pœnitentia imponenda infirmo*,
,, sequentia verba leguntur: *Si autem habere*
,, *non possit copia Sacerdotis, quamvis bonum*
,, *sit in hujusmodi periculis, in mari videlicet,*
,, *bello, vel in infirmitate, vel morte violenta,*
,, *laico confiteri, tamen non est necessarium*.
,, *Quod si fiat, & evadit, tenetur talis iterum*
,, *de illis peccatis confiteri, quia non habebat*
,, *ille Claves Ecclesiæ*. Dominicus Soto, cele-
,, bris Theologus Ordinis Prædicatorum, in
,, sua Relectione *de ratione tegendi, & de-*
,, *tegendi secretum*, edita Romæ anno 1574.
,, *pag.* 159. *& seq.* agens de Confessione, quæ
,, in necessitate fit laico, inquit: *At Confessio-*
,, *nem fieri laico, ubi non est copia Sacerdotis,*
mul-

,, *multo minus necessarium est in quacumque necessitate : nam , quamvis Augustinus dicat , tantam esse vim Confessionis , ut , ubi non est copia Sacerdotis , facienda sit proximo , de Pœnit. distinct.* 1. *Cap. Quam pœnitet , & dist.* 6. *Cap.* 1. *non tamen insinuat , esse præceptum ; sed solum id consulit , ut merito verecundiæ majorem gratiam consequatur apud Deum . Immo vero jam non est tanta consuetudo hujusmodi Confessionis , quanta in primitiva Ecclesia . Nec forsan est consilium , tametsi eam non damnaverim , mansit enim consuetudo solum inter nautas* . At , quidquid sit de assertione tanti viri , hodie neque quoad nautas ejus doctrina videtur recipienda ; multa siquidem ex ejusmodi Confessione imminent damna , multa timentur pericula , quæ ponderat Clericatus *de Pœnitentia decis.* 18. *sub num.* 13. neque ea evitantur , aut ideo contemni possunt , quod laicus Confessionem audiat , ut illam , ex confitentis mandato , referat Sacerdoti ; quoniam, ut capire præcedenti dictum est , a summo Pontifice Clemente VIII. nedum illicita , sed invalida declarata fuit Confessio facta Sacerdoti per internuntium . Merito propterea Navarrus *manual. cap.* 21. *num.* 41. Gregorius de Valentia *supra cit. disp.* 7. *quæst.* 10. *punct.* 1. aliique ab hoc allegati , concludunt , nisi excusetur ab ignorantia , in præsenti rerum statu , graviter eum peccare , qui etiam in casu necessitatis peccata sua confitetur laico : quia sine ulla causa semetipsum infamat , & fortasse præbet aliis occasionem de se suspicandi , quod adhæreat Lutheranorum hæresi.

,, XII. Quibus stantibus, ut illuc redeamus, unde digressi sumus , etsi in supra relatis Constitutionibus Synodalibus tam Bononiensibus , quam Sabinensibus , insinuata fuerit Confessio facienda laico , deficiente Sacerdote , quia nondum hæc consuetudo extincta erat tempore , quo illæ conditæ sunt ; attamen merito in subsequentibus utriusque Ecclesiæ Constitutionibus , neque ad titulum de Pœnitentia , neque in ullo alio loco , facta est mentio necessitatis , aut utilitatis prædictæ Confessionis , sed communis doctrina tradita est de actu contritionis in eo rerum eventu eliciendo.

LIBER II.

DE PERTINENTIBUS AD SACRAMENTA EXTREMÆ UNCTIONIS, ORDINIS, ET MATRIMONII.

CAPUT PRIMUM.

De Sacramento extremæ Unctionis : ubi de materia hujus sacramenti , de olei benedictione ab Episcopo peragenda , nulla tamen in Synodo facta prohibitione Presbyteris Græcis illud benedicendi , & Catholicos Græci ritus inungendi , si in Latinorum diœcesibus græci inhabitent .

,, Quamvis immemores haud simus nostri propositi , quod jam semel , atque iterum significavimus , neutiquam scilicet nobis in animo esse , tractatum de Sacramentis hic exhibere ; attamen innumeræ difficultates , quibus hoc Sacramentum scatet , nos vel nolentes cogunt aliquantulum prolixius de eo differere : quo securius possit Episcopus e tot senticetis pedem subducere , suamque de Sacramentis administrandis Synodalem Instructionem ita adornare , ut communem , receptamque ab universa Ecclesia doctrinam contineat, nullamque adoptet inter Catholicos controversam opinionem .

,, II. Extremam Unctionem verum esse novæ Legis Sacramentum , a Christo Domino institutum , apud Marcum quidem insinuatum , sed per Apostolum Jacobum Fidelibus commendatum , & promulgatum , definivit Tridentinum *sess.* 14. *de extrema Unctione cap.* 1. inquiens : *Instituta est autem sacra hæc Unctio infirmorum , tamquam vere , & proprie Sacramentum novi Testamenti , a Christo Domino nostro apud Marcum quidem insinuatum , per Jacobum autem Apostolum , ac Domini Fratrem , Fidelibus commendatum , ac promulgatum . Infirmatur , inquit (epist. cap.* 5.) *quis in vobis ? Inducat Presbyteros Ecclesiæ , & orent super eum , ungentes eum oleo in nomine Domini ; & oratio fidei salvabit infirmum , & alleviabit eum Dominus ; & si in peccatis sit , dimittentur ei .* Consulto autem dixere Tridentini Patres , ejusmodi Sacramentum fuisse apud Marcum insinuatum ; quamvis enim Marci *cap.* 6. de Apostolis a Christo ad prædicandum missis dicatur ; *Et ex-*

„ *euntes prædicabant, ut pœnitentiam agerent,*
„ *& dæmonia multa ejiciebant, & ungebant*
„ *oleo multos ægros, & sanabant*: secum tamen
„ contendunt Theologi, num talis unctio esset
„ illa sacramentalis, de qua est sermo, an
„ potius tantum adhibita ad restituendam
„ corporum sanitatem; quod posterius, non
„ sine gravi fundamento, post Hugonem a S.
„ Victore, Alensem, S. Bonaventuram, aliosque
„ antiquiores opinantur Dominicus Soto *in*
„ *4. dist. 23. quæst.* 1. *art.* 1. & Bellarminus
„ *de Sacram. extrem. Unct. lib. unic. cap.* 2.
„ *Controv. tom.* 3. tunc quippe Apostoli nondum
„ erant Sacerdotes, omnesque ægrotos promiscue
„ inungebant, qui ceteroquin, cum nondum
„ Baptismum suscepissent, non erant aliorum
„ Sacramentorum capaces. Quia vero Tridentini
„ Patres tanta semper circumspectione, sua
„ concinnarunt decreta, ut nullam vulnerarent
„ Catholicorum opinionem, ideo adhibuerunt
„ verbum illud *insinuatum*, quod sane referri
„ potest tam ad institutionem, quam ad
„ figuram, typum, & symbolum Sacramenti
„ extremæ Unctionis, quod Christus Dominus
„ in ea unctione, de qua Marcus loquitur,
„ voluerit præmonstrare: quemadmodum ex iis
„ constat, quæ Pallavicinus narrat *hist. Concil.*
„ *Triden. lib.* 12. *cap.* 12. ac recte expendunt
„ Bellarminus *cit. loc.* Suarez *tom.* 4. *in* 3.
„ *part. disput.* 39. *sect.* 2. *num.* 4. *&* 5. Estius
„ *in loca difficiliora sacræ Scripturæ ad cap. 6. S.*
„ *Marci, & in 4. sent. dist.* 23. *S.* 2. Tournely
„ *de Sacram. extrem. Unct. quæst.* 1. *art.* 2.

„ III. Pergunt deinde Tridentini Patres,
„ atque ex allegatis S. Jacobi verbis colligunt,
„ nobisque pandunt hujus Sacramenti materiam,
„ formam, Ministrum, & effectus, ajentes:
„ *Quibus verbis, ut ex Apostolica traditione,*
„ *per manus accepta, Ecclesia didicit, docet*
„ *materiam, formam, proprium Ministrum, &*
„ *effectum hujus salutaris Sacramenti: intellexit*
„ *enim Ecclesia, materiam esse oleum ab Episcopo*
„ *benedictum; nam unctio aptissime Spiritus San-*
„ *cti gratiam, qua invisibiliter anima ægrotantis*
„ *inungitur, repræsentat: formam deinde esse*
„ *illa verba: Per istam Unctionem &c.* Quibus
„ Tridentini vestigiis inhærentes, singula
„ distertius explicabimus. Itaque Sacramenti
„ extremæ Unctionis materia remota est oleum,
„ liquor videlicet ex baccis olivarum expressus,
„ qui solum in communi modo loquendi,
„ absolute, & sine addito, *oleum* noncu-
„ patur; quemadmodum cum communi ponderat
„ Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disp.* 40. *sect.* 1.
„ *num.* 1. Debet autem ejusmodi oleum, saltem
„ ex Ecclesiæ præcepto, esse simplex, hoc est
„ absque ulla alterius liquoris admixtione.
„ Diximus, *saltem ex Ecclesiæ præcepto*; quo-
„ niam Suarez *cit. loc. num.* 10. defendit, non
„ solum non esse contra Christi Domini institu-
„ tionem, alium liquorem huic oleo admi-
[illegible] insuper opinatur, [illegible] quando fuisse

„ illi balsamum admixtum; siquidem In-
„ nocentius I. *epist. ad Decentium*, allegat.
„ exponens Apostoli Jacobi verba, infirmorum
„ oleo Chrismatis nomen attribuit, inquiens:
„ *Quod non est dubium de Fidelibus ægrotantibus*
„ *accipi, vel intelligi debere, qui sancto oleo Chris-*
„ *matis perungi possunt*: ac sub eadem Chris-
„ matis nomenclatura idem infirmorum oleum
„ a pluribus designatur Conciliis, Wormatiensi
„ præsertim, atque Aquisgranensi, ex quibus
„ conjicit Suarez, aliquid balsami tunc con-
„ suevisse illi admisceri. At melius alii, qui
„ sequuntur Juenin *de Sacram. diss.* 7. *quæst.*
„ 3. *cap.* 1. & Tournely *cit. quæst.* 1. *art.* 1.
„ hanc admixtionem, ex Chrismatis nomencla-
„ tura, nequaquam colligi arbitrantur: Chris-
„ ma quippe frequenter appellatum, advertunt
„ omne unguentum, seu liquorem, quo corpus
„ inungitur. Omnes tamen Suaresio conce-
„ dunt, nihil detractum iri Sacramenti vali-
„ ditati, si, contra communem ceteroquin,
„ & perpetuam Ecclesiæ praxim, infirmorum
„ oleo admisceatur aliquid balsami; modo
„ admixtio tanta non sit, ut destruat exteriorem
„ olei speciem, ita ut, non amplius oleum,
„ sed potius unguentum, aut alterius generis
„ mixtum artificiale censeatur.

„ IV. Debet præterea oleum, in extrema
„ Unctione adhibendum, esse Episcopi benedi-
„ ctione antea sacratum; quod ab antiquissima
„ Patrum traditione accepimus: etenim In-
„ nocentius I. *in cit. epist. ad Decentium*,
„ ægros inungendos dixit *oleo Chrismatis ab*
„ *Episcopo confecto.* Beda quoque *in Comment.*
„ *ad cap. 6. Marci lib.* 2. *cap.* 24. *in fin. Oper.*
„ *tom.* 5. affirmat, *ab ipsis Apostolis hunc sanctæ*
„ *Ecclesiæ morem traditum, ut.... ægroti un-*
„ *gantur oleo, Pontificali benedictione consecrato.*
„ Et Concilium Cabilonense II. anni 813.
„ *cap.* 48. ait: *Secundum beati Apostoli Jacobi*
„ *documentum, cui etiam documenta Patrum*
„ *consonant, infirmi oleo, quod ab Episcopis be-*
„ *nedicitur, a Presbyteris ungi debent*: *tom.* 4.
„ Collectionis Harduini *col.* 1040. Ac denique,
„ ut cetera prætermittamus antiquiorum Patrum
„ testimonia, ita nos docuerunt Eugenius IV.
„ *in decreto pro instructione Armenorum*, &
„ Tridentinum *cit. loc.* Sed quæstio est, num
„ Episcopi benedictio sit necessaria ex Christi
„ Domini institutione, an solum ex Ecclesiæ
„ præcepto. Diversæ sunt hac in re Theologo-
„ rum sententiæ. Victoria *in Summ. de*
„ *Sacram. num.* 216. Emmanuel Sà *verb. Extre-*
„ *ma Unctio*, Sambovius *tract. de extrem.*
„ *Unct.* Juenin *de Sacram. dissert.* 7. *quæst.* 3.
„ *cap.* 1. *concl.* 3. putant, benedictionem fuisse
„ oleo superadditam ab Ecclesia, non vero in-
„ stitutam a Christo Domino; ac proinde illici-
„ tum quidem, sed validum pronuntiant Sacra-
„ mentum, oleo non consecrato administra-
„ tum: quin immo, urgente necessitate, etiam
„ absque culpa ita administrari posse. [illegible]

„ dit citatus Victoria. Istis e diametro op„ ponuntur Suarez *cit. disp.* 40. *sect.* 1. *num.* „ 3. & 4. Estius *in* 4. *dist.* 23. §. 9. docentes, „ olei consecrationem, non tantum præcepti, „ sed etiam Sacramenti necessitate requiri; „ eamque praeterea consecrationem ita a Christo „ Domino Ordini Episcopali annexam ajunt, „ ut simul asseverent, ne a summo Pontifice „ quidem eam posse secundi Ordinis Presby„ teris delegari. Inter hasce duas extremas sen„ tentias, medii quodammodo incedentes Caje„ tanus 3. *part. quæst.* 72. *art.* 3. Sotus *in* 4. „ *dist.* 23. *quæst.* 1. *art.* 3. §. *De oleo ergo*, „ aliique, quos citant, & sequuntur Gregorius „ de Valentia *tom.* 4. *disp.* 8. *quæst.* 1. *punct.* „ 2. & Tannerus *tom.* 4. *disp.* 8. *quæst.* 1. *dub.* „ 1. *num.* 10. tria statuunt: nimirum primo, „ aliquam consecrationem, ex Christi institu„ tione, requiri, ut oleum fiat apta materia „ Sacramenti extremæ Unctionis: secundo, nun„ quam in Ecclesia Latina fuisse ægrotantes „ oleo inunctos, ab Episcopo antea non conse„ crato: tertio denique, ad Sacramenti validi„ tatem satis esse affirmant, oleum a simplici „ Sacerdote benedictum. Et profecto posse, „ saltem ex commissione sive expressa, sive „ tacita Romani Pontificis, a simplici Sacer„ dote præparari materiam aptam ad conficien„ dum Sacramentum extremæ Unctionis, res „ videtur exploratissima, quam nemini liceat „ in quæstionem adducere: siquidem in Ec„ clesia Orientali mos viget, a mille & amplius „ annis in ea receptus, ut ipsimet Presbyteri, „ cum se accingunt ad infirmum inungen„ dum, oleum, in ea sacramentali Unctione „ adhibendum, benedicant; uti testantur „ Joannes Nathanael *in epist. ad Episcopum* „ *Anagninum, apud Arcudium*, Arcudius *lib.* 5. „ *cap.* 2. Allatius *de consensu utriusque Ecclesiæ* „ *cap.* 16. & legitur in Græcorum Euchologio, a „ Goario notis illustrato, *pag.* 426. Eumdemque „ morem ab Armenis retineri, asserit Joannes „ XXII. epistola ad Ossinum Armenorum „ Regem scribens, in hæc verba: *Ipsi etiam* „ *Sacerdotes oleum, quod infirmorum dicitur,* „ *consecrant pro Sacramento Unctionis extremæ,* „ *cum tamen id, apud nos, ad Episcopos solos* „ *spectet*. Hanc autem Orientalium consue„ tudinem Ecclesia Latina non solum non „ improbavit, sed ratam habuit: refert quippe „ citatus Goarius, a sacra Congregatione de „ Propaganda Fide approbatam, ejusque impensis „ Romæ editam *Synopsim vernaculam* Neophyti „ Rhodini, in qua hæc habentur: *Materia* „ *Sacramenti extremæ Unctionis est oleum oli-* „ *væ expressum, a Pontifice, vel Sacerdotibus,* „ *qui præsentes fuerint, juxta Ecclesiæ morem,* „ *benedictum*. Consulto ait: *a Pontifice, vel* „ *a Sacerdotibus*: quia, uti narrat Arcudius, „ etiam Episcopi Græci, perinde ac Latini, „ feria quinta majoris hebdomadæ, solemni „ pompa, & apparatu oleum infirmorum con„ secrant, quamvis postea suis Sacerdotibus „ non distribuant, sed iisdem curam relinquant „ illud consecrandi, quo mox in Sacramenti „ administratione utantur: de qua re jure „ miratur laudatus Auctor *Theolog. moral. ad* „ *usum Sem. Petrocorens.* Sed, quod adhuc clarius „ ostendit, ab Ecclesia Latina validum haberi „ Sacramentum extremæ Unctionis: a Sacerdo„ tibus Græcis, oleo tunc a semetipsis bene„ dicto, administratum, est Decretum editum „ a Clemente VIII. in quo permittuntur Italo„ Græci in prædicto ritu perseverare: *Circa* „ *oleum sanctum infirmorum* (sunt verba De„ creti) *non sunt cogendi Presbyteri Græci olea* „ *sancta, præter Chrisma, ab Episcopis Latinis* „ *diœcesanis accipere: cum ejusmodi olea ab* „ *eis, in ipsa oleorum, & Sacramentorum exhibi-* „ *tione, ex veteri ritu conficiantur, ac benedi-* „ *cantur*: quod Clementis Decretum fuit a „ nobis totidem fere verbis renovatum, & „ confirmatum *in nostra Constit.* 57. §. 4. *nostri* „ *Bullar. tom.* 1. *pag.* 172. Neutiquam autem „ id tolerandum fuisset, si oleum, simplicis „ Sacerdotis benedictione sacratum, ne per „ potestatem quidem a Romano Pontifice sive „ expresse, sive tacite eidem Sacerdoti factam, „ esset materia idonea ad conficiendum Sacra„ mentum extremæ Unctionis. Quare Episcopi „ Latini, partem populi Græci ritus sibi sub„ jectam habentes, etsi teneantur feria quinta „ sacratioris hebdomadæ, una cum ceteris sacris „ oleis, etiam illud infirmorum Latino ritu „ consecrare, Latinisque Parochis distribuere, „ ceteraque implere, quæ nos ediximus *in* „ *nostra Instit.* 81. ubi de infirmorum oleo, „ ejusque benedictione ex professo egimus, „ quoad Sacerdotes Græci ritus nihil innovent, „ sed ea exequantur, quæ a Clemente VIII. „ iterumque a nobis decreta sunt. Legi etiam „ potest Dissertatio Benedicti de Gaetanis *de* „ *suprema Unctione*, post hæc jam scripta, a „ nobis visa, *cap.* 7.

CAPUT SECUNDUM.

De forma Sacramenti extremæ Unctionis, de qua multa in Synodis, & instructionibus Episcopalibus.

„ IN Dissertatione Benedicti de Gaetanis „ nuper citata, plura erudite collecta legi „ possunt de forma hujus Sacramenti, desumpta „ ex variis Ecclesiarum Ritualibus, tum „ Latinis, tum Græcis. Lectorem ad eum alle„ gamus: & nunc tantum animus est ea subdere, „ quæ Episcopi in suas Synodos inserere possunt, „ si in eis de forma Sacramenti loqui velint.

„ II. Formam Sacramenti extremæ Unctio„ nis, non esse a Christo Domino institutam „ *in specie infima*, ut ajunt, hoc est certis verbis „ præscriptam, Theologi omnes admittunt; „ atque ex mox referendis diversis formulis,

,, etiam in Ecclesia Latina in illius administra-
,, tione usurpatis, evidenter demonstratur. Quæ
,, nunc in Ecclesia Latina sit adhibenda, jam
,, a Tridentino accepimus, & clarius in Rituali
,, Romano explicatur; neque est, qui non
,, intelligat, eam esse deprecativam: quemad-
,, modum deprecativam pariter esse, quæ adhi-
,, betur a Græcis, liquet ex eorumdem Eucholo-
,, gio *in Officio Olei sancti*, testanturque Gabriel
,, Philadelphiæ Metropolita *in suo de Sacra-*
,, *mentis Opere*, Arcudius *lib.* 5. *cap.* 5. &
,, Neophytus Rhodinus *in cit. Synopsi vernacu-*
,, *la*. Sed quæstio est, an necessario debeat
,, esse deprecativa; ita ut indicativo modo
,, pronuntiata, irritum reddat Sacramentum.
,, Deprecationem pertinere ad Sacramenti
,, essentiam, docent S. Thomas *in* 4. *dist.*
,, 23. *quæst* 1. *art.* 4. *quæstiunc.* 2. *& in supplem.*
,, *quæst.* 29. *art.* 8. S. Bonaventura *eod. dist.*
,, *artic.* 1. *quæst.* 4. Suarez *cit. disp.* 40. *sect.*
,, 3. Valentia *cit. disp.* 8. *quæst.* 1. *punct.* 2.
,, Henriquez *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 8. aliique
,, plurimi, præsertim ex antiquioribus; id
,, manifeste confici existimantes ex allegatis S.
,, Jacobi verbis: *Infirmatur quis in vobis?*
,, *Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super*
,, *eum.... & oratio fidei salvabit infirmum &c.*
,, quibus certe tota Sacramenti efficacia Sacerdo-
,, tis orationi tribuitur. Nihilominus Albertus
,, Magnus *ead. dist.* 23. *art.* 4. atque ibidem
,, Richardus, Durandus, Paludanus, quibus
,, ex recentioribus adhærent Tannerus *cit.*
,, *disput.* 7. *dub.* 1. *num.* 22. Estius *in* 4. *dist.*
,, 23. §. 10. Menardus *in notis ad lib. Sacra-*
,, *mentorum S. Gregorii*, Juenin *cit. dissert.* 7.
,, *quæst.* 4. Tournely *de Sacram. extrem. Unct.*
,, *quæst.* 2. *art.* 2. Martene *de antiq. Eccles.*
,, *ritib. lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 3. §. 9. nihil Sacra-
,, menti substantiæ detrahi arbitrantur per
,, formam modo absoluto, non deprecativo prola-
,, tam, dummodo per eam significetur, Un-
,, ctionem fieri in nomine Domini. Ad hanc
,, autem sententiam comprobandam innumeras
,, exhibent formas absolutas, & non deprecati-
,, vas in variis Ecclesiis Latinis olim usur-
,, patas, quin majores nostri eas tamquam
,, insufficientes respuerint. Non ignoramus quid
,, ad hoc, efficax certe argumentum, reposuerit
,, Cardinalis Sanctorius *in suo Rituali pag.*
,, 324. ubi ad illud refellendum, hæc scripsit:
,, *Sciat autem (Sacerdos), formam hujus*
,, *Sacramenti esse verba illa deprecatoria, quæ*
,, *in Unctionibus proferuntur, veluti, secundum*
,, *usum Romanæ Ecclesiæ: Per istam sanctam*
,, *Unctionem, & suam piissimam misericordiam,*
,, *indulgeat tibi Dominus quidquid per visum*
,, *deliquisti. Tum etiam noverit, formam non*
,, *servari, & nihil agi, per verba indicativa*
,, *tantum, puta, Ungo oculos tuos, vel manus*
,, *tuas, & similia, sine verbis deprecativis, cu-*
,, *jusmodi hactenus ego non reperi. Et quamvis*
,, *ea occasione aliqui Theologi referant, quod*
,, *multæ Ecclesiæ habeant pro forma verba indica-*
,, *tiva, ut, Ungo oculos tuos &c. & ideo*
,, *quæsierint, an valeat, & de ea re plura extra*
,, *rem dixerint; cum nusquam repertatur talis*
,, *forma per verba indicativa tantum, seu per*
,, *orationem indicativam tantum, sine verbis*
,, *deprecativis, hoc Sacramentum conferri: sed*
,, *& libri, & ritus Ecclesiarum, qui pro ea parte*
,, *citantur, quod habent verba indicativa, paulo*
,, *post habent etiam verba deprecativa &c.*
,, *Quare quæstio inanis, & frustranea est. Quoniam*
,, *autem hujusmodi forma variis verbis traditur*
,, *in diversis Ecclesiis, etiam præmittendo verba*
,, *indicativa, & subjungendo deprecativa,*
,, *unaquaque Ecclesia suam potest retinere formam,*
,, *modo semper adhibeantur verba deprecativa*
,, *&c. Ceterum apud sanctam Romanam Ec-*
,, *clesiam, unam tantum in hoc Sacramento*
,, *deprecandi formulam traditam, & passim in*
,, *Italia, & toto orbe receptam esse, compertissi-*
,, *mum, & exploratissimum est.* Verum, etsi
,, Sanctorio concedamus, aliquam deprecatio-
,, nem posse deprehendi cum in antiquissima
,, illa forma Ambrosiana, quam refert S. Bona-
,, ventura *cit. loc. quæst.* 4.: *Ungo te oleo sancti-*
,, *ficato, in nomine Patris, & Filii, & Spiri-*
,, *tus sancti, ut more militis uncti præparatus*
,, *ad certamen, aereas possis superare potestates:*
,, tum in alia desumpta ex libro Sacramentali
,, Venetorum, a Leone X. ut fertur, approbato:
,, *Ungo te oleo sancto, ut hac Unctione protectus,*
,, *fortiter stare valeas adversus aereas catervas,*
,, *in nomine Patris &c.* tum demum in ea,
,, quæ ex vetustissimo libro Sacramentorum
,, Ecclesiæ Catalaunensis profertur a Martene
,, *cit. loc.: In nomine Patris &c. sit tibi hæc*
,, *porrectio olei sanctificati, ad purificationem*
,, *mentis, & corporis:* etenim verba illa *ut*, &
,, *sit*, optativa cum sint, non incongrue referre
,, possunt proferentis votum, orationem, &
,, preces; at nescimus, quo pacto possit depreca-
,, tio inveniri in aliis formis, ex pluribus
,, antiquis Ritualibus a Menardo, & Martene
,, productis, in quibus solum adhibetur verbum
,, *ungo*, absque alio additamento, e quo depre-
,, catio colligi, aut fingi queat: nec facile erit
,, ad deprecativum sensum hanc detorquere,
,, quæ extat in antiquo Pontificali Narbo-
,, nensi: *In nomine Patris, & Filii, &*
,, *Spiritus Sancti regnantis in secula seculorum,*
,, *accipe sanitatem corporis, & remissionem pec-*
,, *catorum tuorum.* Sed, utcumque hæc res se
,, habeat, cum nihil de ea ab Ecclesia defini-
,, tum habeamus, non docet in Synodo, seu
,, Synodali Instructione, ejusmodi quæstionem
,, commemorare; sed dumtaxat injungendum
,, est Parochis, ut formam adhibeant in
,, Rituali præscriptam, quæ certe, sine gra-
,, vi flagitio, non potest privata auctoritate
,, immutari.

CA-

CAPUT TERTIUM.

De Corporis partibus inungendis: de quo multa in nonnulli Synodis, & ritualibus habentur.

„ SED, quoniam in Decreto Eugenii pro „ instructione Armenorum, in hujusce Sacramenti administratione septem Unctiones „ fieri jubentur, videlicet: *In oculis propter „ visum, in auribus propter auditum, in naribus „ propter odoratum, in ore propter gustum, vel „ loquutionem, in manibus propter tactum, in „ pedibus propter gressum, in renibus propter „ delectationem ibidem vigentem*: earumque singulis respondere debeat forma, tunc a Ministro „ pronuntianda, hoc est: *Per istam sanctam „ Unctionem, & suam piissimam misericordiam, „ indulgeat tibi Dominus quidquid per visum deliquisti*, cum inunguntur oculi; *quidquid per „ auditum deliquisti*, cum inunguntur aures; & „ sic deinceps, quemadmodum fuse exponitur in „ Rituali Romano: hic alia gravis suboritur „ controversia, utrum omnes prædictæ Unctiones, & formæ prolationes sint de Sacramenti „ substantia: de qua controversia multa habentur „ in citata Dissertatione *de suprema Unctione* „ Benedicti de Gaetanis *cap.* 8.

„ II. Ultro Doctores omnes fatentur cum „ Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disp.* 40. *sect.* 2. „ *num.* 6. duas postremas Unctiones, pedum „ scilicet, & renum, necessarias non esse ad „ validam Sacramenti confectionem; tum quia „ non sunt in usu apud omnes Ecclesias; tum „ quia illa renum, honestatis, & pudoris causa, „ semper omittitur in fœminis, & interdum „ etiam in viris, qui propter labefactata corporis vires, morbique languores, dimoveri „ nequeunt sine gravi incommodo: quod adnotatur a Rituali Romano, atque a Cardinali „ Sanctorio *in suo Rituali pag.* 325. Haud „ difficulter quoque iidem admittunt, ceteras „ quinque sensuum Unctiones, necessarias esse „ necessitate præcepti; sed dissentiunt, & „ disputant, num etiam necessariæ sint necessitate Sacramenti. Antiquiores Scholastici „ existimarunt, omnes pertinere ad substantiam, „ & integritatem Sacramenti, quod ex singulis, „ tamquam ex suis partibus, essentialibus, „ constitui, atque integrari, sunt opinati. Ita „ *in* 4. *dist.* 23. docuerunt S. Bonaventura, „ Richardus, Paludanus, Sotus, quibus subscripsere Bellarminus *de extrem. Unct. lib. unic.* „ *cap.* 10. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disp.* „ 4. *quæst.* 2. *punct.* 2. §. *Secundo asserimus*, „ Gonetus *tom.* 5. *pag.* 466. aliique plurimi, „ præcipue ex Theologis moralibus. Citatur „ etiam pro hac sententia S. Thomas: sed Auctor „ *Supplem.* 3. *part. quæst.* 32. *art.* 6. exponens „ Angelici Præceptoris mentem, dubitanter „ loquitur, inquiens: *Illa Unctio ab omnibus „ observatur, quæ fit ad quinque sensus, quasi de „ necessitate Sacramenti*: & dubitanter quoque „ loquitur Suarez *cit. disp.* 40. *sect.* 3. *num.* „ 16. quamvis *sequenti disp.* 41. *sect.* 2. *in „ fin.* videatur in sententiam propendere, tunc „ temporis fere communiter a Scholasticis receptam.

„ III. Alii ex adverso validum censent extremæ Unctionis Sacramentum, si vel una „ tantum inungatur corporis pars, unica prolata, mox referenda, forma universali, omnes „ sensus complectente. Ita Sylvius *in supplem.* „ *quæst.* 32. *art.* 6. *quæst.* 2. Nicolaus Serarius „ *tract. de extrem. Unct. cap.* 7. Becanus *in* „ *Summ. Theolog. de Sacram. in specie cap.* „ 27. *quæst.* 7. Estius *in* 4. *dist.* 25. Natalis „ Alexander *Theolog. dogmat. & moral. tom.* 5. „ *lib.* 2. *cap.* 5. *regul.* 6. Juenin *cit. dissert.* „ 7. *quæst.* 3. *cap.* 2. Tournely *cit. quæst.* 2. „ *art.* 1. *in fin.* Vanroy *in sua Theolog. moral.* „ *part.* 4. *tom.* 2. *de Sacram. tract. de extrem. Unct.* „ *quæst.* 3. Pietie *Quæst. Theolog. part.* 6. *quæst.* „ 3. *Vers. Dico septimo*, aliique recentiores „ passim. Huic opinioni validissimum fundamentum præbet diversa in Unctionum numero „ disciplina, quam in diversis Ecclesiis sua „ ætate viguisse, affirmat Albertus Magnus „ *in* 4. *dist.* 23. *art.* 16. inquiens: *Diversarum „ Ecclesiarum, & Ordinum, diversus est usus, „ quia in quibusdam Ecclesiis unguntur loca „ plura, & in quibusdam pauciora*. Atque „ exordiendo ab Ecclesia Orientali, licet Græci, „ teste Arcudio *Concord. lib.* 5. *cap.* 7. nunc „ inungant frontem, mentum, ambas genas, „ pectus, manum, & pedes; attamen, ineunte „ sæculo IX. tres tantum Unctiones ab iisdem „ fieri consuevisse, asserit Theodulphus, Aurelianensis Episcopus, *Capitular.* 2. apud „ Baluzium *tom.* 7. *Miscellan.* In Ecclesia „ vero Occidentali, invenimus quidem in S. „ Gregorii Sacramentario, edito a Menardo, „ præscriptas Unctiones quinque sensuum, at „ in codice Abbatis Rotaldi, illis additas „ legimus unctionem colli, pectoris, & scapularum: in veteri Pontificali Prudentii, Episcopi „ Tricassini, imperatam insuper reperimus „ *Unctionem umbilici, seu loci, ubi plus dolor „ imminet*: antiquus codex Turonensis, Unctionem fieri mandat *in genibus quoque, & „ in cruribus, suris, pedibus, ac plantis, & „ pene in omnibus membris, seu in loco, ubi „ dolor plus imminet*: quæ omnia videri possunt „ apud Morinum *in append. ad tract. de Pœnit.* „ & Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom.* 1. *lib.* „ 1. *cap.* 7. *art.* 4. Tanta autem in Unctionum „ numero difformitas non fuisset singularum „ Ecclesiarum arbitrio permissa, si certum „ earumdem numerum Sacramenti validitas „ exposceret.

„ IV. Majus adhuc argumentum huic eidem „ opinioni suppeditant recentiora peculiarium „ Ecclesiarum Ritualia, unicam Unctionem „ fieri permittentia, si omnes perfici nequeant:

„ siquidem Pastorale Mechliniense, cujus non „ levis est auctoritas, tum quia ab Academia Lovaniensi anno 1589. approbatum, „ tum quia ab Octavio Frangipanio, Episcopo Tricariensi, per Germaniam, ac „ Belgium Nuntio Apostolico, ad dioecesis „ quoque Coloniensis usum protractum, hæc „ de extrema Unctione statuit: *In morbis contagiosis, & peste grassante, ut periculum „ vitetur, sufficit inungi sensus organum magis „ ad Unctionem expositum, aut detectum*, dicendo: *Per istam sanctam Unctionem, & suam „ piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti per visum, auditum, „ odoratum, gustum, tactum, & gressum*. „ In antiquo codice Remigio-Remensi, a Sambovio laudato, legitur ritus *abbreviatus* conferendi hujus Sacramenti, ubi unius pariter „ unctionis fit mentio. In Rituali Parisiensi, „ prolato a Tournely *cit. art. 1.* dicitur: *Si „ non possit super infirmum fieri, nisi unica Unctio, ungatur oculus, vel aliud sensuum organum, & ceteris precibus prætermissis*, dicatur: *Per istam sacri olei Unctionem & suam „ piissimam misericordiam, indulget tibi Deus „ quidquid peccasti per sensus*. Eamdemque „ praxim approbant Cameracensis, Atrebatensis, aliarumque Ecclesiarum Manualia, „ apud citatum Natalem Alexandrum.

„ V. Sed, quoniam neque de hac quæstione, „ quæ sane gravissima est, ulla hactenus ab „ Apostolica Sede prodiit sententia, non debet „ Episcopus, in sua Synodo aliquid de illa „ decernere; sed dumtaxat Parochos monebit, ut, cum prudenter timent, ægrotum „ decessurum, priusquam omnes absolvantur „ quinque sensuum Unctiones, unicum sensum „ inungant, formam universalem pronunciando, „ quam ab allegatis Ritualibus audivimus: „ quin immo in prædicto eventu consultius „ esse, ut caput, e quo omnium sensuum nervi „ descendunt, sub eadem forma universali „ inungatur, non immerito advertit Coninck „ *de Sacram. disp. 19. dub. 3. num 2.* Ne vero „ Parochi hac libertate abutantur, expedit, ut „ Episcopus simul serio eosdem admoneat, a „ gravis culpæ reatu non excusari, qui, extra „ casum veræ necessitatis, vel unam ex quinque sensuum Unctionibus prætermittit.

CAPUT QUARTUM.

De Sacramenti extremæ Unctionis Ministro tum quoad Ecclesiam latinam, tum quoad Ecclesiam græcam: quidve Episcopi latini, in quorum Dioecesibus Græci inhabitant, statuere valeant de eorum ritu hac in re.

„ SAcramenti extremæ Unctionis Ministros, „ solos esse Sacerdotes, contra Novatores, „ definivit Tridentinum *cit. sess. 14. can. 4.* „ *Si quis dixerit, Presbyteros Ecclesiæ, quos „ beatus Jacobus adducendos esse ad infirmum „ inungendum hortatur, non esse Sacerdotes ab „ Episcopo ordinatos, sed etiam seniores in quavis „ communitate, ob idque proprium extremæ Unctionis Ministrum, non esse solum Sacerdotem, „ anathema sit*. Neque ullam difficultatem facit, „ quod de hujus Sacramenti administrandi ritu „ legitur apud Guidonem *in Disciplina Farfensi*, nempe: *Tunc sint quatuor Conversi, „ quorum unus accipiat Aquam sanctam, alius „ Crucem, tertius thuribulum, quartus Oleum „ sacrum*: hic quippe *Conversus* oleum deferebat, quo infirmus, non a se, sed a Sacerdote „ inungeretur; sicut ibidem postea adnotatur, „ & scire animadvertit Monachus Benedictinus Congregationis S. Blasii in Sylva „ nigra, *cap. 127.* præfationis ad Opus inscriptum *Vetus Disciplina Monastica*, quod anno „ 1726. evulgavit. Aliquid tamen negotii, „ facessit Innocentius I. in sæpius laudata epistola ad Decentium, in qua videtur omnibus „ Christianis facultatem asserere, se ipsos, „ aliosque infirmos inungendi; loquens quippe „ de sacro oleo, ait: *Quod ab Episcopo confectum, non solum Sacerdotibus, sed & omnibus „ uti Christianis licet, in sua, aut in suorum necessitate, ungendum*, seu, ut melius alii legunt, „ *ungendo*, aut *ad ungendum*. Verum ab Innocentii mente perquam longe aberrare, qui „ eum hoc loco omnes Christianos Sacramenti „ extremæ Unctionis ministros facere arbitrantur, optime advertit Petrus Coustant *in notis „ ad eamd. epist. tom. 1. col. 863.* Siquidem „ ibidem ad aliam statim progrediens quæstionem, de qua fuerat a Decentio interrogatus, an „ scilicet ita Presbyterorum proprium sit, Sacramentum extremæ Unctionis administrare, „ ut illud conferre Episcopis non liceat; hanc „ opinionem, quæ plurimorum mentes invaserat, confutat Pontifex, respondens: *Ceterum „ illud superfluum esse videmus adjectum, „ ut de Episcopo ambigatur, quod Presbyteris „ licere non est dubium. Nam idcirco Presbyteris dictum est, quia Episcopi occupationibus „ aliis impediti, ad omnes languidos ire non „ possunt*. Cuinam autem in mentem veniat, „ potuisse Innocentium omnibus Christianis potestatem tribuere, quam plerique, per eam „ ætatem, ex verbis Apostoli Jacobi inferebant, „ adeo propriam esse Præsbyterorum, ut eam „ etiam Episcopis abjudicarent?

„ II. Quocirca allegatum Innocentii textum, „ quem totidem verbis repetitum legimus a „ Beda *in cit. epist. Jacobi cap. 5. Oper. „ tom. 5.* atque ab Anonymo Scriptore, qui „ Canonicorum regulam, e Crodogango, atque „ ex Capitularibus Aquisgranensibus anni 816. „ consarcinavit, *tom. 4.* Collectionis Harduini „ *col. 1207.* plerique intelligendum censent de „ unctione, non sacramentali, sed quæ unice „ fieret, ad medendos corporis languores, „ ideoque, non de Unctione Jacobi, sed de alia.

„ alia, cum illa, magis comparanda, de qua „ *Marci 6.* Etenim, cum viderent Fideles, „ extremæ Unctionis beneficio plures infirmos in pristinam restitui sanitatem, cœperunt eodem sacro oleo uti ad sui, aliorumque curandas infirmitates: cujus rei fidem faciunt Rufinus *lib. 11. hist. Eccles. cap. 4.* Palladius *hist. Lausiaca cap. 10.* Severus Sulpitius *in Vita S. Martini cap. 22.* Gregorius Turonensis *in Vitis Patrum cap. 4.* & clarius constat ex Vita S. Gothardi Episcopi apud Surium die 4. Maji, qui Presbytero jussit, ut cujusdam mulieris, oculorum morbo laborantis, *sacro oleo, quod infirmorum dicitur, ejus ungeret oculos; quæ quidem unctio, & sancti viri preces, ab illo dolore, usque ad vitæ finem, eam immunem conservarunt.* Nunc autem morem, sua ætate maxime vigentem, voluisse Innocentium, *cit. loc.* approbare, interpretantur Alphonsus de Castro *lib. de hæres. verb. extrema Unctio*, Sotus *in 4. dist. 23. quæst. 2. art. 1.* Gregorius de Valentia *cit. tom. 4. disp. 8. quæst. 2. punct. 1.* quorum explicationem probabilem putant Estius *in 4. dist. 23. §. 12.* & Tournely *cit. quæst. 2. art. 4.*

„ III. At melius fortasse Jansenius Gandavensis *in cap. 6. Marci*, Maldonatus *ibidem*, Bellarminus *cit. lib. 1. cap. 9.* Baronius *ad ann. 63. num. 14.* Suarez *cit. tom. 4. disp. 43. sect. 1. num. 6. in fin.* Estius *cit. §. 12. versic. Potest & aliter*, quos sequitur laudatus Coustant, Innocentium loquutum arbitrantur de Unctione, non *activa*, sed *passiva*, hoc est, non de collatione, sed de receptione Sacramenti: cum enim aliquibus persuasum forte fuerit, oleo sancto solos inungi posse Sacerdotes, a quibus conficitur, eo pacto, quo in veteri, atque etiam in nova lege, quædam aliæ sacræ unctiones sunt Regum, & Sacerdotum propriæ; ad hunc refellendum errorem, docet ibidem Innocentius, oleum sanctum confici quidem ab Episcopo, aliis adjuvantibus inferioris Ordinis Sacerdotibus, non tamen ut subinde ipsi soli, verum etiam ut omnes Christiani, positi in vitæ discrimine, ungantur.

„ IV. Posito jam, hujus Sacramenti administrationem solis esse commissam Sacerdotibus, dubitare quis posset, num ad illud valide conficiendum unus sufficiat, vel plures requirantur Presbyteri. Rationem dubitandi præbent sæpius allegata verba Apostoli Jacobi ajentis: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini.* At nihilominus firmiter tenendum est, per unum tantum Sacerdotem valide Sacramentum confici: quod & definivit Alexander III. *in Cap. Quæsivit, de verbor. significat. Nos itaque tibi taliter duximus respondendum, quod Sacerdos, uno præsente Clerico, & etiam solus, potest infirmum ungere:* hodieque vigens in Ecclesia Latina usus confirmat. Neque refragantur verba S. Jacobi, qui, cum dixit *Presbyteros Ecclesiæ*, significavit aliquem ex Presbyteris Ecclesiæ: novum quippe non est, in sacris litteris numerum pluralem poni pro singulari, quemadmodum advertit Augustinus *lib. 3. de consens. Evangelist. cap. 16. Oper. tom. 3. part. 2.* cujus auctoritate fretus S. Thomas *lib. 4. contra Gentes cap. 73.* scripsit: *Jacobus dicit: Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & oratio fidei sanabit infirmum. Si tamen unus solus Presbyter adsit, intelligitur hoc Sacramentum perficere in virtute totius Ecclesiæ, cujus Minister existit, & cujus personam gerit.*

„ V. Sed, quamquam unus certe sufficiat, plures nihilominus Sacerdotes fuisse olim in Ecclesia Latina adhibitos, ex pluribus antiquis Ritualibus colligit Menardus *nota 909. ad Sacramentarium S. Gregorii*, quibus alia ejusdem generis, præcipue Cadurcense, Rutenense, & Tutenense, addit Martene *de antiq. Eccles. ritib. lib. 1. cap. 7. art. 3. §. 3.* eumdemque morem nobis exhibent Constitutiones Angliæ, collectæ a Guillelmo Lyndevvode, in quibus *ad tit. de extrema Unctione pag. 26.* legimus: *Cum magna reverentia deferatur oleum infirmorum ad infirmos, & ipsos inungant Sacerdotes cum magna devotione, & orationum celebritate, quæ ad hoc sunt ordinatæ:* ubi adnotavit Glossator *verb. orationum*, a singulis Sacerdotibus pronunciatam fuisse formam deprecativam, cuilibet Unctioni accommodatam. Cumque eamdem Constitutionem, totidem prorsus verbis, repetitam inveniamus inter Constitutiones Odonis Episcopi Parisiensis, *tom. 6.* Collectionis Harduini *part. 4. col. 1941.* inde conjicimus, eam disciplinam in Galliis adhuc perdurasse seculo XII. quo illæ sunt editæ: quin immo sequenti etiam seculo XIII. & ultra, retentam alicubi eamdem disciplinam, non obscure significant posteriora Synodalia statuta tum Ecclesiæ Æduensis *cap. 19.* tum Ecclesiarum Cadurcensis, Rutenensis, & Tutelensis *cap. 17. tom. 4. Anecdotor.* Martene, & Durand. *col. 470. & 714.* Recte tamen observat laudatus Martene *cit. art. 3. §. 5.* hanc ipsam Ecclesiæ Latinæ consuetudinem non fuisse firmam, constantem, atque universalem, cum ex aliis æque antiquis monumentis, ab eodem productis, constet, sæpius infirmos ab unico Sacerdote inunctos. Nam, Artemium febre correptum ab unico *sancto Nepotiano visitatum, atque oleo sancto perunctum*, narrat S. Gregorius Turonensis *lib. 1. hist. cap. 41.* & S. Eugendum *ab uno de fratribus* pariter inunctum, legimus in ejus Vita apud Bollandum *1. Januarii.* Hic vero ritus sacræ Unctionis, ab unico recipiendæ Sacerdote, a paucis tunc, nec

,, fortasse extra casum necessitatis usurpatus, ,, adeo postea in Ecclesia Latina invaluit, ut ,, Theologi Scholastici cum Suarez *cit. disp.* 43. ,, *sect.* 2. *in fin.* & Cardinali de Lauræa *in* 4. ,, *sent. tom.* 3. *disp.* 11. *art.* 9. *num.* 114. ,, illicitum nunc reputent, seclusa necessitate, ,, ejusmodi Sacramentum a pluribus simul ,, administrari: quoniam nemini integrum est, in ,, Sacramentis administrandis, a norma recedere ,, in Rituali præscripta. Si autem plures simul ,, Sacerdotes re ipsa Sacramentum hoc confi- ,, ciant, nemo ambigit, illud esse ratum, modo ,, singuli diversos inungant infirmi sensus, &. ,, quilibet congruentem inuncto sensui formam ,, pronunciet; quemadmodum iidem Auctores ,, scite animadvertunt. Sed de hoc susius ,, alibi differemus. Præterea, etiam spectata ,, hodierna Ecclesiæ disciplina, nedum licitum, ,, sed valde laudabile est, ut uni Sacramentum ,, administranti alii plures assistant Sacerdotes, ,, ob rationem, quam adducit S Thomas *cit.* ,, *cap.* 73. *lib.* 4. *contra Gentes*, ubi ait: ,, *Quia hoc Sacramentum perfectæ curationis* ,, *effectum habet, & in eo requiritur copia gratiæ,* ,, *competit huic Sacramento, quod multi Sacerdo-* ,, *tes intersint, & quod oratio totius Ecclesiæ* ,, *ad effectum hujus Sacramenti coadjuvet.* Et, ,, si plures Sacerdotes interesse nequeant, ,, alios arcessendos probos viros, qui commode ,, haberi valeant, ob eamdem rationem, ,, adnoravit Cardinalis Sanctorius *in sæpe citato* ,, *Rituali Sacramentorum pag.* 324. inquiens: ,, *Sacerdos, ubi commode fieri potest, ut in Ecclesiis* ,, *Collegiatis, plures secum adhibeat Presby-* ,, *teros, cum ungit infirmum; in aliis vero* ,, *Ecclesiis, saltem uno Clerico præsente, aut* ,, *aliis pluribus scholaribus, vel confratribus* ,, *Ecclesiæ.*

,, VI. Si porro causam investigemus, cur ,, Ecclesia Latina, quamvis etiamnum plures ,, adesse cupiat, per unicum tamen Sacerdotem ,, velit Sacramentum administrari, quantum ,, ex conjecturis assequi licet, non aliam, ,, nisi hanc fuisse suspicamur. Cum plures ,, simul Sacerdotes ad infirmum inungendum ,, advocabantur, quilibet pro sua opera haud ,, exiguam exposcebat mercedem; cui solvendæ ,, cum pauperum vires non sufficerent, ii ,, sine extrema Unctione decedebant: quam- ,, obrem hæretici Waldenses, seu pauperes de ,, Lugduno, uti narrat Reinerius Ordinis Præ- ,, dicatorum in Opere contra eosdem circa ,, annum 1254. exarato, inter ceteras falsas ,, rationes, propter quas Sacramentum extremæ ,, Unctionis reprobabant, hanc etiam adduce- ,, bant, *quia tantum divitibus datur.* Curave- ,, rant sane Ecclesiarum Præsules prædictam ,, turpem Sacerdotum avaritiam reprimere, seve- ,, risque sanctionibus interdixerant, pro sacra- ,, mentali Unctione, quidquam exigere; quod ,, potissimum statutum reperimus ab Odone ,, Episcopo Parisiensi *in cit. cap.* 8. *Statutorum Con-* ,, *stitutionum*, atque in Synodis Andegaven- ,, si anni 1283. Remensi, & Trecensi, habitis ,, initio seculi xv. verum, cum hæc repagula ,, haud sufficientia comperta sint ad compescen- ,, dam Sacerdotum petulantiam, visum est ,, deliberandum, ut deinceps extrema Unctio, ,, nulla petita mercede, a solo conferretur ,, ægrotantis Parocho.

,, VII. Enimvero, etsi quilibet Sacerdos ,, possit illam valide conferre, solus tamen ,, Parochus est ordinarius ejusdem Minister, ,, nec ulli fas est, extra necessitatis eventum, ,, sine ejusdem Parochi licentia, sacro Oleo æ- ,, grotantes inungere, uti diserte statuitur in ,, Catechismo Romano *part.* 2. *de Sacram.* ,, *extrem. Unct.* §. 21. Quin immo Religiosi, ,, qui nulla petita a Parocho venia, Sacra- ,, mentum extremæ Unctionis administrare ,, præsumunt, præter gravis culpæ reatum, in ,, excommunicationem incidunt Sedi Apostolicæ ,, reservatatam, uti habetur *in Clementina* ,, 1. *de privilegiis*: quam quidem Clementinam ,, cum tanta severitate, post Archidiaconum, ,, accipit Navarrus *manual. cap.* 27. *num.* 102. ,, ut asserat, eadem censura irretiri Regulares ,, extremam Unctionem ministrantes ægroto, ,, etiam constituto in mortis articulo, cum- ,, que Parochus abest. Sed jure ac merito Na- ,, varri opinionem refellunt Sotus *in* 5. *dist.* ,, 23. *quæst.* 2. *art.* 1. Saintebeuve *de Sacram.* ,, *extrem. Unct. disp.* 6. *art.* 2. Natalis Alexander ,, *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 5. *regul.* 10. Tournely ,, *cit. quæst.* 2. *art.* 4. Juenin *cit. dissert.* 7. ,, *quæst.* 6. *cap.* 2. aliique passim: etenim, ,, cum Ecclesia urgente mortis periculo, ,, cuilibet Sacerdoti potestatem fecerit absol- ,, vendi a quibuslibet censuris, & peccatis, vero ,, simile certe non est, quod cuipiam Sacerdoti ,, interdixerit, ne in eodem statu, ac vitæ ,, discrimine constituto, cum Parochus abest, ,, administret extremam Unctionem, quæ est ,, perfectio, & complementum Pœnitentiæ, ,, neque ad sui validitatem requirit in Mini- ,, stro potestatem jurisdictionis, sicuti Sacramen- ,, tum Pœnitentiæ. Quare S. Carolus Borro- ,, mæus, etsi Parochorum jura studiose semper ,, tutatus fuerit, nihilominus in Concilio ,, Mediolanensi V. *part.* 1. *Actor. Eccl. Mediolan.* ,, *part.* 1. *pag.* 223. deficiente Parocho, cuilibet ,, Sacerdoti integrum esse voluit, sacro oleo ,, inungere infirmum in mortis periculo consti- ,, tutum, inquiens: *Ne alius Sacerdos, nisi* ,, *Parochus, hoc Sacramentum ministret: si porro* ,, *is impeditus, aut alias in mora est, mortisque* ,, *periculum instat, tunc Sacerdos alius ministret,* ,, *licet.*

,, VIII. Quæ autem diximus de extrema ,, Unctione, per unicum Sacerdotem admini- ,, stranda, locum tantum habent in Ecclesia ,, Latina, non vero in Græca, in qua antiqua ,, retinetur consuetudo septem adhibendi Sa- ,, cerdotes in hujusce Sacramenti collatione, uti

„ uti legitur in eorumdem Euchologio, testanturque Simeon Thessalonicensis apud Sainte-„ beuve *cit. tract. de Sacram. extrem. Unct.* „ & Arcudius *Concord. lib.* 5. *cap.* 3. qui insuper ejus numeri rationes, & causas adducunt. Quod si septem Sacerdotes præsto „ non sint, tres saltem ad Sacramentum conficiendum ab ipsis adhiberi, iidem Arcudius, „ & Thessalonicensis enarrant: neque Ecclesia „ Latina hanc Græcorum disciplinam, quam „ & ipsa pluribus seculis religiose servavit, „ unquam improbavit, modo Græci nobiscum „ credant, & fateantur, valide posse idem „ Sacramentum ab unico Sacerdote administrari; quemadmodum adnotarunt Goarius *in* „ *comment. ad Græcorum Euchologium*, Leo „ Allatius *de consens. Eccl. Occid. & Orient.* „ *lib.* 3. *cap.* 16. Arcudius *cit. cap.* 3. & Auctor „ *Theolog. moral. ad usum Semin. Petrocorens.* „ *tom.* 4. *lib.* 2. *tract.* 2. *cap.* 2. Quamobrem, „ si Episcopus Latinus, diœcesi præpositus, „ quam Catholici Græci ritus inhabitant, velit „ aliquid de hac re in sua Synodo delibare, „ vestigia sectetur superius citatæ Synodi Provincialis Ruthenorum, habitæ Zamosciæ „ anno 1720. atque a Benedicto XIII. anno „ 1724. confirmatæ, in qua hæc habentur: „ *quamquam in Græca Ecclesia receptum fuerit,* „ *prout aliquando etiam in Latina, ut septem* „ *Sacerdotes, hisque deficientibus, tres saltem* „ *advocarentur ad ministrandum hoc Sacramentum, iique omnes & materiam subministrarent,* „ *& formam proferrent, sciant autem Pastores,* „ *plures ea de causa adhiberi solitos Sacerdotes, tum ob reverentiam ejusdem, ac gratiæ* „ *copiam, quam confert, tum ut plurium Sacerdotum preces effectum Sacramenti coadjuvent;* „ *qua de causa sancta Synodus statuendum* „ *censet, ut, si septem, aut tres Sacerdotes haberi commode non possint, unus, qui totius Ecclesiæ personam gerit, & cujus virtute hoc* „ *Sacramentum perficit, illud conferat, ac infirmo* „ *ministret*. Poterit etiam Synodo inserere „ §. 5. *cit. nostræ Constitutionis* 57. ubi hæc ad „ rem ediximus: *Nec refert, utrum eadem* „ *extrema Unctio per unum, vel plures Presbyteros fiat, ubi hujusmodi viget consuetudo, dummodo credant, & asserant illud Sacramentum,* „ *servata debita materia, & forma, ab uno* „ *Presbytero valide, & licite confici. Idem* „ *Sacerdos materiam adhibere, formamque pronunciare respective debet, ac præterea qui* „ *ungit, idem dicat formam respondentem, nec* „ *alius formam pronuntiet*.

CAPUT QUINTUM.

De subjecto hujus Sacramenti, & præsertim de more Græcorum sanos oleo inungendi: & quid de eo Episcopi Latini, in quorum diœcesibus Græci inhabitant, in Synodo differere possint.

„ A Sacramenti Ministro ad Subjectum progredientibus, statuendum primo loco „ occurrit, quibusnam personis illud conferri „ valeat. Ecclesiæ Latinæ perpetua, & „ constans traditio fuit, extremam Unctionem „ solis infirmis esse exhibendam, & quidem „ tali morbo laborantibus, unde, peritorum „ judicio, mors sequutura prudenter timeatur: „ eamque traditionem, ex sæpius allegatis „ Apostoli Jacobi verbis deductam, omniumque „ Theologorum consensione firmatam, cum „ D. Thoma *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 2. *art.* 2. „ *quæstiunc.* 2. explicarunt & inculcarunt Eugenius IV. in Decreto, *tom.* 9. Collectionis „ Harduini *col.* 440. inquiens: *Hoc Sacramentum,* „ *nisi infirmo, de cujus morte timetur, dari non* „ *debet*: Concilium Tridentinum *cit. sess.* 14. „ *cap.* 3. *Declaratur etiam, esse hanc Unctionem* „ *infirmis adhibendam, illis vero præsertim,* „ *qui tam periculose decumbunt, ut in exitu* „ *vitæ constituti videantur: unde & Sacramentum exeuntium nuncupatur*: ac demum „ Catechismus ejusdem Concilii §. 18. *de extrema* „ *Unctione*. Hinc vero fit, ut extrema Unctio „ illis denegetur, qui, cum sano sint corpore, probabile, aut etiam certum adeunt „ vitæ periculum, puta quia mare transgressuri, „ prælium commissuri, aut ultimo supplicio „ plectendi sunt, sicuti statuunt Concilium „ Mediolanense IV. anni 1576. sub S. Carolo *part.* 2. *tit.* 6. & Cameracense anni „ 1589. *tit.* 12. *cap.* 3. & docuerat S. Thomas „ *cit. lib.* 4. *contra Gentes cap.* 73. inquiens: „ *Hoc Sacramentum non debet dari propinquis* „ *ad mortem absque infirmitate, puta damnatis* „ *ad mortem*: quibus tamen postremis etiam „ alio nomine denegari, perpendunt Maldonatus *tract. de Jejunio cap.* 9. *tom.* 2. *pag.* „ 337. & Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom.* „ 1. *lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 1. *num.* 1. quia nimirum „ damnati ad ultimum supplicium recensentur „ quodammodo inter publicos peccatores, quos, „ ante reconciliationem, sicuti a ceteris Sacramentis, ita & ab hoc arceri, respondisse „ visus est citatis Doctoribus Innocentius I. „ *in cit. epist. ad Decentium: Pœnitentibus* „ *istud infundi non potest.... Nam quibus* „ *cetera Sacramenta negantur, quomodo unum* „ *genus putatur posse concedi?* Sed consulendus „ est Petrus Coustant *in notis ad hanc epistolam* „ *col.* 864. *litter. h.* Hinc etiam extrema Unctione muniri nequeunt fœminæ partui propinquæ, nisi alia insuper iisdem accesserit extraordi-

„ ordinaria, & lethalis corporis ægritudo; „ quod bene ponderant Doctores, apud Clericatum *de extrem. Unct. decis. 79. num. 22.*

„ II. Neque huic Ecclesiæ Latinæ doctrinæ, „ & praxi adversantur exempla ex probatis „ Historicis prolata a Martene *cit. loc.* videlicet Odiliæ, filiæ Comitis Herimanni, & „ Mathildis, quæ a Ricardo Abbate monasterii S. Vitoni, de futura, sequenti die, ejus „ morte præmonita, licet corpore sana *nullam gravedinem pateretur*, attamen *liquore sancti olei inuncta .... inter verba orationis læta spiritum efflavit*, sicuti narrat Hugo „ Flaviniacensis in Chronico Virdunensi; & cujusdam Monachi, apud Mabillonium *secul.* „ VI. *Benedict. part.* 2. qui, post Nocturnos „ festi S. Martini, divinitus admonitus de „ proxima sua ex hoc seculo migratione revelationem Abbati manifestavit, cujus venia „ sacro oleo unctus, *& Dominicis munitus mysteriis, sanus & incolumis cum ceteris in conventu versatus*, sequenti die obiit; necnon „ cujusdam Cinguriani Fratris laici, qui similiter corpore sanus, *oleo sancto*, uti rogaverat, *unctus*, mox decessit, quod habetur „ in Vita S. Gildasii *secul.* I. *Benedict. pag.* „ 151. neque demum adversatur exemplum, „ quod allatis a Martene adjicimus, videlicet „ S. Hedvvigis, quæ, referente ejus Vitæ Scriptore *cap.* 8. priusquam ægrotare cœpisset, „ voluit extremæ Unctionis Sacramento muniri. Hæc, inquam, & si qua sunt alia „ hujus generis exempla, communi Latinæ „ Ecclesiæ doctrinæ, & praxi non adversantur: „ rum, præterquamquod extraordinaria sunt, „ & derivata e speciali afflatu Spiritus Sancti, „ qui interdum homines solvit ab ordinariæ „ providentiæ legibus; quod opportune adnotavit laudatus Auctor Vitæ S. Hedvvigis, „ scribens: *Hoc tamen, quod hic diximus, admirandum potius est, quam imitandum, cui Spiritus Domini per revelationem tribuit efficaciam, & in quo, ut pie creditur, sancta devotio dispensavit:* atque ad rem prosequitur Thieris *de superstitione circa Sacramentum extremæ Unctionis lib. 8. cap. 6. pag. 377. & seq.* possumus prudenter existimare, „ in prædictis rerum circumstantiis, eos, qui „ sunt divinitus admoniti de sibi instante vitæ „ interitu, jam tum cœpisse lethali morbo „ interius laborare, quo cito perducerentur „ ad mortem, quamquam exterius viderentur „ sani, & incolumes: quamobrem fuit illis „ administranda extrema Unctio ob eamdem „ rationem, propter quam a citato Concilio „ Mediolanensi IV. *part.* 2. & Aquensi anni „ 1585. *tit. Quæ pertinent ad Sacramentum extremæ Unctionis, tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1535. atque a Theologis cum Suarez *cit. disp.* 42. *sect.* 2. *num.* 11. *in fin.* conceditur senibus, qui, præ decrepita ætate, licet nulla alia speciali afficiantur ægritudine, „ in dies morituri creduntur; ipsa enim gravis, & annosa senectus, infirmitas est, quæ „ interiora vitæ organa labefactat, & mox ducit ad interitum.

„ III. Verum ab exposita Latinæ Ecclesiæ „ traditione deviarunt Græci: hi siquidem etiam sanos, & bene valentes, solent sacro „ oleo inungere in remissionem peccatorum; „ quod liquet ex eorumdem Euchologio, asseruntque Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus *in sua censura adversus Augustanam Lutheranorum confessionem lib.* I. *cap.* 7. Leo „ Allatius *de consens. Eccl. Occid. & Orient. lib.* 9. *cap.* 16. & Arcudius *Concord. lib.* 5. *cap.* 4. *& cap. ult.* Quin immo ipsemet Episcopus, postquam feria V. majoris hebdomadæ infirmorum oleum solemni ritu consecravit, non jubet illud asservari, ad ægrotos „ suo tempore deferendum, sed totum statim insumit omnes inungendo adstantes, quod „ accepimus a Goario *in suis ad Euchologium notis*. Ac denique Joannes Nathanael, Presbyter, ac magnus Œconomus Cretensis, apud „ citatum Arcudium *lib.* 5 *cap.* 4. respondens „ ad quæsita sibi facta a Viviano, Episcopo „ Anagnino, circa mores Græcorum, inter „ cetera narrat, Græcos Sacerdotes, loco satisfactionis, in sacramentali Confessione pœnitentibus imponendæ, solere interdum, „ haud exigua tamen accepta mercede, eosdem „ sancto oleo inungere, ut tali pacto a peccatorum reliquiis, pœnisque pro iis subeundis „ absolvantur: quem abusum ipse Nathanael, „ & cum eo Arcudius *cit. cap.* 4. acriter „ reprehendunt, & damnant.

„ IV. Hæc certissima & exploratissima sunt, „ sed non æque certum, an ejusmodi Unctio, „ sanis adhibita, habeatur a Græcis pro vero Sacramento. Goarius *in cit. comment. pag.* 432. illam fieri contendit, tamquam „ meram cœremoniam sacram, seu sacramentalem quamdam benedictionem, per quam „ Sacerdotes unice intendunt inunctos sublevare ab aliqua levi corporis infirmitate, aut „ etiam a graviori morbo præservare: quod „ etiam in Ecclesia Latina olim factitatum, in „ præcedentis capitis initio prænotavimus. Arcudius contra affirmat, sanos ac vegetos „ corpore a Græcis Sacerdotibus, perinde ac „ infirmos, sancto oleo perungi, animo „ verum conficiendi Sacramentum: in cujus „ rei confirmationem plures affert Græcorum „ Auctores, docentes, etiam sanos esse capaces Sacramenti extremæ Unctionis. Quodque magis mirandum est, hæc doctrina, quam „ Arcudius exagitat, nec defendere ausus Goarius, negavit, unquam Græcorum menti insedisse, suos invenit, inter nostros Latinos, „ defensores, nempe Juenin *cit. diss.* 7. *quæst.* „ 7. *cap.* 3. & Saintebeuve *de Sacram. extrem. Unct. disp.* 7. *art.* I. qui triplici argumento illam defensare conantur: Etenim, aiunt,

,, ajunt, de prædicta consuetudine, quam antiquissimam esse, nemo ambigit, nulla lis fuit Græcis intentata in Concilio Florentino, in quo ceteroqnin jussi sunt de omnibus rationem reddere, in quibus a Latinis differrent. Secundo, etsi ex Apostolo Jacobo habeamus, extremæ Unctionis Sacramento esse infirmis succurrendum, non tamen inde legitime infertur, solos infirmos esse illius capaces; quocirca Eugenius IV. in citato Decreto, non dixit: *Hoc sacramentum, nisi infirmo, dari non potest*: sed *dari non debet*: quod sane verbum merum præceptum denotat, cui contraria consuetudine potest derogari, non absolutam importat necessitatem: similiter Concilium Tridentinum decrevit, extremam Unctionem *esse infirmis exhibendam*, de quo nullus dubitat, sed non dixit *solis infirmis*, de quo est quæstio. Tertio demum, pergunt iidem Doctores, cum a Græcis Sacerdotibus sancto oleo inunguntur homines perfecta fruentes valetudine, nihil prorsus desideratur ad veram Sacramenti confectionem: siquidem a legitimo Ministro idonea, & apta adhibetur materia, debita simul pronunciatur Sacramenti forma, nec illi deest necessaria intentio, cum eam Unctionem facere intendat ad detergendas animæ sordes; quemadmodum testatur Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus *in cit. censura lib. 1. cap. 1.* scribens: *Illis vero, qui post Baptisma peccaverint, Pœnitentia, & consecrati olei Unctio conducunt. Hæc aut remissionem peccatorum largiuntur, aut sordes animæ inhærentes expurgant*.

,, V. At ejusmodi argumenta frivola sunt, nulloque labore evertuntur. Ad hoc quippe postremum, ut singula inverso ordine expendamus, respondetur, ad validam Sacramenti confectionem, satis non esse, a legitimo Ministro debitas adhiberi materiam, & formam, cum intentione illud administrandi, si desit subjectum illius recipiendi capax, quod inter Sacramenti causas merito annumeratur a Suarez *cit. tom. 4. disp. 42. in princ.* Id autem in re nostra evenire, perspicuum est, nisi illud ipsum, tamquam certum, assumatur, quod esset probandum, nimirum hoc Sacramentum etiam pro sanis fuisse institutum; sicuti assumere videntur citati Juenin, & Santebenve, qui cetera recensentes ad Sacramentum perficiendum requisita, subjecti capacitatem silentio prætereunt. Quod autem soli infirmi sint extremæ Unctionis capaces, licet clare & expresse non sit a Conciliis definitum, ex eorumdem tamen definitionibus legitime infertur: quoniam Eugenius IV. definiens, eam, *nisi infirmis, de quorum morte timetur, dari non debere*, sanos profecto exclusit: quamvis enim verbum *non debet*, possit de se merum præceptum inducere, plerumque tamen absolutam denotat necessitatem, uti observant Doctores allegati a Barbosa *tract. de usu frequent. dist. 77. num. 1.* atque in decretis dogmaticis, in quibus Sacramentorum doctrina ab Ecclesia explicatur, ut plurimum denotare necessitatem non tantum præcepti, sed etiam Sacramenti, observat Suarez *cit. disp. 43. sect. 2. num. 2.* Idem vero, quod Eugenius, sibi voluit Tridentinum, cum dixit, *esse hanc Unctionem infirmis adhibendam*: integram quippe hujusce Sacramenti *credendam, & tenendam* doctrinam nequaquam nobis tradidisset, quod ceteroqnin in fine ejusdem capitis se fecisse protestatur, si etiam non infirmis posset illa adhiberi. Accedit consensus omnium Theologorum, qui verba S. Jacobi ita sunt interpretati, ut inde plane confici existimaverint, solum infirmum esse subjectum capax extremæ Unctionis: unanimem quippe Theologorum consensum efficax esse argumentum ad Catholicum dogma stabiliendum, docet Melchior Canus *de Locis Theologicis lib. 8. cap. 2. & seq.* A silentio denique Concilii Florentini rectius deducimus, sapientissimis illis Patribus fuisse persuasum sanctam Unctionem a Græcis Sacerdotibus non adhiberi hominis bene valentibus tamquam Sacramentum, sed veluti meram cæremoniam, & sacramentalem quamdam benedictionem: Græci enim, qui de singulis suis ritibus coacti sunt rationem reddere, gravem utique reprehensionem non evasissent, si comperti fuissent hac in re a communi, & constanti Ecclesiæ Latinæ traditione, & praxi aberrare.

,, VI. Jure itaque Græcorum morem, ita explicatum, uti voluit Arcudius, gravis erroris insimulant, & damnant Theophilus Raynaudus *in heteroclitis sect. 1. punct. 12. Oper. tom. 16. pag. 164.* Gonzalez *in Cap. Quæsivit, de verb. signific. num. 2.* Tournely *de Sacram. extrem. Unct. cit. quæst. 3.* Benedictus de Gaetanis *in sæpe citata Dissertatione cap. 13. §. Exadverso*, aliique, quibus, post quæstionem sedulo examinatam, tandem adhæret Herminier *de Sacram. tom. 3. cap. 5.* Quocirca Episcopi Latini, in quorum potissimum commodum hanc materiam prolixius tractavimus, diœcesibus præsidentes, quas Fideles incolunt Græci ritus, diligenter invigilent, ne iidem in eo versentur errore, ut credant, per unctionem, de qua loquimur, Sacramentum conferri; & severe interdicant, ne ea unctio, loco satisfactionis per Confessarios imponendæ, pœnitentibus injungatur. Id illis vetitum est a nobis *in cit. nostra Constit. 57. §. 5.* ubi decrevimus: *Nulli per Sacerdotes, vel Confessarios, pro satisfactione pœnitentiæ unctio aliqua solummodo injungatur; infirmis vero, juxta verbum Jacobi Apostoli, Unctio exhibeatur extrema*.

CA-

CAPUT SEXTUM.

De eodem subjecto extremæ Unctionis, & signanter de ætate, in qua eadem pueris exhiberi potest: ubi etiam de amentibus, & furiosis: ac nonnulla de Synodis, in quibus de prædictis rebus disseritur.

„ Quod autem diximus, hoc Sacramentum „ esse pro infirmis institutum, non est „ ita accipiendum, quasi omnes omnino „ Fideles, graviter decumbentes, sint illius „ recipiendi capaces: illud siquidem alio no„ mine denegatur pueris ante usum rationis, „ etiamsi in gravi versentur vitæ discrimine, „ quia nimirum, cum nondum potuerint „ ulla, vel levi culpa fœdari, illis non con„ gruit Sacramenti forma: *Indulgeat tibi Deus* „ *quidquid deliquisti &c.* quod bene perpendit „ D. Thomas *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 2. *art.* 2. „ inquiens: *Nulli debet dari Sacramentum*, „ *cui non competit forma Sacramenti: sed forma* „ *hujus Sacramenti non competit pueris, qui* „ *non peccaverunt per visum, & auditum, ut* „ *in forma exprimitur: ergo eis non debet dari* „ *hoc Sacramentum*. Recte propterea S. Caro„ lus Borromæus in suis Instructionibus, com„ munem sequutus Theologorum doctrinam, „ statuit *part.* 4. *Act. Eccl. Mediol. pag.* 543. „ *Ministratur hoc Sacramentum extremæ Unctionis* „ *adultis periculose ægrotantibus.... at non* „ *infantibus, puerisve, qui nullum adhuc ratio*„ *nis usum habent, neque peccata admittunt*. „ Neque aliam unquam fuisse Ecclesiæ doctri„ nam, & praxim, ostendit Martene *cit. lib.* „ 1. *de antiquis Eccles. ritib. cap.* 7. *art.* 1. „ §. 2. Quamvis enim Nicolaus Cusanus *epist.* „ 3. *ad Bohemos*, & Maldonatus *de Sacram.* „ *tom.* 1. *de extrem. Unct. col.* 389. asserant, „ olim consuevisse etiam infantes infirmorum „ oleo inungi; eos tamen sine fundamento „ loquutos, affirmat Cornelius a Lapide *in* „ *comment. ad epist. S. Jacobi cap.* 5. *vers.* „ 14. atque ex iis liquet vetustis monimentis, „ quæ citatus Martene adducit: nisi forte „ Cusanus, & Maldonatus sint intelligendi de „ unctione, absque forma sacramentali, quam „ olim fuisse in usu præmonuimus.

„ II. At quæ ætas erit in pueris expectanda, „ ut censeantur hujus Sacramenti capaces? „ Certe non est expectanda ætas quatuordecim „ annorum, quam videntur exigere plures „ Synodales Constitutiones, relatæ ab eodem „ Martene, ac Provinciale Anglicanum, „ editum a Lyndewode *lib.* 1. *de sacra Un*„ *ctione*; quamquam revera, si rite expendan„ tur, tantam ætatem non absolute requirant, „ sed eos *maxime* inungendos statuant, qui „ ad eam pertigerunt: in hunc quippe modum „ loquuntur Constitutiones Odonis Episcopi „ Parisiensis *cap.* 8. Synodalia statuta Ec„ clesiæ Meldensis *cap.* 28. Nannetensis *cap.* 50. „ & citatum Provinciale Anglicanum §. *Cum* „ *magna*. Multoque minus expectanda est ætas „ octodecim annorum, quam expresse expo„ scunt cum antiquus codex manuscriptus S. „ Martini Turonensis, a Martene pariter „ prolatus, tum Fredericus Nausea Episcopus „ Viennensis *in suo Catechismo lib.* 3. *cap.* „ 107. Sed, statim ac pueri, rationis compo„ tes, judicantur doli, & culpæ capaces, si in „ gravem incidant morbum, poterunt infirmo„ rum oleo liniri: quod rectius sancitum legi„ mus inter Synodalia statuta Ecclesiarum „ Cadurcensis, Rutenensis, & Tutelensis *cap.* „ 17. *tom.* 4. *Anecdotor.* Martene, & Durand „ *col.* 714. & nuper a Cardinali de Rohan in „ Rituali Argentinensi *tit. de extrem. Unct.* §. „ 2. *pag.* 174. ubi edicitur: *Non denegetur* „ *etiam pueris, si septimum attigerint annum,* „ *nec iis, in quibus malitia supplet ætatem,* „ *etiamsi septenarii non sint*. Quamobrem minime „ approbandam censemus Synodalem Consti„ tutionem, a Germano Valente Guellio, „ Episcopo Aurelianensi, anno 1587. promul„ gatam, in qua decernitur: *Non detur hoc* „ *Sacramentum pueris, qui nondum communica*„ *verunt*: etenim quandocumque censentur ca„ paces Sacramenti Pœnitentiæ, sunt pariter „ idonei reputandi ad extremam Unctionem, „ quæ est illius complementum, quamvis „ nondum tanta polleant judicii maturitate, ut „ videantur apti ad rite participandam Eucha„ ristiam, de cujus ineffabili excellentia, & „ sanctitate, non ita facile edoceri queunt. „ Quare scite, & apposite Pastorale Mechli„ niense, apud Van-Espen *part.* 2. *tit.* 8. *cap.* „ 2. *num.* 9. postquam retulit hæc Ritualis „ Romani verba: *Non ministretur pueris rationis* „ *usum non habentibus*: addit: *Secus de pueris* „ *periculose ægrotantibus, qui peccati mortalis,* „ *ac Confessionis capaces sunt, licet sint solum* „ *octo, aut novem annorum, & quamvis nun*„ *quam communicaverint*.

„ III. Ob eamdem rationem, propter quam „ ab ejusmodi Sacramento arcentur pueri, „ quibus nondum rationis lumen effulsit, illud „ pariter denegatur perpetuo amentibus, & „ furiosis, qui nullum ab ortu lucidum „ intervallum obtinuerunt: quod expresse „ cautum est a S. Carolo Borromæo *in Actis* „ *Eccles. Mediolanen. loc. cit.* atque a Concilio „ Cameracensi anni 1586. *tit.* 12. *num.* 3. „ *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 3164. & „ communiter tradunt Doctores apud Henri„ quez *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 9. quia „ nec isti poterunt ulla gravi, aut levi culpa „ se contaminare, ad cujus abstergendas „ reliquias institutum est hoc Sacramentum. „ Quamvis enim Suarez *cit. disp.* 42. *sect.* 2. „ *num.* 8. opinetur, extremam Unctionem „ etiam illi posse conferri, qui nullum unquam „ actuale peccatum admisit, atque idcirco ea

non

„ non caruisse censeat Beatissimam Virginem ; „ id tamen de iis dumtaxat intelligendum , „ ait Tannerus *tom. 4. disp. 7. quæst. 1. dub.* „ 3. qui , quantum est ex parte sui status, „ & adepti usus rationis, peccare potuerunt, „ etsi per accidens , atque ex speciali Dei „ privilegio, nunquam re ipsa peccarint: secus „ nulla esset ratio , cur eodem Sacramento „ fraudentur infantes , quibus certe , contra S. „ Thomæ doctrinam , & communem Ecclesiæ „ praxim, illud ministrari non permittet Suarez. Quod vero speciatim attinet ad Beatissimam Virginem, res valde dubia, & controversa est , an ea , utpote omnis peccati „ expers , fuerit capax , & particeps Sacramenti extremæ Unctionis. Affirmant S. Antoninus *3. part. tit. 14. cap. 8. & 13.* Canisius „ *lib. 1. de Beata Virgine cap. 9.* Henriquez „ *de Sacram. lib. 3. cap. 11. num. 7.* & modo „ laudatus Suarez ; quia habebat potentiam , „ quam vocant *antecedente* ad peccandum , „ etsi , ob singularem Dei erga ipsam providentiam , illa potentia nunquam proditura „ erat in actum: eo plane modo, quo dicimus, „ nunquam fore, ut prædestinatus ex hac vita „ decedat cum lethalis culpæ reatu. Contra „ Victoria *in Summ. num. 222.* Vasquez *in 3. part. disp. 129. cap. 8.* & citatus Tannerus, „ Beatissimam Virginem extremæ Unctionis „ incapacem pronunciant : licet enim, inquit „ Tannerus , absolute loquendo , potuerit peccare, attamen ex privilegio, non utcumque „ eidem concesso , sed veluti consentaneo , „ & quasi debito excellentiæ , & dignitati , „ qua præstabat, Divinæ maternitatis, fuit ab „ omni peccato præservanda; ac proinde non „ potuit ullo pacto eidem aptari extremæ Unctionis forma: *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti &c.* Sed , quidquid sit de hac „ quæstione , quam Scholasticis relinquimus,

„ IV. Indubitatum sit , extremam Unctionem exhiberi non posse perpetuo amentibus, „ & furiosis. Aliud vero est de adultis , qui „ aliquando usum rationis habuerunt, & postea „ in phrenesim , aut amentiam inciderunt : „ his quippe Unctionem tribuendam , juxta „ illud Concilii Arausicani *can. 13. tom. 1.* „ Collectionis Harduini *col. 1785. Amentibus quæcumque pietatis sunt conferenda* : „ declaravit Theodulphus Episcopus Aurelianensis *in secundo Capitulari* , apud Baluzium *Miscell. tom. 7.* docetque S. Thomas „ *in 4. dist. 23. quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 3.* „ cui, teste Suarez *cit. disp. 42. sect. 1. num.* „ 6. omnes Theologi consentiunt . Necesse „ tamen est , ut cetera adsint , quæ requirit „ Navarrus *in manual. cap. 22. num. 13.* inquiens: *Cuilibet tamen ejusmodi infirmo est ministrandum , etiamsi jam sit amens , & phreneticus , si , absque irreverentia Sacramenti , id fieri possit, & potuerit ante peccare , & antequam insaniret , expresse, aut tacite petierit illud , aut , si meminisset , petiturus fuisset , nec in peccato mortali notorio insanierit.*

„ V. Porro de quolibet Fideli , de quo contrarium non constat , præsumendum est , fuisse „ hoc Sacramentum petiturum , si potuisset : „ passim siquidem videmus , extrema Unctione muniri , qui subita vi morbi oppressi, sensibus destituuntur, nec ullum Sacramenti desiderium significare valent: eorum „ quippe perspecta pietas, ac fides, non obscurum præbet argumentum desiderii , quod, „ si possent , demonstrarent. Hanc vero praxim „ approbat S. Thomas *loc. cit.* cui , præter „ Ritualia omnia , suffragantur etiam apud „ Natalem Alexandrum *de Sacram. extrem. Unct. cap. 5. regul. 16.* Concilium Parisiense „ anni 1557. & S. Carolus Borromæus *in laudatis Instructionibus pag. 543.* inquiens: „ *Infirmis , qui sana mente dum erant , illud petierunt, aut verisimile est quod petiissent , etiamsi postea in amentiam inciderint , vel ratione, sermoneve uti desierint, ministrab tur item.* Quin immo observat Suarez *cit. disp. 42. sect. 1. num. 6.* maxime oportere , ut „ prædicto ægroto , sensibus destituto, qui aliorum Sacramentorum est incapax, subveniatur „ remedio extremæ Unctionis : *Quia* (ait) „ *inter fines præcipuos hujus Sacramenti est , supplere vices Sacramenti Pœnitentiæ, quando vel illud applicari non potest, vel de facto non satis utiliter applicatum est.* Quamobrem „ plerique Theologi , inter quos Chapeaville „ *de Minist. Sacram. tempore pestis cap. 1. quæst. 12.* Layman *Theolog. moral. lib. 5. tract. 5. cap. 7.* Thomas Tamburinus *in methodo celebrandæ Missæ lib. 2. cap. 7. §. 7.* „ permittunt Sacerdoti Missam interrumpere, „ ut extremam Unctionem administret infirmo „ morti propinquo , cui nullum aliud Sacramentum potuit conferri ; quoniam in hoc „ eventu ab unica extrema Unctione potest ille, „ si sit sufficienter attritus , obtinere primam „ gratiam justificantem , qua forte indigeat ; „ atque in prædictis circumstantiis, sive primario , & per se , sive secundario , & per „ accidens , ab extrema Unctione causari „ docent Theologi in sequenti capite referendi.

CAPUT SEPTIMUM.

De tempore quo infirmis Extrema Unctio est exhibenda : & quid in Synodis , & instructionibus Episcopi de dicto tempore statuere debeant.

„ QUamquam demonstratum jam sit, extremam Unctionem solis infirmis esse conferendam, qui decessuri prudenter timentur, „ attamen dubitare quis potest , quonam infirmitatis tempore sit administranda : statina-,

,, ne, detecto gravi, in quo versantur, vitæ
,, discrimine; an potius, cum iisdem mox
,, imminet interitus? Abusus olim in pleras-
,, que irrepserat regiones, ut sancto oleo
,, tunc tantum linirentur infirmi, cum,
,, prorsus desperata salute, jam jam essent
,, extremum spiritum exhalaturi. Huic abusui
,, ansam præbuit falsa persuasio, quæ seculo
,, XIII. plurimorum invaserat animos, nempe,
,, post semel receptam extremam Unctio-
,, nem, non amplius licere conjugatis, si
,, convalescerent, ad conjugale opus reverti,
,, nullique fas esse carnes deinceps comedere,
,, nudisque pedibus incedere: quod narrant
,, Martene *sæpius rit. lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 2. §.
,, 2. & Thiers *in suo tract. de superstitione tom.*
,, 2. *cap.* 7. Quocirca plures Synodi, eodem
,, seculo XIII. celebratæ, populum de hoc
,, errore, quo a Sacramento percipiendo deterre-
,, batur, solerter dedoceri curarunt; inter
,, quas Synodus Wigorniensis, anni 1240. *cap.*
,, 19. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 337.
,, ubi statuit: *Sunt quidam, ut audivimus,*
,, *qui, post perceptionem hujusmodi Sacramenti,*
,, *sanitati pristinæ restituti, nefas reputant vel*
,, *uxores suas cognoscere, vel carnes comedere, vel*
,, *etiam aliqua ratione nudis pedibus ambulare.*
,, *Horum autem errorem, utpote doctrinæ sanæ*
,, *contrarium, exsecramur, & eos excommunica-*
,, *tionibus, & monitionibus duximus corrigen-*
,, *dos:* & Synodus Exoniensis anni 1287. *cap.*
,, 6. *tom.* 7. ejusdem Collectionis *col.* 1081.
,, inquiens: *Quoniam quidam laici imperiti,*
,, *de hoc Sacramento nequiter sentientes, illud*
,, *abhorrent in tantum, quod vix velint illud*
,, *suscipere etiam in extremis, fatue æstimantes,*
,, *post ipsius susceptionem, carnis esum, nudis*
,, *pedibus incessum, copulam carnalem etiam*
,, *cum uxore legitima, sibi fore penitus interdicta;*
,, *præcipimus parochialibus Presbyteris, ut,*
,, *ubi noverint tantam hæresim pullulare, con-*
,, *trarium prædicent.* Quibus præiverat Richar-
,, dus Episcopus Sarum in Anglia, qui in
,, suis Constitutionibus anni 1217. *cap.* 68.
,, relato in citato Provinciali Anglicano *Cap.*
,, *Cum magna, de sacra Unctione*, infirmum
,, secreto moneri jusserat, *quod post Sacramentum*
,, *susceptum licite posset reverti ad opus conju-*
,, *gale.* Prædicto errore eliminato, alia, insequenti
,, ætate, alicubi invaluit opinio, quæ Fideles
,, pariter remorabatur ab extrema Unctione
,, recipienda, nisi jam essent in ultimo agone
,, constituti: putabant quippe, per sacram Un-
,, ctionem sibi adimi testamenti factionem, hoc
,, est potestatem condendi testamenti. Hunc
,, vero errorem, præcedentis seculi initio in
,, Belgio perseverantem, proscripsit Concilium
,, Mechliniense anni 1607. *tit.* 8. *cap.* 2. *tom.*
,, 10. Collectionis Harduini *col.* 1946. inquiens:
,, *Falluntur qui existimant, suscepto hoc Sa-*
cramento, vel testamentum condi non posse,
vel spem convalescendi ob id imminui. Ideoque
,, *Pastores contrarium subinde populum doceant.*
,, *Et, si forte alicubi usu introductum sit,*
,, *ut testamentum a susceptione hujus Sacra-*
,, *menti conditum non subsistat, declarat hæc*
,, *Synodus, ejusmodi consuetudinem pro corruptela*
,, *habendam esse.*

,, II. Hac nostra ætate liberi profecto sunt
,, Fideles ab enarratis præjudiciis: & nihilomi-
,, nus humani generis hostis hanc plerisque
,, rudibus, & ignaris mentem injecit, ut
,, credant, actum esse de vita illius, qui san-
,, cto oleo est inunctus, & solum ei superesse
,, sepulcrum; ex quo fit, ut a sacra Un-
,, ctione, perinde ac ab ipsa morte, abhorreant.
,, Opportunum idcirco, & perutile erit, ut
,, Episcopus in sua Synodo, aut Synodali In-
,, structione, hunc detestandum errorem e
,, rudium hominum mente evellere satagat:
,, quod nos, pro nostro Pastorali munere,
,, præstare curavimus *in nostra Instit.* 22. Quo
,, vero facilius propositum sibi finem assequatur,
,, suæ Synodali Instructioni rationes inserat;
,, propter quas non decet ejusmodi Sacramen-
,, tum ad tempus differri, quo *jam jam anima*
,, *in primoribus labris laborat*; sicuti nobis ex-
,, probrabat impius Calvinus *lib.* 4. *Instit. cap.*
,, 19. occasionem inde arripiens nobis illudendi,
,, quia, *non infirmos*, ut ipse calumniabatur,
,, *sed semimortua cadavera pinguedine infici-*
,, *mus.* Prima autem ratio illa est, quam,
,, ad rem, de qua agimus, Fidelibus insinua-
,, ri voluit Synodus Burdigalensis, anni 1583.
,, *tit.* 13. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.*
,, 1347. Parochis præcipiens: *Curent etiam*
,, *crebris monitionibus imperitum vulgus ab*
,, *illa inani, & impia opinione abducere, qua*
,, *plerique sinistre de hujus Sacramenti virtute*
,, *sentiunt, perinde ac si mortem ægris acceleret;*
,, *cum certum sit, ex Apostoli doctrina, Deum*
,, *non animæ tantum, verum etiam corpori, si*
,, *expedierit, virtute hujus Sacramenti, salu-*
,, *tem conferre:* & nuper Cardinalis de Rohan
,, *in suo Rituali Argentinensi* §. 2. inquiens:
,, *Solantur Sacramenta, non occidunt; hoc sæpe*
,, *sæpius Pastor mentibus Fidelium inculcet.*
,, Enimvero, cum inter cæteros, quos ex-
,, trema Unctio producit effectus, causet etiam
,, corporis valetudinem, si hæc conferat ad
,, animæ salutem; quod non solum eruitur
,, ex sæpius allegatis verbis Apostoli Jacobi,
,, sed liquido constat ex Sacramentario S.
,, Gregorii Magni, ubi ad olei infirmorum
,, consecrationem hæc præscribitur Oratio:
,, *Ut tua sancta benedictione sit omni hoc unguen-*
,, *tum tangenti tutamentum mentis, & corporis,*
,, *ad evacuandos omnes dolores, omnesque in-*
,, *firmitates: omnem ægritudinem corporis:* ac
,, diserte declararunt tam Eugenius IV. in
,, citato Decreto inquiens: *Effectus est mentis*
,, *sanatio, &, in quantum autem expedit,*
,, *ipsius etiam corporis:* quam Tridentinum *ritu.*
,, *sess.* 14. *cap.* 2. ubi de effectibus hujus Sacra-
menti

menti differens, ait: *Sanitatem corporis interdum, ubi saluti animæ expedierit, (infirmus) consequitur:* idcirco ad inungendum infirmum expectanda non est ultima ejus vitæ periodus, qua extremum agat spiritum: hunc enim effectum non operatur Sacramentum per modum miraculi, quod in illis circumstantiis esset necessarium, sed virtute quadam, supernaturali quidem, sed quodammodo ordinaria, quæ causas naturales adjuvat; sicuti ratiocinatur Suarez *cit. tom.* 4. *disp.* 41. *sect.* 3. *num.* 5.

,, III. Altera ratio, qua efficacius alliciendi sunt Fideles ad extremam Unctionem celeriter petendam, & recipiendam, priusquam sensibus, & mente destituantur, desumenda est ex aliis nobilioribus effectibus, quos eadem in decumbentium anima operatur, quorum haud faciliter particeps esse potest ægrotus, jam sensibus, & rationis usu carens. Concilium Tridentinum *loc. modo cit.* extremæ Unctionis Sacramento non solam attribuit virtutem causandi corporis sanitatem, sed cæteros ejusdem effectus singulatim enumerans, hæc habet: *Res porro, & effectus hujus Sacramenti illis verbis explicatur; & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; si in peccatis sit, dimittentur ei. Res etenim hæc gratia est Spiritus Sancti, cujus unctio delicta, si qua sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit, & ægroti animam alleviat, & confirmat, magnam in eo Divinæ misericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus sublevatus, & morbi incommoda, ac labores levius fert, & tentationibus dæmonis, calcaneo insidiantis, facilius resistit, & sanitatem corporis interdum, ubi saluti animæ expedierit, consequitur.* Porro inter hos extremæ Unctionis effectus, a Tridentino enumeratos, curiose magis, quam utiliter, investigant Scholastici, quinam sit dicendus hujus Sacramenti proprius, & primarius; & in diversas scinduntur opiniones, quas supervacaneum esset hic recensere: sed legi possunt apud Suarez *cit. tom.* 4. *disp.* 41. Gregorium de Valentia *cit. disp.* 8. *quæst.* 1. *punct.* 3. Estium *in* 4. *dist.* 23. §. 4. Juenin *cit. dissert.* 7. *quæst.* 8. & Tournely *cit. tract. quæst. ultim. art.* 1. Apud omnes tamen indubitatum esse, per ejusmodi Sacramentum deleri peccata venialia, testantur Navarrus *man. cap.* 22. *num.* 13. & Suarez *cit. loc. sect.* 1. *num.* 1. & 3. Fere etiam communiter admittunt, ejusdem virtute interdum remitti peccata lethalia; cum scilicet peccator, sufficienter ceteroquin attritus, alia Sacramenta recipere nequit, aut, post illa suscepta, peccato irretitur, quod invincibiliter ignoret: quidquid sit, an in hujusmodi eventu illa remittat directe, & per se, sicuti opinatur Bellarminus *de extrem. Unct. lib. unic. cap.* 8. *§. D.* *cet aliquis*, Maldonatus *de Sacram. extrem. Unct. quæst.* 2. & Saintebeuve *de extrem. Unct. disp.* 5. *art.* 1. sive indirecte, & per accidens, uti arbitrantur Suarez *cit. loc. num.* 16. Cardinalis de Lugo *de Sacram. disp.* 9. *sect.* 1. *num.* 7. & Coninck *disp.* 19. *de extrem. Unct. dub.* 5. *num.* 19. & 20. Utramque virtutem extremæ Unctioni attribuit S. Thomas *cit. lib.* 4. *contra Gentes cap.* 73. ubi ait: *Contingit, quod homo omnium peccatorum, quæ commisit, notitiam, vel memoriam non habet, ut possit per Pœnitentiam singula expurgare; sunt etiam quotidiana peccata, sine quibus præsens vita non agitur, a quibus oportet hominem in suo exitu per hoc Sacramentum emundari:* & clarius *in supplem.* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 1. *Si invenit peccatum aliquod vel mortale, vel veniale, quoad culpam tollit ipsum, dummodo non ponatur obex ex parte recipientis.* Cui S. Thomæ doctrinæ adhæsit S. Carolus Borromæus *in Actis Eccles. Mediolanen. part.* 4. *pag.* 541. ubi, loquens de extrema Unctione, ait: *Prima igitur utilitas, & effectus hujus Sacramenti est, quod peccati reliquias tollit, tamquam complementum Sacramenti Pœnitentiæ, quæ reliquiæ peccata esse intelliguntur sive mortalia, sive venialia, quæ post alia Sacramenta remanent: potest enim fieri, ut, ignorante eo, qui commisit, vel non valente confiteri, peccatum mortale remaneat; in quo delendo, ita hoc Sacramento juvatur, ut fieri posset, eum per hoc Sacramentum salvari, qui alioqui fuisset damnatus.* Jam vero neutrum effectum potest extrema Unctio operari sine pio aliquo ipsius suscipientis actu: nec enim peccata venialia remittit absque aliqua eorumdem displicentia, nec lethalia delere valet sine eorumdem detestatione, eaque saltem imperfecta contritione, quæ est necessaria ad veniam, & justificationem assequendam in Sacramento Pœnitentiæ; quod cum communi advertit idem Suarez *num.* 22. Ejusmodi autem actus cum certe elicere nequeat, qui est sensibus, & mente jam destitutus, nisi forte eos jam antea elicuerit, utroque sane Sacramenti effectu fraudatur. Quocirca Catechismus Concilii Tridentini §. 18. *de extrem. Unct.* graviter objurgat animarum Pastores, qui se falsæ vulgi persuasioni accommodantes, tunc primum infirmum sacro oleo linire curant, cum vita, & sensibus carere incipit: *In quo tamen* (sunt verba Catechismi) *gravissime peccant, qui illud tempus ægroti ungendi observare solent, cum jam, omni salutis spe amissa, vita, & sensibus carere incipiat. Constat enim, ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam plurimum valere, si ægrotus, cum in eo adhuc integra mens, & ratio viget, fidemque, & religiosam animi voluntatem afferre potest, sacro oleo liniatur.* Idemque decernunt Concilium Mediolanen-

,, I. anni 1565. Burdigalense, & Remense ,, ejusdem anni 1583. Bituricense anni 1584. ,, & S. Carolus Borromæus in suis Instru- ,, ctionibus, apud citatum Natalem Alexandrum ,, *regul.* 14.

,, IV. Hæc exempla imitetur Episcopus, & ,, in sua Synodo omnem operam conferat, ,, ut sui diœcesani, omni, si quo sint imbuti, ,, errore abjecto, sacram Unctionem exposcant, ,, statim ac ex morbi violentia se ad interi- ,, tum vergere sentiunt, tempusque præoccu- ,, pent, quo, emota jam mente, nec Sacra- ,, menti efficaciam agnoscere, nec illud eo ,, devotionis affectu percipere valent, quem ,, ad uberem ejusdem gratiam participandam ,, requirit S. Thomas *cit. dist.* 23. *quæst.* 2. ,, *art.* 2. *quæstiunc.* 3. & 4. & *in supplem.* 3. ,, *part. quæst.* 32. *art.* 4. Cum tamen celerem ,, commendat hujus Sacramenti administratio- ,, nem, abstineat a verbis, quæ videantur ,, significare ejusdem recipiendi absolutam necessi- ,, tatem; ne secus videatur ipse quæstionem ,, dirimere hactenus indecisam, adhuc quippe ,, litigant Theologi, num Fideles periculoso ,, morbo laborantes, quique jam Pœnitentiæ ,, Sacramento sua peccata expiarunt, & Euchari- ,, stico pane sunt refecti, teneantur insuper ,, aut Divino, aut saltem Ecclesiastico præce- ,, pto, extremam Unctionem suscipere. ,, Negant quamplurimi magni nominis Theo- ,, logi, quos citant, & sequuntur Suarez *disp.* ,, 44. *sect.* 1. *num.* 4. Henriquez *de Sacram.* ,, *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 3. Estius *in* 4. *dist.* 23. ,, §. 15. Cabassutius *in theor. & prax. Juris* ,, *Canonici lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 8. & Sam- ,, bovius *cit. tract. pag.* 352. qui tamen hanc ,, addit limitationem, nisi ægrotus gravibus ,, prematur tentationibus, ad quas superandas ,, novo indigeat hujus Sacramenti munimine. ,, Contra, quemlibet, in eo statu jure tam ,, Divino, quam Ecclesiastico, obstringi ad ,, sacram recipiendam Unctionem, sentire ,, videntur Magister Sententiarum, & S. Bona- ,, ventura *in* 4. *dist.* 23. *circa textum*, Petrus ,, Sotus *lect.* 2. *de extrem. Unct.* & expresse ,, defendunt Juenin *cit. dissert.* 7. *quæst.* 9. ,, *cap.* 2. ac Tournely *cit. quæst. ult. art.* ,, 2. quibus non obscure favet Concilium Colo- ,, niense I. anni 1536. *part.* 7. *cap.* 50. *tom.* ,, 9. Collectionis Harduini *col.* 2011. ubi cum ,, dixerit: *Est autem Unctio impendenda, cum* ,, *expositione Unctionis, & mandati Apostolici,* ,, *quod sic habet: Infirmatur aliquis in vobis?* ,, *Inducat Presbyteros Ecclesiæ &c.* indicavit ,, profecto, se in hisce Apostoli verbis verum ,, præceptum agnoscere. Verum, etsi expediat, ,, ut Episcopus hanc controversiam decliner, ,, indubitanter tamen asserere poterit, non ,, posse, sine gravi culpa, ejusmodi Sacra- ,, mentum aut contemni, aut cum aliorum ,, offensione, & scandalo negligi, & præ- ,, termitti; id siquidem a nemine negari, fatetur ,, Suarez *cit. loc. num.* 5. & 6. nec præterea ,, incongruum esset addere, facile Sacramenti ,, contemptum præsumi in infirmo, qui, cum ,, vita periclitetur, extremam Unctionem, ,, sciens, & volens, petere negligit, multoque ,, magis, si eam sibi a Parocho exhibitam reci- ,, pere renuat. Propterea Synodus Coloniensis ,, II. anni 1549. *cap.* 38. *tom.* 9. Collectionis ,, Harduini *col.* 2110. idem esse rata, Sacra- ,, mentum respuere, ac contemnere: *Relatum* ,, *nobis in Concilio est, impios quosdam homi-* ,, *nes, infirmitatis suæ tempore, Unctionem* ,, *sacram respuisse, ac contempsisse:* hujuscemo- ,, di homines Ecclesiastica sepultura privandos ,, decrevit: quod recte ponderant Natalis ,, Alexander *cit. loc. regul.* 20. ac modo laudati ,, Juenin, & Tournely.

CAPUT OCTAVUM.

De ordine, quo extrema Unctio infirmis administranda est; & de reiteratione administrationis ejusdem Sacramenti.

,, SEd & illud quoque edoceri cupiunt Paro- ,, chi, quonam ordine debeant extremam ,, Unctionem infirmis administrare, ante ne, ,, an post Sanctissimi Christi Corporis Viati- ,, cum? Nemo, qui Ecclesiasticæ historiæ non ,, sit omnino imperitus, inficiabitur, usum ,, quondam fuisse, ut sacro oleo linirentur ,, infirmi post peractam quidem sacramentalem ,, Confessionem, sed priusquam Christi Corpo- ,, ris reficerentur Viatico: quod multis exem- ,, plis probat Suarez *disp.* 44. *sect.* 1. *num.* ,, 8. atque ex pluribus Ritualibus, ac Synodo- ,, rum statutis demonstrant Launojus *observar.* ,, 8. *tom.* 1. *Oper. pag.* 608. Hugo Menardus ,, *nota* 915. *in Sacramentar. S. Gregorii*, Van- ,, Espen *Jur. Eccles. univ. part.* 2. *tit.* 8. *cap.* ,, 2. *num.* 22. & *seq.* Martene *de antiq.* ,, *Eccles. ritib. lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 2. *num.* 3. ,, Saintebeuve *cit. tract. disp.* 8. *art.* 3. & ,, fuse Pouget *Institutionum Catholicarum tom.* 2. ,, *part.* 3. *sect.* 1. *cap.* 6. §. 4. Neque ad hanc ,, inducendam consuetudinem, legitimam defuis- ,, se causam, ait citatus Suarez: cum enim ,, extrema Unctio sit *perfectio, & consummatio* ,, *Pœnitentiæ*, uti communiter appellatur a Pa- ,, tribus, quæ peccatorum reliquias abstergit, ,, uti a Tridentino edocemur, non sine rationa- ,, bili causa, Pœnitentiæ conjungebatur: ut ,, per utrumque Sacramentum homo perfecte ,, expiatus, sine ulla animæ sorde cœlestem ,, panem degustaret. At nihilominus prædicta ,, consuetudo ne priscis quidem temporibus ,, fuit ubique, atque apud omnes inviolate ,, servata: alia quippe præsto sunt æque vetusta ,, Ecclesiarum statuta, sacram Unctionem ,, post Viaticum exhiberi præcipientia; nec ,, desiderantur exempla sanctorum virorum, ,, qui Viaticum extremæ Unctioni præmise- runt,

„ runt, quæ pari diligentia congesta, atque „ ingenue producta sunt a citato Martene *eodem articul.* 2. *numer.* 4. Hæc vero posterior praxis adeo postea prævaluit, ut Catechismus Concilii Tridentini, S. Carolus Borromæus in suis Instructionibus, ac innumera Ritualia, extremam Unctionem, post Viaticum, præberi decreverint; quemadmodum animadvertit Cardinalis Sanctorius *in suo Rituali pag.* 323. *Quamvis apud veteres aliquando consuetudo fuerit, ut post Pœnitentiam, & reconciliationem infirmorum, extrema primum eis Unctio, ac deinde sacra Communio exhiberetur (ut ex diversis sacris Canonibus, ac vetustis codicibus, Pontificalibus, & Ordinibus administrandorum Sacramentorum manifeste liquet); postea tamen ex generali consuetudine, quæ & hodie universaliter in Latina, & Occidentali Ecclesia viget, factum est, ut prius sacra Communio, postmodum vero extremæ Unctionis Sacramentum infirmis exhibeatur. Atque ideo & hunc ordinem hic servare oportet*. Hujus porro disciplinæ mutationis aliam æque rationabilem causam affert idem Suarez *num.* 8. quia scilicet (sunt ejus verba) Eucharistia, *ut cibus ad confortandum in via præbetur, & ideo, ut detur, non est expectandum ultimum vitæ periculum: hoc vero Sacramentum exeuntium est, quasi in ultimum subsidium institutum*.

„ II. Sed, licet res ita se habeat, aliqua „ nihilominus Ritualia collecta a Pouget *Catholic. Instit. loc. cit.* extremam Unctionem, ante Viaticum, conferri permittunt, si ægrotus, ex pio desiderio se melius ad Eucharistiam præparandi, ita secum fieri expostulet. Idem indulget etiam Cardinalis de Rohan *in suo cit. Rituali Argentinensi* §. 2. ubi hæc habet: *Si eodem tempore ægroto detur Eucharistia, & extrema Unctio, hæc ante illam dari poterit, si ita fieri postulet ægrotus: & pia illa ægrotorum postulatio hisce fulcitur momentis; quod nempe, quia effectus Unctionis extremæ abstersio est reliquiarum peccati, ipsa Unctio extrema spectari potest quasi amplior ad Eucharistiam præparatio; & quod aliunde eam ante Viaticum conferendi usus antiquus est, & probatur, licet non ubique admissus. Faciat autem super ea re Parochus, quod magis expedire videbitur pro astantium ædificatione, maxime autem pro temporis opportunitate; si enim vis morbi urgeret, Viaticum primo detur, & postea extrema Unctio ministretur*. Verum nos, quanquam hanc permissionem nequaquam improbemus; siquidem a laudato Suarez discimus, contrariam consuetudinem Ecclesiæ Romanæ, a Concilii Tridentini Catechismo pariter approbatam, non esse, sub gravi saltem obligatione, ab omnibus Christiani orbis regionibus receptam, ac præterea a Natali Alexandro *cit. loc. regul.* 21. accipimus, apud Cistercienses etiam hodie, perseverare antiquum morem sacram Unctionem præmittendi Viatico: nihilominus in locis, in quibus hic mos obsolevit, vigetque disciplina a Concilii Tridentini Catechismo præscripta, non facile permitteremus, ab hac recedi, solum ad indulgendum privatæ, & peculiari infirmi devotioni: sed potius Parochis injungeremus, ut extremam Unctionem petentibus ante Viaticum, suaderent, tutius, & utilius fore, Ecclesiæ Romanæ ritui, ac usui, a majori parte Ecclesiæ Catholicæ jam recepto, se accommodare.

„ III. Dicendum nunc restat de hujus Sacramenti iteratione. Labente seculo XI. & ineunte XII. hac nonnulli imbuti erant opinione, ut illicitum reputarent, Fidelem sancto oleo semel inunctum, unquam deinceps eodem linire: &, si vera narrarent Ciacconius, & Ughellius, eadem opinio, saltem apud aliquos, etiam seculo XV. perseverasset: ambo enim referunt, ille *tom.* 1. *in Vita Pii II. pag.* 1005. hic vero *Italiæ sacræ tom.* 2. *pag.* 553. disputatum fuisse, an summo Pontifici Pio II. graviter ægrotanti administrari posset extrema Unctio, eo quod pluribus antea annis eam recepisset Basileæ, cum peste laboraret, quæ in ea urbe grassabatur. Verum, cum hujus memorandi certe facti nulla mentio occurrat neque in Vita ejusdem Pii II. a Joanne Antonio Campano, Episcopo Aprutino, accurate descripta, neque in Commentariis Cardinalis Papiensis, qui ceteroquin quam minutissime scribit, quæ in Pii II. morte contigerunt, illud propterea aut fabulosis, aut saltem suspectis narrationibus accensemus. Opinabantur alii, extremam Unctionem posse iterum eidem conferri, modo tamen a die, qua semel inunctus fuerat, tres integri anni effluxissent. Hanc falsam persuasionem sibi induxisse Monachos Hirsaugienses, refert Auctor *Veteris Disciplinæ Monasticæ in præfat. cap.* 128. ubi, postquam antiquum exhibuit eorumdem Monachorum usum ponendi infirmum, extrema Unctione jam munitum, & cui mortis momentum instaret, *super sagum cilicinum cinere aspersum*; hæc ex Guidone Farfensi addit: *Ceterum Hirsaugienses existimabant Unctionis Sacramentum ab eodem iterari non posse, nisi effluxo triennio: hinc statuerunt, eumdem Fratrem, si mortem evaserit, post tres annos iterum perungi posse*. Censuerunt denique alii, apud Petrum Cantorem *in Summ. cap.* 132. & Durandum *lib.* 1. *Rational. Divin. Offic. cap.* 8. *num.* 25. non licere, extremam Unctionem intra ejusdem anni spatium repetere, etiamsi contingeret, quempiam in periculosum morbum iterato incidere. In hac sententia fuit ille idem anonymus Auctor codicis „ Tu-

„ Turonensis, cujus supra meminimus; ait „ quippe: *Nonnisi mense semel tantum communicet æger. Hic idem solo non bis ungatur in anno*. Neque eam seculo XVI. ab omnium „ mente deletam, colligimus ex Synodo Iprensi, „ eodem seculo labente, habita ab Episcopo „ Rithovio, in qua *tit.* 17. *cap.* 3. postquam declaratum fuit, posse extremam Unctionem, quandocumque opus fuerit, eidem „ denuo administrari, additum legimus: *Proinde consuetudinem, secundum quam non consuevit hoc Sacramentum intra annum secundo suscipi, etiamsi altera gravis obveniat infirmitas, tamquam noxiam abrogemus*. Equidem „ jamdiu antea prævalnerat, & communi usu „ recepta, atque approbata fuerat sententia, „ hujus Sacramenti iterationem permittens, „ quotiescumque Fidelis in novum incidit „ morbum, & in diversum adducitur vitæ „ discrimen. Ideo enim, uti ratiocinatur S. „ Thomas in *supplem.* 3. *part. quæst.* 33. *art.* „ 1. Sacramenta Baptismi, Confirmationis, & „ Ordinis, nequeunt, sine sacrilegio, iterari, „ quia imprimunt characterem, & producunt effectum perpetuum: *Sacramentum autem, quod habet effectum non perpetuum, potest iterari sine injuria, ut effectus deperditus iterato recuperetur. Et quia sanitas corporis, & mentis, quæ est effectus hujusmodi Sacramenti, potest amitti, postquam fuerit per Sacramentum effecta; ideo hoc Sacramentum, sine sui injuria, potest iterari*. Idem, quod „ S. Thomas, docuere Magister sententiarum „ *in* 4. *dist.* 23. Guillelmus Altissiodorensis „ *lib.* 4. *Summ. tract.* 7. *cap.* 2. S. Bonaventura „ *in* 4. *dist.* 23. *art.* 2. *quæst.* 4. ceterique „ Scholastici, quorum sententiam sua tandem „ infallibili auctoritate firmarunt Tridentini „ Patres *sect.* 14. *cap.* 3. definientes: *Quod si infirmi post susceptam hanc Unctionem convaluerint, iterum hujus Sacramenti subsidio juvari poterunt, cum in aliud simile vitæ discrimen inciderint*.

„ IV. Verum, adeo diversa sunt hominum „ ingenia, illud idem Sacramentum, quod „ plerique nunquam iterari posse affirmarunt, „ alii, etiam in eadem infirmitate sæpius „ repeti voluere: etenim in antiquo codice „ manuscripto S. Remigii, circa annum millesimum exarato, & prolato ab Hugone „ Menardo *in notis ad Sacramentar. S. Gregorii*, „ statuitur, infirmos vita periclitantes, per „ septem continuos dies & Christi Corporis „ Viatico recreandos, & sancto oleo esse „ perungendos: eumdemque ritum clarius „ adhuc, & magis aperte præscribunt Theodulphus Aurelianensis *in suo secundo Capitulari*, apud Baluzium *tom.* 7. *Miscell.* aliique „ multi antiqui libri rituales, apud Martene „ *cit. lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 2. *num.* 5. Sed usus „ postea ab universa Ecclesia receptus, a Theologis communi calculo approbatus, & Synodorum, ac Ritualium auctoritate roboratus, „ obtinuit, ut semel dumtaxat, in eadem „ infirmitate, extrema Unctio adhibeatur: una „ siquidem necessarias suppeditat vires ad „ illa incommoda evitanda, quæ morbus affert, „ quo actu æger laborat. Atque ut Theologos prætermittamus, qui innumeri sunt, „ ita servandum decernunt statuta Synodalia „ Danielis Nannetensis, Stephani Parisiensis „ Episcopi, Synodus Cameracensis anni 1586. „ *tit.* 12. *cap.* 4. Pastorale Mechliniense, „ Viennense, Lemovicense; aliaque quamplurima congesta a Launojo, *tom.* 1. *pag.* „ 552. & Van-Espen *cit. part.* 2. *tit.* 8. *cap.* 3. „ *num.* 32. & *seq.* Durante autem eadem infirmitate, si post susceptam extremam Unctionem morbus ita remittat, ut ægrotus mortis „ periculum evasisse videatur, sed, antequam „ convalescat, iterum in vitæ discrimen relabatur, etiam juxta præsentem disciplinam, „ poterit, absque scrupulo, denuo sacra Unctione muniri; quemadmodum diserte „ tradit D. Thomas *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 2. „ *art.* 4. §. *Ad secundam quæstionem*, inquiens, „ *Hoc Sacramentum non respicit tantum infirmitatem, sed etiam infirmitatis statum; quia non debet dari, nisi infirmis, qui secundum humanam æstimationem videntur morti appropinquare. Quædam ergo infirmitates non sunt diuturnæ: unde, si in eis datur hoc Sacramentum, tunc cum homo ad illum statum perveniat, quod sit in periculo mortis, non recedit a statu illo, nisi infirmitate curata; & ita iterum non debet inungi: sed, si recidivum patiatur, erit alia infirmitas, & poterit fieri alia inunctio. Quædam vero sunt ægritudines diuturnæ, ut hectica, & hydropisis, & hujusmodi: & in talibus non debet fieri inunctio, nisi quando videntur perducere ad periculum mortis: &, si homo illum articulum evadat, eadem infirmitate durante, & iterum ad similem statum per illam infirmitatem reducatur, iterum potest inungi; quia jam est quasi alius infirmitatis status, quamvis non sit alia infirmitas simpliciter*. Idem, quod a D. Thoma audivimus, decernunt Sinodus Lingonensis anni „ 1404. Senonensis anni 1524. Carnotensis anni „ 1526. apud Natalem Alexandrum *supra cit.* „ *lib.* 2. *cap.* 5. *regul.* 19. quibus consentiunt Rituale Romanum *tit. de extrema Unctione*, Rituale Cardinalis Sanctorii *pag.* „ 324. ubi legitur: *In eadem infirmitate hoc Sacramentum iterari non debet, nisi diuturna sit, & infirmus, cum visus esset melius se habere, iterum in periculum mortis incidit*: „ Rituale Argentinense *tit. de extrema Unctione* „ §. 4. ac omnia Pastoralia modo commemorata: uti videre est apud citatum Van-Espen, „ qui non inopportune Parochos monet, ne „ nimium scrupulose in hoc se gerant; sed, si „ dubitent, an revera morbi status sit mutatus, seu num idem, vel diversum sit vitæ

periculum

„ periculum, in quo ægrotus versatur, expe-
„ dire ait, ut ad Sacramenti iterationem pro-
„ pendeant, eo quod hæc iteratio conformior
„ sit veteri Ecclesiæ consuetudini, & per eam
„ novum spirituale subsidium, & levamen infirmo
„ obveniat.

CAPUT NONUM.

De cautela in constitutionibus Synodalibus adhibenda, cum in eis agitur de Sacramento Ordinis. Plura de quæstione, utrum in cujuslibet Ordinis minoris collatione verum conficiatur Sacramentum, quam nonnulli Episcopi in suis constitutionibus Synodalibus aut decidisse, aut ignorasse visi sunt.

„ Vidimus multis in Synodis, cum de sacris
„ Ordinationibus habetur sermo, gravi-
„ ter increpari, qui ad Ordines suscipiendos
„ accedere audent cum conscientia peccati
„ lethalis, eosdemque sacrilegii reos denun-
„ tiari, eo quod Ordinationis Sacramentum,
„ quod, vivorum cum sit, exigit in susci-
„ piente statum gratiæ, mortali culpa fœdati
„ participare præsumunt. Equidem ejusmodi
„ reprehensionem summopere commendamus;
„ multis quippe nominibus illicitum, & turpe
„ credimus, quempiam ullo etiam minori
„ Ordine initiari, qui gravis culpæ reatu se
„ non ignorat obstrictum: cui enim nefas non
„ videatur, inter Ecclesiæ Ministros coopta-
„ ri, sacrisque addici ministeriis, qui actu
„ est dæmonis servituti alligatus? Fatemur
„ præterea, ejusmodi hominem vix eximi posse
„ a sacrilegii reatu; tum quia pleramque,
„ post susceptum etiam minorem Ordinem, san-
„ ctissimæ Eucharistiæ fit particeps; tum quia,
„ quamvis ab hac percipienda abstineat,
„ adhuc se exponit periculo sacrilegii: quod
„ recte notavit Juenin *dissert.* 8. *quæst.* 7. *cap.*
„ 2. *in princ.* & ex mox dicendis patebit.
„ Sed non itidem approbamus adjectam objurga-
„ tionis causam, quæ displicet etiam Navar-
„ ro *manual. cap.* 22. *num.* 18. *verb. Quare*
„ *probabilis*: per eam siquidem videtur affirma-
„ ri, & pro certo haberi, in cujuslibet etiam
„ minoris Ordinis collatione verum confici
„ Sacramentum; quod tamen esse in quæstione
„ positum, ad rem monuit idem Navarrus,
„ & hic paucis exponemus.

„ II. Ordinem, seu verius sacram illam cære-
„ moniam, qua inaugurantur Ecclesiæ Ministri,
„ cujus effectus est ipse Ordo, esse verum,
„ & proprium novæ Legis Sacramentum, per-
„ fracte quidem negarunt Lutherus *in lib. de*
„ *captivit. Babylon. cap. de Ordine*, Illyricus
„ *in confess. Antuerpiensi cap.* 11. Kemnitius
„ *in* 2. *part. examinis Concilii Tridentini disp.*
„ *de Sacram. Ordin.* aliique Novatores; sed
„ omnes Orthodoxi constanter asserunt, &
„ definitum est a Tridentino *sess.* 23. *cap.* 3.
„ *Cum, Scripturæ testimonio, Apostolica tradi-*
„ *tione, & Patrum unanimi consensu perspi-*
„ *cuum sit, per sacram Ordinationem, quæ*
„ *verbis, & signis exterioribus perficitur, gra-*
„ *tiam conferri; dubitare nemo debet, Ordinem*
„ *esse vere, & proprie unum ex septem sanctæ*
„ *Ecclesiæ Sacramentis*: & *can.* 3. Novatorum
„ perstringens audaciam: *Si quis dixerit, Ordi-*
„ *nem, sive sacram Ordinationem non esse vere,*
„ *& proprie Sacramentum, a Christo Domino*
„ *institutum, vel esse figmentum quoddam huma-*
„ *num, excogitatum a viris rerum Ecclesiastica-*
„ *rum imperitis, aut esse tantum ritum quem-*
„ *dam eligendi Ministros verbi Dei, & Sacra-*
„ *mentorum, anathema sit.* Hinc omnes Theo-
„ logi inferunt, Fide Divina tenendum, saltem
„ Ordinationem Sacerdotum esse verum, &
„ proprium Sacramentum: ad veritatem enim
„ prædictæ definitionis universalis necesse
„ est, ut ea ad minimum complectatur Ordi-
„ num præstantissimum, quale est Sacerdo-
„ tium. Inter eosdem etiam communiter con-
„ venit, veram Sacramenti rationem participare
„ Episcopatum, & Diaconatum: quin im-
„ mo de Episcopatu, etiamsi ab aliquibus non
„ censeatur Ordo diversus a Sacerdotio, cujus
„ tamen, juxta omnes, est extensio, perfectio,
„ & complementum, id esse pariter de Fide,
„ affirmat Petrus Soto *in Institut. Sacerdo-*
„ *tum lect.* 4. *de Sacram. Ord.* aut saltem non
„ posse, sine periculo, & gravis erroris
„ nota, hoc tempore negari, asserunt Medina
„ *lib.* 1. *de sacrorum hominum continentia cap.*
„ 15. & Vasquez *tom.* 3. *in* 3. *part. S. Thom.*
„ *disp.* 240. *cap.* 4. *in princ.* De Diaconatu
„ vero, quamvis Bellarminus *Controv. tom.* 3.
„ *de Sacram. Ord. cap.*6. *in princ.* existimet, id
„ non esse de Fide: *Quare non potest id eviden-*
„ *ter deduci ex verbo Dei scripto, vel tra-*
„ *dito; neque extat ulla Ecclesiæ, de hac re,*
„ *expressa determinatio*: idemque asserant Domi-
„ nicus Soto in 4. *dist.* 24. *quæst.* 1. *art.* 4. &
„ Estius *eadem dist.* §. 8. *vers. Ad quæstionem*
„ *porro*: attamen ex Tridentini definitione li-
„ quido inferri autumat Vasquez *eodem tom.* 3.
„ *disp.* 238. *cap.* 2. inquiens: *Ego tamen valde*
„ *miror, viros non vulgariter doctos aut decre-*
„ *tum Concilii Tridentini sess.* 23. *can.* 6. *non*
„ *legisse, aut plane non intellexisse, ubi defi-*
„ *nitur in hunc modum: Si quis dixerit, in*
„ *Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam, Divi-*
„ *na ordinatione institutam, quæ constat ex Epi-*
„ *scopis, Presbyteris, & Ministris, anathema*
„ *sit. Ex quo canone expresse liquet, Hierar-*
„ *chiam jure Divino institutam, non solum con-*
„ *stare Episcopis, & Presbyteris, seu Sacerdoti-*
„ *bus, sed etiam Ministris. Per Ministros au-*
„ *tem, ut minimum Diaconos intelligere oportet:*
„ *cumque de ceteris inferioribus Ordinibus nemo,*
„ *etiam probabili conjectura ductus, asserere pos-*
„ *sit, canonem esse intelligendum, superest, ut*
„ *dicamus, de Diaconis non posse non intelligi.*

,, III. Consulto autem, pergit Vasquez, ,, Concilium eam vocem *Ministris* adhibuit, ut ,, Diaconos denotaret: *de reliquis autem nihil* ,, *definiret, sed scholæ disputationi relinqueret:* ,, siquidem quæstio valde admodum difficilis, ,, & implexa est, an reliqui Ordines, Diaconatu inferiores, verum sint Sacramentum. ,, Omnes veram Sacramenti rationem participare, docent S. Thom. *in* 4. *dist.* 24. *quæst.* ,, 2. *art.* 1. *quæstiunc.* 3. *&* *in supplem.* 3. *part.* ,, *quæst.* 57. *art.* 2. S. Bonaventura *in* 4. *dist.* ,, 24. *art.* 2. *quæst.* 4. Franciscus Victoria *in* ,, *Summ. de Sacram. quæst.* 226. Petrus Soto *de* ,, *Instit. Sacerdotum lect.* 4. *circa medium*, Sylvester *in Summ. verb. Ordo* 1. *quæst.* 1. *in* ,, *fin.* *&* *quæst.* 2. *in princ.* Melchior Canus ,, *de Loc. Theolog. lib.* 3. *c.* 4. Bellarminus *cit.* ,, *lib.* 1. *de Sacram. Ord. c.* 7. *&* 8. quorum ,, sententiam & communiorem, & probabiliorem vocant Gregorius de Valentia *tom.* 4. ,, *disp.* 9. *quæst.* 1. *punct.* 4. §. *Tertia opinio*, ,, Hallier *de sacris Elect. & Ordinat. part.* 2. ,, *sect.* 2. *c.* 1. *art.* 2. §. 6. *&* 7. Cabassutius ,, *in theor. & prax. Jur. Canon. lib.* 3. *c.* 16. ,, *num.* 3. Auctor Theologiæ moralis ad usum ,, Seminarii Petrocorensis *tom.* 4. *lib.* 2. *tract.* ,, 3. *c.* 2. *quæst.* 4. *&* 5. & Estius *in* 4. *dist.* ,, 24. §. 8. *vers. Alii denique*, qui etiam paulo inferius *vers. Ad quæstionem porro*, sibi videri addit, in hanc sententiam propendere ,, Concilium Florentinum, ac Tridentinum. ,, Nec præterea desunt aliquot Juris Canonici ,, Periti, quos refert Vasquez *disp.* 237. *c.* 1. ,, qui etiam primæ Clericali Tonsuræ veram ,, Sacramenti rationem adscripserint.

,, IV. Censent alii, ex Ordinibus, infra ,, Diaconatum, solum Subdiaconatum pertinere ad Sacramentum Ordinis; ceteros vero, ,, quamvis certum Ministrorum ordinem in Ecclesia constituant, ad Sacramenti tamen dignitatem non assurgere, opinantur. Ita sentiunt Michael Medina *l.* 1. *de Continent. c.* ,, 46. Vasquez *cit. disp.* 237. *cap.* 2. *&* *disp.* ,, 238. *per tot.* & Navarrus *man. c.* 22. *n.* 18. ,, *vers. Quare probabilis videtur:* in quorum ,, sententiam videtur nonnihil inclinare Cardinalis Bona *Rer. liturgic. lib.* 1. *c.* 25. ubi *n.* ,, 16. *de Subdiaconis* dubitat, an fuerint a Christo Domino instituti: *Secundus Ministrantium* ,, *locus Subdiaconorum est, quorum licet expressa* ,, *mentio in sacris litteris non reperiatur, eorum tamen institutio vel ad Christum, ut recentiores Scholastici existimant, vel ad Apostolos referenda est*: ceteros vero inferiores ,, Ordines recentioris esse instituti, non obscure affirmat, inquiens *seq. n.* 17. *Tertia classis Ministrantium Clericos minorum Ordinum* ,, *complectitur; Acolythos scilicet, Exorcistas,* ,, *Lectores, & Ostiarios: quos antiquissimos esse, & ab Apostolis, vel ab immediatis eorum* ,, *Successoribus institutos, Doctores scholastici asserunt, sed non probant*.

,, V. Alii denique omnibus Ordinibus, exceptis Presbyteratu, & Diaconatu, veram ,, Sacramenti rationem, virtutem, & excellentiam adimunt. Hanc sententiam tenuit Scholasticorum princeps Petrus Lombardus *lib.* 4. ,, *dist.* 24. quam a suis discipulis pene relictam ,, sectati postea sunt Habertus *in notis ad Pontificale Græcorum pag.* 48. Goarius *in notis* ,, *ad Euchologium pag.* 247. Morinus *de sacr.* ,, *Ordinat. exercit.* 11. *c.* 1. *n.* 3. ubi tanta firmitate huic sententiæ inhæret, ut eidem ,, neminem facile contrariare posse arbitretur: ,, *Cum ego examino, & perpendo* (ait Morinus) *antiquiorum Patrum de Subdiaconatu,* ,, *& minoribus Ordinibus testimonia, propositionem illam, qua asseritur, & Subdiaconatum,* ,, *& quatuor minores Ordines non esse Sacramenta, judico tam esse certam, & evidentem,* ,, *ut, qui ea consideraverit, ire contra vix possit*. Morino consentiunt Juenin *de Sacram.* ,, *dissert.* 9. *quæst.* 6. *c.* 1. Tournely *de Sacram. Ord. quæst.* 6. *art.* 4. *&* *art.* 5. aliique plurimi recentiores, Boucat *in Theologia Patrum tom.* 5. *dissert.* 6. *de Ordinis institutione art.* 8. ubi late ostendere conatur, ,, opinionem hanc esse valde probabilem, Vuitasse *in tractat. de Sacram. Ordinis part.* 2. ,, *quæst.* 4. *art.* 2. Habert *in Theologia dogmatica & morali tom.* 7. *de Ordine part.* 1. *c.* ,, 6. *per tot.* Herminier *in tract. de Sacramentis tom.* 3. *c.* 3. *conclus.* 3. *&* 4.

,, VI. Ideo autem Doctores in tot diversas ,, scissi sunt opiniones, quia obscura, & incerta est Ordinum, infra Diaconatum, origo, ,, a qua unice pendet quæstionis decisio: etenim, si ea referenda sit ad Christi Domini ,, institutionem, nemo audebit illis detrahere ,, Sacramenti dignitatem, cujus cetera habere ,, requisita, facile demonstrabunt: si vero adinventi, & constituti sint ab Ecclesia, non ,, poterunt sane veram participare rationem ,, Sacramenti, ad quod de novo instituendum ,, sola Ecclesiæ auctoritas non protenditur. Ahanc originem indagare est operosum, asset ,, qui vero fere impossibile. Fatentur omnes, ,, in sacris litteris nullam fieri mentionem de ,, Ordinibus Diaconatu inferioribus: sed non ,, exinde recte inferri, eos non esse a Christo Domino institutos, ajunt Auctores primæ sententiæ; potuit quippe evenire, eorumdem institutionem fuisse a Christo Domino Apostolis ore traditam; atque ita reapse evenisse, hac ratiocinatione plane ostendi opinantur. *Quod universa tenet Ecclesia,* ,, *nec Conciliis institutum, sed semper retentum* ,, *est, nonnisi auctoritate Apostolica traditum* ,, *rectissime creditur*: firmissima regula est, ,, quam nobis præbet Augustinus *lib.* 4. *contra* ,, *Donatistas cap.* 24. *num.* 31. *tom.* 9. *Oper.* ,, *col.* 140. Hanc autem regulam rei nostræ ,, convenire, est manifestum: etenim quin ullum reperiatur Concilium, in quo instituti fue-

,, rint

„ rint Ordines Diaconatu inferiores, eos nihilo-
„ minus semper, ab Ecclesiæ primordiis, in
„ Ecclesia fuisse, semperque constanter retentos,
„ scimus. Equidem, quod speciatim at-
„ tinet ad Subdiaconatum, expressam illius
„ mentionem faciunt Cyprianus *epist.* 43. Syno-
„ dus Eliberitana *can.* 30. *tom.* 1. Collectionis
„ Harduini *col.* 252. Laodicena *can.* 21. & 22.
„ *ibid. col.* 785. Athanasius *epist. ad Soli-*
„ *tarios*, & Synodus Carthaginiensis IV. anni
„ 398. *cap.* 5. *tom.* 1. Collectionis Harduini
„ *col.* 979. Quod vero ad alios pertinet mino-
„ res Ordines, idem Cyprianus *in eadem*
„ *epistola*, præter Hypodiaconum, nominat
„ Acolythum, cujus pariter meminit Augusti-
„ nus *epist.* 194. alias 104. quam se, per Albi-
„ num Acolythum, Sixto misisse significat.
„ Cyprianus itidem *epist.* 33. affirmat, Aurelium
„ Confessorem fuisse a se in Lectorem ordinatum.
„ Et Confessores ad eumdem Cyprianum scri-
„ bentes *epist.* 17. & Lectorem, & Exorcistam
„ commemorant: *Præsente* (inquiunt) *de Clero*
„ *& Exorcista, & Lectore*. Lectoris quoque
„ fit mentio in Concilio Sardicensi anni 347.
„ *can.* 13. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.*
„ 945. & Chalcedonensi *can.* 13. *tom.* 2. ejusdem
„ Collectionis *col.* 607. Narrant præterea Theo-
„ doretus *lib.* 3. *cap.* 2. Socrates *lib.* 3. *cap.*
„ 1. Julianum, ante apostasiam, fuisse Le-
„ ctorem in Ecclesia, & post apostasiam jussisse,
„ ut, ad instar Ecclesiæ Catholicæ, in tem-
„ plis Gentilium essent Lectores. Sed, quod
„ magis est, Cornelius Papa epistola ad
„ Fabium, Episcopum Antiochenum, circa
„ annum 251. exarata Romanum Clerum enu-
„ merans, omnes nominatim & majores, &
„ minores Ordines recenset, Romæ adesse
„ affirmans *num.* 3. ex recensione Coustant *col.*
„ 15. *Presbyteros quadraginta sex, Diaconos*
„ *septem, Subdiaconos septem, Acolythos duos &*
„ *quadraginta, Exorcistas autem, & Lectores,*
„ *cum Ostiariis, quinquaginta duos*. Et citata
„ Synodus Carthaginiensis IV. *can.* 5. 6. 7. 8.
„ & 9. non solum singulos prædictos Ordines
„ nominat, sed modum designat, quo eorum
„ quilibet ab Episcopo conferretur. Porro
„ recentiores hujus sententiæ patroni missa
„ faciunt antiquiora testimonia, quæ ad eam-
„ dem roborandam assertionem olim proferebán-
„ tur ex Canone Apostolorum lxix. ex Consti-
„ tutionibus Apostolicis *lib.* 3. *cap.* 11. ex
„ epistola Ignatii ad Antiochenos, ex Dionysio
„ *cap.* 3. *Eccles. Hierarch.* atque ex Synodo
„ Romana sub Sylvestro, in quibus iidem Or-
„ dines singillatim pariter enumerantur; quia
„ sciunt, ab hodiernis Criticis rejici, & sup-
„ posititia haberi: neque huisce dubiis moni-
„ mentis se indigere autumant, cum ex allatis,
„ certo genuinis, satis luculenter demonstratum
„ credant, omnes Ordines ab Apostolis ad
„ nos pervenisse. *Si enim* (concludit Melchior
„ Canus *cit. lib.* 3. *cap.* 4. ubi regulam ab

„ Augustino acceptam rei, quam versamus,
„ applicat) *consuetudinis cujusquam, diu in*
„ *tota Ecclesia observata, originem, & princi-*
„ *pium nec ad summos Pontifices, nec ad*
„ *Concilia Episcoporum referre possumus; sed ea*
„ *consuetudo ad Apostolorum usque tempora retrotra-*
„ *hitur: conficitur plane, illam ab Apostolis es-*
„ *se profectam*.

„ VII. Verum plura ad hæc reponunt Au-
„ ctores contrarii. Atque in primis, esto (in-
„ quiunt) omnium Ordinum origo ad Aposto-
„ los referatur, attamen non inde conficitur,
„ eos esse a Christo Domino, omnium Sa-
„ cramentorum novæ Legis primo, & unico
„ Auctore, institutos; ut enim ibidem fatetur
„ idem citatus Melchior Canus, ipsimet
„ Apostoli pleraque ad Ecclesiæ utilitatem consti-
„ tuere potestate quidem a Christo Domino
„ accepta, sed quæ sibi non fuerant ab eodem
„ Christo immediate tradita, quæque propte-
„ rea obnoxia fuere mutationibus, quibus certe
„ non potuerunt subesse præcepta a Christo
„ data, multoque minus Sacramenta ab
„ eodem instituta. Hujus autem secundi gene-
„ ris esse Ordines Diaconatu inferiores, etiamsi
„ Apostolis suam deberent institutionem, vel
„ ex hoc evidenter constat, quod nec semper,
„ nec ubique iidem, atque eodem numero
„ sint habiti. Etenim Ecclesia Græca, quid-
„ quid sit, an proxima ab Apostolis ætate
„ omnes habuerit minores Ordines, quod negat
„ quidem Morinus *exercit.* 14. *cap.* 1. sed
„ affirmat Schelstratus *ad Concil. Antiochen.*
„ *dissert.* 4. *cap.* 17. & pluribus probat Hallier
„ *de sacr. Elect. & Ord. part.* 2. *sect.* 1. *cap.*
„ 1. *art.* 1. §. 4. *num.* 27. nunc certe alios
„ Ordines infra Diaconatum non admittit,
„ nisi Subdiaconatum, & Lectoratum; ceteros
„ vero in suis Euchologiis, a mille, & amplius
„ annis, nunquam recensuit. Similem muta-
„ tionem factam deprædicant in Ecclesia
„ Latina, in qua ultra quatuor minores Ordi-
„ nes, quos retinemus, quondam numera-
„ batur etiam Ordo *Cantorum*, seu *Psalmista-*
„ *rum*, de quo fit expressa mentio in Concilio
„ Carthaginiensi III. anni 397. *can.* 21. *tom.*
„ 1. Collectionis Harduini *col.* 963. *Ut Cleri-*
„ *cum alienum, nisi concedente ejus Episcopo,*
„ *nemo audeat vel retinere, vel promovere in Ec-*
„ *clesia sibi credita. Clericorum autem nomen*
„ *etiam Lectores, & Psalmistæ, & Ostiarii*
„ *retinent*: & in citato Concilio Carthaginiensi
„ IV. *can.* 10. ubi specialis ritus præscribitur
„ ordinandi Psalmistam, seu Cantorem: &
„ magis diserte Isidorus Hispalensis *etymol.*
„ *lib.* 7. *cap.* 12. relat. *in Can. Cleros dist.* 21.
„ inter Ecclesiæ Ministros proprium, & distin-
„ ctum locum assignat Psalmistis: *Generaliter*
„ *Clerici nuncupantur omnes, qui in Ecclesia*
„ *Christi deserviunt, quorum gradus, & nomina*
„ *sunt hæc: Ostiarius, Psalmista, Lector,*
„ *Exorcista, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus,*

„ *Presbyter*, *Episcopus*. Præter Cantores, fuisse etiam decantant alios minores Ordines, postea obliteratos, præcipue *Fossariorum*, qui etiam *Laborantes*, & *Copiatæ* sunt appellati: *Custodum* Martyrum; & *Notariorum*. De Fossariis, quorum officium erat operam impendere in sepeliendis Fidelium corporibus, meminit Hieronymus, seu quicumque sit Auctor tractatus *de septem Ecclesiæ gradibus*, ad Rusticum Narbonensem: iidemque Clericis annumerantur in Codice Theodosiano *leg.* 15. *tit. de Episcopis lib.* 16. Custodibus Martyrum, ita dictis, quod ipsis concrederetur custodia Ecclesiarum, ubi sepulta erant Martyrum corpora, peculiarem in Ecclesia gradum attribuit Synodus, quæ dicitur Romana, sub Sylvestro Papa, ubi de iis, qui in Ecclesia militare, ac proficere desiderant, decernitur, ut in pluribus gradibus, aliquo temporum intervallo, morentur, ac quinque annis Custodes Martyrum existant, antequam ad Diaconatus, vel Presbyteratus Ordinem ascendant: quamvis enim hæc Synodus spuria habeatur, exhibet tamen disciplinam sexti seculi, quo creditur conficta. Notarios denique, qui curam habebant instrumentorum, & tabularum Ecclesiæ, peculiarem constituisse Clericorum Ordinem, colligunt ex Ennodio Ticinensi in Vita Antonii Monachi Lirinensis, quem refert a Constantino Antistite, inter Ecclesiasticos Exceptores, seu Notarios, cœlestem militiam jussum ordiri; atque ex libro Pontificali in Hadriano I. quem Notarium Regionarium, postea Subdiaconum, demum Diaconum factum, ad Pontificatum ascendisse, narrat.

„ VIII. Sed, ut, quod sentimus, aperte dicamus, nunquam Ecclesiam Latinam alios Ordines agnovisse credimus, præter eos, quos singulatim recensuit Cornelius Papa. Quia vero Clericis, aliquo ex iis Ordinibus initiatis, diversa committebantur officia, ex istorum diversitate diversam pariter sortiebantur nomenclaturam, puta Cantoris, Fossarii, Custodis Martyrum &c. quod bene ponderavit Bellarminus *de Clericis lib.* 1. *cap.* 11. & fuse probat Hallier *de sac. Elect. & Ordinat. part.* 2. *sect.* 1. *cap.* 1. *art.* 1. §. 4. Et profecto, quod Cantores, de quibus videtur esse specialis difficultas, merum haberent officium sine vero Ordine a ceteris distincto, eruitur ex ipsomet Concilio Carthaginiensi IV. *cap.* 10. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 979. in contrarium allegato: ibi enim omnium Ordinum collatio ab Episcopo dicitur facienda; Cantoris autem munus sola Presbyteri jussione suscipi, atque exerceri permittitur: *Psalmista, id est Cantor, potest absque scientia Episcopi, sola jussione Presbyteri, officium suscipere cantandi*. Ceterum, si ex diversis officiis, quibus Clerici addicebantur, & diversa, quam inde assequebantur, nominis appellatione, Ecclesiasticorum Ordinum diversitas inferretur, nimium ingens sane fuisset, apud majores nostros, minorum Ordinum numerus. Etenim in Ecclesiasticis tabulis recensentur *Catechistæ*, veluti specialem gradum in Ecclesia obtinentes; & tamen discimus a Cypriano *epist.* 24. ad hoc munus obeundum, aliquem inferioris Ordinis Clericum seligi consuevisse, quin idcirco ad novi Ordinis gradum promoveretur: *Optatum* (ait Cyprianus) *inter Lectores doctorem audientium constituimus*. *In l.* 42. *& l.* 43. *tit.* 2. *cit. lib.* 16. *Cod. Theodosiani*, commemorantur *Parabolani*, hoc est, ut *in ead. l.* 43. explicatur, homines *ad curanda debilium ægra corpora deputati*, quos e Clericorum cœtu fuisse, ibidem adnotavit Gothofredus, testaturque Baronius *ad annum* 416. quin tamen, eodem Baronio observante, nostrum, & peculiarem Clericorum Ordinem constituerent. Erant pariter Defensores pauperum, & Defensores Ecclesiarum. De illis sermo est in Concilio Carthaginiensi V. anni 401. *cap.* 9. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 988. De istis mentio fit in Concilio Chalcedonensi *can.* 23. Utrosque vero quamvis Petavius *in notis ad Epiphanium hæres.* 62. *num.* 10. inter laicos collocet, attamen Morinus *exercit.* 16. *cap.* 6. *num.* 16. ex Ecclesiasticis monumentis constare asserit, ea munera nonnisi Clericis consuevisse committi. E Clericorum insuper numero eligebantur Ecclesiarum *OEconomi*, de quibus in Concilio Ephesino *act.* 1. & in Concilio Chalcedonensi *can.* 2. *& can.* 26. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 601. *&* 611. Ex eodem designabantur *Apocrisiarii* de quibus Liberatus *Breviar. cap.* 12. Evagrius *lib.* 4. *cap.* 38. & Justinianus Imp. *Novell.* 6. *cap.* 2. quorum id erat officii, ut, tamquam Procuratores, omnes causas Ecclesiasticas, ad eos, a quibus mandatum acceperant, attinentes, in aula Imperatoris agerent. Atque, ut alios hujus generis multos prætereamus, Epiphanius *exposit. Fid. num.* 21. Ecclesiæ Ministris accenset *Hermeneutas*, seu Interpretes, quorum munus erat, ex una in aliam linguam transferre tam lectiones Scripturarum, quam conciones ab Episcopis ad populum habitas. Ejusmodi vero munus fuisse speciale, atque ab aliis distinctum, liquet ex Actis Passionis Procopii Martyris, a Valesio publicatis in notis ab Eusebium *de Martyr. Palæstin. cap.* 1. hæc de Procopio narrantibus: *Ecclesiæ tria ministeria præbebat. Unum in legendi officio; alterum in Syri interpretatione sermonis; & tertium adversus dæmones, manuum impositione*. Nisi igitur dicamus, omnia, quæ retulimus, & quamplurima similia, quæ referri possent, nomina fuisse

officio-

„ officiorum, non Ordinum, admittere cogeremur in antiqua Ecclesia Ordines fere innumeros: quod nemo facile credet. Quamobrem, „ quod ex Morino retulimus argumentum, suas „ quidem vires habet, qua parte pervetusta „ innititur consuetudine Ecclesiæ Græcæ, tres „ minores Ordines jamdiu respuentis; sed „ inefficax est quantum ad variationem, quam „ factam astruit in Ecclesia Latina, quoad eorumdem numerum. Majoris ponderis sunt alia, „ quæ ab eodem Morino, eique adstipulantibus „ Theologis proferuntur, ad suam sustentandam „ opinionem.

„ IX. Verum Sacramentum, ajunt, gratiam „ producit ex opere operato; eaque gratia „ per aliquod signum sensibile significatur: at „ in collatione quinque Ordinum inferiorum, „ nihil fit, quod gratiæ productionem arguat; non enim conferuntur per manus „ impositionem, sicuti tres Ordines supremi, „ qua gratiam significari, & causari, docet S. „ Thomas *in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 1. *art.* 1. & „ 3. *part. quæst.* 84. *art.* 4. nec Episcopus eos „ conferens dicit: *Accipe Spiritum Sanctum*: „ aut his æquivalentia verba pronunciat. „ Neque in hoc ullum intercedit, aut unquam „ intercessit discrimen inter Subdiaconatum, „ aliosque inferiores Ordines: nam laudatum „ Concilium Carthaginiense IV. postquam *can.* „ 2. 3. & 4. dixerat, Episcopum Presbyterum, & Diaconum ordinari per manuum „ impositionem, *can.* 5. expresse statuit: *Subdiaconus, cum ordinatur, quia manus impositionem non accipit, Patenam de Episcopi manu „ accipiat vacuam, & Calicem vacuum*. Sacramentarium pariter S. Gregorii, vetus Ordo „ Romanus, & hodiernum Pontificale Romanum, Subdiacono denegant manus impositionem; quin immo idem Subdiaconatus olim „ in Ecclesia Latina accensebatur minoribus „ Ordinibus, in quorum classem etiamnum „ a Græcis rejicitur: tum vero primum apud „ nos cœpit sacris annumerari, cum Urbanus „ II. in Concilio Beneventano anni 1091. *can.* „ 1. *tom.* 6. *part.* 2. Collectionis Harduini „ *col.* 1696. permisit, ut interdum, *sed „ rarissime, opportunitate exigente, & non „ sine Romani Pontificis, vel Metropolitani licentia*, Subdiaconus eligi posset in Episcopum, quem ex solo cœtu eorum, qui sunt „ in sacris constituti, assumendum, veteres „ Canones sanciverant: quod testatur Innocentius III. *in Cap. A multis, de ætat. & „ qualit. & ordin. præficiendorum: Cum hodie „ Subdiaconatus inter sacros Ordines computetur, sicut Urbanus Papa II. sub his verbis „ expressit........ Qui in sacris Ordinibus, „ Presbyteratu, Diaconatu, Subdiaconatu sunt positi*: immo observat Thomassinus *de vet. & „ nov. Eccles. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 33, „ non ab Urbano II. sed ab ipsomet Innocentio „ III. fuisse Subdiaconatum in sacros, & „ majores Ordines relatum, cum scilicet ipse „ in citata Decretali statuit, ut absque ulla „ dispensatione *Subdiaconus in Episcopum valeat „ libere eligi, sicut Diaconus, vel Sacerdos*: „ hanc vero sanctionem adscribit Urbano II. „ quia is illi præluserat, ejusque jecerat „ fundamenta, permittens ex venia, & indulgentia fieri, quod ne ex venia quidem „ antea fiebat, & postmodum Innocentius libere „ fieri permisit. Sed, sive Innocentius, sive „ Urbanus Subdiaconatum e minorum in majorum Ordinum classem evexerit, fat est, „ eum quondam locum habuisse inter minores „ Ordines, ne in re, de qua agimus, ulla inter „ eumdem, & minores Ordines ponenda sit „ differentia.

„ X. Sed quid aliunde argumenta quærimus „ (pergit Morinus) ad probandum, Subdiaconatum, eoque inferiores Ordines, non pertinere ad Hierarchiam Divina ordinatione „ institutam, cum id clare, & expresse asseruerit idem Urbanus II. *in cit. can.* 1. hisce „ verbis: *Nullus deinceps in Episcopum eligatur, nisi qui in sacris Ordinibus religiose „ vivens inventus est. Sacros autem Ordines „ dicimus Diaconatum, ac Presbyteratum. Hos „ siquidem solos primitiva legitur Ecclesia habuisse: super his solum præceptum habemus Apostoli „ &c.* Urbano concinit Gratianus, qui medio „ seculo XII. suum compilavit Decretum, „ scribens initio *dist.* 21. *Levitas ab Apostolis „ ordinatos legimus... . Subdiaconos, & Acolythos, procedente tempore, Ecclesia sibi constituit*. Ante Gratianum, & Urbanum II. „ seculi IX. initio id ipsum aperte tradiderat „ Amalarius *lib.* 2. *de Divinis Officiis cap.* 6. „ inquiens: *Primo notandum est, eos Ordines, „ qui potissimum necessarii sunt in Ecclesia, „ Apostolum Paulum denominasse, & eorum mores „ depinxisse, sine quibus non potest rite immolatio „ Altaris celebrari, scilicet sine Sacerdote, & „ Diacono..... Ceteri Ordines his adjecti sunt. „ Crescente Ecclesia, crevit Officium Ecclesiasticum: ut multitudini Ecclesiæ subveniri posset, „ adjiciuntur inferiores in adjutorio Præpositorum. Unde Ambrosius in tractatu epistolæ „ ad Timotheum: Illud vero dictis nostris „ adjici dignum est, quoniam non convenit „ demirari, si neque Subdiaconorum, neque Lectorum memoriam Apostolus fecisse videatur: „ illis etenim gradibus functionum, qui in Ecclesia necessario habentur, isti postea magis sunt „ adjecti propter utilitatem ministerii*.

„ XI. Idem affirmavit Magister sententiarum „ *cit. lib.* 4. *dist.* 24. *Canones duos tantum „ sacros Ordines appellari censent, Diaconatus „ scilicet, & Presbyteratus: quia hos solos „ primitiva Ecclesia legitur habuisse..... Subdiaconos vero, & Acolythos, procedente tempore, „ Ecclesia sibi constituit*. Et quod magis est,

 „ S. Tho-

„ S. Thomas, qui aliis in locis singulis Ordinibus veri Sacramenti, a Christo Domino instituti, excellentiam asserit, *in cap. 3. epist. 1. ad Timoth. lect. 2.* Magistrum sequutus, ait; *In primitiva Ecclesia solum erant tres Ordines..... Episcoporum, Presbyterorum, & Ministrorum; & non dividebantur per diversos gradus: sed omnia erant in uno Ordine propter paucitatem Ministrorum, & propter novitatem Ecclesiæ:* ex quo colligitur, dubiam saltem fuisse hac in re Angelici Præceptoris mentem.

„ XII. Dubii pariter & nos hæremus, nec ullam in hac difficillima controversia sententiam ferimus: ideo autem rationes attigimus, quæ in utramque partem adducuntur, & paulo prolixius illas expolivimus, quæ postremæ favent opinioni, ut videant Episcopi, non posse indubitanter sacrilegii damnari, qui cum conscientia peccati lethalis Ordines Diaconatu inferiores suscipere non reformidant. *Durum quippe videtur* (ad rem inquit Navarrus *cit. cap. 22. man. num. 18.* loquens de Ordinibus minoribus) *damnare omnes, qui accipiunt eos, non præmissa Confessione, vel saltem contritione sufficienti, quorum infinitus videtur esse numerus; quod tamen necesse esset facere, si essent Sacramenta vera, gratiam conferentia ex opere operato.* Loquitur vero Navarrus in eventu, quo conferantur extra Missarum solemnia, nec subinde debeant illis initiati sanctissimam Eucharistiam percipere; quod tamen regulariter fieri non solet, nec fortasse sine rationabili causa licet, ut paulo inferius dicetur. Quocirca Episcopus in sua Synodali Instructione, seu Edicto, tuto poterit prædictos temerarios, & pervicaces homines, hoc nomine, sacrilegos declarare, quod peccati sorde contaminati, non vereantur immaculatis Christi carnibus vesci; & solum cavere debet ab alia adducenda sacrilegii causa, quod scilicet ad Sacramentum Ordinis accedere præsumant: ne tali pacto aut controversiam ignorare, aut illam videatur decidere.

CAPUT DECIMUM.

Quod nihil in Synodo sit decernendum de trium hierarchicorum ordinum materia, & forma, insinuatur exemplo desumpto ex quadam quæstione Congregationi Concilii proposita.

„ SI Episcopus velit in sua Synodo peculiariter disserere de singulis ordinibus, quod a plerisque, ad ordinandorum instructionem, prudenter factitatum comperimus, diligenter curet, ut omnia ad amussim iis respondeant, quæ de iisdem Ordinibus a Cathechismo Romano traduntur; atque omnino declinet quæstiones in scholis agitatas, maxime circa materiam, & formam trium hierarchicorum Ordinum: ne secus in ea se conjiciat difficultatum dumeta, a quibus vix possit explicari. Quod ne perperam a nobis monitum videatur, ad rem facientem quæstionem subnectimus, de qua, priusquam huic Operi extremam manum admoveremus, fuit in sacra Congregatione Concilii disceptatum. Quidam Sacerdotio initiandus, etsi omnes consuetas manuum impositiones ab Episcopo accepisset, ad Episcopum tamen, solita Patenæ cum hostia, & Calicis cum vino instrumenta porrigentem, ad alia tunc temporis distractus, non accessit. Re postea detecta, quid facto opus esset, dubitatum, atque a sacra Congregatione petitum est. Difficultatis decisio ab illa pendebat gravissima controversia, inter Theologos agitata, circa materiam, & formam Ordinis Presbyteratus.

„ II. Antiquiores Scholastici, quos Sotus *in 4. dist. 24. quæst. 1. art. 3.* & teste Goneto *in clypeo disp. 2. art. 3.* plerique alii Thomistæ sectantur, aliam non agnoverunt Ordinationis, materiam, quam porrectionem instrumentorum, neque aliam formam, quam verba huic porrectioni adjuncta. Eorum præcipuum fundamentum situm est in Decreto ab Eugenio IV. edito in Concilio Florentino ad Armenorum instructionem, ubi, cum singulorum Ordinum materiam, & formam singillatim Eugenius recenseat, solam porrectionem instrumentorum, & quæ eam comitantur, verba commemorat; inquit enim *tom. 9.* Collectionis. Harduini *col. 440. Sextum Sacramentum est Ordinis, cujus materia est illud, per cujus traditionem confertur Ordo: sicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patenæ cum pane porrectionem; Diaconatus vero per libri Evangeliorum dationem; Subdiaconatus vero per Calicis vacui cum Patena vacua superposita traditionem: & similiter de aliis, per rerum ad ministeria sua pertinentium, assignationem. Forma Sacerdotis talis est: Accipe potestatem offerendi Sacrificium in Ecclesia pro vivis, & mortuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: & sic de aliorum Ordinum formis, prout in Pontificali Romano late continetur.* Cujus quidem Decreti auctoritate suffulti præfati Auctores, adeo tenaciter suæ opinioni adhæserunt, ut interrogati, cujusnam instrumenti traditione, Evangelicæ prædicationis initio ab Apostolis ordinarentur Diaconi, cum nondum Evangeliorum liber esset conscriptus, sine hæsitatione responderunt, ejus loco, porrectam fuisse ordinando chartam, in qua Fidei nostræ mysteria erant conscripta: quam sane ridiculam, & plane absurdam responsionem explodit Isambertus *de Sacram. Ordinis disp. 3. art. 6.*

„ III. Alii, cum ex una parte prædictum Eugenii Decretum præ oculis habuerint, atque ex alia

„ ex alia animadverterint, in sacris litteris, „ ubicumque de sacra Ordinatione fit mentio, „ non aliter eam explicari, quam per manuum „ impositionem; *Act.* enim 6. cum de constituendis Diaconis Apostoli deliberassent, „ eorumque electionem Discipulorum multitudini permisissent, septem ab huic designatis, „ *orantes, imposuerunt manus;* & *cap.* 13. de „ Ordinatione Pauli, & Barnabæ dicitur*: Tunc* „ *jejunantes, & orantes, imponentesque eis* „ *manus, dimiserunt illos:* Paulus itidem 1. *ad* „ *Thimoth.* 4. scribit: *Noli negligere gratiam,* „ *quæ data est tibi, cum impositione manuum* „ *Presbyterii*: & *epist.* 2. *ad eumd. cap.* 1.*:* „ *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ* „ *est in te, per impositionem manuum mearum:* „ ut hæc testimonia cum prædicto Decreto „ simul conciliarent, docuerunt, tam porre- „ ctionem instrumentorum, quam manuum „ impositionem, esse Episcopatus, Presbyteratus, „ & Diaconatus adæquatam materiam: formam „ vero esse verba, quæ in utraque actione „ ab Ordinante proferuntur. Ex tribus autem „ mox referendis manuum impositionibus, quæ „ adhibentur in Ordinatione Presbyteri, tertiam „ dumtaxat, quæ fit sub hac formula*: Accipe* „ *Spiritum Sanctum, quorum remiseris peccata &c.* ad Sacramenti essentiam pertinere, „ isti Auctores autumant. Ita Bellarminus „ *de Sacram. Ordin. lib. unic. cap.* 9. Maldonatus *tract. de Sacram. Ordin. quæst.* 3. *part.* 2. „ *prop.* 1. & 4. ubi hanc assertionem quoad „ manuum impositionem esse de Fide, quoad „ porrectionem instrumentorum proxime ad „ Fidem accedere ait, Vasquez *in* 3. *part. disp.* „ 239. *cap.* 2. 3. & 4. Hallier *de sacris Elect. &* „ *Ordinat. part.* 2. *sect.* 2. *cap.* 2. *art.* 1. §. 10. „ *& seq.* Estius *in* 4. *dist.* 24. §. 24. Isambertus „ *cit. loc.* Piette *de Sacram. Ord. quæst.* 9. Vanroy „ *eod. tract. cap.* 3. *quæst.* 1. Simonet. *tract.* 17. „ *de Ord. disp.* 3. *art.* 1. aliique innumeri.

„ IV. Alii demum existimant, trium Ordinum hierarchicorum, Episcopatus videlicet, „ Presbyteratus, & Diaconatus, adæquatam „ materiam, & formam, solam esse manuum „ impositionem, cum ei respondentibus verbis; „ porrectionem autem instrumentorum ritum „ censent mere accessorium, & integrantem, „ ab Ecclesia adjunctum ad majorem dumtaxat „ significationem, & expressionem collatæ „ potestatis. Quoniam vero in Ordinatione „ Presbyteri ter Episcopus manus imponit „ ordinando; primo, absolutis litaniis, una „ cum sibi astantibus Presbyteris, nihil dicens, „ secundo, immediate post primam, invocans in electum gratiam, & dona Spiritus „ Sancti; tertio, post Communionem, proferens illa verba: *Accipe Spiritum Sanctum* „ *&c.* non primam, neque tertiam, sed „ tantum secundam, cum adjunctis precibus, „ totam Sacramenti essentiam perficere, hujus „ sententiæ patroni contendunt. Non immerito „ tamen advertit mox citandus Martene, secundam manuum impositionem non differre a „ prima, sed esse illius continuationem; quod „ revera utramque inspicienti est manifestum. „ Ultro porro iidem concedunt, ceteros Ordines, Diaconatu inferiores, per solam instrumentorum traditionem conferri: quoniam, ut „ ipsi opinantur, non sunt a Christo Domino „ instituti, sed ab Ecclesia adinventi; ac proinde, cum non participent veram rationem „ Sacramenti, neque conferant gratiam ex „ opere operato, potuerunt quocumque alio „ modo ad Ecclesiæ placitum institui, & conferri. Hanc sententiam propugnant Hugo „ Menardus *in notis ad lib. Sacramentor. S.* „ *Gregorii*, Joannes Morinus *de sacr. Ordinat.* „ *part.* 3. *exercit.* 7. *cap.* 1. Martinus Becanus „ *de Sacram. Ordin. cap.* 26. *quæst.* 4. *conclus.* „ 3. Goarius *in not. ad Euchologium Græcorum* „ *pag.* 256. *num.* 11. Arcudius *Concord. lib.* 6. „ *cap.* 7. quibus in locis hi duo posteriores Doctores, non de sola Ecclesia Græca, sed etiam „ de Latina expresse loquuntur, Juenin *de* „ *Sacram. diss.* 9. *quæst.* 3. *cap.* 2. *& quæst.* 4. „ *cap.* 2. & 3. Van-Espen *Jur. Eccl. univers.* „ *part.* 2. *tit.* 9. *cap.* 1. *num.* 9. *& seq.* Martene „ *de antiqu. Eccles. ritib. lib.* 1. *cap.* 8. *art.* „ 9. *num.* 11. 16. & 18. Tournely *de Sacram.* „ *Ordin. quæst.* 3. *conclus.* 1. & 2. aliique recentiores, quibus facem prætulerant S. Bonaventura *in* 4. *dist.* 24. *part.* 2. *art.* 1. *quæst.* „ 4. & Petrus Soto *lib. de Instit. Sacerd.* „ *lect.* 5. quorum primum hanc sententiam expresse docuisse, alterum vero maxime in eam „ inclinasse, fatetur Vasquez *cit. disp.* 239. *cap.* „ 2. *num.* 5.

„ V. Duo autem sunt argumenta, quibus „ hanc assertionem nedum probari, sed evidenter demonstrari, putat Morinus. Primum „ ex eo desumitur, quod per annos ad minimum nongentos, Ordines hierarchici in universa Ecclesia collati fuerint per solam manuum impositionem, absque ullius instrumenti traditione; quod etiam Doctores contrariæ sententiæ, cum Bellarmino, & „ Hallier *cit. loc.* coguntur admittere: nulla „ quippe traditionis instrumentorum occurrit „ mentio in antiquis Ritualibus, & Sacramentariis, a Menardo, Morino, & Martene diligenter perquisitis, & prolatis: quin immo in „ supra citato Concilio Carthaginiensi IV. anni „ 398. cui Episcopi 214. inter quos Augustinus, interfuere, per hoc Subdiaconatus ab „ hierarchicis Ordinibus distinguitur, quod iste „ manuum impositione, ille vero instrumentorum porrectione conferretur, sicuti animadvertimus*:* eamdemque differentiam fieri „ legimus in antiquo Sacramentario Romano, „ edito a Cardinali Thomasio *pag.* 229. Nullam etiam instrumentorum traditionem commemorant Amalarius Fortunatus, Rabanus „ Maurus, & Walafridus Strabo, etsi de

ritibus

„ ritibus conferendi sacros Ordines fuse, atque „ ex professo agant. Alium similiter apud „ eosdem Scriptores, atque in vetustissimis libris „ Ritualibus est silentium de tertia impositione „ manuum, nunc fieri solita in Ordinatione „ Presbyteri, cum illis verbis; *Accipe Spiritum Sanctum &c.* cujus nullum inveniri monumentum illo antiquius, quod extat in Vita „ Lietberti, Episcopi Cameracensis, qui vixit „ seculo x. testatur Martene *cit. art. 9. num.* „ 12. unde infert idem Martene, hunc ritum, „ saltem quoad totam Ecclesiam Latinam, esse „ adhuc recentiorem altero porrigendi instrumenta, quem ceteroquin non ante annos 700. „ aut ad summum 800. in Ecclesiam Latinam „ invectum, ex iisdem Ritualibus plane „ constat. Quare, inquiunt laudati Doctores, „ ne alterum ex his dicamus, nimirum, aut „ mutatam fuisse Sacramentorum substantiam, „ quod erroneum, aut antiquam Ecclesiam „ caruisse vero Sacerdotio, & legitimis Ministris, „ quod aperte hæreticum foret; necessario dicendum est, etiam nunc Ordines hierarchicos sola „ manuum impositione, & quidem distincta ab „ illa tertia, quæ est recentioris ævi, conferri.

„ VI. Porro, non aliud Ecclesiam sibi voluisse, credendum est, cum prædicta additamenta sacræ Ordinationi fieri præcepit (pergunt „ iidem Doctores), quam magis diserte explicare potestatem, quæ secunda manuum „ impositione est abunde ordinato collata; „ quemadmodum, priusquam Scholasticorum „ opinio omnium menti altius insideret, fassi „ sunt Hugo a Sancto Victore *lib. 2. de Sacram.* „ *Fidei part. 3. cap. 12.* inquiens: *Accipiunt* „ *Calicem cum vino, & Patenam cum hostiis* „ *de manu Episcopi, quatenus his instrumentis* „ *potestatem se accepisse agnoscant, placabiles Deo* „ *hostias offerendi*: ac totidem fere verbis „ Petrus Lombardus *lib. 4. dist. 24. Accipiunt* „ *etiam Calicem cum hostiis, ut per hoc sciant,* „ *se accepisse potestatem, placabiles Deo hostias* „ *offerendi*: quibus consentit antiquum Pontificale Romanum Ms. bibliothecæ Colbertinæ, „ ubi legitur: *Accipiat Patenam cum oblatis,* „ *& Calicem cum vino, & ponat simul* „ *in manibus ordinati cujuslibet per se*: „ etenim, cum dicat *ordinati*, & non *ordinandi*, „ aperte denotat, ante instrumenti traditionem, absolutam, & perfectam jam esse Ordinationem.

„ VII. Alterum, nec minus validum argumentum huic sententiæ astruendæ, suppeditat „ Ecclesia Græca, quæ in sacris Ordinationibus „ perficiendis aliam non adhibuit, neque „ adhibet materiam, præter manuum impositionem; uti legere est in Græcorum Euchologio, & testatur Arcudius *cit. lib. 6. cap.* „ 2. quin tamen Ecclesia Romana ejusmodi „ Græcorum Ordinationes unquam irritas habuerit, aut ullo pacto improbaverit: immo de „ illarum validitate non solum nihil dubitatum „ fuit in Conciliis Lugdunensi, & Florentino, quibus Græci cum Latinis adfuere, „ sed nihil præterea dubitavit Clemens VIII. „ qui Russorum Episcopos, Presbyteros, & „ Diaconos, ad Catholicam unitatem admisit „ cum Ordinibus, quibus, secundum ritum „ Græcorum, insigniti fuerant in suo schismate: „ uti late prosequuntur. Natalis Alexander „ *in Theolog. dogmat. & moral. lib. 2. de* „ *Sacram. Ordin. art. 7. §. 2.* Morinus *de sacr.* „ *Ordination. part. 3. exercit. 7. cap. 1. num.* „ 8. Cabassut. *in Notit. Ecclesiast. seculi IV. in* „ *append. ad can. Concilii IV. Carthaginiensis* „ *num. 4. & 5.* Tournely *in Prælection. theolog.* „ *de Sacram. Ordin.* Cardinalis de Lugo *de* „ *Sacram. disp. 2. sect. 5. num. 85.* Cardinalis „ Albitius *de Inconst. in Fide cap. 30. sub num.* „ *374. §. Diverso autem ritu*, Verricell. *de* „ *Apostol. Mission. tit. 11. quæst. 168. sect. 3.* „ *num. 22.*

„ VIII. Hoc autem eodem argumento, e „ Græcorum more petito, Auctores, quorum „ sententiam in præsens exponimus, antevertunt fundamentum contrariæ opinionis, Eugenii Decreto subnixum: qua enim ratione, „ inquiunt, potuisset Eugenius IV. definire, „ in instrumentorum porrectione, eique respondentibus verbis, consistere essentiam sacræ „ Ordinationis, postquam in eodem Concilio „ ad communionem admiserat Episcopos, Sacerdotes, & Diaconos Græcos, sola manuum „ impositione ordinatos? Necesse est igitur „ fateri, Eugenium loquutum de materia, & „ forma integrante, & accessoria, quam „ optavit ab Armenis superaddi manuum impositioni, jamdiu ab illis adhibitæ, ut Ecclesiæ Latinæ moribus se prorsus accommodarent, ac, rituum uniformitate, firmius „ eidem adhærerent: quod bene ponderat Menardus, Becanus, & Morinus. Neque hanc explicationem respuere possunt Auctores contrarii: siquidem in eo Decreto nulla fit mentio „ tertiæ impositionis manuum, quam nihilominus ad Ordinationis Presbyteri essentiam „ pertinere, iidem affirmant: atque idcirco fateri „ coguntur, non fuisse mentem Pontificis, „ ibidem explicare, quæ Ordinationis substantiam „ perficiunt.

„ IX. Ut hæc argumenta, quibus profecto „ nimium se premi sentiunt, declinent, varia „ prædicti Doctores tentarunt effugia. Dixerunt plerique, etiam nunc in Ecclesia Latina „ Ordines hierarchicos sola conferri manuum „ impositione, quia Episcopus suis manibus „ instrumenta exhibet ordinando. At in primis, „ si porrectio instrumentorum vera esset manuum „ impositio, etiam inferiores Ordines dicerentur conferri per manuum impositionem, „ contra id, quod a Concilio Carthaginensi IV. audivimus: per manus etiam „ impositionem perficerentur Baptismus, & extrema

„ extrema Unctio, quia Ministri manibus „ baptizandi corpus abluitur, & sancto oleo „ perungitur infirmus, quod tamen nemo unquam dixit. Deinde hac responsione difficultatis „ nodus non solvitur: nam neque hodie Græci, „ neque olim Latini, in conferendis Ordinibus hierarchicis, instrumenta adhibuere: ac „ propterea alia diversa est impositio manuum, „ in quam cadit præsens controversia.

„ X. Dicunt alii, revera olim Latinos, sicuti „ nunc Græci, Ordines hierarchicos sola „ contulisse manuum impositione; & nihilominus hodie in Ecclesia Latina necessariam „ esse traditionem instrumentorum, quia Christus Dominus non istituit, neque determinavit materiam, & formam Ordinationis in „ specie infima, seu *atoma*, uti ajunt, sed „ permisit Ecclesiæ, illas pro suo libito „ determinare, justisque de causis mutare, modo „ & res, & verba semper usurpet, quæ apta „ sint ad significandum sacræ Ordinationis „ effectum. Ecclesia autem, quæ solam olim „ designaverat manuum impositionem, cum „ verbis eam comitantibus, mutatis postea rerum „ circumstantiis, illa Græcis relicta, aliam „ materiam adhibendam statuit a Latinis. „ Verum hæc doctrina duas gravissimas offendit „ difficultates. Primo quippe non satis probatur, quod Christus Dominus prædictam potestatem fecerit Ecclesiæ; immo oppositum „ videtur evinci ex Tridentino *sess.* 21. *cap.* „ 2. ubi declarat, a Christo relictam esse Ecclesiæ potestatem mutandi, quæ Sacramentorum dispensationem respiciunt, *salva illorum* „ *substantia*: mutatio vero materiæ, & formæ, „ non ad ritum, & dispensationem, sed ad „ substantiam pertinet. Deinde, data Ecclesiæ facultate, de qua est sermo, gratis „ omnino, & arbitrario fingitur, quod Ecclesia „ ea usa fuerit: dicant enim, ubi, & quando, „ quo seculo, in quo Concilio, a quo „ Pontifice facta sit ejusmodi mutatio? Enim „ vero, si Ecclesia ab Ordinationis ritu ea „ ablegasset, quæ antiquitus fiebant, cogeremur „ utique affirmare, Ordinationis materiam, „ & formam fuisse, Ecclesiæ auctoritate, mutatas, novasque antiquis subrogatas. Sed, cum „ omnia, quæ habentur in antiquis Ritualibus, „ perseverent intacta, ac sancte & integre „ etiam nunc peragantur; nemo facile credet, „ illa eadem, quæ jam pridem satis erant, „ nunc, ad Ordinis Sacramentum perficiendum, „ amplius non sufficere.

„ XI. Hæc omnia placuit hic exponere, non „ ut huic postremæ sententiæ calculum adjiceremus, sed eo tantum consilio, ut perspicuum fieret, eam quamvis habeat contra „ se universam fere aciem Scholasticorum, ab „ istorum tamen ictibus nihil sibi metuere, „ immo & sua jacula habere, quæ in eos intorqueat.

„ XII. Quare, ut ad propositum redeamus, „ cum valde incertum sit, an is, de quo „ in casu, per secundam manuum impositionem „ esset rite ordinatus, id utique faciendum „ erat, quod præscribit Gregorius IX. *in Cap.* „ *Presbyter*, *de Sacram. non iteran.* ubi in „ casu haud absimili decrevit: *Nihil esse iterandum*, *sed caute supplendum*, *quod per errorem* „ *extitit prætermissum*: quod præcipue in illo „ rerum statu servandum erat, ne Sacramentum, quod, in multorum sententia, censebatur undique perfectum, iterationis periculo „ subjiceretur; quemadmodum optime, atque „ ad rem omnino apposite adnotavit Natalis „ Alexander *Theolog. dogmat. & moral. de* „ *Sacram. Ordin. cap.* 1. *art.* 7. *in fin.* inquiens: *Unde*, *si quis horum rituum*, *qui* „ *ad materiam*, *vel formam pertinent*, *secundum* „ *varias Theologorum opiniones*, *in Ordinatione* „ *fuisset omissus*, *v. g. manuum impositio* „ *prima*, *vel adjuncta Oratio*, *aut Calicis* „ *cum vino*, *& aqua*, *& Patenæ cum hostia* „ *traditio*, *adjunctave formula verborum*, *aut* „ *unctio*, *aut denique manuum impositio postrema*, „ *vel hæc verba ipsam concomitantia*: *Accipite Spiritum Sanctum &c. supplere deberet* „ *Episcopus*, *quod in Ordinatione fuisset incaute* „ *prætermissum*, *ut colligitur ex Cap. Pastoralis*, „ *& ex Cap. Presbyter*, *extra*, *de Sacramentis* „ *non iterandis*.

„ XIII. Quia autem nonnulli non infimi „ Theologi dixerunt, impositionem manuum, „ præambulam porrectioni instrumentorum, „ simul cum hac, in unam coalescere materiam, quæ, una cum verbis ab Episcopo instrumenta exhibente prolatis, prima confertur „ Sacerdotalis potestatis pars, conficiendi nimirum Corpus Christi; idcirco sacra Congregatio, scite animadvertens, præviam illam „ manuum impositionem, jamdiu antea peractam, non posse moraliter conjungi cum „ traditione instrumentorum, quæ postmodum „ fieret, ut etiam hujus opinionis, in re „ tanti momenti, rationem aliquam haberet, „ totam Ordinationem sub conditione iterandam „ rescripsit.

CAPUT UNDECIMUM.

De protestatione in aliquas Synodos inserta, & per Archidiaconum, Episcopi nomine, ante Ordinationem repetita, per quam Episcopus Ordines collaturus protestatur, se intentionem non habere Ordinandi Irregulares, aut Canonico impedimento irretitos: & de Ordinatis ad majores ordines ab Episcopo in Missa, non ab ipso celebrata, sed a Sacerdote; de qua re in Synodo Episcopali aliquando disceptatum est.

„ IN Pontificali Romano habetur edictum, „ quo Episcopus Ordines collaturus, „ sub pœna excommunicationis præcipit, ne quis-

quisquam canonico impedimento irretitus ad Ordines suscipiendos accedere audeat. Idem solent Episcopi in suis Synodis clarius adhuc edicere, & explicare, ac præcipue solent illorum audaciam censuris compescere, qui, emendicato, & ficto patrimonii titulo, quo revera carent, ad sacros Ordines promoveri præsumunt. Hæc omnia laudabiliter fiunt, neque ulli sunt reprehensioni obnoxia. At plerique Episcopi, his diligentiis nequaquam contenti, alias ulteriores adhibent, quæ non omnibus probantur: solent quippe, priusquam sacræ Ordinationis cæremonias incipiant, per Archidiaconum, aliumve, publice denuntiare, se intentionem non habere ordinandi irregulares, censuris innodatos, carentes legitimo patrimonio, aut Beneficio, vel litteris dimissorialibus proprii Ordinarii &c. Quamquam autem præsumendum sit, unicum ejusmodi protestationis scopum esse, deterrere, qui alio ex enuntiatis vitiis laborans, ad Ordines sacrilege suscipiendos se accingit; ne enim gravis peccati reus fiat, tenetur Episcopus absolutam intentionem habere Ordinem conferendi homini præsenti, cui manus imponit, & consueta porrigit instrumenta, quemadmodum recte animadvertunt Navarrus *consil.* 5. *de tempor. Ordinat.* Gobat *Theolog. experim. tract.* 8. *num.* 316. & Cardinalis de Lugo *de Sacram. disp.* 8. *sect.* 7. *num.* 119. nihilominus tamen, cum prædictam protestationem Ordinationi præmittit, innumeris scrupulis, & animi anxietatibus occasionem præbet, & quandoque etiam probabilis, & prudens dubitatio exinde excitatur, num revera quis fuerit legitime ordinatus, eo quod aliquo ex enuntiatis impedimentis esset obstrictus. Quare, ne cum maximo totius Christianæ reipublicæ detrimento, & perturbatione, dubii, atque incerti Ministri sacris ministeriis addicantur, præstat omnino, ut Episcopus ab illa generali protestatione abstineat: quod opportune monet citatus de Lugo his verbis: *Ego quidem usum talis protestationis nullo modo probo: tum quia in ritibus Ecclesiasticis fundamentum non habet, nam, licet in Pontificalibus antiquis, & modernis apponatur formula, qua ordinandi moneantur ex parte Episcopi, ne ullus accedat irregularis, absque ætate, vel facultate legitima &c. in nullo tamen Pontificali invenitur talis protestatio de defectu intentionis.... tum etiam quia, licet existente gravissima causa, posset aliquando Episcopus habere intentionem sub conditione... Ceterum ejusmodi voluntas conditionata universalis cum omnibus haberi non potest, absque gravissimis inconvenientibus, propter dubia, quæ inde oriuntur circa valorem Ordinis.* Minus itaque decet, aliquid Synodo inseri, quod prædictam protestationem contineat, aut eidem æquivaleat: etenim, cum Synodales sanctiones sint de se stabiles, & perpetuæ; simile edictum, in Synodo promulgatum, incertos redderet etiam Ordines ab Episcopis successoribus conferendos: quamvis enim isti nihil fortasse dicant, quo significent, se non habere intentionem, quemquam initiandi, qui canonico detineatur impedimento, semper nihilominus dubitari poterit, an suam intentionem conformaverint Synodali statuto nondum revocato.

,, II. At quid faciendum, si re ipsa contingat, aliquem canonico impedimento ligatum Ordines recepisse ab Episcopo, qui eam solemnem protestationem sacræ cæremoniæ præmisit? Fuse de hac quæstione a nobis actum est *in nostro Tractatu de Sacrificio Missæ sect.* 2. §. 70. ubi ex sacræ Congregationis Concilii sententia diximus interrogandum Episcopum, si sit superstes, a quo Ordines sunt collati: & si is asserat, suam intentionem vere alligasse præmissæ protestationi, Ordinationem diximus absolute iterandam: si vero dubia, & incerta remaneat Episcopi intentio, eo quod non satis constet, qua mente eam protestationem emiserit, & an illi revera suam aptaverit intentionem, Ordinatio erit sub conditione repetenda. Quare, ad consulendum conscientiarum securitati, & quieti, omnemque dubitationem de re sane gravissima removendam, cavere uti, que debet Episcopus, ne ullus ad Ordines suscipiendos admittatur, qui, diligenti præhabita inquisitione, non fuerit dignus, & idoneus repertus, omnibusque ornatus qualitatibus, quæ a sacris canonibus requiruntur; at, in ipso actu collationis Ordinum, opus est, ut absolutam habeat intentionem initiandi omnes, & singulos, sive a se antea approbatos, sive quoquo modo intrusos, qui ad illos suscipiendos accedunt, & per consuetam materiæ exhibitionem, formæque prolationem, voti compotes fiunt: neque expedit, ut aliquid, ne ad terrorem quidem, tunc dicat, unde fas sit ejus intentionis defectum conjicere, aut leviter suspicari.

,, III. Aliam ob causam non semel dubitatum fuit de collatorum Ordinum validitate. Quidam Episcopus Græci ritus, cui, ob ingravescentem ætatem, & adversam corporis valetudinem, laboriosum erat Missam celebrare, cum esset Ordines collaturus, eam per alium Sacerdotem fieri curabat; eoque Sacrum peragente, ipse consueto ritu Ordines conferebat. Dubitatum fuit de Ordinationis ita peractæ validitate, & quid de ea sentiendum, ab Apostolica Sede quæsitum. Rei examen commissum fuit sacræ Congregationi sancti Officii, nobisque, qui ejusdem Consultoris officium tunc gerebamus, demandatum, ut in scriptis sensum nostrum panderemus. Mandato obsequentes Dissertationem elucubravimus, qua gravissimam Ordinatio-

rem,

„ nem, illicitam quidem, sed validam ostendimus. Illicita quod fuerit, saltem quoad Ordines sacros, nullo labore demonstravimus: etenim, si antiquam Ecclesiæ disciplinam respicimus, indubitatum est, primis dumtaxat exceptis temporibus, quibus ob ferventes persecutiones integrum non erat Fidelibus in unum locum congregari, Ordinationes, non alibi, nisi intra Ecclesiam fuisse celebratas: quocirca S. Gregorius Nazianzenus *carm. de vita sua*, Maximo Cynico, Constantinopolitanæ Sedis invasori, exprobravit, quod Ecclesia exclusus, in ædibus cujusdam Aulœdi fuerit ordinatus; & teste Socrate *lib.* 4. *c.* 29. Ursino pariter, seu Ursicino, contra legitimam Damasi electionem, a factiosis quibusdam in Antipapam electo, inter cetera objectabatur, quod, non in Ecclesia, sed in obscuro quodam Basilicæ Sicinii loco ordinatus esset. Intra Ecclesiam vero, non alio unquam tempore fuisse Ordines, saltem sacros, collatos, nisi cum inibi Divina celebrarentur mysteria, pluribus probat Hallier *de sacr. Elect. & Ordinat. part.* 3. *sect.* 8. *c.* 5. *art.* 1. cui assentitur etiam hæreticus Binghamus *Origin. Ecclesiast. tom.* 2. *lib.* 4. *c.* 6. §. 8. eumque morem ex Apostolica traditione derivatum colligit idem Hallier *ex Actor. c.* 13. ubi Ordinatio Sauli, & Barnabæ cum Sacrificio perfecta describitur: *Ministrantibus illis Domino, & jejunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus; Segregate mihi Saulum, & Barnabam*. Per *ministerium* enim denotari Sacrificium, per *segregationem*, collationem Episcopatus, Interpretes omnes adnotarunt. Eamdem disciplinam nobis exhibent antiqui Patres, qui Ordinationes, quas referunt, semper Sacrificii tempore peractas afferunt. Theodoretus *hist. relig. c.* 13. *tom.* 3. loquens de Ordinatione Macedonii anachoretæ, eam factam dicit, tempore *mystici Sacrificii*. Epiphanius *epist.* 51. *olim* 60. *ad Joannem Hierosolymitanum, tom.* 1. *Opr.* S. Hieronymi *col.* 241. Paulinianum fratrem Hieronymi, invitum & reluctantem, a se, sacris Mysteriis operam dante, primum in Diaconum, deinde in Presbyterum ordinatum, narrat. Synodus vero Laodicena paulo etiam accuratius tempus definit peragendæ sacræ cæremoniæ: cum enim *can.* 4. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 781. dixerit: *Quod non oporteat, Ordinationes sub conspectu audientium celebrari*: uti legit Dionysius; vel: *Non licere manus impositionem super ordinandos, præsentibus catechumenis fieri*: juxta versionem Isidori: significavit profecto, Ordinationes fieri debere tempore oblationis, cui adesse prohibebantur catechumeni, & audientes; quo nomine denotari potuit tam certus ordo catechumenorum, qui ad sermones in Ecclesia audiendos admittebantur, quam cœtus pœnitentium, quibus privilegium erat ingrediendi Ecclesiam; utrosque enim *audientes* appellatos norunt Eruditi.

„ IV. Nec solum Ordines sacros, quibus (ut superius diximus) nondum annumerabatur Subdiaconatus, sed etiam istum, ceterosque minores Ordines, intra Missarum solemnia collatos, affirmat Auctor *Constit. Apost. lib.* 8. ubi omnes exhibens ritus, quibus, tempore Collectæ, sacri Ecclesiæ Ministri inaugurabantur, modum etiam recenset ordinandi Lectorem. Neque inter majores, & minores Ordines aliud, quoad hoc, intercedebat discrimen, nisi quod illi in sanctuario ante Altare, isti vero, extra sanctuarium, & longe ab Altari conferrentur: quod testatur Amalarius *cit. lib.* 2. *de Divinis Officiis c.* 6. Eamdemque consuetudinem etiam nunc a Græcis retineri, post Morinum, observat Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom.* 2. *lib.* 1. *c.* 8. *art.* 4. §. 10. Ex hac autem consuetudine conferendi Ordines minores extra sanctuarium, & Altare, evenisse arbitramur, ut vetus Ordo Romanus, & Pontificale Romanum severe quidem interdixerint, ne Ordines sacri, inter quos etiam Subdiaconatus fuit postea cooptatus, extra Missarum solemnia conferantur: *minores vero Ordines conferendos* (uti loquitur citatus Hallier) *etiam extra ipsa, favorabiliter indulgent*. Negari tamen non potest, congruum esse, magisque conforme ritui in eodem Pontificali præscripto, ut, quantum fieri potest, etiam hodie omnes Ordines in Missa conferantur: *Quia omnes Ordines* (ut *eodem cit. cap.* 5. *art.* 1. *num.* 3. prosequitur Hallier) *ad Sacrificium Missæ, tanquam ad finem suum, & scopum referuntur: omnium ipsum consummatio, ac perfectio est ..... Consentaneum est itaque, ut coram Divinis symbolis, quæ Jesum in sacro Altari præsentem continent, Ordinationes perficiantur*.

„ V. Sed, quod de Ordinibus minoribus congruum diximus, de sacris est, ex gravi præcepto, servandum: nullus quippe a gravi culpa eximeret Episcopum, qui, contra communem Ecclesiæ morem, ritumque in Romano Pontificali præscriptum, sacrum Ordinem extra Missarum solemnia conferret. Ad sacram vero cæremoniam licite explendam, Missa, non ab alio, *sed ab eo celebrari debet* (inquit Hallier *cit. cap.* 5. *art.* 3.), *a quo Ordines sunt conferendi*: idemque adnotaverat Glossa *in Cap. Quod sicut, de elect. verb. Dividatur*; & merito, tum quia, ut eadem Glossa ibidem advertit, ita obtinuit constans, & perpetua Latinæ Ecclesiæ consuetudo, cui consonat etiam Græcorum praxis, de qua Arcudius *lib.* 6. *Concord. cap.* 2. Goarius *in notis ad EuchＯlog. Græcor. pag.* 292. & Morinus *de sacr. Ordinat. part.* 3. *exercit.* 11. *c.* 6. tum quia, nisi Missa ab eo „ fiat,

„ fiat, a quo Ordines conferuntur, *dividitur mysterium unitatis*, ut loquitur Innocentius III. „ *in cit. Cap. Quod sicut*, *de elect.* cum enim „ omnes ordinati debeant sanctissimam Eucharistiam percipere e manibus Ordinantis, quod „ ab Ecclesiæ primordiis usitatum, ac severa „ lege præscriptum, ostendit sæpius citatus „ Hallier *sect.* 8. *cap.* 11. *art.* 6. asseritque „ Auctor *Eccles. Hierarch. cap.* 6.: *Sub fine eorumdem sanctissimæ consecrationis*, *Divinissimæ Eucharistiæ Communio traditur a Pontifice*, „ *qui illos consecravit*: nisi Eucharistia ab illo „ eodem conficiatur, a quo initiatis porrigitur, „ non adeo perfecte repræsentantur unio ipsorum cum suo Præsule; quemadmodum exhibetur, cum cœlestem panem paratum, suaque consecratione in Christi Corpus conversum omnes simul accipiunt: quæ quidem ratio fortius adhuc urget, si agatur de Ordinatione Episcopi, vel Presbyteri, qui, ad eamdem Ecclesiæ unionem repræsentandam, debent idem Sacrificium cum Ordinante conficere, seu simul concelebrare. Denique tenetur sacrorum Ordinum collator Missam facere per se ipsum, ut obtemperet Pontificali „ Romano, Clementis VIII. & Urbani VIII. „ auctoritate roborato; ibi enim alius non apparet descriptus ritus conferendi sacros Ordines, nisi in Missa conferentis.

„ VI. Quare hæc, quæ adduximus, ad propositam referentes quæstionem, jure indubitatum diximus, prædictum Præsulem, qui „ Ordines etiam sacros contulerat, cum, non „ ipse, sed alter Sacrificium offerret, multis „ nominibus graviter deliquisse; sed, quod attinebat ad collatorum Ordinum validitatem, „ hanc sustineri, neque ulla probabili ratione „ posse in dubitationem adduci, affirmavimus. „ Quamvis enim inventi sint pauci aliqui Auctores, quos commemorat Hallier *cit. cap.* 5. „ *art.* 2. qui opinati sunt, Sacrificium Missæ „ esse de substantia consecrationis, seu promotionis ad sacros Ordines; attamen in primis „ nemo unquam dixit, esse de Ordinationis „ substantia Missam Pontificis ordinantis: „ deinde ea ipsa paucorum opinio jamdiu „ rejecta, & explosa fuit ab omnibus Theologis, & Canonistis, quos congerit Sanchez „ *Consil. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 4. Quocirca Hallier *cit. loc.* indubitanter habendam ait „ Ordinationem extra Missarum solemnia factam: *Adeo ut hocce tempore de ea re dubitare frivolum videatur*: *nec cum conditione repetendam eam esse sacram Ordinationem censerem*, *in qua Sacrificium Missæ defuisset*; „ *nullus enim canon legitur*, *qui ad substantiam promotionis ad sacros Ordines Sacrificium Missæ pertinere ostendat*. Minus itaque dubitandum erit de validitate Ordinis collati, non „ absolute extra Missarum solemnia, sed non „ intra Missam ab Episcopo celebratam, a quo „ fuit collatus.

„ VII. Hæc nos pro veritate tunc scripsimus, nostrumque suffragium approbatum fuit „ a Congregatione generali, anno 1715. habita coram fel. rec. Clemente XI. Cumque „ postea ad Sedem Apostolicam delatum fuerit, „ quemdam Episcopum in Hibernia sacros Ordines contulisse, cum sacra Mysteria, non „ a se, sed ab alio Sacerdote conficerentur, „ eadem controversia iterum excitata, atque ad „ novum examen in eadem Congregatione est „ adducta: & Cardinalis Petra, tunc ejusdem „ Consultor, jussus pariter sententiam suam „ proferre, a nostro sensu non recessit, Ordinumque collationem illicitam & ipse pronunciavit, validamque sustinuit; ejusque sententiam confirmavit fel. rec. Innocentius XIII. „ in Congregatione generali, habita die 5. Februarii 1722. qui simul prædictum Episcopum per Bruxellensem Internuntium serio „ moneri jussit, ut conscientiæ suæ consuleret, „ cum certe graviter in canones peccasset: „ quemadmodum legere est in ejusdem Cardinalis Petra *Comment. ad Constitut. Apostolic.* „ *tom.* 5. *pag.* 288.

„ VIII. Neque hæc extra propositum dicta „ censeantur: scimus quippe, non multis antea „ annis in quadam Synodo disceptatum, an a „ sacrorum Ordinum exercitio forent arcendi, „ qui a finitimo Episcopo illos receperant tempore Sacrificii ab alio Sacerdote oblati. Quapropter a nostro instituto minime alienum „ judicavimus, hujus controversiæ decisionem „ referre, ut, si in posterum contingat, in aliqua Synodo eamdem refricari, sciat Episcopus, quid sit deliberandum.

CAPUT DUODECIMUM.

Ad demonstrandum, quam circumspecte sit in Synodo loquendum de Ministro Sacramenti Matrimonii, nonnulla præmittuntur respicientia Concilii Tridentini decretum, quo irrita fiunt Matrimonia clandestina.

„ HAudquaquam satis explicare possumus, „ quantum intersit, ne in Episcopales Synodos ullum obrepat verbum, quo videatur „ aliqua approbari opinio, inter Catholicos „ controversa: quamvis enim illud fortasse ex „ Episcopi, seu potius Scriptoris calamo, oscitanter excidat, statim nihilominus Auctores „ stantes pro ea sententia, sibi adstipulari decantant Synodorum auctoritatem, quam omnes jure meritoque plurimi faciunt, privatorumque Doctorum placitis anteponunt. „ Rem enarrabimus, e qua vel sola apparebit, „ quanta circumspectione opus sit in concinnandis Synodalibus decretis, ne in ullam defecti valeant de re aliqua dissidentium Theologorum partem.

„ II. Concilium Tridentinum *sess.* 24. *de reform.*

„ *form. matrimonii cap.* 1. irrita esse decrevit „ matrimonia, quæ aliter deinceps contraherentur, *quam præsente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus testibus*: simulque statuit, „ *ut hujusmodi decretum in unaquaque Parochia suum robur post triginta dies habere incipiat a die primæ publicationis, in eadem Parochia factæ, numerandos*. Absoluto, atque ab Apostolica Sede confirmato Concilio Tridentino, „ quamplurimi Episcopi suas coegerunt Synodos, in quibus prædicti decreti promulgationem, uti par erat, urgentes, per singulas „ Parochias, populo denuntiari jusserunt, firmitate caritura quælibet conjugia in postremum contrahenda, nisi fuerint celebrata *coram legitimo Ministro*. Equidem nobis persuasum est, hanc unam ob causam ab hisce Synodis Parochum appellari legitimum „ matrimonii Ministrum, quia scilicet ipse est publicus Minister, cui soli Ecclesia auctoritatem tribuit, sua præsentia roborandi matrimonii contractum, eique vires „ & firmitatem adjiciendi: at nihilominus plures Doctores, præcipue Serry *in præfat. ad nov. edit. Operum* Melchioris Cani *cap. 7. §. Novam*, ejusmodi loqunitionibus a Synodis inconsiderate, ut nos opinamur, usurpatis, atque a se diligenter collectis, usi sunt ad probandum, etiam ex Synodorum sententia, Sacerdotem esse verum, & proprium Sacramenti matrimonii Ministrum; quod proinde, nisi „ fuerit Sacerdotali benedictione sacratum, neque gratiam conferre, neque ulla ratione ad „ Sacramenti dignitatem pertingere, iidem „ Auctores defendunt. Verum, quot, & quantis difficultatibus hæc opinio sit obnoxia, „ quotque habeat contradictores, necessarium „ ducimus hic exponere, ut deinceps cautiores „ fiant Episcopi in suis conscribendis decretis, „ atque ut actori de matrimonio, a prædicta, „ plerisque Theologis invisa, loquendi formula „ abstineant.

„ III. Fidelium matrimonium a Deo in officium naturæ ab initio institutum, fuisse postea a Christo Domino elevatum ad dignitatem veri & proprii Sacramenti novæ legis, „ causantis gratiam ex opere operato, veritas „ Catholica est, definita ab Eugenio IV. in „ Decreto pro Armenis §. *Septimum*, atque a „ Tridentino *cit. sess.* 24. *de reform. Matrim. cap.* 1. quam a Lutheri, Calvini, aliorumque hæreticorum telis vindicat Bellarminus „ *de Sacram. matrim. lib. unic.* Quamobrem, „ quo religiosius Fideles matrimonium celebrarent, quod *magnum esse Sacramentum, in Christo, & in Ecclesia*, prædicaverat Apostolus *ad Ephes.* 5. ab Ecclesiæ primordiis cautum est, ne aliter illud inirent, quam coram Sacerdote, cujus benedictione quodammodo obsignaretur. Hujus disciplinæ testimonium nobis perhibent antiquissimi Patres.

„ Etenim S. Ignatius *epist. ad Polycarpum num.* „ 5. ex recensione Cotelerii *tom.* 2. *pag.* 41. „ ait: *Decet vero, ut sponsi, & sponsæ de sententia Episcopi conjugium faciant, quo nuptiæ sint secundum Dominum, & non secundum cupiditatem. Omnia ad honorem Dei fiant*: & juxta aliam editionem: *Decet vero, ut mariti, & maritæ cum Episcopi arbitrio conjugium faciant, quo nuptiæ juxta Dominum sint, non autem juxta cupiditatem*. Tertullianus *lib.* 2. *ad Uxorem cap.* 8. *edit. Paris. an.* 1634. *pag.* 191. scribit: *Unde sufficiamus ad enarrandam felicitatem ejus matrimonii, quod Ecclesia conciliat, & confirmat oblatio, & obsignat benedictio*: & *lib. de pudicitia, ejusdem edit. pag.* 718. & *in Pamelii edit. cap.* 4. *Ideo penes nos occultæ quoque conjunctiones, id est non prius apud Ecclesiam professæ, juxta mœchiam, & fornicationem judicari periclitantur &c.* Ad quem locum Rigaltius *in notis pag.* 114. animadvertit, iis „ verbis a Tertulliano prolatis: *Non prius apud Ecclesiam professæ*: indicari conjugia, in quibus non fuerat servata consuetudo, qua solebant Fideles conjugandi per Presbyteros Ecclesiæ offerri, *ut communibus votis conjugia benedicerentur*: quam quidem consuetudinem „ firmavit Concilium Carthaginense IV. *can.* 13. „ relat. a Gratiano *Can.* 5. 30. *quæst.* 5. *Sponsus, & sponsa, cum benedicendi sunt a Sacerdote, a parentibus suis, vel a paranymphis offerantur*. Ad eumdem vero morem allusit „ Synesius Cyrenensis, qui floruit initio seculi „ V. *epist.* 105. ad Evoptium, fratrem, & successorem suum in Metropolitana Sede Ptolemaidis in Lybia Pentapolitana, cum scripsit „ *pag.* 248. ex recensione Petavii: *Mihi & Deus ipse, & lex, & sacra Theophyli* (Patriarchæ Alexandrini) *manus uxorem dedit*: „ ut enim opportune observavit Christianus Lupus *in schol. & not. ad canones octavæ Synodi tom.* 2. *pag.* 1421. hæc S. Synesii verba: *Mihi sacra Theophyli &c. ostendunt, Fidelium nuptias palam in Ecclesia fuisse semper ab Episcopo, aut Presbytero benedictas, & sanctificatas*. Demum in Capitularibus Regum Francorum *lib.* 7. *cap.* 179. *tom.* 1. *col.* „ 1062. ex recensione Baluzii, hæc in nuptiis „ præscribuntur servanda: *Prius conveniendus est Sacerdos, in cujus Parochia nuptiæ fieri debent in Ecclesia coram populo; & ibi inquirere una cum populo ipse Sacerdos debet, si ejus propinqua sit, an non, aut alterius uxor, vel sponsa, vel adultera: & si licita, & honesta omnia pariter invenerit, tunc per consilium, & benedictionem Sacerdotis, & consultu aliorum bonorum hominum, eam sponsare, & legitime dotare debet*.

„ IV. Hæc, aliaque hujus generis multa, a „ viris eruditis congesta, probant quidem, semper ab Ecclesia vetita clandestina conjugia; „ sed, num ante Tridentinum fuerint insu-

„ per

„ per ullo unquam tempore etiam irrita, quæstio est, de qua secum contenderunt ejusdem „ Concilii Tridentini Patres; uti videre est „ apud Cardinalem Pallavicinum *in hist. Triden. lib.* 22. *cap.* 4. Etenim, cum plerique „ Patrum abnuerent enuntiato decreto *cap.* 1. *sess.* 24. eo quod absonum reputarent, tunc „ primum irrita decerni matrimonia, aliter „ quam coram Parocho celebrata, quæ etsi „ semper Ecclesia esset detestata, nunquam tamen antea firmitate carere voluerat; alii, „ qui pro decreto stabant, illis opposuerunt „ modo a nobis allegatas vetustissimas Ecclesiæ „ sanctiones, quibus Sacerdotalem benedictionem præscriptam contendebant non solum ad „ cohonestanda, verum etiam ad firmanda Christianorum conjugia: idque adhuc clarius colligi ajebant ex decreto, Evaristo Papæ adscripto, & relato *in Can. Aliter*, 30. *quæst.* 5. ubi habetur: *Aliter legitimum non fit conjugium, nisi ab his, qui super ipsam fœminam dominationem habere videntur..... uxor petatur..... & suo tempore sacerdotaliter, ut mos est, cum precibus, & oblationibus a Sacerdote benedicatur..... Ita peracta, legitima scitote esse connubia: aliter vero præsumpta, non conjugia, sed adulteria, vel contubernia, vel stupra, aut fornicationes.* Aliud „ addere poterant, & fortasse addiderunt, indubitatum testimonium Nicolai I. qui, cum „ rescivisset, Lotharium, Imperatoris Lotharii filium, & Caroli Calvi Regis Francorum „ nepotem, repudiata priore uxore Teuthberga, cui perpetrati incestus cum Huberto fratre suo crimen affinxerat, aliam duxisse nomine Waldradam, seu Gualdradam, quam „ tamen, ad suum excusandum flagitium, ante Teuthbergam, a se ductam affirmabat, „ Concilium Metis celebrandum induxit, fuisque Apostolicis Legatis, Radoaldo Portuensi, & Joanni Ficolensi Episcopis, illuc missis, ut hac causa judicarent, præcepit, ut „ diligenter investigarent, an revera Lotharius, „ priusquam conjugali fœdere se devinciret „ Teuthbergæ, matrimonium celebrasset cum „ Gualdrada *coram testibus, secundum legem, & ritum, quo nuptiæ celebrari solent. Si vero* (ait *in Can. Lotharius*, 31. *quæst.* 2.) *minime probatum fuerit, Gualdradam fuisse uxorem legitimam, neque nuptiis secundum morem celebratis, per benedictionem scilicet Sacerdotis, filio nostro Lothario extitisse conjunctam; suggerite illi, ut non moleste ferat, legitimam sibi (si ipsa innocens apparuerit) reconciliari uxorem.* Hinc enim videtur evidenter inferri, medio seculo IX. quo Nicolaus „ I. universalem regebat Ecclesiam, ratas non „ fuisse Christianorum nuptias, nisi essent *secundum morem celebratæ per Sacerdotalem benedictionem*, uti ajebat Nicolaus. Ex quibus „ omnibus prædicti Tridentini Patres, qui decretum urgebant, quo irrita fierent matrimonia clandestina, nihil per illud novi decerni, concludebant, sed antiquas tantum „ Ecclesiæ leges instaurari, quas, aliquot dumtaxat ante Tridentinum seculis, sola contraria consuetudo abrogaverat.

„ V. Verum alii Theologi, & Patres, qui „ decreto obsistebant, non satis constare affirmabant, Sacerdotalem benedictionem fuisse ullo „ unquam tempore necessariam ad vires impertiendas Christianorum connubiis. Ad Tertullianum enim quod attinet, aliosque Patres, & Canones, eumdem in modum loquentes, eos commode intelligi, ajebant, de „ sola necessitate præcepti, quo cogebantur Fideles suas nuptias celebrare coram sacro Ecclesiæ Ministro, cujus benedictione uberiorem assequerentur sanctitatem. Siquidem Siricius Papa *epist. ad Himerium, Episcopum Tarraconensem, cap.* 4. Sacerdotali benedictione obsignari voluit etiam sponsalia de futuro, scribens: *De conjugali autem violatione requisisti, si desponsatam alii puellam alter in matrimonium possit accipere. Hoc ne fiat, modis omnibus inhibemus: quia illa benedictio, quam nupturæ Sacerdos imponit, apud Fideles cujusdam sacrilegii instar est, si ulla trasgressione violetur.* Hic quippe sermonem esse de „ sponsalibus de futuro, non dubitat Coustant „ *in notis ad epist. Pontif. tom.* 1. *col.* 628. inquiens: *Obvius verborum Siricii sensus postulat, ut ea potius de prima desponsationis fide, qua etiam Virginem conjugem vocari Patres ex Evangelio probant, interpretemur.* „ Nec tamen inde conficitur, etiam promissionem matrimonii inanem fuisse sine Sacerdotis benedictione. Ad Canonem porro Evaristi, de quo specialis erat, & nunc quoque „ est difficultas, non quod genuinus credatur „ Evaristi fœtus, sed quia (uti alias diximus „ de similibus epistolis decretalibus ab Isidoro „ productis) præsumitur fabricatus ad normam disciplinæ, quæ in Ecclesia vigebat in „ fine octavi, aut initio noni seculi; Ad Canonem (inquam) Evaristi reponebant, si „ ille accipiendus esset, sicuti verba sonant, „ non sola Sacerdotis benedictio, verum etiam „ alia quamplurima, ibidem enumerata, fuissent de forma conjugalis contractus; quod „ tamen nemo unus asseruit: ait quippe Pseudo-Evaristus: *Aliter legitimum non fit conjugium, nisi ab his, qui super ipsam fœminam dominationem habere videntur, & a quibus custoditur, uxor petatur, & a parentibus, & propinquioribus sponsetur, & legibus dotetur, & suo tempore sacerdotaliter, ut mos est, cum precibus, & oblationibus a Sacerdote benedicatur, & a paranymphis, ut consuetudo docet, custodita, & sociata, a proximis congruo tempore petita, legibus detur, ac solemniter accipiatur, & biduo, vel triduo orationibus vacent, & castitatem custodiant. Ita peracta, legitima scitote esse connubia;*

„ ali-

,, *aliter vero præsumpta*, *non conjugia*, *seu adulteria* &c. Ne itaque tot conditiones ad
,, matrimonii validitatem unquam ab Ecclesia
,, requisitas putemus, necesse est ita Pseudo-
,, Evaristum explicare, ut illis verbis: *Aliter*
,, *legitimum non fit conjugium*: solum signifi-
,, care voluerit, aliter non fieri *licite*, omni-
,, busque servatis ritibus, atque solemnitatibus
,, a legibus præscriptis. Aliter porro facta conu-
,, jugia, appellanda dixit *adulteria*, & *contubernia*; quia, uti ibidem adnotavit Glossa
,, *verb. Contubernia*, matrimonia clandestina oc-
,, casionem, & securitatem præbent alia postea
,, ineundi, in foro quidem externo legitima,
,, sed quæ vere, & coram Deo sunt adulte-
,, ria, & contubernia. Ceterum ipsemet Ca-
,, nonis Auctor ratas, etsi legitimæ non essent,
,, reputavit nuptias, sine prædictis solemnita-
,, tibus celebratas: postquam enim dixerat,
,, aliter inita conjugia esse adulteria, contuber-
,, nia &c. hanc statim limitationem apposuit:
,, *nisi voluntas propria suffragaverit*, & *vota*
,, *succurrerint legitima*: quam limitationem op-
,, portune ponderavit, ac Tridentinis Patri-
,, bus, de allegati Canonis sensu inter se dis-
,, putantibus, considerandam proposuit Dida-
,, cus Laynez, uti idem Pallavicinus refert *cit.*
,, *cap. 22. num. 25.* Et sane, quamquam hodie
,, nomine matrimonii legitimi, & non rati,
,, communiter intelligamus matrimonium Infi-
,, delium; olim tamen a Juris Canonici Peri-
,, tis, etiam inter matrimonia Fidelium, fuis-
,, se hanc adhibitam distinctionem, ut alia di-
,, cerentur legitima, & rata, alia rata dumta-
,, xat, sed non legitima, testis est Gratianus,
,, qui *in fin. quæst. 1. caus. 28.* loquens de con-
,, jugiis Fidelium, hæc scripsit: *Horum quæ-*
,, *dam sunt legitima, veluti cum uxor a paren-*
,, *tibus traditur, a sponso dotatur, & a Sacer-*
,, *dote benedicitur. Hæc talia conjugia, legiti-*
,, *ma, & rata appellantur. Illorum vero conju-*
,, *gia, qui contemptis omnibus illis solemnitati-*
,, *bus, solo affectu aliquam sibi in conjugem co-*
,, *pulant, hujusmodi conjugium, non legitimum,*
,, *sed ratum tantummodo esse creditur.*

,, VI. Facilius fuit Nicolai I. epistolæ ge-
,, nuinum sensum aperire. Siquidem Lotharius
,, minime sibi constans, nunc unam, tunc al-
,, teram obtendebat sui repudii causam; quod
,, ex pluribus constat ejusdem Nicolai episto-
,, lis, præsertim 22. 23. 32. 49. 52. & 58.
,, hac super causa datis, quæ exstant in Colle-
,, ctione Harduini *tom. 5. col. 236.* & *seq.* &
,, fuse enarrant Natalis Alexander *dissert. 9.*
,, *in histor. Eccles. sec. IX.* & *X.* & Pagi junior
,, *in Vitis Nicolai I.* & *Adriani II.* Ad Ponti-
,, ficem autem scripserat, se Teuthbergam re-
,, pudiasse, quia, priusquam ei nuberet, jam
,, erat obstrictus vinculo alterius connubii, ini-
,, ti cum Gualdrada. Videns porro Pontifex,
,, quam parum fidendum esset assertionibus pa-
,, rum sibi cohærentis Lotharii, nullam, quoad
,, hoc, ei fidem habendam rescripsit, nisi pro
,, baret, se legitime, & omnibusque adhibitis ju
,, ris solemnitatibus, nupsisse Gualdradæ, quam
,, ceteroquin aliunde notum erat habuisse loco
,, pellicis; sicuti iidem citati Auctores testan-
,, tur. Ceterum a Nicolao validum habitum Ma-
,, trimonium, clanculum solo contrahentium con-
,, sensu celebratum, liquet ex ejusdem responsis
,, ad consulta Bulgarorum, ubi, postquam o-
,, mnes descripsit nuptiales ritus, in Romana
,, Ecclesia usitatos, illi prorsus respondentes,
,, quos nuper a Pseudo-Evaristo audivimus, in-
,, quit *cap. 3. tom. 5.* Collectionis Harduini
,, *col. 355.* *Peccatum autem esse, si hæc cun-*
,, *cta in nuptiali fœdere non interveniant, non*
,, *dicimus, quemadmodum Græcos vos adstruere*
,, *dicitis: præsertim cum tanta soleat arctare*
,, *quosdam rerum inopia, ut ad hæc præparanda*
,, *nullum his suffragetur auxilium; ac per hoc*
,, *sufficiet, secundum leges, solus eorum consen-*
,, *sus, de quorum conjunctionibus agitur. Qui*
,, *consensus si solus in nuptiis forte defuerit,*
,, *cetera omnia, etiam cum ipso coitu, celebra-*
,, *ta frustrantur.* Jure autem Bulgari ad Ni-
,, colaum scripserant, se a Græcis accepisse,
,, non posse recensitas nuptiarum solemnitates
,, sine peccato omitti; quoniam Leo Impera-
,, tor *Novell. 89.* publica lege sanciverat, ut
,, *sacra benedictionis testimonio* matrimonia con-
,, firmarentur, *adeo ut, si qui citra hanc ma-*
,, *trimonium ineant, id ne ab initio quidem ita*
,, *dici, neque illos invita illa consuetudine matrimo-*
,, *nii jure potiri velimus.* Verum hæc Consti-
,, tutio, cum a Principe laico prodierit, non
,, potuit matrimonii validitatem, quoad forum
,, conscientiæ, infringere.

,, VII. Hæc in utramque partem a Triden-
,, tinis Theologis, & Patribus versata sunt,
,, & tandem deliberatum, ut matrimonia clan-
,, destina, sive ullo unquam tempore fuerint
,, antea invalida, sive non, quod dubium pro-
,, fecto, atque incertum remansit, ad ea ni-
,, hilominus præcavenda gravissima mala, quæ
,, in animarum perniciem, ac totius Christia-
,, næ reipublicæ perturbationem ex illis obve-
,, niebant, & quibus, experientia docente, haud
,, satis occurrere poterat sola eorumdem pro-
,, hibitio, a Concilio Lateranensi IV. sub In-
,, nocentio III. *in Cap. Cum inhibitio, de*
,, *clandest. desponsat.* renovata, deliberatum
,, (inquam) est, ut invalida in posterum decer-
,, nerentur: quod re ipsa factum legimus per
,, sæpius laudatum salubertimum decretum *sess.*
,, *24. cap. 1. de reformatione Matrimonii.*

CAPUT XIII.

Ex eo quod præsentia Parochi necessaria nunc sit ad vires tribuendas Christianorum connubiis, recruduit quæstio, jam antea a nonnullis excitata, an scilicet ille sit Sacramentum matrimonii Minister. Secum invicem hac in re pugnantium Doctorum præcipua argumenta proferuntur: concluditurque non esse in Synodalibus constitutionibus de hujusmodi controversia ferendum judicium, nec aliquid asserendum, quod uni, aut alteri opinioni refragetur.

„ CUm prædicta controversia inter Triden-
„ tinos Patres ferveret, aliquot Theologi
„ Parisienses, duce Simone Vigorio, in me-
„ dium protulere sententiam Guillelmi Pari-
„ siensis, qua rem totam facile componi, ar-
„ bitrabantur. In unoquolibet matrimonio, et-
„ iam Fidelium, distinguendam voluit Guillel-
„ mus *in suo Tract. de Sacram. matrim. cap.*
„ *9.* rationem contractus a dignitate Sacramen-
„ ti; docuitque, illam quandoque ab hac se-
„ parari: etenim (ajebat) Minister Sacramen-
„ ti matrimonii est Sacerdos, qui solus potest
„ contractum conjugii, de se mere civilem,
„ & profanum, sua benedictione consecrare,
„ & efficere, ut per eam, tamquam formam,
„ elevetur ad causandam gratiam ex opere ope-
„ rato: eo pacto, quo aqua elementaris, quæ
„ est materia Sacramenti Baptismi, per verba
„ a Ministro prolata, quæ sunt ejusdem Sa-
„ cramenti forma, virtutem acquirit abluendi
„ interiores animi sordes, producendique gra-
„ tiam: quare, pergebat Guillelmus, si con-
„ tingat, matrimonium sine Sacerdotis præsen-
„ tia iniri, validum & firmum utique erit in
„ ratione contractus; nequaquam autem Sacra-
„ menti naturam, ac virtutem participabit.
„ Posita porro hac opinione, omnem explana-
„ tam difficultatem, deprædicabant Parisienses:
„ præjactis quippe Guillelmi principiis, perspi-
„ cuum fit matrimonia clandestina, quamvis
„ semper ab Ecclesia vetita, semper nihilomi-
„ nus firmitatem habuisse insolubilis contractus,
„ sed Sacramenti natura, dignitate, ac virtu-
„ te caruisse: Canones proinde, & patres va-
„ liditatem illis attribuentes, solum respexe-
„ runt civilem contractum: quibus vero eadem
„ visa sunt minus rata, consideraruut in il-
„ lis rationem Sacramenti, quam sine Sacer-
„ dotis benedictione minime assequi, existima-
„ runt.

„ II. Hæc Parisiensium doctrina, a Vigorio pro-
„ posita, si vera narrat Pallavicinus *cit. histor.*
„ *lib.* 20. *cap.* 4. *num.* 1. paucos quidem ha-
„ buit sectatores: attamen non erat adeo sin-
„ gularis, uti dictitavit Sotus *in* 4. *distinct.* 26.
„ *quæst.* 2. *artic.* 3. siquidem, præter Guillel-
„ mum, eamdem tradiderat Paludanus in 4.
„ *dist.* 5. *quæst.* 2. eidemque adstipulati fuerant
„ Patres Concilii Provincialis Coloniensis I. an-
„ ni 1536. *part.* 7. *cap.* 40. *tom.* 9. Collectio-
„ nis Harduini *col.* 2010. ubi non obscure in-
„ sinuarunt, contractum matrimonii nonnisi
„ per Sacerdotis benedictionem Sacramentum
„ effici, ajentes: *Quod Sacramentum, si quis,*
„ *sicut decet, acceperit, accedente Sacerdotali*
„ *precatione, confert donum Spiritus, quo vir*
„ *diligat uxorem amore casto, sicut Christus di-*
„ *lexit Ecclesiam*; & clarius id ipsum expressit,
„ qui eidem Concilio præfuit, & postea ad Lu-
„ theranos defecit, Hermannus, Archiepisco-
„ pus Coloniensis, in suo Catechismo, ubi
„ *pag.* 273. agens de Sacramento matrimonii,
„ hæc habet; *De Ministro hujus Sacramenti*
„ *postremo videndum est. Ut forsan quidam non*
„ *improbanda ratione dicant, matrimonium cer-*
„ *tum Ministrum non exigere, quod conjuges*
„ *in se casto amore, ac religiose consentientes*
„ *Deus ipse conjungat; tamen videmus, & in*
„ *veteri lege quosdam fuisse, qui Dei vice con-*
„ *juges conjungerent: quanto ergo magis putan-*
„ *dum est, in nova lege Sacerdotes, qui lega-*
„ *tione pro Deo funguntur, legitimos hujus Sa-*
„ *cramenti Ministros esse?* Præterea paulo an-
„ te, quam Vigorius Guillelmi opinionem
„ Tridentini Patribus exponeret, anno nimi-
„ rum 1562. publici juris factum fuerat, etsi
„ forrasse nondum omnibus innotuisset, cele-
„ berrimum Opus Melchioris Cani *de Locis*
„ *Theologicis*, ubi *lib.* 8. *cap.* 5. doctissimus
„ Auctor Guillelmi sententiam instaurat, &
„ validissimis sustentat argumentis: nam, præ-
„ terquamquod (inquit Canus) nunquam Pa-
„ tres Christianorum matrimonium verum Sa-
„ cramentum nominarunt, nisi simul memine-
„ rint Sacerdotalis in illo intervenientis mini-
„ sterii, quod percurrenti, quos jam præmisi-
„ mus, textus, patebit; certum est, quodli-
„ bet Sacramentum esse opus Divini cultus, &
„ religionis. Matrimonium autem, solis ver-
„ bis viri, & fœminæ contractum, sine ullo
„ ministerio Sacerdotis aliquam ponentis sacram
„ cæremoniam, licet rei sacræ signaculum sit,
„ non potest tamen dici opus Divini cultus,
„ & religionis. Ad hæc, Augustinus in *epi-*
„ *stol. ad Bonifacium* tradit, oportere, res ip-
„ sas corporeas, quibus Sacramenta constant,
„ imaginem, & similitudinem gerere ejus san-
„ ctificationis, cujus sunt signa, & causæ:
„ cum autem connubiale fœdus, sine ullo sa-
„ cro ritu, & Sacerdotis ministerio contra-
„ ctum, nullam exterius exhibeat speciem
„ interioris sanctificationis, consequens est, ut
„ proprie Sacramentum non sit. Deinde Con-
„ cilium Florentinum docet, omnia Sacramen-
„ ta constare rebus tamquam materia, & ver-
„ bis tamquam forma: nemo autem sibi faci-
„ le suadebit, formam Sacramenti matrimonii
„ esse verba, quibus contrahentes suum ex-
„ primunt consensum, quæ mere profana sunt,

atque

„ atque etiam ab Ethnicis usurpata. Insuper „ verba, quæ sunt alicujus Sacramenti forma, „ non possunt suppleri per nutus, scripturam, „ aliudve signum, eorum loco substitutum; „ quod consideranti alia Sacramenta est manifestum: at contrahentes, si, verborum loco, nutus, scripturam, aliudve signum „ supponant, æque matrimonium perficiunt, „ ac si verbis uterentur: non igitur eorum „ verba sunt Sacramenti matrimonii forma. „ Tandem Auctores, qui tenent, contrahentes esse Sacramenti matrimonii ministros, „ multum inter se dissentiunt in determinanda ejusdem Sacramenti materia, ac forma. Aliqui enim cum Catharino *de Matrimon. quæst.* 1. docuere, consensum contrahentium, exterioribus signis expressum, esse materiam; verba vero a Christo Domino semel prolata *Matth.* 19. *Propter hoc dimittet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori suæ:* esse formam pro omnibus „ Fidelium matrimoniis. Alii cum Victoria „ *in Summ. de Matrim. num.* 245. opinantur, „ verba unius contrahentis, qui primo suum „ præstat consensum, esse materiam, & verba secundo proferentis esse formam, per „ quam prima determinantur ad constituendum „ contractum, & Sacramentum; quam quidem opinionem probabilem putat Henriquez „ *de Sacram. lib.* 11. *cap.* 2. Alii cum Covar. „ 2. *part. de Matrim. cap.* 1. *num.* 8. Vasquez „ *in* 3. *part. tom.* 2. *disp.* 129. *c.* 3. *& disp.* „ 3. *de Matrim. cap.* 5. & Basilio Pontio *de Matrim. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 12. existimant, „ consensus utriusque contrahentis, verbis, seu „ signis manifestatos, esse formam, corpora „ esse materiam remotam, eorumque traditionem, & acceptationem (quam nescimus „ quo pacto a consensu distinguant) esse materiam proximam. Alii cum Cardinali de „ Lugo *disp.* 2. *de Sacram. num.* 29. dicunt, „ contrahentium verba, seu signa, prout sunt „ traditio corporum, esse materiam; ut vero „ significant, & causant personalem obligationem in utroque contrahente, esse formam. „ Alii demum, magisque communiter, cum „ Soto *in* 4. *distinct.* 26. *quæst.* 2. *art.* 1. Bellarmino *lib.* 1. *de Matrimon. cap.* 6. Suarez „ *tom.* 3. *in* 3. *part. de Sacram. disp.* 2. *sect.* „ 1. Sanchez *de Matrimon. lib.* 2. *disput.* 5. „ *num.* 6. & Gonet *disput.* 2. *art.* 5. defendunt, utriusque contrahentis consensum, „ verbis, seu signis expressum, esse materiam „ simul, & formam, sed sub diversa consideratione: est enim materia, quatenus significat corporum traditionem; est forma, quatenus mutuam exhibet eorumdem acceptationem. Jam vero, clamat Melchior Canus, nonne tanta, in re gravissima, varietas, & dissonantia haud leve indicium est „ falsitatis opinionis, ad quam adstruendam „ coguntur illius assertores tot diversas assignare unius Sacramenti materiam, & formam, „ quarum pleræque hæreticis nugatoriæ, ipsisque Catholicis aut commentitiæ, aut certe parum solidæ videntur? Ad tot igitur „ evitandas ineptias, concludit Canus, a junioribus Theologis excogitatas, teneamus, „ oportet, Sacramenti matrimonii Ministrum „ esse Sacerdotem; formam esse benedictionem, seu sacra verba, quibus ille conjugibus „ bene precatur; materiam vero esse contractum civilem, ab ipsismet contrahentibus „ mutuo consensu perfectum.

„ III. Hactenus Melchior Canus, cujus argumenta etsi totis viribus convellere studuerit Bellarminus *cit. lib.* 1. *cap.* 7. non ideo „ tamen a Cani opinione omnes retraxit: siquidem eamdem sunt postea sectati Sylvius „ *in* 3. *part. D. Thom. tom.* 4. *dist.* 42. *art.* 1. „ *quæst.* 1. Estius *in* 4. *sent. dist.* 26. §. 10. „ Juenin *de Sacram. dissert.* 11. *quæst.* 3. Serry *cit. præfat. ad Opera* Melchioris Cani „ *cap.* 7. du Hamel *Theolog. tom.* 7. *tract. de* „ *Matrim. cap.* 6. Tournely *de Sacram. matrim. pag.* 120. *& seq. edit. Parisiens.* Herminier *tract. de Sacram. tom.* 3. *c.* 5. Piette „ *part.* 6. *Quæstion. theologicar. quæst.* 13. Gibertus *Consult. Canonic. de Matrim. tom.* 1. „ *consult.* 55. & alii.

„ IV. Verum, quamquam hucusque explicata Melchioris Cani sententia, tot Doctorum suffragiis communita, sit valde probabilis, ac cuique liberum, absque ulla erroris „ nota, eam amplecti, uti fatentur Habert „ *in Theolog. dogmat. & moral. tract. de Matrimon. cap.* 4. Natalis Alexander *Theolog.* „ *dogmat. & moral. de Sacram. matrim. art.* „ 5. §. 2. & Genett. *Theolog. moral. tom.* 5. „ *tract.* 9. *cap.* 4. attamen nullus inficiabitur, „ communiorem esse contrariam aliorum opinionem, qui constanter defendunt, solos contrahentes esse ministros Sacramenti matrimonii; quod proinde necessario ab illis confici docent, simul ac validum inter se ineunt „ conjugii contractum. Hanc quippe sententiam propugnarunt fere omnes antiqui Theologi, Jurisque Canonici Interpretes, quos „ citant, & sequuntur Vasquez *cit. disp.* 3. „ *de Sacram. matrim. dub.* 3. Sanchez *lib.* 2. „ *de Matrim. disp.* 5. *&* 6. Theophilus Raynaudus *in Heteroclit. spiritual. punct.* 14. „ *Oper. tom.* 16. Frassen *in suo Scoto Academico* „ *tom.* 12. *tract.* 3. *disp.* 2. *art.* 1. *quæst.* 3. „ *conclus.* 2. Cardinalis de Lauræa *in* 4. *tom.* 3. „ *de Matrim. disp.* 13. *art.* 6. Clericatus *decis.* „ 6. *de Matrim.* Cardinalis Gottus *tom.* 4. *in* „ 3. *part. dub.* 5. §. 1. *quæst.* 2. Nec verum „ est, quod nonnulli jactitant, hanc opinionem, ultra montes, esse jam fere antiquatam: ex illis quippe, qui ultra montes non „ diu antea scripserunt, eamdem tuentur Van-Espen *Jur. Eccl. univers. tom.* 1. *part.* 2. *tit.* „ 12. *c.* 5. *n.* 4. Simonet. *Instit. Theol. tom.* 3.

" tract. 18. *disp.* 1. *&* 2. Boncat *in Theologia* " *Patrum tom.* 5. *disput.* 7. *de institutione ma-* " *trimonii art.* 5. *sect.* 1. *&* *sect.* 2. Auctor " Theologiæ moralis ad usum Seminarii Petro- " corensis *tom.* 4. *cap.* 4. Merbesius *in Summa* " *Christiana tom.* 2. *de Sacram. matrim. diss.* " 7. *quæst.* 5. Pontas *in suo Dictionario verb.* " *Matrimonium tertio cas.* 1. aliique non pauci: " quocirca Tournely, quamquam Melchiori " Cano adhæserit, nihilominus ingenue fassus " est *cit. loc.* *Si ex auctoritate, & numero Scho-* " *lasticorum pugnandum hic foret, vinceret haud* " *dubie apposita sententia*.

" V. Neque tam ingens Theologorum nu- " merus tanta animi fortitudine pro hac sen- " tentia dimicaret, nisi & ipsi validissima ha- " berent argumenta, quæ suis adversariis op- " ponant; inter quæ non contemnendum utique " est, quod in hunc modum instaurant. Quid- " quid sit, an matrimonia clanculum celebra- " ta, fuerint unquam ante Tridentinum ir- " rita, apud omnes tamen indubiratum est, " ea, aliquot ante Tridentinum seculis, fir- " mitate non caruisse: id quippe diserte de- " clararunt ipsimet Tridentini Patres *cit. cap.* " 1. hisce verbis: *Tametsi dubitandum non est,* " *clandestina matrimonia, libero contrahentium* " *consensu facta, rata, & vera esse matrimo-* " *nia, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit, &* " *proinde jure damnandi sint illi, ut eos sancta* " *Synodus anathemate damnat, qui ea vera, ac* " *rata esse negant*: & siquidem idem Triden- " tinum, suum decretum, quo irrita illa fe- " cit, robur habere noluit, nisi post triginta " dies a die primæ ejusdem publicationis in " unaquaque Parochia factæ numerandos, cer- " tum pariter est, etiam nunc matrimonia " clandestina vera, ac rata esse in locis, in " quibus prædictum decretum nunquam fuit " promulgatum. Jam autem nunquam Triden- " tini Patres illa *vera ac rata* conjugia dixis- " sent, & declarassent, nisi credidissent, ea " esse vera Sacramenta: uti enim perpendit " Bellarminus *cit. cap.* 7. sapientissimis illis " Patribus notum erat, a sacris Canonibus, " quibus suum loquendi modum conformasse " est præsumendum, ea tantum matrimonia " dici *vera, ac rata*, quæ non solum sunt con- " tractus, sed etiam Sacramenta religionis, " quod potissimum discimus ab Innocentio III. " *in Cap. Quanto, de divortiis*, ubi ait; *Etsi matri-* " *monium verum inter Infideles existat, non ta-* " *men est ratum: inter Fideles autem verum,* " *& ratum existit, quia Sacramentum Fidei* " *quod semel est admissum, nunquam amittitur,* " *sed ratum efficit conjugii Sacramentum*. Por- " ro si semel evincitur, matrimonium sine Sa- " cerdotis præsentia clanculum contractum, " aliquando fuisse, & alicubi nunc quoque esse " Sacramentum; necessario inde conficitur, il- " lius ministros esse contrahentes, & non Sa- " cerdotem.

" VI. Præterea, si Sacerdos esset Minister " Sacramenti Matrimonii, verba ab eodem pro- " lata: *Ego vos conjungo &c.* essent ejusdem " Sacramenti forma; quod ultro concedunt Do- " ctores Cano adstipulantes. At, inquiunt ad- " versarii, nec ea verba, nec alia illis æqui- " valentia, semper, atque ubique adhibita fue- " re, neque eadem, aut illis similia inveniun- " tur in omnibus Ritualibus; quemadmodum " testatur Martene *de antiq. Eccl. ritib. tom.* " 2. *lib.* 1. *cap.* 9. *art.* 3. *num.* 6. inquiens: " *Inaudita apud eos (majores nostros) erant il-* " *la verba Parochi. Ego vos conjungo &c. in* " *quibus aliqui ex recentioribus Scholasticis for-* " *mam hujus Sacramenti constituunt, quæ ta-* " *men desideratur in duobus antiquis Rituali-* " *bus Mss. Beccensis monasterii, in Pontificali* " *Senonensi annorum 300. in antiquo Rituali Bi-* " *turicensi, & in aliis pene omnibus, quæ a* " *nobis postea exhibebuntur*: addatque Simonet. " *cit. tract.* 18. *disput.* 2. *art. unic.* §. 3. ali- " cubi hæc tantum verba a Sacerdote fuisse " pronunciata: *Quod Deus conjunxit, homo* " *non separet*: quæ certe nihil commune ha- " bent cum illis: *Ego vos conjungo &c.* Et " quamvis Tridentinum *cit. loc.* hanc poste- " riorem formulam indicaverit, quamcumque " tamen aliam, juxta cujuslibet regionis u- " sum, adhiberi permisit: *vel aliis utatur ver-* " *bis, juxta receptum uniuscujusque provinciæ* " *ritum*. Tantam porro varietatem Ecclesia non " tolerasset, multoque minus cujuslibet provin- " ciæ arbitrio permisisset, si existimasset, per " verba a Sacerdote prolata confici Sacramen- " tum matrimonii.

" VII. Sunt qui insuper hoc idem argumen- " tum confirment exemplo secundarum nuptia- " rum, quæ quamquam valide, & licite con- " trahantur, quidquid in contrarium sentiant " aliquot Orientales, quos, has in re erran- " tes, nos redarguimus *in nostra Constit.* 57. " §. 8. *num.* 3. *&* *in alia nostra Constit.* 129. " §. 29. *Bullarii nostri tom.* 1. attamen prohi- " bentur benedici tam apud Latinos, ut habe- " tur *in Cap.* 1. *de secundis nuptiis*, quam a- " pud Græcos, ut *in cit. nostra Constit.* 57. " §. 8. *num.* 4. hinc quippe iterum inferri au- " tumant, Sacerdotis benedictionem necessa- " riam non esse ad perficiendum matrimonii " Sacramentum. Verum ejusmodi argumen- " tum inane, & fallax est: etenim secundæ " nuptiæ non sunt quidem benedicendæ ea so- " lemni benedictione, quæ continetur in spe- " ciali Missa pro sponso, & sponsa, de qua " nos egimus *in nostra Institut.* 80. quamque " nullus unquam dixit pertinere ad essentiam " Sacramenti matrimonii; sed, ut validæ sint, " contrahi debent coram Parocho, qui eodem " plane ritu, eademque verborum formula, " in quam unice cadit præsens controversia, " illis bene precatur. Non ignoramus, Glos- " sam Canonicam adnotasse ideo secundas nu-

ptias

„ ptias non esse benedicendas, ne Sacramenta iterentur; sed nomine Sacramenti intellexisse arbitramur *Sacramentale*, quod licet in se spectatum semper iterari queat, hic tamen obstat specialis ratio, ne iterari permittatur: siquidem, uti scite, atque ad rem ponderat S. Thomas *in* 4. *dist.* 42. *quæst.* 3. *art.* 1. quamvis secundum matrimonium verum Sacramentum sit, deficit tamen ab illa perfecta significatione unionis Christi cum Ecclesia, quæ cum fuerit, & sit unius cum una, melius, & perfectius repræsentatur per primum: propter hunc autem significationis defectum Ecclesia denegat secundis nuptiis eam solemniorem benedictionem, quam primis impertitur.

„ VIII. Melius, & solidius fulciri potest eadem opinio alia ratiocinatione, quam a suis Auctoribus prætermissam advertimus. In locis, in quibus Tridentinum jam est promulgatum, non raro contingit, virum, & fœminam, matrimonium inter se contracturos, inopinantem Parochum adire, & coram eo, quamvis invito, & reluctante, ac duobus testibus, ibidem fortuito astantibus, mutuum in conjugium consensum exprimere, atque inde statim se subducere, quin Parochus ullum, nisi fortasse objurgationis, verbum protulerit. Ejusmodi matrimonium, in sententia Melchioris Cani, est validum in ratione contractus; sed, ob defectum Sacerdotalis benedictionis, non est Sacramentum. Ne itaque sic copulati Fideles perpetuo careant gratia, quæ ex Sacramento matrimonii in contrahentes derivatur, deberet Ecclesia illos compellere, aut saltem hortari, atque inducere ad suum contractum legitime, consuetisque adhibitis sacris ritibus, iterum renovandum coram eodem Parocho, cujus verbis fiat Sacramentum; atque, ob eamdem rationem, coram Sacerdote aut præciperet, aut saltem instaurari curaret clandestina conjugia, in locis inita, ubi Tridentini decretum non est receptum. Cum autem in neutro casu conjugii renovationem ab Ecclesia urgeri videamus, non temere inde conjicimus, utrumque contractum, quamquam Sacerdotis benedictione non obsignatum, jam ab Ecclesia haberi pro Sacramento. Ad hanc excutiendam difficultatem, respondere possunt Cani asseclæ, ideo Ecclesiam nequaquam sollicitam esse de prædictis conjugiis, debito ritu instaurandis, quia contractus conjugii semel valide initus, nisi, cum iniretur, Sacramenti naturam induerit, nunquam deinceps poterit Sacramentum effici: quod docent Durandus *in* 4. *dist.* 26. *quæst.* 3. *num.* 14. Vasquez *tom.* 2. *in* 3. *part. disput.* 138. *cap.* 5. *tom.* 4. *disput.* 2. *de Matrim. cap.* 10. aliique, quos citat, & sequitur Basilius Pontius *de Matrim. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 8. Verum hac responsione difficultatem non evadunt: siquidem alii longe plures Doctores, quos recenset, & sequitur Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. disp.* 9. existimant, matrimonium, quod fuit validum solum in ratione contractus, posse deinde renovari, & assequi virtutem Sacramenti, qua prius caruit. In hac porro dubietate, non negligeret Ecclesia Fideles urgere, ut in prædictis rerum eventibus sua connubia debito modo renovarent, ne frustrarentur ad minimum spe consequendæ gratiæ, quæ, saltem in multorum probabili, & communiori sententia, ex contractus iteratione ipsis obveniret.

„ IX. utriusque opinionis solidiora fundamenta innuimus, non animo quemquam inducendi ad unam, aut alteram amplectendam; sed ut Episcopis sit persuasum, utramque esse probabilem, suosque habere magnæ auctoritatis patronos: atque inde non decere discant, ut ipsi Judicis partes assumant, quæstionemque definiant, de qua Ecclesia nihil hactenus pronunciavit, sed Theologorum disputationi permisit. Quare acturi in Synodis de matrimonio, proponant quidem, explicentque doctrinam a Conciliis Florentino & Tridentino de ejusmodi Sacramento diserte traditam; sed caveant, ne aut Parochum, aut ipsos contrahentes, ejusdem ministros appellent: suorum vero Prædecessorum Synodos, in quibus ministri nomen vel istis, vel illi inditum reperient, intactas relinquant; ne, eas corrigendo, aut approbando, in idem incidant vitium alterutri suffragandi ex controversis inter Theologos opinionibus: a quo Diœcesanas Synodos prorsus immunes esse debere, hucusque inculcavimus.

CAPUT XIV.

Corrigitur falsa doctrina, quæ in quasdam Synodos irrepsit, quoad idem matrimonii Sacramentum.

„ IN Synodo Bononiensi, habita anno 1634. dicitur, non posse viros, & fœminas a matrimoniis contrahendis hoc nomine prohiberi, quod doctrinam Christianam ignorent, quamvis deceat, ut Parochus ejusmodi prohibitionem illis comminetur, quo facilius eosdem inducat ad Fidei rudimenta addiscenda. Idem sentit Romaguerra in notis ad Constitutiones Synodales Gerudenses *lib.* 4. *tit.* 1. *cap.* 2. ubi, cum in hanc offenderit Synodalem sanctionem: *Renovantes Constitutionem in ultima Synodo editam circa doctrinam Christianam, statuimus, & ordinamus, quod de cetero ad sponsalia, per verba de præsenti, non admittantur, qui doctrinam Christianam nescierint, & confirmati non fuerint:* loco eam illustrandi, uti alias solet, tacite impugnat, docens, fas non esse Episcopo, quemquam a matrimonio arcere hanc solam

" solam ob causam, quod doctrinam Christianam ignoret; sed dumtaxat posse blandis verbis, atque adhortationibus eum inducere, ad matrimonium differendum, donec Christianis imbuatur institutis. Nec dissimilia sunt, quæ in hanc rem adduxit Marcellus Severoli *in suo Voto impresso part.* 14. *Recent. decis.* 535. *n.* 52. & 53.

" II. Fulcitur hæc opinio quorumdam Theologorum auctoritate, qui, cum ignorantiam doctrinæ Christianæ non invenerint in vulgatis versiculis, in quibus enumerantur impedimenta matrimonium impedientia, asserere proinde non dubitarunt, neminem posse, ob illam solam, a matrimonio celebrando cohiberi: Ita docuit Thomas Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. disput.* 15. *numero* 9. inquiens: *Nescio tamen, qua ratione possit (Episcopus) ob hanc ignorantiam arcere aliquos a matrimonio contrahendo, cum ipsius non sit impedimenta matrimonii statuere, nec hoc impedimentum ab Ecclesia statutum sit*: & sequitur Diana *in edit. coord. tract.* 6. *tom.* 2. *resol.* 95.

" III. Verum huic doctrinæ & Rituale Romanum, & S. Carolus Borromæus, & quamplurimæ Episcopales Synodi, ac summorum Pontificum Edicta adversantur. Etenim Rituale Romanum *tit. de Matrim.* de iis loquens, qui matrimonio sunt jungendi, ait: *Uterque sciat rudimenta Fidei, cum ea deinde filios suos docere debeant*. S. Carolus in Concilio Provinciali Mediolanensi V. *part.* 3. *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 287. hæc statuit: *Parochus, quos sponsos experiundo viderit doctrinæ Christianæ rudimenta plane ignorare, ne matrimonio illos ante jungat, quam ea item ratione cognorit didicisse, quæ ea de genere illos plane scire oportet*: quæ verba advertens Franciscus Amatus Pouget *Instit. Cathol. tom.* 2. *part.* 3. *sect.* 1. *cap.* 8. *§.* 5. *num.* 6. inquit: *Non accedendum prius ad connubii legem, quam teneantur præcipua Religionis mysteria, Christianæque vitæ ratio, & conjugatorum officia probe noscantur*. In Archiepiscopali Bononiensi Cardinalis Gabrielis Palæoti *part.* 3. *pag.* 157. cavetur, ne Parochus ad tertiam deveniat matrimonii denuntiationem, nisi certo noverit, sponsos principalia Fidei nostræ mysteria didicisse, & saltem *Orationem Dominicam*, *Salutationem Angelicam*, *Symbolum Apostolicum*, & *Præcepta Decalogi* memoriæ mandasse. Idem edixere innumeræ Synodi, collectæ a Genetto *Theolog. moral. tom.* 5. *tract.* 9. *cap.* 2. *quæst.* 17. quibus addimus Synodum Farfensem, habitam anno 1685. a Cardinali Barberino, Cæsenatensem habitam anno 1693. a Cardinali Denhoff, Neapolitanam habitam anno 1694. a Cardinali Cantelmo, Ariminensem habitam anno 1724. a Cardinali de Via, Neapolitanam habitam anno 1726. a Cardinali Pignatello, Sabinensem habitam anno 1736. a Cardinali Albano, omnes *ad titulum de Matrimonio*. Ac demum Congregatione habita coram san. mem. Innocentio XII. anno 1697. decretum est, non esse a Parochis matrimonium in Ecclesia proclamandum, nisi antea sponsos reperierint in Christianæ Religionis rudimentis sufficienter instructos; quod quidem decretum confirmatum fuit a fel. rec. Clemente XI. *in suo Bullario pag.* 326. Idem edixit Cardinalis de Rohan *in suo Rituali Argentinensi ad tit. de Matrimonio pag.* 254. ubi Parochos diligenter investigare jussit, *an matrimonio jungendi teneant rudimenta Fidei*. Ac denique nos ipsi in nostra encyclica Epistola ad universos Episcopos, quæ est 42. *in nostro Bullario* §. 11. *tom.* 1. hæc scripsimus: *Verum, cum matrimonio jungendi non sint, si Parochus, ut debet, prius interrogando, deprehenderit, marem, seu fœminam, quæ ad salutem necessaria sunt, ignorare; vix tanta, ac tam luctuosa ignorantiæ locum relinquet Episcopus, qui Pastores animarum admoneat officii sui, & huic si desint, negligentiæ repetat pœnas*.

" IV. Quamobrem, cum doctrina tradita in citata Synodo Bononiensi anni 1634. a communi Ecclesiæ sensu, & praxi discordet, est omnino reformanda, & corrigenda, sicuti reapse correcta fuit in alia Synodo Diœcesana Bononiensi, celebrata a Cardinali Boncompagno anno 1698. *lib.* 2. *cap.* 9. atque iterum a nobis *Instit.* 9. & *Instit.* 46. ubi ad matrimonium contrahendum, neminem admitti, præcepimus, Christianis institutis nondum satis edoctum.

" V. Neque in contrarium facit, quod ajebat Sanchez, nimirum, non posse Episcopum nova impedimenta, matrimonium impedientia, statuere: huic enim difficultati in primis reponimus, ab Episcopo, repellente a matrimonio contrahendo ignorantes Christianæ religionis necessaria rudimenta, nullum de novo poni impedimentum, sed illud explicari, & inculcari, quo iidem jam detinentur: enimvero, cum matrimonium inter fideles unum sit ex septem novæ Legis Sacramentis, a Christo Domino institutis, atque e numero eorum, quæ dicuntur *vivorum*, nemo, sine gravi sacrilegio, illud celebrare potest in statu peccati mortalis, quod optime perpendit Didacus Covarruv. *super* 4. *Decret. p.* 2. *de Matrim. c.* 6. *in princ.* inquiens: *Existens in mortali crimine, non potest, absque novo peccato, matrimonium contrahere; tractat enim indecenter Sacramentum hoc maximum*: Nec Parochus licite eidem matrimonio assistit; quamvis enim, juxta communiorem magisque receptam sententiam, non sit Sacramenti matrimonii Minister, ut *in præcedenti capite* diximus, nihilominus in multis comparatur

Mi-

„ Ministro, nec licite sua præsentia, & au„ ctoritate firmare potest contractum, quem „ scit a contrahentibus sacrilege iniri; quem„ admodum prosequitur Cardinalis de Lauræa *in* „ 4. *sent. tom.* 3. *disp.* 22. *art.* 22. *n.* 549. & „ pluribus Franciscus Maria Muscettola, Ar„ chiepiscopus Rossanensis, *in sua dissert. de* „ *Sponsalibus*, *&* *Matrimoniis*, quæ extat post „ secundam impressionem *Observat.* bon. mem. „ Zauli *ad Statuta Faventina*, iterumque edi„ ta est Neapoli anno 1742. Qui autem Fidei „ rudimenta ignorat, quæ ex gravi præcepto „ scire tenetur quamdiu illa non addiscit, cum „ potest, versatur in statu peccati mortalis, „ ac propterea jure ac merito a matrimo„ nio contrahendo arcetur. Deinde idem San„ chez *cit. disp.* 15. *num.* 3. *&* *lib.* 7. *disput.* „ 6. *num.* 6. Basilius Pontius *de Matrim. lib.* 6. „ *cap.* 7. Gaspar Hurtado *disp.* 25. *difficult.* 1. „ *num.* 1. & Perez *de Matrim. disp.* 23. *sect.* „ 1. *n.* 1. non solum in Episcopo, sed etiam „ in Parocho facultatem agnoscunt impediendi „ ad tempus matrimonium ex aliqua rationabi„ li causa, puta, ad sedandum scandalum, vel ad „ detegendam alicujus objecti impedimenti ve„ ritatem; nec tamen inde confici, autumant, „ verum, & proprium impedimentum, eorum „ auctoritate, matrimonio apponi: siquidem „ illa prohibitio temporaria est, atque, abla„ to scandalo, & detecta falsitate objecti ob„ staculi, sine ulla dispensatione, cessat, „ & extinguitur. Idem autem contingit in „ re nostra: Episcopus enim ignorantibus „ Christianæ religionis instituta, & præcepta, „ matrimonium interdicit, solum ad tempus, „ donec scilicet illa addiscant: quod si hæc „ prohibitio diuturna fit, & perseveret, id „ per accidens est, atque unice oritur ex cul„ pa eorum, qui illis erudiri aut recusant, aut „ negligunt.

„ VI. Unum tamen advertendum addimus, „ quod recte consideravit Giribaldus *de Sacram. matrim. tract.* 10. *cap.* 3. *dub.* 13. *num.* 11 t. „ nimirum quandoque evenire, ut quis præ„ cipua Fidei nostræ mysteria & sciat, & cre„ dat, cetera pariter, quæ necessitate præce„ pti sunt addiscenda, aliquo saltem rudi mo„ do perceperit; sed, quia hebetis est ingenii, „ & exilis memoriæ, post omnem adhibitam „ diligentiam, illa memoria retinere, & reci„ tare non valeat: in hoc autem rerum statu, „ non debet perpetuo arceri a matrimonio, „ quod est institutum in officium naturæ, & „ propterea nemini, sine propria culpa, est de„ negandum; sed curabit Parochus, ut qui eo „ memoriæ defectu laborat frequenter audiat „ quæ semel crasse didicit, ne ab ejus men„ te penitus elabantur. Inter celeberrimas „ Constitutiones Gibertinas, editas a Joanne „ Matthæo Giberto, Episcopo Veronensi, „ quas alibi commendavimus, *tit.* 5. *cap.* 23. „ legitur: *Cum autem quilibet Christianus Ora*„ *tionem Dominicam*, *Symbolum Apostolorum*, „ *&* *Præcepta Dei*, *atque Ecclesiæ scire debeat*, „ *retinendo saltem sensum*, *&* *Sacerdotibus*, *ac* „ *Prædicatoribus munere sibi imposito*, *prout te*„ *nentur*, *fungentibus*, *nullus se in veritate ex*„ *cusare poterit*, *quod*, *a quo necessaria ad salu*„ *tem addiscere possit*, *non habeat*. *Ideo præmissa* „ *nescientes*, *ut magis confundantur*, *&c. in faciem* „ *Ecclesiæ ad matrimonium contrahendum non ad*„ *mittantur:* ubi Cardinalis Augustinus Valerius „ *in notis* ad rem subdit: *Adverte*, *non esse arcendos* „ *&c. qui*, *ut necessaria ad salutem perdiscant*, „ *faciunt quod in se est*, *sicuti qui scholas do*„ *ctrinæ Christianæ frequentant*; *quia*, *non ob* „ *incuriam*, *aut negligentiam*, *sed ob ingenii*, „ *memoriæve imbecillitatem*, *ea non addiscunt*. „ In Concilio quodam Limano *can.* 4. *act.* 2. „ relato per Mendozam *in notis ad Can.* 42. „ *Concilii Illiberitani* agitur de hisce homini„ bus, qui, cum adeo crassa, ut vocant, mi„ nerva præditi sint, ut Christianam doctri„ nam, juxta methodum, qua ab aliis me„ moriæ mandatur, nullo modo addiscere va„ leant, ad Sacramenta tamen accedere, & „ signanter matrimonium contrahere cupiunt; „ atque ita cum his agendum statuitur: *Qui* „ *vero iis tantis impedimentis gravati fuerint*, „ *ut copiosiorem Catechesim non admittant*, *do*„ *ceantur demum pro suo modo præcipua Fidei* „ *capita*, *scilicet unum esse Deum omnium re*„ *rum auctorem*, *qui accedentes ad se vita æter*„ *na remuneret*, *improbos* *&* *rebelles æternis sup*„ *pliciis in alio seculo puniat*: *deinde hunc ip*„ *sum Deum esse Patrem*, *&* *Filium*, *&* *Spi*„ *ritum Sanctum*, *tres quidem Personas*, *sed u*„ *num Deum verum*: *præterea Filium Dei*, *pro*„ *pter reparandam salutem hominum*, *factum* „ *hominem ex Virgine Maria*, *pro nobis passum*, „ *&* *mortuum*, *ac tandem resurrexisse*, *&* *re*„ *gnare in æternum*; *hunc esse Jesum Christum* „ *Dominum*, *&* *Salvatorem nostrum*: *postremo* „ *neminem posse esse salvum*, *nisi credat in Je*„ *sum Christum*, *&* *pœnitens de peccatis com*„ *missis*, *Sacramenta ipsius suscipiat*; *Baptis*„ *matis quidem*, *si infidelis est*; *Confessionis au*„ *tem*, *si lapsus post Baptismum*; *ac denique* „ *statuat ea servare*, *quæ Deus*, *&* *Ecclesia san*„ *cta præcipiunt*, *quorum summa est*, *ut Deum* „ *diligat super omnia*, *&* *proximum sicut se*„ *ipsum*.

LIBER III.

De cavendis in Synodo, quæ auctoritati, & juribus Apostolicæ Sedis refragari possunt: item de non assumenda definitione controversiarum jurisdictionalium inter potestatem Ecclesiasticam, & Secularem: de sobrio in Synodo usu Legum Civilium: & de non lædendis Privilegiis Regularium.

CAPUT PRIMUM.

Nihil in Synodo decernendum, quod præjudicium inferat auctoritati & juribus Apostolicæ Sedis; ubi de falsitate assertionis tribuentis Episcopo potestatem statuendi in sua Diœcesi, iis dumtaxat exceptis, quæ totius Ecclesiæ statum respiciunt, quidquid Papa sibi specialiter non reservavit, & incidenter de erectionibus Monasteriorum, & domuum Regularium.

„ Nihil, quod juribus Apostolicæ Sedis „ præjudicium afferat, aut ejusdem au- „ ctoritati sit injuriosum, inveniri de- „ bet in Constitutionibus sive Provincialium, „ sive Episcopalium Synodorum; &, si quid „ ejusmodi in eas forte irrepserit, statim erit a „ Romano Pontifice rescindendum.

„ II. Urbanus VI. sub quo schisma omnium „ teterrimum, & diuturnissimum exortum est, „ ut suæ obedientiæ Prælatos novis sibi devin- „ ciret beneficiis, & magis magisque a parti- „ bus retraheret Roberti Gebennensis, qui a „ nonnullis Cardinalibus, adversum eumdem „ Urbanum, in Pontificem electus, Clementis „ VII. nomen assumpserat, & in Galliam seces- „ serat, inter cetera privilegia, hoc etiam est illis „ elargitus, ut in eorum civitatibus, & diœce- „ sibus Apostolicæ literæ exequutione carerent, „ nisi ab ipsismet Prælatis, vel eorum Officia- „ libus essent antea examinatæ, atque approba- „ tæ: idque statim in consuetudinem, & velu- „ ti in legem deductum est, pluribusque Syno- „ dalibus statutis firmatum, ac roboratum. E „ vivis erepto Urbano VI. ejusdem Successor „ Bonifacius IX. prædictam concessionem, ab „ Urbano factam, revocavit, & peculiaria lo- „ corum statuta, quæ ad illam fulciendam, & „ stabiliendam emanaverant, nullius esse robo- „ ris, decrevit. Cum vero anno 1417. in Con- „ cilio Constantiensi ad Petri Cathedram eve- „ ctus fuerit Martinus V. ejus electione subla- „ tum est schisma, quod quadraginta fere an- „ nos Christi Ecclesiam dire laceraverat: nam, „ etsi Petrus de Luna, dictus Benedictus XIII. „ a Concilio exauctoratus, Pontificiæ dignitatis „ insignia, invicta pervicacia, retinuerit; atta- „ men pene ab omnibus, qui ei obedientiam „ præstiterant, post Concilii sententiam, & Mar- „ tini electionem, desertus est. Jam vero probe „ animadvertens indubitatus Pontifex Martinus „ V. rationi congruum esse, ut, quæ schisma- „ tis calamitas in detrimentum Apostolicæ Se- „ dis concedenda suaserat, restituta Ecclesiæ pa- „ ce, & tranquillitate, rescinderentur, sacro „ approbante Concilio, eamdem Urbani VI. „ Constitutionem denuo abolevit.

„ III. Et nihilominus in Toletana, & Car- „ thaginiensi Ecclesiis, obtentu obviandi falsita- „ tibus, conditæ postea fuerunt Synodales Con- „ stitutiones, quibus edicebatur, ne Tabellio- „ nes, & Notarii, etiam ab iis, quorum in- „ tererat, requisiti, Apostolicas litteras recipe- „ rent, a loci Ordinario, ejusve Officialibus „ prius non examinatas. Petita est hujusmodi „ Constitutionum confirmatio a Leone X. su- „ premum Ecclesiæ clavum tunc temporis te- „ nente: sed hic, indecens, absonum, quin im- „ mo & temerarium reputans, quod, quæ erant „ a summo Pontifice gesta, ea inferiorum exa- „ mini, & judicio subessent, nedum porrectam „ sibi supplicationem rejecit; sed, nova insu- „ per edita Apostolica Constitutione, memora- „ tas Bonifacii IX. & Martini V. sanctiones „ approbavit, & restauravit, & quæcunque illi „ contraria statuta tam in præfatis Toletana, „ & Carthaginiensi, quam in aliis quibuslibet „ Synodis facta & attentata, irrita esse voluit: „ &, ne ulla eorumdem memoria ullo unquam „ tempore extaret, eadem e libris, seu codici- „ bus, in quibus scripta, atque adnotata repe- „ riebantur, ita obliterari, & radi præcepit, „ ut amplius legi non possent.

„ IV. Bonifacii IX. Martini V. & Leonis X. „ vestigia sectatus Clemens VII. *in sua Con- „ stitutione 47. Bullar. tom. 4. part. 1. pag. „ 105.* id ipsum sancivit, quod illi hac de re „ edixerant; addiditque, se in suis litteris, in „ die Cœnæ Domini lectis, & promulgatis, „ anathemate perculisse, & iterum percellere „ quicunque litterarum Apostolicarum exequu- „ tionem quovis prætextu impedirent, aut im- „ pedientibus consilium, auxilium, & favo- „ rem præberent. Hoc unicum exemplum sa- „ tis esse existimamus ad cautos reddendos E- „ piscopos, ne in suas Constitutiones aliquid „ obrepere sinant, quod, ulla ratione, Aposto- „ licæ Sedis, aut auctoritati injuriam irroget, „ aut jura imminuat: ob eam quippe conjun- „ ctionem, & necessitudinem, quam membra „ cum suo capite habere oportet, maxime de- „ cet, ut ipsi primæ Sedis prærogativas, quæ „ hac præsertim tempestate, multorum invi- „ dia, in discrimen vocantur, sedulo defen- „ dant, & pro viribus promoveant: suam enim cau-

,, causam agunt, cum supremi Pastoris auctoritatem propugnant, & sustinent; quoniam, si hujus jura evertantur, paulatim pariter inferiorum Præsulum jurisdictio nutabit, & corruet. Hæc optime considerarunt Patres Concilii Duziacensis I. habiti anno 871. cui Episcopi unus & viginti per se, octo per suos Procuratores subscripsere, cum ad Hadrianum II. Papam in Synodali epistola, quæ extat in Collectionis Harduini *tom.* 5. *col.* 1321. ad rem apposite, atque ad posterorum exemplum maxime opportune ita scripsere: *quia ergo nos, quantum scimus, & possumus privilegium sanctæ ac primæ Sedis Romanæ & conservare, & obaudire, & extollere cupimus, atque satagimus, pro suo scilicet principatu, quem Beatus Petrus Apostolus, Domini voce perceptum, Ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper, & retinet; servet vestra Paternitas, & a Deo in primæ Sede constituta auctoritas, nobis filiis, & subjectis sibi Episcopis Ecclesiastica privilegia, a sacris Canonibus, & vestris Decessoribus, ac Prædecessoribus, nostris Decessoribus, ac Prædecessoribus conservata: quatenus & Apostolica Sedes proprium vigorem retineat, & a se concessa aliis sua jura non minuat.*

,, V. Verum accidit interdum, aliquot Episcopos, ceteroquin erga Apostolicam Sedem obsequentissimos, ejusdem auctoritatem, non consulto, sed potius incogitanter sibi usurpare; deceptos nimirum a quibusdam Doctoribus, qui potestatem, uni Romano Pontifici competentem, quarumcumque Ecclesiarum Præsulibus adjudicant. Astruunt scilicet ejusmodi Auctores, & veluti indubitatum axioma venditant hanc propositionem: *Quidquid potest Pontifex in universo orbe, si ea excipias, quæ totius Ecclesiæ statum respiciunt, uti Fidei articulum definire, potest Episcopus in sua diœcesi, nisi specialiter Papa sibi illud reservavit:* eoque fundamento præjacto, Episcopalem jurisdictionem mirum in modum extollunt, ac ultra præscriptos ei limites protendunt. Hanc porro opinionem, plurium, & non infimæ notæ Doctorum auctoritate munitam, quos referunt Fagnanus *in Cap. Dilectus, de tempor. Ordinat. n.* 16. & *in Cap. Perniciosam, de offic. Ord. n.* 28. atque Arcudius *Concord. lib.* 2. *de Confirmat. pag.* 110. facile hauriunt Episcopi, eaque imbuti, sibi licere autumant, nonnulla in suis Synodis statuere, quæ ad solam pertinent Apostolicam Sedem. Quamobrem laudatus Fagnanus *cit. loc.* operæ pretium existimavit, præfatam propositionem totis viribus convellere, ejusque falsitatem & ratione, & auctoritate demonstrare.

,, VI. Ratione quidem: etenim, uti pariter argumentatur Suarez *lib.* 6. *de legibus c.* 14. *n.* 4. & 6. etiam seclusa Superioris prohibitione, nequit inferior legem, ab eodem Superiore latam, aut abrogare, aut relaxare: Superior quippe, statim ac aliquid per suam legem præscribit, aut prohibet, illud subtrahit ab ordinaria potestate inferioris; cui propterea non licet, in illam falcem immittere, nisi velit suam voluntatem anteponere voluntati Superioris, per legem manifestatæ: quod profecto esset suæ subjectionis jugum excutere, &, *qui majoris potestatis est, judiciis suis addicere, aut propriis definitionibus subjugare:* quam intolerabilem insolentiam reprehendit Nicolaus I. in epistola ad Michaelem Imperatorem, relata *in Can. Inferior, dist.* 21. Præterea, si integrum esset Episcopo, legem relaxare a Concilio Generali, aut a summo Pontifice rogatam, tota everteretur Ecclesiæ disciplina, caput subjiceretur membris, & proinde actum jam esset de Ecclesiastica Hierarchia Divinitus instituta: quod bene ponderavit idem Fagnanus *in Cap. Nimis, n.* 44. *de filiis Presbyterorum*, inquiens: *Unde etiam apparet, longe minus admittendum esse, jure ordinario Episcopum dispensare contra legem Concilii Generalis, vel summi Pontificis, quoties dispensandi facultas illi non adimitur: hæc enim doctrina, nisi temperetur, secundum ea, quæ dicta sunt, falsa, & periculosa est, & nullatenus ad praxim deducenda; nam inferiorem posse contra legem Superioris absolute dispensare, nihil est aliud, quam caput membris, & superiora inferioribus subjicere, & ordinem naturalem invertere, & Ecclesiasticam Hierarchiam confundere, Dei ordinatione institutam: præsertim vero quia mos sacrorum Canonum, & Conciliorum est fere ubique simpliciter præcipere, aut prohibere, quid faciendum sit, vel non faciendum: raro autem descendunt ad prohibitionem dispensationis. Unde, si liceret Episcopis dispensare, quotiescumque dispensatio in specie non prohibetur, consequenter esset in eorum facultate, totum Jus commune, & Concilia universalia subvertere, in singulis casibus dispensando; quod est erroneum asserere.*

,, VII. Ad auctoritatem quod attinet, Fagnanus *in cit. Cap. Dilectus, de tempor. Ordinat.* ex hoc ipso textu inferri autumat, falsitatem propositionis, quam impugnat: cum enim Episcopus Rossensis in Hibernia tres sacros Ordines eadem die contulisset cuidam Canonico Ymilicensi, in hujus Ecclesiæ Episcopum electo, obtentu mandati sibi facti ab Archiepiscopo Cassellensi, suo Metropolitano, rem gestam improbavit, & Rossensis excusationem respuit Innocentius III. rescribens, etiamsi constitisset de mandato Archiepiscopi, adhuc illi non fuisse obtemperandum, eo quod talis dispensatio nulli sit a canone permissa: *Tum quia* (sunt verba vulgatæ Decretalis, quæ habentur in compilatione, qua utimur), *si de mandato Archiepiscopi constaret, cum illi hujusmodi dispen-*

„ *dispensatio a canone minime sit permissa, ipsi* „ *obtemperare non debuit in hac parte*. Ad li„ gandas igitur inferiori manus, ejusque juris„ dictionem coarctandam, non est necesse, in„ quit Fagnanus, ut sit illi expresse interdi„ ctum, ne quidquam, contra Superioris le„ gem, audeat intentare: sed sat est, id ei non „ esse ab ipsa lege permissum, sicuti ab Innocentio „ audivimus. Verum, cum in ea Innocentii „ III. Decretali, quæ refertur a Gonzalez, „ post verbum *permissa*, hæc alia subdantur: „ *Quam ad solum Romanum Pontificem non est* „ *dubium pertinere*: ex quibus potest quis con„ jicere, potestatem relaxandi legem, de qua „ agebatur, fuisse a jure Episcopis ademptam, „ unique Romano Pontifici reservatam: jam „ corruit argumentum, quod ex ea Decretali „ Fagnanus instaurat. Clariores, nullique ca„ villationi obnoxii sunt alii textus, qui ad „ Fagnani opinionem roborandam, & contra„ rium axioma confodiendum, producuntur. „ Primus est *in Clem. Ne Romani, de elect.* „ in qua Clemens V. ait: *Nos, inter cetera,* „ *præcipue attendentes, quod lex Superioris per* „ *inferiorem tolli non potest*: idque ita intelli„ gendum declarat, ut nequeat ab inferiori „ *corrigi, vel immutari, aut quidquam ei de*„ *trahi, sive addi, vel dispensari quomodolibet* „ *circa ipsam, seu aliquam ejus partem*. Al„ ter textus est *in Cap. Sancta Romana, de* „ *religiosis domibus, inter Extravag.* Joannis „ XXII. ubi legitur: *Quidam autem eorum di*„ *ctum habitum, & vivendi ritum a quibusdam* „ *Episcopis, seu eorum Superioribus, vel aliis* „ *Ecclesiarum Prælatis habuisse, profitentur*, „ *quos nec eis concedere licuit contra formam* „ *Concilii generalis*: ad quem locum opportu„ ne notat Glossa *litt. N. Non licet igitur Epi*„ *scopis contra inhibitionem Generalis Concilii* „ *facere, cum sint adstricti ad observantiam ca*„ *nonum*: idemque late ostendunt Innocentius „ *in cit. Cap. Dilectus, de tempor. Ordinat.* „ *num.* 2. & 3. & *in Cap.* 2. *de eo, qui fur*„ *tive Ordinem suscepit*, Panorm. *in Cap. Tam* „ *litteris, num.* 3. *de testibus*, Covarr. *in* 4. „ *part.* 2. *cap.* 6. *num.* 15. Gutierez *Can. quæst.* „ *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 10. Suarez *cit. cap.* 14. „ Vasquez *tom.* 2. *in* 1. 2. *disp.* 178. *cap.* 2. „ Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 5. *num.* 9. „ & *lib.* 2. *Summ. cap.* 40. *num.* 1. Pontius „ *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 1. Cabassu„ tius *in theor. & prax. Jur. Canon. lib.* 3. *cap.* „ 27. *num.* 3. Diana *in edit. coord. tom.* 3. *tract.* „ 2. *resolut.* 25. *per tot.* aliique innumeri, „ ab his allegati. Et quamvis adversus hæc af„ feratur textus *in Cap. Nuper, de sententia* „ *excommunicationis*, ubi dicitur, ab inferiore „ concedi posse censuræ relaxationem, si condi„ tor canonis eam sibi non reservaverit; sa„ pienter tamen Gonzalez *ad dictum Cap. Nu*„ *per, num.* 3. animadvertit, id non esse ex„ tendendum ad alias materias, in quibus ex eo „ dumtaxat, quod aliquid non sit expresse E„ piscopis prohibitum, non licet inferre, idem „ esse eisdem positive concessum: speciale enim „ illud esse, ait, in absolutione a censuris: „ eademque specialitate gaudere, asserunt Do„ ctores, dispensationem in impedimentis qui„ busdam matrimonii mere impedientibus, de „ quibus infra loquemur.

„ VIII. Alius est nonnullorum error, qui „ videntes, Episcopi consensum, tamquam ne„ cessariam conditionem, requiri pro alicujus „ actus validitate, aut legitimitate; ab hujus„ modi consensu rem totam pendere putant, „ eamque Episcopali dumtaxat auctoritate, in„ consulto Romano Pontifice, licite, & valide „ expleri posse, arbitrantur: quamvis adsint „ Apostolicæ Constitutiones, aut Conciliaria „ Decreta, quibus supremum, & privativum, „ ut vocant, jus in id rerum genus Apostoli„ cæ Sedi reservatur. Exemplo sit res ista, „ quam subjicimus.

„ IX. Statuit sacra Tridentina Synodus *sess.* „ 25. *de Regularibus cap.* 3. ne monasteria, „ seu domus tam virorum, quam mulierum, „ de cetero erigantur, *sine Episcopi, in cujus* „ *diœcesi erigendæ sunt, licentia prius obtenta*. „ Hinc vero aliqui inferunt, ad erectionem no„ vi monasterii in aliqua diœcesi, sufficere li„ centiam Episcopi Diœcesani, absque eo quod „ Romani Pontificis auctoritas ad id requira„ tur, & maxime ubi agatur de Episcopis ul„ tra montes constitutis, propterea quod Inno„ centii X. Constitutio, quæ habetur *num.* 27. „ *in Bullar. Rom. tom.* 4. quæque Romani Pon„ tificis auctoritatem in hujusmodi erectionibus „ necessariam declarat, de Italia, & adjacenti„ bus Insulis tantummodo loquitur. At, cum „ jampridem ante Tridentinum Concilium Re„ gularibus interdicta fuerit novorum monaste„ riorum acquisitio sine expressa licentia Apo„ stolicæ Sedis, ut videre est *in Cap. Religio*„ *num*, §. *Confirmatos, de religiosis domibus*, „ *in sexto*, & *in Cap. Cum ex eo, de excessibus* „ *Prælatorum, eodem lib.* 6. satis patet, nihil „ a Tridentina Synodo detractum fuisse ejus„ dem Apostolicæ Sedis auctoritati jam præce„ denter stabilitæ; sed illud dumtaxat statutum „ fuisse, ut, præter eam, Episcopalis quoque „ auctoritas & licentia in iisdem erectionibus „ interveniret. Quare communis hodie, & in „ Tribunalibus recepta est opinio, non licere Re„ gularibus tam intra, quam extra Italiam, nova „ monasteria, aut conventus, sive collegia fun„ dare, sola Episcopi localis auctoritate, sed „ Apostolicæ Sedis licentiam præterea necessa„ riam esse. De monasteriis autem, seu con„ ventibus, aut collegiis tantummodo loqui„ mur; nam, si res esset de aliquo sim„ plici hospitio, quod pro Regularium iter ha„ bentium commodo ædificari vellet, Episcopi „ localis licentia ad id sufficeret, etiam non „ accedente Apostolicæ Sedis auctoritate. Quæ

„ omnia

„ omnia mature discussa, & definita fuerunt occasione cujusdam causæ *Eystetten. Fundationis Hospitii*, in qua tres decisiones Auditorii Rotæ emanarunt, una die 10. Maji 1726. altera die 26. Aprilis 1728. coram bo. mem. Gamaches, ac tertia demum coram bo. mem. Ratto, postea Episcopo Cordubensi, quæ in illius Decisionum collectione jam typis edita legitur *tom.* 3. *num.* 258.

CAPUT SECUNDUM.

Ex iis, quæ dicta sunt, decernitur, quibus in casibus fas sit, aut non sit Episcopo, relaxare impedimenta dirimentia Matrimonium. agitur etiam de consuetudine, ac nonnullis Synodis Gallicanis, eamdem Episcoporum facultatem spectantibus.

„ EX iis, quæ hucusque stabilita sunt, sequitur, fas non esse Episcopis, removere impedimenta dirimentia matrimonium, seu quemquam solvere ab impedimento, quo detinetur, veniamque eidem concedere, ut, impedimento non obstante, matrimonium contrahat; quoniam ejusmodi impedimenta ortum habent aut e Concilio Generali, aut a summis Pontificibus, quorum decreta nequit inferior infringere, iisque ulla ratione contraire: quod ex modo dictis liquet, & ad rem perpendunt Sanchez *cit. lib.* 8. *disp.* 6. *num.* 14. & Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 13. *num.* 1. Ne autem hac doctrina, quam communem esse citati Auctores asseverant, suam jurisdictionem nimium coarctari conquerantur Episcopi; priusquam ea uberius explanetur, plura sunt prænotanda. Et primo animadvertendum est, sermonem hic non esse de impedimentis mere impedientibus, quæ nullus dubitat posse ab Episcopo relaxari, si excipias impedimentum ortum ex sponsalibus cum altero initis, quod, isto invito, sine ejusdem injuria remitti nequit, & illud, quod provenit ex voto aut ingrediendæ Religionis, aut perpetuæ castitatis, quæ vota, nisi fuerint conditionata, summo Pontifici reservantur, necnon alterum proveniens ex hæresi, de quo in capite sequenti dicturi sumus: Sotus *in* 4. *dist.* 37. *quæst. unic. art.* 1. Navarrus *man. cap.* 22. *num.* 85. Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. disp.* 17. *num.* 15. Salmanticenses *in Cursu Morali Theologico tom.* 2. *tract.* 9. *de matrim. cap.* 13. *punct. unic. num.* 16. & 17. Perez *de Matrimon. cap.* 23. *sect.* 8. *num.* 5. Caballutius *in theor. & prax. Jur. Canonic. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 7. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. de Matrim. lib.* 2. *art.* 13. *reg.* 14. aliique communiter. Neque res est de impedimento, quod irritum reddidit matrimonium jam publice contractum: ultro enim concedimus Episcopo illud relaxandi facultatem, quam eidem adscribunt Sylvester *verb. Dispensatio*, §. 9. Sotus *cit. quæst.* 37. *quæst. unic. art.* 1. Navarrus *cit. cap.* 22. *num.* 75. Sanchez *lib.* 2. *disp.* 40. *num.* 3. Pontius *lib.* 8. *cap.* 13. *num.* 2. Zerola 1. *part. verb. Dispensatio*, §. *Ad quintum*, Caballutius *cit. cap.* 27. *num.* 3. Sylvius *Operum tom.* 5. *inter resolutiones in verb. Dispensatio secundo*, Fagnanus *in Cap. Nimis, num.* 33. *de filiis Presbyterorum*, Natalis Alexander *cit. loc. reg.* 10. qui tamen unanimiter monent, non posse Episcopum eam potestatem sibi usurpare, nisi simul concurrant sex circumstantiæ: primo scilicet, ut jam matrimonium fuerit contractum in faciem Ecclesiæ, omnibusque adhibitis solemnitatibus: secundo, ut contractum fuerit bona fide, ex juris, aut facti ignorantia: tertio, ut sit consummatum: quarto, ut impedimentum sit occultum: quinto, ut non possit facile adiri prima Sedes, seu dispensatio a Papa obtineri, ob conjugum paupertatem, rusticitatem, locorum distantiam, aliasque similes causas: sexto denique, ut non possit separatio fieri sine scandalo. *Si vero* (ait Caballutius *loc. cit.*) *aliqua absit ex præfatis circumstantiis, & personæ sint pauperes, aut rudes, ac rusticæ, officium erit Ordinarii prosequi hanc dispensationem, in forma pauperum, apud Sedem Apostolicam, ut plane gratis, & sine compositione obtineatur.* Notant itidem iidem Doctores, dispensationem ab Episcopo in prædictis circumstantiis obtentam, prodesse dumtaxat pro foro conscientiæ, non autem pro foro externo: non enim plus potestatis tribuendum est Episcopo, quam habeat Major Pœnitentiarius Papæ, qui in prædicto rerum eventu impedimentum aufert, ut matrimonium convalescat solum in foro interno. Quocirca, si impedimentum antea occultum, postea detegatur, & deducatur ad forum contentiosum, opus erit nova dispensatione, a summo Pontifice impetranda.

„ II. Tandem advertendum est, nec quæstionem hic esse de impedimento dirimente occulto, quod obstet matrimonio nondum contracto, sed proxime contrahendo. Scimus quippe, non deesse Doctores, qui Episcopo facultatem afferant illud auferendi, cum tales urgent rerum circumstantiæ, ut nec summus Pontifex consuli, nec matrimonii contractus, ad quem omnia sunt disposita, differri possit sine scandalo, & paratorum ad nuptias infamia: ad præcavenda enim prædicta gravia mala, si alius non suppetat modus illis occurrendi, præsumendum est, summum Pontificem delegare Episcopo potestatem dispensandi, quam certe, requisitus, non esset ei denegaturus. Hanc facultatem, nullius præcedentis Doctoris patrocinio fretum, se omnium primum Episcopis vindicasse, gloriatur Sanchez *cit. lib.* 2. *disp.* 40. *num.* 7.

„ sed

„ sed eum postea sequuti sunt Pontius *cit. lib.* „ 8. *cap.* 13. *num.* 6. Hurtadus *disp.* 26. *de* „ *Matrim. num.* 7. Perez *de Matrim. disp.* 44. „ *sect.* 6. *num.* 12. Bonacina *de Matrim. disp.* „ 3. *punct.* 15. *num.* 5. *verb. Rursus addo* , „ Barbosa *de offic. & potest. Episcopi*, *part.* 2. „ *allegat.* 35. *num.* 5. Cabassutius *cit. cap.* 27. „ *num.* 4. de Justis *de dispensationibus matri-* „ *monialibus lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 129. *& plu-* „ *rib. seq.* Wiestner *ad tit.* 16. *lib.* 4. *Decre-* „ *tal. num.* 66. *& seq.* Anacletus *in Jus Cano-* „ *nic. tom.* 4. *in append. de dispensat. super im-* „ *pedimentis num.* 62. *&* 63. Sed , quamvis „ hæc opinio , teste citato Bonacina , hodie sit „ fere communis , eam tamen acriter repre „ hendit , & exagitat Fagnanus *in cit. Cap.* „ *Nimis* , *num.* 34. *&* 35. *de filiis Presbyter.* „ fortasse quia , ut adnotavit Perez *cit. sect.* 6. „ *num.* 13. est moraliter impossibile, eas omnes „ concurrere rerum circumstantias , quas sibi „ fingit Sanchez , in quibus nequeat matrimo- „ nium retardari absque scandalo , cum alii plu- „ rimi semper præsto sint modi , ab eodem Pe- „ rez indicati , protrahendi tempus nuptiis, „ absque ulla suspicione criminis , & infamia „ eorum , qui jam erant ad eas celebrandas ac- „ cincti.

„ III. Sed , quidquid sit de ea extraordinaria „ potestate , quæ ex præsumpta summi Pontifi- „ cis voluntate in aliquo eventu , urgentissi- „ mæ videlicet necessitatis , & impedimenti „ occulti , competat Episcopis , nullum in præ- „ sens de ea ferimus judicium ; sed tantum dis- „ serimus de ordinaria potestate dispensandi in „ quibusdam impedimentis dirimentibus publi- „ cis . Hanc potestatem , communi fere cal- „ culo, Doctores denegant Episcopo: quin im- „ mo sacræ Urbis Congregationes, Concilii vi- „ delicet , ac supremæ Inquisitionis, non semel „ proscripserunt , tamquam falsam , & teme- „ rariam propositionem asserentem Episcopo „ jus dispensandi super impedimento dirimen- „ te publico , quod obsistat matrimonio contra- „ hendo , etiamsi gravis urgeat illud contra- „ hendi necessitas ; uti videre est apud Joan- „ nem Baptistam Riganitum , virum apprime „ doctum , *tom.* 4. *Commentarior. in Regul. Can-* „ *cellar. in notis ad regul.* 49. *num.* 1. *&* 2. „ ubi sacrarum Congregationum responsa , sum- „ ma diligentia congesta , per extensum , ut „ dicitur , referuntur , & Doctorum in hanc „ rem placita copiose allegantur. Et nihilomi- „ nus aliquot Episcopi eamdem potestatem et- „ iam nunc sibimet ipsis adscribunt , & con- „ tra Juris communis principia , ac commu- „ nem Doctorum sensum , etiam in suis Sy- „ nodalibus Constitutionibus sibi asserere quan- „ doque non dubitant : & quod magis dolen- „ dum est , non desunt aliqui, licet pauci Do- „ ctores, hac in re Episcopis blandientes, quo- „ rum nonnulli innituntur prædicto axioma- „ te , cujus falsitatem deteximus ; alii vero in- „ nituntur diuturna consuetudine , per quam , „ acquisitam decantant quibusdam Episcopis „ potestatem relaxandi aliqua impedimenta diri- „ mentia, qua, spectato Jure communi, carerent. „ Hinc Giberrus , *suarum Consultationum tom.* 12. „ *consult.* 59. *de Matrim.* absolute docet , Epi- „ scopos in hoc negotio unice spectare debere „ suorum Prædecessorum praxim , libereque pos- „ se , legitima exigente causa , eas dispensatio- „ nes indulgere , quas a suis Prædecessoribus con- „ cessas deprehenderint . Hinc pariter Natalis „ Alexander *Theolog. dogmat. & moral. cit. lib.* „ 2. *de Matrim. cap.* 4. *art.* 13. postquam *reg.* „ 11. auctoritatem dispensandi super impedi- „ mentis matrimonium dirimentibus , publicis , „ & notoriis , uni vindicavit Romano Pontifi- „ ci , inquiens : *Hodierna Ecclesiæ disciplina* , „ *secundum quam dispensationes in gradibus pro-* „ *hibitis consanguinitatis* , *vel affinitatis* , *aliisve* „ *impedimentis dirimentibus* , *Romano Pontifici* „ *reservata sunt*, *cum publicum impedimentum est* , „ *& de matrimonio contrahendo agitur*, *non permit-* „ *tit* , *ut Episcopi his in circumstantiis dispen-* „ *sent* . *Cum enim ab Ecclesia universali* , *sive* „ *illius Capite Romano Pontifice* , *sint instituta* „ *impedimenta matrimonium dirimentia* , *dispen-* „ *satio super eis* , *communi Jure* , *ad Caput uni-* „ *versalis Ecclesiæ Romanum Pontificem* , *non ad* „ *Episcopum* , *pertinet* ; *ut colligitur ex Cap.* „ *Cum Inferior* , *extra* , *de majorit. & obed.* „ *Conciliaque Provincialia plurima* , *Ritualia* „ *Ecclesiarum* , *Auctores omnes id confirmant* , „ *& auctoritatem dispensandi competere negant* „ *Episcopis* , *cum publicum impedimentum est* , „ *vel de contrahendo matrimonio agitur* : post- „ quam (inquam) hanc communem doctri- „ nam diserte tradidit , & insinuavit , *in se-* „ *quenti regul.* 12. eamdem in hunc modum „ limitat : *Si tamen antiqua sit* , *& legitime* „ *præscripta diœcesis consuetudo* , *ut Episcopus in* „ *quarto gradu* , *etiam de contrahendo* , *certis in* „ *casibus dispenset* , *quia ejus Decessores hac usi* „ *sunt ab antiquo ad hunc usque diem faculta-* „ *te* , *quæ a Sede Apostolica concessa creditur* „ (*quod in quibusdam Galliarum diœcesibus fieri* „ *novimus*) , *de his dispensationibus haud mo-* „ *venda lis est* : *siquidem consuetudo legitime* „ *præscripta Juri positivo præjudicat* , *ususque* „ *que longævi non levis est auctoritas* , *ut di-* „ *citur Cap. Cum consuetudinis* , *& Cap. Cum* „ *tanto* , *extra* , *de consuet.* Hinc denique nonnul- „ li Gallicani Episcopi , uti narrant Pontas *in* „ *verb. Dispensatio matrimonii cas.* 35. Hermi- „ nier *de Sacramentis tom.* 3. *cap.* 17. Auctor „ Collationum Ecclesiasticarum Parisiensium sub „ Cardinali de Noailles *tom.* 3. *lib.* 5. *collat.* 2. „ *cap.* 2. Gerbesius in Tractatu , quem edidit , „ *de potestate Ecclesiæ* , *& principum super impe-* „ *dimentis matrimonii* , & Saintebeuve *tom.* 1. „ *resolut. casuum conscientiæ cas.* 66. *&* 67. usum „ prætexentes suorum Decessorum , dispensant „ in impedimento quarti , & alicubi etiam tertii

„ gra-

„ gradus consanguinitatis, seu affinitatis; &
„ alii jus sibi vindicant relaxandi insuper im-
„ pedimenta cognationis spiritualis, criminis,
„ & publicæ honestatis; licet alii ejusdem Re-
„ gni Antistites, observante eodem Saintebeu-
„ ve, sibi integrum non esse arbitrentur, ab
„ ullo cujuscumque generis canonico impedi-
„ mento, matrimonium dirimente, quem-
„ quam solvere: prout scilicet, sicuti idem Au-
„ ctor prosequitur, fert diversa, quæ in qualibet
„ diœcesi inolevit, consuetudo. Ab eadem quo-
„ que consuetudine, quæ ex privilegio, & in-
„ dulto Apostolico initium sumpsisse censenda
„ sit, contendunt similiter Episcopi Leodienses,
„ se potestatem adeptos dispensandi in quarto,
„ & in tertio, hinc inde, consanguinitatis gra-
„ du: *si imminens appareat periculum defectio-*
„ *nis partium ad vicinos Fidei hostes, mutuæ*
„ *internecionis parentum, & amicorum inter se,*
„ *ob corruptam puellam, & partes non habeant*
„ *media recurrendi ad Urbem*; quemadmodum
„ referunt Lessius *in Auctar. verb. Matrimo-*
„ *nium cas.* 9. Gobat *Theolog. experim. tract.* 9.
„ *num.* 596. & Van Espen *Jur. Eccl. univ. tom.*
„ 1. *part.* 2. *tit.* 14. *cap.* 1. *n.* 11. quod tamen
„ jus sibi non arrogare alios Belgii Episcopos,
„ ne eos quidem, quorum diœceses auctorita-
„ te Pauli IV. a Leodiensi divulsæ sunt, op-
„ portune animadvertit Zypæus *ad tit. de*
„ *eo, qui cognovit consanguineam uxoris, nume-*
„ *ro* 3.

„ IV. Verum, sicuti graviter errant, qui po-
„ testatem, de qua agitur, Episcopis adjudicant,
„ unice freti illo axiomate, cujus falsitatem
„ plurima Concilia Provincialia, Ritualia Ec-
„ clesiarum, Auctoresque omnes agnoscere, fa-
„ tetur etiam citatus Natalis Alexander *in al-*
„ *legata regul.* 11. ita periculum est, ne se,
„ aliosque decipiant, qui eam a consuetudine
„ mutuantur. In primis enim prudenter dubi-
„ tari potest, an ejusmodi consuetudo, in flo-
„ rentissimo Galliarum Regno, Apostolicæ Se-
„ di obsequentissimo, & sacrorum canonum re-
„ ligiosissimo custode, ullo unquam tempore
„ viguerit; cum non solum contingere potue-
„ rit, hunc, illumve Episcopum in hoc, aut
„ illo impedimento dispensasse, ex privilegio
„ sibi a prima Sede specialiter concesso; sed
„ etiam, ita rem se habuisse, constet ex rege-
„ stis sacræ Congregationis de Propaganda Fide,
„ & sancti Officii, in quibus frequentes adno-
„ tatæ reperiuntur hujusmodi speciales conces-
„ siones, Episcopis Gallicanis indultæ, dispen-
„ sandi super impedimentis tertii, & quarti
„ gradus: unde Ducasse, Auctor Gallicanus, *in*
„ *sua Practica Jurisdictionis Ecclesiastica cap.* 10.
„ *sect.* 7. scribit, timoratæ conscientiæ, & ex-
„ cellentis doctrinæ Gallicanos Episcopos dis-
„ pensasse post indultum sibi a Sede Apostoli-
„ ca concessum, & a dispensatione abstinuis-
„ se, postquam cessaverat, nec fuerat renova-
„ tum indultum, quod ad certum tempus ob-
„ tinuerant. In hac autem dubietate, non li-
„ cere Successori similes dispensationes elargiri,
„ recte adnotavit idem Natalis Alexander *in fine*
„ *cit. regul.* 12. scribens: *At, si dubitet, vel me-*
„ *rito dubitare debeat Episcopus, an dispensatio-*
„ *nes a suis Decessoribus concessæ sint ex privilegio*
„ *reali, & perpetuo, an ex privilegio personali, dis-*
„ *pensare non potest, nisi & ipse dispensandi privi-*
„ *legium a summo Pontifice obtineat. In re enim*
„ *Sacramenta spectante, non licet minus probabi-*
„ *lem, ac minus tutam opinionem sequi, relicta*
„ *probabiliore, atque tutiore.*

„ V. Quod autem aliquot Galliarum Episco-
„ pi ex privilegio mere personali, non vero ex
„ consuetudine, nacti sint facultatem super ali-
„ quo impedimento dispensandi, inde etiam
„ conjicimus, quod ex una parte incredibile
„ videatur, talem consuetudinem intra u-
„ nius, vel alterius diœcesis limites con-
„ stitisse, nec conterminas permeasse; id quip-
„ pe evenire vix potuit in re Episcopis favo-
„ rabili, atque in Regno servandæ inter Pasto-
„ res disciplinæ, morumque concordiæ, & uni-
„ tatis studiosissimo: ex alia vero scimus, quam-
„ plurimos Galliarum Antistites diserte decla-
„ rasse, sibi fas non esse, ullum auferre, seu
„ relaxare impedimentum, matrimonium diri-
„ mens: siquidem Concilium Turonense anni
„ 1583. *tit.* 9. *de matrim. tom.* 10. Collectionis
„ Harduini *col.* 1405. definivit: *In quarto con-*
„ *sanguinitatis & affinitatis, necnon cognationis*
„ *spiritualis prohibitis gradibus, Episcopis dis-*
„ *pensare non licere declaramus*: in Concilio To-
„ losano anni 1590. *cap.* 8. ibidem *col.* 1804.
„ legimus: *Quos cognationis gradus impedit*
„ *licet jam legibus solutos, & dispensatos, nisi*
„ *visa prius summi Pontificis dispensatione, in*
„ *matrimonii conjunctionem Parochi non reci-*
„ *piant*: Synodus Lingonensis apud Natalem
„ Alexandrum *cit. regul.* 12. post enumeratas
„ personas, in aliquo, usque ad quartum con-
„ sanguinitatis gradum, inter se conjunctas,
„ ait: *Inter istos non est legitimum matrimo-*
„ *nium, nisi cum eis fit per Sedem Apostolicam*
„ *dispensatum*: idemque sancitum, declaratum,
„ que reperiri in Synodo Trecensi, idem Na-
„ talis Alexander testatur. Additque Diot in
„ Opere, cui titulus *Sacramentarium Pastorum*,
„ *tract.* 13. *de dispensationibus matrimonialibus*
„ *cap.* 8. *pag.* 213. *edit. Parisien. an.* 1703. in
„ generali Congregatione Episcoporum, & uni-
„ versi Cleri Gallicani declaratum esse, dis-
„ pensationes omnes matrimoniales ad solum
„ Papam pertinere, & Parlamentis esse obsi-
„ stendum, si aliquando Episcoporum dispensa-
„ tiones admittant. Quis autem credat, tot
„ Gallicanos Episcopos, suæ jurisdictionis te-
„ nacissimos, sibi sponte abjudicasse eam au-
„ ctoritatem, quam passim viderent ab aliis
„ finiti marum diœcesium Præsulibus jure
„ ordinario, & non mere delegato, exer-
„ ceri?

„ VI. At,

„ VI. At, etiam dato, in aliquam diœcesim „ irrepsisse consuetudinem, de qua contenditur, ut per eam collatum dicamus Episcopo „ legitimum jus auferendi impedimenta, a „ Conciliis Œcumenicis, aut a summis Pontificibus inducta; diligenter prius examinandum est, an ea consuetudo omnes habuerit „ conditiones necessarias, ut potuerit prævalere legi Episcopo inhibenti, ne Superioris „ statutum infringere, aut quoquo modo relaxare præsumat. Quin immo, cum talis consuetudo non solum tendat ad abrogandam legem, verum etiam ad tollenda, & minuenda jura uni competentia Romano Pontifici; „ præter ceteras conditiones, necesse est, ut „ centum ad minus annorum spatio, sine ulla „ interruptione, perseveraverit. Quocirca citatus Van-Espen *Jur. Eccles. univers. part.* 2. „ *tit.* 14. *cap.* 1. *num.* 11. ut Episcopo Leodiensi auctoritatem astruat dispensandi in tertio, & quarto, & in tertio hinc inde, consanguinitatis, seu affinitatis gradu, eamque „ ex legitima consuetudine ab eo acquisitam „ evincat, ejusmodi consuetudinem contendit „ esse immemorabilem. Ad consuetudinem „ quoque, cujus initii memoria non exter, „ confugit citatus Auctor Collationum Parisiensium *tom.* 3. *collat.* 2. §. 2. Verum postremo, & potissimum considerandum est, an per „ eam consuetudinem, si qua inoleverit, *dis-rumpatur nervus Ecclesiasticæ disciplinæ*: in „ quo eventu, nunquam per eam adversus legem præscribi, declaravit Innocentius III. *in Cap. Cum inter de consuet.* Num porro prædicta consuetudo ejusmodi inficiatur vitio, „ potius, quam a nobis, præstat audire a Gallicano Auctore Cabassutio, qui *cit. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 6. loquens de auctoritate dispensandi, quam sibi vindicant nonnulli suæ nationis Præsules, hæc habet: *Si, in oppositum „ reclamantibus Conciliis Œcumenicis, quæ hanc „ potestatem uni summo Pontifici, Legatoque reservant, sibi ausint vindicare Gallicani ducenti circiter, & quadraginta nimirum Episcopi, „ cum suis Vicariis, seorsim in suis diœcesibus, „ singuli pro suo arbitrio, hujusmodi licentiam, „ ingruet profecto tota Gallicana ditione admodum exuberantior, & inordinatior inter tot, „ tamque diversa sibi, aliisque indulgentium „ Prælatorum capita, in dispensandis matrimoniis licentia. Quin etiam, si per universum „ regnum ista invalesceret consuetudo (quod malum Deus avertat), contingeret demum, ut „ quilibet laici, etiam subalternorum tribunalium „ Judices, per captionem, & distractionem bonorum Episcopalium, ipsosmet Episcopos cogerent, pro suo peculiari, aut amicorum, aut „ partium postulantium affectu, ad sic dispensandum, sicut jamdudum, compellunt invitos „ ad monitoria, & excommunicationes decernendas; sicque simile quid illis obveniret Divinæ „ huic apud Isaiam comminationi: Pro eo quod „ abjecit populus iste aquas Siloe, quæ vadunt „ cum silentio, propter hoc ecce adducet Dominus super eos aquas fluminis fortes, & multas. Sic enim renuentes hac in parte summo „ universalis Ecclesiæ Pontifici subjici, compelluntur indignissime laicorum Judicum infimorum decretis obtemperare, aut propriorum fructuum, ni pareant, interceptionem, ac privationem pati.* Et post adducta modo a nobis „ relata loca Conciliorum Turonensis, & Tolosani, inanem decernentia hac in re dispensationem, quæ a summo Pontifice non dimanarit, concludit Cabassutius: *Sane istæ ab „ Episcopis concessæ dispensationes pro contrahendis conjugiis, aut nullitatem, aut incertitudinem causant Sacramenti. At vero in re Sacramentaria unanimes docent Theologi, non „ esse licitum, quidquam incerti adhibere, eo „ certo medio prætermisso, quod adhiberi possit. „ Atque ita licentia ista vel nefariam inducit „ Sacramenti nullitatem, aut ad summum, tutiore „ simul, & probabiliore opinione rejecta, minus „ probabilem, nec tutam, in tanti momenti Sacramento, consectatur opinionem.*

„ VII. Huic Cabassutii monito morem gerant „ Episcopi, & nullius consuetudinis prætextu eam „ exerceant facultatem, quam dubiam saltem, „ atque incertam esse, dissimulare non possunt. Quod si quis eam sibi certo competere obstinate contendat, adhuc abstineat, oportet, ab illa in sua Synodo ostentanda, & „ Synodali statuto sibimet ipsi afferenda: etenim (uti inferius suo loco demonstrabitur) ne ea quidem, quæ Episcopis certo licent ex tacita, permissione, & conniventia „ Apostolicæ Sedis, possunt ab iisdem per Edictum, aut Synodalem Constitutionem decerni, & juri suo ordinario quodammodo „ attribui, id quippe manifestam saperet ambitionem, qua viderentur se quodammodo „ æquiparare summo Pontifici, ejusque affectare supremam jurisdictionem.

„ VIII. Quare, si aliquis Antistes, ob nimiam suæ diœcesis ab Urbe distantiam, aliamve legitimam causam, necessariam sibi „ reputet auctoritatem dispensandi in uno, aut „ pluribus impedimentis matrimonium dirimentibus, eam exposcat a Romano Pontifice, „ qui eam petentibus impertiri non renuit, nunc „ magis, nunc minus amplam, pro temporum, „ & locorum varietate.

CAPUT TERTIUM.

De Pontificiæ auctoritatis læsione in eo, quod pertinet ad dispensationes Matrimoniales inter unam partem Catholicam, & alteram Hæreticam.

„ Illicita esse matrimonia, quæ inter partes „ contrahuntur, quarum altera Catholica „ sit, altera hæresim profiteatur, dictum in „ superioribus a nobis est: neque tamen præ- „ ter-

,, termissum, tales interdum circumstantias occurrere, quibus hujusmodi etiam matrimonia licita esse possint. Idem hoc loco asserimus, pariterque confirmamus. Et quidem, quod pertinet ad primam partem, *si aliquis Fidelis cum hæretica baptizata matrimonium contrahit, verum est matrimonium, quamvis peccet contrahendo, si sciat eam hæreticam; sicut peccaret, si cum excommunicata contraheret: non tamen, propter hoc, matrimonium dirimetur*. Ita S. Th. *in* 4. *sent. dist.* 39. *quæst.* 1. *art.* 1. *Ad quintum*. Cum autem quæritur, quænam sint eæ circumstantiæ, quæ licita reddant hujusmodi matrimonia, non desunt, qui ea permissa esse contendant in iis locis, in quibus notabilis populi pars ex hæreticis constituitur, dummodo a Catholica parte perversionis periculum absit, & gravis aliqua vel privata, vel publica causa intercedat: cujusmodi ab eis reputatur publicæ pacis conservandæ studium, si ea turbari posse prospiciatur intestino aliquo bello, inter Catholicos, & hæreticos excitando, ubi illi animum alienum ostenderent a contrahendis matrimoniis cum hæreticis.

,, II. Alii præterea hæc matrimonia, de quibus agimus, pluribus in locis licita fore asserunt in vim consuetudinis, quam summis Pontificibus notam, neque ab eisdem (ut ipsi ajunt) improbatam, veræ dispensationi æquivalere, affirmant. Alii demum considerantes, ut hujusmodi matrimonia licita sint, Ecclesiasticæ auctoritatis interventu opus esse, ne vel penes simplicem Parochum, vel penes ipsos, quorum perfici negotium interest, arbitrium sit judicandi de sufficientia illius causæ, quæ contrahentem ad ineundum matrimonium inducat, Superioris Ecclesiastici nomine localem etiam Episcopum comprehendunt: idque etiam in quibusdam Episcopalibus ordinationibus insertum reperitur. At vero, si interdictum, quo fit, ut matrimonia hæc illicita sint, ex Concilii Generalis Chalcedonensis lege, aliisque contrariis sacrorum Canonum sanctionibus originem habet; iis insistendo regulis, quas supra posuimus, facili negotio perspicere est, hujuscemodi matrimonia licita aliter evadere non posse, præterquam in vim dispensationis a Romano Pontifice obtentæ, exclusis Episcopis, nisi a Pontifice facultatem acceperint, ut super iisdem dispensare possint: uti fuse demonstrat Henricus a S. Ignatio in Opere, cui titulus *Ethica amoris*, *seu Theologia Sanctorum*, *tom.* 3. *lib.* 8. *part.* 2. *c.* 36. *n.* 296. Neque est, ut, hac in re, contraria ulla consuetudo opponatur, quoties non adsit positiva Pontificia dispensatio, quæ sane ex sola Pontificum Romanorum scientia, ac tolerantia deduci nullo pacto potest. Ita firmat Natalis Alexander, *Theologiæ dogmaticæ & moralis tom.* 2. *art.* 8. *in regulis ad praxim spectantibus regul.* 10. Qua de re cum olim in Congregatione S. Officii disceptatum fuerit, ea inter Consultores, & Cardinales Inquisitores sententia vicit, quæ pro Pontificia steterat auctoritate: super quo videndus Cardinalis Albitius *in Tractatu de Inconstantia in Fide cap.* 36. *num.* 164. *& seq.* ac præcipue *num.* 204. *&* 205. *ac num.* 225. *& num.* 238.

,, III. Pontificiæ ergo auctoritati injuria fit ab iis, qui illius interventu opus non esse contendunt, ut matrimonia inter partes, alteram Catholicam, & alteram hæreticam, licite contrahantur: sed non minus graviter eamdem auctoritatem ab illis lædi dicendum est, qui aliquo ab hinc tempore asserere, & jactare cœperunt, dispensationes hujusmodi a Romano Pontifice minime concedi posse, etiamsi gravis causa concurrat, atque omne perversionis periculum absit; ea scilicet ratione ducti, quod, dum pars Catholica cum hæretica parte matrimonio conjungitur, illa Sacramentum huic administret, quod est contra legem Divinam, quæ vetat, Sacramenta indignis administrari, atque iis, qui in lethalis peccati statu versantur, & peccatores notorii dici debent. Hoc modo Gamachæus *de matrimonio c.* 28. ratiocinatur, cujus sententiam studiose tuetur Saintebeuve *tom.* 2. *casuum conscientiæ*, ac post ipsum Pontas *in verb. Dispensatio matrimonii casu* 33. Sane in Collationibus Ecclesiasticis Parisiensibus *collat.* 2. *de matrimonio tom.* 3. *lib.* 1. pluribus hac super re disputatis, hac denique ratione res tota concluditur, quod, quemadmodum Moyses, dum Judæorum duritie victus, libellum repudii eisdem permisit, non peccavit, nec actum illicitum commisit; ita omnis expers culpæ summus Pontifex dicendus sit, qui gravibus causis adductus, omnique adhibita cautione, ut perversionis periculum removeatur, Catholicum, dispensando, habilem reddit ad matrimonium cum hæretico contrahendum.

,, IV. Verum hujusmodi temperamentum non satis tollit difficultatem tanta ratiocinationum mole propositam. Etenim, quemadmodum non desunt, qui affirment, Moysis permissione non obstante, Judæum illum nihilominus peccavisse, qui libello repudii utebatur; ita facile quispiam existere posset, qui, non obstante Pontificia dispensatione, ad exemplum Moysis indulta, matrimonium Catholici cum hæretico peccaminosum esse contenderet. Quare, ad difficultatem illam de medio tollendam, alia via insistendum est. Pontius, gravis Theologus, *in Appendice ad tractatum de matrimonio Catholici cum hæretico*, temerarium appellat eum, qui in dubium revocat, an matrimonium Catholici cum hæretico licitum sit, ubi præcesserit Pontificia dispensatio, in circumstantiis supra

,, me-

„ memoratis concessa; ut videre est *ibi c.* 8. „ *n.* 7. *Temeritate non carere eum, qui in dubium revocaverit, an licite illud matrimonium possit contrahi*. Et Cardinalis de Lugo *in Tractatu de Sacramentis disp.* 8. *sect.* 14. ad idem „ comprobandum plura persequitur.

„ V. Nobis profecto propositum hoc loco „ non est scholasticam illam quæstionem attingere, utrum matrimonium unicum Sacramentum sit, an vero in eodem partialia duo „ Sacramenta interveniant, adeoque utrum dici possit, quod ubi matrimonium, prævia „ dispensatione, inter partem Catholicam Sacramenti capacem, & partem hæreticam, „ quæ ejusdem incapax est, contrahitur, ipsum „ in persona quidem Catholica Sacramentum „ sit, in altera autem contractus mere civilis; „ quemadmodum docent Frassen *in Scoto Academico tom.* 12. *tract.* 3. *disput.* 2. *art.* 1. „ *quæst.* 2. §. *Quæres primo*, Henricus a S. „ Ignatio *in Ethica amoris cit. tom.* 3. *lib.* 8. „ *part.* 2. *c.* 8. Tournely *de Matrim. pag.* 95. „ *editionis Parisiensis anni* 1730. Sed ipsam rei „ naturam expendentes, hoc affirmandum habemus, quod, ubi exclusum sit a Fideli perversionis periculum, quod semper excludendum non ambigitur, cuique rei per conditiones in dispensationibus apponendas consulitur, ubi etiam opportune cautum sit, ut „ sancta Religio in liberis sive maribus, sive „ fœminis ex eo matrimonio suscipiendis servetur, suscepto item a Catholica persona „ onere curandi, ut hæreticam partem ad orthodoxam Religionem amplectendam perducat, iis rationibus adhibitis, quas aptiores, „ & opportuniores existimaverit, ac præterea „ intercedente gravi aliqua, ac plerumque publica causa, quæ si deficiat, licet ceteræ supra memoratæ adsint conditiones, dispensatio „ nequaquam impertiri solet; ut colligere licet ex Clementis XI. responso ad Episcopum Herbipolensem, qui pro dispensatione „ ad contrahendum matrimonium inter partes, „ alteram Catholicam, & alteram hæreticam, „ eidem Pontifici supplicabat: *Nos itaque, etsi pro magnitudine spiritualis hujusmodi periculi* (de perversionis periculo loquitur), „ *quod tamen, propitio Deo, averti posse confidimus, intime commoveamur; majoris tamen momenti esse existimamus, Ecclesiæ Dei, Apostolicæ Sedis, Prædecessorum nostrorum, ac sacrorum Canonum, a Catholicorum cum hæreticis conjugio abhorrentium, regulas, nisi id totius Christianæ reipublicæ bonum exposcat*: ut *in tom.* 1. *Brevium* ejusdem Pontificis *pag.* 321. habetur. Cumque „ in dispensatione concedenda neque Divinum, „ neque naturale Jus ullatenus lædatur, sed „ Ecclesiastico Juri tantummodo derogetur, „ nullam sane causam, vel rationem reperire „ est, cur matrimonium, in vim hujusmodi „ dispensationis contractum, pro illicito, aut „ peccaminoso habendum sit: ut apposite animadvertit Sylvius *in* 3. *part. S. Th. tom.* 4. „ *quæst.* 59. *quæsit.* 2. *art.* 1. §. *Ceterum*. Et „ licet objiciatur, partem Catholicam hæreticæ parti occasionem præbere profanandi Sacramentum, facile respondebitur, quod profanatio hujusmodi per accidens, & præter „ Catholicæ partis intentionem contingit: hæc „ enim jure suo utens, quoad se, nihil aliud „ agit, quam quod ad proprias rationes pertrahit voluntatem partis hæreticæ, cui paratus jam ac certus animus est, ut matrimonium in statu peccati contrahat, & contra „ legis præscriptum, cum illud idem licite, & „ & fructuose præstare posset, si vel ante nuptias, vel dum eas contrahit, in Ecclesiæ „ gremium se reciperet. Ita respondent Tournely *loco cit. pag.* 107. Isambertus *de Matr. pag.* 393. *n.* 7. Herminier *in Tract. de Sacramentis tom.* 3. *tit. Cultus disparitas*, §. *His non obstantibus*, Maurus *in Cursu theologico tom.* 3. *lib.* 10. *quæst.* 82. *n.* 4. qui ad rem „ nostram ita scribit: *Catholicus ministrans Sacramentum, facit actionem ex se indifferentem. Non posset alter conjux converti ad Fidem, & per contritionem justificari, & recipere Sacramentum digne*. Quod si pro vero „ habendum esset, contra Jus Divinum facere Catholicum illum, qui, etiam remoto „ perversionis periculo, matrimonium cum hæretico contrahit, ejusque peccatum in eo „ consistere, quod personæ indignæ Sacramentum ministret; dicendum esset (quod hactenus a nemine affirmatum est), sanctas illas „ Mulieres Catholicas peccasse, quæ nedum „ cum hæreticis, sed cum infidelibus matrimonium contraxerunt: uti factum constat „ tum a S. Monica D. Augustini Matre cum „ Patritio Ethnico, a S. Anastasia cum Publio „ Idololatra, a S. Cæcilia cum Valeriano nondum ad Christianam Fidem converso, atque „ ab aliis pluribus. Nec replicare juvat, impedimentum *disparitatis cultus* temporibus „ illis nondum introductum fuisse; nam vicissim reponere in promptu est, in prædictorum Auctorum sensu obstitisse semper Divini Juris impedimentum, ne Sacramenta indignis ministrarentur: *Nec Sanctos, qui cum infidelibus contraxerunt, naturæ legem, Jusque Divinum violasse, & in perpetua fornicatione vixisse putandum est*: ut optime disserit Natalis Alexander *in Theologia dogmatica & morali lib.* 2. *de Sacramento matrimonii art.* 8. *de cultus disparitate*. Improvida „ etiam ratione (quod asserere temerarium esset) a citato magno Chalcedonensi Concilio, „ jam usque a quinto Ecclesiæ seculo, statutum „ fuisset, quod legitur in ejusdem Concilii canone decimo quarto, ne scilicet Catholicus „ matrimonio jungatur cum parte hæretica, „ Judæa, aut Ethnica, *nisi forte persona orthodoxæ copulandæ promittat, se ad orthodoxam*

„ *Fi-*

„ *Fidem transferre*. Etenim hic etiam dici posset, a parte Catholica Sacramentum contrahenti indigno administrari, dum matrimonium eo tempore contrahit, quo altera pars meram Catholicæ Religionis amplectendæ promissionem emisit: nemo autem ex hoc tantummodo Sacramenti percipiendi dignus evadit, quod se perfidiam abjuraturum, aut sanctam Fidem amplexurum promittat; sed tunc solum, cum, ejuratis re ipsa erroribus, in sanctæ Ecclesiæ gremium fideliter ingreditur. Dicendum denique esset, Catholicos Principes, eorumque Consiliarios, necnon Romanos Pontifices, & Congregationes ab eis deputatas pro examinandis eorum instantiis, qui dispensationes petunt ad contrahendum matrimonium cum parte hæretica, non obstante impedimento gradus, & sine clausula *abjurata prius hæresi*, intervenientibus tamen aliis supra memoratis conditionibus, eos (inquam) omnes & irrationabilia postulasse, & postulata non recte expendisse, & quæ petebantur, perperam indulsisse; nulla ratione habita gravissimi reatus, quo se obstrinxere tam ii, qui dispensationes concesserunt, quam, qui easdem obtinuerunt: quod sane affirmare nimiæ audaciæ esset, quemadmodum Tournely, Hermínier *locis supra citatis*, & Chardon *tom. 6. Historiæ Sacramentorum cap. 13. pag.* 402. probe animadvertunt.

„ VI. Quæ hactenus dicta sunt, eo spectant solummodo, ut Apostolicæ Sedis jura integra inviolataque serventur; minime vero, ut facilior aperiatur via concedendis Apostolicis dispensationibus ad contrahenda matrimonia inter Catholicos, & hæreticos: circa quas operæ pretium erit nostram Constitutionem consulere, cujus initium *Magnæ nobis*, quæque legitur *tom. 2. nostri bullarii num.* 51. in qua scilicet rectæ disciplinæ regula indicatur, cui Apostolica Sedes constanter insistit, quoties hujusmodi dispensationes ab ea requiruntur.

CAPUT QUARTUM.

Examen instituitur Synodalis constitutionis, adscribentis Episcopo facultatem absolvendi ab hæresi, quæ, nisi congrue explicetur, jura deturbat Apostolicæ Sedis.

„ IN nonnullis antiquis Synodis indubitanter adjudicatur Episcopo facultas absolvendi ab hæresi. Ita quippe diserte statutum legimus in Synodis Andegavensibus annorum 1216. & 1493. atque in Synodo Ambianensi anni 1411. apud Pontas *verb. Casus reservati cas.* 4. Eamque facultatem nullo posterio ri jure esse Episcopis ademptam, declarasse Cardinalem Gasparem Quirogam, Archiepiscopum Toletanum, atque in Hispaniarum Regno supremum Inquisitorem, in sua Synodo Toletana anni 1583. referunt Hurtadus *de Fide disp. 84. sect. 2. §. 11.* Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei disp. 23. sect. 3. §. 1. num. 44.* & novissime Milante *exercitat. 3. in tertiam propositionem damnatam ab Alexandro VII. pag.* 20.

„ II. Verum, ne hisce, aliarumque plurium Synodorum vetustis exemplis se abduci patiantur Episcopi, eamque sibi vindicent jurisdictionem, qua carent, priusquam quidquam de hac re in suis Synodis statuant, oportet, ut certa ab incertis secernant, rerumque, ac temporum varietatem accurate dispiciant: potestas quippe absolvendi a crimine hæreseos, quæ olim indiscriminatim omnibus competebat Ecclesiarum Pastoribus, neque hodie illis denegatur in aliquibus circumstantiis; in aliis tamen communiter censetur summo Pontifici nunc reservata. Omnia singulatim expendamus.

„ III. Inter præcipuas Pastoralis muneris curas est, solerter invigilare, ne ullus contra orthodoxam doctrinam error in suam diœcesim irrepat: quod luculenter expressit Apostolus 1. *ad Timotheum cap. 3. & ad Titum cap.* 1. Hinc nemo dubitat, quin ad Episcopum potissimum pertineat, in hæreticos inquirere, atque in illos, quos in suis erroribus pertinaces compererit, canonicis pœnis severe animadvertere. Hanc Episcoporum obligationem agnovit, & inculcavit Auctor epistolæ ad Episcopos in Galliis, atque in Hispaniis consistentes, quam Lucio Papæ adscripsit Isidorus, ita Episcopos alloquens: *Ideo, Fratres, hortor dilectionem vestram, obtestor, & moneo, ut qua debetis, & potestis sollicitudine, vigiletis ad investigandos hæreticos, & inimicos sanctæ Ecclesiæ, & a sanis mentibus, ne pestis hæc latius divulgetur, severitate, qua potestis, pro viribus extirpetis*: tom. 1. Collectionis Harduini *col.* 140. Quamquam porro hoc Lucii testimonium credatur adulterinum, adulterinum certe non est decretum Concilii Remensis anni 625. vel 630. quod *can. 4. tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 572. ab Ecclesiarum Pastoribus hæreticos diligenter perquiri, & ad Fidem Catholicam pro viribus revocari, mandavit. Et, ne inutiliter tempus teramus in re exornanda apud omnes indubitata, satis abunde erit, unam allegare sanctionem Innocentii III. in Concilio Generali Lateranensi IV. anni 1215. *in cujus cap. 3. de hæreticis*, jubentur Episcopi singulis annis vel per se, vel per Archidiaconos, suas circumire diœceses, & sedulo indagare, an ullus in ea latitet hæretica contagione infectus: socordes vero, & negligentes, in expurganda concredita sibi diœcesi ab hæretica lue, veluti gravis flagitii reos, & Pastorali ministerio indignos, e gradu dejici ibidem decernitur, *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.*

„ *tol.* 22. *Volumus igitur, & mandamus, & in virtute obedientiæ districtè præcipimus, ut ad hæc efficaciter exequenda Episcopi per diœceses suas diligenter invigilent, si canonicam effugere voluerint ultionem. Si quis enim Episcopus super expurgando de sua diœcesi hæreticæ pravitatis fermento negligens fuerit, vel remissus, cum id certis indiciis apparuerit, & ab Episcopali officio deponatur, & in locum ipsius alter substituatur idoneus, qui velit, & possit hæreticam confundere pravitatem.* Neque per hoc, quod, a Sede Apostolica institutum fuerit Inquisitionis tribunal, cujus initium ad ejusdem seculi XIII. initium, post tamen absolutum Concilium Lateranense IV. in quo certe nulla de Inquisitoribus a Sede Apostolica delegatis occurrit mentio, refert Ludovicus a Paramo *de Origine sacræ Inquisitionis lib.* 2. *titul.* 1. *cap.* 2. non est (inquam) per hoc Episcopis subductum onus, aut adempta facultas in hæreticos inquirendi; sicuti diserte declaravit Bonifacius VIII. *in Cap.* 17. *de hæreticis, in* 6. *per hoc quod negotium hæreticæ pravitatis alicui, vel aliquibus ab Apostolica Sede generaliter in aliqua provincia, civitate, vel diœcesi delegatur, diœcesanis Episcopis, quin & ipsi auctoritate ordinaria, vel delegata (si habent) in eodem procedere valeant, nolumus derogari:* sed possunt, & debent, perinde ac antea, omnem suam operam impendere, ut eamdem pestem, e sua quilibet diœcesi, eliminent; solumque cavere, ne delegatos ab Apostolica Sede Fidei Quæsitores, ubi sunt constituti, suo munere obeundo impediant, sed pari studio, animorumque concordia, debent in opus adeo salutare incumbere, juxta modum præscriptum *in eodem Cap. Per hoc*, atque *in Clementinis* 1. *eodem tit.* & *in Extravag.* Benedicti XI. *Cap.* 1. *de hæreticis*. Jam vero tam Inquisitor, quam Episcopus potest resipiscentem hæreticum, aut sponte coram se comparentem, aut ad suum forum quoquo modo deductum, Ecclesiæ reconciliare, & pro utroque foro absolvere a censura, in quam propter hæresim incidit: quod pluribus ostendunt Cardinalis Albitius *de Inconstantia in Fide cap.* 25. *num.* 35. *& seq.* Farinaccius *de hæresi quæst.* 92. §. 4. *num.* 52. Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei disp.* 23. *sect.* 3. §. 1. *num.* 52. Thomas del Bene *de offic. S. Inquisitionis part.* 1. *dubitat.* 57. & Cardinalis Petra *tom.* 3. *ad Constit.* 18. *Innocentii IV. num.* 27. *& seq.* Quin immo uterque potest pœnitentem hæreticum, postquam suos ejuravit errores, ad simplicem Confessarium remittere, ut ab eo absolvatur: eamque absolutionem, licet a Confessario datam in foro Sacramentali, prodesse etiam pro foro externo, a cujus jurisdictione promanat, recte observat idem del Bene. Plura de ordinaria potestate Episcoporum inquirendi inhæreticos, eosque Ecclesiæ reconciliandi congesta sunt ab Alteserra *de Jurisdict. Ecclesiast. lib.* 4. *cap.* 3. & novissime a P. Joanne Antonio Bianchi *de potestate Ecclesiæ tom.* 3. *lib.* 1. §. 10. *num.* 2. *&* 3. Plura itidem ad rem facientia legi possunt in Colloquiis Andegavensibus mensis Maji 1713. *quæst.* 4. *pag.* 110.

„ IV. Hæc certa sunt. Communiter quoque Doctores non tantum Episcopo, verum etiam cuilibet simplici Confessario facultatem concedunt absolvendi ab hæresi pure interna, & mentali, nullo exteriori signo manifestata: absolutio quippe ab hæresi est summo Pontifici reservata solum ratione censuræ, eidem hæresi annexæ; Ecclesia autem, sicuti non potest per se, directe, & immediate præcipere, aut prohibere actum mere internum, juxta communem Theologorum sententiam, quam cum S. Thoma 1. 2. *quæst.* 91. *art.* 4. *quæst.* 100. *art.* 9. docet Suarez *lib.* 4. *de legibus cap.* 12. *per tot.* ita non potest hæresim, quæ in exteriorem actum non prodit, censura perstringere: uti ad rem tradunt Navarrus *man. cap.* 27. *num.* 56. Suarez *de censuris disp.* 4. *sect.* 2. *& disput.* 21. *sect.* 2. Sanchez *lib.* 2. *in Decalogum cap.* 8. *num.* 1. *& seq.* Bonacina *de censuris in Bulla Cœnæ contentis disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 2. *n.* 2. *&* 3. Barbosa *de offic. & potest. Episcopi part.* 2. *allegat.* 40. *num.* 6. *& num.* 9. & *in Collectan. ad cap.* 6. *sess.* 24. *Concil. Trident. num.* 50. *&* 51. Censuram pariter evaderet, possetque pro foro conscientiæ ab Episcopo, aliove simplici Confessario absolvi, qui exterius verbo, vel facto, aliquem negaret Fidei articulum, retento tamen interiori assensu circa illum: nam iste, etsi graviter contra Fidem peccaret, non tamen esset formaliter hæreticus, ac propterea non irretiretur censuris in hæreticos inflictis, quod bene perpendunt Lessius *de just. & jur. cap.* 43. *dub.* 2. *num.* 11. Suarez *de Fide disput.* 14. *sect. ultim. num.* 3. & Sanchez *cit. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 8. In foro autem externo esset puniendus tamquam hæreticus, nec ei crederetur asserenti, se interiori assensu firmiter adhæsisse veritati, cui visus est exterius dissentire; uti prosequuntur Simanca *de Catholic. Institut. titul.* 13. *num.* 15. Rojas *tractat. de Hæret.* 1. *part. num.* 304. *& seq.* & Farinaccius *de hæresi quæst.* 179. *num.* 55.

„ V. Sed difficultas unice circa eum versatur, qui interius Fidei articulo dissentitur, suumque dissensum aliquo exteriori signo pandit, quin tamen idcirco fuerit ad forum judiciale deductus; de hoc quippe, quem hæreticum esse, censurisque in hæreticos latis innodatum, nemo dubitat, controvertitur, an, quamdiu ejus delictum occultum est, possit ab Episcopo pro foro conscientiæ absolvi.

,, solvi . Difficultatem faciunt Tridentinum ,
,, & Constitutio Apostolica , quæ singulis annis
,, in die Cœnæ Domini promulgatur . Etenim
,, ex una parte Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 6.
,, *de reform.* facultatem tribuit Episcopis dis-
,, pensandi in qualibet irregularitate provenien-
,, te ex delicto occulto , ea tantum excepta ,
,, quæ oritur ex homicidio voluntario , & in-
,, super absolvendi in foro conscientiæ a qui-
,, buscumque casibus occultis , etiam Sedi Apo-
,, stolicæ reservatis, non solum non excepto ,
,, sed nominatim expresso etiam crimine hære-
,, sis : *Liceat Episcopis .... in quibuscumque*
,, *casibus occultis* (sunt verba Tridentini) , *et-*
,, *iam Sedi Apostolicæ reservatis , delinquentes*
,, *quoscumque sibi subditos , in diœcesi sua , per*
,, *se ipsos , aut Vicarium ad id specialiter depu-*
,, *tandum , in foro conscientiæ gratis absolvere ,*
,, *imposita pœnitentia salutari . Idem & in hæ-*
,, *resis crimine , in eodem foro conscientiæ , eis*
,, *tantum , non eorum Vicariis , sit permissum .*
,, Ex alia vero parte summus Pontifex in præ-
,, dicta Constitutione , postquam anathemate
,, perculit omnes hæreticos , sibi soli facultatem
,, reservat eos absolvendi . Hinc vero oritur con-
,, troversia , an per hujusmodi Constitutionem ,
,, quotannis renovatam , censeatur derogari præ-
,, fato decreto Tridentini . Enimvero extra
,, controversiam est, per illam ademptum esse
,, Regularibus , aliisve privilegium , si quod an-
,, tea habuerint , quempiam absolvendi ab hæ-
,, resis crimine : quin immo , quamvis ab i-
,, psomet summo Pontifice , tempore Jubilæi ,
,, cuilibet Confessario , ex approbatis a locorum
,, Ordinariis , amplissima concedatur potestas
,, omnia remittendi facinora , atque in foro Sa-
,, cramentali quaslibet relaxandi censuras , sibi
,, quomodocumque , etiam virtute Bullæ Cœ-
,, næ , reservatas ; per eam tamen , aliasve si-
,, miles concessiones , nunquam collatam cen-
,, seri auctoritatem absolvendi a crimine hære-
,, sis , nisi hoc fuerit specialiter , & nominatim
,, expressum , declaravit Alexander VII. in suo
,, decreto , a nobis relato , & accurate expenso
,, *in nostra Instit.* 4. quod est hujusmodi : *San-*
,, *ctissimus Dominus noster Alexander Papa VII.*
,, *sub die* 23. *Martii* 1656. *inhærendo declara-*
,, *tionibus alias a Prædecessoribus suis factis , ad*
,, *removendam omnem dubitandi occasionem , &*
,, *ne circa id in posterum ullo tempore hæsitari*
,, *contingat , cum crimen hæresis , præ ceteris gra-*
,, *vissimum , specialis nota dignum sit , decrevit ,*
,, *facultatem absolvendi ab hæresi , in Jubilæis ,*
,, *vel aliis similibus concessionibus , non censeri*
,, *comprehensam , nisi expressis verbis concedatur*
,, *facultas absolvendi ab hæresi* . Et siquidem
,, hæc facultas non exprimitur in Bulla Cru-
,, ciatæ , idcirco Gregorius XIII. jam antea edi-
,, xerat , neminem posse , illius tantum obten-
,, tu , solvi a censura , in quam propter hære-
,, sim incidit ; quod videre est apud Emmanue-
,, lem Rodericum *in addit. ad Bullam Cruciæ*
,, *§. 9. num.* 66.

,, VI. Sed nihilominus specialis est ratio du-
,, bitandi , num per eamdem Bullam Cœnæ sit
,, ablata etiam Episcopis potestas absolvendi
,, ab hæresi occulta , iisdem tributa a Conci-
,, lio Tridentino : huic quippe existimant ple-
,, rique cum Sanchez *de Matrim. lib.* 3. *dis-*
,, *put.* 26. *num.* 7. *circa medium* , non dero-
,, gari , sine expressa ejusdem mentione , qualis
,, in Bulla Cœnæ non occurrit . Accedit , in-
,, credibile videri , Pium IV. qui decreta Con-
,, cilii Tridentini approbavit , omnemque adhi-
,, buit operam , ut per omnes orbis Christiani
,, provincias promulgarentur , eodem ipso anno ,
,, quo hoc negotium urgebat , atque eorumdem
,, decretorum acceptationem , & religiosam ob-
,, servationem impense commendabat , in Bulla
,, Cœnæ , quam consueto more evulgavit , vo-
,, luisse derogare præfato decreto Episcopis fa-
,, vorabili ; indignati enim fuissent Episcopi ,
,, si audivissent , se compelli ad subeunda one-
,, ra sibi a Tridentino imposita , eo ipso tem-
,, pore , quo privabantur privilegio sibimet ipsis
,, ab eodem Tridentino indulto . Cum autem
,, Bulla Cœnæ etiam tum munita esset iisdem
,, clausulis derogatoriis , quibus nunc est refer-
,, ta , præsumendum est , per istas voluisse , &
,, velle Pontifices revocare dumtaxat facultates
,, absolvendi ab hæresi , a suis Antecessoribus
,, concessas , non vero illam , qua justis de causis
,, sunt Episcopi a Concilio Tridentino donati .
,, Ita ratiocinatur Bannes *in* 2. 2. *quæst.* 11.
,, *art.* 3. Aragonius *ibid. art.* 1. *col.* 10. Hurta-
,, dus *disp.* 84. *sect.* 2. Gutierrez *Canonicar.*
,, *Quæstion. lib.* 1. *cap.* 13. Fagundez *in* 2. *præ-*
,, *ceptum Ecclesiæ lib.* 8. *cap.* 8. *num.* 33. Cam-
,, pegius in additione ad Zanchinum *de hæresi* , *c.*
,, 34. Bossius *de Jubilæo sect.* 1. *cap.* 10. §. 5.
,, Leander *part.* 4. *tract.* 2. *disp.* 17. *quæst.* 45.
,, aliique , quos referunt Sanchez *lib.* 2. *in De-*
,, *calogum cap.* 11. *num. ult.* & Diana 1. *part.*
,, *tract. de absolutione ab hæresi resolut.* 2.

,, VII. Verum utrumque argumentum nullo
,, labore refellunt Auctores contrarii , quos ci-
,, tant , & sequuntur Sanchez *lib.* 2. *moral.*
,, *disp.* 3. §. 2. *n.* 22. Garcias *de Benef. part.*
,, 11. *cap.* 9. *num.* 121. Barbosa *ad dict. cap.* 6.
,, *sect.* 24. *de reform. & de offic. & potest. Epi-*
,, *scop. allegat.* 40. *n.* 3. Cardinalis de Lugo *de*
,, *virtute Fidei disp.* 23, *sect.* 3. *§.* 1. Rosigno-
,, lus *de censuris tom.* 1. *quæst.* 1. *cap.* 25. *n.*
,, 7. Duard. *in Bullam Cœnæ lib.* 3. §. 2. *quæst.*
,, 11. *num.* 43. Clericatus *de Pœnit. decis.* 45.
,, *num.* 4. *& seq.* Anacletus Reiffenstuel *lib.* 5.
,, *Decretal. tit.* 7. §. 7. *num.* 351. *& seq* alii-
,, que quamplurimi . Meliori sane , & veriori
,, judicio contendunt isti , facultatem , de qua
,, loquitur , esse Episcopis per Bullam Cœnæ
,, ademptam , & Romano Pontifici reservatam ,
,, nec multum negotii ipsis facessunt argumen-

„ ta in contrarium adducta. Ad primum quippe ajunt, sufficienter derogari Concilio Tridentino per illam generalem clausulam, in Bulla Cœnæ contentam: *Non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, & cujusvis Concilii decretis*: etenim, cum nullum, præter Tridentinum, reperiatur Concilium, a quo data sit Episcopis potestas absolvendi ab hæresi, allegata verba, quibus Pontifex eamdem potestatem sibi deinceps reservat, unice alludere queunt ad enuntiatum Tridentini decretum, cui in hac parte se derogare declarat. Ad hæc, ut Papa deroget Concilio Tridentino, non est necesse, ut expressam faciat ejusdem mentionem, sed satis est, ut aliquid statuat, quod Tridentini decretis adversetur: siquidem, cum ipsimet Tridentini Patres *capit. ultim. session. 25. de reformat.* sua decreta subjecerint judicio, & voluntati summi Pontificis: *Omnia, & singula, sub quibuscumque clausulis, & verbis, quæ .... in hoc sacro Concilio statuta sunt, declarat, ita decreta fuisse, ut in his salva semper auctoritas Sedis Apostolicæ & sit, & esse intelligatur*: idcirco Pontifex aliquid edicens contra aliquam Tridentini sanctionem, non operatur contra mentem ejusdem Concilii, neque illam exerit supremam auctoritatem, sibi a Christo Domino collatam, relaxandi, & immutandi, cum opus fuerit, quamcumque legem Ecclesiasticam; sed potius eo utitur arbitrio, a cujus nutu voluit idem Tridentinum suarum sanctionum firmitatem pendere: quod apposite expendunt Garcias *de Benefic. part. 4. cap. 5. n. 32. & 33.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloss. 6. num.* 120. Bonac. *de censur. in Bulla Cœnæ disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 2. *n.* 8. & Fagnanus *in Cap. nulla, num. 86. de concess. Præbendæ.*

„ VIII. Alterum, quod proferunt argumentum, ut aliquid haberet roboris, in primis probandum esset, quod gratis assumitur, nimirum Bullam Cœnæ, a Pio IV. de more promulgatam, iisdem fuisse munitam clausulis, quæ leguntur in similibus Constitutionibus, a posterioribus Pontificibus editis. Enimvero enuntiata verba: *Non obstantibus cujusvis Concilii decretis:* non leguntur in Bulla Cœnæ promulgata a Martino V. quæ refertur a S. Antonino 3. *part. tit.* 24. *cap.* 72. neque in Bulla Cœnæ promulgata a Paulo III. quæ est 10. inter Constitutiones ejusdem Pontificis *Bullar. tom.* 1. quin immo Cardinalis de Lugo, *de virtute Fidei cit. disp.* 23. *sect.* 3. §. 1. *n.* 48. testatur, se ea verba non invenisse in ulla Bulla Cœnæ ante Gregorium XIII. ex quo conjicit, neque a Pio IV. fuisse adhibita; ac proinde corruit potissimum argumentum, cui plurimum fidunt Auctores stantes pro contraria opinione.

„ IX. Deinde, cum hæc controversia non versetur circa jus, sed circa factum; nemo quippe Catholicorum dubitat, potuisse Pontificem facultatem, de qua agitur, Episcopis adimere, sed solum disputant, an re ipsa ademerit: non est ex meris præsumptionibus, & conjecturis colligenda voluntas summorum Pontificum, quam ipsimet diserte explicuerunt. Etenim S. Pius V. & Gregorius XIII. de hac re interrogati, indubitanter responderunt, nulli, præter Papam, hodie integrum esse, quemquam absolvere ab hæresi, etiam occultissima; eo quod Papa, per Bullam Cœnæ, ejusmodi facultatem sibi reservet: sicuti totidem verbis refert Navarrus *man. cap.* 27. *num.* 275. addens, ab iisdem Pontificibus ne Cardinali quidem summo Pœnitentiario fuisse talem facultatem tributam, nisi multis limitationibus circumscriptam. Præterea in Vita S. Francisci Salesii, descripta a Petro Hyacintho Gallizia *lib.* 2. *cap.* 32. atque in alia alterius Auctoris, relata a Gobat *Theolog. experim. tract.* 7. *cas.* 8. *n.* 370. legitur, eum ad Episcopatum promotum, coram Clemente VIII. examen subiisse, promovendis ad Episcopatum ab eodem Pontifice indictum, atque inter quæstiones eidem propositas de hac fuisse a Pontifice interrogatum: *Possent ne Episcopi ab hæresi absolvere?* Respondet Salesius: *Posse, virtute facultatis iisdem factæ a Tridentino*. At, aliam sibi mentem, aliam esse voluntatem, mox subjecit Pontifex. Ad quod Salesius: *Siquidem hæc est mens Sanctitatis vestræ, eidem acquiesco, atque e mea sententia recedo*. Idem, nec semel, decisum est a sacris Urbis Congregationibus, quarum ministerio solent Pontifices mentem suam manifestare. Ita quippe declaratum a sacra Congregatione S. Officii testantur Pænia, Romanæ Rotæ Auditor, in notis ad Eymericum 3. *part. quæst.* 92. *comment.* 141. §. *Equidem* & Cardinalis Albitius, qui ejusdem Congregationis Assessoris munus obierat, *in suo Tract. de Incost. in Fide cap.* 25. *num.* 4. *& seq.* idemque responsum datum a sacra Congregatione Concilii, narrant Fagnanus *in Cap. Quoniam, num.* 29. *de Constitutionibus, & in Cap. Dilectus, num.* 30. *de tempor. Ordinat.* ac Cardinalis Petra *in comment. ad Constit.* 18. *Innocentii IV. tom.* 3. *num.* 19. *& seq.* Quocirca Suarez, qui *in tract. de censuris disp.* 21. *sect.* 2. *numero* 5. probabilem censuerat opinionem, Episcopis favorabilem, cum postea diligentius expenderit allegata summorum Pontificum, sacrarumque Congregationum responsa, e priori sententia recessit, & *in tract. de Fide disput.* 21. *sect.* 4. *num.* 13. aperte docuit, nulla probabili ratione posse hodie astrui Episcopis potestatem absolvendi ab hæresi. Et Cardinalis de Lugo *cit. sect.* 3. §. 1. *num.* 46. post quæstionem in utram-

„ utramque partem versatam, eadem respiciens decreta, concludit: *Mihi moraliter certa est Pontificis mens, & sensus Romanæ Curiæ, in qua omnes Pontificis ministri pro certo supponunt, singulis annis denuo eam facultatem Episcopis auferri, & ea solum de causa, ad eumque finem addita esse in Bulla Cœnæ verba illa, quibus revocantur facultates concessæ etiam per cujusvis Concilii decreta*. Ac denique Fagnanus *in cit. Cap. Dilectus*, *num.* 31. postquam indicatam retulit declarationem editam a sacra Congregatione Concilii, ait: *Unde frustra nonnulli ex recentioribus Theologis hunc articulum in controversiam adducunt, cum habeamus claram determinationem sacræ Congregationis*.

„ X. Sed majorem adhuc firmitatem huic sententiæ adjecit Alexander VII. cum die 24. Septembris 1665. hanc inter ceteras propositionem proscripsit: *Sententia asserens, Bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est*, *anno 1629. 18. Julii in Consistorio sacræ Congregationis Eminentissimorum Cardinalium visa, & tolerata est*. Fatemur equidem, damnationis telum non directe confodere opinionem asserentem Episcopis auctoritatem absolvendi ab hæresi occulta, sed solum directe perstringere quorumdam audaciam, & imposturam, qui, ut eamdem opinionem validissima fulcirent auctoritate, in vulgus jactabant, eam, a sacra Congregatione examinatam, omnem evasisse censuram; uti advertunt Salmanticenses *in Cursu morali tom.* 4. *tract.* 18. *de privilegiis cap.* 4. §. 1. *num.* 163. & Milante *exercit.* 3. *in tertiam propositionem damnatam ab Alexandro VII. pag.* 19. At nihilominus nemo facile inficiabitur, damnationis ictum grave vulnus indirecte inflixisse etiam opinioni, quam sui Auctores prædicta impostura tuebantur: parum enim solicitus fuisset Pontifex de præcipuo evertendo argumento, quo ea fulciebatur opinio, si illam quoquo modo probabilem ac tolerabilem reputasset; quemadmodum ratiocinatur Dominicus Viva *in eamdem tertiam propositionem Alexandri VII.* recte inde inferens, præfatam opinionem e sua probabilitate, si quam antea haberet, plurimum saltem fuisse deturbatam.

CAPUT V.

Alia evertuntur argumenta, quibus speciatim suffulti nonnulli Auctores Gallicani, facultatem absolvendi ab hæresi, quam aliis ablatam haud difficulter admittunt, in suæ nationis Episcopis intactam perseverare, asseverant.

„ POtestatem, de qua hactenus disseruimus, aliis innixi argumentis, suæ gentis Episcopis vindicare conantur plures Doctores Galli, quos sequuntur Tournely, seu verius, Continuator *Theolog. moral. ejusdem tom.* 2. *tract.* 3. *de censuris part.* 1. *pag.* 471. *edit. Venet.* & Pontas *verb. Casus reservati cas.* 4. Aliqui enim, teste Thomassino *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 8. §. *Accessit*, in eam Galliarum Præsules derivatam volunt a consuetudine, tacito Romani Pontificis consensu roborata, quæ jamdium obtinuit, ut Episcopi occultos hæreticos in foro Sacramentali absolvant: *Absolvunt tamen ab hæresi* (ait Thomassinus) *Episcopi Galliarum, non contradicente, adeoque, ut ex regulis Juris ipsi interpretantur, consentiente Pontifice*. Alii vero, cum Gibert *in suo tract. de usu Ecclesiæ Gallicanæ in materia censurarum tit.* 17. per Bullam Cœnæ non revocatam defendunt Gallicanis Episcopis auctoritatem absolvendi ab hæresi occulta, iisdem concessam a Tridentino, quia præfata Bulla, ut ipsi ajunt, & pluribus suadere conatur Gibert, nunquam fuit in Galliis recepta.

„ II. Verum neque ejusmodi argumenta tantæ sunt efficacitatis, ut illud evincant, quod prædicti Auctores contendunt: etenim, quod spectat ad non acceptationem Bullæ Cœnæ, mirum est, non vidisse Gibertum, ejusmodi argumentum in ipsum retorqueri: nam, sicuti in Galliis, uti Gibertus, ejusque asseclæ ajunt, neque promulgata, neque usu recepta unquam fuit Bulla Cœnæ, ita pariter, iisdem asserentibus, nec publicatum, nec receptum ibidem fuit Concilium Tridentinum quoad decreta respicientia disciplinam: *Episcopi illarum regionum, in quibus Concilium Tridentinum adhuc receptum non est, non possunt uti hac facultate concessa in hoc decreto*, scilicet *cap.* 6. *sess.* 24. de quo disputabatur: rescripsit sacra Congregatio Concilii, apud Cardinalem de Lugo *cit. disp.* 23. *sect.* 3. §. 1. *num.* 54. Equidem cum facultas absolvendi ab hæresi occulta, nonnisi ex Concilio Tridentino in Episcopos dimanaverit, non potuit illam participare, qui Tridentino aditum in suam diœcesim occlusit; neque æquum est, ut id commodi ex Concilio reportent, qui ejus onera subire detrectant: quemadmodum cum eodem de Lugo ad rem prosequuntur Doctores congesti a Sanchez *cit. lib.* 2. *in Decalogum cap.* 11. atque a Barbosa *ad cit. cap.* 6. *sess.* 24. *num.* 3.

„ III. Quod vero attinet ad consuetudinem, tacito Romani Pontificis consensu approbatam, quam in plerisque Galliarum diœcesibus jamdudum obtinuisse, ajebat Thomassinus, ut earumdem Præsules passim ab hæresis crimine suos subditos absolvant: Thomassinum confundere suspicamur hæresim occultam, de qua est quæstio, cum hæresi ad Episcopi forum jam deducta, a qua, jam

,, jam præmonuimus, jus esse cuilibet Episcopo respicientem reum in utroque foro absolvendi. Hanc porro suspicionem nobis injiciunt Comitia Cleri Gallicani, anni 1585. ab eodem Thomassino indicata, quæ, teste du Taix, communi suffragio rogandum statuerunt Pontificem, ut Episcopis, eorumque Officialibus veniam daret absolvendi hæreticos ad Ecclesiæ Catholicæ gremium redeuntes: necessarium etenim non fuisset, hanc facultatem pro omnibus Regni Episcopis a Pontifice efflagitare, si jam plerique illam consuetudine, aliove modo a se acquisitam ibidem exercuissent. Idem privilegium, quod omnibus concedi exoptarunt Cleri Comitia, non diu antea sibi fieri curaverunt Patres Conciliorum Provincialium Rotomagensis, anni 1581. & Toronensis, anni 1583. Primi siquidem, postquam decretum ediderant, quo astruebatur Episcopis potestas absolvendi ab hæresi, iisdem a Tridentino tributa, re melius considerata, eam potestatem, post Bullam Cœnæ, dubiam saltem, atque incertam agnoverunt, ac proinde sibi fieri a Pontifice postularunt, ita ad Gregorium XIII. scribentes: *Circa decretum de casibus reservatis, ubi dicitur ex Concilio Tridentino, Episcopos absolvere ab hæresi, videtur contra Bullam de Cœna Domini, & reservationem factam per Dominos Pios Quartum, & Quintum. Sed plures potius manebunt in hæresi, quam propter eam mittant ad Sedem Apostolicam; & interea, dum mittitur, & expectatur absolutio, multæ insidere possunt tentationes, & mutationes. Ideo humillime supplicant Episcopi, ut dignetur sua Sanctitas illis potestatem ex decreto Tridentino concedere*. Hisce vero precibus indulgendum censuit Pontifex, sed solum ad tempus, rescribens: *Pro necessitate provinciæ concedetur ad tempus hæc facultas absolvendi, juxta decretum Concilii Tridentini, cui magis visum fuerit: tom.* 10. Collectionis Harduini *colum.* 1266. Patres autem Turonenses *eodem tom.* 10. *colum.* 1393. in Synodi proœmio *cap.* 2. sanxere: *A sua Sanctitate, cujus judicio & censuræ omnia in præsenti Concilio sancita, & definita subjiciuntur, supplex Synodus quam potest efflagitat obnixe, ut Episcopis Provinciæ, eorumque Vicariis, Officialibus, & Pœnitentiariis, facultatem ab hæresi absolvendi, ac hæreticos Ecclesiæ restituendi, iis interdictam, concedere dignetur; quo facilius hæresi labe infecti, eadem ejurata, ad Ecclesiæ Catholicæ gremium revertantur*. Habemus igitur viginti Patres Gallos, septem videlicet, qui Concilio Rotomagensi, & tredecim, qui Turonensi, vel per se, vel per suos Procuratores interfuere, præter plures Abbates, & Procuratores Capitulorum, qui eorumdem Conciliorum decretis subscripsere, quibus persuasum fuit, virtute Bullæ Cœnæ, vetitum sibi esse uti facultate Episcopis facta a Tridentino, & occultos hæreticos, sine speciali Pontificis venia, Ecclesiæ restituere. Idem universim sentiunt aliarum nationum Episcopi, qui non audent hæreticos a censurarum nexu absolvere sine speciali privilegio summi Pontificis, a quo illud & petere, & impetrare solent: quod de Episcopis Germaniæ testantur Gobat *Theolog. experim. tract.* 7. *cas.* 8. *num.* 371. & Reinfenstuel *ad cit. tit.* 7. *lib.* 5. *Decretal. num.* 397. de Episcopis vero degentibus in Anglia, Hibernia, & Hollandia, refert Arsdekin *Theolog. tripart. tom.* 2. *part.* 2. *tract.* 2. *cap.* 5. §. 1. 5. & 6.

,, VI. Judicent nunc alii Antistites, an ipsi valeant, sine temeritatis nota, tot illustrium & amplissimorum Præsulum exemplis contraire, eamque auctoritatem sibi arrogare atque etiam in Synodo ostentare, quam primæ Sedi reservatam sacræ Urbis Congregationes, ac ipsimet summi Pontifices non semel declararunt, omnesque fere Theologi, sacrorum Canonum Periti, paucis quibusdam exceptis, Episcopis per Bullam Cœnæ ablatam docent. Neque quoad hoc postpositos se credant Inquisitoribus, sicuti nonnullos Episcopos conqueri audivimus, quasi Inquisitoribus illa detur facultas, quæ ipsis denegatur. Etenim (uti jam prænotavimus) aut sermo est de hæretico ad forum judiciale deducto, sive sponte suum delictum ad idem forum deferente; & tam Episcopos, quam Inquisitor potest illum pro utroque foro absolvere, & in Ecclesiæ gremium recipere: aut sermo est de hæretico occulto; & illum neque Episcopus, neque Inquisitor potest solvere a vinculo excommunicationis, qua coram Deo, atque in foro conscientiæ est innodatus: ac propterea Cardinalis Albitius *cit. cap.* 25. *num.* 16. opportune, & fortasse ad prædictam præoccupandam Episcoporum querimoniam, scripsit: *Quod dictum est de Episcopis, idem dicendum est de Inquisitoribus, qui nullo modo habent facultatem absolvendi hæreticos in foro conscientiæ*: idemque animadvertit Cardinalis Petra *loc. cit. num.* 28. *tom.* 3. *pag.* 180 inquiens: *Quamvis autem Inquisitores ab hæresi in foro judiciali absolvere possint, & talis absolutio pro utroque foro suffragetur, uti dixi, in foro tamen conscientiæ ejusmodi facultatem nec habent, nec expedit, ut habeant*. Equidem non ignoramus, quod refert Pallavicinus *in hist. Concil. Trident. lib.* 23. *cap.* 10. *num.* 4. optasse nimirum Oratores Hispanos, & Lusitanos, ut in eo ipso decreto *cap.* 6. *sess.* 24. quo data est Episcopis potestas absolvendi ab hæresi occulta, prohiberentur iidem ha potestate uti in regnis, & locis, ubi est tribunal Inquisitionis: ex quo plerique conjiciunt, Inquisitoribus Hispaniæ, & Lusita-

„ sitaniæ idem jus jam fuisse, quod a Tridentino fuit etiam Episcopis concessum; secus quippe (ajunt) nulla fuisset ratio, cur præfati Oratores vellent, a decreto excipi loca, in quibus viget tribunal Inquisitionis. Scimus præterea, nonnullos Doctores, congestos a Diana *in edit. coord. tom.* 5. *tract.* 8. *resolut.* 19. & 20. opinari, eamdem facultatem iisdem Inquisitoribus etiamnum perseverare. Verum, quidquid sit, an Inquisitores, præsertim Hispaniæ, & Lusitaniæ, auctoritatem unquam habuerint absolvendi in foro Sacramentali ab hæresi occulta, quod probabilius negat Thomas del Bene *de offic. S. Inquisit. part.* 1. *dub.* 57. *n.* 11. & *seq.* certum est, eam per Bullam Cœnæ esse revocatam, nec posse ab iisdem usurpari, nisi speciale privilegium obtineant a Sede Apostolica: quemadmodum ex iis, quæ de Episcopis diximus, plane deducitur, aliisque allegatis docent Barbosa *de Offic. & potest. Episc. allegat.* 40. *num.* 28. del Bene *num.* 13. & *seq.* ac Cardinalis Petra *cit. loc. numer.* 49.

CAPUT SEXTUM.

Eadem jura Romani Pontificis læduntur etiam per Synodalem constitutionem, infligentem degradationis pœnam Clericis quorumdam atrociorum criminum reis.

„ TAm in antiquis, quam in nuperis Synodis, quo magis Clerici a delictis deterreantur, recensentur pœnæ canonicæ, in delinquentes infligendæ, & fit specialis mentio *degradationis*, cui fiunt obnoxii quorumdam atrociorum criminum rei. Hæc prudenter fane, & laudabiliter in Synodo inseruntur: sed iterum periculum hic est, ne Episcopus, cum degradationem Clericis hujus, aut illius delicti fontibus comminatur, suæ potestatis terminos prætergrediatur, & jura invadat Romani Pontificis; quod qua ratione contingere queat, paucis ostendimus.

„ II. Adeo indecens semper, & probrosum visum est, sacris addici ministeriis hominem non integræ famæ, ut, qui grave scelus admisit, in ceterorum Fidelium offensionem incurrens, si laicus adhuc sit, juxta vetustissimas, & sanctissimas Ecclesiæ leges, in perpetuum arceri debeat a sacris suscipiendis Ordinibus; si vero jam fuerit inter Clericos cooptatus, sit e Clericali gradu dejiciendus. Primum ex Apostolo Paulo tradit Augustinus *tract.* 41. *in Joann. num.* 3. *Oper. part.* 2. *col.* 575. ubi, præmissa distinctione, inter leviores culpas, quas *peccata* vocat, & graviora flagitia, quæ *crimina* appellat, ea singulatim enumerat, quorum Apostolus prorsus insontes esse voluit sacris initiandos Ordinibus: *Apostolus Paulus, quando elegit ordinandos vel Presbyteros, vel Diaconos, & quicumque ordinandus est ad præposituram Ecclesiæ, non ait, si quis sine peccato est; hoc enim si diceret, omnis homo reprobaretur, nullus ordinaretur: sed ait, si quis sine crimine est, sicuti est homicidium, adulterium, aliqua immunditia fornicationis, furtum, fraus, sacrilegium, & cetera hujusmodi*. Alterum præscribunt innumeri canones, e quibus paucos exhibemus. Canon 25. ex Apostolicis, ex recensione Coteleri, statuit: *Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, aut furto captus est, deponatur; non tamen communione privetur*: & Canon 30. *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, dejiciatur & ipse, & ordinator ejus, & a communione modis omnibus abscindatur*. S. Basilius *epist. ad Amphilochium de Canonibus can.* 3. *tom.* 3. *Oper. pag.* 271. *Diaconus post Diaconatum fornicatus, Diaconatu ejicietur quidem, sed in laicorum detrusus locum a communione non arcebitur*. Concilium Aurelianense III. anni 538. *can.* 7. *Si quis adulterasse aut confessus fuerit, vel convictus; depositus ab officio, communione concessa, in monasterio toto vitæ suæ tempore retrudatur*: *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1425. Et ibidem *can.* 8. *Si quis Clericus furtum, aut falsitatem admiserit, quia capitalia & ipsa sunt crimina, communione concessa, ab Ordine degradetur*. Ex his, aliisque hujus generis multis, quæ in antiquis Synodis passim occurrunt, non solum crimina addiscimus, propter quæ Clerici e gradu deturbabantur, sed etiam colligimus, ejectionem e Clericali gradu minorem fuisse pœnam, quam esset segregatio e consortio Fidelium, seu excommunicatio: aliquos enim audivimus e gradu deponendos, quin tamen idcirco essent communione privandi; quod adhuc clarius liquet *ex can.* 29. Apostolorum, ubi Clericus Ordinis ministerium exercere præsumens, a quo esset depositus, veluti gravioris criminis reus, severiori anathematis pœna plecti jubetur: *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus depositus juste super certis criminibus, ausus fuerit attrectare ministerium dudum sibi commissum, hic ab Ecclesia penitus abscindatur*. Placuit autem id obiter animadvertere, ut vel ex hoc appareat, quam gravis pœna sit excommunicatio, qua majores nostri longe leviorem existimarunt ejectionem e gradu, atque hanc regulariter illi præmiserunt, ut delinquentes Clericos corrigerent: neque faciles fuerunt in ferenda anathematis sententia, quam plerique nostri temporis Antistites in Synodalium decretorum transgressores immoderate quandoque decernunt; de quo abusu plura suo loco.

„ III. Quamquam porro insequenti ætate

„ nonnihil remissa fuerit antiquæ disciplinæ severitas, non tamen exolevit degradationis pœna; sed etiamnum viget, & fertur in Clericos aut cujusdam atrociori criminis reos, aut inemendabiles. Hanc pœnam Theologi morales, & Canonistæ sæpe confundunt cum simplici depositione: sed revera, licet fortasse antiquioribus Ecclesiæ seculis nullum intercederet inter utramque discrimen, attamen illud aut induxit, aut jam inductum agnovit Clemens III. sive (uti habetur in Collectione, qua utimur) Cœlestinus III. *in Cap. Cum non ab homine*, 10. *de judiciis*, ubi Clericum homicidii, furti, perjurii, seu alterius gravis criminis legitime convictum, primo jubet deponi, deinde excommunicari, &, crescente contumacia, anathematis, hoc est solemnioris excommunicationis, cum execratione, mucrone feriri; ac demum, si in profundum malorum venerit, degradari, seu Curiæ seculari puniendum tradi, præcipit. Differentia vero inter simplicem depositionem, & degradationem, in hoc sita est, ut scilicet per simplicem depositionem Clericus perpetuo quidem removeatur aut a suscepti Ordinis exercitio, aut ab officio, & Ecclesiasticæ jurisdictionis usu, aut a Beneficio, aut denique ab Ordine simul, officio, & Beneficio; non tamen spolietur privilegio canonis, & fori, sed remaneat subjectus foro Ecclesiastico, neque ulla ratione subjiciatur jurisdictioni laicali: quod *ex modo cit. Cap. Cum non ab homine*, inferunt Abbas *in Cap. At si Clerici*, 4. §. *De adulteriis*, *num.* 2. *de judiciis*, Suarez *de censuris disp.* 30. *sect.* 1. *num.* 8. Engel *ad tit.* 37. *lib.* 5. *Decretal. num.* 11. Wiestner *ibidem num.* 73. Schmalzgrueber *num.* 135. nec obscure etiam inde colligitur, quod Clerici depositi, plerumque a sacris canonibus jubeantur detrudi in arctum monasterium, sicuti de Sacerdote revelante peccatum, sibi in sacramentali Confessione manifestatum, statuit Innocentius III. *in Cap. Omnis utriusque sexus, de pœnit. & remiss.* nemo enim facile credet, Sacerdotem in monasterium detrusum, esse extra forum Ecclesiasticum, & laicali jurisdictioni obnoxium. At per veram degradationem Clericus non solum arcetur in perpetuum ob omni Ecclesiastico ministerio, omnique privatur Ecclesiastico officio, & Beneficio, verum etiam exuitur privilegio fori, & subjicitur potestati seculari, a qua post degradationem judicari, in carceres detrudi, secundum leges civiles puniri, & condemnari potest, perinde ac si esset laicus. Ante degradationem tamen *realem*, & *actualem*, retinet privilegium canonis, ita ut injicens violentas manus in Clericum, solum *verbaliter* degradatum, & nondum *actu* traditum Curiæ seculari, incidat in excommunicationem *Can. Si quis suadente*, 17. *quæst.* 6. quod docent Glossa *in Cap. Degradatio*, *verb. Privilegio*, *de pœnis*, *in* 6. Panorm. *in Cap. Ad abolendam*, *num.* 11. *de hæreticis*, Barbosa *in cit. Cap. Degradatio*, *num.* 9. Wiestner *ad cit. tit.* 37. *lib.* 5. *Decretal. num.* 77.

„ IV. Enimvero duplicem degradationem distinguit Bonifacius VIII. *in cit. Cap. Degradatio*: unam vocat *verbalem*, & est ipsa prolatio sententiæ, per quam Judex Ecclesiasticus Clericum ejicit e gradu, & foro laicali addicit: aliam nominat *actualem*, seu realem, & est actus ipse, seu solemnis cæremonia, qua Episcopus Clericum, verbali sententia antea degradatum, sacris spoliat insignibus, & re ipsa tradit Curiæ seculari. Degradatio verbalis olim fiebat in Provincialibus Episcoporum Synodis, ad quas Presbyterorum, aliorumque Ecclesiæ Ministrorum criminales causæ referebantur, ut ibidem discuterentur, & deciderentur, juxta Canonem quintum Nicænum. Verum, cum haud faciliter, & quotiescumque opus erat, ejusmodi Synodi congregarentur, propterea, ne Clericorum enormia facinora diu manerent impunita, in Concilio Carthaginiensi II. anni 390. *can.* 10. relato a Gratiano *Can.* 4. 15. *quæst.* 7. statutum est, ut in posterum quæcumque Clericorum causæ etiam extra Synodum agitari, & terminari possent; hac tamen adjecta limitatione, ut, si ageretur de delicto exauctorationis sententiam merente, hæc in Episcopum, nonnisi a duodecim, in Presbyterum a sex, in Diaconum a tribus simul congregatis Episcopis ferri posset: quem canonem renovavit Concilium Carthaginiense III. anni 397. *can.* 8. relato *eadem causa*, & *quæst. Can.* 5. ac proinde Concilium Hispalense II. anni 619. *can.* 6. relato pariter a Gratiano *cit. loc. Can.* 7. ait: *Episcopus Sacerdotibus, ac Ministris solus honorem dare potest, auferre solus non potest*. Statutum a priscis canonibus Episcoporum numerum, ad verbalem degradationem Clericorum majorum Ordinum, præscripsit etiam Bonifacius VIII. *in cit. Cap. Degradatio*; solumque permisit, ut Clerici minorum Ordinum possent sola proprii Episcopi sententia exauctorari. At, quoniam nonnulli maledici Ecclesiam calumniabantur, quasi tot Episcopos ad degradationis sententiam requireret, quot haud facile possent congregari, ut tali pacto majoribus Clericis, quocumque enormi flagitio conspurcatis, impunitatem daret, quod videre est apud Boehmerum *Jur. Eccles. Protestantium tom.* 5. *tit.* 37. *de pœnis num.* 118. cumque insuper ea de re conquesti essent etiam Principes Germaniæ, qui inter centum gravamina, quibus levamen, & remedium afferri ab Hadriano VI. summo Pontifice postulaverant, hoc *art.* 12. exposuerant: *Et tandem, ut in peccatis, ma-*

„ *leficiisque perpetrandis magis adhuc foveantur, præter omnem æquitatis rationem, aliquatenus interdictum est Archiepiscopis, & Episcopis, ne malefactores hos publice criminali judicio reos agere possint, nisi prius degradatos: id quod tantis sumptibus, tantaque pompa celebrari oportet, ut propterea perquam rarissimum uncti illi malefactores merita plectantur pœna:* idcirco Tridentini Patres *sess.* 13. *cap.* 4. *de reform.* ad obstruendum os malignantium, sanxere, ut deinceps liceret Episcopo per se, vel per suum Vicarium Generalem, ad verbalem Clerici degradationem *in casibus, in quibus aliorum Episcoporum præsentia in numero a canonibus definito requiritur, etiam absque illis procedere; adhibitis tamen, & in hoc sibi assistentibus totidem Abbatibus, usum Mitræ, & Baculi ex privilegio Apostolico habentibus, si in civitate, aut diœcesi reperiri, & commode interesse possint; alioquin aliis personis in Ecclesiastica dignitate constitutis, quæ ætate graves, ac juris scientia commendabiles existant.* Ejusmodi porro sive Abbates, sive alias personas in Ecclesiastica dignitate constitutas, non adhiberi tamquam meros consiliarios, sed esse Judices assessores, quibus competit suffragium decisivum, recte docent Suarez *de censuris disp.* 30. *sect.* 1. *n.* 20. & Barbosa *ad cit. cap. Tridentini n.* 8. sunt enim suffecti in locum Episcoporum, quos veros fuisse Judices, constat ex allegatis juribus, & adhuc clarius *ex Cap.* 3. *de sententia, & re judicata*, ubi dicitur: *Non potest quemquam a Sacerdotali gradu (nisi justis ex causis) concors Sacerdotum sententia submovere*: quin immo ex hoc textu inferri arbitrantur Maranta *de ordin. Judic. part.* 4. *dist.* 11. *n.* 71. Barbosa *de offic. & potest. Episc. allegat.* 110. *n.* 28. Reiffenstuel *ad cit. tit. de pœnis n.* 44. Schmalzgrueber *ibidem num.* 146. aliique ab his citati, necesse esse, ut in degradationem Presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi, omnes prædicti, Episcopo assidentes, unanimiter consentiant.

V. Post degradationem verbalem, si procedendum sit ad realem, Clericus degradandus, sacris vestibus indutus, ac si celebrare, vel, si infra Sacerdotium sit constitutus, alium sui Ordinis actum exercere deberet, adducitur ad Episcopum, præsentibus aliis Episcopis, seu Abbatibus, aliisve, qui degradationis sententiam protulerunt, atque adstante etiam Judice seculari: Episcopus vero eum gradatim exuit singulis Ordinum insignibus, incipiens ab illo, quod eidem in Ordinatione ultimo loco traditum est, ceterisque adhibitis cæremoniis, quæ præscribuntur *in cit. Cap. Degradatio*, & habentur in Pontificali Romano: quibus expletis, degradatum tradit Judici seculari, secundum laicorum leges, puniendum; sed simul eumdem Judicem serio, atque ex animo rogat, ut sententiam moderari, atque a pœna sanguinis abstinere velit: sicuti habetur *in Cap. Novimus*, 27. *de verb. signific.* Eædem cæremoniæ, & solemnitates, juxta laudatam Decretalem Bonifacii VIII. & Pontificale Romanum, essent adhibendæ in actuali degradatione Clerici minorum Ordinum, aut etiam primæ Tonsuræ; sed multis saltem in locis, teste Van-Espen *Jur. Eccles. univers. part.* 3. *tit.* 11. *c.* 2. *num.* 61. *& seq.* quoad Clericos ejusmodi non sunt in usu.

„ VI. Actualis degradationis, per quam Clericus Sacerdotali, & Clericali dignitate quodammodo denudatur, & quasi redigitur ad laicalem conditionem, rudimenta habemus *in Novella* 83. ubi Justinianus Imperator ait: *Illud palam est, si reum esse putaverit, eum qui convenitur, provinciæ Præses, & pœna judicaverit dignum; prius hunc spoliari a Deo amabili Episcopo Sacerdotali dignitate, & ita sub legum fieri manu.* Verum Gothofredus *ad leg.* 39. *tit.* 2. *lib.* 16. *Cod. Theodosian.* observat, Clericos exauctoratos non semper tum fuisse traditos Curiæ seculari, ut afficerentur morte, vel alia capitali pœna, uti nunc fit, sed ut jam dejecti ab Ecclesiastici gradus honore, ac Clericalibus exuti prærogativis, addicerentur *Curiæ*, id est Collegio alicujus civitatis, in quo, perinde ac laici, subire cogerentur officia, ad quæ ceteri cives tenebantur: ipsis autem, utpote qui se indignos præbuerant Clericatu, & ob morum improbitatem fuerant ex Ecclesiæ Ministrorum albo expuncti, plerumque demandabantur humiliora, magisque abjecta Curiæ ministeria, iisque in perpetuum addicebantur, ut tali pacto omnem amitterent spem pristinum recuperandi in Ecclesia gradum. Quare Honorius Imperator eam tulit legem, quam Gothofredus exornat, ubi de Clericis ab officio depositis in hunc modum statuit: *Quemcumque Clericorum indignum officio suo Episcopus judicaverit, & ab Ecclesiæ ministerio segregaverit, aut si qui professum sacræ Religionis sponte dereliquerit, continuo sibi eum Curiæ vindicet; ut liber illi ultra ad Ecclesiam recursus esse non possit: & pro hominum qualitate, & quantitate patrimonii, vel Ordini suo, vel Collegio civitatis adjungatur, modo ut, quibuscumque apti erunt, publicis necessitatibus obligentur.*

„ VII. Sed, utut res tunc se habuerit, hodie nullus Clericorum solemniter degradatus re ipsa traditur Curiæ seculari, nisi qui ob grandia delicta meretur pœnam capitalem. Quin immo, non ob quodlibet crimen, cui est a legibus inflicta pœna ultimi supplicii potest Clericus exauctorari, & seculari foro subjici; sed debet esse crimen, cui a Jure communi Ecclesiastico, aut

„ a Pon-

,, a Pontificiis sanctionibus sit expresse, & nominatim annexa degradationis pœna. Ejusmodi autem crimina sunt: Primo, hæresis, & multo magis apostasia a Fide, saltem cum quis in illam relapsus, aut in ea pertinax est, *Cap. Ad abolendam*, §. *Præsenti*, *Cap. Excommunicamus*, 1. §. *Damnati*, *de hæreticis*, *Cap. Quoniam*, & *Cap. Super eo*, *eod. in 6.* Inter hæreticos vero magis adhuc specialiter actuali degradatione puniendi decernuntur negantes mysterium Sanctissimæ Trinitatis, vel Christi Domini conceptionem opera solius Spiritus Sancti, seu intactam Deiparæ virginitatem, aut ejusdem Christi Domini mortem, juxta Constitutionem Pauli IV. innovatam a Clemente VIII. *Constit.* 97. *Bullar. tom.* 3. Secundo, falsificatio litterarum Apostolicarum, *Cap. Ad falsariorum*, 7. *de crimine falsi*, & *Cap. Novimus*, 27. *de verb. signific.* Tertio, gravis contumelia, vel calumnia proprio Episcopo illata, seu structæ eidem insidiæ, & in ejus necem conspiratio, *Can. Si quis*, 11. *quæst.* 1. Quia tamen plerique Auctores, ac præsertim Glossa *in cit. Cap. Novimus*, *verb. Tradatur*, Panormitanus *in Cap. At si Clerici*, *de judiciis*, *num.* 37. & Sylvester *verb. Degradatio num.* 4. docent, non posse Clericum ob ejusmodi crimen degradari, nisi fuerit incorrigibilis; si eorum doctrina admittatur, non poterit illud recenseri inter specialia delicta, quæ in præsens enumeramus: nam, ut ad rem advertit Oliva *de foro Ecclesiastico part.* 2. *quæst.* 12. *num.* 14. quæcumque alia enormia Clericorum flagitia poterunt actuali degradatione animadverti, si in illis Clerici obstinate perseverant, quod paulo inferius declarabitur. Quartum est, quod vulgari nomine dicimus *assassinium*, *Cap.* 1. *de homicidio*, *in 6.* Quintum est nefandum crimen, frequentatum, hoc est non semel tantum commissum, ex Constitutione 95. S. Pii V. quæ incipit *Horrendum*, *tom.* 4. *part.* 3. *Bullar. pag.* 33. Sextum est sollicitatio ad turpia in Confessione sacramentali; si enim eam aggravent peculiares quædam circumstantiæ, Sacerdos illius reus degradari permittitur in Constitutione 34. Gregorii XV. *Bullar. tom.* 3. Notandum tamen, quod ab eo tempore, quo hæc Constitutio edita fuit, nullum exemplum reperire datum est, quo hujusmodi sollicitationis, cum circumstantiis etiam quantumcumque aggravantibus, reus, degradatione punitus, & foro seculari traditus fuerit; quod etiam observat Cardinalis Albitius *in cit. Tractatu de Inconstantia in Fide part.* 1. *cap.* 15. *num.* 13. Unde constitutio ipsa ad terrorem præcipue incutiendum facta fuisse videtur. Septimum est celebratio Missæ, aut exceptio Confessionis sacramentalis, temere præsumpta ab eo, qui sacro Presbyteratus Ordine non est initiatus ex Constitutionibus Clementis VIII. atque Urbani VIII. a nobis innovatis in nostra Constitutione 97. *nostri Bullar. tom.* 1. *pag.* 342. Octavum est fabricatio, tonsio, aut adulteratio monetæ aureæ, vel argenteæ, ejusque adulteratæ erogatio, vel expositio in regnis, provinciis, & civitatibus Italiæ, ex Constitutione Urbani VIII. quæ incipit *In supremo*, *Bullar. tom.* 4. Nonum est sacrilegum, & execrabile furtum sanctissimæ Eucharistiæ, sive cum sacra Pyxide, sive sine illa, quis sacram Hostiam surripiat, & apud se retinere, aut alio transferre præsumat, juxta Constitutiones Innocentii XI. & Alexandri VIII. a nobis confirmatas in nostra Constitutione 93. *nostri Bullar. tom.* 1. *pag.* 314. Decimum est illius crimen, qui abortum fœtus animati vel per se, vel per alium procurat, effectu sequente, ex Constitutione Sixti V. quæ incipit *Effrenatam*. Diximus autem fœtus animati, licet Sixtus pari jure habendum statuerit inanimati, ac animati fœtus abortum, quia Gregorius XIV. per aliam suam Constitutionem, quæ incipit *Sedes Apostolica*, Sixtinam prædictam moderando, illius sanctionem ad abortum fœtus animati restrinxit; & hoc etiam casu facultatem absolvendi ab incursa excommunicatione, quam Sixtus Apostolicæ Sedi reservaverat, locorum Ordinariis concessit.

,, VIII. Undecimum ab aliquibus recensetur maleficium, seu sortilegium, ex quo unius, aut plurium personarum mors sequuta comprobetur; hujusmodi enim malefícii, seu sortilegii reus, etiam primo lapsu, Curiæ seculari reddendus decernitur in Constitutione 46. Gregorii XV. data die 20. Maji 1623. quæ incipit *Omnipotentis Dei*, *Bullar. tom.* 3. Verum hæc Constitutio de Clericorum degradatione non loquitur, ut observat, & probat Cardinalis Albitius *in dicto Tractatu de Inconst. in Fide part.* 1. *cap.* 32. *num.* 150. Nos autem hic agimus de Clerici degradatione, ejusque traditione brachio seculari. Duodecimum pariter ab aliquibus numeratur polygamia, cum quis nimirum, falsum professus nomen, & cognomen, uxore vivente, aliam ducit: quem scilicet Urbanus VIII. per suam Constitutionem, quæ incipit *Magnum*, die 20. Junii 1637. editam, Curiæ seculari tradendum sanxit. Sed, cum nec in ea Constitutione degradationis mentio ulla fiat, evidens est, Clericos in ipsa comprehensos non esse. Præterea dici potest, hanc etiam Constitutionem ad terrorem potissimum editam fuisse; siquidem Congregatio S. Officii anno 1647. nimirum vix annis decem ab illius promulgatione elapsis, ab Archiepiscopo Beneventano interrogata, qua pœna puniendus esset polygamus, ita respondit: *Polygamorum*

,, *pæ-*

„ *pæna, si falsos testes ad suum liberum statum* „ *comprobandum non induxerint, post abjuratio-* „ *nem de vehementi, solet esse damnatio ad tri-* „ *remes per quinquennium; si vero induxerint,* „ *per septennium. Falsi testes ipsi quoque de-* „ *mnantur ad triremes per quinquennium, aut* „ *brevius tempus, pro delicti sui qualitate*.

„ IX. Præter præmissa igitur nominatim ex- „ cepta, alia etsi æque gravia, aut etiam gra- „ viora Clericorum scelera, tum demum actuali „ degradatione vindicari permittit Cœlestinus III. „ *in cit. Cap. Cum non ab homine, de judiciis*, „ cum Clericus, depositionis, & excommunica- „ tionis pœnis antea coercitus, non resipiscit, „ sed *in profundum malorum veniens contemnit*: „ tunc quippe (uti textus loquitur), *cum Ec-* „ *clesia non habeat ultra quid faciat, ne possit* „ *esse ultra perditio plurimorum, per secularem* „ *comprimendus est potestatem*. At nihilominus „ plures Doctores ita hanc Decretalem interpre- „ tantur, ut per eam minime prohiberi opinen- „ tur, ne Clericus parricidii, homicidii insidio- „ si, aut sacrilegii, vel alterius atrocissimi cri- „ minis reus, prædictis pœnarum gradibus non „ servatis, statim tradi possit Curiæ sæculari. „ Ita *ad præd. Cap.* docuere Ancharanus *n.* 10. „ Alciatus *n.* 22. Martinus del Rio *Disquisit.* „ *magicar. lib.* 5. *sect.* 16. §. *Si quæras quid* „ *Judici liceat*, aliique relati a Farinaccio *Prax.* „ *crim. quæst.* 8. *n.* 81.

„ X. Verum communis Doctorum sententia „ indubitanter affirmat, ad actualem Clerici, „ cujuscumque criminis rei, degradationem, „ præter enumeratos casus, a Jure specialiter „ expressos, non posse procedi, nisi ille sit in- „ corrigibilis, hoc est, uti a Cœlestino audivi- „ mus, nisi Ecclesiæ monita, sibique gradatim „ inflictas canonicas depositiones, & excommu- „ nicationis pœnas, pervicaciter contempserit; „ superfluum quippe fuisset, in quædam pecu- „ liaria Clericorum flagitia degradationis pœ- „ nam nominatim decernere, si hæc potuisset „ cuicumque Clerico flagitioso statim irrogari. „ Neque ad rem facit, immanius scelus esse „ parricidium, quam forte sit aliquod ex iis „ exceptis, ob quod Clericus, nulla præmissa „ canonicarum pœnarum gradatione, permitti- „ tur statim tradi Curiæ seculari: etenim le- „ ges pœnales non complectuntur delicta, quæ „ non exprimunt, etiamsi sint expressis gra- „ viora; quod argumento *Cap. in pœnis, de* „ *regul. jur. in* 6. probant Castro *de lege pœ-* „ *nali lib.* 1. *c.* 7. *docum.* 3. & Suarez *lib.* 6. „ *de legib. c.* 3. *n.* 5. Quare Innocentius III. „ qui statim post Cœlestinum III. Pontifica- „ tum tenuit, interrogatus ab Episcopo Lon- „ dinensi, quid agendum foret de Clericis in „ latrociniis, aliisque magnis sceleribus depre- „ hensis; eos deponendos quidem, seu verbali- „ ter tantum degradandos, non tamen Curiæ „ seculari tradendos, rescripsit *in Cap. Tuæ*, 6. „ *de pœnis*; *Ad illud, quod a nobis tertio re-* „ *quisisti, qualiter Clerici in latrociniis, vel a-* „ *liis magnis sceleribus deprehensi, puniri de-* „ *beant; respondemus, quod a suis Ordinibus* „ *degradati detrudi debeant in arctis monasteriis* „ *ad pænitentiam peragendam*. Et Bonifacius „ VIII. *in Cap. Felicis, eod. tit. in* 6. etsi „ hostiliter insectantes, aut percutientes S. R. „ E. Cardinalem, reos declaret criminis læsæ „ majestatis, & veluti tales infames, atque in- „ testabiles pronunciet, variisque pœnis addi- „ cat, non tamen, si fuerint Clerici, actuali „ degradatione plectendos statuit.

„ XI. Instar igitur regulæ sit, neminem „ Clericorum, quantumvis flagitiosum, posse „ ab Episcopo actu degradari, & Curiæ secu- „ lari tradi, nisi post ei inflictas alias pœnas „ *in cit. Cap. Cum ab homine* præscriptas, de- „ prehensus fuerit inemendabilis; aut nisi sit „ reus alicujus ex enumeratis criminibus, a „ Jure communi, vel a Pontificiis sanctionibus „ nominatim expressis: quemadmodum docent „ Ostiensis *in Cap.* 1. *n.* 2. *de homicid.* Bero- „ jas *in Cap. At si Clerici, n.* 181. *de judi-* „ *ciis verb. Mihi autem*, Covar. *lib.* 2. *var.* „ *c.* 20. *n.* 7. Farinaccius *cit. Prax. criminal.* „ *quæst.* 8. *n.* 81. Fagnanus *in cit. Cap. Cum* „ *non ab homine, num.* 6. Pignatellus *tom.* 7. „ *consult.* 33. *n.* 25. *& seq.* aliique apud Ray- „ naldum *ad Bannimenta Bonon. c.* 5. §. 1. *a* „ *n.* 154. Ab hac regula, communi usu rece- „ pta, non recedat Episcopus, neque ad com- „ pescenda scelera, quæ frequenter a suæ diœ- „ cesis Clericis forte perpetrantur, fas sibi esse „ pateat, in sua Synodo, solemnis, & actua- „ lis degradationis pœnam in illorum sontes „ decernere: id quippe cum sit contra cano- „ nes, unice pertinet ad Romanum Pontifi- „ cem, cujus certe supremam jurisdictionem „ invadit, qui sua auctoritate maleficis Cleri- „ cis eamdem pœnam irrogare præsumit. Quod „ si alicubi tanta sit alicujus enormis criminis „ frequentia, & experientia compertum jam „ sit, alias pœnas haud sufficientes esse ad „ Clericos ab illo deterrendos, poterit Episco- „ pus summum Pontificem rogare, ut in Cle- „ ricos, vel semel illud deinceps perpetrantes, „ decernat actualis degradationis sententiam, „ eamque a summo Pontifice latam, in sua „ Synodo, ad omnium terrorem, promulga- „ re: sicuti faciendum monent Farinaccius *cit.* „ *quæst.* 8. & Panimoll. *decis.* 14. *adnot.* 1. „ *num.* 25.

CAPUT SEPTIMUM.

De læsione jurium Apostolicæ Sedis in unione be-neficiorum, quæ Seminario fit ab Episcopis in vim Decreti Concilii Tridentini Cap. XVIII. Sess. XXIII. de Reformatione.

SAcrum Tridentinum Concilium inter alia adjumenta, quæ Episcopis attulit, ut Cleri- corum

„ corum Seminaria, prout vehementer optabat, sustentari possent, facultatem ipsis concessit uniendi Seminario *Beneficia aliquot simplicia, cujuscumque qualitatis & dignitatis fuerint &c. etiam ante vacationem, sine cultus Divini, & illa obtinentium præjudicio &c. quod locum habeat, etiamsi Beneficia sint reservata, vel affecta*; uti legitur *in cap.* 18. *sess.* 23. *de reform.* Siquidem compertum est omnibus, aliqua existere Beneficia Ecclesiastica, quorum collatio reservata semper est Romano Pontifici aut in corpore Juris communis, uti videre est *in Cap. Licet*, & *in Cap. Statutum*, *de præbend. in* 6. aut in Extravagantibus communibus, ut *in Cap. Injunctæ, tit. de electione* in Extravaganti *Execrabilis, de præbendis, & dignitatibus*, in Extravaganti *Ad regimen*, *eod. tit.* aut in Bullis S. Pii V. Gregorii XIII. aliorumque Romanorum Pontificum, aut in Regulis Cancellariæ, inter quas celebris est regula mensium reservatoria, in qua sibi reservat Pontifex collationem omnium Beneficiorum, quæcumque per octo anni menses vacare contigerit, quorum deinde mensium duos Episcopis in residentiæ præmium remittit, quæ omnia efficit in vim plenariæ suæ auctoritatis; ut videre est apud Auctores, qui materiam hanc plene cumulateque pertractant.

„ II. Necessarium quidem non est, ut Beneficiorum Seminario uniones in Synodo fiant: quin immo satius videtur, ut, si faciendæ sint, extra Synodum expleantur cum consilio quatuor Seminarii Deputatorum, de quibus alibi verba fecimus; quorum quidem consilium a Tridentina Synodo in unionibus hujusmodi *pro forma*, ut dici solet, requiritur, ut observat Lotterius *de re beneficiaria lib.* 1. *quæst.* 29. *num.* 60. & ut resolutum fuit a Congregatione ejusdem Concilii Interprete in causa *Giennen.* 14. Februarii 1544. *lib.* 8. *Decretor. pag.* 14. *Sacra &c. censuit uniones factas Seminario absque consilio eorum quatuor, quos jubet Concilium adhibere, minime valere*: & in alii *Ferrarien.* 3. Martii ejusdem anni, *eod. lib.* 8. *Decretor. pag.* 16. *a tergo*: *Sacra &c. censuit, in unionibus Beneficiorum faciendis Seminario, satis esse, servari formam traditam a Concilio cap.* 18. *sess.* 23. *de reform. nec requiri consilium Capituli*. Verum, quia aliquando in Synodis actum vidimus de unionibus Beneficiorum Seminario factis, aut faciendis, ad hoc ut Clerus Episcopalem hac etiam in re sollicitudinem agnosceret, ideo opportunum existimamus, aliquid hic de unionibus Beneficiorum Seminario factis, aut faciendis, attingere: ne eas invalide fieri contingat, neque Apostolicæ Sedis jura ex unione Beneficiorum affectorum, aut ipsi reservatorum aliquid detrimenti capiant.

„ III. Porro, ut Seminarii sustentationi providea videatur, initium minime ducendum est a Beneficiis Ecclesiasticis ipsi uniendis, sed dismembratio prius fieri debet, seu detractio aliqua portionis fructuum tum mensæ Episcopalis, tum mensæ Capitularis, ac Dignitatum, Canonicatuum, & Beneficiorum, etiamsi de jurepatronatus existant: *Ex fructibus integris mensæ Episcopalis, & Capituli, & quarumcumque Dignitatum, Personatuum, Officiorum, Præbendarum, &c. & Beneficiorum quorumcumque, etiam Regularium, etiamsi jurispatronatus cujuscumque fuerint*: verba sunt Concilii *loc. cit.* eaque dismembratio vulgo dicitur *Taxa*. Et quidem recitata Concilii verba satis indicant, Seminarium jam erectum præsupponi, scilicet paratam jam domum, Præceptores conductos, Deputatos electos, designatosque Consultores ad Taxam statuendam: ex quo sequitur, unionem Beneficiorum, quæ fieret Seminario, non adhuc, uti supra dictum est, erecto, sed erigendo, irritam fore, juxta resolutionem Congregationis Concilii in causa item *Giennen.* 1588. quæ a Sixto V. Pontifice confirmata fuit per litteras in forma Brevis datas die 26. Octobris ejusdem anni, ut videre est apud Garciam *de Benefic. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 193. Præterea Concilium faciendam decernit Seminario unionem simplicium aliquot Beneficiorum: *necnon Beneficia aliquot simplicia*. Hinc est, quod Episcopi non omnia Beneficia, nec majorem ipsorum partem, Seminario unire possunt. Cumque aliquis id efficere præsumpserit, & ipse reprehensus est, & uniones abrogatæ fuerunt, ut patet ex monumentis fideliter a Rigantio collectis, relatisque *in tom.* 2. *ad Regulas Cancellar.* & speciatim *regul.* 13. *n.* 88. *& seq.*

„ IV. Sed jam ad jurium Apostolicorum læsionem gradum faciamus, quæ aliquoties in hisce unionibus contingit, quæque cuilibet Episcopo effugienda omnino est. Retroactis temporibus Episcoporum aliquis Beneficium affectum, aut Apostolicæ Sedi reservatum, Seminario univit, postquam illud jam vacaverat, & qui de eo ab Apostolica Sede provideri meruerat, jam expediverat Bullas, aut Beneficii possessionem nactus fuerat. Id quidem, ut par erat, minime tolerandum visum fuit; ac propterea Congregatio Concilii jure ac merito decrevit, ut ab Episcopis Beneficia hujusmodi ante illorum vacationem Seminario unirentur. Ita ipsa respondit anno 1586. mense Augusto ut videre est *lib.* 4. *Decretor. pag.* 169. *a terg. & seq.* in causa *Caputaquen.* sequentibus verbis proposita: *Seminarium Caputaquense humiliter petit, sibi declarari, postquam Episcopus auctoritate Concilii Tridentini potest unire Seminario Beneficia simplicia cujuscumque qualitatis, an Episcopus, vel ejus Vicarius, potue-*

„ *potuerit uniri dicto Seminario Beneficia simplicia, quæ vacarunt in mense Pontificis*. Responsum vero fuit: *Sacra &c. censuit, uniri posse, modo uniantur ante vacationem*. Huic alia concors est resolutio in causa *Palentina* 1588. mense Junio, *lib.* 5. *Decret. pag.* 150. *Sacra &c. censuit, uniones de Beneficiis vacantibus in mense reservato non esse validas, cum factæ fuerint post eorum vacationem, & provisos a Sede Apostolica debere mitti in possessionem Beneficiorum:* cui sequens etiam addi potest edita in causa *Elboren.* 31. Augusti 1600. *lib.* 9. *Decretor. pag.* 102. *a terg. Sacra &c. censuit, si hujusmodi Beneficia, quo tempore vacarunt, erant reservata, vel affecta, minime potuisse post vacationem ab Archiepiscopo Seminariis uniri, & provisos Apostolicos in eorumdem Beneficiorum possessionem esse mittendos*.

„ V. Hoc itaque constituto, & satis ubique cognito, quod Beneficia affectioni, & reservationi subjecta, antequam vacarent, Seminario unienda essent, aliquid ulterius excogitari cœpit, quod in Apostolicorum jurium detrimentum cedere inventum est. Quædam existunt affectiones, quæ beneficiatorum personas comitantur, quocumque mense, quocumque loco decedant; uti est, exempli gratia, alicujus Cardinalis familiaritas. Nonnulli Episcopi in Beneficia sic affecta potissimum oculos injicientes, eaque, antequam vacarent, Seminario unientes, certum Datariæ Apostolicæ damnum inferebant, quæ, eveniente eorum vacatione, de ipsis, utpote jam Seminario unitis, disponere non poterat. Hanc jurium Apostolicorum perturbationem recte animadvertit Congregatio Concilii; atque idcirco censuit, viam aliquam arcendis in posterum fraudibus excogitandam esse: uti legitur *lib.* 9. *Decretor. pag.* 117. *a terg.* die 26. Februarii 1601. *Sacra &c. censuit, de cetero ad obviandum fraudibus, oportere decerni, ut non possint etiam ante vacationem uniri Seminario Beneficia, quæ obtineant personæ, quæ vel ob familiaritatem Cardinalium, vel aliam rationem, tales sint, ut, quocumque mense decedant, certum sit, ea fore affecta Sedi Apostolicæ. Ceterum in præteritum nihil statuendum, finendumque, ut causa suo marte decurrat*. Consilium hoc a Clemente VIII. Pontifice approbatum fuit, ut videre licet apud Fagnanum *in Cap. Sicut unire, num.* 37. *de excessibus Prælatorum*. Jamque id jus obtinet, ut Beneficii affecti unio, ne quidem ante illius vacationem, per Episcopum Seminario fieri valeat, quando affectio stabilis est, continua, atque immutabilis, cujusmodi est illa Familiarium Pontificis, & Cardinalium, Protonotariorum, aliorumque Apostolicæ Sedis Officialium: relicta tamen ei facultate Beneficium affectum affectione non continua, sed fortuita, qualis est illa mensis, aut loci, ante vacationem uniendi; ignoratur enim, dum unio fit, ubi, aut quo mense beneficiatus obiturus sit.

„ VI. Cujus legis ratio cum in eo posita sit, ut supra attigimus, ne fraus fiat Apostolicæ Datariæ juribus; consequens est, ut nec illa quidem unio sustineatur, quam Episcopus Seminario fecerit de Beneficio non ita constanter affecto, & nondum vacante, si appareat, expectatum ad id fuisse tempus, quo beneficiatus ægrotans proximus erat obeundæ morti, quam re ipsa in mense reservato obiit; sicuti nec illæ sustineantur, quas fecerit Episcopus aliquis, quem constet nullum unquam Beneficium ex his, quæ in suo mense vacarunt, Seminario univisse, sed ad illa dumtaxat unienda animum intendisse, quæ in mense Apostolico vacare poterant. Hæc omnia accuratissime exposita sunt a Rigantio *loc. cit. num.* 110. *& seq.* cujus quidem Scriptoris auctoritate libenter utimur, quod & ipse, dum vixit, nos omni amici hominis officio est prosequutus, & nos testes sumus incredibilis illius laboris, ac diligentiæ in colligendis, & discutiendis iis omnibus, quæ suis Operibus inseruit.

„ VII. Refert præterea idem Auctor *ad prædictam regulam* 13. *num.* 117. *& seq.* controversiam exortam post Clementis VIII. decretum; cum scilicet dubitatum fuit, utrum S. R. E. Cardinales, aliique, qui Indulta habent conferendi Beneficia Apostolicæ Sedi reservata & affecta, possent hæc, licet non eventuali dumtaxat, & variabili reservationi obnoxia, sed fixa & immutabili affectione reservata, Seminario unire. In favorem siquidem Cardinalium dicebatur, quod, cum ipsi in decreto Clementis VIII. expresse nominati non fuerint, illius lege minime tenebantur. Pro omnibus autem Indultariis illud in genere afferebatur, quod nempe, sublata per Indultum reservatione, libera in ipsis reviviscebat auctoritas ordinaria, qua poterant, juxta Tridentini præscriptum, Beneficia quæcumque, licet antea Apostolicis reservationibus & affectionibus subjecta, Seminario unire. De hac quæstione in Congregatione Concilii disputatum est; & quidem Cardinalis Ubaldinus prolixo suffragio edito, quod, suppresso illius nomine, refert Fagnanus *in cit. Cap. Sicut unire, a num.* 38. *ad* 46. *de excessibus Prælatorum*, intentioni Cardinalis Lantes tunc Episcopi Tudertini adstipulatus, reliquos Collegas, in ea causa judicantes, in suam sententiam pertraxit; ut colligitur ex resolutione ejusdem Congregationis in *Tudertina unionis* 20. Januarii 1622. *lib.* 12. *Decretor. pag.* 88. ubi sic legitur: *An Cardinalis Episcopus, habens Indultum, possit, non obstante decreto fel. mem. Clementis VIII. unire Seminario ante vacationem ea Beneficia, quæ, si eodem*

„ *eodem Cardinali vivente vacarent*, *non obstantibus reservationibus*, *vel affectionibus Apostolicis*, *ad suam collationem pertinerent*. *Sacra &c. censuit*, *posse*. Cum tamen non eadem semper fuerit dictæ Congregationis opinio, ac etiam in tribunali Rotæ aliqua fuerit super hoc sententiarum varietas, summus Pontifex Urbanus VIII. in sua Constitutione 165. quæ incipit *Quamvis fel. rec. Clemens Papa VIII.* confirmato prius Clementino decreto, declaravit, in illo non solum Patriarchas, Metropolitanos, Archiepiscopos, & Episcopos, verum etiam S. R. E. Cardinales comprehensos fuisse, & esse; neque illis in vim Indultorum Apostolicorum licuisse, aut licere Beneficia, tempore unionis affecta, & reservata, Seminario unire, nisi ad formam decretorum ejusdem Clementis VIII. uti copiosius legitur in dicta Constitutione, relata etiam per extensum ab eodem Fagnano *in cit. Cap. Sicut unire*, *num.* 49. & 50. *de excess. Prælator.*

„ VIII. Hæc itaque statuta, ac definita habentur, pro eo quod pertinet ad uniendа Seminariis Beneficia Ecclesiastica Apostolicæ Sedi reservata, aut affecta: nec aliud quidquam hic addere necesse esset, nisi fel. rec. Pontifex Benedictus XIII. pro Episcopis Italiæ, & Insularum adjacentium, Constitutionem edidisset, quæ incipit *Creditæ nobis*, quæque ordine 27. extat in Appendice ad Concilium Romanum ab ipso habitum in Basilica Lateranensi anno 1725. Per eam siquidem Constitutionem prædictis Episcopis jus tribuit uniendi Seminario *Beneficia simplicia cujuscumque qualitatis*, & *dignitatis fuerint*, *etiam jurispatronatus Ecclesiastici*, *vel*, *quomodocumque affecta*, & *dispositioni Sedis Apostolicæ reservata &c. fel. rec. Clementi VIII. ac Urbani pariter VIII. necnon aliorum quorumcumque Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum Constitutionibus*, *vel Decretis*, *in contrarium facientibus*, *non obstantibus &c.* Quæ verba nonnullis Italiæ Episcopis ansam dederunt, ut sibi tributam putarent facultatem uniendi Seminario quælibet Beneficia simplicia nondum vacantia, licet quocumque modo Sedi Apostolicæ affecta, & reservata; sublatis nimirum de medio, per verba superius recitata, contrariis Clementis VIII. & Urbani VIII. decretis, in supra citatis eorum Constitutionibus contentis. Verum advertendum est, præfatum Benedictum Pontificem in eadem Constitutione *Creditæ nobis*, decrevisse, ut, antequam ad Beneficiorum unionem procedatur, non solum statuta & imposita esse debeat Taxa a Concilio Tridentino præscripta, & quidem ad rationem saltem trium annuorum scutorum pro quolibet centenario fructuum; verum etiam, si hæc ad Seminarii, & Clericorum in eo alendorum sustentationem satis non sit, ut eadem taxa usque ad summam quinque scutorum augeatur; & quidem cum approbatione Congregationis ab ipso Pontifice super Seminariis institutæ. Quod si in aliqua diœcesi, computatis omnibus Seminarii proventibus, etiam illis, qui ex Beneficiis antea unitis, aliisque redditibus eidem applicatis obveniunt, necnon ipsa Taxa ad prædictam rationem aucta, non adhuc ejusdem Seminarii, & Alumnorum necessariæ sustentationi sufficienter provisum esse constiterit; *tunc*, & *eo casu*, *ac in subsidium tantum*, prædicta Beneficia affecta, & Sedis Apostolicæ dispositioni reservata, non tamen jam vacantia, Seminario uniantur. Ex quibus simul sumptis clare patet, Episcopos Italiæ, & adjacentium Insularum, qui Benedictinam Constitutionem exequi, ac privilegio sibi per eam elargito uti velint, id agere minime posse, nisi cetera superius indicata præcesserint: quod & ex ipsa Constitutione colligitur, & clarius etiam ex Edicto, ipsius Pontificis jussu publicato, & ad locorum Ordinarios transmisso per organum Cardinalis Corradini tunc Pro-Datarii, quod per extensum legi potest apud Rigantium *loc. cit. num.* 127.

CAPUT OCTAVUM.

Quomodo se gerere debeant Episcopi erga Apostolicam Sedem, *si quam forte Pontificiam constitutionem de aliquo disciplinæ capite pro suis Diœcesibus minus opportunam esse censeant.*

„ IN superioribus capitibus demonstravimus, nihil ab Episcopis in Synodis statuendum esse, quod Apostolicæ Sedis juribus, ac prærogativis adversetur: ex quo sequitur, ut debita illius Constitutionibus obedientia præstari debeat etiam in iis, quæ ad disciplinam pertinent. Verum, quia disciplina varia est pro locorum, & temporum ratione, ac fieri potest, ut aliqua Constitutio, licet plerisque Orbis Christiani Diœcesibus utilis, alicui tamen provinciæ, aut peculiari diœcesi minus opportuna dignoscatur; idcirco operæ pretium duximus hic explicare, qua ratione se gerere debeant Episcopi, qui aliquam Pontificiam Constitutionem diœcesis suæ rebus minime conducere arbitrantur, ne debito erga summos Pontifices, & Apostolicam Sedem obsequio desint.

„ II. Non hic agimus de peculiaribus rescriptis, aut mandatis; in quorum concessione, sive expeditione, nihil facilius est, quam ut aliquando Pontifices decipiantur vel falsa rerum enarratione, vel occultatione alicujus veritatis, quam si notam habuissent, nunquam ea concessissent, aut mandassent, quæ alicujus vitii arguuntur. Verum in hisce

„ casi-

„ casibus, quidquid ab eis per subreptionem, „ aut per obreptionem impetratum est, ipsi „ haud inviti abrogant; uti apparet *ex Cap. Super litteris, de rescriptis*: nec ullo modo „ ægre ferunt, si exequutores, quibus mandatum commissum est, exequutionem suspendant, atque interim accuratas rei mittant „ notitias, quibus certiorem reddant Pontificem, cur illius mandatum non duxerint exequendum. Celebris est Decretalis Alexandri „ III. *In Cap. si quando, de rescriptis*, cujus „ hæc sunt verba: *Sicut vir providus, & prudens, & discretus, & qualitatem negotii, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans, aut mandatum nostrum reverenter adimpleas, aut per literas tuas, quare adimplere non possis, sufficientem, & rationabilem causam prætendas; quia patienter sustinebimus, si non feceris, quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum*. Congruit sententia alterius Decretalis, nimirum *Cap. Cum teneamur, de præbendis*, ubi sequentia leguntur verba. *Si non potest ei sine scandalo provideri, æquanimiter sustinemus, si pro eo mandatum nostrum non duxeris exequendum*. Non solum autem „ Episcopis id petentibus, sed aliis etiam quibuslibet, quorum intersit, & quorum res „ agatur, si damnum exponant aut jam obventum, aut proxime obventurum ex Pontificio „ decreto, litteris etiam Apostolicis roborato, „ conceditur (ut omnibus notum est) apertio „ oris, ut jura sua deducere possint; quod alioquin ipsis interdictum esset, propter consuetas clausulas, ejusmodi litteris, dum nemini damnum inferri credebatur, adjectas.

„ III. Multo minus hic agitur de Pontificiis „ Constitutionibus dogmaticis, quæ ad Fidem „ pertinent; cum in his irreformabile sit Romani Pontificis judicium. Agitur itaque de „ Constitutionibus ad disciplinam pertinentibus; at non ad illam, quæ sacros respicit ritus, cæremonias, Sacramenta, Clericorum „ vitam: namque isthæc omnia a Pontificia pariter auctoritate omnino pendent: ideoque „ Apostolicæ Sedis decreta, quæ circa ea prodire contingat, inferiorum judicio, & censuræ nullo modo subjecta esse debent: ut „ ipse etiam Petrus de Marca recte perpendit „ *de Concordia Sacerdotii & Imperii lib. 2. cap. 7. num. 8.* Sed alia extat Ecclesiasticæ disciplinæ pars, de qua aliquando a Romanis Pontificibus generaliter statuitur. Verum nonnunquam experientia demonstrat, aliquod ex „ hujusmodi generalibus statutis, licet plerisque provinciis, ac diœcesibus utile atque „ proficuum, alicui tamen provinciæ, aut diœcesi opportunum non esse: id quod Legislatori compertum non erat, cum ipse peculiares omnes locorum res, atque rationes „ perspectas habere nequeat; quemadmodum „ fatetur Pontifex *in Cap. 1. de Constitutionibus, in sexto*. In his itaque rerum circumstantiis Episcopus intelligens, Apostolicæ „ Sedis legem in diœcesi sua noxium aliquem „ effectum producere posse, non modo suas „ Romano Pontifici rationes repræsentare non „ prohibetur, quin potius ad id omnino tenetur: ut copiose disserit Suarez *lib. 4. de legibus cap. 16. num. 7.* & optime ad rem „ prosequitur Layman *notab. 1. in Cap. Si quando, de rescriptis*. Neque Romani Pontifices „ unquam tenuerunt inferiorum rationibus aurem præbere; &, quoties has satis validas „ esse agnoverunt, minime recusarunt aliquas „ provincias, aut diœceses a generalium Constitutionum suarum lege, quoad disciplinæ „ genus illud, de quo nunc agimus, eximere: „ uti laudati Auctores prosequuntur. Aliquando etiam legum ipsarum rigorem generaliter „ moderantes pœnas adversus illarum transgressores minuerunt. Horum exempla in hocipso Opere nostro complura suppetunt. Sed „ unum hic afferre juvat, quod alibi a nobis „ relatum non meminimus. Pius II. Pontif. „ Max. in Constitutione, *Cum ex sacrorum*, decrevit, ut illi, qui ad sacros Ordines extra „ tempora a Jure statuta, vel absque litteris „ dimissorialibus, aut ante legitimam ætatem promoverentur, ab Ordinum susceptorum exercitio suspensi ipso jure forent: si autem in illis „ ministrare præsumerent, irregularitatem incurrerent. Ulterius progressus est Sixtus V. „ in Constitutione, quæ incipit *Sanctum & salutare*, qua scilicet Antistitem illum, qui aliquem minus idoneum, aut legitima ætate minorem, vel Patrimonio destitutum, ad Ordines etiam minores promovisset, a collatione „ omnium Ordinum, atque ab Ecclesiæ ingressu suspensum fore decrevit. Verum Clemens „ VIII. in Constitutione, quæ incipit *Romanum Pontificem*, totum id ad sacri Tridentini Concilii, Constitutionisque Pianæ „ terminos revocavit. Nec alia deessent „ exempla, quæ in hanc rem adduci possent.

„ IV. Hæc autem innuisse sufficiat, ut intelligant Episcopi, licitum sibi esse proprias „ rationes Romano Pontifici exponere, ut vel „ recessum a peculiari aliquo decreto, vel suæ „ diœcesis exemptionem obtineant aliqua generali lege, quæ tamen ad illud pertineat „ disciplinæ genus, quod supra indicavimus: „ neque putandum, eorum petitiones rejectum „ iri, si justis rationibus innixæ comperiantur. Illud autem omnino tenendum est, ut „ & in hujusmodi recursibus debita Apostolicæ „ Sedi reverentia semper servetur: &, cum „ ipsa, omnibus auditis, judicium suum protulerit, illius sententiæ obtemperetur, ejusque jussa promptæ exequutioni demandentur. Constat enim, aliquando procacem „ agendi modum in culpam adducere eum, „ qui alioquin bonum jus fovet quoad rei „ substantiam: æquum autem non esse,

Apo-

„ Apostolica Decreta libenter accipi tunc solum, „ cum propriis intentionibus congruunt: at in „ sententia obfirmate persistere, cum summus „ Pontifex, reclamantis rationibus auditis, at„ que libratis, easdem tanti esse non reputat, „ ut mandata sua revocare, vel generales leges „ moderari opportunum censeat.

„ V. Nota sunt in Ecclesiasticis historiis dis„ sidia, quæ inter S. Leonem Magnum Ponti„ ficem, ac S. Hilarium Arelatensem Episco„ pum intercesserunt. Cum nempe hic Celi„ donium in Gallia Episcopum e Sede sua de„ turbasset eo obtentu, quod ante Episcopa„ lem Ordinationem, cum laicus esset, vi„ duam in matrimonio habuisset, & capitis „ sententiam in aliquot reos pronunciasset; „ Celidonius ad Sedem Apostolicam provoca„ vit, &, S. Leonis sententia in Episcoporum „ Concilio prolata, in pristinam Sedem resti„ tutus est. S. Hilarius ad Urbem se contu„ lit, ut judicium suum tueretur. In quo si „ justos defensionis limites non excessisset, nec „ contentionis ardore abreptus, nimis audacter „ erga Apostolicæ Sedis Præsulem se gessisset, „ non utique hujus indignationis pondus, „ nec asperam reprehensionem, & castigatio„ nem, quam accepit, in se derivasset: cu„ jus rei monumenta videre est *in epist.* 10. „ ejusdem S. Leonis *cap.* 4. quam quidem epi„ stolam Valentinianus Augustus summa vene„ ratione suscepit, ut apparet ex his, quæ „ ipse sancivit in sua Novella Constitutione „ relata inter Novellas Theodosii in calce Co„ dicis Theodosiani, titulo *de Episcopal. Ordi„ nat.* Monumenta hæc capitalia sunt, & nul„ li exceptioni obnoxia; adeoque his potius „ standum est, quam iis, quæ ad S. Hilarii „ defensionem scripta leguntur in ejus Vita a „ S. Honorato Massiliensi Episcopo, aut ab „ alio incerto Auctore, triginta ferme annis „ post factum, exarata. De his etiam alias a „ nobis actum fuit *in nostro lib.* 2. *de Cano„ nizatione Sanctorum c.* 41. *n.* 8. *& seq.* ubi „ silentio minime prætermisimus gloriosam pœ„ nitentiam, quam deinde S. Hilarius, quoad „ vixit, in Lirinensi Monasterio egit, & cu„ jus merito in Sanctorum numerum post mor„ tem relatus fuit. Iis autem, quæ a nobis ibi di„ cta sunt, modernus quoque Guadicensis Episco„ pus consenrit *in sua Bibliographia tom.* 2. „ *edit. ann.* 1740. *verb. S. Hilarius Arelaten„ sis*, sicut etiam Auctor Observationum in „ Historiam Ecclesiasticam Claudii Fleury, „ editionis Avenionensis anni 1737. *tom.* 2. „ *lib.* 27.

„ VI. Non multo post, S. Mamertus, „ Viennæ in Gallia Episcopus, Marcellum „ Diensibus Episcopum ordinavit, quantumvis „ Diæ urbs in divisione provinciæ, quam fe„ cerat S. Leo Magnus, Arelatensi Metropo„ litæ attributa fuisset. Quod cum intellexis„ set S. Hilarus Pontifex Maximus, ad quem „ viginti Galliarum Episcopi rem detulerant, „ in S. Mamertum nonnihil commotus, il„ lius factum Apostolica auctoritate cohibere „ non distulit; ut patet ex duabus ejus epi„ stolis, quæ extant apud Cardinalem Baro„ nium *ad annum Christi* 465. *n.* 4. *& seq.* „ in quarum altera, quæ data est VI. Kal. „ Martias anno 464. reprobato Mamerti au„ su, per quem Leontii Arelatensis jus viola„ tum fuisse declarat, ita subjungit Pontifex: „ *Si transgressor remediis abutitur satisfactio„ nis, & venia, nec culpam præsentis excessus „ curandam futuræ observantiæ sedulitate pro„ mittit, redeunte querimonia, eo privilegia „ Viennensis Ecclesiæ ad Arelatensem Antistitem „ transferantur exemplo, quo migravere princi„ pie*: denique jubet, novum Diensem Episco„ pum confirmationem accipere a Leontio, *a „ quo rite debuit consecrari*. Binius in notis ad „ has Hilari epistolas relatas *tom.* 4. Collectio„ nis Labbeanæ Conciliorum *col.* 1043. existi„ mat, falsis relationibus adductum fuisse Pon„ tificem, ut adversus S. Mamertum ita se „ gereret; ut videre est *ibi col.* 1047. Tille„ montius in Vita S. Hilari Papæ *art.* 4. *tom.* „ 16. *pag.* 44. affirmat, nullam, aut levem „ admodum S. Mamerti culpam fuisse. Pagius „ *in Vita ejusdem Sancti Pontificis*, quæstionem „ in medio relinquit. Nullibi autem apparet, „ S. Mamertum Apostolicis decretis restitisse. „ Unde Godefridus Henschenius *in Actis Bol„ landianis ad diem* 11. *Maji tom.* 2. *pag.* 629. „ *n.* 1. referens Pontificium præceptum, S. „ Mamerto indictum, *ut ab Ordinationibus in„ debitis, Ordinis sui, & privilegiorum pericu„ lo, in posterum abstineat, utque qui Diensi„ bus a Mamerto consecratus fuerat, Leontii „ Arelatensis Episcopi, a quo consecrari debuit, „ arbitrio confirmetur*, ita prosequitur: *quod „ debita cum animi submissione fecisse S. Ma„ mertum, & acquievisse decreto summi Ponti„ ficis, plane arbitramur*.

„ VII. Bulgariæ regionem ad Illiricum O„ rientis pertinere, universum vero Illyricum, „ tam Orientale, quam Occidentale, jam us„ que a quarto Ecclesiæ seculo Romanæ Sedi „ immediate subjectum fuisse, constat inter „ Ecclesiasticæ Historiæ peritos. Nihilominus „ Orientalium Patriarcharum Vicarii in Ur„ be Regia adunati, ubi tunc Concilium Ge„ nerale Constantinopolitanum quartum cele„ brabatur, contra jus & fas, reclamantibus „ frustra Apostolicæ Sedis Legatis, defini„ runt, Bulgariam Constantinopolitanæ Ec„ clesiæ subesse debere; unde & S. Ignatius, „ tunc Patriarcha Constantinopolitanus, Theo„ philactum Bulgariæ Archiepiscopum consti„ tuit. Hadrianus II. & Joannes VIII. Ro„ mani Pontifices, adversus S. Ignatii factum „ Apostolico zelo insurgere non omiserunt; „ eorumque litteræ ad hanc rem spectantes „ extant *in tom.* 9. Collectionis Labbeanæ

„ Con-

„ Conciliorum *a col.* 59. *ad* 65. In earum altera, quæ etiam legitur apud Cardinalem Baronium *ad annum Christi* 878. *num.* 5. & *seq.* Joannes VIII. Ignatium arguit, tamquam conculcatorem decretorum Sanctorum Patrum, & erga Apostolicam Sedem, a qua multa ipsi beneficia præstita fuerant, ingratum. Unde, post primam, & secundam commonitionem eidem jam factas, iterum tertio eam monet, eique denuntiat, ut quoscumque per Bulgariam ipse, vel alii ex ejus auctoritate consecrassent, inde revocare non differat: ita ut, si illi intra triginta dierum spatium a Bulgariæ finibus re ipsa egressi non fuerint, ipseque Ignatius ab omni Ecclesiastico jure in eam diœcesim non se abstinuerit, post duos menses, a die, quo epistolam acceperit, numerandos, Dominici Corporis & Sanguinis communione privatus sit; &, si adhuc in contumacia, pervicaciaque perstiterit, Patriarchatus tandem dignitate, & Episcopali gradu dejiciatur.

„ VIII. Cardinalis Baronius *ad prædictum annum* 878. *num.* 42. de S. Ignatii resistentia loquens, eumdem excusat, quod & jura Ecclesiæ suæ defendere tenebatur, & quod ipse in ea opinione erat, ut Bulgariæ Provincia, non ad Romanam, sed ad Constantinopolitanam Ecclesiam pertineret: *Probatum vas igne erat ipse, excoctumque fornace, omni rubigine carens.* Verumtamen judicare non omittit, aliqua culpæ macula ex hujusmodi resistentia eumdem aspersum fuisse: *At vero nullum penitus contraxisse unquam vel levem pulverem ipsum S. Ignatium ex hac, vel alia causa, dici non patiatur humana conditio, quo Sanctorum neminem caruisse, Dei Genetrice excepta, æque fatentur omnes.* Denique animadvertit, peremptorias illas Joannis Papæ litteras, missas per Paulum Anconitanum, & Eugenium Ostiensem Episcopos, Apostolicæ Sedis Legatos, ut indicat earum data, nunquam redditas fuisse Sancto Patriarchæ Ignatio, qui, cum dicti Legati Constantinopolim venerunt, jam ex hac vita migraverat, ut constat ex epistola Styliani ad Stephanum VI. Pontificem, quam idem Cardinalis Baronius integram refert *ad annum Christi* 886. *num.* 17. & *seq.* Ita etiam loquitur de S. Ignatii agendi ratione Spondanus *ad annum* 878. *num.* 8. Natalis autem Alexander *dissert.* 4. *in Historiam Ecclesiasticam seculi* IX. & X. §. 23. ita scribit: *Ignatio redditæ non fuerunt acres illæ Joannis VIII. litteræ; obierat enim, cum ejus Legati Constantinopolim pervenere, ut testatur Stylianus in Epistola ad Stephanum VI. Pontificem Maximum. Ignatii vero sanctitati non obstat illa de Bulgarorum diœcesi contentio; quia jura Ecclesiæ suæ, ut ipse existimabat, tuebatur, sperabatque, Romanum Pontificem tandem cessurum. Ignorantiæ itaque vitium fuit in causa, quam ipsi studium de Sedis suæ juribus vindicandis ferventissimum obscuram fecit: quem nævum in candore sanctæ animæ charitatis ubera contexere.*

„ IX. Hæc sunt exempla graviorum dissentionum, quæ inter aliquot eximiæ sanctitatis Episcopos, & Apostolicæ Sedis Pontifices, intercessisse, memorant Ecclesiasticæ Historiæ. In quibus agitandis controversiis, si quis putaret, eam mentem fuisse sanctissimis illis Episcopis, ut debitam observantiam, & obedientiam denegarent Romano Pontifici, quem, ut Ecclesiæ Caput, suprema in omnes Ecclesiarum Antistites jurisdictione præditum, reverebantur, non modo falsum, sed ipsismet gloriosis Episcopis injuriosum judicium ferret. Eorum quilibet pro certo habuit, tam solidas rationes suæ causæ favere, ut eam omni studio tueri licite posset. In quo tamen cum aliqui ex illis, ultra, quam fas erat, in sensu suo obfirmati perstiterint, eorum agendi ratio reprehensa, & correpta fuit. Quod si, non obstante eorum vitæ innocentia, ac meritorum magnitudine vitio illis datum est, quod Apostolicis decretis aliquandiu restiterint; ipsique deinde hujusmodi vitium præclara pœnitentia expiandum judicarunt; nil aliud profecto ex relatis exemplis colligere poterunt reliqui Episcopi, quam quod interdictum quidem ipsis non est, Romanum Pontificem adire, eique rationes exponere, quibus vel edita ab eo mandata revocanda, aut immutanda, vel generalem legem, utpote eorum diœcesibus minus utilem, aliquo pacto moderandam suadeant; sed ita tamen hoc agere debent, ut & probabilibus causis se ad id adductos ostendant, & debitam Apostolicæ Sedi reverentiam servent, utque demum, si Pontifex, auditis eorum rationibus, in priori sententia perseveraverit, prompti sint ac parati tum exequendis mandatis, tum legum observantiæ in suis diœcesibus præcipiendæ. Pulcherrimum hac in re, ut in ceteris omnibus, exemplum dedit S. Carolus Borromæus; quod quidem nunc indicare satis erit; nam alibi fusius de eo sermonem habebimus. Cum in ejus Mediolanensi diœcesi quædam ab antiquo tempore exstiteret Congregatio ex delectis peritisque viris composita, quæ bonorum Ecclesiasticorum alienationes examinabat, ac pro casuum varietate alienandi facultatem aut concedebat, aut denegabat; idcirco Sanctus Archiepiscopus persuasum habebat, diœcesim suam exemptam esse debere a generali lege, qua id genus causæ Apostolicæ Sedi reservatæ sunt, gravibus constitutis pœnis in eos, qui ejusmodi alienationes, dicta Sede inconsulta, facere, aut permittere præsumant. Suas itaque rationes Romano Pontifici accurate, & efficaciter, simulque reverenter ex-

„ exponi curavit: at, ubi compertum habuit, prætensam illam exemptionem Pontifici non probari, statim acquievit: quin immo in Catalogo censurarum Apostolicæ Sedi reservatarum eas quoque describi jussit, quas incurrunt alienantes bona Ecclesiastica sine auctoritate ejusdem Apostolicæ Sedis; idque ad universæ Mediolanensis diœcesis suæ notitiam perduxit.

CAPUT NONUM.

Nulla in Synodo decidatur controversia, quæ in materia jurisdictionis vertatur inter potestatem Ecclesiasticam, & secularem: ubi multa de causis nunc, & olim pertinentibus ad Ecclesiasticam potestatem.

„ QUem supra laudavimus, Fagnanus *in Cap. Sicut olim, de accusat. num. 86.* ea pergens enumerare, quæ in particularibus Synodis non sint statuenda, ait: *In materia jurisdictionis Ecclesiasticæ, & secularis, consultius erit, nihil statuere, quam ut appareat, ex juribus Ecclesiæ aliquid esse imminutum, vel usurpatum.* Prudenter, suo more, id monuit Fagnanus; sed æque sapienter eam adjecit limitationem: *nisi appareat, aliquid esse imminutum, vel usurpatum ex juribus Ecclesiæ.* Aliud quippe est jus controversum sibi asserere; aliud, jus sibi certo competens tueri, atque ab injusto usurpatore vindicare: a primo omnino obstinendum; alterum est Sacerdotali fortitudine præstandum: quod a pluribus Synodis laudabiliter factum comperimus. In Diœcesana Synodo Meldensi anni 1365. *cap.* 8. districte Parochis præcipitur, ut diebus Dominicis, & festivis, inter Missarum solemnia denuntient, *quod omnes, qui jurisdictionem Ecclesiasticam impediunt manifeste, vel occulte, directe, vel indirecte, & qui impedientibus impendunt auxilium, consilium, & favorem, declarantur excommunicati.* In Synodo incerti loci, sed in Hispania anno 1215. habita, *cap.* 11. decernitur, ut Clericus in flagitio deprehensus, atque a secularis fori administris detentus, Ecclesiastico Judici illico tradatur. In Synodo Trecorensi *cap.* 60. excommunicatione innodati declarantur *seculares, qui per se, vel per alios, a personis Ecclesiasticis exigunt, & extorquent pedagia, guidagia, vel costumas, pro rebus suis, quas, non causa negotiandi, vel mercandi, deferunt, aut transmittunt: tom. 4. Thesaur. nov. Anecdot.* Martene, & Durand *col. 926. 171. & 1106.* Hæc, aliaque sexcenta hujus generis statuta, quæ cum in antiquis, tum in recentioribus Synodis passim occurrunt, plurimum sunt commendanda, quoniam alienam jurisdictionem non invadunt, sed, quæ foro Ecclesiastico est a Jure communi indubitanter adscripta, firmant magis, & sustentant.

„ II. Verum, ne Episcopus in hoc difficili, & arduo negotio erret, ac nimio, atque indiscreto zelo abreptus, graves inter Sacerdotium, & Imperium discordias imprudenter excitet, priusquam quidquam in hac materia faciendum aggrediatur, temporum, & locorum circumstantias, sed & potissimum rerum, causarumque naturam diligenter consideret, oportet. Ex causis Ecclesiasticis, aliquas ratione sui, alias ratione personarum, ad forum Ecclesiasticum pertinere dicitur *in Cap. 4. de immunit. Eccles. in 6.* Inter primas principem locum obtinent causæ, quæ versantur circa res mere spirituales, puta circa Fidem, Sacramenta, religionem, seu cultum Divinum; quas in solo foro Ecclesiastico esse pertractandas, nullus Catholicorum ambigit: potestas quippe illas cognoscendi pendet a jure Clavium, quod solis Sacerdotibus est a Christo concreditum. Quamobrem Joanns VIII. relatus *in Can.* 11. *dist. 96.* scripsit: *Si Imperator Catholicus est, filius est, non Præsul Ecclesiæ: quod ad Religionem competit, discere ei convenit, non docere..... Ad Sacerdotes enim Deus voluit, quæ Ecclesiæ disponenda sunt, pertinere, non ad seculi Potestates; quas, si Fideles sunt, Ecclesiæ suæ Sacerdotibus voluit esse subjectas.* Et Innocentius III. *in Cap. 8. de Arbitris*, severe prohibuit, ne in causis hujusmodi compromittatur in laicum, qui, ex defectu potestatis Clavium, incapax est, judicium de illis ferendi. Huic doctrinæ constanter adhærent etiam Doctores Galli, quos proinde immerito aliqui traducunt, quasi hac in re Potestati Ecclesiasticæ adversentur. In primis quippe Regni Optimates in illa ipsa solemni protestatione, relata a Matthæo Parisino *ad annum* 1247. qua jurisdictionem Ecclesiasticam plurimum coarctare tentarunt, nequaquam ausi sunt ab ea subducere causas Fidei, matrimonii, & usurarum, quas ultro admiserunt ad solum forum Ecclesiasticum pertinere: *Nos omnes* (ajebant *pag.* 482.) *Regni Majores attento animo percipientes, quod Regnum, non per jus scriptum, nec per Clericorum arrogantiam, sed per sudores bellicos fuerit adquisitum, præsenti decreto, omnium juramento statuimus, & sanximus, ut nullus Clericus, vel laicus alium de cetero trahat in causam coram ordinario Judice, vel delegato, nisi super heresi, matrimonio, vel usuris.* Deinde eamdem Ecclesiasticam jurisdictionem, cui nimium angustos limites præscribi voluerant Regni Optimates, ad omnes alias causas aut spirituales, aut spirituali annexas, protendi, declararunt Christianissimi Reges, Franciscus I. Henricus II. & Carolus IX. in suis Constitutionibus relatis in Codice Henricæo, & in

„ Col-

„ Collatione Regiarum Constitutionum, atque „ insuper Henricus IV. in Edicto anni 1606. „ *art.* 12. Idemque pronunciatum fuit a Parlamento Parisiensi die 29. Decembris 1562. „ præsidente Thuano. Quæ omnia collecta sunt „ a Caballutio *in theor. & prax. Jur. Canon.* „ *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 15. *&* 16.

„ III. Quia porro matrimonium Fidelium, „ etsi contractus civilis sit, est tamen a Christo Domino elevatum ad dignitatem Sacramenti, idcirco causas matrimoniales ad Judices Ecclesiasticos spectare, pronunciato anathemate in contradicentes, definivit Tridentinum *sess.* 24. *can.* 12. *de matrim.* Ex Judicibus vero Ecclesiasticis nullum, Episcopo inferiorem, posse illas cognoscere, idem Concilium decrevit *ead. sess.* 24. *cap.* 20. *de reform.* inquiens: *Causæ matrimoniales, non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum judicio, etiam visitando, sed Episcopi tantum examini, & jurisdictioni relinquantur.* Non exinde tamen, quod causæ matrimoniales fori sint Ecclesiastici, fas erit Episcopo, quidquid matrimonium tangit, sibi, suoque tribunali adjudicare; sed causarum naturam attente inspicere, & distinguere debet. Tria sunt causarum matrimonialium genera. Aliquæ versantur circa initi conjugalis fœderis firmitatem; & hæ, nullo Catholicorum contradicente, in solo Ecclesiæ foro sunt pertractandæ: quin immo, quæstiones ejusmodi in Episcoporum Concilio fuisse olim decisas, colligitur ex fragmento epistolæ ab Alexandro II. ad quendam Guillelmum de Monasteriolo scriptæ, atque ab Ivone *part.* 9. *cap.* 32. & Gratiano *Can.* 10. 35. *quæst.* 6. relatæ, in qua Pontifex eidem Guillelmo interdicit, ne propriam uxorem, consanguinitatis prætextu, *præsumat dimittere, vel aliam ducere, donec Episcoporum religiosorum Concilium causam istam examinaverit.* Audivimus etiam superius, litem, quæ vertebatur inter Lotharium, & Teuthbergam, super validitate connubii inter eos antea contracti, discussam fuisse in Synodo Aquisgranensi; cumque ab istius sententia Teutberga appellasset ad Nicolaum I. eodem Pontifice jubente, fuisse iterum examinatam in Synodo Metensi. In Actis itidem Concilii Remensis, habiti anno 1119. cui præfuit Callixtus II. relatis ab Olderico Vitale *lib.* 12. *pag.* 859. legimus, Comitissam Hildegardem, uxorem Wilhelmi, Comitis Pictavorum, ad Synodum accessisse, & *alta, claraque voce querimoniam eloquenter evodasse, quam omne Concilium diligenter auscultavit. Se, siquidem dixit, a marito suo esse derelictam, sibique Malbergionem, Vicecomitis de Castello-Araldi conjugem, in thronio* (seu verius *toro*) *subrogatam.* Pontifex, vero, cum non posset causam definire inaudito Comite, qui infirmitate præpeditus non potuerat se Synodo sistere, ad quam fuerat a Papa vocatus, *ei inducias dedit, certumque terminum constituit, quo Consul ad placitum in Curiam Papæ veniret, ac ut legitimam uxorem reciperet, aut pro illicito repudio sententiam anathematis subiret.*

„ IV. Aliæ sunt causæ excitatæ aut super validitate sponsalium, aut super jure instituendi divortium quoad torum, & cohabitationem, & istæ pariter, ob illum respectum, quem habent ad matrimonii Sacramentum, ad solum Judicem Ecclesiasticum deferuntur: quod deducitur *ex Cap.* 10. *Ex litteris, de sponsalibus*, & *ex Cap. Porro, de divortiis.* Sponsalia quippe prævia sunt ad matrimonium celebrandum obligatio; & per divortium jura relaxantur, utrique conjugum ex matrimonio quæsita. Aliæ demum sunt causæ, quæ connexionem quidem habent cum matrimonio, sed res mere politicas, & temporales directe, atque immediate respiciunt; uti sunt lites, quæ frequenter moventur super dote, donatione propter nuptias, hæreditaria successione, alimentis, & similibus: & istas ad Judices seculares pertinere, ex communi Doctorum sensu, recte docent Bellarminus *lib. unic. de matrim. cap.* 32. & Tannerus *tom.* 4. *disp.* 8. *num.* 166.

„ V. Verum, si, cum de hujusmodi controversiis in foro laicali disceptatur, quæstio incidat de jure connubii, puta de præcedenti ad nuptias impedimento, Judex secularis supersedere debet, atque incidentem causæ articulum ad Judicem Ecclesiasticum examinandum remittere: quod non solum a Jure communi sancitum est, sed & in Senatu Neapolitano, post maturam rei discussionem, conclusum refert Matthæus *decis. Neapolit.* 219. ac religiose servari in Gallia, testantur Annæus Robertus *lib.* 3. *rerum judicat. cap.* 5. *& lib.* 4. *cap.* 10. ac Renatus Chuppinus *de sacr. polit. lib.* 2. *tit.* 1. *num.* 16. notatque Altesserra *de Jurisdict. Ecclesiast. lib.* 6. *cap.* 3. *§. Superest.* Non idem tamen locum vicissim habet in Judice Ecclesiastico: etenim hic, cum causam cognoscit aut de matrimonii validitate, aut de jure ad divortium, incidentem etiam quæstionem dirimit de alimentis, aut dote: quod plane eruitur ex *Cap.* 1. *Qui filii sint legitimi, ex Cap. De prudentia, & ex Cap. Per tuas*, 7. *de donat. inter vir. & uxor.* ubi id notant omnes Interpretes. Sed, quamquam, Jure communi spectato, ita res se habeat, attamen, si vera narrat Fevretius *de abusu lib.* 5. *cap.* 5. in Gallia usus invaluit, ut ejusmodi accessoriæ controversiæ de re mere temporali a Judice Ecclesiastico ad laicum illico remittantur.

„ VI. Idem accidit in aliis plerisque causis, quæ licet vere, & proprie spirituales non sint, ob connexionem tamen, quam ha-

,, bent cum re spirituali, a Jure communi foro ,, Ecclesiastico addicuntur; & nihilominus alicubi sive ex privilegio, sive ex consuetudine ,, inductum est, ut in tribunali discutiantur. ,, Ejusmodi ex. gr. est causa jurispatronatus, ,, de qua Alexander III. *in Cap. 3. de judic.* ,, generatim edixit: *Causa vero jurispatronatus ita conjuncta est, & connexa spiritualibus causis, quod nonnisi Ecclesiastico judicio valeat definiri*: & nihilominus, in Gallia receptum esse, ut de jurepatronatus mere laicali in judicio tam possessorio, quam petitorio, non Ecclesiasticus, sed secularis Judex ,, sententiam ferat, narrant Franciscus de Roy ,, *in proleg. de jur. patron. cap.* 29. Van Espen ,, *Jur. Eccles. part.* 2. *tit.* 25. *cap.* 4. *num.* 16. ,, & citatus Alteserra *Jurisdict. Eccles. lib.* 6. ,, *cap.* 11. ubi hæc habet: *Moribus nostris, causa jurispatronatus spectat ad Judicem laicum; quia, depravato fere rerum omnium sensu, juspatronatus, ratione personarum, quæ hujusmodi jure utuntur, vel prædiorum, quibus cohæret, magis spectatur ut temporale, quam ut spirituale*.

,, VII. Haud absimile infortunium obvenit ,, aliis causis fori Ecclesiastici, quas paulatim ,, Judices laici sibi usurparunt. Communis ,, Doctorum doctrina, jure communi subnixa, fert, ut lites motæ super possessione, ,, seu quasi possessione juris annexi rei spirituali, atque ab hoc profluentis, puta super ,, possessionem exigendi decimas Ecclesiasticas, ,, non minus, quam causæ proprietatis, versentur, & dirimantur in tribunali Ecclesiastico: quod pluribus argumentis demonstrarunt Antonius de Butrio *in Cap. final. de judic. num.* 20. Ripa *in Cap. Decernimus*, ,, *eod. num.* 17. Gutierrez *Canon. Quæst. lib.* 1. ,, *cap.* 34. *a num.* 26. Garcias *de Benefic. part.* ,, 1. *cap.* 2. *a num.* 50. Marta *de jurisdict. part.* 4. *cent.* 1. *cas.* 24. aliique congesti a ,, Ranbech *Panopl. immunit. disp.* 2. *cap.* 5. *a num.* 9. Et tamen plerisque in locis, enumeratis a Barbosa *Jur. Eccles. lib.* 1. *cap.* 39. ,, *num.* 161. *& seq.* sive expresso privilegio ,, Apostolico, sive diuturna consuetudine, ab ,, Ecclesia tolerata, inductum est, ut causæ Beneficiales, decimarum, & similes, in judicio ,, petitorio remittantur quidem ad Judicem Ecclesiasticum, sed in judicio possessorio in foro ,, seculari audiantur, & definiantur: quod etiam in Belgio servari, præsertim cum agitur de quasi possessione juris percipiendi decimas, affirmat citatus Van-Espen *part.* 2. ,, *tit.* 33. *cap.* 9. *num.* 14. Diximus, sive ex ,, privilegio, sive ex consuetudine: fertur quippe, Carolum VII. Francorum Regem, privilegium impetrasse a Martino V. ut causæ ,, possessoriæ Beneficiorum agitari possent apud ,, Regis Curias, solo reservato petitorii judicio Ecclesiasticæ cognitioni. Pontificium diploma refertur a Guidone Papa *in decisionibus Parlamenti Delphinatus quæst.* 1. atque ,, a Joanne Feralto *de juribus, & privilegiis* ,, *Franciæ Regum privileg.* 11. Verum citatus ,, Alteserra *de Jurisdict. Eccles. lib.* 3. *cap.* 8. ,, ejusdem diplomatis verbis diligenter perpensis, contendit, Martinum V. non concessisse de novo Regibus Francorum, eorumque tribunalibus jus cognoscendi, & terminandi causas Beneficiales super possessorio, ,, sed tantum declarasse, suæ mentis neutiquam fuisse, per alias suas præcedentes Constitutiones derogare juri, quod iidem Reges, ,, ex antiqua consuetudine, cujus initii non ,, exstaret memoria, a se, suisque Judicibus ,, acquisitum asserebant, cognoscendi de ejusmodi possessorio. Et certe, si privilegium ,, genuinum sit, ejusdem verba id aperte denotant, quod Alteserra affirmat. Verum tam ,, Alteserra, quam Cabassotius *in theor. & prax. Jur. Canon. lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 3. aliique Jurisconsulti Galli ab hoc allegati docent, non astringi Judicem Ecclesiasticum ,, eidem parti petitorium decernere, cui regius ,, Judex possessorium antea adjudicaverit: testanturque, eam ipsam Gallarum consuetudinem limitari ad interdicta retinendæ, aut ,, recuperandæ, nec complecti interdicta acquirendæ possessionis.

,, VIII. Ob adjecti quoque jurisjurandi religionem, causas reales, quæcumque forent, ,, & quascumque respicerent personas, ad Judicem Ecclesiasticum spectasse, & constat ,, *ex Cap.* 23. *de judiciis*, ubi Innocentius III. ,, ait: *Numquid non poterimus de juramenti religione cognoscere, quod ad judicium Ecclesiæ non est dubium pertinere?* ac tamquam certum ponit Bonifacius VIII. *in Cap.* 3. *de for. competen. in* 6. ubi respondet, potuisse ,, Clericum laicum, pro quo fidejusserat, quique, juramento interposito, promiserat fidejussorem servare indemnem, convenire coram Judice Ecclesiastico, *ad cujus forum, ratione juramenti, causæ hujusmodi cognitio noscitur pertinere*. Hoc porro titulo omnes ,, fere quæstiones super civilibus contractibus ,, ad Judicem Ecclesiasticum olim devolvebantur; quoniam, inquit Mornacius *ad leg.* 8. ,, *Cod. de Episcopali audientia, nunquam fere omittebant Tabelliones adjicere præstitum a contrahentibus sacramentum de servandis, quæ pepigissent*. Et nihilominus tam sancte hæc ,, disciplina pluribus seculis retenta est, ut ,, Principes laici non ausi sint illam infringere; nec alium sibi modum suppetere existimaverint impediendi, ne hac ratione omnes ,, causæ a suis foris ablegarentur, quam prohibere, ne deinceps contractus, pacta, aliaque negotia firmarentur juramento: quod ,, in Lusitania, aliisque in locis, legibus cautum, refert Felicianus de Oliva *for. Eccles.* ,, *part.* 1. *quæst.* 30. ubi simul has leges irritas contendit. In Gallia tamen, si vera

,, nar.

„ narrat sæpius citatus Alteserra *de Eccles. Jurisdict. lib. 6. cap.* 10. non solum interdictum „ fuit, ne deinceps juramentum apponeretur „ contractibus, sed simul sancitum, ut contra „ legum prohibitionem appositum vires amplius non haberet causam pertrahendi ad „ forum Ecclesiasticum: *Olim tanta erat* (scribit Alteserra) *jurisjurandi religio, ut jusjurandum omnibus contractibus apponeretur. quo „ fides contractus religione jurisjurandi tutior „ esset..... Hac occasione usu evenit, si fides „ secularibus, ut Episcopi cognoscerent de contractibus, & de feudis, propter juramenti „ vinculum in his interpositum, Cap. Novit, „ de judiciis. Hac de causa vetitum, ne jusjurandum contractibus apponeretur, neve ulla „ ejus ratio in judiciis haberetur, ne hoc obtentu secularis jurisdictio evacuaretur, quoniam „ jusjurandum non debet esse vinculum iniquitatis.* Hæc de causis, ratione sui, Ecclesiastico foro destinatis. Aliæ sunt causæ eidem „ foro addictæ ratione personarum, quas tangunt. Non vacat hic illam examinare quæstionem, quo jure, Divino ne, an humano, „ Clerici in causis mere temporalibus exempti „ sint a jurisdictione seculari: superfluum quippe videtur indagare primigeniam originem „ ejus exemptionis, qua ceteroquin certo scimus Clericos potitos, ubi primum Ecclesia, „ sedatis persecutionum procellis, Christianos „ Principes nacta est. Enimvero narrat Nicephorus *lib. 7. hist. Eccles. cap.* 46. *Constantinum Magnum, Clericos omnes, Constitutione lata, immunes, liberosque esse permisisse, „ judiciumque, & jurisdictionem in eos Episcopis, siquidem civilium Judicum cognitionem „ declinare vellent, mandasse.* Cujus quidem „ exemptionis tuendæ adeo Episcopi soliciti „ fuere, ut Patres Concilii Carthaginiensis III. „ habiti anno 397. *can. 9.* relato a Gratiano „ *in Can.* 43. 11. *quæst.* 1. statuerint, Clericos, judicia secularia in causa criminali „ adeuntes, ejiciendos e gradu; in causa vero „ civili, illud amittere debere, quod evicerunt, si pristinum locum in Ecclesia obtinere vellent: *Item placuit* (dixerunt Patres) „ *ut quisquis Episcoporum, Presbyterorum, & „ Diaconorum, seu Clericorum, cum in Ecclesia „ ei crimen fuerit intentatum, vel civilis causa „ fuerit commota, si, derelicto Ecclesiastico judicio, publicis judiciis purgari voluerit, etiamsi „ pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum „ amittat. Et hoc in criminali actione. In civili „ vero perdat, quod evicit, si locum suum obtinere „ voluerit.* Eamdem immunitatem, atque exemptionem, insequentibus sæculis & summos „ Pontifices, & Principes, summa inter se consensione, Clericis confirmasse, liquet *ex Auth. hodie, Authen. Clericus, Authen. Statuimus, „ Cod. de Episcop. & Cleric.* atque ex Decretalium rubricis *de judiciis, & de for. competen.*

„ IX. Neque dumtaxat, si Jus commune inspiciamus, solus Episcopus est Judex competens in quibuslibet Clericorum causis, sed „ ejusdem tribunal adire permittuntur etiam „ laici in controversiis, cujuscumque generis „ sint, inter eosdem exortis: idque non tantum de communi litigantium consensu, uti „ statutum legimus ab Arcadio Imperatore *in leg. 7. Cod. de Episcopali audientia*, sed etiam, altero eorum refragante, quemadmodum expresse decernitur *in Extravag. 1. de „ Episcopali judicio*, in Appendice ad Codicem Theodosianum. Etsi enim demus Gothofredo, eam legem non esse Constantini Magni, cujus nomen præsefert; nemo tamen „ inficiabitur, editam saltem esse a Theodosio, sub cujus nomine citatur a Carolo Magno, a quo est renovata, suisque Capitularibus inserta *lib. 6. cap.* 366. eidemque Theodosio adscribitur ab Innocentio III. eam approbante *in cit. Cap. 13. de judiciis*, ubi hæc habet: *Nec illud humillimum omittamus, „ quod Theodosius statuit Imperator, & Carolus innovavit.... Quicumque videlicet litem „ habens: sive petitor fuerit, sive reus, sive in „ initio litis, vel decursis temporum curriculis, „ sive cum negotium peroratur, sive cum jam „ cœperit promi sententia; si judicem elegerit sacrosanctæ Sedis Antistitis, illico, sine aliqua „ dubitatione (etiamsi pars alia refragetur) „ ad Episcoporum judicium cum sermone litigantium dirigatur.* Hæc autem facultas, ab „ utroque Jure laicis facta, deferendi suas causas temporales ad judicium Episcoporum, „ intacta perseverabat in fine seculi XIII. seu „ verius ineunte XIV. Scribit enim Meyerus „ *Annalium Flandriæ lib.* 10. a Synodo Provinciali, per Archiepiscopum Remorum apud „ Compendium anno 1301. coacta, fulminatos „ fuisse Magistratus laicos, *qui non patiebantur, ut laici in foro Ecclesiastico convenirentur*: quod reapse legimus in ejusdem Concilii actis, quæ ex ms. codice S. Genovefæ „ Parisiensis, post Labbeum, publici juris fecit Harduinus *tom. 7. col.* 1250. suæ Collectionis.

„ X. Potiori jure ad tribunalia Ecclesiastica „ provocare permittuntur viduæ, orphani, pupilli, aliæque miserabiles personæ, quibus „ opitulari, ab Ecclesiæ incunabulis, non ultimam fuisse Episcoporum curam, ostendit „ Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. „ part. 2. lib. 3. cap. 87. & pluribus seq.* & „ aperte constat *ex Can. 1. & 2. dist.* 87. in „ quorum primo habetur: *Licet omnibus de nobis* (id est summis Sacerdotibus) *sperantibus, non debeamus, in quantum possumus, „ nos negare; plus tamen viduarum, & orphanorum causas, & impensius ducimus exequendas: quas tueri a nobis, vel ab omnibus Divina manifestet assertio*: & in altero dicitur: „ *Defensionis propriæ desolatis auxilio, & quisuis* „ acti-

„ *actibus adesse pro ætatis infirmitate non pos-* „ *sunt, exoratum Pontificem decet subvenire:* „ *quia pupillis tuitionem etiam Divinitas jussit* „ *impendi*. Scimus utique, istorum Canonum „ fidem notare, cum non reperiantur inter ge- „ nuinas epistolas Gelasii Papæ, cui a Gratia- „ no tribuuntur; at non propterea sunt conte- „ mnendi: uti enim alias observavimus, exhi- „ bent saltem disciplinam usu receptam ea æta- „ te, qua creduntur exarati. Præterquamquod „ certus, & indubitatus est canon 12. Concilii „ Matisconensis II. habiti anno 585. *tom.* 3. Col- „ lectionis Harduini *col.* 463. ubi idem, quod a „ Pseudo-Gelasio audivimus, hisce verbis de- „ cernitur: *Quoniam provisioni nostræ, Deo au-* „ *ctore, causæ principaliter viduarum, & pu-* „ *pillorum sunt commissæ, pervenit ad nos, quod* „ *a Judicibus crudelius, pro levissimis causis,* „ *veluti Defensore carentes, irremediabiliter af-* „ *fligantur. Ob quam causam decernimus, ut* „ *Judices non prius viduas, & pupillos conve-* „ *niant, quam Episcopo nuntiarint, cujus sub* „ *velamine degunt. Quod si Episcopus præsens* „ *non fuerit, Archidiacono, vel Presbytero cui-* „ *dam ejus; ut pariter sedentes, communi deli-* „ *beratione causis eorum terminos figant ita ju-* „ *ste, ac recte, ut deinceps de talibus antedictæ* „ *personæ non conquassentur*. Perperam autem „ ejusmodi canones in eum sensum nonnulli de- „ torquent, ut meram significent tuitionem & „ protectionem viduarum, ac pupillorum, Epi- „ scopis specialiter commissam, & commenda- „ tam. Nam in primis tuitio, & defensio, ne „ sit inefficax, debet esse conjuncta cum ju- „ risdictione: quamobrem, cum Patres Con- „ cilii Carthaginiensis V. *can.* 9. relato a Gra- „ tiano 23. *quæst.* 3. *Can.* 10. Imperatores ro- „ garunt, ut Ecclesiis darent Defensores adver- „ sum potentiam divitum, nomine Defensorum „ veros intellexerunt Judices cum potestate „ coercitiva, quorum munus esset Ecclesiam „ defendere a divitum violentiis: eademque de „ causa, ne scilicet inutiles essent Conservato- „ res, quibus Sedes Apostolica munus commit- „ tit tuendi jura, & privilegia alicui persona- „ rum cœtui a se specialiter concessa, necessa- „ rium reputarunt summi Pontifices, veram „ jurisdictionem iisdem conferre, exercendam in „ aliquibus casibus, de quibus *in Cap.* 1. *& Cap.* „ 2. *de offic. Jud. deleg. in* 6. Deinde nonnisi „ violenter, ad meram significandam tuitio- „ nem, detorquentur allegata verba Concilii „ Matisconensis. Siquidem Patres non hortan- „ tur, non rogant, quod proprium est meri de- „ fensoris, & protectoris; sed districte præci- „ piunt, ne Judices seculares viduas, & pu- „ pillos conveniant sine Episcopi scientia, iis- „ demque Judicibus, absente Episcopo, per Ar- „ chidiaconum, vel Presbyterum, terminos con- „ stitui decernunt ad earumdem personarum „ causas finiendas; contravenientes vero Judi- „ ces anathemati subjiciunt. Hæc autem omnia „ veram redolent jurisdictionem, videnturque „ manifeste innuere, viduarum, ac pupillorum „ causas pertinuisse ad judicium Episcoporum, „ a quibus quodammodo delegarentur Judicibus „ secularibus, certis tamen adjectis legibus, „ & conditionibus. Eamdem jurisdictionem „ Episcopis vindicarunt posteriores canones, „ quibus libertas data est prædictis miserabili- „ bus personis declinandi forum seculare, ve- „ titumque secularibus Judicibus, ne illas co- „ ram se sistere cogerent. Quare Innocen- „ tius III. *in Cap. Super quibusdam, de verb.* „ *signific.* Comiti Tolosano rescripsit, ut, si „ quid litium ipsi esset adversus viduas, or- „ phanos, & misellos quosvis, coram Judice „ Ecclesiastico, ad quem illi provocassent, „ stare deberet: *Item viduis* (ait), *pupillis,* „ *orphanis, & personis miserabilibus tenearis in* „ *judicio Ecclesiastico respondere*. Tanta præte- „ rea fuit hujus rei apud majores nostros per- „ suasio, ut quædam Regina Angliæ hoc so- „ lum nomine, quod vidua esset, sibi fas esse „ putaverit, in causa feudali declinare judicium „ Domini directi feudi, & ad Papam provoca- „ re; uti habetur *in Cap. Ex parte, de for.* „ *compet.* ubi Honorius III. totam enarrans „ hujus rei gestæ seriem: inquit: *Fuit ex* „ *parte ipsius Reginæ responsum, quod vidua* „ *spoliata, irrequisito feudi Domino, spoliato-* „ *rem, seu detentorem rei, coram Ecclesiastico* „ *Judice poterat convenire, cujus interest viduas* „ *defensare*.

„ XI. Hæc simul collecta, & adnotata Epi- „ scoporum oculis subjecimus, ut priora tem- „ pora cum hodiernis conferentes, videant, & „ doleant gravia vulnera suæ antiquæ jurisdi- „ ctioni inflicta: siquidem seculares potestates, „ ait Guillelmus Durandus junior *de modo Ge-* „ *neral. Concil. celebrand. tit.* 70. *part.* 2. *quasi* „ *per quamdam alluvionem, frustatim ad se o-* „ *mnia trahunt. Et sicut frustatim lupus agnum* „ *comedit; ita & per ipsos jurisdictio Ecclesia-* „ *stica frustatim quodammodo devoratur, quid-* „ *quid ad Ecclesiasticam jurisdictionem, potissime* „ *quoad temporalia pertinet, sibi competere pu-* „ *tantes. Et pauci sunt casus ad Ecclesiam per-* „ *tinentes, in quibus directe, vel indirecte, per* „ *eos Ecclesiastica jurisdictio non turbetur in di-* „ *versis mundi partibus: nec jam constituta re-* „ *media proficere possunt, sicut experientia do-* „ *cet*. Hisce Judicum secularium ausibus ab „ initio obstiterunt Pontifices maximi, & san- „ ctissimi Ecclesiarum Antistites: sed, cum „ illos a proposito dimovere nequiverint, ad „ evitanda majora mala, inolescentes in dies „ contra Ecclesiasticam jurisdictionem consue- „ tudines dissimularunt, & tolerarunt; & quan- „ doque summi Pontifices consultius duxere, „ id ipsum privilegio Principibus concedere, „ quod propria auctoritate jampridem sibi usur- „ paverant.

„ XII. Jam vero, cum disperandum jam sit,

„ ut

„ ut potestas secularis intra constitutos sibi ab „ antiquo limites contineri patiatur, imprudenter ageret Episcopus, si in sua Synodo aliquid decerneret, quo jurisdictionem sibi olim Jure communi attributam recuperare „ tentaret; rem siquidem impossibilem aggrederetur, & sine ulla Ecclesiæ utilitate graviter apud Principem offenderet. Quare suo „ muneri satis abunde facturum se credat, si „ ad hæc tria animum diligenter intendat. Primo, ne Princeps secularis sibi unquam arroget jus sacrorum; hoc est, ne in ullo rerum „ eventu se immisceat in causis primi generis, „ mere scilicet spiritualibus, & Ecclesiasticis. „ Secundo, ne Judex laicus eam quoque partem Ecclesiasticæ jurisdictionis invadat, quæ „ hactenus perseverat intacta; nisi enim Episcopus ejus vindicem statim se præbeat, hanc „ pariter pedetentim amittet. Quia tamen „ plerumque privati Judices, supremi Principis „ auctoritate suffulti sunt, etiam in hoc negotio summa prudentia, circumspectione, & „ dexteritate opus est; atque in primis, priusquam Episcopus consueta exerat censurarum „ arma, debet accurate perpendere, quod „ monet Augustinus *lib. 3. contra epistolam Parmeniani n. 13. tom. 9. Oper. col. 64.* hæc, „ quæ ad rem optime quadrant, scribens: *Cum quisque fratrum, id est Christianorum, intus „ in Ecclesiæ societate constitutorum, in aliquo „ tali peccato fuerit deprehensus, ut anathemate „ dignus habeatur, fiat hoc, ubi periculum schismatis nullum est; atque id cum ea dilectione, „ de qua ipse alibi præcipit, dicens, ut inimicum non eum existimetis, sed corripite ut fratrem .... Quando ita cujusque crimen notum „ est, & omnibus execrabile apparet, ut vel „ nullos prorsus, vel non tales habeat defensores, „ per quos possit schisma contingere, non dormiat „ severitas disciplinæ.*

„ XIII. Tertio denique, ubi aut privilegio, „ aut legitima consuetudine, fori Ecclesiastici „ limites ultra Juris communis sanctiones ampliati sunt, quod ceteroquin perquam raro „ contingere scimus, curabit Episcopus, ne „ sua incuria, aut connivenția contrahantur. „ Rem unico explicamus exemplo. Jure communi sancitum est, ut actor sequatur forum „ rei, ac proinde Clericus conveniens laicum „ in causa mere civili, & profana, illum convenire debeat coram Judice seculari, per „ textum *in Cap. Si Clericus laicum, de foro „ competenti*. Attamen alicubi usus inolevit, „ ut Clericus, etiam in prædictis causis, laicum conveniat coram Judice Ecclesiastico. „ Ejusmodi consuetudo viget in nostra diœcesi Bononiensi, quam approbavit, & servari „ præcepit Gregorius XV. cujus Apostolicas „ litteras nos retulimus *in nostra Instit. 40. in „ fin.* Eademque etiam in Hetruria ab antiquo tempore introducta reperitur, & manifeste comprobatur ex Synodis tam Provincialibus, quam Diœcesanis illius ditionis, nimirum ex Synodo Florentina, quam habuit „ Cosmas de Pazzis Episcopus anno 1508. *ad „ tit. de foro competenti*; ex Concilio Provinciali, anno 1517. habito sub Julio Cardinali „ Mediceo tunc Archiepiscopo Florentino, „ mox ad Romanum Pontificatum, assumpto „ nomine Clementis VII. evecto in rubrica „ *de rotulo Judicum delegatorum*; item ex alio „ Provinciali Concilio, ab Archiepiscopo Altovito celebrato anno 1563. rubrica 15. *de „ foro competenti*; & ex Diœcesana Synodo, „ coacta anno 1666. ab Archiepiscopo Nerlio „ S. R. E. Cardinali; ex alia anno 1710. habita ab Archiepiscopo de Gherardesca; & „ recentius ea, quam bo. mem. Archiepiscopus Martellius habuit anno 1732. Ubi ergo „ hæc, aut similis consuetudo invaluit, ea utique erit sarta tecta custodienda: neque conqueri poterunt laici, quod Episcopus hoc „ secularis jurisdictionis minimum frustulum, „ consuetudine acquisitum, sibi vindicet; cum „ ipsi, sicuti a Guillelmo Durando supra audivimus, sola consuetudine, quæ ab initio dici potuit abusus, & corruptela, fere integram devoraverint jurisdictionem Ecclesiasticam.

CAPUT DECIMUM.

Leges civiles cum moderatione, & delectu in Synodo allegandæ.

„ Videtur *etiam abstinendum a mentione legum secularium, præsertim si affines sint „ illis, quæ a Sede Apostolica improbatæ fuerunt*: verba sunt Fagnani *in cit. Cap. Sicut „ olim, n. 86.* Ad quorum rectam intelligentiam, meminisse oportet, ex legibus civilibus aliquas esse a Jure Canonico expresse approbatas, aliquas expresse correctas, atque „ abrogatas, aliquas vero neque approbatas, „ neque improbatas, sed silentio prætermissas. „ Leges primi generis & possunt, & quandoque debent in Synodalibus Constitutionibus „ allegari: a legibus secundi generis commemorandis est abstinendum: legum tertii generis mentionem fieri, perutile aliquando, „ & laudabile. Quæ omnia congruis exemplis „ exornabimus.

„ II. Atque, ut a primis initium ducamus, „ aliquas ex iis delibabimus matrimonium respicientes. Olim, juxta Ecclesiæ Romanæ „ disciplinam, matrimonia minime dissolvebantur ex capite impotentiæ: *Respondemus, „ quod de ejusmodi expressum Canonem non habemus*: ait Pontifex Lucius III. *in Cap. 2. „ de frigidis, & maleficiatis*, prout jacet in „ secunda Collectione Decretalium Romanorum Pontificum: quæ tamen verba nequaquam leguntur *in Cap. 4. eod. tit.* novissimæ „ Collectionis, Gregorii IX. jussu adornatæ.

,, Et sane, occurrentibus ejusmodi conjugiis, in quibus impotentia perpetua deprehenderetur, responderi solebat mulieri, ut conjugem suum, quem tamquam virum habere non poterat, in fratris locum haberet; juxta ea, quæ rescripta leguntur ab Alexandro III. *in Cap.* 2. *&* 3. & a Clemente III. *in Cap.* 4. *de frigidis & maleficiatis*, in prima Collectione Decretalium. Hodie vero impotentia perpetua recensetur inter impedimenta matrimonium dirimentia; de quo *in Cap. Fraternitatis, ac toto tit. de frigidis, & maleficiatis*. At, quoniam post contractum conjugium frequenter contingit, constare quidem de alterutrius conjugis impotentia, sed valde dubitari, num ea sit perpetua, vel potius temporaria, seu an sit insanabilis, vel possit naturali arte superari; idcirco leges civiles, quando impotentiæ signa aut evidentia, aut indubitata non sunt, certum conjugibus præscripsere tempus, intra quod operam dare possint rei conjugali, suasque vires experiri, adhibitis etiam opportunis remediis, quæ peritorum judicio apta sint ad illas reficiendas, & roborandas, si adhiberi queant, citra grave vitæ periculum, & valetudinis detrimentum. Ad ejusmodi experimentum Justinianus Imperator *in l. In causis, Cod. de repudiis*, præfinivit biennium; sed postea ratus, non posse intra biennium certum ferri judicium de impotentiæ perpetuitate, *in Novella* 22. §. *Per occasionem* illud prorogavit ad triennium. Hanc autem Justiniani sanctionem expresse approbavit Cœlestinus III. *in Cap. Laudabilem*, 5. *de frigid. & malefic.* ac proinde in foris Ecclesiasticis tamquam lex Canonica allegatur, & ubique religiose custoditur: neque enim fides habenda est quibusdam Doctoribus Gallicanis, asserentibus, prædictam triennalem cohabitationem non esse hodie in Galliis usu receptam; eorum siquidem assertionem falsitatis redarguit, & valide confutavit Bocchier, Præses Parlamenti Divionis, in suo Tractatu edito anno 1735. *de matrimonii dissolutione ex capite impotentiæ pag.* 67. *& seq.*

,, III. In solatium orbitatis filiorum adinventum est figmentum adoptionis, per quam filios suscepisse videatur, qui illos non procreavit, uti habetur *in l.* 1. *& in l. Is qui filium, ff. de adoptionibus*. Ad hoc fingendum naturæ simulacrum, cujus delineamenta expressa reperimus in sacris litteris, nempe *Genesis* 48. *Exodi* 2. & *Esther* 1. varios, & diversos ritus, pro temporum, & locorum diversitate, legimus adhibitos. Atque, ut prætereamus modum illum adoptandi, barbaris usitatum, quem describit Diodorus Siculus *Biblioth. IV.* 40. inquiens: *Illam adoptionem (Herculis) hoc modo factam perhibent. Juno lectum ingressa, Herculem corpori suo admotum, ut verum imitaretur partum, subter vestes ad terram demisit, quem in hoc usque tempus adoptionis ritum barbari observant*: apud Romanos peragenda erat coram Prætore, aut Magistratu, penes quem esset legis actio, trina illa imaginaria venditione per æs, & libram, qua apud ipsos ceteri perficiebantur actus legitimi: & si ageretur de adoptione perfecta, de qua mox, hæc explenda erat in Comitiis Curiatis, accersitis etiam Pontificibus, aliisque adhibitis solemnitatibus, quas referunt Vincentius Gravina *Origin. Jur. Civil. tom.* 1. *pag.* 208. *& seq.* Heineccius *Antiquit. Roman. lib.* 1. *tit.* 11. *num.* 15. sed posteriori ævo alii a Romanis adinventi sunt adoptandi ritus, quos iidem Auctores prosequuntur. Aliæ itidem adoptionis formulæ apud alias invaluerunt nationes. A Gothis quippe filios adoptatos per tactum barbæ, narrat Aimoinus *de gestis Francorum lib.* 1. *cap.* 20. A Francis per barbæ præcisionem, testatur idem Auctor *lib.* 4. *cap.* 25. Sed magis communiter apud Christianos recepta fuit quædam spiritualis adoptionis species, quæ fiebat per incisionem capillorum: siquidem de Pipino misso a Carolo Martello ad Luitprandum, Longobardorum Regem, hæc scribit Paulus Diaconus *lib.* 6. *cap.* 53. *Circa hæc tempora Carolus Princeps Francorum Pipinum filium suum ad Luitprandum direxit, ut ejus, juxta morem, capillum susciperet, qui ejus cæsariem incidens, ei pater effectus est*: & de Pontifice Benedicto II. scribit Anastasius Bibliothecarius: *Hic una cum Clero, & exercitu, suscepit maliones capillorum Dominorum Justiniani, & Heraclii, filiorum clementissimi Principis, simul & ejus jussionem, per quam significabat, eosdem capillos direxisse*: quem Anastasii locum explicans Baronius *ad annum* 684. *num.* 7. ait: *Sic igitur pius Imperator voluit, ut filii sui scirent, se Romanum Pontificem peculiarem habere parentem, cujus monitis impensius parere deberent, eumdemque ut patrem diligere, ac revereri*. De hoc peculiari Christianorum adoptandi ritu disserit Balsamon *ad can.* 53. *Synodi Trullanæ*, eumdemque pluribus illustrant Merillus *lib.* 3. *observat. cap.* 40. & Binius *in notis ad Vitam Benedicti II.*

,, IV. Sed, omnibus hisce, aliisque plurimis adoptionis ritibus, quos recensent Cironius *ad tit. de cognat. legal.* & Gonzalez *ad Cap.* 1. *eod. tit.* deletis, alium modum adoptioni faciendæ præscripsere leges civiles, quibus utimur. Distinguunt istæ, sicut & etiam olim fuerat apud Romanos, duas species adoptionis: unam *perfectam*, quæ dicitur *adrogatio*; alteram *imperfectam*, quæ *adoptio simplex, & in specie*, etiam appellatur. Prima fit, cum persona extranea, sui juris, ex Principis rescripto, ita transit in pote-

,,

„ statem, & familiam adoptantis, ut perinde „ ac filius legitimus, & naturalis, fiat ejus hæres necessarius tam ab intestato, quam ex testamento, §. *Cum autem 3. Instit. de adoption. l. Impuberem 2. Cod. eod.* Imperfecta „ fieri dicitur, cum persona extranea, constituta sub sui naturalis patris, seu avi potestate, solius Magistratus, alteriusve Judicis „ competentis auctoritate, in filium, aut nepotem adsciscitur, quin tamen transeat in familiam, & potestatem adoptantis, cujus propterea non fit hæres necessarius ex testamento, quo præteriri potest, licet eidem succedat ab intestato, §. 2. *vers. Sed & hodie, Instit. de adoption.* Eædem porro civiles leges, turpe, atque inhonestum reputantes, „ matrimonium inter eos iniri, qui etiam „ imaginaria, & ficta ista cognationis specie „ conjunguntur, irritas decrevere nuptias primo inter adoptantem, & adoptatum, atque „ ab isto descendentes, *l. Quin etiam*, 55. *ff. de rit. nuptiar.* secundo inter adoptatum, & „ filios naturales adoptantis, *l. Per adoptionem*, „ 17. *ff. eodem* §. *Inter eas, Instit. de nupt.* tertio inter adoptantem, & uxorem adoptati, „ ac vicissim inter adoptatum, & uxorem adoptantis, *l. Adoptivus*, 14. *ff. cit.* At id discriminis inter enumeratas personas, adoptione conjunctas, intercedere leges voluere, „ ut inter primas, quæ sunt quodammodo in „ linea recta ascendentium, & descendentium, „ nunquam, ne soluta quidem adoptione, „ matrimonium consistere valeat: ut enim dicitur *in cit. l. Quin etiam*, semper nefas reputatur, eam uxorem ducere, quæ per adoptionem filia, aut neptis fuit: idemque servandum edixere inter personas tertii generis, inter quas semel ortam ex adoptione affinitatis speciem, quæ matrimonio contrahendo obicem ponit, perpetuam esse decernunt. „ Quocirca *adoptivus filius, si emancipetur, eam, quæ patris adoptivi uxor fuit, ducere non potest, quia novercæ locum habet*: inquit „ textus *in cit. leg. Adoptivus, ff. de rit. nuptiar.* Sed inter personas secundi generis, „ quæ, adoptione interveniente, sibi e latere „ jungi videntur, impedimentum durat, quamdiu durat adoptio, seu quamdiu filii permanent sub patria potestate; sicuti habetur *in cit. l. Per adoptionem*, 17. *de rit. nuptiar.* „ Soluta vero patria potestate vel per mortem „ adoptantis, vel per emancipationem filii sive „ adoptivi, sive naturalis, cessat impedimentum, & potest filius adoptivus in uxorem ducere filiam naturalem ejus, a quo fuerat adoptatus, juxta apertum textum *in cit. §. Inter eas, Instit. de nupt.*

„ V. Jam vero & cognationem legalem, & „ quæ ex ea ad nuptias profluunt obstacula, „ eo prorsus modo, quo a Jure civili statuta „ fuerant, universum recepit, approbavitque „ Nicolaus I. *in responsione ad consulta Bulgarorum cap. 2.* cujus responsionis fragmenta referuntur *in Can. Ita diligere*, 30. *quæst.* 3. & „ *in Cap. unic. de cognat. legal.* Quamobrem, „ si quæstio incidat sive in tribunali Ecclesiastico, sive etiam in Synodo, an in hoc, vel „ illo casu adsit impedimentum cognationis legalis, necessario recurrendum erit ad leges „ civiles, atque ad earumdem normam controversia decidenda. Disputant ex. gr. Doctores, num præfata ad matrimonium obstacula „ a sola inducantur adrogatione; an etiam ab „ adoptione simplici, & imperfecta. Ex utraque oriri, affirmant Glossa finalis *in cit. Cap. unic. de cognat. legal.* atque ibidem Panormitanus *num.* 5. Ancharanus *num.* 8. Alexander de Nevo *num.* 12. Gonzalez *num.* 10. „ *in fin.* Covarr. *part.* 2. *de sponsal. cap.* 6. §. „ 5. *num.* 2. Pontius *de Matrim. lib.* 7. *cap.* „ 41. Hurtadus *eod. tract. disp.* 19. *difficult.* 2. „ *num.* 3. Contra, illa ex sola adrogatione promanare, contendunt Innocentius *in eod. Cap. unic.* Sylvest. *verb. Matrimonium* 8. *quæst.* 8. „ *disp.* 4. Henriquez *de Sacram. lib.* 12. *cap.* „ 12. *num.* 3. Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *disp.* „ 63. *num.* 9. Canisius *ad tit. de cognat. legal.* „ *num.* 3. Pirhing *num.* 4. Engel *num.* 3. Vincentius de Justis *de dispensat. matrim. lib.* 2. „ *cap.* 6. *num.* 198. & *seq.* Tam prioris, quam posterioris sententiæ patroni, unice insistunt „ Juris Civilis textibus, quos de qualibet adoptione indiscriminatim loqui, defensores primæ sententiæ autumant; aliis exadverso opinantibus, eos de sola adrogatione intelligendos. De hac quæstione actum fuit in sacra „ Congregatione Concilii die 25. Septembris „ 1734. uti videre est *in Thesaur. Resolut. tom.* „ 6. *pag.* 364. Nihil tamen ex decisione, quæ „ tunc prodiit, potest concludenter ad rem „ evinci. Adoptio siquidem, de qua tum disceptabatur, respiciebat puerum duodennem: „ expositum hospitali Sancti Spiritus in Saxia, „ sub nullius patria potestate existentem, & „ adoptatum auctoritate Commendatarii ejusdem hospitalis, cui id juris a summo Pontifice concessum est; atque idcirco talis adoptio „ non immerito videri potuit vera adrogatio, „ quam impedimentum ad matrimonium inter „ recensitas personas præstare, nullus dubitat. „ Itaque, cum indecisa adhuc remaneat controversia, si de ea in Synodo agendum foret, „ ex solis Juris Civilis sanctionibus posset definiri.

„ VI. Cognationem legalem excipit cognatio spiritualis, de qua in Decretalibus Gregorii IX. extat integer titulus, qui est *lib.* „ 4. *titul.* 11. In eo tamen titulo nullum decretale rescriptum ad cognationem spiritualem „ pertinens affertur, quod ante Alexandrum „ III. Pontificem prodierit. Verum hujusce impedimenti, quod a spirituali cognatione provenit, multo ante Alexandri III. ætatem mentio facta reperitur. Siquidem in Concilio Romano

„ no I. sub S. Zacharia Papa, habito anno „ Christi 743. statutum fuit *cap. 5. Ut spiritualem commatrem nullus sibi præsumat nefario conjugio copulare. Nam, qui hujusmodi opus perpetraverit, sciat, se anathematis vinculo esse obligatum, & Dei judicio condemnatum*: tom. 3. Collectionis Hardnini *col.* 1928. Nec alia etiam antiquiora desunt hujusmodi disciplinæ monumenta. Sed, cum nullum suppetat anterius eo, quod habetur *in l. 26. C. de nuptiis*, ubi hæc Justiniani Imperatoris verba leguntur: *Ea persona omnimodo ad nuptias venire prohibenda, quam aliquis a sacrosancto suscepit Baptismate; cum nihil aliud sic inducere potest paternam affectionem, & justam nuptiarum prohibitionem, quam hujusmodi nexus, per quem, Deo mediante, animæ eorum copulatæ sunt*: id utique sufficit, ut in catalogo legum civilium, quæ a Jure Canonico expresse confirmatæ sunt præmissa etiam de spiritualis cognationis impedimento lata adscribatur: ut recte etiam observat Joannes Baptista Bartholus Episcopus Feltrensis *in suis Institutionibus Juris Canonici cap. 44. n. 7.*

CAPUT UNDECIMUM.

Exempla legum secundi generis, quæ scilicet sunt a jure Canonico correctæ, & improbatæ: ubi de Matrimoniis filiorumfamilias sine consensu parentum, & servorum sine consensu dominorum.

„ HActenus de legibus civilibus, a Jure Canonico expresse receptis, & approbatis. Longe plura proferre possumus exempla legum abrogatarum. Ac primo loco occurrunt leges Cæsareæ permittentes usuras, dummodo non sint immoderatæ, nec modum excedant præscriptum a Constantino Magno *in celeberrima l. 1. tit. ult. lib. 2. Cod. Theodosiani*, renovata a Justiniano *l. 26. Cod. de usuris: In trajectitiis contractibus, vel specierum fœnori dationibus, usque ad centesimum tantummodo licere stipulari, nec eam excedere; licet veteribus legibus hoc erat concessum*: quibus tamen sanctioribus Ecclesiæ legibus est derogatum, ac severe vetitum, seu verius jure naturali, & Divino vetitum declaratum, quidquam lucri, etiamsi minimum sit, ex mutuo reportare; quod *ex can.* 43. inter Apostolicos, *ex can.* 2. Concilii Illiberitani, *ex can.* 12. Concilii Arelatensis I. *ex can.* 16. Concilii Carthaginiensis III. aliisque ploribus Ecclesiæ sanctionibus, atque ex communi SS. Patrum sensu aperte constare ; inferius demonstrabimus.

„ II. Jure communi Cæsareo irrita fiunt matrimonia inita a filiisfamilias sine consensu parentum; uti probant textus *in princip. Instit. de nuptiis*, & *in l. Nuptiæ 2. ff. de ritu nuptiar.* in quorum primo habetur: *Si filiifamiliarum sint, consensum habeant parentum, quorum in potestate sunt; nam, hoc fieri debere, & civilis, & naturalis ratio suadet, in tantum ut jussus parentis præcedere debeat*; & infra: *Si adversus ea, quæ diximus, aliqui coierint, nec vir, nec uxor, nec nuptiæ, nec matrimonium, nec dos intelligitur*: in altero dicitur: *Nuptiæ consistere non possunt, nisi consentiant omnes, id est qui coeunt, quorumque in potestate sunt*. Equidem non ignoramus, Cujacium *in lib. 35. Pauli ad edictum ad l. 2. & 10. de ritu nuptiar.* & Dionysium Godefridum *in l. Filius, ff. de ritu nuptiar.* contendere, per præfatas leges, non irritas, sed solum illicitas decerni nuptias, quas filiifamilias contrahunt, invitis, aut insciis, nec consentientibus parentibus, sub quorum sunt potestate: neque nos præterit, hanc opinionem fulciri auctoritate Pauli Jurisconsulti, qui *lib. 2. sent. tit. 14.* scripsit: *Eorum, qui in potestate patris sunt, sine voluntate ejus matrimonia jure non contrahuntur, sed contracta non solvuntur: contemplatio enim publicæ utilitatis privatorum commodis præfertur*. Verum non ita sentiunt alii eruditi viri, quibus prædictorum Juris textuum verba adeo perspicua videntur, ut indubitanter asserant, per illa confirmari conjugia filiorumfamilias, quibus paternus consensus non adjecerit vires: quin imo Vinnius *ad lib. 1. Institut. titul.* 10. perpendens verba illa Justiniani; *ut jussus parentis præcedere debeat*: hæc insuper adnotavit: *Jussus, id est consensus, aut potius assensus parentis in nuptiis filiorum adeo necessarius est, ut etiam præcedere debeat, neque ratihabitione patris retro legitime fiant, nimirum cum ratihabitio in iis tantum locum habeat, quæ non statim ipso jure nulla sunt, sed aliquo modo consistunt, aut pendent*. Quod vero attinet ad locum ex Paulo Jurisconsulto allegatum, hac ipsa de causa, quod scilicet aperte contradicat citatis legibus, quas certissimum est Imperatorem Justinianum, ex ejusdem Pauli Jurisconsulti sententia, inseruisse corpori Juris a se promulgati, non immerito suspicantur plerique, quos sequitur Juenin *tract. de Sacrament. dissert.* 10. *quæst.* 5. *art.* 2. illum non esse Pauli, sed Aniani cujusdam, qui Theodosianum Codicem tempore Alarici, Gothorum Regis, notis illustravit. Nec mirum, tantam ab Imperatoribus tributam potestatem parentibus in filiorum nuptias; adhuc enim remanebant rudera illius immoderatæ potestatis patriæ, quæ, auctore Romulo. diu viguerat apud Romanos, cujus ratione *licebat parentibus liberis cædere filios, carcere coercere, in agros ad opera rustica vinctos amandare, venundare, denique interficere*: quod totidem verbis refert Dionysius Halicarnassæus *lib. 2. pag. 46.* Hinc, teste Lactantio *Institut. lib. 4. cap. 3.* filii dicebantur *servire patri*. Quin immo, liberorum conditionem in quibusdam fuisse

„ fuisse duriorem conditione servili, observant „ idem Lactantius, & Servius *ad Virgil. Æneid.* „ *XI. vers.* 143. Quamvis porro hæc parentum „ in filios immoderata jura, quæ certe barbariem sapiebant, cultioribus Romanæ reipublicæ temporibus fuerint valde imminuta, „ nihilominus tamen Justiniani ætate tantam parentes retinebant in filios potestatem, ut idem „ Imperator §. 2. *Institut. de patria potestate* „ affirmaverit: *Nulli alii sunt homines, qui talem in liberos habeant potestatem, qualem* „ *nos habemus*. Quocirca, cum leges Cæsareæ „ viribus carere voluerint matrimonia a servis „ contracta, non consentientibus dominis, „ quorum subsunt dominio; mirum non est, „ earumdem edicto, fuisse robur ademptum „ conjugiis a filiisfamilias celebratis sine consensum parentum, sub quorum potestate existunt.

„ III. Utrasque civiles leges, tam videlicet, quæ servorum, quam quæ filiorumfamilias solo contrahentium consensu inita matrimonia infringebant, quondam ratas habuit „ Ecclesia: etenim S. Basilius *epist.* 199. *Canonica 2. ad Amphilochium can. 4. tom. 3. Oper. pag.* 296. ait: *Matrimonia sine iis, qui potestatem habent, fornicationes sunt. Neque ergo, vivente patre, neque hero, qui conveniunt, extra reprehensionem sunt; quemadmodum, si annuant cohabitationi, quos penes hujus rei est arbitrium, tunc firmitatem conjugii accipit cohabitatio*. Et Concilium Aurelianense IV. anni 541. *can.* 22. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1439. *Ut nullus per imperium potestatis filiam competere audeat alienam, ne conjugium, quod contra parentum voluntatem impie copulatur, velut captivitas judicetur; sed, sicut est prohibitum, non admittatur. In his, qui perpetraverint, excommunicationis severitas, pro modo piaculi, imponatur* & *can.* 24. loquens de conjugio servorum, decrevit: *Quæcumque mancipia, sub specie conjugii, ad Ecclesiæ septa confugerint, ut per hoc credant, posse fieri conjugium; minime eis licentia tribuatur, nec talis conjunctio a Clericis defensetur*: & paucis interjectis, complectens tam servorum, quam filiorumfamilias matrimonia clanculum, & propria auctoritare, inita, addit: *De qua re decernimus, ut parentibus, aut propriis dominis, prout ratio poscit personarum, accepta fide de excusati, sub separationis promissione, reddantur; postmodum tamen parentibus, atque dominis libertate concessa, si eos voluerint propria voluntate conjungere*. Concilium Cabilonense II. anni 813. *can.* 30. relato a Gratiano *in Can. ult. 29. quæst.* 2. postquam dixit: *Nobis visum est, ut conjugia servorum non dirimantur*: hanc statim limitationem adjecit: *Ubi legalis conjunctio fuit, & per voluntatem dominorum*. Ac denique, ut alia prætereamus, quæ ad rem congessit Gonzalez *in Cap. fin. de conjugio servorum, num. 3. & seq.* „ Ahyto Episcopus Basileensis in suo Capitulari, seculo IX. edito, apud Harduinum *tom.* „ 4. *col.* 1244. *can.* 21. edixit: *Ubi vero mancipia, non unius, sed diversæ potestatis juncta fuerint, nisi consentientibus utrisque dominis, hujusmodi copulatio rata non erit*.

„ IV. Verum postea consultius visum est Ecclesiæ præfatas civiles leges, pluribus seculis „ a se aut approbatas, aut toleratas, corrigere, & abrogare; statuitque, ut deinceps nuptiarum validitas a solo penderet contrahentium consensu, nequaquam autem a nutu „ eorum, sub quorum dominio, vel potestate „ contrahentes existunt; quod generatim sancitum legitimus *in Cap. Cum locum, de sponsal. & matrim. in Cap. Licet*, & *in Cap. Tua, de sponsa duorum*; speciatim vero de „ servis rescripsit Hadrianus Papa ad Archiepiscopum Salisburgensem *in Cap. Dignum, de conjugio servorum: Nec inter servos matrimonia debent ullatenus prohiberi; & si, contradicentibus dominis, & invitis, contracta fuerint, nulla ratione sunt, propter hoc, Ecclesiastico judicio dissolvenda*: ac tandem de filiisfamilias, post alias sanctiones indicatas a „ Juenin *cit. diss.* 10. *quæst.* 5. *cap.* 3. *art.* 1. „ definivit Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 1. *de reform. matrim.* ubi anathemate perculit, *qui falso affirmant, matrimonia a filiisfamilias sine consensu parentum contracta, irrita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse*.

„ V. Quamobrem non licet hodie easdem „ civiles leges, jamdiu ab Ecclesia rescissas, excitare, earumque obtentu, firmitatem adimere aut servorum, aut filiorumfamilias „ connubiis, quibus domini, vel parentes non „ annuerunt. Quod autem affirmat Boehmerus *Jur. Eccles. Protestantium lib.* 4. *tit.* 9. „ §. 6. nempe in Pomerania, Westphalia, & „ Bohemia, ubi adhuc remanent vestigia antiquæ servitutis, & etiam hodie reperiuntur *homines proprii*, hoc est existentes sub dominorum proprietate, istorum connubia non „ aliter esse valida, quam ex dominorum consensu, aut est accipiendum de servorum conjugiis quoad effectus civiles, aut non est admittendum a Catholicis illis in regionibus „ degentibus, qui sanctioribus Ecclesiæ legibus „ reguntur. Intra fines pariter pœnarum civilium concluditur edictum a Christianissimo „ Rege Henrico III. in Comitiis Blesensibus „ anni 1579. *articul.* 40. promulgatum, atque „ a Ludovico XIII. anno 1629. & 1639. renovatum, quo nulla, & invalida declarantur „ matrimonia a filiisfamilias contracta sine consensu parentum: illud siquidem verbum *invalida, non esse aliter explicandum, quam per solam relationem ad contractum civilem*, ejusdem Ludovici nomine, Clero Gallicano responderunt Regii Commissarii; uti habetur *tom. 3. rerum, & decretorum Cleri Francici*, te-

„ testaturque Lovetus, in Parisiensi Senatu „ Consiliarius, *tit. 6. litt. M.* scribens: *Nullitas matrimonii proveniens ex defectu conditionum, quas requirit articulus 40. Blesensis Constitutionis, nullatenus attingit ipsum Sacramentum, quod nihilominus in isto matrimonio existit: non agitur de Sacramento matrimonii, aut ejus essentialibus caeremoniis; sed de validitate conventionum matrimonialium, de accessoriis matrimonii, de dotis validitate, & communitate inter virum, & uxorem: quae conventiones non dependent ex theologicis decisionibus, sed ex edictis in Parlamento verificatis.* Idem ostendit Isaacus Habertus, Episcopus Vabrensis, *in libro de justitia connubialis edicti a Ludovico XIII. conditi*, ubi haec habet: *Non multum laborandum est de conciliandis Regiis edictis cum Ecclesiae sententia: nullo siquidem unquam edicto, matrimonia filiorumfamilias invalida, ac nulla esse absque consensu parentum, tutorumque, constitutum est, etsi hic error multis imposuerit. Probibita quidem sunt; sed, invalida, & nulla esse, haudquaquam definitum. Unde etiam Decessorum suorum vestigiis insistens Rex Christianissimus Ludovicus, ea iterum prohibuit, ac austerius interdixit: invalida tamen, ac nulla esse, contra Tridentinae Synodi decretum, ac Theologorum unanimem etiam in regno suo sententiam, minime sanxit.* Idem tradit Cabassutius *in theor. & prax. Jur. Canon. lib. 3. c. 26. n. 6. & 7.* ubi Brodeum carpit, quod Regium edictum ad ipsam etiam Sacramenti rationem protraxerit. Idem docet Gerbasius in libro, quem inscripsit *Tractatus pacificus &c. pag.* 504. Idem Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. lib. 2. de Sacram. matrim. c. 2. art. 3. prop.* 1. Quocirca nescimus, qua ratione Juenin *cit. diss. 10. cap. 3. art. 2.* metuerit suum calculum adjicere tot Doctorum Gallicanorum sententiae, Regia etiam declaratione firmatae, & decidere noluerit, an revera in Gallia matrimonia inita a filiisfamilias sine consensu parentum, sint valida quoad substantiam, etsi civilibus effectibus destitui nemo dubitet. Neque extra institutum vagati sumus, dum haec prolixius enarravimus; siquidem verebamur, ne Episcopi, praedicti Juenin, aliorumque contra communem sapientiorum Galliae Doctorum sensum idem scriptitantium, auctoritate decepti, non audeant in suis Synodis declarare, matrimonia a filiisfamilias, invitis, ac insciis parentibus, contracta, etsi illicita, valida tamen esse, ac proinde integrum non esse contrahentibus, quamdiu eorum alter superstes est, alias nuptias inire: quam profecto Synodalem declarationem, ad consulendum animarum saluti, non solum utilem, sed maxime necessariam reputamus.

CAPUT DUODECIMUM.

Exempla alia legum civilium a Jure Canonico correctarum: ubi praecipue de Adulteriis, & Concubinatu.

„ Juxta leges civiles, conjugatus cognoscens „ solutam, adulterii judicio non tenetur, „ *l. 6. §. 1. ff. de adulteriis*, & *l. 2. Cod. eod. tit.* quamvis adulterii crimine damnetur conjugata solutum admittens. Aliud statutum est a Jure Canonico, quod tam virum, quam uxorem, eadem lege teneri voluit, quia utrobique idem ligat fidei conjugalis vinculum: quare Ambrosius *lib. 1. de Abraham*, relatus *in Can. Nemo, 32. quaest.* 4. ait: *Nemo blandiatur sibi de legibus hominum. Omne stuprum adulterium est, nec viro licet, quod mulieri non licet. Eadem a viro, quae ab uxore, debetur castimonia. Quidquid in ea, quae non sit legitima uxor, commissum fuerit, adulterii crimine damnatur:* ubi Glossa *verb. de legibus*, notat: *Quae dicunt, quod adulterium non committitur cum soluta, sed cum nupta.* Acrius eas Romanorum leges reprehendit Hieronymus *in epist. ad Oceanum de morte Fabiolae*, cujus fragmentum refert Gratianus *in Can. 20. eadem caus. 32. quaest.* 5. ait quippe Hieronymus *tom. 1. Oper. col. 455. Aliae sunt leges Caesarum, aliae Christi. Aliud Papinianus, aliud Paulus noster praecipit. Apud illos viris impudicitiae frena laxantur, & solo stupro, atque adulterio condemnato, passim per lupanaria, & ancillulas libido permittitur, quasi culpam dignitas faciat, non voluntas. Apud nos, quod non licet foeminis, aeque non licet viris, & eadem servitus pari conditione censetur.* Ad eamdem inter leges Caesareas, & Ecclesiasticas, hac in re discrepantiam allusit Augustinus *lib. 2. de adulterinis conjugiis cap. 8. num. 7. tom. 6. Oper. col.* 407. ubi quosdam inducit adulteros, ita secum invicem loquentes: *An vero sexus nostri dignitas hanc sustinebit injuriam, ut cum aliis foeminis, praeter uxores nostras, si quid admittimus, in luendis poenis, mulieribus comparemur?* Eosque in hunc modum conqueri, addit Augustinus, confisos juribus forensibus, discrimen ponentibus inter viri, & uxoris conditionem: *Sed isti* (ait), *quibus displicet, ut inter virum, & uxorem par pudicitiae forma servetur, & potius eligunt, maximeque in hac causa, mundi legibus subditi esse, quam Christi; quoniam jura forensia non eisdem, quibus foeminas, pudicitiae nexibus viros videntur obstringere &c.* Abrogatis autem praedictis legibus civilibus, nimium indulgentibus virorum impudicitiae, consequens fuit, ut eadem actio ad divortium daretur uxori contra virum adulterum, quae huic competit adversus adulte-

„ ram;

„ tam uxorem; quemadmodum perpendit Hieronymus *cit. epist. ad Oceanum* relatus *in Can. Præcepit*, 32. *quæst.* 5. *Præcepit Dominus*, *uxorem non debere dimitti*, *excepta causa fornicationis*, & *si dimissa fuerit*, *manere innuptam*. *Quidquid viris jubetur*, *hoc consequenter redundat in fœminas*. *Neque enim adultera uxor dimittenda est*, & *vir mœchus retinendus*: cui consonant Augustinus relatus *in Can. Idololatria*, 28. *quæst.* 1. & Innocentius I. *Epist.* 3. *ad Exuperium Episcopum Tolosanum cap.* 4. relatus pariter *cit. causa* 32. *quæst.* 5. *Can. fin.* ubi rationem insuper expendit, propter quam rarius contingit, maritum adulterum ab uxore dimitti: *Et illud desideratum est sciri* (scribit Innocentius), *cur communicantes viri cum adulteris uxoribus non conveniant*, *cum contra uxores in consortio adulterorum virorum manere videantur*? *Super hoc Christiana religio adulterium in utroque sexu pari ratione condemnat*. *Sed viros suos mulieres non facile de adulterio accusant*, & *non habent latentia peccata vindictam*. *Viri autem liberius uxores adulteras apud Sacerdotes deferre consueverunt*; & *ideo mulieribus*, *prodito earum crimine*, *communio denegatur* ... *Cum ergo par causa sit*, *interdum*, *probatione cessante*, *vindictæ ratio conquiescit*.

„ II. A legibus civilibus permissum esse concubinatum cum una, uxoris loco, domi retenta, asserit Cujacius: quod si verum sit, nemini dubium est, eas leges, utpote juri naturali, & Divino contrarias, esse ab Ecclesia reprobatas, præsertim a Tridentino *sess.* 24. *cap.* 8. *de reform. matrim.* ubi concubinarios tam solutos, quam uxoratos, si ter ab Ordinario moniti, *concubinas non ejecerint*, *seque ab earum consuetudine non sejunxerint*, *excommunicatione feriendos esse*, decrevit. Diximus, si verum sit, quod sibi persuasit Cujacius: alii enim æque docti, ac eruditi Juris Civilis Interpretes, præsertim Merillus *Observat. lib.* 3. *cap.* 15. hallucinatum existimant Cujacium, qui concubinam confudit cum pellice: concubina quippe a legibus civilibus permissa, erat vera uxor, ducta tamen sine dote, & nuptiali solemnitate; uti colligitur *ex l.* 144. *ff. de verb. signif. l. Donationes*, 32. *ff. de donationibus*, & Justiniani *Novella* 18. a legitima vero uxore differebat, sola dignitate, quia scilicet concubina, etsi & ipsa uxor esset, non transibat in familiam mariti, neque istius participabat jura, privilegia, & honores, quorum consors fiebat uxor legitima, quod constat *ex cit. l. Donationes*, & pluribus exornant Merillus *cit. loc.* Antonius Augustinus *de emendatione Gratiani lib.* 1. *dialog.* 15. & du-Cangius *in Glossario verb. Dos*. In hoc eodem sensu sanctissimos antiqui Testamenti Patriarchas, quibus permissa erat polygamia, præter uxores, habuisse legimus concubinas, hoc est aliud uxorum genus, quæ unice ad procreandos liberos, non ad familiam regendam, resque familiares administrandas, essent admissæ: etenim Cetura *in cap.* 25. *Genesis*, dicitur Abrahæ concubina, & uxor; & Agar, quæ ibidem appellatur pariter ejusdem concubina, *in c.* 16. vocata fuerat vera uxor: quod bene animadvertit Bellarminus *de Concilior. auctorit. lib.* 2. *c.* 8. *proposit.* 11.

„ III. De ejusmodi concubinis, & non de pellicibus, loquuntur antiqui canones, concubinas ad Baptismum, & concubinarios ad Communionem admittentes. *Concubina cujuspiam infidelis mancipii* (ait Auctor Constitutionum Apostolicarum, loquens de Baptismo, *lib.* 8. *cap.* 32.) *illi soli dedita*, *admittatur*; *si autem etiam cum aliis petulanter agit*, *rejiciatur*. Et Patres Concilii Toletani I. habiti anno 400. *cap.* 17. relato a Gratiano *in Can. Is qui*, *dist.* 34. *Si quis habens uxorem fidelem*, *concubinam habeat*, *non communicet*. *Ceterum is*, *qui non habet uxorem*, & *pro uxore concubinam habet*, *a Communione non repellatur*; *tantum ut unius mulieris*, *aut uxoris*, *aut concubinæ* (*ut ei placuerit*) *sit conjunctione contentus*: *alias vivens abjiciatur*, *donec desinat*, & *ad pœnitentiam revertatur*. Ac denique Isidorus relatus *in Can.* 5. *ead. dist.* 24. *Christiano non dicam plurimas*, *sed nec duas simul habere licitum est*, *nisi unam tantum aut uxorem*, *aut certe*, *loco uxoris* (*si conjux deest*), *concubinam*. Omnes, inquam, ejusmodi Canones non loquuntur de pellice, sed de uxore, non adhibitis dotalium tabularum solemnitatibus ducta, quam vocabulo a Cæsareis legibus usurpato, & communiter tunc usitato, nominarunt *concubinam*. Ita canonem Toletanum interpretatur Gratianus *cit. dist.* 34. ubi ait: *Concubina hic ea intelligitur*, *quæ*, *cessantibus legalibus instrumentis*, *unita est*, & *conjugali affectu adsciscitur*. *Hanc conjugem facit affectus*: *concubinam vero lex nominat*. Gratiani vero interpretationem amplectuntur, & illustrant Correctores Romani *in eod. cit. Can. Is qui*, Antonius Augustinus, & Bellarminus *cit. loc.* Hurtadus *Resolut. moral. tom.* 1. *tract. de Absolutione Sacramentali cap.* 6. *per totum*, Binius *in notis ad eumdem canonem* 17. *Toletanum*, *tom.* 2. Conciliorum Hispaniæ collectorum a Cardinali de Aguirre *pag.* 148. *num* 22. Natalis Alexandri *dissert.* 29. *ad sec.* 1. Atque in eumdem sensum tam canonem Toletanum, quam locum ex Apostolicis Constitutionibus allegatum, accipiendum asserit etiam hæreticus Binghamus *Origin. Ecclesiast. tom.* 4. *lib.* 11. *cap.* 5. §. 11. & *tom.* 7. *lib.* 10. *c.* 11. §. 5.

„ IV. Quod si quis Patres Toletanos loquutos velit de vera pellice, hoc est muliere, „ nullo

,, nullo conjugali fœdere, viro juncta, sed unice ad explendam libidinem ab eodem domi retenta, tunc dicendum esset, eos nomine *Communionis*, quam concubinariis non censuerunt denegandam, non intellexisse *Communionem Eucharisticam*, sed solam *communionem civilem*, a qua, depravatis ejus seculi moribus, quantum faserat, indulgentes, illos non judicarunt repellendos; uti, post Ferdinandum Mendoza, eumdem canonem explicat Cardinalis de Aguirre *cit. loc. num.* 23. & *seq.* Ecquis etenim credat, novendecim sapientissimos Patres, qui Toletano Concilio interfuerunt, potuisse permittere, ut Divinæ mensæ participes fierent fornicarii, non solum nulla peracta pœnitentia, verum etiam in suo crimine insordescentes, quos Apostolus Paulus 1. *ad Corinthios* 5. e regno cœlorum exclusit, & *ad Ephesios* 5. *non habere hæreditatem in regno Christi, & Dei*, prædicavit?

,, V. In sensu, a nuper exposito, diverso, *concubinæ* nomen accepit S. Leo Magnus in responsione ad inquisitiones Rustici Narbonensis, relata *in Can.* 12. 32. *quæst.* 2. ubi postquam dixerat: *Non omnis mulier juncta viro uxor est viri, quia nec omnis filius est heres patris:* addit: *Igitur cujuslibet loci Clericus, si filiam suam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiendum est, quasi conjugato eam dederit, nisi forte illa mulier & ingenua facta, & dotata legitime, & publicis nuptiis honestata videatur.* Loquitur nimirum Pontifex de concubina, quam vir sibi devinxerat non solum sine nuptialibus tabulis, sed nexu solubili, seu quam ad individuam quidem vitæ sibi asciverat societatem, sed ad sui arbitrium duraturam. Ejusmodi concubinarum genus, quas alio nomine *ancillas* etiam appellabant, quæque nulla ratione esse poterant veræ uxores, a Paganis inventum, pedetentim fluxisse in Christianos, constat *ex l.* 1. *Cod. Theod. tit. de naturalibus liberis*, ubi durior fit conditio naturalium liberorum, ut metu pœnæ hominum animi avocarentur a concubinatu *gentili*, & *admodum solubili*, more Romano inito. Ea nihilominus lex, ab Imperatoribus lata, non valuit eumdem detestandum abusum e Christiana republica eliminare; insequenti quippe ætate adhuc plures inventi sunt, qui licere putaverint, unam fœminam sibi jungere, quam possent pro libito a se abjicere; quod discimus ex Marculfo *formul. lib.* 2. *cap.* 30. & ex Mabillonio *tom.* 4. *Analect.* Jam vero has concubinas, quæ vere erant pellices, respexit Leo, cum Clericis permisit, filias suas nuptui tradere viris habentibus concubinas: cum his quippe, ad tempus dumtaxat acceptis, haud consistere potuerat insolubile vinculum matrimonii. Hanc sibi mentem esse, aperte significavit idem Pontifex, inquiens: *Aliud est uxor, aliud concubina:* & paulo inferius: *Ancillam a toro abjicere, & uxorem certæ ingenuitatis accipere, non duplicatio conjugii, sed profectus est honestatis.* In easdem temporarias concubinas pluribus in locis invehitur Augustinus, & præcipue *de bono conjugali cap.* 14. relato *in Can.* 5. 32. *quæst.* 2. *Concubinæ ad tempus adhibitæ, nec etiamsi causa filiorum concumbant, justum faciunt concubinatum.* De illis pariter expresse loquitur Ecgbertus Archiepiscopus Eboracensis in suis excerptionibus ex sacris canonibus, sanctorumque Patrum dictis, concinnatis, *cap.* 127. *tom.* 1. *Collection. Concil. Britann. pag.* 109. ubi hæc habet: *Augustinus dicit: Quale est, quod multi virorum, ante nuptias, concubinas sibi adhibere non erubescunt, quas post annos dimittant, & sic postea legitimas uxores accipiant? Unde coram Domino, & coram Angelis ejus testor, atque denuntio, Deum ista conjugia semper prohibuisse, & nunquam placuisse: & præcipue temporibus Christianis concubinas habere nunquam licuit, nunquam licet, nunquam licebit.*

,, VI. Infiniti essemus, si ceteras percurrere vellemus leges a Jure Canonico deletas. Duas alias tantum indicabimus. De Jure Civili vidua nubens intra annum luctus, & multis fit obnoxia pœnis, de quibus Cironius *ad titul. Decretalium de secundis nuptiis*, & inter ceteras notatur infamia *l. Liberorum*, 81. *ff. de his, qui notantur infamia*; iisdemque viduis, intra annum nubere, vetitum etiam legimus a Concilio Ænhamensi, habito circa annum 1009. *in cujus can.* 16. præcipitur: *Et sit qualibet vidua, quæ se ipsam recte continuerit, sub præsidio Dei, & Regis, & sedeat* 12. *menses marito orba; deinde eligat, quem ipsa voluerit: tom.* 1. *Concilior. Britanniæ pagin.* 289. Verum ejusmodi leges abrogarunt Urbanus III. *in Cap.* 4. & Innocentius III. *in Cap.* 5. *de secundis nuptiis*, quorum postremus ait: *Cum, secundum Apostolum, mulier, mortuo viro suo, ab ejus sit lege soluta, & nubendi cui vult, tantum in Domino, liberam habeat facultatem; non debet legalis infamiæ sustinere jacturam, quæ, licet post viri obitum infra tempus luctus (scilicet unius anni spatium) nubat, concessa sibi tamen ab Apostolo utitur potestate.*

,, VII. Juxta antiquiores leges, jus erat marito occidendi uxorem in adulterio deprehensam: quod videre est apud Covarr. *in* 4. *Decretal. part.* 2. *cap.* 7. §. 7. *num.* 1. Posteriori vero jure Digestorum, & Codicis Justinianei, facultas quoque data est marito occidendi adulterum turpiter cum uxore agentem, in propria domo deprehensum; uti liquet *ex l. Marito, ff. ad leg. Juliam de adulteriis*, & ex *leg. Gracchus Cod. eod. tit.* Patri quoque facta est potestas interficiendi filiam,

„ liam, in sua potestate existentem, in sua domo, vel in domo generi in adulterio deprehensam, dummodo tamen una cum ipsa adulterum quoque occidat, *l. Quod ait*, *l. Nihil interest*, *l. Nec in ea*, *l. Patri*, *& tribus seq. ff. ad legem Juliam de adulteriis*. „ At omnes ejusmodi leges, utpote quæ impunitatem dabant delinquentibus adversus „ quintum Decalogi præceptum, quo cuilibet „ interdicitur, ne quemquam privata auctoritate interficiat, sunt a Jure Canonico rescissæ, uti habetur *in Can. Inter hæc*, 33. *quæst.* „ 2. Quare ab Alexandro VII. die 7. Septembris 1665. Apostolicæ damnationis telo confixa fuit etiam hæc propositio, in ordine 19. „ *Non peccat maritus, accidens propria auctoritate uxorem in adulterio deprehensam*. Quin immo adeo Jus Canonicum abhorret ab occisione uxoris, etiam in adulterio repertæ, ut virum, id scelus perpetrantem, non solvat ab „ impedimento, quo *in Can. Interfectores*, & „ *in Can. Admonere*, 33. *quæst.* 2. ceteros ligavit propriæ uxoris interfectores, ne deinceps possint cum alia matrimonium contrahere; uti perpendit Perez *de Matrim. disp.* „ 23. *sect.* 6. *num.* 2. quod tamen impedimentum esse tantum impediens, & non dirimens, „ docet cum communi S. Thomas *in 4. dist.* „ 38. *quæst.* 1. *art.* 2. Ad aliquid vero indulgendum humanæ imbecillitati, & subitæ „ iræ, qua homines exardescunt, cum suæ, „ suæque familiæ honori illatam injuriam proprils oculis conspiciunt, statuit Alexander „ III. *in Cap. Si vero de sent. excommun.* ut „ excommunicationi Papæ reservatæ non subjaceat, *qui in Clericum cum uxore, matre, sorore, vel filia propria turpiter inventum, manus injecerit violentas*.

„ VIII. Quas hucusque enumeravimus, aliasque similes leges, a Jure Canonico correctas, frustra Episcopus in sua Synodo commemoraret, nisi forte ab illis aliquod argumentum desumere vellet ad magis roborandas suas Synodales sanctiones. Sic, si in Synodo agendum foret de adulteriis, posset hujus criminis gravitas vel inde colligi, & ponderanda proponi, quod leges civiles interdum permiserint occisionem adulteri in flagitio „ deprehensi. Ita pariter ad compescendam „ effrenatam licentiam filiorumfamilias nuptias „ contrahere præsumentium, insciis, aut juste, „ ac rationabiliter renuentibus parentibus, merito diceretur, ejusmodi connubia non solum „ esse a naturali, & Divina lege graviter prohibita, sed & insuper legibus civilibus adeo „ exosa, ut, si istis standum foret, validitate „ carerent. Is denique servandus est modus, „ quem tradit sanctissimus Nicolaus Pontifex „ in epistola ad Concilium in Diœcesi Silvanectensi congregatum, relata *in Can. Lege Imperatorum, dist.* 10. ubi sic legitur: *Lege Imperatorum non in omnibus Ecclesiasticis controversiis utendum est, præsertim cum inveniantur Evangelicæ, ac Canonicæ sanctioni aliquoties obviare*. Deinde vero nonnullis adductis „ exemplis, & Prædecessorum testimoniis, qui. „ bus id comprobatur, ita concludit: *Non quod Imperatorum leges (quibus sæpe Ecclesia utitur contra hæreticos, sæpe contra Tyrannos, atque contra pravos quosque defenditur) dicamus penitus renuendas, sed quod eas Evangelicis, Apostolicis, atque Canonicis decretis „ (quibus postponendæ sunt) nullum posse inferre præjudicium asseramus*. Sed de legum civilium usu plura inferius, ubi de legibus a Jure Canonico silentio præteritis.

CAPUT XIII.

Gravis dubitatio olim exorta, an quædam Lex Civilis esset a Jure Canonico recepta, an potius abrogata; atque ideo an valide contrahi possit matrimonium inter Vitricum, & Uxorem Privigni.

„ CUm sacræ Congregationis Concilii Secretarii munere fungebamur, acriter in ea „ disputatum fuit, an textus Juris Civilis *in l.* „ *Uxorem, ff. de ritu nuptiarum*, esset correctus, & abrogatus a Jure Canonico *in Cap.* „ *Non debet, de consanguinit. & affinit.* Disputationi autem causam dedit quædam Synodalis Constitutio, cujus firmitas a prædictæ „ legis civilis pendebat firmitate. Quidam Episcopus in suis Constitutionibus Synodalibus „ explicans impedimenta matrimonium dirimentia, & speciatim impedimentum affinitatis „ ex copula licita, dixit, matrimonium valide „ contrahi non posse inter vitricum, & uxorem „ privigni, juxta citatum textum Juris Civilis *in leg. Uxorem*, 15. *ff. de rit. nuptiar.* ubi „ Papinianus ait: *Uxorem quondam privigni conjungi matrimonio vitrici non oportet*; *nec in* „ *matrimonium convenire novercam ejus, qui privignæ maritus fuit*: cui quidem textui minime derogatum addebat ab Innocentio III. „ *in cit. Cap. Non debet, de consanguinitat. & affinit.* quoniam, ut ipse ajebat, Innocentius „ dumtaxat revocavit, & abolevit impedimentum secundi, & tertii generis affinitatis in „ linea collateralium; non autem in linea ascendentium, & descendentium: sicuti utrumque „ textum, Canonicum scilicet, & Civilem perpendentes, docuerunt Oinotomus *ad lib.* 1. „ *Instit. tit. de nupt. num.* 14. Arnoldus Vinnius *ad eumd. tit. num.* 2. Joannes Schneidewinus *in comment. ad Instit. Civil. lib.* 1. *de* „ *nupt. tit.* 10. *pag.* 50. Bruneman *in Comment.* „ *ad Pandectas ad cit. leg. Uxorem*, 15. *ff. de* „ *rit. nuptiar.* quorum Auctorum judicium non „ ideo parvi faciendum est, quod ii sint heterodoxi, quoniam & ipsi, quoad matrimonii

impe-

„ impedimenta, Jus Canonicum sectantur: quare citatus Schneideunitus affirmat, hanc unicam ob causam matrimonium inter vitricum, & uxorem privigni, ab eorum consistoriis irritum pronunciari: *Quia* (ait) *in hoc casu Jus Civile expresse non reperitur correctum a Jure Canonico*. Idemque in tribunalibus Galliæ sæpius judicatum, refert Antonius Mornaccius *in Observat. ad* 24. *primos libros Digestorum lib.* 23. *ad leg.* 42. *de rit. nuptiar. pag.* 862. Et dato etiam, pergebat Episcopus, quod in casu matrimonio non obest impedimentum affinitatis, obstabit saltem impedimentum publicæ honestatis; quod considerabit Modestinus Jurisconsultus, cum *in leg. Non facile*, 4. *ff. de gradibus, & affinibus*, ait: *Hos itaque inter se, quod, affinitatis causa, parentum loco, liberorumque habentur, matrimonio copulari nefas est*. Et profecto matrimonium, de quo est sermo, ob maximam, quam redolet, inhonestatem, a Jure Civili improbatum censuit Faber *in sua Jurisprudentia Papiniana tit.* 10. *de nuptiis princ.* 6. *illat.* 12. inquiens: *Inhonestum autem palam est, eam, quæ aliquando uxor fuerit illius, qui mihi aut filii, aut parentis loco fuerit, uxorem a me duci*. Cui adstipulatur Carpzovius *lib.* 2. *Jurisprud. consist. tit.* 7. *de dispensat. matrim. in gradu prohibito definit.* 119. *pag.* 182. ubi ait: *Privignus a vitrici, & hic rursus a privigni vidua abstinere debet, non solum ob rationem honestatis, quæ in matrimonio multum attenditur, sed etiam propter expressam Juris Civilis dispositionem*.

„ II. Nihilominus tamen, hujus quæstionis articulo in sacra Congregatione Concilii mature discusso, expensisque rationum momentis, a nobis, qui (ut diximus) ejusdem a Secretis eramus, in utramque partem adductis, quæ legi possunt *in Thesaur. Resolut. tom.* 2. *pag.* 26. eadem sacra Congregatio die 8. Martii 1721. validum pronunciavit Matrimonium inter vitricum, & uxorem privigni contractum. Neque enim ulla habenda fuit ratio prædictarum Constitutionum Synodalium, utpote quæ unice innitebantur Juris Civilis sanctionibus jamdiu correctis, atque abrogatis ab Innocentio III. *in cit. Cap. Non debet, de consanguinit. & affinit.* Ad cujus textus expositionem præmittendum est, triplex olim fuisse affinitatis genus, juxta *Can.* 3. *& Can. fin.* 35. *quæst.* 3. *& Cap.* 1. *de sobole ex secundis nuptiis suscepta*, in prima Collectione Decretalium: primum una dumtaxat media persona: alterum duabus: tertium tribus personis mediis contrahebatur: quæ omnia exemplis melius, quam ulla alia ratione, explicantur. Si Titius, frater Caji, matrimonium iniisset, & consummasset cum Berta, hæc Caji affinis erat, sicuti nunc est, in primo genere affinitatis: si mortuo Titio, Berta matrimonio jungebatur cum Sempronio, Sempronius alter Bertæ maritus, & Cajum, & omnes defuncti Titii consanguineos, secundo affinitatis genere contingebat: si demum, mortua Berta, Sempronius aliud conjugium celebrasset cum Nevia, etiam cum hac & Cajus, & omnes consanguinei Titii, tertio affinitatis genere conjungebantur. Ex his porro affinitatis speciebus quælibet matrimonio valide contrahendo obstabat: quod *ex cit. Can.* 3. *& fin.* liquet & explicant Petrus Blesensis *epist.* 115. ac fuse Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. disput.* 67. ac Basilius Pontius *lib.* 7. *cap.* 34. sed Innocentius III. *in laudato Cap. Non debet*, secundam, & tertiam affinitatis speciem abolevit, & abrogavit; statuitque, ut deinceps sola affinitas primi generis, usque ad quartum gradum, matrimonium impediret, & dirimeret. Adeo autem indefinite Innocentius loquitur, ut gratis omnino, atque arbitrario quis sibi fingere valeat, per præfatam Decretalem abrogatas, & deletas non esse secundam, & tertiam speciem affinitatis in linea recta ascendentium, & descendentium; quemadmodum *ad tit. de consanguinit. & affinit.* optime ponderarunt Zoesius *num.* 9. Engel *num.* 6. Konig *num.* 22. Schmalzgrueber *num.* 77. & Auctor *Theolog. dogmat. & moral. ad usum Seminarii Catalaunensis tom.* 7. *p.* 853. unde ab omnibus Canonistis, instar regulæ nullam habentis limitationem, usurpatur commune illud effatum: *Affinitas non parit affinitatem*.

„ III. Jam vero, cum vitricus, & uxor privigni, secundo dumtaxat, & non primo affinitatis genere, inter se conjungantur, necessario inde consequitur, nullo nunc detineri canonico impedimento, quo minus possint validum matrimonium inter se contrahere; sicuti egregie ratiocinatur Cujacius *ad tit.* 14. *de consanguinit. & affinit. Oper. posthumor. tom.* 3. *edit. Paris. anni* 1658. *pag.* 366. inquiens: *At hodie ex Cap. penultimo, sive Concilio Lateranensi, habito sub Innocentio III. in secundo genere affinitatis nuptiæ vetitæ non sunt, & abrogata est lex* 15. *ff. de rit. nuptiar.* & *in Comment. ad eamdem legem Uxorem*, 15. *tom* 1. *Oper. pag.* 153. ubi ait: *At hæc Papiniani sententia hodie abrogata est decreto Innocentii in Cap. Non debet, extr. de consanguinit. & affinit. quo in primo tantum genere affinitatis nuptiæ prohibentur, non in secundo, vel tertio, & personæ, de quibus in hac lege agitur, sunt in secundo genere affinitatis, non in primo*.

„ IV. Remoto impedimento affinitatis, illico corruit aliud, quod ex publica honestate oriri fingitur: etenim impedimentum publicæ honestatis unice emergit aut ex sponsalibus validis, juxta textus *in Cap.* 1. *de sponsali-*

,, *fal. & matrim. in* 6. & *cap.* 3. *sess.* 24.
,, Concilii Tridentini *de reform. matrim.* aut
,, ex matrimonio dumtaxat rato, ad normam
,, Constitutionis S. Pii V. incipien. *Ad Roma-*
,, *num*: matrimonium autem consummatum aut
,, veram producit affinitatem, aut certe aliud
,, impedimentum non parit. Præterea publicæ
,, honestatis impedimentum, ex matrimonio
,, rato ortum, solum contrahitur inter ma-
,, ritum, & consanguineos uxoris, ac vi-
,, cissim inter uxorem, & consanguineos ma-
,, riti; non autem inter maritum, & affines u-
,, xoris, neque inter uxorem, & affines mariti:
,, vitricus vero non est consanguineus, sed affi-
,, nis sui privigni, ac proinde neque affinitate,
,, neque publica honestate impeditur, ne ma-
,, trimonium contrahere valeat cum ejusdem
,, sui privigni uxore. Itaque concludendum est,
,, male fuisse in præfatis Constitutionibus Sy-
,, nodalibus allegatas leges civiles, quæ ex Ju-
,, re Canonico jamdiu fuerant expresse abroga-
,, tæ. In Synodo Limana decretum est, ut In-
,, di Peruani, qui matrimonium contraxerunt
,, cum noverca, vel nuru, non admittantur ad
,, Baptismum, nisi prius conjugium præfatum
,, veluti jure naturæ irritum solvant, uti refert
,, Acost. *de procuranda Indorum salute tit.* 16.
,, *cap.* 21. Synodus hæc certum ponit, affini-
,, nitatem, quæ ex matrimonio causatur, jure
,, naturæ dirimere matrimonium in primo gra-
,, du lineæ rectæ: id autem certum non est,
,, cum probatissimi Auctores doceant, nullam
,, affinitatem, ne eam quidem, quæ est in pri-
,, mo gradu lineæ rectæ, dirimere matrimo-
,, nium jure naturæ, sed jure tantum Ecclesia-
,, stico, & consequenter super eo impedimen-
,, to, gravissimis urgentibus causis, posse a
,, summo Pontifice dispensari: Sylvius *Oper.*
,, *tom.* 5. *in verb. Dispensatio tertio*. At, quid-
,, quid sit de potestate, a simili dispensatione
,, Romani Pontifices, etsi pluries rogati, ab-
,, nuerunt. Legi potest Rigantius *cit. tom.* 4.
,, *ad regul.* 49. *Cancellariæ a num.* 18. *& seq.*
,, ubi etiam mentionem facit nostri consilii re-
,, verenter exhibiti, dum in minoribus esse-
,, mus, Benedicto XIII. nostro Benefactori, ut
,, a simili dispensatione, pro qua rogabatur,
,, abstineret, prout abstinuit.

CAPUT XIV.

De Legibus Civilibus a Jure Canonico neque cor-
rectis, neque expresse approbatis, & proin-
de aliquando opportune in Synodo memoran-
dis.

,, Aliquid nunc dicendum remanet de legi-
,, bus secularibus, a Jure Canonico silen-
,, tio prætermissis. Ejusmodi leges, si rem spe-
,, ctent mere profanam, neque ulla ex parte
,, sacris canonibus adversentur, tacite appro-
,, batæ videntur *in Cap.* 1. *de novi oper. nun-*
,, *ciat.* in quo legitur: *Sicut leges non dedi-*
,, *gnantur sacros canones imitari, ita & sacro-*
,, *rum statuta canonum Principum constitutioni-*
,, *bus adjuvantur*: atque iterum *in Cap. Super*
,, *specula, de privil.* ubi habetur: *Sancta Ec-*
,, *clesia legum secularium non respuit famula-*
,, *tum, quæ æquitatis, & justitiæ vestigia imi-*
,, *tantur*: ac demum *in Cap. unic. de transactio-*
,, *nibus*, in Collectione quinta Decretalium,
,, ubi Honorius III. a Joanne Cardinali Colu-
,, mna, suo per Orientem Legato, de variis
,, quæstionibus consultus, ita respondet: *Cum*
,, *Jura Canonica, & Civilia edita sint super*
,, *omnibus fere articulis prænotatis, procedas in*
,, *his secundum canonicas, & legitimas sanctio-*
,, *nes*. Unde fit, ut Judex Ecclesiasticus, sen-
,, tentiam prolaturus de quæstione super re me-
,, re temporali, de qua nihil a Jure Canonico
,, reperiatur decisum, non solum possit, sed
,, debeat Juri Civili se conformare: quod *in*
,, *Cit. Cap.* 1. *de nov. oper. nunciat.* tradunt
,, Abbas antiquus *num.* 2. Joannes Andreas *n.*
,, 5. & cum communi prosequuntur Menoch.
,, *de Arbitrar. lib.* 2. *cas.* 185. *num.* 12. & Fa-
,, gnanus *in Cap. Cum esses, de testament. num.*
,, 18. Hinc Gregorius Magnus in suis ex rege-
,, sto decretis sæpenumero præcipit, ut secun-
,, dum *leges, & canones, Ecclesiastica judicia*
,, *terminentur*; & Gelasius Papa *epist.* 4. ad A-
,, nastasium Imperatorem, *tom.* 2. Collectionis
,, Harduini *col.* 893. scripsit: *Quantum ad or-*
,, *dinem pertinet publicæ disciplinæ, cognoscen-*
,, *tes, Imperium tibi superna dispositione colla-*
,, *tum, legibus tuis ipsi quoque parent religionis*
,, *Antistites, ne vel in rebus mundanis exclusæ*
,, *videantur obviare sententiæ*. Hinc pariter Hinc-
,, marus, Archiepiscopus Remensis, in schedu-
,, la, seu libello expostulationis adversus Hinc-
,, marum, Episcopum Laudunensem, quem ob-
,, tulit Synodo Duziacensi I. sæpius, sed præ-
,, cipue *cap.* 25. ad leges civiles provocavit,
,, *tom.* 5. Collectionis Harduini *colum.* 1257.
,, Quamobrem, si Episcopus in sua Synodo cau-
,, sam pertractaret, de qua in sacris Ecclesiæ
,, canonibus nihil inveniret statutum, & posset,
,, & deberet leges civiles allegare, eisque ad-
,, hærere.

,, II. Plures etiam leges civiles Ecclesiasticis
,, constitutionibus robur, & firmitatem adji-
,, ciunt; puta, quia in illarum contemptores,
,, & refractarios severis pœnis animadvertunt:
,, & eæ pariter, utpote foventes Ecclesiasti-
,, cam disciplinam, perutiliter allegantur. Ita
,, Leo Magnus *epist.* olim 93. nunc 15. ad Tur-
,, ribium Asturicensem Episcopum adducit, &
,, summopere commendat leges a Principibus
,, latas contra hæreticos Priscillianistas, in-
,, quiens: *Etiam Mundi Principes ita hanc sa-*
,, *crilegam amentiam detestati sunt, ut au-*
,, *ctorem ejus cum plerisque discipulis, legum*
publi-

„ *publicarum ense prosternerent .... Profuit diu* „ *ista distinctio Ecclesiasticæ lenitati , quæ etsi* „ *Sacerdotali contenta judicio , cruentas refugit* „ *ultiones , severis tamen Christianorum Principum constitutionibus adjuvatur ; dum ad spirituale nonnunquam recurrunt remedium , qui timent corporale supplicium* . Ob eamdem „ rationem, quod nimirum sint Ecclesiæ favorabiles , sine ulla difficultate in medium proferri possunt leges civiles, concedentes privilegia , atque exemptiones Ecclesiis, earumque „ Administris : ex gr. *Auth. Item nulla* , *Cod. de sacrosanctis Ecclesiis*, ubi Ecclesiæ , & personæ „ Ecclesiasticæ ab exactionibus , & oneribus , „ per seculares Magistratus imponendis , liberantur : *Auth. Ingressi* , *Cod. eod.* ubi bona ingredientium Religionem , si intestati decedant, monasteriis addicuntur: & *Auth. Quas actiones* , *Cod. eod.* ubi Imperator tempus „ quadraginta annorum exposcit , ut quis usucapiat res immobiles, ad inferiores Ecclesias „ pertinentes, ac Romanæ Ecclesiæ, tamquam „ omnium præstantissimæ , ac ceterarum Capiti , privilegium indulget , ne adversus ejusdem bona , vel jura præscribi valeat , nisi „ centum annorum spatio . Eo autem liberius „ potest prædicta lex civilis allegari , quia utrumque privilegium est in sacros canones insertum : privilegium etenim inferiorum Ecclesiarum legitur *in Cap. Illud* , *in Cap. Quia indicante , de præscriptionibus* , & *in Cap. Accedentibus , de privilegiis* ; & de privilegio „ Ecclesiæ Romanæ mentio fit *in Can. penult.* „ *& ult. 16. quæst. 3. in Cap. Cum dilecta* , „ *de confirmatione utili , vel inutili , in Cap. Cum vobis , in Cap. Ad Audientiam* , *in Cap. Si diligenti , de præscriptionibus* , & *in Cap. Si qui , de præscriptionibus , in 6.* In Annalibus „ tamen Venerabilis Cardinalis Baronii ad annum Christi 590. *num.* 28. legitur de S. „ Gregorio Magno , quod , cum misisset Petrum Subdiaconum in Siciliam , qui , præter alia sibi injuncta , Patrimonium Ecclesiæ Romanæ in ea Insula consistens provida „ cura administraret ; *ad eumdem Petrum paulo post litteras dedit , cum ipse vendicare vellet Romana Ecclesia fundum quemdam* , „ *præcipiens , ut , si quadraginta annis absque intermissione possessio illius continuata esset* , „ *nulla fieret possessori molestia , nolens uti privilegio a Justiniano Ecclesiæ Romanæ concesso centum annorum , ne exordia Pontificatus sui aliorum lacrymis auspicaretur* . Litteræ deputationis prædicti Petri Subdiaconi leguntur „ inter epistolas S. Gregorii Magni *lib.* 1. „ *epist.* 1. *ad universos Episcopos Siciliæ* . Quæ „ autem ad ipsum Petrum conscripta memorat Cardinalis Baronius , videri possunt *in epist. 9. cit. lib.* 1.

III. Fas etiam erit Episcopo aliquid , ad „ normam ceteroquin sacrorum Canonum , constituenti , innectere , atque in exemplum afferre leges civiles, quid simile decernentes. „ Ita se gessit Innocentius III. *in cap. Vergentis , de hæreticis*, ubi bona hæreticorum confiscanda edicens , eaque in terris Imperii fisco seculari , in terris Ecclesiæ fisco Ecclesiæ addicenda , exemplo utitur legum secularium , eadem pœna afficientium reos læsæ „ majestatis . Idemque exemplum legum secularium , in aliis etiam delictis, delinquentium bona fisco addicentium , adhibuit Bonifacius VIII. *in Cap. Cum secundum leges* , „ *de hæreticis in 6.* ut inde pariter conficeret , „ potiori jure confiscanda esse bona hæreticorum . Idem insuper Pontifex *in Extravag.* „ 1. *de electione , inter communes*, prohibens, „ quemquam in Episcopum recipi , qui antea „ non exhibuerit Apostolicas litteras , testantes , „ sibi talis Ecclesiæ regimen fuisse commissum , utitur exemplo legum secularium , „ id ipsum ab iis fieri præcipientium , qui ad „ aliquam provinciam gubernandam se a Principe missos asserunt . Denique idem Bonifacius VIII. *in Cap. Si judex , de sentent. excomm. in 6.* ad confirmandum quod ibidem „ decernit, nimirum reum a Curia seculari deprehensum in habitu , & Tonsura clericali , „ reputandum esse Clericum , *donec constet de contrario* , ac proinde veluti talem Curiæ Ecclesiasticæ tradendum , utitur auctoritate legum civilium , idem in re simili decernentium : *Sicut de illo , qui in possessione ingenuitatis existit , si dicatur ab alio libertinus , legalis sanxit auctoritas , ut probandæ necessitate , non ipse , sed adversarius adstringatur* : atque , ut magis adhuc insinuet , „ unumquemque talem præsumi , qualis ex „ habitu esse dignoscitur, aliud addncit exemplum , a legibus pariter civilibus petitum : „ *Justum est enim , ut ipse talis , quem gestat , ex habitu (quousque appareat aliud) præsumatur , qualis iis esse , cujus fert habitum , comprobatur . Ex stigmate namque consueto fabricensibus imprimi , latitans fabricensis agnoscitur. Et custodes aquarum (quos hydrophilacas nominant) , quæ eis infigi solet , annotatione signati , manifesti sunt omnibus , & angariarum nomine non tenentur* . Fabricenses quippe , hoc est homines deputati ad „ arma cudenda in publicis fabricis , notabantur stigmate in brachiis , ut , si ab opere se „ subducerent, cui erant perpetuo alligati , ex „ eo dignosci possent , nullique liceret fugientes receptare : quod habetur *in l. Stigmata* , „ *Cod. de fabricensibus lib.* 11. Similiter hydrophilacæ , seu aquarii , homines scilicet , „ quibus commissa erat custodia publicorum „ aquæductuum , signandi erant Imperatorio „ stigmate in singulis manibus, *l. Decernimus* , „ *Cod. de aquæductu , eod. lib.* 11. ut inde essent omnibus manifesti , nec unquam a pro-

„ prio

„ prio munere distraherentur ; uti in eadem „ lege cavetur. Erant nimirum tam fabricen- „ ses, quam hydrophilacæ, genus quoddam „ servorum, quibus olim stigma inurebatur in „ facie: sed Constant. Augustus *in l. 17. Cod. de* „ *pœnis*, vetuit, ne ullum signum hominum vul- „ tibus deinceps imprimeretur, *quo facies* (ait) „ *qua ad similitudinem pulchritudinis est cælestis* „ *figurata, minime maculetur*, jussitque, ut dein- „ ceps pœna criminum reis inflicta scriberetur „ in eorumdem suris, vel manibus: ex quo „ factum est, ut etiam illi, qui sponte se pu- „ blicis operibus in perpetuum mancipabant, „ non in vultu, sed in brachiis, vel manibus „ signarentur. Jam vero, ratiocinatur Boni- „ facius, si recensiti homines, ex civilium le- „ gum sanctione, tales præsumuntur, quales „ apparent ex signo, quod in brachiis, aut ma- „ nibus habent impressum, ideoque, nulla in- „ terjecta mora, sunt ad opus reducendi, ad „ quod dignoscuntur addicti; ita pariter, qui „ signa gestat Clericalia, habitum videlicet, „ & Tonsuram, donec contrarium probe- „ tur, pro Clerico habendus est, & tam- „ quam talis Ecclesiastico foro illico restituen- „ dus.

„ IV. Præterea inopportunum quandoque „ non erit, commemorare severissimas pœnas, „ a legibus seculi in hujus, aut illius delicti „ sontes inflictas, puta in homicidas, adulte- „ ros, usurarios ; ut hac ratione, qui ad ea „ crimina proclives sunt, eorumdem gravita- „ tem magis agnoscant, atque ab illis perpe- „ trandis retrahantur. Denique, si cuipiam „ nimium asperæ videantur leges Ecclesiæ, „ quas propterea nonnihil leniri, & tempera- „ ri, aut ab illis saltem se absolvi exoptaret, „ salubre consilium erit, ei in memoriam re- „ vocare leges civiles, e quarum conspectu „ mites, & suavissimæ apparere poterunt Ec- „ clesiasticæ sanctiones. Ita Innocentius III. „ *in Cap. Per venerabilem, qui filii sint legi-* „ *timi*, scribens ad Willelmum Comitem Mon- „ tis Pessulani, qui suos filios spurios a Pon- „ tifice legitimari petierat, ejus petitioni ab- „ nuens, ne hac repulsa Comes offenderetur, „ opportunum duxit, adducere leges civiles, lon- „ ge severius, quam Ecclesiasticæ, spurios in- „ sectantes, inquiens: *Canone vero, vetante ta-* „ *les ad sacros Ordines promoveri, secularibus* „ *quoque legibus, non solum repellentibus eos a* „ *successione paterna, sed negantibus ipsis etiam* „ *alimenta, petitioni tuæ non duximus annuen-* „ *dum*. Denique, si quæ sunt leges civiles Ec- „ clesiasticis sanctionibus adstipulantes, iisque „ conformes, haud interdictum erit eas com- „ memorare; uti factum videmus a laudato „ S. Gregorio Magno *in epist.* 54. *lib.* 11. in „ qua Joanni Defensori, quem in Hispanias „ pro Ecclesiastica causa ipsi delegata mitte- „ bat, opportuna mandata dans, hæc ait: *De* „ *persona Presbyteri hoc attendendum est, quia,* „ *si quam causam habuit, non ab alio teneri,* „ *sed Episcopus ipsius adiri debuit, sicut No-* „ *vella Constitutio manifestat, quæ loquitur de* „ *sanctissimis, & Deo amabilibus, ac reveren-* „ *dissimis Episcopis, Clericis, & Monachis*. Si- „ militer Joannes VIII. Pontifex *in sua episto-* „ *la* 163. Episcopis suadere, ac etiam præ- „ scribere volens, ut neminem temere excom- „ municarent, sed solum causa cognita, & „ accurate discussa, non modo Ecclesiasticos „ Canones, sed etiam Novellas Constitutiones „ Justiniani Imperatoris citat, dicens: *Insuper* „ *nostro Apostolatui intimavit, ut eum sine ra-* „ *tione discussa excommunicare vultis. Quapropter* „ *Apostolica auctoritate jubemus, ut nemo vestrum* „ *eum excommunicet, antequam ad legis exa-* „ *men perveniat. Scitote, quoniam in centesi-* „ *mo capitulo Concilii Africani legitur, simili-* „ *ter in secundo Novellarum Justiniani li-* „ *bro, ut nemo Episcopus, aut Presbyter lai-* „ *cum excommunicet, antequam causa probe-* „ *tur*.

„ V. Si hæc omnia diligenter consideret E- „ piscopus, facile deprehendet, quid sibi vo- „ luerit Fagnanus, cum monuit, abstinendum „ esse ab allegandis in Synodo legibus civilibus „ ab Ecclesia reprobatis: contra vero satis in- „ telliget, quo sensu, & intra quem modum „ accipienda sint verba illa Hincmari Remensis „ *in Opusc.* 17. ubi ait: *Leges Romanas ab Imperato-* „ *re Justiniano promulgatas probat Ecclesia*: aliaque „ ab Ivone Carnotensi prolata *in epist.* 280. vide- „ licet: *Instituta legum Novellarum commendat,* „ *& servat Romana Ecclesia*: hisque collatis cum „ textu Nicolai I. *in Can. Lege Imperatorum,* „ *dist.* 10. cujus verba superius attulimus in cal- „ ce capitis duodecimi hujus libri, satis, su- „ perque edocebitur, quas leges civiles tuto „ commemorare, atque in suas Synodales Con- „ stitutiones inserere valeat.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

Nihil in Synodo constituendum, quod Regularium privilegia lædat.

„ Quemadmodum inferiori non licet legem „ abrogare a Superiore latam, ita nec „ privilegiis derogare cuipiam a Superiore con- „ cessis: quocirca S. Gregorius Magnus *epist.* „ 14. *lib.* 8. *indict.* 1. *tom.* 2. *Oper. col.* 905. „ *Hac Constitutionis nostræ decreta, quæ pro* „ *Defensorum sunt privilegiis, & ordinatio-* „ *ne disposita, perpetua stabilitate, & sine* „ *aliqua constituimus refragatione servari,* „ *sive quæ scripta decrevimus, seu quæ in* „ *eis in nostra præsentia videntur esse disposita;* „ *nec a quoquam Pontificum in totum, par-* „ *temve, qualibet occasione, convelli decerni-* „ *mus, vel mutari*: & *epist.* 111. *lib.* 9. *indict.*

 „ 2. *col.*

,, 2. *col.* 1018. *Cura est sollicitudinis adhibenda, ut ea, quæ pro quiete Monachorum, religiosæque conversationis fuerint ordinata, nec dissimulatio negligere, nec quædam valeat præsumptio perturbare. Sed, sicut hoc, quod ratio exigebat utiliter, oportuit definiri; ita, quod definitum est, non debet violari*: & Innocentius IV. in Concilio Generali Lugdunensi relato *in Cap.* 1. *de privileg. in* 6. *Volentes* (inquit) *libertatem, quam nonnullis Apostolica Sedes privilegio exemptionis indulsit, sic integram observari, ut & illam alii non infringant, & ipsi ejus limites non excedant.*

,, II. Hæc, aliaque jura, id ipsum decernentia, Episcoporum oculis subjecit Fagnanus *in Cap. Quod super his, de majorit. & obed. a num.* 14. *ad fin.* ut sibi persuasum haberent, nihil Synodalibus Constitutionibus esse inserendum, quod præjudicium inferat privilegiis a Sede Apostolica concessis Regularium Ordinum Institutis. Ad uberiorem autem Episcoporum instructionem, in exemplum adduxit idem Fagnanus quandam Synodum Cracoviensem, e cujus Actis, jubente Paulo V. expuncta fuere nonnulla decreta, quibus Regularium exemptio vulnerabatur. Haud absimile exemplum nos adnotatum reperimus *in lib.* 14. *decretor. sacræ Congregationis Concilii pag.* 601. ubi Robertus Cardinalis Ubaldini refert, a sacra Congregatione approbata fuisse Acta, & Decreta Concilii Provincialis Cameracensis, hac tamen adjecta declaratione, ut per illa nihil censeretur derogatum privilegiis Regularium; quibus propterea denuntiari mandavit, ut sua privilegia, non clausa in corpore Juris, quantocius ejusdem provinciæ Episcopi exhiberent, ut hac ratione isti cognoscerent, quidnam in Concilii decretis illis adversaretur, & idcirco corrigendum foret.

,, III. Hisce fortasse exemplis nimium perterriti plerique Episcopi, nullum, ne minimum quidem, verbum in suis Synodis de Regularibus fecere; quod tamen nos minime probandum censemus: siquidem quamplurima sunt, in quibus Regulares, quantacumque fruantur exemptione, subsunt Episcopo, tamquam Apostolicæ Sedis delegato; &, ne, hujus subjectionis obliviscantur, necesse est, eam quandoque illis in memoriam redigere, quod certe nusquam commodius, quam in Synodalibus Constitutionibus, fieri potest. Quare saniori consilio alii Episcopi, absque ullâ Regularium injuria, aut eorumdem exemptionis violatione plura in suis Synodis expresse, & nominatim de illis sanxere. Atque, ut antiquiora hujus rei præteream exempla, in Synodo Amerina, habita anno 1595. ab Antonio Maria Gratiano, duo leguntur integra capitula, Regulares respicientia, unum sub *num.* 949. cui titulus: *Quando puniendi Regulares Episcopo jus est*: alterum sub *num.* 950. ubi casus enumerantur, in quibus *Episcopi jussis, edictisque Regulares parere debent*. De Regularibus pariter multa speciatim statuta deprehendimus in sæpius a nobis laudatis Synodis, nimirum Cæsenatensi habita a Cardinali Denhoff *lib.* 2. *cap.* 7. Neapolitana habita a Cardinali Cantelmo *part.* 4. *cap.* 8. Imolensi sub Cardinali Gozzadino *titul.* 3. *cap.* 10. Sabinensi coacta a Cardinali Hannibale Albano *cap.* 8. ac Cingolana celebrata a Cardinali Lanfredino anno 1736. *cap.* 10.

,, IV. Verum, ut Episcopus tuto, & sine ullo offendiculo, in hoc negotio procedat, debet omnia bene prænoscere, in quibus Regulares habet suæ jurisdictioni obnoxios. Hæc singulatim recensentur ab Auctoribus de hac materia tractantibus, præcipue ab Erasmo Chokier *de jurisdict. Ord. in exempt. part.* 2. *quæst.* 45. Fagnano *in Cap. Grave, de offic. Ordin. a num.* 37. *usque ad fin.* Natali Alexandro *in Append.* 1. *ad tom.* 1. *Theolog. dogmat. & moral.* e quibus pauca quædam seligimus. Et primo quidem Regulares, delinquentes contra Decretalem Innocentii III. *in Cap.* 1. *de Custod. Eucharist.* non solum a suo Superiore Regulari, sed etiam ab Episcopo, cui tanti Sacramenti cura debet potissimum incumbere, corrigi, & puniri possunt; sicut, approbante Innocentio XIII. die 8. Januarii 1724. rescriptum fuit a sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium, cujus decretum refertur *in Appendice* ad citatam Synodum Neapolitanam; habitam a Cardinali Pignatello, *num.* 20. Et quoniam ad SS. Eucharistiæ majorem venerationem confert, ne passim, & sine causa, publicæ Fidelium adorationi exponatur; propterea sacra Congregatio Concilii, apud citatum Fagnanum *num.* 77. censuit, non licere Regularibus, illam in propriis Ecclesiis, sine velamine exponere, nisi ex causa publica, a loci Ordinario approbata. *Sacra &c. censuit* (sunt verba decreti editi die 17. Augusti 1630.), *non licere Regularibus, etiam in eorum propriis Ecclesiis, sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publice adorandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario; ex causa autem privata posse, dummodo sanctissimum Sacramentum e tabernaculo non extrahatur, & sit velatum ita, ut ipsa sacra Hostia videri non possit.* De quo argumento plura a nobis collecta legi possunt *Instit.* 30.

,, V. Præterea Concilium Tridentinum in decreto *sess.* 22. *de observandis, & vitandis in celebratione Missæ*, postquam plura statuit religiose servanda in celebratione hujus tre-

„ tremendi Sacrificii, addidit: *Hæc igitur omnia*, „ *quæ summatim enumerata sunt*, *omnibus locorum Ordinariis ita proponuntur*, *ut non solum* „ *ea ipsa*, *sed quæcumque alia huc pertinere visa fuerint*, *ipsi*, *pro data sibi a sacrosancta* „ *Synodo potestate*, *ac etiam ut delegati Sedis* „ *Apostolicæ prohibeant*, *mandent*, *corrigant*, „ *statuant*, *atque ad ea inviolate servanda*, *censuris Ecclesiasticis*, *aliisque pœnis*, *quæ illorum arbitrio constituentur*, *Fidelem populum* „ *compellant*; *non obstantibus privilegiis*, *exemptionibus*, *appellationibus*, *ac consuetudinibus* „ *quibuscumque*. Ex quibus verbis aperte conficitur, amplam, atque indefinitam auctoritatem datam esse Episcopis compellendi Regulares quoscumque ad plenam, & exactam „ observationem non tantum eorum, quæ in „ præfato decreto continentur, verum etiam „ aliorum, quæ ipsimet Episcopi ad majorem „ illius ineffabilis Mysterii decorem, & coltum „ duxerint præcipienda: quocirca laudatus Cardinalis Lanfredinus in citata Synodo Cingulana jure dixit: *Cum etiam Regulares*, *ex vi* „ *decreti sacri Concilii Tridentini*, *subsint correctioni*, *& punitioni Episcopi*; *si commiserint* „ *prohibita*, *vel indecentia in Ecclesiis*, *etiam* „ *suorum Ordinum*, *circa Missæ Sacrificium* „ (*prout alias a sacra Congregatione Concilii* „ *declaratum fuit*), *diligenter caveant eorumdem Ordinum Superiores*, *ne hujusmodi potestate*, *nobis competente*, *uti cogamur in sibi* „ *subjectos Sacerdotes*. Quoniam vero in eodem Tridentini decreto Episcopis præcipitur, „ ut *singuli in suis diœcesibus interdicant*, *ne* „ *cui vago*, *& ignoto Sacerdoti Missas celebrare* „ *liceat*; jure pariter Joseph Cardinalis Spinelli, Archiepiscopus Neapolitanus, die 5. Januarii 1743. sub pœna suspensionis a Divinis „ ipso facto incurrenda, etiam Regularibus injunxit, ne quempiam externum Sacerdotem „ in suis Ecclesiis celebrare permittant sine prævia Ordinarii licentia; quod & a nobis vetitum fuerat *in nostra Instit.*34. §. 1. Pro sua quippe rerum Ecclesiasticarum singulari peritia „ probe noverat idem Cardinalis, prædicti decreti virtute, factam esse Episcopis facultatem etiam censuris animadvertendi in contumaces, & inobedientes Regulares. Enimvero, cum in eodem decreto cautum reperiatur, ne Episcopus quemquam patiatur „ Missam celebrare extra Ecclesiam in Altari „ portatili; idcirco sacra Congregatio Concilii „ die 4. Iunii 1672. licuisse censuit Archiepiscopo Toletano, contravenientes Regulares, „ etiam censurarum inflictione, coercere: uti „ habetur *lib.* 27. *decretor. pag.* 406. Atque, „ generatim loquendo, *in his*, *in quibus a Jure* „ *communi*, *a sacro Concilio Tridentino*, *a Constitutionibus Apostolicis tributa est Episcopo jurisdictio in Regulares*, *potest illos etiam per* „ *censuras Ecclesiasticas compellere*: quod totidem „ verbis ab eadem sacra Congregatione rescriptum legimus ad Episcopum Nebiensem die „ 7. Februarii 1632. *lib.* 14. *decretor. pag.* 571. „ *a tergo*. Ob eamdem rationem, quia scilicet „ Tridentinum *sess.* 25. *de invoc. venerat. & reliq. Sanctorum*, decrevit, ne in ulla Ecclesia, quomodolibet exempta, ulla exponatur „ insolita Imago, aut nova Reliquia, ab Episcopo non approbata; minime dubitandum „ est, quin possit Episcopus inobedientes Regulares quibuscumque pœnis, etiam censurarum, „ compescere: quod etiam ex decreto colligitur „ edito a sacra Congregatione Concilii 5. Junii „ 1700. apud Monacellum *in formul. tom.* 1. „ *tit.* 3. *formul.* 8. *num.* 49.

„ VI. Eadem porro sancta Tridentina Synodus *sess.* 25. *cap.* 1. *de Regular.* Bonifacii VIII. „ Constitutionem renovans, quæ legitur *in Cap.* „ *Periculoso*, *de statu Monachorum*, *in* 6. Sanctimonialium clausuræ exactam custodiam Episcopis commisit, iisdemque mandavit, *ut* „ *in omnibus monasteriis sibi subjectis*, *ordinaria*, *in aliis vero*, *Sedis Apostolicæ auctoritate*, *clausuram Sanctimonialium*, *ubi violata* „ *fuerit*, *diligenter restitui*, *& ubi inviolata est*, „ *conservari maxime procurent*; *inobedientes atque* „ *contradictores*, *per censuras Ecclesiasticas*, *aliasque pœnas*, *quacumque appellatione postposita*, „ *compescentes*. Hanc vero sanctionem explicavit, ampliavitque Gregorius XV. in sua „ Constitutione 18. incipiente *Inscrutabili*, „ *Bullar. tom.* 3. decernens, quoscumque Regulares, delinquentes in iis, quæ respiciunt „ clausuram Monialium, etiam ipsismet Regularibus subjectarum, aut personas intra monasterii septa degentes, corrigi, & puniri posse „ ab Episcopo loci, tamquam Apostolicæ Sedis „ delegato. Quo vero sanctius Monialium clausura custodiretur illæsa, Alexander VII. in „ sua Constitutione 156. quæ incipit *Felici*, „ *Bullar. tom.* 5. statuit, Prælato Regulari semel dumtaxat in anno, occasione visitationis, fas esse monasterii sibi subjecti septa ingredi; si autem necessitas urgeat sæpius in „ anno idem monasterium ingrediendi, id non „ aliter Prælato Regulari licere voluit, quam „ cum præsentia Episcopi diœcesani, aut alterius personæ Ecclesiasticæ, ab ipsomet Episcopo specialiter deputandæ.

„ VII. Et quoniam crebræ allocutiones Regularium cum Monialibus, visæ sunt quodammodo adversari fini perfectæ clausuræ, cujus præcipuus scopus fuit segregare Moniales „ ab hominum consortio, ut liberius orationi „ vacent, & Deo unice animum intendant; „ idcirco pluribus Pontificiis sanctionibus vetitus fuit Regularibus accessus ad Moniales, „ etiam sui Ordinis, suisque Prælatis subjectas, sine expressa licentia non solum ejusdem Prælati Regularis, sed etiam Episcopi. Sancitum id fuerat a Sixto V. anno 1590. „ cu-

„ cujus decretum Paulus V. Urbanus VIII. „ aliique posteriores Pontifices confirmarunt, „ & renovarunt. Verum, quia Regulares varia tentarunt effugia, ut ejusmodi decretum „ eluderent, novis propterea sanctionibus fuit „ roborandum, & clarius explicandum. Dictitabant plerique, gravis culpæ reos non „ fieri Regulares, alloquentes Moniales ex rationabili causa, atque ad honestum finem. Alii „ subtilius ratiocinantes opinabantur, horæ „ quadrantem cum dimidio, respectu spatii viginti quatuor horarum, quibus dies naturalis absolvitur, exiguam esse materiam, quæ „ Ecclesiastici præcepti transgressionem plerumque excusat a gravi noxa, ac proinde, per tanti temporis intervallum, quod „ clepsydra metiebantur, putabant, se posse, „ sine periculo lethalis peccati, cum Monialibus loqui, nulla petita ab Episcopo licentia. Arbitrabantur alii, saltem prædicto decreto non comprehendi Regulares prædicationis munus obeuntes in Monialium monasteriis; quibus idcirco docebant licere, post „ expletam concionem, sermonem cum illis „ habere, præsertim de rebus spiritualibus, in „ ipsa prævia concione tractatis. Sed istas omnes cavillationes ampulavit sacra Congregatio Concilii, quæ die 11. Maji 1669. approbante Clemente IX. declaravit, Regulares quoscumque, *absque legitima facultate* „ accedentes ad colloquendum, *etiam per quodcumque modicum temporis spatium, cum Monialibus, aut aliis intra clausuram degentibus, peccare mortaliter, eosque sub excommunicationis, privationis vocis activæ, & passivæ, aliisque contra Regulares accedentes, sine licentia, ad monasteria Monialium statutis pœnis, posse ab Ordinario tamquam Sedis Apostolicæ delegato coerceri*. Et die 26. Novembris „ 1672. respondit, nullam quantumvis honestam, & rationabilem causam eximere a gravi culpa Regulares accedentes ad Moniales sine „ Episcopi licentia. Ac die 21. Maji 1678. „ iisdem pœnis affici dixit Regulares, qui, „ post habitam ad Moniales concionem, de „ quibuscumque rebus cum iisdem loquuntur, „ nisi specialem quoad hoc facultatem ab Episcopo antea impetraverint. Hæc, aliaque „ sacræ Congregationis decreta, eamdem materiam respicientia, simul collecta habentur post Diœcesanam Synodum Pisanam anni 1708. & in Appendice ad Synodum Lucanam, habitam ab Archiepiscopo Colloredo „ anno 1736.

„ VIII. Ad eamdem clausuræ materiam pertinet translatio Monialium de uno ad aliud „ etiam ejusdem Ordinis & Instituti monasterium. Sed hæc Apostolicæ Sedi reservata „ est; sicuti concessio licentiæ egrediendi e monasterio. Nihilominus, eveniente aliquo repentino casu, quo haberi nequeat recursus „ ad Sedem Apostolicam, permitti potest Monialibus egressus e monasterii claustris. Verum hujusmodi casus tres omnino numerantur; nempe magnum incendium, infirmitas „ lepræ, ac epidemiæ, sive pestis. Et quoniam „ Episcopus, ut supra dictum fuit, ex Apostolicæ Sedis, & Concilii Tridentini delegatione, clausuræ Monialium custos est etiam quoad monasteria ab ordinaria sua jurisdictione exempta; idcirco S. Pius V. Pontifex Maximus in sua Constitutione, quæ „ incipit *Decori & honestati*, *in Bullario veteri tom. 2. num.* 8. & *in postrema Romana editione tom. 4. part. 2. num. 13.* voluit, ut, ubi „ Moniales, etiam Regularibus subjectæ, necesse habeant, ad evitanda prædictarum infirmitatum pericula, e monasterio exire, „ non modo Prælati Regularis, sed etiam Episcopi licentia in scriptis accedat. Olim excitata fuit controversia, an, præter casus superius expressos, Moniales e claustris extrahi „ possint absque auctoritate Apostolicæ Sedis; „ eveniente nimirum casu aliquo ita gravi, ut „ aliis supra dictis, in S. Pii Constitutione „ expressis, quodammodo æquipolleat, ut puta, si Monialis aliqua, propter morum pravitatem, ab uno ad aliud monasterium „ transferenda judicetur; siquidem morum corruptela epidemico morbo æquiparari potest. „ De hac quæstione inter Doctores Salmanticæ „ actum fuit, quo tempore Cardinalis de Lugo in ea Civitate morabatur. Et hic quidem *in suis Respons. moral. lib. 3. dub.* 18. „ sententias Theologorum, & Canonistarum „ celebris illius studiorum Universitatis exponit: ipse vero eam amplectitur, quæ docet, „ minime licere, sine auctoritate Sedis Apostolicæ, Monialem ab uno ad aliud monasterium transferre in pœnam delicti ab ea „ commissi: hoc enim frequentibus nimium „ translationibus viam aperiret: sed licitum esse „ ad hujusmodi translationem procedere, propter evidens periculum scandali, & perversionis aliarum Monialium; hunc etenim casum vere putat æquipollentem esse morbo „ epidemiæ in Bulla S. Pii V. expresso. Hujusmodi autem sententiæ innixi quidam, ulterius progressi sunt, contendentes, translationem in hisce casibus fieri posse solo Prælati Regularis judicio, & imperio, non requisita, aut obtenta Episcopi licentia. Quod tamen nullo pacto sustineri potest. Si enim „ Episcopi auctoritas necessaria est pro extrahendis e clausura Monialibus, etiam ab illius „ ordinaria jurisdictione exemptis, in ipsis casibus litteraliter expressis in Bulla S. Pii V. „ quis unquam suadere poterit, Episcopi auctoritate opus non esse, ubi agatur de aliis casibus, qui in Bulla nequaquam expressi sunt, „ sed ad illius dispositionem sola ratiocinationis „ subtilitate pertracti?

„ IX. Na-

„ IX. Neque vero prædictis tantum limitibus circumscribitur delegata jurisdictio Episcopi in Regulares, sed longe ulterius protenditur. Etenim coercitioni Episcopi fiunt obnoxii Regulares excipientes Confessiones secularium sine accepta ab Episcopo facultate, contra decretum Tridentini *sess.* 23. *cap.* 15. *de reform.* Item excipientes Confessiones Monialium, etiam suo Ordini subjectarum, sine prævia Episcopi approbatione, juxta Constitutionem 18. Gregorii XV. *Bullar. tom.* 3. & juxta Constitutionem 10. Clementis X. §. 4. *Bullar. tom.* 7. *pag.* 30. Hi enim Pontifices justis, gravibusque de causis, quas refert Fagnanus *in Cap. Cum Cappella*, *de privil.* hoc disciplinæ caput statuerunt, ut, quamvis Prælati Regulares Sacerdotibus Regularibus sibi subjectis, etiam ab Episcopo non approbatis, & sine illius licentia, facultatem tribuant excipiendi Confessiones suorum collegarum Regularium, minime tamen valeant Monialibus sui Ordinis, quantumvis eorum gubernio subjectis, inconsulto Episcopo, & sine illius approbatione, Confessarios ordinarios, aut extraordinarios deputare: ut videre est in citatis eorum Constitutionibus; quæ licet in Hispaniarum regnis suspensæ fuerint in vim cujusdam Brevis Urbani Papæ VIII. relati apud Lezanam *consult.* 40. *num.* 116. in aliis tamen Orbis Catholici regionibus, pro quibus ejusmodi Brevia suspensiva non prodierunt, omnimodæ executioni demandari debent; quemadmodum Ultramontani etiam Scriptores fatentur, Thomassinus *de veteri & nova Ecclesiæ disciplina part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 40. *num.* 7. Van-Espen *Juris Ecclesiastici tom.* 2. *tit.* 6. *de Sacram. Pœnit. num.* 21. Cabassutius *in Theor. & Prax. Juris Canon. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 18. Genett. *in Theologia Moral. tom.* 4. *tract.* 6. *de Sacram. Pœnit. cap.* 8. Natalis Alexander *in Theologia Dogmat. & Moral. lib.* 2. *de Sacram. Pœnit. art.* 10. *regul.* 7.

„ X. Ad idem rerum genus pertinent ea, quæ sequuntur. Sacra Tridentina Synodus *sess.* 25. *cap.* 10. *de Regular.* provide constituit, ut Superiores etiam Regulares Monialibus sibi subditis Confessarium extraordinarium bis, aut ter in anno offerre tenerentur. Sed, quoniam hujusmodi Confessarius semper ex ipso Superioris Regularis Ordine deligebatur, idque pusillos forte mulierum animos in graves sæpe angustias conjiciebat; sub Innocentio Papa XIII. post diuturnum examen circa plura disciplinæ capita, quæ pro Hispaniarum regnis definienda, aut stabilienda proponebantur, habitum in Congregatione particulari ad id deputata, cui nos, tunc in minoribus constituti, Secretarii officium præstitimus, hoc etiam constitutum fuit, ut Superiores Regulares Monialibus sibi subjectis semel saltem in anno Confessarium extraordinarium deputarent Presbyterum alii, quem ad id approbatum, secularem, vel alterius Ordinis Regularem: quod si id ab ipsis negligeretur, tunc Episcopi, pro sui arbitrio, & conscientia, deputationem hujusmodi facere valerent, nec illa quovis titulo, aut prætextu a Superioribus Regularibus impediri posset: ut videre est in litteris Apostolicis ab Innocentio XIII. editis, quarum initium est *Apostolici ministerii*, quasque deinceps a Benedicto XIII. in forma specifica confirmatas, nos ipsi ad supremum Pontificatum assumpti, hac in parte, ad universum Orbem Catholicum expresse extendimus, & ampliavimus per nostram Constitutionem, quæ incipit *Pastoralis curæ*, quæque extat *tom.* 2. *Bullarii nostri num.* 56.

„ XI. Utque alios aliquot casus enumerando exequamur, in quibus Regulares subjecti sunt Episcopis tamquam Sedis Apostolicæ delegatis, omittendi non sunt renuentes accedere ad publicas Processiones, contra decretum Concilii Tridentini *sess.* 25. *cap.* 13. *de Regul.* Prædicantes in Ecclesiis suorum Ordinum, Episcopo contradicente, vel non petita ab eo benedictione, aut in alienis Ecclesiis sine ejusdem Episcopi licentia, contra decreta ejusdem Tridentini *sess.* 5. *cap.* 2. *de reform.* & *sess.* 24. *cap.* 4. ac citatam Constitutionem *Inscrutabili* Gregorii XV. Non servantes interdictum ab Episcopo latum, aut dies festos ab Episcopo indictos, vel recusantes promulgare censuras, jussu Episcopi denuntiandas, contra decretum *sess.* 25. *cap.* 12. *de Regular.* Conferentes litteras dimissoriales, aut Ordines suis subditis secularibus, contra decretum *sess.* 23. *cap.* 10. Publice docentes, non emissa prius Fidei professione coram Episcopo loci, ad normam Constitutionis Pii IV. editam anno 1564. Graviter delinquentes in administratione cujuslibet Sacramenti, quemadmodum expresse sancitum fuit a Gregorio XV. in eadem Constitutione *Inscrutabili* §. 4. Notorie, & cum scandalo delinquentes extra claustra: hi quippe, juxta Constitutionem Clementis VIII. editam 8. Martii 1596. puniri possunt ab Episcopo, nisi Superior Regularis, ab Episcopo admonitus, intra ei præfixum ab eodem Episcopo tempus, illos punierit, & de punitione Episcopum certiorem fecerit. Delinquentes in personam ipsius Episcopi, ejusque jurisdictionem impedientes, juxta decretum sacræ Congregationis Concilii a Gregorio XIII. approbatum, de quo Fagnanus *in cit. Cap. Grave, num.* 76. Transgredientes decretum ab Alexandro VII. editum die 27. Septembris 1659. quo privilegia concessa Prælatis, Episcopo inferioribus, quoad usum Pontificalium, intra certos terminos coar-

„ ctantur, & locorum Episcopis potestas da„ tur, decreti transgressores censuris coercen„ di. Præsumentes dare habitum sui Ordinis „ mulieribus Tertiariis, non collegialiter vi„ ventibus, inconsulto Episcopo: privilegia „ enim, quæ ad id faciendum olim Regulares „ habuerant, ita hodie sunt limitata, ut nulli „ quirant habitum prædictum conferre sine licen„ tia Episcopi; ad quem pariter pertinet præmit„ tere examen conditionum, quas sacræ Urbis „ Congregationes in mulieribus exigunt, quæ „ inter prædictas Tertiarias cooptari petunt: „ de qua re pluribus nos disseruimus *in nostra* „ *Instit.* 29. ubi ediximus, Regularibus, priusquam a loci Ordinario facultatem obtineant, „ de qua est sermo, onus incumbere hæc rite „ probandi: primo scilicet, se privilegium „ habere a Sede Apostolica concedendi sui Or„ dinis habitum fœminis non collegialiter vi„ ventibus: secundo, fœminas habitum actu „ petentes, esse probatæ vitæ, bonisque mo„ ribus præditas: tertio, eas suæ ætatis annum „ agere quadragesimum: quarto, tot annuos „ reditus ex propriis bonis percipere, quot „ sunt ad earum alimoniam necessarii: quinto „ denique, non cum aliis eas cohabitare, „ quam cum personis in primo tantum con„ sanguinitatis, vel affinitatis gradu sibi con„ junctis: aliqua vero ex his conditionibus de„ ficiente, debet Ordinarius petitam licen„ tiam denegare. Quæ omnia *in prædicta no„ stra Institutione* præscripta, jam antea ex„ pensa a nobis pariter fuerant; occasione cu„ jusdam causæ *Mazarien.* sacræ Congregationi „ Concilii, cujus Secretarii munere tunc tem„ poris fungebamur, propositæ, & decisæ 10. „ Maji 1727. *Thesaur. Resolut. tom.* 4. *pag.* „ 55.

„ XII. Sed tædet jam cetera prosequi, in „ quibus Regulares delegatæ subjacent Episco„ pi jurisdictioni. Qui singula exacte, & mi„ nutissime descripta videre desiderat, citatos „ legat Chokier, & Fagnanum. Interim nos „ concludimus, integrum esse Episcopo in Sy„ nodalibus Constitutionibus hanc suam exerere „ delegatam auctoritatem in Regulares, & „ quandoque expedire, ut id faciat, ad illos „ continendos in officio, & irrepentes abusus „ cohibendos.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

Modus adhibendus in Constitutionibus respicientibus Regulares.

„ ETsi Regulares non ignorent, se in præ„ dictis casibus Episcoporum subdi juris„ dictioni; cum tamen in Synodalibus Consti„ tutionibus se tangi sentiunt, eas multis no„ minibus impugnare conantur: quod a longa „ ejusmodi rerum experientia edocti sumus. „ Synodale decretum quandoque incusant, eo „ quod ita conceptum sit, ut videatur plus ju„ ris Episcopo tribuere, quam ei competat: „ reclamant aliquando adversus decreti verba, „ eo quod ordinariam potius, quam delega„ tam jurisdictionem, videantur Episcopo as„ serere: conqueruntur interdum, aliquid in „ Synodo esse universim, & veluti per mo„ dum regulæ statutum, quod solum in certis, „ & peculiaribus facti circumstantiis poterat ab „ Episcopo decerni, ne secus Regularium privi„ legia violaret. Operæ autem pretium erit hæc „ omnia opportunis exemplis explicare.

„ II. Episcopus Midensis in sua prima Con„ stitutione Synodali, excommunicationis vin„ culo ipso facto innodatum voluit, & pronun„ ciavit quemcumque sive secularem, sive Re„ gularem, quovis modo exemptum, qui, sine „ sui auctoritate, & licentia, quodcumque Sa„ cramentum administraret personis seculari„ bus, aut alia ratione in cujuslibet Sacramen„ ti administratione delinqueret. Conformis „ profecto videbatur hujusmodi Constitutio su„ perius indicatæ sanctioni Clementis V. *in* „ *Clem.* 1. *de privileg.* ubi anathemate per„ celluntur Regulares Sacramentum Euchari„ stiæ, aut extremæ Unctionis, sive Clericis, „ sive laicis administrantes, vel *Matrimonia* „ *solemnizare*, hoc est, ut ibidem explicat „ Glossa, solemnem benedictionem conjugibus „ impertiri præsumentes, sine licentia Paro„ chi. Cohærere pariter videbatur laudatæ „ Constitutioni 18. Gregorii XV. *in cujus* „ §. 4. Episcoporum coercitioni supponuntur „ Regulares sine legitima facultate se se inge„ rentes in iis, quæ pertinent ad animarum „ curam, aut quodlibet Sacramentum mini„ strantes absque prævia Episcopi approbatio„ ne, & licentia.

„ III. Sed, quamquam hæc ita se habeant, „ attamen prædicta Constitutio, verbis nimium „ indefinitis concepta, acriter fuit a Regulari„ bus impugnata, ob rationes, quas subnecti„ mus. Summus Pontifex Paulus IV. in sua „ Constitutione impressa in Bullario Rodri„ guez, permisit Fratribus Minoribus distri„ buere sacram Eucharistiam in suis Ecclesiis „ omnibus Christifidelibus illam petentibus, „ sola excepta die Paschatis Resurrectionis Do„ minicæ. Ejusmodi privilegium, confirma„ tum a S. Pio V. ad omnes Regulares, *per* „ *communicationem*, ut ajunt, extensum est. „ Verum, quia Eugenius IV. in sua Consti„ tutione *Fide digna*, 24. *pag.* 33. *tom.* 3. *part.* „ 3. *Bullar.* jampridem declaraverat, tempus „ Paschale, intra quod integrum est Fidelibus „ annuæ perceptionis Eucharistiæ præcepto „ satisfacere, non unius, sed quindecim die„ rum spatio, hoc est a Dominica Palma„ rum ad Dominicam in Albis, intercludi, „ dubitatum fuit, an sub limitatione præfati

„ pri-

„ privilegii, Regularibus concessi, sola intelligenda esset dies Paschatis, an potius omnes comprehenderentur prædicti quindecim dies. Controversia, de qua plura Diana *tom.* 2. *edit. coord. de Eccles. Commun. resolut.* 17. *usque ad* 24. Lezana *Oper. tom.* 2. *verb. Eucharistia quoad Regulares num.* 2. & Tamburin. *de jur. Abbat. tom.* 2. *disput.* 3. *quæst.* 3. *num.* 2. & 3. sæpius discussa fuit in sacra Congregatione Concilii, quæ censuit, sola die solemnitatis Paschatis, absolute prohiberi Regulares, ne Eucharistiam in suis Ecclesiis porrigant secularibus, etiamsi isti jam antea annuæ Communionis præceptum in propria parochia impleverint: aliis vero diebus impedire non posse, quominus illam distribuant, modo seculares, Eucharistico pane in eorum Ecclesia refecti, non se solutos arbitrentur ab obligatione illum percipiendi a proprio Sacerdote. Ex multis, quæ proferri possent, duo seligimus sacræ Congregationis decreta. Primum prodiit in causa *Burdigalen.* 9. Julii 1644. iterumque confirmatum fuit in una *Senonen.* 11. Junii 1650. *lib.* 19. *decretor. pag.* 54. cujus verba sunt: *Sacra Congregatio Concilii, post maturam discussionem, censuit, Archiepiscopum Burdigalensem non posse prohibere Regularibus habentibus privilegia Apostolica, ut a Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusive non valeant ministrare personis secularibus Sacramentum Communionis; posse tamen iisdem prohibere, ut personis secularibus die Paschatis non administrent dictum Eucharistiæ Sacramentum, etiamsi dictæ personæ seculares satisfecissent præcepto Ecclesiæ hac de re edito.* Alterum emanavit in causa *Mechlinien.* anno 1682. quod in sacræ Congregationis Actis ita legitur adnotatum: *Parochi loci Lovanii conquerentes sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum personis secularibus ministrari a Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis a Regularibus, & præsertim Societatis Jesu, prætextu privilegiorum, unde arguunt, juribus parochialibus præjudicium inferri, & Ecclesiæ præceptum eludi, cum non desint falso asserentes, se in Ecclesiis Regularium illi satisfecisse; libellum porrexerunt Sanctissimo Domino nostro, ut hisce malis occurreret, vetando Regularibus, ne præfato tempore dictum Sacramentum audeant ministrare. Cum autem Sanctitati suæ placuerit ad sacram Congregationem Concilii remittere hujusmodi preces, Patri Procuratori provinciæ Belgicæ Societatis Jesu, successive communicatas, proponitur dubium: An Patres Societatis Jesu, aliique Regulares possint ministrare sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum personis secularibus a Dominica Palmarum usque, & per totam Dominicam in Albis. Cui dubio die* 31. *Januarii ejusdem anni* 1682. *responsum fuit affirmative, excepto die Paschatis; ita tamen, ut in aliis diebus sumentes Eucharistiam a Regularibus intra duas hebdomadas Palmarum, & Paschatis, non satisfaciant præcepto.*

„ IV. Jam vero hisce decretis, & sæpius a sacra Congregatione renovatis, etiam die 14. Januarii 1736. in causa *Suessana Jurium parochialium*, de qua *in Thesaur. Resolut. tom.* 7. *pag.* 161. & 181. aperte contraire, dicebant Regulares, præfatam Constitutionem Episcopi Midensis, cujus verba adeo generalia erant, ut viderentur liberam facultatem ipsis auferre etiam Eucharistiam in suis Ecclesiis qualibet anni die ministrandi. Et quia, Synodalis Constitutionis verbis rite expensis, justa deprehensa est Regularium querimonia; ideo sacra Congregatio Concilii die 24. Augusti 1686. eamdem Constitutionem corrigi, & reformari jussit.

„ V. Nullus autem Regularium querimoniæ esset locus, si Episcopus illis interdiceret, ne solemni Dominicæ Resurrectionis die ulli secularium sacram Eucharistiam auderent ministrare, aut si severissimis pœnis eorum refrenaret insolentiam; qui eam falsam, nec certe tolerandam doctrinam in vulgus disseminarent, annuæ scilicet Communionis præcepto posse Fideles in eorum Ecclesiis satisfacere: etenim hæc propositio non solum est aperte contraria Decretali Innocentii III. *in Cap. Omnis utriusque sexus*, ejusdemque Decretalis communi, usuque comprobatæ acceptioni, verum etiam contradicit ipsismet Apostolicis, de quibus gloriantur, privilegiis: in his enim facultas fit Regularibus ministrandi in suis Ecclesiis sacram Eucharistiam personis secularibus, expresse, & nominatim excepta die Paschatis Resurrectionis Domini, uti audivimus. Quare, cum circa annum 1630. quidam Patritius Cahil, Parochus Dublinensis, inter ceteras propositiones, quas a nonnullis Regularibus in Hibernia degentibus doceri, ac spargi audierat, & quarum judicium a facultate Theologica Academiæ Sorbonensis postulavit, hanc etiam ab iisdem Regularibus prolatam ad eamdem facultatem detulisset: *Parochiani non tenentur in propria Parochia communicare in Paschate:* etsi Regulares, qui ceteroquin alias propositiones, de quibus accusabantur, unquam a se assertas negabant, hanc unam, consueto suorum privilegiorum obtentu, pro viribus nisi sint defendere; impedire nihilominus non valuerunt, ne eidem hæc, quam jure merebatur, inureretur censura: *Propositio falsa, scandalosa, & temeraria*: quemadmodum refertur in Opere inscripto *Collectio judiciorum &c.* edito Parisiis anno 1727. *pag.* 324. 329. & 356.

„ VI. Idem Episcopus Midensis in sua Sy-

„ Synodali Constitutione octava expresse denuntiaverat, se nulli sive secularium, sive Regularium, Ordines collaturum, qui non servasset temporum interstitia a Concilio Tridentino præscripta; a quibus an quempiam absolvendum Ecclesiæ necessitas, aut utilitas exposceret, id, non a Prælato Regulari, sed a se fore dijudicandum, edixerat. Hæc pariter Constitutio innixa videbatur Tridentino *sess.* 23. *cap.* 11. & 13. *de reform.* quibus in locis soli Episcopo permittitur causam examinare, propter quam sit aliquis citius, quam jura requirant, ad altiorem Ordinem promovendus. Fulciri insuper videbatur pluribus decisionibus sacræ Congregationis Concilii, quæ sæpius censuit, a sacra Tridentina Synodo, soli Episcopo Ordines collaturo, nequaquam autem Prælato Regulari, litteras dimissoriales concedenti suo subdito Regulari, facultatem fieri, hanc, ex justa causa, ab interstitiorum lege eximendi. Ita quippe ab eadem responsum comperimus in *Nullius* 31. Junii 1597. *lib.* 9. *decretor. pag.* 18. in *Aquen.* mense Julii 1589. *lib.* 6. *decretor. pag.* 18. & in *N. N.* 12. Septembris 1609. *lib.* 11. *decretor. pagin.* 65. Attamen, quia Sedes Apostolica, post Tridentinum, nonnullis Regularium Ordinum Institutis privilegium concessit exemptionis ab interstitiis, idcirco sacra Congregatio, prædicta die 24. Augusti 1686. rescripsit, etiam hanc Constitutionem Synodalem Midensem, *esse reformandam quoad eos Regulares, qui habent privilegium concessum post Tridentinum.*

„ VII. Aliud rei, de qua agimus, exemplum spectat facultatem administrandi Sacramentum Pœnitentiæ. Bonifacius VIII. *in Cap. Super Cathedram, de sepulturis, inter Extravag. commun.* statuit, non posse Regulares secularium Confessiones excipere, *sine licentia, gratia, & beneplacito* Episcopi, in cujus diœcesi commorantur. Benedictus vero XI. *in Cap. Inter cunctas, de privilegiis*, pariter *inter Extravag. commun.* decrevit, Superiores Regulares debere quidem significare Episcopo, fuisse a se quosdam sui Ordinis Fratres deputatos ad audiendas secularium Confessiones, non tamen teneri eorumdem Fratrum nomina exprimere, nec certum numerum designare; voluitque insuper, ut, nisi Episcopus intra triduum ad Confessiones excipiendas approbasset, quos Prælatus Regularis ita confuse eidem significaverat, iidem nihilominus possent Sacramentum Pœnitentiæ, auctoritate Apostolica, secularibus administrare. Verum hanc Benedicti XI. sanctionem abrogavit Clemens V. *in Clementin. Dudum, de sepulturis*, restauravitque Constitutionem editam a Bonifacio VIII. quam denuo renovavit Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 15. *de reform.* edicens, nulli Regularium fas esse, secularium, etiam Sacerdotum, Confessiones excipere sine Episcopi approbatione. Hanc porro approbationem, seu licentiam, posse ab Episcopis concedi Regularibus ad certum tempus, & limitari ad certum dumtaxat genus personarum, diserte declararunt Clemens X. in sua Constitutione 10. §. 4. Urbanus VIII. in suis Apostolicis litteris in forma Brevis, anno 1639. datis in causa moti litigii inter Cardinalem Sandovalem, & Regulares illius diœcesanos, Innocentius XIII. in sua Constitutione super Ecclesiastica disciplina in regnis Hispaniarum, edita die 13. Maji 1723. & confirmata a Benedicto XIII. die 23. Septembris 1724. alia Constitutione, quæ extat in Appendice ad Concilium Romanum anni 1725. atque opposita doctrina, quam Regularium plerique venditabant, proscripta est ab Alexandro VII. qui, teste Cabassutio *in theor. & prax. Jur. Canonic. lib.* 1. *cap.* 10. *numer.* 13. die 30. Januarii 1659. hanc propositionem: *Non possunt Episcopi limitare, seu restringere approbationes, quas Regularibus concedunt ad Confessiones audiendas, neque ulla ex parte revocare:* declaravit *falsam, temerariam, scandalosam, & erroneam:* quæ omnia videri possunt *in nostra Instit.* 86.

„ VIII. His ita per Tridentinum Concilium, & per Apostolicas Constitutiones decretis atque firmatis, accesserunt opportunæ declarationes dubiorum, quibus vexari non destitit sententia textus, licet plana, & aperta, tum ipsius Concilii, tum prædictarum Constitutionem; de quibus declarationibus a nobis fusiore calamo actum est *in citata nostra Institut.* 86. Accesserunt acquiescentiæ significationes solemniter editæ a Superioribus Ordinum Regularium, qui & agnoverunt, & ultro acceptarunt quæcumque decreta fuerant circa necessariam Episcopalem approbationem, ubi Regulares excipere velint secularium Confessiones, seque præmissis legibus teneri, propria subscriptione professi sunt; ut accidit Parisiis in solemni actu, relato per extensum *in tom.* 3. celebris Collectionis Judiciorum *pag.* 45. Post hæc omnia, quis crederet, aliquod adhuc reluctantiæ, & contradictionis germen excidendum superfuisse? Et tamen ita se res habuit. Notæ sunt Anglicanæ Ecclesiæ calamitates post illius regni separationem a Catholica unitate ac Fide; & satis compertum est, quanta curarum & solicitudinum mole Apostolica Sedes operam dederit, ut pauci Catholici, qui ibidem relicti sunt, in sanctæ Religionis integritate permanerent, & quot, in eum finem, Ecclesiastici regiminis formas atque rationes excogitare debuerit, donec Ven. Servus Dei Inno-

„ Innocentius Papa XI. per suas litteras in „ forma Brevis, anno 1688. editas, id tandem „ constituit, ut tres Vicarii Apostolici, Episcopali charactere insigniti cum titulis Ecclesiarum in infidelium partibus existentium, „ per diversas illius regni regiones opportune „ divisas constituerentur, qui Catholicorum in „ iis degentium spirituale regimen gererent. „ Adversus hosce Vicarios Apostolicos controversiam excitarunt Missionarii Regulares, „ contendentes, Confessariorum ministerium a „ se exerceri posse erga seculares personas, „ absque illorum approbatione; tum quia eorumdem auctoritas, rigorose loquendo, Ordinaria dici nequit; tum quia Conciliaria „ decreta, & Apostolicæ Constitutiones de Episcopis Ordinariis locorum verba faciunt; „ tum denique quia retroactis temporibus ipsi „ Regulares Missionarii, annuentibus Romanis Pontificibus, & præsertim Urbano Papa VIII. secularium Confessiones exceperant „ sine approbatione Superioris Ecclesiastici, „ quantumvis Episcopi titularis. De hac controversia non semel actum est in Congregationibus Urbis; cumque in ipsis animadversum fuerit, Apostolicos ejusmodi Vicarios „ deputatos fuisse, & adhuc deputari cum iis „ facultatibus, *quibus Ordinarii in suis civitatibus, & diœcesibus utuntur*; ex eo autem, „ quod, certis concurrentibus circumstantiis, „ permissum fuerat, non recte inferri quid obtinere debeat, cum immutatus fuerit rerum „ status: iteratis vicibus decretum fuit, Regulares Missionarios non posse secularium Confessiones audire, nisi impetrata prius approbatione a Vicariis Apostolicis, quibus nempe subjecti esse debebant in concernentibus „ curam animarum, & Sacramentorum administrationem. Atque hæc decreta Apostolica „ auctoritate confirmata fuerunt tum olim ab „ Innocentio XII. per litteras in forma Brevis „ datas die 5. Novembris 1696. tum etiam a „ nobis ipsis per similes litteras datas die 2. „ Septembris 1745.

„ IX. Non defuit tamen, qui in tuenda, „ exercendaque hac in re Episcopali auctoritate, modum excederet. Episcopus quidam sibi licuisse autumabat, in suis Synodalibus Constitutionibus prohibere, ne ullus „ Regularium, etsi ceteroquin a se approbatus, accederet ad domum secularium ægrotantium, ut eorumdem Confessiones inibi „ exciperet, sine speciali licentia Parochi proprii ejusdem ægrotantis. Displicuit hæc „ Constitutio Regularibus, eo quod ea non „ tam imminui, quam prorsus ipsis auferri videretur facultas audiendi secularium Confessiones; neminem quippe facile reperiri, ajebant, qui velit sanus Confessarium eligere, „ a quo nequeant ægrotans, & mox fortasse „ decessurus, Sacramentalem absolutionem obtinere: suas proinde adversus decretum querelas ad sacram Congregationem Concilii detulerunt: eaque, sive ob prædictam rationem, sive potius ne ægrotantes privarentur „ solatio peccata sua aperiendi Confessario, „ quem optarent, die 14. Decembris 1658. „ Synodalem Constitutionem ita temperandam „ censuit, ut liberum quidem esset Regularibus, jam ab Episcopo approbatis, accedere „ ad domos secularium morbo laborantium, „ ibique Sacramentum Pœnitentiæ iisdem administrare, hac tamen adjecta lege, ut tenerentur exceptæ Confessionis attestationem, „ in schedula scriptam, in eadem domo relinquere, qua certior fieret Parochus de peracta ab infirmo Sacramentali Confessione, „ ut tuto deinde posset cetera Sacramenta eidem conferre.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

Aliæ exponuntur earumdem querelarum causæ.

„ HÆc de prima querelarum causa. Alteram, quam, non decretum, sed potius „ decreti verba interdum Regularibus suppeditant, unicum patefaciet exemplum. Sacrum „ Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 1. de* „ *Regular.* præcipit: *Ut omnes Regulares, tam* „ *viri, quam mulieres, ad Regulæ, quam professi sunt, præscriptum, vitam instituant, &* „ *componant*. Hinc autem factum est, ut nonnulli Episcopi non dubitaverint, hanc Tridentini sanctionem in suis Synodis renovare, idemque, ac totidem fere verbis iterum „ decernere. Enimvero, cum Episcopi, in „ sua quilibet diœcesi, sacrorum canonum custodiam habere, atque in id potissimum incumbere debeant, ut quotquot Deo devincti, atque Ecclesiæ obsequiis sunt specialiter „ mancipati, canonum statuta religiose custodiant; ad eos quoque pertinet invigilare, ut „ Regulares ad Regulam, quam professi sunt, „ suam vivendi rationem componant. Atque, „ ut missa faciamus quamplurima Provincialia „ Concilia, quæ, ante concessam Regularibus „ exemptionem ab Episcopi jurisdictione, exactam propriæ Regulæ observationem iisdem „ & commendarunt, & statutis in transgressores pœnis districte præceperunt, Synodus „ Provincialis Bituricensis, anni 1336. *tom.* 7. „ Collectionis Harduini *col.* 1609. quamvis non „ minus, quam Diœcesana, jurisdictione careret in Regulares, nihilominus *cap.* 1. „ ait: *Statuimus, præcipimus, & ordinamus*, „ *quod Religiosi, cujuscumque status fuerint*, „ *Capitulum Ne in agro, & alias Decretales* „ *editas super Regularibus Institutis, & Constitutiones inviolabiliter custodiant, & observent*: & Synodus Burdigalensis, habita post „ Tridentinum, anno nimirum 1583. *tom.* 10. Col-

„ Collectionis Harduini *col. 1366. cap. 25.* inquit: *Superiores, atque Praepositi omnium monasteriorum, & Ordinum, omnem curam, & diligentiam adhibeant, tam in Capitulis Provincialibus, quam in monasteriorum, etiam commendatorum, visitationibus, ut ipsorum inferiores, ac subditi, ex praescripto suae professionis vitam instituant, & paupertatis, castitatis, obedientiae, ac, si quae sunt alia, cujusvis monasterii peculiaria vota, & praecepta fideliter, & inviolate observent.* Sed, quamquam haec nemo inficiari audeat, attamen saepius a Regularibus accusatum est verbum illud *praecipimus*, seu *statuimus*, in Synodalibus Constitutionibus usurpatum: eo siquidem denotari dicebant ordinariam Episcopi in ipsos auctoritatem, & jurisdictionem, & non meram custodiam, atque vigilantiam super observatione eorum, quae aut a Jure communi, aut a Pontificiis Constitutionibus, aut a propriis cujusque Ordinis Institutis, sunt Regularibus injuncta. Quapropter sacra Congregatio Concilii justam agnoscens Regularium querelam, verbum illud *praecipimus*, seu *statuimus*, nedum a Dioecesanae, verum etiam a Provincialis Synodi Constitutionibus jussit expungi, & decretum in hunc modum reformari: *Intelligant Regulares, se teneri ad Regulae, quam professi sunt, praescriptum vitam instituere:* sicuti testantur Fagnanus *in Cap. Quod super his, n. 25. de majorit. & obed.* & Matthaeucc. *de Official. cap. ultim. n. 3. & seq.*

„ II. Tertiam demum occasionem impugnandi Synodalia statuta, quam a Regularibus inde arripi diximus, quod nimirum generatim, atque instar regulae tradant, quae in peculiaribus facti circumstantiis unice determinari possunt, duo demonstrabunt exempla. Summus Pontifex Clemens VIII. die 15. Martii 1596. praevio consilio sacrae Congregationis Concilii, sancivit, non licere Praelato Regulari litteras dimissoriales concedere suis subditis Regularibus ad Ordines suscipiendos a quocumque Antistite, sed teneri illas dirigere ad Episcopum dioecesanum, in cujus scilicet dioecesi degit Regularis Ordinibus initiandus: si vero Episcopus dioecesanus abfuerit, aut non sit Ordinationem habiturus, tunc permisit Praelato Regulari suos subditos dimittere ad quemcumque Antistitem, dummodo non in fraudem, hoc est de industria, litteras dimissoriales illis dare distulerit ad tempus, quo praevidebat dioecesanum Episcopum absuturum, aut Ordinationem non habiturum; quod quidem multis de causis quandoque fieri contingit, & praecipue ut Regularis, ad Ordines promovendus, qui, juxta ejusdem Clementis VIII. sanctionem, suae scientiae experimentum subire debet coram Episcopo, a quo Ordines petit, declinet examen, quod ab Episcopo dioecesano severius institui solere novit.

„ III. Hoc decreto, de quo nos prolixe tractavimus *in nostra Instit. 23.* suffulti aliquot Episcopi, in suis Constitutionibus absolute illicitas pronunciarunt Ordinationes Regularium, qui, cum tempus imminet Ordinationis, e loco recedunt, ubi antea degebant, & ad alteram commeant dioecesim, a cujus Episcopo Ordines suscipiunt, & paulo post ad pristinum locum redeunt: omnes quippe praedictae circumstantiae recessus, & reditus, vehementem inducunt praesumptionem fraudis, quam abesse voluit Clemens VIII. ut Regulares ab alieno Episcopo, & non a proprio loci, in quo commorantur, licite Ordines suscipere valeant. Enimvero, si minor, aut mulier, e patria recedat, alio se conferat, ibique aliter, quam patriae leges requirant, contractum ineat, ac, stipulatione sequuta, in patriam se recipiat, id in fraudem statuti in patria vigentis factum praesumitur, juxta ea, quae allegantur a Rota *decis. 17. n. 17. & seq. part. 13. recen.*

„ IV. Et nihilominus sacra Congregatio Concilii, ejusmodi Episcoporum Constitutionibus ad trutinam positis, in causa *Neapolitana* die 5. Septembris 1682. censuit, non posse in re praesenti universalem regulam constitui, sed judicium eliciendum esse ex peculiaribus facti circumstantiis: quamvis enim ex iis, quae enarravimus, vehemens oriatur fraudis praesumptio, haec tamen praesumptio aliis contrariis praesumptionibus debilitari, & elidi potest. Etenim, quod attinet ad ipsos subditos Regulares, Ordinibus initiatos, hi facile se excusare valent praetextu obedientiae debitae suis Superioribus, a quibus alio se conferre, & paulo post ad priorem conventum jussi sunt redire, quin rationem sciant, propter quam id fuerit ipsis imperatum: Superiores vero statim obtendunt necessitatem monasterii, quod brevem tantum, & non diuturnam exigebat permanentiam illius Religiosi, quem illuc miserunt. Quamvis autem ejusmodi excusationes interdum falsae sint in oculis Dei hominum corda perscrutantis, non tamen illico falsae probari queunt in foro Ecclesiae. Quamobrem integrum quidem erit Episcopo laudatam Clementis VIII. sanctionem suis Synodalibus Constitutionibus inserere, ejusque exactam observationem Regularibus indicere, atque inculcare, quod in plerisque Dioecesanis Synodis tam Italiae, quam Galliae, prudenter factum refert Hallier *de sacris Ordinat. part. 2. sect. 5. c. 3. art. 8. §. 1.* fas etiam erit eidem illicitam quandoque pronunciare Ordinationem Regularis, quem ex specialibus facti circumstantiis cognoscat vere

„ vere in fraudem e sua diœcesi abiisse, uti
„ alibi Ordines reciperet; licebit præterea uni-
„ versim declarare, Regularium e diœcesi di-
„ scessiones, imminente Ordinationis tempore,
„ & subitas ad eamdem regressiones, postquam
„ alibi sunt Ordinibus initiati, nunquam cari-
„ turas fraudis suspicione: verum, propter in-
„ dicatas rationes, cavendum ei erit, ne gene-
„ ratim, & veluti per modum regulæ, illici-
„ tas, & fraudulentas statuat habendas omnes
„ omnino Ordinationes Regularium e sua diœ-
„ cesi discendentium, & post susceptos ab alio
„ Episcopo Ordines iterum in eamdem se se
„ recipientium.

„ V. Alterum ejusdem rei haud absimile
„ exemplum nobis exhibet facultas prædican-
„ di, in Synodalibus Constitutionibus nimium
„ quandoque Regularibus limitata. Evangelicæ
„ prædicationis ministerium Episcopis præcipue
„ esse concreditum, nemo dubitat. Apostolis,
„ quippe, in quorum vices & munus Episcopi
„ successerunt, Christus Dominus, cœlos con-
„ scensurus, peculiarius præcepit: *Euntes in*
„ *mundum universum, prædicate Evangelium*
„ *omni creaturæ*: quod illi adeo districte ad se
„ pertinere existimarunt, ut cetera potius A-
„ postolatus munia, quam prædicationis offi-
„ cium, aliis committenda duxerint, cum *Act.*
„ 6. agentes de Diaconorum electione, disci-
„ pulorum multitudini dixerunt: *Non est æ-*
„ *quum, nos derelinquere verbum Dei, & mi-*
„ *nistrare mensis. Considerate ergo, fratres, vi-*
„ *ros ex vobis boni testimonii septem plenos, Spi-*
„ *ritu Sancto, & sapientia, quos constituamus*
„ *super hoc opus. Nos vero orationi, & mini-*
„ *sterio verbi instantes erimus.* Hinc Aposto-
„ lus Paulus 1. *ad Corinth.* 1. de se ait: *Non*
„ *misit me Christus baptizare, sed evangeliza-*
„ *re*: & ad Timotheum scribens *epist.* 2. *cap.*
„ 2. eum ad prædicationis opus, tamquam sui
„ muneris præcipuum, hortatur, inquiens:
„ *Prædica verbum, insta opportune, importu-*
„ *ne, argue, obsecra, increpa in omni patien-*
„ *tia, & doctrina.* Persuasum id fuit sanctissi-
„ mis Ecclesiarum Præsulibus, qui non solum
„ prædicationis ministerium per semetipsos re-
„ ligiose explebant, sed illud recensentes inter
„ proprias, & peculiares Pastoris curas, nul-
„ lum, ne Presbyterum quidem, coram se e
„ suggestu prædicare permittebant, nisi raro
„ admodum, atque ex sui jussione, & singu-
„ lari quadam delegatione. Colligimus hoc ex
„ Possidio de Augustino *in ejus Vita cap.* 5.
„ narrante, eum a Valerio Hipponensi Epi-
„ scopo deputatum fuisse ad sui loco concio-
„ nandum, *contra usum, & consuetudinem A-*
„ *fricanorum Ecclesiarum*, ubi solus Episcopus
„ prædicandi officio fungebatur. Chrysostomo
„ itidem eximiæ, & singulari laudi vertit Pal-
„ ladius, quod nondum Episcopus factus, *vi-*
„ *ces Episcopi ageret in prædicatione verbi Dei.*

„ At insequentibus seculis Episcopi, sive aliis
„ curis nimium distenti, sive prædicationis mu-
„ neri rite obeundo impares, illud etiam co-
„ ram se peragendum aliis demandare passim
„ consueverunt: quocirca Patres Concilii Va-
„ lentini III. anni 855. *can.* 16. se se mu-
„ tuo ad verbi ministerium excitantes, nova-
„ que lege adstringentes, illud vel per se,
„ vel per alium ministrare, sibi invicem per-
„ miserunt, ajentes *tom.* 5. Collectionis Har-
„ duini *col.* 94. *Ut unusquisque nostrum sive per*
„ *se, sive per aliquem, vel aliquos ex Ministris*
„ *Ecclesiæ fideliter doctos, ita verbum prædica-*
„ *tionis tam in urbe, quam foris in plebibus*
„ *exhibeat, ut omnino eis admonitio & exhor-*
„ *tatio salutaris deesse non possit*: eamdemque
„ permissionem prædicandi per idoneum substi-
„ tutum, Episcopis fecerat Ludovicus Pius *Ca-*
„ *pitular. lib.* 1. *cap.* 103. inquiens: *Episcopos*
„ *monemus, ut sive per se, sive per Vicarios,*
„ *pabulum verbi Divini sedulo populis adnun-*
„ *cient.* Non proinde tamen unquam Episcopi
„ penitus subtracti fuere ab onere verbum Dei
„ ore proprio annunciandi: id siquidem, utpo-
„ te a Christo Domino eorum humeris imposi-
„ tum, nunquam a se abjicere valent, juxta
„ doctrinam D. Thomæ 3. *part. quæst.* 67. *art.*
„ 2. *Ad primum*, ubi hæc habet: *Utrumque*
„ *officium scilicet docendi, & baptizandi, Do-*
„ *minus Apostolis injunxit, quorum vicem gerunt*
„ *Episcopi; aliter tamen, & aliter. Nam offi-*
„ *cium docendi commisit eis Christus, ut ipsi*
„ *per se illud exercerent, tamquam principalissi-*
„ *mum. Unde & ipsi Apostoli dixerunt Act.* 6.
„ *Non est æquum, nos relinquere verbum Dei,*
„ *& ministrare mensis. Officium autem bapti-*
„ *zandi commisit Apostolis, ut per alios exer-*
„ *cendum. Unde & Apostolus dicit* 1. *Corinth.*
„ 1. *Non misit me Christus baptizare, sed evan-*
„ *gelizare: & hoc ideo, quia in baptizando ni-*
„ *hil operatur meritum, & sapientia Ministri,*
„ *sicut in docendo:* sed tunc solum libertas il-
„ lis data est, aliorum opera, & ministerio
„ uti, cum ipsi, legitimo detenti impedimen-
„ to, Evangelici verbi panem suis ovibus fran-
„ gere nequeunt: quod luculenter explicavit
„ Innocentius III. in Concilio Lateranensi
„ *cap.* 10. relato *in Cap.* 15. *de offic. Ordinar.*
„ ubi ait: *Cum sæpe contingat, quod Episcopi*
„ *propter suas occupationes multiplices, vel in-*
„ *valetudines corporales, aut hostiles incursus,*
„ *seu occasiones alias (ne dicamus defectum*
„ *scientiæ, quod in eis reprobandum est omnino,*
„ *nec de cetero tolerandum) per se ipsos non*
„ *sufficiunt ministrare verbum Dei populo, ma-*
„ *xime per amplas diœceses, & effusas; generali*
„ *Constitutione sancimus, ut Episcopi viros ido-*
„ *neos ad sanctæ prædicationis officium salubriter*
„ *exequendum assumant, potentes in opere, & ser-*
„ *mone, qui plebes sibi commissas, vice ipsorum,*
„ *cum per se iidem nequiverint, solicite visi-*
tan-

„ *tantes*, *ees verbo ædificent*, *& exemplo*: & „ magis diserte Tridentinum *sess.* 5. *c.* 2. *&* „ *sess.* 24. *cap.* 4. *de reform.* quibus in locis „ definivit: *Prædicationis munus esse Episcoporum præcipuum*, *eosque teneri per se ipsos*, *si legitime impediti non fuerint*, *ad prædicandum sanctum Jesu Christi Evangelium*. Cui „ decreto inhærens S. Carolus Borromæus, *in sua prima Synodo Provinciali Act. Eccles. Mediol. part.* 1. *pag.* 2. ita Episcopos est alloquutus: *Nos auctoritatem sacrosancti Tridentini Concilii*, *& veterum Patrum sequuti*, *in Domino Episcopos hortamur*, *ut toto pectore in hanc curam incumbentes*, *greges sibi commissos ipsimet*, *præsertim in Ecclesia sua*, *verbo Dei pascant*. *Quod si levi de causa*, *aut quodam animi languore impediti*, *non fecerint*, *sciant*, *sibi prætermissi necessarii officii Judici Deo præcipue rationem esse reddendam*. *Sin autem se interdum vere impeditos cognoverint*, *per viros idoneos*, *ex præscripto ejusdem Concilii deligendos*, *hoc munus studiosissime populo præstent*.

„ VI. Hanc Episcoporum obligationem præ „ oculis habentes Bonifacius VIII. Benedictus XI. & Clemens V. certumque simul „ putantes, eidem, interdum saltem, ab Episcopo satisfieri, cum concesserunt Regularibus privilegium prædicandi in Ecclesiis suorum Ordinum, atque in communibus plateis, omnes unanimiter, primus quidem *in cit. Cap. Super Cathedram*, *de sepulturis*, alter *in cit. Cap. Inter cunctas*, *de privilegiis*, *inter Extravag. commun.* & Clemens „ V. *in Clem. Dudum*, *de sepulturis*, horam „ exceperunt, in qua ipsemet Episcopus prædicat, *vel coram se solemniter prædicare facit*; tunc enim in eadem civitate, seu oppido, quemlibet inferiorem silere jusserunt, „ nisi Episcopus ipse aliter judicaverit. Et recte quidem; etenim, cum solus Episcopus „ in sua diœcesi sit publicus Doctor, & Magister, indecens profecto est, ut, eo docente, quisquam discipulorum docere præsumat. Porro ad rem præsentem perinde esse „ videtur, sive ipsemet Episcopus magisterii cathedram conscendat, sive alium deputet, qui coram se e suggestu verba faciat: „ hic quippe tunc non reputatur merus coadjutor, & cooperator Episcopi in prædicationis officio, sicuti a citato Concilio Lateranensi ceteros nuncupatos audivimus, qui „ ad annunciandum Dei verbum ab Episcopo „ destinantur, sed videtur esse speciale instrumentum, quo præsens Episcopus utitur ad „ suos animi sensus suo populo manifestandos, „ eumque ad virtutem, & pietatem informandum.

„ VII. Jam vero nulla unquam in sacra „ Congregatione Concilii fuit difficultas circa prohibitionem factam Regularibus, ne „ ea hora in suis Ecclesiis conciones habeant, „ qua Episcopus per semetipsum prædicat, sed „ semper & firmiter censuit, ejusmodi prohibitionem in suo robore permanere, atque „ ad unguem esse servandam. Ita quippe respondit in *Pacen.* 26. Aprilis 1607. ad 4. „ *dub. lib.* 89. *Positionum pag.* 170. in *Bituntina* 17. Februarii 1629. *lib.* 14. *decretor. pag.* 32. in *Brundusina* 10. Martii 1645. *lib.* „ 17. *pag.* 445. quin immo eadem Congregatio semper fuit in sententia, licere Episcopo concionem habere ad populum in qualibet suæ diœcesis Ecclesia, etiamsi ad Regulares pertineat, juxta ea, quæ congesta leguntur *tom.* 8. *Bullarii Ord. Prædicatorum*, „ editi ab Antonino Bremond, nunc ejusdem „ Ordinis Generali Magistro, *tit.* 5. *quæst.* 1. „ *n.* 37. Sed sæpius quæstio agitata est super „ secunda prohibitionis parte, qua interdicitur „ Regularibus, ne prædicent, quando Episcopus *coram se solemniter prædicare facit*: quoniam, etsi eadem Congregatio olim respondisset, hanc quoque prohibitionem sustineri, attamen Gregorius XIII. vehementer „ dubitavit, an id esset usu receptum; sicuti „ adnotatum reperimus *in cit. lib.* 89. *Positionum pag.* 171. Enimvero, cum soleant Episcopi concionibus in sua Cathedrali interesse „ tempore Adventus, & Quadragesimæ, si „ prædicta prohibitio vigeret, deberent Regulares ab habendis in suis Ecclesiis concionibus abstinere eo potissimum tempore, quo „ Fideles illas audire solent, & hac de causa „ eorumdem Regularium Ecclesias frequentant. „ Hæc autem ratio tantæ efficacitatis visa est „ sacræ Congr. Concil. ut in allegata causa *Pacen.* „ 26. Aprilis 1607. dixerit, nulli quidem fas „ esse concionari, quando Episcopus ipse per „ semetipsum ad suum populum verba facit, „ sed nequaquam impediri posse Regulares, „ ne in propriis Ecclesiis conciones habeant, „ quando Episcopus *coram se solemniter prædicare facit*: at postmodum, eadem quæstione „ novo examini subjecta, in citata causa *Brundusina* 10. Martii 1645. eadem Congregatio „ mentem suam clarius explicans, declaravit, „ id esse intelligendum, cum Episcopus consuetis concionibus interest, quæ per annum „ fieri solent: sed, si idem Episcopus *ex causa publica*, *convocatis Clero*, *Magistratu*, *& populo*, *coram se prædicare faciat*, tunc illi licere dixit, præcipere Regularibus, ut a prædicando abstineant, atque inobedientes pœnis „ etiam censurarum coercere. Equidem omnes „ prædictæ rerum circumstantiæ videntur efficere illam solemnitatem, quam jura requirunt, ut non liceat eodem tempore Regularibus prædicare: secus vero accidit, cum, „ tempore Adventus, & Quadragesimæ, Episcopus concioni adest; tunc quippe non videtur „ Episcopus *facere coram se solemniter prædicare*,

„ re, sed potius concionem audire, quæ etiam „ eo absente haberetur.

„ VIII. Quoniam autem in Synodalibus „ Constitutionibus, seu Episcoporum edictis, „ non possunt omnia explicari, quæ necessaria „ sunt ad discernendum, quandonam cum veritate, & proprietate sermonis dici possit, „ *quod Episcopus faciat coram se solemniter prædicare*; idcirco eadem sacra Congregatio Concilii, ad præcavendas lites, & discordias inter Episcopum, & Regulares, die 12. Julii „ 1687. censuit, posse quidem Episcopum in „ peculiaribus eventibus, in quibus opportunum reputet solemnem indicere concionem, „ coram se ab alio habendam, inhibere Regularibus, ne ea ipsa hora in suis Ecclesiis „ prædicent; minime tamen expedire, ut constitutione, seu edicto illis generatim prædicare prohibeat, quotiescumque ipse *coram se* „ *solemniter prædicare faciet*: inde enim innumeræ orirentur lites, an hæc, aut illa concio, coram Episcopo habita, iis fuerit prædita qualitatibus, seu comites habuerit conditiones, quas sacra Congregatio Concilii „ ad ejusdem solemnitatem requiri declaravit. Fingite, Episcopum, sola motum curiositate celebrem quemdam Oratorem audiendi, eidem injungere, ut solemni quadam „ die in sua Ecclesia Cathedrali pium aliquod „ argumentum e suggestu exponat, atque, ad „ eumdem auditorum frequentia cohonestandum, Clerum convocare, Magistratum, & „ populum; nulla profecto tunc suberit justa „ causa prohibendi, ne in aliis Ecclesiis, præsertim Regularium concio fiat: & tamen „ hic casus sub generali constitutionis prohibitione comprehenderetur, a qua ceteroquin „ fuisset excipiendus.



BARTHOLOMÆI

GAVANTI

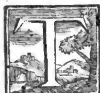
Congreg. Cleric. Reg. S. Pauli, & Sacr. Rituum Congreg. Conſultoris

PRAXIS COMPENDIARIA

VISITATIONIS EPISCOPALIS

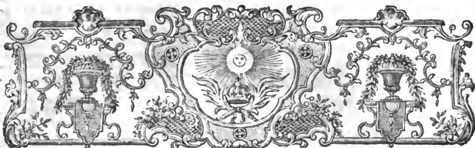
Una cum duabus Appendicibus ex Commentariis Benedicti XIV. de Synodo Diœceſana depromptis.

AUCTORIS
AD LECTOREM
ADMONITIO.


Heoriam alii, alii Praxim, utramque non pauci; fuse illi, confuse hi; omnes autem (eorum pace dixerim) ultra metas puræ Visitationis, de Visitatione scripserunt; nam definiendo res ipsas Visitandas, disputando, Doctorum axiomata referendo, Canones multos congerendo superflue interrogando, multa tamen omittendo utiliora, & quicquid fere ad Episcopi potestatem attinet, ad unum Visitationis titulum revocando, implevere libros. Puram ergo Praxim, & quæ præ manibus haberi possit in ipsamet Visitatione; necnon eam tantum Theoriam, quæ satis esse potest ad communiores casus, desiderantibus plurimis, & a me utramque deposcentibus, eam attigisse mihi videor, experientia teste, in Imolensi, & Perusina Visitatione, sub Ferdinan-

do Millino, & Neapolione Comitulo, quos honoris causa nomino, & hoc opusculo brevi comprehendisse: in quo per Indices Praxim, per Annotationes Theoriam, sufficientem utramque ad juvandam peritorum Episcoporum memoriam velut indice digito indicamus; si quid novisti rectius istis, candidus imperti: si non, utere mecum, & Vale.

PRA



PRAXIS COMPENDIARIA VISITANDÆ CIVITATIS, Et Diœcesis ab Episcopo.

§. I.

De Visitatione in genere.



OTA ratio Visitationis Episcopalis reduci potest ad ea capita, de quibus communis est Versus. Quis, Quid, Ubi, quibus auxiliis, Cur, Quomodo, Quando.

1 Et quæsito: Quis? Respondeo Episcopus ipse, vel per idoneos ministros, si legitime impeditus fuerit, ex Conc. Trid. sess. 24. c. 3. hoc est, per suum Generalem Vicarium, aut Visitatorem, ut ibidem dicitur.

2 Quæsito: Quid? Respondeo: loca, & personas jurisdictionis Episcopalis, de quibus infra in proprio Indice.

3 Quæsito: Ubi? Respondeo in propriis locis facienda est visitatio locorum, & personarum, nisi hæ commodius alibi haberi possint, ex Conc. Tolet. 4. c. 35.

4 Quæsito: Quibus auxiliis? Respondeo, tria mirifice juvare visitationem Episcopalem: primum est, oratio Visitatoris, & visitandorum ad Deum; alterum est Visitatoris exemplum ad Clerum, & populum. Tertium est notitia necessaria sacrorum Canonum, & præsertim in hoc genere sacri Concil. Tridentini, quam in hac Praxi supponimus, dum Episcopo visitandi rationem tantummodo indicamus.

5 Quæsito: Cur? Respondeo finem Visitationis eum esse, qui a Trid. Conc. præscribitur, sess. cit. nempe sanam, orthodoxamque doctrinam, expulsis hæresibus, inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere, & cætera ex visitantium prudentia ad fidelium fructum constituere. Hæc ibi.

6 Quæsito: Quomodo? Respondeo fusius in tota hac Praxi.

7 Quæsito: Quando? Respondeo: ex Conc. Trid. loco cit. singulis annis, vel saltem ut tota Visitatio biennio compleatur, & ibidem infra: quam celerrime: quod sacra Congr. Conc. Trid. relinquit arbitrio Episcopi, quem admonet debere tempus hoc esse moderatum, & discretum, ne graventur visitandi. Prima tamen vice diligentius erit agendum, in reliquis non erit diutius immorandum. His ergo positis, Indices propono varios, ut brevius agam.

§. II.

Index eorum, quæ spectant ad Episcopum Visitantem.

1 NOn modo debet visitare loca & personas, sed etiam præstare, quæ sequuntur.

2 Absolvere animas fidelium Defunctorum, ut in Pontificali.

3 Benedicere solemniter populo Visitando, ut in eodem Pontificali, & cum Indulgentiis.

4 Sermonem habere ad eundem populum de Visitationis causa, fine, effectibus.

5 Missam celebrare, & distribuere sacram synaxim.

6 Ministrare Sacramentum Confirmat.

7 Consecrare Ecclesias, Altaria, Calices, benedicere paramenta, & alia Pontificalia facere, prout est opus.

8 Invitare quoscumque ad suggerendum opportuna cum charitate, & veritate.

9 Non autem sub pœna excommunicationis ad revelanda, quæ noverint quod vetuit Sacra Congreg. Conc. ult. Martii 1588.

10 Ad extraneos actus non divertere, ut monuit eadem Sacra Congreg.

11 Mensa frugali uti, adhibita lectione: illud ex Conc. Trid. loc. cit. Hoc ex decentia.

12 Cum paucissimis circumire, quorum opera celerius compleri possit Visitatio.

13 Itinerarium recitare genibus flexis initio itineris a loco ad locum.

14 Orare Vesperi publice in Ecclesia ante refectionem.

15 Visitare infirmos, & in pauperes erogare pecuniam ad ædificationem.

16 A muneribus quibuscumque abstinere.

17 Notario suo, aut Secretario uti, ad libitum, & ex declar. Congreg. Conc.

18 Procurationem debitam accipere, hoc est, victum illius diei, quo visitat, ex Conc. loc. citato.

ANNOTATIONES.

Circa decimum. Extraneos actus a Visitatione intellige, qui neque attinent ad locorum, seu personarum visitationem Ecclesiasticam, neque ad functiones supradictas Pontificales.

Circa undecimum. Fugiat Episc. hospitia laicorum, & eorum convivia, ex Prov. 4. Mediol.

Circa 12. expedit, ut Episcopus assumat administros, quos etiam mittere queat ad visitanda minora loca, seu ad supputandas rationes dati, & accepti, ubi opus est, quare inter eos esse poterit Oeconomus domus Episcopalis. Theologus Episcopi, & Magister Caremoniarum, cum famulo a cubiculo prater Archydiaconum, seu Canonicum J. V. D.

Si plures assumat, quam solita procuratio iis sufficere possit, expendat Episcopus de suo, quod fuse docet ex Panor. Felic. in Man. Visitator. lib. 1. tit. 15. Decem persona computato Episcopo, & septem jumenta conceduntur in Conc. Prov. 4. Mediol. inferioribus autem Visitatoribus non ultra octo personas, & sex jumenta, sed his inferioribus longe minor sufficere potest numerus.

Circa 16. Vilagut part. 1. in fine n. 21. citat Doctores, qui concedunt Visitatoribus ea munera, qua comedenda, ac consumenda sunt ibidem, nec alio asportanda; ut jugum Domini sit suave.

Circa 17. Idem Vilagut concedit a Notariis moderatum aliquid recipi posse pro eorum labore in scribendo, & transcribendo, si non recipiant salarium de publico pro tali labore, & citat ibi S. Antoninum, & illud infert argum. a simili, quod a Conc. Trid. conceditur Notariis decima pars aurei pro dimissoriis litteris, &c. Verum non valet argumentum ab uno casu ad alium, in quo expresse Concilium prohibet, ne ipsi Visitatores, aut quisquam suorum quicquam procurationis causa pro Visitatione, aut alio quovis nomine nec pecuniam, nec munus quodcumque sit, etiamsi qualitercumque offeratur, accipiant, non obstante quacumque consuetudine, etiam immemorabili, quid apertius? Zerola p. 1. V. Visitatio idem docet.

Circa 18. Vide varios modos procurationis exigenda, & pœnas dupli, & alias inflictas iis, qui amplius acceperint, in Conc. Trid. sess. & c. cit. & Navar. in Cons. 2. incip. utrum pœna statuta in c. exigit de censibus in 6. sex. notabilia affert; item Zerola par. 1. V. Visitatio, §. 6. ubi excludit medicinas, sumptus equorum, plures procurationis, si una die dua visitentur Ecclesia, & loca pauperum, seu Ecclesia pauper, qua gratis sunt visitanda.

Prastari tamen debent vectura quoque equorum a Visitatis, ne dum eorum pabula, qua semper dari solent; quando vere Episcopus eget, & alioquin impediretur Visitatio, ex Thes. Fori Eccl. par. 2. cap. 16. num. 43. per tex. ibi cit. immo etiam diviti Episcopo prastanda erunt, si adest consuetudo, ibid. num. 44. & 55.

Quod attinet ad restitutionem dupli cit. in cap. exigit, renovatam in Conc. Trid. cit. ea erit intra mensem facienda, sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesia, ab Episcopo: suspensionis ab officio, & beneficio, ab inferioribus: a laicis autem, suspensionis ab ingressu Ecclesia, & a communione Eucharistia, per extrav. Bened. XII. tit. de cons. donec duplum Ecclesia gravata restituerint; ubi etiam habetur, quod Episcopus tenetur de facto famulorum suorum, si sciat, aut ratum habeat: neque valeat in his casibus remissio donantium ulla.

Excusat materia levis, ex glos. in eod. c. exigit ver. munera; & exemplificat in exportatione caponorum, caseorum, & flascorum vini, & similium, qua utque movent aliquem, neque faciunt (ait) donantem pauperiorem; tutius tamen victualia tantum in proprio loc. consumendi recipiuntur.

§. III.

Index librorum, quorum lectione juvari potest Episcopus in Visitatione.

1 Pontificale Romanum, tit. Ordo ad visitandas Parochias, par. 3.

2 Conc. Trident. sess. 6. cap. 3. & 4.
sess. 7. cap. 7. & 8.
sess. 13. cap. 1.
sess. 14. cap. 4.
sess. 21. cap. 8.
sess. 22. cap. 8. & 9.
sess. 24. cap. 3. 9. & 10.
sess. 25. cap. 6.

3 Acta

3 Acta Mediolanensis Ecclesiæ, part. 4.
4 Concilium Tridentinum, & Praxim hanc Compendiariam.
5 Mariani Socini, & Franc. Pavini Tractatus de Visitatione.
6 Pauli Fusei Episcop. Sarnensi libr. duo de Visitat.
7 F. Feliciani Comensis Episcopi Manuale Visitatorum.
8 Annibalis Rochi Tract. de Visitat.
9 Alphonsi Vilagut Cassinensis Speculum Visitatorum.
10 Zerola part. prima, Verbo Visitatio, in praxi Episcop.
11 Azor. Institut. Moral. part. 2. lib. 3. c. 40.
12 Locæ Ant Restæ Directorium Visitatorum.
13 Michaelis Timothei Instructio Compendiosa Visitandi Ecclesias.
14 Dominici Zucchinetti Constitut. & Decreta Conc. sex Prov. Mediol.
15 Pauli Salodii Praxis de Visitatione.

Prædicti namque auctores traduut varias doctrinas, & instructiones pro formandis rite opportunis Decretis de unaquaque re Ecclesiastica; quarum epilogum, & compendiosam Methodum, a nemine adhuc tentatam, propediem, Deo dante, dabimus in lucem.

§. IV.

Index præparandorum a Visitatore pro Visitatione.

1 Edictum generale proponitur pro generali Visitatione cum electione, & publicatione coadjutorum.
2 Præmonitiones fiunt per litteras ad Parochos, ut in Indice sequenti.
3 Ferat secum Decreta postremæ Visitationis, ut semper quærat, An exequutioni mandata.
4 Concilium Tridentinum, & Praxim hanc Compendiariam.
5 Pontificale Romanum, cum Paramentis Pontificalibus, albi, & nigri coloris.
6 Decreta Provinciæ suæ, & Synodi Diœcesanæ, cum Edictis generalibus, &c.
7 Instructiones Fabricæ Ecclesiasticæ, si adsint.
8 Indicem librorum prohibitorum.
9 Casus reservatos summo Pontifici, & Episcopo.
10 Indices locorum, & personarum, quæ Visitationi subjacent, ut infra §. 6. & 7.
11 Libellos distribuendos de doctrina Christiana, & alios spirituales.
12 Numismata sacra a summo Pontifice benedicta, cereos, Agnus Dei, sacras imagines, & ejusmodi ad pietatem excitandam.
13 Præmittat Episcopus si opus est, Concionatores, & Confessarios, & Cæremoniarum Magistrum.
14 Faciat sibi indicem præcipuarum quarumdam rerum, de quibus interroget, ex Indice 9. 11.

§. V.

Index præparandorum a visitandis.

1 Oratio publica, &, si fieri potest, quadragiota horarum, indicatur a Parochis, saltem in locis insignioribus.
2 Monitio populo fiat de proxima Visitatione, causis, effectibus, & ritu, intra Missas lectis pastoralibus litteris, si datæ sunt, & moneatur populus ad revelandum ea, quæ correctione egent.
3 Invitetur populus ad pœnitentiæ Sacramentum, ut de manu Episcopi sumat Eucharistiam.
4 Præparentur ii, qui confirmandi sunt, paratis opportunis schedulis, in quibus scripta sint nomina, cognomina confirmandorum, Compatrum, & Parochiæ.
5 Frequenti campanarum sono excitetur populus, maxime vero pridie Visitationis.
6 Ex vicinioribus locis conveniant Confessarii approbati ad Confessiones audiendas.
7 Præparentur Hostiæ, & particulæ, vinum, mappæ, vasa ad sacræ communionis usum.
8 Ornetur Ecclesia, & paretur locus pro ministrando Sacramento Confirmationis.
9 Si quæ sunt benedicenda, vel consecranda, opportune parentur.
10 Pro cæremoniis Episcopal.

Umbella, seu baldachinum in porta oppidorum insigniorum, a nobilioribus loci gestandum.
Crux sine hasta ab Episc. deosculanda.
Tapes cum pulvino.
Thuribulum cum navicula.
Vas aquæ benedictæ cum aspersorio.
Pluviale, & stola coloris albi pro Rectore Ecclesiæ.
Scabbelium genuale cum tapete, & pulvinaribus ante Altare majus.
Sedes prælata supra tres gradus, & sub umbella, si fieri potest, a latere Evangelii, cum tapete supra gradus.
Gossipium pro abstergendo chrismate sacro post Confirmationis Sacramentum. Panniculi duo, & vas aquæ ad hunc usum ad lavandum, & tergendum frontem confirmatorum.
Vas aliud pro colligendo gossipio jam adhibito.
Occursus Cleri totius, Confraternitatum, Doctrinæ Christianæ, & populi, intrante Episcopo, Litanias cantantium, aut Hymnos, & præsertim Cant. Benedictus.
Sex candelabra in Altari majori, cum candelis circiter sex unciarum.
Duo intortitia ad varios usus.

11 In Sacristia exponatur ordine sacra suppellex, ut brevi cerni possit.
12 Ibidem libri ad usum Ecclesiæ destinati, Missalia, Breviaria, Antiphonaria, Ritualia.
13 Index sacrarum Reliquiarum, cum suis testificationibus.

14 Indulgentiarum, Altarisve privilegiati documenta.

15 Inventarium jurium, privilegiorum, & onerum Ecclesiæ, tum finium Parochiæ descriptio.

16 Statuta, si quæ sunt, Ecclesiæ propria, & mores in divinis Officiis, si differant ab aliis.

17 Inventarium sacræ supellectilis.

18 Inventarium bonorum stabilium, & redituum Ecclesiæ, Decimarum, & oblationum.

19 Index Beneficiorum, quæ sunt intra finem Parochiæ.

20 Index Ecclesiarum, Oratoriorum, Capellarum cum oneribus intra eosdem fines.

21 Item Sodalitatum, Confratriam, locorumque.

22 Item Monasteriorum tam virorum, quam mulierum cum titulis propriis, & numero personarum.

23 Item Sacerdotum, Diaconorum, Subdiaconorum, Clericorum sæcularium ejusdem Parochiæ.

24 Item eorum, qui disciplinam Ecclesiasticam, ut clerici fiant, ingrediuntur.

25 Item eorum laicorum, qui Ecclesiæ deserviunt in divinis Officiis, funeribus, &c.

26 Index bonorum fortasse usurpatorum a laicis.

27 Index Missarum receptarum, & celebrandarum, & quibus factum sit satis.

28 Index legatorum solutorum, & solvendorum, ad pias causas relictorum.

29 Prompti habeantur codices Parochiales baptizatorum, confirmatorum, matrimonio conjunctorum, status animarum & defunctorum.

30 Decreta Synodalia, Edicta, Bulla in Cœna Domini, & casus reservati.

31 Index eorum, qui in Parochia sua de hæresi suspecti sunt, blasphemi, malefici, simoniaci, usurarii, concubinarii, notorie criminosi, & qui non communicarunt in Paschate. Item conjugum divisorum, excommunicatorum, interdictorum, festa violantium, aleatorum, & prohibitos libros habentium.

32 Index Medicorum, Ludimagistrorum, Obstetricum, Pictorum, & Sculptorum, Bibliopolarum, Notariorum, Cauponum, & similium personarum, de quibus nosse debet Episcopus.

33 Et hæc omnia paranda erunt respective ab omnibus visitandis.

34 Alia sunt paranda a quolibet de Clero, ut Ordinum instrumenta, Beneficiorum item; tum facultates datæ pro audiendis Confessionibus, Concionibus habendis, Missa certo loco celebranda, habitandi cum laicis, ancillave, seu extra ædes Ecclesiasticas, locandi aliis easdem, exponendi capsulam pro eleemosynis.

35 Tum libri personales, qui solent præscribi Ecclesiasticis, Missale, Breviarium, Calendarium, Volumen Bibliorum, Homiliarum, Catechismus Roman. & ejusmodi.

§. VI.

Index locorum ab Episcopo Visitandorum.

1 Confici curet Episcopus a Cancellario Episcopali locorum indicem visitandorum, quem in visitatione perficiet indice, de quo supra §. præc. n. 19. & 20.

2 Hæc autem sunt de ejusdem immediata jurisdictione: & primo Ecclesia Cathedralis.

3 Ecclesiæ collegiatæ cum ædibus Canonicorum.

4 Parochiales, cum ædibus Parochorum.

5 Beneficiatæ.

6 Quæcumque aliæ; etiam Sacella; Oratoria, ubi celebratur Missa, & Confratriæ. Trid. sess. 22. cap. 8.

7 Item ea Oratoria, quæ sunt in viis, & ubi non celebratur Missa.

8 Hospitalia, & loca pia. Trid. sess. 22. cap. 8. & Collegia quæcunque. ibid.

9 Monasteria Monialium sub Ordinario.

10 Alia sunt loca cum limitatione visitanda, nimirum

11 Monachorum, & regularium Ecclesiæ, ubi est animarum cura. Trid. sess. 7. capitulo 7.

12 Monialium Monasteria sub Regularib. quoad clausuram. Trid. sess. 25. cap. 5.

13 Ecclesiæ, quæ sunt nullius Diœcesis, a viciniori Episc. visitantur Trid. sess. 24. c. 9.

14 Monasteria virorum, ubi non viget regularis observantia, sess. 21. c. 8.

15 Beneficia quæcumque, & qualitercumque commendata, sess. eadem.

ANNOTATIONES.

Circa primum. Nota ordinem Indicis locorum fieri juxta divisionem civitatis per Quarteria, seu Portas, seu Regiones, Diœcesis vero per Vicariatus, seu Plebanias.

Circa 8. non sunt visitanda Hospitalia & pia loca, quæ sunt immediate sub protectione Regum, ex Trid. sess. 22. cap. 8. neque ea, in quibus aliter est cautum in fundatione, & expresse contra Episcopum. Collegia vero instituta pro sustentatione studentium pauperum sunt loca pia, Vide Garz. de Benef. part. 5. cap. 1. num. 612. si aliquod oriatur dubium, visitet Episcopus tanquam Sedis Apost. delegatus, ex eodem ibidem.

Circa undecimum: visitari debent etiam Ecclesiæ curatæ Equitum Hierosolymitanorum, ex Decl. S. Congr. 77. apud Vilagut loc. cit. n. 6. non autem ubi habitat Generalis Ordinis, ex Trid. sess. 25. cap. 11. de regul.

Circa 13. Si dubitatur, quis Episcopus vicinior, in Conc. Provinciali debet fieri electio a Prælato illius loci de aliqua persona idonea, a qua ipsæ Ecclesiæ nullius diœcesis visitentur, ut docet Fuscus lib. 2. cap. 8. num. 2. & electione facta, non potest mutari a successoribus ex Declar.

clar. Congreg. 7. apud Vilagut loco cit. num. 8. ex Trid. sess. 24. c. 9. intellige de Ecclesiis sæcularibus. Distantia vero est mensuranda ab ipsa cathedrali Ecclesia, ex Decl. Congregat. ibid.

Circa 14. Visitari non debent Prioratus militum Hierosolymitanorum, ex sess. 7. c. 8. §. ubi Equites: quod si vigeat observantia regularis, paterne monere debet Episcopus eorum Regularium superiores, ut corrigant ea, quæ necessaria sunt, & si intra sex menses ea non correxerint, tunc iidem Episcopi possunt visitare, & corrigere, ex Trid. sess. 21. cap. 8. Nunc temporis visitare possunt eas domos Regulares, in quibus duodecim non degunt, erectas post Decretum Sac. Congregat. de celebration. Missarum 21. Junii 1625.

Circa 15. comprehenduntur in Decreto Trid. etiam illa Monasteria commendata, quæ sunt perpetuo unita aliis Ecclesiis, vel piis locis, etiam si loca ipsa essent sub regulari protectione, ex Sacra Congreg. sess. 21. c. 8.

§. VII.

Index Personarum Visitandarum.

1 HAbeat Episcopus Indicem totius Cleri sui cum nominibus, & cognominibus juxta locorum distinctionem, quem complere poterit indice prænotato supra, §. 5. numero 23.

2 Sunt autem visitandi Abbates.
3 Canonici.
4 Plebani.
5 Parochi.
6 Beneficiati.
8 Initiati sacris.
9 Clerici.
10 Moniales sub Ordinar.
11 Administratores locorum piorum.
12 Confratres.
13 Quæstores eleemosynarum.
14 Officiales curiæ Episc.

ANNOTATIONES.

Circa 2. intellige de Abbatibus sæcularibus exemptis.

Circa 3. non visitantur Canonici exempti a S. Sede Apost. quod si procedat Episc. extra actum visitationis generalis, eligi debent duo de capitulo, de quorum consensu procedatur, ex Trid. sess. 25. c. 6. si nimirum Canonici sint exempti, alios non exemptos visitat Episcop. prout voluerit: sed tamen in loco capitulari, seu alio commodiore, ut Sacra Congregat. respondit Episcopo Abulen. ad octavam.

Circa 6. Fuscus notat lib. 2. cap. 7. quod nomine beneficii intelligitur Canonica, Præbenda, Dignitas, Personatus, Vicaria, Præstimonium, Pensio ad vitam assignata pro titulo: imo, & beneficium de mensa, & Terra beneficialis seu ruralis, cujusmodi Neapoli habentur, quia scilicet orare oportet pro anima relinquentis, & capellania.

In Declarationibus S. Congreg. Conc. Tr. excipiuntur a Visitatione subcollectores Cameræ Apostolicæ, licet beneficiati, in respons. ad Episcop. Segobien.

Circa 11. Pia Universitatum loca non sunt obnoxia redditioni rationum Ordinario, ex Declar. S. Congreg. neque Administratores Regulares tenentur reddere rationem Monasteriorum, licet pia loca dicantur.

Ratio quoque sumptuum Fabricæ Ecclesiasticæ, si aliter in institutione statutum sit, non est reddenda Episcopo. Cæterum, etsi aliis administratores reddere debeant, non tamen excluditur Episcopus, qui cum iis unicum habet votum in eorum absolutione: alias non valet. Hæc Sacra Congregatio in Declarat. sess. 22. cap. 9. Vide, quæ diximus §. 6. circa octavum.

Circa 12. & 13. Favet Trid. expresse in d. cap. 9. sess. 22.

Adde, posse Episcopum visitare, & corrigere regularem extra monasterium degentem, etiam sui Ordinis privilegii prætextu munitum, ex Trident. sess. 6. cap. 3. si tamen degerit sine licentia superioris, ut ibidem Sacra Congregatio, ex eodem Concil. session. 25. cap. 14. de regul.

Item posse punire eum regularem tanquam desertorem sui instituti, qui sine mandato superioris in scriptis obtento repertus fuerit extra conventus suos, etiam prætextu adeundi superiores, ex Trid. sess. 25. cap. 4. nisi constet de notorio gravamine, ait F. Eman. tom. 2. quæst. 30. art. 3. qui præced. articul. 1. affert Decretum Sacræ Congregation. mitiorem in partem emanatum.

Cæterum in visitatione personarum satius erit, si Episcopus solus cum Notario quemque examinet, vel etiam in aliquibus sine Notario, ut majori cum fiducia de absentibus loquuntur emendandis.

§. VIII.

Index, & Ordo agendorum in Visitatione.

1 NUnc deveniendum est ad ipsam Visitationem, cujus ordo ex Pontificali Romano est.

2 Recipiatur Episcopus, in locis insignioribus saltem, processionaliter, ut in Pontificali; non extra portam, ex Cæremon. Episc. lib. 1. cap. 2.

3 In minoribus locis cum rochetto, & mozetta, osculo Crucis in porta Ecclesiæ, incensatione a digniore ex Clero visitando, indutus pluviali albo.

4 Episcopus autem genuflexus quidem osculatur Crucem, sed stans cooperto capite incensatur.

Orat

5 Orat ante Altare: & apud Altare quod osculatur, benedicit populo solemniter.

6 Si hora est, celebrat Missam, vel audit, excipit Clerum ad obedientiam cum osculo manus, in Missa sermonem habet, & communicat.

7 Sex facit in sermone, quæ habentur in Pontificali, sed arbitrio suo.

8 Fit confessio, & absolutio generalis cum Indulgentia post sermonem quam publicabit Canonicus, seu Parochus Ecclesiæ.

9 Induitur Episcopus amictu supra rochettum, stola, pluviali coloris nigri, & mitra simplici, & facit absolutionem Defunctorum Episcoporum, & aliorum, ut in Pontificali, sine per Ecclesiam, sive per Cœmeterium procedendo, cum Cruce, candelabris, aqua benedicta & incenso, Clero cantante Psalmos, & Responsoria.

10 Assumpta stola, & pluviali albo, accensisque intorticiis, visitat Sacrosanctam Eucharistiam, quam prius, & postea incensat.

11 Depositis paramentis, visitabit Baptisterium, Olea sacra, Sedes confessionales, Reliquias Sacras, tum Altaria, Capellas, Sacras Imagines, Sacristiam, Cœmeterium, Baptisterium autem, & Sacras Reliquias cum luminibus accensis, & hæ incensantur.

12 Postea ædes Ecclesiasticas, Hospitalia, Confraternitates, & loca pia.

13 Pro confirmatione ministranda paratur pluviale, & stola albi coloris: sicut etiam pro consecratione, seu benedictionibus Pontificalibus rerum sacrarum.

14 Audit confessiones, & querelas, inquirit, ut opus est, de conversatione Cleri, & populi, de rebus spiritualibus, & temporalibus, de libris, & ornamentis.

Hæc omnia ex pontificali Romano, hoc eodem ordine, & paucis additis.

ANNOTATIONES.

1 *Visitare deberet prius familiam suam Episcopus, deinde alios ordine, quem diximus, Cathedralem, Collegiatas, Parochiales, &c.*

2 *Predictus tamen ordo est arbitrarius Episcopo, præsertim si vesperi veniat ad locum visitandum, quo casu fieri poterunt ea tantum, quæ usque ad num. 6. sunt prænotata: reliqua mane sequenti.*

3 *Poterit etiam ad viciniora minima loca mittere coadjutores suos, & convocare ad insigniorem locum vicinos populos pro Confirmatione.*

4 *In Visitatione Monialium audiet eas, ad cratam, non intra septa Monasterii.*

§. IX.

Index observandorum in Visitatione locorum.

1 Duæ sunt partes Visitationis locorum. Descriptio eorumdem, prout sunt, & præsertim cum defectibus; Ordinatio pro tollendis defectibus.

2 In ipso actu Visitationis sola sufficit Descriptio. Circa finem Visitationis uniuscujusque Ecclesiæ mature fiant Ordinationes, & Decreta, ex Descriptione hausta, nisi accidat in aliquibus executio ipsa, ut dicemus in proprio Indice §. 10.

Descriptio consistit in duobus: An sit, & Quale sit, juxta Indices, qui sequuntur.

4 *De Sanctissima Eucharistia.*

Observet Episcopus, & Notarius describat, an sint, qualia sint, quæ sequuntur.

Tabernaculum ligneum, Conopæum, & an plura. Vestem interiorem. Corporale stratum. Pixidem Auro litam intus. Velum. Particulas.	Fragmenta. Renovationem. Clavem auratam. Basim tabernaculi vacuam. Lampadem ardentem. Tabernaculum gestatorium pro Processione. Pixidem pro infirmis.	Bursam cum chordulis: albam pro rurali communione, ut a collo pendeat Pixis. Umbellam. Laternam. Intortitia. Velum pro humeris longum.

5 *De Baptisterio.*

Qualis Fons. Conopæum. Umbella. Cancelli.	Imago Sancti Joannis Baptistæ Christum baptizantis. Aqua. Sacrarium vicinum.	Cochlear pro infundenda acqua. Vas Oleorum Sacrorum. Sal. Lintei ad tergenda capita.

6 *De Oleis Sacris.*

Armarium in Ecclesia. A latere Evangelii.	Cum inscriptione majusculis litteris.	Ornatus exterior, & interior.

Vas

Vas stanneum intra capsulam ex corio ambusto, vel ligneam.
Bombacium madidum oleo;
& siceum superius.
Bursa violacea.
Ampullæ pro deferendis a Cathedrali Oleis.
Areula, & clavis, si mittatur, qui ea deferat.
Renovatio.
Combustio veterum.

7

De Sedibus Confessionalibus.

Sedes in publico.
Lamina forata.
Velum spissum.
Imago pia.
Bulla Cœnæ.
Casus Episcopo reservati ibidem affixi.
An claudi queat ipsa sedes, ne laici sedeant.

8

De Sacris Reliquiis.

Armarium.
Vestis interior.
Thecæ propriæ.
Nomina Reliquiarum.
Approbatio.
Expositio.
Claves.
Officia divina.
Festa.

9

De Altaribus.

Altare majus.
Gradus ad illud.
Gradus in eo.
Ara lapidea.
Consecratio totius.
Tela cerata, immobilis.
Fenestellæ nullæ.
Mappæ tres, vel una duplicata.
Earum Benedictio.
Crux.
Candelabra.
Icon.
Statuæ.
Tabella secretarum.
Tela stragula.
Mutatio mapparum.
Pallia varia.
Umbella.
Suppedaneum.
Fenestra urceorum.
Cancelli.
Cereostata.
Campanula.
Clavus pro bireto Sacerdotis.
Pulvinaria.
Tabella ultimi Evangelii.

10

Dos altaris.
Patronus.
Onera Missarum.
Titulus beneficii.
Festum.
An Officium.
Privilegium Defunctorum.

11

De Ecclesia ipsa.

Chorus.
Crux magna in medio alto loco, cum Salvatore.
Sedes Episcopalis cum gradibus, & Umbella.
Naves Ecclesiæ.
Parietes.
Imagines Sanctorum.
Pulpitum.
Fenestræ.
Sepulchra.
Sedes mulierum, & populi.
Divisio sexus.
Tectum.
Pavimentum.
Armaria.
Arculæ eleemosynarum.
Vasa aquæ benedictæ.
Porta.
Super eam imago.
Crux in culmine.
Cœmeterium.
Clausura.
Crux lignea.
Arbores nullæ.
Campanile.
Campanæ.
Earum benedictio.
Funes, scalæ.
Tectum.
Culmen.
Crux.
Pavimentum.
Ostium.
Clavis.
Usus earum.
An ad laicorum negotia.
Confessio sub altare majori.
Patronus.
An profana serventur ibi.
Epitaphia indecora.
Sepultura pro Clero.
Pro pueris.
Ecclesiæ titulus.
Dedicatio.
Festum utriusque.
Officium quo ritu.
Alia Festa propria.
Indulgentiæ.
Stationes.
Oratio quadraginta horarum.

12

De Choro.

Sedes.
Legalia.
Antiphonaria.
Breviaria.
Martyrologium.
Calendarium.
Pontificale.
Cæremoniale.
Directorium Chori.
Libri Processionum.

De

14 *De Sacristia.*

Armaria.
Arcæ.
Labrum ad lavandas manus.
Manutergia.
Oratorium.
Tabellæ precum ante, & post Missam.
Preces ad paramenta.
Missalia.
Calices.
Patenæ.
Purificatoria.
Corporalia & pallæ.
Vela.
Bursæ.
Cotyla Hostiarum.
Amictus.
Albæ.
Cingula.
Stolæ, Manipuli, & Casulæ quinque colorum.
Festivæ.
Feriales.
Dalmaticæ.
Pluvialia.
Pallia.
Mappæ variæ.
Mappulæ ad manus tergendas.
Aliæ ad communionis usum.
Superpellicea.
Integumenta Missalium.
Signacula.
Pulvinaria pro Missali.
Alia pro genibus.
Imagines devotæ.
Tabellæ onerum, Festorum, Vigiliarum.
Urceoli.
Pelvicolæ.
Campanulæ.
Vasa pro laicorum purificatione.
Supellex argentea.
Thuribulum cum navicula.
Crux processionalis.
Vexilla.
Vas pro aqua cum aspergillo.
Tabella Pacis.
Instrumentum conficiendarum Hostiarum, & Particularum.
Cribrum pro particulis.
Vasa florum fictorum.
Vasa ad lavanda corporalia.
Piscina sacra.
Candelabrum triangulare.
Candelabrum Cerei Paschalis.
Feretrum.
Pannus mortuorum.
Legilia.
Libri.
Rituale novum.
Missæ rejectæ, non approbatæ.
Calendarium.
Portæ.
Claves.
Pavimentum.
Fenestræ tutæ.
Parietes.
Tectum.
Inventarium prædictorum.
Subterraneus locus pro vino Missæ.

15 *De Ædibus Ecclesiasticis.*

Incolæ.
Cohabitatio acillarum.
Facinorosorum latibulum.
Reparatio.
Distantia ab Ecclesia.

16 *De Oratoriis.*

Ut supra de Ecclesia.
Adde
Vexilla.
Crucem processionalem.
Cappas.
Baculos Priorum.
Libros precum.
Arculas eleemosynarum.
Tabellam Indulgentiarum.
Aggregationis diploma.
Inventaria bonorum.
Orat. 40. horarum.
An Missæ solemnes.
Offic. divinum majus.

17 *De Hospitalibus, & locis Piis.*

Porta.
Inscriptio.
Cellæ.
Distinctio sexus.
Tabellæ onerum.
Supellex.
Inventarium.
Statuta.
Fundatio.
Privilegia.
Indulgentiæ.
Oratio 40. horarum.
Lecti.
Genus infirmorum.
Ministerium.

18 *De Oratoriis Viarum, seu Capellulis.*

Altaria nulla.
Imagines.
Clausura bestiis.
Reparatio.

19 *De Monasteriis Monialium.*

Clausura.
Portæ.
Parietes.
Rotæ.
Fenestellæ Communionis, & Confessionis.
Crates ferreæ duplices.
Collocutoria.
Fenestræ.
De Ecclesia, ut supra.

ANNO-

ANNOTATIONES.

1 *An possint ostia frangi ab Episcopo Visitante recusantibus visitari quoad clausuram. Vide Fuscum de Visit. lib. 2. cap. 19. ubi ex professo tractat cum distinctionibus, & tandem concedit.*

2 *Impedientes quo minus Episcopus sua utatur jurisdictione excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, num. 15.*

3 *Invocari potest brachium sæculare, quod si neget, excommunicari potest, cap. 2. de maledicis, & cap. 1. de Offic. Ord.*

§. X.

Index decernendorum in Visitatione locali, & materiali.

PEritus Sacrorum Canonum Episcopus, Decretorum synodalium, & communioris usus Ecclesiæ Catholicæ, quædam statim decernet, & in ipso Visitationis actu exequetur, quædam maturius, circa finem Visitationis locorum, & personarum.

1 Nam decernet statim, & singillatim ea, quæ sequuntur.

2 Altarium demolitionem, ubi facienda est.

3 Ararum confractionem, Veteris Chrismatis & Oleorum ambustionem.

4 Sepulchrorum amotionem, seu obstructionem, si loco vetito.

5 Amotionem pradellarum, sedilium, & aliorum impedimentorum.

6 Item profanarum imaginum, aut rerum.

7 Lacerationem corporalium, purificatoriorum, & rerum indecentium sine remedio.

8 Profanationem calicum, & patenarum; item Ecclesiarum, quæ fit, ut infra.

9 Clausionem portarum lateralium.

10 Lacerationem Missalium, Breviariorum nimis indecentium.

11 Amotionem arborum a Cœmeterio, & locis Sacris.

12 Ramorum incisionem, qui nocent parietibus Ecclesiæ.

Ea vero, quæ maturius, & data opportunitate temporis, sunt executioni mandanda.

1 Altarium reconcinnatio, & pradellarum.

2 Umbellæ constructio super altare.

3 Telaria altarium lignea.

4 Septa altarium.

5 Fenestella pro urceolis.

6 Crux, candelabra, & alia hujusmodi, assignato congruo spatio temporis judicio Episcopi, & pœna pecuniaria, aut alia ad arbitrium, non autem censuris, vel certe, non latæ sententiæ, nisi ex maxima causa.

Alia denique sunt, quæ reservari debent, examinanda melius adhibitis etiam in consultationem doctissimis viris, peracta tota Visitatione, ne diutius immorans Visitator loca plus justo gravet.

ANNOTATIONES.

1 *Ex prædictis aliqua fieri debent sumptibus Rectoris Ecclesiæ, aliqua populi ære, vel utriusque.*

2 *Regula est in Actis Eccl. Med. ut cum Ecclesiæ reditus suppetunt commode ad omnes expensas, non compellatur populus, nisi ad cœmeterii impensam: præterquam ubi est consuetudo populi etiam alia præstandi: quæ retineatur.*

3 *Si vero non suppetant fructus Ecclesiæ præter victum Sacerdotis, totum, quod deest Parochiali Ecclesiæ, ac ædibus Parochialibus in fabrica, supellectili sacra, vel Cleri substentatione, curandum est impensa Populi.*

4 *Altarium minorum instauratio, ex Decreto S. Caroli in Synodo Diœces. IV. præstanda est per eos, quibus ex fundatione, aliove jure, onus ejusmodi impositum est; si nulli ii sint, fiat eorundem altarium censu, legatove pro Missa facienda relicto, si minus satis est, moneantur ii, qui ibidem habere jus sibi persuadent; si neque hi sint, detur iis, qui sponte velint, vel ii præstent, quibus incumbit onus reliqua Ecclesiæ, datoque certo termino amoveantur, & ad altare majus, seu aliud transferantur. Hac ibi.*

5 *Si partiendum est onus, assignentur Rectorè potius, quæ pertinent ad paramenta, mappas, & reparationem Altaris majoris: populo, quæ ad fabricam.*

6 *Quæ attinent ad Sacram Eucharistiam, dentur scholæ Corporis Christi cum facultate, ut quæstuet ad hunc effectum.*

7 *In taxandis Capelleni fructibus pro reparatione, & ornatu, habeatur ratio, ne gravetur ultra id quod assignaretur mercenario implenti onera Capellæ.*

8 *Ultimum remedium est supersedere a toto servitio, vel ejus parte per aliquod tempus, & quod impenderetur, si a mercenario præstandum esset, assignetur pro impensa, data facultate Titulari, si inops esset, suscipiendi oneris in alio altari, vel Ecclesia cum sua eleemosyna.*

9 *In iis, quæ minutiora sunt, ut claves, corporalia, &c. non excusetur Rector ullo quovis inopiæ prætextu, quo minus etiam negligente populo ab ipso præstetur.*

10 *De Ecclesiis profanandis, & diruendis, Vide Concil. Trident. session. 21. capitulo 7.*

11 *Quæ Rector non potuit exequi morte præventus, suppleat hæres.*

§. XI.

§. XI.

Index observandorum in Visitatione Personarum.

In Visitatione Canonicorum.

Quæ ad Collegium communiter spectant.
Origo.
Numerus Canonicorum.
Dignitates quot, & quæ.
Habitus choralis.
Statuta.
Distinctio Præbendarum.
Reditus.
Distributiones.
Servitium.
Cantus.
Punctatores.
Theologalis.
Pœnitentiaria.
Doctoralis.

Officiales Capituli.
Conventus Capitulares.
Sigillum.
Acta.
Onera.
Missæ solemnes.
Horæ Canonicæ.
Chori disciplina.
Conciones.
Anniversaria.
Missarum numerus.
Officia propria.
Festa.
Archivium.
Inventaria bonorum mobilium, immobilium.

Mansionarii, seu Capellani.
Habitus.
Merces.
Servitium.
Consuetudines Ecclesiæ.
Processiones.
Ritus.
Magister cæremoniarum
Sacrista.
Clerici.
Musici.
Organista.
Alii.
Ratio redituum reddenda.

2 A singulis exquirenda, ut infra de aliis Beneficiatis, & præterea, an minor sit 22 annis, vocalis ante Subdiaconatum an acceperit aliquid pro admissione novi Canonici.

in Visitatione Parochorum.

Ut de Beneficiatis infra.
Et præterea de indice, de quibus supra §. 5. num. a 18. usque ad 34.
Item interrogentur de residentia.
Missa frequenti.
Concione.
Festorum, Vigiliarum, Edictorum publicatione.
Doctrina Christiana.
Vesperis.

Processionibus.
Festis propriis.
Consuetudinibus.
Conventibus menstruis pro casibus conscientiæ.
Quot Parochias unusquisque habet.
Ministros sufficientes.
An benedicat cineres, candelas, palmas.
In triduo majoris hebdomadæ quid.

Hostia reservata in calice tecto.
Fontis benedictio, & Cerei Paschalis.
Litaniæ majores, & minores.
Qua ratione.
Ritus in celebranda Missa solemni, & privata.
Benedictio domorum.
Repræsentationes piæ.

5
De Sacramentorum administratione.
Circa compatres in Baptismo.
Obstetrices peritas.
Cautionem in lecto pro infantibus.
An ultra tres dies differatur baptismus.
An domi fiat.

6
De Pœnitentiæ Sacramento.
Ante diem, vel noctu an mulieres.
An alienos.
Cum stola.

7
De Communione.
Puerorum instructione.
Apparatus.
Concursus pro communione ægrotorum.
Frequentia.

8
De Extrema unctione.
An renes mulierum ungantur.
Manus Sacerdotum qualiter.
Visitatio infirmorum.
Commendatio animæ.

9
In matrimonio.
Sponsalibus.
An consensus separatim exquiratur.
Cohabitatio sponsorum ante matrimonium.
Abusus.
Ritualis usus.

10
In aliis functionibus.
Concione Quadragesimali.
Victu, ædibus concionatoris.
Mercede.

De

11

De funeribus.
Qui mos.

Abusus.
Anaaltarium pallia adhibeantur.

An Viduæ Missas audiant.

12

Examen fieri potest de Theoria Sacramentorum, judicio Episcopi.

Qui libri pro doctrina.

A laicis de Parochi moribus.

13

In Visitatione Beneficiatorum.

Nomen.
Cognomen.
Patria.
Ætas.
Beneficii titulus.
Pluralitas beneficiorum.
Pensiones activæ.
Passivæ.
A quo collatio.
Quando.

Processio fidei.
Reditus.
Onera.
Satisfactio.
Officium divinum.
Prædia.
Fines descripti.
Arbores cæsæ.
Alienatio.
Locatio.

An consanguineis.
Inventarium.
Bullæ ostendantur.
Pacta simoniaca.
Facultas celebrandi.
Ministrandi Sacramenta.
Renunciatio beneficii.
Publicatio.
Permutatio.
Unio.

14

In Visitatione cujuscumque de Clero.

Nomen.
Cognomen.
Patria.
Ætas.
Patrimonium.
Servitium Ecclesiæ.
Ordo.
Habitus.
Tonsura.
Barba.
Annulus.

Capilli.
Caligæ.
Collaria.
Negociatio.
Venatio.
Arma.
Spectacula.
Larvæ.
Docere puellas.
Servitium laicorum.
Si exterus, Dimissoriæ litteræ.

Confessio frequens.
Missa, seu communio.
Cantus Gregorianus.
Musicus.
Studia litterarum.
Habitatio.
Officium divinum, sive parvum B. Virg.

15

In Seminario.

Statuta.
Mores.
Magistri.

Rectores.
Administratores.

Reditus.
Numerus.

16

In Visitatione Monialium.

Statuta.
Obedientia.
Paupertas.
Castitas.
Clausura.
Officia & labores communes.
Lectio ad mensam.
Comites in loquutorio.
Laici sine licentia.
Crates apertæ in Quadrages. & Adventu.

Circuitus virorum intra septa.
Sacramentorum frequentia.
Chori disciplina.
Silentium in Choro.
Electio Officialium.
Largitio munerum.
Victus communis.
Epistolæ.
Reditus.

Dormitorio, & Refectorio.
Oratio mentalis.
Jejunia.
Flagella.
Onera.
Satisfactio.
Capitulum culparum.
Negotiorum.
Rationes dati, & accepti.
Hæc in communi.

17

Examinatur unaquæque de nomine.
Cognomine.
Patria.
Professione.
Ætate in Monasterio.
Dote allata.
Renunciatione.

Choralis, an conversa sit.
Officium divinum, vel quod ejus loco.
Munus, & Officium.
Cella separata.
Exercitia monasterii communia.
Annuli.

Comæ.
Chirothecæ.
Canes.
Aves.
Speculum.
Instrumenta musica.
Crepidæ Sæculares.

De

18

De Prælata.
Officium moribus.
Magistra Novitiarum.
Vicaria.
A secretis.

Sacristiæ præfecta.
Janitrice.
Oeconoma.
Auditricibus.
Rotariis.

Officialibus minoribus.
Et præsertim super prædictis num. 16.
Item de Confessario Ordinario, & extraordinariis.

19 *In Visitatione Administratorum piorum locorum, & Confratriarum.*

Inspiciantur libri rationum.
Expensarum.
Locationum.
Contractuum.
An comessationes fiant.
An Officiales sint debitores.

Qui alii debeant.
Legata nondum soluta.
Superflui sumptus.
Juramentum Officialium.
Salaria ministrorum.

Quæstores.
An cum campanula, seu tabella.
An artificio precum indecoro.
Conventio cum quæstuariis.

20 Eadem observantur in Montibus pietatis, præsertim usuræ suspicio arceatur.

21 *In Visitatione Officialium Cleri.*

Taxæ.
Scripturæ.
Pœnæ.
Depositarii fides, & cautela.

Munera judicum.
Nimia mora causarum.
Visitatio carcerum.
Victus.
Expensæ.

Custodia.
Notariorum fides.
Vicarii professio fidei.
Acceptio personarum.

22 *In Visitatione aliorum laicorum.*

Ludimagistrorum mores.
Fidei professio.
Medicorum accessus ultra tres dies ad inconfessos.
Bibliopolarum indices librorum.
Examen aliorum fit juxta Indicem §. 5. num. 31. 32. arbitrio Episcopi.
Tripudii diebus festis.
Nundinæ.
Comœdiæ turpes.
Legata non soluta.
Quæstuariorum abusus.
Vagorum, & peregrinorum mores.

Notariorum fori laicalis imperitia.
Meretricum nimia licentia.
Cauponum publica vitia.
Viduarum, & pauperum necessitates.

23 *In Gymnasiis publicis.*

Statuta.
Mores.
Professio fidei a Doctoribus, quæ curan. est ab Episcopis ex Sacra Congregat. Conc. sess. 25. cap. 2.
Item in docentibus Grammaticam, Arithmeticam, ex eadem ibidem.

Philosophia falsa impugnanda, ex Conc. Lateran.
Lectio sacræ Scripturæ, ex Conc. Trid. sess. 5. cap. 1.

24 *In Visitatione piarum Fœminarum.*

Fundatio.
Leges.
Habitus.
Convictus.

Sacramenta.
Pia exercitia.
Reditus.

Clausura.
Numerus.
Regimen.

25 *De Regularibus.*

In domibus etiam Regularium, Renunciatio bonorum, reclamatio de nullitate professionis, delicta extra claustra, Prædicatio Verbi Dei, publicatio censurarum, præcedentiæ lites, lectio Sacræ Scripturæ, ad Episcopum spectant. sess. 25. cap. 16. cap. 4. 14. 19. cap. 12. 13. sess. 5. cap. 1. & ult.

§. XII.

§. XII.

Index Decernendorum in Visitatione personali.

1 Descriptione personarum facta cum defectuum cujusque mentione, ad Decreta venitur.

2 Quædam fiunt verbo, vel secreto, vel publice, ut cæteri timorem habeant, judicio Episcopi; cavendum tamen est, ne diminuatur auctoritas Parochi, vel Prælatæ Monalium: nisi gravius delictum aliter suadeat; in dubio ii defendantur ab Episcopo.

3 Quædam, quæ sunt communia pluribus, si graviora sint, scripto decernantur, cum obligatione, ut legantur sæpius, audientibus iis, de quibus agitur.

4 Quædam gravissima, quæ probatione egent, accusatore non probante, ne publicentur; testibus autem nolentibus deponere in scriptis, secreto fiat correctio.

5 Quædam rite probata puniantur, prout juris est; præsertim contra non Residentes.

6 Nam initio severitatem, in progressu diligentiam, in fine justitiam adhibere debet visitator. Parcius tamen Decretis agat, ne nimis multa vilescant.

7 In titulis Beneficiorum illegitimis, si quos repererit, utatur dilatione ad breve tempus, ut Ecclesiæ quam primum consulatur, nedum Beneficiato fortasse excusando.

§. XIII.

Index, & Ordo describendæ totius Visitationis a Notario.

1 In actu Visitationis scribat celeriter in foliis eo distinctiori modo, quo potest, & nihil omittat, præsertim Decretorum, quæ cursim quandoque fiunt a Visitatore.

2 Relaturus deinde in librum, eum dividat in duas partes, cum his titulis: Visitatio Civitatis, Visitatio Diœcesis.

3 Subdividat quamlibet partem in quinque partes; in Prima describatur Visitatio localis. In secunda Visitatio Personalis. In tertia Decreta omnia. In quarta Rationes dati & accepti, cum reditibus locorum piorum, & Confratriarium. In ultima Acta judiciaria scribantur contra delinquentes, seu debitores locorum piorum, & ejusdem.

4 In visitatione locali scribatur accessus Visitatoris, quo die, mense, & anno, quibus comitibus, quo modo receptus, quæ singillatim egerit usque ad visitationem ipsam locorum: quæ describentur ordine, quo facta est, juxta Indicem §. 8.

5 Si quæ decreverit, & exequutus fuerit Visitator statim, ex iis, quæ in Indice §. 10. statim ibid. notet: si non executioni mandatum fuerit, referatur in 3. partem.

6 Visitatio personalis eodem ordine, quo in Indice §. 11. describatur.

7 In tertia parte scribantur Decreta localia, & personalia ordine locorum servato in Visitatione locali, addito spatio temporis, & pœna.

3 In quarta parte reservetur omnis ratio reddita administrationum locorum piorum, ordine, quo supra.

9 Ultima pars continebit Acta judicialia, citationes, monitoria, sequestra, examinationes testium, & actus judiciales, sive civiles, sive criminales Visitationis.

10 Exemplo Decretorum cuique loco visitato relicto, mandabitur Rectori, ut prætereà eadem Decreta scribat in libro ad hoc deputato, ne folia pereant, quod accidere facile potest.

11 Deberent etiam in libello separato, seu in fine cujusque loci Visitationis localis, procurationes notari, ad posterorum informationem.

12 Demum ea etiam notari, quæ ad Sacramentum confirmationis, benedictionis, & rerum consecrationes spectant, eo loci, quo peracta sunt in eadem Visitatione locali.

13 Notarius diligentior in fine Visitationis civitatis, seu Diœcesis repræsentabit statum civitatis, seu Diœcesis distincte ad eam formam, quam nos præscripsimus in Praxi celebrandæ synodi part. 3. c. ult.

14 Fidelem, & sinceram totius Visitationis seriem, & Acta, ne patiatur Notarius desiderari: libris enim Visitationum plena fides præstatur, ut probat Vilagut loco sup. cit. num. 34.

§. XIV.

Index eorum, quæ adduntur, & omittuntur, Visitatore inferiore visitante.

1 Dantur litteræ patentes ab Episc. cum ea facultate, quæ eidem videbitur opportuna: exemplum dabitur infra.

2 Leguntur hæ patentes litteræ in unoquoque loco ante actum Visitationis.

3 Omittuntur ea, quæ ad Pontificalem spectant dignitatem.

4 Stola supra cottam indutus facit absolutionem defunctorum, visitat Sanctissimam Eucharistiam, Olea Sacra, Reliquias, & Baptisterium.

5 Cætera ut supra.

6 Visitationi finem imponet, ut infra.

§. XV.

Index agendorum pro fine Visitationis.

1 Dantur Rectoribus locorum singulorum propria Decreta a Notario subscripta : publicanda ad iisdem Rectoribus, etiam aliis, de quos pertinent.

2 Approbantur rationes administrationum redditæ, si bene fuerint redditæ, cum subscriptione Visitatoris, vel Deputatorum ab eo, vel Notarii: fiunt præcepta, ut solvant ii, qui debent, intra certum terminum, sub pœnis dupli, & aliis.

3 Causæ criminales si longiores sunt, reserventur foro Vicarii Generalis.

4 Eodem modo civiles, si finiri non queant intra dies Visitationis.

5 Vicariis Foraneis mandari potest, ut sibi describant in libello proprio Decreta omnia, quæ singillatim Clero sui Vicariatus relicta sunt, ut procurent executionem.

6 Distribuantur pia munera, libri spirituales, de quibus in Indice §. 4. n. 11. & 12.

7 Et recognoscatur ratio sumptuum pro victu factorum in Visitatione loci.

8 In Ecclesia stans Episcopus ante altare in cornu Epistolæ dicit. Psalm. De profundis, Preces, & Orationem pro Defunctis, ut in Pontificali, in fine Visitationis, & vadit.

ANNOTATIONES.

1 *Quid erit agendum, si fiat appellatio a Decretis Visitationis? aut si allegetur suspectus Episcopus?*

2 *Respondeo primo: non posse uti suspectum recusari, nec ulla allegatione suspicionis impediri, quo minus pœna extraordinaria, quæ morum correctionem, & emendationem respiciat, visitatos afficere possit, sunt eadem verba S. Congreg. Conc. Trid. sess. 7. c. 8.*

3. *Neque per appellationem impediri, vel suspendi, eadem Sancta Congregat. sess. 24. cap. 10.*

4 *Respondeo secundo: si compilato processu, formato judicio, servatis servandis, prout juris est, procedat Episcopus Visitans, admittitur appellatio post deffinitivam, ita tamen, ut non suspendat executionem, eodem cap. 10. S. Congregatione.*

5 *Et licet agat tamquam Sedis Apostolicæ delegatus, declinare tamen non potest jurisdictionem Metropolitani in casibus illis, in quibus ante Concilium hic, tamquam Ordinarius, poterat uti eodem jure, eademque potestate, eadem ibid.*

6 *Danda ergo erit copia actorum juxta Trid. sess. 13. c. 3. & sess. 24. c. 20.*

Formula Edicti pro Visitatione Generali ex Actis Ecclesiæ Novariensis sub Carolo a Basilica Petri Episcopo, & Ordinis nostri alias Præposito Generali.

Siamo per visitare piacendo a Dio le Chiese, e Terre di codeste parti con gli Oratorj, luoghi pii, Confraternità, e ogni altra cosa, che a noi tocchi, affine di provedere tutto ciò, che bisogna intorno al culto di Dio, alla cura delle anime, alla vita de' Chierici, ed al buono stato delle cose.

Esortiamo adunque con ogni affetto tutte le persone a fare orazione calda al Signore, che si degni darci ogni ajuto opportuno, perchè questa nostra azione riesca conforme al maggior servigio di S. D. M. la quale azione si contenteranno accompagnare sino al fine con la detta orazione, e con la presenza loro ancora, quanto si possa.

A tale effetto ordiniamo, che si faccia orazione pubblica avanti il Santissimo Sacramento, e qualche processione prima del nostro arrivo.

Ed acciocchè la visita sia più giovevole a tutti, gl' invitiamo a confessarsi, e comunicarsi all' ora, il che facendo, e pregando non solo per il bene di questa visita, ma anche per tutta la Chiesa di ...... e universale, conseguiranno l' Indulgenza Episcopale; e a tal fine manderemo Confessori innanzi con autorità di tutti casi a noi riservati.

Invitiamo tutti quelli, che non hanno ricevuto il Santo Sacramento della confermazione a prepararsi per esso, conforme agli avvertimenti, che per ciò sono stati ordinati.

Comandiamo a tutti gli Ecclesiastici, beneficiati, & non beneficiati, che si trovino pronti alle loro Chiese con le carte degli loro Ordini, e beneficj, e altri instrumenti ad essi appartenenti; con le fondazioni de' titoli, e nota degli obblighi di qualunque; inventarj de' beni, e suppellettile Ecclesiastica, e delle sacre Reliquie; Indice de' libri, che tengono tanto per uso proprio, quanto della Chiesa: Nota delle Indulgenze delle Chiese; Facoltà di celebrare: Fedi della Confessione, e Comunione a' tempi debiti; del servizio fatto alla Chiesa assegnata, e dell' abito decenta usato per l' addietro.

Comandiamo a' Rettori delle Chiese, che ci apparecchino nota da presentarci subito, di tutte le Chiese, e Oratorj, ancora de' secolari, e ancora campestri delle sue Parrocchie, e così di tutti i chierici, de luoghi pii, e confraternità; delle feste, solennità, processioni, e riti pubblici, e particolari; nota delle superstizioni, e d'ogni abuso, e corrutela pubblica; dei peccatori pubblici, come usurarj, concubinarj, bestemmiatori, malefici: e di quelli che non si sono confessati alla Pasqua prossima, e ci avvi-

et avvisino, se ci fosse alcuno interdetto o scomunicato, o se alcun marito stesse separato dalla moglie, o la moglie all' incontro; se nelle parrocchie sue è alcun romito.

Che ciascuno avvisi in tempo, ed apparecchi, se ci sono Calici, corporali, campane, tabernacoli, vasi, immagini, vestimenti, e altri paramenti Ecclesiastici da consacrare, e benedire, ancorchè già fossero usati.

E agli officiali, e cappellani de' luoghi pii, fabbriche, e confraternità, che siano pronti con le loro fondazioni, institutioni, aggregazioni, regole, licenze, Indulgenze, Reliquie, obblighi di Messe, officj divini, anniversarj, ospitalità, limosine, o altre opere pie, e con li conti dell' entrate, limosine, e maneggio loro.

A tutti universalmente comandiamo sotto pene ad arbitrio nostro, che sapendo in detta Parrocchia, alcuno per sue parole, o fatti sospetto di eresia, o di essere fautore di heretici, o che abbia libri, o scritti proibiti; non manchi di venirlo a denunciare a Noi, ovvero a' nostri Visitatori.

Comandiamo ancora a tutti, Ecclesiastici, e laici, che sapendo peccatori, abusi, & corruttele pubbliche come di sopra, vengano a notificarlo a Noi, o nostri Visitatori.

E specialmente a chi sapesse alcuna persona esercitare malefici, fattucchierie, o incantesimi.

Ed ancora a chi sapesse, alcuni obblighi di Messe, Officj divini, limosine, & altre opere pie tenersi occulti, o non essere eseguiti da chi si voglia, o siano tali obblighi fondati in ultima volontà, ovvero in istituzione de' beneficj, ovvero in antica consuetudine, o pure in altro modo.

Tutti poi esortiamo, e preghiamo quanto caldamente possiamo nel Signore, che sapendo la ruina, ovvero il pericolo di qualche anima, o altri mali in disservigio di Dio, ancora secreti, a' quali noi possiamo provedere, vogliano per officio di carità farcelo sapere. Dat.

Litteræ Pastorales pro Visitatione.

CHi annuncia la visita, dilettissimi in Cristo figliuoli, arreca nuova di cosa amorevole, di cosa di giovamento, e di salute; il che come si conosca in tutte l' altre visite, ch' hanno luogo, fra gli uomini: in quelle, che fanno i Vescovi molto più chiaramente si comprende. Si visitano i congiunti di sangue, e gli amici fra loro, per apportarsi consolazione, e giovamento l' uno all' altro: visitano i Signori mondani le loro Città, e Fortezze, e per provedere alla sicurezza del paese, ed alla quiete de' suoi vassalli: visitano i Medici gl' infermi, per arrecare loro la sanità: gli agricoltori le sue vigne, e i suoi campi, perchè levate le spine, e le mal' erbe con la buona coltura possano produrre frutti abbondanti; quelli finalmente, che tengono in varie parti i suoi greggi, vanno a vederli se sono ben curati, e governati, perchè si conservino, e rendano buon frutto. La visita Episcopale possiamo dire, che comprenda in se tutti questi officj di visita: perciocchè va il Vescovo a visitare le sue Chiese, e Parrocchie, e le anime alla sua cura commesse, per consolare i suoi figliuoli, come Padre, e apportar loro ogni giovamento, che possa: per apportar la sanità dell' anima a quelli, che giacciono infermi per vizj, peccati, discordie, ed altre gravezze di coscienza: va a vedere come le fortezze spirituali di Dio, che sono le Chiese, i sacri ministri, e i popoli fedeli, sieno ben munite contro gl' insidiatori, e nemici del vivere Cristiano, e della santa fede Cattolica; va a vedere come sia ben coltivata la terra dell' anime da' Sacerdoti, se si lasciano venire le spine de' mal viventi, e scandalosi: se con buoni esempj di vita, con sante monizioni, e officj paterni, con seminare la parola di Dio, con assidua cura, e fatica se ne procura, e si rende il frutto conveniente. Va come pastore, che propriamente è detto dallo Spirito Santo, procurando il bene, e la salute de' suoi greggi, vedendo, se sono pasciuti del cibo Sacratissimo del Corpo del Signore, e del cibo della parola di Dio a' tempi debiti: porta seco molti ajuti per cavarli da' legami de' peccati, e metterli nella via della salute. Li pasce egli stesso di quei santissimi, e divini cibi, li consola, e conferma con li doni dello Spirito Santo, va per mettere le proprie mani, e faticare in tutto quello, che sia bisogno, per bene delle sue anime. Ma che vi portiamo noi esempj delle visite umane? Le grazie, i favori, i governi, gl' ajuti, e riforme salutari, che Iddio suol fare al genere umano in varj tempi, sono chiamate visite dello Spirito Santo. La stessa felicissima, e santissima venuta del Figliuolo di Dio al Mondo per liberarlo dal Demonio, e dal peccato, si chiama visita, *Visitavit nos Oriens ex alto*. Egli è vero, dilettissime anime mie, che, se la visita dee essere a tutti giovevole, bisogna, che ad alcuni, i quali non vanno per buona via, talvolta paja un poco grave, o dura; mentrechè perseguitando i vizj, correggendo i peccati, spingendo i negligenti, raffrenando i sensuali, anche alle volte con un poco di forza, pare, che levi altrui i suoi comodi, e i suoi difetti, tutto però viene dalla medesima carità. Così è Padre il Padre, quando castiga per suo bene il figliuolo, come quando gli fa carezze. I castighi, e i flagelli di Dio, il quale però è sempre fonte di misericordia, si chiamano dalla Scrittura in molti luoghi per nome di visite, *Visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum*, ed aggiunge, *Misericordiam autem meam non dispergam ab eo*: Così convie-

ne ancora a' Pastori dell' anime divisitare alcuno con la verga, che perciò Iddio l' ha data loro a portare, ed è tuttavia affetto d' amore, e di carità. Che maggior carità, che adoperar la verga con quel concubinario, che per mala, ed invecchiata consuetudine se ne sta nelle mani del demonio? così contra il bestemmiatore; contra gli usurpatori delle cose sacre; contra i violatori delle feste, e de' luoghi sacri; ed altri peccatori, i quali non s' inducono a lasciare i peccati con le monizioni sole, per l' abito lungo, che hanno fatto in essi, e se non si molestassero in varj modi, sebbene anche molte volte con suo sdegno, ed ira; se ne porterebbono fino alla morte, anzi a l' Inferno, il suo peccato: guai a quelli, che peccando non sono in questo modo visitati! perciò dice Iddio minacciando per un Profeta, e mostrando l'ira sua gravissima contra un popolo, *Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicatæ; & super uxores vestras cum fuerint adulteratæ*.

Noi adunque per divina volontà chiamati alla cura di questi razionali, e Cristiani greggi, mentre vi annunciamo la visita nostra pastorale, altra nuova non vi portiamo che d' amore, e di carità, di giovamento, e di salute. Veniamo noi desiderosi, e sitibondi del vostro bene: veniamo disposti ad ogni fatica per vostra salute: portiamo con noi tutte le benedizioni, che possiamo, perchè le godiate: benedizione all' anime: benedizione a' corpi: benedizione alle campagne, ed a tutte le cose vostre. V' invitiamo da lungi, e da presso a lasciare i peccati, a prendere, e godere la grazia de' Santi Sacramenti: a fare opere meritorie nel culto di Dio: a valervi della nostra autorità, per liberare, e sollevare l' anime vostre da' legami, da' pesi, che sostengono, e per consolarle in Cristo: meniamo idonei Sacerdoti con noi: vi apportiamo Indulgenza: veniamo ad offerire il Santissimo Sacrificio per voi: a procurare la liberazione dell' anime de' vostri defonti, che sono in Purgatorio: veniamo come ministri di Dio a dispensare in voi i misterj, la grazia dello Spirito Santo, ed i suoi santissimi doni. A voi conviene sapervi prevalere dell' occasione, e conoscere il tempo della vostra visita, perchè non vi dica il Salvatore, come una volta disse minacciando a Gerusalemme, che non aveva conosciuto il tempo della sua visita, *Eo quod non cognoverit tempus visitationis tuæ*. Non pensate, anime care, che questa sia voce, nè invito mio: ma pensate, che sia del Salvatore stesso per mezzo di me suo indegno servo: non pensate, che venga il Vescovo a voi, ma il Salvatore stesso, il quale ha detto, che chi riceve i suoi servi, riceve lui stesso, e chi dà loro orecchia, la dà a lui stesso, e ha disposto, che i Vescovi in particolare siano a' popoli fedeli in luogo d' esso Dio.

Perciò, figliuoli dilettissimi, se alcuno di voi per l' addietro è stato in peccato di carne, in adulterio, in concubinato, in fornicazione; ora faccia ogni cosa per levarsene: se ha commesso usura, e fatto contratti illeciti, emendi il tutto, e restituisca: se ha ricevuto quello, ch' è del prossimo, ovvero della Chiesa, lo renda: e faccialo anco per quello, che non gli consumi il restante del suo avere: se ha lasciato d' eseguir i legati pii, obblighi di Messe, Officj, limosine lasciate da' suoi maggiori, non sopporti più oltre nell' anima sua carico tale: non soggiaccia a tanto pericolo: e se ha vero bisogno di termine ricorra da noi; ricordandosi delle pene, e censure poste contra trasgressori: se ha tenuto nell' animo odj, e rancori, gli deponga, e si riconcilj col suo prossimo. Se alcuno s' è privato da se stesso al tempo debito del cibo Santissimo del Corpo del Signore, ora almeno con la dovuta penitenza si disponga a riceverlo. Siccome noi, figliuoli dilettissimi, con tutto l' affetto vi apportiamo tutte le benedizioni, che possiamo: così disponete voi gli animi vostri a ricevere con tutto l' animo, e affetto filiale: ricorrete a' santi Sacramenti, ricorrete a' Confessori: ricorrete all' autorità Episcopale, chi n' ha bisogno, per liberare, per acquietare, e per consolare l' anime vostre. Venga ciascuno a ricevere da noi la santissima Eucaristia, cibo dell' anima, anzi l' anima dell' anima nostra, e fonte di grazia, e vera consolazione spirituale. Venga a ricevere l' amorevolissima grazia dell' Indulgenza: riceva i paterni ricordi, che gli porgiamo, del santo Evangelio, e della Dottrina di Cristo: riceva con vera disposizione il Sacramento della Confermazione chi non l' ha ricevuto, per confermare, e ingagliardire l' anima sua contra le cose contrarie alla sua salute. Vagliasi ciascuno del tempo della sua visita; acciocchè tutti ne riportino conforto spirituale, e salute, e noi quella consolazione in Gesù Cristo, la quale ci renderà facili, e gustosi tutti quei pochi incomodi, che portiamo per visitare le vostre anime: e la quale sopra ogni nostro comodo, e gusto desideriamo in questa vita. E per fine di tutto cuore vi benediciamo.

Formula litterarum patentium Episcopi pro Visitatore inferiore.

Dilecto in Christo N. salutem in Domino. Ut executioni earum rerum, quæ a Conciliis hujus (Provinciæ, ac) Diœcesis, & a nobis decreta sunt, consulamus: Te Visitatorem in tota diœcesi constituimus, cum facultate mandandi, quod opus fuerit pro ejusmo-

ejusmodi executione, etiam pœnis, & censuris adhibitis, informationes assumendi de negligentiis, & delictis, quæ compereris: ac inobedientes puniendi pœnitentiis, mulctis pecuniariis adhibitis, ad usum pium arbitrio nostro applicandis: ita tamen ut si quæ graviora insiderint, Nobis, aut Vicario nostro Generali reserves; omnia autem in acta redigas, prout opus fuerit, & ad nos quam primum referas. Concedimus quoque, ut ad SS. Sacramenta admittere possis, qui pro Paschate non fuerint admissi, si justa causa admittendi visa tibi fuerit, & a Nobis, aut Vicario nostro contra mandatum non fuerit; Facultatem item absolvendi ab omnibus casibus reservatis, & delegandi aliis singillatim tamen: quæ in re considera quemadmodum te geres: præsertim in casibus gravioribus, & scandalosis, & ubi restitutio requiritur: quam auctoritatem etiam in Vicarios foraneos exercere possis: Mandantes omnibus Vicariis, Parochis, aliisque, ad quos pertinet, ut te tamquam Visitatorem nostrum recipiant, & procurationes, sumptusque debitos præbeant, prout opus fuerit. Hæ vero valeant ad Dat.

Antiphona, & Preces in Visitatione recitandæ ex Pontificali Rom.

Ad recipiendum Episcopum solemniter a Clero in Visitatione.

Osculata Cruce ab Episc. genuflexo super tapete, & pulvino, quem ei offeret Rector Ecclesiæ indutus pluviali albo supra superpelliceum, cantatur Antiph.

Sacerdos, & Pontifex, & virtutum opifex pastor bone in populo, sic placuisti Domino.

Si Via longior est, adduntur cantica, & Hymni, ex Pontificali: nimirum, Benedictus Dominus Deus Israel, &c. Te Deum. Veni creator. Ave Maris stella. *Hym. de Patrono loci.*

Tum offertur Episcopo ab eodem Rectore aspersorium aqua benedicta, quæ primo seipsum, deinde alios aspergit.

Reddito aspersorio, offertur eidem navicula, de qua imponit incensum in thuribulum cum benedictione, ministrante naviculam eodem Rectore: a quo, & incensatur triplici ductu.

Accedit Episcopus ad Altare majus ubi orat; & Rector Ecclesiæ stans in cornu Epistolæ Altaris versus Episc. dicit.

℣. Protector noster aspice Deus.
℟. Respice in faciem Christi tui.
℣. Salvum fac servum tuum.
℟. Deus meus sperantem in te.
℣. Mitte ei Domine auxilium de Sancto.
℟. Et de Sion tuere eum.
℣. Nihil proficiat inimicus in eo. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus Vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Deus humilium visitator, qui eos paterna dilectione consolaris, prætende societati nostræ gratiam tuam: ut per eos, in quibus habitas, tuum in nobis sentiamus adventum. Per Christum Dominum nostrum.
℟. Amen.

Ascendit Episcop. ad Altare, quo osculato in medio solemniter populum benedicit.

Preces pro Absolutione Defunctorum facienda in visitatione Episcopi.

Visitator incipit Antiphonam: Si iniquitates.

Deinde cum Clero dicit Psalmum: De profundis. *In fine*: Requiem æternam.

Tum dicit totam Antiphonam: Si iniquitates observaveris Domine, Domine quis sustinebit?

Kyrie eleison. Christe eleison.
Kyrie eleison.
Pater noster. *Quod secrete completur.*

Interim aspergit ter ante se aqua benedicta, & imposito incenso in thuribulum cum benedictione ter incensat eodem modo.

Quo facto, dicit. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos a malo.
℣. In memoria æterna erunt justi.
℟. Ab auditione mala non timebunt.
℣. A porta inferi.
℟. Erue Domine animas eorum.
℣. Requiescant in pace. *Resp.* Amen.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Deus, qui inter Apostolicos Sacerdotes famulos tuos Pontificali fecisti dignitate vigere: præsta quæsumus, ut eorum quoque perpetuo aggregentur consortio. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Prædicta dicuntur tantum, Visitante Episcopo: quæ sequuntur, communia sunt Episcopo, & Visitatoribus inferioribus.

Cantatur Responsorium: Qui Lazarum resuscitasti a monumento fœtidum: Tu eis Domine dona requiem, & locum indulgentiæ. ℣. Qui venturus es judicare vivos, & mortuos, & sæculum per ignem. ℟. Tu eis, &c.

Et præcedente Cruce cum Acolythis, & candelabris accensis, aqua benedicta, & incenso proceditur ad cœmeterium, seu circa sepulchra Ecclesiæ, dicendo Antiphonam, & Psalmum, ut supra: & in medio cœmeterii, seu Ecclesiæ cantatur Responsorium.

Libera me Domine de morte æterna, in die illa tremenda. *Quando cœli movendi sunt, & terra. *Dum veneris judicare sæculum per ignem.
℣. Tremens factus sum ego, & timeo, dum discussio venerit, atque ventura ira. *Quando.
℣. Dies illa, dies iræ, calamitatis, & miseriæ, dies magna, & amara valde. *Dum veneris
℣. Requiem æternam dona eis Domine: & lux perpetua luceat eis. Libera me Domine de morte æterna, in die illa tremenda. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Interim imponitur incensum in Thuribulum.

Pater noster, *aspergit, & incensat Visitator de more, & postea dicit*: Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. In memoria æterna erit justus.
℟. Ab auditione mala non timebit.
℣. A porta inferi.
℟. Erue Domine animas eorum.
℣. Requiescant in pace. ℟. Amen.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui inter Apostolicos Sacerdotes famulos tuos Pontificali, seu Sacerdotali fecisti dignitate vigere, præsta quæsumus, ut eorum quoque perpetuo aggregentur consortio.

DEus veniæ largitor, & humanæ salutis amator, quæsumus clementiam tuam, ut nostræ Congregationis fratres, propinquos, & benefactores, qui ex hoc sæculo transierunt, B. Maria semper Virgine intercedente cum omnibus sanctis tuis, ad perpetuæ beatitudinis consortium pervenire concedas.

DEus, cujus miseratione animæ fidelium requiescunt, famulis, & famulabus tuis, & omnibus hic, & ubique in Christo quiescentibus da propitius veniam peccatorum, ut a cunctis reatibus absoluti tecum sine fine lætentur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.
℣. Requiem æternam dona eis Domine.
℟. Et lux perpetua luceat eis.

Duo cantores dicunt.

℣. Requiescant in pace. ℟. Amen.

Et producto signo Crucis ab omni parte super cœmeterium, reditur ad Ecclesiam, dicente Clero sine nota totum Psalm. Miserere *cum* Requiem æternam *in fine.*

Ante Altare majus dicit Visitator in medio stans. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster.
℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. A porta inferi.
℟. Erue Domine animas eorum.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

ABsolve, quæsumus, Domine, animas famulorum, famularumque tuarum ab omni vinculo delictorum, ut inter Sanctos, & electos tuos resuscitati respirent. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Et prosequitur Visitationem Sanctissimi Sacramenti &c.

Forma Decretorum in fine Visitationis locorum.

NOs N. N. Ecclesiarum S. N. Visitantes mandamus, ut infra.

Quod Tabernaculum Sanctissimæ Eucharistiæ vestiatur intus serico panno. Quod, &c.

Supradicta fiant intra spatium mensium duorum, vel sex, &c. sub pœna, &c.

Ita pronunciamus, & declaramus Nos N. N. Dat. die &c. Gratis etiam quoad scripturam.
N. Notarius.

Formula Decretorum in fine Visitationis Personarum.

NOs N. N. visitato Cleto loci N. decrevimus ut infra.

Quod N. N. ob ejus notabilem ignorantiam abstineat ab Altaris sacrificio, donec instruatur.

Quod N. N. qui duo habet beneficia sub eodem tecto in Ecclesia S. N. infra duos menses peremptorie a die publicationis hujus Decreti debeat obtinuisse dispensationem a sancta Sede Apostolica, & præsentasse in Curia Episcopali, alias, elapso dicto termino possint dicta beneficia aliis conferri: & sic de aliis.

Subscribat Visitator, & Notarius, qui adhibitis duobus testibus unicuique prædictorum ad se vocato evulgat, vel, si sit absens, ad valvas Ecclesiæ decretum affigat.

Idem fiat cum Debitoribus locorum piorum, & Administratoribus non absolutis.

Preces in fine visitationis pro Defunctis, ut in Pontificali Romano.

In fine Visitationis stans ante Altare in cornu Epistolæ versus ad illud Visitator dicit Psalmum: De profundis.
Pater noster. ℣. Et ne nos.
℟. Sed libera. ℣. A porta inferi.
℟. Erue Domine animas eorum.
℣. Requiescant in pace. ℟. Amen.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor &c.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo. Oremus.

DEus, cujus miseratione animæ fidelium requiescunt, famulis, & famulabus tuis omnibus, hic, & ubique in Christo quiescentibus da propitius veniam peccatorum, ut a cunctis reatibus absoluti tecum sine fine lætentur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

For-

Formula profanandi Altaria, & Ecclesiam ex Actis Eccles. Mediol. Concilii IV. Prov.

PRimo, si quæ Sacræ Reliquiæ ibi sunt diligenter recognitæ transferantur, quo voluerit Episcopus, vocato Clero vicino, & populo, si corpora sunt, aut insignes Reliquiæ.

Sacræ item imagines eo transferantur.

Tum aliquantisper genibus flexis ante Altare profanandum tacitè orans Visitator, seu Rector Ecclesiæ, Orationem de Sancto dicit alta voce, cujus nomini Altare dicatum est; tum ab omni parte illud detegat, lapidem consecratum evellat sine fractione, tum manibus suis lavet, atque abstergat, aqua in sacrarium fusa: demum ab operariis reliqua pars altaris amovetur.

Si plura Altaria sint profananda, idem fiat ad singula.

Altaribus amotis, fidelium ossa exhumentur, unoque loco collecta reponantur, præsente Rectore, qui tacite orans ante Altare majus, deinde cum Clero, & populo viciniæ procedente, jubet ea ad locum efferri destinatum, cum Psalmis, & precibus pro Defunctis: ubi, si liceat, celebretur Missa pro iisdem.

Denique diruatur ab operariis, & Crucis insigne ibi figatur, ex Trid. sess. 21. c. 7.

Idem fiat in cœmeteriis profanandis.

Formulæ nonnullæ criminales, quæ in visitatione frequentius accidunt.

Contra non residentem, aut non deferentem habitum Clericalem.

Mandato multum R. R. D. N. N. Visitatoris, &c. citetur ad valvas Ecclesiæ N. per quemlibet nuntium N. N. Filius N. ejusdem Ecclesiæ curatus, ab ea absens ultra annum, &c. vel in habitu non incedens Clericali, quatenus di e .... compareat coram Reverend. D. Vicario Generali loco solitæ audientiæ ad videndum se privatum declarari beneficio, & fructibus, &c. & circa hæc opportuna fieri, &c. aliter &c. Datum N. die &c.

N. Visitator.

Die &c. Detulit mihi Notario Visitationis N. nuncius publicus medio ejus juramento præsentialiter, &c. se affixisse, & affixam reliquisse citationem suprascriptam in valvis, &c.

N. Not. Visitat.

Contra concubinarios, seu inconfessos, &c.

Devenit ad notitiam R. D. Vis. qualiter N. N. ab anno circa (ultra) stetit, & stat de præsenti in concubinatu publico cum N. &c. in scandalum &c. propterea, &c. ordine præfati D. Visit. vocati prædicti, & summarie examinati dixerunt, &c.

Vel citantur omnes infrascripti coram R. D. Visitat. in ædibus Parochi &c. ubi elegit, &c. pro die crastina hora ... ad docendum se confessos esse peccata sua, & in Paschate proxime præterito sumsisse &c. alioquin citantur coram Vic. Generale pro die ... juridica, &c. ad videndum se interdicti, &c. & alia fieri, &c. Dat. ... die &c.

Citandorum nomina sunt hæc. N. N.

Si fateantur coram Visitatore, prohibeat concubinarios sub pœna 100. aureorum, & excommunicationis in subsidium, &c.

Si acceptent mandatum, jubeat præstare fidejussorem, &c.

Contra Absentes fiat, ut supra, assignatis terminis tribus, &c. & affixo mandato ad valvas Ecclesiæ.

Contra eos qui negligunt executiones ordinationum.

Mandato R. D. Visit. moneatur Vene. Presbyt. N. Rector N. quatenus termino trium dierum, quorum primus pro prima monitione &c. post harum præsentationem pœna suspensionis ipso jure incurrenda, solvisse debeat in manibus N. scuta ... pro executione ordinationum in Visitatione dictæ Eccles. factarum, quas adimplere neglexit. Datum, &c.

Contra debitores locorum piorum.

Mandate, &c. ut supr. mutatis mutandis.
Forma sequestri pro exec. ordinationum.

Mandato, &c. præcipitur infrascriptis debitoribus, &c. bonorum spectantium ad Eccles. &c. quatenus penes se in sequestrum teneant &c. omne, & totum id quod &c. neque partem aliquam eorum alicui relaxent absque expressa licentia R. D. V. & hæc pro executione ordinationum factarum, faciendarumque, & omnia hæc sub pœna iterum de proprio solvendi, & scutorum 50. Locis piis, &c. & excomm. in subsidium, &c. Dat. &c.

Forma relaxationis sequestri.

Mandato, &c. præcipitur infrascriptis nominatis colonis &c. R. N. debitoribus, penes quos omnes, singuli fructus, ficta, & pecunia spectantia ad D. R. N. ratione beneficii, & sequestrata fuerunt de mandato ejusdem R. D. V. die ... mense ... anno ... quatenus statim habito præsenti præcepto, & sine aliqua exceptione relaxent omnia penes eos sequestrata &c. attenta cautione, & promissione per D. R. N. præstita de stando jure, &c. & de exequendis ordin. &c. & hæc sub pœna cuilibet contrafacienti scutorum 100. Locis piis, &c. necnon excomm. in subsidium. Dat. &c. quorum præcipiendorum nomina sunt hæc N. N.

APPENDIX I.

De Visitatione Sacrorum Liminum, & Relatione status Ecclesiæ suæ ab Episcopo peragenda, ex

BENEDICTI XIV.

LIBRIS DE SYNODO DIŒCESANA

EXCERPTUS LIBER SINGULARIS.

Ut, quæ ad Episcopos pertinent, plenius tractentur, & Gavanti Opus absolutum sit, addenda essent nonnulla de *Visitatione sacrorum liminum*, *ac de Relatione status Ecclesiæ*. Verum quum hæc Benedictus XIV. de *Synodo Diœcesana* lib. XIII. a cap. VI. uberrime sit persequutus, ejus, quod ad hoc spectat argumentum, lucubrationem adtexam, capitum numeris solummodo immutatis.

CAPUT I.

De Visitatione Sacrorum liminum, & Relatione status Ecclesiæ, quæ a quolibet Episcopo, & Prælato inferiore, territorium separatum habente, Apostolicæ sedi facienda est.

„ Visitatio sacrorum Liminum, quam singuli Episcopi, & Prælati territorium separatum habentes, statis temporibus „ explere debent, & relatio status propriæ cujusque Ecclesiæ, quam ea occasione exhibere jubentur, res sunt a materia Synodi haud quidem alienæ, quin immo cum ea valde connexæ; tum quia, dum Ecclesiarum status exponitur Apostolicæ Sedi, solet hæc Episcopos, & Prælatos, qui forte Synodum, cum possent, non habuerunt, ad illius celebrationem excitare; tum quia Episcopi, & Prælati, qui Synodum celebrarunt, id ipsum exponere non omittunt in relatione status Ecclesiæ; in qua etiam sæpe se referre solent ad Constitutiones in Synodo editas circa varia rerum capita, quæ ejusdem relationis objectum constituunt. Quare opportunum visum est præsenti Tractatui finem imponere agendo de visitatione sacrorum Liminum, ac de relatione status Ecclesiæ, quæ ab unoquoque Præsule Apostolicæ Sedi, ut innuimus, facienda est: cum maxime Fagnanus *in Cap. Ego N. num. 22. de jurejurando*, asserere non dubitaverit, ipsam sacrorum Liminum visitationem Episcopalibus Synodis quadam ratione æquiparari: *Colligi potest, hanc visitationem Liminum nunc aliqua ex parte assimilari Synodis Episcopalibus*.

„ II. Celebris est Sixti V. Pontificis Maximi Constitutio, quæ incipit *Romanus Pontifex*, quæque inter illius Constitutiones in Bullario Romano impressa legitur *tom. 4. part. 4. nov. edit. num. 24.* qua scilicet omnibus Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, etiamsi S. R. E. Cardinales fuerint, præcipit, ut, antequam Consecrationis munus suscipiant, aut Pallium assequantur, vel, si de una ad aliam Ecclesiam transferantur, antequam hujus regimini, & administrationi se immisceant, si quidem in Romana Curia præsentes sint, in manibus S. R. E. Diaconi Cardinalis in ordine prioris, extra Curiam vero in manibus Antistitis ad hoc a Sede Apostolica delegati, singuli ex præscripta formula jurent, se statis temporibus, in ipsa Constitutione expressis, Limina Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli personaliter visitaturos; sin autem legitimo impedimento detineantur, id ipsum impleturos per aliquem de sui Capituli gremio, seu alia Ecclesiastica dignitate, vel Beneficio præditum, cui quidem, donec hujusce rei gratia abfuerit, permittit Pontifex, ut Canonicatus, atque Præbendæ, seu Beneficii fructus & distributiones lucretur, perinde ac si Divinis Officiis & Choro interesset; ut alias a nobis expositum fuit *in nostro Institut. 107. §. 9.* Si vero ex Canonicis, & Dignitatibus non adsit, quem mittant ad Limina, Sacerdotem aliquem diœcesanum, legitimo mandato munitum, ad Urbem dirigere jubentur; eaque occasione Romano Pontifici rationem reddere de Pastoralis officii implemento, deque omnibus, quæ ad Ecclesiarum suarum statum pertinent, ac Cleri, & populi mores, & disciplinam, animarumque ipsis commendatarum salutem concernunt. Ceterum variam locorum, atque diœcesium ab Urbe distantiam summa æquitatis

„ tatis ratione perpendens Pontifex, hujusmo„ di visitationem aliis quidem Episcopis tertio „ quoque anno, aliis autem quarto, aliis quin„ to, aliis demum singulis decenniis obeundam „ præscripsit. De impedimentis vero, ob quæ „ unusquisque Episcoporum sacra Limina, non „ per se ipsum, sed per Procuratorem adeunda „ sibi reputet, an justa sint, & an legitime „ probentur, prædicto Cardinali in Diacono„ rum ordine priori examinandum judicandum„ que commisit. Sed, cum idem Sixtus dein„ de in altera Constitutione super erectione „ plurium Congregationum S. R. E. Cardi„ nalium edita, inter alia officia Congrega„ tioni Cardinalium sacri Concilii Tridenti„ ni Interpretum injuncta, hoc etiam deman„ daverit, ut postulata discuteret, quæ ab E„ piscopis proponuntur, & in relationibus sta„ tus Ecclesiarum, quas dictæ visitationis oc„ casione exhibent, ut plurimum inferuntur, „ iisque opportuna responsa daret; hinc fa„ ctum est, ut examen illud, quod antea „ apud Cardinalem primum Diaconum fieri „ debebat, nunc apud memoratam Congrega„ tionem peragatur: uti etiam observavit Fa„ gnanus *in cit. Cap. Ego N. num.* 13. *de ju„ rejurando*.

„ III. Abstinendum hic autem ducimus ab „ exponendis controversiis olim in prædicta „ Congregatione agitatis tam super qualitate „ impedimenti, quo Episcopus a personali sa„ crorum Liminum visitatione recte excusetur, „ quam super documentorum genere, quæ ad „ idem impedimentum legitime probandum af„ ferri debeant, ac demum super persona Pro„ curatoris ad obeundas Episcopi vices dele„ gandi; de quo disputatum fuit, an liceret „ Canonicum, aliumve diœcesanum Sacerdo„ tem, non præcise in eum finem ablegatum, „ sed jampridem in Urbe commorantem, suas„ que res ibi agentem, ad visitationem per„ agendam Procuratorem constituere; & an Sa„ cerdotem Regularem mittere, & deputare „ liceret. In hoc enim rerum genere jamdu„ dum facilius atque remissius agi cœpit, & „ pristinus rigor progressu temporis valde tem„ peratus est, habita ratione gravium expensa„ rum, quæ ad Romanum iter conficiendum „ Episcopis subeundæ sunt, graviorumque one„ rum, quibus Episcopales Mensæ, vel tem„ porum calamitate, vel aliis de causis, subji„ ciuntur. Unde, si Episcopus, justo quolibet „ impedimento detentus, a sacra Congregatio„ ne licentiam petat visitandi Limina per Pro„ curatorem, atque etiam in eum finem depu„ tandi Canonicum aliquem, aut Sacerdotem „ diœcesis suæ jam in Urbe existentem, & „ privatis suis rebus vacantem, vel etiam or„ dinarium suum negotiorum gestorem, seu „ agentem, de rebus Ecclesiæ, & diœcesis „ probe instructum, dummodo Ecclesiastico cha„ ractere sit insignitus; facta Romano Pontifici „ per Secretarium ipsius Congregationis instan„ tiæ illius relatione, non ita frequenter reji„ ci solet, ut olim evenisse constat, sed petita „ licentia & facultas passim benigne concedi„ tur. De Regulari tamen Sacerdote, cum „ mentio quidem fiat in citata Sixti V. Con„ stitutione §. 4. sed pro eo tantum casu, quo „ Clerus in diœcesi deficiat, adjecta lege, ut „ Sacerdos Regularis probus & religiosus sit, „ Ecclesiæque, ac diœcesis res & negotia o„ ptime calleat; atque hæc etiam enuntientur „ in formula juramenti, quam recitat Episco„ pus, dum ad suscipiendum Consecrationis „ munus accedit, quæque inserta est Pontifica„ li Romano, ubi sic legitur: *Et, Clero defi„ ciente omnino, per aliquem alium Presbyte„ rum Secularem, vel Regularem, spectatæ pro„ bitatis, & religionis, de supradictis omnibus „ plene instructum*: hinc est, quod si Regularis „ aliquis Sacerdos deputari velit, nonnihil dif„ ficultatis offendi solet: cum prius probanda „ sit deficientia Capituli, & Cleri secularis; „ eaque non probata, nequaquam admittatur „ Procurator Regularis sive a diœcesi missus, „ sive jampridem in Urbe degens; nisi forte „ agatur de Ecclesiis in remotissimis regionibus „ constitutis, unde difficillimum est specialem „ Procuratorem de gremio Capituli, aut Cleri „ secularis, ad visitanda Apostolorum Limina „ Romam transmittere.

„ IV. Nonnullas itaque alterius generis quæ„ stiones in præfata Congregatione Concilii dis„ cussas & definitas breviter hoc loco judicabi„ mus. Et primum, cum in Sixtina Constitu„ tione inter eos, qui singulis decenniis ad „ sacrorum Liminum visitationem adiguntur, „ non alii recenseantur, quam Episcopi Asia„ tici, & qui in novis terris Orientalibus, „ Meridionalibus, Occidentalibus, & Septen„ trionalibus existunt; Episcopi Hiberniæ olim „ postularunt, ut, eorum paupertatis ratione „ habita ipsis concederetur, singulis pariter de„ cenniis semel dumtaxat eamdem visitationem „ explere: quod iis, ob allegatam paupertatis „ causam, a sacra Congregatione, annuente „ Pontifice, indultum fuit die 10. Maji 1631. „ ut adnotatum reperitur *lib.* 14. *Decretor. „ pag.* 422. quantumvis in ipsa Sixti V. Con„ stitutione de iis nominatim statutum fuisset, „ ut quarto quoque anno ad id tenerentur. „ Eadem lex de visitandis quarto quoque anno „ Apostolorum Liminibus in dicta Constitutio„ ne imponitur Episcopis Gallis. Quæsitum „ itaque fuit, an Episcopus Carpentoractensis „ singulis quadrienniis, vel potius triennüs, „ ad hujusmodi visitationem teneretur: & qui„ dem perpenso, quod Comitatus Venusinus, „ non secus ac Avenionensis, licet non de Gal„ lia, in Galliæ tamen partibus situs est, ut „ dictum fuit *in decis.* 80. *n.* 1. *& seq. post* „ Tondut. *de Pensionib. Ecclesiast.* & *in Disqui„ sitionibus legalibus* Pauli de Gandecombe *cap.*

12. *num.*

„ 12. *num.* 1. *& plurib. seq.* dicta Congrega„ tio die 19. Februarii 1718. dum nos Secre„ tarii illius munere fungeremur, merito cen„ suit, Episcopum Carpentoractensem singulis „ tantum quadrienniis sacra Limina visitare de„ bere: ut videre est *tom.* 1. *Thesaur. Resolut.* „ *Urbin. edit. pag.* 23.

„ V. De aliis praeterea controversiis actum, „ & pronunciatum fuit, quae pertinent ad per„ sonas praedictae visitationis, & reddendae ra„ tionis lege obstrictas. Quaesitum nempe ali„ quando fuit, an id oneris incumberet Epi„ scopis, quibus Coadjutor ab Apostolica Sede „ datus fuisset. Summus autem Pontifex Cle„ mens VIII. die 25. Februarii 1592. respon„ dit, satis esse, ut vel Episcopus ipse, vel „ Coadjutor, illius nomine, visitationem ex„ pleret, & relationem status Ecclesiae exhibe„ ret: idque relatum fuit in Acta dictae Con„ gregationis Concilii *lib.* 73. *supplicum libel-* „ *lorum pag.* 29. Accidit aliquando, gravibus „ id suadentibus causis, ut Regius aliquis Prin„ ceps, in legitima aetate nondum constitutus, „ alicui Ecclesiae praeficiatur, adjuncto eidem „ certo Administratore ad hoc, ut meliori „ dioecesis regimini consulatur. Cum itaque du„ bitatum olim fuerit, an hujusmodi Admini„ strator Apostolorum Limina visitare, & sta„ tum Ecclesiae sibi quoque ad regendum com„ missae, Apostolicae Sedi repraesentare tenere„ tur: sacra Congregatio Concilii die 13. Au„ gusti 1622. respondit, Administratorem tam „ proprio nomine, quam etiam Principis Epi„ scopi, cujus partes in Ecclesiae gubernatione „ adimplet, Sixtinae Constitutionis praeceptum „ servare debere. Complures sunt Episcopi Ti„ tulares, de quibus *lib.* 2. *cap.* 7. a nobis est „ actum, qui scilicet ordinati sunt Episcopi „ alicujus Ecclesiae in iis regionibus constitu„ tae, quae ab infidelibus occupantur. Andreuc„ cius *in Tractatu de Episcopo Titulari part.* 4. „ §. 1. *num.* 209. negat, hujusmodi Episcopos „ Sixtina lege teneri; utpote qui Ecclesiarum „ suarum statum plane ignorantes, illius rela„ tionem facere nullo modo possunt. Verum „ Fagnanus *in cit. Cap. Ego N. num.* 82. *seq.* „ *de jurejur.* recte animadvertit, quod, cum „ in visitatione sacrorum Liminum, praeter ve„ nerationem erga sanctorum Apostolorum ci„ neres, debitae Romano Pontifici submissionis „ & obedientiae actus contineatur; cumque et„ iam Episcopus Titularis, licet absens, & „ impeditus quominus ad suam Ecclesiam ac„ cedat, de hujus tamen statu aliqua identi„ dem cognoscere possit, quae Pontifici referen„ da sint, & quorum occasione aliquid in ejus„ dem Ecclesiae utilitatem proponendum occur„ rat: hinc affirmandum videtur, Episcopos „ quoque Titulares ad Sixtinae Bullae observan„ tiam teneri: cui sententiae adhaeret etiam „ Thomassinus *de vet. & nov. Eccl. discipl.* „ *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 42. *num.* 12. & 13.

„ VI. Nemini ignotum est, in S. R. E. Car„ dinalium Collegio sex esse Episcopos, subur„ bicarios nuncupatos, Ostiensem videlicet, „ Portuensem, Sabinensem, Albanensem, Prae„ nestinum, & Tusculanum. Hi non solum „ ad residentiam minime obligantur; verum, „ si, praeter unius ex Ecclesiis suburbicariis, „ alterius forsan Episcopalis Ecclesiae Praesules „ sint, apud alteram hanc residere tenentur; „ quod declaratum fuit ab Urbano VIII. per „ Decretum die 28. Novembris 1633. editum, „ & impressum post Dissertationes Cardinalis „ Brancatii, in calce videlicet illius, cui titu„ lus *de Optione sex Episcopatuum, pag.* 67. „ Quaeri autem solet, quae ratio sit, cur sex „ memorati Cardinales Episcopi suburbicarii ad „ residentiam minime obligentur. At, omissis „ sententiis & opinionibus, quae nihil habent „ probabilitatis, ea verior censenda est, quae „ a praedicto quoque Cardinali Brancatio *in* „ *cit. Dissertatione*, & ab aliis communiter ap„ probatur, hanc illis a residendi lege exem„ ptionem concessam esse, partim ob assiduam „ assistentiam, quam Romano Pontifici prae„ stant, partim ob modicam earum dioecesium „ distantiam ab Urbe Roma, in qua ipsi resi„ dentes facile possunt earumdem regimini in„ vigilare, atque omnia adimplere, quae in re„ sidentiae, si non materialis, at saltem forma„ lis obligatione continentur. Ab hac enim „ nullo pacto exempti censeri debent; cum et„ iam ad peragendam suarum dioecesium visi„ tationem, ad formam sacrorum canonum, „ & Concilii Tridentini, teneri eos definierit „ Alexander VII. Consistoriali Decreto, quod „ refert laudatus Cardinalis Brancatius *in cit. Dis.* „ *pag.* 53. subjungens: *Post haec scripta Sanctissi-* „ *mus Dominus Noster Alexander VII. Spiritu af-* „ *flatus Divino, in Consistorio v. Idus Octobris,* „ *in quo ad optionem admissi fuimus, Decreto* „ *sanxit, ut omnes sex Episcopi visitare tenean-* „ *tur proprias suas dioeceses, ad praescriptum sa-* „ *crorum canonum, & Concilii Tridentini.*

„ VII. Quod si adversus haec objiciatur, „ quod Cardinalibus ad alicujus Ecclesiae subur„ bicariae optionem admissis, alterius etiam Ec„ clesiae, si quam forte prius obtinebant, re„ tentio conceditur; & cum apud hanc, ut su„ pra diximus, residere debeant, nequaquam „ ipsis facile erit suburbicariae dioecesis regimini „ debitam curam impendere: hoc primum res„ pondebimus, Urbanum VIII. in praeallega„ to Decreto Cardinales illos magnopere com„ mendasse, qui, cum Episcopali cuipiam Ec„ clesiae praeessent, vel a suburbicarii Episcopa„ tus optione abstinuerant, vel ad hunc per „ optionem ascendentes, priore Ecclesia se ab„ dicaverant. Addemus deinde, ulterius etiam „ progressum fuisse Clementem XII. in sua „ Constitutione, quae incipit *Pastorale officium*, „ impressa in Bullario Romano postremae edi„ tionis *tom.* 13. *num.* 22. adjicientem §. 7.

„ quod,

„ quod, cum Cardinalis alicujus Ecclesiæ Præ-
„ ful, si ad Episcopatum suburbicarium ascen-
„ dat, priorem Ecclesiam retinere nequeat sine
„ speciali Romani Pontificis Indulto; in hujus
„ porro Indulti concessione plura perpendenda
„ sunt ab ipso Pontifice, & præsertim an Ec-
„ clesia illa posteriori sit adeo propinqua, ut
„ Pastoralem curam utrique commode impen-
„ dere, summque ministerium recte imple-
„ re valeat; innovando etiam §. 9. laudatum
„ Alexandri VII. Decretum de visitatione Ec-
„ clesiarum, & Diœcesium per Cardinales Epi-
„ scopos suburbicarios, ad præscriptum sacrorum
„ canonum, & Decretorum Concilii Tridenti-
„ ni, facienda.

„ VIII. An vero hujusmodi suburbicarii Car-
„ dinales Episcopi ad visitationem sacrorum
„ Liminum, & ad relationem status propriæ
„ cujusque Ecclesiæ juxta Sixtinam Constitutio-
„ nem tenerentur, controversia olim fuit: de
„ qua cum in Congregatione Concilii die 9.
„ Januarii 1616. actum fuerit, sacra Congre-
„ gatio ita rescripsit: *Agendum esse cum San-
„ ctissimo Domino Nostro, ne illos obstringat; sed
„ potius benigne declaret, non teneri ejusmodi
„ onus subire, cum sint quotidie in conspectu
„ Sanctitatis suæ.* At summus Pontifex Paulus
„ V. ut in Actis ejusdem Congregationis ad-
„ notatum legitur *lib. 19. supplic. libellor. pag.*
„ 887. hujusmodi declarationem edere noluit;
„ *sed dixit, nec velle se illis id oneris impone-
„ re, si alias non teneantur: verum expedire,
„ sibique placere, ut & ipsi Constitutionem ob-
„ servent.* Denique Clemens XII. *in sua cita-
„ ta Constitutione* §. 9. jure ac merito decle-
„ ravit, ipsos vere obligatos esse ad Sixtinæ
„ Constitutionis observantiam: *Necnon relatio-
„ nem status earumdem Ecclesiarum, & diœce-
„ sium, quibus præsunt, ipsi Pontifici, juxta
„ Constitutionem fan. mem. Sixti Papæ V. Præ-
„ decessoris quoque nostri, quæ incipit, Romanus
„ Pontifex, exhibere.* Quod quidem jure ac me-
„ rito a Clemente XII. factum fuisse diximus.
„ Cum enim in Sixtina Constitutione Episco-
„ porum etiam Cardinalium expressa mentio
„ fiat; cumque iidem Cardinales Episcopi subur-
„ bicari diœceses suas gubernare, & visitere
„ teneantur, nec ab alio Episcopalis officii one-
„ re exempti sint, præterquam a residentia ma-
„ teriali, ut supra diximus: difficile sane erat
„ intelligere, qua ratione a Sixtinæ Constitu-
„ tionis lege immunes censeri possent.

„ IX. Qui vere sub illius Constitutionis san-
„ ctione minime comprehenduntur, ii sunt
„ Præsules, quos inferiores, & tertiæ speciei
„ Prælatos appellant; qui nempe proprium ter-
„ ritorium habent, vere separatum, in quo ipsi
„ soli independenter a quocumque Episcopo,
„ omnimodam spiritualem jurisdictionem in
„ Clerum, & populum exercent: de his enim
„ in præfata Constitutione neque verbum ul-
„ lum legitur, neque sententia, quæ ad illos
„ directe pertineat. Sed, cum nobis semper in-
„ congruum visum fuerit, hujusmodi Prælatos
„ Apostolicæ Sedi immediate subjectos, debi-
„ tum erga ipsam obsequii, & obedientiæ a-
„ ctum, Apostolorum Limina statis temporibus
„ visitendo, non exhibere, nec de eorum diœ-
„ cesis, seu territorii statu tam materiali,
„ quam formali, relationem facere; postquam
„ ad summum Pontificatum nullis nostris me-
„ ritis evecti fuimus, non modo prædictam Six-
„ ti V. Constitutionem confirmavimus, sed ejus
„ præterea legem atque sanctionem extendi-
„ mus ad Abbates, aliosque inferiores Præla-
„ tos, jurisdictionem quasi Episcopalem, &
„ territorium separatum habentes: quibus, ad
„ normam ejusdem Sixtinæ Constitutionis,
„ certa temporum spatia præfinivimus, quibus
„ singuli vel per se ipsi, vel per certos idoneos
„ Procuratores, sacra Apostolorum Limina vi-
„ sitare, & relationem status suarum Ecclesia-
„ rum, atque districtuum exponere deberent;
„ juramenti quoque formulam præscribendo,
„ quo eorum quilibet, dum ad hujusmodi Præ-
„ laturas, & Dignitates promoventur, ad præ-
„ dicta adimplenda se obstringere debent: ut
„ videre est in nostra Constitutione, quæ inci-
„ pit *Quod Sancta*, die 23. Novembris anni
„ 1740. edita, & in Bullario nostro impressa
„ *tom. 1. num. 7.*

„ X. Complura rerum capita, circa quæ ver-
„ sari debet relatio status Ecclesiæ occasione vi-
„ sitationis sacrorum Liminum, prædictæ Con-
„ gregationi Concilii exhibendæ, indicata sunt
„ a Fagnano *in sæpe cit. Cap. Ego N. de jure-
„ jurand.*, ubi materialem Ecclesiæ statum a
„ formali apte distinguendo secrevit. Quæ au-
„ tem ab eo scripta fuerunt, adoptavit etiam
„ & retulit Van-Espen *Juris Eccl. univ. par.
„ 1. tit. 15. cap. 2. num. 22.* Sed, cum nun-
„ quam publica auctoritate prodiisset instructio
„ super modo conficiendi relationem tam ma-
„ terialis, quam formalis status Ecclesiarum,
„ atque diœcesium, prout ab Apostolica Sede
„ requiritur; Summus Pontifex Benedictus
„ XIII. in Concilio Romano, a se celebrato,
„ mandavit, hujusmodi instructionem confici
„ a prædicta Congregatione Concilii. Cujus
„ cum nos Secretarii munus tunc gereremus,
„ simulque in eodem Concilio Romano Do-
„ ctoris in Decretis officio fungeremur, idcir-
„ co ejusdem instructionis conficiendæ cura no-
„ bis injuncta fuit. Eam itaque a nobis exa-
„ ratam, subindeque probatam, & publica au-
„ ctoritate donatam unusquisque consulere pot-
„ est, impressam in calce prædicti Concilii Ro-
„ mani, & iterum in Bullario nostro *tom. 2.
„ in Append. pag. 1. & seq.* Eique inhæren-
„ tes, quicumque relationes hujusmodi fa-
„ cere tenentur, nihil desiderandum relinquent,
„ quod circa materialem, atque formalem Ec-
„ clesiarum suarum statum Apostolicæ Sedi sit
„ aperiendum.

„ XI.

„ XI. Illud præterea animadvertimus, dum „ sæpe dictæ Congregationi Concilii operam „ nostram in Secretarii officio impendebamus, „ ob multiplicem negotiorum, quæ in ea agitantur, copiam, plerumque evenire, ut relationibus status Ecclesiarum per Episcopos „ oblatis, sive transmissis, serius aliquanto responderetur. Quare, ad supremum Pontificatum evecti, aliam Congregationem in prioris illius subsidium deputavimus, ac veluti „ ejusdem Congregationis Concilii appendicem „ constituimus, quæ in hujusmodi relationibus „ examinandis, reddendisque opportunis responsis unice occuparetur. Hanc autem ex competenti numero Præsulum Romanæ Curiæ „ compositam voluimus, eodem Cardinali in „ ipsius Præfectum deputato, qui Congregationis Concilii Præfectus est, eodemque Secretario, qui alteri est a Secretis. Itaque nova hæc Congregatio statis diebus coram dicto Cardinali Præfecto cogitur; & referentibus Præsulibus quidquid in relationibus sibi „ respective distributis continetur, ad propositas quæstiones idonea parantur responsa; quæ „ deinde ejusdem Cardinalis Præfecti judicio „ expensa, ac per eum, quatenus opus sit, „ ad summum Pontificem relata, ab eoque „ approbata, debitis temporibus expediuntur: „ uti latius statutum legitur in altera Constitutione nostra super novæ hujus Congregationis institutione & officio, prædicta die 23. „ Novembris 1740. edita, cujus initium est *Decet Romanum Pontificem*, *cit. tom.* 1. *Bullarii nostri num.* 8. Et nos quidem Congregationem hanc pluribus vicibus coram nobismetipsis haberi voluimus: responsa quoque „ perlegimus, quæ ex illius sententia, & consilio, usque in hunc diem ad Episcopales relationes transmissa fuerunt; nulli parcentes „ labori, aut diligentiæ tum in propositis quæstionibus examinandis, atque solvendis, tum „ in indicandis, ac suggerendis opportunioribus „ rationibus pro felici regimine earum diœcesium, quarum relationes expendebantur.

„ XII. In toto autem hujus capitis decursu „ non alium auctorem citavimus ejus legis, „ qua singuli Episcopi Sanctorum Apostolorum „ Limina certis temporibus visitare, & statum „ Ecclesiæ suæ Apostolicæ Sedi exponere tenentur, præter unum Pontificem Sixtum V. „ ex quo non illud a quopiam inferri volumus, Pontificem hunc primum fuisse, qui „ eam legem & consuetudinem invexerit. „ Antiquissimum porro, simulque illustre hujus rei monumentum habemus in Ecclesiastica Historia, Epistolam nimirum a Patribus Concilii Milevitani ad S. Innocentium „ I. Pontificem Maximum scriptam, in qua „ deplorabilem exponentes statum Ecclesiarum „ Palæstinæ, atque Africæ, quas Pelagiani „ plurimum perturbaverant, & Apostolici Pastoris opem implorantes, ita scribunt: *Quia* „ *te Dominus, gratia suæ præcipuo munere, in* „ *Sede Apostolica collocavit, talemque nostris* „ *temporibus præstitit, ut nobis potius ad culpam negligentiæ valeat, si apud tuam venerationem, quæ pro Ecclesia suggerenda sunt*, „ *tacuerimus, quam ea tu possis vel fastidiose*, „ *vel negligenter accipere; magnis periculis infirmorum membrorum Christi pastoralem diligentiam, quæsumus, adhibere digneris*. Neque minus ad id significandum, de quo nunc „ agimus, perspicua sunt verba, quibus Sanctus „ Pontifex in sua responsione nititur, nempe: „ *Diligenter & congrue Apostolico consulitis honori; honori, inquam, illius, quem, præter* „ *illa, quæ sunt extrinsecus, sollicitudo manet* „ *omnium Ecclesiarum super anxiis rebus, quæ* „ *sit tenenda sententia, antiqua scilicet regulæ* „ *formam secuti, quam toto semper ab Orbe mecum nostis esse servatam*. Has duas epistolas „ videre licet in editione Operum S. Augustini, quæ curantibus Monachis Congregationis „ Sancti Mauri prodiit Parisiis anno 1679. *tom.* 2. „ *pag.* 620. & 639. Præterea S. Gregorius Magnus Episcopis per Siciliam constitutis indulsisse invenitur, ut, cum antea tertio quoque „ anno Romam accedere tenerentur, deinceps „ nonnisi semel singulis quinquenniis hujusmodi iter suscipere deberent; ut ipse scripsit „ ad Cyprianum Diaconum, in ea Insula residentem, *epist.* 22. *lib.* 7. *tom.* 2. *Operum col.* „ 886. & *seq. Novit dilectio tua, hoc olim consuetudinem tenuisse, ut Fratres, & Coepiscopi* „ *nostri Romam semel in triennio de Sicilia convenirent; sed nos eorum labori consulentes constituisse, ut suam huc semel in quinquennio* „ *præsentiam exhiberent*. Similis Episcoporum „ obligatio, diversa tamen pro Ecclesiarum ab „ Urbe distantia, eruitur etiam ex Concilio „ Romano, anno 743. habito a S. Zacharia Papa, *can.* 3. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* „ 1927. *Ut, juxta Sanctorum Patrum, & canonum statuta, omnes Episcopi, qui hujus* „ *Apostolicæ Sedis ordinationi subjacebunt, qui* „ *propinqui sunt, annue Idibus mensis Maji* „ *Sanctorum Principum Apostolorum Petri &* „ *Pauli Liminibus præsententur, omni occasione* „ *seposita: qui vero de longinquo, juxta chirographum suum impleant*. Formula juramenti „ ab Episcopo electo præstandi descripta legitur „ in Decretalibus Gregorii IX. *in pluries citato* „ *Cap. Ego N. de jurejuran.* ubi inter cetera „ hæc habentur: *Apostolorum Limina singulis* „ *annis aut per me, aut per certum nuntium*, „ *visitabo; nisi eorum* (Romanorum nempe „ Pontificum) *absolvat licentia*. Ejus formulæ „ auctor existimatur Sanctus Gregorius VII. „ evidens est enim error Caroli Molinæi, qui „ eam ipsi Gregorio IX. attribuit; ut recte „ ostendit Gonzalez *in Commentar. ad cit. text.* „ Inter Innocentii III. rescripta unum adest, „ quod spectat ad Patriarcham Antiochenum, „ qui, cum juxta obligationem suam quarto

quo-

,, quoque anno ad visitanda Apostolorum Limina, reddendamque rationem administrationis Ecclesiæ suæ, Romam venire debuisset, neque id, certis impedimentis obstantibus, executus esset, excusationes suas ad Pontificem miserat. Qui sane eas benigne admisit, sed simul Patriarcham admonuit, ne in posterum officio deesset. Facti series exponitur *in Historia Pontificiæ Jurisdictionis*, quam edidit Roussel, *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 11. Sub Alexandro IV. compertum fuit, nonnullos Episcopos, ut ab incommodis se eximerent, Indulta specialia postulando impetrasse, ne statis temporibus tenerentur ad Apostolica Limina se sistere, & relationem status suarum Ecclesiarum exhibere. Verum Pontifex, edita Constitutione, omnia Indulta hujusmodi eousque concessa abrogavit; ut videre est apud Raynaldum *ad annum Christi* 1257. *num.* 50. & sequentia verba in citata Constitutione adjecit: *Non est facile recedendum ab eo, quod a Prædecessoribus nostris super hoc diu excogitatum extitit, & obtentum*. Denique, ut alia antiquitatis monumenta omittamus, in Opere P. Thomæ a Jesu *de omnium gentium salute procuranda lib.* 7. *pag.* 291. inter quæsita ex parte Patriarchæ Maronitarum proposita Gregorio XIII. qui Sixtum V. in summo Pontificatu immediate præcessit, hoc etiam relatum legitur: *Præterea, cum Pontificale Romanum statuat, jubeatque, singulos Episcopos ultramarinos omni triennio Romam venire de Ecclesiarum ipsorum statu deposituros; num & nostri ad idem teneantur, necne? Sufficiatque, propter itineris difficultates, Turcarumque pericula quempiam eorum nomine delegare?* Responsum autem subjicitur, quod sic habet: *Ob magnam locorum intercapedinem denegandum non videtur, quod petunt; ut satis sit unoquoque triennio unum, Episcoporum omnium nomine, Romam destinari*.

,, XIII. Non itaque Sixtus V. hanc legem primus invexit, qua Catholici Antistites ad visitanda Limina Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, & ad referendum Apostolicæ Sedi Ecclesiarum suarum statum obligantur; cum & unum, & alterum hujusce legis caput tot antea seculis viguisse constet; & satis appareat, utrumque consequens esse illius Primatus, quo Romanus Pontifex in universa Ecclesia potitur. Veruntamen hoc Sixto tribuendum est, quod visitationum tempora singulis Episcopis congrua ratione determinaverit; quodque aliquos specialiter deputaverit, qui postulata in Episcoporum relationibus proposita expenderent, iisque opportune responderent.

CAPUT II.

De relatione status Ecclesiæ, de qua actum est capite superiori, & de prima ejusdem parte.

,, Sicuti superiori capite diximus, a summo Pontifice Sixto V. statutum fuit tempus, quo ab Episcopis sacra Limina visitarentur: eisdemque mandatum est, ut relationem status suarum Ecclesiarum a sacra Concilii Congregatione postea considerandam, examinandamque transmitterent. Quoniam vero nulla fuerat unquam edita Instructio, qua tamquam regula in ea relatione efformanda uterentur Episcopi; hinc de hac re actum fuit in Concilio Romano, quod anno 1725. in Lateranensi Basilica, præsidente fel. mem. Benedicto XIII. habitum est: nobisque, qui tunc in minoribus constituti munere Interpretis sacrorum Canonum in eodem Concilio fungebamur, ea cura commissa, ut Instructionem ipsam efformaremus. Prompte paruimus: & quæ a nobis tunc facta fuit Instructio, ea ipsa est, quæ post Romanum ipsum Concilium typis impressa legitur; sicuti etiam *in Append. ad tom.* 2. *nostri Bullarii num.* 1. Eademque nobis causam dedit, ut in hoc, & sequentibus capitibus quædam animadverseriamus, & scitu digna insereremus: quare iterum illam ad calcem hujus libri dabimus impressam.

,, II. In plures paragraphos ea dividitur Instructio: in quorum primo significatur Episcopis, ut in relatione status Ecclesiæ, præter accuratam descriptionem confinium diœcesis, aliarumque multarum rerum, quæ in dicto paragrapho legi possunt, privilegia quoque, atque prærogativas exponant, quibus eorum Ecclesiæ decorantur. Ibi tamen monendos eosdem censuimus, non semper hæc peragenda sibi esse, sed prima tantum vice, qua sacra Limina visitantes, Apostolicæ Sedi Ecclesiarum suarum statum exponunt: deinde vero necessarium non esse, ut semper hæc eadem repetant; sed satis futurum, si ad ea se referant, quæ in superioribus relationibus significarunt: nisi quid interea in diœcesi mutatum fuerit, aut novi aliquid contigerit, quod statum Ecclesiæ materialem inverterit, & tanti momenti sit, ut exprimendum merito videatur.

,, III. Quod ut exemplis planius declaretur, quandoquidem Cardinales, qui Episcopatus obtinent suburbicarios, a sacris Liminibus visitandis exempti non sunt, tenenturque & ipsi relationem status suarum Ecclesiarum exhibere; optimum factu erit, si Cardinalis Decanus, cum primum de Ostiensis Ecclesiæ statu relationem conficiet, magnum illud commemoret privilegium, quod inter omnes

,, est

,, est Ostiensi Episcopo peculiare, consecrandi ,, Romanum Pontificem, nisi fuerit antea E- ,, piscopali charactere insignitus. In Vita S. ,, Marci Pontificis, qui anno 336. S. Petri Ca- ,, thedram implevit, apud vulgatum Anasta- ,, sium sic legitur: *Hic (S. Marcus) constituit*, ,, *ut Episcopus Ostiensis, qui consecrat Episco-* ,, *pum Urbis, Pallio uteretur*. Sed Binius, & ,, Labbeus *in notis*, bene consuetudinem, ut ,, Romanus Pontifex ab Episcopo Ostiensi con- ,, secraretur, S. Marci Pontificatu vetustiorem ,, esse contendunt: *Nam Dionysius Papa a Ma-* ,, *ximiano Ostiensi Episcopo consecratus fuisse le-* ,, *gitur*. Celebris est S. Augustini textus *in* ,, *Breviculo Collationis tertiæ diei cum Donati-* ,, *stis cap.* 16. *n.* 29. *tom.* 9. *col.* 571. *Nec Ro-* ,, *manæ Ecclesiæ (Episcopum) ordinat aliquis* ,, *Episcopus Metropolitanus, sed de proximo* ,, *Ostiensis*. Textum hunc S. Augustini non ,, videtur recte intellexisse, & bene in rem ,, suam adhibuisse Sigonius *de Regno Italiæ ad* ,, *annum* 682. cum scripsit, ex summis Ponti- ,, ficibus primum, qui a tribus Episcopis O- ,, stiensi, Portuensi, Veliternensi fuerit conse- ,, cratus, Leonem II. fuisse, contra morem ,, superioribus temporibus usitatum, quibus so- ,, lus Ostiensis hoc munere fungebatur; quod ,, item tradit Ciacconius *in Vita S. Leonis II.* ,, Sed eorum error notatur ab aliis accurate ,, observantibus, Romani Pontificis Consecra- ,, tionem semper fieri consuevisse a tribus E- ,, piscopis, ac inter eos Ostiensem non modo ,, locum obtinuisse, sed primas semper partes ,, egisse, ita ut reliqui duo Episcopi suburbi- ,, carii assistentium personam gesserint. Ad ,, Augustinum quod attinet affirmantem, ut ,, supra diximus, summi Pontificis Consecra- ,, tionem, non ab aliquo Metropolita, sed ab ,, Ostiensi Episcopo peragi solitam, illius ver- ,, ba non ita intelligenda esse dicunt, ut a so- ,, lo Ostiensi, sine aliis duobus Episcopis, Ro- ,, manus Pontifex Consecrationis munus acci ,, peret; sed ut, nullo ad id vocato a remo- ,, tioribus partibus Metropolitano, ejusdem ,, Consecratio a proximo Ostiensi Episcopo per- ,, ageretur. Videri hac de re possunt Mabil- ,, lonius *in Commentario prævio ad Ordin. Ro-* ,, *man. pag.* 118. *& seq.* Pagius *ad annum* ,, *Christi* 682. *n.* 6. *& in Vita S. Marci n.* 3. ,, Saxius *in notis ad Sigonium*, Vignolius *in* ,, *notis ad Vitam S. Leonis II. num.* 1. Neque ,, vero contra hæc fel. rec. Clementis Papæ ,, XI. exemplum aliquis afferat, qui, cum ,, nondum in Episcopali Ordine constitutus es- ,, set, quando summus Pontifex electus est, ,, non ab Ostiensi, sed a Portuensi Episcopo ,, Consecrationem accepit. Hoc enim ideo fa- ,, ctum est, quia tunc Ostiensis vacabat Ec- ,, clesia; ut recte monet Borgia *in Historia Ve-* ,, *liternensis Ecclesiæ circa finem*. Quæ omnia ,, singulare Episcopi Ostiensis privilegium de- ,, monstrant, quod ab eodem in prima, quam ,, exhibebit, relatione status Ecclesiæ, merito ,, commemorandum censemus.

,, IV. Salisburgensis etiam Archiepiscopalis ,, Ecclesia privilegio condecoratur singulari, ,, planeque digno, quod in prima relatione sta- ,, tus Ecclesiæ, ab unoquoque Archiepiscopo ,, facienda, memoretur; idque in eo situm ,, est, ut quatuor Cathedralibus per Germa- ,, niam Ecclesiis, nimirum Gurgensi, Chie- ,, mensi, Seccoviensi, & Lavantinæ, quoties- ,, cumque illas vacare contigerit, Episcopos ,, ipse constituat. Jus istud, quod Archiepisco- ,, pus Salisburgensis in prædictarum Ecclesia- ,, rum collatione exercet, in medium adduxit ,, Episcopus Guadicensis, cum in Concilio Tri- ,, dentino ageretur de illius Canonis promulga- ,, tione, quo statuitur, eos esse veros Episco- ,, pos, quos Romanus Pontifex *in partem soli-* ,, *citudinis* elegerit; ajebat enim, Archiepis- ,, copum Salisburgensem quatuor hosce Episco- ,, pos creare, absque eo quod Romani Pontifi- ,, cis auctoritas ea in re interveniat; ideoque ,, canonis verba reformanda censebat. Verum ,, cum Cardinalis Simonetta ad hujusmodi ob- ,, jectum comiter respondisset, id fieri quidem ,, ab Archiepiscopo Salisburgensi, sed ex Sedis ,, Apostolicæ privilegio, valde reclamatum est ,, a Patribus adversus orationem Episcopi; nec ,, ante quieverunt, quam is æquiori sermone, ,, quæ dixerat, explicaverit. Hæc omnia fu- ,, se narrant Cardinalis Pallavicinus *in sua Hi-* ,, *storia Concilii Tridentini lib.* 19. *cap.* 5. *n.* ,, 5. Redingius *Hist. ejusdem Concil. tom.* 4. ,, *tract.* 10. *sect.* 1. *§.* 1. *pag.* 44. Rigantius *in* ,, *Commentariis ad Regulam primam Cancell.* §. ,, 7. *n.* 37.

,, V. Quæ Cardinalis Simonetta tunc affir- ,, mavit, solido quidem fundamento innixa di- ,, gnoscuntur. Etenim, si de Gurgensi Episco- ,, patu agatur, Alexandro II. Pontifici Maxi- ,, mo tribuendum est, quod Archiepiscopus Sa- ,, lisburgensis hanc supra eum exerceat auctori- ,, tatem. Nam summus ille Pontifex Gebear- ,, do Archiepiscopo Salisburgensi facultatem ,, concessit, ut quamdam diœcesis suæ Parœ- ,, ciam in Cathedralem erigeret, quæ quidem ,, Gurgensis Ecclesia fuit; eidemque Gebear- ,, do, ejusque in Archiepiscopatu successoribus ,, indulsit, ut hujusmodi Ecclesiæ Episcopum ,, eligerent, ordinarent, consecrarentque. Bul- ,, la Alexandri refertur a Canisio *Lection. an-* ,, *tiq. novæ edit. tom.* 3. *part.* 2. *pag.* 436. *&* ,, *seq.* & a Card. Baronio *in Annal. ad an-* ,, *num* 1070. *n.* 42. Et, quia schismatis tem- ,, pore, in Gurgensi Episcopo eligendo, conse- ,, crandoque, ab Alexandri II. lege discessum ,, fuerat; hinc Alexander III. anno 1179. de- ,, claravit, nihil pristini juris ex eo detractum ,, fuisse Archiepiscopo Salisburgensi. Orta ,, deinde est quæstio inter eumdem Archiepis- ,, copum, & Capitulum, quod sibi asserebat ,, jus eligendi Gurgensem Episcopum. Sed de-

,, lecti

„ lecti Arbitri judicarunt, provisionem Gurgensis Ecclesiæ ad Archiepiscopum pleno jure pertinere; eorumque sententia a Lucio III. confirmata fuit anno 1184. Constitutiones tam Alexandri III. quam Lucii III. videri possunt apud Hansizium *Germania Sacra tom.* 2. *pag.* 299. *& seq. & pag.* 303. *& seq.* Cum vero Ferdinandus I. Imperator novam excitasset controversiam, contendens, nominationem Gurgensis Episcopi sibi deberi; res anno 1568. ita composita est, ut Archiepiscopi privilegium arctioribus limitibus conclusum remanserit: siquidem statutum fuit, ut Archidux Austriæ duos sibi ordine succedentes Episcopos nominet; Salisburgensis vero Archiepiscopus tertium libero jure constituat: sicuti legere est *in Historia Episcopatuum Germaniæ edit. Bruxell. anno* 1722. *tom.* 2. *pag.* 97. & apud citatum Hansizium *Germania Sacra tom.* 2. *pag.* 8. *& pag.* 603.

„ VI. Hæc pertinent ad privilegium Archiepiscopi Salisburgensis circa Gurgensem Ecclesiam, quoties vacaverit, conferendam. Ad privilegium nunc progrediendo, quo tribus aliis Ecclesiis, Chiemensi, Seccoviensi, & Levantinæ, Episcopos similiter constituere dignoscitur; legitur in libro *Taxarum*, Ecclesias illas fundatas, atque dotatas fuisse ab Archiepiscopo Salisburgensi Eberardo a Truchsen; primam videlicet anno 1214. secundam anno 1219. tertiam anno 1221. item primam in Cathedralem erectam fuisse ab Innocentio III. duas reliquas ab Honorio III. eosdemque Pontifices Salisburgensibus Archiepiscopis indulsisse, ut singulis hujusmodi Ecclesiis pro tempore vacantibus Episcopos eligerent, & consecrarent. Indulta hæc commemorantur in Bulla Nicolai V. anno 1447. pro eorumdem confirmatione edita, & in altera sequenti anno emanata, in qua declaratur, ex Germaniæ Concordatis præjudicium nullum iis privilegiis allatum esse. Quod etiam confirmatur duabus Apostolicis Constitutionibus, altera Pauli II. anno 1466. altera vero Clementis VII. anno 1524. editis, quæ referuntur ab Hansizio *cit. tom.* 2. *pag.* 480. *& seq. & pag.* 618. *& pag.* 589. *& seq.*

„ VII. Quamvis vero in mox dictis Clementis VII. litteris Metropolitica auctoritas enuntietur (quod ansam alicui præbuit affirmandi, potestatem illam Salisburgensis Archiepiscopi in sæpe dictas Ecclesias esse ex jure Metropolitico, non ex Apostolica auctoritate), tamen animadvertere quisque potest, quod, cum Clemens VII. ad privilegia se referat a suis Prædecessoribus concessa, in his autem nulla fiat mentio juris Metropolitici; id satis est, ut, eo excluso, omnia in auctoritatem Apostolicam referantur. Prærterquamquod, cum in jure Metropolitico „ duplex auctoritas considerari possit, ordinaria scilicet, & delegata, ut recte colligitur *ex Cap. Irrefragabili*, §. *Caterum*, *de officio Ordinarii*; facile, & pronum est, ita Clementis VII. litteras intelligere, ut, quod in ipsis de Metropolitica auctoritate enuntiatur, non quidem ad ordinariam, sed ad delegatam auctoritatem, atque ita ad Apostolicæ Sedis privilegium referatur: sicuti profunde probat Rigantius *in Comment. ad Regulam primam Cancellariæ* §. 7. *a num.* 15. *ad* 53. & præcipue *num.* 41. *&* 42.

„ VIII. Notum est omnibus, quod, cum fel. rec. Clemens Papa XI. multa, atque insignia privilegia Archiepiscopo Ulyssiponensi concessisset, atque inter alia, ut Patriarchæ titulo, ad instar Patriarchæ Venetiarum, decoraretur, uti legitur in ejusdem Clementis Constitutione, quæ incipit *In supremo Apostolatus*, *in ejus Bullario num.* 86. huic postea anno 1720. alteram addidit prærogativam, statuens, ut ad eum peculiari jure pertineret sacro Oleo Lusitanum Regem in brachio inungere, de quo unctionis ritu sermo est *in Cap. unic. de sacra unct.* uti colligitur ex Apostolicis ejusdem Clementis litteris, in forma Brevis dicto anno expeditis, quarum initium est *Sacrosancti Apostolatus*.

„ IX. Itaque decet quammaxime, ut in prima relatione status Ecclesiæ Ulyssiponensis, a singulis Patriarchis ad Apostolicam Sedem transmittenda, nequaquam sileantur eximia privilegia eidem Ecclesiæ concessa: inter quæ illud commemoratione dignum omnino est, quo Lusitani Regis inunctio Patriarchis attributa fuit. Cum in minoribus adhuc essemus, commissa nobis fuit cura examinandi, utrum ejusmodi privilegium Regem ungendi, quod pro Ulyssiponensi Patriarcha postulabatur, deberet illi ab hac Sancta Sede concedi. Dum operi insisteremus, animadversum a nobis fuit, jus ungendorum Lusitanorum Regum ab Eugenio IV. anno 1436. Archiepiscopo Bracharensi fuisse collatum. Hic autem non adeo facile hujusmodi jure spoliari posse vid. batur: cum memoriæ proditum sit, Alexandrum III. Pontificem Maximum fortiter restitisse Henrico Anglorum Regi sacram Filii sui unctionem ab Archiepiscopo Eboracensi fieri cupienti; propterea quod privilegium ungendi Regis jampridem Cantuariensi Archiepiscopo tributum fuerat: & Clementem V. eadem de causa revocasse privilegia, quæ circa Regis unctionem pluribus Angliæ Episcopis concessa fuerant, quod scilicet hujusmodi jus, & privilegium a multo jam tempore Cantuariensis Archiepiscopus obtinuerat: quæ omnia videre licet in Analibus Ecclesiasticis apud Cardinalem Baronium *ad annum* 1170. & apud Raynaldum *ad annum* 1308. *num.* 18. *circa finem*.

„ X. Illud etiam nobis in ejus quæstionis exa-

„ examine occurrit, Alexandrum IV. summum „ Pontificem, cum Episcopis Pragensi, atque „ Olomucensi commisisset, ut unctionem Regis Bohemiæ, quam Archiepiscopus Moguntinus eo tempore electus, sed nondum confirmatus, administrare nequibat, ipsi peragerent, adeo caute in hac re se gessisse, ne „ Moguntino, cujus id muneris erat, aliquod „ præjudicium afferret, ut emolumenta omnia, „ quæ is, occasione unctionis a se explendæ, „ consecuturus fuisset, eidem post confirmationem servata esse voluerit; ideoque prædictis Episcopis mandaverit, ut eadem illi „ fideliter traderent: sicuti legere est in dicti Alexandri Papæ Epistola apud Raynaldum *ad annum Christi* 1260. *num.* 18.

„ XI. At nihilominus, habita ratione illustrium meritorum, quibus Lusitaniæ Rex „ Apostolicæ Sedis favorem sibi conciliaverat, „ dum nuper, instante Pontifice, Venetorum „ Rempublicam acerrimo bello cum Turcis „ contendentem, validis ministratis auxiliis, „ opportune juverat; eximia quoque honorum „ decora perpendentes, quæ, eodem Rege supplicante, Archiepiscopo Ulyssiponensi ad Patriarchæ dignitatem evecto collata fuerant; „ regiamque liberalitatem erga ipsam Patriarchalem Ecclesiam largiter effusam; ingentem denique solicitudinem, qua idem Rex „ efflagitabat, ut ungendorum in posterum „ Regum munus Patriarchæ Ulyssiponensi concederetur: facile in eam sententiam descendimus, quam etiam scriptis promere non dubitavimus, ut, non obstante privilegio ab „ Eugenio IV. Episcopis Bracharensibus concesso, Lusitani Regis ungendi jus Patriarchæ „ conferri posset: cum maxime videatur quodammodo convenire, ut ritus hujusmodi ab „ eo Episcopo peragatur, qui Regi magis acceptus sit: quemadmodum ad rem nostram „ apposite perpendit Rodericus a Cunha Archiepiscopus Bracharensis *in Tractatu de Primatu Bracharensis Ecclesiæ cap.* 36. *num.* 4. „ ubi argumentum confutans Garciæ de Loaisa, qui primatum Archiepiscopi Toletani in „ universa Hispania ex eo potissimum colligebat, quod ejus esset Regem inungere: postquam plura in contrariam partem exempla „ attulit, ita concludit: *Igitur, non ad Primates, vel Præsules tantum Toletanos hoc „ spectat officium; sed ad illos, quos elegerit „ ungendus Rex*. Nec dubitarunt Romani „ Pontifices hujusmodi gratias Catholicis Regibus impertiri; sicuti recte observatum fuit „ a Josepho Catalano *ad Pontif. Roman. tom.* „ 1. *titul.* 20. (quod Opus multos post annos editum est, quam nostrum illud votum „ scriptis vulgatum fuerat) ubi §. 1. *sub num.* „ 12. hæc habet: *Constat illud quoque ex variis „ Maximorum Pontificum litteris, ipsos non semel ad Regum preces Episcopos designasse, a „ quibus illi, eorumque Successores in posterum „ consecrarentur*. Demum in nostra nos sententia maxime confirmavit exemplum Clementis Papæ VI. qui etiamsi non ignoraret, quid „ ab Alexandro VI. actum fuisset pro Regis Bohemiæ ungendi jure, ut supra narravimus, Moguntino Archiepiscopo conservando; nihilominus, postquam Pragensis Ecclesia in Archiepiscopatum erecta fuit, Joanne „ Bohemiæ Rege petente, hoc idem jus a Moguntino ad Pragensem Archiepiscopum transtulit: uti videre est apud Raynaldum *ad annum Christi* 1344. *num.* 65. Nostris hisce animadversionibus aliam majoris ponderis addidit Pontifex ipse Clemens XI. eamque in „ suis Apostolicis litteris expressam voluit: „ privilegium scilicet Eugenii IV. a Bracharensi Archiepiscopo nunquam fuisse executioni mandatum, cum is revera nunquam Lusitanorum Regem unxisse legatur. Quibus „ omnibus rationibus simul junctis, Indultum, quod petebatur, pro Patriarcha Ulyssiponensi, ejusque Successoribus, expeditum „ fuit.

„ XII. Tria hæc exempla adducta a nobis „ sunt, ut optimum factu ostenderemus, si „ Episcopus sacra primo Limina visitaturus, in „ exponendo Ecclesiæ suæ statu, illius prærogativas, & privilegia recenseat. Primum a „ remotioribus temporibus petitum est; secundum a mediis; tertium ex proximis. Alia „ in eam rem adjungere superfluum esset. Sed, „ quoniam præterea in prima relationis parte „ dicendum est de iis, quæ pertinent ad erectionem Episcopatus, ad Ecclesiæ Cathedralis situm, & ad confinia diœcesis; nonnulla referemus recentiora exempla, e quibus aliquid luminis desumere poterunt Episcopi, ut primæ relationis parti ex debito „ satisfaciant.

„ XIII. Celebris fuit, non in Germania „ modo, sed in universo etiam Orbe Catholico Abbatia Fuldensis. Quibus, & quam insignibus ornata fuerit prærogativis, quibus tum „ Apostolicis, tum Cæsareis privilegiis decorata, „ legi potest *in Historia Fuldensi* a Brovvero „ edita anno 1612. & *in alia Historia* pariter „ *Fuldensi* a Joanne Friderico Schannat typis „ impressa anno 1729. Hanc celebrem Abbatiam nos ipsi in Episcopatum ereximus; ita „ tamen, ut & privilegia omnia, quibus antea fruebatur, integra manerent, & ipsius „ Regularis status nequaquam in ea immutaretur; cum scilicet novus Episcopus in ea constitutus, non solum Fuldensis Episcopus, sed „ etiam Fuldensis Abbas nuncupari debeat; quique in Abbatem posthac electus erit, idem „ intelligendus sit ad Episcopatum electus: „ Monachus vero Decanus, tresque Capitulares Monachi, quorum antea erat Abbatem „ eligere, iidem, vacante Abbatiali dignitate, „ electionem peragere debeant: hoc uno interjecto discrimine, quod qui prius eligebatur,

„ nonnisi Abbas Fuldensis erat, in posterum „ vero electus, & Abbas, & Episcopus Fuldensis electus esse censebitur: quemadmodum „ in nostra Constitutione super hoc edita fusius „ praescribitur.

„ XIV. Hujusmodi Fuldensis Episcopatus „ fundatio digna plane est, quae in primo relationis capite referatur; cum & peculiaris „ sit, & memoriam renovet eorum Episcopatuum, qui olim, ante Anglicanum schisma, „ in majori Britannia erant; ad quos videlicet „ soli Monachi eligebantur. Abbates enim monasteriorum erant similiter Monachi, eorumque electio a Monachis fiebat: qui autem „ in Abbatem eligebatur, idem etiam intelligebatur electus Episcopus. Porro novem erant „ Cathedrales Ecclesiae, in quibus hujusmodi „ disciplina recepta fuerat, & vigebat. Eaedem recensentur *tom.* 2. Operis ab Henrico „ Wharton anno 1691. editi, cui titulus *Anglia Sacra, sive Collectio Historiarum partim antiquitus, partim recenter scriptarum de Archiepiscopis, & Episcopis Angliae, a prima Fidei Christianae susceptione ad annum* 1540. „ Earum quoque mentio habetur in Apostolicis litteris Urbani Papae VIII. incipientibus „ *Plantata in agro Dominico*, datis anno 1633. „ ibi: *Quoniam vero inter privilegia, gratias, indulta, & facultates, ac praerogativas Ordinis, & Congregationis Nigrorum nuncupatorum Monachorum S. Benedicti, ac illius monasteriorum in Anglia, fuerunt jura Cathedralia novem Ecclesiarum, nimirum Episcopatus Cantuariensis, Episcopatuum vero Wintoniensis, Dunelmensis, Eliensis, Wigorniensis, Nordoviensis, Roffensis, Bathoviensis, & Coventrensis, quorum Episcopatuum Cathedrae sitae fuerunt, & collocatae in monasteriis ejusdem Ordinis, ex conditione, seu consuetudine, ut Capitula dictarum Cathedralium Ecclesiarum, omniaque jura capitularia manerent, & essent in conventibus & Monachis eorumdem monasteriorum, qui Monachi, cum Priore suo, erant earumdem Ecclesiarum Canonici primarii, & Capitula Cathedralia constituebant, Episcopi vero quasi Abbates eorumdem conventuum, & Monachorum, tam ad Sedem Abbatialem, quam etiam Episcopalem eligebantur &c. Super quo jure praedictis Monachis Ordinis S. Benedicti conservando, & perpetuando, a diversis Romanis Pontificibus Praedecessoribus nostris etiam diversae litterae emanarunt, repulsis contradictoribus, & praedictis juribus illaesis, & integris reservatis eisdem Monachis, usque ad infelix schisma Henrici VIII. Angliae Regis.*

„ XV. Opportune hic etiam mentio occurrit „ celebris monasterii Montis Casini, cujus Abbatialem Ecclesiam Pontifex Joannes XXI. qui „ ab aliis dicitur XXII. in Cathedralem erexit, voluitque, ut monasterii Abbas esset etiam Episcopus, & Episcopalem jurisdictionem „ in designatis locis finitimis exerceret; relictoque Monachis eligendi jure, decrevit, ut qui „ Abbas a Monachis subinde eligeretur, simul „ etiam Episcopus haberetur electus. Apostolicae Joannis litterae referuntur ab Ughellio *Ital. Sacr. tom.* 1. *secundae edit. pag.* 572. *& part.* 2. *Historiae Abbat. Casin.* P. Abbatis Gattola „ *seculo IX. pag.* 515. *& seq.* In hoc statu ea „ Ecclesia perseveravit usque ad tempora Urbani V. qui, cum ingens disciplinae monasticae „ detrimentum ex hac institutione derivatum „ accepisset, primo quidem Abbatialium, & „ Episcopalium proventuum administrationem „ retinuit, eosque in restaurandis monasterii, „ Ecclesiaeque aedificiis impendi jussit; deinde „ Abbatialem dignitatem ad eum statum revocavit, in quo erat ante Casinensis Episcopatus erectionem: sicuti videre est in ejus Constitutione apud Ughellium *loc. cit. pag.* 573. „ & apud Abbatem Gattola *pag.* 517.

„ XVI. Cum Carissimus in Christo Filius „ noster Josephus Lusitaniae & Algarbiorum „ Rex Fidelissimus, nobis exposuisset: aerem „ in Insula S. Thomae in Africa adeo gravem „ esse ac perniciosum, ut, qui ex Europa illuc adveherentur, aut vitam celeri morte „ mutarent, aut graves subirent infirmitates, „ quod experientia compertum erat; seque ideo „ necessitate compulsum fuisse, ut Gubernatorem, aliosque regios ministros, ac tribunalia „ transferret ad Castrum S. Antonii nuncupatum, quod situm est in Insula, quae dicitur „ *Principis*, intra districtum ejusdem dioecesis „ Insulae S. Thomae: suas nobis preces exhibuit, ut Cathedram etiam Episcopalem ab „ Insula S. Thomae ad insulam Principis, & ad „ praedictum Castrum S. Antonii transferremus, „ quod quidem Castrum iis omnibus ornamentis, & praerogativis decoratum, quae Civitatem deceant, Rex ipse jam Civitatis titulo „ auxerat. Fidem praeterea regiam obligavit, „ se ibi insignem Ecclesiam Cathedralem suis „ sumptibus aedificaturum, quae Deo in honorem S. Antonii solemni ritu postea consecraretur. Addidit insuper, se paratum congruos reditus, seu praebendas, singulis Canonicis assignandas, postquam ad idem Castrum „ se contulissent, fixamque sedem ibi collocassent, & prospecturum, ne antiqua Cathedralis Ecclesia, Deo in honorem S. Thomae dicata, omnino deserta, sacrisque destituta ministris relinqueretur. Quibus omnibus mature perpensis, nos demum precibus regiis annuentes, indulsimus, ut, postquam ea, quae „ promissa fuerant, adimpleta fuissent, Cathedra Episcopalis ab Insula S. Thomae ad dictum Castrum S. Antonii transferretur. Episcopo autem jussimus, ut post transitum „ ad novam Sedem & ipse, & qui in ea Cathedra succederentur Episcopi, Insularum „ S. Thomae, & Principis denominarentur: „ sicuti legitur in nostris Apostolicis litteris in

„ forma Brevis, datis die 31. Januarii anni „ 1754. quarum initium est *Super specula*.

„ XVII. Hanc igitur translationem cum primum Episcopus Insularum S. Thomæ, & „ Principis, sacra Limina visitaturus, Ecclesiarum suarum statum Apostolicæ Sedi exponet, silentio præterire non debebit. Quæstio „ celebris est, & apud Jurisperitos frequenter „ agitata, utrum Oppidum, in quo non sedet „ Episcopus, Civitatis titulo appellari possit. Videri possunt Alciatus *in Cap. Perniciosam*, *n.* „ 1. *& seq. de officio Ordinarii*, Joachimus „ Cluten *in Syllog. rerum quotidianar. thes.* 22. „ *in notis littera D.* Laurentius Ohm *in tract.* „ *canonico-politico de jure Episcopali thes.* 13. „ *in notis littera C.* Besold. *in Dissert. jurid.* „ *politic. de jure universit. cap.* 1. §. 7. Losæus *de jure universit. part.* 1. *cap.* 2. *num.* „ 14. Raynald. Corf. *Indagat. Jur. lib.* 3. *cap.* „ 3. Limnæus *de Jure publico lib.* 7. *cap.* 1. „ *num.* 16. Gaspar Klock *de Contribut. cap.* 5. „ *num.* 2. Rebuff. *in Praxi Beneficiaria part.* „ 1. *tit. de Erectione Ecclesiarum in Cathedrales* „ *num.* 5. *&* 6. Et alii quidem, ut assolet, „ eam opinionem sequuntur, ut locus, qui caret Episcopo, Civitas dici nequeat: alii contra, Civitatem sine Episcopo esse posse, propugnant; tum quia Civitates fuerunt ante „ institutos Episcopos, ut observat etiam Glossa *in Cap. Si Civitas*, *de sent. excommun.* „ *in* 6. tum quia, si forte contingat, Episcopum a civibus interfici, ea quidem pœna, „ inter alias, in sacrilegam Civitatem infligitur, ut Sede Episcopali perpetuo careat, „ non ideo tamen Civitatis titulo & jure spolietur: sicuti colligitur ex textu *in Can. Ita* „ *nos*, 25. *quæst.* 2. & observat Decius *in Cap.* „ *Episcopalia*, *n.* 9. *de privileg.*

„ XVIII. Nos quidem semper arbitrati sumus, Civitatis honore potiri posse locum, „ qui Episcopo careat, dummodo aliunde illustris sit, iisque dotibus, & prærogativis ornatus, quæ Civitati conveniunt, & a supremo „ Principe, cui talis auctoritas sit, Civitatis „ jure & appellatione donetur. Ita fel. rec. „ Prædecessor noster Benedictus Papa XIII. „ tamquam Dominus temporalis, & Princeps, „ Oppidum Roncilionis in Civitatem erexit, „ jussitque, ut in posterum Civitas diceretur, „ & incolæ civium titulo decorarentur. Non „ ideo tamen Episcopalem Sedem in Civitate „ Roncilionis constituit; sed voluit, ut, quemadmodum superiori tempore, ita deinceps „ Episcopo Sutrino subjecta esset, nec is in „ ea Sedem habere teneretur: sicuti videre est „ in ejus Constitutione incipien. *In supremo* „ *militantis*, quæ est 225. *tom.* 12. *novi Bullarii*. Parem nos etiam honorem contulimus „ Oppido Pergulæ; ita tamen, ut nova Civitas Eugubino Episcopo, ut antea, subdita „ remaneat, neque hic ullo pacto ad residendum in ea compelli possit: sicuti videri potest in nostra Constitutione, quæ est 61. „ *tom.* 3. *nostri Bullarii*. Contra vero persuasum semper habuimus, quod, statim ac Episcopalis Sedes in aliquo Oppido fuerit stabilita, etiamsi illud antea Civitatis jure non „ gauderet, eo ipso ad Civitatis gradum assurgat, ipsique omnia Civitatis privilegia debeantur: siquidem Canonici Juris regula est, „ ne in Villis, & Pagis, sed solum in Urbibus Episcopalis dignitas statuatur; uti decretum legitur *in Can. Episcopi*, *& in Can.* „ *Illud sane*, *dist.* 80. *& in Cap. Episcopalia*, „ *de privilegiis*. Quamobrem Romani Pontifices, cum in aliquo Oppido, cui nec Episcopus antea fuerit, nec titulus Civitatis, Episcopum primo constituunt, eodem tempore, „ quo illud Sede Episcopali exornant, simul „ etiam Civitatis honore illud adaugent; sequenti nimirum formula utentes: *Oppidum* „ *N. in Civitatem*, *Ecclesiam vero in Cathedralem pro uno Episcopo &c. erigimus*, *& instituimus*, uti Faguanus animadvertit *& instituimus: in Cap. Episcopalia*, *n.* 15. *de privilegiis*, ubi etiam exemplum memorat Sixti „ V. qui ea ratione Oppida Montisalti, S. Severini, & Tolentini, in Civitates erexit, & „ Episcopali Sede decoravit. Illud demum censuimus, si forte Oppidum, aut Castrum aliquod jam a seculari Principe honorem obtinuerit Civitatis, & justæ causæ non desint, „ ob quas Episcopalis Cathedra ad novam Civitatem transferatur, hoc fieri conveniens „ esse, & quidem per viam simplicis translationis; cum nec sacrorum canonum lex aliud „ requirat, quam ut Episcopales Cathedræ in „ populosis Urbibus, tantoque honore dignis, „ minime vero in locis obscuris, & infrequentibus, statuantur; & nulla necessitas exigat, „ ut locus, qui antea Civitatis jure gaudebat, „ iterum in Civitatem erigatur, ut novum Episcopalis Sedis honorem consequatur. Quo „ pacto, licet, nemo nobilis esse possit, qui „ ingenuus non sit, si quis tamen ingenuus, „ novo nobilitatis honore donandus sit, nequaquam indiget speciali privilegio, quo ipsi tribuantur ingenuitatis jura, quæ jam obtinebat: ut optime ad rem nostram advertunt „ Doctores de hac materia tractantes.

„ XIX. Ad diœcesis confinia, quæ, ut diximus, in prima relatione solent ab Episcopis „ memorari, factum mox referendum pertinet. „ Cum celebris Cardinalis Ximenes de Cisneros magnam illam expeditionem in Africam aggressurus esset, cum Ferdinando Rege convenit, ut, si Orani civitas ab infidelium potestate eriperetur, Ecclesiæ Toletanæ jurisdictioni subjiceretur: eaque conventio & æqua visa est, & suum facile obtinuit effectum. Compertum enim fuit, Orani urbem nunquam fuisse Episcopali Cathedra ornatam, nulloque prorsus jure Titularem quemdam Auriensem Episcopum eam

„ sibi

„ sibi civitatem vindicare, tamquam in assignata sibi diœcesi constitutam. Quæ in hoc „ negotio tunc agitata & acta fuerunt, referuntur ab Alvaro Gomez *de rebus gestis Francisci Ximenii lib.* 3. *fol.* 123. Et de „ hac ipsa re loquitur etiam Thomassinus *de Beneficiis part.* 1. *libr.* 1. *cap.* 27. *numer.* 9. Orani postea civitas, quæ expugnata tunc „ fuit, in potestatem rursus Maurorum venit. Cum vero eam armis iterum subegisset clar. memor. Philippus V. Hispaniarum „ Rex Catholicus, eamdem Cardinali de Astorga Archiepiscopo Toletano restitutam voluit, tamquam illius diœcesis membrum, & „ partem: Cardinalis autem nihil intentatum „ reliquit, ut Catholicam Religionem ad „ pristinum splendorem in ea civitate revocaret. Hoc itaque celebre factum, cujus „ etiam meminit Præsul Ildefonsus Clemens de „ Arostegui *in sua Concordia Pastorali part.* 1. *cap.* 5. *num.* 41. in prima Toletani Archiepiscopi relatione jure ac merito erit commemorandum.

CAPUT III.

De relatione status Ecclesiæ, & secunda ejusdem parte.

„ IN hac secunda relationis parte plura rerum capita attinguntur. Primum respicit „ residentiæ præceptum, cui an plene obtemperaverit, docere debet Episcopus. Secundum pertinet ad Episcopos, nulli Archiepiscopo, sed Sanctæ Sedi immediate subjectos; „ qui referre debent, an Archiepiscopum delegerint, cujus Synodo Provinciali una cum „ illius Suffraganeis debeant interesse. Tertium „ denique exponenda docet, si quæ forte adsint „ impedimenta, quibus ab implendo munere „ Episcopali detineantur.

„ II. Ad primum quod spectat, nos sane „ Episcopos, ut residentiæ legem servarent, „ graviter admonere non prætermisimus in nostris encyclicis Litteris, anno 1740. editis, „ ac deinde impressis *Bullarii nostri tom.* 1. *n.* 2. Sed fusius in nostra Constitutione, cujus „ initium est *Ad universæ*, anno 1746. emanata, quæ est 18. *tom.* 2. *ejusdem nostri Bullarii*, cum omnes nostrorum Prædecessorum „ Constitutiones ad residentiam spectantes retulerimus, atque confirmaverimus, singulas „ ferme leges in ipsis præscriptas, & a sacris „ Pastoribus servandas, exponere, & declarare „ curavimus: legitimas quoque causas indicavimus, ob quas Episcopis permittitur a propriis Sedibus aliquandiu abesse; simulque „ cautelas ab iis adhibendas, ne animarum regimen, ipsis absentibus, aliquod detrimenti „ patiatur. Episcopus igitur in sua relatione „ redditurus rationem de hoc districto residendi „ præcepto, si nostram citatam Constitutionem „ attente legerit, facile intelliget, an illi satisfecerit, an ab eo defecerit.

„ III. *In superiori lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 7. „ sex esse asseruimus Episcopatus suburbicarios, „ Ostiensem, Portuensem, Sabinensem, Albanensem, Prænestinum, & Tusculanum; „ quos nempe in titulum obtinent sex illi S. R. E. Cardinales, qui in sacro Collegio Episcoporum ordinem constituunt. Ibi etiam „ ostendimus, hos Episcopos Cardinales, etiamsi Romæ resideant, ac suam summo Pontifici operam præstent, de non impleta residendi obligatione reprehendi posse. Quia „ vero aliquando contingit, ut non solum uni „ ex suburbicariis Ecclesiis, sed simul etiam „ alteri præsint, quæ suburbicaria non est; idcirco de hac consuetudine instituendus nobis „ est sermo, videndumque, in quarum utra hi „ Cardinales Episcopi debeant residere, ut suo „ muneri satisfaciant.

„ IV. A Tridentino Concilio, præter alia „ in præcedentibus decretis statuta, *sess.* 7. *cap.* 2. *de reform.* interdictum legitur, ne „ quælibet persona, in quacumque dignitate „ constituta, duabus Episcopalibus præsit Ecclesiis sive in titulum, sive commendæ jure. „ Porro in Cardinalis Brancatii Dissertatione „ *de Optione sex Episcopatuum pag.* 62. *& seq.* „ multa leguntur decreta summorum Pontificum, ante Tridentinum Concilium Cardinalibus permittentium, ut, præter quamcumque aliam Episcopalem Ecclesiam, habere „ etiam possint alteram ex suburbicariis. Post „ Tridentinum vero Concilium, Venerabilis „ Cardinalis Bellarminus anceps fuit, & dubius, utrum liceret Cardinalibus habere eodem tempore duas Ecclesias, quarum una „ Cardinalitia esset, altera non esset: *Timendum est, ne forte non sint in conscientia tuti, qui aliquando duas Ecclesias habent, unam Cardinalitiam, alteram non Cardinalitiam*. „ Clemens vero VIII. Pontifex Maximus excitato dubio ita respondit: *Quoad illam polygamiam, ea interdum in istis est Episcopatibus Cardinalitiis, circa quos nihil immutandum duximus, cum a Prædecessoribus nostris, etiam post Concilium Tridentinum, res hæc examinata fuerit, & ita constituta; & turbare ordinem Collegii, & redarguere facta Prædecessorum nostrorum, & tot Cardinalium, non visa fuit nobis res, quæ sine scandalo fieri possit*. Et summus quidem Pontifex Urbanus „ VIII. in suo Decreto die 28. Novembris „ 1633. edito, dixit, hanc consuetudinem invaluisse; attamen *a se non laudari, nec improbari: commendari vero Cardinales aliarum Ecclesiarum Episcopos, utpote Cardinalem Borromæum piæ memoriæ, & alios, qui optione hujusmodi abstinuerunt*. Ad hanc rem examinandam Congregatio particularis habita fuit „ jussu Alexandri VII. die ultima Junii anni „ 1666. in qua, etsi non omnes initio in ea-

„ dem opinione convenerint, plurium tamen „ seculorum consuetudine considerata, conclusum denique est, nihil esse innovandum; atque decretum fuit, *Ecclesiam Ordinis Cardinalitii habendam in titulum, cum hic adhæreat essentialiter dignitati Cardinalatus, alteram vero Ecclesiam in commendam; propterea transiturus ad Episcopatum Cardinalitium absolvi potius debere a vinculo Ecclesiæ, cui jam præsunt, eamque in administrationem accipere*: ideoque improbata fuit optio Episcopatus Tusculani, quam Cardinalis Sabellus, Archiepiscopus Salernitanus, ita admitti postulaverat, ut Archiepiscopatus sibi relinqueretur in titulum, Episcopatus autem sibimet in commendam, seu in administrationem concederetur. At Clemens XII. Prædecessor noster, hujusmodi Ecclesiarum conjunctioni in unius Cardinalis persona salubrem modum imposuit per suam Constitutionem, quæ incipit *Pastorale officium*, & est 22. *tom.* 13. *Bullarii novi Romani*: ubi nimirum §. 7. non solum ii Cardinales commendantur, qui, dum unam aliquam Episcopalem Ecclesiam obtinent, ab optione alterius ex suburbicariis abstinent; sed præterea dicitur, quod, si quando eveniat, Cardinales, alteri jam Ecclesiæ præfectos, ad aliquam ex suburbicariis Ecclesiis per optionem adspirare, Romani Pontificis partes esse debebunt, animum sedulo advertere, & deliberare, *utrum expediat eis concedere administrationis, seu alio nomine, retentionem alterius Ecclesiæ, cui antea præerat, ac in primis utrum ambæ sint invicem adeo propinquæ, ut pastoralem curam utrique commode impendere, suumque ministerium recte implere valeant*.

„ V. Ex eo autem, quod Cardinalis Episcopus a prioris Ecclesiæ vinculo absolvatur, ut dictum est, cum, debitis concurrentibus circumstantiis, alterius Ecclesiæ suburbicariæ optio ipsi conceditur, non defuerunt, qui hoc inferre se posse judicaverint, majori jam libertate gaudere posse hujusmodi Cardinalem in illius Ecclesiæ regimine, quam administrationis titulo retinet; ideoque in ejus potestate esse, quandocumque illam dimittere, neque proprio ac rigoroso præcepto residendi apud illam obstringi. Quod quidem & rectæ rationi, & Ecclesiasticæ regulæ adversatur. Aliquam enim veritatis speciem habere posset, si nihil aliud in proposito casu intercederet, præter absolutionem a vinculo prioris Ecclesiæ. Sed, cum eidem sic absoluto illiusmet Ecclesiæ retentio in administrationem unico eodemque contextu concedatur; unicuique deprehendere licet, canonicam hanc esse loquendi formulam, idcirco adhibitam, ut excludatur duarum Ecclesiarum in titulum retentio, non autem ut Cardinalis Episcopus ab iis obligationibus eximatur, quibus utriusque Ecclesiæ optimo regimini intendere, & advigilare tenetur. Neque vero gubernium Ecclesiæ, quam administrationis nomine retinet, pro libito dimittere potest; cum, juxta vigentem praxim, summi Pontificis assensus ad id antea requirendus sit: eoque impetrato, solemnis dimissionis actus scripto redigendus, & proprio dimittentis chirographo sit roborandus. Tantum vero abest, ut rigorosa lege residendi apud Ecclesiam administrationis nomine retentam solutus censeri valeat, ut contrarium omnino diserte statutum fuerit ab Urbano Papa VIII. in superius allegato Decreto; cujus hæc sunt apertissima verba: *Insuper Sanctitas Sua declaravit, dubium hactenus nullo modo fuisse, nec esse debere, residentiam Cardinalium Archiepiscoporum, ac Episcoporum, extitisse, & esse apud alias Ecclesias Metropolitanas, seu Cathedrales sibi commissas, non autem apud sex Ecclesias Cathedrales titulares eorumdem Cardinalium, in quibus Cardinales ordine priores præesse solent &c. & propterea eos, qui aliis Ecclesiis supradictis præsunt, & apud eos non resederunt, nec resident, non fecisse, nec facere illarum fructus suos, etiam sub prætextu, quod alicui ex dictis sex Ecclesiis præsideant, & in Urbe commorentur*. Quod quidem Decretum nos etiam confirmandum duximus in antedicta nostra Constitutione 18. §. *Et quoniam, nostri Bullarii tom.* 2. Itaque extra dubium est, Cardinalem Episcopum in exhibenda Apostolicæ Sedi relatione status illius Ecclesiæ, quam in administrationem retinuit, dum aliam suburbicariam per optionem adipisceretur, de residentia apud illam servata docere debere; simulque de vigilantia, & cura alterius regimini impensa; si eam nimirum, cum potuit, præsens visitavit; si Ordinationes, Confirmationes, aliaque Episcopalia munia aliquando apud ipsam exercuit; si denique illius administrationi, quantumvis absens, opportune consuluit, aut per Episcopum Suffraganeum, uti fieri solet in duabus Ecclesiis, Ostiensi, & Sabinensi, aut per idoneum, expertumque Vicarium. Harum siquidem Ecclesiarum regimini recte applicari potest præceptum Concilii Lateranensis sub Leone X. habiti, ubi, dum agitur de Episcopatibus, qui tunc temporis a Cardinalibus etsi non residentibus facile obtinebantur, ita statuitur: *Omni conatu suo provideant inservire Cathedralibus, dignos & idoneos Vicarios, seu Suffraganeos, prout consuetudo fuerit, cum digna competenti mercede apponentes*. Videndus hac de re Thomassinus *de Beneficiis part. 1. lib. 2. c. 27. n. 6.*

„ VI. Soli non sunt Cardinales, qui ex tacita Romanorum Pontificum dispensatione duos retineant Episcopatus, Cardinalitium scilicet in titulum, alterum vero neque Cardinalitium, neque suburbicarium, in administrationem, vel commendam. Etiam in „ Ger-

" Germania nec defuere, nec desunt Præsulum " aliquorum exempla, quibus indultum est, " ut tres simul, & quatuor etiam Episcopatus " obtineant. Ita enim expedire censetur Ca- " tholicæ Religionis utilitati; cujus valde in- " tereſt, in illis regionibus Episcopos esse ma- " gna auctoritate, & potentia præditos, ne " eadem Religio ab hæreticis opprimatur. Le- " gi de hac re possunt Cardinalis Pallavicinus " *in Historia Concilii Tridentini lib. 24. cap.* " *12. num. 11.* alter Pallavicinus *in Defens.* " *Romani Pontificatus tom. 1. lib. 15. cap. 17.* " *§. 1. pag. 657.* Thomassinus *tom. 2. de Bene-* " *ficiis lib. 3. cap. 20. num. 13.* Fagnanus *in* " *Cap. Dudum, il secondo, num. 29. de electio-* " *ne.* Alios collegit Rigantius *in Regulam* " *primam Cancellariæ §. ... num. 167. &* " *seq.* ubi multa refert exempla hujusmodi " retentionum, quas Romani Pontifices Epi- " scopis per Germaniam, sublimioris præsertim " generis, ex præindicata causa concesserunt.

" VII. Verum fel. record. Prædecessor noster " Clemens Papa XII. cum sapienter animad- " vertisset, ex eo quod uni eidemque personæ " tot Episcopales Ecclesiæ permitterentur, " eam ab Ecclesia Catholica utilitatem, quæ " sperabatur, minime percipi, ex Pastoralis of- " ficii sui munere huic rei remedium aliquod " censuit adhibendum. Itaque, cum vidisset, " plurium Episcopatuum consecutionem ex ea- " rum litterarum concessione pendere, quibus " *eligibilitas* indulgetur; cum scilicet, hu- " jusmodi Indultorum vigore, qui unicum " habebat Episcopatum, & ad alium transire " non poterat, nisi per ordinariam postulatio- " nis viam, faciliorem exinde semitam sibi " aperiret ad alium Ecclesiam assequendam: " duo saluberrima Decreta edidit: quorum " altero, tamquam regula, uteretur in poste- " rum Congregatio Consistorialis; altero au- " tem Brevium Secretaria. Hæc typis impres- " sa, quantum scire potuimus, cum nondum " fuerint, optimum esse ducimus hic ea inse- " rere, ut perpetua eorum memoria servetur, & " ut executioni opportune mandentur, cum ea " plurimum conferre posse putemus, nisi ad " tollendam penitus, at saltem ad cohibendam " in Germania immoderatam in una eademque " persona Episcopatuum pluralitatem.

" VIII. Primum pro Congregatione Consi- " storiali sic habet: *Sanctissimus Dominus noster* " *Clemens Papa XII. animadvertens, minime* " *expedire, quod Episcopis in Germania, etiamsi* " *sublimibus familiis orti sint, tam facile con-* " *cedatur dispensatio ad effectum retinendi simul* " *tres, vel quatuor, ac etiam quinque Cathedra-* " *les Ecclesias; quarum Præsules temporali quo-* " *que dominatu potiuntur, præsertim cum expe-* " *rientia compertum sit, eas diœceses ab hereti-* " *corum erroribus magis esse immunes, quarum* " *singulæ ab uno gubernantur Episcopo; hinc* " *majorem deinceps circumspectionem in hoc ad-* " *hiberi mandat, nec solum attendi exempla, sed* " *peculiares perpendi singulorum casuum circum-* " *stantias, habita nimirum ratione temporum,* " *personarum, & Ecclesiarum: ita quidem, ut* " *dispensationum impertiendarum norma sumatur* " *potissimum a majori Ecclesiarum ipsarum bo-* " *no, ac utilitate. Quod si iis, qui alicui jam* " *præsint Ecclesiæ, justis de causis a Sede Apo-* " *stolica aut jam fuerit concessum, aut deinceps* " *concedi contigerit Indultum eligibilitatis ad* " *aliam, declarat Sanctitas Sua, non per hoc* " *censeri debere concessam dispensationem ad ef-* " *fectum simul retinendi prædictam quoque aliam* " *Ecclesiam, postquam electio peracta fuerit;* " *sed, antequam electio ipsa a Sede Apostolica* " *confirmetur, summa maturitate esse examinan-* " *dum, an utilitas, vel necessitas talium Eccle-* " *siarum, & Catholicæ Religionis tuendæ ratio* " *postulet, impertiri hujusmodi dispensationem* " *pro omnium retentione, vel potius in ejusdem* " *electionis confirmatione poni oporteat decretum* " *de alta Ecclesia dimittenda.*

" *Declarat itidem Sanctitas Sua, non conve-* " *nire, ut indiscriminatim, nulloque delectu,* " *& sine causæ cognitione, tribuatur Episcopis* " *facultas retinendi simul plures Dignitates; aut* " *Canonicatus Cathedralium, vel Collegiatarum* " *Ecclesiarum, tam in Germania, quam in Po-* " *loniæ Regno; per hoc quippe Divino cultui* " *non mediocre detrimentum affertur, Ecclesiæ* " *debitis fraudantur obsequiis, & Ecclesiastica* " *stipendia, quæ congruæ plurium Ministrorum* " *Dei sustentationi destinata sunt, in unam col-* " *lata personam, incitamentum præbent ad lu-* " *xum. Mandat itaque Sanctitas Sua, cautius,* " *quam hactenus forsan factum fuerit, hac e-* " *tam in re in posterum agi, & , exemplis se-* " *positis, spectari in primis id, quod, juxta lo-* " *corum, Ecclesiarum, personarumque conditio-* " *nes, ad ampliorem Dei gloriam expedire vi-* " *sum fuerit. Ne autem saluberrimi hujus moniti* " *memoria obsolescat, vult Sanctissimus Pater,* " *præsens hoc Decretum asservari apud Acta sacræ* " *Congregationis rebus consistorialibus prapositæ,* " *atque illud ab ejusdem Congregationis Secre-* " *tario pro tempore, quotiescumque opportunum* " *fuerit, in memoriam revocari eorum, qui his* " *de rebus consilium Pontifici Maximo daturi* " *sunt. Hac die 6. Januarii anno 1731.*

" IX. Altero Decreto, quod pro Brevium " Secretaria conditum est, ita cavetur: *Quam-* " *quam invaluerit usus dispensandi, præsertim* " *cum sublimibus personis, ut plures Episcopatus* " *in Germania simul retinere possint ob eam qui-* " *dem justam, & laudabilem rationem, ut ad-* " *versus hæreticorum conatus Catholicam Reli-* " *gionem opibus, auctoritate, potentia fartam* " *tectam tueantur, ex inconsulta tamen hujus-* " *modi dispensationum frequentia, immoderato-* " *que usu, gravissima in Christianam rempubli-* " *cam incommoda manare posse, exploratum satis* " *est: vix enim, ac ne vix quidem sperari potest,* " *ut*

„ ut qui tribus, vel quatuor, vel etiam quinque Cathedralibus Ecclesiis, magno locorum intervallo disjunctis, præsit cum summa etiam in temporalibus potestate, eas omnes sinceriter, ac fructuose, & cum animarum sibi commissarum salute regere valeat. Quo sane fit, ut ob Pastorum absentiam, & curarum, quæ ad temporales ditiones pertinent, copiam, neglecta spirituali diœcesium cultura, nec Catholicorum mores, qui a veteri instituto deflexerint, corrigi, nec Ecclesiastica disciplina nitor redintegrari, nec dogmata a Fide aliena extirpari, nec eorum veneno polluti homines ad Religionis Orthodoxæ veritatem reduci commode possint. Itaque, ne plurium Episcopatuum in una persona coacervatio, sacris alioquin legibus adeo invisa, quæ ex Apostolica auctoritate in ædificationem recte aliquando permittitur, perniciose cedat in destructionem, de consilio plurium Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium decernimus, & mandamus, ut in posterum ei, qui uni jam præsit Ecclesiæ, non nisi causæ cognitione præmissa, concedatur Indultum eligibilitatis ad aliam: si vero hujusmodi Indultum justa pariter causa concedendum videatur ei, qui jam duas regat Ecclesias, semper eidem indulto inseratur conditio, ut prædictam Ecclesiam, ad quam eum eligi contingat, non aliter possit obtinere, quam una, quam maluerit, ex prioribus dimissa. Tres denique obtinenti Ecclesias Indultum eligibilitatis ad aliam nullo modo tribuatur. Enixe autem rogamus, atque obsecramus in Domino Romanos Pontifices Successores nostros, ut ipsi quoque memores sapientissimi moniti Tridentinorum Patrum in cap. 18. sess. 25. de reformat. salubrem hanc moderationis normam in dispensationibus prædictis omnino servari curent. Datum in palatio nostro Quirinali hac die 5. Januarii 1731.

„ X. Supra jam observavimus, Cardinalem, qui duos habeat Episcopatus, alterum suburbicarium in titulum, & alterum in administrationem, perpetuam debere statuere residentiam in eo, cujus est solum administrator; ideoque in relatione status Ecclesiæ, ostendere debere, se residendi præcepto, juxta præindicatam regulam, satisfecisse. Non invenimus adhuc fuisse statutum, in quanam ex multis Ecclesiis, quas in Germania ex dispensatione quis obtinet, residere debeat, ut ejusmodi præceptum adimpleat, eique se obtemperasse in relatione demonstrare valeat. Quare locum hic habere posse videtur Canonici Juris regula, juxta quam, si ex indulgentia Romanæ Sedis quis plura obtineat Beneficia, quorum unumquodque adnexam habeat incompatibilem residendi obligationem, in digniori, magisque titularis præsentia indigente residere debet, *cum oporteat eum in majori Ecclesia deservire*: verba sunt textus *in Cap. Extirpandæ, de præbendis*: qui textus eodem modo intelligitur a Doctoribus relatis a Frasso *de Patronatu regio Indiarum cap. 27. num. 11. & seq.*

„ XI. Qui dicuntur Capellani majores Regum, variis titulis insigniti fuerunt, sicuti videri potest in Tractatu Josephi Carafæ *de Capella Regis pag.* 128. Is qui hoc munere fungitur apud Catholicum Regem, quique etiam ejusdem est magnus Eleemosynarius, Patriarchæ Indiarum titulo decoratur. Quamvis vero in Indiis Occidentalibus maris Oceani, quarum Patriarcha is appellatur, complures Episcopi sint, & Catholica Religio vigeat, & floreat; cum tamen nulla ibidem existat Patriarchalis Ecclesia, nec ullum hujusmodi Ecclesiæ Capitulum, non potest is ad titulum sui Patriarchatus Episcopalem Consecrationem suscipere, aut Pallium petere; neque jurisdictionem sive voluntariam, sive contentiosam in Indiarum, aut Hispaniarum regionibus exercere; nec ad ipsas quidem Indias se conferre, sine expressa licentia Romani Pontificis. Quare illius Patriarchalis dignitas ad merum redigitur honoris titulum, ex quo nullum residentiæ onus exsurgit. Ut autem Episcopali charactere non careat, aliqua ipsi Ecclesia, in partibus Infidelium sita, confertur in titulum, cujus ratione sacræ Consecrationis munus eidem impenditur. Quæ omnia colliguntur ex Actis in Consistorio secreto die 20. Januarii anni 1734. cum piæ memoriæ Prædecessor noster Clemens XII. præclarum Sacerdotem Alvarum de Mendoza, nunc S. R. E. Cardinalem, Indiarum Patriarcham renunciavit in locum Cardinalis Borgiæ Indiarum itidem Patriarchæ, simulque ipsum Pharsaliensi Ecclesiæ præfecit, eaque omnia, quæ hactenus dicta sunt, de Patriarchali Indiarum titulo exposuit.

„ XII. Non desunt in Ecclesiasticis Historiis aliquorum exempla, qui consecrati Episcopi sunt honoris causa, & ut magis eorum meritis præmium aliquod rependeretur, nullo peculiaris Ecclesiæ titulo ipsis tributo; sicuti egregie advertit Christianus Lupus *in in Comment. ad can.* 6. *Concilii Chalced.* & aperte habemus ex Sozomeno *in Histor. Eccl. lib. 6. cap. 24. Adde his Barsen, & Eulogium, qui ambo post creabantur Episcopi, non urbis alicujus, sed honoris causa, qui veluti vitæ pie anteactæ compensatio illis in propriis monasteriis deferebatur*: & ex Nicephoro Callisto *lib. 11. cap. 40.* ubi sic legitur. *Extitere propterea Barses, & Eulogius, qui ambo post longum monastici exercitii certamen Episcopi sunt facti, non in urbe aliqua, sed honoris gratia in monasteriis suis Episcopalem consecuti sunt Consecrationem*. Hæc hodie immutata est disciplina, neque ullus consecratur Episcopus, nisi ut certæ præficiatur Ecclesiæ, vel actualiter ab ipso regen-

„ regendæ, si pateat ad eam accessus, vel saltem habitualiter, si ad eam sub Infidelium jugo gementem accedere prohibeatur: cujus generis ii sunt Episcopatus, qui *in Partibus* dicuntur. Itaque, cum Cappellani majores, sive magni Eleemosynarii Regum, juxta Apostolica privilegia ipsis concessa, Episcopali charactere prædiii esse debeant, ut in Cappellis Regiis peragere valeant functiones Episcopales; sicuti cumulate a nobis ostensum est in epistola ad Cardinalem de Lanceis magnum Eleemosynarium, sive Cappellanum majorem Regiæ Cappellæ Sardiniæ Regis, tunc per nos scriptam, cum ipsum in Nicosiensem Archiepiscopum consecravimus, quæ epistola inserta est *in Bullario nostro tom.* 2. *num.* 36. cum autem in Persona magni Eleemosynarii Regis Catholici, Patriarchatus Indiarum, ex dictis, nequeat esse Episcopalis tituli fundamentum: hinc est, quod, ut characterem habeat Episcopalem, seposito Patriarchæ Indiarum titulo, alter ipsi confertur, & veri quidem Episcopatus titulus, cujus Ecclesia, quamvis Infidelium tyrannide oppressa lugeat, re ipsa tamen Ecclesia est Episcopalis.

„ XIII. Sequitur modo aliud caput de Metropolitano ab iis Episcopis eligendo, qui nulli Archiepiscopo subsunt, ut illius, quem elegerint, Provinciali Concilio intersint. Sacrum Tridentinum Concilium *sess.* 24. *de reform. cap.* 2. antiquas sanctiones canonicas renovavit, quibus Archiepiscopi jubentur habere singulis tribus annis Provinciale Concilium: & in Regestis Congregationis Concilii *lib.* 29. *Decretor. pag.* 355. *& seq.* reperitur epistola plurimæ eruditionis & doctrinæ referta, a Cardinali Hieronymo Grimaldo Archiepiscopo Aquisextiensi ad summum Pontificem data, & a Pontifice remissa ad eamdem Congregationem, in qua Conciliorum Provincialium necessitas, & auctoritas comprobatur. Patres autem Tridentini Concilii animadvertentes, plures reperiri Episcopos, qui, cum nulli Archiepiscopo, sed uni Sanctæ Sedi sint immediatæ subjecti, nunquam interfuturi essent Provincialibus Conciliis, quibus Archiepiscoporum Suffraganei tantummodo adesse consueverunt; sequens *loc. cit.* condidere decretum: *Itidem Episcopi, qui nulli Archiepiscopo subjiciuntur, aliquem vicinum Metropolitanum semel eligant, in cujus Synodo Provinciali cum aliis interesse debeant, & quæ ibi ordinata fuerint, observent, ac observari faciant. In reliquis omnibus eorum exemptio, & privilegia salva atque integra maneant.* Cumque aliqua sint Ecclesiarum Cathedralium Capitula, quæ Apostolicæ Sedi immediate subjecta se esse contendunt, quantumvis eorum Episcopi certo Metropolitano subjiciantur; hinc excitata est controversia, utrum hujusmodi Capitula teneantur parere decretis illius Concilii Provincialis, cui eorum Episcopus interfuerit. Responsum dedit sacra Congregatio Concilii, & quidem a summo Pontifice confirmatum, teneri: *Sunt nonnulla Capitula Ecclesiarum, quæ prætendunt se exempta, & immediate Sedi Apostolicæ subjecta, licet eorum Episcopi isto privilegio minime gaudeant, sed subsint suis Metropolitanis. Modo quæritur, an, sicut Episcopus exemptus tenetur semel eligere Metropolitanum, ejusque Conciliis Provincialibus interesse, & decreta in illis condita observare, idem dicendum sit de istis Capitulis exemptis; vel potius dicendum sit, ut decreta illius Concilii Provincialis, cui interfuerit illorum Episcopus non exemptus, observari debeant. Sanctissimus Dominus noster, etiam ex sententia sacræ Congregationis Concilii, declaravit, ita debere observari.* Ita legitur *lib.* 1. *Decretor. pag.* 51. *anno* 1573. Tridentinæ sanctionis habita fuit ratio in Concilio Romano, coacto anno 1725. Cumque eidem aliqui Episcopi interfuissent, qui a Metropolitani jurisdictione immunes, & Sanctæ Sedi immediate subjecti, Archiepiscopum sibi non delegerant, ad cujus Synodum Provincialem accederent, jussi sunt, canonicis etiam pœnis indictis, electionem hujusmodi statim perficere: idemque absentibus significatum fuit: ac insuper particularis instituta Congregatio, quæ decretum hac de re conditum exequendum curaret.

„ XIV. Hæc Congregatio habita fuit die 28. Maji ejusdem anni 1725. editaque ab ipsa sunt consultissima Decreta, quæ nos supra innuimus, sed non retulimus, ut ajunt, per extensum. Ideoque, cum a nullo adhuc, quem sciamus, Auctore impressa fuerint, optimum ducimus ea huic capiti inserere:

„ *Examinato diligenter decreto sacri Concilii Tridentini, sess. 24. cap. 2. de electione Metropolitani per Episcopos, qui nulli Archiepiscopo subjiciuntur, ad effectum perducenda, concordibus, & uniformibus votis fuit resolutum, ut sequitur.*

„ *Primo, Archiepiscopos, qui non habent Suffraganeos non teneri eligere Metropolitanum ad effectum conveniendi in ejus Concilio Provinciali.*

„ *Secundo, Sex Cardinales Episcopos urbium Romæ adjacentium non teneri ut supra.*

„ *Tertio, Episcopos omnes, qui sunt inter Provinciam Capuanam, & Pisanam, non teneri eligere Metropolitanum ad effectum præfatum. Eos nihilominus, qui, vel quorum Antecessores jam semel post Tridentinum elegerunt Metropolitanum, teneri stare electioni; prout etiam Episcopos, qui a Provincia Romana, inter dictas Capuanam, & Pisanam constituta, divulsi fuerunt, & assignati Suffraganei Ecclesiarum in Metropolitanas electarum, eidem subesse debere.*

„ *Quarto, Episcopos vere immediate subjectos Apostolicæ Sedi, qui sunt extra præfatam Pro-*

„ *vinciam Romanam, ubicumque locorum existentes, omnino teneri eligere Metropolitanum, juxta decretum Concilii Tridentini sess.* 24. *cap.* 2. *de reformat. quatenus ipsi, vel eorum Antecessores jam non elegerint.*

„ *Quinto, Abbates, aliosque Prælatos inferiores nullius diœcesis, habentes jurisdictionem quasi Episcopalem in Clerum, & populum, cum Territorio separato, teneri eligere Metropolitanum, ut supra.*

„ *Sexto, Episcopos, Abbates, & Prælatos inferiores, qui debent ut supra eligere Metropolitanum, etsi non teneantur eligere viciniorem, debere tamen, juxta dictum decretum Concilii Tridentini, vicinum eligere; quod est intelligendum de non nimis longe distante, habita ratione regionum.*

„ XV. Inter Episcopos, qui, ut Metropolitanum sibi ad prædictum effectum eligerent, a Congregatione compulsi sunt, alter Papiensis fuit, Lucensis alter; sicuti legitur in Regestis prædictæ Congregationis habitæ, ut dictum est, die 28. Maji 1725. Et hi quidem plura obtendere non omiserunt, ut Metropolitani electionem declinarent: sed eorum contentiones, & studia in irritum cesserunt, rejectis eorum instantiis per eamdem Congregationem habitam die 11. Februarii 1726. Cum vero fel. record. Benedictus PP. XIII. justis gravibusque de causis Episcopatum Lucensem in Archiepiscopatum erexerit, nullo tamen ipsi adscripto Suffraganeo, ut patet ex ejus Constitutione incipiente *Inscrutabili, in novo Bullario tom.* 12. & cum nos Papiensi Episcopatui unitum perpetuo voluerimus titulum Archiepiscopi Amasiæ in partibus Infidelium, sicuti videre est in nostra Constitutione, quæ incipit *Ad supremam, in nostro Bullario tom.* 1. *num.* 74. hinc uterque Præsul ab eligendi Metropolitani lege immunis evasit, juxta primum superius inserti Decreti caput. Ad Episcopos vero quod spectat, qui, Capuanam, & Pisanam Provinciam interjacent, multo ante fuerat pronunciatum, non adigi eos Metropolitanum eligere; sicuti videri potest *lib.* 4. *decretorum Congregationis Concilii anni* 1585. *pag.* 53. *Sacra &c. censuit, decretum cap.* 2. *de reformat. sess.* 24. *non habere locum in Episcopis, qui sunt in Provincia Romana.* De Provincia Romana inter Capuanam, & Pisanam, loquitur Innocentius III. *in Cap. Sua nobis, de Officio Vicarii.* Nos de ipsa mentionem fecimus *in superiori lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 3. ubi etiam rationum momenta attulimus, ob quæ ejusmodi Provinciæ Episcopi ab eligendo Metropolitano eximuntur. Itaque alteri huic relationis capiti finem imponentes, censemus, facile ex dictis quemlibet Episcopum colligere posse, num ad eligendum Metropolitanum obstringatur, & quomodo de injuncti sibi oneris implemento docere debeat.

„ XVI. Tertium superest caput, in quo disserendum est de impedimentis, quibus Episcopi aliquando ab exercenda propria auctoritate, suoque munere peragendo detinentur. Ex his nonnulla profluunt a potestate laicali, alia ab Ecclesiasticis ipsis, qui exemptionum prætextu ab ordinaria Episcopi auctoritate se subtrahere contendunt. Nos, licet de his omnibus in superioribus libris, & capitibus egerimus, aliqua tamen hic etiam addituri sumus: & quoniam de hac re superius agentes, non prætermisimus ea quoque indicare remedia, quæ ad hujus generis incommoda, & absurda tollenda, & olim a sacris canonibus, & novissime a Tridentina Synodo constituta fuerunt; idcirco, ne hic actum agere videamur, sermonem dumtaxat instituemus de gravissimo quodam præjudicio adversus Episcopalem auctoritatem intentato, quod nostra ætate parum absuit, quin altas radices figeret, nisi Apostolica Sedes opportunos illi obices opposuisset. Quam in rem cum nos in minoribus adhuc constituti nonnihil consilii, & operæ contulerimus; muneris nostri postmodum esse duximus, in suprema Petri Cathedra nullis licet nostris meritis collocati, quæ tunc recte statuta sunt, tueri, & confirmare.

„ XVII. Quandoquidem Prælatorum inferiorum tres sunt classes, & species, ex quibus ultima, majorisque momenti eorum est, qui, exceptis iis, quæ Ordinis sunt, reliqua omnia peragunt, quæ pertinent ad jurisdictionem ordinariam in Clerum, & populum unius, vel plurium oppidorum, seu castrorum, quæ quondam in diœcesi proximi Episcopi continebantur, sed ab ipsa exinde avulsa fuerunt, juxta ea, quæ supra diximus *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 2. *& seq.* invaluerat jam jam in Tribunalibus quædam opinio, posse hanc auctoritatem inferiori Prælato competere etiam in vim tituli colorati una cum præscriptione quadragenaria.

„ XVIII. Opinio hæc non minus Episcopis quibusdam zelo præstantibus, quam multis in Canonico Jure peritis, minus tuta visa est, atque etiam periculi plena. Cumque de hac re nonnulli Episcopi apud fel. mem. Clementem Papam XI. conquesti fuissent, summus Pontifex peculiarem deputavit Congregationem, quinque Cardinalibus, totidemque Præsulibus compositam, in qua hujusmodi opinionis vis ad trutinam revocaretur. Porro inter Cardinales delecti sunt Franciscus de Judice, Vallemanius, Parraccianus, Corradinus, & Scotius; inter Præsules vero Petra, postea Cardinalis, Lanceta, Cerrus, Ansideus, qui eadem Cardinalatus dignitate ornatus est, nosque ipsi tunc sacræ Concilii Congregationis a Secretis. Nobis autem peculiariter id oneris impositum fuit, ut materiam scripto expenderemus,

„ remus, atque discuteremus; quare satis longam dissertationem typis impressam edidimus: qua opportuno tempore congregatis omnibus communicata, propositum fuit, rigidoque subjectum examini dubium: *An ad tramites sacrorum canonum, sacrique praesertim Concilii Tridentini, possit inferior Praelatus Territorium separatum, & jurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem in Clerum, & populum, cum ipsius Episcopi exclusione, in aliquo speciali loco acquirere per quadragenariam praescriptionem una cum titulo colorato*: omniumque suffragiis ita rescriptum: *Unanimiter responderunt, non posse, sed pro acquisitione Territorii separati, praedictaeque jurisdictionis, omnino requiri aut clarum, & undequaque subsistens Apostolicum privilegium, aut consuetudinem immemorabilem cum suis omnibus requisitis rite probatam, per quam Apostolicum privilegium de jure praesumi valeat*. Haec Congregatio habita fuit die 3. Januarii 1721. omnibusque ad Clementem XI. per nos relatis, summus idem Pontifex ea benigne approbavit, & confirmavit die 14. Januarii ejusdem anni. Decretum insertum est, editumque *in ejus Bullario*: eoque nobis tamquam regula proposito, plures controversiae, inter Episcopos, & Praelatos inferiores exortae, a nobis jam in B. Petri Cathedra sedentibus definitae fuerunt, non sine consilio, & assensu Tribunalium, aut Congregationum particularium ex peritissimis in Canonico Jure viris, coram nobis sententiam dicentibus, compositarum, sicuti videri potest in nostra Constitutione 33. *in Bullario tom.* 2.

„ XIX. Et sane, si villam, castrum, aut oppidum esse ponamus inter confinia dioecesis alicujus Episcopi, nulla ratione, nulloque juridico fundamento Praelatus inferior asserere sibi valet ordinariam jurisdictionem supra Clerum, populumque ejus oppidi, castri, vel loci, nisi privilegium exhibeat Apostolicum, quo Romanus Pontifex locum ipsum a potestate Episcopi subtrahat, eidemque Episcopo interdicat, ne ordinariam jurisdictionem in illo deinceps exerceat; in ejus autem locum subroget Praelatum inferiorem, eumque constituat oppidi, sive castri Ordinarium, cum omnimoda in Clerum, & populum jurisdictione: *Sicut unire Episcopatus, atque potestati subjicere alienae, ad summum Pontificem pertinere dignoscitur*: verba sunt Coelestini III. *in Cap. Sicut unire, de excessib. Praelat.* quibus conformia sunt alia Joannis XXII. *in Extravag. Sedes Apostolica, de concessione praebendae*. Gravia sunt autem, magnique ponderis verba ab Urbano II. prolata in Claromontano Concilio, habito anno 1095. cum, restituto Atrebatensi Episcopatu, eoque ab Ecclesia Cameracensi avulso, cui olim hujus fuerat, uti fuse narratur *in Gallia Christiana tom. 2. pag.* 213. de Pontificia auctoritate contra Cameracensis Episcopi clamores, & querelas disserere coactus fuit; quemadmodum videre est apud Stephanum Baluzium *in Addit. ad lib. 4. de Concordia Sacerdotii, & Imperii c.* 13. & in Collectione Conciliorum Harduini *tom. 6. part. 2. col.* 1656. ad quod etiam confirmandum, magnopere confert epistola S. Bernardi 131. ad Mediolanenses. Celebris Fagnanus *in Cap. Cum contingat, n.* 28. *de foro competenti*, cum Leonis X. privilegium considerasset Pisciensi Praeposito indultum, in quo ipsi ordinaria jurisdictio in personas Ecclesiasticas ejusdem loci, a Lucensi Episcopo avulsa, tribuitur; pro separato Praepositi Territorio judicium tulit. Postmodum vero felic. record. Praedecessor noster Benedictus Papa XIII. anno 1727. Pisciensem Episcopatum instituit, ejusdem oppidi Collegiatam Ecclesiam erigens in Cathedralem. Verum idem celebris Auctor *in Cap. Cum ab Ecclesiarum, num. 13. & seq. de officio Ordinarii*, cum examinanda sibi proposuisset Pratensis Praepositi privilegia, atque animadvertisset, eum revera esse in Pistoriensi Dioecesi, nullumque ipsi favere Apostolicum privilegium, per quod oppidum Prati a potestate Pistoriensis Episcopi avelleretur, & jurisdictio ordinaria in illius Clerum, & populum Praeposito Pratensi tribueretur, contra ipsum pronunciavit: sed, ut controversiae finis tandem imponeretur, Innocentius X. Pontifex Maximus Pratensem Ecclesiam extulit in Cathedralem, eamque per unionem, quae *aeque principalis* dicitur, cum Episcopatu Pistoriensi perpetuo conjunxit. Apostolicae Innocentii litterae de hac erectione, & conjunctione, impressae sunt apud Ughellium *Ital. Sacr. tom. 3. secundae editionis anni* 1718. *col.* 325.

„ XX. Complurium eruditorum opinio est, hujusmodi privilegia esse recentia, neque ullum reperiri, quod seculum duodecimum antecedat. Verum, translato Imperio Romano a Graecis ad Francos per Leonem III. summum Pontificem, testitutaque Occidenti dignitate Imperiali, quae ex mala Graecorum administratione splendorem suum amiserat, invenitur quoddam privilegium monasterio Centulensi in Gallia a summo Pontifice in Caroli Augusti coronatione concessum, quod ab antiquo Codice transcriptum, impressum legitur apud Mabillonium *in Annalibus Benedictinis lib. 26. pag.* 324. In eo, instantibus Jesse Ambianensium Episcopo, & Angilberto Abbate, non modo conceditur, ut monasterium in villa Centulae situm, una cum omnibus Ecclesiis, Clericis, militibus, colonis, & bonis, ab Abbate ita pacifice possideatur, ut nulla ipsi molestia aut ab aliquo Rege, aut ab aliquo Epi-

„ scopo

„ scopo inferatur: non solum monasterium Romanæ Sedi subjicitur, ac, ne desit omnino, „ qui potestatem Ordinis in eo exerceat, Archiepiscopus Remensis, aut quisquam ex ejus „ Suffraganeis ad id designatur (quæ omnia ad „ meram quamdam passivam exemptionem cum „ aliquo jurisdictionis activæ jure supra determinatum hominum cœtum reduci facile possent): sed, cum præterea Pontifex Ecclesiasticam omnem curam in villa Centulæ Abbati committat, & ab eadem exercenda „ Ambianensem Episcopum, in cujus diœcesi „ villa continebatur, excludat: *Ipsius autem „ totius villæ, quæ Centula nuncupatur, curam „ Ecclesiasticam retineat, nec in aliquo Episcopus Ambianicæ Sedis de Ecclesiis, aut Clericis ejusdem loci se intromittat, nisi forte voluntas Abbatis illum rogando invitaverit, ut „ aliquam Consecrationem, vel Ordinationem, „ seu prædicationem exerceat...... nihil amplius, quam secundum suam utilitatem Abbas permiserit, ibidem Episcopus perficiat*; id „ satius esse videtur, ut affirmare liceat, Abbatem ejus monasterii a summo Pontifice „ constitutum fuisse villæ Centulæ Ordinarium, „ villamque ab Ambianensi Diœcesi penitus „ separatam: in quo tota sita est vis privilegii „ Apostolici, cujus præsidio inferior Prælatus „ jurisdictionem quasi Episcopalem, & ordinariam acquirit supra Clerum, & populum „ loci alicujus, qui cum antea ad diœcesim „ Episcopi tamquam pars pertineret, Prælato „ inferiori veluti in diœcesim, Romani Pontificis auctoritate, assignatur.

„ XXI. Nemo est igitur, qui Prælato inferiori suum oppugnet Territorium separatum „ cum jurisdictione supra Clerum, & populum „ in ejusdem Territorii districtu degentem, si „ Apostolico muniatur privilegio, quo id ipsi „ perspicue concedatur. Majus difficultatis „ momentum vertitur circa privilegia præsumpta, hoc est ex immemorabili consuetudine „ petita. Aliqui enim, quorum agmen ducit „ Ostiensis *in Cap. Cum contingat, de foro competenti*, vim hanc immemorabili inesse pernegant. Contra vero alii docent, posse a „ Prælato inferiori Territorium separatum acquiri, si ab immemorabili tempore in aliquo loco, non unam aliquam, sed omnem „ omnino jurisdictionalium actuum speciem ita „ solus exercuerit, ut Episcopus, in cujus „ diœcesi locus comprehendebatur, toto eo „ tempore nullam in his partem habuerit, „ nulloque pacto se se immiscuerit. Ita, post „ Archidiaconum, docet Joannes Andreas *in „ Cap. Cum Episcopus, sub num.* 1. *de officio „ Ordinarii, in* 6. hisque assentitur Fagnanus „ *in Cap. Nullus, num.* 22. *de Parochiis*. Porro hæc opinio in antedicto Decreto anni „ 1721. ac in successivis nostris Apostolicis „ Constitutionibus fuit comprobata: inest quippe immemorabili ipsa etiam Apostolica auctoritas, quoniam is, qui ejusdem præsidio „ fulcitur, potest quodcumque Apostolicum privilegium allegare.

„ XXII. Quia vero hujusmodi facultas ei „ minime competit, cui sola favet quadragenaria, quantumvis juncta cum titulo colorato, nimirum cum ejusmodi titulo, qui, si „ accurate introspiciatur, nullus plane est, atque inefficax; hinc rejecta fuit eorum opinio, qui contendebant, posse a Prælato inferiore Territorium separatum acquiri contra „ Episcopum in vim præscriptionis quadragenariæ titulo colorato conjunctæ. Etsi enim „ aliqui reperiantur canones, qui prædictæ quadragenariæ, titulo colorato roboratæ, efficacem vim tribuant ad passivam exemptionem „ acquirendam, sicut videre est *in Cap. Auditis, de præscriptionibus*, & in alio pariter *Auditis, de in integrum restitutione*, & *in Cap. „ Ex ore, de privilegiis*, qui textus de exemptione passiva intelligi omnino debent; vel „ etiam ad peculiarem aliquem activæ jurisdictionis actum præscribendum, uti patet *ex „ Cap. Dilecto filio, de officio Archidiaconi, „ Cap. Irrefragabili, de officio Jud. ordinar. Cap. „ Cum contingat, de foro compet. Cap. Cum „ olim, de præscriptionib. Cap. Accedentibus, de „ excessib. Prælat.* nullus tamen canon adest in „ universo Jure Canonico, quo talis ac tanta „ vis statuatur in præscriptione quadragenaria „ cum titulo colorato conjuncta; ut propterea „ Prælatus inferior, excluso Episcopo, jure possit sibi Territorium separatum constituere, „ omnemque invadere activam jurisdictionem.

„ XXIII. Omnibus autem, quæ huc usque „ diximus, constitutis, antedictum Decretum „ anni 1721. ita prosequitur: *An autem, admisso vero Apostolico privilegio, de sui natura „ apto ad separationem Territorii, & concessionem jurisdictionis ordinariæ quasi Episcopalis „ in Clerum, & populum, cum exclusione Episcopi, in aliquo determinato loco, sed aliquam „ rationabilem dubietatem, aut disputationem „ admittente, subsequens uniformis quadragenaria, aut per aliud legitimum tempus continuata observantia, favens Prælato inferiori in „ qualibet actuum specie ordinariæ, & quasi „ Episcopalis jurisdictionis, deservire valeat pro „ dicti Apostolici privilegii interpretatione; prædicti Eminentissimi DD. & RR. PP. dixerunt, id dependere a singulis casuum, & factorum circumstantiis: & sic dandum esse responsum a suis Judicibus super hac re in casibus particularibus.*

„ XXIV. Recte perpendenda sunt ea verba: „ *Admisso vero Apostolico privilegio de sui natura apto ad separationem Territorii, & concessionem jurisdictionis ordinariæ quasi Episcopalis in Clerum, & populum, cum exclusione „ Episcopi, in aliquo determinato loco*: iis quippe excluditur privilegium Apostolicum, quod „ passivam solummodo præstet exemptionem;

„ hoc

„ hoc enim satis aptum non est, tantæque virtutis, ut possit Territorium a reliqua diœcesi divellere, & ordinariam quasi Episcopalem jurisdictionem supra Clerum, & populum, Episcopo ademptam, in Prælatum inferiorem transferre. Animadversione etiam digna sunt reliqua Decreti verba: *Subsequens uniformis quadragenaria, aut per aliud legitimum tempus continuata observantia, favens Prælato inferiori in qualibet actuum specie ordinaria, & quasi Episcopalis jurisdictionis*: quibus verbis indicatur, ad tollendum dubium super privilegio exortum, & ad vindicandam, in vim privilegii, ordinariam Prælati inferioris auctoritatem, haud satis esse exercitium continuatum multorum actuum in unica tantum jurisdictionis specie, sed necessariam esse hujusmodi observantiam, quæ omne genus actuum jurisdictionalium complectatur. In his enim solummodo circumstantiis haberi potest ratio consuetudinis quadragenariæ, sed loco signi, & effectus jurisdictionis a summo Pontifice jam antea concessæ, nunquam vero tamquam fundamenti, & causæ ejusdem jurisdictionis: sicuti egregie advertit Auctor Tractatus *de libertatibus Eccl. Gallic. lib.* 8. *c.* 7. *n.* 5. *Non igitur ad consuetudinem, seu usum attenditur, quasi ad causam jurisdictionis, sed potius tamquam ad effectum, & signum illius.*

„ XXV. Et hæc sunt, quæ hoc loco duximus inserenda, ut Episcopi in suis relationibus impedimenta recensentes, quæ a Prælatis inferioribus pati solent circa liberum suæ Pastoralis jurisdictionis exercitium, omnia recte perpendant, & ad hanc normam revocent; nec nisi jure conquerantur, si quas habeant querelas in hoc rerum genere ad Apostolicam Sedem deferendas.

CAPUT IV.

De relatione status Ecclesiæ, & tertio ejusdem capite.

„ IN tertio capite relationis, ab Episcopis in visitatione sacrorum Liminum faciendæ, comprehenduntur Ecclesiarum Capitula, Canonici, Parochi, aliique Ecclesiastici viri, Clerum secularem componentes. De his omnibus in hoc, & sequenti capite nos breviter aliqua delibabimus, non ut materiam universam funditus exhauriamus, sed ut ea exponamus, quæ sæpe observavimus ab Episcopis in hujusmodi relationibus commemorari.

II. De Capitulorum Canonicalium immunitate ab eorum jurisdictione aliquando conquesti sunt Episcopi. Huic sane querelæ locus esse in Italia non potest: nullum enim meminimus esse in Italia Capitulum, a quo contra Episcopos excitata fuerit hujusmodi controversia, si duo Capitula excipias, Genuense, & Veronense: quorum primum solemni sacræ Concilii Congregationis judicio causa cecidit, cum nos eidem Congregationi a Secretis essemus, die 4. Julii anni 1722. sicuti videre est in folio a nobis tunc exarato, editoque *tom.* 2. *Thesauri Resolutionum pag.* 193. secundum vero ab Episcopi sui jurisdictione liberum se quidem esse contendit, & Patriarcham Aquilejensem, sive, (ut hodiernus est ordo) Archiepiscopum Utinensem, illius Provinciæ Metropolitam, in suum immediatum Superiorem agnoscere se profitetur; quæ res hodie pendentium consultationum, atque tractatuum objectum est. Quem vero locum in Italia non habet hæc controversia, illum sane frequenter ultra montes habet, præcipue in Hispania ubi plura Canonicorum Capitula Episcoporum suorum jurisdictioni se subesse acerrime negant. Si eruditis præstanda sit fides, vera, & potissima causa, qua factum est, ut hoc sibi jus contra Episcopos arrogaverint, seque in eo statu posuerint, ut se, suaque omnia, ac ipsius Cathedrales, pluresque alias per diœcesim constitutas Ecclesias, Episcopi auctoritate seposita, regerent, & administrarent, bellorum tumultibus adscribenda est: Cum enim occupatis ex maxima parte per Saracenos Hispaniis, earum legitimi Reges plerumque in campo vitam agerent, ut civitates, & regna ab eorum potestate vindicarent, eosque Episcopi ad bella comitari necesse haberent; hinc facile evenit, ut Canonicorum Capitula, absentibus Episcopis, in antedicto jure se stabilirent. Non ideo tamen negabimus, a Romanis Pontificibus post decimum seculum varia concessa fuisse privilegia, quibus aliquot Ecclesiarum Capitula tam in Hispaniis, quam in aliis Orbis Catholici partibus, ab Episcoporum jurisdictione exempta sunt. Diximus autem, post decimum seculum: quoniam superiori tempore, dum suam Episcopi jurisdictionem exercebant *cum consulto consensuque suæ Ecclesiæ Canonicorum*, quemadmodum loquitur Joannes VIII. in quodam privilegio, Pictaviensi Ecclesiæ concesso, nulla erat occasio Canonicis, propter quam a summo Pontifice ejusmodi privilegia peterent, quibus ab Episcoporum jurisdictione immunes fierent. Vide Thomassinum *de Benefic. part.* 1. *lib.* 3. *c.* 33. *n.* 10. & *c.* 41. *n.* 8. In Ecclesiis Bituricensi, Lemovicensi, & Pictaviensi, hæc esse dicitur Capitulorum prærogativa, ut independenter ab Episcoporum auctoritate per suos Decanos jus dicant, ferantque sententias contra Canonicos, Beneficiatos, & Cappellanos eorum Ecclesiis inservientes.; sicuti videri potest apud Choppin *de sac. polit. lib.* 4. *cap.* 4. & *in Monasticon lib.* 1. *cap. final.* & apud Tondur. *Quæst. Beneficial.* 62. *n.* 2.

In

" In aliquibus Germaniæ Capitulis tunc solum " Episcopis auctoritas esse dicitur procedendi " contra Canonicos, Beneficiatos, aliosque Ec- " clesiæ Ministros, quando Capitulorum Deca- " ni, in jure reddendo negligentes, justitiam " petentibus administrare recusent. Vide de " hac re Pirhing *in Jus Canonicum lib.* 2. *tit.* " 2. *sect.* 3. §. 1. *num.*74. Wagnereck *ad Cap.* " *Cum contingat*, 13. *num. unic. de foro com-* " *petenti*. Et quidem Saravia in suo Tractatu " *de Adjunctis quæst.* 1. *num.* 41. asserere non " dubitavit, nunquam tantam vim habitura " fuisse duo illa Capitula, Bellovacense in Gal- " liâ, & Coloniense in Germania, ut se se va- " lide viriliterque opponerent Præsulibus suis, " tunc cum ambo, sicuti legimus in historiis, " a Fide Catholica defecerunt, nisi fuissent a " jurisdictione suorum Episcoporum immunia.

" III. Alexander III. Pontifex Maximus *in* " *Cap. Recepimus*, *de privilegiis*, sapienter ani- " madvertit, & admonet, ut, quoties aliqui (& " sic etiam Capitula, & Canonici) ab Episco- " porum subjectione immunes se esse conten- " dunt, inspiciantur privilegia, & eorum tenor " diligenter expendatur. Neque enim semper " hujusmodi privilegia eam habent vim, de qua " sibi quisque blanditur; ut scilicet privilegia- " tos ab Episcopali jurisdictione omnino subtra- " hant. Id sane ex iis privilegiis non sequitur, " quibus Ecclesia aliqua, aut Capitulum, sub " protectione B. Petri, aut Romanorum Pon- " tificum recipi dicitur: non item ex iis, qui- " bus conceditur, & statuitur, ut nemo ex- " communicationis sententiam in Canonicos fer- " re valeat, præter Romanum Pontificem, " ejusve Legatum: neque etiam ex iis, quibus " alicujus annui tributi, seu census præstatio " eidem Romano Pontifici, aut Apostolicæ Sedi " persolvenda decernitur. Sed necesse omnino " est, ipsam exemptionem apertis verbis diserte " concedi, Ecclesiamque illam, seu hominum " cœtum, de quo agitur, non *enunciative*, " aut, *relative*, seu *suppositive*, ut scribentes " in foro loquuntur, sed *dispositive* ab Ordi- " narii jurisdictione immunem, uni autem Ec- " clesiæ Romanæ subjectum, & ad eam nullo " medio pertinentem declarari. Quæ omnia " satis expressa habentur in sacris canonibus " alias per nos allegatis in nostra Constitutio- " ne, quæ est 40. *tom.* 2. *Bullarii nostri*, sic- " uti quisque videre poterit, qui eam lege- " rit.

" IV. Porro hujusmodi privilegia, quibus " ante Tridentinum Concilium plura Ecclesia- " rum Capitula ab Episcoporum suorum juris- " dictione exempta, & Apostolicæ Sedi imme- " diate subjecta fuerant, ejusdem Concilii Ge- " neralis decreto abrogari, & de medio tolli " volebat Cardinalis a Lotharingia; idque in " Concilio proponere, & magno zelo, ac fer- " vore Patribus suadere non prætermisit: quem- " admodum narrat Cardinalis Pallavicinus *in* " *Historia ejusdem Concilii lib.* 23. *cap.* 3. Et " quamvis decretum in illius sententiam mini- " me perlatum fuerit; attamen Patres juri- " bus Episcoporum tam provide consultum esse " voluerunt, eorumque auctoritatem cum Capi- " tulorum, & Canonicorum immunitatibus ita " recte composuerunt, ut quicumque Episcopus " Capitulum habet a sua jurisdictione exem- " ptum, dummodo exemptio legitimis privile- " giis innitatur, & non interrupta observantia " roboretur, non jam ipsam exemptionem in- " cusare, & de ea conqueri debeat, sed potius " in sua relatione exponere teneatur, an ea " diligenter a Capitulo, & Canonicis præstari " curaverit, quæ sacrum Concilium Episcopis " omnibus ab hujusmodi exemptis Capitulis, " atque Canonicis exigenda mandavit.

" V. Duo sunt textus Tridentini Concilii " ad materiam hanc pertinentes. Primus ha- " betur *in cap.* 4. *sess.* 6. *de reformat.* ubi sic " legitur: *Capitula Cathedralium*, *& alia-* " *rum majorum Ecclesiarum*, *illorumque perso-* " *næ*, *nullis exemptionibus*, *consuetudinibus*, " *sententiis*, *juramentis*, *concordiis*, *quæ tan-* " *tum suos obligent auctores*, *non etiam succes-* " *sores*, *tueri se possint*, *quo minus a suis Epi-* " *scopis*, *vel aliis majoribus Prælatis*, *per se* " *ipsos solos*, *vel illis*, *quibus sibi videbitur*, " *adjunctis*, *juxta canonicas sanctiones*, *toties*, " *quoties opus fuerit*, *visitari*, *corrigi*, *& emen-* " *dari*, *etiam auctoritate Apostolica*, *possint*, *&* " *valeant*.

" VI. De Capitulis exemptis ibi proculdu- " bio Synodus loquitur; quoniam & obtentis " exemptionibus derogat, & auctoritatis Apo- " stolicæ mentionem facit, ut eâ Episcopos " muniat. Vult autem, Episcopos hæc etiam " Capitula, eorumque Canonicos visitare posse, " corrigere, & emendare, tam per se ipsos so- " los, quam cum adjunctis sibi personis eorum- " dem arbitrio deligendis. Quo nihil amplius " desiderandum videtur, ut jure possimus asse- " rere, in facultatibus Episcopi esse, quacum- " que exemptione, quocumque privilegio, & " qualibet etiam immemorabili consuetudine " nihil obstante, Capituli, & Canonicorum " visitationem peragere, eosque pro meritis cor- " rigere, & punire, absque eo quod teneatur " alios in consilium assumere, multoque minus " aliquem ex Canonicorum, aut Beneficiato- " rum numero sibi adjungere; cum in illius " voluntatis arbitrio positum sit, alterius auxi- " lio hac in re uti, aut non uti; utendo au- " tem, ex quolibet hominum genere adjunctos " sibi deligere: quemadmodum aperte rescripsit " sacra Congregatio Concilii in causa *Zamoren.* " *lib.* 131. *Positionum pag.* 806. *Præsupposito*, " *quod Capitulum Zamorense est exemptum de* " *consuetudine immemorabili*, *quæritur*, *an possit* " *Episcopus visitare Ecclesiam*, *illiusque Canoni-* " *cos*, *Beneficiatos*, *& alias Ecclesiæ personas* " *per se ipsum*, *vel an debeant intervenire ad-*

" *jun-*

„ *Juncti, aut aliæ personæ de Ecclesia, vel extra* „ *eam, quia nunc procedit solus Episcopus cum* „ *Secretario, & Notario. Congregatio Concilii* „ *respondit, posse per se ipsum solum, absque* „ *adjunctis*. Animadvertenda in hac resolutione sunt ea verba: *per se ipsum*: quæ plane „ respondent aliis a Tridentino Concilio *in cit. cap.* 4. adhibitis: *per se ipsos*: ex quibus evidenter infertur, Episcopum, quoties Capituli exempti visitationem seorsim instituere velit, id quidem posse, sed eam *per se ipsum* „ explere debere, nec operam hanc alteri committere posse: sicuti egregie advertit Fagnanus *in Cap. Procurationes, num.* 11. *de censibus*: contra vero, id licitum esse Episcopo, „ dum universæ diœcesis, vel partis illius visitationem peragit, juxta decreta *in cap.* 3. „ *sess.* 24. & sicut Congregatio Concilii perpendit in causa *Hispalen.* die 12. Martii anni 1593. *lib.* 7. *decretor. pag.* 98. *sacra &c. censuit, Ordinarium volentem visitare in vim capitis quarti sess.* 6. *teneri per se ipsum; volentem autem visitare ex cap.* 3. *sess.* 24. *posse per suum Generalem Vicarium, aut Visitatorem, si tamen legitime impeditus fuerit*.

„ VII. Nonnulli olim arbitrati sunt, Episcopum, hujusmodi exempta Capitula visitaturum, teneri duos ex Canonicis sibi adjunctos adhibere, ex ea potissimum ratione, quod & Concilium in suo decreto ad Jus commune se referat iis verbis: *juxta canonicas sanctiones*: & Jus commune duos, aut tres Cathedralis Canonicos Episcopo visitanti adjungat, uti videre est *in Cap. Ut juxta, de off. Jud. ordin.* quam olim sententiam Rota Romana amplexa fuisse dignoscitur. Verum, cum ea Concilii verba: *juxta canonicas sanctiones*: recte referri possint ad alia, quæ proxime consequuntur: *toties quoties opus fuerit*: nec extra omne dubium positum sit, quod etiam ex regula Juris communis teneatur Episcopus, exemptum Capitulum visitaturus, duos sibi Canonicos adjungere, ut videri potest *in Cap. Debent, de offic. jud. ord. inter Extravag. commun.* contra vero, certissimum sit, a Tridentino Concilio (quod multo post habitum fuit, quam statutum id extitit in Jure communi) decretum fuisse, immunia Capitula visitari posse per Episcopos sive *solos*, sive *illis, quibus sibi videbitur, adjunctis*, nullus jam relatæ opinioni locus esse potest: ideoque merito fuit a sacra Concilii Congregatione rejecta: cujus judicium a summo Pontifice Gregorio XIII. approbatum fuit, & confirmatum, uti diserte testatur Fagnanus *in citat. Capit. Ut juxta, num.* 37. *de offic. Jud. ordin.*

„ VIII. Alter de hac ipsa re Concilii Tridentini textus continetur *in cap.* 6. *sess.* 25. *de reformat.* ubi, post confirmationem eorum omnium, quæ *in antedicto cap.* 4. *sess.* 6. statuta fuerant, eamdem materiam de Capitulis, & Canonicis ab Episcopali jurisdictione exemptis prosequendo, transitus fit ad alium casum, quo Episcopus *extra visitationem* contra aliquem de Capitulo procedere velit: idque ab Episcopo fieri non posse statuitur sine consilio & assensu duorum Capitularium, quos anno quolibet ineunte teneatur Capitulum designare, ut possint Episcopo semper adesse, si is extra actum visitationis in aliquem ex Canonicis procedere velit. Quia vero, cum Episcopus solus sit, Canonici autem duo, facile evenire posset, ut hi inter se conspirarent, unitisque sententiis contrariam Episcopi opinionem eluderent; ideo Concilium provide statuit, ut duorum Canonicorum sententiæ simul junctæ unius tantummodo suffragii vim habeant, & ut Episcopi quidem sententia prævaleat, si alter ex Canonicis suum illi judicium adjungat: si autem Canonici ambo in contraria sententia juncti perseverent, nec Episcopus a sua dimoveatur, tunc intra sex dierum spatium ad tertii electionem procedendum fore decernit, præscripta etiam hujusmodi electionis forma: sicuti fusius legitur *in dicto cap.* 6. *sess.* 25. ubi etiam prudenter statuitur, quid faciendum sit, si timeatur, ne certorum criminum reus fugam arripiat; nimirum, posse tunc Episcopum solum, etiam extra visitationis actum, ad necessariam personæ detentionem procedere, firma tamen remanente obligatione adhibendi adjunctos in causæ prosecutione.

„ Si duo hæc Concilii decreta, quæ sunt nimirum *in cap.* 4. *sess.* 6. & *in cap.* 6. *sess.* 25. *de reformat.* apte inter se comparentur, quod non omnes faciunt, haud difficile erit Tridentinorum Patrum mentem deprehendere: quæ scilicet & liberum esse voluit Episcopis jus visitandi Capitula, etiam exempta, per se ipsos solos, & absque adjunctis; & nihilominus eisdem exemptis Capitulis præservandum censuit privilegium, ut extra visitationem non possit Episcopus contra Canonicum quemlibet procedere, nisi duobus aliis Canonicis ad id sibi adjunctis, ac de eorum consilio, & assensu, eo modo quem paulo ante explicavimus. De duorum hujusmodi textuum conciliatione, ac de duorum casuum distinctione, cum scilicet Episcopus aut procedit *in visitatione*, aut *extra visitationem*, opportune tractant Barbosa *in notis ad cap.* 6. *sess.* 25. *n.* 3. *de reform. & de Canonicis cap.* 28. *n.* 2. Tondut. *Quæst. Benefic. tom.* 1. *cap.* 61. *n.* 2. Solorzan. *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 14. *n.* 66. Rota *decis.* 743. *part.* 1. *divers. & in Giennen. Adjunctorum* 13. *Februarii* 1702. *coram bon. mem. Molines*, (quæ est *decis.* 13. *in Mantissa* ad Cardinalem de Luca *tom.* 1. *lib.* 3.) & *in Tarraconen. coram bon. mem. de Ulmo* (quæ est *decis.* 9. post Prosperum

„ sperum *in suo Tractatu de Territorio separato*) & præcipue *num.* 7. *& seq.* ubi Tarraconensi Capitulo contendente, non posse Episcopum contra Canonicos agere extra visitationem, nisi duos sibi adjunctos assumeret, juxta præscriptum cujusdam Constitutionis Benedicti XII. & Concilii Tridentini *in cit. cap. 6. sess.* 25. contra ipsum Capitulum judicium fertur; propterea quod allegata quidem Constitutio ad casum, de quo tunc quærebatur, neqnaquam pertinere visa est; Tridentinum vero decretum locum habere non potest, nisi Capitulum aliunde probetur exemptum, quod de Tarraconensi Capitulo tunc dici posse, Rota non censuit. Et quidem ipsa etiam Congregatio Concilii Tridentini Interpres in ea semper fuit opinione, non esse locum decreto de adjunctis, quod legitur *in cit. cap. 6. sess. 25. de reformat.* nisi cum & agitur de Capitulo ab Episcopi jurisdictione exempto, & Episcopus contra Canonicum procedere intendit *extra visitationem*: sicuti colligitur ex variis ejusdem Congregationis responsionibus ad postulata Episcoporum. *Episcopus Brixien. ad observationem decreti Concilii Tridentini sess. 25. cap. 6. supplicat declarari, an ea, quæ observanda injunguntur Episcopo extra visitationem procedenti contra Cathedralis, & Collegiatarum Ecclesiarum Capitula, & eorum personas, adeo indistincte locum habeant, ut, etiamsi Capitula hujusmodi exempta non sint, ea nihilominus Episcopus observare teneatur. Sacra &c. censuit, dictum cap. 6. sess. 25. habere tantum locum in Capitulis exemptis.* Similis plane est alia responsio, quam Faventino dedit Episcopo: *Episcopus Faventinus rogat, an Canonicos, & quoscumque alios suæ Ecclesiæ delinquentes possit sine Capituli, seu cujusvis alterius interventu corrigere, non obstante Concilii Tridentini decreto sess. 25. cap. 6. quod, ut ipse existimat, de exemptis a jurisdictione Episcopi dumtaxat, & non de aliis, intelligitur. Sacra &c. censuit, ita esse intelligendum dictum cap. 6. sess. 25.* Eique concordat alia responsio Episcopo Gadicensi: *Diebus præteritis fuit petita pro parte Episcopi Gadicensis declaratio sacræ Congregationis, quod decretum Concilii cap. 7. sess. 25. dum loquitur de adjunctis, non habeat locum, nisi in Capitulis exemptis, & propterea petebatur declarari, quod Episcopus Gadicen. non obligetur dicto decreto, nec teneatur assumere adjunctos Capitulares, quia Capitulum non est exemptum &c. Sacra &c. censuit, si verum est, Capitulum Gadicense non esse exemptum a jurisdiptione Ordinarii, non habere in eo locum decretum illud Concilii sess. 25. cap. 6.* Omnes hæ responsiones editæ sunt anno 1573. & leguntur *lib.* 1. *decret. pag.* 71. *pag.* 152. *a terg. pag.* 156 *a terg. & pag.* 157.

„ X. Multa alia ad Canonicos pertinentia aliquando ab Episcopis exponuntur in relationibus statns suarum Ecclesiarum, quas ad Sanctam Sedem de more transmittunt: nunc scilicet, interesse quidem Choro Canonicos, non tamen canere, neque Chori Psalmodiam suis vocibus comitari, sed, indicto sibi silentio, nulloque facto labiorum motu, inferiores ministros, e suis scamnis canentes audire, eo sub obtentu, quod solam in Choro præsentiam sibi impositam esse putent: nunc autem, in quibusdam Ecclesiis Cathedralibus, atque Capitulis, non singulis Horis Canonicis, sed aliquibus tantum interesse Canonicos: aliquando, eosdem quotidianum Ecclesiæ servitium nequaquam impendere: alios, postquam Ecclesiæ certorum annorum numero deservierint, eidem omnino valedicere: denique in aliis Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis Canonicum Theologum suo munere non perfungi. Nos de his omnibus hic aliqua proferemus, eaque remedia breviter indicabimus, quæ solent a Congregatione Concilii in suis responsionibus afferri, & Episcopis adhibenda proponi.

„ XI. Et, ut ab iis Canonicis sumamus exordium, qui arbitrantur muneri suo se satisfacere, si Choro præsentes intersint, silentium tamen servent, & Officia Divina elata voce non canant, dicimus, id tolerari nullo modo debere, aut posse, & Canonicis clare significandum, ipsos, si ita in Choro se gerant, nequaquam in foro conscientiæ fructus suos facere. Nimis enim aperta est Tridentini Concilii lex *sess.* 24. *c.* 12. *de reformat.* ubi, de Canonicis loquens, ita decernit: *Omnes vero Divina per se, & non per substitutos, compellantur obire officia, & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti assistere, & inservire, atque in Choro, ad psallendum instituto, hymnis, & canticis, Dei nomen reverenter, distincte, devoteque laudare.* Conciliari decreto conformia omnino sunt sacræ Congregationis judicia, quibus contraria quælibet consuetudo veri abusus nomine compellatur, & talis esse declaratur. Nec aliter senserunt Provincialia Concilia, quæ aut paulo ante, aut paulo post Tridentinum habita sunt: quorum auctoritates relatæ a nobis sunt *in nostra Instit.* 107. §. 3. *Latinæ editionis*, & a Van-Espen *in suo Opusculo de officio Canonicorum part.* 3. *cap.* 2. §. 2. Nostra etiam extant decreta super hac vera, & rigorosa Canonicorum obligatione, auctoritate Apostolica edita; tum scilicet in Constitutione, quæ incipit *Cum semper*, & est 103. §. 24. *in nostro Bullario tom.* 1. tum in alia, cujus initium *Præclara decora*, §. 6. *tom.* 3. *nostri Bullarii in supplemento num.* 4. Auctoritates insignium in Jure Canonico Scriptorum relatæ sunt *in antedicta nostra Inst.* 107. quibus addi etiam potest

„ potest Clericatus *in suis Erotemat. Ecclesiast.* „ *cap.* 18. *quæst.* 16. ubi nonnulla refert decreta sæpe dictæ Congregationis Concilii, ab illius Secretario indicata cuidam Canonico Patavino, qui illum de hac ipsa re, de qua modo agimus, interrogaverat. Theologorum auctoritates allegat Van-Espen *loc. cit.* §. 3. ubi plures ex illis citat, qui etsi habeantur tamquam benignioribus sententiis addicti, nihilominus docent, & probant, teneri Canonicos, præter præsentiam in Choro, in concinendis Divinis laudibus, aliorum cantum suis etiam vocibus comitari; quod nisi faciant, fructus, atque distributiones male, illiciteque percipere. Pilatus, Auctor recens, in suo Tractatu *de Originibus Juris Pontificii tit.* 12. *de Canonicis pag.* 54. *&* 55. quædam Capitula memorat, in quibus a Canonicis substituuntur aliqui Sacerdotes, qui Horas Divinas pro ipsis absentibus cantent. Sed hoc ad rem nostram non facit. Etenim, ut Auctor ipse egregie animadvertit, locum id habet, quando Canonici, justis ex causis impediti, interesse Choro non possunt: &, nisi tunc essent, qui in Horis Canonicis recitandis ipsorum absentium vicariam operam gererent, non dies modo, & integræ hebdomadæ, sed menses etiam elaberentur, quibus ab Officio Divino vacaret Chorus. Quod longe abest a casu nostro, in quo de iis Canonicis agitur, qui Choro præsentes cum sint, a cantandis Divinis laudibus abstinent. De Sacerdotibus autem, qui in recitando Officio Divino Canonicorum sustineant vices, quibus dotibus præditi esse debeant, & in quibus circumstantiis liceat Canonicis vicaria eorum opera in Choro uti, satis fuse differit Van-Espen *loc. cit.* §. 5. At idem *in superiori* §. 4. Canonicos graviter admonet, ne privata sua statuta magni faciant, iisque nimis confidenter innitantur, si forte id in ipsis assertum legatur; Canonicos nimirum, in Choro præsentes, ad cantandas vocaliter Horas Canonicas non obligari: cum & sacris canonibus, & Ecclesiæ præscriptis, & ipsi naturali rationi statuta hujusmodi adversentur.

„ XII. Primum, atque præcipuum Canonicorum omnium institutum, sive Metropolitanis, sive Cathedralibus, sive Collegiatis inserviant, hoc est, ut in Choro Divinum Officium integrum recitent. In omnibus etiam hujusmodi Choris Missa Conventualis quotidie cum cantu celebrari debet, atque hæc omnia debitis horis sunt peragenda. Ita per sacros canones statutum legitur, ut *in Clementina* 1. *de celebr. Missar.* ubi hæc habentur: *Necnon ut in Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis Ecclesiis horis debitis devote psallatur: in aliis vero convenienter, & debite celebretur Divinum diurnum, & nocturnum Officium.* Ita etiam legitur *in Cap. Dolentes, eodem titulo: Districte præcipientes in virtute obedientiæ, ut Divinum officium nocturnum pariter, & diurnum, quantum eis dederit Deus, studiose celebrent pariter, & devote:* & in *Cap. Presbyter, sub eodem titulo; Septies in die laudem dixi tibi, qui septenarius numerus a nobis impletur, si Matutini, Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Vesperæ, & Completorii tempore, nostræ servitutis officia persolvamus.* Et ad Missam Conventualem quod spectat, sic legitur *in Cap. Cum creatura, eodem titulo: Et pro festo, vel feria, secundum temporum congruentiam, Missarum solemnia & conventualiter celebretis, & faciatis conventualiter celebrari.* De Officio parvo Beatæ Mariæ Virginis, de Officio Defunctorum, de Psalmis Gradualibus, de Psalmis Pœnitentialibus, certis quibusdam diebus a Canonicis in Choro recitandis, distinctæ leges habentur in Rubricis; in quibus etiam statuitur, quibus diebus ad quotidianam Missam Conventualem secunda, aut tertia Conventuales pariter Missæ superaddendæ sint. Circa prædictorum Officiorum celebrationem observanda sunt, quæ S. Pius Papa V. præscribit in sua Constitutione 64. in qua declarat, quando eorum recitatio ad præceptum, & obligationem, & quando ad pietatem dumtaxat & devotionem pertineat. De hac materia nos egimus *in cit. Instit.* 107. §. 1 necnon *in nostro Tractatu de Festis Domini Nostri Jesu Christi, & Beatissimæ Virginis Mariæ*, ubi de Officio S. Mariæ in Sabbatho dicendum occurrit. Quod spectat ad Missam Conventualem, non solum celebranda est ex præcepto quotidie, sed etiam pro benefactoribus in genere quotidie applicanda: uti videre est in nostra Constitutione 103. §. 11. *& seq. nostri Bullarii tom.* 1. in qua contraria quælibet consuetudo, etiam immemorabilis, reprobatur; relicta tamen Congregationi Concilii facultate indulgendi, ut, quibusdam concurrentibus circumstantiis, Missa Conventualis, quæ singulis duobus pro benefactoribus in genere offerenda esset, solis festivis diebus pro iis applicetur. At, si præter primam, etiam secunda, & tertia Conventualis Missa celebretur, satis declaratur, nullum esse generale præceptum, per quod secunda etiam, & tertia pro benefactoribus in genere sint applicandæ: nisi fortasse antiqua invaluerit consuetudo, per quam inducta fuerit hujusmodi obligatio. Eorum tamen pietas commendatur, qui licet ex nulla antiqua consuetudine ad id teneantur, nihilominus secundam etiam, & tertiam, præter primam Conventualem Missam, pro benefactoribus in genere applicant.

„ XIII. In aliquibus Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, Canonicales proventus exigui admodum sunt, distributiones vero te-

„ nuis-

„ nuissimæ. Factum hinc est, ut Canonici se „ non teneri aliquando contenderint omnibus „ Horis Canonicis in Choro interesse; sed sa„tis suo muneri, ac debito fecisse censuerint, „ si, exempli gratia, Missæ, & Vesperis, vel „ Matutino, & Laudibus, non autem reliquis „ Officii Divini partibus præsentiam suam, „ & operam præstitissent: præcipue cum non „ aliter egerint, qui eos in eisdem Canonica„tibus præcesserunt. De hac re nonnulli Epi„scopi in sui relationibus sacram Congrega„tionem certiorem fieri voluerunt; &, quid „ sibi faciendum esset, ab ea petierunt. Car„dinalis Cajetanus *in sua Summa verb. Horæ* „ *Canonicæ*, *num.* 14. sententiam suam pro „ hujusmodi Canonicis tulit: & Cajetanum „ in eadem opinione secutus est Suarez *de Re*„*ligione tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 10. *num.* 5. Sed, „ quoniam ex hujus sententiæ praxi hoc facile „ absurdum consequi posset, ut non integrum „ Divinum Officium quotidie in Choro reci„taretur; cum vix sperandum videatur, ut, „ abeuntibus e Choro aliquibus ex iis, qui „ ad has, vel illas Horas Canonicas teneri se non „ putant, alii semper inveniantur, qui, ex „ peculiaris pietatis instinctu, nullo licet præ„cepto adstringi se existiment, easdem in „ Choro recitaturi remaneant: idcirco nun„quam hujusmodi Canonicorum intentioni „ suffragata sunt Apostolicæ Sedis judicia: „ quin immo eorum Episcoporum zelus maxi„me commendatus est, qui se Canonicis id „ contendentibus opposuerunt. Cum vero de „ Capitulis magno Canonicorum numero con„stantibus actum fuit, in quibus vel proven„tus essent admodum tenues, vel servitium „ Chori assiduum & quotidianum, ob aeris „ inclementiam, aut ob Ecclesiæ distantiam „ a centro urbis, in qua Canonici, & Bene„ficiati domicilium habent, nimis grave es„set, permissum potius fuit, ut alternatim „ Chorum frequentarent, eorum scilicet me„dia pars per unam hebdomadam, reliqua „ vero per alteram; ita tamen, ut tempo„re Adventus, & Quadragesimæ, ac in o„mnibus diebus festis de præcepto, necnon „ per totam Octavam Solemnitatis Corporis „ Christi, aliisque diebus, quibus id conve„nire Episcopi judicio visum fuerit, omnes „ ad Chorum Officia Divina celebraturi acce„dant. Nec dissimili ratione provisum in„dultumque reperitur quoad horam recitandi „ in Choro Divinum Officium. In aliqui„bus Metropolitanis, & Cathedralibus ultra „ montes Matutinum canitur de media nocte; „ eademque consuetudo in aliquibus etiam „ Italiæ Ecclesiis obtinere dignoscitur. Sed, „ quoniam sub mediæ noctis appellatione ea „ etiam comprehenditur noctis pars, quæ est „ auroræ finitima; hinc ejusmodi consuetudo, „ & disciplina inducta est, ut Matutinum „ circa auroram paulo ante Solis ortum in „ Choro recitaretur. De hac re plura nos „ ipsi scripsimus *in cit. nostra Instit.* 107. §. 4. „ A Venerabili Cardinali Bellarmino scriptæ „ fuerunt Constitutiones pro Capitulo & Ca„nonicis Montis Politiani, eædemque etiam „ summi Pontificis auctoritate approbatæ & „ confirmatæ fuerunt. In iis autem statutum „ fuit, ut ea, quam diximus, hora Canonici „ in Chorum convenirent Matutinum decan„taturi; exceptis hiemalibus mensibus, qui„bus indultum est ut ad horam post ortum „ Solis Matutini principium in Choro protra„heretur. Cum vero postmodum experiendo „ compertum fuerit, ob illius climatis rigo„rem, & frigus, eam horam nimis incom„modam, & sanitati corporum perniciosam „ esse, permissum fuit a sacra Congregatione, „ ut a mense Novembris ad mensem Aprilis „ Matutinum recitari posset antecedente ves„pere. Porro responsa, quæ a sacra Congre„gatione data fuerunt ad ejus generis postula„ta, de quibus huc usque diximus, relata a „ nobis sunt in foliis, quæ olim, in minoribus „ constituti, pro munere Secretarii ejusdem „ Congregationis exaravimus, & præsertim „ in eo, quod confectum fuit pro causa *Attien.* „ proposita die 5. Decembris, & resoluta die „ 19. ejusdem anno 1722. item in alio in cau„sa *Isernien.* proposita, atque decisa die 26. „ Januarii 1723. & in alio in causa *Anglonen.* „ proposita, atque decisa die 2. Octobris „ 1723. Quæ quidem folia, una cum resolu„tionibus, typis impressa leguntur *in Thesau*„*ro Resolutionum ejusdem Congregationis* die„bus, & annis supra notatis, & omnia extant „ *tom.* 2. *dicti Thesauri pag.* 247. *&* 252. *pag.* „ 335. *& pag* 337. *& pag.* 383.

„ XIV. Chori exercitium, si continuum fue„rit, & quotidianum, magnum certe incom„modum & laborem afferre non dubitatur; „ & ideo rara sunt ea Capitula, quorum Ca„nonici alicujus temporis vacatione non gau„deant, sive quia sic fuerit in eorum statutis „ præscriptum, sive quia ex antiqua consue„tudine hoc fuerit inductum, ut a continuis „ Chori laboribus aliquo tempore conquiescant. „ Neque justa Episcopis occasio est in eorum „ relationibus conquerendi de suis Canonicis, „ quod fruantur his vacationibus, dummodo „ tres menses annis singulis non excedant; aut „ dummodo non contendant, easdem a spatio „ duorum mensium, vel alio minori tempore, „ quod ab eorum constitutionibus, aut ab an„tiqua consuetudine ipsis permittitur, ad tres „ integros menses extendi. Sacra Tridentina „ Synodus *cap.* 12. *sess.* 24. *de reformat.* ita „ statuit: *Præterea obtinentibus in iisdem Ca*„*thedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Ca*„*nonicatus, Præbendas, aut Portiones, non li*„*ceat, vigore cujuslibet statuti, aut consuetu*„*dinis, ultra tres menses ab iisdem Ecclesiis* „ *quolibet anno abesse, salvis nihilominus ea*„*rum*

„ *rum Ecclesiarum Constitutionibus, quæ longius* „ *servitii tempus requirunt*. De hoc Conciliari „ decreto, deque resolutionibus circa illud a „ sacra Congregatione emanatis late actum a „ nobis est *in citata nostra Instit.* 107. §. 6. ubi „ etiam animadvertere non omisimus, pruden„ res Episcopos hoc sedulo curare debere, ut „ Canonici, aliique Chori servitio addicti, va„ cationibus sibi a statuto, aut a consuetudine „ permissis ita utantur, ut congruus semper „ numerus ex eorum respective cœtu rema„ neat, qui Divinis Officiis in Choro rite cele„ brandis sufficiat.

„ XV. Porro, si quotidianum, & non inter„ ruptum Chori servitium, communi hominum „ judicio, laboriosum, & grave censetur, mul„ to sane gravius atque molestius progressu „ temporis visum est, nullum, donec vixeris, „ serviendi finem videre, quantumvis diuturno „ annorum curriculo cum assiduitatis, & dili„ gentiæ laude inservieris. Equidem nullus „ est in Jure Canonico textus, quo privile„ gium exemptionis a Choro concedatur Cano„ nicis, qui multorum annorum spatio ope„ ram suam eidem Choro laudabiliter præsti„ terunt: uti recte observar Navarrus *in consil.* „ 12. *lib.* 3. *de Clericis non residentibus*. Cum „ tamen animadversum fuerit, in lege Mosai„ ca Levitam illum, qui a vigesimo quinto „ ad quinquagesimum ætatis annum in Tem„ plo ministerium suum accurate implevisset, „ ad omni deinceps opere, & labore liberum „ & immunem declarari, uti legitur *Numer.* „ *cap.* 8. veteranis autem militibus honestam „ missionem, & a belli laboribus immunita„ tem, ipsa Civilium Legum æquitate conces„ sam fuisse, uti colligitur *ex l. A muneribus*, „ *ff. de vacat. & excusat. muner. & ex l.* 1. „ C. *de veteranis lib.* 12. cumque præterea in „ Congregatione Concilii, non improbandum, „ sed tolerandum olim visum fuerit Capituli „ cujusdam statutum, expresse permittens, ut, „ si quis Canonicus per annos quadraginta „ Chorum laudabiliter frequentasset, ab ejus „ servitio deinceps, sine fructuum & distribu„ tionum jactura, abstinere posset, eaque Con„ gregationis sententia & resolutio a fel. recor. „ Gregorio Papa XIII. approbata & confirma„ ta fuerit, sicuti videri potest apud Garciam „ *de Benefic. part.* 3. *cap.* 2. §. 1. *num.* 344. „ hinc consuetudo universalis invaluit, ut Ca„ nonici, & alii, qui Chori servitio addicti „ sunt, si per annos quadraginta laudabilem „ illi operam impenderint, ab eodem in po„ sterum frequentando absolvantur; fructus ta„ men, atque distributiones eodem, quo an„ tea, modo percipiant. Cum nobis officium „ Secretarii prædictæ Congregationis commis„ sum fuit, jam stabilitam invenimus regulam, „ & consuetudinem hujusmodi exemptionis, „ quam vocant *jubilationem*, post quadragin„ ta annorum servitium concedendæ, cum in„ dulto percipiendi fructus, & distributiones. „ Adhuc tamen multæ supererant solvendæ dif„ ficultates: videlicet, utrum in quadraginta „ annorum numero ii etiam anni computandi „ essent, quibus Canonicus absuit ab Ecclesia, „ sive quia infirmitate detentus fuit, sive quia „ facultatem obtinuit, disciplinarum addiscen„ darum causa, in aliqua Studiorum Universi„ tate versandi, sive quia longe a servitio Cho„ ri, pro ipsius tamen Ecclesiæ utilitate, de„ buit ex Canonicorum consensu aliquod mini„ sterium implere: præterea utrum, dato ca„ su, quo quis per viginti annos Beneficiati „ personam sustinuerit, per alios vero viginti „ in Canonicorum ordine eidem Ecclesiæ inser„ vierit, aut viginti priores annos alicujus Ca„ nonici coadjutorem egerit, & totidem, post „ obitum coadjuti, in ejusdem Canonicatus & „ Præbendæ possessione inserviendo transegerit; „ utrum, inquam, ad efficiendum requisitum „ quadraginta annorum numerum, diversa hæc „ atque distincta inter se munera, & tempo„ ra conjungi possent. Et nos quidem, ut mu„ neri nostro satisfaceremus, omnem adhibui„ mus diligentiam in perlustrandis, ponderan„ disque Actorum, & Resolutionum Regestis, „ ut, generali regula constituta, hæ omnes, „ aliæque similes difficultates, quæ quotidie „ proponebantur, in posterum de medio tolle„ rentur, aut facile solverentur. Duo præser„ tim a nobis exarata sunt, & typis edita fo„ lia: alterum pro Congregatione, quæ habita „ fuit die 24. Septembris 1718. alterum vero „ pro Congregatione habita die 17. Decembris „ ejusdem anni. Ambo videri possunt impressa „ *tom.* 1. *Thesauri Resolutionum pag.* 111. *&* „ *seq. & pag.* 144. *& seq.* ubi ad calcem po„ sterioris hujusce folii relata sunt responsa sa„ cræ Congregationis, quibus tamquam norma „ uti possunt, & debent Episcopi, tum ut ser„ vitium Chori, a Canonicis adimplendum, „ recte dirigant, & moderentur, tum ut pru„ denter omnia perpendant, si forte de Cano„ nicis, Indulto jubilationis gaudentibus, in „ relatione status Ecclesiæ sermonem instituen„ dum putent. Sane, cum nobis propositum „ non sit, ut de jubilationibus Canonicorum, „ aliorumque Choro inservientium, hic ex pro„ fesso agamus, satis erit lectorem remittere „ ad ea, quæ in prædictis foliis exposuimus, „ & ad præfatæ Congregationis resolutiones, „ quas ibi retulimus. Advertendum dumtaxat „ hic est, quod is, qui jubilationem obtinuit, „ non solum amplius non tenetur Choro interes„ se, sed neque residere in civitate, aut loco, „ ubi sita est Ecclesia Cathedralis, sive Colle„ giata, in qua Canonicatum, aut Præben„ dam, aliudve Beneficium Chorale obtinet; „ sed in illius potestate est, domicilium alibi „ figere. Qua in re melior est jubilati condi„ tio, quam illius, cui datus est coadjutor. Hic „ enim licet a servitio Chori immunis evadat, „ adhuc

,, adhuc tamen a civitate, vel loco Ecclesiæ ,, suæ abesse non potest, nisi peculiare super ,, hoc ipso Indultum obtineat, quod etiam ad ,, certum definitum tempus tantummodo con- ,, cedi solet. Hoc tamen jubilationum privi- ,, legia tantisper imminuit, quod, licet Be- ,, neficiarius hujusmodi neque Choro interesse, ,, neque in loco residere teneatur, potest nihi- ,, lominus ad Ecclesiæ servitium rursus ab Epi- ,, scopo evocari, si, propter illius absentiam, ,, Divini cultus ratio detrimentum aliquod su- ,, bire dignoscatur; prout aperte statuitur in ,, antedictis decretis, & clare colligitur ex De- ,, cretali Gregorii IX. *in Cap. Cum ad hoc, de* ,, *Clericis non resident.*

,, XVI. Inter alia saluberrima decreta, quæ ,, renovata sunt in Tridentino Concilio, illud ,, est etiam, quod legitur *cap.* 1. *sess.* 5. *de re-* ,, *format.* ubi statutum fuit, ut in omnibus Ec- ,, clesiis Cathedralibus peculiaris Præbenda con- ,, stitueretur pro uno sacræ Theologiæ Lecto- ,, re, cujus esset exponere, & interpretari sa- ,, cram Scripturam, in qua continetur magnus ,, ille thesaurus salutaris doctrinæ, quem Spi- ,, ritus Sanctus liberaliter hominibus est lar- ,, gitus. Porro decretum istud diximus in Tri- ,, dentino Concilio renovatum fuisse; siquidem ,, hujusce institutionis exordia deprehenduntur ,, in Concilio quarto Lateranensi, quod sub ,, Innocentio III. celebratum fuit, & ex quo ,, desumptum est *Cap. Quia nonnullis, de ma-* ,, *gistris.* Historica monumenta, quæ pertinent ,, ad erectionem Præbendæ Theologalis in sin- ,, gulis Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, ,, videri possunt apud Thomassinum *de veter.* ,, *& nov. Eccles. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* ,, 10. & apud Van-Espen *Jur. Eccles. Univ.* ,, *tom.* 1. *part.* 1. *tit.* 11. *cap.* 6. Neque hic ,, nobis aliud addendum remanet, nisi quod ,, summus Pontifex Benedictus XIII. in sua ,, Constitutione, quæ incipit *Pastoralis offi-* ,, *cii*, anno 1725. edita, non solum Epi- ,, scopos omnes excitare curavit, ut in suis ,, Cathedralibus, & Collegiatis Theologa- ,, lem Præbendam erigerent, sed præterea ,, jussit, ut eadem per concursum dignioribus, ,, & aptioribus conferretur, iisque solum, qui ,, magisterium, & lauream in sacra Theologia ,, vel consecuti jam fuissent, vel intra annum ,, consequi possent.

,, XVII. Juxta præsentem Ecclesiasticorum ,, studiorum methodum, negari non potest, ea ,, in varias classes esse distincta: altera enim ,, est eorum, qui sacras Scripturas interpretan- ,, tur: altera eorum qui theologicas disciplinas ,, sive scholastice, sive dogmatice exponunt: al- ,, tera moralistarum, qui de agendis, & vitandis ,, in praxi disputant: altera demum eorum, ,, qui sacros canones profitentur. Hæc diversa- ,, rum classium distinctio occasionem dedit ,, nonnullis Episcopis, ut Sanctæ Sedi aliquan- ,, do in suis relationibus repræsentarent, pro ,, Cleri utilitate, & instructione magis expe- ,, diens fore, si a Canonico Theologo in suis ,, Cathedralibus, & Collegiatis Theologia mo- ,, ralis traderetur, quam si idem Divinas Scri- ,, pturas exponeret; ex ea potissimum ratione, ,, quod sacrarum Scripturarum explanationem ,, a Concionatoribus intelligere Clerus facile ,, possit; Theologiam vero moralem ab aliis ,, fere, quam a Canonico Theologo, addiscere ,, nequeat. De hac etiam re actum fuit, cum ,, nos a Secretis essemus sæpe dictæ Congrega- ,, tionis Concilii; quin etiam typis impressus ,, fuit Discursus quidam noster, in ea Congre- ,, gatione relatus, quæ habita fuit die 5. Junii ,, an. 1723. qui legitur *in Thesauro Resolutio-* ,, *num tom.* 2. *pag.* 329. In eo probavimus, ,, decretum illud Tridentini Concilii, sive ,, ejus verba considerentur, sive ratio habea- ,, tur praxis, & consuetudinis sequentium ,, temporum, æque comprehendere Scriptura- ,, rum sacrarum expositionem, ac Theolo- ,, giæ scholasticæ disciplinam, & a Canonico ,, Theologo non magis suo muneri satisfieri, ,, si sacros Scripturæ libros explicet & decla- ,, ret, quam si in Theologia scholastica Cle- ,, rum erudiat: dummodo hæc talis sit, qua- ,, lem Melchior Canus tradendam, addiscen- ,, damque suadet *in suo lib.* 8. *de Locis Theolog'-* ,, *cis cap.* 1. & quidem nos etiam indicavimus ,, *in nostra Institutione* 42. *pag.* 220. *& seq.* ,, quæ scilicet circa quæstiones gravis momen- ,, ti, & utilitatis versetur, easque pertractet, ,, allatis Divinæ Scripturæ testimoniis, Conci- ,, liorum decretis, & Patrum auctoritatibus. ,, Ulterius adnotavimus, nonnullorum Episcopo- ,, rum mandato laudabiliter factum esse, ut per ,, Canonicum Theologum ea traderetur Theo- ,, logia, quæ est de conscientiis & moribus di- ,, rigendis: id unum vero minime decisum ,, fuisse, num, juxta Concilii mentem, Ca- ,, nonicus Theologus suum munus satis adim- ,, pleat, si explicando Juri Canonico operam ,, præstet. Sane professores Juris Canonici ali- ,, quando Præbendam Theologalem se posse ,, consequi contenderunt, etiamsi laurea docto- ,, rali in sacra Theologia insigniti non fuissent, ,, satis esse censentes, se lauream reportasse ,, in Jure Canonico. Et quidem inficiari non ,, possumus, arcto inter sese vinculo copulari ,, Theologiam moralem, & Canonici Juris ,, scientiam, sicuti in citato Discursu ostendi- ,, mus: nihilominus, cum hodie hæ faculta- ,, tes, tamquam ab invicem distinctæ, diversa ,, ratione tractentur, & magisteria seorsim con- ,, ferantur, statueritque Concilium, ut is Theo- ,, logus Canonicus eligatur, qui in sacra Theo- ,, logia sit Doctor; merito a sacra Congrega- ,, tione responsum fuit, ad consequendam Præ- ,, bendam Theologalem, generaliter loquendo, ,, satis non esse, ut quis in jure Canonico Do- ,, ctoris gradum adeptus fuerit; in casibus ra- ,, men particularibus videri posse, an expe-

,, diat

„ dïat eamdem Præbendam alicui sacrorum canonum Magistro conferre, qui scilicet cum Juris Canonici lectione ea quoque conjungere valeat, quæ pertinent ad Theologiam moralem: quod sane ab aliquibus magna cum laude præstitum fuisse, & adhuc præstari dignoscitur, ut patet ex eruditis eorum Operibus typis impressis. Videatur responsum ejusdem Congregationis ad dubium propositum die 5. Junii 1723. *in Thesauro Resol. tom. 2. pag. 321*

„ XVIII. A Canonicis ad Parochos transeundo, occurrebant olim in Episcoporum relationibus frequentes eorum querelæ de nimia facultate, qua admitti dicebant appellationes, ab ipsorum judicio interpositas ab aliquibus, qui in concursibus ad vacantes Parochiales Ecclesias indictis postpositi fuerant. Sane, Parochiales Ecclesias dignioribus conferendas esse, atque iis, qui ætate, moribus, doctrina, prudentia, ceteris antecellant, statutum habetur *in Can. Si forte, dist. 63. in Cap. Quoniam, de jure patronatus, & in Cap. Constitutis, de appellationibus*. Quod ut executioni fideliter mandaretur, in sacro Tridentino Concilio *cap. 18. sess. 24. de reformat.* lata fuit lex de concursibus habendis in collatione earum Parochialium, quæ vel ad liberam Ordinarii collationem, & provisionem pertinent, vel juris patronatus Ecclesiastici sunt; ut scilicet collator ex prævio examine concurrentium, tum quoad doctrinam, tum quoad alias requisitas qualitates, digniorem inter ceteros dignoscere valeat, eique Parochialem Ecclesiam regendam committere. Sacri Concilii sanctionibus obsecundando Sanctus Pius Papa V. *in sua Constitutione 33. in antiquo Bullario tom. 2.* decravit, ut, si quis de judicio Episcopi quereretur, quod Parochialem Ecclesiam immerenti contulisset, vel ei, quem ipse meritorum cumulo superaret, appellationem interponere posset vel ad Metropolitanum, vel ad Apostolicam Sedem; eo interim, qui ab Episcopo delectus fuisset, in Parochiæ possessione manente.

„ XIX. Sed, quoniam nihil est tam sanctum, ex quo infinita circumstantium rerum, & casuum varietate, aliquod non nascatur absurdum; hinc est, quod superioribus temporibus, si quis a judicio Episcopi provocasset, & coram Judice appellationis probare voluisset, se magis doctum, & idoneum, majoribusque meritis commendatum esse, quam is, qui sibi in concursu prælatus fuerat, id aliter obtinere non poterat, quam ipsum æmulum vocando ad novum examen, coram appellationis Judice habendum. Ex quo hæc sane inconvenientia sequebantur: primum, quod contra juris regulas appellatio admittebatur, antequam gravaminis probatio fieret: alterum, quod qui in Parochialis Ecclesiæ possessione jam erat, eam deserere cogebatur, ut coram Judice appellationis personaliter se sisteret, neque solum ad Curiam Metropolinam pergere, sed si appellatio ad Sedem Apostolicam interposita fuerat, ad Urbem etiam ex longinquis regionibus venire jubebatur, ut novo examini se subjiceret, novoque facto periculo ostenderet, se merito unum ex omnibus ad regendam Pareciam ab Episcopo electum fuisse: tertium denique, quod, cum inter primum, & secundum examen, non breve temporis spatium plerumque intercurrere deberet, facile evenire poterat, ut, qui in primo examine minoris doctrinæ specimen dederat, ideoque a Parochiali Ecclesia exclusus merito fuerat, in secundo se doctiorem probaret, prioremque eo, cui Ecclesia ab Episcopo collata fuerat; assiduo enim studio magna cum animi contentione interea adhibito, eam sibi doctrinam comparare poterat, qua tempore prioris examinis certe carebat. Itaque periculum erat, ne judicium Episcopi, in Parochialis Ecclesiæ collatione prolatum, superioris Judicis sententia irrationabile declararetur, non sine Episcopalis existimationis detrimento, licet absque ulla ipsius Episcopi culpa: siquidem is judicium suum interposuerat super priore concurrentium experimento, in quo procul dubio appellans ille minus idoneus æmulo suo agnitus fuerat: superioris autem Judicis sententia cadebat super novo eorumdem concurrentium examine, in quo is, qui antea fuerat postpositus, ideo forsan alteri præferendus apparebat, quod interim majorem doctrinam improbo labore acquisierat.

„ XX. Episcoporum querelas in hoc rerum genere nos ipsi olim sæpe dictæ Congregationi Concilii repræsentare, pro Secretarii munere quod gerebamus, omnino necessarium duximus; ac prædictorum, aliorumque inconvenientium seriem scripto exponentes, eorum originem in eo sitam ostendimus, quod examina concurrentium ore tenus fieri solebant. Quæ consuetudo si tolleretur, juberetque, ut in posterum examina hujusmodi scriptis consignarentur, ita ut unusquisque concurrentium tam consuetam expositionem Evangelii, quam resolutionem moralium quæstionum, quæ proponuntur, scripto exaratas exhibere deberet; tunc demum futurum diximus, ut malis hisce omnibus occurreretur. Porro, retenta consuetudine nihil scribendi ex iis, quæ a concurrentibus dicebantur, absurda illa omnia necessario consequi debebant: cum neque prohiberi possent appellationes eorum, qui se judicio Episcopi gravatos esse contenderent; neque vero Judex appellationis aliter de prætenso gravamine cognoscere posset, quam ipsos concurrentes vocando ad novum examen coram se habendum; quo indicto, jam Parochus ade-

„ ptam Ecclesiam relinquere cogebatur, aliisque malis omnibus, quæ supra narravimus, aditus aperiebatur. Quod si, vocali examine sublato, nova induceretur consuetudo, ut concurrentium experimenta proprio ipsorum charactere scriberentur, & scripta ac obsignata in actis servarentur, nullus prædictis incommodis relinqueretur locus. Interposita enim appellatione, cum acta concursus ad superiorem Judicem transmittenda essent, tunc pronum & facile ostendimus fore, ut, iis tantummodo inspectis, & visis explicationibus Evangelii, ac responsionibus datis ad theologica quæsita in concursu proposita, Judex appellationis decerneret, an recte appellatum fuerit, nec ne, & an rationabiliter, aut secus, ab Episcopo judicatum fuerit, absque eo quod provisus ab Episcopo Ecclesiam suam relinquere cogeretur, ut iterum examini se subjiceret. Ubi etiam opportunissimum fore diximus, si inter acta concursus, authentica documenta servarentur, a singulis concurrentibus prolata super peculiaribus meritis & qualitatibus, quibus se ad Parochialem Ecclesiam adipiscendam commendari censuerunt. Certum est enim, non eum semper, qui majori doctrina & scientia pollet, ad regendam Parochialem Ecclesiam magis aptum censeri debere: contingere autem posse, ut aliquis doctrinæ suæ merito confidens, a judicio Episcopi provocet; cum tamen hic alterum illi prætulerit, non quia doctiorem, sed quia sufficienti simul doctrina præditum, simulque aliarum qualitatum cumulo magis commendatum, ideoque ad curam animarum aptiorem existimaverit. Hac itaque nova methodo concursibus habendis præstituta, conclusimus, fore, ut neque tolleretur concessæ appellationis remedium, neque tamen adeo frequenter, aut levi de causa, hujusmodi lites ad superiora tribunalia deferrentur; delatæ vero, facili ratione, & sine magno concurrentium incommodo definiri possent. Quæ omnia a nobis peculiari Dissertatione comprehensa, prædictæ Congregationis examini subjecta fuerunt die prima Octobris anni 1720. ejusdemque Congregationis decreto, die 16. sequentis mensis Novembris edito, plenissime adoptata & comprobata. Quare, accedente fel. record. Clementis Papæ XI. auctoritate, encyclicæ litteræ ad Episcopos conscriptæ fuerunt, quibus indicatus fuit novus ejusmodi ordo in habendis concursibus ad Parochiales Ecclesias exinde servandus. Discursus noster typis impressus est, legiturque *in Thesauro Resolutionum tom. 1. pag. 382. & seq.* Resolutiones vero *pag. 395. & seq.* Encyclica epistola expedita fuit die 10. Januarii 1721. & est in ordine *octava* in Bullario Clementis XI. inter ea quæ spectant ad Congregationem Concilii. De omnibus autem latius etiam disseruimus *in nostra Instit. 7. Latinæ editionis*.

„ XXI. Sublatis per opportunum hujusmodi remedium justis Episcoporum querimoniis, quibus causam dabat antiqua methodus, qua & concursus habebantur, & admittebantur appellationes eorum, qui Episcopali judicio gravatos se esse contendebat; aliud instantiæ genus aliquando in eorum relationibus inventum fuit: ut scilicet alteri malo, quod in aliquibus diœcesibus frequens admodum est, opportune provideretur. Sæpe enim contingit, ut ii ipsi Parochi, qui vel a Patronis laicis nominati, examine facto, idonei & habiles ab Episcopo reperiri sunt, vel, si Parochialis Ecclesiæ provisio per concursum facta est, in ipso concursu doctiores aptioresque judicati, ideoque ceteris competitoribus prælati fuerunt, temporis decursu, indocti & inhabiles comperiantur, aut tales evadant, cum post adeptam animarum curam necessarium studii exercitium omnino reliquerint. De hoc etiam actum fuit in dicta Congregatione Concilii, dum nos illius Secretarii officium gereremus, instantibus nonnullis Episcopis, & præcipue Legionensi, in relatione status Ecclesiæ suæ; cui, re discussa in Congregatione diei 15. Decembris anni 1725. responsum fuit, *observanda esse antiqua decreta*: quæ quidem ad sequentia reducuntur: nimirum, prudenti Episcopo in re tam gravi non esse inconsiderate procedendum; non esse præbendas nimis facile aures fallacibus vulgi vocibus, clamantiis, imperitum Parochum esse, & administrandæ Parœciæ ineptum; si vero de ejusdem imperitia, & ignorantia probabiles notitiæ, & gravia argumenta suppetant, tunc in potestate Episcopi esse, etiam extra visitationem, omni judicii forma seclusa, hujusmodi Parochum ad examen revocare, quamvis alias ab eodem Episcopo in præcedenti examine approbatus fuerit. Ita olim sacra Congregatio respondit Episcopo Pampilonensi die 22. Septembris anni 1668. sicuti legitur *in libro decretorum 26. pag. 108. Cum sub die 15. Januarii 1667. ad instantiam Episcopi Pampilonen. ab hac sacra Congregatione resolutum fuerit primo, posse Episcopum examinare Parochos, & Rectores semel approbatos ad curam animarum, quando adest vehemens suspicio de illorum imperitia; secundo, posse ad hujusmodi examen procedere etiam extra visitationem; tertio, ad dictum examen faciendum, haud necesse est, ut judiciales probationes imperitiæ præcedant: nunc supplicat Episcopus ipse, per hanc sacram Congregationem ulterius declarari, an in actu visitationis diœcesis possit Episcopus examinare Parochos, quotquot visitat, etiamsi contra illos, vel aliquem ipsorum, non*

„ vigeat suspicio imperitiæ: & Congregatio respondit: Negative. Cumque ex vehementi suspicione, sive ex semiplena probatione imperitiæ, liceat Episcopo ad examen revocare Parochum illum, quem ipsemet olim ad animarum curam approbavit; multo magis id agere poterit, si agatur de Parochis in hujusmodi officio a prædecessoribus Episcopis constitutis. Qua de re multa sunt Congregationis responsa. Primum est diei 26. Augusti 1628. lib. 13. decretorum pag. 520. a terg. Sacra &c. censuit, Episcopos successores posse, superveniente rationabili causa, iterum ex officio, etiam extra visitationem, examinare Parochos alias ad Ecclesias Parochiales approbatos. Secundum diei 13. Januarii 1635. lib. 15. decretorum pag. 146. a terg. Sacra &c. respondit, Episcopos successores, superveniente rationabili causa, posse etiam ex officio iterum examinare tam in visitatione, quam extra, Parochos, quamvis Regulares, approbatos tempore provisionis Parochialium. De hac ipsa materia videri potest nostra Institutio 9. Latinæ editionis. Comperta vero per novi examinis experimentum Parochi inscitia & imperitia, locum habere debet sacri Tridentini Concilii decretum, quod extat cap. 6. sess. 21. de reformat. ubi statuitur, ut Episcopi, etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegati, hujusmodi Parochis illiteratis & imperitis Coadjutores, aut Vicarios pro tempore deputare, partemque fructuum eisdem pro sufficienti victu assignare possint.

„ XXII. In hujus capitis complementum nihil remanet aliud, quam pauca quædam referre, quæ pertinent ad subjiciendos iterato examini Sacerdotes sive Seculares, sive Regulares, quibus facultas excipiendi sacramentales Fidelium Confessiones ad certum determinatum tempus data fuit. Etenim Episcopi, & Ordinarii jure meritoque contendunt, eo determinato tempore elapso, ex. gr. completo anno, ad quem aliquibus facultatem audiendi secularium Confessiones impertiti fuerant, posse se iterum ad examen eos revocare, & novum de eorum doctrina periculum facere; contra vero obniti, & conqueri solent de hac re Sacerdotes, præsertim Regulares. In hac materia videri potest nostra institutio 86. in qua Apostolicas Constitutiones retulimus, quibus tribuitur & asseritur Episcopis hæc facultas, qua, licet contra clamitent Regulares, spoliari non possunt. Excipiendus est tamen casus, quo potestas audiendi secularium Confessiones aliquibus Regularibus, prævio examine, per eosdem Episcopos concessa fuerit sine ulla temporis limitatione. Tunc enim illis sic approbatis concessam potestatem adimere, aut suspendere nequeunt, nisi forte contraria aliqua superveneritt causa, & quidem ad ipsas sacramentales Confessiones pertinens, juxta Innocentii X. Constitutionem, quæ incipit Cum sicut accepimus; de qua nos ipsi mentionem fecimus in nostra Constitutione, super Anglicanis Missionibus edita, cujus initium est Apostolicum ministerium, n. 9. data die 30. Maji 1753. cui, si Deo placuerit, locus erit in tom. 5. nostr. Bullarii.

„ XXIII. Aliquando etiam Episcopi in suis relationibus questi sunt de Ecclesiasticis diœcesis suæ, quod proprii status dignitatem indecoris, vilibusque ministeriis, & muneribus fœdent, eaque agant, quæ seculares ipsos maxime dedecent. Quibus aliud remedium suaderi, aliudve consilium præberi non potest, quam ut contra delinquentes utantur jure suo ad tramites sacrorum canonum, sicuti etiam legitur in Constitutione Innocentii XIII. quæ incipit Apostolici ministerii, quam ejus Successor Benedictus XIII. postea confirmavit, quæque pro Ecclesiasticæ disciplinæ in Regnis Hispaniarum conservatione edita fuit. Aliæ præterea sunt Ecclesiasticorum actiones, de quibus Sanctam Sedem consulere in suis relationibus studiosi & vigilantes Episcopi non omiserunt; de quibus in sequenti capite agemus.

CAPUT V.

In quo subsequitur tractatio de Tertia Parte relationis status Ecclesiæ.

„ Cum olim ex veteris officii nostri debito percurreremus relationes status Ecclesiarum, quæ ab Episcopis transmittuntur; cumque ad summi Pontificatus apicem nullis licet nostris meritis evecti, plures habuerimus coram nobis Congregationes, ut & perspecta nobis essent, quæ de Cleri moribus referuntur ab Episcopis, & opportuna ipsis remedia ad invectos abusus eliminandos indicare possemus, atque ita eo clarior elucesceret maxima, qua afficimur, omnium Ecclesiarum solicitudo: animadvertimus, leviter, & modeste satis attingi quædam veluti capita, ex quibus ajebant Episcopi certos quosdam in Clerum irrepsisse, atque irrepere abusus, qui sane ipsis culpæ verti non poterant; propterea quod in Episcopi auctoritate haud positum erat Ecclesiasticos sibi subditos, rescriptis Congregationum, aut Brevibus Apostolicis, quodam quasi clypeo, se obtegentes, ad recti normam revocare.

„ II. Nonnulli reperiuntur quibusdam in civitatibus & diœcesibus seculares Sacerdotes, qui medicam, & chirurgicam artem profitentur. Id autem Sacerdotali muneri, & dignitati indecorum haberi, quandoque testantur Episcopi: & tamen ajunt, præviis superius indicatis rescriptis, & Brevibus, artes hujusmodi per Sacerdotes tuto, palamque exerceri.

„ III. Ne res diversæ simul commisceantur, „ plures secernendæ sunt casuum species. Sunt „ enim nonnulli, qui, dum in laicorum nu„ merum recensebantur, medicam artem exer„ cuerunt, ejusque deferendæ animo ad Ordi„ nes promoveri postulant: sunt alii, quibus „ mens est, ægris curandis operam studiumque „ impendere, etiam cum sacris Ordinibus fue„ rint insigniti. Nec in unum veluti acervum „ conjiciendi sunt Seculares, & Regulares Cle„ rici; neque medica cum chirurgica arte per„ miscenda. Inest quippe singulis recensitis ca„ sibus, quod peculiari animadversione expen„ datur.

„ IV. si quis adhuc laicus physicum egit, „ vel etiam chirurgum, dummodo suam ipse „ artem optime noverit, omnemque diligen„ tiam ac studium juxta artis præcepta adhi„ buerit in ægris curandis, licet eorum aliquis „ e vivis excesserit, nulla, si strictæ canonum „ censuræ insistere velimus, irregularitate in„ nodatur: *Tandem physici, vel chirurgi, si* „ *periti sint in arte, & nihil omiserunt de con-* „ *tingentibus, & habuerunt super hoc sanam* „ *conscientiam, poterunt promoveri, si causa eo-* „ *rum aliquid in homine contigerit*: sunt verba „ S. Petri Cœlestini *in suo Opusc. 7. part. 4.* „ *sect. 1. cap. 3. tom. 25. Biblioth. Patr. pag.* „ 822. Attamen constat, in hac ipsa facti spe„ cie a Congregationibus, & Secretaria Bre„ vium quasdam dispensationes, quas vocant *ad* „ *cautelam*, concedi consuevisse; vel quia hi, „ qui medicam artem exercuerunt, subindeque „ ad sacros Ordines promoveri exoptant, licet „ nullius certæ culpæ meminerint, quæ ipso„ rum conscientiam perturbet, cum tamen cer„ to non sciant, semper se usos fuisse omnibus „ ab arte præscriptis regulis ad expellendum „ morbum, qui ægrotum interemit, sibi tutius „ consulere cupientes, rescriptum, vel Breve „ dispensationis ab irregularitate *ad cautelam* „ satagunt obtinere; vel quia non desunt cau„ tiores Episcopi, qui renuunt manus impone„ re medicam artem professis, nisi aliquod „ proferant hujusmodi dispensationis Breve, „ seu rescriptum: verentur enim, ne physicus „ in tanta curationum frequentia quandoque „ aliquid, quamvis præter animum, delique„ rit. Verum, cum talia rescripta, vel Bre„ via, non consueverint indulgeri, nisi prius „ audito Episcopo, cui ea cura mandatur, ut „ distincto referat casus omnes animadversione „ dignos, eorumque peculiares circumstantias, „ insimulque exponat, quonam consilio ora„ tor ad Ordines sacros promoveri expo„ scat; quisque facile intelligere potest, hisce „ omnibus sedulo præmissis, si quid minus re„ ctum consequatur, illud minime adscriben„ dum esse Brevibus, vel Congregationum re„ scriptis, sed parum accuratæ relationi ab eo „ transmissæ, qui cum investigare omnia, ac „ referre deberet, aliqua tamen prætermisit, „ quæ, si perspecta fuissent, concessioni Bre„ vis, vel rescripti moram impedimentumque „ injecissent; vel saltem adscribendum esse hu„ manæ imbecillitati, quæ aliorum fraudi„ bus, & machinationibus nimis est obno„ xia.

„ V. Sermonem nunc convertentes ad eos, „ qui, quam antea exercuerant, medicam ar„ tem etiam post susceptos Ordines profiteri „ volunt, præmittendum ducimus; juxta vete„ rem Ecclesiæ disciplinam vetitam haud „ fuisse artis medicæ exercitationem iis, qui in „ sacris Ordinibus constituti essent. *Salutat vos* „ *Lucas medicus*: legitur *in epistol. ad Coloss.* „ *cap. 4. vers.* 14. Sanior ac receptior opi„ nio vult, ibi ab Apostolo designari S. Lu„ cam Evangelistam, huncque egisse medicum, „ etiam postquam ad Sacerdotalem gradum con„ scenderat. In Vita S. Juvenalis Narniensis E„ piscopi, apud Bollandistas, dicitur ille ex A„ frica Romam accessisse *Presbyter, arte medi-* „ *cus*. Testatur Rufinus *lib. 10. cap. 30.* S. „ Eusebium Episcopum Vercellensem, post Ale„ xandrinum Concilium, Orientem, atque Ita„ liam peragrasse, quo in itinere *medici pari-* „ *ter, & Sacerdotis fungebatur officio*. Ad ve„ terem hunc morem eo magis comprobandum „ eruditi viri utuntur quoque binis Theodore„ ti epistolis, quorum altera est 114. altera „ 115. ad Apellam, quibus commendatur Pe„ trus Sacerdos, *qui hanc artem*, medicam sci„ licet, *cum ratione tractat, & hanc morbus* „ *exornat*. Denique inter Edessenæ Ecclesiæ „ Clericos, qui decimæ actioni Chalcedonensis „ Concilii in causa Ibæ subscripserunt, alter „ sic subscriptus legitur: *Sabas Diaconus, qui* „ *dicor medicus*. Verum, quia subinde Eccle„ sia, justis ac urgentibus de causis, interdi„ cendum censuit Monachis, & majorum Or„ dinum Clericis, medicæ artis exercitium, „ uti videre est *can. 6.* Concilii Remensis ha„ biti sub Innocentio II. anno 1131. & *can. 9.* „ Concilii Lateranensis eodem sedente Pontifice „ celebrati anno 1139. in Collectione Labbea„ na *tom. 10. colum. 984. & col. 1004.* hæcque „ disciplina constabilita fuit ab Alexandro III. „ *in Cap. Non magnopere*, & ab Honorio III. „ *in Cap. Super specula, ne Clerici, vel Mona-* „ *chi*, ac denique protracta & ampliata fuit ad „ Clericos quoque minoribus tantum Ordinibus „ initiatos, sed Ecclesiasticum Beneficium pos„ sidentes; hinc sequitur, necessarium nunc esse „ his omnibus Apostolicum Indultum, ut me„ dendi artem valeant exercere. Quapropter „ omni prorsus destituitur fundamento erudi„ tus conatus Agnani, Regii physici in Gallia, „ qui anno 1696. Tractatum typis edidit, Gal„ lico idiomate conscriptum, cui titulus *Pres-* „ *byter Medicus*, in quo illud sibi probandum „ assumit, nihil esse tam congruum, quam „ quod medicus semper sit Sacerdos, vel Mo„ nachus.

VI. Quod-

„ VI. Quodlibet dispensationis Indultum, indole quadam sua, duo hæc requirit: justam videlicet causam, hujusque legitimam probationem; ut & Superior tuta conscientia imploratam auctoritatem suam præstare possit, & orator obtento dispositionis beneficio uti valeat. Itaque, cum res est de secularibus Clericis, sacris Ordinibus insignitis, qui artis medicæ exercendæ facultatem implorant, pro obtinendæ dispensationis causa plerumque affertur, civitatem, oppidum, vel pagum, in quibus Clericus artem profiteri cupit, destitui penitus seculari medico, facultate hujusmodi satis instructo; vel, si qui forte adsint laici medici, ad eum tamen numerum dicuntur non pertingere, qui ægris in civitate, oppido, vel pago curandis sufficiat. Est & alia legitimæ dispensationis causa, desumpta ex Clerici, ipsiusque familæ egestate, quæ nonnisi honesto lucro, ex arte medica percipiendo, levari possit.

„ VII. Si autem sermo sit de Regularibus, animadvertimus primo, summos Pontifices nonnulla artis medicæ exercendæ privilegia concessisse Regularibus in Missionarios ablegatis, propterea quod fuerit experientia satis compertum, conferre id plurimum ad ampliorem faustumque Missionum progressum. Inspiciatur Constitutio Clementis X. cui initium *Cum sicut dilectus*, *tom. 7. Bull. nov. Rom. pag.* 37. & altera Clementis XII. incipiens *Cum sicut*, *tom.* 14. *ejusdem Bullar.* Hujusmodi vero facultates, Regularibus Missionariis tributæ, omnino exercendæ sunt ad normam Decreti Congregationis de Propaganda Fide; in quo sequentes providæ conditiones recensentur: *Ut videlicet Missionarius sit in arte medicinæ peritus; ut eam gratis exerceat; ut absque incisione, & adustione operetur; ut in loco, ubi Missionarius degit, non sint medici, & chirurgi laici, vel sint heretici, aut hebræi.* Quod vero spectat ad eos Regulares, qui, ex Instituti sui ratione, hospitalium curam & administrationem obtinent, cujusmodi sunt ii, qui Regulam S. Joannis de Deo profitentur; illud præmonendum est, facultatem exercendi medicinam extra hospitalia eorum curæ & regimini subjecta, ab Apostolica Sede tantummodo concedi posse: cum ejus concedendæ auctoritatem Apostolicis Nuntiis, & Superioribus Regularibus ademerit Urbanus VIII. uti videre est in ejus Constitutione relata *in Bullar. prædicta Religionis pag.* 227. & *pag.* 242. Ut autem in eum finem cum præfatis Regularibus dispensetur, una hæc subesse potest justa causa; quod nimirum in civitate, oppido, vel pago, is laicorum medicorum numerus non habeatur, qui ad ferendam ægrotorum indigentiis opem necessarius videatur. Si enim ponamus, plures in aliqua civitate adesse medicos, suam artem probe callentes; quis credat, unum aliquem, & quidem Religiosi Ordinis Professorem, tanta præ ceteris excellentia præstantem ibidem existere, ut medicæ artis exercitium ipsi interdicere in publicum vergat populorum incommodum? Diximus, casum hujusmodi vix credendum videri posse: attamen Ordericus Vitalis *ad annum* 1059. de Radulpho Monacho hæc habet: *Ut in Grammatica, & Dialectica, in Astronomia quoque notabiliter eruditus est, & Musica. Physicæ quoque scientiam tam copiose habuit, ut in Urbe Salernitana, ubi maximæ medicorum scholæ ab antiquo tempore habentur, neminem in medicinali arte, præter quamdam sapientem matronam, sibi parem inveniret.* In duabus S. Bernardi epistolis, 67. nimirum, & 68. quæ inscriptæ sunt Monachis Flaviacensibus, agitur de quodam Monacho, qui de cœnobio aufugerat, propterea quod Abbas eum sæpe sæpius extra monasterium ad ægros curandos dimittebat, eaque ratione ipsum a Regularis Instituti observantia abstrahebat: *Abbas meus habebat me, non Monachum, sed medicum. Cogebat servire, immo ipse serviebat per me, non Deo, sed seculo, quando, ne secularium malevolentiam incurreret Principum, mederi me compellebat.* Hæc leguntur in epistola 67. In subsequenti vero epistola 68. postquam idem Sanctus retulerat, hujusmodi factum ab Abbate pernegari, hisce verbis concludit. *Ipsum, qui hoc dixit, falsitate arguitis. Si mentitus sit, nescimus: ipse viderit. Sed hoc scimus, quia, sive per se ipsum, ut vos fatemini, sive, per vos, ut ipse testatur, hoc fecerit, in magno interim periculo fuerit.*

„ VIII. Neque vero Clericis, & Monachis illimitata, ac arbitraria conceditur artis medicæ exercendæ facultas, sed in ipsis Indulti litteris nonnullæ satis providæ conditiones apponuntur. Et primo quidem in omnibus dispensationum litteris conditionalia hæc verba inseribuntur; medicinam scilicet exercendam *absque incisione, & adustione*; quæ verba desumpta sunt ex Decretali Innocentii III. *in Cap. Sententia, ne Clerici, vel Monachi.* Cum vero Indultum Clerico Seculari, majoribus Ordinibus insignito, in eum finem conceditur, ut propriam, familiæque suæ inopiam levare possit, in litteris clausula hæc apponitur; videlicet, Indultum eousque vim habiturum, quousque orator certos Ecclesiasticos reditus, vel residentiale Beneficium fuerit assecutus. Olim altera quoque clausula inserebatur hujusmodi Brevibus, & rescriptis, qua vetabatur medico Ecclesiastico quidquam vel a sponte offerentibus accipere. At, quia evidens suberat periculum, ne hujusmodi præceptum infringeretur, & quia insuper clausula ipsa minime congruere videbatur dispensationibus illis, quæ

„ Clerico conceduntur, ut sibi, & indigenti „ familiæ possit consulere; ideo, illa sublata, „ mitior altera invecta est, qua Ecclesiastico „ medico prohibetur quidem, ne quid exposcat, at integrum ipsi relinquitur sponte oblata recipere, præterquam si a vero egeno offerantur: neque enim ei permittitur quicquam „ a veris pauperibus, quantumvis sponte offerentibus, accipere. Dispensationis denique „ litteris, quæ ad Regularium favorem expediuntur, ea semper inest modificativa clausula, ut nihil penitus ab ipsis recipiatur, sed „ artis subsidia infirmis per eos gratis omnino „ exhibeantur.

„ IX. Cum & Indultorum causas, & conditiones, quibus illa circumscribuntur, & temperantur, recensuerimus; reliquum est, ut „ de probationibus disseramus, quæ ad verificandas causas in precibus expressas requiruntur. Quicumque sit orator Ecclesiasticus, „ Secularis, vel Regularis, nunquam oblatæ „ preces obsignantur, vel Breve expeditur, „ priusquam Episcopus retulerit de viri peritia „ in arte medica, deque civitatis, oppidi, vel „ loci, ejusdem medicam operam exposcentia, „ non affectata indigentia. Quin immo, si „ Ecclesiasticus in Ordine Religioso professus „ sit, Superioris Regularis præterea relatio exquiritur circa mores illius subditi extra hospitalia Religionis medicum agere cupientis, „ utque præterea constet, quod utrique munere, medendi scilicet ægrotis in hospitalibus Religionis languentibus, aliisque extra „ degentibus, possit cumulate satisfacere. Quod „ si quandoque maxima locorum distantia, vel „ urgens allegata necessitas efficiat, ut, non „ expectata Ordinarii relatione, rescriptum „ expediatur, vel Breve dispensationis transmittatur; illa tamen, una cum universo „ negotio, ad Ordinarium diriguntur in forma, quam vocant, commissaria: ita ut „ ad illum pertineat sedulo explorare, an causæ in supplici libello expositæ veritati innitantur; si autem minus veræ reperiantur, „ ab obtentæ gratiæ executione abstineat: perspecta quippe est protestatio Alexandri III. „ Pontificis in Decretali *Si quando*, *de rescriptis*, cui Successores Pontifices semper „ adhæserunt, & adhærent: *Patienter sustinebimus, si non feceris, quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum*.

„ X. Rebus autem sic se habentibus, si etiam malo fato contingat, Ecclesiasticum aliquem, non satis in arte peritum, ægris curandis operam suam præstare, vel medicum „ se exhibere aliquo in loco, sufficienti medicorum laicalium copia non destituto, vel „ denique, obtento Indulto pro eo loco, in „ quo laicorum professorum copia non aderat, „ ad alium locum transire illorum numero redundantem; facile quisque intelliget, hujusmodi abusus nequaquam potuisse, vel posse referri in eum, qui Indultum exercendæ artis concesserit; sed ei adscribendos esse, qui vel incuria & negligentia, vel alia „ de causa id fieri passus est, ac patitur, quod „ ne fieret, pro viribus debuisset, ac deberet „ obsistere.

„ XI. Chirurgiæ vero exercitium longe difficilius Ecclesiasticis permittitur: hujusmodi „ enim Indultum Seculari, vel Regulari Clerico tunc tantummodo concedi consuevit, cum „ nullus omnino adest in loco laicus chirurgiæ „ professor, qui incolis illius opera indigentibus „ præsto esse possit: tuncque insuper, ad avertendum irregularitatis periculum, in rescripto, vel Brevi inscribitur ut plurimum clausula: *citra incisionem, vel adustionem*. Celebris plane est Decretalis Innocentii III. *in* „ *Cap. Tua nos, de homicidio*, in qua irregularitatem contraxisse declaratur Monachus, qui „ cum artem optime calleret, eamque, non „ spe lucri, sed Christianæ charitatis affectu „ exerceret, tumorem, qui in mulieris gutture „ excreverat, ferro secuit, simulque eam monuit, ne se aperto aeri exponeret; quod quidem præceptum quia mulier transgressa est, „ dum, ut segetes colligeret, ventorum inclementiam perpessa fuit, ex hac vita decessit: „ *Nos igitur Fraternitati tuæ respondemus*, „ *quod, licet ipse Monachus multum deliquerit*, „ *alienum officium usurpando, quod sibi minime congruebat, si tamen causa pietatis, & non cupiditatis, id egerit, & peritus erat in exercitio chirurgiæ, omnemque studuit, quam debuit, diligentiam adhibere, non est ex eo, quod per culpam mulieris contra consilium ejus accidit, adeo reprobandus, quod non, post satisfactionem condignam, cum eo misericorditer agi possit, ut Divina valeat celebrare: alioquin interdicenda est ei Sacerdotalis Ordinis executio de rigore*.

„ XII. Medicam, & chirurgicam artem subsequitur advocationis officium, quod in tribunalibus profitentur Ecclesiastici, sacris Ordinibus insigniti, in vim rescriptorum, & Brevium, quæ concedi consueverunt, & ex quibus ingens asseritur abusuum series in eversionem canonicæ disciplinæ profluere. Conquestio tamen nullo fundamento innititur; tum „ quia perexiguus est hujusmodi rescriptorum, „ & Brevium numerus; tum quia, si de rescriptis agitur, hæc quidem non aliis clausulis verbisque contexta sunt, quam quæ in „ canonicis sanctionibus habentur; adeo ut dici potius mereantur declarationes eorum, „ quæ a sacris canonibus hac de re constituta „ reperiuntur, quam Juris Canonici relaxationes. Enimvero neque rescripta, neque Brevia Monachis unquam, aut Canonicis Regularibus conceduntur; quod plane consonum „ est Decretali *Clerici*, alterique *Ex parte tua*, *de postulando*. Seculari autem Clerico minorum Ordinum, etiam Beneficiato, item

„ Subdia-

„ Subdiacono, immo & Sacerdoti, Jus ipsum „ Canonicum permittit, ut se advocatos in „ tribunalibus quidem Ecclesiasticis libere ex„ hibeant: in laicalibus vero, & coram secu„ lari Judice, si causa ibidem agitanda pro„ priam ipsorum, vel Ecclesiæ, cui præsunt, „ aut cui adscripti sunt, vel denique misera„ bilium personarum rem utilitatemque respi„ ciat: quemadmodum legere est *in cit. Cap. „ Clerici*, & *in Cap. Cum Sacerdotis, de postu„ lando*, recteque expendit etiam Fagnanus *in „ Cap. Magnus, num. 2. de obligatis ad ra„ tiocin.* Cum ergo in rescriptis præindicati ca„ sus tantummodo exprimantur, clare patet, „ per hujusmodi Indulta, Ecclesiasticis secula„ ribus facultatem fieri advocationem exercen„ di in iisdem facti speciebus, in quibus sacri „ canones hoc ipsis indulserunt. Optime novi„ mus, studium Juris Civilis videri posse non „ omnino decere Ecclesiasticum, sacris præser„ tim Ordinibus insignitum; & tamen, seculo „ hoc studio non præmisso, neminem posse re „ ipsa fieri, & agere advocatum. Verum ex„ trinseca hæc civilis studii cum Ecclesiasticæ „ vitæ instituto repugnantia evanescit, si per„ pendatur, tam arctam nostro hoc tempore „ inter Jus Canonicum, & Civile intercedere „ connexionem, eaque ita se se mutuo adju„ vare, ut qui optime primum nosse cupit, „ alterius scientiam sibi comparare debeat. De „ hac cohærentia a nobis actum est *superiori „ lib. 9. cap. 10. & seq.* Mabillonius de stu„ diis monasticis disserens, quoad Juris Cano„ nici cum Civili consonantiam hæc habet „ *part. 2. cap. 5. num. 3. Monachos parum de„ cet hujusmodi studium. Praeterea ipsis a S. „ Basilio interdicitur in epistola ad S. Grego„ rium, sicut etiam ab Alexandro III. Ponti„ fice Maximo, præter alios, qui omittuntur. „ Quod tamen de iis videtur intelligendum, „ qui id expresse profitentur; secus vero respectu „ illorum, qui Legum, vel Institutionum uni„ versalem dumtaxat ideam sibi comparare cu„ piunt, ut inde ad Jus Canonicum percipien„ dum facilius se introducere valeant, vel etiam „ ut ad recte judicandum de variis, quæ contin„ gunt, actionibus disponantur ingenia. Quod „ apposite Petrus Blesensis animadvertit, in„ quiens: Bonum est scire Leges, sed non ad „ quæstum, non ad iniquum Juris compendium, „ sed ad inquisitionem veritatis, & judicii æ„ quitatem. Plurima etiam in Theodosii, ac Ju„ stiniani Codibus extant, quorum scientia Su„ periores maxime decet. Domini Gothofredi no„ tæ in Theodosianum Codicem eruditionum copia „ undique scatent.* Quæ hactenus dicta sunt, „ ad Congregationum rescripta pertinent. Fa„ temur, in Brevibus paulo liberalius agi. Sa„ cerdoti enim seculari, qui scientiæ, & Juris „ peritiæ famam sibi comparavit, indulgetur, „ ut in tribunalibus etiam laicalibus possit tam „ civiles, quam criminales causas agere, „ prout advocati laici solent, dummodo in cri„ minalibus judiciis ad defensionem tantummo„ do scribat, & agat; nec ei interdicitur, „ quin laborum præmium possit exposcere: su„ peradditur tamen, eousque advocationis exer„ citium eidem permitti, quousque certos „ Ecclesiasticos reditus in congruam sustenta„ tionem, aut Beneficium residentiale fuerit „ assecutus. Unde patet, dispensationem in „ hunc finem ipsi concedi, ut habeat unde ho„ nestum sibi victum valeat comparare. Qua„ propter, si Sacerdoti vel ex patrimonialibus „ bonis, vel ex fructibus Beneficiorum, ac „ Pensionum, quas forte celasset, congrua „ suppeterent alimenta; noverint Episcopi, „ ablatam sibi non fuisse auctoritatem interdi„ cendi hujusmodi Sacerdoti, ne concessis in „ Brevi facultatibus utatur: quod quidem tunc „ etiam locum haberet, cum Sacerdos ita in „ advocati muneribus versaretur, ut offensionis, „ & scandali occasionem ceteris exhiberet. Re„ bus autem sic in suo lumine constitutis, „ difficile admodum videtur, in illis quid„ quam reprehensione dignum posse inve„ niri.

„ XIII. Affirmare quidem non possumus, „ nos legisse in relationibus status Ecclesiæ que„ relam ullam adversus resignationes Beneficio„ rum, animarum curam, vel onus residen„ tiæ, & Choralis servitii adnexum haben„ tium, quæ *in favorem certæ personæ* fieri, & „ admitti consueverunt; sicuti nec quemquam „ Episcoporum conqueri legimus de coadjuto„ riis *cum futura successione*, quæ fiunt non „ solum de Ecclesiis Cathedralibus, sed etiam „ de Parochiis, Canonicatibus, aliisque infe„ rioribus Beneficiis: negare tamen non pos„ sumus, quin ore tenus sæpe jactari audive„ rimus hujusmodi querelas, easque etiam in„ venerimus penes aliquem Auctorem exscri„ ptas. Nec enim desunt qui contendant, per „ hujusmodi resignationes, & coadjutorias, re„ pleri diœceses Sacerdotibus, & Ministris pa„ rum idoneis, easdemque esse sacris canoni„ bus, & Concilio Tridentino contrarias. At, „ licet ultro concedamus, minime probandum „ fore, si hujusmodi resignationes in excessi„ vum numerum excrescerent, iisdemque, „ nullo præmisso conditionum, ac causarum „ examine, nullo personarum habito delectu, „ aditus patefieret; facile tamen evincere pos„ sumus, resignationes ipsas, & coadjutorum „ deputationes, proficuas, & necessarias esse, „ quoties intra congruum numerum consistant, „ nec aliter admittantur, quam cum ex præ„ via accurata discussione constiterit, nullam „ ex requisitis causis, & conditionibus deside„ rari; qui plane stylus est, quem Apostolica „ Sedes servare consuevit: easdemque ostende„ re possumus nec Juri Canonico, nec Triden„ tini Concilii decretis adversari.

„ XVIII. Resignatio in favorem, vel favore

„ certæ personæ, illa dicitur, qua Parochus, „ Canonicus, vel alius quilibet Beneficiatus, „ suum Beneficium in Superioris manus dimittit, eo tamen animo, & expressa conditione „ adjecta, ut Parochia, Canonicatus, Beneficiumve dimissum, certæ designatæ personæ „ conferantur; adeo quidem, ut, si Superior „ alteri, quam designatæ personæ, Beneficium „ conferret, irritus plane esset collationis a-„ ctus, juxta Glossam *in Cap. Olim, il primo* „ *verb. Traditam, de restit. spoliator.* Quam in „ rem plurimum confert textus *in Cap. Cum* „ *universorum, de rer. permut.* in quo hæc pro-„ ponitur facti species. Duo Præbendam ob-„ tinentes, non implorata Superioris auctoritate, inter se egerant, ac convenerant de „ propriis Præbendis sibi mutuo transferendis, „ ac permutandis: cum autem alter, Præ-„ bendam alterius jam consecutus, suam ipse, „ non in alterum illum, sed, contra initam „ conventionem, in tertiam extraneam perso-„ nam transtulisset, pronunciat Pontifex, eum, „ qui contra jus, & privata auctoritate, Præ-„ bendam suam alteri resignaverat, ea carere „ non debere, sed posse illam repetere, pro-„ pterea quod deceptus fuerit, dum conditio-„ nem resignationi adjectam alter implere de-„ trectavit. Superior autem, penes quem po-„ testas est admittendi hasce resignationes pa-„ ctionatas, & *in favorem*, unus est Romanus „ Pontifex: cum enim illæ adversentur litteræ, „ & positivæ sanctioni Juris scripti *in Can. Plerique, 8. quæst. 1.* consequitur, privativam „ hanc auctoritatem esse Romani Pontificis; „ quippe qui unus positivo Juri supereminet, „ &, quoties opus est, Jus ipsum relaxare pot-„ est, juxta *Cap. Significasti, de elect.* & *Cap.* „ *Proposuit, de concess. præbendæ.*

„ XV. Adversus hujusmodi Beneficiorum di-„ missiones favore certæ personæ, non solum „ anteactis, sed nostris quoque temporibus, „ plures cumulantur querelæ. Dicunt enim ali-„ qui, dum hisce resignationibus locus relin-„ quitur in Parochialibus Beneficiis, e medio „ tolli concursum a Concilio Tridentino præ-„ scriptum: subdunt, fieri exinde, ut ad Pa-„ rochiales, Canonicatus, & reliqua Benefi-„ cia, personæ plerumque immerentes assu-„ mantur: innuunt insuper, resignationes ut „ plurimum dirigi a resignante in personas sibi „ sanguine junctas, quod speciem quamdam ha-„ bet hæreditariæ successionis in Ecclesiasticis „ Beneficiis improbatæ: in dubium denique re-„ vocant, an, ob inserta pacta, & conventio-„ nes, actus ab omni simoniæ suspicione im-„ munis pronunciari possit.

„ XVI. At contra, si æquioribus oculis „ percurratur nimia frequentia casuum, „ quibus Parochi, Canonici, vel Beneficiarii, „ ex contracto morbo, vel ob ingravescentem „ ætatem, inhabiles efficiuntur; si perpendatur „ animo, nonnunquam, quæ humana imbecil-„ litas est, reperiri Parochos, & Canonicos op-„ portuna litterarum scientia destitutos; si serio „ animadvertamus, indicatum a Jure remedium „ adjungendi Sacerdotem adjutorem senescenti-„ bus, & mala valetudine affectis, non semper „ in usum redigi, neque per eum urgentibus „ indigentiis plene consuli posse; si tandem se-„ cum quisque perpendat, facile quidem esse „ proponere, ut illiteratus Parochus a Paro-„ chiali officio removeatur, eidemque substitua-„ tur idoneus Vicarius, at id ipsum perficere, „ non adeo facile, vel saltem non nisi post „ diuturnas lites & perturbationes obtineri pos-„ se, cum ceteroquin paratum opportunumque „ suppetat remedium ex resignatione, quam „ sæpe Parochus in favorem personæ sibi acce-„ ptæ libenter exhibet, quin immo sibi per-„ mitti enixe postulat: ecquis erit unquam, „ qui receptam disciplinam, sive morem, car-„ pere jure possit? uti satis prudenter observat „ Redingius *in Historia Concilii Tridentini sess.* „ *24. tom. 4. pag. 363.*

„ XVII. Si autem hæ rationes in una veluti „ lancis parte appendantur, in altera vero sta-„ tuantur, quæ superius objectæ fuerunt; nul-„ lo negotio posteriores prioribus præpondera-„ re dignoscentur. Insuper unicuique ex op-„ positis rationibus non deest peculiaris, & sa-„ tis firma responsio. Et primo quidem asse-„ rebatur, per resignationes Parochialium *fa-* „ *vore certæ personæ*, tolli saluberrimam con-„ cursus disciplinam. At hæc satis valida ha-„ beri posset objectio, si omnes, vel saltem „ pleræque Parochialium, prævia resignatione, „ conferrentur: secus vero, dum perpaucæ, & „ insuper peculiaribus urgentibus causis, Paro-„ chialium resignationes recipiuntur. Quilibet „ Episcopus potest hoc sibi perspectum effice-„ re, modo diœcesis suæ Parochias recenseat, „ &, quæ per concursum, quæ per resigna-„ tionem collatæ comperiuntur, enumeret: per-„ spiciet enim, numerum Parochialium, qui-„ bus servata concursus forma præpositus fuit „ Parochus, longe superexcedere exiguum il-„ lum Parochiarum numerum, quæ resignata-„ riis fuerunt concessæ. Asserebatur secundo „ loco, ex invectis resignationibus consequi, „ ut Ecclesiastica Beneficia in immeritas perso-„ nas conferantur. Verum, præterquamquod „ reponi posset, id ipsum sæpe etiam usuveni-„ re, dum, prævio solemni concursu, libere Re-„ ctores seliguntur, cum hominis non sit omnia „ inspicere, atque prospicere; in omnimodam „ propositæ objectionis eliminationem mox in-„ fra subjicietur methodus, quæ in admitten-„ dis resignationibus observatur, ut inde di-„ gnosci valeat, an quicquam intactum reli-„ ctum fuerit, quo dignis pateat, indignis o-„ stium occludatur: quod sane quilibet rei per-„ spicuitate compulsus, id ita esse, fatebitur; „ &, si secus quandoque contingat, id mini-„ me collatoris culpæ adscribendum esse. Ter-

„ tio

„ tio loco proponebatur animadversio, resignationes, de quibus sermo est, inter consanguineos plerumque celebrari; quod speciem quamdam damnatæ per sacros canones hæreditariæ successionis in Beneficiis Ecclesiasticis præsefert. In primis autem animadverti & illud poterat, plurima extare resignationum exempla, quibus, non in consanguineos, vel affines, sed in extraneos plane Beneficia fuerunt translata; deinde æquiori animo perpendi, imaginem illam hæreditariæ successionis penitus abesse, cum nepos, consanguineus, vel affinis, digni & idonei comperiuntur; eoque casu nihil obstare, quominus Beneficia illis resignari valeant. Lupus Ferrariensis *in epist.* 73. Archiepiscopum Senonensem exoravit, ut cuidam Parocho, qui ob hebetiorem oculorum aciem suo muneri satisfacere non poterat, virum emeritum, illius propinquum, substitueret: *Peto, ut, ad supplicationem Gerobaldi Presbyteri, N. Diaconum, ejus propinquum, in ipsius titulo dignemini ordinare, quoniam difficultate visus frequenter non sufficit sacerdotale munus implere*. Hincmarus Remensis, hoc nomine accusatus, quod nepotem suum in Episcopum Laudunensem ordinasset, objectam accusationem ita retudit: *Reputatur etiam mihi, quod te nepotem meum gratia propinquitatis Episcopum ordinaverim, quasi non & alii per me sint ordinati Episcopi, qui non sunt mihi carne propinqui: & nolunt attendere mihi, hoc reputantes, quia non impedit ad quemquam ordinandum carnis propinquitas, si ordinandus fuerit electus, & petitus secundum Ecclesiasticas regulas*. Flodoardus quoque *in Historia* hæc de se ipso commemorat: *Ego vero fractus ætate, & attritus infirmitate, ministerio me abdicavi Prælaturæ coram eodem Præsule, qui me hoc absolvens, imposuit illud Flodoardo nepoti meo, septuagesimo ætatis meæ anno*. Insuper quicumque in rerum usu aliquanto versatus sit, perfacile testari poterit, consuevisse Deum Optimum Maximum etiam ex hoc humano in carnem & sanguinem affectu utilitatem, & non exigua commoda in suam Ecclesiam derivare. Beneficiarius quippe, qui consanguineum in Beneficio sibi successorem exoptat, in id curam studiumque suum impendit, ut illum bonis moribus imbutum, scientiaque instructum, proposito honore dignum exhibeat; Ecclesiam quoque, ejusque bona, & ædificia, sarta tecta servare non negligit, ut expensarum incommoda expectato sibi successori subeunda non relinquat. Quarto tandem ac postremo loco concludebatur, resignationes ejusmodi adnexas semper habere conventiones, pacta, conditiones; ut non temere in suspicionem simoniacæ labis venire judicentur. At, cum recensitis pactis & condictionibus id tantummodo caveatur, ut dimissum Beneficium transferatur in designatam personam, aut ad summum, ut a resignatario certa aliqua pensio dimittenti quotannis persolvatur, nunquam affirmare licebit, hujusmodi resignationum actus simonia Divino Jure proscripta infici; sed, si quod vitium inest, fatendum erit, id Juri Ecclesiastico positivo dumtaxat adversari, ejusque censura damnatum esse: juxta doctrinam Glossæ *in Cap. ex parte, il primo., de Officio Judicis delegat.* & *in Cap. Cum pridem, verb. Illicitæ pactionis speciem, tit. de pactis*. Ex quo illud porro consequitur, si recensita pacta distincte exposita, plane perspecta, & comprobata fuerint a summo Pontifice, resignationem nec simoniacam esse, nec illicitam; cum illius actum, & adnexa pacta omnia rata fecerit is, qui universo Ecclesiastico Juri superior est, illudque potest sua auctoritate relaxare, uti recte concludunt Auctores. Quin immo tantum abest, ut in resignationibus favore certæ personæ simoniacum crimen passim lateat, ut ex illis potius validum remedium prodierit ad eliminandam simoniam illam Divino Jure damnatam. Certis quippe allatis relationibus detectum est, in quibusdam regionibus, ubi rumor increbuerat, resignationes favore certæ personæ non amplius locum, aut exitum habituras, invectum fuisse occultum, ac perniciosum abusum, quo fictitia Beneficia erigebantur eo consilio, ut illa subinde cum veris Parochiis, & Canonicatibus permutarentur, certa aliqua super hisce Parochialibus, & Canonicatibus pensione constituta: qua quidem improba methodo id assequebantur, quod alias jure obtinuissent, si Parochialium, aut Canonicatuum resignationes in favorem certæ personæ, juxta receptum stylum, factæ fuissent, & admissæ.

„ XVIII. Quæ hactenus disputata sunt, satis superque esse deberent ad eradicanda tandem, si fieri unquam poterit, zizania, quæ identidem disseminantur. Verum, quia intrinsecis rationibus quandoque præpollere solent auctoritates, & res judicatæ tribunalium, licebit nobis has superadere notitias. Aroulphus Ruzæus, in magna Parisiensi Curia Consiliarius, Tractatum scripsit *Juris Regaliorum*, ubi *privilegio* 32. *num.* 2. asserit, discussam olim fuisse quæstionem, an resignatio *favore certæ personæ* valida sit, an vero simoniaca dici mereatur. Plures affert ipse rationes ad vindicandam actus validitatem, eumque purgandum omni suspicione simoniacæ labis; sed subinde refert supremæ Curiæ decretum, quo hujusmodi renuntiationes irritæ, ac simoniacæ declarantur. Verum, ut hujusmodi judicati vis pondusque expendatur, satis esse videtur hoc unum monere; firmas nimirum in Gallia, & validas haberi Beneficiorum regio juri subjectorum „ resi-

,, resignationes in favorem certæ personæ coram ,, Rege peractas: quo posito, quis valeat percipere, quo unquam jure eædem licitæ sint, nulloque simoniæ vitio infectæ, si coram Rege peragantur; contra vero nullæ sint, irritæ, ac simoniacæ, si fiant coram Pontifice Maximo, actum comprobante, & acceptante? De jure hoc regio, fusiori calamo, scripsit Auctor Tractatus *de Regalia part.* 2. *c.* 7. *pag.* 70. quo in loco ejusdem juris imbecillitatem demonstrat. Cabassutius vero *in Theoria, & Praxi Juris Canonici lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 12. si jus regium tuetur, Pontificium saltem non oppugnat: *Resignationem in favorem*, inquit, *Jus prohibet: ideoque omnes in favorem facta resignationes nullius sunt momenti, nisi fuerint admissæ a Papa, cujus potestatis est de communi Jure dispensare. In Gallia tamen multorum seculorum usu & consuetudine præscriptum est, ut tempore Regaliæ fiant Beneficiorum resignationes in alterius certæ personæ favorem coram Rege, qui solus, ac pleno jure vacantia in Regalia Beneficia confert. Seclusa Papa, & Rege, nullus potest resignationes in favorem admittere; nec ipse Papæ Legatus, nisi hoc specialiter in mandatis habeat.*

,, XIX. Certum est, Galliarum Oratores in Concilio Tridentino enixis studiis proposuisse, ac suasisse, ut proscriberentur omnino resignationes in favorem certæ personæ fieri solitæ, asserentes, sanctionibus canonicis adversari, quod possit quisquam sibi in Beneficio successorem quærere, ac seligere: uti videre est apud Thomassinum *tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 50. *in fin.* & Van-Espen *Jur. Eccles. Univers. part.* 2. *tit.* 27. *cap.* 1. *num.* 19. Æque tamen certum est, eorum instantiam apud Tridentinos Patres minime obtinuisse; quod fatetur etiam Natalis Alexander *in sua Theologia Dogmatica tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 6. *regul.* 8. *Regum Christianissimorum ad Tridentinam Synodum Oratores in mandatis habuere, ut resignationum in favore abrogationem postularent, ac diligenter urgerent. Id tamen obtinere non potuerunt. Potestas enim ipsas approbandi penes summum Pontificem remansit: Episcopis autem, aliisque collatoribus est adempta.* Satis enim fuit sacro Concilio tollere & abrogare mandata de providendo gratias, quæ expectativæ dicuntur, & reservationes mentales; quemadmodum videre est *sess.* 24. *cap.* 19. *de reformat.* hæcque omnia fuerunt executioni demandata, & adhuc religiose servantur.

,, XX. Vetus est Apostolicæ Sedis consuetudo, qua resignationes favore certæ personæ recipiuntur. Pervolutis enim Datariæ Regestis, compertum est, Clementem V. qui in Pontificem Maximum electus fuit anno 1305. easdem admisisse, ejusque exemplum secutos esse successores Pontifices, ipsumque S. Pium V. auctorem celebris Constitutionis inter suas 48. qua data fuit norma resignationibus, quæ coram Ordinariis fieri, & ab iis admitti possunt: & quoties adversus hujusmodi resignationes controversia aliqua excitata fuit, haud neglectum est fundamenta, quibus illæ innituntur, sedula investigatione perpendere. Clemens enim XI. san. mem. Pontifex Congregationem haberi voluit a viris doctrina, rerumque usu tunc Romæ præstantibus, in eaque discuti, an resignationes favore certæ personæ essent proscribendæ; & quatenus abrogandæ minime viderentur, quibus conditionibus easdem moderari, & cohiberi expediret: concordique omnium suffragio pronunciatum fuit; resignationes tolli non oportere; sed nec easdem in posterum recipi debere quoad Parochiales, Dignitates, Canonicatus, & reliqua Beneficia residentialia, nisi præcesserit Ordinarii relatio de resignatarii moribus, doctrina, & habilitate; & quoad Parochiales hoc superadditum fuit, ut resignatarius ætatis suæ annum trigesimum ageret, quamvis ex Juris communis præscripto, qui vigesimum quartum annum exegerit, recte Parochiali præponatur, uti constat *ex Cap. Cum in cunctis*, §. *Inferiora*, ubi Abbas *n.* 2. & Fagnanus *n.* 10. *de elect.* Ordinarii itaque in id animum maxime intendant, ut accuratam, rectamque, dum exquiritur, relationem faciant: & si de resignatione Parochialis agatur, eamdem non transmittant, nisi præhabito examine illius, in quem animarum cura transferenda proponitur, coram Examinatoribus Synodalibus: si vero res sit de Canonicatibus, aliisque Beneficiis residentiam exposcentibus, quin & de Beneficiis nullo residentiæ onere gravatis (quandoquidem nec horum resignatio sine prævia Ordinarii relatione nunc recipitur, quamvis vigens antea praxis id minime requireret), secluso partium studio, & personarum acceptione posthabita, rerum veritatem exponant & referant. Eoque pacto jam nulla erit occasio vociferandi, ex resignationibus, quæ fiunt, & admittuntur favore certæ personæ, id evenire, ut Parochiales, Canonicatus, Beneficiaque omnia viris immeritis repleantur. Inspiciatur doctus & accuratus Rigantius *in Commentariis ad Regul.* 45. *Cancell.* §. 1. *a num.* 1. *ad* 41. ubi, quæ hactenus disputavimus, pluribus ipse recensuit, & reliquas omnes hanc rem attingentes notitias collegit.

,, XXI. Proximum a resignationibus *favore certæ personæ* locum obtinent coadjutoriæ *cum futura successione*, de quibus idem, quod de illis, judicium ferendum est: nimirum nec excessivum illarum numerum esse approbandum; at ne eas quidem reprobandas, quæ concedi solent, quibusdam impellentibus circumstantiis, plerumque ex eo provenientibus, quod qui Ecclesiam, aut Præbendam, vel

„ vel quodlibet aliud Ecclesiasticum Beneficium obtinent, impares evaserint obeundis muneribus eorum Ecclesiæ, Præbendæ, aut Beneficio adnexis; quodque difficile admodum sit, idoneum alium virum reperire, qui debita Ecclesiæ obsequia, curam, servitutem exhibere velit, non proposito ipsi certo futuræ successionis præmio. In Decretalibus *sub tit. de Clerico ægrotante*, & præcipue *in Cap. De Rectoribus*, cavetur, ut coadjutori congrua portio ex Ecclesiæ reditibus assignetur, quia ibi agebatur de coadjuto temporaria ægritudine correpto, quo tandem convalescente, coadjutoria cessare debebat. Verum in aliis duobus Capitulis, quorum alterum incipit *Tua nos*, alterum *Consultationibus*, nullum plane habetur verbum de congrua coadjutori adscribenda: ex quo plures Juris Canonici Interpretes inferendum duxerunt, in duabus hisce Decretalibus rem esse de coadjutore ob perpetuam coadjuti ægritudinem, & cum jure futuræ successionis deputatio; hasque proinde coadjutorias Juri Canonico cognitas esse, atque probatas: eoque magis, quia pro illis validissimum suppetit argumentum *ex Can. Quamvis, 7. quæst.* 1. in quo, dum agitur de coadjutore, qui adjungendus erat Episcopo a pluribus annis ægrotanti, & de cujus valetudine jam fere nulla spes suberat, hæc apposita leguntur verba: *Qui, etiamsi Episcopo, qui nunc ægrotat, superstes extiterit, loco ejus debeat consecrari*.

„ XXII. Verum, ad plane vindicandas coadjutorias cum futura successione, validissimum nobis argumentum suppeditant solemnia quædam facta, quæ in Historia Ecclesiastica referuntur. Illustre illud plane est, quod medio circiter tertio seculo contigit. Cum enim, e vivis erepto Severo, pax & tranquillitas Orientali Ecclesiæ fuisset restituta, celebris Narcissus ad suam remeavit Hierosolymitanam Ecclesiam: at, quia illi utiliter præesse non poterat, cum centesimum jam ageret ætatis annum, Palæstinæ Episcopi, Narcisso annuente, Cleroque universo, & populo consentiente, in Cathedra Hierosolymitana collocarunt S. Alexandrum tunc in Cappadocia Episcopum, qui per id temporis illuc advenerat sacra loca visitaturus; atque hoc pacto Narcisso adjunxerunt Episcopum adjutorem cum jure successionis post Narcissi mortem in Hierosolymitano Episcopatu obtinendæ. Qua agendi methodo binas dispensationes Palestinæ Episcopi concessisse videntur: alteram, qua Episcopum ab una ad aliam Ecclesiam transtulerunt: alteram vero, qua duos in eadem Sede constituerunt Episcopos, quod ita Hierosolymitanæ Ecclesiæ utilitas, & necessitas postularet. Narratur id ab Eusebio *lib. 6. Histor. Eccles. cap. 9.* a Nicephoro *Histor. Eccles. lib. 5. cap. 10.* a Papebrochio *in Histor. Chronol. Episcopor. Hierosolymit. num. 60. tom. 3. Mens. Maji*. Adductæ vero animadversiones leguntur penes Thomassin. *de veter. & nov. Eccl. discipl. part. 2. lib. 2. cap. 55. num.* 10. ubi, post relatam electionis Alexandri historiam, hæc subdit: *Eodem afflati Spiritu charitatis Sancto Episcopi Provinciæ duplici subscripsere dispensationi, ut & Alexandrum prioris Ecclesiæ nexu solverent, & coadjutorem illum Narcisso, ac coepiscopum darent. Eo invitabat utilitas, eo necessitas adigebat. Erat enim Narcissus centum annos natus, & Alexandri non paulo eminentius erat virtutum fastigium, quam Sedis Hierosolymitanæ. Ita compensata est dispensatio duplex a Concilio Provinciali*. Et, si fides adhibenda est erudito Ruinart *in Acta Martyrum*, & peculiariter *in Acta S. Alexandri*, ex hoc celebri facto coadjutoriæ cum futura successione suam repetunt originem: *Cujus quidem facti nullum exemplum in Ecclesia tunc temporis præcesserat: ad quod proinde Episcoporum coadjutorum, qui jam nunc frequentiores sunt, origo refertur*.

„ XXIII. Perspectum omnibus est, quid exeunte quarto seculo contigerit S. Augustino in Hipponensem Episcopum assumpto. Valerius præclarus Episcopus, non minus adversa valetudine, quam senio confectus, exoptabat, ut S. Augustinus, tunc tantum Sacerdos, sibi in Hipponensi Cathedra assideret coepiscopus, ut una simul eidem Ecclesiæ præesset, & demum sibi decedenti esset in universo Pastorali regimine successor: *Formidans idem venerabilis senex*, Valerius nempe, *& sciens se corpore, & ætate infirmissimum, egit secretis litteris apud Primatem Episcoporum Carthaginensem, allegans imbecillitatem corporis sui, ætatisque gravitatem, & obsecrans, ut Hipponensi Ecclesiæ ordinaretur Episcopus, quo suæ Cathedræ non tam succederet, quam consacerdos accederet Augustinus*. Hæc leguntur in Vita S. Augustini scripta a S. Possidio *cap.* 8. ubi etiam narratur, quod, cum Megalius Episcopus Calamensis, Numidiæ Primas, Hipponam pervenisset, Valerius, adjunctis sibi reliquis Episcopis ibidem præsentibus, Clero, populoque nedum consentiente, sed etiam plaudente, effecit, ut Augustinus tunc Presbyter Hipponensem acceptaret Episcopatum, eumque una cum ipso Valerio administrandum regendumque susciperet. De hac sua electione Augustinus *in epist.* 113. *alias* 110. loquitur, & conqueritur, eo quia, vivente adhuc Valerio fuerit Hipponæ Episcopus ordinatus, quod, contra Nicænæ Synodi sanctionem, attentatum asserebat: *Adhuc in corpore posito beatæ memoriæ Patre & Episcopo meo Valerio, Episcopus ordinatus sum, & sedi cum illo; quod Concilio Nicæno prohibitum fuisse nesciebam, nec ipse sciebat*. In eadem epistola S. Doctor refert, Severum Episcopum Milevitanum,

„ pro-

„ propterea quod valde metueret, ne, post „ sui obitum, tumultus, ac contentiones exci- „ tarentur in designando successore, rem ita „ gessisse, ut, vivens adhuc, futurum sibi in „ Episcopali Sede successorem jam electum „ conspiceret: & quamvis in eam rem solius „ tantum Cleri accesserit consensus, ideoque „ complures merito vererentur, ne, ob negle- „ ctum penitus populi judicium, perturbatio- „ nes, & dissidia orirentur, cum primum rei „ gestæ ratio perspecta fieret, placuit nihilomi- „ nus Omnipotenti Deo, ut pacatum res exi- „ tum haberet: *Deo placuit: tristitia fugata* „ *est, gaudium successit. Ordinatus est Episco-* „ *pus, quem præcedens Episcopus designaverat.* „ Ipsa sunt Augustini verba: post quæ subdit, „ omnibusque diserte significat, se velle sibi in „ Hipponensi Ecclesia successorem Eraclium: „ *In omnium vestrum notitiam perfero: Pres-* „ *byterum Eraclium mihi successorem volo*: ita „ tamen, ut, dum viveret, nollet se pasto- „ rali cura, & solicitudine penitus eximere, „ sed adjutorem socium que in illis perferen- „ dis habere Sacerdotem Eraclium, uti legi- „ tur *num. 6.* Quæ quidem Sancti Pastoris vo- „ luntas concordi omnium plausu comproba- „ ta fuit. Et sicuti tunc non adfuit, qui ma- „ ximas Deo Optimo gratias non retulerit, „ ita neminem nunc reperire est, qui in rela- „ ta facti serie perspectissimum coadjutoriæ cum „ futura successione exemplum non agnoscat; „ veluti etiam recte perpendit Petrus de Mar- „ ca *de Concord. Sacerdot. & Imperii lib. 6.* „ *cap. 8. num. 8. Valerius Hipponensis Episco-* „ *pus Augustinum in Ecclesia sua ordinari E-* „ *piscopum fecit, ut coadjutor, coepiscopus esset;* „ *ita ut, novo more, inquit Paulinus, non* „ *tam succederet, quam accederet. Ceterum or-* „ *dinationem illam probavit Cleri, & popu-* „ *li consensus, & Episcoporum comprovincia-* „ *lium. Canones nihilominus Nicænos in ea vio-* „ *latos esse, fatetur Augustinus; non quia ipse* „ *successor Valerio destinatus esset, sed quia E-* „ *piscopus una cum illo fuit. Quippe Concilium* „ *illud vetuerat, ne duo Episcopi essent in una* „ *Ecclesia. Nam, quod spectat ad electionem* „ *successoris, nihil in ea reprehendebat, modo* „ *fieret cum consensu Cleri, & plebis, id est eo-* „ *rum, ad quos jus eligendi pertinebat. Certe* „ *ipsemet Augustinus successorem sibi constituit* „ *Eraclium in plenario Ecclesiæ suæ cœtu: cui* „ *electioni ut accederet Cleri, & populi Hippo-* „ *nensis consensus, effecit, & acta consensus eo-* „ *rum per Notarios excipi jussit.*

„ XXIV. Sacræ igitur antiquitati probatæ „ quoque noscuntur coadjutoriæ cum futura suc- „ cessione, quoties ea sit in Præsulis conditio, „ ut administrationi, & guberbio Ecclesiæ uti- „ liter amplius præesse non valeat; quoties de- „ signatus coadjutor & meritis polleat, & re- „ rum agendarum scientia; quoties denique in „ coadjutore cooptando, ne aliena jura lædan- „ tur, eorum exquiratur, obtineaturque con- „ sensus, quorum suffragiis Episcopi electio es- „ set perficienda. Hæcque plane methodus il- „ la est, quæ constanti usu recepta nostris his- „ ce temporibus servatur. Neque enim Prælati „ Coadjutorem sibi exposcentis preces recipiun- „ tur, nisi claris, ac undique certis probatio- „ nibus doceat, se concreditæ sibi Ecclesiæ uti- „ liter administrandæ imparem evasisse; nisi ad „ eumdem plane perspicuitatis gradum demon- „ stret, postulatum coadjutorem doctrinæ, pie- „ tate, prudentia, ceterisque dotibus instru- „ ctum esse, quæ ipsum Prælatura dignum, „ ejusque muneribus sustinendis idoneum con- „ stituant; nisi demum, ubi agatur de Eccle- „ siastica dignitate, quæ, prævia electione, „ vel nominatione, conferri soleat, eorum pro- „ ferat consensum, qui eligendi, vel nomi- „ nandi jure potiuntur. Utque insuper illud „ declinetur incommodum, quod S. Augustinus „ contigisse conqueritur, dum ipse a Valerio „ in Hipponensis Ecclesiæ coadjutorem assum- „ ptus fuit, quicumque Episcopi coadjutor con- „ stituitur, consecratur quidem & ipse Epi- „ scopus, ut, dum coadjutus legitimo detinetur „ impedimento, Ordinis munia obire possit, „ at titulum non consequitur illiusmet Eccle- „ siæ, cujus administrationi, ac regimini adla- „ borat, ne duo simul sedeant in una Episco- „ pali Sede Episcopi, fiantque duo unius Eccle- „ siæ Sponsi, sed titulo solummodo donatur „ alicujus Ecclesiæ in partibus Infidelium sitæ; „ a cujus vinculo tunc demum solvitur, cum, „ vita functo Episcopo, cui adhæserat coadju- „ tor, administrandam assumit jure suo Eccle- „ siam, cui antea adjutricem operem uti coad- „ jutor præstiterat.

„ XXV. Ignota nobis non est responsio, „ quæ recensitis hucusque rationibus, claris ce- „ teroquin, ac plane perspicuis, opponitur. „ Objicitur nempe, locum iis esse, cum agitur „ de coadjutore in Episcopali Ecclesia, vel „ insigni aliquo monasterio statuendo; secus „ vero, si res sit de Parochiis, Canonicati- „ bus, ceterisque inferioribus Beneficiis resi- „ dentiam adnexam habentibus: facile siqui- „ dem intelligi posse, justam subesse necessita- „ tem occurrendi indigentiis Episcopalis, vel „ Abbatialis Ecclesiæ, etiam per coadjutorem „ cum jure futuræ successionis adscitum, si E- „ piscopus, vel Abbas, ex infirmitate, ingrave- „ scente ætate, vel alio quovis impedimento, „ gravissima onera sibi imposita perferre non „ valeant; at non ita facile captu esse, quæ- „ nam tanta urgeat necessitas, ut Parocho, „ vel Canonico, inhabili effecto, statim adjun- „ gatur coadjutor, cui non modo spes, sed „ certum jus succedendi in Beneficio addica- „ tur, cum & Parochus, in cura animarum „ obeunda, fatis a Vicario sublevari, & adjuvari „ possit, & quodcumque Capitulum, utpote „ ex pluribus Canonicis, & Beneficiatis com-

„ posi-

„ positum, quamvis aliquis ex ipsis, justo impedimento detentus, perpetuo abesse cogatur, „ valeat quamfacile absentis onera in reliquos „ ita distribuere, ut nullum Ecclesiæ, Divinoque cultui detrimentum irrogetur; quo quidem seposito detrimento, omnis illico cessat „ legitima causa, quæ coadjutoriam justificare „ possit. Posito autem legitimæ, ac urgentis „ causæ defectu, consuetæ audiuntur oblocutiones, ex coadjutoriis videlicet insurgere votum „ captandæ mortis alterius, & expectativas gratias, a sacro Tridentino Concilio proscriptas, „ in usum revocari.

„ XXVI. Verum, si Episcopo, aut Abbati recte adjungitur coadjutor, etiam cum jure futuræ successionis, ne, illis justo aliquo impedimento præpeditis, Episcopatus, vel monasterii regimen negligatur, vel detrimentum aliquod subeat, quamvis forte posse Episcopi suffraganei, aut Vicarii opera, rebus „ omnibus opportune consuli; idque ea de causa, quod experientia compertum sit, Ecclesiæ longe utilius esse, potius quam a Suffraganeo, seu Vicario, regi, administrarique „ per idoneum coadjutorem, qui regiminis curas, & sollicitudines eo libentius aggrediatur, „ quo tutiorem spem fovet, se in susceptis muneribus diutius permansurum, si coadjutor Episcopo, vel Abbati superstes fuerit: cur „ unquam reprobandus erit, longeque removendus a Parochialibus coadjutor cum jure „ successionis, quotiescumque Parochus, inhabilis factus, officii sui partes implere re ipsa „ non valeat; quoties coadjutor non constituitur, nisi ex præcedentibus legitimis documentis constet de illius merito, & idoneitate; ac demum quoties manibus veluti tangitur, recto animarum gubernio aptiorem, „ utilioremque evadere Sacerdotem coadjutorem „ cum futura successione, quolibet alio Sacerdote, qui nulla spe fretus obtinendæ Parochialis, mercenariam operam suam præstet? „ Præterea, quod ad Canonicos attinet, „ quamvis Capitulum non adeo exiguo Canonicorum numero constet, cum tamen quandoque contingat, nonnullos ex iis in Capituli negotia expedienda incumbere, aliquos „ jubilationem emeritos, alios demum aliis de „ causis Choro non interesse, indeque non exiguum Divini cultus detrimentum oriri; quis „ unquam bona fide contendere poterit, hisce „ urgentibus circumstantiis, haud licere adjungere Canonico ætate confecto, & Ecclesiæ „ non amplius inservire valenti, coadjutorem „ cum futura in Canonicatum successione? Hac „ tota re perducta, nonnisi per summam injuriam dictitatur, aut redintegrari expectativas gratias a Concilio Tridentino proscriptas, „ dum admittuntur coadjutoriæ cum adnexo futuræ successionis jure; siquidem coadjutoriæ „ nunquam fere expediuntur, nisi expressus „ coadjuti præcesserit consensus, qui in expectativis nullo modo requirebatur: aut per „ coadjutorias pravum induci votum captandæ „ mortis coadjuti; cum idem, & potiori forte „ jure, asseri posset de Episcoporum, & Abbatum coadjutoribus, & tamen nil tale obmurmuretur, „ vel certe spernatur, si quid ejusmodi exaudiri contingat; cumque etiam posset idem „ de illis affirmari, quibus pensiones reservantur super Episcopatibus, Abbatiis, Parochiis, „ & Canonicatibus, nec tamen tale quid objiciatur; cumque demum præponderare omnibus debeat necessitas consulendi Ecclesiæ, „ qua inspecta, omnem plane vim, ac pondus „ amittunt, non minus exaggeratum alienæ „ mortis votum, quam jactata hæreditariæ successionis species in Sanctuarium illata: *Tota „ coadjutoriarum amaritudo considerari potest vel „ in voto captandæ mortis, in quo fundatur reprobatio expectativarum, vel in successione quasi hæreditaria in Beneficio, vel in eo, quod „ per hujusmodi gratias minus idonei in Ecclesia ingeruntur. At primum excluditur per consensum, & requisitionem coadjuti: neque „ enim datur coadjutor invito, nisi in casu dilapidationis, cum ablatione administrationis, „ a qua de jure veniat perpetuo suspendendus, „ aut in casu dementiæ. Secundum excluditur „ per litteras commendatitias aut Episcopi, aut „ Capituli de qualitatibus coadjutoris, & indigentia Ecclesiæ. Tertium accidit contra mentem summi Pontificis ex sinistra informatione, „ quæ in qualibet gratia provisiva intervenire potest*. Ita optime disserit Joannes Solier *in Notis ad Institutiones Canonicas Lancellotti lib. „ 1. tit. 16. de Coadjutore*, §. 1. quod etiam repetitum legitur a Filesac *de sacra Episcoporum „ auctoritate cap.* 14. §. 2.

„ XXVII. Neque vero dissimulare volumus „ ea, quæ de coadjutoriis cum futura successione a Concilio Tridentino fuerunt constituta. „ Cum enim in eo sedula disquisitione disceptatum fuisset, an penitus tollendæ essent hujusmodi coadjutoriæ, in eam demum sententiam itum est, quæ expressa legitur sequenti „ decreto *cap. 7. sess. 25. de reformat.* quo cautum fuit, ne in posterum coadjutoriæ enunciatæ quocumque in Beneficio locum obtinerent: *In coadjutoriis quoque cum futura successione idem posthac observetur, ut nemini in „ quibuscumque Beneficiis Ecclesiasticis permittantur*. Verum, cum exinde perpensum recte fuisset, perfacile fieri posse, ut Episcopatus, vel monasterium, ob contractam ab „ Episcopo, vel Abbate rerum gerendarum inhabilitatem, ingens aliquod detrimentum subirent, non abnuit Concilium, in hac facti „ specie, coadjutoriis cum futura successione „ locum relinquere; dummodo tamen allatæ „ causæ a summo Pontifice recte perpensæ, „ eidemque probatæ fuissent, & designandus „ coadjutor iis omnibus polleret qualitatibus, „ quæ ad probum, satisque idoneum Prælatum effor-

„ efformandum desiderantur: *Quod si quando* „ *Ecclesiæ Cathedralis, aut monasterii urgens* „ *necessitas, aut evidens utilitas postulet, Prælato dari coadjutorem, is non alias cum futura successione detur, quam hæc causa prius diligenter a Sanctissimo Romano Pontifice sit cognita, & qualitates omnes in illo concurrere certum sit, quæ a jure, & decretis hujus sanctæ Synodi in Episcopis & Prælatis requiruntur*. Cum igitur Concilium in universum „ coadjutorias cum futura successione interdixerit in omnibus Beneficiis Ecclesiasticis, subindeque a generali sanctione exceperit Episcopatus, & monasteria, nullo penitus verbo facto de inferioribus Beneficiis, validum exinde illis suppetit argumentum, qui coadjutorias cum futura successione ab inferioribus Beneficiis excludunt. Inspiciatur Fagnanus *in Cap. Nulla, n. 69. & seq. de concess. præbendæ*.

„ XXVIII. Hujusmodi argumenti vim sane agnoscimus; at nihilominus arbitramur, neque potuisse, neque voluisse Tridentinos Patres vinculum injicere Romanis Pontificibus, ne, justis, ac validis urgentibus causis, coadjutores cum futura successione in inferioribus Beneficiis valerent constituere; sed tantum voluisse monitum quoddam iis relinquere, ne suam hisce coadjutoriis præstent auctoritatem, nisi cum re ipsa debitæ circumstantiæ id expostulent; cum nempe alia revera non suppetat ratio Ecclesiarum necessitatibus consulendi; atque hujusmodi coadjutoriarum numerum in immensum excrescere non sinant, ne collatorum jus omnino, vel magna ex parte impediatur, neve Ecclesiasticorum cœtus justa fruadetur spe occurrendi, & assequendi Beneficia, quæ identidem per diœceses vacare contingit.

„ XXIX. Neque profecto arbitraria est hujusmodi interpretatio. Innititur enim textui ejusdem Concilii *in Cap. 21. sess. 25. de reformat.* ubi hæc leguntur: *Postrema sancta Synodus, omnia, & singula, sub quibuscumque clausulis, & verbis, quæ de morum reformatione, atque Ecclesiastica disciplina, tam sub fel. rec. Paulo III. ac Julio III. quam sub Beatissimo Pio IV. Pontificibus Maximis, in hoc sacro Concilio statuta sunt, declarat, ita decreta fuisse, ut in his salva semper auctoritas Sedis Apostolicæ & sit, & esse intelligatur*. Innitur præterea usui, ac consuetudini jam inde statim post Concilium observatæ, & in hac nostra tempora productæ: cui quidem in ejusmodi circumstantiis quantum ponderis, & auctoritatis insit ad rectam legum intelligentiam assequendam, nemo ignorat. Vix enim absoluto Concilio, ac dimissis Patribus, Cardinalis Navagerius ad suam Veronensem Ecclesiam reversus, seque prostrata valetudine sentiens affectum, a Pontifice Pio IV. petiit, obtinuitque, sibi in coadjutorem „ cum futura successione in eadem Ecclesia adjungi Clericum Augustinum Valerium, sororis suæ filium, cui subinde ad Cardinalitiam dignitatem assumi promeruit; qua in re suum illi favorem præstitit S. Carolus Borromæus, agendo apud eumdem summum Pontificem avunculum suum, ut contrariis quibuscumque derogaret, utpote qui Augustini merita optime noverat: quemadmodum legere est in illius Vita a Joanne Ventura conscripta, & hoc ipso anno 1754. Venetiis prælo restituta *pag.* 35. In Datariæ quoque Regestis extant exempla coadjutoriarum cum futura successione in Beneficiis inferioribus, quæ sub Pontificatu tum Pii IV. post absolutum Concilium, tum ceterorum successorum Pontificum fuerunt expeditæ. Innititur tandem aliis quoque ejusdem sacri Concilii capitibus. Prægnantia siquidem, & universalia sunt verba *capitis secundi sess. 7. de reformat. Nemo, quacumque etiam dignitate, gradu, aut præeminentia præfulgens, plures Metropolitanas, seu Cathedrales Ecclesias, in titulum, sive commendam, aut alio quovis nomine, contra sacrorum canonum instituta, recipere, & simul retinere præsumat*. Prægnantia item, & universalia sunt quoque verba *capitis septimi sess. 14. de reform. Cum etiam, qui per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab Altari avelli debeat; qui sua voluntate homicidium perpetraverit, etiamsi crimen id nec ordine judiciario probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit, nullo tempore ad sacros Ordines promoveri possit; nec illi aliqua Ecclesiastica Beneficia, etiamsi curam non habeant animarum, conferre liceat; sed omni Ordine, ac Beneficio, & officio Ecclesiastico perpetuo careat*. Prægnantia denique, & universalia sunt pariter verba *capitis quinti sess. 24. de reformat. Matrim. In contrahendis matrimoniis vel nulla omnino detur dispensatio, vel raro, idque ex causa, & gratis concedatur. In secundo gradu nunquam dispensetur, nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam*. Attamen, his minime refragantibus, perspectum est omnibus, Apostolicam Sedem dispensasse anteactis temporibus, & identidem dispensare super retentione plurium Episcopatuum in quibusdam regionibus, ubi id in Catholicæ Religionis utilitatem vergere judicatur, quemadmodum superius quoque animadvertimus. Nec etiam desunt exempla dispensationum, quibus indultum est homicidis voluntariis, ad Ordines jam promotis, ut sacra Altaris ministeria obire possent; immo & aliqua reperire licet, quamvis rara admodum, exempla similis, & majoris dispensationis concessæ iis, qui voluntarii homicidii crimen perpetrarunt, antequam Ordinibus initiarentur; sive Conciliare interdictum eos tantum afficiat, qui, antequam ordinarentur, homi-

nem

„ nem interfecerunt, sive ad eos quoque pro-
„ tendatur, qui, post susceptos Ordines, hu-
„ jusmodi crimine se se obstrinxerunt: qua de
„ re videndus Fagnanus *in Cap. Henricus*, *n.*
„ 25. *& seq. de Clericis pugnantibus in duello*.
„ Ad hujusmodi autem lenitatis, ac clementiæ
„ gradum adduci se Romani Pontifices passi
„ sunt, non primis quibusque supplicantium
„ precibus, sed postquam pluries exhibitas ob-
„ testationes rejecerant: postquam gravissimum
„ crimen publica ac insigni delinquentis pœ-
„ nitentia expiatum fuisse constabat; postquam
„ denique ab Ordinario loci, aliisque Ecclesia-
„ sticis viris, habita fuerunt certa, & plane
„ authentica testimonia tam de expletis pecu-
„ liaribus pœnitentiæ actibus, datoque præ-
„ claræ virtutis exemplo per diuturnum proba-
„ tæ vitæ tenorem, quam de spirituali utili-
„ tate, quæ in proximos per eum, qui dispen-
„ sationem petit, obventura speratur, quoties
„ illi ad majores Ordines ascensus indulgeatur,
„ sive eorumdem antea adeptorum exercitium
„ restituatur. Complura tandem exempla sup-
„ petunt dispensationum super impedimentis
„ matrimonii concessarum, ac solutionum pe-
„ cuniæ in earum concessionibus injunctarum.
„ De omnibus his legi potest Cardinalis Pal-
„ lavicinus *in Historia Concilii Tridentini lib.*
„ 23. *cap.* 8. *num.* 21. ubi plene ostendit tum
„ prædictorum omnium necessitatem, quam-
„ vis Conciliaris obstet prohibitio; tum exa-
„ ctæ inde pecuniæ in pietatis opera erogatio-
„ nem; tum denique inculpabilem agendi ra-
„ tionem a S. Pontifice Pio V. initam, qui
„ Successoribus omnibus præclarum reliquit le-
„ nitatis exemplum, ne asperiores, ac diffici-
„ liores in denegandis dispensationibus se se
„ exhibentes, Christifidelium animas præcipites
„ ad perditionis barathrum propellant. Nunc
„ autem ad coadjutorias revertentes, ex prædu-
„ ctis rationibus, atque exemplis colligimus,
„ coadjutorias etiam cum futura successione in
„ Beneficiis inferioribus reprobari, aut illici-
„ tas reputari non posse. Ceterum perperam
„ jactari dicimus, per ipsas immeritis Mini-
„ stris diœceses impleri: dum, ut superius la-
„ te differuimus, iisdem non patet aditus,
„ nisi urgeat Ecclesiæ necessitas, cui aliter sa-
„ tis consuli non posse, legitimis probationi-
„ bus doceatur; ac nisi simul ex allatis au-
„ thenticis documentis plane constet, coadju-
„ torem virum esse Beneficio dignum, aptum-
„ que ad recte ac sedulo implenda munera,
„ quæ ipsi, dum designatur coadjutor cum fu-
„ tura in eodem Beneficio successione, exer-
„ cenda demandantur.

„ XXX. Aliquando Episcoporum querelis
„ locus factus est ob exemptionem nonnullis
„ ipsorum subditis concessam ab illorum juris-
„ dictione ordinaria. At id raro admodum,
„ & non sine gravissima causa factum est, aut
„ fit: petens enim exemptionem a suo Ordi-
„ nario, probare debet sævitiem contra se
„ exercitam, aut justum timorem, quod ea
„ exerceatur. Videantur Lotterius *de Re Be-*
„ *neficiaria lib.* 1. *quæst.* 24. *num.* 30. *& seq.*
„ Pignatellus *consult.* 124. *tom.* 10. & Rota
„ *decis.* 280. *part.* 5. *tom.* 1. *recent.* Nec peti-
„ tæ exemptioni via aperitur, nisi audito Or-
„ dinario, ipsoque fraterne admonito, ut mi-
„ tius agat, & juxta praxim Congregationis E-
„ piscoporum, & Regularium, etiamsi ad-
„ sint probationes sævitiæ, vel justi timoris,
„ ut plurimum prohibetur tantum Ordinario,
„ ne procedat ad actus irretractabiles excom-
„ municationis, suspensionis, interdicti, carce-
„ rationis, sequestrationis, seu alterius similis
„ detentionis, nisi prius aut eadem Congrega-
„ tione, aut Metropolitano certioratis, & ob-
„ tenta ab ipsis facultate procedendi. Quod si
„ aliquis in fragranti, ut dicitur, fuisset de-
„ prehensus in aliquo gravi delicto, tunc Or-
„ dinario nunquam intelligitur subtracta facul-
„ tas procedendi adversus prædicto modo delin-
„ quentem, juxta responsum ejusdem Congre-
„ gationis editum die 5. Martii 1660. quo ni-
„ hil moderatius excogitari potest.

CAPUT VI.

De quarto capite relationis status Ecclesiæ.

„ PErtinet quartum caput ad Regulares, de
„ quibus hoc ipso Tractatu jam plura dis-
„ seruimus: ideoque perpauca nunc supersunt
„ addenda, eaque minime spectantia ad Regu-
„ lares in propriis claustris degentes, sed ad
„ eos potius, qui mallent extra religiosas do-
„ mos vagari, aliosque illos, qui e claustris ob
„ patrata crimina fuerunt expulsi; de quibus
„ non destiterunt Episcopi, in relationibus status
„ suarum Ecclesiarum, opportunas instructiones,
„ & providentias exposcere.

„ II. Perspecta cuique est Concilii Triden-
„ tini sanctio *sess.* 25. *cap.* 19. *de Regularibus*
„ edita, qua cavetur, ut quilibet Regularis
„ suam oppugnaturus Professionem, si quin-
„ quennium ab ea emissa necdum fuerit evolu-
„ tum, eamque nullam fuisse contendat, uti
„ violenter extortam, *per vim, & metum*, vel
„ quia immature factam, *ante ætatem debitam*,
„ vel ob aliam hujusmodi causam, *aut quid*
„ *simile*; debeat sua jura proponere *coram Su-*
„ *periore suo, & Ordinario*. Complures extant
„ Regularium Ordinum Constitutiones, qui-
„ bus statuitur, ut, si quis habituali corpo-
„ ris ægritudine, v. gr. comitiali morbo, affli-
„ ctetur, eamque rogatus ante Professionem
„ non patefecerit, quamvis jam professus, e
„ Religione ejiciatur. Si hujusmodi quæstio-
„ nem intra quinquennium a die emissæ Pro-
„ fessionis excitari contingat, nonnulli Episcopi
„ in relatione status Ecclesiarum exposuerunt,

„ contendere Regulares, eam unius Regularis „ Superioris judicio definiendam, nec Episcopum posse in hoc definiendo negotio se immiscere, propterea quod Concilium Tridentinum Episcopos tunc solum conjudices esse voluerit, cum, quinquennali spatio nondum exacto, Professio nulla dicatur, tamquam expressa *per vim & metum*, *vel ante ætatem debitam*, aut *alia simili de causa*, qualis nullatenus dici valet ea, de qua nunc sermo occurrit, cum scilicet Regularis in ipsa votorum nuncupatione rogatus, an aliquo habituali morbo laboraret, morbum ipsum reticuit. Verum constans atque perpetua sacræ Congregationis Concilii sententia fuit, in hac quoque facti specie, per Superiorem Regularem, & Ordinarium, junctis suffragiis, causam cognosci, ac definiri oportere: neque enim jure contendi potest, Concilium suam legem coercuisse ad ejus tantum generis judicia, in quibus Professio tamquam facta per vim & metum, vel ante præscriptam ætatem, irrita diceretur; siquidem de ceteris quoque similibus casibus, per ea verba, *aut quid simile*, mentionem fecit. Ratio autem, quæ Tridentinis Patribus suasit, ne hujusmodi judicium unius Superioris localis sententiæ relinquerent absolvendum, sed mallent Episcopalem quoque auctoritatem accedere, non solum sibi locum vindicat, cum Professionis nullitas ex vi & metu, vel ex incompleta ætate desumitur; verum etiam cum Professio nulla asseritur, ex quo professus corporis vitium reticuit; licet interrogatus fuerit, ut, si quod tuesset occultum vitium, patefaceret. Sacræ Congregationis decreta a nobis relata fuerunt in folio, quod pro imposito nobis olim Secretarii munere exaravimus in causa *Burgen.* quæ proposita fuit, & ad normam præfatorum decretorum decisa die 13. Aprilis 1720. uti videre est *tom. 1. Thesaur. Resolutionum*: eamdemque Congregationis sententiam nos ipsi complexi sumus, atque firmavimus in nostra Constitutione, cui initium *Si datam hominibus*, 47. §. *Cum etenim*, *tom. 2. nostri Bullarii*.

III. At hic non est controversiæ finis. Sane, de Jure communi, valida est Regularis Professio, etiam ab eo emissa, qui aliquo habituali morbo detinetur, nec illum ante Professionem, quantumvis interrogatus, denuntiat. Ut autem irrita fiat, necesse omnino est, ut id in Constitutionibus Ordinis a Sancta Sede approbatis peculiari sanctione edicatur; quemadmodum recte animadvertunt Navarrus *consil. 48. num. 2. lib. 3. tit. de Regularibus*. Rota *coram Ubaldo decis. 38. n. 2. & seq.* & *decis. 394. n. 1. & seq. coram eodem*. Neque tuto affirmare licet, nullitatem Professionis per Constitutiones Ordinis fuisse inductam; quoties „ professus requisitus ægritudinem suam celaverit, quamvis Constitutiones & illam pandi jubeant, ac protestentur, alias illegitimam fore Professionem; sed opus est, ut illam re ipsa nullam fore declarent, si contra statutam legem ab aliquo emissa fuerit: veluti optime expendunt Fagnanus *in Cap. Qui Presbyterum*, *num. 85. & seq. de pœnit. & remiss.* Bordon. *in controvers. moral. controv. 21. de ætat. profess. quæst. 9.* Cardinalis Petra *ad Constit. Apostol. tom. 2. pag. 525.* Posita autem Professionis nullitate, disquirendum tantummodo superest, non quidem an Religio, juribus utens ex nullitate Professionis sibi competentibus, professum valeat expellere, sed num professo liceat se vindicare in libertatem exeundi e Religione, quamvis hæc ultro eumdem retinere consentiat.

„ IV. Non semel hujusmodi casus in quæstionem venit, & ad illius decisionem Congregationis Concilii auctoritas impetrata fuit. In Constitutionibus Ordinis Capucinorum, quæ a Sancta Sede in forma specifica confirmatæ fuerunt, *cap. 2.* hæc leguntur: *Qui elephantia, morbo caduco, aut alia infirmitate contagiosa afficitur, non recipiatur.* Et, *si quis talis receptus fuerit, eo quod interrogatus talem infirmitatem manifestare noluerit, declaratur, Religionem ad eum retinendum minime velle esse obligatam.* Perspicua sunt verba quoad ipsius Religionis facultatem ejiciendi professum, qui morbum, quo tenebatur, reticuit, quamvis de eodem, antequam Religioni se devoveret, interrogatus fuerit; quemadmodum scite animadvertit P. Bartholomæus de Vecchis in Libro inscripto, *Praxis observanda in admittendis ad Religionis statum Novitiis*, *disputat. 13. dub. 15. n. 4. & seq.* & præcipue *num. 8.* Itaque, quotiescumque Superiores Regulares consenserunt, ut sic professus abscederet, testimoniales litteras ipsi tradentes, quibus ille declarabatur Regulari observantia solutus, immo extra eam factus, ex eo quod, rogatus licet, occultum perpetuumque suæ valetudinis virium reticuerat, ne forte suspicaretur aliquis, ipsum veluti incorrigibilem e Religione expulsum fuisse; temperamentum hujusmodi Romanæ Congregationes commendare non destiterunt. At, cum Religio postulationibus hujusmodi professi abire cupientis obsistit, contenditque, sibi uni relictum esse jus impugnandi ejusmodi Professionem, non autem illi, qui contra Constitutionum præscriptum illam emisit, tunc ingens profecto difficultatum pelagus commotum est. Visum est enim aliquibus, nullo modo percipi posse, cur correspectivus contractus, si quoad alterum ex contrahentibus nullus remanet, nullus itidem esse non debeat respectu alterius; spectataque æquali- „ tatis

„ tatis conditione, hujusmodi contractui intrinseca, si primo licitum est nullitate uti, „ eamque judicio persequi, eur eamdem ipsam proponere alter prohibeatur. Ita differunt Capon. *discept.* 53. *n.* 33. *& seq.* P. de Vecchis *citat. Oper. disput.* 13. *dub.* 15. *n.* 4. *& n.* 8. & Pater Thesaurus, ex Capuccinorum Familia, in Libro, cui titulus *Expositio in Regulam Fratrum Minorum S. Francisci*, *c.* 2. Alii e contraria parte opinantur, „ justitiæ, & æquitati maxime congruere, ut „ decepta Religio jure suo utatur, ejiciendo ejusmodi nulliter professum; at iniquum esse, „ & a Juris regulis peralienum, ut deceptor ex „ propria fraude compendium utilitatemque „ percipiat: quæ vero correspectivis contractibus inesse dicitur æqualitas, eam dicunt locum obtinere debere, quando contrahentes „ omnes id, quod debuerant, bona fide præstiterunt; nullatenus autem, cum ipsorum alter „ culpabilis deprehenditur: veluti in dies comprobatur in matrimoniali contractu, in quo „ conjux innocens id jure petit, quod alter delinquens petere prohibetur.

„ V. Dum in minoribus constituti, prædicto „ munere Secretarii Congregationis Concilii „ fungebamur, res tulit, ut opportunus fieret „ hujusmodi disputationi locus in quadam causa *Provinciæ Romanæ Capuccinorum Nullitatis Professionis*, proposita die 31. Julii 1723. & „ 8. Julii sequentis anni 1724. Folia tunc typis „ vulganda contexere, & congruis animadversionibus exornare non prætermisimus; uti videre est *tom.* 2. *&* 3. *Thesaur. Resolutionum*. „ Affirmari tamen non potest, quæstionis nodum resolutione tunc edita fuisse solutum: „ quapropter in superius indicata nostra Constitutione, cui initium *Si data hominibus*, „ quæque est *quadragesima septima tom.* 2. *nostri Bullarii*, in aliud tempus congruam quæstionis decisionem reservavimus, uti patet ex „ §. *Itaque prædictis omnibus*. Quare, cum „ nonnulli Episcopi in relatione status Ecclesiarum suarum, opportuna sibi monita, justamque hac in re procedendi normam tradi expetierint, asserentes, factum quandoque esse, ut simul cum Regulari Superiore cognoscere debuerint, an professus, qui, ut supra, togatus corporis vitium per fraudem reticuerat, ad proponendam nullitatem Professionis admitti deberet, contradicente licet „ Religione, quæ eumdem sibi addictum retinere intendebat, nil curans inductam a Constitutionibus illius Professionis nullitatem, „ quam, non in professi favorem, sed in proprium commodum utilitatemque statutam affirmabat, non aliud responsum tunc dari potuit, neque deinceps dabitur, quousque quæstio dirimatur, quam ut evolvantur libri, „ dissentientium Scriptorum momenta expendantur, nec eorum tantummodo auctoritas, „ sed præsertim allatæ per ipsos rationes introspiciantur; eique opinioni sententia aptetur, „ quam is, qui Judicis auctoritate fungitur, „ probabiliorem esse deprehendet. Etenim inter propositiones a Ven. Servo Dei Innocentio XI. 2. Martii 1679. proscriptas, secunda „ numero recensetur ista: *Probabiliter existimo, Judicem posse judicare juxta opinionem etiam minus probabilem*.

„ VI. Subsequuntur modo Regulares profugi, „ ac desertores, hoc est a Religione apostatæ, „ atque ii, qui definitiva sententia a proprio „ Regulari Ordine repulsi fuerunt: cum enim „ hi omnes vivant extra claustra, neque revera exiguus sit eorum numerus, non leve negotium facessunt Episcopis in spirituali regimine obeundo: qua de re plerique „ in relatione status suarum Ecclesiarum sæpius conquesti sunt. Malum negari non potest; ejusdemque causæ satis superque perspectæ sunt: præscripta item comperiuntur remedia, quibus etiam controversiæ plures e „ medio sublatæ fuerunt: ideoque tantummodo „ reliquum est, ut ea Episcopis indigitentur, „ excitenturque ipsi ad eadem in praxim deducenda.

„ VII. Redundantem nimis Regularium numerum, putant aliqui, & validis quidem rationibus innixi, potissimam causam esse, „ cur tot reperiantur profugi, apostatæ, & „ ejecti, diœceses inficientes. Ita disserit gravissimus Societatis Jesu Theologus Franciscus de Ribera *in Oseam cap.* 2. *numer.* 101. *Indicavit longi temporis usus, nullam esse certiorem, ac præsentiorem Religionibus pestem, quam multitudinem. Nam, quæ dicuntur pestes, & sunt ambitiones, avaritiæ, voluptates, contentiones, & æmulationes, ex multitudine oriuntur. Ac, si quis putat, in magna hominum multitudine mortificationem, & humilitatem, & pacem, concordiamque animorum conservari posse diu, id putat, quod neque in hunc diem usque factum est, neque fiet. Quid est (inquit Salomon) quod fuit? Ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? Ipsum quod faciendum est. Pauci, qui perfecti essent, aut qui ex animo ad perfectionem properarent, omni tempore inventi sunt; multi, qui diu, nullo. Senex est jam Mundus, non mutabit mores, opinor. Quod pretiosum est, rarum semper fuit; & stultorum infinitus est numerus*. Contendunt alii, excessivam profugorum, apostatarum, ejectorumque „ multitudinem ex nimia facilitate profluere, „ qua ad habitum recipiuntur quicumque se „ Religioni offerunt; tum ex contemptu regularum, quæ ad uniuscujusque vocationem novitiatus tempore probandam statutæ reperiuntur; ex quadam denique animorum propensione, semper proclivi ad Novitiorum „ Professionem admittendam, ut Religiosorum „ numerus excrescat. Quod recte perpensum „ fuit a Clemente Papa VIII. in suis generali-

„ bus Decretis super admissione Novitiorum „ ad Regularem habitum, & Professionem, „ anno 1596. & 1599. evulgatis; iterumque „ expressum a Pontifice Innocentio XII. in „ suo Decreto de ejectis, & ejiciendis, edi- „ to sub annum 1693. *At, quia nimia sine „ delectus facilitas recipiendi quoscumque Reli- „ gionis ingressum petentes, & a Religione for- „ san alienos, duram satis tractu temporis ne- „ cessitatem parit eosdem e claustris ejiciendi.* „ Neque nos prætermisimus in præjudicata no- „ stra Constitutione 47. *tom.* 2. *nostri Bullarii*, „ alias superaddere animadversiones eodem spe- „ ctantes. Alii demum autumant, rem hu- „ jusmodi, ceteroquin gravissimam, non ali- „ ter, quam nunc se habeat, procedere pos- „ se, ex quo Tridentini Concilii decreta, at- „ que Ordinum Regulæ & Constitutiones ab „ Apostolica Sede approbatæ, nequaquam ob- „ serventur. Concilium quippe *sess.* 25. *de Re- „ gularib. cap.* 3. statuit, ut in monasteria, & „ cœnobia, sive immobilia bona possideant, si- „ ve non, is tantummodo recipiatur Religioso- „ rum numerus, qui ex monasterii reditibus, „ vel consuetis eleemosynis ali possint: *In „ prædictis autem monasteriis, & domibus tam „ virorum, quam mulierum, bona immobilia „ possidentibus, vel non possidentibus, is tantum „ numerus constituatur, ac in posterum conserve- „ tur, qui vel ex reditibus propriis monasterio- „ rum, vel ex consuetis eleemosynis commode pos- „ sit sustentari*: quod quidem saluberrimum præ- „ ceptum ab Innocentio XIII. innovatum fuit „ in sua Constitutione incipiente *Apostolici mi- „ nisterii*, §. 14. subinde confirmata in forma „ specifica a summo Pontifice Benedicto XIII. „ per aliam, cui initium *In supremo militantis „ Ecclesiæ*. Ordinum vero Regularium Institu- „ tores in suis Constitutionibus, a Sancta Sede „ approbatis, optima ediderunt præcepta, ad „ rectam Novitiorum institutionem, domorum „ probationis gubernium, & vocationis explo- „ rationem, quammaxime accommodata. De- „ nique Clemens VIII. in præfatis suis Decretis „ omnia prudentissime statuit ac jussit, quæ- „ cumque conducere poterant ad tutam cer- „ tamque explorationem spiritus Novitiorum, „ qui ad solemnem votorum nuncupationem re- „ cipi exposcunt.

„ VIII. Hujusce instituti nostri ratio non „ patitur, ut, quæ sit vera mali, de quo nunc „ agimus, causa, investigemus, quamvis for- „ tasse, si id persequi liberet, non admodum „ difficilem provinciam aggrederemus: omnes „ quippe relatæ sententiæ in unam commode „ restringi possunt; cum inter eas non aliud „ re ipsa discrimen intercedat, quam quod ori- „ tur ex diversitate verborum, quibus unus- „ quisque ad exprimendos animi sensus utitur. „ Verum, quomodocumque se se res habeant, „ cum id nobis tantum sumpserimus, ut reme- „ dia recenseremus a Sancta Sede præscripta, „ ne spirituale diœcesium gubernium, & ad- „ ministratio, a Religiosis fugitivis, apostatis, „ & expulsis perturbetur, & evertatur; dabi- „ mus operam, ut, qua breviore, & clariore „ fieri poterit ratione, assumptam provinciam „ obeamus: solemni tamen, ac omnino neces- „ saria protestatione præmissa, quantumvis in- „ gens sit profugorum, apostatarum, ejecto- „ rumque Religiosorum numerus, nihil propte- „ rea detractum censeri debere ingenti merito „ Religiosorum cœtuum, quibus veluti firmissi- „ mis munimentis Ecclesia fulcitur, nec insi- „ gni ceterorum Religiosorum virtuti, qui in „ claustris pie sancteque vivunt, & quorum „ probatissimæ vitæ ratio Catholicis quidem ad „ virtutem est stimulus, hæreticis autem con- „ fusio; uti apposite edisserit Theophilus Ray- „ naudus *tom.* 17. *suorum Operum*, & præser- „ tim in eo, quod inscribitur *De apostasia a „ Religiosis Ordinibus*, *pag.* 17. *& seq.*

„ IX. Apostasia a Latinis proprie *desertio* ap- „ pellata est; idemque sonat apostata, ac de- „ sertor: uti conjicere licet *ex leg. Desertorem*, „ *ff. de re militari*. Quandoque etiam aposta- „ ta dicitur prævaricator, & Hebræis *Belial*. „ Cum igitur apostasia nil aliud sit, quam re- „ cessus ab eo vitæ instituto, quod quis ea „ mente assumpserat, ut eidem perpetuo ad- „ hæreret, cumque possit aliquis a Fide Ca- „ tholica, quam amplexus fuerat, deficere; „ alius a Clericali statu semel assumpto rece- „ dere; alius demum e Regulari Instituto, „ cui se devoverat, se subtrahere; consequi- „ tur, tres numerari apostasiæ species. Prima „ *perfidia* dicitur: altera *Ordinis*: tertia *Mona- „ chatus*. Inest procul dubio prioris speciei „ apostasiæ atrox crimen, cum per ipsam apo- „ stata a Fide Catholica penitus deficiat, ut „ Judaismum, Paganismum, aliudve infide- „ litatis genus sequatur, & quidem sponte, „ non autem per vim, aut ex incusso mor- „ tis metu: hoc quippe posteriori casu, qui „ Fidem fallit, apostata proprie non est, sed „ dicitur *lapsus*, & canonicis pœnis coerce- „ tur, uti legere est *in canon.* 61. inter eos, „ qui Apostolici nuncupantur; &, si delicti „ sui ex animo pœnitens revertatur, veniam „ facile consequitur, uti constat *ex canon.* 6. „ Synodi Ancyranæ. De hujusmodi apostatis „ nunc nobis non est sermo, neque de apo- „ statis ab Ordine; sed de apostatis a statu „ Regulari, quorum crimen quamvis excusa- „ tione dignum reputetur ab apostata Mar- „ co Antonio de Dominis *lib.* 2. *de Republ. „ Eccl. cap.* 12. acriter tamen perstringitur a „ Petro Blesensi *epist.* 13. in qua scribit: *Quid „ est, Claustralem ad seculum redire, nisi cœli „ habitatorem cadere in infernum?* & a S. An- „ selmo *lib.* 3. *epist.* 13. ubi ponderosis hisce „ verbis Monachum corripit, qui ab assumpto „ Regularis vitæ instituto deflectere cogita- „ bat: *Nihil salubrius potuisti incipere; nihil*

„ pe-

„ *periculosius potes relinquere*. Hujus etiam cri„ minis gravitatem pervalidis rationibus demon„ strant Turrianus, Theophilus Raynaudus, & „ Gonzalez *in Cap. Consultationi n.5. de apostatis.*

„ X. Pœnales erant in monasteriis carceres, „ in quos criminosi Monachi detrudebantur. „ De illis differit, ipsorumque describit horro„ rem circa medium seculi XIV. Stephanus „ Archiepiscopus Tolosanus *in sua epistola ad* „ *Joannem Regem*. Si autem illis mancipaban„ tur Monachi gravibus delictis obnoxii, con„ sequitur omnino, ut in illos conjici debue„ rint a Regulari statu apostatæ; quemadmo„ dum rem nostram ratiocinatur Ayrmannus, „ Auctor heterodoxus, *in Comment. Historic-Ju*„ *ridic. de Monasterii carcere pag. 46. Gravis*„ *simum quidem Monachorum delictum putatur* „ *esse apostasia, & apostatæ in specie dicuntur,* „ *qui, post Professionem factam, Religionem* „ *deserunt, sine transitu ad aliam, & cum ani*„ *mo non revertendi ad suam. Fugitivi autem* „ *habentur, qui a monasterio ad tempus disce*„ *dunt, non abjecto prorsus revertendi animo*. „ Juxta vigentem nostris hisce temporibus di„ sciplinam, apostasia inter graviora crimina „ recensetur. Verum Ecclesia, pia Mater, pro „ summa, qua utitur, commiseratione ac in„ dulgentia, minime recusat amplecti aposta„ tas, qui admissum errorem ex animo dolen„ tes, relictam vitæ Regularis professionem re„ vertuntur.

„ XI. Celebris est Gregorii IX. Decretalis, „ incipiens *Ne Religiosi, sub tit. de Regulari*„ *bus & transeuntibus ad Religionem*, per quam „ Pontifex, gravibus indictis pœnis, præcipit „ Superioribus Regularibus, ut profugos, & „ apostatas inquirant, atque in monasteria re„ cipi, omniaque ipsis ad victum necessaria „ suppeditari curent, ut per canonicæ pœni„ tentiæ remedia crimen expiare possint. Hoc „ idem, ante Gregorianam Constitutionem, „ statutum fuerat in Concilio Aurelianensi pri„ mo, in Concilio Tolerano septimo, & in „ Constantinopolitano secundo, quorum verba „ exscribuntur ab Haefteno *in suis Disquisitio*„ *nibus monasticis part. 2. lib. 8. tract. 4. dis*„ *qu.* 8. S. Benedicti Regula, quæque illi con„ sentaneæ sunt, Cisterciensium, Eremitarum „ S. Augustini, & Carmelitarum Discalceato„ rum Constitutiones, redeuntibus fugitivis, „ & apostatis, januam usque tertio patere ju„ bent, eamque non nisi post quartam defectio„ nem occludi; qua nempe secuta, cum pro„ fugus, & apostata, incorrigibilis reputetur, „ ad formalem illius expulsionem proceditur, „ de qua hoc ipso capite redibit sermo. Vi„ deatur idem Haeftenus *cit. loc.* ubi genui„ num hunc Regulæ S. Benedicti sensum de„ monstrat; tum etiam Calmet *in eamdem* „ *Regulam S. Benedicti tom. 1. cap. 29.* Præ„ terea non negligit Apostolica Sedes gratiosa „ identidem promulgare indulta, quibus cisal„ pinis apostatis quatuor, transalpinis autem „ octo mensium spatium præfinire solet, ut, „ si ad Religionem revertentes suam fateantur „ culpam, & a Superioribus veniam, & ab„ solutionem humiliter petant, spondeantque „ melioris vitæ propositum deinceps servare, „ omnibus pœnis, quibus propter apostasiam „ obnoxii facti fuerant, misericorditer liberen„ tur. Exactis vero terminis in indulto præ„ finitis, præter Congregationem Episcopo„ rum, & Regularium, si fugitivi, & aposta„ tæ ad Apostolicam Pœnitentiariam quocum„ que tempore recurrant, ipsa, pro tributis „ sibi facultatibus, paratam se semper exhibet „ ad eos excipiendos, ad agendum cum Su„ perioribus Ordinis, ut pœnæ per ipsos in„ cursæ discreta moderatione temperentur, „ ad efficiendum denique, ut humaniter reci„ piantur, & habeantur, ac etiam, certis ur„ gentibus circumstantiis, ut promeritæ pœnæ „ ipsis omnino relaxentur; immo, si res ita „ postulare videatur, eisdem permittitur, ut „ ad alium Religiosum Ordinem transire va„ leant: quemadmodum constat ex nostra Con„ stitutione, quæ incipit *Pastor bonus*, 95. §. „ 33. *tom. 1. nostri Bullarii*. Et, quia sæpe „ contingit, ut apostata non solum defectionis „ sit reus, sed ante defectionem alia quoque „ patrarit crimina, ob quæ a Religione pu„ niri debuerat, paratusque esset ad reditum, „ dummodo, præter relaxationem pœnæ pro„ pter apostasiam sibi debitæ, immunis quoque „ fieret ab aliis, quibus ejusmodi delicta ipsum „ obnoxium reddiderant; tunc Pœnitentiariæ „ Officium, perpendens hinc immoderatam „ apostatæ instantiam, inde vero ob oculos sibi „ statuens perpetuum sibi proprium commiseran„ di propositum, charitativam sibi curam sumit „ expediendi una cum Superioribus Regulari„ bus, præter delictum apostasiæ, cetera quo„ que crimina, & pœnas ipsis debitas, atque „ efficit, ut eædem æqua moderatione com„ ponantur.

„ XII. Hac benigna agendi methodo utitur „ Apostolica Sedes erga Religiosos fugitivos, „ atque a Regula, & Professione apostatas, „ quotiescumque ex animo dolentes, ad ovi„ le, quod deseruerant, ultro redeunt. Qua„ propter Episcopus rem aggredietur sum„ ma laude, & Apostolico munere plane di„ gnam, si, cum in sua diœcesi fugitivum „ aliquem, vel apostatam deprehenderit, nihil „ relinquat infectum, quo illi voluntarium „ ad Religionem reditum suadeat, nedum ei„ dem sua spondens officia, sed etiam ipsi de„ monstrans summam lenitatem, æquitatem, „ moderationem, quam, interposita sacræ Pœ„ nitentiariæ, vel Congregationis Episcoporum „ & Regularium auctoritate, ad Religionem „ redux experietur. At; si forte reperiretur „ aliquis, qui, ut satis superque evenire quan„ doque solet, obfirmata malitia id unum „ avi-

,, animo volveret, ut effrenem procul a clau-
,, stris vitam viveret, præsto sunt Ecclesiæ ca-
,, nones, & decreta, ad quorum normam hu-
,, jusmodi refractariorum audacia compescatur,
,, & quorum auctoritate si utantur Episcopi,
,, apostatæ, & fugitivi in illorum diœcesibus
,, turbas minime concitabunt.

,, XIII. Tridentinum Concilium in id mul-
,, tum adlaboravit, ut Regularibus apostatandi
,, occasionem subtraheret. Ejus rei perspicuam
,, nobis exhibet probationem primo loco id,
,, quod statutum legitur *cap.* 11. *sess.* 14. *de*
,, *reformat.* ut transitus ab una ad aliam Reli-
,, gionem recte, atque ordine fiant; quoniam,
,, eorum arrepta opportunitate, haud raro pro-
,, fessi in apostasiam excurrrebant. Animadver-
,, tit pariter, Regulares illos, qui se nulliter
,, professos fuisse contendebant, nonnunquam
,, eousque audaciæ processisse, ut Regularem
,, habitum exuerent, & e claustris discederent:
,, quapropter *cap.* 19. *sess.* 25. *de Regularibus*
,, statuit, ne hi ullo modo audirentur, nisi
,, postquam ad suum monasterium rediissent;
,, voluitque, in contumaces, tamquam in apo-
,, statas, animadverti: *Quod si antea habitum*
,, *sponte dimiserit, nullatenus ad allegandum*
,, *quamcumque causam admittatur, sed ad mo-*
,, *nasterium redire cogatur, & tamquam aposta-*
,, *ta puniatur; interim vero nullo privilegio suæ*
,, *Religionis juvetur.* Sciens insuper a Regula-
,, ribus ansam derelinquendi claustra, & huc
,, illucque vagandi, quandoque captari ex falso
,, præsumpta necessitate confugiendi ad Ordinis
,, Superiores; hinc *cap.* 4. *sess.* 25. *de Regula-*
,, *ribus* edixit, ne id cuiquam liceat, nisi
,, præobtenta eorumdem Superiorum expressa
,, facultate: cavitque, ut, si quispiam eo sub
,, obtentu extra claustra sine Superiorum litte-
,, ris deprehendatur, is apostatarum pœnis per
,, Ordinarium loci subjiciatur: *Nec liceat Re-*
,, *gularibus a suis conventibus recedere, etiam*
,, *prætextu ad Superiores suos accedendi, nisi ab*
,, *eisdem missi, aut vocati fuerint. Qui vero si-*
,, *ne prædicto mandato, in scriptis obtento, re-*
,, *pertus fuerit, ab Ordinariis locorum, tam-*
,, *quam desertor sui Instituti, puniatur.* Denique
,, Tridentini Patres *eodem c.* 4. opportuna de-
,, creta ediderunt pro Regularibus ad publicas
,, Universitates studiorum causa per suos Supe-
,, riores ablegatis, statuentes, ut in monasteriis
,, degant, utque in eos extra conventus ma-
,, nentes a locorum Ordinariis procedatur: *Illi*
,, *autem, qui studiorum causa ad Universitates*
,, *mittuntur, in conventibus tantum habitent:*
,, *alioquin ab Ordinariis contra eos procedatur.* Pro-
,, vidis hisce Concilii Tridentini sanctionibus
,, perpetuo firmiterque adhæsit Apostolica Se-
,, des, novas identidem evulgando Constitutio-
,, nes, & nova mandata, prout occurrentium
,, casuum necessitas, & sententiarum discrepantia
,, inter Auctores, qui de fugitivis, & apostatis
,, egerunt, expetere visa est.

,, XIV. Ut paulo superius innuimus, Tri-
,, dentinum Concilium opportune cavere non
,, destitit, ne Religiosus, ex uno in alium Or-
,, dinem transeundo, vel profugus, vel apo-
,, stata evadat; decernens, ut transitus semper
,, fieri debeat ad Ordinem, in quo vigeat Re-
,, gularis claustralis observantia. Jam vero, præ-
,, ter Decreta Congregat. Concilii anni 1624.
,, ab Urbano VIII. approbata, quibus unicui-
,, que Regulari Superiori præcipitur, ne Reli-
,, gioso sibi subdito facultatem faciat transeundi
,, ad aliam Religionem, licet strictiorem, nisi
,, ex indubiis sibi documentis certo constet, al-
,, terius illius Superiorem promtum paratumque
,, esse ad eum recipiendum, & nisi rem ita
,, disposuerit, ut idem Religiosus a sua ad al-
,, teram Religionem recta pertranseat; Benedi-
,, ctus XIII. Pontifex in sua Constitutione in-
,, cipiente *Licet sacra*, 112. *tom.* 12. *Bull. Rom.*
,, *novissimæ editionis*, inhærens eidem Concilia-
,, ri sanctioni, non modo transitum vetuit ab
,, una ad alteram Religionem, etiamsi de apo-
,, stata transferendo ageretur, quoties in ea,
,, ad quam fit transitus, claustralis Regularis
,, observantia non vigeat, sed hoc insuper ad-
,, didit, ne cui liceret ad quemlibet Milita-
,, rem, aut Hospitalarem Ordinem commeare,
,, quamvis in eo Regularis claustralis observan-
,, tia vigeret, nisi forte is esset Ordo S. Joan-
,, nis de Deo: quemadmodum etiam a nobis
,, declaratum fuit in nostra Constitutione super
,, facultatibus Majoris Pœnitentiarii, & officii
,, Pœnitentiariæ, quæ incipit *Pastor bonus*, &
,, est 95. §. 35. *tom.* 1. *nostri Bullarii*, in cu-
,, jus præcedenti §. 33. opportune monuimus,
,, ut, dum apostatæ facultas tribuitur ad aliam
,, Religionem transeundi, diligenter caveatur,
,, ne per hujusmodi transitum iteratæ fugæ,
,, vel apostasiæ aditus pateat: *Adhibitis ta-*
,, *men iis cautionibus, quas ad refrenandam*
,, *vagandi licentiam necessarias, seu opportunas*
,, *judicaverit.* Similiter, uti paulo supra ex-
,, pressum est, sacrum Tridentinum Concilium
,, pro apostata haberi voluit Regularem illum,
,, qui Professionem a se emissam ex capite
,, nullitatis impugnare contendens, claustra de-
,, seruit, exuitque Regularem habitum; simul-
,, que prohibuit, ne audiatur is, nisi monaste-
,, rium repetat, abjectumque habitum resu-
,, mat. Nos itaque providæ huic sanctioni in-
,, hærentes, in nostris Litteris incipientibus *Si*
,, *datam*, 47. §. *Accuratum*, *tom.* 2. *nostri Bul-*
,, *larii*, postquam constituimus, in judicio nul-
,, litatis Professionis designandum, adhibendum-
,, que esse Defensorem, qui validitatem Pro-
,, fessionis tueatur; neque vero judicium pro
,, absoluto habendum esse, statim ac semel
,, contra validitatem Professionis pronunciatum
,, fuerit; sed opus esse, ut prior sententia alte-
,, ra conformi edita confirmetur: illud consen-
,, tanee supraddidimus, Regularem, qui post
,, obtentam primam sententiam, altera non
,, expe-

„ expectata, monasterium, habitumque dese„ rit, obnoxium fieri pœnis in apostatas sanci„ tis: *Nos enim præsentium tenore decernimus*, „ *ac sub pœnis adversus apostatas sancitis di*„ *stricte prohibemus, ne quis sub clypeo unica* „ *resolutionis, pro concessione restitutionis in in*„ *tegrum obtenta, e Religiosis claustris migrare*, „ *multoque minus habitum Regularem deponere* „ *audeat, seu præsumat*. Illud insuper supra in„ nuimus ab eodem Concilio decretum fuisse, „ ut Regularis, qui non præobtentis facultati„ vis litteris, seu obtentu confugiendi ad Su„ periores, a suo conventu abscedit, tamquam „ apostata coerceatur. In quo, ne putaret ali„ quis, sanctam Synodum oppressio abstulisse „ confugium ad Superiorem, a quo jus sibi „ reddendum exposcat, Doctores, & Congre„ gationum quoque decreta in hoc conveniunt, „ ut a Concilio interdictus fuerit hujusmodi „ recursus, recurrens autem apostatarum pœ„ nis subjectus, si absque prævia facultate e „ claustro discedens, ad Superiorem arripit „ iter, quando recurrendi causa vel nulla, vel „ admodum levis affertur; nullatenus vero, „ cum vera, urgens, & gravioris momenti „ subest recurrendi occasio. Videatur Barbosa „ *in cap. 4. n. 9. sess. 25. de Regularibus & Monialibus*. Optime etiam rem pertractat „ versatissimus Ricciullus, Archiepiscopus Con„ sentinus, *de jure personarum extra Ecclesiæ* „ *gremium existentium lib. 8. cap. 2. num. 25.* „ *& seq.* ubi, post accurate discussum articu„ lum, ita concludit: *Dicendum est ergo, men*„ *tem Concilii fuisse, subtrahere Religiosis ina*„ *nes, affectatosque prætextus, quibus subnixi* „ *sæpissime nonnulli, levissimis ex causis, con*„ *ventu exibant; & quod in illis casibus in*„ *tellexerit Religiosos esse puniendos, tamquam* „ *sui Ordinis desertores, etiamsi recedant sub* „ *prætextu accedendi ad suos Superiores ad hoc*, „ *ut, quantum fieri possit, in proprio officio*, „ *& obedientia contineantur, & vagandi occa*„ *sio ipsis auferatur*. Et recens Auctor Ferra„ ris *in sua Bibliotheca Canonica verb. Aposta*„ *sia, num. 29. & seq.* sedulo collegit quid„ quid fuerat in hanc rem ab Auctoribus scri„ ptum, & a Congregationibus decretum. De„ nique, cum, ex Theologorum, & Canoni„ starum sententia, apostasia sit criminosus re„ cessus a Religione, & nemo re ipsa apostata „ fiat, nisi qui a claustris abscedat, animo de„ relinquendi Religiosum statum; ex his prin„ cipiis nonnullæ profluxerunt quæstiones: ut, „ puta, an qui a claustro recedit, ut in aliam „ strictiorem, vel laxiorem Religionem trans„ eat, non præobtenta a Superioribus facul„ tate, apostata dici debeat, cum is revera „ Religiosæ vitæ propositum non deserat: an „ insuper tamquam apostata traduci valeat, „ qui procul quidem a claustro vagatur, sed „ Regularem retinet habitum, vel, si ipsum „ exuit, satis tamen apparet, id non ea men„ te ab eo fieri, ut Religioni perpetuo vale„ dicat. De his, aliisque hujus generis con„ troversiis plura disserit Theophilus Raynau„ dus *tom. 17. in tract. de apostasia a Religiosis* „ *Ordinibus pag. 5. & seq.* Quo magis autem „ illæ delectant, dum penes Auctores subtili„ ter tractatæ leguntur, eo molestiores acci„ dunt, dum pro occurrentium casuum necessi„ tate definiendæ proponuntur: negotium enim „ facessunt Episcopis, eosque in duram adi„ gunt necessitatem tolerandi in propriis diœ„ cesibus fugitivos, & apostatas, absque eo „ quod uti valeant remediis a Concilio Triden„ tino, & ab Apostolicis Constitutionibus sibi „ paratis. Quod cum serio animadvertisset Con„ gregatio Concilii Tridentini Interpres sub „ Pontificatu Urbani VIII. ipso Pontifice ex„ presse annuente, inter cetera sub annum „ 1624. edita Decreta, hoc quoque inseruit: „ *Rursus statuit, ut fugitivi, & apostatæ, sive* „ *habitum Regularem deferant, sive non, pos*„ *sint, ac debeant ab Episcopo loci, ubi moram* „ *trahunt, in carceres conjici, ac Superioribus* „ *Regularibus consignari, secundum Regularia* „ *Instituta puniendi*. Ex quo sequitur, ut in „ praxi, & ad effectum, de quo agitur, apo„ stata censeri debeat Regularis, qui in clan„ stris non degit, quique ab illis, non præob„ tenta a Superioribus venia, abscessit, vaga„ turque, sive Religiosa indumenta gestet, si„ ve dimiserit, sive redeundi animum reti„ neat, sive abjecerit; ideoque debeat ab Epis„ copo, tamquam apostata, carceribus manci„ pari, exindeque suis Superioribus tradi corri„ piendus: quemadmodum pergit citatus Ferra„ ris *num. 26. In praxi communiter accipiuntur* „ *& tractantur ut veri apostatæ, qui extra clau*„ *stra sine Superiorum licentia, habitu etiam re*„ *tento, & cum animo redeundi ad Religio*„ *nem, vagantur*. Non idcirco tamen Episco„ pus æquitatem exuere debet erga illos Re„ gulares, qui, ut se ab immoderata Superioris „ localis severitate subtrahant, ad suum Præ„ latum Superiorem confugiunt, & in diœce„ si non consistentes, arrepto insistunt itineri, „ ut tandem ad eum locum pertingant, in „ quo Superior oppressionis vindex commora„ tur: si enim hi carceribus includerentur, & „ Religioni restituerentur, hoc revera esset „ afflictionem addere afflicto, oppressioni vires „ subministrare, atque injustitiæ se adjutorem „ præbere: veluti scite perpendit idem Auctor „ *prætndicato loco num. 29. & seq.* Nec, ad „ hujusmodi notam declinandam, satis esset „ in excusationem afferre, justitiam admini„ strari, dum reprimuntur recursus, qui nullo „ innituntur fundamento, vel qui absque legi„ tima causa interponuntur, quemadmodum „ nos quoque superius innuimus: hanc enim „ quæstionem assumere, non pertinet ad Or„ dinarium, cujus diœcesim Regularis pertrans„ it, sed spectat ad Superiorem, ad quem

„ provocavit; cujus pariter erit quoque cognoscere, quantum insit ponderis eorum excusationibus, de quibus supra dicebamus, qui ajunt, se utique e Religione recessisse, sed ut alteri nomen darent, vel vagatos quidem fuisse, sed Regulari habitu retento, & fixam semper animo gerentes redeundi sententiam. Hic igitur Superior harum omnium causarum pondus expendet, eas secernendo, quæ, quamvis in foro conscientiæ valere possint, attamen in foro externo viribus plane omnibus destituuntur; ac etiam diligenter perpendet, an proprii forsan Ordinis Constitutiones, a summis Pontificibus confirmatæ, apostasiæ reum, ejusque pœnis obnoxium decernant Religiosum, qui propriam Religionem deserit, etiam ad hoc, ut se in aliam recipiat, non expectata venia Prælati, qui solemnia illius Professionis vota excepit. Facti hujus speciem ex Constitutionibus Apostolicis expendunt, quoad Societatem Jesu, Castropalaus *de voto Religiosæ obedientiæ disput.* 4. *punct.* 16. *num.* 7. quoad Congregationem vero Clericorum Regularium S. Pauli, Rotarius *in sua Theologia morali Regularium tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 3. *punct.* 4. *num.* 8. Id autem minime adimit Episcopo jus facultatemque carceribus mancipandi, & Superioribus suis tradendi eum Regularem, qui in sua diœcesi moram trahit extra claustra, sive abjecto, sive retento habitu, quidquid tandem causæ per ipsum afferatur ad arreptam fugam, vel apostasiam vindicandam; excepto mox indicato casu, quo regularis ut se ab illatis injuriis, ac vexationibus redimat, recta per diœcesim transit, ut ad locum perveniat, in quo Superior suus commoratur.

„ XV. A fugitivis, & apostatis progreditur sermo ad Regulares a Religione expulsos tamquam incorrigibiles; de quibus plura edixit, statuitque Apostolica Sedes. Tempore summi Pontificis Pii IV. ejusque auctoritate, Congregatio Concilii nonnulla evulgavit Decreta, quæ Procuratoribus Generalibus Ordinum fuerunt intimata, in quibus constitutum fuit, ut, si qui forte Religiosi male morati, & desperatæ emendationis, in Religionibus invenirentur, acrioribus pœnis a suis Superioribus plecti deberent, claustrali etiam cohiberentur carcere, nullatenus tamen a Religione expellerentur: eaque Decreta innixa fuerunt sententiæ veterum Juris Canonici Interpretum, quos late recensuit Fagnanus *in Cap. Ne Religiosi*, *num.* 37. & 38. *de Regularibus*, ubi omnia colligens, quæ a sacrorum canonum Glossatoribus scripta fuerunt, in hæc concludit: *Ex quibus patet, Jura loquentia de expulsione Regularium, non esse accipienda de expulsione a monasterio, seu ab Ordine, ita ut in seculo vivant, sed a communione, & commercio aliorum Regularium tantum.* Uno verbo, tunc id tantummodo actum est, ut præcaveretur periculum, ne Religiosus nequam, & incorrigibilis alios inficeret, ipsum carceribus inclusum a ceterorum Religiosorum consuetudine segregando, absque eo quod extra Religionem, & claustra expelleretur, in longe deterius tum propriæ salutis discrimen, tum & aliorum complurium, cum quibus in seculo manens versari posset.

„ XVI. Hujusmodi Decretum non arrisit, nec arridere poterat Ordinum Regularium Procuratoribus: neque enim negari potest, in maximum vergere incommodum, unum, pluresve Religiosos ad longum & indefinitum tempus carceribus mancipatos detinere, & ministros semper paratos habere, addictosque spiritualibus, & temporalibus hujusmodi inclusorum indigentiis, quorum gravia crimina spem omnem emendationis adimunt. Itaque experientia compertum est, semper urgere periculum, ne carcere detenti in desperationem ruant; aut contra, ne Superiores locales consilium capiant, apertum ipsis ad fugam aditum relinquendi, ut se tandem tot incommodis, ac perturbationibus expediant. Quapropter, cum Procuratores Generales tempore Urbani VIII. novas preces exhibuissent, ipso concedente, & approbante Pontifice, habita fuit anno 1624. Congregatio Concilii, in qua decretum fuit, ut incorrigibiles e Religionibus, sententia definitiva edita, expellerentur: quemadmodum videre est penes Fagnanum *in cit. Cap. Ne Religiosi*, *num.* 52. & *seq. de Regularib.* ubi *sub num.* 56. testatur, omnium suffragia in hanc sententiam convenisse. Cumque iterum eadem quæstio sub Innocentio XII. anno 1693. in sacra Concilii Congregatione proposita & discussa fuisset, id maxime urgentibus Procuratoribus Generalibus Ordinum, ob eas causas atque rationes, quas inferius recensebimus, rescriptum prodiit, retinendum omnino esse morem ejiciendi incorrigibiles ab Ordine & Religione, veluti sacris canonibus, & Patrum auctoritati conformem, hoc est, præfinitæ a Sanctis Monasticorum Ordinum Fundatoribus methodo omnino consentaneum: *Firmis, ac in suo robore semper manentibus prædictis Decretis de apostatis* (hæc autem sunt Decreta anno 1624. evulgata) *etiam secundum eam partem, ubi agitur de ejectis, & ejiciendis, tamquam sacris canonibus, & communiori Sanctorum Patrum menti conformibus.*

„ XVII. In Decretali Innocentii III. *Cum ad monasterium*, *de statu Monachorum*, perspicuis verbis indicatur expulsio professi, qui a damnata rerum proprietate divelli non potest: *Si vero post hoc proprietatem aliquam fuerit deprehensus habere, regulari monitione præmissa, de monasterio expellatur, nec recipiatur ulterius, nisi pœniteat secundum*

„ mona-

„ *monasticam disciplinam*. Non admodum ab„ simili dicendi forma usus est Honorius III. „ in Decretali *Ea quæ*, *eodem tit. Ovem morbi*„ *dam ejiciant ab ovili*, *ne inficiat sanas oves*. „ Septem in Regula S. Benedicti indigitantur „ agendi rationes, quibus aberrantes Monachi „ ad rectum iter reducantur, & compellantur; „ quemadmodum videre est apud Smaragdum, „ Bernardum Cassinensem, Boerium, Ostien„ sem, Turrecrematam, & specialiter apud „ Haeftenum *parti* 2. *tract*. 4. *Disquisit. monast.* „ *lib*. 8. *disquisit*. 6. Earum autem novissima „ est ejectio e monasterio: *Quod si nec isto* „ *modo sanatus fuerit*, *tunc jam utatur Ab*„ *bas ferro abscissionis*, *ut ait Apostolus*: *Au*„ *ferte malum ex vobis*. De hac ipsa expulsio„ ne disserit Fructuosus Episcopus *cap*. 6. *Si* „ *se corripere non permiserint*, *foras projician*„ *tur*: & *cap*. 14. de eo, qui, licet carceri in„ clusus, in sua pervicacia obfirmatur, & in„ sordescit, ita statuit: *In collationem deductus* „ *exuatur monasterii vestibus*, *& induatur*, „ *quas olim adduxerat*, *secularibus*, *& cum* „ *confusionis nota a monasterio expellatur*. Com„ memorat quoque hunc morem, veluti suo „ ævo vigentem, Isidorus Pelusiota *lib*. 1. *ep.* „ 318. *E Fratrum tranquillitate foras ablege*„ *tur*, *ne tumidos fluctus*, *ac vertigines*, *placi*„ *dis*, *& quietis ipsorum moribus excitet*. *Nam* „ *hoc quoque lex nobis sub parabola cortice præ*„ *scribit*, *cum eos*, *qui lepra laborant*, *extra ca*„ *stra emittit*. Quæ omnia evincunt, quam ve„ rum sit, quod in supra exscriptis verbis De„ cretorum anni 1693. indicatur; ejectionem „ nimirum eorum, quorum emendationis nul„ la est spes reliqua, sacris canonibus congrue„ re, & veteribus monasticis institutis. Sanctus „ Thomas *quodlibet*. 12. *art*. 36. quæstionem „ proponit, *Utrum aliquis Religiosus expelli* „ *debeat propter peccatum de Religione*: respon„ detque, tunc demum hujusmodi expulsionis „ pœnæ locum fieri, cum jam nullus sperandæ „ correctioni locus relinquitur: *Non debet Re*„ *ligio infligere talem pœnam*, *quamdiu vult* „ *corrigi*; *quoniam*, *sicut est excommunicatio in* „ *Ecclesia*, *ita est expulsio a Religione*: *& ideo* „ *dicendum*, *quod nullus est*, *nisi propter con*„ *tumaciam*, *expellendus*, *sed est sequestrandus* „ *in carcere*, *vel alio modo*. Ita quoque disserit „ S. Bonaventura *circa Regulam S. Francisci* „ *quæst*. 14. Et quamvis, post prædicta quoque „ Romanorum Pontificum Decreta, Van-Espen „ *in suo Jure Ecclesiastico part*. 1. *tit*. 27. *cap*. „ 7. *num*. 10. addubitet, num hujusmodi eje„ ctionis disciplina nostris hisce temporibus, „ vel saltem suis regionibus conveniat: *mul*„ *tum dubito*, *num moribus nostris hæc con*„ *gruant*: nemo tamen unus est, qui rem ad „ justi & æqui normam expendens, eorum au„ daciam non improbet, qui reprobandam cen„ sent incorrigibilium ejectionem, postquam „ eadem tam perspicue ab Apostolica Sede in „ suis Decretis comprobata fuit, atque præscri„ pta. Adeantur Gonzalez *in Cap. Ne Religio*„ *si*, *n*. 5. *de Regularibus*, Tamburinus *de Ju*„ *re Abbatum tom*. 3. *disput*. 8. *quæst*. 7. Hae„ ftenus *cit. disquisit*. 8. Ricciullus *de jure per*„ *sonarum extra Ecclesiæ gremium existentium* „ *lib*. 8. *c*. 10. *n*. 6. *& seq*. Gibalinus *in suo* „ *Tractatu de Clausura Regulari disquisit*. 2. *c*. „ 4. §. 8. *&* §. 11. *n*. 57. ubi, postquam eo„ rum recensuit sententiam, qui expulsioni „ Monachorum a Religione & monasterio se „ infensos exhibent, hæc habet: *Persistandum* „ *tamen est in communissima ceterorum omnium* „ *sententia*, *quos singillatim recensere nihil atti*„ *net*, *& quam usu constanti*, *atque auctoritate* „ §. 8. *cit*. *satis superque stabilivimus*, *quam et*„ *iam apertissima ratio demonstrat*, *cum & bonum* „ *commune totius corporis unius membri abscis*„ *sione sæpe curandum sit*, *& Religionis inte*„ *gritas*, *ac sanctitas*, *ejusmodi strumarum rese*„ *catione servanda*.

„ XVIII. Constabilito autem hoc primo ca„ pite de expulsione incorrigibilium e Religio„ ne, in Congregationibus habitis sub Pontifi„ catu Urbani VIII. progressus factus est ad „ alia duo capita: quorum primum erat de „ iis, quæ antea concurrere, & probari debe„ rent, ad hoc ut Religiosus posset incorrigibi„ lis pronunciari, exindeque e Religione ex„ pelli; alterum de agendi ratione, quæ cum „ ejusmodi ejectis servanda foret. Qui enim „ contrariam ejectioni sententiam imbiberant, „ libere asserebant, ejectionibus in usum revo„ catis, & amplam aperiri viam invidiæ, ma„ levolentiæ, improboque alicujus Superioris „ Regularis animo, ut infensum sibi Religio„ sum e Religione impune ejicere valeret, & „ simul, omni subtracto freno ejectorum libi„ dini, fore, ut illi in deterius semper rue„ rent, verique filii perditionis efficerentur. „ Ad occurrendum propterea priori incommo„ do, in Decretis Congregationis Concilii anni „ 1624. ab eodem Pontifice, uti sæpe monui„ mus, confirmatis, cautum fuit, ut is Re„ ligiosus incorrigibilis censeretur, ad effectum „ procedendi ad illius ejectionem, qui plane „ omnibus notatus esset improbitatis characte„ ribus, quos Jus Canonicum recenset atque „ requirit, ut quis incorrigibilis dici valeat: „ *Ut in posterum e Religionibus nullus legitime* „ *professus ejici possit*, *nisi sit vere incorrigibi*„ *lis*; *vere autem incorrigibilis minime censea*„ *tur*, *nisi concurrant ea omnia*, *quæ ad hoc ex* „ *Juris communis dispositione requiruntur*, *subla*„ *tis hac in parte statutis*, *& constitutionibus* „ *cujusque Religionis*, *& Ordinis*, *etiam a Se*„ *de Apostolica approbatis*, *& confirmatis*. Nec „ satis id Congregationi fuit; sed voluit insu„ per, ut ad constituendum reum inemendabi„ lem deberet præterea carceribus *in jejunio &* „ *pœnitentia* per integrum annum mancipari: „ quo demum evoluto, nisi resipuisset, sed ob-

„ firmata

„ firmata malitia pervicax deprehenderetur, „ tunc denique a Religione procul abjiceretur: „ *Ne contagione pestifera plurimos perdat, tamquam pecus morbida, ac membrum putre, ejici tandem possit*: edixitque demum, ut ejectionis sententia a Superiore Generali Ordinis, „ adhibitis in consilium sex ex gravioribus Patribus, in Capitulis, seu Congregationibus „ Generalibus designandis, pronunciaretur.

„ XIX. Jam vero sequenti anno 1625. instante Cardinali de Lugo Protectore Ordinis „ Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, proposita, discussa, & declarata „ fuerunt nonnulla dubia, ad majorem præcedentium Decretorum elucidationem tendentia. Congregationis resolutiones, super iis „ editæ, impressæ leguntur penes Pasqualigum „ super controversiis Laureti de Franchis *num.* 1083. *pag.* 302. At majoris momenti sunt „ Decreta ab eadem Congregatione, sedente „ Innocentio XII. eoque, uti dictum est, approbante, sub annum 1693. evulgata, in „ quibus, instantibus Procuratoribus Generalibus Ordinum Regularium, & conquerentibus, grave nimis Religioni esse, per integrum anni spatium reos carceribus addictos „ habere, remque nimis protrahi, si, ad incorrigibiles e Religione expellendos, Prælati Generalis sententia expectanda esset; annalis carcer „ *in pœnitentia, & jejunio*, staturus in Decretis „ Urbani VIII. ad sex menses contractus fuit: „ & Provincialibus, in designata cuique Provincia, tributa fuit facultas ejiciendi e Religione incorrigibiles, consultis tamen, & „ assentientibus sex aliis ex eadem Provincia Religiosis, designandis in Congregatione Provinciali, & confirmandis a Superiore Generali; „ cui etiam reservata fuit auctoritas ad examen revocandi, & confirmandi, aut infirmandi ejectionis sententias a Provincialibus, „ juxta præscriptam methodum, pronunciatas: salvo tamen jure Apostolicæ Sedis, & „ auctoritate ejusdem Congregationis Concilii, „ quotiescumque ejectus ad ipsam mallet recurrere, seu provocare, quemadmodum mox „ infra docebitur. Et, quia in conficiendis „ processibus super criminibus plures sæpe occurrebant difficultates, opportune super hoc „ etiam decretum est, ut scilicet validi ac legitimi censerentur processus, qui in unoquoque Ordine, vel Religione, ad normam illius Regularum, Constitutionum, praxis, „ & consuetudinis, confecti fuissent. Porro „ ad absolvendam, exequendamque incorrigibilium ejectionem, nonnulla Indulta facilioris, „ & expeditioris methodi, nihil tamen immutata rei substantia, a Pontificibus Successoribus concessa feruntur quibusdam Religionibus; videlicet Fratribus Minoribus de Observantia a Benedicto XIII. die 6. Decembris 1729. Capuccinis, & Minoribus Conventualibus a Clemente XII. 5. Februarii „ 1739. Nostrum autem non est nunc hujusmodi Indultorum tenorem ad examen revocare, sicuti nec enodare innumeras quæstiones ab Auctoribus excitatas super intelligentia Decretorum Urbani VIII. & Innocentii XII. quæ enim hactenus adducta sunt, „ eo tantum consilio protulimus, ut primum „ illud caput illustraretur, quod respicit incorrigibilitatem, ex qua fit ejectioni locus.

„ XX. Secundum nunc sequitur caput, quo „ præscribitur agendi ratio erga ejectos servanda non solum a Religione, ex qua expulsi „ fuerunt, sed etiam ab Episcopo, in cujus „ diœcesi domicilium forte statuerunt. Theologi æque, ac Canonistæ, pluribus disputant, „ an ejecti e Religiosis Ordinibus obstricti „ maneant substantialibus Religiosæ Professionis „ votis, nimirum castitatis, paupertatis, & „ obedientiæ, & reliquis etiam votis nonnullorum Ordinum Instituto adnexis, cujusmodi est votum perpetui quadragesimalis victus, „ quoad Fratres Minimos S. Francisci de Paula, & alterum quoad Fratres B. Mariæ de „ Mercede Redemptionis Captivorum, videlicet se in pignus dedendi, ut inopes Christifideles captivos redimant. Ulterius deinde progredientes, inquirunt, an expulsi diœcesano „ Episcopo parere debeant; cum nec ullam „ ipsi unquam spoponderint obedientiam, nec „ ab ea eximantur, quam suis Superioribus „ Regularibus voverunt: item posito, quod „ Episcopus jus aliquod in eos nanciscatur, an „ possit de sententia ejectionis a Religione in „ ipsos lata cognoscere: præterea, num Religio, post latam hujusmodi sententiam, „ ejecti reditum curare teneatur: denique, „ num, habitis resipiscentiæ argumentis, ipsum „ Religio recipere teneatur. Navarrus quippe „ *in Comment.* 2. *de Regularibus num.* 36. tuetur, superius indicatam Decretalem *Ne Religiosi*, *de Regularibus*, eos minime afficere, „ qui juste, & per definitivam sententiam ejecti „ fuerunt. Et quidem summi Pontifices haud „ destiterunt excitatas hujusmodi quæstiones per „ organum sacrarum Congregationum enodare, „ ac definire, simulque Episcopis facilem sternere, & indigitare viam, cui insistant, ne „ ab ejectis, eorum diœceses incolentibus, assiduis solicitudinibus fatigentur. Decretis „ anni 1624. cautum legimus, a Superioribus „ Regularibus nunciandam esse Episcopo sententiam editam expulsionis alicujus a Religione: *Illico expulsionis sententiam eidem Ordinario notificare teneatur*: idque solummodo, ut ipsam perspectam habeat, nullatenus vero ut possit de illius justitia, aut injustitia cognoscere; hoc quippe, ut præmonuimus, est Sanctæ Sedi reservatum, juxta „ Decreta anni 1693. *Salva semper Sanctæ Sedis, sacræ Congregationis Concilii, in casu recursus, & appellationis, auctoritate*. Vetitum quidem est expulsis, habitum Religionis indu-

„ induere: at, quousque extra claustra commorantur, uti debent Clericali habitu, Ordinarii loci jurisdictioni subesse, & mandatis obsequi: *Sic vero ejecti* (pergunt Decreta anni 1624.) *quamdiu non redierint ad Religionem, in habitu Clericali incedant, atque Ordinarii loci jurisdictioni, & obedientiae subsint*: quod nullatenus obtineri posset, nisi ejectionis sententia Ordinario esset perspecta, veluti superius notatum est, & ipsa subdunt Decreta. Insuper hujusmodi extorres, quousque extra Religionem maneant, ab exercitio Ordinum in Religione susceptorum perpetua suspensione interdicuntur, quam loci Ordinarius nec relaxare, nec moderari valeat: *Item, ut ejecti, extra Religionem degentes, sint perpetuo suspensi ab exercitio Ordinum, sublata Ordinariis locorum facultate dictam suspensionem relaxandi, aut moderandi*. Et Fagnanus *in Cap. Ne Religiosi, num. 11. de Regularibus*, testatur, se auctorem Congregationi fuisse, ut in citatis Decretis praefatam suspensionem apponeret: *Unde, nobis suggerentibus, in Decretis de Regularibus apostatis, & ejectis, appositum fuit illud caput, ut ejecti, extra Religionem degentes, sint perpetuo suspensi ab exercitio Ordinum*. Denique ex iisdem Decretis anni 1624. omnis conticescit disputatio, an, etiam post legitimam ejectionis sententiam, Religio reditum expulsi urgere, ipsumque reducem excipere debeat, quotiescumque Ordinarius, in cujus dioecesi domicilium habuit, fidem faciat de ejusdem probata vivendi ratione, emendatisque, & ad virtutem compositis moribus, quorum certas habeat & validas probationes: *Ac postremo esse innovandam, & suae Beatitudinis auctoritate innovat Constitutionem fel. record. Gregorii IX. relatam in Cap. final. de Regular. ac propterea declarat, eam Constitutionem in iis quoque vindicare sibi locum, servandamque esse, qui juste, definitiveque, ac juris ordine servato, expulsi fuerint; dummodo tamen in expulsis hujusmodi subsit spes evidens emendationis, ex litteris saltem testimonialibus Ordinarii, cujus conscientiam in his litteris concedendis sacra Congregatio serio oneravit*. Ne vero Ordinarii, quod pertinet ad concedendas praefatas testificationes, nimia angantur solicitudine, non abs re erit monere, ejectos, etiam post latam in eos expulsionis sententiam, tum substantialibus Religionis, tum ceteris sui Ordinis peculiaribus votis indubie obstringi; ita tamen, ut castitatis quidem votum sine exceptione ab eisdem sit custodiendum, reliqua vero paupertatis, obedientiae, & si quae alia eorum Professioni adnexa sint vota, moderationem quamdam in ipso usu & praxi patiantur. Neque enim ab ejecto requiri potest summa illa paupertas, cujuscumque proprietatis nescia, quam ceteroquin, in claustris manens, servare debuisset, cum ea sibi comparare debeat, quibus vitam tolerare possit; sicuti nec obedientia proprio Superiori Regulari exhibenda, cum is eum a Religiosorum coetu & societate depulerit. Id autem longe potiori jure affirmare licet de reliquis alicui Religioso Instituto peculiaribus votis, licet in Professione nuncupatis, quorum scilicet vis, quoad expulsos a Religione, quodammodo suspensa remanet. Haec omnia recte discussa & explanata videre licet, ad terminos Juris communis, a Gibalino *in cit. Tract. de Claus. Regulari disput. 2. cap. 4. §. 14. consectar. 8. & seq.* ad normam vero Decretorum Urbani, & Innocentii, exposita a Ferraris *in sua Bibliotheca Canonica verb. Ejicere, num. 49. & seq.* Quocirca nimii rigoris, ac forte etiam injustitiae argueretur Ordinarius ille, qui testimonium emendatae vitae, reditusque ad bonam frugem, denegaret ejecto, propterea quod eum non deprehendisset, quidquid ipsius Ordinis Constitutionibus cavetur, ejectionis tempore exacte servantem. Satis enim ipsi esse debet, si inculpate vitam duxit, si poenitentiae signa dedit, remotus a seculo, modestus, ac pietatis, & misericordiae spiritualis, & temporalis operibus deditus; uno verbo, si manifesta, & tuta emendationis, ac resipiscentiae argumenta prae se tulit.

„ XXI. Antequam recensita Decreta anni 1624. evulgarentur, in Provinciali Limana Synodo coacta anno 1583. sancitum fuerat, ut Regulares Sacerdotes, e Religione ejecti, ab omni prorsus Ecclesiastico ministerio per Episcopos prohiberentur, multoque magis ne ad cujuscumque Beneficii Ecclesiastici assecutionem admitterentur. Publicatis autem praedicto anno 1624. Decretis Urbani VIII. cum nonnulli e Societate Jesu Religiosi, post nuncupata tria simplicia castitatis, paupertatis, & obedientiae vota, ab ea dimissi reperirentur, non defuit qui contenderet hos pro ejectis omnino habendos, ideoque a susceptorum Ordinum exercitio suspensos, & tamquam inhabiles, ab Ecclesiasticis muneribus obeundis, & Beneficiis assequendis, procul arcendos. Quaestionem hanc attingere noluit Archiepiscopus; sed in Relatione status suae Ecclesiae eamdem detulit ad sacram Concilii Congregationem, quae die 11. Februarii 1662. hunc in modum rescripsit: *Congregatio Concilii respondit, Religiosos Societatis, post tria vota simplicia dumtaxat vigore privilegiorum ejusdem Societatis, dimissos, non comprehendi in Constitutione Urbani VIII. de apostatis, & ejectis.*

„ XXII. Perspectum cuique est, Clericos Regulares Societatis Jesu, exacto probationis tempore, nequaquam se Religioni obstringere solemnibus castitatis, paupertatis, & obedientiae votis, quemadmodum in ceteris Religiosis

,, ligiosis Ordinibus observatur; sed emitti; ab ,, iis simplicia quædam castitatis, paupertatis, ,, & obedientiæ vota, quibus addicuntur ipsi quidem Religioni, adeo ut abscedere nequeant, ,, nec gradum respuere a Superioribus sibi designatum, sive ad solemnem Professionem, sive *ad conditionem Coadjutorum* advocentur; ,, sicuti nec ad aliam Religionem transire, licet strictioris observantiæ, Carthusiana tantummodo excepta; uti videre est in Constitutione Gregorii XIII. cui initium *Decet Romanum Pontificem*, quæque in forma specifica confirmata fuit a Clemente XI. per ,, suam incipientem *Sacri Apostolatus*, quæ *n.* ,, 264. relata est *in part.* 2. *tom.* 11. *Bullarii novi Romani*, ex quarum etiam Constitutionum lege, ad legitimum, validumque reddendum hujusmodi transitum, summi Pontificis, vel Præpositi Generalis facultas requiritur; at integrum adhuc est Religioni eosdem dimittere, votisque nuncupatis exsolvere. In ,, Instituti formula, summo Pontifici Julio III. ,, anno 1550. oblata, & ab ipso confirmata per ,, Apostolicas litteras, incipientes *Exposcit debitum*, habetur, Coadjutores formatos, & ,, Scholasticos, a Societate approbatos, vota ,, vovere simplicia, *sed quibus teneantur, quemdiu Præpositus Generalis in Societate eos retinendos esse censuerit*. Tempore summi ,, Pontificis Sixti V. propugnarunt aliqui, eos, ,, qui simplicia vota emiserant, dimitti non ,, posse, nisi servata ordinarii judicii forma. ,, Verum Gregorius XIV. in sua Constitutione ,, anno 1591. edita, cujus initium *Ecclesiæ Catholicæ*, statuit, nihil innovandum esse, & ,, præfatos Religiosos, nullo confecto processu, ,, nullaque servata judicii forma, dimitti posse: *Sola facti veritate inspecta, culpæ, vel rationabilis causæ tantum ratione habita, ac personarum, aliarumque circumstantiarum; quarum consideratio sit cum charitate, & prudentia conjuncta*. Quapropter in quinta Congregatione Generali Societatis, habita anno ,, 1593. *decreto* 58. declaratum fuit, ad Instituti substantiam pertinere id quod sequitur, ,, nempe *non esse necessarium, ut in dimittendo forma judicialis servetur*. Proindeque, si in ,, dimissione Clerici, seu Presbyteri Societatis ,, Jesu, judicialis forma non servatur, si de illius, qui dimittitur, incorrigibilitate non disputatur, si dimissionis causa plerumque ex ,, eo desumitur, quod Religiosus minime valeat inceptum curriculum laudabiliter persequi, & ad Societatis Institutum vitam exigere; jure optimo a Congregatione Concilii ,, declaratum fuit, pœnalia, quæ supra diximus, Decreta, in apostatas, & ejectos lata, ,, eum non afficere, qui prædicto modo jubetur e Societate abire; adeoque hunc ad ministeria, & Beneficia Ecclesiastica obeunda ,, & assequenda idoneum esse: cujusmodi declaratio apposita quoque fuerat *in decreto* 30. ,, nonæ Congregationis Generalis ejusdem Societatis Jesu, coactæ anno 1650. ubi ipsius ,, Societatis nomine declaratum fuit, quantum ,, ad ipsam attineret, nihil obstare iis, qui ,, post simplicia vota ex eadem dimissi fuissent, quominus Ecclesiastica Beneficia, ,, & officia assequi possent, si ceteroquin digni, & ad ea obtinenda idonei dignoscerentur.

,, XXIII. Illud autem quandoque obstat prædictis Religiosis e Societate Jesu ea ratione ,, dimissis, quod, dum in eadem versabantur, ,, sacris Ordinibus initiati fuerint, non ratione ,, Patrimonii, aut Beneficii Ecclesiastici, quo ,, potirentur, sed ad titulum Religiosæ paupertatis: subinde enim dimissi, nullumque Patrimonium, vel Beneficium obtinentes, hoc ,, solo nomine suspensioni fiunt obnoxii: id quod ,, aliquando vexationem intulit ejusdem Societatis Superioribus; cum non defuerit, qui ,, eos in judicium provocaret, contendens, sibi ,, annuam præstationem a Societate constituendam esse, propterea quod nec ipse haberet ,, unde vitam tolerare posset, & nimis grave ,, illi esset perpetua suspensione submoveri ab ,, exercitio Ordinum, quibus fuerat insignitus ,, in ipsa Religione; quæ si eum dimisit, id ,, minime certe factum, quia ipse gravioris ,, criminis reus, aut incorrigibilis judicatus fuerit.

,, XXIV. Sane Tridentinum Concilium *sess.* ,, 21. *cap.* 2. *de reformat.* vetat, Clericum ,, quemlibet secularem, Beneficium, vel Patrimonium non habentem, ad Ordines promoveri: & S. Pius V. Pontifex in sua Constitutione 75. incipiente *Romanus Pontifex*, ,, *Bullar. tom.* 2. declaravit, Concilii statutum ,, extendi quoque ad Religiosos, qui, antequam Professionem emittant, ad sacros Ordines promoveri velint. Hoc itaque retento ,, themate, prohibebantur Patres Societatis, ,, suos Religiosos, post vota simplicia, offerre ,, sacris Ordinibus initiandos, quotiescumque ,, Beneficium, vel Patrimonium non possiderent. Verum Gregorius XIII. illos hoc speciali donavit privilegio, ut ipsorum Religiosi, post tria simplicia vota, & ante emissam ,, solemnem Professionem, possent ad sacros Ordines promoveri, quamvis omni Patrimonio, ,, & Beneficio destituerentur; veluti abunde ,, demonstrant Thesaurus *de pœnis Ecclesiasticis part.* 2. *cap.* 11. *sub num.* 5. §. *Limita ut non procedat*, Sanctarell. *variar. Resolut.* ,, *part.* 1. *quæst.* 49. *a num.* 5. *ad num.* 12. Sanchez *Consil. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 35. ,, *num.* 12. Pirhing *ad lib.* 1. *Decretal. tit.* 11. ,, *sect.* 1. *num.* 75. Barbosa *ad cap.* 2. *sess.* 21. ,, *num.* 5. & 6. Gallemart *in remissionibus ad idem cap.* 2. Pasqualig. ad Lauret. de Franchis *part.* 1. *numer.* 352. Rigant. *ad Regul.* 24. *Cancellariæ*, §. 5. *numero* 169. & ,, *sequent.*

XXV. Quod

„ XXV. Quod itaque pertinet ad annuam „ præstationem, quæ contendebatur a Societa„ te persolvenda ei, qui sacris Ordinibus ini„ tiatus dimitteretur, nec habens unde vive„ ret, idcirco suspensione illigatus remaneret; „ difficultatis summa potissimum constituebatur „ in quadam pollicitatione, quæ a Societate „ facta ponebatur, alendi nempe ad Ordines „ promotos, cum eos dimitti contigisset. Dum „ nos ipsi, in minoribus officio Secretarii Con„ gregationis Concilii fungeremur, hujusmodi „ petitionem quidam proposuit, qui Ordini„ bus insignitus, deinde e Societate dimissus „ fuerat; disceptatumque de ea fuit die 28. „ Februarii 1722. in causa *Neapolitana Con„ grua*, uti videre est *tom 2. Thesauri Resolu„ tionum*. Et, quamvis rejecta fuerit petitio, „ eo potissimum nomine, quod actor a suo „ Regulari Superiore facultatem ascendendi ad „ sacros Ordines surripuerat, falso asserens, se „ antequam Religioni nomen daret, ad titu„ lum Patrimonii fuisse prima Tonsura initia„ tum; pro eo tamen quod pertinet ad præ„ suppositam illam oblationem a Societate fa„ ctam, cum nos in sacram Congregationem „ authentica attulissemus Regesta, ostendentes, „ certum haudquaquam esse, ejusmodi pollici„ tationem ab eo prodiisse, qui legitima ad id „ facultate polleret, vel, si jure facta, acce„ ptam eam fuisse ab eo, cui ejusdem acce„ ptandæ inesset auctoritas, vel denique, si „ jure & facta fuerat, & acceptata, eamdem „ vim suam non amisisse post superius indica„ tum Gregorii XIII. privilegium; siquidem „ illa exhibita ponebatur sub Pontificatu S. „ Pii V. cum scilicet Patres Societatis Piana „ obstringebantur lege de non promovendis ad „ sacros Ordines Religiosis non professis, nisi „ Beneficium, vel Patrimonium obtinerent: „ aperuit hoc aditum, stravitque viam Aposto„ licæ Constitutioni, quam deinde Benedictus „ XIII. edidit, incipientem *Injuncti nobis*, „ quæ est 228. *to. 12. novi Bullarii Romani*, qua„ que declaravit, *Societatem Jesu non teneri*, „ *nec obligatam esse ad ullam subministrationem* „ *sive congruæ sustentationis*, *sive alimentorum*, „ *sive alio quocumque titulo*, *& causa*, *illis* „ *faciendam*, *qui post biennium probationis*, *&* „ *emissionis votorum simplicium*, *extra dictam So„ cietatem a suis Superioribus ejiciuntur*, *tam„ etsi*, *dum in ea permanebant*, *ad sacros*, *etiam* „ *Presbyteratus*, *Ordines sine Beneficio Ecclesia„ stico*, *ac Patrimonio*, *& ad titulum Religio„ sæ paupertatis promoti fuerint*. Peræqua sane „ Constitutio, provida, & omnino congruens „ præcedentibus tribunalium judicatis, in qui„ bus, quoties post Constitutionem Gregorii „ XIII. proposita fuit, toties rejecta con„ spicitur petitio a prædictis Religiosis pro„ mota, ab iis, inquam, qui post bienna„ lem probationem, votorumque simplicium „ nuncupationem, ad sacros, etiam Presbytera„ tus, Ordines promoti, deindeque a Societa„ te dimissi, vitæ subsidia exposcebant, eo „ quod Patrimonium non haberent, nec Bene„ ficium, fuerantque Ordinibus initiati ad ti„ tulum Religiosæ paupertatis, dum inter So„ cietatis alumnos recensebantur. Harum re„ rum judicatarum series inspici potest penes „ Pignatell. *consult. 92. tom. 10.* & La-Croix „ *Theol. moral. lib. 6. part. 2. n. 2196. & seq.*

„ XXVI. Quæcumque hactenus disseruimus „ tum de facultate, quam habent Superiores „ Societatis Jesu, dimittendi ex ea Religiosos, „ non servata judicii forma, tum de eorum, „ qui sic dimissi fuerint, habilitate ad mini„ steria, & Beneficia Ecclesiastica obtinenda, „ tum denique de suspensione ab Ordinum su„ sceptorum exercitio, cui subjacent tunc so„ lum, cum Ecclesiastico Beneficio, aut Patri„ monio destituuntur, facile est intelligere, ad „ eos tantummodo Societatis Religiosos perti„ nere, qui, post consuetum biennalis tempo„ ris lapsum, simplicia castitatis, paupertatis, „ & obedientiæ vota voverunt; non autem ad „ eos, qui, exacto statuto curriculo, Regula„ rem Professionem emittentes, solemnia casti„ tatis, paupertatis, & obedientiæ vota nun„ cuparunt. Hos enim si Superiores velint e „ Societate ejicere, debent judicialem ordinem „ servare, eorumque incorrigibilitatem evince„ re: ipsi autem sic expulsi, perinde habendi „ sunt, ac reliqui omnes ex aliis Religionibus „ ejecti. Neque enim Societas hac in re ullo „ peculiari privilegio donata est; &, si quod „ etiam obtinuisset, eo jam uti non posset: „ nimis quippe ampla, ac valida derogatione „ Urbanus VIII. præcedentia quæcumque pri„ vilegia sustulit: quod recte animadvertit quo„ que Cardinalis de Lugo, dum in quadam „ consultatione die 16. Januarii 1624. exarata, „ quam nos manuscriptam in forma authenti„ ca inspeximus, hac de re sententiam roga„ tus, sequens edidit responsum: *Facultas ma„ jor Societatis ad expellendos professos*, *quam* „ *fit in aliis Religionibus*, *hodie ablata est*, „ *meo judicio*, *ab Urbano VIII. per Decretum* „ *editum in sacra Congregatione Concilii Triden„ tini anno 1624. ubi omnino prohibetur*, *ne in* „ *ulla Religione professus ejici possit*, *nisi sic* „ *vere incorrigibilis*, *& probetur per annum* „ *&c. at revocantur omnes Constitutiones*, *&* „ *privilegia Pontificia cujuscumque Ordinis*, „ *cum clausulis derogatoriis strictissimis*. *Quare*, „ *quoad professos ejiciendos*, *credo*, *Societatem* „ *nunc non habere plus potestatis*, *quam alias* „ *Religiones*. *Ita judicio salvo*, *&c.*

„ XXVII. Ad institutum de ejectis a Reli„ gione sermonem pertinet alia quæstio, cujus „ definitionem Episcopi quidam ab Apostolica „ Sede pro certorum casuum, in suis diœcesi„ bus occurrentium, necessitatibus postula„ runt,

,, runt. Jam supra dictum est, hujusmodi ejectos obstringi castitatis, paupertatis, & obedientiæ votis; ea tamen, quoad postrema duo vota, seu quoad illorum observantiæ formam, moderatione adhibita, quæ peculiaribus cujusque circumstantiis aptetur, ac congruat. At nonnulli aliquando fuerunt, qui contenderent, vota in quibusdam Religionibus emitti solita, haudquaquam solemnia, sed simplicia tantum censeri oportere: ideoque, si aliquem hujusmodi Ordinum Religiosum ejici contingeret, quamvis non negaretur, ipsum simplicia vota custodire debere, si tamen matrimonium contraheret, non posse illud irritum & nullum, sed tantummodo illicitum pronunciari. Excitata hujusmodi disputatio fuit quoad Religiosos laicos Cistercienses. Nosque ipsi rem definiendam esse duximus cum consilio Congregationis particularis, quam coram nobis coegimus, & in qua infrascriptum Decretum editum fuit: quod quia certam normam & jam secutis, & in posterum obventuris casibus potest exhibere, nec hactenus ullibi impressum legitur, ideo optimum existimamus hic illud per extensum inserere:

DECRETUM

SUMMI PONTIFICIS

BENEDICTI XIV.

Prævio consilio particularis Congregationis ab ipso deputatæ Cardinalium de Gentilibus, Cavalchini, Tamburini, & Besotii, necnon Archiepiscopi Damasceni, Congregationis Episcoporum, & Regularium, atque ejusdem Congregationis particularis Secretarii, super dubio, An vota, quæ a Conversis Cisterciensibus emittuntur, simplicia sint, vel solemnia.

XXVIII. D*Elata ad Pœnitentiaria Apostolica Signaturam controversia de votis, ,, quæ in Professione a Conversis Cisterciensibus emittuntur, an simplicia sint, vel solemnia, eadem a dubii definitione se abstinuit, eo potissimum sub obtentu, quod de ea agendum esset in Congregatione Episcoporum, & Regularium, cui jam exhibita fuerant suffragia Patrum Generalis, & Procuratoris Generalis Ordinis Cisterciensis. Sed, cum nec ab hac nullum usque adhuc judicium prodiisset, opportunum, & congruum fore reputantes, si rem totam ad Nos avocaremus, in Congregatione particulari coram Nobis habenda discutiendam, supradictorum Cardinalium, & Secretarii Congregationem deputavimus: quæ habita coram Nobis die 16. currentis mensis Martii, unanimi censuit suffragio, vota a Conversis Cisterciensibus in Professione emissa, non esse simplicia, sed solemnia.*

,, *Et sane, si in ipso Familiæ Cisterciensis exordio, quod seculo undecimo contigit, Monachis Conversi adjuncti fuerunt, ut Monachi in claustro solitudini, & contemplationi vacaren, & Conversi domos illas regerent, in quibus utilia hominum necessitati parabantur, & sic de Conversis statutum est: Tuneque definierunt, se Conversos laicos barbatos licentia Episcopi sui suscepturos, eosque in vita sua, & in morte, excepto Monachatu, ut semetipsos tractaturos: uti legitur in Exordio Cisterciensis Cœnobii tom. 1. Bibliothecæ Patrum Cisterciensium Tissier, autumantis, citatum Opusculum esse S. Stephani Abbatis Cisterciensis;*
,, *Si, coacto secundo Lateranensi Concilio anno 1139. sub Pontifice Innocentio II. statutum est, nulla futura matrimonia, quæ post Professionem fierent a Conversis; si hoc ipsum confirmatum fuit in Concilio Remensi, habito sub Eugenio Papa III. qui in minoribus fuerat Abbas Sanctorum Vincentii, & Anastasii Romæ ad Aquas Salvias, Sanctique Bernardi discipulus; si Pontifex Alexander hujus nominis III. in sua Decretali, quæ incipit Non est vobis, sub tit. de Regularibus, æquali erga Abbatem obedientiæ jugo respondit esse subjectos tum Monachos, tum Conversos Ordinis Cisterciensis: suadent hæc omnia, quod vota a Conversis Cisterciensibus in Professione emissa non simplicia sunt, sed solemnia: quod etiam fuit animadversum a Mabillonio, Monachorum Institutorum peritissimo, in sua præfatione in part. 2. seculi sexti Ordinis Sancti Benedicti §. XI.*

,, *Nec, ut ab hoc sensu quis recederet, quidquam prodesse potuerunt verba, quæ a Conversis Cisterciensibus in Professione emittuntur: Pater, promitto tibi obedientiam de bono usque ad mortem. Præterquamquod enim compertum est, quinque prioribus Ecclesiæ seculis nullam in emittenda Professione verborum formam fuisse præscriptam, & quod nec etiam juxta præsentem disciplinam unius Instituti Regularis Professio concordat in verbis cum Professione alterius Instituti; cum alumni Sancti Benedicti promittant stabilitatem loci, conversionem morum, atque obedientiam secundum Regulam Sancti Benedicti; alumni Sancti Dominici voveant obedientiam secundum Regulam Sancti Augustini; alumni Sancti Brunonis suorum morum conversionem promittant; quæ promissio æquippollere videtur promissioni Conversorum Cisterciensium, obedientiæ de bono usque ad mortem.*

,, *Vis in eo consistere visa est, quod ad effectum, de quo agitur, nedum verborum, sed ceterarum quoque extrinsecarum circumstantiarum ratio habenda est. Cumque in Libro antiquorum definitionum Ordinis Cisterciensis dist. 14. cap. 1. tit. de Receptione, & Professione Conversorum, legatur, quod, post expletum Noviciatus annum, Conversus, ad Capitulum Mona-*

nacho-

„ *nachorum accendens, prostratus primo veniam* „ *petat, & deinde surgens ad imperium Abbatis, & interrogatus, spondeat stabilitatem* „ *suam, post quæ Abbas dicat: Det tibi Deus* „ *perseverantiam: omnesque respondeant: Amen:* „ *quodque, omni proprietate relicta, suorumque* „ *bonorum facta, prout libuerit, & maxime* „ *favore pauperum, distributione, flexis genibus jungat manus, easque ponat inter manus* „ *Abbatis, eique promittat obedientiam de bono* „ *usque ad mortem, Abbasque respondeat: Det* „ *tibi Deus vitam æternam: respondentibus omnibus: Amen: quæ omnia quoque leguntur in* „ *Rituali Cisterciensium lib. 6. de Ritu suscipiendi Fratres cap. 6. sub titulo de Receptione & Professione Conversorum.*

„ *Accessus ad Capitulum, non tempore Novitiatus, sed post Novitiatum expletum per integrum annum, promissio stabilitatis post interrogationem de ea factam, & ejusdem acceptatio facta ab Abbate, cujus est Professionem admittere, solemnis proprietatis abdicatio, genuflexio ante Abbatem, & cetera solemnia, quæ comitantur promissionem obedientiæ de bono usque ad mortem, æterna vitæ precatio, memoratæ obedientiæ correspondens, satis innuunt, Professionem esse solemnem, in eaque implicite, & virtualiter contineri vota castitatis, paupertatis, & obedientiæ, quæ, utpote juncta Professioni Regulari, non simplicia sunt, sed solemnia, juxta responsum Bonifacii VIII. in Cap. unic. de voto, & voti redemptione, in sexto.*

„ *Unanime interessentium Congregationi suffragium pro solemnitate votorum, quæ a Conversis Cisterciensibus in Professione emittuntur, fuit a nobis in ipsa Congregatione ore tenus approbatum. Hoc ipsum a nobis præsenti nostro Decreto confirmatur, quod nostro sigillo munitum Archiepiscopo Damasceno Congregationis Episcoporum & Regularium, & particularis Congregationis Secretario, manibus nostris consignamus, demandantes, ut illud referat inter Acta Congregationis Episcoporum & Regularium, & Decreti exemplar ad Pœnitentiariam Apostolicam, & Congregationem Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, inter sua Acta asservandum, transmittat; ut unanimis in posterum sit sententia de solemnitate votorum, quæ a Conversis Cisterciensibus emittuntur. Datum ex Palatio Apostolico Quirinali hac die 21. Martii 1747.*

„ XXIX. Præcipuum hoc est solemnis voti castitatis, quod sacro Ordini, vel Religiosæ Professioni est adnexum, ut irritum reddat matrimonium, quod quisquam audet exinde contrahere, per textum *in Cap. Meminimus*, & *Cap. Insinuante, Qui Clerici vel voventes*. Simplex autem votum castitatis non nisi illicitum constituit matrimonium, atque efficit, ut conjux, qui se hujusmodi voto obstrinxit, petere quidem nequeat a conjuge, eidem tamen petenti debitum reddere teneatur; prout docet S. Thomas *in 4. sent. dist. 38. quæst. 1. art. 3. quæst. 2. Ad tertium, & Ad quartum*. Verum, quia ex Romani Pontificis auctoritate fieri potest, ut vera Religio ea quoque sit, in qua simplicia tantummodo vota emittuntur, utque insuper vota simplicia impedimentum dirimens matrimonii constituant; siquidem Romanorum Pontificum Constitutionibus statutum reperitur, eos, qui Societati Jesu nomen dederint, veros fieri Religiosos simplicibus tantum castitatis, paupertatis, & obedientiæ votis, post probationis biennium emissis, & simplex castitatis votum, quo se tunc obstringunt, matrimonii esse dirimens impedimentum, quemadmodum videre est in Constitutione Gregorii XIII. edita anno 1582. incipiente *Quanto fructuosius*, & in altera vulgata anno 1584. cui initium *Ascendente Domino*, in privilegiis autem pro Instituti confirmatione emanatis, expressa inest declaratio, quod vota prædicta voventem obstringant, quousque idem in Religione permaneat, eorum autem vinculo exsolvatur, statim ac a Superioribus e Societate dimissus fuerit: hinc porro consequitur, ut, quamvis matrimonium, a Religioso in Societate adhuc manente attentatum, nullum irritumque esset, licet initum post simplex dumtaxat castitatis votum, ejusmodi tamen censeri non posset, immo validum legitimumque esset matrimonium, si illud post dimissionem e Societate contraheret: veluti latius demonstratur in Collationibus Ecclesiasticis Parisiensibus *de Matrimonio*, quæ editæ fuerunt a Cardinali de Noailles illius urbis Archiepiscopo, *tom. 2. lib. 3. collat. 1. §. 3.*

„ XXX. Ultimo loco in Urbani VIII. & Innocentii XII. Decretis cavetur, debere Religionem alumni sui ejecti reditum urgere, eumque iterum in sinum recipere, quotiescumque Ordinarius, in cujus diœcesi versatus est, tale de illo testimonium perhibeat, ut eum conjicere liceat re ipsa ad bonam frugem rediisse. Cum autem quandoque contingat, Regularem haud fuisse decretoria sententia e Religione expulsum, veluti incorrigibilem, sed, ob atrox aliquod crimen, ad præfinitum temporis spatium, puta septennium, vel decennium, ab eadem Religione damnatum fuisse ad triremes inde exorta est quæstio, an, exacto pœnalis temporis cursu, ipsum Religio recipere, & ad convictum, ut antea, admittere teneatur. Extra controversiam positum est, Religiosum ad triremes damnatum, Religionis vota servare debere eo modo, quem infelix ejus conditio patitur; uti evincunt Donatus *in prax. rer. Regular. tom. 1. tract. 8. de ejectis quæst. 23. & tract. 9. de Galeotis Religiosorum quæst. 16. & 17.* Rotarius *in Theolog. Moral.*

„ *Regul.*

„ *Regul. tom. 1. lib. 3. cap. 2. punct. 8. num.* „ 7. Absoluta vero pœna ipsi irrogata, non „ æque conveniunt Auctores, an Religio eumdem teneatur in cœnobium recipere. Docent „ nonnulli id oneris Religionibus nullibi impositum reperiri; &, si eædem ad recipiendos hujusmodi alumnos, tam magna infamia notatos, Superioris auctoritate adigantur, licere solummodos eos admittere sine cucullo, Tertiariorum habitu indutos, „ atque vilioribus Religiosæ domus muneribus „ habere addictos. Contra alii, nulla distinctione adhibita, arbitrantur, Religionem omnino teneri ad hujusmodi Religiosos recipiendos. Ita differit Donatus *cit. loc. tract. 9. q. 22.* & latiori calamo Rotarius *praindicato loco n.* 4. Cum nos Congregationi Concilii a Secretis essemus, quibusdam instantibus Episcopis, propositum hoc dubium fuit, sed non definitum: opportunum enim visum est, Procuratores Generales Ordinum prius audire, quam ulla ederetur resolutio. Contigit id die 24. Martii 1725. uti videre est *tom. 3. Thesauri Resolutionum*. Ideoque, cum nulla hac de re afferri resolutio possit, neque damnatis ad triremes ob aliquod crimen aptari posse videantur summorum Pontificum Urbani, & Innocentii Decreta, scripta de Religiosis incorrigibilibus, qui longe gravioribus delictis sunt obnoxii, & quorum pervicacia nimis constans deprehensa est, nec pœnali sex mensium carcere vinci potuit; quod ad illos pertinet, integrum erit Episcopis vel cum Superioribus Ordinis agere, vel Sanctæ Sedis auctoritatem implorare, ut, qua ratione magis expediens fore judicabitur, iidem a Religione recipiantur. Si autem hoc obtinere non valeant, noverint Episcopi, id oneris sibi tantummodo incumbere, ut eorum vivendi rationem studiose speculentur, ne alios inficiant, majorisque dedecoris notam Regulari Ordini imponant. Neque vero finant, hujusmodi Religiosos, qui Sacerdotes fuerint, sive extra claustra remaneant, sive iterum a Religione fuerint in societatem vitæ recepti, sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrare, si remigaverunt, vel si fuerunt ad triremes damnati ob aliquod delictum, cui de jure infamia est adnexa: extat enim Decretum Urbani Papæ VIII. quo declarantur perpetuo irregulares Sacerdotes tam Seculares, quam Regulares, qui ad triremes vel perpetuo, vel ad definitum tempus damnati remigaverunt. An vero simplex damnatio ad triremes infamiam importet, & consequenter irregularitatis notam damnato inurat, id inter Doctores controvertitur. Sed communis opinio est, tunc proculdubio damnatum irregularem esse, cum sententia lata est ob delictum, quod secum fert infamiam de jure. Ne autem ea, quæ jampridem a nobis tractata sunt, iterum superfluo labore discutienda resumamus, imperitus currat lector, quæ fuse deduximus, cum munere Secretarii Congregationis Concilii in minoribus fungeremur, quæque ab ipsa Congregatione benigne probata fuerunt in causa *Lavellana, seu Romana*, proposita 8. Junii 1726. & resoluta 6. Julii ejusdem anni, uti videre licet *tom. 3. Thesauri Resolutionum*.

„ XXXI. Non deerunt fortasse, qui dicant, omnia quidem ab Apostolica Sede provisa sapienter fuisse, quæ ad recte moderandam Regularium incorrigibilium ejectionem idonea essent, quæque etiam Episcopis opportuna forent ad evitandas, aut submovendas perturbationes, quæ sibi ab hujusmodi ejectis inferri possent; verum non satis forsan cogitatum fuisse putent de casu, qui sæpe nimis usuvenire dignoscitur, cum scilicet ejectus sententiam ejectionis, contra se latam, aut nullitatis, aut injustitiæ vitio arguit, & ab ea appellat: quo nempe casu duplex exurgere solet difficultas. Dubitatur enim primo, quomodo Episcopus se gerere debeat cum expulso, qui a sententia ejectionis suæ provocavit, & provocat: deinde, qua ratione expulsus ipse in regionibus forte a Romana Curia & Urbe remotis degens, & ut plurimum omnium rerum inopia pressus, provocationis beneficio uti, juvarique valeat; cum in Decretis præsertim Innocentii XII. sacris Congregationibus Urbis cognitio validitatis ac justitiæ hujusmodi sententiarum fuerit delegata. Sane Angelopolitani Archiepiscopi Procurator, qui anno 1662. ad Urbem accesserat sacra Limina visitaturus, in relatione status prædictæ Ecclesiæ posterius hoc dubium proposuit, petiitque, ut, spectata maxima, quæ intercedit inter Angelopolitanam, & Romanam Urbem distantia, Ecclesiasticus Judex in iis partibus designaretur, ad quem ejectus jura sibi contra ejectionis sententiam competentia posset deducere. Congregatio autem Concilii, die 11. Februarii 1662. habita, Pontifici consuluit, ut ipsum Archiepiscopum Angelopolitanum in Judicem Ecclesiasticum delegatum per eas regiones designaret, coram quo Regulares expulsi, de ejectionis suæ sententia conquerentes, possent jura sua in gradu appellationis proponere, absque eo quod ad Romanæ Curiæ tribunalia causam deferre cogerentur. In ea vero, quæ tunc edita fuit, resolutione Congregatio ulterius progressa non fuit ad investigandum, definiendumque modum, quo Episcopus se gerere deberet cum Religioso ab ejectionis sententia appellante, dum vigore ipsius appellationis sententia pendet suspensa. Verum, quod tunc omissum, postea opportune præstitum fuit: cavit enim, ne quispiam, licet intra terminum a lege præfinitum ab ejectionis sententia appellaverit,

" rit, possit extra carceres sua jura experiri; " sed, si eedem proponere velit, omnino de" beet se se in carceribus constituere. Cum " autem provocans carceribus detinetur, non " est, cur Episcopus de eo solicitus sit; quem " scilicet studiose observare, ac custodire tan" tummodo debet, cum procul a claustris in " sua diœcesi versetur. Quæ super hoc prodiit " Congregationis resolutio, sequens est, excer" pta *ex lib. 98. decretor. pag.* 524.

Lycien. Ejectionis a Religione.

" *Pater N. N. ob plura crimina per eum, ut " prætenditur, in Religione patrata, & de qui" bus, licet pluries punitus, adhuc non resipue" rat, fuit de mense Septembris superioris an" ni, per sententiam Patris Generalis, incorri" gibilis declaratus, & uti talis a Religione " ejectus. Appellavit orator ab hujusmodi sen" tentia ad hanc sacram Congregationem sub " prætextu notoriæ nullitatis, & injustitiæ, præ" sertim ob non servatam formam Decretorum " ejusdem sacræ Congregationis, relatorum in " Constit. 28. san. mem. Urbani VIII. & in no" vissima Constitutione Sanctissimi Domini Nostri " edita* 1. *Martii* 1693. *Actisque transportatis, " ac Religione audita, & informante dignabun" tur EE. VV. declarare,*

" I. *An constet de asserta incorrigibilitate ora" toris; &, quatenus negative:*

" II. *An idem orator veniat Religioni resti" tuendus in casu &c.*

" III. 15. *Novembris* 1698. *Sacra Congregatio " Concilii rescripsit: Orator se constituat in car" ceribus formalibus Religionis, & postea pro" videbitur.*

CAPUT VII.

De quinto capite relationis status Ecclesiæ.

" AD Moniales pertinet hoc quintum ca" put. Tridentinum Concilium *sess.* 25. " *cap.* 15. *de Regularibus, & Monialibus*, sta" tuit, ne Religiosa Professio ante decimum " sextum ætatis annum expletum, & non exa" cto Novitiatus anno, emittatur: *Nec qui " minore tempore, quam per annum post susce" ptum habitum in probatione steterit, ad Pro" fessionem admittatur*. Si quæ vero nuncupata " Professio duabus hisce conditionibus destitua" tur, irritam eam declarat, ac omni plane vi " obligandi expertem. *Professio autem antea fa" cta, sit nulla, nullamque inducat obligatio" nem ad alicujus Regulæ, vel Religionis, vel " Ordinis observationem, aut ad alios quoscum" que effectus*. A præscripta autem regula " exemptos voluit eadem sancta Synodus Patres " Societatis Jesu, qui plerumque neminem, " nisi evoluto saltem probationis biennio, ad " Professionem recipiunt; uti videre est *sequenti " cap.* 16. *Per hæc tamen sancta Synodus non " intendit aliquid innovare, aut prohibere, quin " Religio Clericorum Societatis Jesu, juxta pium " eorum institutum, a Sancta Sede Apostolica " approbatum Domino, & ejus Ecclesiæ inservi" re possint*: quod Fagnanus quoque animad" vertit *in Cap. ad Apostolicam, numer.* 15. *de " Regularibus*. Eademque Synodus, postquam " *cap.* 18. anathemate perculit audentes cogere " mulieres, ut se Religioni devoveant; simul" que declaravit, ea omnia, quæ tum ante " Professionem, tum in ipsa Professione præ" standa decreverat, locum habere debere in " quibuscumque monasteriis, non solum Epis" copo, sed etiam alteri cuilibet Prælato sub" jectis, hæc addidit verba: *Ab his tamen ex" cipiuntur mulieres, quæ Pœnitentes, aut Con" vertitæ appellantur: in quibus Constitutiones " earum serventur*. Hinc autem orta est dispu" tatio, an postremorum hujusmodi verborum " vis ea tantummodo complectatur, quæ *in " ipso cap.* 18. cui inserta sunt, decreta le" guntur, vel potius ad ea quoque protendi " debeat, quæ *praindicato cap.* 15. continen" tur; adeo ut, si in Monialium Pœniten" tium, sive Convertitarum Constitutionibus, " probationis annus ante Professionem explen" dus minime præfiniatur, valida post Con" cilium censeri possint vota in hujusmodi " cœnobiis emisse sine prævio annali experi" mento, utpote contra Conciliarem quidem " sanctionem, sed tamen ad normam suarum " Constitutionum exacta. Itaque Congrega" tio Concilii Tridentini Interpres, proposi" tam hanc quæstionem definiens, respondit, " quod præscriptum fueret *cap.* 18. ad præce" dentia quoque capite, atque adeo *ad ipsum " etiam cap.* 15. referri: quemadmodum te" statur Fagnanus *in citat. Cap. Ad Apostoli" cam, num.* 29. & 30. *de Regularibus*, & " post ipsum Pelserinus *de statibus hominum " tom.* 3. *quæst.* 189. *num.* 55. Congregationis " resolutio edita fuit die 2. Martii 1606. & se" quentibus verbis concepta: *Congregatio re" spondit, si ex Instituto, vel Constitutionibus " Convertitarum ad Professionem admitti consue" verint absque anno probationis, decretum ejus" dem Concilii quoad Convertitas, nihil earum " Institutis, aut Constitutionibus circa probatio" nis annum detraxisse.*

" II. Nullum sane de hac controversia offen" dimus postulatum in relationibus status Ec" clesiarum ab Episcopis ad Sanctam Sedem " transmitti solitis; verum ætatem, annumque " probationis commemoravimus, in quem" dam veluti apparatum ad ea, quæ mox tra" ctaturi sumus. Exploratum cuique est, post " contractum, sed nondum consummatum ma" trimonium indulgeri conjugi, qui capit ali" quem ex approbatis Religionibus ingredi, " bimestre spatium, quo de ineundo vitæ statu " deliberet, juxta præscriptum *in Cap. Ex pu" bli-*

„ *blico, de conversione conjugatorum*. Quia ve„ ro alteri conjugi Religionem ingredi nolenti „ non licet ad alia vota migrare, nisi alter re „ ipsa se Religioni obstringat, solemni nuncu„ pata Professione; si hæc, ut supra monui„ mus, non nisi evoluto probationis anno emit„ ti potest, dubitarunt nonnulli Episcopi, in „ quorum diœcesibus id evenit, an is quoque „ casus sub Conciliari lege, annalem Novitia„ tum requirente, comprehenderetur: ea scili„ cet de causa, quod alter conjux graviori af„ ficiatur incommodo, dum per integrum an„ ni spatium sua libertate uti prohibetur; fie„ rique etiam posset, ut hujusmodi onus ad „ biennium protenderetur, ex quo conjux Re„ ligionem ingressus, postquam in ea regularis „ vitæ tyrocinium inierat, jam jam exeunte an„ no, posset ex ea ad aliam Religionem trans„ ire, ibique annale experimentum instaurare. „ At nimis generalia sunt Concilii verba *cap.* „ 15. ideoque dicendum est, illa propositam „ quoque facti speciem complecti; ita quidem, „ ut, nihil obstantibus circumstantiis quam„ tumvis urgentibus, si a conjuge Religionem „ ingresso, nondum evoluto Novitiatus anno, „ emitteretur Professio, irrita ea penitus esset „ ac nulla: neque propterea conjux, qui in se„ culo mansit, posset se liberum asserere, ad „ effectum transeundi ad alia vota. Dispensa„ tione igitur opus est, ut probationis tempus „ contrahatur; hæcque nonnisi a Romano Pon„ tifice, qui supra Concilium est, indulgeri „ potest. Neque vero hujusmodi dispensationi „ legitima deest causa: habita ratione nimis „ evidentis incontinentiæ periculi, in quod ad„ duceretur is, qui secum jam de matrimonio „ ineundo constituerat, si diutius ab alio ma„ trimonio contrahendo abstinere deberet. Vi„ dendus Passerinus *de statibus hominum tom.* 3. „ *quæst.* 189. *n.* 59.

„ III. S. Pius V. Pontifex sua Constitutio„ ne 109. in Bullario Romano, quæ relata est „ in novum Bullarium Ordinis Prædicatorum „ *tom.* 5. *num.* 95. Monialibus Novitiis, quæ „ S. Dominici Institutum amplexæ sunt, indul„ sit, ut in mortis articulo Religiosæ Professio„ nis vota vovere possint, quamvis necdum ex„ acto probationis anno, dummodo tamen ad „ ætatem Professioni emittendæ necessariam „ pertigerint. Ex hac Constitutione nonnul„ læ inter Auctores excitatæ sunt quæstiones. „ Prima quidem, an ipsa complecteretur puel„ las educationis causa in monasteriis Ordinis „ S. Dominici commorantes. Hac de re actum „ fuit in quadam causa *Neapolitana*, in qua „ Congregatio die 14. Martii 1705. rescripsit, „ Professionem puellæ, educationis causa in „ monasterium Monialium S. Dominici rece„ ptæ, nullam fuisse, licet in exitu vitæ emis„ sam, propterea quod Religiosæ probationis „ annus non præcesserit, uti videre est *discept.* „ 24. *tom.* 2. *part.* 2. bon. mem. Advocati „ Ursayæ. Altera, an, exclusis licet a Pia„ næ Constitutionis indulto puellis educandis, „ eodem saltem uti possint Novitii ejusdem „ ordinis Prædicatorum. Tertia, num, pro„ pter privilegiorum communicationem, ad ce„ terorum quoque Regularium Ordinum No„ vitios, atque Novitias eadem Constitutio „ protendi valeat. De his consuli possunt Au„ ctores materiam pertractantes. Hinc vero nil „ aliud opportune monendum, quam plures re„ periri Auctores, qui se se ab omni negotio „ facile expediunt, dicentes, sublatum cense„ ri debere memoratum S. Pii V. privilegium, „ ex quo Gregorius XIII. edita Constitutione, „ ad sacrorum canonum, Conciliique præscri„ ptum revocavit quidquid amplius S. Pius V. „ in Regularium favorem constituerat. Quarta „ denique, an; posita Pianæ Constitutionis ef„ ficacia, cui nihil a Gregorio Pontifice fuerit „ derogatum, si Novitia, quæ in proximum „ vitæ discrimen adducta, nondum evoluto „ probationis anno, Professionem emisit, con„ valescat, teneatur ipsa Novitiatum imple„ re, & factam Professionem ratam habere, „ aut aliam ex integro nuncupare. Adeantur „ Rodericus *Quæst. Regul. tom.* 3. *quæst.* 15. „ *articul.* 6. Diana *editionis coordinatæ tom.* 7. „ *tract.* 1. *resol.* 160. & 161. Pellizzarius *tom.* „ 1. *Manual. Regul. tractat.* 2. *cap.* 7. *quæst.* „ 24. & *tractat.* 3. *capit.* 2. *quæst.* 3. qui ple„ rumque hac etiam in re Regularibus fa„ vent.

„ IV. Ad eorum assertiones roborandas plu„ rimum conferre possunt, quæ in Historia Ec„ clesiastica leguntur de iis Religiosis, qui *Mo*„ *nachi ad succurrendum* dicebantur, iique e„ rant, qui imminentis mortis periculo terri„ ti, monasticæ Professionis insignia sibi tradi „ postulabant, ea spe ducti, fore ut ex susce„ pta hoc modo publica pœnitentia æternæ vi„ tæ participes fierent. De hisce Monachis „ *ad succurrendum* erudite admodum more suo „ agunt Mabillonius *in Præfat. ad seculum I. Benedictinum num.* 105. *§. Tertium denique*, „ & *in Præfat.* 1. *in seculum III. num.* 21. *§.* „ *Quocirca*, itidemque *in Præfat.* 2. *in seculum* „ *IV. num.* 191. *§. Priorem ob causam*, Chri„ stianus Lupus *in suis notis ad Concilia Ge*„ *neralia, & Provincialia, tom.* 3. *vetustioris* „ *editionis, in notis ad primum decretum S.* „ *Leonis IX pag.* 589. *& seq.* Haeftenus *in suis* „ *Disquisitionibus monasticis tom.* 2. *lib.* 5. *tract.* „ 7. *disquisit.* 2. recensque eruditus Plazza *in* „ *in suo Opere inscripto Christianorum in San*„ *ctos, Sanctorumque Reginam &c. Propensa De*„ *votio, part.* 1. *cap.* 17. *n.* 25. *& seq.*

„ V. Indubium quippe est, hosce Monachos, „ *ad succurrendum* nuncupatos, si convaluis„ sent, Religioni, quam per Professionem vo„ verant, mansisse perpetuo addictos, adeo ut „ ex ea abeuntes, apostasiæ rei fierent. Cele„ bre est Opusculum XVI. Beati Petri Damia-

ni,

„ ni, scriptum ad Gislerum Episcopum Auximanum, in quo eorum assertionem pervalide oppugnat, qui affirmare audebant, piam quidem rem esse, & ad æternæ vitæ meritum valde utilem, in mortis articulo monasticum induere habitum, & ipsam quoque Professionem emittere; at hujusmodi Professioni non eam inesse vim, ac efficaciam, ut, si æger convaluisset, adigeretur propterea reliquum vitæ spatium in monasterio exigere. Laudatum Opusculum legi potest *tom 3. cap. 2. Operum ejusdem, impressionis anni* 1743. *pag.* 181. Memorata autem erronea opinio Synodali decreto proscripta fuit. Et nunc inter eruditos tantummodo quæstio est, an proscriptionis decretum fuerit editum in Synodo coacta sub Stephano X. vel potius sub Leone IX. uti videri potest apud Christianum Lupum *cit. loc. pag.* 595.

„ VI. Verum, quidquid sit de recensitis quæstionibus, & quidquid olim fuerit de his Monachis *ad succurrendum*, quorum nullum hodie vestigium superest, quidquid demum sit de ipsa quoque S. Pii. V. Constitutione, num scilicet derogatum ipsi fuerit a Gregorio XIII. peropportunum videtur; pro eo quod pertinet ad Ecclesiasticum regimen, monere Episcopos, quod, si Novitia Ordinis S. Dominici, in idonea quidem ætate constituta, sed nondum legitimum tyrocinii tempus emensa, in mortis articulo Professionem emiserit, hæc utique illi proficua esse poterit ad spirituales effectus, ad assequendas nimirum Indulgentias, acquiri solitas ab illis, quæ rite solemnem Professionem emittunt; nunquam vero ad temporales effectus, videlicet ad tribuendam monasterio actionem, qua dotem, ac reliqua bona sic professæ Monialis petere valeat. Ita censet Fagnanus *in Cap. Sicut nobis, a num.* 22. *usque ad* 34. & præsertim *num.* 33. *de Regularibus*, cujus sententiam amplexa est etiam Congregatio Concilii in causa *Narnien. Professionis* proposita 22. Junii 1743. & resoluta 25. Januarii 1744. in qua cum quæstio esset de Novitia, quæ in extremis constituta, post vigesimum secundum Novitiatus mensem emiserat Professionem in monasterio, cujus Constitutionibus biennale experimentum ante Professionem requirebatur, validum sane Congregatio declaravit hujusmodi actum, sed ad spirituales tantummodo gratias lucrifaciendas. Porro, hac retenta, servataque regula, quæ firmissimis innititur fundamentis, aditus intercluditur litibus, & compescuntur vociferationes secularium, temere plerumque inclamantium, magnas, immo excessivas esse, quæ monasteriis, ceterisque piis locis fiunt, temporalium bonorum accessiones: quod etiam nos ipsi, dum munere Secretarii Concilii fungeremur, non neglesimus significare Episcopis in relatione status suarum Ecclesiarum exquirentibus, quonam se moderere, quidve judicare deberent de Professionibus in aliquibus suarum diœcesium monasteriis nuncupari solitis a Monialibus Novitiis proximam mortem præsentientibus, quæ licet legitimam ætatem implevissent, nondum tamen præfinitum tyrocinio spatium plene exegerant.

„ VII. Animadvertimus, haud leve negotium facessere Episcopis, quod satis frequenter contingere solet, ut mulier, post inita sponsalia, vel etiam post matrimonium de præsenti celebratum, postulet, se in Monialium monasterium recipi, &, evoluto Novitiatus anno, ad Regularem Professionem admitti; atque eam difficultatem oriri ex innumeris quæstionibus & controversiis, quas hac de re Auctores, nunquam, ut assolet, inter se convenientes, excitatur; dum ignoratur, quæ sit sententia sacrarum Urbis Congregationum judicio probata, atque recepta: & sic, qui rebus administrandis definiendisque præest, deprehendere nequit, ubi tuto consistat, quod esset ipsi ceteroquin facillimum, si perspectum haberet, utra ex sententiis sibi invicem oppositis in Romanæ Curiæ tribunalibus obtineat. Hoc itaque nos, repetentes ea, quæ diuturno complurium annorum curriculo præ manibus habuimus, exponendum sumimus.

„ VIII. Si de simplicibus sponsalibus agatur, hoc est de promissione nubendi certo viro facta, ac per mutuam repromissionem ab ipso acceptata, quamvis etiam juramenti religione fuerit utrinque firmata, dummodo ultra processum non fuerit, neque sponsi carnali copula se se cognoverint, prohiberi non potest mulier, quin monasterium ingrediatur, exactoque probationis anno, solemnia Religionis vota profiteatur. Ita rescripsit Alexander III. in Decretali *Commissum, de sponsalibus*: quo tamen loco subdit, satius fore mulieri, si, antequam monasterium ingrediatur, ut juratam fidem præster, matrimonium contrahat: *Fraternitati tuæ taliter respondemus, quod tutius est ei, religione juramenti servata, prius contrahere, & postea, si elegerit, ad Religionem migrare.* Textum hunc nonnulli ita interpretantur, ut consilium potius, quam præceptum præseferat; uti videre est penes Sanchez *de matrimonio lib.* 1. *disput.* 43. *num.* 7. Alii tamen recte perpendunt, Pontificiam Constitutionem locum sibi vindicare in ea facti specie, qua mulier de Religionis ingressu adhuc deliberans, nondum re ipsa monasterium ingressa fuerit. In his enim circumstantiis potest utique sponsa, absque eo quod admirationem ingerat, jurisjurandi fidem liberare, matrimonium inire, exindeque ad claustra properare: quod profecto non eveniret, si mulier jam monasterium ingressa, subinde

T 2 aut

„ aut in ipso monasterio manens, matrimonium iniret, aut ex eo egressa, nuptias celebraret, & postea claustra repeteret. Ita differit Gonzalez *in Commentariis ad praecit. text.* latiorique calamo rem persequitur Pirhing *ad titul. Decretal. de sponsal. & matrimon. lib. 4. tit. 1. num.* 52. *&* 53. Sed, cum in sponsalibus, juxta nunc vigentem stipulationum formam, contractis, atque juratis, apponi soleat non solum contrahendi, sed & consummandi matrimonii obligatio; hæc sane recentior receptaque praxis fortasse potest efficere, ut executioni mandari nequeant, quæ statuta sunt in Decretali *Commissum*; ut scilicet matrimonium ad formam juratæ promissionis contrahatur, deinde vero mulier in Religionem & claustra se recipiat: neque enim, non secuta consummatione, satis impletum dici posset juramentum, quod tamen unum in causa fuit, ut Pontifex præciperet ei, quæ matrimonium se contracturam juraverat, ut matrimonium prius celebraret, subindeque, si libuisset, ad claustra migraret. Verum, quamvis dispositio memoratæ Decretalis *Commissum*, aptari nequeat propositæ juratæ sponsioni, contrahendi videlicet, simulque consummandi matrimonium; huic tamen omnino congruere videtur effatum illud: *Propositum, aut promissum non infringit, qui in melius illud commutat*: quod legitur in Decretali *Pervenit, de jurejurando*. Neque in jurata consummandi promissione videtur contineri casus, quo ipsi sacri canones a consummatione abstinendum probant atque collaudant, juxta alteram Decretalem *in Cap. Ad nostram*, 21. *de jurejurando*: ubi, cum quidam jurejurando pollicitus esset, se in causis omnibus judicii solemnia servaturum, Innocentius III. Pontifex rescripsit, juramentum in hunc, qui sequitur, modum esse interpretandum. *Quamquam & secundum approbatum intellectum recte possis intelligi, quod jurasti, ut in omnibus causis ordinem judiciarium observares, in illis videlicet, in quibus est ordo judiciarius observandus*.

„ IX. His circa sponsalia explicatis, sequitur, ut agamus de matrimonio, rato tamen, nec consummato: integrum est enim mulieri, quæ matrimonium tantum celebravit, non autem consummavit, in monasterium se recipere, ibique solemnia Religionis vota nuncupare: per hanc autem votorum nuncupationem matrimoniali vinculo vir exsolvitur, ipsique liberum est ad alias nuptias convolare, juxta rescriptum Alexandri III. Pontificis in Decretali *Verum, de conversione conjugatorum*, & juxta definitionem sacræ Tridentinæ Synodi *in canon. 6. sess. 24. de matrimonio*. Animadvertendum tamen est, privilegium hoc esse concessum tantummodo Religiosæ Professioni, emissæ in aliqua ex approbatis Religionibus, in quibus nimirum emissa castitatis, paupertatis, & obedientiæ vota, solemnium vim & naturam obtinent; nunquam vero Professioni emitti solitæ in quibusdam piarum mulierum coetibus, veluti Tertiariarum, Beguinarum, aut Oblatarum, quarum vota, non inter solemnia, sed inter simplicia recensentur, juxta constantem, atque conformem sententiam tribunalium tum Rotæ, tum Congregationis Concilii, quæ sæpe sæpius matrimonia ab illis post castitatis votum contracta, valida pronunciarunt, ex quo ejusmodi vota simplicia fuerint, non autem solemnia. Id ipsum obtinet quoad viros in Militaribus Ordinibus professos; exceptis dumtaxat Hierosolymitanis Equitibus, qui veri sunt Religiosi, cum se se trino, solemnique castitatis, paupertatis, & obedientiæ voto obstringant, quemadmodum recte animadvertunt Escannius *in Propugnaculo Hierosolymitano disquisit. 6. cap.* 2. Adden. ad Lodovis. *decis.* 87. *num.* 13. & idem quæ in hac Equestri Religione emittitur Professio, matrimonii rati, & non consummati, vinculum dissolvit, & si quod inde contrahatur matrimonium, irritum facit: uti ad rem nostram subdit Sanchez *de matrim. lib. 2. disp. 8. n.* 8. At non eadem vis est, & prærogativa Professioni in reliquis Militaribus Ordinibus nuncupatæ; in quibus, non indefinita, sed plerumque conjugalis castitas, vel a secundis nuptiis abstinentia vovetur: uti scite differunt Mendo *de Ordinibus Militaribus disquisit. 5. quæst. 3. n.* 17. Pontius *de matrim. lib. 9. cap.* 7. Cardinalis de Laurea *tom. 3. in 4. lib. sent. disput. 16. art. 13. n.* 292. *& seq.* Clericat. *de Sacram. matrim. decis.* 13. *n.* 18.

„ X. A matrimonio rato, sed non consummato, progrediendum est ad matrimonium consummatum. De quo illud est præmittendum, quod, quidquid sit de quibusdam exemplis, quæ in Ecclesiastica Historia leguntur, nonnullarum scilicet mulierum jam nuptarum, quæ, viris plane inscii, ad religiosa claustra confugerunt, vel de viris, qui, uxoribus nihil tale opinantibus, monasticam vitam professi sunt; cum tribuenda hæc sint peculiari Divino afflatui, aut vigenti per ea tempora Ecclesiasticæ disciplinæ, quæ ad monasticum Institutum fovendum, ampliandumque magnopere intendebat: nostris sane temporibus, si de matrimonio agatur consummato, nequit uxor sine consensu viri, aut vir sine consensu uxoris, religiosam & claustralem vitam amplecti: quemadmodum perspicue infertur ex Decretali Alexandri III. *in Cap. Verum, de convers. conjug.* Consensum autem hujusmodi liberum esse oportet, ac voluntarium: si enim fuisset per

„ vim

„ vim metumve extortus, posset utique, qui „ ipsum præstitit, alterum conjugem, licet „ jam claustris inclusum, ex iis revocare; uti „ rescripsit Innocentius III. in Decretali *Accedens*, *eodem tit.* Et, quamvis etiam consensus omnino fuisset liber, insuperque conjux, „ monasterium ingressus, Religiosam Professionem emisisset, si alter conjux, ea, quæ „ sacris canonibus constituta sunt, ex parte sua „ non præstet, integrum ipsi est, professum e „ claustro revocare, licet Professio ab eo valide emissa fuerit; juxta celebre rescriptum „ laudati Pontificis Alexandri III. in Decretali *Præterea*, *de convers. conjug.* Quapropter, si in aliqua diœcesi contingat, ut nupta mulier in Religionem se recipiat, noverit Episcopus, id sibi vel maxime incumbere, ut & legitimus, liberque præcedat viri consensus, & is præterea præscriptas a sacris canonibus conditiones implere non omittat.

„ XI. De quibus sane conditionibus aliqua „ hic adnotare volentes, duo a sacris canonibus præscripta comperimus. Primum, ut, si „ alter conjugum velit in monasterium se se „ recipere, ibique se Deo devovere, id ei nullatenus concedatur, nisi alter quoque conjux „ cœnobium ingrediatur, & in eo Regularem „ Professionem emittat. Satis perspicuus est textus *in Can. Quia Agatho*, 27. *quæst.* 2. ubi „ hæc leguntur: *Quem tamen* (de Agathone „ sermo est ab uxore ad Religionem properante) *ita suscipiendum esse cognosce*, *si & uxor* „ *illius similiter converti voluerit*; *nam*, *dum* „ *unum utrorumque corpus conjugii copulatione* „ *sit factum*, *incongruum est*, *partem converti*, „ *& partem in seculo remanere*. Huic consonat „ sequens Canon *Scripsit nobis*, in quo continetur rescriptum Nicolai Pontificis ad Reginam Theutbergam, quæ cum esset Lothario „ nupta, Religioni nomen dare exoptabat: *Cui* „ *nos scripsimus*, *non hoc alter fieri posse*, *nisi* „ *eamdem vitam conjux ejus Lotharius elegerit*. „ Idemque Pontifex ad Lotharium scribens, „ hæc habet: *Nam licet sit scriptum*: *Quod* „ *Deus conjunxit*, *homo non separet*: *Deus tamen*, *& non homo*, *separat*, *quando Divini* „ *amoris intuitu*, *ex consensu utriusque conjugis*, *matrimonia dissolvuntur*. *Aliter autem* „ *fieri mutuam separationem vestram prohibemus*. Neque clarior esse potest Alexandri „ III. Decretalis *in Cap. Cum sis*, *de convers.* „ *conjug. Ignorare non debes*, *Sanctorum Patrum* „ *constitutioni esse contrarium*, *ut vir*, *uxore* „ *sua*, *aut uxor*, *viro ejus non assumente Religionis habitum*, *debeat ad Religionem transire*. Hæc est prior regula a Jure Canonico „ tradita. Sequitur altera, quam prioris limitationem merito dixeris; quia nimirum sancitur, posse alterum conjugem, post matrimonium etiam consummatum, fieri Religiosum, licet alter ejus vestigia sequi detre-„ ctet, dummodo tamen hic provectæ ætatis „ sit, ab omni incontinentiæ suspicione immunis, &, si inter seculares versari maluerit, simplici castitatis voto se obstringat: his „ quippe positis peculiaribus circumstantiis, „ alteri ex conjugibus fit facultas ingrediendi „ Religionem, alteri vero manendi in seculo; „ velnti prosequitur Alexander Pontifex in præcitata Decretali *Cum sis*, *de convers. conjug.* „ En ejus verba: *Inde est*, *quod auctoritate Apostolica prohibemus*, *ne in Episcopatu tuo virum*, *vel uxorem*, *nisi uterque ad Religionem* „ *migraverit*, *transire permittas*. *Verum*, *si ita* „ *uxor senex est*, *& sterilis*, *quod sine suspicione possit esse in seculo*, *dissimulare poteris*, *ut*, „ *ea in seculo remanente*, *& castitatem promittente*, *ad Religionem transeat vir ejusdem*. „ In quem textum Glossa *verb. dissimulare*, „ observat, hujusmodi verbo veram permittendi & approbandi vim inesse. Quod eo magis dicendum est, dum quidquid decretum „ legitur *in præindicato Cap. Cum sis*, confirmatur quoque in subsequentibus Decretalibus sub eodem titulo *de conversione conjugatorum* collectis, quarum uni initium est *Uxoratus*, alteri *Ad Apostolicam*, & alteri *Significavit*. Et, quamvis in prima ex illis, nimirum in Decretali *Uxoratus*, habeatur, „ continentiæ votum a conjuge jam sene, qui „ in seculo remanet, emittendum, *publico in* „ *conspectu Ecclesiæ* nuncupari debere, exinde „ tamen non sequitur, solemne illud esse; „ nam, sicut inferius demonstrabimus, illud „ tantummodo continentiæ votum solemne censetur, quod est sacro Ordini, vel Regulari „ Professioni adnexum: sed tantummodo ex laudata Decretali infertur, perpetuæ continentiæ votum a manente in seculo concipiendum, & rite perficiendum esse coram testibus, & Superiore Ecclesiastico, ne unquam „ de illius nuncupatione dubitari possit.

„ XII. Si hasce vias, quæ a sacris canonibus „ indicantur, quæque accurate semper servatæ fuerunt ab Urbis Congregationibus, insistet Episcopus, nihil offendet, quod ipsam dubitandi causam ei præbeat, ubi casus „ se obtulerit nuptæ mulieris, quæ monasterium ingredi, ac Regularem Professionem „ suis loco & tempore emittere velit. Difficultates, quæ aliquando occurrunt, & de „ quibus interdum Congregatio Concilii sententiam rogata fuit in relatione status Ecclesiarum, inde profluxerunt, quod aut vir abnueret ingredi Religionem, sed mallet dumtaxat „ sacro Ordine, & Presbyteratu in seculo initiari, quamvis uxor inter Moniales profiteretur; aut nonnulli ex viris contenderint, se „ in seculo manere posse, nec ideo obstringi debere ad simplex castitatis votum emittendum, „ in casu videlicet, quo conjugalis fides fracta „ per adulterium fuerat ab uxore, quæ subinde facti pœnitens, in monasterium se abdere

„ abdere decreverat, & Religiosæ vitæ institutum amplecti, ac vovere.

„ XIII. Cum dictum fuerit superius, quoties uxor Religiosam in monasterio vitam „ amplectatur, debere & virum ingredi monasterium, ibique monasticæ Professionis vota „ emittere, nisi ea sit ætate, vel conditione, „ quæ omnem incontinentiæ suspicionem excludat, satis vero esse, ut in seculo se simplicia castitatis voto obstringat, si ab ejusmodi suspicione, maxime per ætatem, vindicetur: ambigi jure nequit, quin in hac posteriori facti specie possit vir, si velit, ad sacrum Ordinem, indeque ad Sacerdotalem gradum in seculo conscendere: si enim lex ipsi „ in tali casu indulget, ut simplici castitatis „ voto illigatus in seculo permaneat, cumulatius legem implet, si sacris Ordinibus initietur: cum castitatis votum, sacris Ordinibus adnexum, solemne sit & habeatur, juxta „ Decretalem *in Cap. unic. de voto, in 6.* cujus „ hæc sunt verba: *Illud solum votum debere dici solemne &c. quod solemnizatum fuerit per susceptionem sacri Ordinis, aut per Professionem expressam, vel tacitam, factam alicui de Religionibus per Sedem Apostolicam approbatis.*

„ XIV. Nodus igitur difficultatis est potissimum in eo casu, quo vir nec ætate grandævus, nec ob alias circumstantias ab incontinentiæ suspicione remotus, juxta canonum „ sanctionem deberet solemnia Religionis vota nuncupare, quod tamen ipse abnuit, sacrum tantummodo Ordinem suscipere intendens, vel ad Sacerdotalem gradum in seculo ascendere. Instante Veronensi Episcopo, „ casus hujusmodi propositus fuit in sacra Congregatione Concilii habita 18. Decembris „ 1728. eoque licet ad iteratum examen revocato, nulla tamen prodiit resolutio, uti „ videre est *tom. 4. Thesauri Resolutionum*; „ propterea quod existimatum non fuerit, virum qui a florente, quam agit, ætate ad voluptatem allicitur, per susceptos in seculo sacros Ordines dici posse ab incontinentiæ periculo procul abesse, atque adeo opportunis „ cautionibus, præsidiisque munitum, qualis evaderet, si se in monasterium abderet, ibique Religiosam emitteret Professionem. Haud „ tamen diffitemur, quin aliqua afferri possint „ exempla Episcoporum, qui nuptæ mulieri „ facultatem fecerint se Deo dicandi in monasterio, dum vir Sacerdotio inter seculares „ initiaretur, licet is, haud grandiorem, sed „ virentem ageret ætatem. Hoc autem ideo „ fortasse factum, quod perspectissima fuerit viri probitas, certoque præcognitum, quantum „ quidem humana conditio patitur, fore, ut „ sacris Ordinibus obstrictus, illibatam castitatem servaret, quod potissimum intendunt „ sanctiones canonum jubentium, virum ætate „ florentem, Religionem ingredi, quoties uxor inter Moniales ad Religiosam vitam ducendam se recipit. Nemo sane ignorat veterem illam, satisque arduam, quæ olim „ fuit, controversiam, an, sicut matrimonii „ rati, sed non consummati vinculum per Religiosam Professionem dissolvitur, ita per sacri Ordinis assumptionem diremptum illud „ pronunciari jure posset; cum sacer Ordo, „ æque ac Religiosa Professio, sit impedimentum nedum impediens, sed dirimens etiam „ matrimonium. Cardinalis Ostiensis *in Summa* „ eamdem sacro Ordini vim tribuit ad dissolvendum matrimonium ratum, nec consummatum, quam habet Regularis Professio. „ Oppositam sententiam alii sunt secuti, impensius monentes, quod, nulla super hoc allata, nec evulgata Pontificia definitione, periculosum nimis est Ostiensis opinioni subscribere. Verum, cum postmodum Joannes XXII. „ suam ediderit Constitutionem, quæ incipit, „ *Antiquæ*, sub titulo *de voto, & voti redemptione*, in Collectione ejusdem Decretalium „ *tit. 6.* indubium, firmumque mansit, quamvis matrimonium ratum, sed non consummatum, dissolvat Religiosa Professio, minime tamen per susceptionem sacrorum Ordinum dissociatum illud censeri oportere. Porro, si ad casum, de quo agimus, exemplum „ ejusmodi accommodetur, unusquisque facile noverit, non satis tuto egisse Episcopos illos, „ qui quandoque facultatem fecerunt ad sacros „ Ordines conscendendi viro licet juniori, cujus uxor Sanctimonialium vitam amplectebatur; longeque rectius fuisse facturos, si, ubi „ peculiares facti circumstantiæ id suadere viderentur, eosdem monuissent, ut opportunam a Sede Apostolica dispensationem implorarent, cum nulla de hoc Pontificia extet „ definitio.

„ XV. Verum, si hoc quæstionis caput de „ viro juniore, qui, uxore monasticam vitam „ vovente, non inter Regulares profiteri, sed „ inter seculares Sacerdotes initiari contendit, „ nullo Pontificio rescripto, aut constitutione „ fuit definitum; haud tamen illa desiderantur „ quoad alterum caput de viro florentis ætatis, cujus uxor, admissi adulterii pœnitens, volt se se in monasterium abdere, ibique nuncupata Regulari Professione crimina sua expiare. Actum de ea re fuit in „ Congregatione particulari habita coram fel. „ record. Innocentio Papa X. in eoque statutum fuit, legitima adulterii probatione non „ deficiente, nimirum quoties aut mulier ipsa „ crimen confessa sit, aut illius delictum notorium fuerit, aut denique Judex sententiam „ tulerit super divortio ex capite adulterii; si „ uxor Religiosam in monasterio vitam eligat, „ non cogi virum, licet florentem ætatem, Religionem ingredi, sed satis esse, ut ab eo „ simplex castitatis votum in seculo nuncupetur. Ita testatur Lezana, qui memoratæ „ Congregationi coram Pontifice habitæ interfuit,

„ fuit, *in suo consult.* 30. *n.* 27. Huic consonant aliæ a Congregatione Concilii editæ resolutiones, in causa nimirum *Lucana*, decisa 14. Novembris 1682. *lib.* 32. *decretor. fol.* 479. & in *Ferrarien.* 2. Maji 1693. uti videre est *lib.* 43. *decretor. fol.* 225. dumque nos ipsi in minoribus constituti eidem Congregationi a Secretis essemus, in causa *Januen.* 2. Maji 1722. ut patet *ex tom.* 2. *Thesauri Resolutionum*, ubi insertum est folium, quod tunc a nobis elucubratum, & typis impressum Congregationi obtulimus.

„ XVI. Hæc sunt, quæ hic opportune afferenda duximus, ut demonstraremus, quomodo se gerere debeat Episcopus, si aliqua nupta mulier monasterium ingredi, & Religiosum Institutum profiteri velit; nimirum, quando, & qua ratione, illius instantiæ valeat obsecundare. Quæ tamen nullatenus obstant, quominus, si peculiares alicujus facti circumstantiæ temperamentum aliquod, vel generalis regulæ relaxationem exposcere videantur, Apostolicæ Sedis auctoritas imploretur, qui ex legitimis causis potest, consuevitque opportunas dispensationes indulgere. Quemadmodum mox supra monuimus, probato adulterio, si uxor adultera, saniore inito consilio, se Religioni devoveat, non eo onere gravatur vir, licet junior, ut Monachus fiat; sed satis est, ut simplici castitatis voto inter seculares se obstringat. Turbavit id aliquando nonneminem, qui ad Sanctam Sedem supplex confugit, ut a præfati voti nuncupandi onere fieret immunis, fortasse etiam pertimescens, ne, mortua quandocumque in claustris uxore, adempta sibi esset facultas transeundi ad alias nuptias. Cum enim uxor, quæ consensit, virum sacro Ordine initiari, eo e vivis erepto, prohibeatur alteri nubere, ut constat *ex Can. Seriatim, distinct.* 32. &, si quod ab ipsa attentetur matrimonium, Ecclesiasticis sanctionibus irritum fiat, uti videre est apud Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disput.* 40. *per tot.* dubitari non omnino temere posset, num idem quoque pronunciandum esset in altera facti specie, qua, uxore solemniter professa, simplici autem castitatis voto per virum nuncupato, vellet hic, post illius mortem, ad alias nuptias convolare: par enim ratio inesse videtur utrique speciei, nimirum reverentiæ habendæ erga solemne votum, licet ab altero conjuge emissum: quam rationem innuit S. Thomas *in* 4. *sentent. distinct.* 37. *quæst.* 1. *art.* 2. *Ad secundum*. Quod si hujusmodi ratio non satis idonea censeretur, initum tamen matrimonium semper esset illicitum, propterea quod votum castitatis, licet simplex, oporteat esse perpetuum. Itaque in proposito casu, allato Episcopi testimonio de religiosa vita, probatisque moribus oratoris, datum ipsi fuit, ut, præfato voto non emisso, liber inter seculares versaretur: hicque fuit exitus præindicatæ causæ *Januen.* quamvis decretum fuisset, ut vir votum simplex castitatis voveret in seculo, si uxor adultera Regularem emitteret Professionem. Hæc omnia, dum in minoribus Secretarii Congregationis munere fungeremur, collegimus in foliis a nobis editis in causa *Ulissiponensi* 22. Novembris, & 6. Decembris 1727. uti videre licet *tom.* 4. *Thesauri Resolutionum*. Sacri enim canones adigunt quidem virum ætate florentem ad Professionem in monasterio nuncupandam, vel, quatenus in provecta jam ætate constitutus sit, ad emittendum in seculo simplex castitatis votum, dum uxor Religiosum Institutum amplectitur; at non tunc, cum jura matrimonii sunt læsa: si enim hujusmodi jura ab uxore per adulterium læsa fuerint, quod tunc juniori viro in seculo manente imponitur onus emittendi simplex castitatis votum, præscriptum dici debet ad quamdam veluti tutiorem cautionem; cui quidem stricto jure locus non est, quoties anteacta viri vita nullam futuræ incontinentiæ suspicionem ingerit. Insuper olim, proprio instante Episcopo, dispensatio concessa fuit benemerito viro, sexagenario majori, ut Sacerdotalem gradum ascendere posset, dummodo ejus uxor, quæ octavum & quinquagesimum agebat ætatis annum, perpetuam castitatem voveret, absque eo quod monasterium ingrederetur, & Professionem emitteret Regularem, cum ceteroquin ipsa eximiæ honestatis specimen semper præbuisset. Hujusmodi Indultum concessum fuit nobili viro Parisiensi in Congregatione habita 6. Maji 1645. uti videre est *lib.* 17. *decretorum pag.* 471. *a terg.* Nos ipsi quoque, allatis precibus defuncti Cardinalis de Almeyda Patriarchæ Ulyssiponensis, audito prius voto Officii nostri Pœnitentiariæ, non recusavimus facultatem facere spectato viro, licet ætate non admodum provecto, conscendendi ad sacros Ordines, dummodo uxor simplex castitatis votum coram Cardinali Patriarcha nuncuparet, postquam tamen se in aliquod monasterium recepisset, cavissetque idonee, se Professionem emissuram, cum primum congruam dotem monasterio persolvendam fuisset consecuta. Denique, cum Panormitanus Archiepiscopus retulisset, se in diœcesi reperisse virum & mulierem conjuges, ex quibus, cum ambo affectæ valetudinis essent, & septuagenariam ætatem prope attingerent, vir quidem Sacerdotali Ordine insigniri exoptabat, ac uxor, licet in id consensum ultro præberet, tamen ad id tantummodo, & vix quidem, adduci poterat, ut Tertiariæ habitum indueret, cumque Archiepiscopus pro dispensatione supplicaret, re ad Congregationem Concilii

„ delata, hæc quidem pro dispensatione votum „ tulit, hac tamen superaddita conditione, ut „ vir, uxorque diversas omnino ædes incole- „ rent: uti cernere est in resolutione edita 20. „ Maji 1752. quæ nostris litteris in forma Bre- „ vis, datis 13. Septembris ejusdem anni, fuit „ confirmata. Tunc autem necessaria habita fuit „ dispensatio, propterea quod in Decretali *Con- „ jugatus, de convers. conjug.* cautum legatur „ *Nullus conjugatorum est ad sacros Ordines pro- „ movendus, nisi ab uxore continentiam profitente „ fuerit absolutus:* relata autem verba *continen- „ tiam profitente*, minime congruere visa sunt „ Tertiariarum Instituto, quod uxor amplecti cu- „ piebat. Superaddita vero fuit cautela distin- „ ctas inhabitandi domos, ex rationibus, quas „ *in nostra Instit.* 83. attulimus.

„ XVII. Hactenus dictum est de iis, quæ „ ad ingressum mulierum in monasterium, & „ ad Professionem tempore suo ab ipsis emit- „ tendam pertinent. Nunc opus est aliqua at- „ tingere, quæ Moniales jam professas respi- „ ciunt; ex iis nimirum, quæ Episcopis ali- „ quando querelarum argumentum præbuerunt „ in relatione status Ecclesiæ, ac diœcesis, „ ad Sanctam Sedem transmissa. Vulgaris, ac „ communis olim evaserat querimonia de Con- „ fessariis Monialium. Nonnulli enim ex Præ- „ latis plus æquo se alienos præstabant a con- „ cedendo alicui Moniali Confessario extraordi- „ nario, posteaquam ille universo monasterio, „ omnibusque Monialibus datus fuerat; pu- „ tantes nimirum, hanc esse rectam spiritua- „ lis Monialium regiminis formam. Insuper, „ cum nonnulla Monialium monasteria certi „ Ordinis Regularibus reperiantur subjecta, ex- „ ponebantur ab Episcopis aliquarum Monia- „ lium querelæ, cupientium habere nonnun- „ quam Confessarium extraordinarium alterius „ Instituti Regularem, vel Secularem Sacerdo- „ tem. Sedulæ disquisitioni res fuit subjecta „ sub Innocentio XIII. in Congregatione par- „ ticulari, cui cum nos in minoribus a Secre- „ tis essemus, plurimum laboris ac operæ hanc „ in rem scripto verboque contulimus; tunc- „ que prodiit ejusdem Pontificis Constitutio, „ cui initium *Apostolici ministerii*, quæ edita „ potissimum fuit ad instaurandam in Hispania- „ rum Regnis Ecclesiasticam disciplinam, sub- „ inde vero confirmata fuit ab ejusdem Succes- „ sore Benedicto XIII. Eadem plane materies, „ nobis ad summum Pontificatum evectis, fuit „ ad iteratam trutinam revocata, id vel maxi- „ me exposcentibus pluribus Episcopis, probis- „ que viris Ecclesiasticis: habitoque deinde „ sedulo accuratoque examine, nostram edidi- „ mus Constitutionem, incipientem *Pastoralis „ curæ*, quæ est *num.* 56. *nostri Bullarii tom.* „ 2. qua Episcopis insinuavimus, ut faciles se „ omnino præbeant in concedendo Confessario „ extraordinario singulis etiam Monialibus illum „ ex justa causa petentibus, quamvis antea u- „ niverso Monialium cœtui extraordinarius Con- „ fessarius datus fuerit, juxta Tridentini Concilii „ præscriptum *sess.* 25. *de Regularibus cap.* 10. „ atque insuper cavimus, ut unusquisque Su- „ perior Regularis, saltem semel quot annis, „ Monialibus sibi subjectis Confessarium extra- „ ordinarium designet e Clero seculari, vel ex „ altero Regulari Instituto Sacerdotem; eoque „ id negligente, Episcopus loci id efficiat, quod „ Regularis Superior præstare debuerat. In ea- „ dem Constitutione rationes, & fundamenta „ exposuimus, quibus hujusmodi sanctio inni- „ titur: cujus executionem si Episcopi urgere „ non omittant, omnis conticescet querela; E- „ piscoporum autem nemo amplius vereri, aut „ dubitare poterit, recte ne, an secus agat, „ dum facilem se exhibet in concedendo Con- „ fessario extraordinario certæ alicui Monia- „ li, postquam ipsum universo Monialium cœ- „ tui jam concesserat; numque sibi jus ali- „ quod possit vindicare in designandis Confes- „ sariis extraordinariis Monialium Regularibus „ subjectarum, ut aliquando, vertente an- „ no, Confessarium extraordinarium habeant „ Regularem alterius Ordinis, vel Secularem „ Sacerdotem.

„ XVIII. Longe difficilior est quæstio de „ vita communi suis in monasteriis a Moniali- „ bus servanda. Sane Regesta Congregationum „ tam Concilii, quam Episcoporum, ac Re- „ gularium, plena sunt variis hac de re postu- „ lationibus. Ut vitæ communis prærogativæ „ innotescant, satis est perpendere, quod, „ emisso cœlitus Spiritu Sancto solemni Pen- „ tecostes die, ipsam illico primo Christifide- „ les Hierosolymis amplexi fuerunt; quemad- „ modum nosse licet ex Actibus Apostolorum „ *cap.* 2. *Omnes, qui credebant, erant pari- „ ter, & habebant omnia communia; possessio- „ nes, & substantias vendebant, & dividebant „ illa omnibus, prout unicuique opus erat:* & „ *cap.* 4. *Neque quisquam egens erat inter il- „ los; quotquot enim possessores agrorum, aut „ domorum erant, vendentes afferebant pretia „ eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pe- „ des Apostolorum: dividebatur autem singulis, „ prout cuique opus erat.* Huic veteri discipli- „ næ Regularium Ordinum Institutores suum „ veluti ædificium superextructum voluerunt, „ communis vitæ usum suis sectatoribus præ- „ scribentes, eidemque fundamento Religiosæ „ vitæ institutum innixum voluit Ecclesia, dum, „ proscripta a virorum, mulierumque monasteriis „ proprietate, communia omnia inter eos esse „ voluit. A Tridentino Concilio *sess.* 25. *de Re- „ gularibus & Monialibus cap.* 1. id enixe ur- „ getur, ut vota obedientiæ, paupertatis, ca- „ stitatis, necnon communis vita, serventur: „ *Atque in primis, quæ ad suæ Professionis per- „ fectionem, ut obedientiæ, paupertatis, & ca- „ stitatis, ac si quæ alia sunt alicujus Regulæ, „ & Ordinis peculiaria vota, & præcepta, ad*

eorum

„ eorum respective essentiam, necnon ad communem vitam, victum, & vestitum conservanda pertinentia, fideliter observent. Sequenti autem capite prohibentur Religiosi, atque Religiosæ, bona quæcumque sive mobilia, sive immobilia, uti propria habere; edicitutque, ut, si quæ ipsis res immobiles, aut mobiles assignentur: *statim Superiori tradantur, conventuique incorporentur*. Consonant Clementis VIII. & Innocentii XII. Romanorum Pontificum Constitutiones: haud enim difficile captu est, quod, si in una eademque Religiosa domo aliquæ Monialium a suis consanguineis certam annuam præstationem, quam *livellum* dicunt, recipiant, ceteræ non item, dum hæ in angustiis vivent, illæ autem latius se gerent, ibi facile regnabit superbia, & concitabuntur invidiæ, atque æmulationes; quæ vitia Religiosam humilitatem pessundant, mutuæque charitatis vinculum dirumpunt. Insuper non omnes Moniales, quæ hujusmodi annuas præstationes recipiunt, illas semper erogant in suas indigentias; sed eas quandoque improvido consilio projiciunt, ut amicos extra monasterium degentes muneribus cumulent, quod extremum infert claustrali ac Religiosæ vitæ exitium.

„ XIX. Neminem reperire est, qui veritatem hanc, meridiana luce clariorem, ultro non fateatur. Difficultas versatur in maximis removendis obstaculis, quæ passim occurrunt, cum agitur de restituenda in Monialium monasteriis communi vita; quæ, quamvis in earum Regulis indicta sit, obsoleverat tamen jam tum, cum illæ, quæ actu in monasterio degunt, illud ingressæ sunt, & Professionem nuncuparunt: neque enim facile in usum revocari potest, ubi non omnes Moniales in illius acceptationem conveniunt, sed, his assentientibus, abnuunt illæ; & ubi ex neglecta rerum cura, ac improvida administratione, vel ex adversis casibus, annui reditus monasterii impares deprehenduntur congruæ Monialium sustentationi, ac perferendis munerum claustralium expensis, quamvis eædem intra summæ moderationis limites cohibeantur, nisi inter Moniales adsint nonnullæ, quæ peculiares annuas præstationes, & perenne charitativum subsidium a suis consanguineis exigant. Celebres plane sunt Monialium Constitutiones, quæ ab eximio Præsule Joanne Matthæo Gibetto, Episcopo Veronensi, fuerunt conscriptæ anno 1531. editæ vero sub annum 1539. atque iterum anno 1563. a Bernardo Cardinali Navagerio evulgatæ, quasque insuper secutus est S. Carolus Borromæus, teste Carolo a Basilica Petri, Novariensi Episcopo. De vita communi hæc loquitur Gibertus *cap.* 5. *Volumus etiam, quemadmodum præcipiunt earum Regulæ, quas voto solemni observare promiserunt, & secundum vitam Apostolicam, quæ vitæ Religiosæ & Monachalis substantia est, ut vivatur in communi de omnibus tam vestimentis, & calceamentis, quam cibo, & potu, omnique alia re; & ut Abbatissa, juxta monasterii facultates diligentes commensuratas, consulat necessitatibus Sororum discrete, & benigne quoad victum & vestitum, aliaque pro cellis necessaria, gerens se veluti provida materfamilias in domo recte moderata, cui non nisi unum est marsupium; prævidendo scilicet, initio anni, occurrentes suarum filiarum necessitates, simulque reditus, & solitas eleemosynas, ut omnibus providere queat.*

„ XX. Communi vitæ non repugnant subsidia, quæ Monialibus exhibentur a consanguineis. Fortasse enim animadversum fuit, non posse plerumque fieri, ut ex certis solummodo monasterii proventibus oppurtunus victus, cultusque suppeteret Monialibus, & reliquæ nec exiguæ perferrentur expensæ, sine quibus diu esse monasteria non possunt. Verum id communis vitæ ratio exposcit, ut omnia in manus coalescant Præpositæ, quæ prius consulere debet indigentiis illius Monialis, cui annua præstatio a consanguineis penditur, & quidquid reliquum fuerit, in ceteratum inopiæ levamen erogare. Ita definivit Congregatio Concilii anno 1586. responsum præbens postulatis cujusdam in Indiis Episcopi; uti videre est *lib.* 4. *decretor. pag.* 114. *a terg. An Moniales privatim possint habere aliquos reditus pecuniarum, sive aliquot census relictos, & legatos ab aliquibus consanguineis, vel aliis personis, pro earum subventione. Sacra &c. respondit, non posse; sed omnia ad manus Abbatissæ deferri oportere, quæ in primis illius Monialis necessitatibus debeat providere:* quod etiam ratum habuit anno 1601. in causa *Vallisoletana*; quemadmodum constat *ex lib.* 10. *decretor. pag.* 11. *a terg. Sacra &c. respondit, Regularibus sive viris, sive mulieribus, non licere quidpiam proprium possidere; sed, quidquid acquisiverint, & ex donatione, eleemosyna, a parentibus, vel aliunde obtinuerint, recta ad manus Superioris esse deferendum, qui prius prospicere debebit necessitatibus illius, cujus opera, vel contemplatione partum fuerit, & reliquum in totius monasterii usum convertere.* Æquitate ac prudentia refertæ sunt hujusmodi resolutiones, quamvis haud videantur adamussim congruere severiori vitæ communis instituto, quod exposcere videtur perfectam æqualitatem, & quamcumque prædilectionem excludere, nec aliam in expensis regulam agnoscere, quam singulorum indigentiam, nulla penitus habita ratione hujus, illiusve Religiosi, aut Monialis, quorum gratia munera, seu præstationes in communes loculos pervenerunt. Et tamen nec ipsa quidem adeo commendata temperatio satis

„ esse

„ esse videtur ad præcavendas, aut compescendas monasteriorum perturbationes, ubi de invehenda, aut restituenda in ipsis vitæ communis observantia ageretur; cum difficillimum actu sit, ut Moniales, quæ anteacto tempore eleemosynas a suis consanguineis acceptas in proprios usus, vel in alterius Monialis sibi benevisæ indigentias sublevandas impenderunt, novam indicatam methodum, nullis excitatis turbis, amplectantur. Si autem peculii usus ad supra indicatam normam redigi velit quoad futura tempora, nimirum quoad illas tantummodo Moniales, quæ post novam editam legem monasterium ingredientur, ibique Professionem emittent, illud insuper subest periculi, ne consanguinei renuant annua ipsis constituere subsidia (quibus subtractis, Religiosæ communitatis reditus ut plurimum illius subsistentiæ impares dignoscuntur), ex quo scilicet, si ea constituere, & pensitare debeant, velint tantummodo in sibi conjunctæ Religiosæ, non autem in ceterarum, commoda expendi. Et, quamvis nonnemo proposuerit, hujusmodi incommodo satis consuli posse, si vitalitiis præstationibus sublatis, augeretur summa dotis cuilibet Moniali, cum profitetur, constituendæ; alii tamen exinde futurum monuerunt, ut dissensiones & jurgia non solum non compescantur, sed augeantur potius; quin etiam contentiones atque dissidia inter monasteria, & puellarum consanguineos, indeque inter geminas potestates Ecclesiasticam, & Secularem, effervescant.

„ XXI. Hæc omnia non eo consilio afferuntur, ut improbetur studium eorum Episcoporum, qui in Monialium cœnobia perfectam vitam communem invehere pro viribus conantur: superius enim affirmatum fuit, commendabilem eam esse, Constitutionibus præterea nonnullorum monasteriorum fuisse præscriptam, plurimumque conducere ad paupertatis votum religiosius custodiendum, & sartam tectamque servandam monasticam disciplinam; quibus insuper addemus, a sacris Congregationibus pluries insinuatum fuisse Episcopis, ut non alias sinerent monasteria ingredi, & in iis Religiosam Professionem emittere, præter illas, quæ se communis vitæ instituto religiose custodiendo promptas paratasque exhibeant: uti videre est apud Fagnanum *in Cap. Monachi, num. 69. de statu Monachorum*. Sed, quæ supra diximus, ad hoc exposita fuerunt, ut, priusquam manus operi admoveatur, res diligenter perpendatur; in primis annuus monasterii census supputetur, ut compertum fiat, an necessariis omnibus ejusdem expensis sufficiat; deinde ne minis atque terroribus, sed hortationibus, & spiritualibus exercitiis revocentur Moniales ad exoptatam collapsæ disciplinæ instaurationem: audiantur prius omnes, & singulæ, non quasi ipsarum in id colligantur suffragia, vel consensus exquiratur, sed ut earumdem explorentur animus, & deprehendatur, an, & quæ hujusmodi reformationi libenter acquiescant, aut contra obluctentur, & quo in numero recenseantur illæ, quæ ætate, aut auctoritate graviores habentur. Id omne colligitur ex pluribus responsis a duabus Congregationibus, nimirum Episcoporum, & Regularium, atque Concilii, datis ad postulata Episcoporum, qui ab ipsis consilium, opemque implorarunt, ut propositum, quod meditati fuerant, invehendæ in monasteria suarum diœcesium vitæ communis, ad optatos exitus possent perducere. Servetur itaque rerum omnium perfecta communio, ubi illa viget. Detur etiam opera, ut, ubi non obtinet, introducatur; sed semper præ oculis habeantur quæ plurimæ se se objiciunt difficultates. Cumque de opportunis adhibendis remediis cogitatum fuerit, si haud temere conjiciatur, fore, ut tentatum opus in irritum cedat, vel, eo suscepto, plus incommodi sit inde pertimescendum, quam sperandum utilitatis, res in aliud tempus protrahatur: interea vero in id studium omne, atque industria conferatur, ut Monialium singulæ in communem arcam monasterii pecuniam inferant, quam ex annuis præstationibus sibi, postquam Professionem emiserunt, constitutis recipiunt, seu quam suarum manuum laboribus lucratæ sunt, atque lucrantur: utque de universa peculii summa Superiorissam certiorem faciant, nec sine præobtento illius consensu pecuniis utantur, & tunc quidem in causas tantummodo honestas, & necessarias, ab eadem Præposita approbandas: eisque demum efficaciter suadeatur, & aperte denuntietur, nullum iis esse hujusmodi peculii dominium, sed merum usum, huncque, ut superius diximus, omnino subjectum Præpositæ arbitrio, ac voluntati; ideoque eas semper paratas esse oportere nullis objectis impedimentis, sed æquo potius libentique animo assentiri, ut eadem Præposita, sic exposcentibus monasterii rationibus, in illius sublevandis indigentiis pecunia ab ipsis deposita utatur. Hæ omnes conditiones recensentur ab Auctoribus, qui hac de re tractarunt; eorumque dicta collecta leguntur in Tractatu *de Vita communi*, Romæ impresso anno 1695. De illis & nos verba fecimus in nostro Opere *de Canoniz. Sanctorum lib. 3. cap. 41. n. 12.* Cumque deinde aliquis nimia severitate eas in suis Operibus oppugnaverit, quædam typis traditæ fuerunt responsiones, anonima altera, Veronæ cusa, altera Patris Milante ex Dominicana Familia, in quibus præmissorum omnium æquitas validis rationibus asseritur, & propugnatur.

„ XXII. Exploratum est omnibus in Historia Ecclesiastica parumper versatis, Canonicos olim

„ Ec-

„ Ecclesiarum Cathedralium, vel insignium Collegiatarum servitio adscriptos, certo cuidam „ communis vitæ instituto fuisse obstrictos. „ Perspicui sunt hac de re canones Conciliorum „ Aquisgranensium, alterius nimirum habiti anno 789. alterius vero anno 816. item Concilii Moguntini, necnon Turonensis anno 813. „ coacti. Nec opus est, ut hic de hujus disciplinæ relaxatione disseramus; cum sibi quisque possit, quæ nosse cupiat, comparare ex „ libro composito a piissimo Gerhoho, Præposito Reichersbergensi, *de corrupto Ecclesiæ statu*, & ad Pontificem Eugenium III. directo, „ aliisque ejusdem Auctoris Operibus, quæ habentur *in Thesauro Anecdotorum* P. Pezii *tom.* „ 2. *part.* 2. Animadvertimus quidem, cum „ vetus hæc, strictiorque disciplina vigeret, Canonicos unam eamdemque domum incoluisse, pari quoque habitu, communique mensa „ usos, nihil habuisse peculiare, quod in proprias singuli indigentias expenderent, sed omnia omnibus ex Ecclesiæ reditibus suppetiisse. At, cum, labente tempore, communis vitæ institutum ad id redactum fuerit, „ ut una esset omnibus domus, idemque refectorium, simulque omnes Ecclesiasticis functionibus interessent; ad hoc, ut Canonici frequentes in Chorum convenirent, invaluit usus segregandi certa quædam emolumenta, distribuenda iis, qui Horis Canonicis præsentes interessent, quorumque absentes „ participes esse non poterant. Jam denique, „ si una, vel altera Cathedralis Ecclesia excipiatur, perpauca nunc temporis reperire est „ Capitula Canonicorum secularium, qui sub „ eodem tecto commorentur, & in communi vescantur refectorio: proprias enim ædes „ quisque habet, fruiturque præbendæ suæ „ fructibus, suisque distributionibus. Eruditam perlegimus dissertationem, quæ erit numero nona, *in Vitam Beatæ Claræ Ariminensis*, Opus Canonici Josephi Garampi, „ quod in publicam lucem quamprimum prodibit. In qua quidem dissertatione collectum „ invenitur quidquid ad exordium, progressum, lapsumque pertinet communis vitæ „ inter Canonicos: & ex insertis in ea monumentis perspicue infertur, quod, postquam Choro interessentibus certa emolumenta constitui cœperunt, qui illa lucrabatur, „ eadem & sua faciebat, expendebatque libere „ in proprios usus; cum illorum dominus esset pleno jure, quemadmodum & hodie „ sunt Canonici quoad chorales distributiones. „ Sane quæ a Monialibus servanda est vita „ communis, nequaquam talis esse debet, ac „ illa, quæ intermediis temporibus inter Canonicos vigebat. Nec enim satis est, ut intra eadem claustra vivant, ut sumant in uno „ refectorio cibum, atque communitatis „ obeant onera. Sed, si proventus habeant, „ vel annuas præstationes sibi a consanguineis „ constitutas, hoc insuper scire debent, non „ penes se esse illarum dominium, sed usum „ tantummodo, atque hunc Superiorissæ arbitrio, & voluntati omnino subjectum; ac reminisci, obstringi se paupertatis voto, indeque fieri, ut ipsarum conditio, quoad livellorum, ceterorumque subsidiorum usum, „ valde differat a conditione Canonicorum quoad chorales distributiones, etiam eorum, inter quos medio illo tempore vita communis „ obtinebat.

„ XXIII. Ab instituto de Monialibus sermone non recedentes, addemus, novisse nos „ ex relationibus status Ecclesiarum, quandoque excitatam fuisse quæstionem, utrum „ Episcoporum jus esset, an potius ad Superiores Regulares pertineret, opportunam facultatem largiri cupientibus alloqui Moniales, vel iis, qui monasterii claustra ingredi „ debent ex legitima, ac necessaria causa, „ quoties res est de Monialium monasterio Regularibus subjecto. In Concilio Tridentino „ *sess.* 25. *cap.* 5. *de Regularibus* ita cautum „ legitur: *Ingredi intra septa monasterii nemini liceat, cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.* „ *Dare autem tantum Episcopus, vel Superior licentiam debet in casibus necessariis, neque alius ullo modo possit, etiam vigore cujuscumque facultatis, vel Indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi.* Disjunctiva particula est in verbis Concilii, ubi de Episcopo, vel Superiore agitur. Quare Congregatio ejusdem Concilii Interpres alias respondit, hujusmodi facultatis impertiendæ jus esse penes Superiores Regulares quoad Monialium monasteria eisdem subjecta; nisi tamen consuetudo obtinuisset, ut ab Episcopo solo, vel ab Episcopo simul, & Regulari Superiore, licentia concederetur, cum „ sit servanda consuetudo: uti constat ex resolutione edita in quadam causa *Nullius* 17. „ Julii 1597. *lib.* 9. *decretor. pag.* 24. En verba: *Sacra &c. censuit, facultatem concedendi licentiam accedendi ad colloquium cum Monialibus Regularibus subjectis, spectare ad ipsos Superiores Regulares, nisi in loco esset consuetudo legitime præscripta, ut hujusmodi licentia etiam quoad monasteria, quæ Regularibus subsunt, ab Episcopo tantum, vel ab Episcopo, & Superiore Regulari conjunctim, obtineretur; tunc enim consuetudinem esse observandam.* „ Verum, cum de mandato Pontificis res hæc „ ad iteratum examen fuisset adducta, definitum fuit, quoad ipsa quoque monasteria Regularibus subjecta, minime satis esse, ad hoc „ ut monasterii septa, quocumque etiam urgente causa, ingredi liceat, in id veniam „ obtinuisse a Superiore Regulari; sed opus „ omnino esse, ut & Episcopi licentia accedat:

„ ex reditibus propriis monasteriorum, vel ex „ consuetis eleemosynis commode possit sustentari: & cap. 5. ejusdem sess. Constitutionem „ instauravit Bonifacii VIII. eamque religiose „ servari jussit, facultate insuper facta Episcopis „ implorandi brachium seculare ad hujusmodi „ legis executionem urgendam, & asserendam.

„ XXVI. Ipse tamen Pontifex Bonifacius „ VIII. cui, uti dictum est, acceptam ferimus „ clausuræ firmitatem, recte prospexit, ejusmodi casum dari posse, quo Monialis aliquo „ laboraret morbo, cujus contagio reliquas „ Moniales posset inficere; & quidam in hac „ facti specie ægrotanti Moniali egressum a „ claustris indulsit: *Nisi forte tanto & tali morbo evidenter earum aliquam laborare constaret, quod non posset cum aliis absque gravi periculo, seu scandalo commorari*. Postea vero „ S. Pius V. in sua Constitutione incipiente „ *Decori & honestati*, quæ est *num.* 8. *tom.* 2. „ *Bullarii veteris*, in recentiori autem impressione *tom.* 4. *part.* 2. *num.* 13. facultatem egrediendi e monasterio tribus hisce casibus, „ magni nimirum incendii, lepræ, & epidemiæ, „ seu pestis, circumscripsit. Hoc tamen satis „ non fuit ad compescendam Scriptorum licentiam, quin statim inter se disceptare cœperint, an scilicet verbis, & litteræ Pianæ „ Constitutionis sine exceptione sit adhærendum, „ vel potius relinquatur locus benigniori interpretationi, juxta quam liceat Monialibus e „ claustris egredi, si casus evenerit, non quidem „ in Piana Constitutione diserte expressus, sed „ expresso simillimus, & in quo par ratio, vel „ etiam fortior subesse possit.

„ XXVII. De hac quæstione jam disseruimus „ *Superiore lib.* 9. *cap.* 15. *num.* 8. ubi etiam aliqua attigimus de Episcopi auctoritate necessario imploranda, quotiescumque „ Monialis egredi debeat a monasterio, quamvis Regularium regimini subjecto. Quod tamen Episcopis maximam solicitudinem ingerere animadvertimus, illud est, quod sæpe „ nimium evenire dignoscitur, ut aliqua Monialis, affectæ valetudinis causa, cœli mutatione indigeat, aut necesse habeat salubres „ aquas potare, earumve balneis mergi, & quidem in locis, in quibus ex ipso naturali fonte erumpunt; vel, quod deplorabilius, insania, & furore correpta, aut phthisi, vel „ scorbuto infecta, ad eum profligatæ valetudinis statum redacta dignoscatur, ut, si in „ monasterio maneat, verendum sit, ne ceteras „ Moniales inficiat. Magnum hæc negotium „ facessunt Episcopis, non sane quia ad eos spectet facultatem impertiri hujusmodi Monialibus egrediendi e monasterio, aliove commigrandi; id enim Apostolicæ Sedi privative „ reservatum est: sed quia ab hac ipsa Apostolica Sede nihil de his rebus statuitur, nisi „ ipsorum Episcoporum præhabita informatione, explorataque sententia; vel etiam, ubi „ maxima locorum distantia non patiatur, ut „ Episcoporum relationes expectentur, expeditior initur via, qua res *in forma*, ut inquiunt, *commissaria*, ipsorum judicio terminanda committitur, tuncque id oneris imponitur Præsuli, ut disquirat, serioque investiget, an vera sint exposita, & an omnes concurrant circumstantiæ, quibus egressus e claustris permitti debeat: quod quidam onus & „ alia subsequitur cura, efficiendi nimirum, „ ut, quo tutiori, & honestiori fieri potest, „ loco Monialis excipiatur, & collocetur. „ Sub ipsa Pontificatus nostri primordia delatum ad nos fuit, in quibusdam regnis complures Moniales commorari extra claustra, „ e quibus, curandarum infirmitatum, aliisve de causis, exierant; & quidem magnum „ exactum esse temporis spatium, ex quo plures earum recesserant, nec adhuc de reditu cogitari; denique easdem e monasterio „ prodiisse vigore facultatis obtentæ a quibusdam, qui sibi ejusdem impertiendæ jus auctoritatemque asserebant. Nos autem ex Apostolici muneris nostri debito non negleximus „ invecto abusui opportune consulere, jubentes, Moniales regredi ad sua monasteria, „ penitusque abrogantes assertam sibi a quibuslibet auctoritatem indulgendi Monialibus „ exeundi licentiam. Videatur nostra Constitutio, cui initium *Cum sacrarum*, quæ est „ *num.* 21. *tom.* 1. *nostri Bullarii*. Inspiciatur „ & altera, quæ incipit *Salutare*, *num.* 40. „ *eodem tom.* 1. *nostri Bullarii*, qua quidem, „ exceptis locorum Ordinariis, qui servata superius indicata methodo, justisque urgentibus „ causis, facultatem ingrediendi Monialium septa viris, mulieribusque elargiuntur, adimitur ceteris omnibus auctoritas, quam in id „ sibi sumebant: ita ut nec ipsæ Cardinalium „ Congregationes, ad quas forte recursus fiat, „ Decretum ullum in hoc rerum genere edere „ possint, nisi, re ad Pontificem delata, ipse „ supremum assensum suum interponat.

XXVIII. Joseph Gibalinus, Societatis Jesu „ Sacerdos, plura conscripsit Opera; inter quæ „ illud est sane peraccuratum, quod edidit „ *de Clausura Regulari Monialium*. Hoc autem in Opere *disquisit.* 1. *cap.* 6. pluribus „ disserit de duabus Bonifacii VIII. & S. Pii „ V. Constitutionibus; inquirens nimirum, an „ posterior hæc sit antiquioris illius Constitutionis amplificatio; & qui fiat, ut in Piana „ Constitutione lepra recenseatur inter causas „ legitimas, quibus liceat Moniali monasterio exire, cum cetaroquin Alexander III. „ in sua Decretali *Pervenit*, *de conjugio leprosorum*, vetet, ne a viro uxor, nava vicissim „ ab uxore vir, ob lepram, sejungantur. Et „ ipse quidem, statuto inter lepram, & lepram „ discrimine, ut altera nimirum contactu & „ consuetudine propagetur, aliosque inficiat, „ altera vero ægrotanti tantum adhæreat, ipsum.

„ que

„ que solum affligeret, propositam quæstionem „ perfacile absolvit. Differit inde de contagio„ sis morbis, deque urgenti, qua interdum „ Moniales tenentur, necessitate ebibendi a„ quas calidas in ipsis locis, ubi e terra e„ rumpunt; & quædam attingit de balneis, qui„ bus uti jubentur Moniales ad invalescentem „ morbum expellendum. At nos hic tantum„ modo, quod praxim respicit, persequemur, „ ut notum sit Episcopis, quonam modo se „ gerere debeant, cum eorum relatio, & sen„ tentia exquiritur super precibus alicujus Mo„ nialis e claustris egredi cupientis, vel cum „ ad ipsos causa egressus, totumque negotium „ in forma, ut inquiunt, commissaria remit„ titur, quod quandoque fieri supra dictum „ est.

„ XXIX. Quoties igitur contingat, quod non „ admodum raro evenire solet, ut ex medi„ corum sententia Monialis ægrotans aeris & „ cœli mutatione indigere dicatur, illud pri„ mum sedulo investigandum est, an exposi„ ta veritate nitantur; an medicus, qui de „ iis testatur, talis sit, ut ei merito fides ad„ hiberi possit, vel potius expediat alterius „ quoque medici explorare sententiam. Tum, „ comprobata facti veritate, facile Moniali „ indulgetur facultas ad certum tempus trans„ eundi ad alium salubrioris aeris locum, dum„ modo in alio Monialium monasterio ejus„ dem, vel alterius Instituti collocetur, ac re„ tento semper onere redeundi ad monasterium, „ unde discesserat, cum exactum fuerit præfi„ nitum tempus ad experiendum salubrioris ae„ ris beneficium. Hujusmodi licentiæ a Con„ gregatione Episcoporum & Regularium, ex „ sibi tributis facultatibus, expediuntur, præ„ habita semper informatione Episcopi; vel sal„ tem ab ipsa ejusmodi transitus ad eumdem „ Episcopum, seu Ordinarium, in forma com„ missaria delegatur. In diruta Aquilejensi „ civitate insigne extat Monialium monaste„ rium, Sanctæ Sedi immediate subjectum: „ cumque aeris temperies in ea urbe quibus„ dam anni mensibus insalubris admodum sit, „ & gravis, ea tempestate ineunte, Moniales „ ex antiqua consuetudine Aquilejense monaste„ rium deserentes, in aliud se conferunt melio„ ris cœli, & mox Aquilejam repetunt, cum „ per anni tempus licet. Aliud est, si Mo„ nialis, quæ noxium sibi experta est situm, „ & cœlum illius monasterii, in quo professa „ fuit, cupiat in aliud transferri salubrioris aeris, „ in quo reliquum vitæ spatium exigat, exinde „ nunquam ad primum monasterium reversura. „ Tunc enim vel ad Apostolicæ Pœnitentiariæ „ Officium, vel ad Congregationem Episcopo„ rum, & Regularium instantia deferatur; siqui„ dem utrumque tribunal hoc jure fruitur, & „ auctoritate, ut præfatum transitum conce„ dat; non tamen sine debitis injunctis con„ ditionibus, pro eo quod spectat ad dotem se„ cundo monasterio pensitandam; nec sine op„ portunis cautelis quoad legem clausuræ, ut „ minimum fieri poterit, lædendam: incon„ gruum quippe esset, ut ex monasterio legi „ clausuræ subjecto, fruendi etiam salubrioris „ aeris causa, transitus indulgeretur ad aliud „ monasterium, vel religiosam domum Oblata„ rum, quæ clausuræ lege non obstringuntur; „ neque enim sine exemplo est, quod Monia„ lis aliqua e monasterio, in quo vigebat clau„ suræ lex, in aliud traducta monasterium, vel „ religiosam domum hujusmodi legi minime „ obnoxiam, contenderit, se propterea clausu„ ræ vinculo solutam esse, ea ratione allata, „ quod clausuræ lex, non personæ, sed loco fue„ rit adnexa.

„ XXX. Ad mineralium aquarum haustus, „ & balnea progrediendi facultas a solo Ponti„ fice, ut dictum est, indulgetur. At neque „ Pontifex, neque Congregationes, quarum „ is consilio in hujusmodi concedendis licen„ tiis utitur, satis dignoscere poterunt, quid „ in peculiari cujusque facti specie tuto defini„ re valeant, nisi Episcopi se eisdem exhi„ beant adjutores, studiumque suum in id con„ ferant, opportunas a medicis exquirendo no„ titias, ut certo deprehendant, an reme„ dium, quod iidem medici ex aquis repeten„ dum suadent, sit reapse Moniali ægrotanti „ necessarium: si enim illo Monialem omnino „ indigere affirmetur, durum nimis esset, ægro„ tantem ab eo prohibere, si vero non usque„ quaque eo opus sit, licentia, quæ indulgere„ tur, providis clausuræ legibus nimis adversa, „ & perniciosa censeri deberet. Neque vero „ hic finem habeat solicitudo, & diligentia ab „ Episcopis adhibenda: posita quippe præfati „ remedii, ac proinde etiam e monasterio exeun„ di necessitate, sedulo advertendum est, cui„ nam concredantur Moniales e clausura e„ gressæ. Nec enim indiscriminatim cuique „ tradendæ, sed commendandæ sunt vel fidei „ patris, si superstes vivat, vel patruorum, „ vel fratrum, siquidem maturæ ætatis sint, „ integrique nominis, vel denique matris cu„ stodiæ: hisque omnibus deficientibus, advo„ candæ sunt honestæ mulieres arcto consangui„ nitatis vinculo Moniali conjunctæ; & si nec „ istarum copia suppetat, confugiendum est „ ad matronas omni exceptione majores. In„ super indicendæ leges, atque cautiones, quæ „ in itinere, & in statione observentur: regressui „ autem certum temporis spatium est præfinien„ dum: Moniali denique interdicendum, ne „ monasticum exuat habitum, ad hoc, ut se „ ubique Monialem esse meminerit.

„ XXXI. De morbis tandem differendum su„ perest. Percurrentibus itaque tum Decretalem „ Bonifacii VIII. tum memoratam S. Pii V. „ Constitutionem, tum denique quidquid tra„ dunt Auctores Pianam Constitutionem in„ terpretantes, eamque etiam ultra casus in

ipsa

„ ipsa recensitos benignius protendentes, ac sepposito semper irruentium undique flammarum incendio, quod, cum monasterium vastet, januas quoque pandit, ut inde aufugientes Moniales vitam servare possint; satis constat, omnia redigi ad illud morborum genus, quorum contagione aliæ quoque Moniales inficì possent, si ægrota Monialis in monasterio detineretur, ibique curaretur. Loquitur quidem Piana Constitutio de peste, & epidemia: at id minime accipiendum de peste, ac epidemia, quæ urbem, in qua monasterium situm est, invaserit; hoc quippe casu magis consultum erit Monialibus, dum monasterii septis inclusæ, a reliquorum consortio, atque ita a contrahendo sævientis morbi veneno fient remotiores, quam si ad consanguineorum domos transferrentur: sed intelligendum est de peste, atque epidemia, quæ monasterium ipsum aggressa, unam, alteramve Monialem corripuerit: quemadmodum recte animadvertit Congregatio Episcoporum, & Regularium in litteris ad Archiepiscopum Avenionensem datis 20. Septembris 1720. cum timeretur, ne ea urbs teterrimum pestis infortunium subiret. Huc autem re adducta, præter studium ab Episcopis adhibendum in exquirenda a medicis tum morbi qualitate, tum periculo, ne aliæ bene valentes inficiantur, investigandum insuper est, num adsit in monasterio segregatus aliquis locus, quo detineri valeat Monialis morbo correpta; num possit in praxim redigi, ut in monasterium inducantur seculares famulæ, quæ ægrotanti inserviant, absque eo quod cum ceteris Monialibus versari debeant; quatenus vero monasterium hoc destituatur commodo, num illud invenire liceat in alio monasterio, vel religiosa Oblatarum domo; semper enim longius evitantur pericula, dum Monialis in proprio detinetur monasterio, vel ad aliud transfertur, quam si secularibus personis, quantumvis arcto consanguinitatis vinculo junctis, concreditur. Si autem neutro ex præindicatis modis ægrotanti Moniali consuli possit, nil aliud est reliquum, quam ut, adhibitis superius expressis cautionibus, Monialis consanguineorum fidei & curæ committatur. Assiduus rerum usus nos edocuit, quam arduum sit omnes omnino fraudes detegere, ac declinare; cum medici faciliores, quam par est, se se præbeant in testificationibus subscribendis; Moniales vero vel maxime exoptent, ut tollantur incommoda, quæ sibi, ac universo monasterio ab ægrotante Sorore afferuntur; consanguinei denique ut plurimum proniores sint ad Monialem suis ædibus excipiendam. At hæc non efficiunt, quin omnia tentanda sint, ut adhibitæ fallaces artes eludantur. Quo autem severior adhibebitur trutina, eo infrequentiores erunt postulationes ad extorquendam facultatem discedendi e monasterio: siquidem experientia perspectissimum est, concedendi facilitatem, petendi facilitati & audaciæ aditum patefacere.

CAPUT VIII.

De postulatis, quæ in relatione status Ecclesiæ ab Episcopis proponi solent: & primo de iis, quæ ad ipsos Episcopos spectant, quatenus in Ordinem Episcopalem ingressi sunt, Ecclesiæque regimen susceperunt.

„ Quoniam de iis, quæ in subsequentibus Instructionis capitibus, sexto nimirum, septimo, & octavo, continentur, plura jam hoc ipso in Opere, prout occasio tulit, attigimus; ne ea, quæ superius dicta sunt, repetamus, transeundum nobis esse censemus ad illa, quæ exponenda suadet nonum & ultimum ejusdem Instructionis caput: quo scilicet invitantur Episcopi, ut, si quæ habent postulata, sibi, suarumque Ecclesiarum regimini opportuna, proponant; promptamque sibi opem, vel saltem consilium, ab Apostolica Sede, & ab ipsa Congregatione Concilii expectare jubentur. Cum autem animadversum a nobis fuerit, quædam interdum postulata ab Episcopis proponi, quæ propriam ipsorum personam respiciunt; ab his initium ducentes, in præsenti capite agemus de iis, quæ spectant ad ipsos Episcopos in Ordinem Episcopalem ingredientes, suarumque Ecclesiarum regimen suscipientes: ut deinde gradum faciamus ad ea, quæ ipsis in Episcopatus administratione versantibus occurrunt; ac demum ad alia, quæ Pastoralis oneris dimissionem, aliquando ipsis necessariam, optatamque concernunt.

„ II. Episcopus quidam in relatione status suæ Ecclesiæ obortum sibi exposuit dubium de propriæ Ordinationis validitate, propterea quod consecratus fuisset ab uno Episcopo, altero tantum seculari Presbytero assistente; cum ceteroquin per Litteras Apostolicas dispensatum cum eo fuisset, ut consecrari quidem posset ab uno tantum Episcopo, sed assistentibus illi duobus Sacerdotibus in dignitate Ecclesiastica constitutis.

„ III. Plures hac de re sententiam suam rogati fuerunt, inter quos nos ipsi, cum in minoribus constituti munere Secretarii Congregationis Concilii fungeremur: quare sequentes animadversiones a nobis tunc exhibitæ fuerunt.

„ IV. Primo videlicet animadvertimus, circa quæstionem, an Episcopi Consecratio, ab uno tantum Episcopo peracta, nulla sit, an tantummodo illicita, tres circumferri Auctorum sententias. Quarum altera est pro nullitate; eamque tuentur Morinus *de Sacr. Ordinat. part. 3. exercit. 4. cap. 2.* Tournely

„ de

„ *de Sacram. Ordinis*, *impressionis Parisiensis* „ *anni* 1729. *pag.* 453. Altera nullam itidem irritamque asserit ejusmodi Ordinationem, nisi Pontificio indulto, seu dispensatione concessum fuerit, ut eadem ab uno tantum Episcopo peragеretur; huicque opinioni adhæret Piette *part.* 6. *suarum Theologicarum Quæstionum de Sacram. Ordinis quæst.* 13. §. 1. & 2. Tertia denique propugnat, quamvis, juxta disciplinam a sacris canonibus præscriptam, Episcopalis Ordinatio ab uno Episcopo, aliis duobus Episcopis ei assistentibus, sit peragenda, uti legitur *in Can. Episcopi*, & *Can. Episcopum*, *dist.* 15. & *Can. Porro*, *dist.* 66. tamen, si ab uno Episcopo habeatur, reliquis duobus nec accitis, nec præsentibus, nec cooperantibus, ratam esse & validam, quamtumvis illicitam: siquidem plures in sacra antiquitate occurrunt Antistitum Ordinationes ab uno tantum Episcopo peractæ, quæ redarguuntur quidem uti illicitæ, sed minime rejiciuntur ut irritæ ac nullæ: neque vero uspiam legitur, Episcopum, ab uno Antistite consecratum, jussum fuisse Consecrationis munus iterato recipere ab Episcopo, cui alii duo Episcopi cooperarentur. Videri hac de re possunt Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. disciplin. part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 12. & *per tot.* & præcipue *num.* 1. Cabassutius *in Notitia Eccles. seculi* IV. *in notis ad n.* 4. *Nicænum*, Christianus Lupus *ad Concilia Generalia & Provincialia tom.* 1. *prioris editionis pag.* 29. & *pag.* 33. Hallier *de sacr. Ordinationib. part.* 2. *sect.* 5. *cap.* 2. *art.* 2. *per tot.* & potissimum §. 3. Van-Espen *Jur. Eccles. part.* 1. *tit.* 15. *de Consecr. Episc. cap.* 1. *per tot.* & signanter *n.* 7. Boucat. *tom.* 5. *de Ordinis institutione disp.* 6. *sect.* 6. *punct.* 2. *pag.* 443. Juenin *de Sacramentis dis.* 9. *de Ordinibus in specie q.* 1. *de Episcopatu cap.* 4. ex Auctoribus vero, qui omnium manibus teneantur, Diana *in edit. coord. tom.* 4. *tract.* 8. *resolut.* 27. & *pluribus & sequentibus*, & nominatim *resolut.* 29. Solorzan. *de Jure Indiarum tom.* 3. *cap.* 6. *n.* 38. Azorius *Instit. mor. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 30. §. *Sed quid dicendum*. Inter eos autem qui recentioribus temporibus Romæ scripserunt, quousque post latum a nobis suffragium inspeximus, bon. mem. Cardinalis Gotti *tom.* 15. *sua Theologia quæst.* 5. *de Episcop. dub.* 4. §. 1. & 2. & modernus Joseph Catalanus *tom.* 1. *ad Pontificale Romanum pag.* 198. & *seq.* quibus in locis pluribus tuentur, Episcopi Consecrationem ab uno Episcopo peractam, illicitam quidem esse, sed validam firmamque, quamvis, nullo præobtento Pontificio indulto, seu dispensatione, celebrata fuerit.

„ V. Animadvertimus secundo, quod, etsi affirmari nequeat, ab hac Sancta Sede fuisse definitam prædictam quæstionem, an Episcopi Consecratio, quam unus expleverit Episcopus, irrita sit, & nulla, an potius tantummodo illicita; nemo tamen inficias ierit, quin probabiliter, & magis plausibilis sit tertia opinio, quæ, uti diximus, validam esse propugnat, quamvis illicitam, ejusmodi Ordinationem; hancque amplexi fuerint, & in praxim redegerint Romani Pontifices, qui frequenter indulta elargiuntur, ut in remotioribus regionibus, in quibus haud facile tres Episcopi una convenire possunt, ordinandus Consecrationis munus recipiat ab uno Episcopo, duabus ipsi assistentibus Dignitatibus, vel duobus etiam simplicibus Sacerdotibus: quod porro nullatenus præstarent, nisi probabiliorem arbitrarentur sententiam illam, quæ asserit, validam firmamque, ac tantummodo illicitam esse Ordinationem, quam unus peregerit Episcopus; ideoque in sua potestate esse, illiciti actus notam ab ea removere, impertiendo facultatem, ut ab uno tantum Episcopo expleri possit. Sane, cum olim S. Pius Papa V. votum Congregationis Concilii hac de re exquisiisset, responsum ipsi datum fuit sequentis tenoris, ut notatum reperitur *in lib.* 10. *Regestorum pag.* 16. *cum san. mem. Pius V. consuluisset Congregationem Concilii, an in provincia, in qua Episcoporum copia haberi non posset, dispensandum esset, ut, loco duorum Episcoporum, qui Consecrationi interesse debent, sufficiantur Abbates, duove alii habentes dignitates Ecclesiasticas, Congregatio, secuta sententiam majoris partis Theologorum, quos tunc consuluit, respondit, dispensationem esse concedendam.*

„ VI. Quin immo, præter eam facti speciem, qua Episcoporum copia haberi non possit, paris quoque valoris habita est altera, qua, licet tres Episcopi convenire commode valeant, prudens tamen œconomia exposcit, ut Consecratio ad tempus occulta maneat, nec nisi, certis advenientibus rerum circumstantiis, innotescat. Et quidem, hac impellente ratione, fel. record. Alexander Papa VII. indulsit, ut Pater Sebastianus ex Carmelitarum Discalceatorum Familia, cum ad Orientales Indias Apostolicam visitationem obiturus remeare deberet, secreto in Pontificio Sacello ordinaretur Episcopus Hieropolitanus a solo Porphyriensi Episcopo, supplentibus vices duorum Episcoporum assistentium binis Vaticanæ Basilicæ Canonicis Presbyteris, Luca Holstenio, & & Francisco Maria Phœbeo: quemadmodum habetur in Historia Vitæ memorati Sebastiani Episcopi, Romæ edita anno 1719. *lib.* 2. *cap.* 2. *sub initium*.

„ VII. Tertio denique animadvertimus, sicuti valida est, sed illicita, Episcopi Consecratio, quam unus peregerit Episcopus duobus assistentibus Sacerdotibus, dum Apostoli-

„ cum

„ cum non præcessit indultum, quo ita fieri „ permissum fuerit; non absimili ratione validam haberi debere, & tantummodo illicitam, „ Episcopalem Consecrationem, quam peregerit „ unus Antistes, uno assistente Presbytero quamvis in obtenta dispensatione, seu indulto, ea lex adscripta fuisset, ut duo adstarent Presbyteri: „ utroque enim casu omnia concurrunt ad actus „ validitatem necessaria: & utroque casu aliquid „ desideratur, quod ad ejusdem actus solemnitatem, & præscriptorum rituum observantiam „ pertinet; quandoquidem in prima facti specie deest duorum Antistitum præsentia a sacris canonibus statuta: in altera vero desideratur præsentia duorum Sacerdotum, quos „ Pontifex adhibendos voluit.

„ VIII. Credi autem nullo modo potest, voluisse Pontificem, ut suis mandatis in Brevi „ expressis major inesset vis & efficacia, quam „ quæ canonum sanctionibus passim tribuitur. „ Nec enim omnes canones, qui aliquid servandum statuunt, nullitatis vitium statim inducunt iis actibus, qui aliter gesti fuerint; „ nisi expressum contineant decretum, quo irritum & nullum pronuncietur quidquid secus „ fieri contingat. Idem ergo affirmandum erit „ de lege, quam Pontifex in Brevi indixerit. „ Si autem id obtinet in iis rebus, quæ ejus „ potestati, & auctoritati subjiciuntur, quid „ dicendum erit de illis, quæ (sicuti hæc est, „ de qua loquimur) quoad validitatem a Christi Domini auctoritate dependent? Quæcumque igitur in utroque casu præscribuntur, nihil aliud sunt, quam providæ regulæ ad necessariam ritus honestatem & decentiam constitutæ; quæ si omittantur, illicitus quidem erit actus, non vero irritus, & effectu „ vacuus.

„ IX. His omnibus rationum momentis adducti, asserimus, Episcopi Consecrationem „ ab uno Episcopo, unoquoque assistente Sacerdote peractam, quamvis in Brevi cautum „ fuisset, ut duo adhiberentur Sacerdotes, validam fuisse, quamvis illicitam; atque huic „ sententiæ firmius etiam adhæsimus, perpendentes, inauditum plane non esse, Episcopum aliquem Consecrationis munus suscepisse „ ab uno Episcopo, altero tantum, vel etiam „ nullo assistente Sacerdote: dum in Collectione Apostolicarum Constitutionum, Brevium, „ & Decretorum pro sacris Missionibus Sinarum, & Tunkini, Parisiis recusa anno 1676. „ *part.* 1. *pag.* 11. *& seq.* exhibetur Breve Alexandri VII. quo Vicariis Apostolicis superstitibus indulgetur, ut in Episcopum præficere valeant Sacerdotem, utque illius Consecratio ab uno Episcopo, duobus simplicibus „ Sacerdotibus, vel etiam nullo plane assistente, perficiatur.

„ X. Cum autem reliqui etiam, quos Pontifex tunc consuluit, nostræ sententiæ adhæsissent, „ eamdem probavit idem Pontifex in suis Litteris datis 26. Novembris 1718. ubi, *de nonnullorum gravium virorum, præsertim Romanæ Curiæ Prælatorum, eximia sacrorum canonum scientia, singularique fide, & integritate conspicuorum, qui de mandato eorumdem Cardinalium rem mature examinarunt, & Consecrationem hujusmodi validam, licet illicitam, esse censuerunt, consilio &c.* salutaribus pœnitentiis tam ordinatori, quam ordinato injunctis, ratam firmamque, sed illicitam Consecrationem pronunciavit.

„ XI. Frequentior est alter casus, quo nonnulli, antequam in Episcopos eligantur, quædam ineunt pacta & conventiones cum Canonicis mox eos electuris, eorumque observantiam jurejurando polliceri non dubitant; „ at, cum subinde eos & promisisse, & jurasse „ pœniteat, relaxationem contractæ obligationis, & juramenti, vel in relatione status Ecclesiæ, quam Congregationi Concilii exhibent, vel immediate ab ipso Romano Pontifice exposcunt.

„ XII. Contingunt hæc in Germania, ubi „ vigens est apud Canonicos jus eligendi Episcopum, exclusis ceteris de Clero, eoque magis & laicis. Cujus quidem juris veluti fundamenta jecere duo Imperatores Otho IV. & „ Fridericus II. ille nimirum anno 1209. hic „ vero anno 1213. in suis Diplomatibus relatis „ apud Lunig. *tom.* 1. *Spicil. Eccles. pag.* 167. „ & Goldastum *Const. Imper. tom.* 1. *pag.* 290. „ At idem subinde canonice constitutum firmatumque fuit in Concordato inter Nicolaum „ V. Pontificem, & Fridericum III. totamque „ Germanicam nationem anno 1448. inito. Hoc „ autem jure eligendi Episcopum Capitulis asserto, inolescere cœpit & usus quasdam ineundi pactiones conventionesque inter eligendum, & Canonicos: quæ quamvis fortasse, „ cum primum invectæ sunt, ad publicam referrentur utilitatem, optimumque regimen diœcesis, ac ipsius quoque principatus cum Episcopali dignitate conjuncti; non ita multo „ post in eversionem juris Episcopalis, privatumque nonnullorum, & potissimum electorum, commodum utilitatemque deflexere: „ uti videre est tum in satis prolixa Dissertatione Schvvarzii *de Capitulationibus Episcoporum Germaniæ*, tum in Opere Herbipoli „ impresso sub annum 1697. inscriptoque *Factum & Jus Juramenti Episcopalis, sive Capitulationum*.

„ XIII. Claræ memoriæ Carolus V. Imperator abusum hunc expresse detulit ad Hadrianum VI. Pontificem, datis ad eum litteris anno 1522. quæ referuntur a Goldasto „ *Constit. Imper. tom.* 1. *pag.* 447. necnon in Libro inscripto *Imperatorum Imperiique gravamina, part.* 2. *pag.* 357. *edit. Francofurten. anni* 1725. In iis autem litteris, inter cetera absurda, *num.* 85. exponitur juratum pactum, „ quo cavetur, ne Episcopo, in ulla omnino

„ quantumvis gravi, ac etiam intoleranda facti „ specie, liceat contra ipsos electores procede- „ re, aut obsistere Judicibus, & Officialibus „ Capituli, quidquid tandem agendum suscepe- „ rint, aut decernendum putaverint: qua ex- „ cogitata methodo, securitatem delinquendi, „ remota quacumque pœnæ formidine, nanci- „ scebantur Capitulares: *Nullum in Episcopum, „ seu Prælatum eligunt, nisi se prius jurejuran- „ do adstrinxerit, planeque devoverit, litteris „ quoque interdum, instrumentisque sigillo probe „ munitis caverit, ipsis, ipsorumque ordinatis „ Judicibus, ac Officialibus, in nullo utcumque „ gravi, vel inhonesto, intolerabilique proposi- „ to, se contrarium fore, ac si quando eos delin- „ quere contigerit, impune eis per ipsum, ut hoc „ sibi liceat*. Minus absonum erat, quod Æ- „ neas Sylvius enarrat in suo Libro *de moribus „ Germanorum pag.* 1045. quamvis & is hoc i- „ psum improbare non omittat: *Statutum ha- „ bent, quo cautum est, ne quem Canonicorum „ Decanus corripiat, nisi majori parte Capituli „ consentiente: atque ita fit, ut omnes passim „ dissoli aberrent, compensantesque sibi quisque „ invicem crimina, impunes abeant*.

„ XIV. Vel solæ communis Canonici Juris „ sanctiones satis superque fuissent, ut pronun- „ ciari tuto posset, hujusmodi pacta, quamvis „ juramento firmata, damnabilia esse, & nul- „ lo modo servanda. Perspicua est Decretalis „ *in Cap. Sicut nostris, de jurejurando*, ubi „ narratur, quod Tudertinus Episcopus, prius- „ quam ad eam Sedem eveheretur, una cum „ reliquis Canonicis in pactum consenserat, per „ quod imminuebantur Ecclesiæ reditus, quod- „ que insuper hujusmodi pactio jurisjurandi re- „ ligione vallata fuerat. Nihilominus, Episco- „ po post peractam electionem id, quod jura- „ tus promiserat, præstare renuente, Innocen- „ tius III. Pontifex Maximus Amerino Epis- „ copo mandat, ut omnia in pristinum resti- „ tuat: de juramento autem, & pactione ita „ rescribit: *Nos igitur saluti ejus*, Episcopi „ videlicet, *Paterna volentes sollicitudine provi- „ dere, pro juratione incauta imponi ei fecimus „ pœnitentiam congruentem: & nihilominus at- „ tendentes, quod juramentum, non ut esset ini- „ quitatis vinculum, fuerit institutum, & quod, „ non juramenta, sed perjuria potius sunt di- „ cenda, quæ contra utilitatem Ecclesiasticam at- „ tentantur*, Apostolico Delegato, quæ supra „ innuimus, exequenda committit. Consonat „ & Decretalis *Contingit, de jurejurando, in „ 6*. Attamen religiosi Germaniæ Episcopi suis „ in Synodis Diœcesanis, vel Provincialibus, „ non prætermiserunt memorata pacta quan- „ tumvis jurata improbare, simulque definire, „ eadem nullo modo esse servanda: quemad- „ modum videre est in Diœcesana Synodo Her- „ bipolensi, habita anno 1453. & in duabus „ Provincialibus Synodis, altera, Coloniensi, „ Moguntina altera, habitis sub Paulo III. „ Pontifice Maximo, relatisque in præcitato Li- „ bro *Factum & Jus*, Herbipoli impresso, „ *pag.* 367. Id ipsum præstiterunt Romani Pon- „ tifices, quemadmodum evincunt monumenta „ in præjudicato Libro fideliter exscripta.

„ XV. Et primo quidem Martinus V. uti „ ex eodem Libro habetur, Cardinali Juliano, „ suo, & Apostolicæ Sedis Legato, in mandatis „ dederat, ut Sigismundi Imperatoris precibus „ studiisque obsecundans, irrita ac nulla pro- „ nunciaret pacta, quæ Bambergensis Episco- „ pus cum suo Capitulo inierat: licet is juras- „ set, se promissa præstiturum, nec emissi ju- „ ramenti absolutionem petiturum, quin immo „ nec ea quidem sponte oblata se unquam usu- „ rum. Accesserunt postmodum duæ Roma- „ norum Pontificum Constitutiones, in Bulla- „ rium Romanum relatæ, S. Pii V. altera, „ cui initium *Durum nimis & incommodum*, „ altera Gregorii XIII. incipiens *Inter Aposto- „ licas*, quæ sæpe memoratis pactis, seu capi- „ tulationibus vim omnem & efficaciam ade- „ merunt. Cum Clemens VIII. Cardinalem „ Madrutium Legatum de latere misisset ad „ Rodulphum Imperatorem, inter ceteros ab- „ usus, quibus ipsi pro viribus consulendum de- „ mandavit, recensitæ fuerunt capitulationes, „ & pacta, de quibus nunc occurrit sermo, „ uti nosse licet in citato Libro, Herbipoli „ impresso, *pag.* 374. *Episcoporum jurisdictio „ per contrarias sacris canonibus capitulationes „ & pacta constringitur*. Capitulationes vero, „ quas Canonici Colonienses, Brixinenses, & „ Uratislavienses, cum suis Episcopis ante ele- „ ctionem inierant, decretis suis obliterarunt, „ proscripseruntque Urbanus VIII. Innocentius „ X. & Alexander VII. summi Pontifices: „ quemadmodum in sæpe memorato Libro *pag.* „ 375. *& seq. pag.* 27. *& pag.* 280. *& seq.* „ videri potest.

„ XVI. Verum solemnior actus, quo abro- „ gatæ fuerunt hujusmodi capitulationes, quam- „ vis juratæ, procul dubio est Constitutio fel. „ record. Innocentii Papæ XII. Etenim Her- „ bipolensis Episcopus anno 1678. antequam „ eligeretur in Episcopum, cum suis electori- „ bus in certa quædam pacta convenerat, quo- „ rum observantiam juramento pollicitus fue- „ rat: sed, cum subinde datam juratamque fi- „ dem servare detrectaret, eaque de causa, „ acerrima lis, & controversia excitata fuisset, „ composita illa fuit mediante concordia, seu „ transactione, quæ viguit ad vitam pacificen- „ tis Episcopi. Eo autem e vivis erepto, cum „ in successorem Episcopum electus fuisset Joan- „ nes Godefridus de Guttemberg, isque simi- „ liter anno 1684. cum electoribus quasdam „ jurasset capitulationes, subindeque ad San- „ ctam Sedem recursum habuisset, ut a præ- „ stiti juramenti vinculo solveretur; hujus rei „ examen Magno Magistro Theutonici Ordi- „ nis delegatum primo fuit. Renuente autem

„ Ca-

„ Capitulo jura sua coram eo deducere, causa „ peculiaris Congregationis in Romana Curia „ deputatæ judicio discutienda dirimendaque „ commissa fuit: pluribusque ab anno 1692. & „ deinceps editis resolutionibus, tandem Innocentius Pontifex anno 1695. suam evulgavit „ Constitutionem, incipientem *Ecclesiæ Catholicæ*, quæ in illius Bullario legitur *num.* 51. „ quæque summo omnium plausu per Germaniam excepta fuit, ac etiam a Lunigio per „ extensum relata legitur *in select. Scriptor. illustr. pag.* 450.

„ XVII. Per eam itaque Innocentius Pontifex non solum præcedentes Pii, & Gregorii „ suorum Prædecessorum sanctiones confirmat „ & innovat; sed, ut abusum capitulationum, pactionum, conventionum, concordatorum, ac statutorum radicitus evellat, pactiones & capitulationes ante electionem inter eligendum, & electores iniri solitas, distinguit ab aliis, quæ fiunt electione jam absoluta: & quidem illas, quæ electioni præcedant, omnes omnino interdicit, nullasque „ ac irritas fore declarat, edicens, ne ipsæ, „ quantumvis juramento firmatæ, servari debeant: *Districte prohibemus, & interdicimus, „ ne capitulationes, pactiones, conventiones, „ concordata, seu statuta hujusmodi ante ipsam „ quidem electionem, seu etiam postulationem, „ de cetero inire, condere, aut facere audeant „ quovis modo, seu præsumant; illaque proinde, quatenus de facto contra præsentis nostræ „ prohibitionis formam inita, condita, seu facta „ fuerint, nulla, inania, invalida, irrita, viribusque, & effectu penitus & omnino vacua, ac nullius roboris & momenti esse, & „ perpetuo fore, neminemque ad illorum, seu „ cujuslibet eorum, etiamsi juramento vallata „ sint, observantiam teneri, aut obligatum existere, vel fore, decernimus & declaramus.* „ Reliquarum autem, quæ electionem subsequantur, executionem suspendit, quousque „ supremo Sanctæ Sedis judicio subjectæ, cognitæ, probatæque fuerint: *Quæ vero, electione, seu postulatione hujusmodi secuta, quomodolibet iniri, condi, seu fieri contigerit, ad „ Nos, seu eumdem Romanum Pontificem pro „ tempore existentem, quamprimum deferri, atque ita nostro, & Sedis Apostolicæ judicio „ subjici præcipimus; suspensa interim eorum omnium, & singulorum executione, donec & „ quousque ab eadem Sede, sine cujus auctoritate nihil omnino in similibus pacisci fas est, „ Apostolicæ confirmationis robur in totum, vel „ in partem receperint.*

„ XVIII. Invehitur Schvvarzius *præcitatæ „ dissertationis* §. 20. in pervicacem quorumdam reluctantiam, quæ satis superque contra „ enunciatas Pontificias Constitutiones in Germania invaluit: *Hinc illæ lacrymæ, hinc illæ „ lites, atque querimoniæ, quæ dudum in Germania agitatæ, multis Pontificiis Constitutionibus, atque Legibus compositæ, nihilo secius „ etiamnum valent eo magis, quo minus in hisce rebus Germani RR. PP. Leges ferre possunt.* Atque utinam memorati Auctoris objurgationes destituerentur fundamento! Vita „ functo Joanne Philippo Cardinali de Lamberg, Passaviæ Episcopo, Capitulum de more ad electionem processit successoris. Electores nonnulla pacta & conventiones cum „ eligendo, contra præscriptum Bullæ Innocentianæ, inierunt; utque apparenti aliqua specie suaderent, se nihil adversus eam attentasse, Apostolicum beneplacitum reservavetunt, non distinguentes, quod ibi statuitur „ de pactis post electionem initis, a præcedenti omnimoda reprobatione & prohibitione „ pactorum, quæ ante electionem fieri contingat. Verum summus Pontifex Clemens XI. „ hujusmodi pacta ne quidem in examen adduci permisit, prout conveniens & necessarium „ fuisset, si post electionem absolutam electus „ cum suis electoribus in ea convenisset; sed „ eadem continuo rejecit, ac irrita & nulla „ declaravit, utpote contra præscriptum Constitutionis Innocentii Papæ XII. celebrata. „ En verba Pontificis in sua Consistoriali Allocutione 52. *Confirmamus, & approbamus „ electionem, sicut præmittitur, factam a præfatis Capitulo, & Canonicis Ecclesiæ Passaviensis &c. prævia tamen cassatione, rejectione, „ & abolitione capitulationum, seu pactionum „ ab eisdem Capitulo & Canonicis ante ipsam „ electionem, cum reservatione Apostolicæ confirmationis, initarum, & per eorum quemlibet „ juramento vallatarum, quas propterea, juxta „ formam novissimæ Constitutionis Innocentii XII. „ Prædecessoris nostri, quæ incipit Ecclesiæ Catholicæ, ne ex quovis temporis lapsu, aut ex „ quacumque alia causa tacite, vel expresse per „ Nos, & Sedem Apostolicam approbata, seu „ confirmatæ censeri, vel præsumi unquam possint, diserte & expresse nullas, irritas, & „ invalidas, viribusque & effectu omnino vacuas, ac nullius roboris, & momenti esse, & „ perpetuo fore, neminemque ad illarum, seu „ cujuslibet earum observantiam teneri, aut obligatum existere, vel fore, perinde ac si illæ „ nunquam factæ, initæ, ac juratæ fuissent, declaramus; ac tam ipsi electo, quam omnibus „ aliis, quodcumque juramentum de observandis „ capitulationibus, seu pactionibus hujusmodi, „ ab eis, ut præfertur, præstitum, quatenus „ opus sit, relaxamus.*

„ XIX. Scimus quidem, non deesse Theologos, ac Canonistas, docentes, pacta, & capitulationes iniri posse a Canonicis etiam ante Episcopi electionem, dummodo pacta, seu „ conventiones, & capitulationes honestæ sint, „ & non in privatorum commodum, sed in „ publicam tantummodo vergant utilitatem. „ De hac re late disserit Wiestner *in suis Institutionibus Canonicis lib.* 1. *tit.* 6. *num.* 142.

V 2 „ edi-

„ *editionis Monachii*. Nec desunt qui exemplum adjiciant pactorum a Cardinalibus in Conclavi ante Pontificis electionem initorum, quæ cum ad optimum Ecclesiæ regimen, & ad Catholicæ Religionis utilitatem & amplificationem unice tendant, a Pontifice noviter electo custodiri omnino debere, atque servari, affirmant. Hisque præmissis, contendunt, vetuisse quidem Innocentium XII. pacta & capitulationes, quæ ante electionem fierent; sed illius prohibitionem respicere tantummodo illicita pacta, & potissimum ea, quæ ad labefactandam imminuendamque Episcopalem auctoritatem directa sint, nullatenus vero illa, quæ publicam militatem, & providum Ecclesiæ, ac diœcesis regimen aperte respiciant.

„ XX. Haud inficiamur, magnam esse in abstracto hujusce ratiocinii speciem. At simul etiam affirmare non dubitamus, illud in casu, de quo agimus, omni plane fundamento destitui. Utque propositum capitulorum Conclavis exemplum e medio tollamus, dicimus primo, sæpe quidem ea fuisse inita, sed exinde etiam sæpe sæpius dissidia, animorumque offensiones ortum habuisse; veluti nosse licet *ex epistola* 181. Cardinalis Papiensis ad Paulum II. conscripta. Secundo, non deesse magnæ auctoritatis Doctores, qui omni ratione propugnent, Pontificem nequaquam obstringi ad servanda memorata pacta, seu capitula, quamvis justa, & ad commune bonum directa, ac etiam jurisjurandi religione firmata; propterea quod deceat quidem Pontificem Maximum optima quæque sectari, & agere, sed minime congruat supremæ, qua pollet, auctoritati, pactionibus & conventionibus ad hoc, aut illud obstringi. Adeatur Azorius *Institut. Moral. part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 5. *quæst.* 10. Præ ceteris vero fusiori calamo rem persequitur Cardinalis Jacobatius *in suo Tractatu de Conciliis lib.* 7. *titul. de Capitulis Conclavis*, qui impressus legitur in secundo Apparatu ad Collectionem Conciliorum Labbei editionis Venetæ, & signanter *pag.* 339. §. *Unde videretur*. Tertio, inter Dissertationes Cardinalis Brancatii, Romæ anno 1672. typis editas, alteram adesse inscriptam *de Capitulis Conclavis*, qua pluribus in unum collectis ostendit, hujusmodi capitula, seu pacta Conclavis, ut plurimum electioni fuisse præposita, eaque, quoties communi omnium placito fuerint comprobata, ac per se justa sint, & publicam utilitatem proficuumque Ecclesiæ regimen respiciant, potiorique jure, si juramento firmata fuerint, servari quidem in conscientia, & custodiri oportere ab electo in Pontificem, *secundum vim directivam*; quin tamen ipse in foro externo, & *secundum vim coactivam*, cogi valeat ad aliquid præstandum ex iis, quæ, antequam Pontifex inauguratus fuisset, spoponderat, atque juraverat: quo pacto satis consultum putat tum reverentiæ, quæ promissioni ac juramento debetur, tum etiam Pontificiæ dignitati, & auctoritati. Quarto denique, pacta, seu capitula Conclavis nunquam post Constitutionem Innocentii XII. inita fuisse; & quidem nostris hisce temporibus hanc inviolabiliter servari consuetudinem, ut unusquisque, cum primum Cardinalis fuerit renuntiatus, Pontificias quasdam Constitutiones, omnibus notas, & typis vulgatas, servare spondeat & juret; idemque juramentum instauret, quando Conclave ingreditur, absque eo quod aliæ conventiones, aut pactiones, quamtumvis justæ, & laudabiles, superaddantur. Quin immo is, qui in Pontificem electus est, postquam supremam Sedem conscenderit, jurare debet Constitutionem Innocentii XII. incipientem *Romanum decet*, per quam modus imponitur largitionibus ac donationibus aliquando a Romanis Pontificibus in consanguineos effusis, quamvis idem & in sua ad Cardinalatum promotione, & in ingressu Conclavis, ejusdem executionem & implementum jurejurando promiserit.

„ XXI. Eo igitur argumento, quod ab exemplo capitulorum Conclavis petebatur, vel hac, vel illa ratione, e medio sublato, objectioni nunc directe respondentes, asserimus nihil magis Innocentianæ Constitutioni adversari, quam propositam illius interpretationem, atque limitationem. Cum enim experiantia compertum fuisset, pacta, & conventiones, quæ inter Capitulares ante electionem fiebant, privatum plerumque commodum, utilitatemque respicere, atque insuper in Episcopalis jurisdictionis imminutionem, & aliquando etiam in detrimentum redituum Ecclesiæ vergere; Innocentius XII. de adhibendo remedio solicitus, districte vetuit, ne pactiones ullæ, aut conventiones, ante electionem conficerentur, &, si quæ initæ, ac etiam juratæ fuissent, eas declaravit nullatenus servari debere. Simul tamen integrum servare volens Capitulis jus ineundi cum suis Episcopis honestas conventiones & capitulationes, permisit, ut, absoluta jam electione, de iis agi posset, quoniam tunc temporis electus in Episcopum libere valet obsistere, suumque assensum denegare iis, quæ contra suam auctoritatem, vel contra rectum diœcesis regimen proponi contingeret. Ne autem Episcopus falli, aut fallere posset, addidit insuper laudatus Pontifex, ut hujusmodi conventiones, seu pacta, post electionem stipulata, Apostolicæ Sedi fideliter repræsentari deberent, ab ea discutienda, & approbanda, quatenus approbatio-

„ batione digna judicarentur. Rebus autem sic „ stantibus, quis unquam affirmare audebit, ea „ tantummodo pacta, ante electionem conventa, ab Innocentio XII. proscripta fuisse, „ quæ iniqua & irrationabilia dignoscerentur, „ non autem ea, quæ per se licita & honesta „ essent, cum maxime eorum, quæ ante electionem inita forent, examen, atque judicium Apostolicæ Sedi minime reservaverit; „ sed ea absolute & indiscriminatim nulla & „ irrita pronunciaverit: illa vero dumtaxat Sanctæ Sedis examini & disquisitioni edixerit „ subjicienda, quæ electionem subsequantur. „ Quare, juxta memoratam erroneam interpretationem, melioris conditionis effecisset „ pacta ante electionem inita, quam cetera, „ quæ electionem consecuta sint: quod sane „ percipi nullo modo potest.

„ XXII. Nec reponere juvat, justas & honestas pactiones interdici non posse: nam „ quædam ideo vetita sunt, quia per se mala; „ alia vero ideo mala sunt, quia vetita: in „ horum autem classem referenda sunt pacta, „ quæ, per se quidem spectata, forte possent „ æqua videri, sed æqua tamen re ipsa non „ sunt, cum eo tempore fuerint stipulata, quo „ eadem inire non licebat, juxta receptum illud effatum: *Aliqua prohibita, quia mala; aliqua mala, quia prohibita*.

„ XXIII. Actum hac ipsa de re fuit anno „ 1727. in Congregatione rebus Consistorialibus „ præposita, in qua cum proposita fuissent dubia, an Constitutio Innocentii XII. ea etiam Capitula, seu Collegia afficeret, quæ „ ex viris, mulieribusque composita, & unius „ Abbatissæ, seu Præpositæ regimini subjecta „ sunt; & an memoratæ Constitutioni, quatenus „ pacta electionem præcedentia interdicit & irritat, obnoxiæ essent quæcumque pactiones, sive „ conventiones, honestæ licet, & justæ; congruis responsionibus dubia dirempta fuerunt: „ Decretumque impressum legitur penes Rigantium *in Regul. 9. Cancell. part. 1. §. 2. num. 420. & seq.* Cum autem responsa illa „ probaverit Benedictus Papa XIII. jusseritque „ insuper, ut editæ resolutiones Apostolicis „ Litteris in forma Brevis confirmarentur, id „ vero sub eodem Pontifice præstitum non fuerit; idcirco muneris nostri esse censuimus, „ quod prætermissum tunc fuit, implere: quare Apostolicas Litteras, ipsum Decretum „ continentes, & confirmantes, expediri jussimus, quæ cum nondum ullibi impressæ legantur, eas hic inserere opportunum duximus.

BENEDICTUS PP. XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

„ *PAstoralis regiminis solicitudo ex alto Nobis immerentibus commissa exigit, ut non solum curemus novas leges, si quando rerum conditio, aut necessitas postulat, condere; sed etiam ea, quæ a Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris provide ac salubriter constituta sunt, Apostolicæ confirmationis robore communire. Alias siquidem a Congregatione rebus Consistorialibus præposita emanavit Decretum tenoris sequentis, videlicet: Cum san. mem. Innocentius PP. XII. per Constitutionem editam die 22. Septembris 1695. quæ incipit, Ecclesiæ Catholicæ, innovatis etiam pluribus aliorum Prædecessorum Pontificum sanctionibus, districte interdixerit, ne, occurrente Ecclesiarum, sive monasteriorum quorumvis vacatione, pactiones ullæ, sive capitulationes, aut concordata, aut statuta, adversus sacrorum canonum, & Apostolicarum Constitutionum dispositionem, ab iis, ad quos personarum præficiendarum electio pertinet, ante electionem, vel postulationem fiant; &, ubi nihilominus inita fuerint, ea prorsus irrita, & invalida, nec observanda esse, etiamsi juramento munita fuissent, declaraverit, & decreverit; quæ vero post electionem, seu postulationem fieri contingeret, ea ad Romanum Pontificem deferri, ejusque judicio subjici, suspensa interim eorum executione, donec a Sede Apostolica impetrata fuerit confirmatio, præceperit, prout in memorata Constitutione uberius continetur; dubitatum vero fuerit primo, an sub ea comprehendantur, etiam monasteria fœminarum, vel Capitula, seu Collegia, quæ juxta nonnullarum provinciarum consuetudinem sunt mixta ex maribus & fœminis sub unius Abbatissæ, seu Præpositæ, sive Priorissæ regimine; secundo, an prædicta Constitutio eas etiam afficiat pactiones, quæ in Ecclesiarum, vel monasteriorum ipsorum utilitatem cedunt, vel quæ alioquin, si per se spectentur, non judicantur illicitæ: hinc, ad tollendas hujusmodi dubitationes, & animarum pericula tutius submovenda, Congregatio particularis Consistorialis, a Sanctissimo Domino Nostro deputata, censuit, si Sanctitati Suæ videbitur, declarandum, & decernendum, sub præmissa Constitutione Innocentii XII. ejusque omnibus præscriptionibus, etiam quoad inflictas pœnas, omnino comprehendi etiam monasteria, vel Capitula, seu Collegia mixta ex utriusque sexus personis, regimini vel jurisdictioni unius Abbatissæ, seu Præpositæ, sive Priorissæ subjectis, ac de ejusmodi etiam monasteriis, Capitulis, sive Collegiis præfatam Constitutionem esse intelligendam, perinde ac si de iis quoque expressa, & specialis*

„ mentio habita fuisset, adeoque pactiones, capitulationes, concordata, seu statuta quæcumque hujusmodi, occasione electionis personæ prædictis monasteriis, sive Capitulis, & Collegiis præponendæ, tum facta, sum quæ deinceps fieri contingeret, tametsi interposita jurisjurandi religione roborata, omnino obnoxia esse & fore prohibitioni, nullitati, pœnæ, ceterisque omnibus, & singulis ordinationibus, decretis, & declarationibus respective in ea, ut præfertur, Constitutione contentis, &, quatenus opus sit, ad hujusmodi etiam monasteria, vel Capitula, sive Collegia mixta ex utriusque sexus personis præfatam Constitutionem esse extendendam. Præterea, cum valde Ecclesiasticæ disciplinæ intersit omnem ambitiosæ cupiditati aditum præcludere, ac providere, ne ullo modo, etiam indirecte, læsa remaneat libertas eligendi personas magis dignas, magisque idoneas, quæ assentiri forsan recusarent iis pactionibus, quibus aliæ minus idoneæ, ad obtinendum electionis commodum, annuerent; similiter declarandum, & decernendum censuit, memorata Constitutione affici eas etiam pactiones ante electionem, vel postulationem initas, quæ ceteroquin Ecclesiis ipsis, vel monasteriis utiles sint, vel quæ intrinsecus, & per se considerata, nullam mali suspicionem redoleant, sed quæ ideo malæ sunt, quia jure humano, & per sacros canones, sive Apostolicas Constitutiones, ac præsertim illam Innocentii XII. interdicuntur: quo vero ad eas, quas post electionem vel postulationem fieri contingeret, servandam itidem esse memoratam Innocentii XII. Constitutionem, ut scilicet illæ statim ad Summum Pontificem deferantur, & Sedis Apostolicæ judicio subjiciantur, suspensa interim earum executione, donec ab eadem Sancta Sede, sine cujus auctoritate nihil omnino in similibus pacisci fas est, confirmationis robur in totum, vel in partem obtinuerint. Facta autem per me infrascriptum præfatæ Congregationis Secretarium de præmissis relatione Sanctissimo Domino Nostro, ejusdem Congregationis sententiam Sanctitas Sua omnino approbavit, atque ita ab omnibus, ad quos pertinet, perpetuo & inviolabiliter servari, & judicari mandavit, cum omnibus etiam derogationibus præfatæ Constitutioni Innocentii XII. insertis, necnon Litteras Apostolicas in forma Brevis super præsentis Decreti confirmatione, & approbatione expediri jussit. Datum Romæ hac die 16. Augusti 1727. P. Cardinalis Corradinus. Dominicus Rivera dictæ Congregationis Secretarius. Loco ✠ Sigilli. Hujusmodi autem tam providum ac salubre Decretum, quo firmius subsistat, & servetur exactius, tenore præsentium, Apostolica auctoritate approbamus, & confirmamus, ac de novo, quatenus opus sit, statuimus, & innovamus, atque illud ab omnibus cujuscumque ordinis, gradus, status, ac dignitatis, in perpetuum servari & custodiri præcipimus & mandamus: decernentes, easdem præsentes Litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus & per omnia plenissime suffragari, sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, judicari, & definiri debere, ac irritum & inane, si secus super his a quoquam quamvis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari: quibuscumque in contrarium facientibus non obstantibus. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XV. Julii MDCCLIV. Pontificatus Nostri Anno Decimo quarto.

„ XXIV. Quæ hucusque deducta sunt, viam veluti sternunt responsionibus, quæ dari possunt Episcopis in relatione status Ecclesiæ suæ referentibus, se, ante suam electionem, cujuslibet generis pacta, seu conventiones iniisse. Illorum namque oculis subjicienda sunt tum quæ ab Innocentio XII. statuta fuerunt, tum culpæ reatus ab iis contractus, qui adversus Pontificiæ legis sanctionem talia gesserunt, tum denique obligatio nihil plane præstandi in vim emissæ promissionis, etiam jurejurando firmatæ; ac tandem veniam petentibus, salutari aliqua pœnitentia imposita, relaxari poterunt pœnæ, quibus obnoxii propterea evaserunt. Si vero conventiones post electionem initæ fuerint, non aliud est rescribendum, quam ut easdem examinandas, discutiendasque exhibeant. Et quidem satis providum & salutare iniretur consilium, si generale Decretum ederetur pro omnibus Ecclesiis, in quibus jus viget eligendi Episcopum, ut novus Antistes in prima relatione status Ecclesiæ, ad Sedem Apostolicam transmittenda, singulatim recensere deberet conventiones omnes, quæ post peractam sui electionem stipulatæ, seu etiam ab ipso juratæ fuerunt, ad hoc ut, canonica discussione præmissa, approbentur, nisi tamen id antea præstiterit, nimirum eas, cum electionis confirmationem petiit, jam transmiserit, ejusdemque Apostolicæ Sedis judicio subjecerit.

CAPUT IX.

De postulatis, quæ spectant ad Episcopos in Ecclesiarum suarum administratione versantes, & ad rectum eorum muneris implementum: ubi de petitione coadjutoris, aut Episcopi suffraganei.

„ ANimadvertimus, nonnullis in relationibus ab Episcopis quandoque repræsentari deteriorem propriæ valetudinis statum, inde-

,, indeque necessitatem adjungendi sibi coadjutorem cum futura successione, vel Episcopum ,, suffraganeum, vel aliam aliquam adjutricem ,, operam implorandi; propterea quod eo adacti sint, ut ipsi per se nequeant præstare omnia, quæ muneris sui esse intelligunt. Aliquem etiam quandoque fuisse animadvertimus, qui animum pandiderit dimittendi Ecclesiam, vel votum transeundi ad aliam; asserens, procul dubio fore, ut, si alio translatus fuerit, Divinis obsequiis, & animarum saluti promovendæ studiosius, & utilius valeat adlaborare, quam si ei, quam actu obtinet, adhæreat Ecclesiæ.

,, II. Nullum itaque ex hujusmodi postulatis ,, revera pertinet ad Congregationem Concilii: ,, at durius fortasse videbitur, ad postulantem severiori quadam brevitate rescribere, ,, ut instet apud eum, penes quem est hujusmodi rerum notio, atque auctoritas; ,, ut adeat nimirum summum Pontificem, ,, qui hasce causas consuevit ad Congregationem Consistorialem pro voto, & consilio ,, delegare. Lenior & gratior evadet responsio, ,, si in ea res ita explanetur, ut Episcopus intelligat, Congregationis Concilii non esse, ,, quod petitur, vel proponitur; ad illud autem obtinendum, illas, & illas conditiones desiderari; hisque reapse concurrentibus, ,, non defuturos seu Cardinalem Congregationis Præfectum, seu Secretarium, omnia ad ,, summum Pontificem deferre, ut ipse directe ac per se petitionibus annuat, vel eas ,, examinandas remittat ad Congregationem ,, Consistorialem, vel ad alios, quos maluerit, ,, ut, ipsorum perspecta sententia, quod optimum erit, constituat.

,, III. Deputationi coadjutoris cum futura ,, successione in Episcopatum, quoties Episcopus ad sibi incumbentia munera obeunda ,, impotens evaserit, locum reliquit sacra Tridentina Synodus, dum illius dationem Romano Pontifici reservavit, quemadmodum ,, fusius ostendimus *cap. 10. hujus libri num.* ,, *21. & seq.* Vulgaris quædam ferebatur opinio, quæ apud omnes propemodum Forenses invaluerat, coadjutorem cum jure futuræ successionis transalpinis tantummodo, nunquam autem Italis Episcopis, adjungi. Verum, cum nostris hisce temporibus Januensis ,, Archiepiscopus, inhabilis factus, coadjutorem sibi dari expetierit; ea arrepta opportunitate, serio investigavimus, an evulgata illa opinio subsisteret: eamque omni plane fundamento destitui comperimus. Quod ,, si rariora per Italiam occurrunt exempla concessionum coadjutoris cum futura successione in Episcopali Sede, id ex eo provenisse oporteat, vel quod nulla id postulaverit necessitas; vel quod Episcopus, qui hac ,, auxiliari opera indigebat, instantiam non ,, proposuerit; aut quia repertus fuerit nemo, ,, qui tantum onus sibi vellet imponere, unico futuræ successionis præmio sibi proposito; aut denique quia Ecclesiæ, ac diœcesis necessitatibus facilius potuerit satisfieri per ,, Vicarii Apostolici deputationem. Itaque nihil dubitavimus, quin Januensi Archiepiscopo, jam ad Ecclesiæ regimen ob senectutem ,, minus idoneo, coadjutorem adjungeremus ,, cum futura successione, quod & ipse expetebat, & illius urbis, atque diœcesis spirituali procurationi expediens fore videbatur: isque ,, coadjutor datus est, qui etiam nunc temporis ,, uti Archiepiscopus laudabiliter Januensi præest Ecclesiæ, quam antea per aliquot annos ,, administraverat uti coadjutor, Episcopali charactere insignitus cum titulo Ecclesiæ in partibus Infidelium sitæ, juxta praxim, quam ,, etiam alibi indicavimus.

,, IV. Suffraganeus, juxta strictiorem nominis significationem, est ille Episcopus, qui ,, Archiepiscopo, sive Metropolitano subjectus est: eamque vocem nonnulli derivatam ,, putant a suffragio, sive voto, quod Episcopus, Archiepiscopo, sive Metropolitano subjectus, in hujus electione ferebat. ,, Ita Magri *in suo Vocabulario Ecclesiastico* ,, *verb. Suffraganeus*. At Suffraganeus & ille dicitur Episcopus, qui alterius diœcesim ,, administrat, in eaque præstat quæ Ordinis ,, sunt, & jurisdictionis. Deque hujusmodi ,, Suffraganeo loquitur Lateranense Concilium, ,, sub Leone X. celebratum, cum agens de ,, Cathedralibus Ecclesiis, quæ S. R. E. Cardinalibus commendatæ reperiebantur, ita ,, statuit, ut ejusmodi Cardinales *omni conatu* ,, *suo provideant inserviri Cathedralibus, dignos, & idoneos Vicarios, seu Suffraganeos, prout consuetudo fuerit, cum digna competenti mercede apponentes*; uti videre est apud ,, Thomassinum *de Benefic. part. 1. lib. 1. cap.* ,, *27. num. 6.* Suffraganeus denique, juxta vigentem hisce temporibus loquendi morem, ,, dicitur etiam ille Episcopus titularis, qui ea ,, dumtaxat, quæ sunt Ordinis, exercet in aliqua diœcesi, in qua Episcopus non residet, ,, vel, si resideat, nequit, ob ingravescentem ætatem, aut male affectam valetudinem, vel ob diœcesis amplitudinem, Ordinationes habere, Confirmationis Sacramentum ,, administrare, aliaque Episcopalis Ordinis munera peragere.

,, V. Fagnanus *in Cap. Episcopalia, num. 48.* ,, *& seq. tit. de privileg.* Decretum Consistoriale commemorat editum a S. Pio V. circa hujusmodi Episcopos Suffraganeos in hæc ,, verba: *Pius V. post Concilii Tridentini publicationem, Decreto suo Consistoriali sancivit, non esse hujusmodi Episcopos creandos, neque in Suffraganeos dandos, nisi Ecclesiis Cardinalium, & illis tantum, qui solent habere, & cum certo stipendio perpetuo ad minus ducentorum aureorum de Camera super fructibus*

„ *illius Ecclesiæ , qui propria auctoritate ab ipsis percipi possint , & quod nullibi possint Pontificalia exercere sine expressa licentia Sedis Apostolicæ , nisi in illa diœcesi , cui datus est Suffraganeus ; sed postea paulatim id ampliatum fuit etiam ad Episcopos non Cardinales , & dos aucta est ad ducatos tercentum ex Decreto sacræ Congregationis rerum Consistorialium.*

„ VI. In Regestis Congregationis Consistorialis disceptationem offendimus ab ejusdem Congregationis Secretario exaratam , in qua ipse testatur , inter Consistorialia Acta Decretum hoc haud reperiri . Nos tamen addemus , extare certe quidem aliud Decretum anno 1565. editum a Pio IV. Pontifice , & relatum a Raynaldo *ad annum Christi 1565. sub num.* 23. in quo postquam Pontifex retulit, nonnullos extare Episcopos Suffraganeos ad Pontificalia exercenda olim constitutos in aliquibus Episcopatibus , quos Cardinales quidam , aliique Prælati retinebant , & quorum Ecclesiæ Episcopum Suffraganeum habere consueverant ; qui quidem Suffraganei , postquam sibi ducentorum ducatorum , seu alterius summæ pensionem super fructibus mensæ Episcopalis decerni obtinuerant, præstito consensu in omnimodam , vel partialem hujusmodi pensionis cassationem , sive extinctionem , exinde per orbem cursitantes , in alienis diœcesibus Pontificalia exercebant ; severo evulgato Decreto , hujusmodi cassationes fieri interdixit , factasque nullum vigorem habere declaravit , & canonicas pœnas in eos statuit , qui illas attentassent : ad extremum concludens , Suffraganeis minime licere ullius generis pacta , vel promissiones circa pensiones ipsas vel penitus, vel ex parte extinguendas , inire , sed illis integris , donec vixerint , ac Suffraganei munera obierint , gaudere ipsos & frui debere , easdemque nullo modo cessare , seu extingui , nisi cum Suffraganei ipsi translati fuerint ad aliquam Ecclesiam , apud quam residere teneantur , & cui propria sit mensa , & reditus pro Episcopi sustentatione . Nec fine opportuna providentia reliquit alteram facti speciem , juxta quam Suffraganei , reservatos sibi fructus percipientes , abessent ab ea Ecclesia , cui in Suffraganeos addicti fuerant . Voluit enim , ut , si ultra congruum temporis spatium , a Tridentino Concilio præfinitum , a residentiæ loco absentiam produxissent , pensionem exigere nequirent ; si vero residentiam ipsam penitus derelinquerent , nec ipsa quidem Pontificalia in alienis diœcesibus, quamvis in id Ordinarii loci licentia & facultas accederet, exercere possent .

„ VII. Putarunt nonnulli , vel errasse Fagnanum , dum S. Pio V. Decretum adscripsit, quod editum fuit a Pio IV. vel saltem typographi errorem irrepsisse in editionem Operum ipsius Fagnani , & pro Pio IV. scriptum fuisse Pium V. Nos autem hujusmodi conjecturis assentiri non possumus . Etenim agit quidem utrumque Decretum de Suffraganeis ; utrumque meminit annuæ pensionis ducentorum ducatorum super mensæ fructibus imponendæ : sed , cum tot alia intercedant inter utrumque Decretum discrimina , veluti cuique percurrenti Raynaldum & Fagnanum facile apparet , percipi nullo modo potest, unum idemque Decretum esse, quod , licet re ipsa auctorem habuerit Pium IV. subinde tamen per errorem , aut oscitantiam , fuerit S. Pio V. tributum . Probabilius itaque credi potest , Pium IV. Decretum suum edidisse, exscriptum per extensum a Raynaldo ; suum itidem evulgasse S. Pium V. Hujus autem veritati non obstat , quod inter Acta Consistorialia non reperiatur ; tum quia inauditum non est , monumentum aliquod temporis injuria deperire ; tum quia celebris Fagnanus , cui & singularis doctrina , & peculiaris diligentia , & publicorum munerum exercitium , auctoritatem conciliant , Decreti sententiam non adeo distincte retulisset , nisi de eo ipsi plene constitisset ; tum denique quia vel hodie , quoad Episcopos Suffraganeos , datur opera , ut quidquid Decreto S. Pii V. cautum fuerat , impleatur .

„ VIII. Ut alibi quoque monuimus , Cardinales obtinentes Episcopatus suburbicarios , quibus eorum dignitatis titulus adhæret , a perpetuæ residentiæ onere eximuntur , cum in Urbe maneant , ut opere & consilio præsto sint Romano Pontifici . Cardinalis autem sacri Collegii Decanus , qui plerumque est Ostiensis & Veliternensis Episcopus , suum habet ex ipsius S. Pii V. concessione Suffraganeum , uti videre est *in Historia Ecclesiæ & Civitatis Veliternæ* , edita ab Antistite Borgia Archiepiscopo Firmano , *lib.* 4. *pag.* 441. Cardinalis item Episcopus Sabinensis , ex concessione Urbani VIII. eadem prærogativa gaudet ; quemadmodum deprehendi potest *ex Hierarchia Cardinalium* ab Abbate Piazza elucubrata , & ex Opusculo P. Andreucci Societatis Jesu *de Episcopis Cardinalibus Suburbicariis pag.* 81. Hisce Suffraganeis Episcopis suæ constitutæ sunt , & quidem tutissimæ præstationes ; iidemque omnia , quæ sunt Ordinis , exercent in Diœcesi sibi respective assignata : nequeunt tamen , quæ jurisdictionis sunt , ullatenus attingere , nisi Cardinales , quibus uti Suffraganei operam suam præstant , eosdem Vicarios quoque Generales constituant , uti sæpe fieri consuevit , quo expeditior sit utriusque potestatis administratio . Ceteri Cardinales Episcopi suburbicarii ut plurimum hujusmodi Suffraganeum Episcopum habere non solent . Verum , si ,

„ Car-

„ Cardinalitia fide interposita, affirmaverint, „ indigere se hujusmodi auxilio, in praeindicato Secretarii discursu dicitur, decrevisse Urbanum VIII. ut & ipsis Episcopus Suffraganeus concedatur, neque desunt quoad binos suburbicarios Episcopatus, Albanensem videlicet, & Tusculanum, hujusmodi concessionum exempla.

„ IX. Quod vero spectat ad reliquos Cardinales, qui Episcopatum quidem, sed non ex suburbicariis, aliquem obtinent, nullo ipsi peculiari privilegio gaudent habendi Episcopum Suffraganeum, sed eodem jure, ac ceteri Episcopi, utuntur; iisque Suffraganeus adjungitur Episcopus, quoties legitimae in id conditiones concurrant; quae quidem, uti supra innuimus, hujusmodi sunt. Primo, ut vera, nec affectata urgeat necessitas sive propter habitualem morbum, quo Episcopus affligetur, sive ob illius provectiorem aetatem, sive ob nimiam dioecesis amplitudinem; ita ut ipse non valeat omnia Ordinis munia per se sedulo obire. Secundo, ut Episcopus ipse, dum hasce causas Pontifici exponit, simul etiam supplicet, ut designatus certus Sacerdos in Suffraganeum sibi adjungatur, oretque Pontificem, ut sic designato Sacerdoti titulum conferat Episcopalis Ecclesiae *in partibus* constitutae, quo valeat ea praestare, quae ab Episcopali charactere, & Ordinis potestate dependent. Diximus autem, ut supplicet Pontifici; propterea quod nemini jus est & auctoritas nominandi, vel praesentandi aliquem, ut Suffraganeus fiat, utque titulum obtineat alicujus Episcopatus titularis, quantumvis eidem jus & facultas competeret nominandi, & praesentandi ad eum Episcopatum, in quo Suffraganeus constituitur. Hujus enim generis negotia unius Sanctae Sedis auctoritati reservata sunt; eaque ad Suffraganeum concedendum justis Episcopi indigentis precibus adducitur. Tertio, ut doceat de consuetudine jampridem inducta, ut Episcopatui inserviat, & operam suam praestet Episcopus Suffraganeus; etenim Congregationis Consistorialis Regesta plena sunt investigationibus in ipsa habitis, ut evinceretur, Episcopatum illum, aut illum, habere consuevisse Suffraganeum Episcopum. Quarto, ut tercentorum ducatorum certa praestatio Suffraganeo constituatur; quemadmodum cautum est superius indicato Decreto. Porro de necessitate, de consuetudine, deque annua praestatione disquirere, ad Congregationem pertinet Consistorialem: quod vero spectat ad qualitates personae designatae ab Episcopo in suum Suffraganeum, constare de illis debet ex processu, qui vel in Urbe, vel extra Urbem efformari solet super iisdem capitibus, de quibus quoad promovendos ad Ecclesias Episcopales disquiri consuevit.

„ Quoniam vero nonnullae dioeceses tam late patent, ut unus non sufficiat Episcopus Suffraganeus, & quia etiam aliquando contingit, ut constitutus olim Suffraganeus inhabilis evaserit; his positis casibus, minime recusavit Apostolica Sedes alterum quoque Episcopum Suffraganeum concedere: cui quidem novum tercentorum ducatorum subsidium in congruam constituendum est, nihil plane imminuta, sive laesa alia congrua priori Suffraganeo assignata: veluti statutum animadvertimus in Decreto concessionis secundi Suffraganei, quem Consistorialis Congregatio Pragensi Archiepiscopo indulserat; cui nempe Decreto, edito die 19. Augusti 1699. haec apposita leguntur verba: *Salva tamen remanente pari assignatione* (tercentorum scilicet ducatorum) *olim facta Episcopo Samandien. donec in vivis agat*. Huic Decreto consonum est aliud, quo Moguntino Archiepiscopo alter Suffraganeus adjunctus fuit, datum die 30. Januarii 1703. *Cum assignatione congruae tercentorum scutorum de Camera*, sermo est de Suffraganeo, *salva tamen remanente alia hujusmodi congrua pro Episcopo Coronensi, super mensa Archiepiscopalis praedictae fructibus assignata*. Ut autem Suffraganei Episcopi honestum sibi victum, & cultum parare valeant, cum plerumque annua tercentorum ducatorum praestatio nequaquam sufficiat, si Canonicatum aliquem obtineant, aut alia Beneficia, quamvis natura sua cum munere Suffraganei incompatibilia, facilem se in eos praebere consuevit Apostolica Sedes, illorum retentionem iis concedendo, adjectis tamen opportunis legibus, & conditionibus, ut Divinus cultus exinde minimum, quoad fieri poterit, detrimentum patiatur.

„ X. Ad harum itaque regularum normam proceditur in Episcopi Suffraganei concessione: unde, si quis Episcopus in relatione status Ecclesiae ad Congregationem Concilii detulerit necessitatem, qua urgetur, habendi Suffraganeum; ex iisdem efformari poterit responsio ad Antistitem inquirentem, & opportuna quoque notitia desumi, eique suppeditari, ut is de incepto consilio promovendo, vel abjiciendo, secum statuere possit. Ut autem res haec in postulantium aeque, & respondentium utilitatem magis illustretur, optimum factu arbitramur, singulares quasdam concessiones hic indicare, quas aliquando, ex concurrentium circumstantiarum varietate, Congregatio Consistorialis indulgendas esse censuit, quaeque re ipsa subinde a Romanis Pontificibus, ejusdem Congregationis consilium sequentibus, indultae fuerunt.

„ XI. Suffraganei non consueverunt insigniri titulo Archiepiscopi, sed Episcopi titularis. Quoties autem in aliquo Episcopatu constitui soleat Suffraganeus, si huic collatus

„ est

„ est titulus certi alicujus Episcopatus in partibus Infidelium siti, aumque mori contingat, non idem successori Episcopo Suffraganeo conceditur titulus, quem prædecessor obtinuit, sed semper immutatur; ne ea sensim invalescat opinio, titulum illum adnexum esse officio ac munari Suffraganei in eo nominatim Episcopatu obeundo. Rogavit Ulyssiponensis Patriarcha, ut Suffraganeus, quem sibi dari poscebat, titulo Archiepiscopi decoraretur. Momentum, & pondus exhibitis precibus superaddidit Majestas Fidelissimi Lusitanorum Regis. Itaque proposita instantia in Congregatione Consistoriali, hæc, summo Pontifice approbante, petitis annuit, ea tamen adjecta clausula: *pro hac vice tantum, & dummodo hujusmodi concessio non transeat in exemplum*: veluti legere est in Decreto emanato die 3. Octobris 1718. Et quidem penes Acta Congregationis asservatur declaratio a Fidelissimi Regis Oratore exposita, qua agnoscere se professus fuit, ex recensita gratia minime arguendum esse, futuris temporibus oportere memorati Patriarchæ Suffraganeos Archiepiscopi titulo condecorari.

„ XII. In Hispaniis, Germania, & Lusitania frequentiores occurrunt Episcoporum Suffraganeorum concessiones, propterea quod ut plurimum paratæ habeantur probationes consuetudinis jamdudum receptæ; qua nimirum non probata, ut supra monuimus, hujusmodi gratia indulgeri non consuevit. Apud Gallos non obtinet hic usus. At nihilominus illustris Ecclesia Lugdunensis, quoties vera sic tulit necessitas, ex peculiari gratia, hujusmodi concessione, sive indulto donata fuit, confecto, coram Nuntio Apostolico, processu super qualitatibus Episcopi Suffraganei, constitutaque congrua super fructibus mensæ: quemadmodum habetur ex Decreto edito 29. Maji 1711. & ex altero diei 16. Martii 1734. itidemque ex alio emanato die 28. Januarii 1735. quo quidem, spectata ingravescente Lugduensis Archiepiscopi ætate, ejusdemque male affecta valetudine, ad concessionem Suffraganei processum fuit, hisce tamen verbis circumscriptam: *Non esse locum deputationi, cum Ecclesia Lugdunensis non sit perpetua consuetudo habendi Suffraganeum; consulendum tamen Sanctissimo, ut, attenta gravi Archiepiscopi ætate, infirmaque ejusdem valetudine, eidem Nicolao Navarre* (hic autem erat, quam sibi deposcebat Archiepiscopus in Suffraganeum deputari) *titulum Episcopalem in partibus Infidelium concedere dignetur, ut in eadem Diœcesi Lugdunensi Pontificalia exercere possit: addito, quod Canonicatum & Præbendam, quam obtinet in Ecclesia sæculari Collegiata Parochiali Sancti Nazerii Lugdunensis Diœcesis retineat*.

„ XIII. Quoad Italiam, haud ita facile occurrunt exempla Suffraganeorum cum assignatione congruæ ad veram & rigorosam formam præcitati Decreti S. Pii V. non quidem ex eo, quod nulli adsint Episcopi hac auxiliari opera indigentes; sed quia vel propter redituum Ecclesiarum tenuitatem, vel propter aliarum pensionum reservationes, fieri fortasse non posset, ut ex mensæ fructibus annua portio detrahi valeret Suffraganeo persolvenda: eoque magis quod, cum Suffraganeus non datur Ecclesiæ, sed Episcopo, ejusque Officium & munus cesset, statim ac moritur Episcopus, cui Suffraganeus adjunctus fuerat; uti colligitur ex Glossa *in Cap. Quoniam, verb. Vicarium, de Offic. Ordin.* & fusius rem persequitur Fagnanus *in Cap. Episcopalia, numer. 58. & seq. de privileg.* facile evenire possat, ut, si successor Episcopus recusaret uti auxiliari opera Suffraganei Prædecessori suo concessi, vel Ecclesia sine Suffraganeo remanere deberet, vel, si Episcopus alterum sibi deposceret, nil haberet, quod ipsi super reditibus Ecclesiæ in causam congruæ attribueret; vel si denique in hujus favorem transferenda esset annua pensio alteri primitus assignata, alter hic ad angustias redigeretur, in dedecus Episcopalis characteris, & dignitatis. Hæc omnia nos olim in minoribus adhuc agentes perpendenda deduximus in Congregatione Consistoriali particulari, ad quam delata fuerat instantia bon. mem. Cardinalis Badoarii tunc Brixiensis Episcopi, qui tum propter affectam ætatem, tum propter Diœcesis suæ amplitudinem, in qua sexcentena hominum millia numerabantur, & quidem magna ex parte in asperis & montuosis regionibus constituta, summopere necessarium sibi esse ajebat Episcopum auxiliarem, cujus opera in sacrorum munerum exercitio levaretur. Itaque instituimus, & obtinuimus, a prædicta Congregatione rescriptum fieri, quo consuleretur Pontifici, ut titulum Ecclesiæ in partibus Infidelium site conferret nobili cuidam Sacerdoti Brixiensi, Præposito Ecclesiæ Collegiatæ Sanctorum Nazarii & Celsi, jam Mitræ & Baculi usu gaudenti, simulque Ecclesiasticis reditibus, & patrimonialibus bonis ad honestissimum vitæ cultum sufficientibus satis instructo, cui onus imponeretur opportunam opem ferendi prædicto Cardinali Episcopo in iis, quæ ad Ordinis ministeria in sua Diœcesi adimplenda spectarent; atque hæc omnia, nihil imminutis Episcopalis mensæ reditibus. Duo sunt ejusdem Congregationis Decreta super his edita die 18. Septembris 1711. & quidem ambo a Romano Pontifice comprobata, ac debitæ executioni demandata. Hac eadem servata methodo successivis temporibus, in Italia opportuna auxilia tum „ memo-

„ memorato Brixiensi Episcopatui, tum Archiepiscopatui Mediolanensi comperari consueverunt. Idemque exemplum, gravissimis urgentibus circumstantiis, ad aliquem transalpinum Episcopatum fuit subinde traductum; quemadmodum, ultra superiuscitatum exemplum Lugdunensis Ecclesiæ, altera se se offert res similiter gesta in Ecclesia Vaccienst per id tempus, quo Cardinalis de Althan eidem præerat Episcopus; quemadmodum noscere licet ex Decreto Congregationis Consistorialis die 12. Decembris 1720. evulgato.

„ XIV. Abbates jurisdictionem quasi Episcopalem, verumque territorium separatum habentes, olim ad sacra Limina visitanda, & ad exhibendam relationem status suarum Ecclesiarum non adigebantur; propterea quod Sixtus V. Pontifex in sua Constitutione de solis Episcopis mentionem fecerat. Verum, cum nos perpenderimus, hujusmodi Prælatos, quibus separata proprii territorii procuratio, ac ordinaria jurisdictio competit, nec aliud quicquam, præter Episcopalem Ordinem, deesse videtur, haud decere, esse exemptos ab onere visitationis sacrorum Liminum, & æquo jure a relatione status suarum Abbatiarum, & jurisdictionalium districtuum, Sixtinam legem ad ipsos etiam extendimus; veluti videre est in nostra Constitutione, cui initium *Quod Sancta*, *tom.* 1. *nostri Bullari*, *num.* 7. Cum itaque nonnulli ex his Abbatibus peramplas diœceses, & longe lateque protensa territoria obtineant, fieri facile potest, ut aliqui ex illis identidem Episcopum Suffraganeum sibi dari exposcant; quo suos subditos gravi levent incommodo, alio se transferendi, ut sacris Ordinibus initientur, aut Chrismate confirmentur. Hujusmodi instantia ad Congregationem Consistorialem olim delata fuit ex parte Militaris Ordinis S. Jacobi de Spatha, petentis, ut sibi concederetur Episcopus Suffraganeus, qui in personas suæ spirituali jurisdictioni subjectas Ordinis potestate ac muneribus fungeretur. At parum felicem exitum tunc habuit hujusmodi petitio; uti videre est penes Fagnanum *in Cap. Episcopalia*, *a numero* 38. *ad finem*, *de privilegiis*. Verum, cum, succedente tempore, demonstratum fuerit, enuntiatam Militiam quibsdam in locis plena potiri spirituali ordinaria jurisdictione, ibique omnino opus esse Episcopo, qui Ordinis munere obiret, sepolito titulo Episcopi Suffraganei, concessus ipsi fuit Episcopus insignitus titulo Ecclesiæ *in partibus*, cui data fuit facultas exercendi Pontificalia in locis tantummodo ordinariæ jurisdictioni dicti Militaris Ordinis plene subjectis; eidemque, in causam congruæ, designata fuit certa annua præstatio: quemadmodum noscere licet ex posterioribus quibusdam memoratæ Congregationis Consistorialis Decretis, quorum alterum editum fuit 10. Martii 1660. alterum 20. Januarii 1684. & alterum 25. Septembris 1732. Antequam Fuldensis Abbatia in Episcopatum a nobis erigeretur, ingens exarserat inter illius Abbatem, & Herbipolensem Episcopum controversia: cum hic jurisdictionem ordinariam sibi assereret in loca curæ, & regimini Abbatis Fuldensis subjecta; contendente vicissim Abbate, omnimodam in prædicta loca spiritualem jurisdictionem sibi competere, & territorium sibi esse penitus separatum, exemptumque a jure Herbipolensis Episcopi. Hac vigente controversia, cum Fuldensis Abbas Pontifici supplicasset, ut unum ex suis Monachis Capitularibus crearet Episcopum *in partibus*, ad hoc, ut in iis locis, quæ omnimodæ suæ jurisdictioni subjecta contendebat, Ordinis munia exerceret, adnuit ejusdem precibus Pontifex, Monachoque in Episcopum assumpto concessit, ut, quam ob, tinebat, Præpositurам Regalarem retineret; veluti pandit Decretum Congregationis Consistorialis editum die 25. Januarii 1728. addita tamen clausula, ut hujusmodi concessio sine præjudicio jurium non minus Herbipolensis Episcopi, quam Abbatis Fuldensis, facta haberentur. Contigit etiam quandoque, ut summi Pontifices per se, minime instante, cogitaverint de emerito aliquo Ecclesiastico ad Episcopatum *in partibus* promovendo, ut is potestate Ordinis uteretur in quædam loca ab ordinaria Episcoporum jurisdictione exempta, & Sanctæ Sedi immediate subjecta; vel de quibus saltem lis erat, an ordinariæ alicujus Episcopi jurisdictioni, an potius supremæ Sedis auctoritati immediate subjicerentur. Cum celebris P. Augustinus Calmet electus fuisset Abbas monasterii Sancti Petri Senonensis, Ordinis Sancti Benedicti, Congregationis SS. Vitonis & Adulphi, Nullius, seu Tullen. Diœcesis, illius electio in Abbatem fuit ab Apostolica Sede confirmata, atque insuper, non minus ob regionis necessitates, quam ob eximia ejusdem novi Abbatis merita, oblatus illi fuit Episcopalis titulus *in partibus*, una cum facultate exercendi Pontificalia in exemptis Lotharingiæ locis. Verum (id quod honori causa eximii illius viri diximus) humillimas ipse quidem gratias egit pro electionis suæ confirmatione, at honestissima proposita excusatione, ab oblato Episcopatu acceptando abstinuit; uti colligitur ex ejusdem epistola ad Benedictum XIII. Pontificem data Kalendis Novembris 1728. tum quia nimirum ad Episcopalem dignitatem, curasque assumptus, studia sua persequi, tum quia Abbatiam ipsam ea, qua decebat, cura & solicitudine administrare nequivisset: *Nec enim poterit servus tuus deinceps otiose studiis in-*

cum-

„ cumbere litterarum sacrarum, nec fratrum suorum curæ, nec propriæ Abbatiæ regimini, nec Congregationis suæ utilitati. Pontifex autem epistolari suo Brevi dato die 12. Septembris 1729. commendare non destitit animi moderationem emeriti illius Religiosi viri; quem proinde ab onere ipsi jam destinato immunem esse jussit, alia inita ratione, ut spiritualibus animarum indigentiis occurreretur: *Animi tamen tui moderatio, quæ supplicibus litteris, fusisque precibus, proposito honori se se subducere conata est, Nos de conferendæ dignitatis sententia deduxit; ita tamen, ut praeclaram, quam gerebamus, de tuis meritis opinionem amplius confirmaverit eoque te bonorum laudibus digniorem probaverit, quo studiosius, & enixius religiosam modestiam oblatis præmiis antetulisti.*

C A P U T X.

De postulatis, quibus alia extraordinaria subsidia in Episcoporum levamen, seu aliqua honoris insignia, ad Ecclesiarum decus augendum, petuntur.

„ Anno 1733. Episcopus Conceptionis de Chiloe in America retulit, intra Diœcesis suæ fines comprehendi Provinciam nuncupatam *Chiloe*, ex aliquot Insulis conflatam, quas incolunt Catholici; hanc autem regionem trecentarum leucarum spatio ab Episcopali Sede dissitam esse; ideoque unum tantummodo Episcopum, Didacum Nontenerum nomine, ausum fuisse eo se conferre; propterea quod terra iter habere, ob insidias barbarorum periculosum; mari vero, longe sit periculosius. Addebat in sua relatione Episcopus, jam a pluribus annis per eam Provinciam nemini Confirmationis Sacramentum fuisse collatum: quapropter instabat vehementer, ut aliquot Sacerdotibus, eo profecturis, a summo Pontifice potestas fieret ministrandi Confirmationis Sacramentum, adhibito tamen Oleo per Episcopum benedicto. Ejusmodi instantiæ ab aliis quoque Episcopis suarum Ecclesiarum statum referentibus ad Congregationem Concilii frequentes delatæ fuerunt. Et, quamvis eadem Congregatio tanta non polleat auctoritate, ut simplici Sacerdoti expetitam facultatem possit tribuere; hinc tamen non fit, quin ipsa, perpensis, probatisque propositæ instantiæ momentis, consilium suum & preces penes summum Pontificem interponere debeat, ut deprecanti Episcopo, quod juste postulat, indulgeatur. Superius fuse jam demonstravimus, Episcopum esse ordinarium Confirmationis ministrum; posse tamen hoc munus ex Pontificio Indulto simplici quoque Sacerdoti delegari, neque deesse hujusmodi concessionum, sive indultorum exempla: uti videre est *lib. 7. cap. 7. & cap.* 8. Quare omnis difficultas eo redigitur, ut justa ratio, & causa proponatur, ob quam dispensatio, sive indultum concedi merito possit. Neque enim extraordinarii ministri expetenda est opera, ubi minister ordinarius per se ipsum agere valet; quemadmodum in rem nostram recte perpendit Suarez *in 3. part. D. Thomæ tom. 3. quæst. 72. art. 11. disput. 36. sect. 2. §. Tertia pars*. Quoties autem gens aliqua, sive diœcesis pars, deficiente ordinario Confirmationis ministro, Sacramentum hoc suscipere nequit, satis id esse dicendum est, ut extraordinario ministro, simplici nempe Presbytero, delegetur facultas illud administrandi per eum regionis tractatum, adhibito tamen Oleo ab Episcopo benedicto; ut etiam recte advertit Cardinalis de Lugo *in suis Responsis moralibus lib. 1. dub. 6. num. 4.* En ejus verba: *Causa requisita ad hanc concessionem, non debet afferre secum necessitatem simpliciter & absolute, cum hujus Sacramenti usus & susceptio non sit de necessitate salutis; sed sufficit, quod talis concessio necessaria existimetur, ut incolæ alicujus provinciæ, vel certe magna pars carere non debeat hoc Sacramento ex defectu ministri: quæ causa sufficiens judicari solet a Sede Apostolica ad hunc effectum*. Huic autem fundamento & rationi nos ipsi adhæsimus, cum per nostras Apostolicas litteras in forma Brevis hujusmodi indulta tribuimus Archiepiscopo Limano, & Episcopo Quitensi; illi nimirum sub die 12. Februarii; huic vero 8. Junii 1751. Priori nempe facultatem facimus designandi, deputandique Sacerdotem aliquem sive Secularem, sive Regularem, qui Oleo ab ipsomet Archiepiscopo benedicto Confirmationis Sacramentum administraret incolis locis *de la Cerra del Sal* nuncupatis, in Indiis Occidentalibus, propterea quod ipsi Archiepiscopo non liceret ad eum locum, quamvis intra fines suæ Diœcesis situm, appellere: alteri autem auctoritatem concessimus deputandi Religiosos ex Ordine Minorum Sancti Francisci strictioris Observantiæ, ut Oleo ab ipso itidem benedicto Christifideles incolentes loca ab ipsius residentiæ loco valde dissita confirmarent. Utramque tamen facultatem, seu indultum, decennii spatio conclusimus.

„ II. Ecclesias consecrare, ut cuique compertum est, ad diœcesanum Episcopum pertinet: qui, si forte consecrationem aggredi per se nequeat, potest ad eam peragendam alium Episcopum advocare; sed minime ipsi licet, id muneris simplici Presbytero, etiam cum sacris Oleis per ipsum Episcopum benedictis, exequendum delegare: hujus quippe rei facultas uni Romano Pontifici reservata est, quemadmodum fusius evincunt Gon-

zalez

„ tales in *Cap. Aqua*, *num*. 3. *& seq. de consecrat. Eccles.* Van-Espen *Jur. Eccles. part.* 2. *tit*. 16. *num*. 10. Pirhing *ad lib*. 3. *Decretal. tit*. 40. *cap*. 3. §. 1. Schmalzgrueber *ad eumd. tit*. §. 1. Tamburin. *de Jur. Abbat. tom*. 1. *disput*. 23. *quæst*. 7. Qua in re adnotatione plane dignum est, quod legitur in Concilio Hispalensi secundo, habito anno 619. cui præfuit S. Isidorus, ubi nimirum Agapii Cordubensis Episcopi factum, qui ad consecrandas Ecclesias quandoque simplices Presbyteros delegerat, tamquam adversus canonicas sanctiones attentatum, a Patribus improbatur, atque damnatur: *Septimo examine relatum est nobis, venerandissimum quondam Agapium, Cordubensis urbis Episcopum, frequenter Presbyteros destinasse, qui, absente Pontifice, Altaria erigerent, Basilicas consecrarent. Quod quidem non est mirum id præcepisse virum Ecclesiasticis disciplinis ignarum, & statim a seculari militia in Sacerdotale ministerium delegatum. Ergo, ne ultra talis a nobis licentia usurpetur, communi sententia statuendum oportuit; scientes, quia, sicut Presbytero illicita consecratio est Altaris, ita & constitutio*. Insuper, si Ecclesia jam consecrata polluatur, a nemine potest, præterquam ab Episcopo diœcesano, reconciliari: nec licet Episcopo hujusmodi Ecclesiæ reconciliandæ facultatem simplici Presbytero delegare, quamvis aqua ab Episcopo benedictam adhibiturus esset; cum hoc etiam summo Pontifici reservatum sit, ut simplici Presbytero facultatem reconciliandæ Ecclesiæ pollutæ, quæ prius fuerat consecrata, indulgere valeat: quemadmodum legere est in Decretali Gregorii IX. incipiente *Aqua*, *de consecratione Ecclesiæ*. Porro illa verba, quæ prius fuerat consecrata, haud inconsulto adjecimus; nam, si simpliciter benedicta fuerit, tunc idem Gregorius IX. *in Cap. Si Ecclesia*, *de consecrat. Ecclesiæ*, statuit, nulla præobtenta delegatione, per simplicem Sacerdotem, adhibita aqua benedicta, quam sanctam, sive lustralem vocant, posse Ecclesiam pollutam reconciliari.

„ III. Ex relationibus status Ecclesiarum, quas plurimas percurrimus, nunquam revera deprehendimus, aliquem Episcopum postulasse, ut sibi permitteretur alicujus Ecclesiæ consecrationem simplici Sacerdoti delegare. Haud tamen inficiabimur extare exempla concessionum, sive indultorum, quibus summi Pontifices ex urgentissimis causis hujusmodi facultatem dederunt alicui simplici Sacerdoti, aliquo tamen gradu, vel dignitate decorato. Paulus III. Pontifex Maximus Abbati Ludovico, ejusque in Einsidlensis monasterii regimine successoribus, donec certæ rerum circumstantiæ manerent, consecrandarum Ecclesiarum tribuit facultatem. Litteræ Apostolicæ datæ fuerunt die 18. Decembris 1542. & deinde confirmatæ a summo Pontifice Pio IV. die 9. Februarii 1562. quarum hæc sunt verba: *Quod ipse Ludovicus, & pro tempore existens Abbas monasterii hujusmodi, durantibus dictis hæresibus, præfatum monasterium, & quæcumque ad illud pertinentia, Ecclesias, Oratoria, Cœmeteria, & loca hactenus consecrata, & benedicta, quovis modo pro tempore polluta, reconciliare, & nondum consecrata, & benedicta, necnon Calices, Patenas, Libros, Vestimenta, & alia mobilia, ac etiam Tabernacula custodiæ Eucharistiæ consecrare, & benedicere*.

„ IV. At, si in Episcoporum relationibus exempla non occurrunt eorum, qui auctoritatem petierint delegandi simplici Presbytero consecrationem Ecclesiæ, quam ipsi justo aliquo impedimento detenti peragere nequirent, non tamen desiderantur similia illustrium Abbatum exempla, qui in relatione status suarum Abbatiarum rogarunt, ut sibi liceret subjectas sibimet Ecclesias solemni ritu dedicare; tum scilicet ut Episcopum, quem advocare potuissent, itineris molestia levarent, ac nimiis sumptibus in id necessariis parcerent; tum etiam ut hoc spiritualis solatii genus præberent Fidelibus suæ jurisdictioni subjectis, atque cupientibus Prælatum suum intueri, solemnem hunc actum augusto ritu peragentem. Celebris plane est Campidonensis monasterii Abbatia, quemadmodum noscere licet ex Analectis Patris Mabillon *in Itineris Germanici descriptione*. De illius antiquitate, privilegiis, atque prærogativis insignibus, fusiori calamo agit Bruschius *in serie monasteriorum Germaniæ illustrium*. Abbatialis Ecclesia fuerat ab Hadriano I. Pontifice consecrata: at, cum seculo decimo septimo, Suecico bello sæviente, fuerit solo æquata, indeque a fundamentis præclaro plane ædificio restituta, ideoque oporteret, ut novum Templum solemni ritu inauguraretur; Campidonensis Abbas facultatem sibi fieri petiit eamdem consecrandi, pluribus, & satis validis allatis momentis rationum, atque inter alia exponendo, novam Ecclesiam fuisse gravibus monasterii sumptibus restitutam, populosque incredibili quodam gaudio perfusum iri, si viderent, consecrationis ritum ab ipsomet eorum Præsule peragi. Nos autem, his omnibus perpensis, atque præsertim hoc minime futurum primum ejusmodi concessionis exemplum, dum, præter superius commemoratum, novimus, Abbatem Corbejensem plures ex Apostolico indulto Ecclesias consecrasse, Apostolicas litteras ad Campidonensem Abbatem expediri jussimus datas die 12. Martii 1748. in quibus hæc verba leguntur: *Hujusmodi supplicationi-*

„ *tionibus inclinati*, *tibi eamdem Ecclesiam monasterii Campidonensis*, *juxta præscriptum in Rituali Romano*, *servatis alias de more servandis*, *recepto prius Oleo sacro ab Episcopo benedicto*, *pro hac vice tantum*, *consecrandi facultatem auctoritate Apostolica tenore præsentium tribuimus & impertimur*. Itaque sequenti mense Majo, solemni, ac plane splendida Ecclesiastica pompa, novi Templi consecratio per Abbatem celebrata fuit.

„ V. Ex hactenus narratis facile intelligent Abbates, aliique Prælati inferiores, jurisdictionem quasi Episcopalem exercentes, si qui forte in suis relationibus hujusmodi facultatem consecrandi Ecclesias postulare deliberaverint, quid sibi responsi expectare valeant a Congregatione Concilii. Siquidem ipsis demonstrandum erit, hujus generis indulta difficile admodum ab Apostolica Sede concedi, nec nisi justis de causis, ac certis urgentibus circumstantiis, atque legitimis adjectis conditionibus alias impertita fuisse. Non eamdem profecto difficultatem fore dicemus, ubi agatur de facultatibus, quas sibi quandoque indulgeri petunt Episcopi, ut scilicet aliquem simplicem Sacerdotem delegare possint ad reconciliandas Ecclesias consecratas, quæ casu aliquo pollutæ fuerint: siquidem Innocentius IV. *in suis Commentariis ad Cap. Aqua*, *de consecrat. Eccles.* pro hujusmodi concessionum usu amplissimum testimonium tulit: *Audivimus ante*, *quod Papa pluribus Episcopis indulsit*, *quod per simplices Sacerdotes possent reconciliare Ecclesias*, *aqua tamen primum per Episcopum benedicta*.

„ VI. Præstantiora honoris insignia, quæ aliquando, ad Ecclesiarum suarum decus augendum, concedi sibi postularunt Episcopi, hæc sane dicenda sunt, nimirum erectæ Crucis prælatio, & usus Pallii certi anni diebus, & in sacris quibusdam actionibus in Pontificali Romano descriptis, quamvis Ecclesiæ non Metropolitanæ, sed simplici Cathedrali præessent. De his quidem hoc ipso in Opere jam actum fuit, nimirum *superiori lib. 2. cap. 6.* nec nobis unquam in mentem venisset eorum tractationem resumere, nisi Episcopus Quinqueclesiensis in Hungaria Pallium sibi concedi impensius rogasset in relatione status Ecclesiæ suæ, ad quam, nobis jubentibus, rescriptum fuerat, nos minime prætermissuros exhibitas preces sedulo expendere.

„ VII. Itaque ex his, quæ superius diximus, nonnulla hic repetenda necessario ducimus. Primo videlicet, quamvis Pallium sacrum sit insigne Romano Pontifici præcipuum, cœpisse tamen Romanos Pontifices illud ipsum indulgere, non omnibus quidem Archiepiscopis, sed paucis quibusdam, & ea fortasse de causa, quod hi ab ipsis constituerentur Vicarii Apostolici: quapropter vetustioribus temporibus uni per universam Galliam Arelatensi Archiepiscopo Pallium concessum legitur, in Hispaniis Hispalensi, Salonitano in Dalmatia, Ravennati in Italia, Syracusano in Sicilia, Calaritano in Sardinia; uti erudite demonstrat Gardinalis Bona *Rer. Liturgicar. lib. 1. cap.* 24. pergitque Thomassinus *de Beneficiis part. 1. lib. 2. cap. 54. num. 7.* & octavo dumtaxat exeunte seculo eam obtinuisse consuetudinem, ut omnibus indiscriminatim Archiepiscopis Pallium indulgeretur; quemadmodum videre est *tom. 2. Operum posthum.* Mabillonii, ubi inserta legitur erudita Dissertatio Theoderici Ruinart *de Pallio Archiepiscopali*, *pagin.* 457. *cap.* 11.

„ VIII. Secundo iterum dicimus, per ea quoque tempora, quibus haud omnes indiscriminatim Archiepiscopi Pallio decorabantur, sed perpauci, & insigniores, quique insuper in provinciis munere Vicarii Apostolici fungebantur, a Romanis Pontificibus etiam simplices quosdam Episcopos fuisse Pallio insignitos. Hujusce rei exempla afferuntur a Cardinali Bona *loc. cit.* idque ipsum animadversum quoque fuit a Garnerio *in Appendice ad Librum Diurnum dissert. 3. num. 26. in notis ad cap.* 4. Porro, quidquid sit de Pallii concessionibus, quæ a nonnullis traduntur per Sanctum Linum, aut per Sanctum Silvestrum indultæ, uti videre est apud Sandinum *in Vita S. Marci Papæ*, nos libenti animo assentimur Cardinali Baronio *ad annum.* 336. & Pagio *Breviar. Gestor. Roman. Pont. tom. 1. in Vita S. Marci*, qui auctoritate libri Pontificalis primum exemplum concessionis Pallii, simplici Episcopo, factæ, acceptum referunt S. Marco Papæ, qui hoc insigni donavit Episcopum Ostiensem, ob eam, qua jam tum fruebatur, prærogativam consecrandi Romanum Pontificem, qui non antea Episcopus inunctus fuerat. Et sane in hæc usque tempora Ostiensis Episcopus utroque potitur honore, consecrandi nimirum Pontificem, uti alibi diximus, simulque gestandi Pallium ea tantummodo in functione. Quapropter, cum Pontifex Ostiensi Episcopo Pallium elargitur, inter cetera, hæc ad eum verba dicit: *ut eo utaris in Consecratione summi Pontificis*: uti advertunt bon. mem. Cardinalis Petra *tom. 5. ad Constitut. 3. Pii II. sect. unic.* & recentior Catalanus *in suis Comment. ad Pontifical. Roman. part. 1. titul. 14. §. 3. num.* 5. Nec spernendum est, quod legitur apud Robertum *in Supplemento ad Sigebertum*, ubi disserens de Pallio, quo utitur Ostiensis Episcopus, inquit: *Habet Pallium solummodo ad ea*, *quæ pertinent in Ordinatione*, *& Consecratione Romani Pontificis*: quod ipsum refertur ab Alteserra *in Commentariis ad Cap. Cum in juventute*, *de præsumptionibus*.

IX. Ter-

„ IX. Tertio recognoscimus, vehementissi„mas in Ecclesia olim exarsisse conditiones „inter Episcopos Suffraganeos Pallium conse„cutos, & Archiepiscopos, quibus illi sub„debantur, utraque tamen parte minus recte „contendente. Autumarunt siquidem nonnul„li simplices Episcopi, qui Pallio fuerant de„corati, se propterea subtractos fuisse a juris„dictione Metropolitani, cui subdebantur, se„que posse Archiepiscopos appellare & inscri„bere: quemadmodum noscere licet apud de „Marca *de Concordia lib.* 7. *cap.* 23. *num.* 7. „ex Garnerio *præcitato loco num.* 22. & 33. „Thomassino *de Beneficiis part.* 1. *lib.* 2. *cap.* „56. *numer.* 11. du-Cangio *in suo Glossario* „*recentioris editionis tom.* 5. *verb. Pallium*, „*S. Episcopis*, ubi etiam subdit, hanc ve„luti regulam nonnullos inducere voluisse, ut „inter æquales, nimirum inter duos Pallio u„tentes, is præcedere deberet, qui primus „Pallium fuisset consecutus. Hæc, & alia in„juste præsumpta, sunt contra mentem sum„morum Pontificum, qui, dum Pallio hone„starunt aliquem Episcopum, nunquam in „animo habuerunt, hujus tantummodo indul„ti vi, Episcopum Pallio insignitum subduce„re a Metropolitani sui jurisdictione, vel „quidquam de hujus juribus, aut præeminen„tiis detrahere, sed in eo dumtaxat Episcopi „decus augere, ut in quibusdam solemnibus „actionibus, certisque designatis diebus, licet „Archiepiscopali titulo & jure destitutus, pos„set Pallium induere. Injustam itidem causam „tuebantur Metropolitani, qui, ut sartam te„ctamque suam jurisdictionem servarent, ausi „sunt aliquando contendere, ne a Pontifice „Pallium ulli Suffraganeorum concederetur, ni„si suus, & comprovincialium Episcoporum „consensus accederet: integrum enim semper es„se debet Romano Pontifici, hujusmodi sacris „honoris insignibus condecorare quemlibet Epi„scopum, absque eo quod alienum arbitrium „investigare, ac sequi teneatur.

„ X. Quarto tandem hic denuo subdimus, „Romanos Pontifices, dum Suffraganeos Epi„scopos Pallio honestarunt, omni studio & „sollicitudine cavisse, ne ullum Metropoli„tis afferrent præjudicium quoad ipsorum au„ctoritatem, jurisdictionem, & præeminen„tiam, in Suffraganeos Pallio decoratos ob„tinendam. Perspectissima hujusce rei argu„menta habentur *superiori lib.* 2. *cap.* 6. & in „præcitata quoque Dissertatione Patris Ruinart „*de Pallio Archiepiscopali pag.* 487. *tom.* 2. „*Oper. posthum.* Patris Mabillonii. Eysteteusi „Episcopo nos justis & gravibus de causis in„dultum concessimus Crucem sublimem præ„ferendi, his tamen additis conditionibus: „*Non tamen in præsentia Archiepiscopi, nisi de* „*ipsius consensu, & salvo in omnibus jure Me*„*tropolitana*: uti videre est in nostra Constitu„tione *Ad Pastoralis*, *num.* 133. *Bullarii nostri* „*tom.* 1. Simile privilegium, una cum al„tero utendi Pallio præfinitis functionibus, „& diebus, nos ipsi concessimus Episcopo „Warmiensi & Sambiensi, ob eas causas, „quas in nostris Litteris recensuimus. Quia „vero Episcopus hic Apostolicæ Sedi immedia„te subjectus est, non oportuit pro Metro„politani juribus quicquam cavere: verum„tamen ipsi interdictum fuit, ne extra diœ„cesis suæ fines obtentis honoris insignibus „uteretur, quamvis Ordinarii loci consensus „accederet, neve in Regni, aut in Sacri Ro„mani Imperii comitiis, ac ne in ipsa qui„dem sua Diœcesi, quoties aliquis Sacræ „Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, aut Apostoli„cæ Sedis Nuntius adesset; quemadmodum „legere est in nostra Constitutione *Romana Ec*„*clesia*, quæ prima est *in supplemento ad tom.* „3. *nostri Bullarii*. Denique, si Herbipolen„si Episcopo, Moguntini Archiepiscopi Suffra„ganeo, Pallii honorem detulimus, id præsti„timus hisce additis cautionibus: *Salvo in o*„*mnibus jure Metropolitica Ecclesiæ Moguntinæ*, „*illiusque Archiepiscopi pro tempore existentis*, „*& nihil immutato præcedentiæ ordine inter ipsos* „*Herbipolenses*, *aliosque Episcopos*, *sive ejus*„*dem*, *sive alterius provinciæ*, *hactenus de ju*„*re*, *usu*, *aut consuetudine in quibusvis functio*„*nibus*, *consessibus*, *aut comitiis servari so*„*lito*: uti perhibent nostræ Litteræ, quæ *tom.* „4. *Bullarii nostri* inseruntur.

„ XI. Qua quidem in re illustria secuti su„mus duorum Prædecessorum nostrorum exem„pla, nimirum S. Leonis IX. & Alexandri „II. Romanorum Pontificum. Quod enim „ad S. Leonem attinet, cum anno 1006. „Francofurti habitum fuisset Concilium ad ere„ctionem novi Episcopatus Bambergensis sta„biliendam, uti videre est apud Cardina„lem Baronium *ad prædicatum annum*, ubi „ejusdem Concilii acta refert, cumque terri„torium, quod novo Episcopatui fuerat in „diœcesim designatum, subjectum antea fuis„set Herbipolensi Episcopo, hic sane vehemen„ter erectioni obstiterat: at eam impedire „nequivit, cum & S. Henricus I. Impera„tor opportunos fundos, & annuos reditus „ad novum Episcopatum erigendum contulis„set, & Joannes Papa XVIII. seu XVI. suam „in id interposuisset auctoritatem; quemad„modum noscere licet apud Barre *in Historia* „*Generali Germaniæ tom.* 3. *pag.* 563. Licet „autem nunc temporis Episcopatus Bamber„gensis Apostolicæ Sedi immediate subjectus „sit, nullique proinde subdatur Archiepisco„po, uti videri potest tum apud Jacobum „Wilhelmum Imhofium *in Notitia Sacri Ro*„*mani Germanici Imperii lib.* 3. *cap.* 3. *pag.* „117. *num.* 5. tum apud Miræum *in Notitia* „*Episcopatuum Orbis Christiani verb. Bamber*„*ga*; at superioribus temporibus Bambergensis „Episcopus Suffraganeus erat Moguntinæ Archie-

pisco-

„ piscopalis Ecclesiæ. Itaque Henricus II. petiit a summo Pontifice Leone IX. ut Bambergensi Episcopo Pallium quibusdam solemnioribus diebus adhibendum indulgeret. Annuit autem Pontifex; tum ut votis obsecundaret Imperatoris id vehementer optantis: *rogatu Filii dilectissimi nostri Imperatoris Henrici*: tum quia in Ecclesia Bambergensi humatus fuerat Clemens II. Pontifex, ejusdem Ecclesiæ antea Episcopus: *pro veneratione Antecessoris nostri piæ memoriæ Domini Papæ Clementis, primum ejusdem urbis Episcopi*: tum denique in piam recordationem S. Henrici I. Imperatoris, qui, uti adnotatum est, Episcopatum fundaverat: *præfatæ Ecclesiæ constructoris benignissimi*. Verum, quia, uti præmonuimus, Bambergensis Ecclesia tunc erat Moguntinæ subjecta, idcirco Pontifex clausulam hanc superaddidit: *salva auctoritate dominæ Metropolitanæ Moguntinæ Ecclesiæ*: quemadmodum videre est apud Papebrochium *in Conatu Historico de Romanis Pontificibus*, ubi de Clemente Papa II. agit. Quod autem spectat ad Alexandrum II. hic privilegium gestandi Pallium indulsit Bucardo Alberstadiensi, cujus Ecclesia & tunc erat, & nunc quoque est ejusdem Moguntinæ Metropolis suffraganea. In hujus autem concessionis Diplomate relato a Leibnizio *tom. 1. Scriptor. Brunswicen. pag.* 126. hæc leguntur: *salva auctoritate, & magisterio sanctæ Metropolis Moguntinæ Ecclesiæ, salvo quoque fratrum tuorum Coepiscoporum & ordine & loco*.

„ XII. His positis notionibus, propius accedentes ad expendendam Pallii postulationem, quam Quinqueecclesiensis Episcopus in relatione status suæ Diœcesis proposuit, quamque Congregatio Concilii ad nos detulit: hoc primum profitebimur, si quando nos eamdem duxerimus admittendam, cum minime ignoremus, Episcopum Quinqueecclesiensem inter Suffraganeos Archiepiscopi Strigoniensis recenseri, non aliter a nobis optatum illi privilegium concessum iri, quam salvo, ut par est, jure & auctoritate memorati Archiepiscopi, aliisque additis cautionibus omnino necessariis, ne in Episcoporum ordinem turbæ contentionesque immittantur.

„ XIII. Redacta autem quæstione ad ipsius petitionis merita, & ad æquitatem concessionis, enuntiato semper modo temperandæ, illud in discussionem venire potest, ubi Pallium, quod expetit Quinqueecclesiensis Episcopus, eidem indulgeatur, an id reputari debeat privilegium, quo nunquam illius prædecessores gavisi fuerint; an potius redintegratio ad prærogativam alias eisdem prædecessoribus concessam, uti plures autumant: quibus etiam curæ est animadvertere, haud mirandum esse, si desiderentur monumenta expostulati obtentique Pallii ab Episcopis Quinqueecclesiensibus, propterea quod Quinqueecclesiensis civitas fuerit anno 1543. a Turcis occupata, & nonnisi anno 1686. Catholicorum armis ex illorum manibus vindicata: illius notitiis, monumentisque omnibus ita turbatis, atque in omnem partem dispersis, ut, licet Quinqueecclesienses Episcopi Pallio usi fuissent, nil mirum foret, nullum superesse hujusce rei vestigium. Adeatur Peterffy *Synodor. Hung. part.* 2. *pag.* 412. in Præfatione ad Synodum Diœcesanam, a Quinqueecclesiensi Episcopo habitam anno 1714.

„ XIV. Illud certum est, Calanum Episcopum Quinqueecclesiensem seculo XII. tanta probitatis fama excelluisse, ut ipsi Apostolica Sedes Pallii honorem detulerit: cujus rei amplissimus testis est Innocentius III. in sua epistola, quæ in editione Bosqueti habetur *lib.* 1. *n.* 12. ac etiam in librum Decretalium relata est *in Cap. Cum in juventute, de præsumptionibus*, cujus hæc sunt verba: *Cum in juventute sua Quinqueecclesiensis Episcopus adeo se maturum, honestum, & providum exhibuerit, ut ab Ecclesia Romana meruerit Pallio decorari*. Cum autem subinde idem Calanus, jam ætate confectus, aulicis machinationibus impetitus, a Bala III. & Emerico Hungariæ Regibus accusatus fuisset de incestuoso stupro nepti illato, hujusce criminationis notione Episcopo Auriensi ab Innocentio III. Pontifice delegata, triumphavit accusati Antistitis innocentia, cui, juxta vigentem tunc temporis disciplinam, canonica purgatio delata fuit: uti deprehenditur *ex præfato Cap. Cum in juventute, de purgatione canonica*.

„ XV. Satis id fuit Auctori *Topographiæ magni Regni Hungariæ*, ut assereret, Pallium esse prærogativam specialem Quinqueecclesiensis Episcopi: *Præcipua loci hujus Antistitum prærogativa est, quod Pallio, solis Archiepiscopis, Patriarchis, & Papæ proprio, donari soleant. Ornamentum hoc sane peregregium, quia paucissimis in Orbe Episcopis concessum*: quemadmodum videre est *lib.* 3. *cap.* 14. §. 5. Satis & id habuerunt Canonistæ Germanici, ut idem affirmarent; uti videre est apud Pirhing *in lib.* 1. *Decretalium tit.* 8. *n.* 3. Anaclet. *ad eumdem tit. n.* 4. Pichler *eodem tit. n.* 3. Schmalzgrueber *n.* 4. §. *Ex speciali Sedis*. Immo id unum in eamdem sententiam impulit quoque alios ex aliis nationibus Canonistas, veluti Alteserram *præcitato loco*, Vallens. *ad tit. Decretal. de auctoritate & usu Pallii* §. 1. *n.* 6. Azorium *Instit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 34. *quæst.* 3. At, qui attentius expenderit memoratam Pallii concessionem, qua Quinqueecclesiensis Episcopus honestatus fuit, in eam facile sententiam deveniet, nil aliud illam fuisse,

„ quam

„ quam personale indultum, quod simul cum „ indultarii Episcopi vita evanuerit: quemadmodum scite animadvertit Cardinalis Ostiensis *in Summa ad tit. de auctoritate*, & *usu Pallii n.* 3. ubi sic ait: *Aliquibus etiam conceditur* (Pallium videlicet) *ex privilegio personali*, *sicut Quinqueccclesiensi*, *ut infra de præsumptionibus*, *Cap. Cum in juventute*. *Sed hoc extinguitur cum persona*.

„ XVI. Quapropter, si Pallii honorem Quinqueccclesiensi Episcopo deferemus, concessionis nostræ fundamentum statuemus partim in „ debita veneratione erga Sanctum Fundatorem „ illius Ecclesiæ, nimirum Sanctum Stephanum Hungariæ Regem, cujus Diploma, in „ eam rem editum, impressum est apud Inchoffer *Annal. Eccles. Regn. Hung. pag.* 290. „ & *in Topographia ejusdem Regni pag.* 270. „ partim etiam in recensita quasi communi opinione, qua vulgo creditum est, realem „ fuisse, non autem personalem, quæ olim Episcopo Quinqueccclesiensi concessa fuerat, „ Pallii prærogativam; præterea in iteratis „ precibus ex parte Quinqueccclesiensium Episcoporum hac de re ad Sanctam Sedem delatis; denique in studiosis officiis, quibus hoc „ idem a nobis postulavit Charissima in Christo „ Filia nostra Maria Theresia nunc Hungariæ „ Regina in Romanorum Imperatricem electa. „ Similia enim rationum momenta alias expenderunt, probaruntque Prædecessores nostri; dum petitionibus Pallii per Episcopos „ propositis annuerunt; ut patet ex ipso superius memorato exemplo concessionis Pallii „ Bambergensi Episcopo factæ. Si quis autem „ collecta inspicere cupiat exempla concessionum Pallii, quas Romani Pontifices contulerunt in Archiepiscopos per ea tempora, quibus Pallii honor, non omnibus, sed paucis „ tantummodo Archiepiscopis tribuebatur, vel „ in simplices Episcopos, non minus ob præclara eorum merita, qui hujusmodi insignibus decorabantur, quam ob interpositas pro „ iis preces ab Imperatoribus, vel Regibus; „ legat Opus *de Potestate & Politia Ecclesiæ*, „ erudite compositum a Patre Bianchi, *tom.* 5. „ *part.* 1. *l.* 3. *c.* 2. §. 2. *n.* 5. & *eodem c.* 2. „ *a.* 4. *n.* 11.

„ XVII. Latini titulares Patriarchæ Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, quemadmodum & „ Archiepiscopi *in partibus*, Pallii honore non „ fruuntur: usus enim Pallii propriæ cujusque „ provinciæ finibus circumscribitur, ut constat „ ex titulo Decretalium *de auctoritate & usu Pallii*: hi autem omnes extra provinciam „ suam commorantur. Sane, pervolutis Diariis „ rerum Consistorialium, unum tantummodo „ offendimus exemplum concessionis Pallii, qua „ præfatos quatuor Patriarchas decoravit Clemens X. Pontifex in Consistorio secreto, habito die 20. Aprilis 1671. uti narratur in „ Diariis manuscriptis Fulvii Servantii in Pontificio Sacello Cæremoniarum Magistri *tom.* „ 4. Verum ea censenda est peculiaris gratia „ præfatorum tunc existentium Patriarcharum „ personis tributa. Et quidem exemplum illud „ minime secuti sunt successores Pontifices, „ quibus satis fuit, Patriarchis, & Archiepiscopis *in partibus* designatis, & consecratis „ indulgere, ut, absque honore Pallii, Patriarchæ, & Archiepiscopi appellari, eoque titulo „ uti possent, non obstante contraria sanctione „ Innocentii III. Pontificis *in Cap. Nisi specialis*, *de auctoritate & usu Pallii*. Clemens „ XI. Pontifex Patriarcham Antiochenum constituit celebrem Cardinalem de Tournon, „ cum ipsum ad Sinas Apostolicum Legatum „ misit, & eidem non detulit Pallii honorem. „ Nos vero Papiensi Episcopatui titulum Archiepiscopi Amasiensis perpetuo univimus; „ uti videre est in nostra Constitutione *Ad supremam*, 74. *tom.* 1. *nostri Bullarii*. Cum „ autem anno 1753. Carolum Franciscum Durinum, nunc S. R. E. Cardinalem, ad Papiensem Episcopatum promovissemus, & oblata nobis in Consistorio fuisset instantia, ut „ ipsi honorem Pallii concederemus, petitioni „ quidem annuimus; sed facta tamen declaratione, nos ei Pallium deferre, non quidem „ ob titulum Archiepiscopi Amasiensis, sed ob „ privilegium Papiensis Ecclesiæ, cujus Episcopus ex iis est perpaucis, qui ab antiquis temporibus in quasi possessione hujusmodi concessionis esse dignoscuntur.

„ XVIII. De Orientalibus Patriarchis Catholicis alias disceptatum fuit, an, si Pallium „ Latinum exposcerent, id eis indulgendum foret; in relationibus enim status suarum Ecclesiarum, ad Congregationem de Propaganda Fide de more transmissis, adinventæ quandoque fuerunt ejusmodi Pallii petitiones. Advocatorum Consistorialium Collegio adscripti, „ a Clemente XI. Pontifice jussi fuimus rem „ expendere; eaque demum in particulari Congregatione, habita coram ipso Pontifice, ad „ examen revocata, affirmativum prodiit responsum, & consequenter Pontifex Latinum „ Pallium Patriarchæ Alexandrino concessit. „ Quæ a magno hoc Pontifice indulta fuit Pallii „ concessio, viam veluti nobis stravit ad similes „ concessiones Pontificatus nostri tempore expediendas: inter quas & illa recensenda est, „ qua hoc ipso anno vertente Patriarchæ Armenorum in Cilicia Pallium detulimus in „ Consistorio habito die 22. Julii 1754. Quia „ vero, dum hujus Prædecessorem Pallio decoravimus in Consistorio diei 23. Septembris „ 1750. allocutionem habuimus, qua universa „ rei materies continetur, optimum censuimus „ hic eam per extensum apponere:

VENERABILES FRATRES.

„ *Septimus supra trigesimam jam praeteriit annus, ex quo, cum Samuel Capasulis Patriarcha Alexandrinus, post ejuratum schisma, Pallii honorem a Praedecessore nostro fel. record. Clemente Papa XI. per legitimum Procuratorem humillime petiisset, placuit eidem summo Pontifici, plurium S. R. E. Cardinalium, ac Praelatorum, quos inter Nos ipsi fuimus cooptati, Congregationem coram se habere.*

„ *Congregatorum autem, uti evenire solet, non una fuit opinio, atque sententia. Putabant quippe nonnulli, honorem Latini Pallii Patriarchis, atque Archiepiscopis Graecis minime convenire: alii contra, numero licet longe minores, inter quos fuimus & Nos, facta optimum judicabant, Pallium Patriarchae Graeco, si de ejus fidei integritate constaret, idemque humillimas huic Sanctae Sedi preces porrigeret pro consequendo Pallio, quod proprium dignitatis suae est ornamentum, Pallium, inquam, concedere. Inter plurimas, quae ad hanc sententiam confirmandam tunc allatae sunt rationes, potissima ex Sancti Gregorii Magni gestis petita fuit. Cum enim Orientales Illyrici Ecclesiae Graeco ritu procul dubio uterentur, nihilominus tamen Magnus ille Pontifex Pallium mittere ad Joannem primae Justinianae Archiepiscopum non dubitavit: Ratam nos ejus Consecrationem habere, dirigentes Pallium, indicamus: quemadmodum in ejus epistolis legitur tom. 2. Oper. edit. Parisien., ann. 1705. lib. 2. indict. 10. epist. 22. col. 585. Hoc ipso honore decoratum etiam fuisse ab eodem summo Pontifice Joannem Corinthiorum Episcopum, Metropolitam Helladis, liquet ex alia ejus epistola ibid. lib. 5. indict. 13. epist. 57. col. 788. in qua haec habentur: Pallium, sicut per epistolam postulastis, direximus. Andream etiam antiqui Epiri Metropolitam honore Pallii donatum, testatur ejusdem summi Pontificis epistola data ad Episcopos ejus Provinciae, ib. lib. 6. indict. 14. epist. 8. col. 797. in qua, inter alia, haec leguntur: Andreae Fratri, & Coepiscopo nostro Pallium nos direxisse cognoscite. Et, ut ad tempora minus remota descendamus, tradidit Innocentius III. summus Pontifex Cardinali a se in Armeniam Legato Pallium, ut ea Joannem Patriarcham Armeniae Catholicum ornaret; uti ex epistola deprehenditur ejusdem Patriarchae relata inter Gesta illius summi Pontificis numer. 117. ubi haec habentur: Pallium a Vestra Beatitudine delegatum, solemnitate celebri, ac cum omni humilitate suscipientes, promisimus &c. Cui exemplo conforme aliud est Gregorii IX. qui & ad Patriarcham Armenorum Pallium transmisit, &, id ut faceret, se se ideo permotum dixit, quia a summis Pontificibus Decessoribus suis sic factum fuisse constabat, epist. 398. apud Raynald. ad ann. 1239. numer. 83. Petitum a te Pallium, quod olim Antecessoribus tuis fuit ab Apostolica Sede concessum, jam quasi prae nimia vetustate consumptum &c. Fraternitati tuae per Nuntios mittimus antedictos.*

„ *Itaque, cum his exemplis adductus praedictus Decessor noster Clemens XI. praefato Samueli Capasulis Patriarchae Alexandrino Pallium concedere statuisset; Nos, qui eo tempore Advocati Consistorialis munere fungebamur, delecti fuimus, ut illud in semipublico Consistorio pro eodem Patriarcha postularemus. Cui petitioni annuens summus idem Pontifex, post habitam piam, eloquentemque more suo Orationem, Pallium concessit. Integra eorum actorum series refertur sum inter Consistoriales laudati Pontificis Orationes, publica luce donatas, a pag. 129. ad pag. 156. tum inter ejusdem Brevia & Epistolas typis impressas tom. 2. pag. 316. & seq. Hisce ergo vestigiis Nos pariter inhaerentes, cum tempore nostri Pontificatus Romam venisset Petrus Abrahamus Vartabiet, qui, cum esset Archiepiscopus Alepinus, ab Armenis Catholicis postulatus fuerat in Patriarcham Armeniae minoris, atque Ciliciae, post confirmatam ejusdem electionem, admissamque in semipublico Consistorio, majori qua potuit solemnitate, Pallii petitionem, manibus ipsi nostris in Pontificia, quam in Festo Conceptionis B. Mariae Virginis Immaculatae celebravimus, Capella Pallium illius humeris imposuimus. Neque ipsum solum, sed in aliis postea semipublicis Consistoriis Cyrillum Patriarcham Antiochenum Graecorum Melchitarum, & Simonem Petrum Euodium, qui a Damascena Ecclesia ad Patriarchatum Antiochenum Maronitarum evectus fuerat, quorum uterque Pallium a Nobis per legitimos Procuratores suos instanter, atque humiliter postulaverat, post confirmatam ipsorum electionem, pari honore decoravimus.*

„ *Porro, cum ex hac ad meliorem vitam concesserit praedictus Petrus Abrahamus Vartabiet, Archiepiscopi Armeni, Clerus, & populus, juxta Orientalem disciplinam, ad supplendas defuncti Patriarchae vices postulaverunt Jacobum Vartabiet, qui Alepinam Ecclesiam aliquot annos egregie administravit, sibique Petri nomen assumpsit. Illorum vero postulationes cum Nos, audito prius Congregationis de Propaganda Fide suffragio, admiserimus, ejus nunc nomine per legitimum Procuratorem Pallium a Nobis enixis precibus petitur. Novus hic Patriarcha vir profecto est magni meriti; Archiepiscopalem Alepinam Ecclesiam rexit multa cum laude; pro amplificanda Fide Catholica Galata, Angorae, & Alepi plurimum laboravit; multasque persecutiones ab haereticis excitatas pertulit, cum ter carceribus inclusus, & bis in exilium fuerit amandatus. Quibus meritis illud etiam accedit, quod eum*

„ *Pa-*

" *Patriarcham habuit sibi proxime superiorem, qui a Nobis honore Pallii donatus est. Neque quidquam inter utrumque discriminis intercedit, nisi quod ille Pallium impetraturus Romam venit ipse per se; hic vero per Procuratorem a se ad id muneris legitime destinatum eamdem a Nobis gratiam humiliter deposcit. Qua in re quidquid antiquioribus temporibus factum sit, quibus, ut notat eruditus Scriptor Petit in suis adnotationibus ad Pœnitentiale Theodori, honor Pallii minime concedebatur, nisi iis, qui Romam venissent, eumque per se a summo Pontifice petiissent; pluribus tamen ab hinc seculis consuevit Apostolica hæc Sedes Pallii honorem etiam per Procuratorem petentibus concedere, sublata quoque consuetudine, sequentibus temporibus introducta, Legatum mittendi, quoties absenti petentique Pallium elargiebatur.*

" *Itaque Pallium, quod electus Patriarcha minoris Armeniæ, atque Ciliciæ a Nobis postulavit, concedimus: sermonemque hunc nostrum concludimus, ejus Procuratori injungentes, ut id ipsum nostro nomine eidem Pallium tradens dicat, quod Nos ipsi Decessori suo præsenti olim diximus; scilicet, Pallium non esse dumtaxat dignitatis ornamentum, sicuti scripsit Sanctus Isidorus ad Erminium, juxta interpretationem Haberi in notis ad Pontificale Græcorum, sed textum esse lana, non lino, & circa collum deferri, ad eam ovem significandam, quam, cum esset amissa, bonus Pastor quæsivit, invenit, suisque humeris impositam ad ovile reportavit.*

" XIX. Exhibitum nobis non ita pridem fuit exemplum Litterarum Apostolicarum Leonis Papæ X. anno 1515. typis Cameralibus impressum, quibus Maronitarum Patriarchæ tunc existenti, nomine Petro, Pallium conceditur, idemque de Corpore Beati Petri sumptum cum ipsis Litteris eidem transmitti dicitur. Datæ sunt Litteræ *apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ* 1515. *Kalendis Augusti*, Pontificatus Leonis anno tertio. Leoniana concessio tum nobis, tum forte ceteris vocatis ad examen de Pallio Latino concedendo, aut non concedendo Patriarchis Orientalibus, ignota erat: at, quatenus ejus notitiam habuissemus, nullum in ea a nobis præsidium constitutum fuisset. Maronitæ quippe in facris indumentis Latinos ritus, & mores sequuntur; veluti desumitur ex epistola Innocentii III. ad Jeremiam Patriarcham Maronitarum, quæ scripta fuit anno 1215. & cujus initium est *Quia Divina Sapientiæ bonitas*. En verba epistolæ: *Statuentes, ut Pontifices in Maronitarum terminis constituti vestibus, & insigniis Pontificalibus sibi congruentibus, juxta morem Latinorum, utantur, Ecclesiæ Romanæ consuetudinibus se in omnibus studiosius conformantes.* Qua de causa tum ipse Innocentius, tum ceteri ejusdem Successores, & ipse quoque Leo X. sacra Paramenta, Calices, & Patenas, Romano more elaboratas, tum ad Patriarchas Maronitarum, tum ad ipsum Petrum liberaliter, & muneris titulo transmiserunt, ut eis in re sacra uterentur: veluti colligitur ex memorati Patriarchæ epistolis ad eumdem Pontificem Leonem X. *tom.* 14. Collectionis Conciliorum Labbei *col.* 346. & *seq.* Quibus sedulo perpensis, nemo est qui non videat, Leonis factum erga Petrum Patriarcham Maronitarum, ineptum potuisse existimari ad comprobandum, quod aliis Patriarchis Orientalibus, diversum omnino ritum sequentibus, Latinum Pallium concedi deberet. Aptius pro ea re comprobanda profecto fuisset monumentum, quod præteritis mensibus invenimus inter Regesta Congregationis de Propaganda Fide: invenimus enim, die 9. Junii 1647. inter Theologos, & Canonistas, ad examen accitos, sermonem habitum fuisse de concedendo, aut denegando Patriarchis Orientalibus Latino Pallio, quoties, emissa Fidei Professione, pro eo obtinendo preces & instantiæ fuissent exhibitæ; & communi calculo resolutum fuisse pro Pallii concessione, ad tramites textus *in Cap. Antiqua, de privilegiis*: licet enim tempore, quo prodiit prædicta Decretalis, duo Patriarchæ essent Latini, Constantinopolitanus videlicet, & Antiochenus, reliqui tamen duo, Alexandrinus, & Hierosolymitanus, erant Græci ritus, & tam his, quam illis, facta legitur Palli concessio. At, quod tunc a nobis ignoratum prætermissum est, nunc a nobis, post habitam resolutionis notitiam, libentissime exponitur; cum ex eo mirifice confirmentur, quæ olim a nobis dicta sunt, & quæ tum a Clemente XI. nostro Prædecessore, tum a nobis postmodum facta sunt.

" XX. Post hæc, ad petitionem Episcopi Quinqueecclesiensis redeuntes, adjicimus, optatam ab eo concessionem Pallii, & juris erectæ Crucis præferendæ, post dictatum a nobis hoc caput, indultam illi per nos fuisse, servatis omnibus cautelis, & conditionibus superius indicatis; ut patet ex nostris Litteris Apostolicis super hoc editis hoc ipso anno 1754. Kalendis Septembris, quæ *in tom.* 4. *nostri Bullarii* inserentur.

CAPUT XI.

De postulatis ad Indulgentias, Festorumque dierum cultum pertinentibus.

" SAcrum Tridentinum Concilium *sess.* 25. *in Decreto de Indulgentiis*, postquam definiverat, Ecclesiam a primis usque temporibus usam fuisse potestate a Christo Jesu sibi tradita largiendi Indulgentias, eosque anathemate percusserat; qui aut illas veluti

X 4 " inuti-

„ inutiles traducebant, aut perfricta fronte negabant, inesse in Ecclesia earumdem conferendarum auctoritatem, subdidit: *In his tamen concedendis moderationem, juxta veterem, & probatam in Ecclesia consuetudinem, adhiberi cupit; ne nimia facilitate Ecclesiastica disciplina enervetur*. Quod ipsum vel antea provide caverat Innocentius Papa III. in Concilio Lateranensi, ex quo desumptum est *Cap. Cum ex eo, de pœnitentiis, & remissionibus*. Prædicta autem Tridentina Synodus *sess. 21. de reform. c. 9.* ulterius constituit, ne Indulgentiæ per alios indicerentur, quam per Episcopos, aut Ordinarios locorum, quos etiam ad exquirendum ea in re consilium duorum de Capitulo obstrinxit: *Indulgentias vero, aut alias spirituales gratias, quibus non ideo Christifideles decet privari, deinceps per Ordinarios locorum, adhibitis duobus de Capitulo, debitis temporibus populo publicandas esse decernit*. Demum sequenti *sess. 25. in cit. Decreto de Indulgentiis*, advertens, haud ita facile fore omnes recensere, ac tollere abusus, qui ex superstitione, ignorantia, & irreverentia, veluti fontibus, promanaverant, quibusque prospiciendum fuisset, mandavit, eosdem ab Episcopis diligenter exquiri, ac in unum collectos proximæ Provincialis Synodi judicio subjici, subindeque omnino ad summum Pontificem deferri: *Ceteros vero* (de abusibus loquitur in Indulgentiarum materiam invectis), *qui ex superstitione, ignorantia, irreverentia, aut aliunde quomodocumque pervenerunt, cum ob multiplices locorum, & provinciarum, apud quas hi committuntur, corruptelas commode nequeant specialiter prohiberi, mandat omnibus Episcopis, ut diligenter quisque hujusmodi abusus Ecclesiæ suæ colligat, eosque in prima Synodo referat, ut aliorum quoque Episcoporum sententia cogniti, statim ad summum Romanum Pontificem deferantur*. En itaque peculiare quoddam monitum Episcopis datum, ut, si qui abusus ad Indulgentiarum rem pertinentes per eorum diœceses inoleverint, eos (quoniam Provincialium Conciliorum convocatio per hæc tempora neque frequens, neque satis expedita esse dignoscitur) in relationibus status suarum Ecclesiarum fideliter referant, simulque opportunum ipsis ab Apostolica Sede remedium implorent.

„ II. Periculosum nonnullis videtur, hoc rerum genus nimis diligenter scrutari & excutere; propterea quod, si hinc urget necessitas exposcendi opportuna remedia, ne Christifidelibus imponatur, inde obstat timor, ne, detecta per ipsos Indulgentiarum insubsistentia, quæ antea eos latuerat, nec eis denunciata fuerat ab iis, qui rerum veritatem ipsis sine fuco demonstrare debebant, turbentur illi, offendantur, indeque occasionem arripiant obloquendi in eos, qui Ecclesiastici regiminis veluti habenas moderantur. Verum haud ita difficile & arduum est viam adinvenire, per quam ex hoc impedito, ut isti putant, labyrintho evadatur. Si enim in Indulgentiarum discussione, quam in sua diœcesi instituit Episcopus, aliquas repererit, quæ dubiæ fidei sibi videantur, non negligat easdem recensere in relatione status suæ Ecclesiæ, una cum rationibus & argumentis, quibus in eam sententiam circa illas adducitur: quod cum ipse præstiterit, onus erit Congregationis Concilii, hujusce rei notionem remittere ad alteram Congregationem Indulgentiarum, cui Clemens IX. Pontifex auctoritatem tribuit *falsas, apocryphas, indiscretasque Indulgentias typis imprimi vetandi, impressas recognoscendi, & examinandi, ac, ubi Nobis, seu Romano Pontifici pro tempore existenti retulerit, nostra, seu illius auctoritate rejiciendi*, quemadmodum legere est in ejus Constitutione 36. cui initium *In ipsis Pontificatus*, edita anno 1669. §. 2. Quoties autem, examine facto, hujusmodi delatas Indulgentias apocryphas declarari contigerit, si rogetur Pontifex, ut Indulgentiis apocryphis veras canonicasque Indulgentias subrogare velit, & (uti sperandum est) consonum votis rescriptum obtineatur; non solum hac ratione incommodis omnibus cumulate consultum erit, sed insuper fideli populo spiritualis veræque lætitiæ occasio exhibebitur. Urbanus II. Pontifex, antequam ad Claromontanum Concilium se conferret, solemni ritu consecravit Ecclesiam monasterii Bantini, eamque decoravit nonnullis privilegiis, quæ recensentur a Cardinali Baronio, *ad annum Christi* 1088. & a Patre Mabillonio *tom. 5. suorum Annalium Ordinis S. Benedicti*. Obscurioribus temporibus Prælatus aliquis forte minus cautus in Ecclesia lapidem apposuit, cui inscripta legebatur concessio nonnullarum Indulgentiarum, de quibus nullum extabat legitimum monumentum. Cum præfati monasterii Abbatia commendata fuisset Henrico nunc S. R. E. Cardinali Enriquez, tunc apud Catholicum Regem Apostolicæ Sedis Nuncio, isque gravem hunc errorem deprehendisset, non distulit rem universam ad nos deferre: nos autem minime prætermisimus apocryphis Indulgentiis Indulgentias substituere veras, & ad justam disciplinæ moderationem compositas, quas arbitramur jam inscriptas fuisse novo lapidi in eadem Ecclesia apponendo. Episcoporum reclamationes adversus immodicas Indulgentias, quibus Ecclesiæ filiales Basilicæ nostræ Lateranensis, seu eidem subjectæ, aut aggregatæ, ditatas se esse contendebant, aditum referarunt compluribus litibus & controversiis inter certos quosdam Episcopos, & dictæ Lateranensis Basilicæ Canonicos, sibi asserentes facultatem commu-

„ nicandi

„ nicandi controversas Indulgentias filialibus aggregatisque Ecclesiis: at, cum hi nunquam „ legitimas probationes reperire potuerint, ut, „ quod sibi ex antiqua opinione, & majorum „ exemplo assumebant, satis firmarent, nos indulta omnia, privilegia, & Indulgentias sic „ ab iisdem communicatas, eousque suspendimus, donec controversa facultas certis & authenticis monumentis prolatis perspicue demonstraretur; aliasque interim concessimus „ Indulgentias ad vigentem praxim Apostolicæ „ Sedis magis accomodatas, quarum participes „ fierent fideles, qui designatis diebus Ecclesias prædictæ Basilicæ filiales, eique subjectas, seu aggregatas visitassent: uti videre „ est in nostra Constitutione, cui initium *Assiduæ solicitudinis*, *numer.* 45. *tom.* 3. *nostri Bullarii*;

„ III. A Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris, seu recta per se, seu de Congregationum consilio, tam multæ apocryphæ „ Indulgentiæ proscriptæ fuerunt, ut inde quilibet Episcopus facile deprehendere possit, „ quænam sint Indulgentiæ, quarum publicatio in diœcesi permittenda non est: ipsæ autem Pontificum Bullæ, Brevia, & Decreta „ sparsim relata inveniuntur toto Opere *de Indulgentiis*, quod accurate composuit Pater „ Theodorus a Spiritu Sancto, Congregationis „ Indulgentiarum, sacrarumque Reliquiarum „ Consultor. Quoties autem aliqua occurrat Indulgentia, de qua nulla mentio fiat in memorato Opere, perfacile est deprehendere, „ utrum ea apocrypha sit, an non; dum qui „ illam evulgat, & subsistentem propugnat, „ debet autographum proferre concessionis monumentum, vel saltem indigitare locum, „ ubi illud asservetur. Proindeque, si conferatur Indulgentia, quæ populo nunciatur, cum „ autographo concessionis, aut cum authentico „ ejusdem exemplo, fit illico patens, an illa „ apocrypha sit, necne: cautum quippe est: „ *Ne edantur summaria, nisi collationata, & subscripta ab Ordinario loci, seu ejus Vicario. Bullarum transumptis fides ne adhibeatur, nisi sint collationata, & subscripta, & sigillo munita alicujus Metropolitani, seu ejus Vicarii. Omnes Indulgentiæ Episcopis inspiciendæ & examinandæ tradantur, qui legitimas probabunt, reliquas nulla auctoritate roboratas rejicient*: uti legitur *in Formula habendi Conc. Provinc. part.* 8. *Actor. Eccles. Mediolanen. pag.* 1203.

„ IV. Est tamen hic opportune monendum, „ nonnullas reperiri Indulgentias, quæ sine „ temeritatis nota in dubium revocari nequeunt, quamvis authenticum earum Indultum „ non proferatur, cum antiquissima constantique traditione innitantur, ac tacita, vel expressa Romanorum Pontificum confirmatione „ roborentur; Talis est, ut aliquo utamur „ exemplo, Indulgentia Portiunculæ, quæ nomen desumit a parva illa Cappella prope Assisium sita, quam Sanctus Franciscus, Ordinis Minorum Fundator, ab Abbate Montis „ Subasii Ordinis Sancti Benedicti obtinuit, „ ut ibi, una cum Fratribus, posset novi Instituti sui functiones peragere, quæque nunc „ temporis sita conspicitur intra augustum Templum Sanctæ Mariæ Angelorum Reginæ dicatum. Fertur itaque S. Franciscus plenariam Indulgentiam a Deo implorasse pro iis „ omnibus, qui perpetratorum criminum pœnitentes, eaque sacramentaliter confessi, memoratam Cappellam visitassent; idque ipsi a „ Deo in eadem Cappella concessum fuisse: hoc tamen addito, ut ipse eamdem Indulgentiam „ impetraret ab Honorio III. tunc Romano „ Pontifice. Qui quidem certior factus, consonum id esse Divinæ voluntati, anno 1223. „ Indulgentiam plenariam perpetuo concessisse dicitur omnibus, qui ex corde pœnitentes, ac confessi, sæpe dictam Cappellam, „ seu parvam Ecclesiam visitassent a vesperis calendarum Augusti ad vesperas sequentis „ diei.

„ V. Sane nullum extat authenticum monumentum sive de petitione S. Francisci, sive „ de concessione ab Honorio III. illius precibus facta. Ceterum affertur testimonium Petri Calfanui affirmantis, se propriis auribus „ audivisse S. Franciscum præfatam Indulgentiam in concione annuntiantem, habentemque præ manibus quamdam chartam, cujus „ summam referebat omnino consonam iis, „ quæ supra memoravimus. Extant insuper „ testificationes jam inde ab anno 1277. exaratæ a duobus Religiosis fide dignis, referentibus, se integram ejusdem facti historiam „ audivisse a P. Matthæo de Marignano, qui „ unus fuit ex sociis S. Francisci, quique cum „ ipso Perusiam se contulit ad pedes Honorii III. cum is, Dei voluntatem suspiciens, „ Indulgentiam, de qua sermo habetur, est „ elargitus. Hæc omnia adnotata reperiuntur „ in authentico monumento Bibliothecæ Colbertinæ, quod publici juris fecit Stephanus „ Baluzius *in suis Miscellaneis lib.* 4. *pagina* 490. & confirmantur publico quodam Instrumento rogato jussu Antistitis Conradi Episcopi Assisiensis anno 1335. Denique, prætermissa etiam communi consensione Historicorum omnium, & Scriptorum subseqentium „ temporum, quos olim nos ipsi collegimus „ in Opusculo ad hanc ipsam rem pertinente, „ & anno 1721. Fulginei typis impresso; „ cum Romani Pontifices sæpe meminerint „ de Indulgentia hac, uti ab Honorio III. „ concessa, quemadmodum videre licet apud „ Waddingum *in Annalibus ad annum* 1223. *num.* 1. & 2. iidemque postea illam extenderint ad universas Ecclesias Ordinis S. Francisci, ut in memorato nostro Opusculo demonstravimus: esset profecto magnæ temeritatis

„ tatis eamdem in dubium revocare ex eo, „ quod nullum afferatur primitivæ concessionis „ anthenticum monumentum. Pari ratione ju- „ dicandum de Indulgentia plenaria quotidia- „ na, quæ dicitur rogatu Constantini Impera- „ toris a Sancto Silvestro concessa cuilibet in „ statu gratiæ Lateranensem Ecclesiam visitan- „ ti, quæque descripta legitur in veteri mar- „ morea tabula intra eamdem Ecclesiam ex- „ tante, & in antiquo Codice in Archivo Ca- „ pituli asservato. De hac enim non solum de- „ sideratur authenticum monumentum, sed gra- „ ves insuper in ipsa facti enarratione offen- „ duntur difficultates, habito præsertim respe- „ ctu ad disciplinam seculi quarti, quo conces- „ sa dicitur; uti etiam inferius adnotabimus, „ & latius animadvertit Papebrochius *in Pro- „ pylæo dissert.* 8. *& in Responsionibus ad Pa- „ trem Sebastianum a S. Paulo*. At nihilominus „ temeritatem saperet hujusmodi Indulgentiam „ nunc uti dubiam traducere: ejus quippe le- „ gitimum fundamentum statuendum est in „ comprobatione Romanorum Pontificum, qui „ cum sæpius, & non quidem perfunctorie, „ sed in ipsis etiam Pastoralibus Ecclesiæ visi- „ tationibus, viderint quæ in memorato lapide „ enuntiantur, amoveri tamen eum, vel emen- „ dari non jusserunt: veluti scite animadvertit „ idem Papebrochius *cit. diss.* 8. *n.* 4. *Quam- „ vis enim nequeat efficere Pontifex, ut a Sil- „ vestro data sint Indulgentiæ, quæ data non „ fuerunt, facere tamen potest, ut eæ revera „ isthic nunc obtineantur, æque ac si ab ipso „ Silvestro promanassent*. Cui quidem firmissimæ „ rationi adhærentes nos in memorata nostra „ Constitutione, quæ incipit *Assiduæ solicitudi- „ nis*, §. 7. ubi res est de Indulgentiis ipsius „ Ecclesiæ Lateranensis, ita statuimus: *Omnes „ & singulas Indulgentias &c. quæ jamdudum, „ ipsis Romanis Pontificibus scientibus & con- „ sentientibus, publice in eadem Ecclesia proponi „ consueverunt, etiamsi de illarum primæva con- „ cessione certa monumenta nunc non appareant „ &c. approbamus & confirmamus, eidemque „ Basilicæ, perinde ac si per præsentes ex integro „ ipsi concederentur, sine ulla contradictione com- „ petere declaramus, atque decernimus*.

„ VI. Verum, cum, extra præfatas gravio- „ ris momenti circumstantias, ipsum conces- „ sionis documentum est necessario exploran- „ dum, nonnunquam accidit, ut offendantur „ difficultates, quæ eas falsas, seu apocryphas „ suadeant, vel quæ saltem cautiores reddere „ debeant Episcopos, ne cæca fide illas ap- „ probent, sed judicium suum eousque cohi- „ beant, donec de iisdem afferatur Sanctæ Se- „ dis oraculum. Porro semper adfuit in Eccle- „ sia facultas concedendi Indulgentias, semper- „ que aliquis in ea viguit hujusmodi concessio- „ num usus; uti colligitur ex epistola secunda „ B. Pauli Apostoli *ad Corinthios cap.* 2. & „ ex Tertulliano, ac S. Cypriano, quorum „ testimonia accurate collecta fuerunt a Ca- „ tholicis Controversiarum Scriptoribus: non „ semper tamen idem fuit hujusmodi facultatis „ usus; quemadmodum sæpe monet Papebro- „ chius *in citata Responsione ad art.* 14. *num.* „ 22. *Omnes probi Catholici agnoscunt, amplis- „ simam a Christo Vicariis suis, circa peccato- „ rum, & pœnarum etiam temporalium remis- „ sionem, concessam esse potestatem. Usus vero „ potestatis illius varius esse potest pro tempo- „ rum, personarum, aliarumque circumstantia- „ rum diversitate, & ex Ecclesiæ judicio mutari „ etiam potest*. Hanc vero affirmare possumus, „ nonnullorum esse eruditorum sententiam, ni- „ mirum omnium primam Indulgentiæ plena- „ riæ concessionem, de qua certo constet, eam „ esse, quam Urbanus Papa II. anno 1095. „ impertitus est iis, qui religionis causa ad re- „ cuperandam Terram Sanctam militaturi se „ se conferrent. Hujus concessionis documen- „ tum impressum est *tom.* 10. Conciliorum „ Labbei *col.* 507. Hanc Indulgentiæ plenariæ „ concessionem ceteris omnibus, quæ cognitæ „ sint, antiquitatis prærogativa antevertere, „ demonstrat Ven. Servus Dei Cardinalis Tho- „ masius in suo Commentario circa concessio- „ nem Indulgentiarum, relato *in tom.* 7. *pag.* „ 126. *ejusdem Operum*, quæ hoc ipso anno „ 1754. Romæ adeo accurate & erudite typis „ imprimenda curavit Pater Vezzosi Clericus „ Regularis in Romano Archigymnasio Histo- „ riæ Ecclesiasticæ Professor. Suspectam ergo „ aliquis habere posset aliquam plenariam In- „ dulgentiam, quæ ante prædictum tempus „ concessa asseratur. At, id sufficienti funda- „ mento destitutum esse, alii dicere possent, „ afferendo quæ extant *in Actis Ecclesiæ Orien- „ talis* collectis opera, & studio Emmanuelis „ a Schelstrate *tom.* 2. *dissert.* 1. *cap.* 5. *pag.* „ 761. *& seq.* ubi late agit de concessionibus „ Indulgentiarum etiam plenariarum ante tem- „ pora summi Pontificis Urbani II. & etiam „ cetera, de quibus eruditus Amort *in recenti „ Historia Indulgentiarum part.* 1. *sect.* 2. *pag.* „ 46. *editionis Venetæ, sect.* 4. *pag.* 105. *& „ sect.* 7. *pag.* 155.

„ VII. Nonnullæ aliquando occurrunt Indul- „ gentiæ, quibus absolutio *a pœna, & a cul- „ pa* concedi dicitur. Hujusmodi dicendi for- „ mula tribuitur præteritorum seculorum Quæ- „ storibus, quos licet affirmare veros fuisse au- „ ctores tempestatum, quas Ecclesia propter „ Indulgentiarum causam perpessa est. Cle- „ mens V. Pontifex *in Clementina* 2. *de pœnit. „ & remiss.* loquens de ejusmodi Quæstoribus, „ deque publicationibus Indulgentiarum, quæ „ per ipsos fiebant, eos dicit solitos fuisse hac „ formula uti *a pœna, & a culpa: ut eorum „ verbis utamur*: quo satis ostendit Pontifex, „ incongruum omnino fuisse hujusmodi dicendi „ modum, quemadmodum animadvertit Na- „ varrus *in Commentario de Anno Jubilæi*, de-

„ *cimo*

„ cimo notabili, n. 16. Et revera Cardinalis „ Cusanus, Apostolicæ Sedis per Germaniam „ Legatus, fidenter asserit, Apostolicam Sedem nunquam consuevisse Indulgentias impertiri hac adhibita phrasi: *Ipse in Synodo Provinciali, nobis audientibus, Magdeburgi per ipsum celebrata, dicebat: Sedes Apostolica suis verbis a pœna, & culpa Indulgentias nunquam dare consuevit*. Leguntur hæc in *magno Chronico Belgii*. Non ignoramus, aliquos extare Theologos contendentes, per Indulgentias tolli posse peccata venialia, etiam quoad culpam; at simul novimus, valde dubiam esse ejusmodi sententiam, eamque minime cohærere sanioribus Theologiæ principiis, uti evincunt Suarez *in 3. part. S. Thomæ tom. 4. disput. 50. sect. 1. num. 11.* Passerinus *de Indulgentiis quæst. 7. num. 82.* P. Theodorus a Spiritu Sancto *in supracitato Tractatu de Indulgentiis tom. 1. cap. 5. §. 1.* Si quæ autem reperiantur Indulgentiæ, in quibus remissio quartæ, exempli gratia, vel septimæ partis peccatorum venialium concedi dicatur, accipiendum id est de remissione temporalis pœnæ, quam quis propter eum criminum numerum promeritus fuerit, non ante tamen obtinenda, quam post obtentam remissionem culpæ iis modis atque rationibus, quibus juxta Christi Domini præscriptum a peccatorum reatibus expiamur. In Glossario mediæ & infimæ Latinitatis du-Cangii, ampliato per Monachos Congregationis S. Mauri, *tom. 3. litt. I. verb. Indulgentia*, extat exemplum ejusmodi Indulgentiæ datæ ab Urbano III. Pontificatus sui anno primo. At in monumento Pontii Archiepiscopi Arelatensis, quod relatum legitur *tom. 3. Spicilegii* Lucæ Dacherii *recentioris impressionis pag. 383.* leguntur mox referenda verba, quibus præallegata interpretatio maxime juvatur, & comprobatur: *Denique illos, qui de minoribus peccatis sunt confessi, & habent acceptam pœnitentiam, si venerint ad Dedicationem prædicta Ecclesiæ &c.* (consimilis quippe Dedicationis occasione Urbanus III. supradictam Indulgentiam concessit) *absolvimus de una medietate acceptæ pœnitentiæ*. His itaque positis, si quæ reperiatur Indulgentia superius allatis verbis, seu formulis expressa, prudens Episcopus satis justam sibi esse arbitrabitur causam habendi suspectam illius concessionem. Si vero exhibitum concessionis monumentum agnoverit authenticum esse, quod non ita facile contigerit, poterit illud congrua interpretatione declarare.

„ VIII. Alias itidem reperire est Indulgentias millenorum annorum, quæ a Romanis Pontificibus concessæ feruntur. Sunt qui asserant, Alexandrum III. concessisse Anconitanis Dominica prima uniuscujusque mensis Indulgentiam tot annorum, quot arenæ granа simul junctæ hominis manus continere possunt. Verum Cardinalis Baronius *ad annum Christi 1177. n. 49.* narrationem hanc refert inter fabellas risu excipiendas. Porro Sotus *in 4. sent. dist. 21. quæst. 2. art. 1. §. Quod si arguas*, asserere non dubitavit, fuisse hæc omnia commenta Quæstorum. Estius autem *in eumdem lib. 4. sent. dist. 20. §. 10. in fin.* aperte ait, confictas commentitiasque esse hujusmodi concessiones, ac nullatenus Sanctæ Sedi tribuendas. Denique Venerabilis Cardinalis Thomasius *in præcitato Commentario*, postquam innuit, omnium primam Indulgentiam plenariam, uti superius relatum est, eam esse, quam Urbanus II. enuntibus ad recuperationem Terræ Sanctæ largitus est, quamque illius exemplo confirmarunt & innovarunt Callixtus II. Eugenius III. Clemens III. & Innocentius III. dum eadem urgebat ratio Terræ Sanctæ ex hostium manibus redimendæ; addit, se nullum aliud exinde reperisse exemplum Indulgentiæ plenariæ ante eam, quam primo Anno Sancto indixit Bonifacius VIII. silentio transmittens Indulgentiam Portiunculæ, ex eo fortasse, quod ipse quasi immediate a Christo Domino concessa fuerit: &, postquam multa eruditione toto illo Opere demonstravit, quanta moderatione usi sint Romani Pontifices in Indulgentiis concedendis, quas scilicet paucorum plerumque annorum largiri solebant, sapienter concludit, incredibiles ac plane improbabiles esse concessiones Indulgentiarum millenorum annorum; eoque magis, quod assertæ concessiones plerumque ad ea tempora referantur, quibus maxime viguit præmemorata moderatio.

„ IX. Demum quandoque magnifice prædicantur nonnullæ Indulgentiæ, hoc addito, concessas eas fuisse *in forma Jubilæi*: quaquidem in re cautos admodum oportet esse Episcopos, uti recte monet Suarez *in 3. part. tom. 4. disput. 50. sect. 4. num. 8.* En illius verba: *Adnotare debent, qui denuntiant, vel prædicant Indulgentias, ne simplicem Indulgentiam plenariam nomine Jubilæi pronuntient, ne fortasse aliqui decipiantur, putantes, non tantum propriam Indulgentiam, sed etiam alios favores, seu privilegia eis concedi; quia nomen Jubilæi, juxta usitatam, & adæquatam significationem, hæc omnia in rigore complectitur*. Clemens VI. qui Pontifex creatus est anno 1342. primus fuit, qui Annum Sanctum a centenario ad quinquagenarium annorum curriculum contrahens in ipsa Indulgentiæ concessione usurpavit hoc verbum *Jubilæum*. Itaque, si aliqua proferatur Indulgentiæ concessio inscriptam habens hanc *Jubilæi* denominationem, eaque enuntiatum tempus antevertat, poterit utique prudens Episcopus dubiam illam suspectamque merito habere. Illud insuper accedit, a Cle-

„ mente VIII. aliisque aliorum Pontificum Decretis, abrogatas fuisse Indulgentias *in forma Jubilei* concessas. Quare quicumque sibi facultatem asserit Indulgentiam aliquam publicandi in forma Jubilæi, debet omnino exhibere concessionis litteras, enuntiatam formulam præseferentes, ac insuper ostendere, datas eas fuisse post Pontificatum Clementis VIII. & post alia Decreta, ejusmodi gratias abrogantia. Videatur hac de re P. Theodorus in suo citato Tractatu *de Indulgentiis part.* 2. *cap.* 4. §. 2.

„ X. Jam vero gradum facientes ad festorum dierum observantiam, sive potius ad postulata hanc ipsam rem attingentia; illud hic non inopportune præmonendum existimamus, inter opera servilia piscationem quoque recensendam esse, quotiescumque ad lucrum exerceatur, ideoque diebus festis piscari non licere: quemadmodum late demonstrat Suarez *de Religione tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 28. *numer.* 1. Nihilo tamen minus Alexander III. Pontifex, suis litteris datis ad Archiepiscopum, non Tribuniensem, ut in editis, sed Trevirensem, ejusque Suffraganeos, juxta opinionem Gonzalez, relatisque *in Cap. Licet, de feriis*, indulsit, ut, cum pauperes illius regionis, ad se suasque familias sustentandas, piscari cogerentur, liceret ipsis, Dominicis, reliquisque diebus festis, exceptis tantummodo solemnioribus, qui per annum coluntur, aleces piscari, si per eos dies ad litus illas adnatare contingeret; dummodo, absoluta piscatione, congruam inde conquisitæ pecuniæ partem Ecclesiæ, pauperibusque distribuerent. Ex eo textu id colligunt Doctores: quotiescumque re ipsa urgeat piscandi necessitas, ex eo forte, quod certis potissimum anni temporibus pisces ad litora ferantur, ideoque nonnisi præfatis temporibus capi possint, licere pauperibus piscatoribus, etiam diebus festis, piscationi operam dare, dummodo id non fiat in Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Paschatis, Ascensionis, Pentecostes, & Corporis Christi solemnitatibus, ac dummodo lucrum ex aliqua parte Ecclesiæ, & pauperibus communicetur; idque, non ex consilio, sed ex præcepto, uti notat Gonzalez *in præindicatum textum num.* 5. Ad hujus forsan indulti exemplum, Sixtus V. Pontifex, oblatis sibi precibus ab Abbate, & Monachis monasterii Castri S. Felicis de Guixols, Ordinis S. Benedicti, Diœcesis Gerundensis, concessit pauperibus illius Castri incolis, ut Dominicis, ceterisque diebus festis piscari possent a præcedenti media nocte usque ad auroram, deindeque post meridiem, petita tamen, obtentaque venia ab Abbate monasterii, & insuper deposito penes ipsum totius lucri triente, in restaurationem & fabricam Ecclesiæ (quæ non minus est Ecclesia Conventualis ipsius monasterii, quam Parochialis universi Oppidi) erogando. Verum, cum ex hujusmodi subsidiis parum, aut nihil Ecclesiæ Fabrica profecisset, propterea quod miseri piscatores eligebant potius a piscatione cessare, quantumvis ad victum ea ratione sibi quærendum necessitate urgerentur, quam uti privilegio ea conditione concesso, ut tertiam lucri partem Ecclesiæ pensitarent; qua nimirum lege per eos impleta, ac suppotatis cymbæ, retiumque expensis, nihil propemodum ipsis reliquum erat; cumque Ordinarius id ipsum in relatione status Ecclesiæ suæ repræsentasset, simulque pro opportuniore providentia supplicasset: Congregatio Concilii habita die 24. Augusti 1720. dum nos in minoribus illius Secretarii munere fungebamur, consilium dedit Pontifici, ut antiquas illas Apostolicas litteras confirmaret, a tertia tamen ad septimam partem contracta pensione in posterum Ecclesiæ persolvenda per eos, qui festis diebus piscationi operam dare vellent: quemadmodum videre est *tom.* 1. *Thesauri Resolutionum*, & in nostra Constitutione, cui initium est *Ab eo tempore*, *num.* 144. §. 17. *nostri Bullarii tom.* 1.

„ XI. Opportune hic commemoranda occurrunt, quæ postremis hisce temporibus fuerunt, instantibus Episcopis, statuta quoad cultum & observationem dierum festorum, in levamen pauperum, qui ex suis laboribus victitant, usque, imminuto festorum numero, quæ festa observanda superfunt, religiosius custodiantur, adeoque tollantur tot scandala, quæ ob festorum dierum frequentiam, sacris ipsis diebus perpetrari contingit. Typis editæ sunt Augustæ Taurinorum Epistolæ selectæ Joannis Cardinalis Bona. Duæ ex his scriptæ sunt Joanni Baptistæ Thiersio, Auctori Tractatus *de festorum dierum imminutione*; & hæ sunt ducentesima quinquagesima octava, & ducentesima quinquagesima nona: & in hac postrema Auctorem redarguit autumantem, posse Episcopum in propria diœcesi festa in universa Ecclesia recepta tollere, Officii Divini recitationem, & jejunia transferre; subditque, ea tantum fieri posse a Romano Pontifice: *Hæc sane nimia potestas non solum Censoribus a Sacra Congregatione deputatis, sed omnibus passim viris doctis displicuit, & merito; nam communes Ecclesiæ leges, ritus, & consuetudines ubique receptæ, ejus dumtaxat auctoritate tolli, vel mutari possunt, cujus est in universam Ecclesiam auctoritas & potestas, alioquin ingens fieret disciplinæ, & hierarchiæ Ecclesiasticæ perturbatio.* Anno 1727. coacta fuit Tarracone Provincialis Synodus, in qua, postquam Patres defleverunt animarum interitum ex violatione festorum dierum certo obvenientem, preces offerendas esse decreverunt Benedicto XIII. Pon-

" Pontifici, ut hujusmodi incommodo prospiceret; eamque in rem eidem Pontifici proposuerunt, ut singulis quidem Dominicis, certisque aliis solemnioribus diebus festis deberent Christifideles & Missæ Sacrificio interesse, & ab operibus servilibus abstinere; certis vero diebus festis minus solemnibus, quos itidem expresserunt, integrum esset fidelibus, audita Missa, rebus quisque suis vacare, pauperibusque victum sibi ex suis laboribus comparare. Pontifex autem oblatum consilium probavit, ac ratum habuit, adeoque juxta preces indulsit; prout nos ipsi alias exposuimus in quodam nostro Scripto, quod primum est in Collectione Scripturarum spectantium ad imminutionem dierum festorum Lucæ impressa anno 1748. ac etiam insertum legitur in nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib.* 4. *part.* 2. *cap.* 16.

" XII. Quid autem Pontificatus nostri tempore acciderit, quas ipsi adhibuerimus diligentias, quot & qualia in eam rem a nobis expetita fuerint consilia, quæque nobis reddita fuerint, quam denique inierimus rationem, late expressum est in nostro Decreto incipiente *Non multi menses*, quod impressum est *tom.* 2. *nostri Bullarii numer.* 63. ex cujus lectione noverit quisque, nunquam nos in ulla diœcesi statuisse, aut indulsisse festorum dierum imminutionem, seu reductionem, nimirum ut, integro manente præcepto quoad Dominicos, reliquosque solemniores dies, audiendi Missam, & abstinendi ab operibus servilibus, cesset, quoad reliquos minus solemnes, obligatio vacandi a servilibus operibus, perstante tamen onere audiendi Missam, nisi petentibus & instantibus Episcopis, de quibus ea semper nobis fuit, eritque firmissima opinio, non solum eos Divini cultus studiosissimos, sed etiam optime conscios tum indigentiæ suorum diœcesanorum, tum inobservantiæ dierum festorum per suas respective diœceses invectæ. Itaque hæc agendi ratio a nobis inita, atque servata, jure traduci non potest, quasi per ipsam læsa, & in contemptum adducta fuerit Constitutio Urbani VIII. qui festorum dierum numerum definivit, neque facultatem fecit, ut in aliquo ex iis posset populus, audita Missa, ad servilia opera se convertere; aut quasi per eamdem imminutus fuerit Divinus cultus. Etenim, si festi dies ad Dei cultum pertinent, ad Dei quoque honorem & reverentiam pertinet Ecclesiarum immunitas. Si autem Urbanus VIII. Pontifex festorum dierum numerum definivit; alter quoque Pontifex, nimirum Gregorius XIV. certos casus recensuit, quibus delinquentes nequaquam juvari deberent Ecclesiasticæ immunitatis beneficio; quod tamen reliquis omnibus inviolabiliter præstandum esse decrevit. Quod si, non obstante Gregorianæ Constitutionis lege, procedentibus temporibus, cum ex novis quotidie contingentibus factis animadversum fuerit, necessarium omnino esse, casuum exceptorum numerum adaugere, & Ecclesiasticæ immunitatis limites arctius coercere, quo frænum aliquod injiceretur audaciæ improborum hominum, qui ad Ecclesias confugiebant; idque præstitum fuit, absque eo quod facta dicatur injuria Gregorianæ Bullæ, aut detractum honori & reverentiæ Dei domibus debitæ: potuit similiter, ex novis, iisque urgentibus causis, consilium capi, ut nonnihil immutaretur ex eo, quod sua Constitutione circa festorum dierum observantiam statuerat Urbanus, sine illius Constitutionis injuria, & absque eo quod labefactatus propterea dici possit Divinus cultus.

" XII. Nicolaus I. Pontifex in responsione ad quæsitum 95. inter ea, quæ ipsi a Bulgaris proposita fuerunt, Ecclesiæ Romanæ disciplinam, tunc temporis vigentem, populis illis recens ad Fidem conversis exponens (quemadmodum videre est *tom.* 8. Collectionis Conciliorum Labbei *impressionis Parisiensis col.* 546.) ita rescripsit: *Quibus de his agendum decernimus, qui pro quibuscumque culpis ad Ecclesiam fugiunt, requiritis: sed, quamvis ea sacri canones, quæ leges mundanæ sanciunt, custodienda flagitent, & leges circa quosdam immisericordes appareant; nos tamen, qui non spiritum hujus mundi suscepimus, si quispiam ad Ecclesiam fugerit, non illum, nisi sua voluerit sponte, ab ea dicimus educendum. Denique, si quondam latrones diversorum criminum rei ad asylum templum Romuli fugientes, indemnitatem consequebantur; quanto potius hi, qui ad templum Christi confugium faciunt, delictorum remissionem suorum adipisci debent, & jam sibi a suscepto juramento præstito, omnino pristinæ securitati restitui?* At, cum procedentibus temporibus deprehensum fuerit, ex eo systemate sapienter pieque constituto, ut scilicet per indefinitum asyli jus debitus Dei domibus honor & reverentia conciliaretur, non tam optatum intentumque effectum obtineri, quam reis improbisque hominibus ansam præberi, ut facilius in deteriora quæque prolaberentur; satius visum est graviora aliqua crimina excipere, quorum rei, si ad Ecclesiam confugissent, asyli jure nequaquam gauderent: quemadmodum videre est *in Can. Sicut antiquitus*, 17. *quæst.* 4. *Cap. Immunitatem*, *de immunit. Ecclesiar. Cap. Pro humani*, *de homicidio*, *in* 6. Et, quia nec id satis erat ad compescendos improborum excessus, aliam inivere rationem Romani Pontifices, concedendi nimirum nonnulla indulta, quibus tribuebatur facultas extrahendi ab Ecclesia reos graviorum criminum, quamvis hæc inter excepta a Jure non recenserentur. Sed, " cum

„ cum ex hujusmodi litterarum concionibus innumeræ perturbationes & querelæ sæpe orirentur, prælaudatus Pontifex Gregorius XIV. suam evulgavit Constitutionem, quæ est *septima tom. 2. Bullarii Romani*, in qua plures casus recensuit, ac definivit, in quibus delinquentes Ecclesiastica immunitate nullatenus juvari deberent; hoc tamen districte cavendo, ne ipsius Constitutionis lex ad alios casus, licet æqua, vel etiam potior ratio urgere videretur, extendi, aut ampliari posset. Et sane quilibet persuadere sibi jure poterat, per Gregorianam Constitutionem sublatas penitus fore controversias omnes. Verum longe aliter se se res habuit. Cum enim hominum improbitas in dies creverit, adauctusque fuerit numerus reorum quorumdam criminum, quæ quamvis non expressa in Gregorianis litteris, per se tamen gravissima, & reipublicæ exitiosa dignoscebantur, seculares autem Principes opportunas instantias ad Sanctam Sedem, uti par erat, detulerint; hic fel. record. Prædecessor noster Benedictus Papa XIII. sedulo præhabito examine, suam evulgavit Constitutionem, cui initium *Ex quo Divinam*, qua non solum e medio sustulit plures controversias ab Auctoribus excitatas, ut frustraneam redderent casuum exceptionem a Gregorio factam, sed alios etiam superaddidit casus, quibus in posterum Ecclesiasticæ immunitatis beneficium delinquentibus minime suffragari deberet. Nos late omnia exposuimus *in nostra Institut.* 41. inter impressas Latino idiomate, ubi insuper recensere non prætermisimus ampliores providentias a recol. mem. Decessore nostro Clemente XII. captas, cujus vestigiis nos ipsi insistere non neglexi- mus, ex quo, nullis nostris meritis, eidem in B. Petri Cathedra subrogati fuimus.

„ XIV. Quibus omnibus ita peractis, cum nemo contenderit, detractum quidquam honori Gregorianæ Bullæ, aut imminutum fuisse obsequium sacrosanctis Ecclesiis præstandum, & cultum Omnipotenti Deo debitum; multo minus affirmare poterit, contemptam fuisse Bullam Urbani VIII. aut imminutum fuisse Divinum cultum, propterea quod nos ipsi commoti publicis, & manifestis criminibus, quibus festi dies profanabantur, nec ignorantes, his ipsis diebus pro Ecclesiis cauponas frequentari, adherendum nobis esse duximus prudentibus consiliis, atque iteratis precibus Episcoporum, nec negligendos ploratus pauperum, qui ex opificio aliquo sibi victum quæritant; ideoque propositum systema amplexi sumus, atque diversis in locis stabilivimus, ut scilicet omnibus Dominicis, aliisque solemnioribus diebus festis, non solum Missa audiatur, sed etiam abstineatur ab operibus servilibus, reliquis vero diebus festis non adeo solemnibus, audito Sacro, liceat pauperibus ad sua quemque opificia divertere.

„ XV. Quæsierunt Bulgari a Nicolao I. Pontifice, quibusnam festis diebus a servilibus operibus abstinere deberent. Pontifex autem *in responsione ad quæsitum* 11. hujusmodi dies recensuit, qui sane pauci numerantur, uti legentibus enuntiatam responsionem patebit. Deinde ulterius progressus, eosdem edocuit, quid fieri oporteret, ut festi dies debito cultu celebrarentur. En ipsa Sancti Pontificis verba *cit. tom.* 8. Collectionis Labbei *col.* 522. *Sane sciendum est, quoniam idcirco in diebus festis ab opere mundano cessandum est, ut liberius ad Ecclesiam ire, Psalmis, & Hymnis, & Canticis spiritualibus insistere, orationi vacare, oblationes offerre, memoriis Sanctorum communicare, ad imitationem eorum assurgere, eloquiis Divinis intendere, eleemosynas indigentibus ministrare valeat Christianus.* Denique concludit, quod, si quis die festo nil aliud præstare velit, quam statuto tempore orationi vacare, quod tamen haud ita parum videri posset, reliquum vero diei consuetis aliorum dierum occupationibus mundanis tribuere; satius fuisset aliquo laborioso opere se exercere, quo posset indigentibus proximis, & consequenter propriæ familiæ inopia forsan laboranti opem ferre: *Quæ omnia si quis negligens orationi tantum vacare voluerit, & ad ceteras mundi vanitates licitos labores converterit, melius illi fuerat ipso die, Beati Apostoli Pauli præceptis obaudiens, laborare manibus suis, ut haberet unde tribueret necessitatem patientibus; quemadmodum ipse, qui licet Dominum ordinasse dicat, uti qui Evangelium annuntiaret, de Evangelio viveret, non tamen usus est hac potestate, sed manibus suis laborabat, ne quem eorum, quibus Evangelium prædicabat, gravaret.*

CAPUT XII.

De postulatis aliquando propositis circa præsentiam Parochi in matrimonii celebratione: & de matrimoniis conscientiæ nuncupatis.

„ Tridentini Concilii decretum *cap.* 1. *sess.* 24. *de reformatione matrimonii*, quo statutum fuit, ut matrimonium coram proprio Parocho, aut alio Sacerdote de ejusdem Parochi, aut Episcopi licentia, & duobus testibus celebretur, ita ut matrimonium aliter celebratum, irritum sit, occasionem aliquando dedit Episcopis postulandi, quinam verus nubentium Parochus esse intelligatur. Porro nos olim decreta Congregationis Concilii, ejusdemque responsa hac de re edita, collegimus *in nostra Institutione* 33. & 46. *Latinæ editionis*. Quare, ne hic eadem, quæ dicta jam sunt, repetamus, quædam tantummodo

„ respon-

" responsa hoc loco adjiciemus, quæ data fuerunt Episcopo Gienuensi anno 1581. & relata habentur *lib. 3. decretorum pag. 59. & seq.* " Episcopus siquidem, Ecclesiæ suæ statum referens, nonnulla dubia discutienda proposuit, quorum hoc primum fuit: *Utrum prohibitione facta ab Ordinario, ne Parochus aliquos desponsaret, ita tollatur jurisdictio ipsius Parochi, ut ad contrahendum matrimonium contra talem prohibitionem, non sit legitimus Parochus*. Huic autem talis fuit data responsio: *Valere matrimonium contractum coram Parocho, cui interdictum est ab Episcopo, ne interveniat*. Secundum: *Utrum matrimonium, in quo intervenerit Vicarius Parochi, non invitus, sed volens, contra prohibitionem tantum Ordinarii, sit validum, vel potius invalidum, quia non intervenit Sacerdos habens jurisdictionem, cum sit sublata ab Ordinario*. Secundo. *Esse validum*. Tertium: *Si invitus, & compulsus per vim adsit Sacerdos, dum contrahitur matrimonium, præcedente, vel non præcedente dicta prohibitione, utrum tale matrimonim subsistat*. Tertio: *Subsistere*. Quartum: *Si Sacerdos adfuerit, nihil tamen eorum, quæ agebantur, vidit, neque audivit, utrum tale matrimonium valide contrahatur, vel potius, tamquam sine Sacerdote, nullius sit ponderis & momenti*. Quarto: *Non valere, si Sacerdos non intellexit: nisi tamen affectasset non intelligere*. Quintum: *Si adsit Sacerdos, dum contrahitur matrimonium, casu non cogitans, se asse ad id vocatum; sed aliud agens, audit duos inter se contrahentes matrimonium, utrum sit validum tale matrimonium, in quo fuit præsens, non tamen certioratus, nec ad id expresse vocatus, neque interponens suam auctoritatem dicto, vel facto; vel potius sit nullum, quasi assistentia auctoritativa per Concilium requiratur, & non nuda, vel causalis præsentia*. Quinto: *Valere, etiamsi Parochus aliam ob causam adhibitus sit ad illum actum*: Hujus responsionis summa a Fagnano refertur *in Cap. Quoniam, num. 29. & sequ. de constitutionibus, & in Cap. Litteræ, num. 5. & sequent. de matrimonio contra interdictum Ecclesiæ*. Quæ vero ad quartum dubium fuit data responsio, cum alio convenit ejusdem Congregationis judicio, edito die 29. Aprilis 1593. *ut ex lib. 7. decr. pag. 106. a tergo* in quadam Causa *Ulyssiponensi*: *Sacra Congregatio censuit, si vera sint, quæ narrantur, & Parochus affectaverit non intelligere, matrimonium valere*.

" II. Multiplex hoc relegentes Congregationis Decretum, quo dubiis Gienuensis Episcopi satisfecit, opportunum maxime duximus alia quædam hic observanda proponere, quæ & aliquando subministrarunt, & subministrare in posterum materiam possunt ad respondendum postulatis Episcoporum, in Ecclesiarum relationibus interrogantium circa Parochorum præsentiam in matrimoniorum celebratione a Tridentino præscriptam.

" III. In eo Decreto inter alia statuitur, validum esse matrimonium, quod fuerit initum vel coram Parocho, vel coram Parochi Vicario, etiamsi illis ab Episcopo interdictum fuerit, ne matrimonii celebrationi assistentiam præstarent. Super quo sane nulla videtur excitari posse gravioris momenti difficultas. Cum enim ea non sit Episcopo auctoritas, ut possit inducere impedimentum dirimens, quod non est, aut aliquod matrimonium, quod ex canonum præscripro nullum irritumque non sit, nullum irritumque statuere, ut firmat Barbosa *de Offic. & Potest. Episcopi part. 2. allegat. 32. num. 93.* & Natalis Alexander *in Theologia Dogmat. & Moral. tom. 2. lib. 2. de Sacram. Matrim. in consectariis articuli, seu in regulis praxim spectantibus, reg. 9.* illicitum quidem erit matrimonium, si celebretur coram eo, cui Episcopus hujusmodi celebrationi adesse vetuerit; graviter etiam peccabit is, qui, spreta Superioris prohibitione, eidem assistentiam præbebit: at nulla ratione dici poterit, matrimonium ipsum nullitatis vitio subjacere.

" IV. Statuitur etiam in eo Decreto, validum & firmum esse matrimonium, cui legitimus Sacerdos, non sponte, sed invitus, & coactus adfuerit. In quam opinionem conveniunt Scriptores, uno excepto Segura, cui contraria sententia magis arridet. Videndi Barbosa *de Offic. & Potest. Parochi part. 1. cap. 21. num. 46.* Cardinalis de Lauræa *in 4. lib. sentent. tom. 3. de matrim. disput. 22. art. 10. num. 244.* & fuse Schmalzgrueber *ad tit. Decretal. de clandestina desponsatione, §. 5. num. 237. & seq.* ubi Auctores, qui sunt ejusdem opinionis, enumerat. Et revera, cum Parochi præsentia verificetur, etiamsi per vim inducta sit, idemque Parochus fidem facere possit Ecclesiæ, celebratum vere fuisse coram se matrimonium, etiamsi illius celebrationi sponte non interfuerit, sed coactus; nihil videtur in hoc casu deesse, quod necessarium ad matrimonii validitatem judicatur. Unde *in l. Coram Titio, 509. ff. de verbor. significat.* ita legitur: *Scire autem, non etiam velle, is debet; cum, eo invito, recte fit*.

" V. Definitum etiam legimus in eodem Decreto, validum fore matrimonium, cui interfuerit Parochus, licet non accersitus ad eum finem, sed falso aliquo nomine ad id fraudulenter inductus. Neque id generaliter inficiari quis poterit. Aliqui tamen sunt, qui ad matrimonii validitatem satis esse putant ejusmodi præsentiam Parochi, qua contrahentium verba ita audiat, intelligatque, ut testimonium certum de matrimonio eorum se inito ferre possit: cujus sententiæ pa-

„ patroni videri possunt relati a Giribaldo *de* „ *Sacramento Matrimonii tract.* 10. *cap.* 7. *dub.* „ 12. *a num.* 98. *usque ad num.* 101. Alii ve„ ro, probabilius opinantes, admittunt qui„ dem, validum fore matrimonium celebra„ tum coram Parocho, qui alio, quam ma„ trimonii obtentu, vocatus fuerit; sed nihilomi„ nus necessarium putant, eumdem Parochum „ antea moneri, accersitum eum quidem fuis„ se diverso nomine, revera autem ut matri„ monii celebrationi interesset. Videantur Pon„ tius *de Matrimonio lib.* 5. *cap.* 21. *num.* 4. „ Cabassutius *in Theor. & Prax. Jur. Can. lib.* „ 3. *cap.* 26. *num.* 12. Schmalzgrueber *loco ci*„ *tato num.* 234. *& seq.* præcipue *num.* 236. „ ubi affert resolutionem Congregationis Con„ cilii sequentibus verbis conceptam: *An sit* „ *matrimonium, si duo contrahant per verba de* „ *præsenti, proprio Parocho præsente, & aliis* „ *requisitis non omissis, cui contractui Parochus* „ *formaliter adhibitus non fuit, sed, dum forte* „ *convivii, vel confabulationis, vel aliud tra*„ *ctandi causa adesset, audit hujusmodi contra*„ *ctum geri, & postea alter contrahentium velit* „ *ab hujusmodi contractu ratione defectus resi*„ *lire? Sacra Congregatio respondit, posse, ni*„ *si alia intervenerint, quæ Parochum a contra*„ *hentibus adhibitum fuisse arguant.* Eadem „ resolutio refertur a Pontio *loco citato*, qui „ deinde ita subdit: *Quare de hoc amplius du*„ *bitare non licet.* Concordat Natalis Alexan„ der *loco supradicto reg.* 10. Videri etiam pot„ est eadem resolutio in Opere Joannis Galle„ mart ad Concilium Tridentinum, edito Tri„ denti anno 1737. nimirum *ad sess.* 24. *cap.* „ 1. *de reformat. matrimonii pag.* 256. §. *An* „ *sit matrimonium.*

„ VI. In supra relato Decreto matrimonium „ illud effectu carere statuitur, cui Parochus „ ita sit præsens, ut neque videat contrahen„ tes, neque auribus eorum verba percipiat: „ eo enim casu præsentia Parochi tamquam „ mere physica considerari debet, quæ ad ma„ trimonii validitatem non sufficit, juxta id, „ quod in eadem Congregatione definitum fuit „ in Causa *Romana super dubiis matrimoniorum* „ die 7. Martii 1700. in qua, cum ea res In„ nocentii XII. Pontificis jussu diligenti exa„ mine discussa fuisset, eorum improbata fuit „ opinio, qui contendebant, ad validitatem „ matrimonii præsentiam Parochi mere physi„ cam satis esse. Parochus enim interest ma„ trimonio tamquam testis auctorizabilis pro „ Ecclesia; quæ, cum in aliis duobus, aut „ tribus testibus, ad matrimonium rite con„ trahendum necessariis, non eas qualitates re„ quirat, quæ illos omni exceptione majores „ constituant, uti fuse demonstrant Sylvius *Ope*„ *rum tom.* 5. *edit. Antuerp. in var. resolut.* „ *verb. Matrimonium* x. §. *Ad secundum*, id„ circo Parochi præsentiam voluit, ut in illius „ probitate maximum veritatis fundamentum „ statueret: uti colligitur ex Historia dicti Con„ cilii scripta a Cardinali Pallavicino *lib.* 22. „ *cap.* 4. *num.* 3. *& num.* 12. Parochus au„ tem non potest testem agere tantæ in Ec„ clesia auctoritatis, nisi & videat contrahentes, „ & vel eorum audiat verba, vel, ea non per„ cipiens, signa saltem videat, & intelligat, „ quæ mutuum significent utriusque partis con„ sensum, juxta textum *in citata l. Coram*, „ *ff. de verbor. signific.* cujus verba sunt hæc: „ *Coram Titio aliquid facere jussus, non vide*„ *tur præsente eo fecisse, nisi is intelligat. Ita*„ *que, si furiosus, aut infans sit, aut dormiat,* „ *non videtur coram fecisse.* Cui conformis est „ *Can. Testes*, 3. *quæst.* 9. ubi Glossa *in verb.* „ *Præsentia*, inquit: *Dum tamen intelligant;* „ *nam aliter non dicuntur præsentes:* & *Can. In* „ *primis*, 2. *quæst.* 1. ubi eadem Glossa *verb.* „ *Præsente*, subdit: *Et intelligente; alias non* „ *diceretur præsens:* præter multa plura, quæ „ videri possunt apud Fermosinum *in tract.* 2. „ *tom.* 2. *de offic. & Sac. Eccl. in cap.* 2. *&* „ 3. *de Officio Archipresbyteri quæst.* 1. *n.* 63. „ *& seq.* & apud Cardinalem de Lauræa *loc.* „ *cit. art.* 10. *n.* 240. *& seq.*

„ VII. Quamvis vero in dubium aliqui re„ vocaverint, utrum Parochus in matrimonio „ partes agat testis auctorizabilis pro Ecclesia, „ cum non desint Theologi clari nominis, qui „ Parochum volunt esse Sacramenti Ministrum, „ eidemque tamquam ministrantem assistere, „ juxta ea, quæ vidimus *in superiori lib.* 8. *c.* „ 13. alii vero contenderint, non eam fuisse „ Concilii mentem, ut ad validitatem matri„ monii Parochus propriis oculis conjuges intue„ ri, & propriis auribus mutui eorum consensus „ verba percipere deberet; alioquin ea matrimo„ nia penitus sustulisset, quæ fiunt aut per in„ terpretem, cum Parochus contrahentium idio„ ma non intelligit, aut per procuratorem, u„ troque, vel altero conjugum longe absente; „ siquidem in primo casu Parochus verborum, „ quæ a contrahentibus proferuntur, significa„ tionem minime percipit, sed ad ea se refert, „ quæ ait interpres; in secundo vero neque con„ trahentium excipit verba, neque personas a„ spicit, sed solum intuetur procuratorem, ejus„ que intelligit verba: attamen istorum ratioci„ nationes satis profecto non sunt ad evertendam „ recte constitutam firmatamque sententiam de „ necessaria ejusmodi præsentia Parochi in ma„ trimonii celebratione, qua & contrahentes „ oculis suis aspiciat, & mutuum eorum con„ sensum auribus suis excipiat.

„ VIII. Quæstio enim fieri solita, quam nos „ innuimus *superiore lib.* 8. *cap.* 13. quamque „ insolutam, uti par erat, reliquimus, in eo „ sita est, utrum matrimonii Minister sit Pa„ rochus, an potius ipsimet contrahentes, si„ cuti magis communiter Auctores docent, sint „ matrimonii Ministri. Sed, esto sit Parochus, „ numquid ex hoc inferri po terit, eumdem

„ non

,, non etiam agere partes testis auctorizabilis ,, ejusdem Sacramenti? sicuti fieri videmus in ,, Sacramentis Ordinis, Poenitentiae, Eucharistiae, extremae Unctionis, quorum Sacerdotes ita Ministri sunt, ut etiam testium munere apud Ecclesiam fungantur, si forte opus sit, ut eorumdem administratio comprobetur. Ubi autem Sacerdos non solum matrimonii Minister, sed simul etiam illius testis auctorizabilis censeatur, necessario fatendum est, quod superius diximus; nimirum eumdem & contrahentes videre, & eorum verba intelligere omnino debere.

,, IX. Quod autem pertinet ad ea matrimonia, quae per procuratorem, aut per interpretem fiunt, cum nullum nobis onus incumbat expendendi, utrum, quae per interpretem contrahuntur, valida & firma sint; & solum innuere sufficiat, nequaquam deesse, qui eorum validitatem impugnent, sicuti videri potest apud Clericatum *decis.* 35. *de Sacramento Matrimonii num.* 6. & apud Pontium *in Tractatu de Matrimonio lib.* 5. *cap.* 21. *num.* 9. *& seq.* idcirco sermonem redigentes ad ea matrimonia, quae per procuratorem fiunt, hoc primum asseremus, reperiri in veteri Testamento matrimonium Isaac cum Rebecca per procuratorem Eliezer initum, sicuti legitur *Genesis cap.* 24. insuper statutas esse in Jure Canonico conditiones ad validitatem matrimonii per procuratorem celebrandi necessario servandas, quae leguntur *in Cap. Procurator, de Procuratoribus, in* 6 Praeterea communem hanc esse opinionem, matrimonia, quae per procuratorem fiunt, etiam post Tridentinum Concilium valida esse; eademque nostris etiam temporibus celebrari, & ante hac celebrata fuisse, praesertim inter Principes: quomodo Henricus IV. Galliarum Rex Mariam Mediceam duxit; & Hispaniarum Regis filia cum Austriae Archiduce per Procuratorem Ferrariae coram Clemente Papa VIII. Matrimonium inivit. Theologos quidem prudenter consulere, ut, qui matrimonio per procuratorem conjuncti sunt, vel iterum ipsimet coram Parocho & testibus matrimonio jungantur, vel saltem, quod ipsis absentibus actum est, praesentes ipsi coram Ecclesia ratum habere declarent: sicuti videre est apud Salmanticenses *in Cursu Morali tract.* 9. *de Matrimonio cap.* 3. *dub.* 4. *n.* 84. At hoc minime necessarium reputari, sed majoris duntaxat cautelae gratia faciendum suaderi; sicuti post Sotum, Sanchez, Guttierrez, Rebellium, Bonacinam, aliosque, fatetur Rolignolius *de Matrimonio part.* 1. *tom.* 6. *contract.* 15. *disquisit.* 1. §. 21. *num.* 3. Verum id satis non est, ut asseramus, ad validitatem matrimonii, quod ab ipsis conjugibus praesentibus coram Parocho, & testibus celebratur, nullam esse necessitatem, ut Parochus ipsos ,, contrahentes oculis videat, suisque auribus eorum verba percipiat. Cum enim Concilium ea matrimonia, quae per procuratorem fiunt, de medio tollere noluerit, necesse fuit, ut liberum antiquo systemati cursum relinqueret; ideoque permitteret, ut, *qui per alium facit, per se ipsum facere videatur; & ut possit, qui per alium, quod potest facere per se ipsum:* sicuti videtur *in Cap. Potest quis, & in Cap. Qui facit, de regulis Juris, in* 6. Sed tamen ex eo, quod Concilium ratum esse voluerit matrimonium per procuratorem celebratum, in quo Parochus neque conjuges ipsos oculis suis conspicit, neque ex eorum ore mutuum percipit auribus suis assensum, inferri non potest, definitum, aut permissum ab eo fuisse, ut, ubi vir & foemina coram Parocho per se ipsos matrimonio conjungi volunt, quaelibet ejusdem Parochi praesentia sufficiat ad matrimonii validitatem, etiam non visis ab eo contrahentibus, & eorum non percepto consensu.

,, X. Hoc igitur posito, videndos esse omnino a Parocho contrahentes, eorumque percipiendum esse consensum; aliqua tantummodo difficultas oriri potest ex iis verbis, quae in laudato Decreto leguntur: *nisi tamen affectasset non intelligere*: cum enim antea veluti pro regula statuatur, irritum esse matrimonium, si Parochus conjuges non intellexerit, ea deinde subditur limitatio: *nisi tamen affectasset non intelligere*. Cujus limitationis, ut verus sensus intelligatur, opus non est, intimam, propriamque hujus verbis *affectasset*, significationem studiosius inquirere, & penetrare, quemadmodum Juris Civilis Interpretes faciunt *in l. Quod ait lex*, §. 2. *ff. ad legem Juliam de adulteriis*; sed, quoniam totum Decretum iis verbis expressum est, quibus passim utitur Curia, opportunius esse videtur praedicti verbi sensum, juxta communem, & usitatum in Curia loquendi modum, interpretari. Affirmarunt nonnulli, Decretum illud de eo Parocho intelligendum esse, qui & videt, & audit, sed se nec videre, nec audire simulat. Ita sentit Neesen *in suis Tractatibus de justitia & jure tr.* 8. *q.* 6. *de Sacram. Matrim. dub.* 4. *Petes, quid, si Pastor occludat aures, & oculos, & nolit intelligere quid agatur, an matrimonium sic contractum erit validum? Respondeo, si non intellexerit, nec adverterit quid actum sit, tunc matrimonium non valere, quia tum revera non est moraliter praesens, ita ut possit testificari de matrimonio contrahendo: secus dic, si advertat quid agatur, sed affectat non intelligere, aut data opera fingit se non intelligere.* Haec tamen verbi intelligentia minime probatur Pontio *in Tractatu de Matrimonio lib.* 5 *cap.* 21. & quidem merito: neque enim necesse fuerat Decretum condere ad id stabiliendum, de quo nullum est dubium,

,, ve-

,, verum scilicet, & validum matrimonium,
,, iniri, ubi Parochus & videt, & intelligit,
,, etiamsi se nec vidisse, nec audisse mentia-
,, tur. Alii vero matrimonium irritum esse di-
,, cunt, quoties Parochus revera non videt,
,, neque intelligit contrahentes; etiamsi ideo
,, non videat, neque intelligat, quia ipsemet
,, consulto videre, & intelligere noluit, ipse-
,, que sibi videndi, & intelligendi modum ad-
,, emit: ex ea nimirum ratione, quod mini-
,, me poterit earum rerum, quas revera non
,, vidit, nec intellexit, auctorizabile testimo-
,, nium Ecclesiæ ferre, quantumvis ipse sibi
,, impedimentum creaverit, ut non videret,
,, nec intelligeret. Ita ratiocinantur inter no-
,, stros Cardinalis de Lauræa *in 4. lib. sentent.*
,, *tom. 3. disput. 22. art. 10. num. 266.* Mona-
,, cellus *in Formul. legal. pract. 3. part. tit. 2.*
,, *formul. 5. num. 10. & 11.* Giribaldus *tract.*
,, *10. de Sacramento Matrimoni cap. 7. dub.*
,, *12. num. 102.* Hæc igitur est horum Aucto-
,, rum opinio, irritum semper & nullum esse
,, matrimonium, si conjuges nec videantur,
,, nec audiantur a Parocho; idque non solum
,, si ab extrinseca aliqua causa, externoque im-
,, pedimento adempta fuerit Parochi videndi,
,, audiendique potestas, verum etiam si ipse si-
,, bi impedimentum ultro creaverit, ne vide-
,, ret, neque intelligeret. Itaque, re bene con-
,, siderata, istorum opinio cum ea, quam supe-
,, rius exposuimus, sententia convenit; ut sci-
,, licet exceptio illa: *nisi affectasset non intelli-*
,, *gere*: de eo dumtaxat casu accipienda sit,
,, quo Parochus re ipsa viderit, & andiverit,
,, sed simulet, falsoque asserat, se nec vidisse,
,, ne audivisse. Alii denique affirmant, ma-
,, trimonium validum fore, quod celebratum
,, fuerit coram Parocho, qui si nec vidit, nec
,, intellexit, ipse sibi in causa fuit, ut non vi-
,, deret, nec intelligeret; propterea quod vel
,, aures sibi obstruxerit, vel faciem velaverit,
,, ne audire, & aspicere cogeretur. Et hic
,, verus videtur esse illius Decreti sensus, sic-
,, uti colligitur ex Fagnano *in Cap. Quoniam,*
,, *num. 25. de constitutionibus,* & *in Cap. Quæ-*
,, *situm, num. 7. & 8. de pœnit. & remission.*
,, Neque enim ulla haberi debet ratio affectatæ
,, ignorantiæ illius, qui cum videre, & audire
,, commode posset, ipse sibi voluntarium po-
,, suit impedimentum, ne videret, audireique,
,, juxta regulam textus *in Cap. Cum Inhibitio,*
,, §. *Si quis vero, de clandestina desponsatione,*
,, & §. *fin.* & *Can. seq. dist. 37.* Neque por-
,, ro æquum est, ut ab arbitrio, factoque Pa-
,, rochi pendeat, libertatem matrimonii impe-
,, dire. Illud autem objicere minime prodest,
,, adhibendam esse a Parocho industriam omnem
,, & diligentiam ad impedienda hujusmodi
,, matrimonia; eumque canonicas pœnas incur-
,, rere, & signanter in suspensionem ab officio
,, ad triennium incidere, si præsentiam præstet
,, alicui matrimonio, quod fieri præsumatur vel
,, sine præscriptis denuntiationibus, vel sine
,, prævia dispensatione illius, qui super obser-
,, vantiam earumdem denuntiationum dispensa-
,, re potest: juxta Decretalem *in Cap. Cum in-*
,, *hibitio, de clandestina desponsatione.* Quamvis
,, enim verum sit, adnitendum esse Parocho
,, pro viribus, ut hujusmodi matrimonia fieri
,, prohibeat; multoque magis eidem cavendum
,, esse, ne eorum celebrationi voluntariam præ-
,, sentiam exhibeat, ex his tamen hoc tantum-
,, modo sequitur, ut ipse data opera non de-
,, beat iis interesse; ut occasionem præstandæ
,, iisdem assistentiæ, quantum fas est, evitare
,, teneatur; ut etiamsi forte circumventus, a-
,, liove obtentu accersitus fuerit, contrahentes
,, serio monere debeat, matrimonia hujusmodi
,, sine gravi culpa celebrari non posse; sibi au-
,, tem dictam esse legem, ut eosdem contra-
,, hentes, si id, quod deliberarunt, re ipsa
,, perfecerint, ad Superiorem deferat, a quo
,, gravi pœna plectendi erunt; præterea se &
,, animo & voluntate a præstanda eorum nu-
,, ptiis præsentia longe abhorrere, cum hujusmo-
,, di contrahendi ratio a sacris canonibus im-
,, probetur; at nihil necesse est aures obtura-
,, re, velare faciem, aliaque hujus generis fa-
,, cere, quæ ad id solum valent, ut animos
,, contrahentium aliquando scrupulis torqueant:
,, qui scilicet, quamvis ut plurimum nesciant
,, illicita ab invalidis distinguere, adhuc tamen
,, non solum matrimonium, uti destinaverant,
,, contrahere, sed etiam consummare non præ-
,, termittunt; utrumque enim perficere in ani-
,, mo habent, quoties, circumvento, aut de-
,, prehenso Parocho, coram eo proferunt ver-
,, ba ad mutuum consensum significandum ido-
,, nea. Neque timendum profecto est, ne oc-
,, cultum remaneat matrimonium ea ratione
,, perfectum, indeque aditus aperiatur ad cele-
,, brandum alterum matrimonium primo illo
,, adhuc constante, atque vigente. Quamvis
,, enim hujusmodi matrimonium sit clandesti-
,, num *de jure*, utpote astute atque dolose sine
,, præviis denuntiationibus celebratum, sicuti do-
,, cet Sanchez *de Matrimonio lib. 1. disput. 1.*
,, *quæst. 1.* probaturque ex sequentibus verbis
,, textus *in Cap. fin. de clandest. desponsat. Si*
,, *quis vero hujusmodi clandestina conjugia ini-*
,, *re præsumpserit:* attamen fieri nequit, utre
,, ipsæ, &, ut ajunt, *de facto* occultum rema-
,, neat: cum & Parochus illud ad Episcopum
,, deferre, & Episcopus adversus contrahentes
,, judicialiter procedere debeat. Et sane qui-
,, cumque humanarum rerum ignarus non est,
,, poterit ex propria experientia testari, plera-
,, que matrimonia, quæ in Parochiali Eccle-
,, sia præviis denuntiationibus publice & rite
,, celebrantur, nisi conjuges fuerint alicujus
,, spectatæ familiæ, vel dignitatis, ut pluri-
,, mum ignorari; at nullum fuisse clandesti-
,, num hujusmodi matrimonium coram Parocho
,, dolose accito, aut malitiose deprehenso, sine

præviis,

,, præviis denuntiationibus initum, cujus rumor, & fama per universam parœciam, & civitatem pervagata non fuerint, tum propter conatus a Parocho ad illud impediendum adhibitos, tum propter ipsius matrimonii delationem Episcopali Curiæ ab eodem Parocho factam, tum denique propter judiciales processus ab Episcopo adversus contrahentes institutos.

,, XI. Ex hactenus dictis recte colligitur, prædicta verba: *nisi affectasset non intelligere*: de eo casu accipienda esse, quo Parochus invitus ad matrimonii contractum adhibitus, ideo nec videt, nec percipit, quia data opera neque videre voluit, neque percipere, cum tamen & videre, & percipere naturaliter potuisset eadem ratione, qua testes ad eum ipsum actum adhibiti, & vidisse se, & percepisse fatentur. Celebris fuit anno præterito 1753. causa *Carthaginien. Matrimonii*, in Concilii Congregatione agitata, & judicata, in qua agebatur de quodam matrimonio contracto coram Parocho domi suæ inopinante deprehenso, qui virum quidem aspexerat, ejusque verba perceperat, fœminam vero nec viderat, nec audiverat. Porro, cum ex iis, qui controversiæ judices sedebant, totidem ex una parte pro matrimonii validitate, totidem vero ex alia pro illius nullitate opinati fuerint, opportunum nobis visum est Congregationem ipsam coram nobis indicere, jussis prius Theologis aliquot, aliisque Juris Canonici professoribus sententias suas hac de re scriptis exponere: qui sane, maxima diligentia, ac labore collatis inter se tum Theologorum, & Canonistarum placitis, tum decretis ejusdem Congregationis, & actis similium causarum, quæ alias coram ipsa agitatæ fuerant, & ab ea definitæ, in hoc facile convenerunt, ut ad matrimonii validitatem necessarium omnino esset, contrahentes a Parocho videri, eorumque verba mutuum consensum exprimentia ab eodem audiri: eo scilicet principio præ oculis habito, quod, si Parochus matrimonio interest tamquam testis Ecclesiæ auctorizabilis, nullo modo poterit de matrimonio contracto fidem facere, ubi nec utrumque viderit conjugem, nec utriusque consensum audierit. Sed, cum factum ipsum, de quo agebatur, accurate perpensum fuerit, ejusque circumstantiæ omnes diligenter excussæ, manifesto compertum est, quod, si Parochus mulierem non vidit, ejusque verba non intellexit, hoc ideo evenit, quia ipse obfirmato animo eamdem videre, & audire noluit, cum eam facile videre, & audire potuisset, quemadmodum bene viderant, recteque audierant testes ad eum actum adhibiti. Itaque pronunciatum fuit, nobisque annuentibus sententia prodiit pro matrimonii validitate.

,, XII. Magnam aliquando præbuere materiam Episcoporum interrogationibus, & postulatis ea matrimonia, quæ *conscientiæ* appellantur, quærentibus scilicet iis, in quorum diœcesibus frequentior ejusmodi matrimoniorum consuetudo inoleverat, qua ratione circa illa se gerere deberent. Matrimonia *conscientiæ* ea olim esse intelligebantur, quæ inter virum, & fœminam absque ulla solemnitate celebrabantur: quæque hoc modo ducebatur fœmina, *concubinæ* nomine appellabatur: sicuti videre est *in Can. Christiano, dist.* 34. *& Can. Is qui, eod. dist.* & in hoc ipso Opere nostro *superiore lib.* 9. *cap.* 12. *num.* 2. *& seq.* ubi hanc materiam prolixe tractavimus. Matrimonium etiam *conscientiæ* illud fuit, de quo sermo est *in Cap. Quod nobis, de clandestin. desponsat.* matrimonium videlicet occulte initum, quod evulgari & manifestari non debeat, quamdiu conjugibus ipsis illud publicare non placuisset. Hujusmodi matrimonii probatio, sicuti & legitimorum natalium prolis ex eo susceptæ, a solo testimonio pendebat viri, & mulieris, affirmantium, se se vero matrimonio conjunctos esse. Hoc tamen testimonium nullius erat roboris & momenti, si forte compertum fuisset aliud matrimonium ab altero ex conjugibus publice celebratum, multoque magis si reperti fuissent filii ex hoc publico matrimonio suscepti; nam tunc ex solo duorum conjugum testimonio neque occultum illud matrimonium satis probatum, neque legitima conditio prolis ex matrimonio susceptæ satis asserta dici potuisset: sicuti in laudatum textum scribendo affirmant Innocentius, Ostiensis, Joannes Andreas, Abbas, & Fagnanus. In pluribus Germaniæ locis, etiamnum sæpe contingit, quædam fieri matrimonia, quæ dicuntur *ad Morganaticam*; eaque sunt, quibus vir nobilis, post susceptos ex prima uxore itidem nobili liberos, ea defuncta, cum continentiæ leges sine uxore observare non possit, coram Parocho, & testibus, obtenta prius a proclamationibus opportuna dispensatione, alteram ex humiliori ordine ducit, addita conditione, ut tam mulier, quam filii ex eo matrimonio nascituri, nihil sibi juris ex eo acquirere possint, præterquam ad ea, quæ ad victum sunt necessaria. Hujus conditionis vi & mulier a participanda mariti dignitate excluditur, & filii ab omnibus titulis, muneribus, & paternorum, avitorumque bonorum successione extranei censentur. De his matrimoniis Germani Scriptores tam Juristæ, quam Theologi, passim loquuntur; eaque legitime contrahi tuentur tum *quoad substantiam*, ut dicunt, tum *quoad modum*: primum, quod ad substantiam pertinet, quia ineuntur, ut incontinentiæ peccatis aditus intercludatur; secundum, quod spectat ad adjectas conditio-

,, nes-

,, nes & pacta, quia hæc eo tendunt, ut filii ,, ex prima nobili uxore suscepti, aliique, qui ,, ad hæreditatem, & bona, deficientibus iisdem ,, filiis, jus habent, ab omni præjudicio red- ,, dantur immunes. De his ipsis matrimoniis ,, *ad Morganaticam* a nobis actum est alibi, in ,, loco scilicet mox a nobis significando. *In* ,, *tomo 3. Institutionum Juris publici*, aliquibus ,, notis illustratarum per Joannem Fridericum ,, Pfeffingerum, *pag.* 1310. sermo est de his ,, matrimoniis *ad Morganaticum*. At nostris hi- ,, sce temporibus ea dicuntur matrimonia *con-* ,, *scientiæ*, quibus vir, & fœmina coram Paro- ,, cho, aut altero Sacerdote ab eo, cui hæc sit ,, auctoritas, deputato, & duobus testibus fami- ,, liaribus, sed omissis, ex indulto, denuntia- ,, tionibus, connubio junguntur. Omnis cura ,, adhibetur, ut hæc matrimonia occulta rema- ,, neant, ad evitanda hominum improbantium ,, dicteria, aliasque molestias, quas facile subi- ,, rent conjuges, propterea quod alter ex iis no- ,, bilis sit, ignobilis alter, obscuræque familiæ; ,, &, quia non palam innotescunt, matrimonia ,, *conscientiæ* dicuntur. Cum nos munere Se- ,, cretarii Congregationis Concilii fungeremur, ,, die 9. Septembris anni 1724. Episcopis qui- ,, busdam instantibus, propositum fuit dubium, ,, utrum matrimonia hujusmodi, *conscientiæ* nun- ,, cupata, licita censenda essent; eaque arrepta ,, occasione, exarare non prætermisimus, & in ,, publicam lucem edere quasdam Adnotationes, ,, quibus materiam hanc totam illustrare cura- ,, vimus; quæ typis impressæ leguntur *in The-* ,, *sauro Resolutionum tom.* 3. in causa, cui ti- ,, tulus *Dubium Matrimoniorum*, quæ proposita ,, quidem fuerat anno, & die, qui supra, sed ,, non judicata; sicuti neque definita fuit in ea ,, Congregatione, quæ habita est die 2. Decem- ,, bris ejusdem anni, propterea quod Sacra Con- ,, gregatio differendum censuit judicium, donec ,, mature perpensa, & constituta fuissent, quæ ,, necessario requirerentur ad hæc matrimonia ,, licite perficienda: si enim ad recti normam ,, exacta non fuerint, culpa non vacant; quan- ,, tumvis, celebrata cum fuerint coram Paro- ,, cho, & testibus, valida & rata procul dubio ,, debeant reputari.

,, XIII. Inficiari nemo poterit, hunc esse Ec- ,, clesiæ spiritum, ut publica inter Fideles ma- ,, trimonia celebrentur; ideoque eam occultis ,, hujusmodi nuptiis nequaquam favere: sicuti ,, eruitur ex sex primis Canonibus a Gratiano ,, collectis *in causa* 30. *quæst.* 5. præter tot alia ,, Conciliorum decreta relata in Collationibus ,, Ecclesiasticis Parisiensibus *de Matrimonio tom.* ,, 1. *lib.* 1. *collat.* 4. §. 2. Hic autem Ecclesiæ ,, spiritus & præteritis semper temporibus vi- ,, guit, & nostris quoque etiamnum durat, cum ,, a Tridentina Synodo renovatum fuerit La- ,, teranensis Concilii decretum de publicis de- ,, nuntiationibus pluries ante matrimonii cele- ,, brationem in Ecclesia faciendis. Omnibus ,, etiam clare patent certa quædam mala & ab- ,, surda, quæ ab occultis matrimoniis, & *con-* ,, *scientiæ* nuncupatis, nascuntur, de quibus fu- ,, se agitur in dictis Collationibus *loco cit.* & a ,, Giberto *Consultat. Canonic. de Sacramento Ma-* ,, *trimonii tom.* 2. *consult.* 63. *quæst.* 1. & in ,, nostra Constitutione, quam paulo post indi- ,, cabimus. Equidem Saintebeuve *tom.* 1. *reso-* ,, *lut.* 161. adduci non potest, ut matrimonia ,, *conscientiæ* licita fateatur, nisi cum conjuges ,, inter se vivere consentiant, non uti conjuges, ,, sed ut frater, & soror. Hæc tamen opinio ,, nimis est a communi sensu remota, cum ca- ,, sus alii certe non desint, in quibus Superior ,, dispensare necessario debet a publicis denuntia- ,, tionibus, & matrimonia *conscientiæ* permit- ,, tere, quæ scilicet coram Parocho, & duobus ,, testibus familiarissimis ineantur, eo quidem ,, fine, ut occulta maneant, sed simul etiam ut ,, conjuges, non uti frater, & soror, sed uti ,, vir, & uxor inter se conversentur. Nonnul- ,, li ex hujusmodi casibus recensentur in prædi- ,, cta collatione Parisiensi, & in citata consulta- ,, tione Giberti; aliosque nos ipsi innuimus in ,, nostra Constitutione, quæ incipit *Satis Vobis* ,, *in tom.* 1. *nostri Bullarii num.* 35. Et quidem ,, in ea Constitutione, quæ in forma Brevis ,, epistolaris directa est & transmissa ad omnes ,, Episcopos, nos ea resumpsimus, quæ in Con- ,, cilii Congregatione tunc minime definita ad- ,, huc pendebant. Cumque maturo & diligenti ,, examine ea omnia perpendissemus, quæ visa ,, sunt necessario requirenda, ut matrimonia ,, *conscientiæ* possent aliquando permitti, quæque ,, sint adhibendæ cautiones, ut proles, ex his ,, matrimoniis nascitura, & rite educetur, & ,, nullum accipiat detrimentum sive in his quæ ,, pertinent ad vitæ sustentationem, sive in pro- ,, batione legitimorum natalium, quos ex hujus- ,, modi matrimoniis revera sortietur, ea omnia ,, in dicta Epistola distincte exponere non omi- ,, simus, opportunas regulas indicando, quibus ,, in hujusmodi casibus recte procedi valeat. Qua- ,, re, si in posterum dubia, & postulata circa ,, hæc matrimonia *conscientiæ* ab Episcopis pro- ,, ponantur, nihil aliud videtur esse præstan- ,, dum, quam eos monere de observanda, & ,, executioni mandanda prædicta Constitutione ,, nostra: qua etiam Apostolicæ Pœnitentiariæ ,, Officium pro norma utitur, quoties de ma- ,, trimoniis hujusmodi agitur, ut videre est in ,, alia Constitutione nostra, cujus initium est ,, *Pastor bonus*, §. 39. *Bullarii nostri tom.* 1. ,, *num.* 95.

CA.

CAPUT XIII.

De nonnullis postulatis ad rem Beneficiariam spectantibus.

„ NOn hic sane propositum nobis est, ut omnia recenseamus postulata ab Episcopis Apostolicæ Sedi proposita, & singulas iisdem redditas responsiones: hoc enim opus esset, non una, alterave capituli pagina, sed vix pluribus voluminibus concludendum. Superioribus capitibus nonnulla gravioris momenti retulimus, & expendimus postulata ex iis, quæ nobis præ manibus habere contigit; unde liceret Episcopis aperte deprehendere, Sedem Apostolicam nunquam cessare, quin & perspicua dubiis in rebus exhibeat responsa, & opportunam, quoad fieri potest, opem, auxiliumque afferat ad eos levandos assiduis gravibusque solicitudinibus, quibus satis superque obsidentur, ac veluti opprimuntur, qui curæ præsunt animarum. Hoc itaque capitulo agemus, ut ipsa pandit illius inscriptio, de aliquibus postulatis ad rem Beneficiariam spectantibus: deinde operam opusque hoc nostrum concludemus proximo, novissimoque capitulo, expendentes regulas, quas sequi debent Episcopi, dum suis in diœcesibus Missarum reductiones faciunt; animadvertimus enim, quamvis ab Episcopis etiam extra relationem status suarum Ecclesiarum hujusmodi facultas postuletur imminuendi per diœcesim Missarum onera, tamen sæpe sæpius id ipsum in memorata relatione præstari.

„ II. Cum sanctæ memoriæ Pontifici Pio V. innotuisset, complura identidem in Beneficiorum resignationes, ac permutationes irrepere absurda, secundo Pontificatus sui anno Constitutionem evulgavit incipientem *Officium*, quæ est *num.* 42. inter ejusdem Pontificis Constitutiones *in antiquo Bullario edit. ann.* 1586. *pag.* 992. qua Ordinariis suspendit ad tempus auctoritatem admittendi Beneficiorum resignationes, & permutationes, usquedum ipse de eadem re opportunius statuisset. Proximo autem anno alteram edidit Constitutionem, incipientem *Quanta*, quæ est 58. *Bullar. veter. tom.* 2. in qua postquam nonnullas statuerat moderationes, ac declarationes circa tempus, & modum, quibus in posterum admittendæ essent ab Ordinariis Beneficiorum renuntiationes, quæ a Beneficiatis in ipsorum manibus fiunt; prohibuit Episcopis, aliisque collatoribus, in quorum manibus cujuslibet Beneficii resignatio fieret, ne idem Beneficium, cujus resignationem admisissent, aut suis, aut resignantis consanguineis, affinibus, vel familiaribus conferrent. In editionibus memoratæ Constitutionis S. Pii V. incipientis, uti dictum est, *Quanta*, hæc leguntur verba: *Ceterum præcipimus, atque interdicimus, ne ipsi Episcopi, aut alii collatores, de Beneficiis, & Officiis resignandis prædictis, aut suis, aut admittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum, audeant providere:* ubi deprehenditur sane manifestus typographi error: neque enim legendum est *admittentium consanguineis*; sed utique *dimittentium consanguineis:* uti optime notavit Fagnanus *in Cap. Non sine, numero* 45. *de Arbitris*, & latius persequitur doctus Præsul Marcellus Severolus, quem tum honoris causa, tum amoris, quo illum, dum viveret, prosecuti fuimus, libenter hic nominamus. Videatur ipsius Allegatio typis edita, quæ est ordine trigesima inter Allegationes Hieronymi Palma junioris, *ante numer.* 1. Juvat & illud animadvertere, in septimo Decretalium libro, qui sub Pontifice Clemente VIII. in publicam lucem emittendus erat, sed, ut alibi diximus, ideo evulgatus non fuit, quia, cum in ipsum identidem inserta fuerint Tridentini Concilii Decreta, sicuti prohiberi non poterant Canonistæ, quin ea interpretarentur, ita aditus patefactus fuisset violandæ Summi Pontificis Pii IV. Constitutioni, qua vetatur privati homines sacrum Tridentinum Concilium commentari atque interpretari, cum id Sacræ Cardinalium Congregationi, ejusdem Concilii Interpreti, privative sit reservatum; in hoc (inquam) septimo Decretalium libro *Cap.* 1. *de renuntiatione*, animadvertere juvat insertam S. Pii V. Bullam, in qua verbo *admittentium*, substitutum legitur *dimittentium*. Videri etiam potest *nostra Institutio* 91. *Latinæ editionis*, §. *Attamen licet*.

„ III. Præstitutis itaque in laudata S. Pii V. Constitutione finibus, quibus vel nunc licet Episcopis Beneficiorum renuntiationes admittere, firma tamen semper prohibitione, ne eadem Beneficia suis, aut resignantium consanguineis, affinibus, vel familiaribus conferant; Cremonensis Episcopus in relatione status Ecclesiæ suæ, sequens Congregationi Concilii quæsitum proposuit: an videlicet, si Parochus Parœciam in Episcopi manibus renuntiaret, Episcopus vero, concurrentibus omnibus, quæ in Piana Constitutione requiruntur, renuntiationem admitteret; cum ad eam rite conferendam concursum debeat indicere, licitum ei esset, suos, aut resignantis Parochi consanguineos, affines, & familiares, ad concursum admittere, & alicui ex ipsis Parœciam conferre, quatenus dignior præ ceteris deprehensus fuisset. Congregatio autem rescripsit, id Episco-

" po minime licere, nec debere ad concursum " admittere præmemoratos suos, vel resignantis " consanguineos, affines, vel familiares: quod " rescriptum Gregorius XIII. Pontifex sua au" ctoritate comprobavit.

" IV. Ejusmodi Congregationis responsum " innuitur a Fagnano *in Cap. Non fine*, *n.* 35. " *de Arbitris*, nosque hic illud per extensum " referemus exscriptum ex *libro primo Decreto*" *rum pag.* 145. *& seq.* ad annum 1573. quod " ipsum præstitimus *in memorata nostra Institu*" *tione* 91. *præcitato loco*: *Quærit a Sacra Con*" *gregatione Sacri Concilii Tridentini Episcopus* " *Cremonensis*, *an Constitutio Sanctissimi Domi*" *ni Nostri Pii Papæ V. felicis recordationis*, " *data Romæ sub die prima Aprilis* 1568. *su*" *per relaxatione prohibitionis de non admitten*" *dis resignationibus per Ordinarios*, *dum prohi*" *bet*, *ne Beneficia per resignationem per Episco*" *pum*, *vel alium collatorem*, *etiam ex justa* " *causa admissam*, *vacantia*, *conferantur consan*" *guineis*, *vel familiaribus Episcopi*, *vel resi*" *gnantis*, *habeat locum in Ecclesiis Parochiali*" *bus*, *& Beneficiis curam animarum habenti*" *bus*, *quæ per concursum magis idoneis confer*" *ri debent ex decreto Concilii Tridentini cap.* " 18. *sess.* 24. *ita ut*, *si familiaris aliquis Epis*" *copi*, *vel consanguineus resignantis compare*" *rit*, *& in concursu ad hujusmodi Beneficium* " *curatum*, *ut supra vacans*, *cum aliis se exa*" *minari petierit*, *admitti non possit*, *&*, *si ad*" *missus ad examen*, *& uti idoneus ab Exami*" *natoribus relatus fuerit*, *ei Beneficium conferri* " *non possit*. *Sanctissimus Dominus Noster*, *etiam* " *ex sententia Sacræ Congregationis Concilii*, *de*" *claravit*, *locum habere*, *& ideo monendum E*" *piscopum*, *ne hujusmodi familiares*, *vel con*" *sanguineos admittat ad concursum*.

" V. Haud ita multo post contigit, Pata" vii vacasse Parœciam, non quidem ex Pa" rochi resignatione, qualis erat facti species " a Cremonensi Episcopo proposita, sed ob " ipsiusmet Parochi obitum; cumque Episco" pus concursum indixisset, & ad illum admi" sisset familiarem suum, eique etiam, quo" niam dignior judicatus fuerat, Parœciam " contulisset, excitata est quæstio, an hujus" modi Episcopi factum Pianæ Constitutioni " adversaretur. Congregatio vero, innixa po" tissimum præindicatæ resolutioni a Gregorio " XIII. confirmatæ, affirmative respondere " non dubitavit. At cum providus Secreta" rius animadvertisset, casum vacationis per " obitum, longe differre a casu vacationis per " resignationem, durumque nimis & asperum " fore, unum casum alteri exæquare, id nam" que esset Sancti Pii V. Constitutionem, " & Gregorii XIII. responsum non tam de" clarare, quam ampliare; communicata re " cum Rotæ Auditoribus, quos in suam sen" tentiam proclives deprehendit, rem totam " detulit ad Sixtum V. Pontificem, qui, o" mnibus accuratissime perpensis, iisque con" firmatis, quæ statuta fuerant a Gregorio " XIII. declaravit, Bullam Pianam locum si" bi vindicare in Parochialibus per resignatio" nem vacantibus, & Episcopum quidem in " hoc casu ad concursum recipere non posse " suos, aut resignantis consanguineos, affines, " vel familiares: at, quoties Parœcia vacaret " per obitum, Bullam Pianam nihil obsistere, " quin ad concursum præfati consanguinei, af" fines, & familiares admitterentur, & ali" cui etiam ex ipsis, si quidem dignior fuisset " deprehensus, Parochialis Ecclesia conferre" tur. Hæc, quæ a Summo Pontifice sapien" ter constituta fuerant, Congregationi referre " Secretarius non destitit: Congregatio vero o" mnia commendavit, jussitque, ut deinceps " Pontificium mandatum religiose executioni " mandaretur.

" VI. Habentur hæc omnia *in libro memorialium* " 107. *pag.* 248. En verba: *Consideratis su*" *prascriptis resolutionibus Congregationis ad* " *constitutiones in casu Cremonensi*, *& Patavi*" *no*, *manu bon. mem. Cardinalis Alciati an*" *notatis*, *animadversum fuit*, *primam declara*" *tionem Congregationis emanasse circa Constitu*" *tionem felicis recordationis Pii V. sub dat.* 1. " *Aprilis* 1568. *quæ prohibet*, *ne Beneficia per* " *resignationem*, *ab Episcopo*, *vel ab alio in*" *feriori admissam*, *vacantia*, *conferantur con*" *sanguineis*, *vel familiaribus Episcopi*, *vel re*" *signantis*; *& in his terminis fuisse a felicis* " *recordationis Gregorio XIII. approbatam*: *sed* " *eamdem postea in casu Patavino fuisse appli*" *catam*, *& extensam ad Parochiales vacantes* " *etiam per obitum*, *ut ad eas non possint con*" *currere familiares Episcoporum*. *Quæ extensio* " *cum visa esset durior*, *nec appareret*, *super ea* " *solitas discussiones Congregationem fecisse*, *mi*" *nusque ad judicium Sanctissimi fuisse relatam*; " *volui*, *antequam in generalem observantiam* " *deduceretur*, *ex qua periclitari potuissent plu*" *rimæ provisiones alias factæ*, *& quæ in poste*" *rum fieri contingeret*, *cum ex hoc capite ali*" *quot provisiones in Rota Auditorio impugna*" *rentur*, *ab ipsa Rota*, *quid sentiret*, *exquire*" *re*: *cui pariter visa fuit extensio potius*, *quam* " *declaratio*, *satis dura*; *præsertim quia in va*" *cationibus per obitum cessat illa ratio suspe*" *ctarum pactionum*, *& fraudum*, *quæ in resi*" *gnationibus facilius intervenire possunt*. *Quam*" *obrem dictarum resolutionum cum præmissis* " *motivis facta relatione Sanctissimo Domino No*" *stro*, *ut dictaret*, *quid vellet observari*; *Sancti*" *tas Sua decrevit*, *declarationem Congregatio*" *nis*, *approbatam a felicis recordationis Grego*" *rio XIII. retinendam esse juxta terminos Con*" *stitutionis piæ memoriæ Pii V. in Parochiali*" *bus vacantibus per resignationem admissam per* " *Episcopum*, *& inferiores collatores*: *occurrente* " *autem vacatione Parochialium per obitum*, " *non esse arcendos a concursu familiares*, *aut*

" *con-*

„ *consanguineos ipsorum Ordinariorum, sed iisdem conditionibus, & legibus censendos esse cum aliis concurrentibus, ex forma Concilii Tridentini, & Constitutionis ejusdem Pii V. de provisionibus Parochialium &c. Quod Decretum in Congregatione habita die* 15. *Junii* 1589. *cum retulissem, fuit ab Illustrissimis Dominis commendatum, & juxta illud in posterum respondendum erit in casibus occurrentibus &c.* Quoties igitur Parœcia per resignationem vacaverit, si eamdem suo, vel resignantis consanguineo, aut familiari conferat Episcopus, aperte peccat in litteram Pianæ Constitutionis, prohibentis, ne Beneficia, in Episcoporum manibus resignata, personis supradictis conferantur: at, si iisdem conferat Parœciam, quæ per obitum vacaverit, nullatenus Pianam Bullam lædit, quippe quæ non nisi de vacationibus per resignationem loquitur. Etenim in vacationibus per resignationem facile irrepere possunt eæ fraudes, dolosique circuitus, qui aut nullo modo, aut saltem difficilius in vacationibus per obitum possunt occurrere. Itaque patet primo, quam prudenter constitutum fuerit discrimen inter unum, & alterum vacationis modum; deinde quomodo gerere se debeant Episcopi, cum hujusmodi casus contigerint, absque eo quod Congregationem de illis consulant; denique cui regulæ tuto adhærere debeat eadem Congregatio in responsionibus dandis ad ejusmodi postulata, si quæ forte proponi contingat. Legatur Corradus *in Praxi Beneficiaria lib.* 2. *cap.* 4. *sub n.* 10. §. *Nec tamen*, ubi etiam testatur, ita respondisse Cardinalem Lancellottum, Congregationis Concilii Præfectum, Episcopo Castrensi die 3. Junii 1617. atque ita pariter firmasse Rotam *in decisione coram Corduba*, quam ibi integram affert. Videri etiam potest Ventriglia *in Praxi adnot.* 2. §. 2. *num.* 11. & *num.* 13.

„ VII. Concursus, quem Tridentinum Concilium præscripsit, nunc temporis non solum obtinet quoad Beneficia, quibus animarum cura annexa est, quæque digniori inter concurrentes ab Episcopo conferri debent, sed etiam quoad reliqua Beneficia curata, quæ conferuntur a Romano Pontifice, eo quod aut ob secutam in mense Apostolico eorumdem vacationem, aut ex alio reservationis, vel affectionis titulo, ejusdem dispositioni sunt reservata. Id nos ipsi statuimus in nostra Constitutione incipiente *Cum illud*, quæ est 68. §. 19. & 20. *nostri Bullarii tom.* 1. ubi Episcopis mandavimus, ut, quoties vacaverit aliquod Beneficium Sanctæ Sedi reservatum, cui annexa sit animarum cura, opportuna facultate sibi per nos directe collata, concursum indicere non prætermittant; &, siquidem agatur de Beneficiis reservatis ratione mensis, in quem incidit vacatio hujusmodi concursus acta ad Datariam Apostolicam minime transmittant, sed tamen significare non negligant, quem ipsi magis idoneum in Domino censeant: quo vero ad cetera omnia Beneficia curata, ex alio quocumque titulo, præterquam ratione mensis, Sanctæ Sedi reservata, acta concursus ad Datariam mittant, se se abstinentes a judicio ferendo, quisnam sit ceteris dignior & aptior; facultate tamen ipsis facta significandi per familiares litteras, ad Pontificis Datarium conscriptas, quem ipsi censeant digniorem, & an quispiam ex iis, qui ad concursum admissi sunt, occulta aliqua nota laboret. Quod autem nuper asseruimus, Bullam S. Pii V. nequaquam obstare consanguineis, & familiaribus Episcopi, quin ad Beneficia curata per obitum vacantia, & ab ipsomet Episcopo conferenda, possint concurrere: id multo potiori jure affirmandum erit de Beneficiis curam animarum annexam habentibus, & Apostolicæ Sedis dispositioni reservatis. Diximus potiori jure, cum pro iis stet regula, quæ docet, Pianam Constitutionem locum non habere in iis Beneficiis, quæ licet in manibus Episcopi resignentur, eorum tamen collatio, non ad ipsum Episcopum, sed ad alium spectat; quæ regula a Gregorio XIII. fertur etiam comprobata fuisse. Videatur Additio *ad decis.* 35. *n.* 25. Præsulis Ansaldi, qui obiit Rotæ Decanus, quemque libenter nominamus, non tam mutui amoris gratia, qui inter nos, & ipsum, dum viveret, intercessit, quam ejusdem meritorum titulo.

„ VIII. Eadem Constitutio 58. S. Pii V. de qua hactenus disseruimus, occasionem præbuit gravi controversiæ ab Archiepiscopo Mechliniensi anno 1683. ad Congregationem Concilii delatæ; an videlicet, quæ in illa continetur, prohibitio conferendi Beneficia, in manibus Episcopi resignata, ejusdem Episcopi, aut resignantis consanguineis, affinibus, vel familiaribus, vim quoque habeat in Beneficiorum permutationibus. Reperta tunc fuit quædam resolutio edita in causa *Feretrana* die 25. Februarii 1673. in qua Congregatio affirmative responderat. At, cum novo instaurato examine deprehensum fuisset, memoratam resolutionem propositæ quæstioni minime congruere; cumque insigniores in Romana Curia Canonistæ plures in causa disceptationes elucubrassent, ipseque Altovitus Secretarius in suis votis multa collegisset, ea videtur fuisse Congregationis sententia, ut Beneficiorum permutationes, quæ coram Ordinariis fiunt, dummodo bona fides intercedat, & fraus omnis absit, sub Pianæ Constitutionis dispositione minime comprehendi debeant.

„ IX. Permutationes Beneficiorum non complectitur Bulla S. Pii V. quia licet ipse in

„ sua Constitutione 42. suspensam voluerit, „ quousque aliter statuisset, facultatem, qua „ Ordinarii gaudebant, admittendi Beneficiorum resignationes, & permutationes, cum „ tamen subinde in sua Constitutione 58. eamdem suspensam facultatem Ordinariis restituerit, de resignationibus ita locutus est, „ ut opportuniores quasdam, novasque restrictiones, & cautelas circa illas induxerit, „ ac statuerit; at de permutationibus ita indefinite decrevit: *Ad haec Beneficiorum, & officiorum permutationes admittere, quae canonicis sanctionibus, & Apostolicis Constitutionibus permittuntur.*

„ X. Complectitur tamen Piana Constitutio „ permutationes, quae mala fide, ac fraudulenter „ coram Ordinariis fiunt, quia Sanctus Pontifex in eadem Constitutione, uti supra dictum „ est, eas tantum permutationes admitti concedit, quae fiunt sanctionibus canonicis consonae; quod perinde est ac dicere, quae respiciant utilitatem, vel necessitatem Ecclesiae, „ aut in quibus permutantium utilitas quodammodo in utilitatem vergat Ecclesiae. Quapropter, si quae permutantur Beneficia, valde disparis sint reditus, si is, qui pinguius „ Beneficium obtinet, provecta jam est aetate, „ ac infirma valetudine, illudque permutare velit cum Beneficio tenuioris reditus, quod „ suus, vel Episcopi consanguineus obtinet; „ hujusmodi permutatio non est ad canonum „ normam exacta: quin immo dolosa est, „ ideoque Pianae Constitutioni adversatur. Atque hisce in terminis edita fuerat memorata resolutio anni 1673. Ad confirmanda vero quae hactenus dicta sunt, facile nobis esset alia plura hic congerere: sed, ne quid „ detractum videatur iis, qui tanta cum laude in id ipsum operam studiumque suum „ impenderunt, ablegamus lectorem *ad citat. allegationem* 30. Praesulis Severoli, editam „ *tom.* 3. *Allegationum* Palmae, ad Additionem Praesulis Ansaldi *decis.* 35. ad disceptationem denique 29. celebris Pitonii, ubi omnia optime comprobata atque firmata leguntur.

„ XI. Qui illegitimos natales sortitus est, „ ex sacrorum canonum lege irregularitati subjacet; ita ut nec Ecclesiae Ordinibus initiari, nec ullum Ecclesiasticum Beneficium „ consequi possit. Quapropter dispensatione ipsi opus est ad Ordines, aeque ac ad Beneficia „ obtinenda. Sed, si de minoribus Ordinibus „ agatur, ac de Beneficiis animarum curam „ annexam non habentibus, Episcopus potest „ propria auctoritate cum illegitimo dispensare. Ut autem illegitimus Ordines majores, „ & Beneficia, quibus cura immineat animarum, obtineat, solius Romani Pontificis dispensatione fieri potest. Perspicua est Decretalis Bonifacii VIII. *in Cap. Is qui, de filiis Presbyterorum, & aliis illegitime natis,* „ *in* 6. Irregularitas autem, quae illegitimos „ obstringit, haud provenit ex eorum culpa, „ sed, ut Jurisperiti ajunt, ex defectu; quemadmodum late disserit Gonzalez *in Cap. Ut filii, n.* 8. *de filiis Presbyterorum*. Porro qualis sit hujusmodi defectus, egregie declaratur „ a S. Thoma *in* 4. *sentent. dist.* 25. *quaest.* 2. *art.* 2. *quaest.* 3. *Ordinati in quadam dignitate prae aliis constituuntur. Ideo ex quadam honestate requiritur in eis claritas quaedam, non de necessitate Sacramenti, sed de necessitate praecepti, ut scilicet sint bonae famae, bonis moribus ornati, non publice poenitentes. Et, quia obscuratur hominis claritas ex vitiosa origine, ideo etiam de illegitimo thoro nati, a susceptione Ordinum repelluntur, nisi cum eis dispensetur: & tanto est difficilior dispensatio, quanto eorum origo est turpior.*

„ XII. Haec plane est disciplina, quae nunc „ temporis obtinet; sed alia aliis temporibus „ obtinuisse dignoscitur: quippe *can.* 15. Nicephori Confessoris *tom.* 7. *Conciliorum* Labbeanae Collectionis *col.* 1299. sequentia verba leguntur: *Qui ex concubina, & scorto, & ex digamis, & trigamis nati sunt, si virtutibus praediti appareant, & sint Sacerdotio digni, ordinentur.* In ipso Decreto Gratiani *dist.* 56. plures collectae inveniuntur auctoritates veterum Ecclesiae Patrum, qui parum solliciti de ordinandorum origine, & natalibus, eos tantummodo ab Ordinibus repellunt, qui propriis improbis moribus constituuntur indigni. Et, quamvis *Can.* 1. *cit. dist.* 56. qui desumptus est ex Concilio Claromontano, habito sub Urbano II. Pontifice, haec legantur verba: *Presbyterorum filios a sacris Altaris ministeriis removemus:* subdit „ tamen Gratianus: *Sed hoc intelligendum est de illis, qui paternae incontinentiae imitatores fuerint. Verum, si morum honestas eos commendabiles fecerit, exemplis, & auctoritatibus, non solum Sacerdotes, sed etiam summi Sacerdotes fieri possunt.* Haud ita facile est „ statuere tempus, quo primum inducta, & „ recepta fuerit disciplina repellendi ab Ordinibus aeque, ac a Beneficiis illegitimos, ob „ solam natalium maculam. Quod probabili „ conjectura affirmari potest, illud est, hujusmodi disciplinam initium duxisse ab exclusione illegitimae Sacerdotum prolis; idque in „ eum finem, ut quodam quasi fraeno cohiberetur parentum incontinentia: inde vero ad filios quoque illegitimos laicorum ampliatam „ fuisse: ac demum ex una in aliam provinciam, „ gentemque propagatam, processu temporis, „ & praesertim post publicationem Decretalium „ Gregorii IX. vim auctoritatemque disciplinae, ac juris communis in universa Ecclesia obtinuisse. Videndus est Christianus Lupus *tom.* 3. *in Synodos Generales & Provinciales c.* 12. *dissertationis* 1. *procemialis*, ubi „ fusiori calamo expressa reperiuntur omnia, „ quae

„ quæ paucis collegit Van-Espen *Jur. Eccles. univers. part. 2. tit. 10. c. 3.*

„ XIII. Tridentini Concilii Patres, totos „ ad reformationem morum, & maxime Clericorum curandam intentos, minime fugit „ caput hoc de illegitimis filiis Clericorum: „ ideoque *sess. 25. cap. 15. de reformatione*, ut „ opportuniori quo poterat modo cohiberetur „ Clericorum incontinentia, Ecclesiarumque „ decori consuleretur, sanxerunt, ne filii Clericorum illegitimi possent Beneficia consequi „ in iis Ecclesiis, in quibus eorum parentes „ obtinuissent, obtinerentve Beneficium aliquod, licet dissimile, neque in iisdem Ecclesiis ministrare possent, nec etiam pensionem ullam super fructibus Beneficiorum, „ quæ possidentur, fueruntve ab eorum parentibus possessa: *Ut paternæ incontinentiæ „ memoria a locis Deo consecratis, quos maxime „ puritas, sanctitasque decet, longissime arceatur, non liceat filiis Clericorum, qui non ex „ legitimo nati sunt matrimonio, in Ecclesiis, „ ubi eorum patres Beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, aut habuerunt, quodcumque „ etiam dissimile Beneficium obtinere, nec in dictis Ecclesiis quoquo modo ministrare, nec „ pensiones super fructibus Beneficiorum, quæ „ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, „ habere.* Et, quia optime prospexerunt, saluberrimam hanc legem per facile fraudari „ posse, facta inter patrem, & filium Beneficiorum resignatione; declararunt, hujusmodi resignationes nullas censeri debere, nullasque pariter, & omni effectu vacuas collationes, quæ fraudulentas hujusmodi resignationes fuissent consecutæ: *Ad hæc, reciprocæ resignationes, si quæ posthac a parentibus Clericis in favorem filiorum fient, ut alter alterius Beneficium consequatur, in fraudem hujus „ decreti, & canonicarum sanctionum factæ omnino censeantur: nec collationes secutæ vigore „ hujusmodi resignationum, seu aliarum quarumcumque, quæ in fraudem factæ fuerint, ipsis „ Clericorum filiis suffragentur.*

„ XIV. Ex hujusmodi Conciliari sanctione „ effectum est, ut nonnulla postulata fuerint „ ab Episcopis in relatione status Ecclesiarum „ proposita: quorum aliqua spectant ad Beneficia, atque officia, quorum consecutio interdicta dicenda sit a Concilio filiis illegitimis Clericorum; alia vero respiciunt personas ipsas Clericorum, eorumque filiorum „ extra legitimas nuptias procreatorum. Et „ primo quæsitum fuit, an filius illegitimus „ Parochi jam defuncti munus Confessarii obire posset in ea Ecclesia, quam pater, uti „ Parochus, obtinuit: & quidem inspectis verbis illis Concilii: *quoquo modo ministrare*: „ negativum responsum redditum fuit Episcopo „ Oritano, uti colligitur ex rescripto dato 4. „ Julii 1648. *lib. 18. decret. pag. 492. a tergo*: „ *Quæritur, an filius illegitimus Parochi jam „ defuncti possit audire confessiones in Ecclesia, „ in qua pater fuit Parochus, vel saltem sit locus dispensationi. Sacra &c. respondit, non „ posse.* Quæsierunt itidem Calaguritanus, & „ Pampilonensis Episcopi, an, cum pater fuisset in quadam Ecclesia Cappellanus ad nutum amovibilis, posset illius filius illegitimus in eadem Ecclesia Cappellaniam ad nutum pariter amovibilem obtinere. Rescriptum vero fuit, hoc minime interdictum esse; fortasse ex eo, quod Concilium loquatur de Beneficiis, & pensionibus: hujusmodi autem Cappellaniæ ad nutum amovibiles „ Beneficia proprii nominis, & in titulum „ collativa non sunt, multoque minus pensiones: *Sacra &c. censuit, oratorem non prohiberi per decretum Concilii sess. 25. cap. 15. quominus tamquam Cappellanus ad nutum amovibilis possit inservire eidem Ecclesiæ, cui itidem ut Cappellanus pater olim suus inserviebat.* Ita rescriptum fuit Calaguritano Episcopo sub annum 1585. *lib. 4. decretor. pag. 40.* „ Nec absimilis fuit responsio data ad Episcopum Pampilonensem anno 1587. uti videre „ est *lib. 4. decretor. pag. 226. a tergo*. Est „ autem plane singulare responsum datum Ostunensi Episcopo. Quidam Dignitatem obtinens in Ostunensi Ecclesia, susceperat filium illegitimum, qui, cum Apostolico Indulto ad sacros, etiam Presbyteratus, Ordines suscipiendos, & ad Sacrificium celebrandum, tam superstite patre, quam eo defuncto, habilitatus fuisset, semper in Cathedrali Ecclesia Sacrum fecerat, ideoque, ex quadam inibi vigente consuetudine, contendebat, se fieri debere participem nonnullorum proventuum, & emolumentorum, quæ Sacerdotibus eidem Ecclesiæ inservientibus post „ certum servitii tempus præstari consueverant. „ Proposito itaque, ac discusso dubio, responsum fuit, prætensum jus nequaquam competere filio illegitimo, nec posse hunc ad ejusmodi participationem admitti. Hoc enim intercedit discriminis inter superiorem facti speciem a Calaguritano, & Pampilonensi Episcopis propositam, & hanc de qua loquimur, „ quod, juxta illam, pater Beneficium proprie dictum in ea Ecclesia non obtinuerat, „ Concilium autem de casu loquitur, quo pater filii illegitimi Ecclesiasticum Beneficium „ in eadem Ecclesia possederit: *ubi eorum patres Beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, vel habuerunt*: in casu vero Ostunensis „ Presbyteri, pater verum in Ecclesia obtinuerat Beneficium: quo posito, vetat sancta Synodus, filium quoquo modo ministrare in „ Ecclesia, ubi pater Beneficium Ecclesiasticum „ habet, habuitve. Rescriptum, quod redditum fuit Ostunensi Episcopo, legitur in regestis Congregationis ad diem 15. Aprilis 1684. „ idemque confirmatum fuit die 22. Junii „ 1686. Videri quoque possunt hac ipsa de re „ Pi-

" Piringh *in lib. 1. Decretal. tit. 17. §. 4. n.* " 55. Fermosin. *ad Cap. 1. & seq. quæst. 1. n.* " 19. *& seq. de filiis Presbyterorum*, Garcies " *de Beneficiis part. 1. c. 3. n. 18. & seq.* Fagnanus autem *in Cap. Ad extirpandos*, *num.* " 19. *de filiis Presbyterorum*, recte ad rem nostram animadvertit, quod, quamvis filius illegitimus possit esse Cappellanus amovibilis in " ea ipsa Ecclesia, ubi pater quoque Cappellaniam amovibilem obtinuit, hoc tamen ipsi " filio non licebit, si pater Beneficium Ecclesiasticum in eadem Ecclesia obtinuerit: *Concilium Tridentinum disertis verbis prohibet*, " *ne illegitimi in Ecclesiis, ubi eorum patres* " *Beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, vel* " *habuerunt, possint quoquo modo ministrare.* " *Unde ex Concilio illegitimus prohibetur esse Cappellanus amovibilis in Ecclesia, in qua pater* " *fuit intitulatus.*

" XV. Gradum nunc facimus ad postulata, " quæ ipsas parentum, filiorumque personas " attingunt; & primo de iis differemus, quæ " ad parentes spectant. Quæsitum itaque olim " fuit, an possit pater consequi Beneficium " a filio dimissum: quoniam cautum est quidem, ne filio liceat obtinere Beneficium, " quod pater possedit; at nullibi statutum " reperitur, patrem repelli debere a consecutione Beneficii, quod habuit filius. Si sermo sit de filio legitimo, non potest is consequi Beneficium a patre præhabitum, ne " in Beneficiis deferendis species hæreditariæ " successionis inducatur: at non prohibetur " pater obtinere Beneficium, quod filius antea habuerat, cum hic cesset memorata species hæreditariæ successionis; quandoquidem, " juxta usitatum naturæ ordinem, filius solet " esse hæres patri, non pater filio. Adnotata " reperitur hujusce quæstionis resolutio *lib. 9.* " *decretor. pag. 87. Sacra &c. re diligenter examinata, censuit, quamvis filius legitimus prohibetur immediate obtinere Ecclesiam patris:* " *non tamen patrem prohiberi etiam immediate* " *obtinere Ecclesiam filii.* Quod autem definitum est de patre legitimo, ipsum videlicet " consequi posse Beneficium, quod ejusdem filius legitimus proxime possedit, locum quoque habet quoad patrem filii illegitimi: potest quippe ipsi deferri Beneficium, quod præmemoratus ejusdem filius illegitimus proxime " obtinuit; tum quia & ab hoc casu procul " abest species hæreditariæ successionis; tum " quia paternæ incontinentiæ memoria revocatur, si filius patri, non ita si pater filio " succedat. Videatur Sanctarellus *variar. resol.* " *quæst. 79. num. 11. & seq.* Consona quoque " est Congregationis resolutio relata *lib. 13.* " *decretorum pag. 567. Dubitatur, an pater possit immediate obtinere Beneficium filii illegitimi defuncti, quod est de jure patronatus laicorum. Die 2. Decembris 1628. Sacra &c.* " *censuit, patrem legitimum posse utique absque* " *dispensatione obtinere immediate Beneficium filii illegitimi.*

" XVI. Sequuntur postulata, quæ filiorum " personas respiciunt. In quodam olim proposito postulato quæsitum fuit, an Conciliare " interdictum loquens de filiis illegitimis, afficiat etiam filios illegitime quidem natos, " sed legitimatos: sed facilis fuit responsio, " Conciliarem sanctionem protendi quoque ad " filios legitimatos, exceptis iis, qui, illegitime nati, per subsequens matrimonium legitimati fuerint; juxta Decretalem *in Cap. Conquestus*, & *in Cap. Tanta, Qui filii sint legitimi*: quibus addenda sunt ea, quæ nos " ipsi collegimus, ac digessimus in Epistola nostra incipiente *Redditæ nobis*, *Bullarii nostri* " *tom. 1. n. 113.* Quapropter recte Fagnanus " *in præcit. Cap. Ad extirpandos*, *n. 33.* hæc " scripsit: *Quæro, an prohibitio Concilii cap.* " *15. sess. 25. extendatur etiam ad filium legitimatum. Cardinalis Alciatus hæc adnotavit:* " *Concilium dicit*: filiis Clericorum, qui non " ex legitimo matrimonio nati sunt: *& sic excluduntur legitimati, qui non sunt nati ex legitimo matrimonio. Hoc credo verum in legitimato per rescriptum Principis: secus, si filius* " *esset legitimatus per subsequens matrimonium;* " *quia talis venit appellatione nati ex legitimo* " *matrimonio, etiam in materia stricta.*

" XVII. Dubitatum quoque fuit, num filius illegitimus obtinere valeat Beneficium, " quod ejus pater antea possedit, ubi hujusmodi Beneficium, non recta, ac proxime a patre transferatur in filium, sed a patre dimissum, collatum fuit tertio alicui, qui illud re ipsa possederit, subinde vero iterum " vacaverit. In Jure communi, sive in Decretalibus statutum est, Clerici filium, quamvis legitimum, consequi non posse Beneficium patris, nisi in vim Apostolicæ dispensationis; eo tamen excepto casu, quo Beneficium a patre in aliam personam translatum prius fuerit: si enim exinde persona " hæc obierit, vel quocumque alio modo vacaverit Beneficium, utique licet filio legitimo Beneficium patris habere; in hac enim " casus hypothesi oculos non perstringit invisa illa species hæreditariæ successionis ab " Ecclesiasticis Beneficiis merito arcenda. Perspicuus est textus *in Cap. Ad extirpandos*, " *de filiis Presbyterorum*, ubi hæc leguntur: " *Fraternitati tuæ mandamus, quatenus, si qui* " *filii Presbyterorum provinciæ tuæ teneant Ecclesias, in quibus patres eorum, tamquam* " *personæ, vel vicarii, nulla persona media,* " *ministrarunt, eos (sive geniti sint in Sacerdotio, sive non) ab eisdem Ecclesiis non differas amovere*: ibique Glossa *verb. amovere*, " inquit, vetitum id fuisse, ne videantur Beneficia per quamdam veluti hæreditariam " successionem deferri; proindeque, dum intermedia aliqua persona Beneficium obtinuit, " cum

„ cum tunc evanescat species illa hæreditariæ successionis, nihil amplius obstare filio, quin, si legitimus sit, & idoneus, Beneficium assequatur. Consona quoque est definitio alterius *Cap. Dilectus filius*, *eodem titulo*, ubi decernitur solum Pontificem dispensare posse cum filio legitimo, ut Beneficium proxime a patre possessum valeat obtinere. Rem hanc videre est late discussam a Sanctarello *variar. resolut. quæst.* 79. *num.* 1. & 2.

„ XVIII. Habent hæc quidem locum quoad filios legitimos tantum. Nihilominus summus Pontifex Clemens VII. existimans, fieri posse, ut, quæ a sacris canonibus statuta fuerant in favorem filiorum legitimorum (quos diximus patris Beneficium consequi posse, quoties intermedia aliqua persona idem Beneficium jure obtinuerit), traduci possent ad filios quoque illegitimos; Constitutionem primus evulgavit, quæ est *num.* 30. *veter. Bullar. tom.* 1. qua ad hujusmodi latiorem interpretationem eliminandam, præmemoratis canonicis sanctionibus in hac parte late derogavit. Inspecta autem hujusmodi Constitutione, multoque magis expensis Concilii Tridentini verbis, indicato superius postulato rescriptum fuit, non licere filio illegitimo habere Beneficium, quod ejus pater præhabuit, licet intermedia aliqua persona Beneficium ipsum possederit: uti deprehenditur ex veteri resolutione anni 1589. *lib.* 6. *decret. pag.* 27. *Sacra &c. censuit, prohibitionem cap.* 5. *sess.* 25. *habere locum, etiamsi medio tempore Beneficium ab extraneo obtentum fuerit*; & ex altera anni 1606. *lib.* 11. *decret. pag.* 157. *Sacra &c. censuit, Fabium prædictum, utpote illegitimum, nullo pacto obtinere, aut possidere posse Beneficium S. Martini, olim ab ejus patre, ut proponitur, obtentum, quamvis alius medio tempore illud obtinuerit*: ac denique ex iis, quæ scripsit Fagnanus *in citat. Cap. Ad extirpandas*, *n.* 7. *& seq. de filiis Presbyterorum*, ubi sedulo animadvertit, post Concilium, locum amplius non esse distinctioni, an filius proxime, an potius media aliqua intercedente persona in Beneficium patris succedat, nisi ubi de filio legitimo agatur.

„ XIX. Magis ambiguum, proindeque accuratiori investigatione dignum fuit aliud postulatum; videlicet, an nepos legitimus, ex patre tamen illegitimo progenitus, capax sit Beneficii, quod avus antea possedit; & an, posita nepotis legitimi capacitate, illud ipsum obtinere valeat, etiam superstite avo. Actum fuit hac de re non solum in Congregatione Concilii, sed etiam in Rotæ Auditorio; &, quamvis in Congregatione Concilii semel, & iterum scissa fuerint suffragia, nihilominus tandem sententia frequentiori congregatorum calculo comprobata, atque etiam Rotali judicio consona, prodiit favore nepotis legitimi ex patre illegitimo progeniti, quamvis avus, qui Beneficium antea obtinuerat, adhuc viveret: ipseque Pontifex Gregorius XIII. qui rem per se iterato examini subjicere voluit, Congregationis resolutionem approbavit. Hæc omnia accurate referuntur a Fagnano *in cit. Cap. Ad extirpandas*, *a num.* 35. *ad finem*, *de filiis Presbyterorum*. Congruunt quoque sequentium temporum resolutiones: uti videre est in causa *Nullius*, diei 17. Martii 1593. *lib.* 7. *decretor. pag.* 99. *Sacra &c. censuit, nepotem legitimum ex filio illegitimo non comprehendi decreto cap.* 15. *sess.* 25. & in alia causa *Tricaricen.* 23. Januarii 1610. *lib.* 11. *decret. pag.* 73. *a terg. Sacra &c. respondendum censuit, prohibitionem Concilii, quæ habetur cap.* 15. *sess.* 25. *non comprehendere nepotes legitimos ex filio illegitimo*: iisdemque conceptis verbis rescripsit Congregatio in alia causa sub die 11. Decembris 1621. *lib.* 12. *decretor. pag.* 83. Quod quidem potiori jure obtinere debet, cum pater illegitimatus fuit; uti eadem Congregatio rescripsit postulato, quod exhibitum fuerat a Cardinali Facchinetto, Senogalliensi Episcopo, die 9. Novembris 1647. *lib.* 18. *Decretor. pag.* 413. *a tergo*. *Eminentissimus Cardinalis Facchinettus Episcopus Senogallien. supplicat hanc Sacram Congregationem pro declaratione infrascripti casus: An contra filium legitime natum ex patre naturali legitimato adsit repugnantia sacri Concilii Tridentini cap.* 15. *sess.* 25. *de reformat. ita ut non potuerit præsentari ad Ecclesiam Parochialem de jure patronatus suæ familiæ. Sacra &c. respondit, non adesse repugnantiam sacri Concilii, quominus filius legitime natus ex patre naturali legitimato potuerit ad Ecclesiam Parochialem de jure patronatus præsentari*.

„ XX. Perpensum etenim primo fuit, loqui Concilium de paterna incontinentia: *ut paternæ incontinentiæ memoria &c. longissime arceatur*: in proposita vero facti specie nullam offendi paternam, sed avitam tantummodo incontinentiam, de qua non loquitur Concilium. Secundo, quamvis Jure Civili prohibeatur pater filium spurium sibi hæredem scribere, nihilominus non interdici avo, hæredem instituere nepotem legitimum ex suo filio spurio, modo id non fiat in fraudem legis, & ut filius spurius hoc pacto indirecte consequatur id, quod directe assequi non valeret. Videatur Cardinalis Palæotus *de nothis spuriisque cap.* 53. Tertio tandem, quoties lex durior esse videtur, ut in proposito casu, quamlibet æquiorem interpretationem esse recipiendam, ut, quoad fieri potest, ejusdem legis asperitas temperetur.

„ XXI. In Concilio Lateranensi, habito

„ sub Innocentio III. conditum fuit decretum „ relatum *in Cap. In quibusdam , de pœnis* , „ quo indefinite sancitum est , si forte is , „ qui jus patronatus obtinet alicujus Ecclesiæ , „ ejusdem Rectorem interficiat , non modo i- „ psum , reliquosque omnes , ad patronatus ju- „ ra vocatos , ab hujusmodi juribus cadere , „ sed insuper ejusdem interfectoris descenden- „ tes ad quartum usque gradum , utpote irre- „ gulares , a Clericorum ordine repellendos : „ *Sed etiam usque ad quartam generationem po- „ steritates talium in Clericorum collegium nul- „ latenus admittantur* : quod recte notarunt Pi- „ righ *in lib. 5. Decretal. tit. 37. §. 6. num.* „ 26. Gibalinus *in Synopsi Censurarum verb.* „ *Homicidium num.* 3. Thesaurus *de pœnis Ec- „ cles. part. 2. verb. Homicidium cap. 4. n.* 4. „ Guiier. *Canonic. Quæst. lib. 2. cap. 30. n.* 7. „ At celebris Joannes Andreas *ad praecit. text.* „ *in Cap. In quibusdam , num.* 8. *de pœnis* , „ dubium proposuit , an memorata Conciliaris „ sanctio afficeret quoque filios natos , ante- „ quam interficeretur Rector ; cupiensque le- „ gis rigorem æquiore interpretatione tempe- „ rare , amplexus est , defenditque negativam „ sententiam . Quamvis vero eidem contradi- „ ctorem se se præstiterit Zabarella *in citat.* „ *Cap. num.* 5. afferens tamquam sibi consen- „ tientem Cardinalem Ostiensem (qui tamen „ nihil plane habet ea de re) nihilominus af- „ firmari potest , sententiam Joannis Andreæ , „ qui asperitatem legis æquiore interpretatio- „ ne moderatur , eique minime subjicit fi- „ lios ante patratum homicidium progenitos , „ nunc temporis esse receptam , omniumque „ propemodum calculo comprobatam : quem- „ admodum late demonstrant Chartarius *de pœ- „ nis innocentium art. 1. n.* 188. *Vers. Hæc ta- „ men , cum plurib. seq.* & Sanchez *super præ- „ cepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 27. a n. „ 6. ad finem* . Hanc ipsam sententiam ample- „ xa est quoque Congregatio Concilii in quo- „ dam dubio super petita dispensatione propo- „ sito , ac definito die 2. Augusti 1628. Irre- „ gulares præterea sunt filii ex hæretico patre „ geniti ; uti deprehenditur *ex Cap. Quicum- „ que , §. Hæretici* , & *ex Cap. Statutum* , 15. „ *de hæreticis , in sexto* . Et quidem pater et- „ iam post ejuratam hæresim irregularitate te- „ netur , ideoque dispensatione indiget ad Or- „ dines suscipiendos ; uti patet ex plene dedu- „ ctis per Sanctarellum *de hæresi cap. 25. dub.* „ 1. At , relicta a patre hæresi , eoque ad Ec- „ clesiæ sinum reverso , filii , juxta æquiorem , „ & magis receptam interpretationem scriben- „ tium in præindicatos textus , irregularitate „ solvuntur . Ita etiam docet Suarez *de Censu- „ ris disput. 43. sect.* 3. lateque pergit Cardi- „ nalis Albitius *de Inconstantia in Fide c.* 24. „ *n. 75. & seq.* Idemque præterea admissum „ fuit a sæpe dicta Congregatione Concilii , „ uti videre est in quadam Epistola , illius au- „ ctoritate & nomine conscripta anno 1591. „ *lib. 7. epistolarum pag.* 277. atque insuper „ ex responso reddito in quadam causa *Romana* „ 21. Maji 1718. dum nos , in minoribus con- „ stituti , ejusdem Secretarii munere fungere- „ mur . Sed ad confirmandam propositam sen- „ tentiam nepoti legitimo ex filio spurio fa- „ ventem , magis etiam conferre videtur exem- „ plum Bullæ S. Pii V. incipientis *Quæ ordi- „ ni , num. 117. tom. 2. veteris Bullarii* , qua „ Pontifex vetat Clericis hæredes scribere suos „ filios illegitimos , aut quidquam testamen- „ to relinquere iisdem , eorumque filiis , ac „ descendentibus , consanguineis , & affinibus , „ sive ipsi filii illegitimi superstites sint , si- „ ve antea obierint , & sive relinquenda bona „ ex Ecclesiæ redditibus , sive ex patrimonia- „ libus bonis fuerint comparata . Dici plane „ nequit , quos , quantosque excitarit mo- „ tus hujusmodi Constitutio . Et quidem , „ omisso examine illius quæstionis , quam plu- „ res tunc agitarunt , an scilicet Constitutio „ obstet legato alimentorum , quæ pater et- „ iam Ecclesiasticus suis filiis illegitimis præ- „ stare tenetur , plerisque tuentibus , & acri- „ ter propugnantibus , hanc mentem Pontifici „ nequaquam fuisse , quod ad rem nostram pro- „ pius facit , non defuerunt , qui , eamdem Con- „ stitutionem interpretantes , fusiori calamo do- „ cuerint , ac defenderint indefinitam illam „ prohibitionem in ea adscriptam , ne ulla dis- „ positio in commodum filiorum , descenden- „ tium , consanguineorum , ac etiam affinium „ filii illegitimi , ab Ecclesiastico patre fieri „ possit , ita accipi , & temperari debere , ut „ tunc solum obtineat , cum dispositio expresse „ quidem in favorem hujusmodi personarum „ fuerit exarata , sed tamen ea mente , eoque „ proposito fine , ut per eam juvetur filius *ipse* „ illegitimus , atque ita indirecte , & per cir- „ cuitum eo perveniatur , quo directe pertin- „ gi non potuisset . Videatur Lucidorus *in suo „ Tractatu de Illegitimis cap.* 15. ubi pluribus „ demonstrat , filiis illegitimis Clericorum de- „ beri alimenta non minus ex bonis patrimo- „ nialibus patris , quam ex reditibus Ecclesia- „ sticis , deinde *sequenti cap. 29. n.* 20. osten- „ dit , officii hujus implemento nullatenus ob- „ stare Bullam Pianam , ac denique *cap. 30. „ num.* 2. pluribus evincit , Bullam Pianam „ adimentem patri Clerico facultatem legan- „ di consanguineis sui filii illegitimi , intelli- „ gendam esse de legato , sive dispositione , „ quæ in memoratos quidem consanguineos „ confertur , sed eo consilio , ut in ejusdem fi- „ lii illegitimi commodum cedat . Porro decre- „ tum illud Concilii Tridentini *sess. 25. cap.* „ 15. *de reform.* editum , de quo hucusque „ disseruimus , fuse illustrat Passerinus in suo „ Tractatu *de electione cap. 25. numer.* 231. „ *& seq.* ubi , collectis concordantium Docto- „ rum auctoritatibus , in eamdem sententiam

„ con-

" concludit, quam nos, uti Conciliaris sanctionis intelligentiæ magis consentaneam, attulimus. Mentionem quoque facit resolutionum Congregrationis ejusdem Concilii Interpretis, sed, cum nec earum verba transcripserit, nec loca indicaverit, unde desumi possent, occasionem nobis præbuit easdem opportune afferendi, ut inquiunt, *per extensum*, indicatis regestis, ex quibus eas excerpsimus.

" XXII. Cum aliquando Romanus Pontifex justis de causis dispensationem indulgeat illegitime natis, ut ad Sacros Ordines valeant promoveri, in ipsis dispensationum litteris inseritur clausula: *dummodo paternæ incontinentiæ imitator non sit*. Avenionensis Archiepiscopus anno 1653. quæsivit, quonam modo se gerere deberet designatus executor, ut, expressam clausulam verificando, ejusdem legi se conformaret. Congregatio autem rescripsit, postulatum plane simile propositum olim fuisse ab Episcopo Sarzanensi, ipsique redditum fuisse responsum die 23. Decembris 1596. hisce verbis conceptum: *Sacra &c. respondit clausulæ illi: dummodo paterne incontinentiæ imitator non sit &c.: in litteris dispensationis appositæ, non aliter per Episcopum satisfieri, quam in quærendo, quod nihil bonis moribus indignum compererit: quod si integro decennio dispensandus probe vixit, debere exequi litteras dispensationis, quamvis prius incontinentiæ nomine suspectus esset; sed hoc casu debere Episcopum accuratius inquirere, ad diluendam prioris vitæ suspicionem*. Ita legitur *lib. 19. decret. pag. 296. a terg.*

" XXIII. Aliquando etiam, ob justas tamen, & graves causas, a summo Pontifice dispensatur cum filio illegitimo, ut Beneficium olim a patre possessum, sive pensionem aliquam super illius fructibus consequi possit: cumque in litteris dispensationis, quæ super hoc dari solent, apposita non legatur expressa derogatio Tridentino Concilio, antiquioribus temporibus nonnemo ex Episcopis interrogando quæsivit, an dispensationem deberet executioni demandare. Neque porro negari potest, quin in ipsis Urbis tribunalibus hac ipsa de re utramque partem disputatum fuerit. Verum, cum idem Tridentinum Concilium *sess. 25. cap. final.* perspicue declaraverit, *omnia, & singula sub quibuscumque clausulis, & verbis, quæ de morum reformatione, atque Ecclesiastica disciplina* in eo statuta fuerunt, ita statuta & decreta intelligi debere, *ut in his salva semper auctoritas Sedis Apostolicæ & sit, & esse intelligatur*, hoc satis est, ut removeatur necessitas expressæ derogationis; proindeque sufficiat, ad hoc ut derogatum censeatur oppositæ Conciliari sanctioni, si Pontifex aliquid ipsi contrarium indulserit, aut decreverit, supplicemque libellum, seu alias archetypum litterarum Apostolicarum exemplar, sua ipse manu signaverit: juxta definitionem editam a S. Pio V. per schedulam sui Motus proprii relatam a Garcia *de Beneficiis part. 4. cap. 5. num. 32. & 33.* Atque hæc est sententia, in quam, post longas disputationes, communi consensu convenerunt tum Abbreviatores Cancellariæ Apostolicæ, & Rotæ Romanæ Auditores, tum etiam Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum. Videatur Fagnanus *in Cap. Nulla, n. 86. de concessione præbendæ*.

CAPUT XIV.

De Facultate imminuendi, seu reducendi legata Missarum, quam Episcopi sæpe in relatione status suarum Ecclesiarum sibi concedi postulant.

" I. Inter Episcopalis solicitudinis onera, haud sane novissimum locum tenere censendum est illud, quo sacri Pastores obstringuntur, majori qua possunt cura advigilare, ut suis in diœcesibus pia legata debitæ executioni mandentur, præscriptæ celebrentur Missæ, eædemque juxta piorum fundatorum voluntatem applicentur. In decretali epistola S. Gregorii Papæ, relata *in Cap. Nos quidem, de testamentis*, Sanctissimus Pontifex Calaritano Episcopo studiose injungit, ut det operam, quo religiosæ cujusdem mulieris, cui nomen Theodosia, impleatur voluntas, quæ ab illius hærede nondum fuerat executioni demandata: *Volumus, ut Fraternitatis tuæ ædificetur studio* (de monasterio loquitur, quod pia testatrix jusserat ædificari), *ordinatisque omnibus, res, atque reditus, qui relicti sunt, per te loco ipsi venerabili sine imminutione aliqua socientur. Sic enim & ante tremendum Judicem tuum sententiam exmissionis effugies, & secundum piissimas leges, dilatas defunctorum pias voluntates Episcopali supplebis studio*. Similia plane præcepta habentur in Moguntina Synodo, relata *in Cap. Si hæredes, de testamentis*. Celebre est rescriptum Gregorii Papæ IX. *in Cap. Tua nobis, eodem tit.* ubi asserit, id oneris esse Episcopo, ut legata pia curet impleri etiamsi cavisset testator, ne Episcopus se ei rei quomodocumque immisceret: *licet etiam a testatoribus id contingeret interdici*: propterea quod nequeat privata testatoris dispositio generalem canonis, vel legis sanctionem immutare, ejusque effectum impedire; ut constat *ex l. Nemo potest, ff. de legatis primo*: nec aliud datum est pii operis fundatori, quam ut certum aliquem designare, ac constituere valeat executorem, seu etiam huic concreditum munus segniter obeunti alium subrogare; tunc enim Episcopus interponere se nequit, nisi cum substitutus quoque

" segnis.

„ segnis, ac negligens deprehendatur: sed hoc demum casu ad Episcopum devolvitur onus, ac cura exequendi, quod alii neglexerunt: *Verum omnibus exequi detrectantibus, tandem fiet devolutio ad Episcopum, neque hoc prohiberi poterit a testatore*. Ita in Commentariis ad præcitatum textum *in Cap. Tua nobis*, adnotat Fagnanus *num. 3. de testamentis*. His consonat Concilium Tridentinum *in cap. 8. sess. 22. de reformatione*, ubi agens de executione piarum voluntatum, & dispositionum, quæ sive inter vivos, sive per ultimam voluntatem prodierint, ita cavet: *Episcopi, etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegati, in casibus a jure concessis*, quibus verbis innuitur ea facti species, qua alter in alterius supplementum datus fuerit executor, *omnium piarum dispositionum tam in ultima voluntate, quam inter vivos, sint executores*. Quod autem spectat ad Missarum celebrationem, in Decretis Urbani Papæ VIII. confirmatis ab Innocentio XII. per suam Constitutionem, cui initium *Nuper a Congregatione*, hæc verba leguntur: *Meminerint igitur, & satagant Ordinarii, ut a personis, & in Ecclesiis quoquo modo, etiam in vim decretorum Concilii Tridentini, sibi subjectis, Missæ ea, qua par est, fide, & diligentia celebrentur, & cuncta, & singula decreta hujusmodi omnimodæ executioni demandentur; nedum justitiam recurrentibus, seu instantibus reddentes, sed ex officio tum in visitationibus, tum aliis actibus, & modis, quos expedire, & convenire toties, quoties judicaverint, inquirentes, ne aliquid committatur, pervertatur, differatur, vel omittatur, quod his omnibus, & singulis decretis adversetur*.

„ II. Hæc autem omnia comprehendunt quoque Prælatos inferiores, habentes territorium separatum, & jurisdictionem quasi Episcopalem in diœcesi sibi assignata: in qua videlicet possunt quidquid potest in sua diœcesi Episcopus, iis tantummodo exceptis, quæ pendent ab Ordinis potestate. Ad cujus rei probationem, in materia de qua agimus, illud retulisse sufficiat. Cum vacasset Milevitana Ecclesia, voluissetque Vicarius Capitularis, ad instantiam Procuratoris Fiscalis, aggredi examen implementi oneris Missarum, excitata controversia, an id ab eo præstari jure potuisset, Congregatio Concilii rescripsit, Vicarium Capitularem non potuisse modo, sed & debuisse etiam ex officio hujusmodi investigationem assumere: quemadmodum videre est ex resolutione edita 15. Aprilis 1684. cum Vicarius Capitularis, vacante Sede, succedat in omnem jurisdictionem, quæ jure ordinario Episcopo competit, uti etiam firmatum fuit *in superiore lib. 2. cap. 9.*

„ III. Neque ad hujusmodi onus a se amovendum licet Episcopis ad ea confugere, quæ aliquis eorum allegasse deprehenditur; suam nimirum auctoritatem coerceri, ac præpediri a tribunali Fabricæ S. Petri in Vaticano. Neque enim illius tribunalis auctoritas ad omnes æque regiones protenditur, ita ut possit quoscumque negligentes, vel contumaces ad legata pia, Missarumque onera implenda cogere. Quare in locis tribunali Fabricæ non subjectis integra profecto, & absolutissima manet Episcopis hujusmodi rerum potestas. Neque vero memoratum tribunal in ipsismet sibi subjectis locis jurisdictionem suam exercere potest, nisi ad supplendam Episcoporum negligentiam: ab obitu namque piorum testatorum datum est Episcopis integrum anni spatium, quo labente, nihil plane aggredi potest Fabricæ tribunal, juxta Constitutiones 3. & 9. Clementis VII. uti recte advertit quoque Ursaya in Compendio Privilegiorum Reverendæ Fabricæ, adnexo suis disceptationibus Ecclesiasticis *tom. 1. numer. 65 Quæres, an intra annum remaneat illæsa jurisdictio Episcoporum &c. circa executionem piarum dispositionum. Respondeo affirmative &c. Post annum vero statim cessat Episcoporum jurisdictio, & subintrat Fabrica, etiamsi judicium terminatum non fuerit*. Itaque Fabrica, nonnisi post evolutum ab obitu testatoris annum, illius piarum voluntatum executioni se immiscet; veluti etiam animadvertunt Maranta *respons. 20. num. 75. & 76. part. 1. & respos. 68. num. 1. & seq. part. 3.* Rubeus *de testamentis cap. 8. num 284. & seq.* Ursaya *præcit. loc.* Raynaldus *in suo voto 178.* & Rota *decis. 122. num. 2. & seq. part. 6. recent.* eo plane modo, quo in aliquibus Synodis decimi quarti, & decimiquinti seculi cantum legitur, ut, si intra annum executores, a testatore designati, illius voluntatem non impleverint, hujus executionis cura ad Episcopum devolvatur; quemadmodum videre est apud Thomassinum *de Beneficiis part. 3. lib. 1. cap. 20. num 10. & 11.* Si autem nec Episcopus intra anni spatium legatorum piorum, onerumque Missarum executionem aggressus fuerit; neque post annum tribunal Fabricæ quidquam in ea re præstiterit, & rebus sic utrinque quiescentibus longius effluxerit temporis spatium; locus adhuc est cumulativæ, seu concursui inter Episcopum, & Fabricam, reique notio penes eum relinquitur, qui ipsam præoccupaverit.

„ IV. Onera Missarum, uti cuique perspectum est, diverso jure censentur, prout variis ex principiis, sive causis profluunt. Primum sane merito habetur earum Missarum onus, quæ celebrandæ sunt, & applicandæ, quia ita lege cautum est. Alterum est earum, quæ ideo celebrari, & applicari debent, quia ita mandarunt pii fundatores per suam dispositionem vel inter vivos stipu-

„ la-

„ latam, vel supremis tabulis consignatam.
„ Ad primam classem referenda est Missa,
„ quam quisque Parochorum singulis diebus fe-
„ stis pro populo celebrare, & applicare jube-
„ tur; item Missæ Conventuales, quas Capi-
„ tula Ecclesiarum Metropolitanarum, Cathe-
„ dralium, & Collegiatarum, omnino debent
„ singulis diebus pro suis universim benefacto-
„ ribus celebrare, & applicare. Videatur no-
„ stra Constitutio, cui initium *Cum semper ob-
„ latas*, 103. *tom.* 1. *nostri Bullarii*, ubi plu-
„ ribus agitur de obligatione enunciatas Missas
„ celebrandi, & applicandi. Secundæ vero clas-
„ sis, uti dictum est, sunt Missæ, quæ vel
„ perpetuo, vel ad longum, remotumque tem-
„ poris spatium celebrandæ sunt, & applican-
„ dæ, propterea quod ita jusserunt pii funda-
„ tores, quarum proinde onera *perpetua* dicun-
„ tur; item illæ, quæ semel celebratæ, & ap-
„ plicatæ, nequaquam iterantur, aut ad sum-
„ mum certis quibusdam vicibus iterantur, ad
„ implendum numerum a pio testatore designa-
„ tum; proindeque *adventitia*, seu *manuales*
„ vocitantur. De hujusmodi Missarum imple-
„ mento fusius disseruimus *in nostra Institutio-
„ ne* 56. *Latinæ editionis*, ad quam, ne actum
„ agere videamur, nos omnino referimus. Hic
„ vero satis erit innuere, in præmemorata
„ Constitutione Innocentii XII. incipiente *Nu-
„ per a Congregatione*, sanciri, ut in singulis
„ Ecclesiis secularibus, ac Regularibus asser-
„ catalogus, sive tabella onerum, quæ ad per-
„ petuum, vel ad certum definitumque tem-
„ pus imposita ipsis, ac respective acceptata
„ fuerunt; utque itidem in Sacrario duo asser-
„ ventur libri, in quorum altero perpetua hu-
„ jusmodi, sive temporaria onera, in altero
„ vero Missæ manuales & adventitiæ inscriban-
„ tur, una cum fideli, ac distincta adnotatio-
„ ne subsecuti utrorumque implementi. Au-
„ ctor Operis, cui titulus *Ichonographia*, *sive
„ delineatio*, *exemplumque vitæ*, *& officii Epi-
„ scopalis*, a pio & docto Sacerdote sub annum
„ 1719. Romæ editi, postquam monuerat, Epi-
„ scopum jure suo, atque, ut ajunt, *ex officio*
„ esse piorum legatorum cognitorem, judicem,
„ executorem, eumque propterea debere o-
„ mnem curam & solicitudinem adhibere, ne
„ eadem occultentur, neve ipsorum obliteretur
„ memoria, §. 29. *pag.* 164. magnopere com-
„ mendat cautiones hac de re adhibitas in Con-
„ cilio Provinciali Mediolanensi quinto, reli-
„ quasque Romæ initas, & institutas a felicis
„ recordationis Clemente Papa XI. ad perpe-
„ tua Missarum onera vindicanda, & exequen-
„ da, uti videre est in ejus Bullario, quas qui-
„ dem ait omnino dignas, quæ in singulis diœ-
„ cesibus sedula Episcoporum imitatione obser-
„ ventur; quod sane a nobis libenti animo
„ confirmatur. Itaque hæc est hujusmodi cau-
„ tionum summa, ut conficiatur index, sive
„ tabella, distinctim adnotata præferens per-
„ ferens perpetua, & temporaria Missarum
„ onera, una cum indicatione testamenti, aut
„ alterius legalis actus a pio testatore exarati,
„ & designatione loci, Ecclesiæ nimirum, in
„ qua peragenda sint Sacra, sicuti numeri Mis-
„ sarum, ac temporis, quo eas celebrari opor-
„ teat. Hujus enim tantummodo indicis, sive
„ tabellæ præsidio, si recto ordine, & cum
„ exacta monumentorum indicatione confecta
„ fuerit, facile, ac tuto deprehendere licebit,
„ an onera fuerint ex fide adimpleta: id quod
„ ex solis libris constare certo non potest, ut
„ pote quibus demonstrari quidem poterit sub-
„ secuta celebratio, juxta decisionem 372. Ri-
„ cii *part.* 3. vel etiam oblati Sacrificii appli-
„ catio, si qui illud obtulit Sacerdos, adnota-
„ vit, se etiam illud applicasse, juxta Instru-
„ ctionem quintam impressam penes Monacel-
„ lum *tom.* 3. *pag.* 217. *num.* 14. sed ex his
„ non evincitur, celebrata fuisse, & applica-
„ ta ea omnia Sacrificia, quæ celebranda sunt,
„ & applicanda, ut piis fundatorum dispositio-
„ nibus integre satisfiat. Præter libros ergo o-
„ pus est etiam tabella, quæ cum illis confe-
„ ratur: tabella autem nullam fidem obtinere
„ potest, nisi concordet cum publico documen-
„ to in quo pius fundator suam voluntatem ex-
„ presserit,

„ V. Cum Regularium Ecclesiæ plerumque
„ sint ab Episcopi jurisdictione exemptæ, eas
„ ipse visitationi non subdit: dumque in eas
„ visitandi jus non exercet, levatur onere dis-
„ quirendi, an Missarum onera fuerint sedu-
„ lo, & accurate adimpleta; idque Superiorum
„ Regularium curæ & solicitudini relinquitur.
„ At satis id non fuit ad præcavendas, tollen-
„ dasque omnes controversias, quibus cetero-
„ quin Congregatio Concilii non destitit op-
„ portuna afferre remedia. Potest Episcopus,
„ ex Conciliari sanctione, & ex satis nota
„ Constitutione Gregorii XV. Pontificis, uti
„ jurisdictione delegata in Ecclesiis Parochiali-
„ bus Regularium quoad ea, quæ curam a-
„ nimarum concernunt. Hac ipsa de re nos
„ quoque Constitutionem edidimus incipien-
„ tem *Firmandis*, *numer.* 109. *Bullarii nostri
„ tom.* 1. in qua adnotatum est quidquid præ-
„ stari potest ab Episcopo sacram visitatio-
„ nem obeunte in Ecclesiis Regularium, qui-
„ bus adnexa sit animarum cura. Porro rege-
„ sta Congregationis Concilii percurrentes, in-
„ venimus, in quadam causa *Lucana*, proposita
„ 31. Januarii 1682. disputatum fuisse dubium,
„ an in hujusmodi Regularium Ecclesiis, adne-
„ xam habentibus animarum curam, liceret E-
„ piscopo recognoscere rationes onerum Missa-
„ rum, propterea quod hujusmodi rationum
„ dispunctio ad curam pertineat animarum:
„ &, quamvis ii, qui jure Episcopi tuebantur,
„ antiquam quamdam afferrent resolutionem e-
„ ditam in causa *Vulturarien.* 17. Maji 1653.
„ confirmatam in alia causa *Narnien.* die 13.
„ Julii

,, Julii 1669. *lib.* 26. *decretor. fol.* 257. ubi inter ,, caetera ab Episcopo peragenda, dum Parochiales Ecclesias Regularium visitat, recensetur ,, etiam vigilantia *circa implementum onerum* ,, *Missarum, & anniversariorum ex piis dispositionibus*; censuit nihilominus Congregatio, non ,, esse sibi caecis oculis inhaerendum ejusmodi verbis, quae quasi per transennam in decretum ,, irrepsisse potuerant: sed rescripsit, ut audirentur Regulares. Causa autem, hoc edito ,, rescripto, conticuit; fortasse quia defensores ,, Episcopi Lucani augurati sunt fore, ut auctoritas explorandi, ac recognoscendi tabulas onerum Missarum in Ecclesiis Parochialibus Regularium, huic tantummodo rationi ,, innixa, quod possit Episcopus ejusmodi Ecclesias visitare *in concernentibus curam animarum*, coerceretur ad Missam Parochialem, ,, quam Parochus, uti praemonuimus, singulis ,, diebus festis pro populo sibi concredito celebrare, & applicare debet.

,, VI. In Regularium domibus, & Ecclesiis ,, erectae quandoque reperiuntur laicorum Confraternitates, quibus proprium est Altare, sive Cappella in ipsis Regularium Ecclesiis. ,, Innumerae superioribus temporibus de his ,, excitatae fuerunt quaestiones, an scilicet Episcopis liceret memoratas Cappellas, seu ,, Altaria visitare, &, quatenus id possent, ,, quid subjiciendum esset, aut non esset visitationi. Decreta his de rebus edita a Congregatione Cardinalium negotiis Episcoporum, ,, & Regularium praeposita, impressa reperiuntur penes Matthaeucium *in Officiali Curiae* ,, *cap.* 14. *num.* 16. Lantuscam *in Theatr. Regular. verb. Confraternitas num.* 13. Bassium ,, *in suo Tractatu de Sodalitiis quaest.* 13. Verum perspicua satis, & juri consentanea est ,, solutio Congregationis Concilii, in quadam ,, causa *Nucerina Paganorum*, proposita, & decisa 23. Junii 1629. uti videre est *lib.* 14. *decretor. fol.* 115. *a tergo*, quam hic afferemus, ,, propterea quod in ipsa peculiariter statuitur ,, de rationibus Missarum revidendis recognoscendisque, de quo nunc nobis est sermo: ,, *Sacra &c. inhaerendo declarationibus alias factis, censuit, Confraternitates laicorum in Ecclesiis Regularium exemptorum institutas, subesse jurisdictioni, & visitationi Episcopi, illasque ab eo visitari posse, necnon illarum Cappellas* ,, *in iisdem Ecclesiis Regularium existentes, in* ,, *his tamen, quae Confraternitatum administrationem respiciunt, &, si Confraternitatibus incumbit onus manutenendi Altare, & illius cultum,* ,, *Episcopum posse visitare circa ea, quae respiciunt ipsam manutentionem, cultum, & ornamenta Altaris, seu Cappellae, onera Missarum, atque Divinorum Officiorum ibidem* ,, *celebrandorum, & circa ea omnia, quae ad obligationem eorumdem Confratrum relationem habent*. Huic consona sunt reliqua decreta relata *eodem libr.* 14. *pag.* 13. *lib.* 19. *pag.* ,, 205. *lib.* 21. *pagin.* 308. *lib.* 40. *pag.* ,, 658.

,, VII. Et, quoniam de Missis in Ecclesiis ,, Regularium celebrandis disseruimus, non erit ,, abs re alterius quaestionis resolutionem hic ,, superaddere. Cum pius fundator jussisset, ,, ut aliquot Missae quotannis pro expiatione ,, animae suae celebrarentur in quadam Regularium Ecclesia ab eo Sacerdote, quem suus ,, haeres, sive legatarius designasset; cumque ,, hic vellet Presbyterum secularem eligere, ,, exhibens tamen Regularium Sacrario quidquid ,, opus est, & conferri solet pro consumptione ,, sacrorum utensilium, aliisque expensis ad ,, Missarum celebrationem necessariis; orta hinc ,, fuit occasio, ut in causa *Sancti Miniati*, ,, proposita die 13. Novembris 1683. sequentia dubia efformarentur, & dirimenda proponerentur. *Primo, an legatarii possint deputare Sacerdotes seculares, qui Missas a testatore praescriptas celebrent in Ecclesia Regulari, praestita conventui congrua contributione pro usu sacrorum indumentorum, & aliis ad celebrationem Missae necessariis. Secundo, an dicti Regulares, praestita eis contributione praefata, teneantur praestare patientiam, ut praedictae Missae in eorum Ecclesia celebrentur. Tertio, an casu, quo Regulares ex rationabili causa id negent, liceat legatariis onus Missarum in alia* ,, *Ecclesia arbitrio Ordinarii impleri facere*. Et ,, ad omnia affirmativum redditum fuit responsum; quod quidem consentaneum est iis, ,, quae adnotavit Cardinalis de Luca *de Legatis* ,, *discurs.* 25. *per totum*.

,, VIII. Episcopale onus advigilandi, ut piae ,, dispositiones respicientes Missarum celebrationem, & applicationem, de qua hoc capite agitur, religiosae executioni committantur, subsequitur earumdem Missarum reductio, sive earum numeri imminutio. Verum, ne quid ambiguum in hujus materiae ,, intelligentiam irrepat, praenotandum est, ,, nonnullos actus aliquando minus recte appellari reductiones Missarum; alios vero & dici, & revera esse Missarum reductiones: aliquos etiam ordinaria Episcopi auctoritate perfici posse; alios autem peragi non posse, ,, nisi praeobtenta in id Apostolicae Sedis facultate, quae, ex recepto in Curia usu, ,, dicitur facultas reducendi Missas; de qua, ,, postquam nonnulla adnotaverimus, quae praenovisse oportet ad ambiguitatis, errorisque ,, periculum removendum, hoc capitulo fusius ,, disseremus.

,, Atque, ut exemplis res clarior fiat, si ,, quis forte contenderet, testamentum, in ,, quo scriptum est legatum Missarum, imperfectum esse, non quidem in iis, quae ,, solemnitates respiciunt, cum factum fuerit ad ,, formam *Cap. Relatum, de testamentis*, sed ,, in eo quod pertinet ad completam absolutamque testatoris voluntatem, quam abfuisse

,, affir-

" affirmet, & super eo conformem votis suis " referat sententiam; tollitur quidem ab hu" jusmodi sententia onus celebrandi Missas le" garo demandatas; at nihilominus judicium " hoc nonnisi improprie reductionem Missa" rum appellaveris. Si tueatur hæres, non " potuisse testatorem onera Missarum impone" re, propterea quod nihil proprium haberet, " quod scripti oneris implemento posset addi" cere, aut si testator, cum satis in bonis ha" beret, pro dote Missarum celebrandarum de" signavit quidem, constituitque fundum ali" quem, aut debitoris nomen legitimum, tu" tumque, sed medio tempore inter testamen" tum, & subsecutum obitum, voluntaria a" lienatione prædium, nomenve debitoris in " dotem constitutum distraxit; ita ut fiat lo" cus controversiæ, an Juris regula, quæ do" cet, legatum perimi, quando res legata, non " necessario, & coacte, sed voluntaria aliena" tione distrahitur, uti cautum legitur *l. Rem* " *legatam*, & *l. Legatum*, *§. Pater*, *ff. de* " *adimend. vel transfer. legat.* obtineat quo" que in legatis piis; qua quidem in re non" nulli adhærent sententiæ neganti, Jason *l.* " *Qui post testamentum*, *Cod. de legatis*, Ti" raquell. *de privilegiis causæ piæ privil.* 41. " Gennen. *Pract. Eccles. quæst.* 267. Amostaz " *de causis piis lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 41. Pasqua" lig. *de Sacrificio novæ legis quæst.* 110. *per* " *tot.* alii vero opinionem affirmantem tuen" tur, Mantica *de conjectur. ultim. volunt. lib.* " 12. *tit.* 6. *n.* 5. Menoch. *de præsumptionib.* " *lib.* 4. *præsumpt.* 167. *n.* 15. & *seq.* Ciarlin. " *Controv. forens. lib.* 1. *cap.* 69. *num.* 25. & " *seq.* in his rerum circumstantiis, si hæres " ex alterutro capite absolvatur ab implemen" to oneris Missarum, actus hujusmodi dici" tur quidem, sed minus recte, reductio Mis" sarum. Non absimilis est altera facti spe" cies, qua quis contenderet, extinctam per" emptamque esse obligationem celebrationis " Missarum, non ideo quod annuum legatum, " in animæ expiationem scriptum, ultra de" cennium non protendatur; hæc quippe pro" positio est 43. inter proscriptas ab Alexandro " VII. Pontifice 18. Martii 1666.: *Annuum* " *legatum*, *pro anima relictum*, *non durat* " *plus*, *quam per decem annos*: eademque do" cte admodum refellitur a Viva, & a Milan" te *in notis ad ipsam propositionem*; sed quia " elapsum sit tempus, quod implemento, seu " celebrationi Missarum statuerat pius funda" tor, vel definiverat alicujus Ordinis Regula" ris Constitutiones; veluti definitum est in " Constitutionibus Fratrum Minimorum Sancti " Francisci de Paula, quibus sancitur, ut Mis" sarum onera non assumantur ultra quinqua" gesimum annum implenda, sed ita dumta" xat, ut, quinquagesimo elapso anno, hujus" modi onerum fundatores adjuventur commu" nibus suffragiis Missarum, quæ a Religiosis " indefinite, ac universim pro benefactoribus " celebrantur, quod a nobis etiam approbatum " fuit in nostris Apostolicis litteris, incipienti" bus *Paternæ solicitudinis*, editis anno 1749. " in quibus recensetur universa rei series, una " cum rationibus, opportunisque cautelis adhi" bitis: si itaque ostendatur, re ipsa præterla" psum esse tempus a testatore, vel a Constitu" tionibus Ordinis præfinitum, atque ideo de" cernatur, cessasse obligationem celebrationis " Missarum, actus hic etiam improprie dicitur " Missarum reductio. Neque enim aut hic, " aut ceteri superius allati actus, si recte loqui " velimus, eo nomine designari possunt; sed " potius dicendi sunt declarationes, ac judica" ta, quibus definitur, onus Missarum vel nul" liter impositum, vel resolutum, utrumque " factum, vel denique satis impletum fuisse. " Ut autem præfatos actus omnes præstare pos" sit Episcopus, haud opus est, ut sibi Apo" stolicam auctoritatem imploret; quandoqui" dem ea omnia limites ordinariæ jurisdictionis " nequaquam excedunt.

" X. Utque hanc prosequamur tractationem " de Missarum imminutionibus, quæ minus " recte ac proprie reductiones appellantur; ob" servare juvat, incredibili plane zelo semper " advigilasse Apostolicam Sedem, ne pia bene" factorum vota fraudentur, neve acceptentur " reditus, aut recipiantur manuales eleemosy" næ pro celebratione, & applicatione Missa" rum, absque eo quod Missæ re ipsa cele" brentur, & applicentur, ne ita immensus " veluti acervus fiat Missarum, quæ celebratæ " non fuerint, nec applicatæ, quæque nec pos" sint in posterum celebrari, & applicari. Ut " veritas hæc manifeste cognoscatur, satis est, " ut legantur Urbani VIII. Decreta, confir" mata ab Innocentio XII. in præcitata sua " Constitutione, ubi, ad præcavendum ejus" modi absurdum, statuitur, ne cui liceat ac" ceptare onera perpetua Missarum, antequam " ab Episcopo quoad Ecclesias sibi subjectas, " quo vero ad exemptas ab earum Superioribus " præhabitum fuerit diligens opportunarum re" rum examen, ad hoc ut novorum onerum " implementum in tuto collocetur; item ne " aliæ recipiantur adventitiæ eleemosynæ Mis" sarum, quoties jam celebratæ non fuerint " Missæ, pro quibus antea oblata fuerat, ac " recepta eleemosyna; vel saltem ne nova ac" ceptentur stipendia, nisi Missæ celebrari pos" sint *infra modicum tempus*, quod, juxta " interpretationem subsequentium decretorum " Congregationis Concilii, unius mensis spatio " continetur: uti videre est *in nostra Instit.* 56. " *§. Non minorem*. Sancitur insuper, ut sedu" la investigatione supputentur annui monaste" riorum reditus, & quoad monasteria, quæ " res soli non possident, accurato calculo " expendantur eleemosynæ, quæ annuatim " ut plurimum colligi solent; idque, ut justa " ra-

„ sua Constitutione 42. suspensam voluerit, „ quousque aliter statuisset, facultatem, qua „ Ordinarii gaudebant, admittendi Beneficiorum resignationes, & permutationes, cum „ tamen subinde in sua Constitutione 58. eamdem suspensam facultatem Ordinariis restituerit, de resignationibus ita locutus est, „ ut opportuniores quasdam, novasque restrictiones, & cautelas circa illas induxerit, „ ac statuerit; at de permutationibus ita indefinite decrevit: *Ad hæc Beneficiorum, & officiorum permutationes admittere, quæ canonicis sanctionibus, & Apostolicis Constitutionibus permittuntur.*

„ X. Complectitur tamen Piana Constitutio „ permutationes, quæ mala fide, ac fraudulenter „ coram Ordinariis fiunt, quia Sanctus Pontifex in eadem Constitutione, uti supra dictum „ est, eas tantum permutationes admitti concedit, quæ sint sanctionibus canonicis consonæ; quod perinde est ac dicere, quæ respiciant utilitatem, vel necessitatem Ecclesiæ, „ aut in quibus permutantium utilitas quodammodo in utilitatem vergat Ecclesiæ. Quapropter, si quæ permutantur Beneficia, valde dispares sint reditus, si is, qui pinguius „ Beneficium obtinet, provecta jam est ætate, „ ac infirma valetudine, illudque permutare velit cum Beneficio tenuioris reditus, quod „ suus, vel Episcopi consanguineus obtinet; „ hujusmodi permutatio non est ad canonum „ normam exacta: quin immo dolosa est, „ ideoque Pianæ Constitutioni adversatur. Atque hisce in terminis edita fuerat memorata resolutio anni 1673. Ad confirmanda vero quæ hactenus dicta sunt, facile nobis esset alia plura hic congerere: sed, ne quid „ detractum videatur iis, qui tanta cum laude in id ipsum operam studiumque suum „ impenderunt, ablegamus lectorem *ad citat. allegationem* 30. Præsulis Severoli, editam *tom.* 3. *Allegationum* Palmæ, ad Additionem Præsulis Ansaldi *decis.* 35. ad disceptationem denique 29. celebris Pitonii, ubi omnia optime comprobata atque firmata leguntur.

„ XI. Qui illegitimos natales sortitus est, „ ex sacrorum canonum lege irregularitati subjacet; ita ut nec Ecclesiæ Ordinibus initiari, nec ullum Ecclesiasticum Beneficium consequi possit. Quapropter dispensatione ipsi „ opus est ad Ordines, æque ac ad Beneficia „ obtinenda. Sed, si de minoribus Ordinibus „ agatur, ac de Beneficiis animarum curam „ annexam non habentibus, Episcopus potest „ propria auctoritate cum illegitimo dispensare. Ut autem illegitimus Ordines majores, „ & Beneficia, quibus cura immineat animarum, obtineat, solius Romani Pontificis dispensatione fieri potest. Perspicua est Decretalis Bonifacii VIII. *in Cap. Is qui, de filiis Presbyterorum, & aliis illegitime natis,* „ *in* 6. Irregularitas autem, quæ illegitimos „ obstringit, haud provenit ex eorum culpa, „ sed, ut Jurisperiti ajunt, ex defectu; quemadmodum late disserit Gonzalez *in Cap. Ut filii, n.* 8. *de filiis Presbyterorum*. Porro qualis sit hujusmodi defectus, egregie declaratur „ a S. Thoma *in* 4. *sentent. dist.* 25. *quæst.* 2. *art.* 2. *quæst.* 3. *Ordinati in quadam dignitate præ aliis constituuntur. Ideo ex quadam honestate requiritur in eis claritas quadam, non de necessitate Sacramenti, sed de necessitate præcepti; ut scilicet sint bonæ famæ, bonis moribus ornati, non publice pœnitentes. Et, quia obscuratur hominis claritas ex vitiosa origine, ideo etiam de illegitimo thoro nati, a susceptione Ordinum repelluntur, nisi cum eis dispensetur: & tanto est difficilior dispensatio, quanto eorum origo est turpior.*

„ XII. Hæc plane est disciplina, quæ nunc „ temporis obtinet; sed alia aliis temporibus „ obtinuisse dignoscitur: quippe *can.* 15. Nicephori Confessoris *tom.* 7. *Conciliorum* Labbeanæ Collectionis *col.* 1299. sequentia verba leguntur: *Qui ex concubina, & scorto, & ex digamis, & trigamis nati sunt, si virtutibus prædit apparuerint, & sint Sacerdotio digni, ordinentur.* In ipso Decreto Gratiani *dist.* 56. plures collectæ inveniuntur auctoritates veterum Ecclesiæ Patrum, qui parum soliciti de ordinandorum origine, & natalibus, eos tantummodo ab Ordinibus repellunt, qui propriis improbis moribus constituuntur indigni. Et, quamvis *Can.* 1. *eit. dist.* 56. qui desumptus est ex Concilio Claromontano, habito sub Urbano II. Pontifice, hæc legantur verba: *Presbyterorum filios a sacris Altaris ministeriis removemus:* subdit „ tamen Gratianus: *Sed hoc intelligendum est de illis, qui paternæ incontinentiæ imitatores fuerint. Verum, si morum honestas eos commendabiles fecerit, exemplis, & auctoritatibus, non solum Sacerdotes, sed etiam summi Sacerdotes fieri possunt.* Haud ita facile est „ statuere tempus, quo primum inducta, & „ recepta fuerit disciplina repellendi ab Ordinibus æque, ac a Beneficiis illegitimos, ob „ solam natalium maculam. Quod probabili „ conjectura affirmari potest, illud est, hujusmodi disciplinam initium duxisse ab exclusione illegitimæ Sacerdotum prolis; idque in „ eum finem, ut quodam quasi fræno cohiberetur parentum incontinentia: inde vero ad filios quoque illegitimos laicorum ampliatam „ fuisse: ac demum ex una in aliam provinciam, „ gentemque propagatam, processu temporis, „ & præsertim post publicationem Decretalium „ Gregorii IX. vim auctoritatemque disciplinæ, ac juris communis in universa Ecclesia obtinuisse. Videndus est Christianus Lupus *tom.* 3. *in Synodos Generales & Provinciales c.* 12. *dissertationis* 1. *proœmialis*, ubi „ fusiori calamo expressa reperiuntur omnia,

„ quæ

„ quæ paucis collegit Van-Espen *Jur. Eccles.* „ *univers. part.* 2. *tit.* 10. *c.* 3.

„ XIII. Tridentini Concilii Patres, totos „ ad reformationem morum, & maxime Cle- „ ricorum curandam intentos, minime fugit „ caput hoc de illegitimis filiis Clericorum: „ ideoque *sess.* 25. *cap.* 15. *de reformatione*, ut „ opportuniori quo poterat modo cohiberatur „ Clericorum incontinentia, Ecclesiarumque „ decori consuleretur, sanxerunt, ne filii Cle- „ ricorum illegitimi possent Beneficia consequi „ in iis Ecclesiis, in quibus eorum parentes „ obtinuissent, obtinerentve Beneficium ali- „ quod, licet dissimile, neque in iisdem Ec- „ clesiis ministrare possent, nec etiam pensio- „ nem ullam super fructibus Beneficiorum, „ quæ possidentur, fueruntve ab eorum pa- „ rentibus possessa: *Ut paternæ incontinentiæ* „ *memoria a locis Deo consecratis, quos maxime* „ *puritas, sanctitasque decet, longissime arcea-* „ *tur, non liceat filiis Clericorum, qui non ex* „ *legitimo nati sunt matrimonio, in Ecclesiis,* „ *ubi eorum patres Beneficium aliquod Ecclesia-* „ *sticum habent, aut habuerunt, quodcumque* „ *etiam dissimile Beneficium obtinere, nec in di-* „ *ctis Ecclesiis quoquo modo ministrare, nec* „ *pensiones super fructibus Beneficiorum, quæ* „ *parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt,* „ *habere*. Et, quia optime prospexerunt, sa- „ luberrimam hanc legem per facile fraudari „ posse, facta inter patrem, & filium Benefi- „ ciorum resignatione; declararunt, hujusmo- „ di resignationes nullas censeri debere, nullas- „ que pariter, & omni effectu vacuas collatio- „ nes, quæ fraudulentas hujusmodi resignatio- „ nes fuissent consecutæ: *Ad hæc, reciprocæ re-* „ *signationes, si quæ posthac a parentibus Cle-* „ *ricis in favorem filiorum fient, ut alter alte-* „ *rius Beneficium consequatur, in fraudem hujus* „ *decreti, & canonicarum sanctionum factæ o-* „ *mnino censeantur: nec collationes secutæ vigore* „ *hujusmodi resignationum, seu aliarum quarum-* „ *cumque, quæ in fraudem factæ fuerint, ipsis* „ *Clericorum filiis suffragentur*.

„ XIV. Ex hujusmodi Conciliari sanctione „ effectum est, ut nonnulla postulata fuerint „ ab Episcopis in relatione status Ecclesiarum „ proposita: quorum aliqua spectant ad Bene- „ ficia, atque officia, quorum consecutio in- „ terdicta dicenda sit a Concilio filiis illegiti- „ mis Clericorum; alia vero respiciunt perso- „ nas ipsas Clericorum, eorumque filiorum „ extra legitimas nuptias procreatorum. Et „ primo quæsitum fuit, an filius illegitimus „ Parochi jam defuncti munus Confessarii obi- „ re posset in ea Ecclesia, quam pater, uti „ Parochus, obtinuit: & quidem inspectis ver- „ bis illis Concilii: *quoquo modo ministrare*: „ negativum responsum redditum fuit Episcopo „ Oritano, uti colligitur ex rescripto dato 4. „ Julii 1648. *lib.* 18. *decret. pag.* 492. *a tergo*: „ *Quæritur, an filius illegitimus Parochi jam* „ *defuncti possit audire confessiones in Ecclesia,* „ *in qua pater fuit Parochus, vel saltem sit lo-* „ *cus dispensationi. Sacra &c. respondit, non* „ *posse*. Quæsierunt itidem Calaguritanus, & „ Pampilonensis Episcopi, an, cum pater fuis- „ set in quadam Ecclesia Cappellanus ad nu- „ tum amovibilis, posset illius filius illegiti- „ mus in eadem Ecclesia Cappellaniam ad nu- „ tum pariter amovibilem obtinere. Rescri- „ ptum vero fuit, hoc minime interdictum es- „ se; fortasse ex eo, quod Concilium loqua- „ tur de Beneficiis, & pensionibus: hujusmo- „ di autem Cappellaniæ ad nutum amovibiles „ Beneficia proprii nominis, & in titulum „ collativa non sunt, multoque minus pensio- „ nes: *Sacra &c. censuit, oratorem non prohibe-* „ *ri per decretum Concilii sess.* 25. *cap.* 15. *quo-* „ *minus tamquam Cappellanus ad nutum amo-* „ *vibilis possit inservire eidem Ecclesiæ, cui iti-* „ *dem ut Cappellanus pater olim suus inservie-* „ *rit*. Ita rescriptum fuit Calaguritano Episco- „ po sub annum 1585. *lib.* 4. *decretor. pag.* 49. „ Nec absimilis fuit responsio data ad Episco- „ pum Pampilonensem anno 1587. uti videre „ est *lib.* 4. *decretor. pag.* 226. *a tergo*. Est „ autem plane singulare responsum datum O- „ stunensi Episcopo. Quidam Dignitatem ob- „ tinens in Ostunensi Ecclesia, susceperat fi- „ lium illegitimum, qui, cum Apostolico In- „ dulto ad sacros, etiam Presbyteratus, Ordi- „ nes suscipiendos, & ad Sacrificium celebran- „ dum, tam superstite patre, quam eo defun- „ cto, habilitatus fuisset, semper in Cathedra- „ li Ecclesia Sacrum fecerat, ideoque, ex qua- „ dam inibi vigente consuetudine, contende- „ bat, se fieri debere participem nonnullorum „ proventuum, & emolumentorum, quæ Sa- „ cerdotibus eidem Ecclesiæ inservientibus post „ certum servitii tempus præstari consueverant. „ Proposito itaque, ac discusso dubio, respon- „ sum fuit, præteusum jus nequaquam compe- „ tere filio illegitimo, nec posse hunc ad ejus- „ modi participationem admitti. Hoc enim in- „ tercedit discriminis inter superiorem facti spe- „ ciem a Calaguritano, & Pampilonensi Epis- „ copis propositam, & hanc de qua loquimur, „ quod, juxta illam, pater Beneficium pro- „ prie dictum in ea Ecclesia non obtinuerat, „ Concilium autem de casu loquitur, quo pa- „ ter filii illegitimi Ecclesiasticum Beneficium „ in eadem Ecclesia possederit: *ubi eorum pa-* „ *tres Beneficium aliquod Ecclesiasticum ha-* „ *bent, vel habuerunt*: in casu vero Ostunensis „ Presbyteri, pater verum in Ecclesia obtine- „ rat Beneficium: quo posito, vetat sancta Sy- „ nodus, filium quoquo modo ministrare in „ Ecclesia, ubi pater Beneficium Ecclesiasticum „ habet, habuitve. Rescriptum, quod reddi- „ tum fuit Ostunensi Episcopo, legitur in re- „ gestis Congregationis ad diem 15. Aprilis 1684. „ idemque confirmatum fuit die 22. Junii „ 1686. Videri quoque possunt hac ipsa de re „ Pi-

„ Piringh *in lib.* 1. *Decretal. tit.* 17. §. 4. *n.* „ 55. Fermosin. *ad Cap.* 1. *& seq. quæst.* 1. *n.* „ 19. *& seq. de filiis Presbyterorum*, Garcias „ *de Beneficiis part.* 1. *c.* 3. *n.* 18. *& seq.* Fagnanus autem *in Cap. Ad extirpandas*, *num.* „ 19. *de filiis Presbyterorum*, recte ad rem nostram animadvertit, quod, quamvis filius illegitimus possit esse Cappellanus amovibilis in „ ea ipsa Ecclesia, ubi pater quoque Cappellaniam amovibilem obtinuit, hoc tamen ipsi „ filio non licebit, si pater Beneficium Ecclesiasticum in eadem Ecclesia obtinuerit: *Concilium Tridentinum disertis verbis prohibet*, „ *ne illegitimi in Ecclesiis, ubi eorum patres* „ *Beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, vel* „ *habuerunt, possint quoquo modo ministrare*. „ *Unde ex Concilio illegitimus prohibetur esse Cappellanus amovibilis in Ecclesia, in qua pater* „ *fuit intitulatus*.

„ XV. Gradum nunc facimus ad postulata, „ quæ ipsas parentum, filiorumque personas „ attingunt; & primo de iis differemus, quæ „ ad parentes spectant. Quæsitum itaque olim „ fuit, an possit pater consequi Beneficium „ a filio dimissum: quoniam cautum est quidem, ne filio liceat obtinere Beneficium, „ quod pater possedit; at nullibi statutum „ reperitur, patrem repelli debere a consecutione Beneficii, quod habuit filius. Si sermo sit de filio legitimo, non potest is consequi Beneficium a patre præhabitum, ne „ in Beneficiis deferendis species hæreditariæ „ successionis inducatur: at non prohibetur „ pater obtinere Beneficium, quod filius antea habuerat, cum hic cesset memorata species hæreditariæ successionis; quandoquidem, „ juxta usitatum naturæ ordinem, filius solet „ esse hæres patri, non pater filio. Adnotata „ reperitur hujusce quæstionis resolutio *lib.* 9. „ *decretor. pag.* 87. *Sacra &c. re diligenter examinata, censuit, quamvis filius legitimus prohibetur immediate obtinere Ecclesiam patris:* „ *non tamen patrem prohiberi etiam immediate* „ *obtinere Ecclesiam filii*. Quod autem definitum est de patre legitimo, ipsum videlicet „ consequi posse Beneficium, quod ejusdem filius legitimus proxime possedit, locum quoque habet quoad patrem filii illegitimi: potest quippe ipsi deferri Beneficium, quod prædmemoratus ejusdem filius illegitimus proxime „ obtinuit; tum quia & ab hoc casu procul „ abest species hæreditariæ successionis; tum „ quia paternæ incontinentiæ memoria revocatur, si filius patri, non ita si pater filio „ succedat. Videatur Sanctarellus *variar. resol.* „ *quæst.* 79. *num.* 11. *& seq.* Consona quoque „ est Congregationis resolutio relata *lib.* 13. „ *decretorum pag.* 567. *Dubitatur, an pater possit immediate obtinere Beneficium filii illegitimi defuncti, quod est de jure patronatus laicorum. Die* 2. *Decembris* 1628. *Sacra &c.* „ *censuit, patrem legitimum posse utique absque* „ *dispensatione obtinere immediate Beneficium filii illegitimi*.

„ XVI. Sequuntur postulata, quæ filiorum „ personas respiciunt. In quodam olim proposito postulato quæsitum fuit, an Conciliare „ interdictum loquens de filiis illegitimis, afficiat etiam filios illegitime quidem natos, „ sed legitimatos: sed facilis fuit responsio, „ Conciliarem sanctionem protendi quoque ad „ filios legitimatos, exceptis iis, qui, illegitime nati, per subsequens matrimonium legitimati fuerint; juxta Decretalem *in Cap. Conquestus*, & *in Cap. Tanta*, *Qui filii sint legitimi*: quibus addenda sunt ea, quæ nos „ ipsi collegimus, ac digessimus in Epistola nostra incipiente *Redditæ nobis*, *Bullarii nostri* „ *tom.* 1. *n.* 113. Quapropter recte Fagnanus „ *in præcit. Cap. Ad extirpandas*, *n.* 33. hæc „ scripsit: *Quæro, an prohibitio Concilii cap.* „ 15. *sess.* 25. *extendatur etiam ad filium legitimatum. Cardinalis Alciatus hæc adnotavit:* „ *Concilium dicit:* filiis Clericorum, qui non „ ex legitimo matrimonio nati sunt: *& sic excluduntur legitimati, qui non sunt nati ex legitimo matrimonio. Hoc credo verum in legitimato per rescriptum Principis: secus, si filius* „ *esset legitimatus per subsequens matrimonium;* „ *quia talis venit appellatione nati ex legitimo* „ *matrimonio, etiam in materia stricta*.

„ XVII. Dubitatum quoque fuit, num filius illegitimus obtinere valeat Beneficium, „ quod ejus pater antea possedit, ubi hujusmodi Beneficium, non recta, ac proxime a patre transferatur in filium, sed a patre dimissum, collatum fuit tertio alicui, qui illud re ipsa possederit, subinde vero iterum „ vacaverit. In Jure communi, sive in Decretalibus statutum est, Clerici filium, quamvis legitimum, consequi non posse Beneficium patris, nisi in vim Apostolicæ dispensationis; eo tamen excepto casu, quo Beneficium a patre in aliam personam translatum prius fuerit: si enim exinde persona „ hæc obierit, vel quocumque alio modo vacaverit Beneficium, utique licet filio legitimo Beneficium patris habere; in hac enim „ casus hypothesi oculos non perstringit invisa illa species hæreditariæ successionis ab „ Ecclesiasticis Beneficiis merito arcenda. Perspicuus est textus *in Cap. Ad extirpandas*, „ *de filiis Presbyterorum*, ubi hæc leguntur: „ *Fraternitati tuæ mandamus, quatenus, si qui* „ *filii Presbyterorum provinciæ tuæ teneant Ecclesias, in quibus patres eorum, tamquam* „ *personæ, vel vicarii, nulla persona media,* „ *ministrarunt, eos (sive geniti sint in Sacerdotio, sive non) ab eisdem Ecclesiis non differas amovere*: ibique Glossa *verb. amovere*, „ inquit, vetitum id fuisse, ne videantur Beneficia per quamdam veloti hæreditariam „ successionem deferri; proindeque, dum intermedia aliqua persona Beneficium obtinuit,

„ cum

„ cum tunc evanescat species illa hæreditariæ „ successionis, nihil amplius obstare filio, „ quin, si legitimus sit, & idoneus, Beneficium assequatur. Consona quoque est definitio alterius *Cap. Dilectus filius, eodem titulo*, ubi decernitur solum Pontificem dispensare posse cum filio legitimo, ut Beneficium proxime a patre possessum valeat obtinere. Rem hanc videre est late discussam a Sanctarello *variar. resolut. quæst. 79. num. 1. & 2.*

„ XVIII. Habent hæc quidem locum quoad filios legitimos tantum. Nihilominus summus Pontifex Clemens VII. existimans, fieri posse, ut, quæ a sacris canonibus statuta fuerant in favorem filiorum legitimorum (quos diximus patris Beneficium consequi posse, quoties intermedia aliqua persona idem Beneficium jure obtinuerit), traduci possent ad filios quoque illegitimos; Constitutionem primus evulgavit, quæ est *num. 30. veter. Bullar. tom. 1.* qua ad hujusmodi latiorem interpretationem eliminandam, præmemoratis canonicis sanctionibus in hac parte late derogavit. Inspecta autem hujusmodi Constitutione, multoque magis expensis Concilii Tridentini verbis, indicato superius postulato rescriptum fuit, non licere filio illegitimo habere Beneficium, quod ejus pater præhabuit, licet intermedia aliqua persona Beneficium ipsum possederit: uti deprehenditur ex veteri resolutione anni 1589. *lib. 6. decret. pag. 27. Sacra &c. censuit, prohibitionem cap. 5. sess. 25. habere locum, etiamsi medio tempore Beneficium ab extraneo obtentum fuerit*; & ex altera anni 1606. *lib. 11. decret. pag. 157. Sacra &c. censuit, Fabium prædictum, utpote illegitimum, nullo pacto obtinere, aut possidere posse Beneficium S. Martini, olim ab ejus patre, ut proponitur, obtentum, quamvis alius medio tempore illud obtinuerit*: ac denique ex iis, quæ scripsit Fagnanus *in citat. Cap. Ad extirpandas, n. 7. & seq. de filiis Presbyterorum*, ubi sedulo animadvertit, post Concilium, locum amplius non esse distinctioni; an filius proxime, an potius media aliqua intercedente persona in Beneficium patris succedat, nisi ubi de filio legitimo agatur.

„ XIX. Magis ambiguum; proindeque accuratiori investigatione dignum fuit aliud postulatum; videlicet, an nepos legitimus, ex patre tamen illegitimo progenitus, capax sit Beneficii, quod avus antea possedit; & an, posita nepotis legitimi capacitate, illud ipsum obtinere valeat, etiam superstite avo. Actum fuit hac de re non solum in Congregatione Concilii, sed etiam in Rotæ Auditorio; &, quamvis in Congregatione Concilii semel, & iterum scissa fuerint suffragia, nihilominus tandem sententia frequentiori congregatorum calculo comprobata, atque etiam Rotali judicio consona, prodiit favore nepotis legitimi ex patre illegitimo progeniti, quamvis avus, qui Beneficium antea obtinuerat, adhuc viveret: ipseque Pontifex Gregorius XIII. qui rem per se iterato examini subjicere voluit, Congregationis resolutionem approbavit. Hæc omnia accurate referuntur a Fagnano *in cit. Cap. Ad extirpandas, a num. 35. ad finem, de filiis Presbyterorum*. Congruunt quoque sequentium temporum resolutiones: uti videre est in causa *Nullius*, diei 17. Martii 1593. *lib. 7. decreter. pag. 99. Sacra &c. censuit, nepotem legitimum ex filio illegitimo non comprehendi decreto cap. 15. sess. 25.* & in alia causa *Tricaricen.* 23. Januarii 1610. *lib. 11. decret. pag. 73. a terg. Sacra &c. respondendum censuit, prohibitionem Concilii, quæ habetur cap. 15. sess. 25. non comprehendere nepotes legitimos ex filio illegitimo*: iisdemque conceptis verbis rescripsit Congregatio in alia causa sub die 11. Decembris 1621. *lib. 12. decretor. pag. 83.* Quod quidem potiori jure obtinere debet, cum pater illegitimatus fuit; uti eadem Congregatio rescripsit postulato, quod exhibitum fuerat a Cardinali Facchinetto, Senogalliensi Episcopo, die 9. Novembris 1647. *lib. 18. Decretor. pag. 413. a tergo. Eminentissimus Cardinalis Facchinettus Episcopus Senogallien. supplicat hanc Sacram Congregationem pro declaratione infrascripti casus: An contra filium legitime natum ex patre naturali legitimato adsit repugnantia sacri Concilii Tridentini cap. 15. sess. 25. de reformat. ita ut non potuerit præsentari ad Ecclesiam Parochialem de jure patronatus suæ familiæ. Sacra &c. respondit, non adesse repugnantiam sacri Concilii, quominus filius legitime natus ex patre naturali legitimato potuerit ad Ecclesiam Parochialem de jure patronatus præsentari.*

„ XX. Perpensum etenim primo fuit, loqui Concilium de paterna incontinentia: *ut paternæ incontinentiæ memoria &c. longissime arceatur*: in proposita vero facti specie nullam offendi paternam, sed avitam tantummodo incontinentiam, de qua non loquitur Concilium. Secundo, quamvis Jure Civili prohibeatur pater filium spurium sibi hæredem scribere, nihilominus non interdici avo, hæredem instituere nepotem legitimum ex suo filio spurio, modo id non fiat in fraudem legis, & ut filius spurius hoc pacto indirecte consequatur id, quod directe assequi non valeret. Videatur Cardinalis Palæotus *de nothis spuriisque cap. 53.* Tertio tandem, quoties lex durior esse videtur, ut in proposito casu, quamlibet æquiorem interpretationem esse recipiendam, ut, quoad fieri potest, ejusdem legis asperitas temperetur.

„ XXI. In Concilio Lateranensi, habito

„ sub Innocentio III. conditum fuit decretum „ relatum *in Cap. In quibusdam*, *de pœnis*, „ quo indefinite sancitum est, si forte is, „ qui jus patronatus obtinet alicujus Ecclesiæ, „ ejusdem Rectorem interficiat, non modo i- „ psum, reliquosque omnes, ad patronatus ju- „ ra vocatos, ab hujusmodi juribus cadere, „ sed insuper ejusdem interfectoris descenden- „ tes ad quartum usque gradum, utpote irre- „ gulares, a Clericorum ordine repellendos: „ *Sed etiam usque ad quartam generationem po-* „ *steritates talium in Clericorum collegium nul-* „ *latenus admittantur*: quod recte notarunt Pi- „ ringh *in lib.* 5. *Decretal. tit.* 37. §. 6. *num.* „ 26. Gibalinus *in Synopsi Censurarum verb.* „ *Homicidium num.* 3. Thesaurus *de pœnis Ec-* „ *cles. part.* 2. *verb. Homicidium cap.* 4. *n.* 4. „ Gutier. *Canonic. Quæst. lib.* 2. *cap.* 30. *n.* 7. „ At celebris Joannes Andreas *ad praedi. text.* „ *in Cap. In quibusdam*, *num.* 8. *de pœnis*, „ dubium proposuit, an memorata Conciliaris „ sanctio afficeret quoque filios natos, ante- „ quam interficeretur Rector; cupiensque le- „ gis rigorem æquiore interpretatione tempe- „ rare, amplexus est, defenditque negativam „ sententiam. Quamvis vero eidem contradi- „ ctorem se se præstiterit Zabarella *in citat.* „ *Cap. num.* 5. afferens tamquam sibi consen- „ tientem Cardinalem Ostiensem (qui tamen „ nihil plane habet ea de re) nihilominus af- „ firmari potest, sententiam Joannis Andreæ, „ qui asperitatem legis æquiore interpretatio- „ ne moderatur, eique minime subjicit fi- „ lios ante patratum homicidium progenitos, „ nunc temporis esse receptam, omniumque „ propemodum calculo comprobatam: quem- „ admodum late demonstrant Chartarius *de pœ-* „ *nis innocentium art.* 1. *n.* 188. *vers. Hæc ta-* „ *men*, *cum plurib. seq.* & Sanchez *super præ-* „ *cepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 27. *a n.* „ 6. *ad finem*. Hanc ipsam sententiam amplе- „ xa est quoque Congregatio Concilii in quo- „ dam dubio super petita dispensatione propo- „ sito, ac definito die 2. Augusti 1628. Irre- „ gulares præterea sunt filii ex hæretico patre „ geniti; uti deprehenditur *ex Cap. Quicum-* „ *que*, §. *Hæretici*, & *ex Cap. Statutum*, 15. „ *de hæreticis*, *in sexto*. Et quidem pater et- „ iam post ejuratam hæresim irregularitate te- „ netur, ideoque dispensatione indiget ad Or- „ dines suscipiendos; uti patet ex plene dedu- „ ctis per Sanctarellum *de hæresi cap.* 25. *dub.* „ 1. At, relicta a patre hæresi, eoque ad Ec- „ clesiæ sinum reverso, filii, juxta æquiorem, „ & magis receptam interpretationem scriben- „ tium in prædicatos textus, irregularitate „ solvuntur. Ita etiam docet Suarez *de Censu-* „ *ris disput.* 43. *sect.* 3. lateque pergit Cardi- „ nalis Albitius *de Inconstantia in Fide c.* 24. „ *n.* 75. *& seq.* Idemque præterea admissum „ fuit a sæpe dicta Congregatione Concilii, „ uti videre est in quadam Epistola, illius au-

„ ctoritate & nomine conscripta anno 1591. „ *lib.* 7. *epistolarum pag.* 277. atque insuper „ ex responso reddito in quadam causa *Romana* „ 21. Maji 1718. dum nos, in minoribus con- „ stituti, ejusdem Secretarii munere fungere- „ mur. Sed ad confirmandam propositam sen- „ tentiam nepoti legitimo ex filio spurio fa- „ ventem, magis etiam conferre videtur exem- „ plum Bullæ S. Pii V. incipientis *Quæ ordi-* „ *ni*, *num.* 117. *tom.* 2. *veteris Bullarii*, qua „ Pontifex vetat Clericis hæredes scribere suos „ filios illegitimos, aut quidquam testamen- „ to relinquere iisdem, eorumque filiis, ac „ descendentibus, consanguineis, & affinibus, „ sive ipsi filii illegitimi superstites sint, si- „ ve antea obierint, & sive relinquenda bona „ ex Ecclesiæ reditibus, sive ex patrimonia- „ libus bonis fuerint comparata. Dici plane „ nequit, quos, quantosque excitarit mo- „ tus hujusmodi Constitutio. Et quidem, „ omisso examine illius quæstionis, quam plu- „ res tunc agitarunt, an scilicet Constitutio „ obstet legato alimentorum, quæ pater et- „ iam Ecclesiasticus suis filiis illegitimis præ- „ stare tenetur, plerisque tuentibus, & acri- „ ter propugnantibus, hanc mentem Pontifici „ nequaquam fuisse, quod ad rem nostram pro- „ pius facit, non defuerunt, qui, eamdem Con- „ stitutionem interpretantes, fusiori calamo do- „ cuerint, ac defenderint indefinitam illam „ prohibitionem in ea adscriptam, ne ulla dis- „ positio in commodum filiorum, descenden- „ tium, consanguineorum, ac etiam affinium „ filii illegitimi, ab Ecclesiastico patre fieri „ possit, ita accipi, & temperari debere, ut „ tunc solum obtineat, cum dispositio expresse „ quidem in favorem hujusmodi personarum „ fuerit exarata, sed tamen ea mente, eoque „ proposito fine, ut per eam juvetur filius ipse „ illegitimus, atque ita indirecte, & per cir- „ cuitum eo perveniatur, quo directe pertin- „ gi non potuisset. Videatur Lucidorus *in suo* „ *Tractatu de Illegitimis cap.* 15. ubi pluribus „ demonstrat, filiis illegitimis Clericorum de- „ beri alimenta non minus ex bonis patrimo- „ nialibus patris, quam ex reditibus Ecclesia- „ sticis, deinde *sequenti cap.* 29. *n.* 20. osten- „ dit, officii hujus implemento nullatenus ob- „ stare Bullam Pianam, ac denique *cap.* 30. „ *num.* 2. pluribus evincit, Bullam Pianam „ adimentem patri Clerico facultatem legan- „ di consanguineis sui filii illegitimi, intelli- „ gendam esse de legato, sive dispositione, „ quæ in memoratos quidem consanguineos „ confertur, sed eo consilio, ut in ejusdem fi- „ lii illegitimi commodum cedat. Porro decre- „ tum illud Concilii Tridentini *sess.* 25. *cap.* „ 15. *de reform.* editum, de quo hucusque „ disseruimus, fuse illustrat Passerinus in suo „ Tractatu *de electione cap.* 25. *numer.* 231. „ *& seq.* ubi, collectis concordantium Docto- „ rum auctoritatibus, in eamdem sententiam „ con-

„ concludit, quam nos, uti Conciliaris sanctionis intelligentiæ magis consentaneam, attulimus. Mentionem quoque facit resolutionum Congregationis ejusdem Concilii Interpretis, sed, cum nec earum verba transcripserit, nec loca indicaverit, unde desumi possent, occasionem nobis præbuit easdem opportune afferendi, ut inquiunt, *per extensum*, indicatis regestis, ex quibus eas excerpsimus.

„ XXII. Cum aliquando Romanus Pontifex justis de causis dispensationem indulgeat illegitime natis, ut ad Sacros Ordines valeant promoveri, in ipsis dispensationum litteris inseritur clausula: *dummodo paternæ incontinentiæ imitator non sit*. Avenionensis Archiepiscopus anno 1653. quæsivit, quonam modo se gerere deberet designatus executor, ut, expressam clausulam verificando, ejusdem legi se conformaret. Congregatio autem rescripsit, postulatum plane simile propositum olim fuisse ab Episcopo Sarzanensi, ipsique redditum fuisse responsum die 23. Decembris 1596. hisce verbis conceptum: *Sacra &c. respondit clausulæ illi: dummodo paterne incontinentiæ imitator non sit &c.: in litteris dispensationis appositæ, non aliter per Episcopum satisfieri, quam in quærendo, quod nihil bonis moribus indignum compererit: quod si integro decennio dispensandus probe vixit, debere exequi litteras dispensationis, quamvis prius incontinentiæ nomine suspectus esset; sed hoc casu debere Episcopum accuratius inquirere, ad diluendam prioris vitæ suspicionem*. Ita legitur *lib. 19. decret. pag. 296. a terg.*

„ XXIII. Aliquando etiam, ob justas tamen, & graves causas, a summo Pontifice dispensatur cum filio illegitimo, ut Beneficium olim a patre possessum, sive pensionem aliquam super illius fructibus consequi possit: cumque in litteris dispensationis, quæ super hoc dari solent, apposita non legatur expressa derogatio Tridentino Concilio, antiquioribus temporibus nonnemo ex Episcopis interrogando quæsivit, an dispensationem deberet executioni demandare. Neque porro negari potest, quin in ipsis Urbis tribunalibus hac ipsa de re utramque partem disputatum fuerit. Verum, cum idem Tridentinum Concilium *sess. 25. cap. final.* perspicue declaraverit, *omnia, & singula sub quibuscumque clausulis, & verbis, quæ de morum reformatione, atque Ecclesiastica disciplina* in eo statuta fuerunt, ita statuta & decreta intelligi debere, *ut in his salva semper auctoritas Sedis Apostolicæ & sit, & esse intelligatur*, hoc satis est, ut removeatur necessitas expressæ derogationis; proindeque sufficiat, ad hoc ut derogatum censeatur opposi- tæ Conciliari sanctioni, si Pontifex aliquid ipsi contrarium indulserit, aut decreverit, supplicemque libellum, seu alias archetypum litterarum Apostolicarum exemplar, sua ipse manu signaverit: juxta definitionem editam a S. Pio V. per schedulam sui Motus proprii relatam a Garcia *de Beneficiis part. 4. cap. 5. num. 32. & 33.* Atque hæc est sententia, in quam, post longas disputationes, communi consensu convenerunt tum Abbreviatores Cancellariæ Apostolicæ, & Rotæ Romanæ Auditores, tum etiam Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum. Videatur Fagnanus *in Cap. Nulla, n. 86. de concessione præbendæ*.

CAPUT XIV.

De Facultate imminuendi, seu reducendi legata Missarum, quam Episcopi sæpe in relatione status suarum Ecclesiarum sibi concedi postulant.

„ Inter Episcopalis solicitudinis onera, haud sane novissimum locum tenere censendum est illud, quo sacri Pastores obstringuntur, majori qua possunt cura advigilare, ut suis in diœcesibus pia legata debitæ executioni mandentur, præscriptæ celebrentur Missæ, eædemque juxta piorum fundatorum voluntatem applicentur. In decretali epistola S. Gregorii Papæ, relata *in Cap. Nos quidem, de testamentis*, Sanctissimus Pontifex Calaritano Episcopo studiose injungit, ut det operam, quo religiosæ cujusdam mulieris, cui nomen Theodosia, impleatur voluntas, quæ ab illius hærede nondum fuerat executioni demandata: *Volumus, ut Fraternitatis tuæ ædificetur studio* (de monasterio loquitur, quod pia testatrix jusserat ædificari), *ordinatisque omnibus, res, atque reditus, qui relicti sunt, per te loco ipsi venerabili sine imminutione aliqua socientur. Sic enim & ante tremendum Judicem tuum sententiam remissionis effugies, & secundum piissimas leges, dilatas defunctorum pias voluntates Episcopali supplebis studio*. Similia plane præcepta habentur in Moguntina Synodo, relata *in Cap. Si hæredes, de testamentis*. Celebre est rescriptum Gregorii Papæ IX. *in Cap. Tua nobis, eodem tit.* ubi asserit, id oneris esse Episcopo, ut legata pia curet impleri etiamsi cavisset testator, ne Episcopus se ei rei quomodocumque immisceret: *licet etiam a testatoribus id contingeret interdici*: propterea quod nequeat privata testatoris dispositio generalem canonis, vel legis sanctionem immutare, ejusque effectum impedire; ut constat *ex l. Nemo potest, ff. de legatis primo*: nec aliud datum est pii operis fundatori, quam ut certum aliquem designare, ac constituere valeat executorem, seu etiam huic concreditum munus segniter obeunti alium subrogare; tunc enim Episcopus interponere se nequit, nisi cum substitutus quoque

„ segnis-

„ segnis, ac negligens deprehendatur: sed hoc „ demum casu ad Episcopum devolvitur onus, „ ac cura exequendi, quod alii neglexerunt: *Verum omnibus exequi detrectantibus, tandem fiet devolutio ad Episcopum, neque hoc prohiberi poterit a testatore*. Ita in Commentariis „ ad præcitatum textum *in Cap. Tua nobis*, „ adnotat Fagnanus *num. 3. de testamentis*. „ His consonat Concilium Tridentinum *in cap. 8. sess. 22. de reformatione*, ubi agens de executione piarum voluntatum, & dispositionum, quæ sive inter vivos, sive per ultimam voluntatem prodierint, ita cavet: *Episcopi, etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegati, in casibus a jure concessis*, quibus verbis innuitur ea facti species, qua alter in alterius supplementum datus fuerit executor, „ *omnium piarum dispositionum tam in ultima voluntate, quam inter vivos, sint executores*. „ Quod autem spectat ad Missarum celebrationem, in Decretis Urbani Papæ VIII. „ confirmatis ab Innocentio XII. per suam „ Constitutionem, cui initium *Nuper a Congregatione*, hæc verba leguntur: *Meminerint igitur, & satagant Ordinarii, ut a personis, & in Ecclesiis quoquo modo, etiam in vim decretorum Concilii Tridentini, sibi subjectis, Missæ ea, qua par est, fide, & diligentia celebrentur, & cuncta, & singula decreta hujusmodi omnimodæ executioni demandentur; nedum justitiam recurrentibus, seu instantibus reddentes, sed ex officio tum in visitationibus, tum aliis actibus, & modis, quos expedire, & convenire toties, quoties judicaverint, inquirentes, ne aliquid committatur, pervertatur, differatur, vel omittatur, quod his omnibus, & singulis decretis adversetur*.

„ II. Hæc autem omnia comprehendunt quoque „ quæ Prælatos inferiores, habentes territorium „ separatum, & jurisdictionem quasi Episcopalem in diœcesi sibi assignata: in qua videlicet possunt quidquid potest in sua diœcesi Episcopus, iis tantummodo exceptis, quæ „ pendent ab Ordinis potestate. Ad cujus rei „ probationem, in materia de qua agimus, „ illud retulisse sufficiat. Cum vacasset Mileviiana Ecclesia, voluissetque Vicarius Capitularis, ad instantiam Procuratoris Fiscalis, aggredi examen implementi oneris Missarum, excitata controversia, an id ab eo „ præstari jure potuisset, Congregatio Concilii rescripsit, Vicarium Capitularem non potuisse modo, sed & debuisse etiam ex officio „ hujusmodi investigationem assumere: quemadmodum videre est ex resolutione edita 15. „ Aprilis 1684. cum Vicarius Capitularis, vacante Sede, succedat in omnem jurisdictionem, quæ *jure ordinario* Episcopo competit, „ uti etiam firmatum fuit *in superiore lib. 2. cap. 9*.

„ III. Neque ad hujusmodi onus a se amovendum licet Episcopis ad ea confugere, quæ „ aliquis eorum allegasse deprehenditur; suam „ nimirum auctoritatem coerceri, ac præpediri a tribunali Fabricæ S. Petri in Vaticano. „ Neque enim illius tribunalis auctoritas ad omnes æque regiones protenditur, ita ut possit quoscumque negligentes, vel contumaces „ ad legata pia, Missarumque onera implenda „ cogere. Quare in locis tribunali Fabricæ non „ subjectis integra profecto, & absolutissima „ manet Episcopis hujusmodi rerum potestas. „ Neque vero memoratum tribunal in ipsismet sibi subjectis locis jurisdictionem suam „ exercere potest, nisi ad supplendam Episcoporum negligentiam: ab obitu namque piorum testatorum datum est Episcopis integrum „ anni spatium, quo labente, nihil plane aggredi potest Fabricæ tribunal, juxta Constitutiones 3. & 9. Clementis VII. uti recte „ advertit quoque Ursaya in Compendio Privilegiorum Reverendæ Fabricæ, adnexo suis „ disceptationibus Ecclesiasticis *tom. 1. numer.* „ 65. *Quæres, an intra annum remaneat illæsa jurisdictio Episcoporum &c. circa executionem piarum dispositionum. Respondeo affirmative, &c. Post annum vero statim cessat Episcoporum jurisdictio, & subintrat Fabrica, etiamsi judicium terminatum non fuerit*. Itaque „ Fabrica, nonnisi post evolutum ab obitu testatoris annum, illius piarum voluntatum executioni se immiscet; veluti etiam animadvertunt Maranta *respons. 20. num. 75. & 76. part. 1. & respons. 68. num. 1. & seq. part.* „ 3. Rubeus *de testamentis cap. 8. num 284. & seq.* Ursaya *præcit. loc.* Raynaldus *in suo voto 178.* & Rota *decis. 122. num. 2. & seq. part. 6. recent.* eo plane modo, quo in aliquibus Synodis decimi quarti, & decimiquinti seculi cautum legitur, ut, si intra annum executores, a testatore designati, illius „ voluntatem non impleverint, hujus executionis cura ad Episcopum devolvatur; quemadmodum videre est apud Thomassinum *de Beneficiis part. 3. lib. 1. cap. 20. num 10. &* „ 11. Si autem nec Episcopus intra anni spatium legatorum piorum, onerumque Missarum executionem aggressus fuerit; neque post „ annum tribunal Fabricæ quidquam ea in re „ prætiterit, & rebus sic utrinque quiescentibus „ longius effluxerit temporis spatium; locus adhuc est cumulativæ, seu concursui inter Episcopum, & Fabricam, reique notio penes eum relinquitur, qui ipsam præoccupaverit.

„ IV. Onera Missarum, uti cuique perspectum est, diverso jure censentur, prout „ variis ex principiis, sive causis profluunt. „ Primum sane merito habetur earum Missarum onus, quæ celebrandæ sunt, & applicandæ, quia ita lege ceutum est. Alterum „ est earum, quæ ideo celebrari, & applicari „ debent, quia ita mandarunt pii fundatores „ per suam dispositionem vel inter vivos stipu-

„ la-

„ latam, vel supremis tabulis consignatam. „ Ad primam classem referenda est Missa, „ quam quisque Parochorum singulis diebus festis pro populo celebrare, & applicare jubetur; item Missæ Conventuales, quas Capitule Ecclesiarum Metropolitanarum, Cathedralium, & Collegiatarum, omnino debent singulis diebus pro suis universim benefactoribus celebrere, & applicare. Videatur nostra Constitutio, cui initium *Cum semper oblatas*, 103. *tom.* 1. *nostri Bullarii*, ubi pluribus agitur de obligatione enuntiatas Missas celebrandi, & applicandi. Secundæ vero classis, uti dictum est, sunt Missæ, quæ vel perpetuo, vel ad longum, remotumque temporis spatium celebrandæ sunt, & applicandæ, propterea quod ita jusserunt pii fundatores, quarum proinde onera *perpetua* dicuntur; item illæ, quæ semel celebratæ, & applicatæ, nequaquam iterentur, aut ad summum certis quibusdam vicibus iterantur, ad implendum numerum a pio testatore designatum; proindeque *adventitia*, seu *manuales* vocitentur. De hujusmodi Missarum implemento fusius disseruimus *in nostra Institutione* 56. *Latinæ editionis*, ad quam, ne actum agere videamur, nos omnino referimus. Hic vero satis erit innuere, in præmemorata Constitutione Innocentii XII. incipiente *Nuper a Congregatione*, sanciri, ut in singulis Ecclesiis secularibus, ac Regularibus adsit, catalogus, sive tabella onerum, quæ ad perpetuum, vel ad certum definitumque tempus imposita ipsis, ac respective acceptata fuerunt; utque itidem in Sacrario duo asserventur libri, in quorum altero perpetua hujusmodi, sive temporaria onera, in altero vero Missæ manuales & adventitiæ inscribantur, une cum fideli, ac distincte eduotetione subsecuti utriusque implementi. Auctor Operis, cui titulus *Ichonographia*, *sive delineatio*, *exemplumque vitæ*, *& officii Episcopalis*, e pio & docto Sacerdote sub annum 1719. Romæ editi, postquem monuerat, Episcopum jure suo, atque, ut ajunt, *ex officio* esse piorum legatorum cognitorem, judicem, executorem, eumque propterea debere omnem curem & solicitudinem adhibere, ne eadem occultentur, neve ipsorum obliteretur memoria, §. 29. *pag.* 164. magnopere commendat cautiones hec de re edhibites in Concilio Provinciali Mediolanensi quinto, reliquasque Romæ initas, & institutas a felicis recordationis Clemente Papa XI. ad perpetua Missarum onera vindicande, & exequenda, uti videre est in ejus Bullario, quas quidem ait omnino dignas, quæ in singulis diœcesibus sedula Episcoporum imitatione observentur; quod sane a nobis libenti animo confirmetur. Itaque hæc est hujusmodi cautionum summe, ut conficiatur index, sive tabella, distinctim adnotata præferens perferens perpetua, & temporaria Missarum onera, una cum indicatione testamenti, aut alterius legalis actus e pio testatore exarati, & designatione loci, Ecclesiæ nimirum, in qua peragenda sint Sacra, sicuti numeri Missarum, ac temporis, quo eas celebrari oportent. Hujus enim tantummodo indicis, sive tabellæ præsidio, si recto ordine, & cum exacta monumentorum indicatione confecta fuerit, facile, ac tuto deprehendere licebit, an onera fuerint ex fide adimpleta: id quod ex solis libris constare certo non potest, ut pote quibus demonstrari quidem poterit subsecute celebretio, juxta decisionem 372. Ricii *part.* 3. vel etiam oblati Sacrificii applicatio, si qui illud obtulit Sacerdos, adnotavit, se etiam illud applicasse, juxte Instructionem quintam impressam penes Monacellum *tom.* 3. *pag.* 217. *num.* 14. sed ex his non evincitur, celebrete fuisse, & applicata ea omnia Sacrificie, quæ celebranda sunt, & applicande, ut piis fundetorum dispositionibus integre satisfiat. Præter libros ergo opus est etiam tabella, quæ cum illis conferatur: tebelle autem nullam fidem obtinere potest, nisi concordet cum publico documento in quo pius fundator suem voluntatem expresserit,

„ V. Cum Regularium Ecclesiæ plerumque sint ab Episcopi jurisdictione exemptæ, eas ipse visitationi non subdit: dumque in eas visitandi jus non exercet, levetur onere disquirendi, an Missarum onera fuerint sedulo, & accurete adimpleta; idque Superiorum Regularium curæ & solicitudini relinquitur. At satis id non fuit ad præcavendas, tollendasque omnes controversias, quibus ceteroquin Congregatio Concilii non desinit opportuna afferre remedia. Potest Episcopus, ex Concilieri sanctione, & ex satis nota Constitutione Gregorii XV. Pontificis, uti jurisdictione delegeta in Ecclesiis Parochialibus Regularium quoad ee, quæ curam animarum concernunt. Hec ipsa de re nos quoque Constitutionem edidimus incipientem *Firmandis*, *numer.* 109. *Bullarii nostri tom.* 1. in qua adnotetum est quidquid præstari potest ab Episcopo secram visitationem obeunte in Ecclesiis Regularium, quibus ednexe sit animarum cura. Porro regesta Congregationis Concilii percurrentes, invenimus, in quadam causa *Lucana*, proposita 31. Januarii 1682. disputetum fuisse dubium, an in hujusmodi Regularium Ecclesiis, adnexam habentibus animarum curam, liceret Episcopo recognoscere rationes onerum Missarum, propterea quod hujusmodi rationum dispunctio ed curem pertineat enimarum, &, quamvis ii, qui jure Episcopi tuebantur, antiquam quamdem afferrent resolutionem editam in causa *Vulturarien.* 17. Maji 1653. confirmatam in alia causa *Narnien.* die 13. Julii

„ Julii 1669. *lib.* 26. *decretor. fol.* 257. ubi inter „ cetera ab Episcopo peragenda, dum Parochiales Ecclesias Regularium visitat, recensetur „ etiam vigilantia *circa implementum onerum* „ *Missarum, & anniversariorum ex piis dispositionibus*; censuit nihilominus Congregatio, non „ esse sibi cæcis oculis inhærendum ejusmodi verbis, quæ quasi per transennam in decretum „ irrepsisse potuerant: sed rescripsit, ut audirentur Regulares. Causa autem, hoc edito „ rescripto, conticuit; fortasse quia defensores „ Episcopi Lucani augurati sunt fore, ut auctoritas explorandi, ac recognoscendi tabulas onerum Missarum in Ecclesiis Parochialibus Regularium, huic tantummodo rationi „ innixa, quod possit Episcopus ejusmodi Ecclesias visitare *in concernentibus curam animarum*, coerceretur ad Missam Parochialem, „ quam Parochus, uti præmonuimus, singulis „ diebus festis pro populo sibi concredito celebrare, &. applicare debet.

„ VI. In Regularium domibus, & Ecclesiis „ erectæ quandoque reperiuntur laicorum Confraternitates, quibus proprium est Altare, sive Cappella in ipsis Regularium Eccleiiis. „ Innumeræ superioribus temporibus de his „ excitatæ fuerunt quæstiones, an scilicet Episcopis liceret memoratas Cappellas, seu „ Altaria visitare, &, quatenus id possent, „ quid subjiciendum esset, aut non esset visitationi. Decreta his de rebus edita a Congregatione Cardinalium negotiis Episcoporum, „ & Regularium præposita, impressa reperiuntur penes Matthæucium *in Officiali Curiæ* „ *cap.* 14. *num.* 16. Lantuscam *in Theatr. Regular. verb. Confraternitas num.* 13. Bassium „ *in suo Tractatu de Sodalitiis quæst.* 13. Verum perspicua satis, & juri consentanea est „ solutio Congregationis Concilii, in quadam „ causa *Nucerina Paganorum*, proposita, & decisa 23. Junii 1629. uti videre est *lib.* 14. *decretor. fol.* 115. *a tergo*, quam hic afferemus, „ propterea quod in ipsa peculiariter statuitur „ de rationibus Missarum revidendis recognoscendisque, de quo nunc nobis est sermo: „ *Sacra &c. inhærendo declarationibus alias factis, censuit, Confraternitates laicorum in Ecclesiis Regularium exemptorum institutas, subesse jurisdictioni, & visitationi Episcopi, illasque ab eo visitari posse, necnon illarum Cappellas* „ *in iisdem Ecclesiis Regularium existentes, in* „ *his tamen, quæ Confraternitatum administrationem respiciunt, &, si Confraternitatibus incumbit onus manutenendi Altare, & illius cultum,* „ *Episcopum posse visitare circa ea, quæ respiciunt ipsam manutentionem, cultum, & ornamenta Altaris, seu Cappellæ, onera Missarum, atque Divinorum Officiorum ibidem* „ *celebrandorum, & circa ea omnia, quæ ad obligationem eorumdem Confratrum relationem habent*. Huic consona sunt reliqua decreta relata *eodem libr.* 14. *pag.* 13. *lib.* 19. *pag.* „ 205. *lib.* 21. *pagin.* 308. *lib.* 40. *pag.* „ 658.

„ VII. Et, quoniam de Missis in Ecclesiis „ Regularium celebrandis disseruimus, non erit „ abs re alterius quæstionis resolutionem hic „ superaddere. Cum pius fundator jussisset, „ ut aliquot Missæ quotannis pro expiatione „ animæ suæ celebrarentur in quadam Regularium Ecclesia ab eo Sacerdote, quem suus „ hæres, sive legatarius designasset; cumque „ hic vellet Presbyterum secularem eligere, „ exhibens tamen Regularium Sacrario quidquid „ opus est, & conferri solet pro consumptione „ sacrorum utensilium, aliisque expensis ad „ Missarum celebrationem necessariis; orta hinc „ fuit occasio, ut in causa *Sancti Miniati*, „ proposita die 13. Novembris 1683. sequentia dubia efformarentur, & dirimenda proponerentur. *Primo, an legatarii possint deputare Sacerdotes seculares, qui Missas a testatore præscriptas celebrent in Ecclesia Regulari, præstita conventui congrua contributione pro* „ *usu sacrorum indumentorum, & aliis ad celebrationem Missæ necessariis. Secundo, an dicti* „ *Regulares, præstita eis contributione præfata,* „ *teneantur præstare patientiam, ut prædictæ Missæ in eorum Ecclesia celebrentur. Tertio, an casu, quo Regulares ex rationabili causa id negent, liceat legatariis onus Missarum in alia* „ *Ecclesia arbitrio Ordinarii impleri facere*. Et „ ad omnia affirmativum redditum fuit responsum; quod quidem consentaneum est iis, „ quæ adnotavit Cardinalis de Luca *de Legatis* „ *discurs.* 25. *per totum*.

„ VIII. Episcopale onus advigilandi, ut piæ „ dispositiones respicientes Missarum celebrationem, & applicationem, de qua hoc capite agitur, religiosæ executioni committantur, subsequitur earumdem Missarum reductio, sive earum numeri imminutio. Verum, ne quid ambiguum in hujus materiæ „ intelligentiam irrepat, prænotandum est, „ nonnullos actus aliquando minus recte appellari reductiones Missarum; alios vero & dici, & revera esse Missarum reductiones: aliquos etiam ordinaria Episcopi auctoritate perfici posse; alios autem peragi non posse, „ nisi præobtenta in id Apostolicæ Sedis facultate, quæ, ex recepto in Curia usu, „ dicitur facultas reducendi Missas; de qua, „ postquam nonnulla adnotaverimus, quæ prænovisse oportet ad ambiguitatis, errorisque „ periculum removendum, hoc capitulo fusius „ differemus.

„ Atque, ut exemplis res clarior fiat, si „ quis forte contenderet, testamentum, in „ quo scriptum est legatum Missarum, imperfectum esse, non quidem in iis, quæ „ solemnitates respiciunt, cum factum fuerit ad „ formam *Cap. Relatum, de testamentis*, sed „ in eo quod pertinet ad completam absolutamque testatoris voluntatem, quam abfuisse

„ affir-

„ affirmet, & super eo conformem votis suis „ referat sententiam; tollitur quidem ab hu- „ jusmodi sententia onus celebrandi Missas le- „ gato demandatas; at nihilominus judicium „ hoc nonnisi improprie reductionem Missa- „ rum appellaveris. Si tueatur hæres, non „ potuisse testatorem onera Missarum impone- „ re, propterea quod nihil proprium haberet, „ quod scripti oneris implemento posset addi- „ cere, aut si testator, cum satis in bonis ha- „ beret, pro dote Missarum celebrandarum de- „ signavit quidem, constituitque fundum ali- „ quem, aut debitoris nomen legitimum, tu- „ tumque, sed medio tempore inter testamen- „ tum, & subsecutum obitum, voluntaria a- „ lienatione prædium, nomenve debitoris in „ dotem constitutum distraxit; ita ut fiat lo- „ cus controversiæ, an Juris regula, quæ do- „ cet, legatum perimi, quando res legata, non „ necessario, & coacte, sed voluntaria aliena- „ tione distrahitur, uti cautum legitur *l. Rem* „ *legatam*, & *l. Legatum*, §. *Pater*, *ff. de* „ *adimend. vel transfer. legat.* obtineat quo- „ que in legatis piis; qua quidem in re non- „ nulli adhæreut sententiæ neganti, Jason *l.* „ *Qui post testamentum*, *Cod. de legatis*, Ti- „ raquell. *de privilegiis causæ piæ privil.* 41. „ Genuen. *Pract. Eccles. quæst.* 267. Amostaz „ *de causis piis lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 41. Pasqua- „ lig. *de Sacrificio novæ legis quæst.* 110. *per* „ *tot.* alii vero opinionem affirmantem tuen- „ tur, Mantica *de conjectur. ultim. volunt. lib.* „ 12. *tit.* 6. *n.* 5. Menoch. *de præsumptionib.* „ *lib.* 4. *præsumpt.* 167. *n.* 15. & *seq.* Ciarlin. „ *Controv. forens. lib.* 1. *cap.* 69. *num.* 25. & „ *seq.* in his rerum circumstantiis, si hæres „ ex alterutro capite absolvatur ab implemen- „ to oneris Missarum, actus hujusmodi dici- „ tur quidem, sed minus recte, reductio Mis- „ sarum. Non absimilis est altera facti spe- „ cies, qua quis contenderet, extinctam per- „ emptamque esse obligationem celebrationis „ Missarum, non ideo quod annuum legatum, „ in animæ expiationem scriptum, ultra de- „ cennium non protendatur; hæc quippe pro- „ positio est 43. inter proscriptas ab Alexandro „ VII. Pontifice 18. Martii 1666. *Annuum* „ *legatum*, *pro anima relictum*, *non durat* „ *plus*, *quam per decem annos*: eademque do- „ cte admodum refellitur a Viva, & a Milan- „ te *in notis ad ipsam propositionem*; sed quia „ elapsum sit tempus, quod implemento, seu „ celebrationi Missarum statuerat pius funda- „ tor, vel definiverant alicujus Ordinis Regula- „ ris Constitutiones; veluti definitum est in „ Constitutionibus Fratrum Minimorum Sancti „ Francisci de Paula, quibus sancitur, ut Mis- „ sarum onera non assumantur ultra quinqua- „ gesimum annum implenda, sed ita dumta- „ xat, ut, quinquagesimo elapso anno, hujus- „ modi onerum fundatores adjuventur commu- „ nibus suffragiis Missarum, quæ a Religiosis „ indefinite, ac universim pro benefactoribus „ celebrantur, quod a nobis etiam approbatum „ fuit in nostris Apostolicis litteris, incipienti- „ bus *Paternæ sollicitudinis*, editis anno 1749. „ in quibus recensetur universa rei series, una „ cum rationibus, opportunisque cautelis adhi- „ bitis: si itaque ostendatur, re ipsa præterla- „ psum esse tempus a testatore, vel a Constitu- „ tionibus Ordinis præfinitum, atque ideo de- „ cernatur, cessasse obligationem celebrationis „ Missarum, actus hic etiam improprie dicitur „ Missarum reductio. Neque enim aut hic, „ aut ceteri superius allati actus, si recte loqui „ velimus, eo nomine designari possunt; sed „ potius dicendi sunt declarationes, ac judica- „ ta, quibus definitur, onus Missarum vel nul- „ liter impositum, vel resolutum, irritumque „ factum, vel denique satis impletum fuisse. „ Ut autem præfatos actus omnes præstare pos- „ sit Episcopus, haud opus est, ut sibi Apo- „ stolicam auctoritatem imploret; quandoqui- „ dem ea omnia limites ordinariæ jurisdictionis „ nequaquam excedunt.

„ X. Utque hanc prosequamur tractationem „ de Missarum imminutionibus, quæ minus „ recte ac proprie reductiones appellantur; ob- „ servare juvat, incredibili plane zelo semper „ advigilasse Apostolicam Sedem, ne pia bene- „ factorum vota fraudentur, neve acceptentur „ reditus, aut recipiantur manuales eleemosy- „ næ pro celebratione, & applicatione Missa- „ rum, absque eo quod Missæ re ipsa cele- „ brentur, & applicentur, ne ita immensus „ veluti acervus fiat Missarum, quæ celebratæ „ non fuerint, nec applicatæ, quæque nec pos- „ sint in posterum celebrari, & applicari. Ut „ veritas hæc manifeste cognoscatur, satis est, „ ut legantur Urbani VIII. Decreta, confir- „ mata ab Innocentio XII. in præcitata sua „ Constitutione, ubi, ad præcavendum ejus- „ modi absurdum, statuitur, ne cui liceat ac- „ ceptare onera perpetua Missarum, antequam „ ab Episcopo quoad Ecclesias sibi subjectas, „ quo vero ad exemptas ab earum Superioribus „ præhabitum fuerit diligens opportunarum re- „ rum examen, ad hoc ut novorum onerum „ implementum in tuto collocetur; item ne „ aliæ recipiantur adventitiæ eleemosynæ Mis- „ sarum, quoties jam celebratæ non fuerint „ Missæ, pro quibus antea oblata fuerat, ac „ recepta eleemosyna; vel saltem ne nova ac- „ ceptentur stipendia, nisi Missæ celebrari pos- „ sint *infra modicum tempus*, quod, juxta „ interpretationem subsequentium decretorum „ Congregationis Concilii, unius mensis spatio „ continetur: uti videre est *in nostra Instit.* 56. „ §. *Non minorem*. Sancitur insuper, ut sedu- „ la investigatione supputentur annui monaste- „ riorum reditus, & quoad monasteria, quæ „ res soli non possident, accurato calculo „ expendantur eleemosynæ, quæ annuatim „ ut plurimum colligi solent; idque, ut justa

„ ra-

„ ratione definiri possit numerus Religiosorum, „ qui in monasterio, sive conventu ali possunt, „ nec ceteroquin, statuto in ipsis Religiosorum „ numero superexcedente conventus, aut Monasterii vires, aditus patefiat oneribus assumendis, recipiendisque eleemosynis Missarum; „ quæ subinde nulla ratione impleri valeant.

„ XI. Cum aliquando relatum fuerit, consque excrevisse piorum offerentium liberalitatem, ut nulla omnino ratione celebrari possent Sacrificia, pro quibus eleemosynas offerebant; quæ tamen si recusarentur, exinde, „ ut minimum, consecuturas hominum offensiones, & animarum discordias, fidelium vero pietati ac religioni multum detractum iri: „ his nihilominus parvipensis, illud semper inculcatum fuit, ut omni studio ac sollicitudine „ assumptorum onerum implementum curaretur; adaugeretur Cappellanorum numerus; „ &, si id fieri non posset, monerentur saltem pii offerentes, tot Missas celebratum „ iri, quot re ipsa celebrari posse contingeret; „ eos vero, pro quibus celebrari nequivissent „ Missæ, quas sibi eleemosynam offerentes deposcebant, futuros participes fructus Missarum, quæ in Ecclesia pro benefactoribus in „ genere offeruntur; vel saltem id actum iri, „ ut Missæ per eos optatæ in alia Ecclesia juxta eorum intentionem celebrentur; idque, „ publico, patentique loco appensa tabella, omnibus nunciaretur.

„ XII. Patet id ex subsequenti decreto, quod „ in causa *Senogallien.* edidit Congregatio Concilii: *Sacra Congregatio &c. censuit, secundum ea, quæ proponuntur, Confratres Societatis Confalonis Sanctæ Virginis Mariæ nuncupatæ dell' Incancellata, Terræ Corinaldi, Senogallien. Diœcesis, onus Missarum præteritarum supplere debere per alios Cappellanos. De cetero vero non suscipienda esse nova onera Missarum, nisi Sacrista, vel alius minister, Missarum numero describendo, atque eleemosynis accipiendis pro tempore præficiendus, admonuerit singulos, qui eleemosynas offerunt, tam magno Missarum numero celebrandarum, illorumque intentioni satisfieri non posse ipsa Missarum celebratione, ac Sacrificii applicatione, sed tamen eos participes fore Missarum, quæ singulis diebus in dicta Ecclesia pro benefactoribus celebrantur. Id vero, ut commodius præstere valeant, loco, quo ponuntur eleemosynæ, palam affigatur tabella, in qua eademmet declaratio distincte & clare descripta sit, adeo ut Sacrista, vel minister, ut supra, accipiens oblationes, præmittat declarationem, vel tabellam indicet offerentibus; quibus cautienibus adhibitis, accipi tuto possent quascumque eleemosynas. Die 13. Junii 1626. lib. 13. decretor. pag.* 22. *&* 23. cui consonum est aliud „ decretum editum in causa *Lancianen.* 14. Novembris ejusdem anni 1626. *lib.* 13. *decret. pag.* 142. *a terg. & seq.* Quod vero spectat „ ad alterum modum, qui subinde frequentius „ in praxim deductus fuit, monendi nimirum „ pios offerentes per tabellam publice propositam, Missas, quæ celebrari nequivissent in „ Ecclesia, vel ad Altare, ubi eas offerri oportuisset, ut eorum menti, ac peculiari devotioni satisfieret, vel tractu temporis celebratum iri, cum primum id fieri licebit, vel „ ad aliam Ecclesiam delegatum iri, inibi celebrandas, extat hac de re ejusdem Congregationis decretum, quod hic attexere peropportunum est: *Sacra &c. censuit, Missas, pro quibus usque in hanc diem receptæ fuerunt eleemosynæ, esse quantocitius in eadem Ecclesia, juxta oblatorum intentionem, celebrandas; in posterum vero novas eleemosynas nullatenus recipi debere, nisi prævia expressa & clara monitione, per Sacristam, seu per alium ipsis eleemosynis recipiendis præpositum, facienda offerentibus, non posse tam magnum numerum Missarum in eadem Ecclesia, seu Altari confestim celebrari, sed quod vel tractu temporis ibidem, cum commode fieri poterit, vel in alia Ecclesia celebrabuntur. Id vero, ut facilius innotescat, loco, ubi eleemosynæ pro Missis offeruntur, affigendam esse tabellam, in qua prænarrata admonitio dilucide descripta sit; adeo ut Sacrista, vel præfatus præpositus eleemosynis colligendis, aut offerentes, ut supra, expresse admoneat, vel tabellam indicet. Quod si nihilominus Christi fideles eleemosynas elargiri voluerint, posse easi recipi, & Missarum celebrationi ad formam antedictæ monitionis & diligenter, & quamprimum fieri possit, satisfaciendum. Die 8. Martii 1659. lib. 21. decretor. pag. 570. a terg. & seq.*

„ XIII. Innituntur hujusmodi resolutiones, „ seu decreta, præfati Urbani VIII. Decretis, „ in quibus hæc leguntur: *Quamvis onera suscepta infra modicum tempus adimpleri nequeant, si tamen tribuens eleemosynam pro aliarum Missarum celebratione, id sciat, & & consentiat, ut illa tunc demum celebrentur, cum susceptis oneribus satisfactum fuerit; Decretum non prohibere, quominus eo casu eleemosyna accipiatur pro iisdem Missis, juxta benefactoris consensum celebrandis.* „ Hæc autem vestigia nos ipsi sectantes, postquam, inhærendo iis, quæ præscripta jam „ fuerant in Constitutionibus Ordinis Fratrum „ Minimorum S. Francisci de Paula, iisdem „ concessimus, ut perpetua Missarum onera in „ eorum Ecclesiis ultra quinquagesimum annum „ non durarent, quo tempore elapso, pii benefactores participes fierent Sacrificiorum, quæ „ in universo Ordine pro benefactoribus in „ genere offeruntur; non prætermisimus hoc „ superaddere, ut de his certiores fierent quicumque constituissent onera perpetua Missarum Religiosis ipsius Ordinis demandare: quemadmodum noscere licet ex præcitata

„ tata nostra Apostolica Constitutione, cui ini-
„ tium *Paternæ solicitudinis*.
„ XIV. Satis notum est singulare privilegium,
„ quo in Hispaniarum, & Lusitaniæ Regnis
„ fruuntur Sacerdotes omnes, sive Seculares,
„ sive Regulares, ut die commemorationis
„ omnium Fidelium defunctorum possint sin-
„ guli tres Missas celebrare. De hoc privi-
„ legio egimus in nostra Constitutione inci-
„ piente *Quod expensis*, *Bullar. nostr. tom.* 2.
„ *numer.* 61. in eaque definitum est, Sacer-
„ doti tres Missas celebranti non licere quocum-
„ que titulo, præter unius Missæ eleemosynam,
„ aliud quidquam recipere. Ne autem per
„ hoc saltem aditus pateferet eleemosynis re-
„ cipiendis, quarum Missæ subinde offerri ne-
„ gligerentur, ea mente videlicet, ut possent
„ aliquando in assumpti oneris implementum
„ addici reliquæ duæ Missæ, quæ præter pri-
„ mam celebrantur die Commemorationis o-
„ mnium Fidelium defunctorum, ideo & hoc
„ expressa sanctione vetitum fuit: *Neque porro*
„ *Missarum onera non adimpleta, pro quibus*
„ *eleemosynæ jam receptæ, aut attributi reditus*
„ *jam percepti fuerint*; *Nec enim nolumus, hu-*
„ *jusmodi onera impleri per celebrationem Mis-*
„ *sarum, quæ indulto nostro permittuntur*. Ne-
„ que silentio prætereundum est, quod, cum
„ singuli Sacerdotes Societatis Jesu singulis heb-
„ domadis unam Missam celebrare teneantur jux-
„ ta intentionem Præpositi Generalis, cui pe-
„ culiaris reservata est facultas applicandi hu-
„ jusmodi Missas, in ejusdem Societatis Con-
„ gregatione Generali XII. habita anno 1682.
„ editum fuit sequens Decretum, numero o-
„ ctavum. *Postulatum ab ipso* (scilicet Præ-
„ posito Generali) *item fuit, ut Congregatio*
„ *definiret, sit ne Societatis menti consentaneum,*
„ *Missas, quas singuli singulis hebdomadis ju-*
„ *bentur ad intentionem Generalis celebrare,*
„ *posse ita ab eo applicari, ut per illas sa-*
„ *tisfiat obligationi, quam alii quicumque su-*
„ *sceperint, aut suscepturi sint, recipiendo elee-*
„ *mosynas pro Missis celebrandis? Unanimi con-*
„ *sensu responsum est, id non censendum dein-*
„ *ceps Societati nostræ consentaneum, nec debere*
„ *ulla ratione Præpositum Generalem Sacra, quæ*
„ *a nobis celebrantur, ita applicare, ut, quicum-*
„ *que tandem illi sint, quidquam inde sibi, aut*
„ *aliis lucrentur, seque, aut alios ab onere,*
„ *quod, accepto stipendio, aut eleemosyna*
„ *nunc, aut alias, vel ipsi, vel alii contraxe-*
„ *rint, liberos præstent*. Congruit hoc Decretum
„ communi regulæ, quæ jubet, ut qui eleemo-
„ synam recepit, celebret, applicetque Missam
„ pro offerente; ac semper, quoad fieri pot-
„ est, interclusum sit iter iis, qui omnia
„ meditantur, ut & justissimæ huic legi, &
„ piorum offerentium voluntati fraudem fa-
„ ciant. Cum autem Collegium quoddam
„ memoratæ Societatis, quod scriptum fuerat
„ hæres, adjecto onere habendi aliquot Cappel-
„ lanos amovibiles, qui pro testatoris anima sin-
„ gulis hebdomadis certum Missarum numerum
„ offerrent, per anni spatium, ex mera oblivio-
„ ne, ab impositi oneris implemento cessasset,
„ quæsitum fuit, an id, quod intermissum fue-
„ rat, suppleri posset per applicationem a Præ-
„ posito Generali faciendam earum Missarum,
„ quas supra diximus ab eo applicari posse.
„ Sed Cardinalis de Lugo *dub.* 30. *lib.* 4. *suo-*
„ *rum Respons. moral.* respondit, ac firmis-
„ simis rationibus defendit, id minime li-
„ cere.

„ XV. Et tamen, quis credat? adhibitis li-
„ cet omnibus hucusque expressis curis, & di-
„ ligentiis, aliisque quamplurimis, quæ recen-
„ sere longum est, vix credi potest, quot as-
„ ferantur instantiæ ad obtinendam remissio-
„ nem, seu condonationem Missarum non
„ celebratarum, pro quibus tamen recepta
„ est eleemosyna, vel percepti fructus in
„ charitativum stipendium pro earum celebra-
„ tione, & applicatione semel addicti. Et
„ quidem hujusmodi quoque condonationes, sive
„ remissiones, ab aliquibus dicuntur reductio-
„ nes Missarum; sed minus recte, & omnino
„ improprie: cum hæ præteritum tempus so-
„ lummodo respiciant; veræ autem, & pro-
„ prie dictæ reductiones futuro tempori provi-
„ deant. Condonationibus faciendis immisce-
„ ri se nequit Episcopus, utpote quæ priva-
„ tive reservatæ sunt auctoritati Romani Pon-
„ tificis, qui vel immediate per se ipsum,
„ vel per organum Pœnitentiariæ Apostolicæ,
„ & nonnunquam Congregationis Concilii,
„ sed frequentius per organum Congregationis
„ Fabricæ S. Petri, examinatis prius omissio-
„ num caussis, opportune providet, prout in
„ Domino magis expedire judicat, ex spiritua-
„ li thesauro Ecclesiæ supplendo quidquid in
„ oneribus implendis peccatum est; in suffra-
„ gium autem, & expiationem animarum,
„ pro quibus omissa Sacrificia offerri debuerant,
„ congruum Missarum numerum celebrari quo-
„ tidie mandat ab aliquibus Cappellanis huic
„ muneri addictis in Vaticana Basilica, cujus
„ Fabricæ, veluti Ecclesiæ Catholicorum o-
„ mnium studiis ac devotione merito semper ce-
„ lebratæ, modica illa eleemosyna, *Compo-*
„ *sitio* dicta, præter reliqua pia opera, pro
„ facti circumstantiis, ac pro prætermisso Sa-
„ crificiorum numero persolvenda imponitur
„ iis, qui condonationes exposcunt: quarum
„ insuper rescripta, & decreta, ut omnibus
„ fraudibus occurratur, sequenti clausula debent
„ esse munita, juxta Constitutionem Inno-
„ centii XII. *Monitos esse voluit, condonatio-*
„ *nes, & reductiones ab eadem Sede, nonnisi ex*
„ *rationabili causa, seu æqua commiseratione,*
„ *compositiones vero a dicta Fabrica, utente suis*
„ *facultatibus, & privilegiis, nonnisi ex cau-*
„ *sa pariter rationabili, & cum clausulis op-*
„ *portunis, & præsertim cum illa: dummodo ma-*
„ *litio-*

,, tuiose non omiserint, animo habendi compositionem, alias gratia nullo modo suffragetur: admitti consuevisse, & solere.

,, XVI. Missarum itaque reductio, proprie ,, loquendo, ea est, quæ futurum tempus respicit; de qua nunc plura disserenda, & investiganda sunt. Primum est, an ejus statuendæ facultas Episcopis proprio jure competat: alterum, an Sancta Sedes, quatenus Episcopi ea facultate carere deprehendantur, consueverit illis eamdem indulgere: tertium, quonam modo hujusmodi concessionis indultum expediatur: quartum denique, quam methodum sequi debeant Episcopi, dum delegatis facultatibus uti debent.

XVII. In Decretali, cui initium est *Ex parte*, 12. *sub tit. de constitutionibus*, cum E,, duensis Ecclesiæ Canonici Præbendarum numerum imminuissent, quamvis ejusdem Ecclesiæ proventus nullum penitus detrimentum subjiissent, Honorius III. mandavit Cabilonensi Episcopo, ut auctoritate Apostolicæ Sedis, ac de consilio Eduensis Episcopi suppressas Præbendas restitueret, abrogatis omnibus, quæ fuerant a Capitulo attentata. Ex hoc textu Abbas *num.* 2. & Imola post Glossam *verb. Diminuti*, eam eliciunt consequentiam, videlicet Canonicos, etiam sine Apostolicæ Sedis indulto, & ex propria tantummodo auctoritate, id ipsum, quod fecerant, jure præstituros fuisse, si Ecclesiæ reditus fuissent imminuti. Huic autem sententiæ inhærentes complures Doctores, quos colligit, sequiturque Pasqualigus *de Sacrificio novæ legis quæst.* 1163. absolute docent, posse Episcopum ordinaria sua auctoritate Missarum reductionem, seu imminutionem decernere, atque perficere, quotiescumque fundorum reditus, pro Missarum celebrandarum eleemosynis assignati, decrementum subierint. Alii vero ad hoc ipsum statuendum hac animadversione utuntur; nimirum, quamvis pias fundatorum voluntates immutare, iisque derogare nequeat Episcopus, cum id supremæ Sanctæ Sedis auctoritati reservatum sit, ex textu *in Clementin. Quia contingit, tit. de Religiosis domibus*, ubi Glossa *verb. Sedis Apostolicæ*, hæc habet: *Nota per hanc litteram, solum Papam alterare posse usum illorum, quæ per Fideles donata sunt, vel relicta*: nihilominus dici non posse, pias fundatorum voluntates immutari, iisque derogari, si, dum proventus imminuti sunt, fiat quoque ab Episcopo onerum impositorum, hoc est Missarum, consentanea reductio, uti disserit Fagnanus *in Cap. Ex parte, num.* 41. & *seq. de constitutionibus*. Sed Aversa *quæst.* 11. *de Eucharistia sect.* 19. *vers. Item aliqui*, oppositam sententiam tuetur, ea potissimum ratione nixus, quod sacrum Tridentinum Concilium, loco mox infra indicando, Episcopis facultatem concesserit reducendi, seu imminuendi Missarum numerum; id quod nullatenus præstitisset, si Episcopis hujusmodi facultatem quasi nativam, & ex jure ordinario competere existimasset. Voluit insuper Tridentinum, ut ab Episcopo reductiones fierent in Synodo Diœcesana; quod item multo minus Episcopis præscripsisset, si putasset, eorum ordinariæ jurisdictioni inesse potestatem reducendi Missas; constat enim, Concilium, haudquaquam de coarctanda, sed de amplificanda, adaugendaque jurisdictione Episcoporum cogitasse.

,, XVIII. Postquam memorati Concilii Patres *sess.* 25. *de reformat. cap.* 4. retulerunt, eousque excrevisse numerum Missarum, quas pii fundatores celebrandas reliquerant, ut eorum voluntati nullo modo satisfieri posset, constitutam vero eleemosynam adeo esse tenuem, ut nemo reperiretur, qui tam exiguo proposito stipendio injunctum onus subire vellet; ita demum decreverunt: *Sancta Synodus, cupiens, hæc ad pios usus relicta, quo plenius, & utilius potest, impleri, facultatem dat Episcopis, ut in Synodo Diœcesana, itemque Abbatibus, & Generalibus Ordinum, ut in suis Capitulis Generalibus, re diligenter perspecta, possint pro sua conscientia in prædictis Ecclesiis, quas hac provisione indigere cognoverint, statuere circa hæc quidquid magis ad Dei honorem, & cultum, atque Ecclesiarum utilitatem viderint expedire; ita tamen, ut eorum semper defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute legata ea ad pios usus reliquerunt*. Nos hic missas faciemus quæstiones excitatas circa præmissi textus Conciliaris interpretationem; ac tantummodo paucis monebimus, constantem, atque perpetuam fuisse sententiam Congregationis, ejusdem Concilii Interpretis, facultatem hujusmodi, Episcopis a Concilio tributam, nullum sibi locum vindicare quoad Missas, quas pii testatores in Beneficiorum fundationibus statuerunt; uti colligitur ex rescripto Episcopo Ferrariensi reddito die 3. Martii 1597. *lib.* 9. *decretorum pag.* 7. *a terg. Sacra &c. censuit, ex decreto Concilii cap.* 4. *sess.* 25. *de reform. non licere Episcopo reducere onera Missarum Beneficio in fundatione imposita*: itidemque ex altero ad Archiepiscopum Mediolanensem dato mense Octobris ejusdem anni, quod legitur *lib.* 5. *decretor. pag.* 38. quemadmodum etiam inferius adnotabimus: sed vim habere dumtaxat quod reliquas Missas, vel testamento, vel facta inter vivos bonorum assignatione præscriptas, dummodo tamen injunctum onus, ante Concilium, acceptatum fuisset, ipsaque reductio fieret in proxima Diœcesana Synodo, post expletum Concilium Tridentinum habenda: *Sacra &c. dubio per manus delato, ac mature perpenso, censuit, facultatem reducendi onera Missarum*,

,, *tribu-*

„ *tributam Episcopis ex decreto cap. 4. sess. 25. de reformatione, intelligi tantum de prima Synodo post idem Concilium celebrata, ac de oneribus Missarum celebrandarum, ante idem Concilium impositis.* Quia autem Archiepiscopus Florentinus, prætermissis quidem hisce regulis, sed bona fide, ad nonnullarum Missarum reductionem processerat, eadem Sacra Congregatio, attenta bona fide Archiepiscopi, reductionem jam factam convalidavit: addidit tamen, ne de prædicti Concilia ris textus interpretatione redintegraretur quæstio, sed, si quod unquam de eo dubium proponeretur, descriptum superius decretum sciscitantibus traderetur: *Et Illustrissimi Patres mandarunt, D. Secretarium dare hoc decretum omnibus petentibus, absque eo quod amplius fiat verbum in Congregatione.* Ita constitutum fuit die 15. Decembris 1629. quemadmodum legere est *lib. 14. decret. pag. 206. a terg.*

„ XIX. Hæc sunt, quæ ex Jure communi desumi possunt, & in Concilio Tridentino statuta reperiuntur. Verum, cum deinde superaccesserint Decreta Urbani VIII. confirmata, uti sæpe monuimus, in Constitutione Innocentii XII. omnis jam conticescit quæstio, & Missarum reductiones procul dubio Apostolicæ Sedis auctoritati privative reservatæ sunt; quemadmodum expresse cautum legitur in præcitatis Decretis: *Districte prohibet, atque interdicit, ne Episcopi in Diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alias quoquo modo reducant onera ulla Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis; sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis, ad Apostolicam Sedem recurratur, quæ, re diligenter perspecta, id statuat, quod magis in Domino expedire arbitrabitur: alioquin reductiones, moderationes, & commutationes hujusmodi, si quas contra hujus prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas, atque inanes decernit.* Quia autem nonnemo, subtilius commentando, in quæstionem revocaverat, an Urbani Pontificis Decretum, agens de oneribus acceptatis, afficeret quoque onera nondum acceptata; adeo ut non quidem liceret Episcopo reducere, seu imminuere onera, quæ per acceptationem ratihabita fuissent, sed tamen posset eadem reducere, antequam agnoscantur, & acceptentur, si reditus in eorum implementum assignatos impares deprehenderit; ideo definitum, rescriptumque fuit, ne id quidem licere Episcopo, ipsique nullam hodie relictam esse facultatem reducendi Missas, excepta dumtaxat ea facti specie, qua testator ipse hanc facultatem Episcopo tribuisse dignoscatur, cum illius voluntas sit religiose custodienda, quemadmodum licet agnoscere *ex superiore lib. 5. cap. 10. num. 2.* ubi decreta, ex quibus hæc omnia comprobantur, attulimus. Adeatur quoque Pasqualigus *de Sacrificio novæ legis quæst. 1168.*

„ XX. Missarum itaque reductione Apostolicæ Sedis auctoritati reservata, vix dici potest, quanta rerum farragine ex hoc uno capite obrueretur Congregatio Concilii, cui hujusmodi reductionum cognitio committebatur: quæque proinde, ut aliqua hujus oneris parte se se levaret, id demum consilii cepit, ut Episcopis sæpe delegaret facultatem reducendi Missas in eorum diœcesibus, tradita tamen simul Instructione, cui se in peragenda reductione conformare deberent. De hac Instructione postea redibit sermo: interea vero adnotabimus, id hodie frequenter usuvenire, ut Episcopis communicata hujusmodi Instructione committatur Missarum reductio, reservato tamen Congregationi jure admittendi recursus, ac de iis cognoscendi, quotiescumque aliquis contendat, vel nullatenus imminuendum fuisse onus, vel saltem reduci non debuisse ea ratione ac forma, quæ in illius reductione adhibita fuit.

„ XXI. At, si magnum negotium facessebant reductiones Missarum, quas per diœceses, & in Ecclesiis ordinariæ Episcoporum jurisdictioni subjectis peragi oportebat; maximum profecto illud erat, quod oriebatur ex reductione Missarum, quam Regulares in suis Ecclesiis, ac monasteriis fieri postulabant; ex quo videlicet Urbanus Pontifex in suis Decretis facultatem reducendi Missas non solum Episcopis, sed etiam Regularium Ordinum Generalibus ademerat; itaque illius successores Alexander VII. Clemens X. & Clemens XI. nonnullis Regularibus Ordinibus indulserunt, ut a suis Generalibus, in Ecclesiis, & monasteriis Ordinis, Missarum reductiones peragi possent. Cum vero nos ipsi, dum in minoribus constituti munere Secretarii Congregationis Concilii fungeremur, Innocentio XIII. Prædecessori nostro exposuerimus, valde opportunum fore, si, quæ aliquibus tantummodo Generalibus Ordinum data fuerat facultas, ad omnes protenderetur, simulque statueretur, quosnam in consilium adhibere deberent Generales in ipsa reductione conficienda; utque etiam definiretur non modo temporis spatium, intra quod reductio absolvenda esset, sed etiam quantitas, ad quam exigenda, ac constituenda foret Missæ perpetuæ eleemosyna; ac denique prohiberentur Regulares nova Missarum onera acceptare, nisi præhabita facultate a Superioribus, majoribus proprii cujusque Ordinis: Pontifex omnia probavit, atque Decreto super his edito cautum fuit, ut Generales Ordinum in qualibet sibi subjecta provincia duos, pluresve idoneos Religiosos designarent, qui singula ad accuratum examen revocarent, „ suam-

„ suamque de tota re sententiam transmitterent ad ipsum Generalem, qui, adhibitis in „ consilium suis Assistentibus, seu aliis sibi bene visis, reductionem perficeret, statuta pro „ singulis Missis perpetuis eleemosyna annuorum scutorum sexaginta monetæ Romanæ; „ hoc autem indultum ad triennium tantummodo perduraret. Innocentii XIII. Decretum insertum legitur in alio Decreto Benedicti Papæ XIII. impresso in Concilio Romano, quod anno 1725. celebratum fuit, „ *titul.* 15. *cap.* 8. ubi Benedictus Pontifex Innocentianum Decretum, pro Regularium Ordinum Generalibus confectum, ampliavit ad „ omnes Episcopos, qui eidem Concilio Romano interfuerunt, ac etiam ad eos, qui justo „ impedimento detenti, certum Procuratorem „ suum ad illud ablegaverant. Neque hic aliud addendum superest, nisi quod deinde „ frequentes fuerunt, ac etiam adhuc esse non „ desinunt tam prorogationes statuti temporis, concessæ Regularibus, qui intra triennium Missarum reductiones facere, aut omni „ ex parte absolvere non potuerunt, quam extensiones præfati indulti, quo donati fuerunt Episcopi, qui Concilio Romano interfuerunt, favore aliorum Episcoporum, qui „ eam facultatem sibi communicari petierunt, „ quamvis Concilio Romano non interfuerint, quique illam identidem postulare pergunt; quemadmodum agnoscere licet *ex præcitato hujusmet Operis lib.* 5. *cap.* 10. *numero* 3.

„ XXII. Cum itaque facultates Episcoporum, quoad Missarum reductiones, non aliunde nunc deriventur, quam vel ex ampliatione indulti, quo donati fuerunt Episcopi, „ qui Concilio Romano interfuerunt, vel ex „ Instructione, quam Congregatio Concilii dat „ ad eos Episcopos, quibus, summo Pontifice „ annuente, hujusmodi reductionis peragendæ „ delegat facultatem; hoc primum statuendum „ est, quocumque ex his duobus capitibus profluat memorata facultas, circumscriptam eam „ esse ad Missas tantummodo, neque protendi „ ad reliqua pia legata, piasve dispositiones inter vivos, quibus, exempli causa, eleemosyna pauperibus distribui, aut inopes virgines „ dotari præcipiatur. Et, quamvis in ipsa Instructione legantur hæc verba: *pia legata*, „ *& Missarum onera*: si tamen integra Instructio percurratur, satis aperte deprehendetur, „ cohiberi eamdem ad onera Missarum, de „ quibus subinde semper, deque earum eleemosyna ibidem agitur, atque disponitur. „ Cum autem Concilium Romanum, æque ac „ Instructio, Missarum oneribus dumtaxat provideant, non debet Episcopus se extendere „ vel ad dotalia subsidia, vel ad eleemosynas, „ vel ad quamlibet aliam dispositionem, ex ea „ juris regula, quæ docet, facultatem ad certas res datam, ad alias diversi generis pro- „ duci non oportere: uti recte animadvertit „ Navarrus *in Manual. capit.* 12. *numero* 79. „ & in rem nostram pergit Fagnanus *in Cap.* „ *Ex parte*, *num.* 32. *de constitutionibus*.

„ XXIII. Quod si aliqua proponeretur dispositio, quæ simul & Missarum onera, & „ eleemosynarum distributionem, aliave pia „ opera comprehenderet, & quidem, ob redituum tenuitatem, necessarium dignosceretur „ ad aliquam impositorum onerum reductionem devenire; reducenda potius sunt reliqua „ opera, non autem Missarum numerus: juxta praxim apud Congregationem Concilii „ receptam, de qua Fagnanus *in cit. Cap. Ex parte*, *num.* 34. *de constitutionibus*, pluribusque resolutionibus comprobatam, & præsertim in quadam resolutione, sive rescripto, „ quod redditum fuit litteris Episcopi Cremonensis mense Junio anni 1586. & legitur *lib.* „ 4. *decretor. pag.* 161. *a terg. & 162. Quatenus ab habente potestatem reductio facienda sit, reducendas potius eleemosynas, quam Missas*. Tunc autem tantummodo locus fieri posset reductioni Missarum, integris manentibus reliquis piis operibus, cum eorum „ communis fundator in sua dispositione certum fundum pro celebratione Missarum, ac „ certum itidem fundum ad reliquarum piorum „ operum implementum designasset; fundus autem Missarum celebrationi addictus imminutionem, aut detrimentum aliquod subjisset: uti recte adnotat Pasqualigus *de Sacrificio novæ legis quæst.* 1191. vel cum ex ipsis dispositionis verbis, totoque contextu „ colligi posset, eam fuisse testatoris mentem, „ ac desiderium, ut, si quando, ob imminutos bonorum reditus, onera quoque deberent „ imminui, reduceretur potius Missarum numerus, quam eleemosynæ, & reliqua pia „ opera: veluti pergit Passerinus *de statu hominum tom.* 2. *quæst.* 187. *num.* 1101. Nam, „ cum superius memorata regula, ut scilicet, „ quoties reductionis peragendæ urgeat necessitas, integro relicto Missarum numero, reducantur potius reliqua pia onera, innitatur „ præsumptæ menti ac voluntati fundatoris, „ qui proclivior fuisse censendus est in illud „ pium opus, ex quo majora animæ suæ suffragia obventura prospiceret, quale est incruentum Altaris Sacrificium; idcirco, si „ conjiciatur, & ex ipsis illius verbis, totaque „ perlustrata dispositione eruatur, ipsum propensiori affectu, ac voluntate exoptasse reliquorum piorum operum implementum, quam „ celebrationem Missarum, quandoquidem & „ reliqua pia opera sunt Deo accepta, & animæ valde proficua; mirum videri non debet, si in hac facti specie, cum factus fuerit „ locus reductioni, seu piorum onerum imminutioni, huic potius Missæ, quam reliqua pia „ opera subjiciantur: eo vel magis, quod, juxta graves, receptasque sententias, sancta. & „ sa-

„ salubris consuetudo multiplicandi suffragia, „ & Sacrificia pro defunctis, minime efficere „ debet, ut obsolescat æque sanctus, & salutaris usus eleemosynas pro pauperibus erogandi: sed exoptandum summopere est, ut & „ illa servetur, & alter non negligatur: quemadmodum licet quoque addiscere ex auctoritatibus Patrum, quas collegit Muratorius *ad fin. cap. 12. sui Operis de Christiana Charitate*.

„ XXIV. Et hæc quidem dicta sint, ut propositi argumenti tractatio planior evadat. „ Ceterum, si pro reductionibus faciendis omnis Episcoporum auctoritas vel ex ampliatione indulti in Concilio Romano concessi, „ vel ex memorata Instructione profluens, ad „ Missarum onera cohibetur; perfacile captu „ est, quoties ita res ferant, ut vel Missarum „ numerus, vel reliqua onera sint imminuenda, ab horum onerum reductione debere Episcopos abstinere, & Congregationem Concilii adire, ipsi rem universam deferentes, „ ejusdemque definitionem expectantes.

„ XXV. Eadem vero facultas, Episcopis alterutro ex indicatis modis collata, quamvis „ ad Missarum tantummodo reductionem contracta, complectitur tamen & anniversaria, „ juxta Congregationis judicium hac ipsa de re „ pansum in pluribus resolutionibus, quas collegit Fagnanus *in sepius cit. Cap. Ex parte, num. 30. de constitutionibus*; ac etiam protenditur ad Missas solemnes, & cum cantu „ celebrandas, quemadmodum mox infra adnotabimus: non autem ad eas porrigitur Missas, „ quarum celebrationi Ecclesia, vel Sodalitium, „ sive Collegium, ex inito contractu, se se „ obstrinxerunt. Et, quamvis de hac exceptione nullum fiat verbum in Concilio Romano, „ perspicua tamen sunt Instructionis verba: „ *Exceptis instrumentis, seu contractibus, super quibus manus apponere non debeat, nisi in casu judicialis instantiæ pro illorum rescissione, titulo læsionis*. Et hæc plane affirmari „ potest non modo antiquioribus, sed etiam „ proximis temporibus post idem Concilium „ Romanum, fuisse Congregationis Concilii „ sententia, semper retenta, & manifestata, quotiescumque casus tulit, ut hujusmodi quæstio „ discutienda, ac definienda proponeretur.

„ XXVI. Adnotatum fuit etiam superius, „ si res exigenda foret ad normam sanctionis „ Concilii Tridentini, a quo tributa fuit Episcopis facultas reducendi Missas in proxima „ Synodo Diœcesana post ipsum Concilium habenda, non licuisse Episcopo imminuere, seu „ reducere Missarum numerum in Beneficiorum „ fundatione constitutum: cujus rei hæc afferri „ potest ratio, quod scilicet non immerito dici posset, acceptatum fuisse Missarum onus „ per quemdam quasi contractum utrinque obstringentem: *Fundatio, & dotatio illa habet se per modum quasi contractus ultro citroque obligatorii, seu donationis sub modo; quam cum Episcopus admiserit, & previsus, dum institueretur, non recusaverit, non potest modo onus detrectare*. Sunt hæc ipsa Fagnani verba, quibus in rem nostram utitur *in sæpe cit. Commentar. ad Cap. Ex parte, num. 24. de constitutionibus*. Consonum his est Congregationis rescriptum redditum relationi, quam „ olim, occasione visitationis sacrorum Liminum, exhibuit Episcopus Burgi S. Domnini. Rescriptum die 11. Maji 1630. signatum „ apparet, & legitur *lib 14. decretor. pag. 288. a terg. Sacra &c. libellum remisit ad Ordinarium Burgi S. Domnini, qui, regionis more perspecto, supradicta Missarum celebrandarum onera, non tamen vigore contractus, vel conventionis suscepta, aut in fundatione apposita, ad proportionatam redditnum quantitatem, pro suo arbitrio, & conscientia moderetur*. Nec difformes sunt reliquæ in similibus „ quæstionibus editæ resolutiones; uti videre „ est in *Maceraten. Oneris Missarum* 15. Novembris 1687. *lib. 73. decretor. pag. 636*. & in „ *Montis Politiani* 3. Septembris 1716. *lib. 66. decretor. pag. 429*. Cumque nos ipsi, aliqua „ etiam adhibita diligentia, perlustraverimus „ decreta post Concilium Romanum a Congregatione emanata, ut agnosceremus, an ipsa, „ exceptas non videns Missas per contractum acceptatas a reducendi facultate per sæpe dictum Concilium tributa, novum sibi systema, novamque judicandi regulam statuisset; „ certo deprehendimus, quoties suborta fuit „ controversia super Missarum reductionibus per „ Generales Ordinum factis in vim prædictæ „ facultatis a Concilio Romano ipsis tributæ, „ ex eo quod ad minorem numerum reduxerint „ Missas per contractum acceptatas, Congregationem nullas irritasque hujusmodi reductiones declarasse: quemadmodum videre est in „ *Romana Reductionis onerum Missarum* 18. Aprilis 1733. *lib. 83. decretor. pag. 165. a terg.* „ in *Faventina Oneris Missarum* 27. Februarii „ 1734. *lib. 84. decretor. pag. 94. a terg.* in *Nolana Reductionis Missarum* 14. Martii 1739. „ *lib. 89. decretor. pag. 53. & 73. a terg.* Quapropter tuto concludi posse censemus, Episcopos, quibus facultas est reducendi Missarum onera vel ex Concilii Romani ampliatione, vel ex sæpius memorata Instructione, „ non posse Missarum numerum in contractu „ præscriptum, ac vicissim acceptatum minuere, seu reducere, quamvis imminuti fuissent „ reditus ob eum finem assignati; sed, hac forte proposita facti specie, oportere, ut Judicis partes assumant, investigantes, an talis sit, „ quæ obvenit, redituum imminutio, ut, juxta recepti juris regulas, sufficiat ad rescindendum contractum, vel saltem ad eumdem „ ad justi & æqui normam redigendum: quod „ etiam satis recte tuetur Monacell. *tom. 4. formul. legal. pag. 83. editionis Romanæ n. 466.*

,, XXVII. Postquam demonstratum est, quaenam Missarum onera reduci possint, differendum superest de causis, ob quas reductionem peragere liceat; necnon de circumstantiis, in quibus locum sibi vindicare potest reductio; ac de quodam quasi limite, ultra quem protendi nequit ipsa reductio: uno verbo, de reliquis omnibus, quæ necessaria sunt ad hujusmodi opus rite recteque absolvendum, & ne peractæ ab Episcopis reductiones censuris, molestisque investigationibus obnoxiæ fiant.

,, XXVIII. Causas itaque, ob quas fas est reductionem aggredi, plerumque, immo fortasse semper suppeditat decrementum redituum, qui fuerant pro onerum implemento assignati; aliquando vero adaucta per Episcopos in suis Synodis Missarum eleemosyna: quo nimirum fit, ut, quamvis initio id, quod constituit fundator in præscripti oneris supportationem, ad illius implementum satis haberetur: nihilominus, auctis subinde Missarum eleemosynis, impar deprehendatur, nec ullus reperiri valeat Sacerdos, qui oblata juxta veterem taxam eleemosyna, Missam celebrare velit; proindeque is, cui onus est curandi hujuscemodi Missarum celebrationem, si velit imposito sibi oneri satisfacere, cogatur Sacerdotibus celebraturis pinguiorem eleemosynam largiri: & has quidem causas indigitavit quoque Tridentinum Concilium *præcitat. cap. 4. sess. 25. de reformatione*.

,, XXIX. Sed, quamvis præmonstratæ causæ non modo re ipsa adsint, sed etiam fuerint plene comprobatæ, non tamen illico fas est Missarum perpetuarum reductioni manus admovere. Diximus autem Missarum perpetuarum: cum enim res est de Missis manualibus, pro quibus nimirum celebrandis receptæ sunt eleemosynæ, si earum celebratio neglecta sit, locum obtinere non potest reductio; sed condonatione, aut compositione opus est, quæ, uti supra monuimus, supremo Sanctæ Sedis judicio, & auctoritati reservatæ sunt. Differendo itaque de Missis perpetuis, ut hæ jure reducantur, aliquid amplius inspicere opus est; nimirum, an adsit quispiam, qui contingentem redituum imminutionem supplere teneatur: si enim inveniatur aliquis hac obligatione obstrictus, non debet Episcopus de Missarum reductione peragenda cogitare, sed potius hunc cogere, ut, quod contigit, decrementum suppleat, & emendet, quo injuncta a pio fundatore Missarum onera cumulate impleantur.

,, XXX. Si aliquis levissimam hanc, simulque saluberrimam curam assumeret, percunctandi ex iis, qui testamento, vel codicillis, seu etiam quocumque actu inter vivos, perpetua Missarum onera imponunt, & fundum pro eorum implemento constituunt, an, eveniente casu, quo minuantur hujusmodi fundi reditus, seu ex alia causa impares evadant eleemosynæ præstandæ pro singulis Missis, testamento, vel alio actu præscriptis, an, inquam, velint, ut id, quod deerit, ex reliquo suo patrimonio suppleatur; an potius consentiant, ut Missarum numerus reducatur ad mensuram reliquorum ejusdem constituti fundi redituum; acceptumque super hoc a pio benefactore responsum referretur in actum illum, quem ipse exarari jubet: præcideretur sane perniciosissima seges tot litium, quæ & olim agitatæ fuerunt, & nunc quoque apud Judicum tribunalia effervescere conspiciuntur. Verum, cum id hactenus præstitum non fuerit, jure pertimescendum est, ne in posterum etiam negligi pergat; atque hinc est illa necessitas, ut Superiori Ecclesiastico perspectæ sint receptæ judicandi regulæ, quas sequi debet, ut justa interpretatione piorum benefactorum voluntati se se conformet, recteque judicio definiat, an, ubi reditus per eos relicti ad perpetui Missarum oneris implementum impares reperiantur, debeant ipsorum hæredes ad supplementum ex reliquo patrimonio conferendum urgeri, vel potius factus sit locus demandati oneris reductioni.

,, XXXI. Jam illud negari non posse videtur, si pius fundator numerum expresserit Missarum in animæ suæ expiationem celebrandarum, exempli causa, unam, pluresve in dies singulos, vel tot Missas in annum, licet in eum finem nominatim hunc, aut illum fundum addixerit, nihilominus in favorem animæ amplectendam esse præsumptionem, sive conjecturam, per quam præscriptus Missarum numerus integer, nihilque imminutus relinqui debet; quidquid vero ad earum implementum desideratur, supplendum, præstandumque est ab hærede: quemadmodum satis recte adnotant Genuensis *in Praxi quæst.* 180. *per tot.* & nominatim *num.* 5. Pasqualig. *de Sacrificio novæ legis quæst.* 1023. *num.* 4. *& per tot.* Passerinus *de statu hominum tom.* 2. *quæst.* 187. *art.* 4. *num.* 984. Pax-Jordan. *Elucubrat. Eccles. tom.* 2. *lib.* 14. *tit.* 1. *num.* 574. *Rota decis.* 117. *a num.* 7. *usque ad fin. part.* 17. *recent.* Sed, cum præsumptio, seu conjectura cedere debeat non solum veritati, sed etiam aliis oppositis fortioribus præsumptionibus; mirum nemini videri debet, si, ad accurate investigandam pii benefactoris voluntatem, moneantur Episcopi, ut diligenter expendant tum singula, tum universa dispositionis verba: hæc enim est tutissima regula, per quam voluntates disponentium facilius assequi, & certius interpretari poterunt.

,, XXXII. Opinati sunt nonnulli, quoties testator uno eodemque verborum contextu præscripserit Sacrificiorum offerendorum numerum, simulque fundum pro necessariis

,, ad

„ ad id eleemosynis designaverit, hujusmodi „ fundum non quidem *demonstrative*, ut ajunt, „ sed *taxative* designatum censeri debere; adeo „ ut, eo imminuto, locus non sit coactivo supplemento, sed potius Missarum reducendarum „ facultate uti oporteat. Ita docent Roman. *in Singular.* 430. Mantica *de Conjecturis l.* 12. „ *tit.* 6. *n.* 24. & 25. Menoch. *de Præsumptionibus l.* 4. *præsumpt.* 147. *n.* 48. & *seq.* Castill. *Controvers. Juris lib.* 4. *c.* 54. *n.* 20. & „ Rota *decis.* 456. *n.* 34. & *seq. coram Merlino*. Alii vero, non plene huic conjecturæ fidentes, suadent, ut pii fundatoris dispositio „ sub alio veluti aspectu consideretur; observando nimirum, an exordiatur ab oneris impositione, vel potius a fundi designatione: &, „ siquidem dispositio exordiatur a designatione „ fundi, seu dotis, cujus reditus in præscripti „ oneris implementum sint erogandi, indeque „ progrediatur ad exprimendum, definiendumque Missarum onus, tunc ajunt dotalis fundi „ constitutionem videri *taxative* factam; ita ut, „ eo evicto, seu alias reditibus imminutis, vel „ aucta stipendii taxa, non ad supplementum, „ sed ad reductionem Missarum Superioris cura „ converti debeat: si autem ab onere incipiat „ dispositio, indeque pergat ad fundum constituendum, tunc obstringi debere hæredes ad „ supplendum, quod deest; juxta theoricam „ Felini *in Cap. Super litteris*, *de rescriptis*, „ quam optime illustratam videre est ab olim „ Congregationis Secretario de Vecchis in suo „ voto impresso apud Crispin. *in Visitatione Pastorali part.* 2. §. 18. *n* 6. & a qua nihil deflectere debet Episcopus, quoniam in ipsa etiam Instructione, per Congregationem transmitti solita, cum alicui facultas conceditur „ reducendi Missarum onera, eadem pro regula „ præscribitur; ut ex sequentibus verbis apparet: „ *Quomodo autem se gerere debeat in executione „ quoad legata taxative, vel demonstrative concepta Sanctitas Sua Amplitudini tuæ notificandum jussit, quod, mature pensatis, ac perlectis „ dispositionibus, & fundationibus quibuscumque, quibus præfata Missarum onera annexa „ reperiuntur (exceptis instrumentis, seu contractibus, super quibus manus apponere non debeat, „ nisi in casu judicialis instantiæ pro illorum rescissione, titulo læsionis) illa legata, seu fundationes, erunt taxative conceptæ, si fundatores „ legando, aut aliquo modo disponendo, orationem, seu dispositionem prius inchoaverint ab „ assignatione fundi, & subinde Missarum onus „ adjecerint, & hoc casu hujusmodi onera, ad „ rationem eleemosynæ manualis, ut supra, moderari possit; secus vero, si fundatores orationem, seu dispositionem inceperint ab impositione oneris, & subinde fundum assignaverint; „ tunc enim onus dicitur demonstrative conceptum, „ ac fundatorum hæredes per Amplitudinem tuam „ cogendi sunt ad perpetuam dicti oneris manutentionem, & ad supplendam summam sufficientem tam pro præterito, quam pro futuro „ tempore*. Nec etiam ab hujusmodi regula recedere licet iis, qui ad reductiones faciendas „ facultatem obtinuerunt ex ampliatione indulti „ in Concilio Romano concessi, quamvis „ de ea in ipso Concilio nullum verbum fiat; „ est enim hæc instar juris regulæ, atque ideo „ semper interposita censeri debet, quamvis „ litteris expressa non legatur.

„ XXXIII. Si autem pius testator jubeat, „ suum hæredem dare legatario, non fundi reditus, sed fundum ipsum, ut ex fructibus „ inde obvenientibus Missarum celebrandarum „ stipendia desumat, ad nihil ultra cogitur „ hæres, quam ad ipsum fundum, seu bona „ legata extradenda; nec potest ulla ratione „ urgeri, ut suppleat, quod succedentibus „ temporibus ad integrum absolutumque Missarum oneris implementum deesse contingat; veluti fusius demonstrat Pasqualig. *de Sacrificio novæ legis quæst.* 1026. *n.* 3. confirmatque Rota *decis.* 433. *per tot. coram Cerro*. „ Hæres quippe id tantummodo præstare debet, quod ei demandatum est a testatore. „ Quod si, progrediente tempore, traditi fundi reditus imminuantur, ad legatarium pertinet, omisso hærede, quod legitimum Superiorem instare pro oneris reductione; ad eamque obtinendam, docere tum de obvenientæ sibi damno, tum de redituum imminutione, cui ipse propria culpa causam non dederit, tum denique ostendere, integrum sibi „ non esse urgere hæredem, ut præstet id, „ quod deesse compertum est, ad hoc ut piæ „ testatoris voluntati cumulate satisfiat. Legimus, & sedulo quidem, vota Præsulis Altoviti, qui per plures annos magna cum sui „ nominis laude munus Secretarii Congregationis Concilii sustinuit, & cujus sententiæ ac judicio ipsa quoque Congregatio in „ variis causis discutiendis, ac definiendis plurimum detulit; ibique agnovimus superius „ allatam distinctionem pro norma propositam, „ & solide assertam. Ita in quodam illius voto elucubrato in causa *Firmana Reductionis „ Missarum*, proposita die 24. Augusti 1686. „ hæc habentur: *Ubi legatur species, per hæredem consignanda legatario, si ista pereat, „ vel diminuatur, postquam fuit consignata, „ peremptio, & diminutio hujusmodi cedit damno legatarii, neque hæres ad aliud quidpiam „ tenetur: si vero pereat, vel diminuatur penes „ hæredem, antequam legatario tradatur, peremptio, & diminutio cedit damno hæredis, „ qui proinde tenetur supplere*. Atque alio in „ voto exarato in causa *Brixien.* proposita prima Decembris 1685. postquam pro regula „ posuerat, in dubio existimandum esse, fundum demonstrative, non autem taxative, „ designatum fuisse, ita pergit: *Attamen hæc „ regula procedit, vel quando fuit legata quantitas, vel quando fuit legata res in genere*, „ vel

„ *vel quando fuit legata res in specie, quæ remanet penes hæredem habentem onus curandi celebrationem; vel quando res legata fuit ab hærede consignata legatario, non quidem ex præcepto testatoris, sed ex propria voluntate, & ad effectum tantummodo se eximendi a præfato onere curandi celebrationem. At secus est, quando testator gravavit hæredem ad tradendam legatario rem legatam, & eidem legatario injunxit onus curandi celebrationem: hoc enim casu hæres, consignata legatario re legata, liberatur, & eveniente casu, quo illius annuus reditus evadat impar oneri Missarum, non tenetur supplere*. Consulto autem superius diximus, immunem hæredem fieri ab onere præstandi supplementi, si morem gesserit testatori, qui jusserit, designatum fundum tradi legatario; nam, si testator mandasset, ut legatario tot præstarentur fructus, quot satis essent ad injunctam Missarum celebrationem, quantumvis hæres bona stabilia reditus satis idonei semel tradidisset, attamen supplementi onus declinare non posset, si forte subinde contingeret, ut, ob subsecutam fructuum imminutionem, vel ob augmentum taxæ, traditi fundi reditus imposito oneri sustinendo impares evaderent: uti subdit idem Præsul Altovitus in voto, quod ipse conscripsit, & Congregatio probavit in quadam causa *Lucana Reductionis Missarum*, proposita die 15. Decembris 1685. *Quando enim testator mandat, ab hærede suo consignari tot bona, quorum reditus sufficiant pro celebrando certo numero Missarum, tunc dicitur legata species, quæ stat in obligatione taxative, cui satisfit per consignationem. Quando vero mandat, consignari tot fructus, qui sufficiant pro dicta celebratione, tunc dicitur legatum genus; & fructus sufficientes sunt in obligatione demonstrative: unde, licet hæres assignet tot bona, quorum reditus de tempore assignationis sufficiant; attamen, illis pereuntibus, vel ad minorem quantitatem redactis, tenetur hæres supplere ex reditu aliorum bonorum*. Novimus quidem, has esse subtiliores forensium disquisitionum commentationes: nihilo tamen minus ab iis afferendis abstinendum nobis esse non duximus, cum usui esse possint Episcopis, ad hoc ut, in reductionibus Missarum peragendis, hujusmodi regulis, ac veluti recepti juris principiis insistentes, tutas, & a quacumque cavillatione immunes præstare valeant Missarum reductiones, quas ipsi suis decretis statuerint.

„ XXXIV. In qualibet recte constituta ordinataque diœcesi, certa taxatione definitæ sunt Missarum eleemosynæ, quemadmodum monuimus quoque *superiori lib.* 5. *cap.* 8. *n.* 11. & alia quidem perpetuis Missarum oneribus constituta est taxatio; alia vero Missis manualibus: si autem pro eleemosyna Missæ cantatæ nulla extat synodalis taxatio, aderit tamen, vel certe adesse debebit in unaquaque diœcesi recepta quædam consuetudo, ad cujus normam eleemosynæ quantitas determinetur, qui perpetuas Missas reducunt vigore facultatum sibi indultarum per viam ampliationis Concilii Romani, Missarum reductionem ita componunt, ut pro quotidiana Missa perpetua annuam statuant eleemosynam sexaginta scutorum monetæ Romanæ: *Unamquamque Missam perpetuam moderari valeat, & reducere ad rationem scutorum sexaginta moneta Romana pro qualibet*. Cum autem inter Missas reducendas repertæ sunt Missæ cum cantu celebrandæ, Congregatio Concilii in Causa *Romana* 3. Februarii 1725. ita provide rescripsit, uti videre est *lib.* 75. *decretorum pag.* 75. *a terg. & seq. Sacra Congregatio &c. censuit, quoad Missas cantatas, quæ habent reditus sufficientes ad rationem eleemosynæ currentis pro Missa cantata, juxta morem regionis, & cujuscumque diœcesis, in qua siti sunt conventus, esse omnino celebrandas, & applicandas, juxta præscripta in legatis, seu fundationibus: quo vero ad alias Missas cantatas, quæ non habent reditus sufficientes, ut supra, juxta morem cujuscumque diœcesis, faciendam esse illarum reductionem in unoquoque conventu ad eum numerum, qui celebrari poterit, habita ratione redituum cuilibet legato, seu fundationi assignatorum, & supradictæ eleemosynæ de præsenti vigentis in unaquaque diœcesi pro Missis cantatis: factaque modo præmisso reductione, quidquid ex reditibus cuicumque legato, seu fundationi assignatis superierit, erogandum esse in celebrationem tot Missarum lectarum; & tam Missas cantatas reductas, quam lectas, esse collective applicandas pro animabus, & juxta intentionem eorum, qui Missas cantatas reliquerunt*. Verum, quia nonnullæ reperiuntur onera Missarum cum cantu celebrandarum, quibus aliud adnexum est onus, ut aliquot præterea celebrentur Missæ privatæ, seu lectæ; ideo, proposita quæstione, quænam adhibenda esset methodus in reductione peragenda, ubi eleemosyna pro Missis cantatis addicta magnam relictorum fructuum partem absorberet, eadem Congregatio die 4. Augusti memorati anni rescripsit. *Sacra Congregatio censuit, quando aliquod legatum est complexivum Missæ cantatæ, & Missarum lectarum, tunc omnes legati reditus, si non sufficiant pro utroque onere adimplendo, erogandos esse in celebrationem tot Missarum lectarum, deleto onere Missæ cantatæ*: uti videre est *lib.* 75. *decretorum pag.* 431. *a terg.* Insuper, cum reductio fit in vim præmemoratæ Concilii Romani ampliationis, magna quoque animadversione dignum occurrit aliud, quod in concessis facultatibus continetur; nimirum, ut remitti, seu condonari possint Missæ retroacto tempore nec celebratæ, nec applicatæ, hac tamen adjecta lege, ut infra Octavam Comme-

„ mora-

„ morationis omnium Fidelium defunctorum singulis annis anniversarium celebretur in expiationem animæ illorum, pro quibus, ex lege perpetuarum fundationum, offerri, & applicari debuissent memorata Sacrificia præcedenti tempore omissa: *Ab hactenus omissa Missarum perpetuarum celebratione misericorditer absolvit &c. Uno die infra Octavam Commemorationis omnium Fidelium defunctorum unum anniversarium, in tabella onerum monasteriorum describendum, celebretur, & applicetur pro animabus illorum, pro quibus præfatæ Missæ perpetuæ erant celebrandæ, & applicandæ, & hactenus non fuerunt celebratæ, & applicatæ*.

„ XXXV. Cum vero Missarum perpetuarum reductio, ob insufficientiam redituum, ab Episcopo fit vigore facultatum in sæpe dicta Instructione contentarum, tunc sane reductio componi debet *ad manualem*, ut inquiunt: nimirum statuendum est, ut tot in posterum celebrentur Missæ, quot celebrari possunt, non quidem constituta pro iis eleemosyna ad eam mensuram, qua Missarum perpetuarum eleemosyna in Concilii Romani indulto taxatur, sed juxta eam quantitatem, quæ vel ex Synodali taxatione, vel ex recepta regionis consuetudine præstatur pro singulis Missis, quas Fideles diętim, ad manus tradita Sacerdotibus eleemosyna, celebrari curant: *Juxta proportionatam cujuscumque legati redituum quantitatem, ad rationem eleemosynæ manualis, inspecto regionis more, pro suo arbitrio, & conscientia, reducere, ac moderari possit & valeat*: idque etiam faciendum decernitur, quamvis ea esset piæ dispositionis forma, ut vel expresse, vel tacite impositum præferret onus supplendi reditus casu aliquo imminutos; si, opportunis adhibitis diligentiis, vel hæredes ad id obstricti, vel bona ab ipso fundatore provenientia reperiri non possint: *In casu vero, quo, factis judicialibus, & possibilibus diligentiis, etiam per edictum sub pœna censurarum, vel hæredes cogendi, vel fundatorum bona non reperiantur, aut fundationes ipsæ haberi nequeant, tunc onera ipsa ad eamdem rationem eleemosynæ manualis reducere possit*. Hujusmodi autem reductioni peractæ, & absolutæ, nulla alia adjungitur clausula, præter hanc unam: *Quod si reditus augeatur, augeri quoque debet Missarum numerus*. Denique has omnes reductiones aggredi, & perficere potest Episcopus, non solum dum, sacra instituta Visitatione, diœcesim perlustrat, sed etiam cum ab ea cessaverit: *tam in actu Visitationis, quam extra*: ut habent ipsa Instructionis verba. Quærit tandem Pasqualigus *de Sacrificio novæ legis quæst.* 1182. an Episcopus, qui ab Apostolica Sede obtinuit facultatem reducendi Missas suæ diœcesis, possit etiam reducere perpetua Missarum onera Regularibus in eadem diœcesi commorantibus imposita; idque eidem licere non dubitat, quotiescumque Regulares ipsi hac in re illius delegatam auctoritatem implorent: neque id putat aut ipsorum Regularium exemptionem, aut Sanctæ Sedis jura ullo modo lædere: *Possunt in hoc se subjicere, neque præjudicant Romanæ Sedi; quia possunt se subjicere cum consensu ejusdem Romanæ Sedis. Dum autem Pontifex concedit Episcopo, ut possit reducere onera Missarum suæ diœcesis, concedit etiam implicite, quod Regulares diœcesis possint se subjicere Episcopo in ordine ad obtinendam reductionem*.



APPEN-

APPENDIX II.

SEU

INSTRUCTIO

SACRÆ CONGREGATIONIS CONCILII

PRO EPISCOPIS, PRIMATIBUS, ET PATRIARCHIS,

Super modo conficiendi relationes statuum suarum Ecclesiarum, quas, occasione visitationis Sacrorum Liminum, eidem Sacræ Congregationi exhibere tenentur.

„ SUmmus Pontifex Sixtus Papa Quintus, qui tempora statuit, quibus singuli Episcopi, Archiepiscopi, Primates, & Patriarchæ per se ipsos, vel per eorum certum Nuntium, visitare tenentur Limina Beatissimorum Apostolorum Petri, & Pauli, antiquissimæ observantiæ inhærendo, nedum voluit, ut, ultra sacrorum Liminum visitationem, Romano pro tempore Pontifici de toto eorum Pastorali officio, & de rebus omnibus ad ipsarum, quibus præsunt, Ecclesiarum statum, ad Cleri, & populi disciplinam, animarum denique, quæ illorum fidei creditæ sunt, salutem, quovis modo pertinentibus, rationem redderent, uti fusius habetur in prædicti Pontificis Constitutione, quæ incipit *Romanus Pontifex*; sed in alia etiam Constitutione, quæ incipit *Immensa æterni Dei*, Sacræ Congregationi præpositæ interpretationi sacrosancti Concilii Tridentini, coram demandavit, prædictam rationem, quæ dicitur *Relatio status Ecclesiæ*, perpendendi, & examinandi, ac postulatis in eadem proponendis respondendi.

„ Sixtinæ hæ Constitutiones suo non caruerunt effectu tum quoad sacrorum Liminum visitationem, tum quoad relationem statuum Ecclesiarum: sed, cum nulla unquam edita fuerit Instructio pro dictis relationibus exarandis, factum hinc est, ut aliquæ ex eis aliquando fuerint exhibitæ abundantes in superfluis, & aliquæ aliquando deficientes in necessariis: cumque, ad hæc avertenda, in Synodo Romana, hoc anno 1725. a Sanctissimo Domino Nostro Benedicto Papa XIII. habita in Basilica Lateranensi, præscriptum sit, ut Instructio hactenus omissa, a Sacra Concilii Congregatione ederetur; hæc idcirco Instructio publici juris fit, ut in relationibus statuum suarum Ecclesiarum, ad eamdem Sacram Congregationem in posterum transmittendis curent Episcopi, Archiepiscopi, Primates, & Patriarchæ, ipsi se conformare, & suas relationes ad quædam distincta capita reducere: quorum primum ad statum Ecclesiæ materialem; secundum ad personam ipsius referentis; tertium ad Clerum secularem; quartum ad Clerum Regularem; quintum ad Moniales; sextum ad Seminarium; septimum ad Ecclesias, Confraternitates, & Loca pia; octavum ad populum; & ultimum denique referatur ad postulata, quæ ab ipso referente Sacræ Congregationi proponuntur.

§. I.

De primo relationis capite, pertinente ad statum Ecclesiæ materialem.

„ In hoc primo relationis capite sequentia erunt exponenda:

„ I. Institutio.

„ II. Confinia.

„ III. Privilegia, & prærogativæ Episcopatus, Archiepiscopatus, aut Patriarchatus.

„ IV. Numerus civitatum, oppidorum, aut locorum, qui Episcopatui, Archiepiscopatui, aut Patriarchatui subjecti sunt.

„ V. Status Cathedralis, Metropolitanæ, aut Patriarchalis Ecclesiæ, una cum numero Canonicorum, & aliorum servitio Chori addictorum; & an erectæ fuerint Præbendæ Pœnitentiaria, & Theologalis.

„ VI. Status Ecclesiarum Collegiatarum, una cum numero pariter Canonicorum, & ceterorum, qui Choris earum interfunt, & an in Collegiatis erecta sit Præbenda Theologalis.

„ VII. Status, & numerus Ecclesiarum Parochialium, necnon aliarum Ecclesiarum, & Oratoriorum in Episcopatu, Archiepiscopatu, aut Patriarchatu existentium; referendo signanter, an Cathedralis, Metropolitana,

„ litana, aut Patriarchalis, & Collegiatæ, Oratoria, nec non Parochiales, cæteræque Ecclesiæ sint sacris suppellectibilibus instructæ, & quænam ex eis habeant reditus pro fabrica assignatos.

„ VIII. Numerus monasteriorum, tam virorum, quam mulierum; exprimendo, an aliqua ex monasteriis virorum sint subjecta suæ jurisdictioni; & an, & quæ mulierum monasteria sibi subjecta sint, vel Prælatis Regularibus.

„ IX. An adsit in diœcesi Seminarium Clericorum, quot Clerici in eodem alantur, an fuerit statuta taxa, & in qua quantitate, & an aliqua Beneficia fuerint eidem unita, & in universum quinam, & quot sint reditus prædicti Seminarii.

„ X. Numerus Hospitalium, Collegiorum, Confraternitatum, & aliorum locorum piorum, quæ sunt in Episcopatu, Archiepiscopatu, aut Patriarchatu, & quinam sint eorum reditus.

„ XI. An adsint Montes Pietatis, & quot sint, una cum aliis consimilibus ad statum materialem Ecclesiæ spectantibus, cum advertentia tamen, ut plena status materialis relatio in prima relatione tantum, quæ fit ab Episcopo, Archiepiscopo, aut Patriarcha, exhibeatur: in subsequentibus etenim relationibus, satis erit, quod ipsi se referant ad primam, nisi aliquid novi, pertinens ad dictum statum materialem, contigisset, quod referens notificandum sacræ Congregationi existimaret.

§. II.

De secundo relationis capite, pertinente ad ipsum Episcopum, Archiepiscopum, Primatem, & Patriarcham.

„ In hoc capite exponi debebit

„ I. An residentiæ præceptum, a sacris canonibus, Concilio Tridentino, & Constitutione Urbana præscriptum, adimpleverit; & an aliquo, & quo tempore abfuerit, & an ultra menses Conciliares, & an cum, vel sine Sedis Apostolicæ licentia.

„ II. An, & quoties diœcesis sibi commissæ Visitationem expleverit.

„ III. An per se, vel per alium Episcopum sacras Ordinationes expleverit, & Sacramentum Confirmationis administraverit.

„ IV. An, & quoties Synodum Diœcesanam coegerit, &, si Episcopus nulli Archiepiscopo subjectus sit, an ad Synodum Provincialem ejus Archiepiscopi, quem ad tramites Tridentini eligere tenetur, ut ejus Synodo Provinciali intersit, accesserit, &, si sit Archiepiscopus, an Synodum Provincialem habuerit, & quinam Suffraganei eidem interfuerint.

„ V. An verbum Dei per se ipsum prædicaverit, & an, legitimo concurrente impedimento, viros idoneos assumpserit ad hujusmodi prædicationis officium salubriter exequendum.

„ VI. An habeat depositarium pœnarum, & multarum pecuniariarium, & an eædem fuerint piis usibus applicatæ.

„ VII. Quænam taxa, & an Innocentiana in sua Cancellaria observetur.

„ VIII. An aliquod habeat, quod sibi obstet circa exercitium Episcopalis officii, jurisdictionis Ecclesiasticæ, necnon tuendæ libertatis, & immunitatis Ecclesiarum.

„ IX. An aliquod pium opus peregerit pro Ecclesia, pro populo, aut pro Clero.

§. III.

De tertio capite, ad Clerum secularem pertinente.

„ In hoc capite exponendum erit

„ I. An Canonici, ceterique Choro addicti Cathedralis, Metropolitanæ, aut Patriarchalis Ecclesiæ, necnon Collegiatarum, Choro jugiter intersint.

„ II. An, ultra Matutinum, Laudes, ceterasque alias Horas Canonicas, quolibet die celebrent Missam Conventualem.

„ III. An quolibet die eam applicent pro benefactoribus.

„ IV. An suas habeant Constitutiones, & eas punctualiter observent.

„ V. An qui obtinent Præbendam Pœnitentiariam, aut Theologalem, adimpleant, quæ adimplenda sunt, & quomodo.

„ VI. An Parochi in suis Parochiis resideant.

„ VII. An librum Matrimonii, & Baptizatorum, aliosque libros, quos od normam Ritualis Romani retinere debent, retineant.

„ VIII. An aliqui ipsorum indigeant aliorum Sacerdotum opera, ut Sacramenta populo administrent.

„ IX. An iidem per se, vel per alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, & Festis solemnibus, plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, juxta monitum Tridentini, & præcitati Concilii Romani.

„ X. An saltem Dominicis, & aliis festis diebus, in suis Parochiis, Fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum, & parentes, pueros, ceterosque hoc adjutorio indigentes, doceant; & an, & qui eis operam præstent in hoc opere adimplendo, & an fructuose hoc opus adeo necessarium in singulis Parochiis proficiat.

„ XI. An singuli Parochi, ceterique curam animarum exercentes, singulis Dominicis, Festisque de præcepto, Missam applicent pro populo eorum curæ commisso.

„ XII.